

שאלה א בדין שוחט שהיה מוחזק לשוחט מןמחה ע"פ חכם שנתן לו רשות לשחוט ואח"כ כשבדקהו ושאלוהו הלכות שחיטה נמצא שאינו יודע מה משפט הכלים ואע"פ שבאגודה התיר הכלים מ"מ נראה בעיני שאינו כף כמו שהארכת בדבריך: תשובה בפר"ק דחולין (דף י' ע"א) אתמר השוחט בספין ונמצא פגומה א"ר הונא אפי' שיבר בה עצמות כל היום פסולה חיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כשיירה שמא בעצם נפגמה ופרש"י בעצם נפגמה באותה השיבר בה ואיכא למידק הלא מסיק בגמרא דרב חסדא מכשיר אע"ג דלא שיבר בה עצמות ויש לומר דרש"י בא לתקן הלשון שאמר רב חסדא כשיירה שמא בעצם נפגמה דמשמע דרצונו לומר שפן הסתם תלינן לקולא שמא נפגמה בעצם וקאו אדעתיה וא"כ קשה מאי קס"ד דמקשה דפריה אמאי דפסק הלכתא כרב הונא בשלא שיבר מכלל דרב חסדא מכשיר אע"ג דלא שיבר ואלא במאי איפגים בלאו הוה פסק הלכה ה"ל לאקשוני אמילתיה דרב חסדא ואלא במאי איפגים ומיישב דמעיקרא קס"ד דה"ק רב חסדא שמא בעצם נפגם באותו השיבר בה והשתא האי שקליא וטריא דקא מוטיב רבא אדרב חסדא דמכשיר משום דעצם ונדאי פוגם עור ספק פוגם ספק לא פוגם הוי ספק ונדאי ואין ספק מוציא מידי ונדאי ואקשי עליה מהא דון טבל ועלה נמצא עליו דבר חוצץ אעפ"י שנתעסק באותו המין כל היום פולה לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי קודם לכן והא הכא דנדאי טבל ספק הנה עליה ספק לא הנה עליה וקאמי ספק ומוציא מידי ונדאי משום דהעמד טמא על חזקתו ואע"ג דהרי הוא טבל לפניך וא"כ הכא נמי אע"ג דהוא שחוט לפניך נימא העמד בהמה על חזקתו ואימר לא נשחטה ומשני התם אתילדי ביה ריעותא הכא ספין אתרעי בהמה לא אתרעי ותו פריה מדתניא שחט את הנושט כו' ומשני נמי התם אתילדא בה ריעותא בבהמה הכא ספין אתרעי בהמה לא אתרעי הנה לפי האמת ס"ל לרב חסדא דאפילו בלא שיבר בה עצמות תלינן לקולא דבעצם המפרקת איפגים פיון דליכא ריעותא בבהמה ולמאי דקס"ד דמקשה הנה ס"ל דלא אמר רב חסדא הכי אלא בשיבר בה עצמות והשתא למאי דקי"ל דהלכתא פנותי דרב חסדא בשיבר בה עצמות א"כ לדידן נמי ס"ל להקל בשיבר בה עצמות מהו טעמא דספין אתרעי בהמה לא אתרעי ולא דמי לטבל ועלה כו' והתם אתילדי ביה ריעותא והשתא שפיר למד באגודה מכאן בשוחט שבדקהו ונמצא שאינו יודע אין להטריף למפרע וגם אין צריף להכשיר הכלים דאדם איתרע בהמה לא איתר' ונשחטה בחזקת היתר ואוקי שוחט בחזקתו ועד עתה ידע עכ"ל דהא ונדאי השכחה מגיע באורח הזמן בשלא חזר על מה שלמד הלכות שחוטות ובדיקות ובצירוף שהיה טרוד בעסקיו תמיד וא"כ תלינן דמקמי שהגיע אורח הזמן דהשתא הנה ידע ואורח הזמן דהשתא הנה ממש כשיבר עצמות דתלינן דאיפגים בעצם באותו השיבר בה דעצם ונדאי פוגם ה"נ תלינן השכחה באורח הזמן דהשתא דאורח הזמן ונדאי מביאה השכחה ומשמע מדברי האגודה דברור לו היתר זה לא מפע"י דאם יש ביד בעלי הבתים בשר בעין משחיטתו שאין לאסרו דאית בי' משום הפסד ממון דהתורה חסה על ממון של ישראל שלא להשחית ולאסור את המותר אלא אפי' להכשיר את הכלים דלית בהו הפסד ממון רק מקצת עצים וטירחא קצת להכשיר כלי מתכות וכלי עץ שהשתמשו בהם אף בזה אין להחמיר ומה דקשה לה מההיא דתנן במקנה שנמדד ונמצא חסר כל הטירות שנעשו ע"ג למפרע בין בר"ה ובין ברה"י טמאות דאסיקנא בריש גדה דהא דלא אמרינן העמד

מקנה על חזקתו שהיתה בחזקת שלימה משום דאיכא תרתי לריעותא חדא דהעמד טמא על חזקתו ואימא לא טביל איך בחזקתו טהרה דמקנה נמי איכא ריעותא שהרי חסר לפניה ואם פן הכא נמי איכא תרתי לריעותא חדא בהמה בחזקת איסור עומדת איך בחזקת השוחט איכא ריעותא דהרי אינו יודע הלכות שחיטה לפניה והשתא ליכא למימר אדם אתרע בהמה לא אתרע דהא התם נמי מקנה אתרעי אדם לא אתרעי וא"ה אזלינו לחומרא פינו דאיכא תרתי לריעותא ואף על גב דקושיא זו הקשנה התוס' אדרב חסדא ומתריצין ג' שינויאי בפ"ק דחולין הנה קשה לה תינח בספין אבל בשוחט שאינו יודע אין מקום להני תלת שינויאי כמו שפא בדברים והנה אשוב על דבריך אחת לאחת פי תירוצי הראשון דהתוספת הוא דמ"ש בריש נדה דבמקנה שגממד אזלינו לחומרא משום דהנה תרתי לריעותא היינו משום דאיכא למימר נמי חסר ואתאי חסר ואתאי פדקא משני תלמודא התם מעיקרא ואף דלמאי דמסיק התם תרתי לריעותא כו' אינו חוזר משינויאי קמא דחסר ואתאי מדלא קאמר אלא אבל בספין ליכא למימר חסר ואתאי הלכך אזלינו לקולא ודקשילי לה דלפי זה ודאי בשוחט שגממא שאינו יודע נמי איכא למימר שוכח ואתאי דכן הדרך השכחה היום שוכח מקצת ולמחר מקצת עד שלסוף שוכח את הכל ושליש תשובות בדבר עכ"ד דאין קושיא זו כלום חדא דאף את"ל דכך הוא לגבי שכחה דשוכח ואתאי פדכתבת הנה אין זה דומה למקנה שגממד ונמצא חסר תכף שחסר מקצתו אין הטובל בה עולה מטומאתו כל עיקר הלכך פינו דחסר ואתאי חסר ואתאי איתרע לה לחזקה מקמי הכא טובא ולא ידעינו מאימת אזלינו לחומרא אבל גבי שוחט אפילו את"ל שוכח ואתאי מי יימר דשכח דבר מעיקרא הלכות שחיטה ושמא בכל יום ויום שוכח מקצת דברים שאינו אלא חומרא בעלמא כמו שנוהגים עכשיו להחמיר בכמה דברים בענייני שחיטה אבל עיקרי ההלכות לא שוכח עד עכשיו באורח הזמן: ועוד יש ליישב דאין סברתך בזה אמתית דמי הגיד לה דלגבי שכחה נמי אמרינו דשוכח ואתאי לגבי כל אדם דאפילו את"ל דנמצא פן למקצת בני אדם שיש להם זכרון ושמור בזכרונם מה שהם.

לומדים דבאותן איכא למימר השכחה היא תמיד בכל יום ויום במקצת מ"מ באותן שאין להם זכרון טוב נשפח הדבר מהם בפעם אחת ולא מעט מעט וכמו שאנו רואים מעשים בכל יום בבחורים ונערים שנשפח מהם הלמוד בפעם אחת כל מה שלמדו אם לא ישקידו לחזור על הלמוד בכל יום ומדה זו נוהגת גם בזקני' הלא תראה בהדיא בריש נדה הקשו דאמאי נימא לגבי נגע היכא דבא בסוף שבוע וראה והנה פהה ואיתרע חזקה דא"ה מטמאינו אדם הנכנס לשם באותו שבוע ותייב קרפן אם נכנס בעזרה ואמאי לא נימא התם הרי חסר הנגע לפניה ואוקי גברא בחזקת טהרה פדאמר לגבי מקנה שגממד: ותירצו דלגבי מקנה רגילות לחסר מעט מעט ולכך איכא למימר דמעיקרא חסר אבל הנגע רגילות להתחסר בפעם אחת פחות מפגריס לכך אמרינו התם השתא הוא דחסר כו' אלמא דס"ל לתוס' דאף בנגע אמרינו דחסר בבת אחת אע"ג דאיכא למימר פי היכא דהניויות הנגע הוא ע"פ טבע של אדם במעט מעט פן רפואתו והברתו הנגע הוי במעט מעט א"ה תלינו לקולא והביא קרפן בעזרה דמכניס עצמו בספק איסור דאורייתא להביא חולין בעזרה כ"ש לגבי שכחת הלמוד דאינו ע"פ טבעו של אדם אלא ע"י מעשה ושקידת הלמוד דאמרינו דשכח באורח הזמן בפעם א' וכדאשכחן בבכורות ר"פ הלוקח בהמה

דאסיק רבינא וקאמר פי אזלי רבנן בטר רובא ברובא דלא תלי במעשה אבל רובא דתלי במעשה לא ומהאי טעמא לא סמכינן ארוב מצויין אבל שחיטה מומחין הוה היכא דאפשר למבדקיהו ומ"ש מבהמה דסמכינן ארוב בהמות בחזקת פשרות הוה ולא צריכין למבדקיהו אע"ג דאפשר למבדקיהו אלא בע"כ עיקר דבהמה שאני דחזקת פשרות ממילא הוא משא"כ שוחט דאין חזקתו ממילא אלא ע"י מעשה הלמוד ודלמא שכח וכה"ג פתב הרמב"ן בספר המלקמות והר"ן ז"ל ב"פ האיש מקדש בדין סבלונית ע"ש ולא פדברי בית יוסף בא"ח סי' תל"ז שהקשה לגבי בדיקת חמץ דלא סמכינן אחזקה מ"ש מבהמה כו' ותירץ דשאני בהמה שהיה בחזקת פשרות משנולדה אבל בית פל השנה בחזקת שאינו בדוק הוא עכ"ל ולא ידעתי טעמו דכיון דנסמכי על חזקתו בדוק כשאינו לפנינו א"כ כשישנו לפנינו נמי ואי לא הוה חזקה גמורה גם באינו לפנינו נצריכנו לבדוק אבל למה שכתבנו אתי' שפיר דכיון דחזקתו בדוק אינו אלא ע"י מעשה הבדיקה וכבר אפשר ע"י סיבה שלא בדיק הבית לפיכך לא סמכינן על החזקה היכא דאפשר למישנילי' ומה"ט כתב הרא"ש בסוף הלכות ציצית דהיא אל דבר ה' יבדוק הציצית קודם עטיפה כדי שלא יברך ברכה לבטלה אע"ג דאיכא חזקת פשרות בציצית אלא בע"כ דכיון דהחזקה אינו אלא ע"י מעשה ושמה אירע סיבה שנתקלקל לא סמכינן אחזקה זו וכל הליו דבשוחט ששכח פיון דהדיעה והשכחה הוא ע"י מעשה שקינת הלמוד וביטולו שפיר איכא למימר דנשכח ממנו הלמוד בפעם אחת באורף הזמן ואינו דומה למקנה ששלימתה וחסרונה היא ע"פ טבעו של עולם במעט מעט: וקל וחומר נמי הוא מנגע פיון דאפילו נגע דהוי נמי עפ"י טבע האדם אמרי בה דחסר בפעם אחת כש"כ שכתב הלמוד ועוד ק"ו הוא דכיון דאפי' בנגע דאיכא איסורא דאורייתא להביא חוליו לעזרה תלינו לקולא דחסר בפעם אחת כש"כ לגבי שוחט דאינו אלא איסור דרבנן דהא בפ"ק דפסחים ובפרק פל היד ובפרק פל הצלמים ליכא מאן דפליג דפשיטא דאין ספק מוציא מידי ונדאי והכא גבי טבל ועלה כו' ומקנה שנמדד ונמצא חסר קאמרינן דספק מוציא מידי ונדאי אלא צ"ל דלקולא דווקא קאמרו רבנן דאין ספק מוציא מידי ונדאי דאורייתא אבל הכא לגבי מקנה שנמדד כו' ולגבי טבל ועלה לחומרא קאמרו רבנן אתא ספק איסורא ומוציא מידי ונדאי היתר וכמו שכתבו התוס' להד"א בפ"ק דחולין דף י' בד"ה טבל ועלה וכ"כ בתוס' בפרק פל היד דף ט"ו בד"ה חבד וכיון דאינו אלא חומרא דרבנן לא ראו להחמיר אלא בטבל ועלה דאיתרע בי' ריעותא באדם עצמו וכן במקנה שנמדד אע"ג דלא אתרע ריעותא באדם אלא במקנה מ"מ ראו להחמיר משום דאיכא למימר נמי חסר ואתאי אבל בשוחט בספין ונמצא פגומה או נמצא שאינו יודע פיון דלא דמי למקנה ממש דלא מחמירין אלא אקמוהו אדאורייתא דאין ספק מוציא מידי ונדאי דהם אמרו להחמיר והם אמרו להקל אלא שקשה ע"ז מהא דתנן בס"פ פל הגט המניח פירות להיות מפריש עליהן תרומה כו' אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר' אליעזר בן שמוע וקאמר ר' אלעזר בן פדת חלוקין עליו חביריו על ר' אלעזר דתנן מקנה שנמדד כ' ופריף פשיטא דחלוקין ופריקו מה"ד מאי למפרע מע"ל קמ"ל והשתא קשה דה"ל לתרץ מה"ד שאני מקנה דחסר ואתאי ועוד קשה היא גופה דכיון דליכא למימר לגבי פירות ומעות שהניח להיות מפריש כו' אבודין ואתאי ע"פ טבעו של עולם א"כ מאי טעמא דחלוקין עליו חביריו על ר' אליעזר ואפשר לומר דה"ט דלגבי פירות ומעות הנה ליה הך ריעותא דאיבודין כאלו

הנה הן ריעותא בגופה דטבלין שתקון בהבטחתן של אלו דחשבינו להו פאלו הנה פל הפירות ביחד ואמר אלו שבצד פלוני יהיה תרומה ומעשר על אלו שבצד פלוני וכיון דנמצאו אבודין ה"ל ריעותא בגוף הפירות המתקנין דאזלינו לחומרא אפי' היכא דליכא למימר חסר ואתאי חסר ואתאי ובהיה דטבל ועלה כו': ועוד תשובה שלישיית דבהיה דמקנה שנמדד איכא למימר דמיד עם סילק נדיו לאחר מדידה הנה הולך וחסר ולפיכך איתרע ליה הך חזקה דמקנה שהיתה בחזקה שלימה ולא חשיבה חזקה פל עיקר דמאחר דליכא למימר דמיד לאחר מדידה חסר ואתאי אבל שוחט שלמד הלכות שחיטה והנה מפורסם למקנה ומחזק ליכא למימר דמיד שאחר שלמד שכח דזה אינו אפשר אלא ונדאי במשך הזמן נעשה שוכח א"כ בזה נדאי פינו דהנה ליה חזקה גמורה ונדאי שפיר אמרינו דאוקימנא ליה אחזקתיה ועד עתה ידע ועכשיו נעשה שוכח ולא דמי למקנה: ותירוץ השני דהתוספות הוא דמקנה אינו קרוב לנדאי דקא טבל במקנה שלימה אבל גבי ספין קרוב לנדאי דנפגם בעצם וקשיא לה בשוחט שנמצא שאינו יודע אמאי תלינו לקולא ומאי קרוב לנדאי איכא הכא גם קושיא זו אין לה מקום למאי שפכתנו בתחלת דברינו דאנרף הזמון שהשתא חשבינו ליה פשיבר בה עצמות דקרוב לנדאי דהשכחה הגיע באנרף הזמן דהשתא: ותו דרש"י דפי' דעצם המפרכת לא פגמה לספין טפי מעור בע"כ דלא ס"ל להאי שינויא אלא שינויא קמא או שינויא בתרא ועוד דלהאי שינויא קשה פינו דצריף לומר דעצם המפרכת פגמה טפי מעור א"כ אמאי פסקינו בפשיבר פרב חסדא ובלא שיבר פרב הונא וצ"ע: ותירוץ השלישי דהת' הוא דספין איתרעי כו' ה"פ בספין איכא ספיקא טובא והוי כספק ספיקה ולפיכך אזלינו בה לקולא וקשיא לה דהא בשוחט ונמצא שאינו יודע ליכא ספק והארכת בזה ממאי דפריף בגמרא משחט את הנושט כו' לא הבנתי שיחתה בזה הא פשיט' דאיכא הכא ס"ס ספק שכח כפר ספק לא נעשה שוכח אלא עתה ואת"ל כפר שכח שמא לא שקה ולא דרס ונדקא בספק שקה ספק דרס גרידא אזלינו בה לחומרא אעפ"י שנוטה להתיר יותר מלאיסור דמסתמא שחט כדרך השוחטין אפילו הכי לא מקלינו בחד ספיקא אבל לגבי ספק ספיקא פי הכא דנמצא שוכח אזלינו לקולא ולא דמי למקנה אלא לספין ונמצאת פגומה ומה שעלה על שלחן כתבך דיש מקום להתיר הפלים וכמו שפסק האגודה משום דיש להעמיד הפלים בחזקת פשרותן שהית' בהן מתחילה תמה אני האיה יעלה על דעתך לומר כן דהלא לפי ההנח' שאת' בה עכשיו שהבשר אסור לפי שמעמידו בהמה בחזקת איסור א"כ האיה אפשר להכשיר הפלים שבשלו בהם הבשר.

אסור מטעם דמעמידין אותה בחזקת פשרות דמה מועיל החזקה כשאסרו מהבשר האסור לפי הנאה כזו אבל לפי האמת הפל מותר הבשר והפלים גם מה שהבאת פלוגתא דר' עקיבא ור' טרפון במקנה שנמדד ונמצא חסר במסכת קידושין פ' האומר דף ס"ו דאין ללמוד מקנה להכשיר מכן גרושה דמקנה פסולה ביחיד וכן גרושה פסולה בשנים הלכך נידונינו למקנה מבעל מום דפסולו נמי ביחיד ומה נודע שהוא ב"מ עבודתו פסולה וה"נ בנדע שהמקנה חסר פל טהרות שעשו ע"ג טמאות ומשמע דשוחט שאינו יודע פינו דאין פסולו ביחיד אינו דומה למקנה ויש להתיר כמ"ש האגודה דבר פשוט הוא דלא מיירי בהך מילתא בדין אוקמה אחזקה וכבר פירשוהו התוספות דבתרתי פליגי עיין שם וכמו שפכתבת גם אתה: עוד כתבתי דבתשובה הרשב"א בס' רי"ח כתב על שוחט שלא

הִיָּה לֹו חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת בְּרוּר הוּא דְאִין אוּמְרִים הַעֲמִיד דְּבַר עַל חֲזָקַתוֹ אֵלֶּא בְּמִי שְׁהוֹחֲזֹק מִתְחַלְתּוֹ כְּסָפִין שְׁבִדְקוּהוּ וְשִׁחְטוּ בּוּ וְאַח"כּ נִמְצָא פְּגוּם וְכֵן בְּמִקְנֵה שְׁנַמְדָּד וּא"ה לֹא פְּלִיגוּ בְּהוּ וְכֵן בְּזַאב כּו' אֲבָל זֶה אִיזוֹ חֲזָקָה יֵשׁ לֹו כּו' וְהַבְּנֵת דְּרְצוֹנוֹ לֹוּמַר בְּדֶרֶךְ רַבּוּתָא דְאֶפִּילוּ מֵאֵן דְּמִיָּקֵל בְּסָפִין וּבְמִקְנֵה מוֹדָה בְּזוֹ דְּכִינּוּן דְּלֹא הִיָּה לֹו חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת מְעוֹלָם לִיכָא לְמִימַר הַעֲמִיד אוֹתוֹ עַל חֲזָקַתוֹ אֲבָל אַה"נ דְּאֶפִּילוּ הִיָּה לֹו חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת מִתְחַלְתָּה אִם נִמְצָא עֲכָשְׁיוֹ שְׁאִינוּ יוֹדְעַ אֲסוּרִים אַף הַפְּלִים כְּפִי הֵם תּוֹרָף דְּבִרְיָה וְהֶאֱרַכְתָּ בְּזֵה וְאִין סָפֵק שְׁלֹא הַשְּׁגָחַת בְּסוּף תְּשׁוּבַתוֹ דְּמַסִּיק וּלְפִיכָה אִינוּ רוֹאֵה שׁוּם הַכָּשֵׁר לְמַה שְׁשַׁחַט וְלֹא לְפְלִים שְׁנִתְבַּשְׁלוּ בְּהֵם שְׁאִין כָּאֵן אֵלֶּא חֲדָא סָפִיקָא סָפֵק אִינְרַע לֹו אַחַד מְאָלוּ אוּ לֹא כּו' וְאִם אִיתָא דְאֶפִּילוּ הִיָּה לֹו חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת מִתְחַלְתָּה נְמִי אֲזִלִּינּוּ לְחוּמְרָא עֲדִיפָא מִיָּנָה הִנָּה לָן לְאִשְׁמַעִינּוּ דְאֶפִּילוּ בְּס"ס נְמִי אֲזִלִּינּוּ לְחוּמְרָא אֵלֶּא וְדָאִי הִיכָא דֵּה"ל חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת דְאִיכָא ס"ס סָפֵק כְּבָר הִיָּה שׁוֹכַח סָפֵק לֹא נַעֲשֵׂה שׁוֹכַח אֵלֶּא עֵתָה וְאַת"ל כְּבָר שְׂכַח סָפֵק שְׁהָה סָפֵק לֹא שְׁהָה אִין לְהַחְמִיר וְהַלְכָּה לֹא מִחְמְרִינּוּ אֵלֶּא בְּדִלִיכָא אֵלֶּא חֲדָא סָפִיקָא וְתַחֲלַת דְּבִרְיֹו הֵם גַּם כּוּן בְּדֶרֶךְ זֶה שִׁמ"ש וְאִין אוּמְרִים הַעֲמִיד דְּבַר עַל חֲזָקַתוֹ אֵלֶּא בְּמִי שְׁהוֹחֲזֹק מִתְחַלְתּוֹ כְּסָפִין כּו' כְּלוּמַר אֶפִּילוּ לְרַב חֲסֵדָא דְּמַכְשִׁיר בְּשִׁבְרָה בְּהַ עֲצָמוֹת אִינוּ מַכְשִׁיר אֵלֶּא בְּסָפִין שְׁבִדְקוּהוּ קוּנְדָם שְׁחִיטָה וְשִׁחְטוּ בּוּ וְאַח"כּ נִמְצָא פְּגוּם דְּוָמִיָּא דְּמִקְנֵה דְמוֹתִיב מִיָּנָה עֲלָה דְּרַב חֲסֵדָא וְזֵהוּ שְׁפַתְבָּה רַבְּשִׁב"א וְכֵן בְּמִקְנֵה שְׁנַמְדָּד כְּלוּמַר דְּמִקְנֵה שְׁנַמְדָּד לְמַדְנוּ דְּרַב חֲסֵדָא לֹא מַכְשִׁיר אֵלֶּא בְּסָפִין שְׁבִדְקוּהוּ תְּחַלְתָּה וְאַעפ"י שְׁאִינוּ מְפּוֹרְשׁ לְהִדְאִי דְּבִהֲכִי קְאָמְרִי רַב חֲסֵדָא מ"מ בַּע"כ צְרִיף לֹוּמַר דְּבְסָפִין שְׁבִדְקוּהוּ מִתְחַלְתָּה קְאָמַר וְכֵן פִּרְש"י וְקָאָמַר הַרְשִׁב"א וְא"ה אֶפִּלִּיגוּ בְּהוּ כְּלוּמַר דְּאֵף בְּהָא פְּלִיג רַבָּא וְרַב הוּנָא וּפּוֹסְלִין אֶפִּילוּ שְׁבַר בְּהַ עֲצָמוֹת וְאַע"ג דְּאִין קִינִימָא לָן כְּרַב חֲסֵדָא לְהַכְשִׁיר בְּשִׁבְרָה בְּהַ עֲצָמוֹת מְפֵל מְקוּם הָא קָא חֲזִינּוּ דְּפִלִּיגוּ בְּהוּ וְקָא פְּסְלִי וְא"כ הָאִיף יַעֲלָה עַל דַּעַת לְפִרְשׁ אֵלִיכָא דְּרַב חֲסֵדָא דְּמַכְשִׁיר אַף בְּלֹא בְּדִקְוֵהוּ תְּחַלְתָּה אֵלֶּא וְדָאִי לֹא אֲזִלִּינּוּ בְּתַר חֲזָקָה אֵלֶּא בְּבִדְקוּהוּ תְּחַלְתָּה וּמַסִּיק עֲלָה וְכֵן בְּבָא זַאב כּו' וְנִקְבַּ חֲזָקָה יֵשׁ לֹו כּו': וְמַה שְׁהַבֵּאתָ מִתְּשׁוּבָה הַרְשִׁב"א בְּסִי' תַר"ךְ בְּשׁוֹחַט שְׁנַמְצָא בְּסָפִין שְׁלוֹ פְּגוּם בְּרֵאשׁוֹ דְּצִינּוּהָ לְהַכְשִׁיר אַף הַפְּלִים שְׁאִנִּי הֵתָם דְּהִיָּה דֵּן אוֹתוֹ כְּפּוֹשַׁע שְׁאִינוּ חּוֹשֵׁשׁ לְשַׁחוּט בְּסָפִין יָפֵה וּכְאֵלוּ שַׁחַט בְּמִזִּיד בְּסָפִין פְּגוּם דְּיִינִין לִיָּה וְלֹא הִנִּי בְּתוֹרַת סָפֵק שַׁחַט בְּסָפִין פְּגוּם אֵלֶּא בְּנוֹדָאִי וּלְכַף צְרִיף לְהַכְשִׁיר אַף הַפְּלִים אֲבָל בְּשׁוֹחַט שְׁנַמְצָא שְׁאִינוּ יוֹדְעַ דְּהִנִּי בְּדִין סָפֵק שְׁפִי' תְּלִינּוּ לְקוּלָא וְאַמְרִינּוּ דְאִין סָפֵק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדָאִי עַל פִּי שְׁלֵשָׁה הַתִּירוּצִי' דְּתוֹסַפְתָּ וְכַדְפִּסְק הָאֲגוּנָה בְּפִירוּשׁ וְכַדְמִשְׁמַע מְדַבְּרִי הַרְשִׁב"א וְכַף פְּסְקוּ כָּל גְּדוּלִים הָאֲחֵרוּנִים מְהַר"ש לֹוּרִיא וּמְהַרְמ"א וְאִין לְנוּ לְהַחְמִיר יוֹתַר בְּמִדְּי דְּרַבְּנָן לְאַסּוּר מַה שְׁהַתִּירוּ הֵם אִם לֹא בְּרֵאשׁוֹ בְּרוּרָה אֲבָל לֹא מְסַבְּרָא בְּעֵלְמָא בְּלִי רְאִיָּה כִּי דִי לְנוּ בְּחֻמְרָא שְׁהַחְמִירוּ הֵם וְהִבּוּ דְלֹא לֹוּסִיף עֲלֵיהוּ חוּמְרָא מְדַעַת עֲצָמִינוּ בְּלִי רְאִיָּה בְּרוּרָה וּמִי שְׁרוּצָה לְהַחְמִיר יַחְמִיר לְעֲצָמוֹ וְלֹא לְאַחֲרִים כַּש"כ שְׁהַסְבְּרָא הִישְׁרָה הִיָּה לְהַתִּיר וּכְמוֹ שְׁהַתְּבַאֵר בְּדְבָרֵינוּ הַנִּל"פ ע"ד כְּתַבְתִּי אֲנִכִּי הַקְטָן יוֹאֵל בֵּן לֹא"א מוֹהַרְר"ש ז"ל ה"ה בְּיוֹם א' בְּאַסְרוּ חַג דְּפִסְחָא שְׁפ"ב פֶּה קק"ק: שְׁאֵלָה ב רֵאוּבֵן נָשָׂא יְתוּמָה בְּר"ח אִייר וּמִתָּה תוֹף שְׁנִתָּה כ"ב אָדַר הַשְּׁנִי וְיִוְרְשִׁיָּה תוֹבְעִים לְהַחְזִיר הַגְּדוּנִיָּא כְּלוּלָה כְּתַקְנַת ר"ת וְתַקְנַת שו"ם וְרֵאוּבֵן טוֹעֵן עַל מְקַצָּת מְטַלְטֵלִין שְׁבִידוֹ שְׁהֵן מִתְּנוּת נְתוּנִים לֹו עוֹד טוֹעֵן שְׁכָל הַבְּגָדִים שְׁהִיָּה רִגִּיל לְלַבָּשׁוֹ אִינוּ חַיֵּב לְהַחְזִיר כִּי לֹא נִתְקַנְהָ תְּקַנְהָ עַל זֵה: עוֹד טוֹעֵן שְׁלֵשׁוֹן הַכְּתוּב בְּפוֹסְקִים אִם מִתָּה תוֹף

שְׁנֵתָהּ פִּירוּשׁוֹן דְּוָקָא בְּאַמְצַע שְׁנָה לֹא בְּסוּף שְׁנָה כִּנ"ד וּלְפִיכָּהּ אֵינוֹ חַיִּיב לְהַחְזִיר כִּי אִם
חֲצִי הַגְּדוּנְיָא כְּאֵלוֹ מֵתָה לְאַחַר כְּלוּת שְׁנָה רֵאשׁוּנָה לְפִי הַתְּקֵנָה: הַיּוֹרְשִׁים מְשִׁיבִים אָף
אֶת"ל שְׁפָדְכָרִיךָ כִּף הוּא מ"מ בְּגִדוֹן דִּינֹן אֵין לָהּ זְכוּת בְּגְדוּנְיָא כִּינֹן שְׁהַפֵּל הוּא בְּיַד
אֲפוּטְרוֹפְסִים שְׁלָהּ וְהֵם הָיוּ נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בְּמַעוֹת הַגְּדוּנְיָא לְטוֹבַת הַזּוּג א"כ עֲדִינִן הָיוּ
לֹא גָבַהּ וְרֵאוּבֵן טוֹעֵן הָאֲפִטְרוֹפְסִים הֵם שְׁלוּחִים שְׁלִי שְׁפִיטְסִי אוֹתָם לְשֵׂאת וּלְתַת בְּשְׁלִי
לְטוֹבַת הַזּוּג וְשִׁתְּנוּ לִי הַשְּׁטָרוֹת הַשְּׂיִיכִים לִי וְכֵן עָשׂוּ א"כ הָיָה לִי גָבַהּ: הַיּוֹרְשִׁים
תּוֹבְעִים מֵרֵאוּבֵן שְׁיִפְרַע מֵהַ שְׁהוֹצִיא מִמַּעוֹת הַגְּדוּנְיָא לְפָרְעוֹן חוֹבוֹת שְׁהִיָּה חַיִּיב קוֹדֵם
הַנְּשׂוֹאִינִן: וְרֵאוּבֵן טוֹעֵן עַל הַקְּרוֹבִים שְׁשִׁתְּנוּ לוֹ הַמַּתְּנוֹת שְׁיַעֲדוּ לְתַת לוֹ וְלֹא נִתְּנוּ עֲדִינִן
תְּשׁוּבָה כָּל הַבְּגָדִים הַשְּׂיִיכִים לְגוֹפּוֹ כָּאֵן כָּל מַלְבוּשׁ הַחוֹל גַּם בְּגַד שַׁבָּת מֵהַ שְׁהוּא מְשַׁנָּה
מְחוּל לְשַׁבָּת אֵין צָרִיךְ לְהַחְזִיר כִּינֹן דְּמִינְחָד לְגוֹפּוֹ דְּהַתְּקֵנָה לֹא נִיִּתְּקֵנָה כִּי אִם בְּגְדוּנְיָא
וּבְגָדִיָּה וְתַכְשִׁיטִיָּה כְּמִבְּנָאָר בְּלִשׁוֹן הַתְּקֵנָה וְכֵן הוּא בְּתְּשׁוּבַת מִהֵרִי"ל סִימָן פ' אָבֵל בְּגָדִים
וּמַלְבוּשִׁים שְׁהִיָּתָה אֲשֶׁתּוֹ מִתְּלַבְּשַׁת בְּהָן בְּשַׁבָּת וִי"ט אַע"פ שְׁגַם הוּא הִיָּה רִגִּיל לְלַבְּשׁוֹן
הָיָה בְּכָלֵל בְּגָדִיָּה וְחַיִּיב לְהַחְזִיר וְהַמַּתְּנוֹת שְׁנִתְּנוּ לְרֵאוּבֵן לְדַרְשָׁה אוֹ שְׂאָר מַתְּנוֹת מְשׁוּם
אֵיִתְּחַוָּנָה הוּא וְהָא אֵיִתְּחַתְּנִי וְהַפֵּל מוֹדִים שְׁהוּא שְׁלוֹ דְּאֲפִילוֹ לְרִשְׁב' בְּתְּשׁוּבָה הִבִּיאוּ ב"י
בְּאָבֵן הָעֶזְרָה סִי' נ' שְׁצָרִיךְ לְהַחְזִיר הַמַּתְּנוֹת הֵינֵנוּ דְּוָקָא כְּשִׁמְתָהּ קוֹדֵם שְׁהַכְּנִיסוּ לְחֻפָּה
כְּמִבְּנָאָר בְּדְּכָרִי אָבֵל בְּהַכְּנִיסָה לְחֻפָּה כָּל הַמַּתְּנוֹת בֵּין קוֹדֵם חֻפָּה בֵּין לְאַחַר הַחֻפָּה
הַמַּתְּנוֹת שְׁנִתְּנוּ לְחַתָּן לְהַחְזִיר וְהָא דְּכַתְּבַת מִהֵרִי"ו בְּסִי' ס"ה וּמִהֵרִי"ל סִימָן פ' דְּצָרִיךְ
לְהַחְזִיר הַמַּתְּנוֹת אוֹ דְּמִיָּהֵן אֵין זֶה אֵלֹא בְּמַתְּנוֹת שְׁנִתְּנוּ לְכָלֵה בְּשַׁבִּיל כְּבוֹד הַפֵּלָה כְּמוֹ
שְׁנוֹהֲגִים בְּמִדִּינַת אֲשַׁכְּנֹז אָבֵל לְמִנְהַג מְדִינַת פּוֹלִין וְשְׂאָר מְדִינוֹת שְׁנוֹתְנִין מַתְּנוֹת לְחַתָּן
בְּשַׁעַת דְּרִשָׁה אוֹ כְּשִׁמוֹשִׁיבֵן אוֹתוֹ אֲצֵל הַפֵּלָה הַדְּבָר יְדוּעַ שְׁנוֹתְנִין אוֹתָן לְחַתָּן לְמַתְּנָה
גְּמוּרָה הַלְּכָהּ אֵין צָרִיךְ לְהַחְזִיר מִיָּהוּ הַמַּתְּנוֹת שְׁיַעֲדוּ לוֹ וְעֲדִינִן לֹא נִתְּנוּם נִרְאָה דְּאֵינוֹ
יְכוּל לְהוֹצִיא מֵהֵם וְלֹא מִיְּבַעֲיָא בְּעֵשִׂיר דְּאֵין בְּהֵם מְשׁוּם מְחֻסְרִי אֲמֵנָה אֵלֹא אֲפִילוֹ בְּעֵנִי
וְהֵינֵנוּ טַעְמָא דְּאֲזִלִּינֵן בְּתַר אֲוֹמְדָנָא דְּדַעְתָּא שְׁלֵא יִיעַד לְתַת לוֹ מַתְּנָה אֵלֹא כְּדִי שְׁתַּהַנֶּה
מִמֶּנּוּ בְּתוֹ אוֹ קְרוֹבוֹתוֹ וְכִינֹן דְּמֵתָה קוֹדֵם שְׁגָבַהּ הַמַּתְּנָה אֵין יְכוּל לְהוֹצִיא וְתַדַּע שְׁהִרִי
ר"ת פִּירֵשׁ דְּאָף הַגְּדוּנְיָא שְׁכַתְּבַת לְתַת לוֹ וְלֹא גָבַהּ אֵין צָרִיךְ לְתַת לוֹ אֲפִילוֹ שְׁהֵתָה אַחֲרֵינוּ
כְּמָה שְׁנִים וְיִלְדָה שְׁבָכֵל עֲנִין לֹא זָכָה כִּינֹן שְׁלֵא בָּא לִידוֹ הַמָּמוֹן כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת בְּהַגְּהוֹת
מִיְּמֻנִית ר"פ כ"ב מְאִישׁוֹת א"כ כש"כ הַמַּתְּנוֹת שְׁיַעֲדוּ לְתַת לוֹ וְלֹא כְּתַב לוֹ כְּלוּם דְּפְשִׁיטָא
דְּאֲזִלִּינֵן בְּתַר אֲוֹמְדָנָא דְּדַעְתָּי כְּדְּפָרְי: וְמָה שְׁהוֹצִיא בְּפָרְעוֹן חוֹבוֹת שְׁלוֹ הַדְּבָר פְּשׁוּט
שְׂאֵינוֹ חַיִּיב לְשַׁלֵּם דְּהַתְּקֵנָה לֹא נִיִּתְּקֵנָה אֵלֹא עַל דְּבָר שְׁנִשְׂאָר בְּעֵינֵן וְאֲפִילוֹ בְּזָבֹז שְׁלֵא
לְצוֹרֵךְ פְּטוֹר מִלְּשַׁלֵּם כש"כ פְּרַעוֹן חוֹב שְׁב"ח נִפְרַע מִהַגְּדוּנְיָא לְהַרְשָׁפ' אַ בְּתְּשׁוּבָה אַעפ"י
דְּמִהֵרִי"ו בְּתְּשׁוּבָה סִי' ע"ח חוֹלֵק עַל זֶה וּמְבִיאוּ הָרַב בְּהַגְּהוֹת בְּש"ע בַּח"מ סִימָן צ"ו
סְעִיף כ"ד כ"ו מ"מ וְדֹאֵי הֵיכָא שְׁכָכָר גָּבַהּ ב"ח מְגְדוּנְיָא מֵהַ שְׁגָבַהּ גָּבַהּ וְאִם מֵתָה אֲשֶׁתּוֹ
א"צ לְשַׁלֵּם וְכָל זֶה בְּרוּר: אָכֵן בְּמָה שְׁטַעֲנֵן רֵאוּבֵן כִּי מֵתָה סוּף שְׁנָה וְא"צ לְהַחְזִיר אֵלֹא
הַחֲצִי צָרִיךְ לְהַתְּיָשֵׁב בְּדְּבָר: וְנִרְאָה דְּלְפִי לְשׁוֹן הַתְּקֵנָה שְׁהוֹעֲתָם בְּסִפְרָא בְּנִימִין זָאב וְז"ל
מִטַּעַם הַמִּלְּךָ וְכו' עַל כָּל הַנוֹשָׂא אֲשֶׁה וּמֵתָה בְּתוֹךְ י"ב חֲדָשׁ בְּלֹא וְלָד שְׁלֵ קִיָּמָא עַד עֶבְרוֹ
שְׁנַת הַנְּשׂוֹאִינִן שְׁיַחְזִיר כָּל הַגְּדוּנְיָא וְתַכְשִׁיטִי הָאֲשֶׁה וְכו' מְדַהֲזְכִּיר תוֹךְ י"ב חֲדָשׁ מְשַׁמַּע
וְלֹא סוּף י"ב חֲדָשׁ וְא"כ נ"ד דְּמַת בְּכ"ב בְּחֲדָשׁ שְׁנִים עֶשְׂרֵן כִּינֹן שְׁנַנְכְּס יוֹם אֶחָד בְּחֻדְשׁ
חָשׁוּב כְּחֲדָשׁ וְכַדְאִיתָא לְהַדְּיָא בְּפ"ק דְּר"ה בְּפִלּוּגְתָא דְּר"ג וְר"א בְּדִין פֵּר בְּן שְׁלֵשׁ שְׁנִים

דלכ"ע יום אָחד בַּחֲדָשׁ חָשׁוּב כַּחֲדָשׁ וְלֹא פְּלִיגֵי אֱלָא בְּיוֹם אָחַד בַּשָּׁנָה דְּלר"מ יוֹם אָחַד
בַּשָּׁנָה נְמִי חָשִׁיב שָׁנָה וּפְרַ בְּן ר"ד חֲדָשׁ וְיוֹם אָחַד הוּא וּלְר"א ל' יוֹם בַּשָּׁנָה חָשׁוּב שָׁנָה
וּפְרַ בְּן כ"ד חֲדָשׁ וְשְׁלִשִׁים יוֹם הוּא וְשְׁנֵימָהּ מְקַרְא א' דְּרָשׁוּ וַיְהִי בְּאַחַת וָשֵׁשׁ מְאוֹת שָׁנָה
בְּרֵאשׁוֹן בֵּא' לַחֲדָשׁ וְכו' ע"ש וּא"כ נִרְאָה נְמִי בְּנ"ד פִּינּוּן שְׁנַכְנַס יוֹם א' בַּחֲדָשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵ
חָשׁוּב מְתָה בְּסוּף י"ב חֲדָשׁ וְהָא דְּכַתְּבַּ מֵהֵרָא י"ב בְּת"ה גְּבִי אֲבִילוֹת דִּי"ב חֲדָשׁ דְּכַשְׁמַת
אָבִיו בְּר"ח גִּיסוֹן פְּשִׁיגִיעַ אַחֲרֵיו כ"ט אָדָר לֹא אֲמַרִינּוּ מְקַצֵּת יוֹם כ"ט אָדָר פְּכֻלוֹ דְּלֹא
דְּמִי ל"ז וְלְשְׁלִשִׁים דְּהֵתָם הַסְּפִירָה הָיָה לְפִי הַיָּמִים וְקִי"ל בְּכַמָּה מִיְלֵי מְקַצֵּת הַיּוֹם פְּכֻלוֹ
אָבִל גְּבִי אֲבִילוֹת דִּי"ב חֲדָשׁ דְּלֹא הִזְכִּירוּ בְּשׁוּם מְקוֹם אֱלָא י"ב חֲדָשׁ וְלֹא שְׁנ"ד יָמִים
וְכִינּוּן דְּהַסְּפִירָה הִיא לְפִי הַחֲדָשִׁים אִי הֵנָּה אֲמַרִינּוּ מְקַצֵּתוֹן פְּכֻלָּה הָיָה שְׁרִי בְּתַחֲלַת חֲדָשׁ
דִּי"ב וְהָא וְנִדְּאִי לִיתָא וּלְכַף לֹא פְּלוּ עַד שְׁיַכְנַס רֵאשׁ חֲדָשׁ גִּיסוֹן עַכ"ל נִרְאָה וְנִדְּאִי דְּלֹא
פְּלִיג מֵהֵרָא י"י אֲתַלְמוּד עֲרוּף דְּפ"ק דְּר"ה דְּאָמְרוּ שָׁם וְחֲדָשׁ לְמַנּוּיָו וְשָׁנָה לְמַנּוּיָה דְּאַלְמָא
דְּכ"ע יוֹם א' בַּחֲדָשׁ חָשׁוּב כַּחֲדָשׁ וּכְדָרְשִׁינוּ מְקַרְאִי אֱלָא דְּלִגְבִי אֲבִילוֹת אִי אֲפִשְׁר לּוֹמַר
דְּיוֹם אָחַד בַּחֲדָשׁ חָשׁוּב כַּחֲדָשׁ שְׁהָרִי טַעַם הָאֲבִילוֹת אִינוּ אֱלָא מְשׁוּם דְּמִשְׁפֵּט רְשָׁעִים
בְּגַהֲיָנָם י"ב חֲדָשׁ א"כ גַּם הָאֲבִילוֹת צָרִיף לְהִיּוֹת כָּל י"ב חֲדָשׁ כְּמוֹ הַמִּשְׁפֵּט שְׂבַגְהֵינָם וְהָכָא
מִשְׁמַע לְהִדְּיָא בְּבְרִייתָא דְּאַבְל רַבְּתִי דְּתַנְי' עַל כָּל הַמַּתִּים אֲסוּר לִילְף לְבֵית הַמִּשְׁפָּתָה עַד
לְאַחַר שְׁלִשִׁים יוֹם וְעַל אָבִיו וְאִמּוֹ כָּל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵ חֲדָשׁ דְּמִדְּלֹא תְּנִי נְמִי וְעַל אָבִיו וְאִמּוֹ
עַד לְאַחַר י"ב חֲדָשׁ בַּע"כ דְּהִינּוּ מְשׁוּם דְּהֵנָּה מִשְׁמַע פִּינּוּן שְׁנַכְנַס יוֹם א' בַּחֲדָשׁ הָאֲחֵרוֹן
כָּלָה הָאֲבִילוֹת וְהָיָה יוֹם אָחַד בַּחֲדָשׁ כְּלֹא אַחַר י"ב חֲדָשׁ לְגַמְרֵי דְּשׁוּב אִין תּוֹף י"ב חֲדָשׁ
פִּינּוּן שְׁנַכְנַס יוֹם אָחַד בַּחֲדָשׁ הָאֲחֵרוֹן לְכַף תְּנִי וְלֹא אִינוּ וְלֹא מִזְּמַן כָּל י"ב חֲדָשׁ לְאִירוּיִי דְּבַעֲיָנוּ
כָּל י"ב חֲדָשׁ לְגַמְרֵי וְלֹא כָּלָה הָאֲבִילוֹת עַד נַכְנַס חֲדָשׁ שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרֵ וְהִינּוּ מִטַּעְמָא
דְּפְרִישִׁית דְּכִינּוּן דְּמִשְׁפֵּט גְּהִינָם הָיָה כָּל י"ב חֲדָשׁ לְגַמְרֵי כָּף הָאֲבִילוֹת הָיָה כָּל י"ב חֲדָשׁ
מִמֶּשׁ לְגַמְרֵי אָבִל בְּעֵלְמָא וְדֵאִי מִשְׁמַע דְּיוֹם א' בַּחֲדָשׁ חָשׁוּב כַּחֲדָשׁ וְאִם כֵּן לְפִי לְשׁוֹן
הַתְּקֵנָה דְּלַעֲיִל מִשְׁמַע דְּנִקְא תּוֹף י"ב חֲדָשׁ קוֹדֵם שְׁנַכְנַס יוֹם א' בַּחֲדָשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵ אָבִל
כְּשְׁנַכְנַס יוֹם א' בַּחֲדָשׁ הָאֲחֵרוֹן שׁוּב אִין תּוֹף י"ב חֲדָשׁ אֱלָא חָשׁוּב כְּלֹא אַחַר י"ב חֲדָשׁ
וּמכ"ש בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שְׁיַצָּא כְּבָר רַבָּא שֶׁל חֲדָשׁ דְּרַבּוֹ הֵנָּה פְּכֻלוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה כְּוִלָּה וְאִף
עַל גַּב דְּבַסוּף הַתְּקֵנָה כְּתוּב וְרֵאִינוּ שְׁיַעוּר שָׁנָה לְדַבְּרָ זֶה וְלֹא יוֹתֵר כִּי אַחֲרֵי שָׁנָה נִשְׁפַּח
מִן הַלֵּב מַה שְׁנָתָן וְלֹא יוֹסִיף עֲצָב עֲמָה וְכו' אִין רֵאִיָּה מֵאֵן דְּבַעֲיָנוּ שָׁנָה מִמֶּשׁ וְאִף חֲדָשׁ
עֵיבּוּר בְּכָלֵל אֱלָא קָרָא לִיהָ שָׁנָה פִּינּוּן דְּסַתָּם י"ב חֲדָשׁ הֵנָּה שָׁנָה אָבִל עֵיבּוּר הַתְּקֵנָה לֹא
הִיָּתָה אֱלָא דְּנִקְא בְּמַתָּה תּוֹף י"ב חֲדָשׁ דָּאֵם לֹא כֵּן הֵנָּה לִיהָ לְהַזְכִּיר שָׁנָה בְּלַחוּד לְאִיזָה
צִוְרָף הַזְכִּירוּ תּוֹף י"ב חֲדָשׁ אָבִל אֲפָכָא לֹא קָשָׁה לְאִיזוֹ צִוְרָף הַזְכִּירוּ שָׁנָה בְּסוּף הַתְּקֵנָה
דְּהִלֵּא כְּוִנְתּוֹ כְּדִי לְתַת טַעַם לְמָה רֵאִו שְׁיַעוּר י"ב חֲדָשׁ וְאָמַר שְׁהוּא לְפִי אַחֲרֵי שָׁנָה נִשְׁפַּח
וְכו' וְתוֹ דְּאָפִי הָיָה סְפִיקָא אִי תְּפִנּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אוֹ תְּפִנּוּס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן הֵנָּה פִּינּוּן דְּהַבְּעַל
מִןחֲזַק בְּנְכָסִים וְיִוְרֵשׁ אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִן הַתּוֹרָה אוֹ מְדַרְבְּנָן וְהִיּוֹרְשִׁים כְּאִלוּ בְּאִו לְהוֹצִיא עַפ"י
הַתְּקֵנָה הַמּוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הָרֵאִיָּה דְּתְּפִנּוּס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וְהַלְכָף נִרְאָה מִצַּד לְשׁוֹן הַתְּקֵנָה
הַנִּזְ"ל שְׁהִדִּין עִם הַבְּעַל: אָכֵן מְחַרִי שְׁאָר פּוֹסְקִים וּמְחַבְּרִים לֹא כְּתוּב לְשׁוֹן זֶה דְּתּוֹף י"ב
חֲדָשׁ אִלוּ תּוֹף שָׁנָה גַּם בְּתַשׁוּבוֹת מֵהֵרָא י"ו סִימָן ס"ח פְּסַק לְהִדְּיָא דְּחֲדָשׁ הָעֵיבּוּר בְּכָלֵל
פִּינּוּן שְׁהוֹזְכַר שָׁנָה וְשָׁנָה סַתָּם בְּכָל מְקוֹם הָיָה נְמִי חֲדָשׁ הָעֵיבּוּר: וּבַעַל פְּרָחָף צָרִיף לּוֹמַר
דְּלְשׁוֹן הַתְּקֵנָה לְפִנְיָהֶם לֹא הָיָה כְּתוּב בְּהָ תּוֹף י"ב חֲדָשׁ כְּלָל אֱלָא תּוֹף שְׁנָתָה וּלְכַף פְּסַק

דְּחַדְשׁ הָעֵיבוֹר נָמִי בְּכָל־ל רַק רָאִיתִי הַתְּקֵנָה בֵּין תְּשׁוּבוֹת מֵהֶר"מ הַנְּדַפְּסֹת בְּפָרָאג בְּסִימָן תתקל"ד שֶׁפֶתַב שָׁם תוֹף שְׁנֵתָה וְלֹא הוֹנֵכֵר כָּל־ל לְשׁוֹן זֶה תוֹף י"ב חוֹדֶשׁ וַיֵּשׁ לָנוּ לׁוֹמֵר דְּמֵהֶרִי"ו וְדַעֲמִינָה הִיָּה בְּקִיאִין טְפִי בְּלִשׁוֹן הַתְּקֵנָה: אִי נָמִי תִּחְלָה הִיָּתָה תְּקֵנַת ר"ת תוֹף י"ב חוֹדֶשׁ וְאַחֵר כֶּף בְּתִקְנוֹת הַקְּהֵלוֹת הִגִּיעַ תוֹף שְׁנֵתָה כְּדִי שְׁלֹא לִיתֵן פְּתִחוֹן פֶּה לְעָרְעוּרִים וְקִטְטוֹת וּמִבְּנֵי אֶרֶץ בֵּת"ה סִימָן שֶׁכ"א דְּתִחְלָה תִּיקָן ר"ת וְאַחֵר כֶּף הַקְּהֵלוֹת וְכִינּוֹן דְּמֵהֶרִי"ו עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה לְהוֹרוֹת דְּחַדְשׁ הָעֵיבוֹר בְּכָל־ל אֶלְמָא דְּתְּקֵנָה זֶה עֵינֵךְ וְכִדְמִשְׁמַע מִשְׁאֵר כָּל הַמְּחַבְּרִים וְהִכִּי נִקְטִינּוּ וְאִם כֵּן מִצַּד זֶה אִין זְכוּת לְבַעַל לְהַחְזִיק בְּנְדוּנְיָא: אֲכֹן מִצַּד אַחֵר יְכוּל לְהַחְזִיק בְּנְדוּנְיָא כִּינּוֹן דִּיתוּמָה הִיָּתָה וְהִגִּיעַ לָהּ עֲשׂוֹר נְכָסִים וְדִינָה בְּזוֹ כְּבַעֲלַת חוֹב אִם כֵּן הִיא עֲצָמָה הַכְּנִיסָה לָהּ נְדוּנְיָא וְלֹא אָבִיָּה וְקָרוּבִי וְפִסְק מֵהֶרִי"ו בְּסִימָן ס"ז דְּהַתְּקֵנָה לֹא נִתְקַנָּה אֶלָּא הִיכָא דְּאָבִי הַכְּלָה נָתַן בְּנְדוּנְיָא אוֹ שְׁאֵר קָרוּבִיָּה נִתְנוּהוּ דְּכֹוֹלְהוּ שְׁיָיָה לְמִיגְזֹר וְתָם לְרִיק כּוֹחְכֶם וְאִיכָא אֶמְדָּנָא דְּדַעַת קַצַּת שְׁלֹא נִתְנוּ.

אֶלָּא כְּדִי שְׁתַּהֲנָה מֵהֶם אֲבָל הִיכָא דְּאַחֵרִים לֹא נִתְנוּ בְּנְדוּנְיָא אֶלָּא הֶם בְּעֲצָמָם נִתְנוּהוּ לֹא שְׁיָיָה הִיא טַעְמָא דִּיתָם לְרִיק כּוֹחְכֶם דְּאֶנּוּ סִדְדִי דְּנִיחָא לָהּ לְמִיתַב טַן דּוּ אֶפִּילוּ יְתוּם לְרִיק כְּפִחָה שְׁתַּמּוֹת בְּקָרֵב שְׁנָה וְשְׁנֵתִיָּים וְפִשְׁיָטָא דְּאִין חֲלוּק בֵּין אֶלְמָנָה וְגָרוּשָׁה וּבִתּוֹ כְּשֵׁהַכְּנִיסוֹ נְדוּנְיָא מִיגִיעַת כְּפָם אוֹ יְרִוּשָׁה.

מֵאָבִיָּה וְקָרוּבִיָּה הַכָּל הוּא בְּכָל־ל הַכְּנִיסָה הִיא עֲצָמָה: וְפִשְׁיָטָא דְּעִישׂוֹר נְכָסִים שְׁמַחְוִיָּים הַיּוֹרְשִׁים לְתַת לָהּ מִדִּין הַתְּלִמוּד הִנּוּה לִיָּה הַכְּנִיסָה הִיא עֲצָמָה דְּלֹא דְמִי לְהַשְׁיָאָה אָבִיָּה בְּחִיּוֹ דְּאֶמְדִּינּוּ דְּעִתִּיָּה שְׁלֹא נָתַן לָהּ אֶלָּא עַל מְנַת שְׁתַּהֲנָה בִּתּוֹ שְׁהַרִי בְּיָדוֹ הִיָּה שְׁלֹא לְתַת לָהּ נְדוּנְיָא כָּל עֵינֵךְ אִם כֵּן כְּשֵׁנָתַן לָהּ עַל פִּי דְּעִתּוֹ נָתַן לָהּ: אֲבָל כְּשִׁמַּת אָבִיָּה וְהִגִּיעַ לָהּ עִישׂוֹר נְכָסִים מְדִינָא בְּעִי לְמִיתַב לָהּ וְאִי לֹא בְּעוּ יוֹרְשִׁים לִיתֵן לָהּ כּוֹפִים אוֹתָם לִיתֵן.

דְּהַבַּת בַּעַל חוֹב הִיא ה"ל הַכְּנִיסָה הִיא עֲצָמָה וְאִין צְרִיָּה לְהַחְזִיר כָּל מָה שְׁגָבָה: וּמָה שְׁטוּעֵן כִּינּוֹן דְּהַשְׁטָרוֹת כְּתוּבִים עַל שְׁמוֹ וְהַאֲפוּטְרוּפְסִים שְׁלוּחִים ה"ל כְּמוֹ שְׁגָבָה וְנָדָא כֶּף. הוּא לְפִי דַעַת הַתְּשׁוּבָה בְּהַגְהוֹת מְרָדְכִי דִּיבְמוֹת בְּשֵׁם הֶר"מ הַמְּתַחֲלַת יַעֲן כִּי רָאִיתִי וְשְׁמַעְתִּי הַמְּפַקְפָּקִים וְכו' כִּי לְשֵׁם פִּסְק דְּבַהֲקָנָה לוֹ נְדוּנְיָא עַל יְדֵי מְשַׁכְּנוֹת מְוַנְחִים בְּיָד נְאֻמָּן אוֹ עָרֵב קַבְלָן שְׁנַתְּעָרְבוּ כְּנִגְדוֹ אֶף עַל פִּי שְׁהָאָב נָשָׂא וְנָתַן בְּנְדוּנְיָת חֲתָנּוֹ לְטוֹבַת הַזּוּג לִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג שְׁכָבֵר זָכָה בּוּ.

חֲתָנּוֹ לְפִי שְׁגָמֵר בְּלַבּוֹ לְהַקְנוֹתוֹ וְא"כ הִכָּא נָמִי שְׁהַשְׁטָרוֹת כְּתוּבִים עַל שְׁמוֹ וְהִיָּה בְּיָדוֹ לֹא גָרַע מְעָרֵב קַבְלָן דְּבִשְׁנִיָּהֶם לֹא גָבָה וְאֶף עַל פִּי כֵּן כִּינּוֹן שְׁיָכוּל לְהוֹצִיא מִיָּדָם ה"ל כְּגַבָּה וְאֶף עַל גַּב דְּקִיָּימָא לֵן כְּבִית הַלֵּל לְגַבִּי ב"ש בְּפָרֵק הַשׁוּלַח דְּשִׁטְר הָעוֹמֵד לְגַבּוֹת לְאוֹ כְּגַבּוֹי דְּמִי מְכָל מְקוֹם בְּנִדּוֹן דִּידָן חֲשַׁבִּינּוּ לִיָּה כְּגַבּוֹי לְפִי שְׁאֵלוּ הֵן הַדְּבָרִים הַנְּקַנְיָם בְּאֶמְרָה: אֲכֹן בְּתְּשׁוּבוֹת מִיְּמוֹנִית ע"ש מֵהֶר"מ כְּתַב לְהַדְיָא דְּבִלֹא תְּקֵנָה נָמִי אִם לֹא בָּא לִיד בַּעַל אֶלָּא בְּיָד נְאֻמָּן הִיָּה שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה עַל מְנַת שְׁיָתַן לוֹ מָה שְׁפִסְק לְאַחֵר שְׁנָה וּמִתָּה תוֹף שְׁנָה הִנּוּה לָיָה כְּנִדּוּנְיָת חֲתָנִים שְׁלֹא גָבָה וְכו' וַיֵּשׁ לִיָּשֵׁב דְּלֹא סְתָרִי דְּבָרִי מֵהֶר"מ אֶהְדִּי וְלַחֲלַק בֵּין שְׁלִישׁ שְׁהַנִּיחוּ בְּיָדוֹ בְּסֵתָם וְלֹא נִתְבָּרַר לְחֻזְקַת הַזּוּג וְלְטוֹבַתוֹ דְּהֵתָם וְנָדָא הִנּוּה דְּלֹא גָבָה אֲבָל בְּשְׁלִישׁ שְׁהַנִּיחוּ בְּיָדוֹ לְטוֹבַת הַזּוּג הִנּוּה לִיָּה כְּגַבָּה וְכֵן כְּתוּב מְהֶרִי"ל בְּסִימָן ס"א ע"ש מִיָּהוּ בְּתְּרוּמַת הַדְּשָׁן ס'י שֶׁכ"א כְּתַב אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דְּמִיְּמוֹנִית בְּשֵׁם ר"י וְאִם כֵּן לֹא צְרִיכִים לְחַלַּק בְּחֲלוּק דַּק כְּזֶה אֶלָּא צְרִיָּה לׁוֹמֵר דְּפִלִּיג דְּר"י

אדמהר"מ ותדע דהא בעל פרחא פליגי אמה שפכת במרדכי פרח נערה דבהניחו בינד שלישי יחלקו ואם פן שלשה דעות איכא בדין שלישי למהר"מ הפל של אב וילמרדכי יחלקו: וטעמא דר"י דבעינן שיהא גבוי ממש והלפך אפילו הונח בינד שלישי לטובת הזוג נמי של אב וממילא ה"נ בערב קבלן נמי לא הוי של בעל פיון שלא גבה פלל הגדוניה בשום פעם ובספיקא דדינא המוציא מחבירו עליו הראיה וכאן נמי אין הבעל מוחזק בגדוניה ממש: מיהו בכל הבגדים והמטלטלים ה"ל גבה שהרי הנה מוחזק בהם אף קודם שמתה אכן בזה צריך לדקדק דאפילו בגבה ממש מכל מקום אין כל הגדוניה הנה בכלל הפניסה היא עצמה שהרי הדבר ידוע דעכשיו נותנו הגדוניה לבת תשעה חלקים והעישור נשאר לאב או לבנים על הרוב ואפילו מפת אומדנא דאמדינן לאב לאו שפיר למעבד הכי דלא אזלינן בתר אומדנא אלא לפחות מעישור נכסים ולא להוסיף על עישור נכסים וכדברי האישר"י וכמו שקבעתי ההלכה בס"ד בא"ע סימן קי"ג ואם פן לא שייך לומר הכניסה היא עצמה אלא היכא שלא נתנו לה יותר מעישור נכסים אבל נדון דידן ידועה לכל שהוסיפו על העישור פעם ושלש א"כ אין כל הגדוניה בכלל הכניסה היא עצמה: ואם מקצת הגדוניה אבד וכלה הנה שורת הדין דליכא למימר דהעישור פלה ומה שהוסיפו על העישור הוא שנשאר ושייך בזה שהשיאוהו קרוביה ויחזור הפל אפילו מה שגבה פיון שהוא תוף שנתה דאימא איפכא דהעישור הוא שנשאר ומה שהוסיפו אפטרופסים הוא שפלה ואבד אלא תלינן דנה וזה אבד ומה שנשאר הוא ג"כ מזה ומזה ואם סוף זה אינו יותר מזה תוף שנתה נמי יחלקו בשנה אי גבה ואם סוף זה יותר מזה יחלקו לפי חשבון אבל בלא גבה אין לו פלום והיכא דאי אפשר להתברר אז הטוב והישר לעשות דרף פשרה וכל שפן היכא דאיכא ספיקא דדינא פגון דהונחו בינד שלישי א"נ ערב לקבלן פדאמרון הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי הקטן יואל: שאלה ג ראובן ושמעון ולוי אחים מן האב ומתו שמעון ולוי ושלמעון יש בן וללוי אין לו זרע פלל מי יורשו אם נאמר דראובן הוא היורש ואין לו לכן שמעון במקום ראובן פלום משום דקם ראובן תחת אחיו לייבום או דלמא בן שמעון קם במקום אביו וחולק עם דודו ראובן בשנה: תשובה הדבר פשוט דראובן וכן שמעון חולקים בנכסי לוי שנה בשנה דכי היכא דדרשינן אין לו בן עיין עליו ה"נ דרשינן בכל קרובים וגבי אחי המת נמי פתיב ואם אין לו אחי ודרשינן עיין עליו דאם יש לשמעון שום יורש דראוי ליוורשו יבא במקומו וכף פ' רשב"ם להדיא בפ' יש נוחלין בדרף קט"ו ע"א בד"ה ותני עלה וכו' ע"ש וכ"כ עו' בדרף קי"ו ע"א ואע"ג דיש סברא לומר דאח עדיף שפן קם תחת אחיו לייבום מ"מ גזירת הפתוב היא מאין לו עיין עליו דלא מהני הך סברא לירש פל הנכסי ותדע דהא בפ' י"ג קא מבעיא ליה לרמי בר חמא אבי האב ואחיו פגון אברהם ויעקב בנכסי עשו איזה מהן קודם ומאי קא מבעיא לי הלא נדאי אח קודם דקם תחת אחיו לייבום ורבא נמי מאי קס"ד דקפשיט דאבי אב קודם: אלא נדאי דלא קי"ל בהך סברא למסקנא דאע"ג דקס"ד בר"פ י"ג דהך סברא תהני לן למימר דהאח קודם אף לבן פכר דחאוה ותו דמסקנא דתלמודא בהך בעיא דרמי בר חמא קאמר ה"נ מסתב' דהאח קודם לאבי האב דקתני זה הפלל פל הקודם בנחלה יוצא וריכו קודמין ואלו איתני' ליצחק יצחק קודם השתא נמי דליתני' ליצחק יעקב קודם שמעינן השתא מהאח אינו יורש לאחיו אלא מצד שהוא יורש זכות אביו שמת א"כ בגדון דידן נמי פי היכא דהאח יורש זכות אביו שמת פה בן האח

יורש זכות אביו וזכות אביו אביו שמת וחולקין ביחד הנלפע"ד כתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה ה קול ענות שמענו במרץ מארץ רחוקה עיר אמשטרדם פי עלה הפורץ הוא פלוני הרופא מטהר השרץ ומטמא את הארץ ושפים רעות עשה בקרץ אחת הוא רעה גדולה התגוללה ועלה שמים עליה ישתוממו ישומו כל אבירי לב והוא פי זה כמה נשא לבבו וכפיו מלא מלעיג על דרו"ל באגודותיהם גם בחכמה הקבלה שולח יד לשונו ומתלוץ על החכמה חכמת האמת ודיבר עליה דופי ואומר כי לא נחשב בעיניו כי אם רק הפלוסופיא ואחריה יהא נמשך כל אדם לא זולת ועוד מחזיק בטומאתו לצרף אליו אנשים הגונים ומפתה אותם לדעתם זאת הרעה: שנית פי לאשר הוא אחד מהפרנסים נתן לאיש אחד רשות לשחוט בהמות לצורך הקהל ואנשי המעמד אשר לשתי בתי פנסיות צווי לשני חכמים שביניהם לשאול אותו פי האיש השוחט שהוא בדיני שחיטה וכאשר שאלוהו לא ידע מאומה ואמר על האסור מותר ומיד בהסכמות המעמדות והחכמים הוכרו בבה"כ בשתי הק"ק שכל הבשר הנשחט ע"י האיש ההוא היא נבלה והפלים שנתבשלו בהם אסורים פי אפילו הלכות שחיטה לא למד ופלוני הרופא הנזכר עלה לראש המגדול באותה שעה ואמר בקול רם שלא ישגיחו על ההכרזה ההיא ושיאכלו הבשר עליו ועל נפשו וכן נעשה ממקצת העם לא יראו לנפשם ואכלו מהבשר נבלה: כל אלה הגיע לאננינו בכתב משלשה רבנים מןבוקים מעיר אמשטרדם ונתקיימה חתימתם בפני הרב אב"ד דק"ק לובלין: והנה תנרף שאלת הרבנים החכמים לקנא קנאות ה' צבאות ודליפקיהו להאי דעתו בישתא דפלוני הרופא מאנדגיה בסילנא דלא מבעיא דמה להחרימו ולגדותו עד ישוב מדרכו הרעה ונעשה תשובה שלימה וראויה: והנה חלקי אמרה נפשי דאין ספק שזה האיש חייב מיתה נדוי ושמתא שם מיתה דאפילו צורבא מרבנן דסנוייה שומענייה משמתינו ליה כדאיתא פרק אלו מגלחין ופירש הרא"ש לשם דהיינו פגון שמתעסק בספרי מינות וכך ספק בירה.

דיעה וכל שפן המלעיג על דברי חכמים ומדבר דופי על חכמת הקבלה שהוא מקור התורה ועיקרה וכולה יראת שמים דפשיטא דחייב נידוי דאין לה מזלגל בד"ת דחייב נידוי גדול מזה ועוד דהלא נמשך אחר הפילוסופיא היא המינות בעצמה ואשה הנרה שהזהיר עליה שלמה כמ"ש הר"מ גבאי בספר מראות אלקים ולא זו בלבד אלא ממשיך אליו גם אחרים ועובר על לאו לפני עיור לא תתן מכשול דחייב נדוי ומאחר דמשליך חכמת הקבלה ודברי רז"ל המקובלי' אחרי גיוו ראוי להחמיר עליו ביתר עוז להחרימו בכל החומרות החרם מכל מה שהפה יוכל לדבר וזה אין צריך פנים: גם על מה שהתריס פנגד אנשי המעמד והחכמים שהכריזו בציווייהם1 שהבשר נבלה והוא התיר מה שאסרו הם גם על זה חייב נידוי דאפילו היתה הוראה התלויה בסברא ובשיקול הדעת הלא שנינו בבבביתא פרק אלו טרפות (דף מד) חכם שאסור אין חבירו רשאי להתיר ופי' הראב"ד דאפילו התיר אינו מותר ואפילו הנה גדול ממנו בחכמה ובמנין וההיא דפרק אין מעמידין (דף מ') בארבה דצחנתא דאתא לסיכרא וכו' נפיק שיפורא דרבא ואסר שיפורא דרב הונא בר חנינא ושרי לאו דוקא אלא לרב הונא נפיק תחלה כן פי' הרשב"א והרמב"ן כ"ש הקא דאיהו יחיד פנגד רבים וקטן פנגדם דפשיטא דאינו רשאי להתיר מה שאסרו הם ואם היו נראה לו להתיר הבשר מטעם שכתב האגודה פ"ק דחולין והא דקאמרינו התם ספין איתרע בהמה לא איתרע מכאן מוכח שוחט שבדקוהו ונמצא שאינו

יודע אין להטריף למפרע וגם אין צריך להכשיר הכלים דאדם איתרע בהמה לא איתרע
וכנשחטה בחזקת היתר עומדת ואוקי שוחט בחזקתו ועד עתה ידע עכ"ל והיה סובר
דדינא פטועה בדבר משנה דיכול להתיר מה שאסרו הם וכחאי פרה של בית מנחם בפ"א
ד"מ (דף ל"ג הנה היה לו לשאת ולתת עם עם החכמים האוסרין בדבר הלכה דאולי היו
חוזרים מהוראותם או הוא היה חוזר מדעתו דפשיטא דיכול לחזור מהוראת איסור אפי'
היה אוסרים מתחלה בשקול הדעת כמ"ש הר"ן בפ"ק דע"ז (דף נ') לא פאשר עשה
האיש הזה בדרך נצחון ומחלוקת דעלה למגדול והתיר בלא טעם ביחידי מה שאסרו כל
החכמים הרבים והשלמים ובפ' מצות חליצה (דף ק"ד) קאמר רבה בר חייא קטיספאה
עבד עובדא בשוק ביחידי ובלילה אמר שמואל פמה רב גובריה דעביד פייחידא ופירש
רש"י פמה רב גובריה בלשון גנאי ועוד רעה גדולה מזו שאנשי הק"ק קבלו אותם
החכמים ואנשי המעמד עליהם לב"ד וא"כ מה שעשה עשו אפילו היו אוסרים הבשר
שלא מן הדין למגדר מילתא שלא יהא כל אחד הולך ושוחט לצורך הקהל בלי רשות
ב"ד וכדאיתא במרדכי פ"ק דבתרא מהירושלמי שלשה מבית הפנסת כבני ב"ה שבועה
מבני עיר כבני העיר הא מה אנו קיימן אם שקבלו עליהן אפילו ביחיד וכו' אלמא דכל
היא שפיררו הקהל וקיבלו עליהן אפילו יחיד וכש"כ הכא שהן רבים ושלמים וזה הקטן
חלק עניהם ביחידי וגם התיר מה שאסרו והנה הביא את הרבים לידי חלול השם שאכלו
גבלה על פיו דגם על זה חייב נידוי בפני עצמו פי אין ספק דנתפרר אצל החכמים
הנזכרים דמעולם לא למד הלכות שחיטה פאשר נראה מכתבם ועל פי הדברים האלה
הגני מוכן ומסכים עם החכמים שגזונו להחרים ולגדות את האיש פלוני הרופא
מאמשטרדם הנזכר בכל גבול ישראל פתו פת פותי וכו' עד ישוב מדרךיו הרעים הנזכרים
ושב ורפא לו אמנם לאשר לא ראינו תמונות כתבו של פלוני הרופא יש לנו לדונו שלא
בפניו באולי יאמר פי גם החכמים הנזכרים הם אנשי ריבו ומבקש להוציא לאור זכותו
בפני איזה ב"ד חשוב שיברור בפניהם פי לא עשה מעשים פאלה אשר זממו ודימו
בכתבי עליו הנה אין ספק שלא חל עליו נדוי וחרם מעתה דלא עדיף ב"ד אמשטרדם
ממר עוקבא דאי"ס"פ זה בורר שלחו לי למר עוקבא לדזני ליה פבר בתל שלם עד
עוקבן הבבלי קבל גזמנא ירמיה אחי העביר עלי חת הדרך א"ל השיאוהו ויראה פנינו
בטבריה וקאמר בגמרא הא גופא קשיא אמרת אמרו לו אלמא דיינוהו אתון השיאוהו
ויראה פנינו בטבריה אלמא שדרוהו הכא ופריקו אלא ה"ק אמר להו דיינו אתון אי ציית
ציית ואי לא השיאוהו הכא ויראה פנינו בטבריה וכתבו התוספות וז"ל אין לפרש אי לא
ציית שלא תוכלו לכופו דכש"כ שלא יוכל נשיא לכופו דהכא שבט והתם מחוקק ומר
עוקבא ראש גולה הנה אלא מפר"ת אי לא ציית פגון דאמר לב"ד הגדול קאזלינא עכ"ל
וכן פי הרא"ש שמעינו מהכא דאעפ"י דעוקבן הבבלי הנה ליה דינא בבבל בהדי ירמיה
אחיו שפירסו לפי פי אחד של רש"י ז"ל ופשיטא דהיה חייב נידוי דעל זה אירר נח את
פנען ומר עוקבא היה ראש גולה בבבל וא"ה כתבו אליו מארץ ישראל דאי טעין ירמיהו
לבדה"ג שבא"י קאזלינא שומעין לו ולא ינדהו ולא יעשה לו שום עונש כש"כ דמצי
אמר פלוני הרופא לבדה"ג ונשוב קאזלינא ולא ליינוהו בית דין של אמשטרדם: וכיוצא
בזה ראיתי תשובה הרב רבינו שמואל ב"ר יוחנן במרדכי הערוך שלא לכוף לנידון לדון
בעירו פשגדולי העיר ופרנסיה הזמינוהו לדון אלא ילכו דרך ישרה למקום הגון כדי

שיוציאו דין אמת לאמיתו ומהרי"ק רימז לתשובה זו בתשובותיו שורש א' ואע"פ דתשובה זו הוא בעסק ממון אין אני רואה לחלק ביניהם בין זו לזו וע"כ אם פלוני הרופא הטוען הנני מוכן ומזומן להיות צניית דין על כל מה שמתרעמים עלי ואקבל עלי לקיים בכל אשר יפקדו הנה אין עליו עונש נדוי וחרם ובלבד שלא יהא שום צד ערמה בדבריו אלא תכף יקבע לה' זמן לילך ולדון בפני ב"ד חשוב הסמוך להם ולשם יקוב הדין הנהר ביניהם לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אבל אם יתן פתח סוררת לדחות אותם בקנה מעתה יחולו על ראשו נדוי וחרם שמתא שם מיתה עד ישוב בתשובה הגונה וראויה וכדאמרן ושלום על דייני ישראל והשומעים לקולם אני הקטן יואל פה קהלה קודש בריסק דליטא: עיקול שנעשה ע"פ הדין במעותיו של נתבע שביד ראובן בעירו של התובע והתרעם החכם שבעיר הנתבע לפי שה"ל לב"ד שבעיר התובע לקחת המעות לידם פן יגיע איזה סיבה שיתמוטטו נכסי ראובן מקמי שיצא המשפט לאורו בין תובע לנתבע: נראה דאין לב"ד ליקח המעות לידם אם לא מדעת שני הצדדים ודא דאם יהיו המעות נאבדים מיד ב"ד יאמרו ב' הצדדים מי בקש זאת מידכם להוציא המעות מיד ראובן הלנה שיהיה חייב באחריות ועתה הוא פטור פיון שהוציא ב"ד המעות מידו וכדמבואר פ"ק חזקת הבתים (דף ל"ד) בהאי ארבא דהווי מנצי עליה ביה תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אמתא חד מינייהו לב"ד ואמר תפסוהו עד דמיינתא סהדי דדידי הוא תפסינן או לא תפסינן רב הווא אמר תפסינן רב יהודה אמר לא תפסינן והשתא אי איתא דפליגי אפילו לא אמתא חד מינייהו לבית דין אמאי איצטרך תלמודא למימר דאתי חד מינייהו לבית דין ואמר תפסוהו וכו' ה"ל למנקט בסתמא האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא תפסינן או לא תפסינן כו' דהנה משמע דפליגי בכל גוונא אלא ונדאי דלא פליגי אלא באמתא חד מינייהו לב"ד וכו' אבל בדלא אמתא לב"ד ולא שאל שום אחד מהם דליתופסוהו הפל מודים דלא תפסינן דאין לב"ד להכניס עצמן בתפיסה מדעת עצמם ונ"ד גלמד משם בק"ו ומה ארבא שעומדת בנהר כדפירש רשב"ם להדיא ויש לחוש שמה תבע לאיבוד אפילו הכי לא תפסי לה ב"ד מדעת עצמם כ"ש מעות הלנואה דלא יבאו לידי איבוד דלא תפסי להב"ד מעצמם פי אין דבר זה מוטל על הב"ד: ותו נראה מבואר דאפילו יבקש הנתבע שיוציאו המעות מיד לנה וינתן ביד שבעירו והתובע אינו מתרצה לנה דחוש שפן נשמרים פראוי פקדירא דבי שותפי ויאבדו אי נמי חושש פן לא יוכל להוציא המעות מיד ב"ד אין לב"ד לשלוח ידם להוציא מיד ראובן וה"ה פשאין התובע לפנינו יש לחוש דלמא לא ניחא ליה להוציא מיד הלנה ונה לפי דהלא אין לב"ד לעקל שום דבר אלא א"כ נראה לעיניהם אמתלא מקונבלת ון לא יוכל להוציא מיד הנתבע אם יגיע המעות לידו והב"ד מחויב להציל עשוק מיד עשוקיו וכדכתב מהרא"י בת"ה בסי' ש"ה א"כ ודאי כשהב"ד יקחו מעות לידם ויגיעו לידי איבוד עדיין יהא עשוק שלא יוכל לגבות חובו זה התבאר מעובדא דהאי ארבא דהא התם אעפ"י שפא האחד לב"ד ובקש מהם שיתפסוהו בידם א"ה אין שומעין לו בעוד שלא נתרצה גם חבירו כדאסיקנא והלכתא לא תפסינן ופירש רשב"ם הטעם דחיישינן שמה זה אין לו עדים ושקרן הוא מפל וכל רוצה להפסיד את חבירו דמאחר דתפסין יודע הוא דתו לא מסקינן עכ"ל והשתא יש לנו ללמוד מכאן דכל היכא ואיפא חששא בין יגיע איזה הפסד לחבירו לא תפסינן לה שלא מדעתו עד שיתרצה גם חבירו וכמו שפי' רשב"ם להדיא על מה

שכתב בטר הכי והוא דתפס לא מפקינן ונ"ל א"נ שאמרו שגיהם לב"ד לתופסה ובנ"ד ודאי איפא חששא פן יבא חברו לידי הפסד ע"י תפיסה זו שלא מדעתו: ותו דאפו' הנה גם התובע מתרצה שיניחו המעות ביד אין לב"ד לכוף ללנה שיוציא המעות מתחת ידו בנ"ד פנין שהשטר נשאר ביד המלנה במקום שהוא אלא שהוא שולח שליח שיתפסו הב"ד המעות לידם אין פח לב"ד לכוף ללנה להוציא המעות מידו פנין שהשטר הוא בעולם ואפי' יתנו לו ב"ד פתב שהמעות מעוקלים אצלו לא עדיף משנפר שכתב בעל התרומות (סי' נ"ד סעי"ג) ע"ש הראב"ד דכיון שהוא בעולם לא יפרע לו עד שיחזיר לו שטרו פדאיתא בפרק שני דכתובות אבדה פתנפתה ה"ה בהטמינה בפנינו ואין פותבין שובר ולא גביא דאעפ"י דלא קי"ל פנותיה באבדה מכל מקום שמעינן מינה דמפשט פשיטא ליה היכא דהטמינה בפנינו דאין פותבין שובר וכן פס' בח"מ בסימן נ"ד ובתשובת הרשב"א פסק בפירוש דכשהשטר בעולם הוא פטור עד שיחזיר לו שטרו ואין צריך לתת המעות אפילו ביד ב"ד שלא נתפסו זה מתחלה שיפרענו וישאר השטר ביד הלנה הרי מבואר דאעפ"י שיגזרו הב"ד על הלנה שיוציא המעות מידו לא יאבה ולא ישמע אליהם והדין עמו ואצ"ל בנ"ד בממרמי שכל המוצאו גובה בו דאין לכוף ללנה להוציא המעות מתחת ידו אפילו ליד ב"ד פנין שהממרמי בעולם הנראה לע"ד דבר פשוט פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה וראובן תובע לשמעון שבנו בית הפנסת שהושיב לאחר אצלו במקומו ומיצר לו ושמעון טוען כה נוגעין מקום ואין מוחה: תשובה נראה לפי ע"ד שורת הדין דיכול ראובן לעכבו עליו דהלא הריב"ש (הג"ה בח"מ ר"ס קע"א) פתב דאף הקהל אינן יכולים להוסיף ספסלים בבה"כ במקומות הפנויים כדי להרויח לצדקה ושיבואו רבים להתפלל פי אותן שיש להם מקומות באים בטענה שמציר לו הדרה או מרבה עליו הדרה כש"כ היכא דמציר לו תמיד ואפי' את"ל דבשעה שמתפלל בשיבה יכול לתקן שלא יהא מציר לראובן שיעשה מחיצה בינו לבין ראובן ויכניס המחיצה לתוך שלו דיכול לעשות פן כמש"כ הרא"ש בתשובה, מ"מ הלא הדרה מפורסם ונראה לעינים דבשעה שהן עומדים להתפלל בעמידה מציר לו כל העת תפלת מעומד דעומדין צפופין ומשתחיים צפופין ומענין פנונות התפלה הוא גם.

פן הרחבת הלב והרוחת המקום ואפילו לגבי מלאכים דרשו רז"ל ברבה סדר יתרו אפסוק רכב אלקים רבותים אלפי שנאן דכ"ב אלה מלאכים ירדו על הר סיני יכול היו דחוקים ת"ל שנאן אף על פי שהיה רבים שנאן והשקט כה הוא הננסחא הנכונה ואם פן קל וחומר דבני אדם העומדים בתפלה שלא יהיה דחוקים וכו' וגדולה מזו פסק הרמב"ם (קנ"ד ס"ב) דאחד מהשותפים שבחצר שהביא לבית אנשי בית אחרת דיש לחבירו לעכב עליו מפני שמרבה עליו את הדרה ואפילו לרשב"ם והאחרונים שחלקו עליו דשותף יכול למלאות ביתו אכסנאים ודוירים כל שאינו מוסיף בגין חדש היינו דווקא בשאינו שותף עמו אלא בחצר ולא בבית אבל כשהוא שותף עמו בבית יכול לעכב עליו ולא מבעיא היכא שמכניס דיורין בקביעות דפשיטא דמצוי מעכב עליו אלא אפילו שיכנסו אצלו בלבד נמי מצוי מעכב וכמו שמפורש בתשובה מהר"מ שבמרדכי פרק חזקת הבתים ונ"ל ונשאל לר"א על הרבה שותפים שבבית אחת והאחד מרשה את הרבים להשתמש בחלקו עם חבירו יכולים לעכב והשיב דבר פשוט הוא שיכולין לעכב כמו לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה לחצר השותפים ואי תימא הא תנו בגדרים פרק השותפים הנה

אָחַד מִן הַשּׁוֹק מְנַדֵּר הַנְּאִי מְאֻחַד מֵהֶם לֹא יִכְנָס לְחַצֵּר וְרַאב־י אֹמֵר יָכוֹל הוּא לֹמַר לְתוֹךְ שֶׁל חֲבִירָה אֲנִי נִכְנָס וְאִין נִכְנָס לְתוֹךְ שְׁלֵךְ וְקִי"ל כְּרַאב־י כְּדִמְפָרְשׁ הֵתֵם י"ל דֵּה"מ בְּחַצֵּר דֵּס"ל וְיִתּוֹר מְנַתֵּר בְּמִנְדֵּר הַנְּאִי דְּאֵהִילוֹךְ דְּחַצֵּר לֹא קִפְדִּי אִינְשֵׁי אֲבָל הִילּוּךְ דְּבֵית לֹאו וְיִתּוֹר הוּא קִפְדִּי אִינְשֵׁי עַכ"ל אֶלְמָא מְדַמְסִיק דְּהִילּוּךְ דְּבֵית לֹאו וְיִתּוֹר הוּא וְקִפְדִּי אִינְשֵׁי דְּאֶפִּילוּ לֹא בְּעֵי הָאֲכֻסָּנָאִים לְדוֹר בְּקִבְיַעוֹת וְגַם אִינְן מְשַׁתְּמָשִׁין בְּבֵית פֶּל עֵיקַר אֶלְא שְׂיִפְנָסוּ אֶצְלוּ לְצוֹרְךָ וְיוֹצְאִים מִיָּד גַּם פֶּן יָכוֹל לְמַחוֹת דְּהָא וְנִדְאִי קִפְדִּי אִינְשֵׁי מְשׁוּם דְּמִיַּצֵּר לוֹ וְאֵפ"י דְּבֵתְחֵלֵת הַתְּשׁוּבָה פֶּתַב וְהָאֻחַד מְרַשֵּׁה אֶת הַרְבִּים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֵלְקוֹ וְכו' אִין זֶה אֶלְא לְשׁוֹן הַשׁוֹאֵל דְּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כִּף הִיָּה אֲבָל מְתַשׁוּבָתוֹ שְׁהַשִּׁיב לְשׁוֹאֵל לְמַדִּין בְּהִדְיָא דְּאֶפִּילוּ בְּהִילּוּךְ דְּבֵית קִפְדִּי אִינְשֵׁי וְזֶה פְּשׁוּט וַא"כ בִּנ"ד וְדִאִי דְּהִיוֹשְׁבִים בְּבֵה"ה זֶה אֶצְלָה זֶה הֵם מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁוֹתְפִים בְּבֵית דְּקִפְדִּי אֶהְדְּדִי וְאִין צְרִיךְ לֹמַר דְּקִפְדִּי אֶקְבִּיעוֹת יִשְׁיבָה שְׁמַכְנִיס אַחְרֵי אֶצְלוּ בְּמַקוֹמוֹ וּמִיַּצֵּר לְשׁוֹתְפוֹ וְיָכוֹל לְעַכְבּ וּמַה שְׁטַעוֹן שְׁמַעוֹן שְׁמַנְהָג הוּא לְהִישְׁיב אַחְרֵים אֶצְלוּ בְּמַקוֹמוֹ שְׁבֵבֵה"כ לְפַע"ד נִרְאָה דְּאֶפִּילוּ אֵת"ל דְּאִיפֵא מְנַהֵג כְּזֶה בְּאִינְהָ קֵהֵל לִית לוֹ לְמִיזֵל בְּתַרְיִיָּהוּ וּלְמִיזֵן דִּינָא הִכִּי בְּשַׁאֲרַ קֵהֵלוֹת שְׁלֹא נִהְגוּ בְּכַף וְכ"ש עִיר חֲדָשָׁה בְּנִדוֹן זֶה דְּאִין לִילָךְ אֶלְא לְאַחַר שׁוֹרַת הַדִּין וּמִדְּעַתִּי שְׁלֹא נִמְצָא מְנַהֵג כְּזֶה בְּשׁוּם מְקוֹם לְהוֹשִׁיב אַחַר בְּמַקוֹמוֹ בְּבֵה"כ אֶצְלוּ וְלִהְיַצֵּר לְאַחְרֵים בְּקִבְיַעוֹת פִּי אִם דְּרָךְ עֲרָאִי כְּשִׁיבּוֹא אֹרְחִים בְּבֵה"כ אֲבָל לֹא לְהוֹשִׁיב בְּנוֹ אוֹ חוֹתְנוֹ בְּקִבְיַעוֹת אֶצְלוּ בְּמַקוֹמוֹ וְאֶצְ"ל בִּנ"ד שְׁכִנּוּ בֵה"כ חֲדָשָׁה וְיִתּוֹר מְחַצֵּי ב"כ פְּנוּי' בְּאִין יוֹשֵׁב וְזֶה יָבֵא לְיִשְׁבּ בְּמַעֲלָה רְמָה וּמִיַּצֵּר לְאַחְרֵים בְּכַדִּי אִין זֶה אֶלְא גַּם רוּחַ וּבַעַל מַחְלֻקַת פִּי גַם אוֹתָן שְׁשַׁאֵל לְרִיבֵי"ש לֹא בָּאוּ לְחֵלֵק אֶלְא לְפִי שְׁלֹא הָיוּ לְהֵם מְקוֹם לְיִשְׁבּ שָׁם וְכו' אֵפ"כ פֶּסֶק הַרְבּ דִּיכּוֹלִין לְעַכְבּ עֲלֵיהֶם בְּטַעֲנָה זֹו שְׁמִיַּצֵּר לוֹ הַדְּרָךְ כ"ש נִיְדוֹן דִּינָן הַנְּרָא' לְפַע"ד דִּין צְדָק וְאַמֶּת פֶּתַתִּי אֲנִכִּי הִקְטֵן יוֹאֵל: שְׁאֵלָה זֹו שְׁמַעוֹן הִיָּה מְשַׁתְּמַשׁ בְּחַצֵּר רְאוּבֵן שְׁכִנּוּ וְשׁוֹאֵב גַּם מִים מִבְּאֵר שְׁבַחְצִירוֹ וְהוֹלֵךְ הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ לְבֵית הַפְּנוּצָנַע הָעוֹמֵד בְּחַצִּירוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וּמֵת וּבְנֵי אַחְרָיו הָיוּ מְשַׁתְּמָשִׁין בְּכָל הַתְּשַׁמְשִׁים הַנְּזָכָרִים וְעַמֵּד רְאוּבֵן וּמוֹחָה בְּהֵם וְטַעֲנָן וְאָמַר עַד עַתָּה לֹא הִיִּיתִי מְקַפִּיד אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁנַתּוֹסְפוֹ דִּיּוֹרִים וּבְנֵי בֵיתִי מְרַנְבִים אֶקְפִּיד וְהִיּוֹרְשִׁים בְּאִים מִכַּח חֲזָקָה וְטוֹעֲנִין פִּינּוֹן שְׁאֲנַחְנוּ בְּאִים מְחַמַת יְרוּשָׁה שְׁנִינּוּ בַּפַּח"ה וְהִבָּא מְשׁוּם יְרוּשָׁה א"צ טַעֲנָה וְרְאוּבֵן טוֹעֵן דְּאִין בְּתַשְׁמִישִׁין אֵלוֹ דִּין חֲזָקָה פִּינּוֹן שְׁגַם אֲנִכִּי וּבְנֵי בֵיתִי מְשַׁתְּמָשִׁים בְּכָל הַתְּשַׁמְשִׁים הַנְּזָכָרִים הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הַדִּין עִם רְאוּבֵן דֵּה"א בְּפָרְק ח"ה (דָּף כ"ט) הֵהוּא דְּאָמַר לֵיהָ לְחַבְרִיָּה מַאי בְּעִית בְּהֵאִי בֵיתָא א"ל מִינְךָ זְבִינְתִי וְאֶכְלִית שְׁנֵי חֲזָקָה א"ל אֲנָא בְּשִׁכּוּנָא גְנוּאִי הֵנָּה אֵתָא לְקַמִּי דְּרַב גַּחְמָן אָמַר לֵיהָ זִיל בְּרוּר אֶכְלִיתָךְ וּפְרִישׁ רִשְׁפ"ם וְנ"ל בְּחַדְרִים הַפְּנִימִי הִיָּתָה.

עֵיקַר דִּירְתִי וְהִיִּיתִי עוֹבֵר דְּרָךְ עֲלֵיךָ וּמְשַׁתְּמַשׁ עִמָּךְ בְּבֵיתִי הַחִיצוֹן שְׁדַרְתָּ בּוֹ בְּרִשׁוֹתִי וּלְכָךְ לֹא מְחִיתִי א"ל לְמַחְזִיק זִיל בְּרוּר אֶכְלִיתָךְ וְהִבָּא עַדִים שְׁדַרְתָּ בְּבֵית לְבַדְךָ ג' שְׁנִים בְּלֹא אוֹתוֹ שְׁפָא עִמָּךְ לְדִין כְּדִין פֶּל חֲזָקָת ג' שְׁנִים שְׁצָרִיךְ לְהִבִּיא עַדִים שְׁהַחְזִיק בְּהָ חֲזָקָה גְמוּרָה עַכ"ל וְאֵע"פ שְׁהַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו הַשִּׁיג עַל פִּירוּשׁוֹ וְנ"ל לֹא נִרְאָה לִי מִפְּנֵי שְׁהִדִין נוֹתֵן שְׁלֹא יִפְסִיד חֲזָקָתוֹ בְּשִׁבִיל כִּף וְכִי אִין אָדָם עֲשׂוֹי לְמַפְנֵן בֵּית הַחִיצוֹן וּמְשַׁיִיר לְעַצְמוֹ הַפְּנִימִי וְדָרְךָ וְאֵף עַל פִּי כֵן פִּינּוֹן שְׁנָה לְבַדּוֹ דֵּר לְמָה לֹא יַעֲלָה לוֹ חֲזָקָה וְעוֹד א"כ מַאי טַעֲמָא דְּרַבָּא וְהִלָּא פֶּל זְמַן שְׁלֹא הִבִּיא רְאִינָה שְׁדַר לְבַדּוֹ לֹא הִבִּיא עֵינֵי חֲזָקָה שְׁאִין חֲזָקָה לְמִי שְׁדַר עִם הַבְּעָלִים וּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא עַצְמוֹ אִינּוּ נַח לְהַתְּפָרֵשׁ כֵּן וְכו' גַּם בְּגַמּוּקֵי יוֹסֵף

פּתב וז"ל ומיהו האחרונים ז"ל לא הסכימו לפירושו דודאי פיון שהיה דר בפני עצמו מהגיא ליה חזקה אלא שיש לפני דר עליו דאי לא תימא הכי מוכר קרקע ושייר בו דר לעצמו לוקח כמה יקנה עכ"ל הנה הקשה הקושיא הראשונה.

דהקשה הרמב"ם והשג"א לא קשיא ליה דפשיטא דהעברת דר לא מיכרא דירה וא"כ גיחא טעמא דרבא ולפע"ד יש ליישב להרמב"ן דקשיא ליה השג"א לפי שראיה בפירוש הרשב"ם דכתב והייתי עובר דר עליה ומשתמש עמה בביתי החיצון שדרת בו ברשותי כו' דאפשר לפרש דלמאי שהיה עובר דרכו עליו קרי ליה משתמש עמה בביתי החיצון ואעפ"י דלא היה משתמש עמו כלל כי אם בהעברת הדר עליו בלחוד דלפי זה לא קשיא השג"א ואם נפרש דרצונו לומר שזולת שהיה עובר דרכו עליו עוד הו' משתמש בבית החיצון שהיה מניח פלים בחדרים שבבית החיצון ושאר תשמישים א"כ קשיא השג"א ולא הראשונה והקוש"א הא' והשג"א אינו אלא בדר מאי נפשך או הראשונה קשיא או השג"א מ"מ מבואר דאפילו להרמב"ן ונ"י בנדון דידן נדאי אין חזקת שמעון חזקה דהלא מפניו בדבריהם דאין חזקה למי שדר עם בעלים אלא א"כ שהיה דר בפני עצמו והכא דשמעון היה משתמש עם ראובן בכל התשמישים שבחצר ובבאר ובבית המוצנע אין בזה כלל טענת חזקה: ותו נראה דקושיתו איננה פדאי לדחות הפירוש הרשב"ם.

והוא דנראה פשוט דמ"ש והייתי עובר דר עליה ומשתמש עמה בביתי החיצון רצונו לומר שבהעברת דרכו היה משתמש לטעון משאות ולהוליכם לבית הפינמי וכן להוציא משאות לא דריסת הרגל בלבד אבל פשיטא שהמחזיק היה דר בבית החיצון בפני עצמו ולפי זה אי לא קשיא השג"א גם הראשונה לא קשיא דאף ע"פ דהמוכר כל הקרקעות ושייר בו דר לעצמו אי נמי מוכר כל ביתו פנימי וחיצון ושייר בו דר בלבד חזקת המחזיק חזקה ולא מצי טען המערער לא חששתי למחות פיון שהעברתי.

דר עליה דאין העברת הדר ראיה כל עיקר דאימא שייר דר לעצמו מ"מ הכא פיון שהמערער דר הוא בפנימי השתא נדאי העברת הדר הוא ראיה שלא יצא הבית מתחת רשותו פיון דהפנימי והחיצון בית אחד הוא ועודנו דר בפנימי ועובר דר החיצון לפנימי א"כ כל הבית תחת רשותו הוא מה שאין פן אם לא היה עובר דר עליו א"כ נחלק החיצון מהפנימי להיות כל אחד בית בפני עצמו והני חזקת המחזיק בחיצון חזקה: ומדברי התוספת נמי מבואר דס"ל כפירוש הרשב"ם שהרי כתבו ונ"ל שהיה לו עדים שהיה בשכונה גונאי וכו' וכ"כ הרא"ש והטור והמרדכי ר"פ ח"ה וא"כ כ"ש דבנ"ד דהשתמשו ביחד בכל התשמישים זה כמו זה דפשיטא דאין חזקת המחזיק חזקה ואף למה שכתב המרדכי לשם בשם ר"מ דפירש בתשובתו דהא דאמר בשכונה גונאי הוינא פירש כגון שאמר הייתי משתמש בכל הבית החיצון בכל מקום שהייתי חפץ להשתמש וכשהיינו באים אני ואתה להשתמש במקום אחד הייתה נדחה מפני הלכך לא חששתי למחות עכ"ל נראה דס"ל כהרמב"ן ונ"י דבהעברת דר עליו לפנימי לא קא מבטל לחזקת המחזיק בחיצון אם לא שהיה משתמש גם הוא בחיצון בכל הבית וגם היה נדחה מפניו מכל מקום בנדון דידן אין ספק דהני ממש כי הו' עובדא דבשכונה גונאי הוינא דהרי שמעון היה טפל לראובן בתשמישי החצר של ראובן דראובן היה משתמש בקביעות בחצר שלו גם בבאר ובבית המוצנע היה הוא העיקור ושמעון היה נדחה מפניו ולא היה

משַׁתְּמֵשׁ אֵלָא לְאַחַר שְׂכָבָר הַשְׁתַּמֵּשׁ רְאוּבֵן וּבְנֵי בֵיתוֹ: אָכֵן עַל כָּל זֶה קִשָּׁה מֵהָא דְתַנּוּ ס"פ ח"ה הִנֵּה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בְּחֻצָּר תַּנּוּר וְכִירִים וְרִחִים וּמַגְדֵּל תְּרַנְגוּלִים: וְנוֹתָן זָבְלוּ בְּחֻצָּר אֵינוֹ חֲזָקָה אֲבָל עֲשֵׂה מְחִיצָה לְבִהְמָתוֹ גְּבוּהָ עֲשֶׂה טְפָחִים וְכוּ' הָרִי זֶה חֲזָקָה וּבִגְמָרָא מֵאֵי שְׁנָא רִישָׁא וּמ"ש סִיפָא אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבָהוּי הֵכָא בְּחֻצָּר הַשְׁוֹתְפִים עֲסָקִינוּ דְאֵהֲעֵמְדָה פְּדֵי לָא קִפְדֵי אִמְחִיצָה קִפְדֵי: וּפְרִיֵשׁ רִשְׁבִּים מ"ש רִישָׁא וּמ"ש סִיפָא הָא נְדָאי מְקַפִּידִין בְּנֵי הַחֻצָּר עַל אִישׁ נְכָרִי שְׂיָבִיא כָּאֵן בְּהַמּוֹתִיו וּמִדְּלָא מִיְחוּ וְנָדָאי הִקְנוּ לוֹ מְקוֹם בְּחֻצָּר זֶה לְהַעֲמִיד בְּהַמּוֹתִיו וְאֵמָאי אֵין לוֹ חֲזָקָה: הֵכָא בְּחֻצָּר הַשְׁוֹתְפִים עֲסָקִינוּ כְּלוּמַר גְּבִי אִישׁ נְכָרִי שְׂבָא לְהַעֲמִיד בְּהַמּוֹתִיו בְּחֻצָּר אַחַר שְׂאִין לוֹ שְׁוֹתְפוֹת בְּהַ ל"ש רִישָׁא וּל"ש סִיפָא הָרִי חֲזָקָה שְׂאִין בְּנֵי הַחֻצָּר מְנִיחִים לְנְכָרִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ תְּשַׁמְשִׁים הִלְלוּ בְּחֻצָּר שְׂלֵהֵן אֵלָא אִם כֵּן נִטְלוּ רְשׁוֹת מֵהֵן וְאִם לֹא מִיְחוּ תוֹף ג' שְׁנַיִם הָרִי חֲזָקָה וְהֵכָא בְּחֻצָּר הַשְׁוֹתְפִים עֲסָקִינוּ כו' אֵלְמָא דְאִפִּילוּ בְּחֻצָּר שְׂבָהֲבַעְלִים מְשַׁתְּמֵשִׁים גַּם הֵמָּה בְּחֻצָּר בְּכָל תְּשַׁמְשִׁים לְהַעֲמִיד בְּהֵמָה וְתַנּוּר וְכִירִים כו' נְמִי חֲזָקָת אִישׁ נְכָרִי הָרִי חֲזָקָה דַּל"כ אֵלָא נְפָרֵשׁ דְּנֻקָּא כְּשֶׁאֵין הַבְּעָלִים מְשַׁתְּמֵשִׁים בְּחֻצָּר א"כ מֵאֵי דְנֻחְקִיָּה לְאוּקְמֵי בְּחֻצָּר הַשְׁוֹתְפִים לוֹקְמֵיהּ בְּאִישׁ נְכָרִי כְּדַקס"ד דְּמִקְשָׁה וְרִישָׁא אֵינִירִי כְּשֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁתְּמֵשִׁים עִמּוֹ בְּחֻצָּר וּלְהַכִּי.

לֹא הָרִי חֲזָקָה וְסִיפָא כִּינּוּ שְׂעֲשֵׂה מְחִיצָה א"כ תְּשַׁמְשִׁישׁוּ מִיְנוּחַד כְּאֵלוּ הִנֵּה מְקוֹם זֶה חֻצָּר אַחֲרָת בְּפָנֵי עֲצָמָה וּלְהַכִּי הִנֵּה חֲזָקָה אֵלָא. וְנָדָאי אִפִּילוּ כְּשֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁתְּמֵשִׁים גַּם הֵמָּה בְּחֻצָּר אִם לֹא מִיְחוּ לְנְכָרִי תוֹף ג' שְׁנַיִם הִנֵּה חֲזָקָה וּלְהַכִּי לֹא פִירוּשׁ רִשְׁבִּים הָרִי קוּשְׂיָא דַּמ"ש רִישָׁא וּמ"ש סִיפָא דְאִסְיָא נְמִי פְרִיֵף אֵלָא דְאִרִישָׁא לְחֻדְנָה פְרִיֵף אֵמָאי לֹא הִנֵּה חֲזָקָה מ"ש מְסִיפָא אֲבָל אִסְיָא נִיחָא דְשִׁפִיר הָרִי חֲזָקָה בְּאִישׁ נְכָרִי מִיְהוּ יֵשׁ לִינִישְׁב דְהָא דְלֹא מוֹקְמִינוּ מִתְנִיתָן בְּהַכִּי הֵינּוּ מְשׁוּם דָּאִם כֵּן הִנֵּה לִיָּה לְפָלוּגֵי בְּדִידָה וְלִתְנֵי בְּסִיפָא הִנֵּה מַעֲמִיד בְּהֵמָה כו' בְּמְקוֹם מִיְנוּחַד הָרִי זֶה חֲזָקָה וְאִידִי וְאִידִי בְּדִלָא עֲשֵׂה מְחִיצָה.

אֵלָא דְרִישָׁא בְּהִנֵּה מַעֲמִיד בְּהֵמָה וְכוּ' פַּעַם בְּמְקוֹם זֶה וּפַעַם בְּמְקוֹם אַחַר. וְכֹף הִנֵּה מְשַׁתְּמֵשׁ גַּם הַמְעַרְעֵר הִנֵּה מַעֲמִיד בְּהֵמָה כו' פַּעַם כָּאֵן וּפַעַם כָּאֵן וּלְפִיכֹף לֹא הִנֵּה חֲזָקָה כִּינּוּ דְהָרִי מְשַׁתְּמֵשִׁים בִּיְנוּחַד וְסִיפָא דְהִנֵּה מַעֲמִיד בְּמְקוֹם מִיְנוּחַד לְפִיכֹף הָרִי זֶה חֲזָקָה דְהִנֵּה לִיָּה בְּחֻצָּר בְּפָנֵי עֲצָמָה וְאִפִּילוּ לֹא עֲשֵׂה מְחִיצָה מִדְּלָא תְנֵי הַכִּי אֵלְמָא דְרִישָׁא מִיְנִירִי נְמִי בְּהִנֵּה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בְּמְקוֹם מִיְנוּחַד דְּוִמְיָא דְסִיפָא אֵלָא דְלֹא עֲשֵׂה מְחִיצָה וּמְשׁוּם הַכִּי קִשְׂיָא אִרִישָׁא מ"ש מְסִיפָא אֲבָל אִסְיָא לֹא קִשְׂיָא דְנִיחָא דְהָרִי חֲזָקָה בְּמְקוֹם מִיְנוּחַד אֵלָא דְאִרִישָׁא קִשְׂיָא וְאִצְטְרִיף לְאוּקְמֵי בְּחֻצָּר הַשְׁוֹתְפִים וְכוּ' אֲבָל בְּאִישׁ נְכָרִי אִם הִנֵּה מְקוֹם מִיְנוּחַד הָרִי חֲזָקָה אִפִּילוּ לֹא עֲשֵׂה מְחִיצָה: וְכֵן כְּתִב הַרְמְבַ"ן בְּפִי"ב מֵהַלְכוֹת טוֹעֵן וְהַטּוֹר בְּסִי' ק"א וְנ"ל הַחֲזִיק בְּמְקוֹם מְסוּנִים בְּחֻצָּר חֲבִירוֹ כו' וְטוֹעֵן.

אִתָּה מְכַרְתִּי לִי זֶה הַמְקוֹם וְהַחֲזִיק בּוֹ ג' שְׁנַיִם הִנֵּה חֲזָקָה לֹא שְׁנָא עֲשֵׂה שֵׁם מְחִיצָה לֹא שְׁנָא לֹא עֲשֵׂה שֵׁם מְחִיצָה וְכוּ' וְהֵינּוּ שְׂלֵא הַשְׁתַּמֵּשׁוּ הַבְּעָלִים בְּמְקוֹם מְסוּנִים כָּל עֵיקָר כָּל ה"ג שְׁנַיִם אֵף בְּהַעֲבַרְת דְּרֹף עַל מְקוֹם מְסוּנִים שְׂמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַמְחֲזִיק וְאֵף עַפ"י דְהַרְשֵׁב"ם לֹא כְּתִב בְּפִירוּשׁוֹ מְקוֹם מְסוּנִים אֵין סִפְק דְלִפִּי שְׂהוּא דְבָר פְּשוֹט לֹא הִנֵּה צְרִיף לְפָרֵשׁוּ בְּפִירוּשׁ דְּפִשְׁטָא דְבֵאִינוּ מְסוּנִים אֵלָא פַּעַם כָּאֵן וּפַעַם כָּאֵן וְגַם הַבְּעָלִים

משתמשים בחצר פעם כאן ופעם כאן הנה ליה זה דר עמו בחצר ומשתמשים יחד ואין כאן חזקה.

כל עיקר ואעפ"י דרשב"ם פתב וז"ל שאין בני החצר מניחים לנכרים להשתמש תשמישן הללו בחצר שלהן אלא א"כ נטלו רשות מהן עכ"ל אלמא דלא איירי כשטוען אתה מכרתי לי גוף מקום זה אלא שנטל ממנו רשות להשתמש בו בחצר ומשמע דלכאורה דלחזקת תשמיש לא בעינן מקום מסויים ליתא דנדאי לענין חזקה אין חלוק פלל בין טוען אתה מכרתי או נתתי לי גוף המקום הזה בחצרה לבין טוען שלא מכר לו גוף המקום אלא שמכר לו או נתן לו מקום זה לתשמישים אלו אלא לענין זה בלבד איכא לחלק בין זה לזה דאם מכר לו גוף המקום אין הבדלים יכולים לבנות במקום המסויים שמכרו לו: אבל במכרו לו להשתמש בחצר במקום מסויים ולא מכר לו גוף המקום אם הבדלים רוצים לבנות שם בונה והמתחזק אינו יכול למחות דלא הקנה לו אלא להשתמש בחצר במקום המסויים כל זמן שהוא חצר וכמ"ש הרב המגיד פ"ה מהלכות שכנים אבל מקום מסויים נדאי בעינן בין הקנה לו גוף המקום בין לא הקנה לו גוף המקום דאם אינו מקום מסויים ה"ל דר עמו בחצר ואין כאן חזקה אלא דעדיין צריה לבאר וליישוב ומ"ש מהר"ע עובדא דבשכונה גנואי הוינא שהמתחזק היה דד בבית החיצון בלבדו והבדלים לא נשתמשו עמו פלל בבית החיצון כי אם בהעברת הדרה כדמוכח מפרשב"ם ותוספת ואשר"י והטור ומרדכי ונמצא שהחזיק במקום מיוחד לתשמישו ולדירתו וא"כ למה לא יוכל זה לטעון טענת חזקה ומ"ש מהני דתנו במתניתן זה נדאי קושיא חזקה לפירש רשב"ם ודעמייה איברא דלהרמב"ן ונ"י ורבינו מאיר שבמרדכי לא קשיא כדפרישית: ונראה לפע"ד ליישב ולומר דההוא עובדא שאני דהמתחזק בבית החיצון החזיק בו דרה דירה והבדלים עברו דרה עליו לפנימי והני דמתניתן הוי איפכא דהבדלים דרים בחצרים כדרה הבדלים והמתחזק היה לו דריסת הרגל למקום מסויים בחצר שמעמיד שם בהמה כו' ואין הבדלים משתמשים לשם פלל אפילו בהעברת.

דרה עליו וטעמא דמלתא דבההוא עובדא פנין דהבדלים עוברים דרה החיצון לפנימי הנה ליה למחזיק ליזהר בשטרו דשמא היום. או מחר יאמרו הבדלים כל הבית הוא תחת רשותו דהלא בפנימי אנכי דר ובחיצון דרפו עליו ואתה בתורת שאלה או שכירות נכנסת בחיצון ולא הייתי צריה למחו' בה דהעברת דרכי עליה הויא מחאה דכל דיש התנצלות באמתלאות נכונה אל הבדלים למה לא מיקח אין שתיקתו מוציא את מידי חזקה הראשונה וכיון דאיכא עדים דהבית היה שלו ארעא בחזקת מריה קמא קיימא והכא איכא אמתלא מקובלת דלא חששתי למחות כי הכל רואים אותי משתמשים בכל הבית בפנימי אנכי דר ובחיצון העברתי דרכי עליו ומשתמש בו בשעת העברת דרה כל מה שמביא הצורך ואם הי' החיצון מכור לה ושיירתי הדרה לעצמי הנה לה להיזהר בשטרה כדי שלא יאמרו הבדלים שהבית לא יצא מרשותו פדאמרן וכו' פ"ה הרשב"ם להדיא אהר"ס סוגיא דהנה מעמיד בהמה כו' שכל מקום שיש טענה למערער למה לא מיקח חזקתו של מחזיק חזקה ע"ש בדה"נ ע"ב אבל בההיא דהנה מעמיד בהמה כו' דהבדלים דרים שם והמתחזק לא החזיק כי אם במקום מסויים בחצר התם אין לו שום התנצלות למה לא מיקח דאי מפני שהיה דר שם הנה כמו מחאה דבר זה לא יספיק אלא לענין שלא יטעון המתחזק שמכר לו כל החצר מאחר שנקנס ויוצא ומעמיד שם בהמה כל ג' שנים בלא מחאה דהא ונדאי

אין צריכה מקצה לביתו שהוא ברשותו אבל במקום מיוחד שלא היו הבעלים משתמשים שם ולא היה דרכם ברשותם כלל כי לא היה אפילו עובר על המקום המיוחד למחזיק פשיטא דה"ל למחות מלהעמיד שם בהמתו דפשיטא דאין פאן הוכחה במה שדרים לשם הבעלים דלא מכר מקצתה וכינן שלא מיתה לא נזהר בשטרו ועוד י"ל והוא העיקר דבית רגילי אינשי לאושליה ולאוגריה הלכך מצי למימר ליה אפה בתורת שכירות או שאלה דרף בביתי ולא חששתי למחות פינן שלא יצא הבית מרשותי לגמרי שהיה דרפי עובר על החיצון אבל חצר שבתים פתוחים לו ויוצאים ונכנסין בו גם אנשי הבית עיקר תשמישי הן בחצר הוא קפדי אינשי בהכי דלא לאושלי ולאוגריה הלכך נודאי ובנה ועיין בתוספת פרק ח"ה.

(דף נ"ז) בד"ה בשותפין והשתא מכל זה זכינו לנדון דידן דדברי הכל פינן שהבעלים היו משתמשים בכל התשמישים שבחצר גם בבאר ובבית המוצנע והמחזיק אעפ"י שגם הוא היה משתמש בכל התשמישים מ"מ היה נדחה מפניו א"כ אין חזקת המחזיק חזקה כלל לדברי הכל אפילו לרבינו מאיר ואפילו לא היה המחזיק נדחה מפניו אלא משתמשים זה אחר זה בבאר ובבית המוצנע פעם זה ראשון ופעם זה ראשון כפי טבע הזמן נמי לא הנה חזקה לד"ה זולתי לר' מאיר דמשמע מדבריו דבעינן דוקא שיהא המחזיק נדחה מפני הבעלים ויחיד הוא נגד כל הני גאונים רשב"ם ותוספת והרא"ש והטור והמרדכי דסבירא להו דכל היכא דאיכא תפיסת יד לבעלי בהדי מוחזק אין שם דין חזקה ואין לחלק ולומר דבנ"ד דמשתמש בבאר שלו ובבית המוצנע שלו דאיכא קפידא רבה דמשתמש על פניו בתשמישין של קפידא דלא רגילי אינשי למחול על זה אם לא בנטילת רשות ע"י מכר או מתנה הנה חזקת המחזיק חזקה דאין לנו לבדות מלבנו ולחלק בין תשמיש של קפידא לשאינו של קפידא כל שאין לנו ראיה מבוררת מן התלמוד ומפסקי הגאונים אלא תלינן דמאהבת השכנים זה לזה לא הקפידו כל הזמן הזה ועתה מקפידין זה על זה אבל דין חזקה וראיה ליכא הכא כלל פינן שלא יצא החצר ובאר ובית המוצנע שבו מרשות הבעלים כל עיקר: ומה שטענו הירושיים מפח השטר שנעשה בין שמעון מורישה ובין לוי שחלקו הבתים והחצר דמשמע מלשון השטר שיש רשות לשמעון והבאים ברשותו להשתמש בכל החצר ובבאר ובבית הפסא ונמשך דראובן הבא מפח לוי לא עדיף מגברא דאתיא מתמיה וראובן טוען על לשון השטר דלא משמע מיניה שיש רשות להשתמש בכל אלה אלא לשמעון לבדו לא לירושיו אחריו ואפילו את"ל דאפילו לירושיו אחריו מכל מקום אין להם רשות להשתמש בבאר ובבית הפסא אלא בעודם קיימים וראויים לתשמיש אבל אם חקלקלו אזדא לה וכינן שפבר נתמלא בית הפסא והיו צריכין לחפור ולקנות מחדש נתבטל הזכות שהיו לשמעון נראה נדאי דאם יתקלקל הבאר או ב"ה ויפילו פותליהם פשיטא דאזדא לה ואין לשמעון חלק וזכות באבני הפתלים ובמקום הבאר והבית הפסא וכמ"ש הר"י מברצולני שהובא בח"מ סוף סי' קנ"ג אדין מי שחפר בכותל חבירו דאפילו החזיק בה ג' שנים לא הנה חזקה לחלוק באבני הכותל ובמקומו שאין נעיצת קורותיו של זה חזקה במקום הכותל פינן שהוא ידוע שהוא של אחר ואפילו להרא"ש דהנה חזקה אף לחלוק באבני הכותל מ"מ למקומו לא הנה חזקה כל זמן שלא פירש וא"כ הכי נמי נדאי אי נפלו הכותלות אין לשמעון ובאי כוחו חזקה במקומם אכן פינן שלא נפלו הכותלות אלא שנתמלא זבלים ונסתם נראה דיש לחלק בין באר לבית

הפסא דבבאר ודאי יש לומר דאם הבאר קיים והמים עדיין ישנם בבאר אלא שפסו אותם זבלים שגנפלו שם בכי הא לא אמרינן אנדא לה וכדכתב הרשב"א בתשובה הביא אותה הרב ב"י סוף סי' קע"א ומשמע ודאי דנקא דעדיין המים בבאר דבבאר אין משתמשים אלא במים שבו ואם לא היו המים עדיין קיימים ודאי דאנדא לה שם דבאר דבור ריק קרינן לה אבל בית הפסא אין תשמישו אלא בבור עצמה והבור ריק העשוני להתמלאות ולהחזיק המילוי הוא הנקרא ב"ה וא"כ פשהפנתלי' עדיין קיימים אעפ"י שנתמלא שם ב"ה עליו, אלא שאין יכולין להשתמש בו אם לא ינקו וזה דרף תשמישו כשנתמלא יפנו אותו וכשחזור ונתמלא יחזרו ויפנו אותו ועדיין שמו הראשון עליו בית הפסא בין כשנתמלא ובין כשפינוהו משא"כ בבאר דאם נתמלא עפר וצריכים לחפור אותו הואיל ואינו עומד להסתתם ולהפנות נתבטל שמו הראשון ופנים חדשות באו לכאן וכן ראיתי בתשובת גדול אחד והוא האמת ותו דהלא מפניך בטענותיהם דב"ה זה כבר הי' מלא על פל גדותיו כמה פעמים ופנוהו כמה פעמים ולפי זה תשמישו של שמעון והבאים בראשיתו הנה בדרף זה ולזה נשתעבד ראובן ולכן הדין עם שמעון בזה ממני הקטן יואל: שאלה ח ראובן ושמעון מחשבי המדינה עשו שידוכין והתקשרו יחד בחרם ובקנס כמנהג המדינה דבן ראובן ישא את בת שמעון לזמן פלוני ובתוף הזמן נשמע קול ברחובות קריה דבת אחותו של החתן זינתה תחת בעלה ומחמת קול הכרה זו נמשך שמעון אחור ופטר עצמו מן הקנס והחרם בטענה דאדעתא דהכי דיתחדש קול כזה לא שיעבד נפשו לה להתחתן עצמו ולפגום משפחתו: תשובה נראה שאין ממש בטענות שמעון דאף ע"פ דהרא"ש בתשובה פלל ל"ד פסק מהיכא שתוף הזמן יצתה אחות המשודך' אנו הפלל ונעשה איבר גקערטי דהמשודך יכול לחזור בו ופטור מלשלם קנס והאריך בראיותיו וכן פסק באבן העזר בסי' נ' על כ"ז נראה פיון דהדין זה חידוש הוא וכבר יש להשיב על פסק זה ועל ראיותיו פאשר יתבאר בס"ד הבו דלא לוסוף עלה דדווקא במעשה שהיה לפני האשר"י דחמיר טובא משא"כ בנ"ד וזה מכמה טעמים: חדא דטעמו אף על פי דשעבד עצמו בסתם לקנס ולא פירש שום תנאי מ"מ פיון דאירע אונס כזה שאין רגיל בבנות ישראל והוא פגם משפחה אדעתא דהכי לא שיעבד נפשו וכדאמר בפ' מי שאחזו אונסא דלא שכיחא לא קיבל עליהו: והדבר ידוע מסוגיא דהתלמודא דיצרא דע"ז הוא דלא שכיח לבתר דנמסר ביז אנשי פנסת הגדולה אבל יצרא דזנות שכיח טובא דלא אהנו ביה אלא דלא איגרו אינשי בקרובותיו ובאמו ובאחותו אבל מתגרה הוא באשת איש ובנדה וכפירש רש"י בפ"ד מיתות וכדאמר קב"ה אהא דאיבעלו כמה בתולתא בצומא רבא לפתח חטאת רובץ פדאיתא פ"ק דיומא ומי לנו גדול מרב עמרם חסידא ור' מאיר ור' עקיבא דהנה מתלווצין בעוברי עבירה פדאיתא סוף קדושין (דף פ"א) ועובדא טובא התיב ובפר"ק דקדושין ועובדא דאבני פרק החלל דקאמר דלא הנה מוקים אנפשיה לכוף את יצרו והשתא פיון דאונס דזנותא שכיח טובא פשיטא דלא מצי שמעון למטען טענה כדפריש בתוספת פרק מי שאחזו דאיכא תלתא גוונא אונס דאונס דשכיח לגמרי לכולי עלמא לא מצי טעין טענת אונס דהנה ליה לאתנויי וכ"כ הרא"ש גופי' בפרק קמא דכתובות: ועוד נראה דדוקא בצאיאת מן הפלל דמפורסים וגלוי הפגם לעיני הפל אבל נ"ד אינו גלוי ומפורסם דדלמא אויבים הוא דאפיקו לקלא ואפילו היו שני עדים שראו אותה כמכחול בשפופרת והיא מכחשת אותם אין פאן פגם משפחה

דְּכַבֵּר יַדְעֵנוּ שְׁנֵמְצָאוּ עֵינֵי שֶׁקֶר הַרְבֵּה וְעוֹבְדָא דְבָנוּ שֶׁל שְׁמֵעוֹן בֶּן שִׁטָּח יוֹכִיחַ שְׁהֵמִיתוּ אוֹתוֹ ב"ד ע"פ עֵינֵי שֶׁקֶר וּגְדוּלָה מִזֹּאת נִרְאֶה דְאֶפִּילוּ הֵיְתָה מוֹדָה לְדַבְרֵי הַעֵינֵידִים אֶפְשָׁר דְהִתְחַרְטָה וְהִרְהִרָה בְּתִשׁוּבָה בְּלִפְנֵי וְלֹא תִשָּׁיב עוֹד וְגַם תִּקְבֹּל עַל נַפְשָׁה סִיגוּפִים עַל הָעֵבֶר וְאִין פֶּאן פֶּגַם מַה שֶׁא"כ בְּנַעֲשֶׂה בְקַעֲרֵטִי וְעוֹדָה מְחֻזְקָת בְּטוֹמְאָתָה בְּגִלּוּי וְנִטְמַע' בֵּין הַגּוֹיִם דְּבָכָל עֵת הִיא עוֹבְרַת עַל כָּל הַתּוֹרָה וְהַלְכָּה בְּגִדּוֹן דִּינִן אִין פֶּאן פֶּגַם מִשְׁפָּחָה: וְעוֹד נִרְאֶה דְלֹא קֹאֲמַר הָרֵא"ש אֲלֵא בְאַחוּת הַמְשֻׁנְדָּךְ דְאֵם הִיא אַחוּתָה מֵאַבִּיהָ הִלֵּא מִשְׁפַּחַת אָב קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה דְלִמְשֻׁפְּחוּתֵיהֶם לְבֵית אַבוּתָם כְּתִיב וְאֵם הִיא אַחוּתָה מֵאִמָּה חֲשִׁבִינִי לֵה חֲצֵי בְשָׂרָה כְּדַכְתִּיב אֲשֶׁר בְּצִאָתָה מִרְחֹם אִמּוֹ וַיֵּאכַל חֲצֵי בְשָׂרָה א"כ וַדַּאי הוּא פֶּגַם מִשְׁפָּחָה אֲבָל בְּבֵת אַחוּתוֹ שְׂאִין פֶּאן לֹא לְזָה וְלֹא לְזָה אִין לְנוּ רֵאִיָּה דְאִיכָא בְּזָה פֶּגַם לְבָנוּ שֶׁל רֵאוּבֵן דְנִימָא אֲנִן אֲנִימְדָּנָא דְמוֹכַח שְׂאֵלוּ הֵיָה יוֹדַע דְבָר זֶה לֹא הִי' מְקַבֵּל עָלָיו קִנְסָה זֶה: וְאוּלַי דְלִפִּי דְבִבְת אַחוּתוֹ לִיכָא לֹא לְזָה וְלֹא אֲמָרוּ בַּפ' הַע"י דְהַנּוּשָׂא בֵת אַחוּתוֹ עָלָיו הַפְּתוּב אוֹמַר אֲזִי תִקְרָא וְהוּא לִפִּי שְׁעוּשָׂה מְצוּה בְנִשׁוּאֵי בֵת אַחוּתוֹ שְׁמַחֲזִיר הֵיְיָחוּס לְמִשְׁפָּחוּת אַבוּתֵיו דְאֵלוּ בְּבֵת אַחֵיו כְּבָר הוּא מְתִיחֶסֶת לְמִשְׁפָּחוּת אַבִּיהָ אִיכָרָא דְהֵתָם ב"פ נוֹשְׂאִין (דָּף צ"ט) בַּד"ה סִפְקָ הַבֵּיאוּ רֵאִיָּה מִהִירוּשְׁלָמִי לִפִּי רִיב"ן דְהֵינּוּ טַעְמָא דְבִבְת אַחֵיו אִינוּ עוֹשֶׂה כָּל כָּף מְצוּה דְמַבְטֵל מְצוּת יְבָמִין ע"ש מְכַל מְקוֹם הַפִּירוּשׁ שְׁכַתְבָנוּ נְמִי אִינְנוּ רַחוּק: וְעוֹד נִרְאֶה דְלֹא קֹאֲמַר הָרֵא"ש אֲלֵא הִיכָא דְאִיכָא שְׁיַעֲבִיד קִנְסָה גְרִידָא וְהַשְׁלִישׁ שְׁטָרוֹת בְּיַד שְׁלִישׁ כְּדַמוּכַח לְהִדְיָא בְּתִשׁוּבָתוֹ לְשֵׁם וְכֵן בְּדַבְרֵי הַטּוֹר אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּינִן דְאִיכָא נְמִי קְבָלוּת חֶרֶם וְשְׁבוּעָה לְקִיָּים הַתְנָאִים כִּי כְּתוּב בָּהֶם בְּקִנְסָה וּבַש"ד וְהַקִּנְסָה לֹא יִפְטוֹר אֶת הַחֶרֶם וְהַחֶרֶם לֹא יִפְטוֹר אֶת הַקִּנְסָה אִף הָרֵא"ש מוֹדָה בְּהָא דְאֲזַלִּינֵן לְחוּמְרָא דְאִין לְנוּ לְסַמּוּךְ עַל הָאֲוִמְדָּנָא וְלוֹמַר דְאֲדַעְתָּא דְהִכִּי לֹא נִשְׁבַּע דְמֵאֲחַר דְכָבֵר אֲנוּ רוֹאִין חֲשׁוּבִים וְהַגּוֹנִים דְלֹא קִפְדִי מְלַהֲתַחֲסֵן בְּאִישׁ שְׁנֵמְצָא בְּמִשְׁפָּחָתוֹ בְּקַעֲרֵטִיר אוּ קְרוּב עוֹבֵר עֲבָרָה בֵּינֵן שְׁהִמְשֻׁנְדָּה עֲצָמוּ הוּא אֲדָם חָשׁוּב וְהַגּוֹן כְּדֵאֲשַׁפְּחוֹן בְּרִיב"ז דְבֵן אַחוּתוֹ אֲבָא סִיקְרָא הֵיָה פְרִיץ שׁוֹפֵף דָּם בִּירוּשְׁלַיִם וְכֵן לר' יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרִידָא הֵיָה יָקִים אִישׁ צְרִידָא בֶּן אַחוּתוֹ רְכִיב סוּסָא בְּשַׁבְתָּא כְּדֵאִתָּא בְּבֵא בְּתָרָא, פֶּרֶק חֻזְקַת הַבָּתִּים וּבְשׁוֹחַר טוֹב וְאֵם כֵּן וַדַּאי נִשְׁמַע דְאִין לְהִרְחִיק אֲדָם חָשׁוּב אוּ לְדַחוּתוֹ מְלַהֲתַחֲסֵן עִמּוֹ בְּשִׁבִיל קוּפָה שֶׁל שְׂרָצִים.

הַתְלוּיָה לוֹ מֵאַחוּרֵיו וְהַלְכָּה אִינְנוּ נִפְטָר מֵעוֹנֵשׁ שְׁבוּעָה וְרֵא"ל מְדַקְאֵמַר בַּפ' ב' דְקְדוּשִׁין אֵהִיָּא גְבָרָא דְזַבִּין נְכֹסִי אֲדַעְתָּא לְמִיִּסְק לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל דְקֹאֲמַר רַב הוּי דְבָרִים שְׁבַלְב וּדְבָרִים שְׁבַלְב אִינֵן דְבָרִים מִנ"ל לְרַבָּא הָא אֲלִימָא מְהָא דַתְנֵן יְקָרִיב וְכו' עַד אֲלֵא אֲמַר רַב יוֹסֵף מְהָא הַמְקַדִּישׁ אֶת הָאִשָּׁה וְאוֹמַר כְּסָבוּר הֵיְיָתִי שְׁהִיא פְהֵנָת וְהִיא לוּיָה לוּיָה וְהִיא פְהֵנָת עֲנִיָּה וְהִיא עֲשִׂירָה עֲשִׂירָה וְהִיא עֲנִיָּה מְקוֹדֶשֶׁת מִפְּנֵי שְׁלֵא הִטְעַתוּ וְאִמָּי הָא קְסָבֵר הֵיְיָתִי.

אֲלֵא מִשׁוּם דְאֲמַר דְבָרִים שְׁבַלְב אִינֵן דְבָרִים א"ל אֲבִי דִילְמָא שְׂאֵנִי הֵתָם דְלַחוּמְרָא כְּלוּמַר אִף עַל פִּי דְלִגְבֵי מְמוֹנָא הַקַּל אֲמָרִינֵן דְבָרִים שְׁבַלְב אִינֵן דְבָרִים וְהַמְכָר קִיָּים אִף עַל פִּי שְׁנַאֲנִס וְלֹא עָלָה לֹא"י א"ה לְגַבִּי אִיסוּר אֲזַלִּינֵן לְחוּמְרָא וּמְקוֹדֶשֶׁת מְסַפֵּק וְכַפִּי' רַש"י לְשֵׁם לְהִדְיָא: וְמַה שְׁכַתּוּב מֵהִר"ק בְּשׁוֹרֶשׁ ק"א דְאֶפִּילוּ הִיכָא דְאִיכָא שְׁבוּעָה בְּהִדְיָא קִנְסָה הַחֻלָּה הַשְׁבוּעָה וְנִתְבַטְּלָה דְהַשְׁבוּעָה אִינָה אֲלֵא לְזַרְזוּ הַפְּרַעוֹן וְכִינֵן דְהַפְּרַעוֹן אִינֵן פֶּאן מִטַּעַם דְאֲדַעְתָּא דְהִכִּי לֹא שְׁעָבַד נִפְשֵׁי' ה"ה דְשְׁבוּעָה אִין פֶּאן הַדְבָר כְּרוּר דְאִינֵן

מדבר אלא בשבועה שנשבע לפרוע הקנס התם ודאי כיון דפרעון אין כאן שבועה אין כאן אבל חרם ושבועה שכתב בתנאים שלנו אין משמעות פלל שנשבע לפרוע הקנס כי אם שנשבע בפני עצמו לקיים התנאים שהרי פתוב בהו בפירוש והקנס לא יפטר את החרם הלכך נודאי דאפילו את"ל דאינו חייב בקנס לפי דעת מהרי"ק מ"מ השבועה במקומה עומדת וחיוב לקיים התנאים מפח השבועה והחרם ויכריזו עליו חרם בכל הקהלות ישראל עד יקיים במה שנתקשר כי אין לנו לפוטרו מן השבועה באומדנא דידן ומעולם לא פטרוהו מן השבועה לא הרא"ש והטור ולא מהרי"ק ו"ל וכן הוא להדיא בתשובת מהר"י פהו מקראקא שכתוב דבתנאים שלנו אין משמעות השבועה לפרוע הקנס כי אם שנשבע בפ"ע לקיים התנאים והוא דבר פשוט: ותו נראה לפע"ד דאפילו את"ל דבתנאים שלנו משמעות השבועה הוא לפרוע הקנס מ"מ אין לנו לומר כיון דפרעון אין כאן שבועה אין כאן דאף עפ"י דנגיח שאם לא היה שם שבועה לא היה מתחייב בקנס מטעם שכתב הרא"ש דאיכא אומדנא דמוכח וכו' מ"מ הוא שבועה גורמת להחזיק פרעון הקנס לשלא יועיל לא טענה דאדעתא דהכי לא הייתי משתעבד עצמי בקנס זה כי ע"כ נשבע בסתם לפרוע הקנס אם לא יקיים התנאים דאף עפ"י דהיכא דאיכא אונס גמור כגדון שדון עליו מהרי"ק שיעצא המשוודכת מדעתה ובשעת שידוכין היתה פקחת אי נמי כעובדא דהרשב"א בתשובה סי' ת"ש ע"א ששידוהו את בתו לכו שמעון ובת בתו אינו רוצה בכו שמעון שזהו ודאי אונס גמור או במשודך שקלקל את מעשיו שפטר הרשב"א אפילו היתה שם שבועה וכדאמר במרובה (דף פ') מעשה באשה אחת שהיתה בנה מיצר לה וקפצה ונשבעה כל מי שיבא עלי איני מחזירתו וקפצו עליה בני אדם שאינן מהגוין וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו לא נתכוננה זו אלא להגון לה והיינו משום דהדבר ברור באין ספק שלא היה דעתה לכל הקופץ תחלה ואפילו מנוויל ומובה שחין אלא ודאי להגון לה נתכוננה אבל בנ"ד דהגון לה הוא אלא שאנחנו באנו לדון באומדנא דדעתא שאלו היה יודע מתחלה שהיה עתיד לעשות דבר זה בבת אחרתו לא היה מקבל עליו קנס זה ולא היה נשבע אין לנו פח לפוטרו פלל משבועתו בסתם מספק כיון דאין כאן אונס ממש וידוע שהפל מסכימי' באונס זה שהיא אונס גמור ומה שהביא מהרי"ק ראיה מסוף פרק הגוזל עצים גבי ההיא דנתן הכסף לאנשי משמר ומת וכו' דפריה עליה אלא מעתה חטאת שמתה וכו' יבמה שנפלה לפני מופה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא מקדשה וכו' ואם איתא דיש לחלק בין היכא דאיכא שבועה בהדי קנס להיכא דליכא שבועה בהדי קנס משום דחמור איסורא מממונא א"כ פשוט דלא הוה פריה מידי דהתם נמי גבי נתן הכסף לאנשי המשמר ממונא בעלמא הוא ומ"ה יש להקל בו אבל גבי איסורא פגון להוציא קדשים לחולין וכ"ש לאיסור ערוה להתיר יבמה לשוק בלא חליצה אימא לה דלא שריגין וכו' עכ"ד שרי ליה מארי התם במקדש בדידה קאי וכן נותן הגזל בדידה קאי וכן גבי יבמה בדידה קאי דהבעל איננו חושש בשביל דבר שיארע לאחר מיתתו והלכך אמרינן שפיר דאדעתא דהכי ודאי לא מיקדשא שתיפול לפני מופה שחין אבל שידוכין דהשבועה והחרם קיבל כל אחד על דעת חבירו לאו בדידה לחודא תליא מלתא אלא כמו כן בדעת חבירו ליכא למימר דאדעתא דהכי לא נשתעבד ולא נשבע ולפוטרו משבועה דחמירי טובא גם במ"ש מהרי"ק ו"ל וגם מגופיה דההוא דהגוזל קמא יש להביא ראיה דפטרין לי למשודך מן הקנס וכו'

אִישׁתְּמִיטְיָה לִיה לְהֵרֵב מ"ש הַתּוֹ בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל וּבִפְנֵי נַעֲרָה שְׁנֹת־פִּתְחָה (דָּף מ"ז) בַּד"ה
שְׁלֹא פָתַח דְּבַפְּרִוּשׁ פָּתַח ר"י דְּלֹא דָמִי לְהֵאֵי דְהַגּוֹזֵל לְפִי דְהֵתָם אִינוּ תְלוּי אֶלָּא בְּנוֹתָן
יֵשׁ לָנוּ לְלֶכֶת אַחֲרֵי דַעֲתוֹ וְכֵן בִּיבְמָה שְׁנֹפְלָה לְפָנֵי מְוֹפָה שְׁחִין וְכוּ' וְע"ש וְכ"כ בְּמֶרְדְּכִי
ר"פ אַעֲפ"י בְּלִשׁוֹן בְּרוּר יוֹתֵר וְז"ל ל"ק מִיָּדֵי מַהֵיָּא דְהַגּוֹזֵל דְּבָלְאוּ הֵכִי תִימָא דְלֹא פְּרִיף
מִהָאִשׁ' שְׁנַעֲשֶׂה בַעֲלָה בַעַל מוּם תִּפְקֵךְ דְּאֲדַעְתָּא דְהֵכִי לֹא קִדְשָׁה נְפִשָׁה וְגַם אֲמַאי לֹא
מִקְשִׁינִין בְּכָל מִקְחָ וּמִמְכָּר שְׁיִבְטַל אִם יֵאָרַע אֲוֹנָס וְנִרְאָה דְלֹא דָמִי לְלוֹקַח חֲפִיז מִשׁוּם
דְּמַאי חֲזִית דְּאֲזַלְתָּ בְּתֵר לּוֹקַח זֵיל בְּתֵר מוֹכֵר אֲבָל הַקִּדְשׁ כְּמוֹ חֲטָאָה שְׁמַתָּה בַעֲלִיָּה שְׁתְּלוּי
בּוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ כְּמוֹ שְׁבַדְעָתוֹ וְגַם קִידּוּשִׁין הִיא לְבַדָּה מִפְקֻדָּת וְאֲדַעְתָּא דְהֵכִי לֹא קִידְשָׁה
נְפִשָׁה שְׁתִּיפּוֹל לְפָנֵי מְוֹפָה שְׁחִין אֲבָל הוּא לֹא הֵיָּה מְעַכְבַּ בְּשִׁבִיל שׁוּם אֲוֹנָס שְׁאִירַע אַחֲרֵי
מִיתָתוֹ כִּי לֹא יַחֲוֹשׁ בְּמָה שְׁיִהְיֶה אַחֲרָיו וְלֵהֵכִי לֹא פְּרִיף מֵאִשָּׁה שְׁנֹת־קִדְשָׁה לְמֹוֹפָה שְׁחִין
תִּיפּוֹק בְּלֹא גִט דְּבַהֵיָּא לֹא אֲזַלִּין בְּתֵר דַּעֲתָה שְׁהֵרִי הַעֲכָבְתָּ אוֹתוֹ הַתְּנַאי תְּלוּי בְּמִקְדָּשׁ
הוֹאִיל וְהַדְּבָר בָּא לְהַפְסִיד גּוֹפָה וְהוּא לִיה לְפָרֵשׁ עַכ"ל מְבֹאָר דְּבִשְׁדִּיּוּכִין דְּכָל אֶחָד
מִשְׁתַּעֲבָד לְחֻבְרֹו וְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בְּחֵרֵם עַל דַּעֲתָ חֻבְרֹו דְלֹא מְצִי אֲמַר אֲדַעְתָּי דְהֵכָא לֹא
נִשְׁתַּעֲבָדְתִּי דְלֹא אֲזַלִּין בְּהֵיָּא בְּתֵר דַּעֲתָה: וְאִי לֹא תְשׁוּבַת הָרָא"ש הֵיִיתִי דִן דְּאֶפִּילוּ
הֵיכָא דְלִיכָא אֶלָּא שְׁיַעֲבֹוד קִנְס גְּרִידָא בְּלֹא שְׁבוּעָה נְמִי חֲזִיב בְּקִנְס וְלֹא מְצִי פְטֵר נְפִשָׁה
כָּלל בְּטַעֲנָה דְאֲדַעְתָּי דְהֵכִי לֹא נִשְׁתַּעֲבָדְתִּי דְכִינּוּ דְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִשְׁתַּעֲבָד לְחֻבְרֹו בְּסֵתָם
לֹא אֲזַלִּין בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא דַּעֲתָא: וְכָל הָרְאִיּוֹת שְׁהִבִּיא הָרָא"ש דְּאֲזַלִּין בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא
דְּמוֹכָח אִינוּ רְאִיּוֹת לְשִׁדּוּכִין דְּמָה שְׁהִבִּיא מִשְׁטֵר מְבַרַחַת דְּפֶרֶק הָאִשָּׁה וּמִהַפּוֹתֵב כָּל
נְכָסִיו לְאִשְׁתּוֹ וְכוּ' וְהַפּוֹתֵב כָּל נְכָסִיו לְאֶחָד מִבְּנָיו וְכוּ': וּמִמֵּי שְׁהֵלָף בְּנוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם
וְשָׁמַע שְׁמַת בְּנוֹ וְעָמַד וְכָתַב לְאַחֲרָיִם וְאִח"פ בָּא בְּנוֹ דְּבַפְּרֵךְ יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמִש"מ שְׁכָתַב כָּל
נְכָסִיו לְאַחֲרָיִם וְכוּ' דְּבַפְּרֵךְ מִי שְׁמַת וְכֵן סְבֻלּוֹנִית וְקִידּוּשִׁין דְּהִדְרִי כְּדֵאִית' הֵתָם וּמִהַמְקִדְשׁ
אַחֲתוֹ דְּבַפְּרֵךְ שְׁנֵי דְקִידּוּשִׁין כָּל הַנֵּי רְאִיּוֹת אִיכָּא לְמִדְחֵי וּלְמִימֵר דְּשִׁאֲנִי מַתְנָה דְּכָל
עֵיקָרָה נִידוֹן עַל פִּי דַּעֲתָ הַנּוֹתָן דְּאֲמַדִּינּוּ דַּעֲתוֹ שְׁנֹת־כּוֹנֵן לְכָף וּלְכָף הֵתָם קְאָמְרִינּוּ
דְּבִדִּיָּה לְחֻדָּא תְּלִיא מִלְתָּא אֲבָל בְּשָׁנִים שְׁנַשְׁתַּעֲבָדוּ זֶה לְזֶה כָּל אֶחָד נִשְׁתַּעֲבָד לְדַעֲתָ
חֻבְרֹו וְחֻבְרֹו אִינוּ מְתַרְצָה אֶלָּא בְּכָף בְּסֵתָמָא וְכִי הֵיכָא דְּבִאִשָּׁה שְׁנֹת־קִדְשָׁה וְנוֹדַע שְׁהוּא
מְוֹפָה שְׁחִין דְּלֹא אֲזַלִּין בְּתֵר דַּעֲתָה וְכֵן כְּשֵׁהִיא מְוֹפָת שְׁחִין לֹא אֲזַלִּין בְּתֵר דַּעֲתוֹ דְּלֹא
בְּדִינְדָּא לְחֻדָּא אוֹ בְּדִינְדָּה לְחֻדָּא תְּלִיא מִלְתָּא הֵכָא נְמִי בְּשִׁדּוּכִין דְּהָא וְהָא חַד טַעֲמָא הוּא
וּבְטַעֲמָם זֶה הַתְּיַשְׁבׁ מַה שְׁקִשָּׁה דְּבַרִּישׁ פֶּרֶק הַנְּזָקִין (דָּף נ' ע"ב) בִּש"מ שְׁאָמַר תְּנוּ ר' זִוּ
לְפָלוּנִי וּש' זִוּ לְפָלוּנִי וְכוּ' וְקָאֵמַר דְּכָל אֶחָד יִתֵּן לְפִי מְעוֹתָיו וּבְפֶרֶק מִי שְׁהֵיָּה נְשׁוּי לְגַבֵּי
כְּתוּבָה מְפֹרֵשׁ דְּחוֹלְקִי בְּשָׁנָה וְקוֹשְׁיָא זֹו קִשָּׁה נְמִי בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְּבִפ"י מַה' זְכִיָּה
וּמַתְנָה כְּתוּב דְּחוֹלְקִין לְפִי מְעוֹתֵיהֶם הֵפֶךְ מִמ"ש בְּעִנְיַן ב"ח פ"ב דְּמַלְוָה וּפִי"ז דְּאִישׁוֹת
וְכֵן קִשָּׁה בִּח"מ מִיָּנִיָּה וּבִיָּה בִּמ"ש סִימֵן ק"ד הֵפֶךְ מִמ"ש בְּסִי' ק"א אֲבָל לְמַאי שְׁכָתַבְנוּ
הַתְּיַשְׁבׁ בְּטוֹב טַעֲמָ דְּבִמַתְנָה אֲזַלִּין בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא דַּעֲתָא בְּלַבַּד שְׁנֹת־כּוֹנֵן לְתַת לְזֶה פִּי
שְׁנִיָּם עַל זֶה לְפִיכָף יִתֵּן לְכָל אֶחָד מְעוֹתָיו אֲבָל ב"ח שְׁגוּבִין מִן הַלְוָה שְׁאִין הַשְׁיַעֲבֹוד חָל
עַל נְכָסֵי לְוָה כְּפִי דַּעֲתָ הַלְוָה בְּלַבַּד אֶלָּא כְּפִי דַּעֲתָ הַמְלֹוָה ג"כ וְכָל אֶחָד מִן הַמְלֹוִים רוֹצֵה
בְּשִׁיַעֲבֹוד כָּל נְכָסֵי הַלְוָה וְעַל דַּעֲתָ כְּף הַלְוָהוּ א"כ כְּף חָל הַשְׁיַעֲבֹוד שְׁלוּ כְּמוֹ שֶׁל חֻבְרֹו
וּלְפִיכָף חוֹלְקִי בְּשָׁנָה וּבְאֶלְפָסִי פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין הַרְגִישׁ גַּם בְּקוֹשְׁיָא זֹו וְתִרְצָה כְּעִין מַה
שְׁכָתַבְתִּי: הִנֵּה הַתְּבָאָר דְּחֻלּוּק זֶה בֵּין דְּבַר הַתְּלוּי בְּדִינְדָּה לְחֻדָּא כְּגוֹן בְּנוֹתָן וּכְיֹוצָא בּוֹ

ובין דבר התלוי' בנדעת חבירו ג"כ הוא אמת ויציב אין בו ספק והלכה אין ראיה' כלל
מכל הני שהביא הרא"ש דאזלינו בטר אומדנא דמוכח לשידוכין שהדבר תלוי בשניהם
פי כל אחד התקשר ע"ד חבירו וחבירו אינו רוצה בשום תנאי אלא בקישור גמור ואינו
דומה להיכא דאיכא אונס גמור כגון האי דמי שאחזו דאמרינו אונסא דלא שכיחא לא
קביל עליה דאף ע"פ שאין הדבר תלוי בלוקח לבדו פי אם גם במוכר אפילו הכי פיו
דאיכא אונס ממש ולא שכיחא אמרינו דלא אסיק אדעתיה לאתנווי' עליה אבל בנדון
שדון עליו הרא"ש וכן בנ"ד וכל פירצא בזה דליכא אונס גמור אלא דמחשבינו ליה אנו
לאונס מטעם דאומדנא דמוכח שפיר אית לו למימר דלא אזלינו בטר אומדנא פיו דלאו
בדידיה לחודיה תליא מלתא גם מה שהביא הרא"ש ראי' מעובדא דר' בנאי בפרק חזקת
הבתים דאזלינו בטר אומדנא אין ענין זה לנ"ד שלפנינו דהתם ונדאי אזלינו בטר אומדנא
למימר דונדאי פן הוא האמת שזה הוא אבל כאן אפי' אם תמצוי לומר שפך הוא
האמת שפך היתה דעתו של זה שלא להתקשר בסוף קנס זה אם יהיה פגם זה במשפחה
מ"מ חבירו אינו רוצה בכה וכדפרישית ומטעם זה נמי אין ראיה מנדרי זריזו דאמרינו
שלא פיו אלא לזירזו לא לשם נדר: והא דלקח וחדר ולקח מן האשה דיכולה לומר נחת
רוח עשיתי לבעלי היינו משום דבשעת הקנין הדבר ידוע ומפורסם שלא הקנתה לו
השדה בקנין גמור אלא כדי לעשות נחת רוח לבעלה ואינו ענין לנדון דידן הלכה אי לאו
תשובות הרא"ש שפסק כה בפירושו בשידוכין דאזלינו בטר אומדנא וכו' הנה הדין נותן
דבשידוכין לא אזלינו בטר האי אומדנא: אכן אחר שיצא מפי הרא"ש להקל בדבר זה
לפוטרו מן הקנס מאחר דאיכא צד טענה לומר אלו היה יודע דבר זה שעתיד לעשות לא
היה מקבל עליו קנס זה איכא למימר דס"ל להרא"ש דבממון הקל אזלינו לקולא שלא
להוציא ממון מחזקתו ואף על פי דאין כאן אונס ברור וידוע אלא שאנו מחשבינו אותו
לאונס אמרי זוזי היכא דקיימה קיימה: מיהו היכא דאיכא שבועה בהדי קנס אף הרא"ש
מודה דאינו פטור משבועה שנשבע על דעת חבירו מטעם האי אומדנא וכו' ואין צריך
לומר בנדון דידן דאין כאן פגם משפחה ואין דומה לאחות המשודקת שיצאה מן הפלל
ואפילו מהרי"ק שפסק להקל אפילו בשבועה מודה הוא בנ"ד כאשר נתבאר בס"ד מכל
הליו טעמי יראה באין ספק דשמעון חייב לקיים כל התנאים כפי מה שהתקשרו נגד בן
ראובן ואם יעבור הנה חייב לשלם הקנס והקנס לא יפטור את החרם וכו' הנראה לפע"ד
דין אמת וצדק כתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה ט ראובן תובע את
שמעון שמסרו בפני השר ואין לו כלל עדות אלא אמתלא ואומדנא והלה כופר ותובע
עלפוננו על אשר חשדו במסירה ואפי' את"ל דראובן פטור לפי שאם היה מודה שמעון
או לא רצה ליטבע היה חייב לשלם עדיין יש לשאול במי שתובע אשת איש וחשדה
בגנבה אי נמי נערה שידוע שאין להם פלום שאפי' חשדו שגנבו ואכלוה פטורין מאחר
שאין להם לשלם אם יש דין על התובע שפייש אותם בפני בית דין לתובע מהם.

גנבתו, אף עפ"י שידוע שלא יגבה מהם פלום: תשובה כפר כתב מהרי"ו בסי' קס"ח
הג"ה ש"ע סי' תכ"א בהג"ה דכתב מהר"מ מרוזבנר הקובל על חבירו שהלשין אותו
או שגנב לו הואיל ובלשון קבולה הוא אין עונש בדבר עכ"ל ומ"מ נראה לי דהאשה
תקבל דכוננתה לא היתה לבייש: גם מהרא"י בכתביו סי' רס"ה כתב אמי שתבע עלפוננו
מחבירו על אשר חשדו במסירה דלא מן חייב מידי דבפושט לא מחייב עד שיתכונן לבייש

וְזֶה פִּינּוֹן לְתוֹעֵלְתוֹ וְלְהוֹצִיא זְכוּתוֹ לְאוֹר וּמֵאֵי הַיָּם לִי לְמַעַבְדּוֹ וְכוּ' אֲבָל לֹא כָּתוּב שְׂיִקְבֵּל דְּכּוֹנְנָתוֹ לֹא הָיְתָה לְבִיּוֹשׁ וּבִאֲמַת יֵשׁ לְתַמּוּהָ מִפְּנֵי מָה הִצְרִיךְ מְהֵרָא לְהֵא טַעֲנַת הַנְּתִיבָה אֵינָה נִוְדָאֵי שְׂפִינּוֹן הַתּוֹבֵעַ לְבִיּוֹשׁוֹ וְתוֹ דְּהֵלֵא הַרְמַב"ם בַּפ"א מְטוֹעֵן פְּתוּב בְּהִדְיָא דְאֶפִי בְּטוֹעֵנוּ נִוְדָאֵי אֶתְהָ קַלְלַת אוֹתִי אֶתְהָ הוֹצֵאתָ עָלַי שָׁם רַע וְזֶה כּוֹפֵר אֵין מַחְרִימִין עַל פִּיּוּצָא בְּזֶה וּמְהֵרָא גּוֹפִיָה פֶּסֶק פְּמוֹתוֹ בְּסוּף ס"י כ"ח ע"ש וְכֵן פֶּסֶק בְּסִימָן ס"א וְאֶפְשֵׁר לִיִּישׁוֹב דְּהֵכָא שְׂאֵנִי שְׁהַבְּנִישׁת שְׁנַתְּבִיּוֹשׁ הוּא פְּשַׁתְּבֵּעוּ בְּפִנֵי ב"ד עַל עֲגוּן מְסִירָה אוֹ גְּנֵבָה גְּלוּי לְכָל אֱלָא דְּמִתְנַצֵּל דְּלֹא פִּינּוֹן לְבִיּוֹשׁוֹ הַלְּפָה אֶפִילוּ אֵינוּ נִוְדָאֵי צְרִיךְ לְקַבֵּל שְׂלֵא פִּינּוֹן לְבִיּוֹשׁוֹ וְכָלל גְּדוּל בְּדִין זֶה דְּאֵין לְדַיָּין אֱלָא מַה שְׂעִינְיוּ רֹאוּת דָּאם יִרְאֶה לְב"ד דְּלֹא פִּינּוֹן לְבִיּוֹשׁוֹ אַף עַפ"י שְׁהַנְּתִיבָה טוֹעֵן שְׂפִינּוֹנָתוֹ לְבִיּוֹשׁוֹ אֵין צְרִיךְ לְקַבֵּל וּכְגוֹן בְּגִיבָה דָּא ע"פ דְּהֵאֲשָׁה אֵין לָהּ לְשֵׁלָם מ"מ אֵינָה נִפְטָרַת מִן הַשְּׁבוּעָה וְשָׂמָא מְמוֹן הַגְּנִיבָה עֲדִינּוּ הוּא בְּרִשׁוּתָהּ וְכִשְׂפִיפְסָקוּ לָהּ ב"ד שְׁבוּעָה תַּחְזִיר הַגְּנֵבָה וְלֹא תִישָׁבַע וְלֹא דְמִי לְהֵיכָא דְלִוְתָהּ וְאֵין לָהּ לְשֵׁלָם וְכַמ"ש הַגְּאוּן בְּתִשְׁבּוּבָה הִבִּיאוּ בַח"מ ס"י צ"ו דְּאֶפִילוּ בְּאֲשַׁת אִישׁ מְשִׁבִיעִין לָהּ שְׁבוּעָה זֹ: אֲבָל הֵיכָא דְנִרְאֶה לְב"ד בְּאֵין סֶפֶק דְּכּוֹנְנָתוֹ לְבִיּוֹשׁ מְעַנְשִׁין אוֹתוֹ וְאֵין לוֹ הַתְּנַצְלוֹת לוֹמַר דְּנִתְפַּנּוּן לְתוֹעֵלְתוֹ וְרֵאָאֵיהּ מַפ"ק דְּקִיּוּשִׁין דְּקִאָמַר עַד הֵיכֵן גְּלוּל שְׁבוּעָה א"ר יְהוּדָא אָמַר רַב דְּאָמַר לֵיהּ הַשְּׁבַע לִישְׁאֵין עֲבָדֵי אֶתְהָ וּפְרִיךְ הֵהִיא שְׂמוֹתֵי מְשִׁמְתִּינּוּן לֵיהּ דְּתַנְיָא הַקּוּרָא לְחַבְרֹו עֶבֶד יְהֵא בְּנִידוּי וְכוּ' אֱלָא, אָמַר רַבָּא הַשְּׁבַע לִי שְׂלֵא נִמְפְרָתִי לִי בְּעֶבֶד עֲבָרִי אֲלָמָא דְלִמָּאֵי דְקַס"ד דְּאָמַר לֵיהּ הַשְּׁבַע לִי שְׂאֵין אֶתְהָ עֲבָדֵי כְּנַעֲנֵי הָיְתָה הַדִּין נוֹתֵן שֶׁהַב"ד יְנַדְוֵהוּ דְקִרְאוּ עֶבֶד כְּנַעֲנֵי וְאֵף עַפ"י דְּיִכּוּל לוֹמַר לֹא נִתְפַּנּוּנְתִי אֱלָא לְתוֹעֵלְתוֹ שֶׁהוּא עֲבָדֵי שְׂקִנִּיתִיו כְּשֶׁהִיָּה כְּנַעֲנֵי אֱלָא נִוְדָאֵי מֵאֲחַר שְׂפִירוֹר הוּא וְגְלוּי יְנַדְוֵעַ לְב"ד שְׂזָה יִשְׂרָאֵל גְּמוֹר הוּא וְגַם הַתּוֹבֵעַ יוֹדַע שְׂכָף הוּא וּפְשִׁיטָא הֵיא שְׂלֵא יְהֵא זוֹכָה בְּדִין א"כ לֵאִיזָה צוֹרֵךְ תְּבַעוּ אֱלָא נִוְדָאֵי נִתְפַּנּוּן לְבִיּוֹשׁוֹ לְקִרְוֹתוֹ עֶבֶד כְּנַעֲנֵי וְלִכְף מְשִׁמְתִּינּוּן לֵיהּ וּמִזָּה לְמַדְנּוּ לְכָל הֵיכָא שְׁנִרְאֶה לְעֵינֵי ב"ד שְׁהַתּוֹבֵעַ עֲצָמוּ יוֹדַע שְׂלֵא יְהֵא זוֹכָה בְּשׁוּם דְּבָר לֹא מְמוֹן לֹא שְׁבוּעָה א"כ אֵין פְּנוּנָתוֹ בְּתִבְעֵתוֹ כִּי אִם לְבִיּוֹשׁוֹ וְחֵיִיב מְשׁוּם בְּנִשְׁת מְשׁוּם דְּעִיקוּר חֵיִיב בְּשַׁת אֵינוּ כִּי אִם עַל הַפְּנִיָה כְּמוֹ שְׂשִׁנְיוּ בְּפָרֵק הַחוּבֵל נָפַל מִן הַגָּג וְהִזִּיק וּבִיּוֹשׁ חֵיִיב עַל הַנֶּזֶק וּפְטוֹר עַל הַבְּשַׁת שְׁנִאָמַר וְשִׁלְחָה יְדָהּ וְהַחֲזִיקָה בְּמִבְּנֵי אֵינוּ חֵיִיב עַל הַבְּשַׁת עַד שְׂיֵהָא מִתְפַּנּוּן: וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאָאֵיהּ מַפ"ק דְּכְתוּבּוֹת (דָּף יו"ד ע"א) הֵהוּא דְאֶתְהָ לְקַמְיָה דְּרַב נַחְמָן אָמַר לוֹ פְּתַח פְּתוּחַ מְצִאתִי אָמַר לִי רַב נַחְמָן אֶסְבּוּהוּ כְּפִרְיָ מְבָרַכְתָּא חֲבוּטִין לֵיהּ וּפְרִיךְ וְהָא ר"נ הוּא דְאָמַר מְהֵימֵן וּמְשַׁנֵּי מְהֵימֵן וּמְסַבִּינּוּן לֵיהּ כְּפִי הַלְּקוּהוּ שְׂמוּצִיא שָׁם רַע עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל שְׁהֵרִי מְשַׁקֵּר וְכִי זִנּוּת חֲבוּטוֹת לְפָנָיו שְׂיֵהִיָּה בְּקִי הַלְּפָה לֹא מְהֵימֵן וְהָא אָמַר רַב נַחְמָן מְהֵימֵן וּמְשַׁנֵּי מְהֵימֵן וּמְסַבִּינּוּן לֵיהּ כּוֹפְרוֹ: וְר"נ דְאָמַר אֶסְבּוּהוּ לֹא מְשׁוּם שְׂלֵא הָיְתָה מְאָמִינוּ אֱלָא הִי מְאָמִינוּ וְקִאָמַר לְהַלְקוֹתוֹ לְפִי שְׁחִשׁוּד עַל הַזְּנוּת וְרַב אֲחָא מְשַׁנֵּי כְּדִסְבִּירִי לוֹן מְעִיקְרָא דְלֹא מְהֵימֵן וּמִיִּירִי בְּבַחְוֹר ע"כ וְגַם רַש"י ז"ל פִּי כָּאן בְּבַחְוֹר לֹא מְהֵימֵן וּמְסַבִּינּוּן לִי כּוֹפְרוֹ עַל שְׂמַעִיז פְּנִי עַכ"ל אֲלָמָא דְלִמָּאֵי דְמְשַׁנֵּי רַב אֲחָא מְלַקִּין אוֹתוֹ עַל שְׂמַעִיז פְּנִי וְלֹא מְצִי לֹא שְׂתִמוּטִי וְלִמְיַמֵּר שְׂלְתוֹעֵלְתוֹ נִתְפַּנּוּן לְהוֹצִיא לְאוֹר זְכוּתוֹ שְׂלֵא לִימֵן לָהּ בְּכַתְּנִיבָתָהּ אֱלָא מְנָה דְּבַעוּלָה נְשָׂאָה וְהֵינּוּ טַעֲמָא דְכִינּוּן דְּטַעֲנָתוֹ אֵינָה בְּרוּרָה דְאֶפִילוּ טַעֵן בְּרִי פְּתַח פְּתוּחַ מְצִאתִי אָנּוּ סְהָדִי דְאֵינוּ בְּקִי נִאֲפִי הֵכִי מְעִיז פְּנִי לְהוֹצִיא שָׁם רַע אַף עַל פִּי שְׂיִוְדַע שְׂלֵא יְהֵא זוֹכָה בְּדִין

הלפך מטילין עליו עונש מלקות: אכן יש להקשות ממאי דפי' רש"י במתניתן דבתולה נשאת ליום רביעי שאם היה לו טענת בתולים ישפיים לב"ד שמתוך שישבא לב"ד ותברר הדבר פשיצא הקול שפא יבואו עדים דא"כ לפירוש זה קשה למה פסק ר' נחמן להלקותו דאף עפ"י דאינו נאמן לומר פתח פתוח מצאתי כיון דאינו בקי מכל מקום אפשר שע"י הקול יבואו עדים ותו קשה דטובא עובדא איתא התם דמייתי בגמרא בהנהו אינשי דאתי לקמיה דרבן גמליאל דהווי קאמרי פתח פתוח מצאתי ולא היה מלקה לשום אחד מהן ומאי טעמא דרב נחמן דהחמיר להלקותו טפי מר' גמליאל ונראה לפי ע"ד לתרץ דהיא עובדא דרב נחמן הוה דקידוש ובעל לאלתר וכדמוקא תלמוד' בטר הכי ברייתא דכנסה הראשון לשום נשואין והשתא כיון דלענין לאוסרה עליו אינו יכול לאוסרה אלא דלענין פתובה בלחוד לתת לה מנה בלחוד השתא ודאי מאחר דאינו בקי בפתח פתוח הוי מוציא שם רע ולכך הלקה אותו רב נחמן אבל מתניתן ועובדא דר"ג דהוה לענין לאוסרה על בעלה דמיירי בסתם נשואות דקידושא עקשיו ונותנין לבתולה י"ב חודש התם תסקנתא דרבנן היא דישפיים לב"ד ואעפ"י שאינו בקי דע"י הקול יבואו עדים והלפך לא מלקה ליה: והשתא נבא לנ"ד דראובן דתבע לשמעון שמסרו ע"י אמתלא ואומדנא שורת הדין הפל לפי ראות עיני הדיינים ואם יש קצת הוכחות שמסרו אין כאן דין ועונש על החושד דהא לא כיוןן לביישו אלא לתועלתו נתפונן כדפרישת וגדולה מזו מצאתי הועתק ע"ש מהר"מ מ"ץ וז"ל אף באומד הדעת נאמנים על המוסר אף ע"פ שאין שומעין שהלשין רק שרואים שמדבר עם השר ואז צוה השר מיד על הנלשן לתפסו או שאר אמתלאות כה"ג עכ"ל והוא כמ"ש הרא"ש בתשובה דאזלינן בהרבה דברים בטר אומדנא פדכתב בח"מ בסי' ס"ה וסי' צ"ט ומה שאמר בח"מ סי' שפ"ח ע"ש הרא"ש דבהוכחת אין נראה לחייבו ולאפוקא ממונא נראה דהיינו דווקא בהוכחות שאינם ברורים פההיא דמהר"מ מ"ץ ועוד נראה לי עיקר דווקא לענין סף המזון שהפסיד הנמסר לא סמכינו אהוכחות לאפוקי ממונא דאיהו דאפסיד אנפשיה שלא הזמין עדים פשרים על זה דפשיטא שהיה לו פנאי להזמין עדים שיראו פמה הוא הסף שיתן להשר כדי לפייסו בעבור המסירה אבל לענין המוסר כדי להעיד שפלוני הוא המוסר אפילו בהוכחות ואמתלאות נאמנין עליו לפי שאין לו פנאי להזמין עדים פשרים על זה ומשום הכי פתב מהרי"ק בשורש קע"ט וש"ע סי' ל"ה דאפילו אשה יחידה או קרוב או קטן נאמנים בענין מסירות עינין שם וא"כ מ"ש שנאמנים להעיד עליו על ידי אמתלאות וכמ"ש בח"מ בסי' ב' ומה שאמר במרדכי פרק החובל ע"ש מהר"מ שהמסור נשבע להכחיש העד היינו דווקא לפי דין תורה אבל לפי תקנת הקדמונים אפילו עד אחד נאמן פדכתב מהרי"ק לשם גם במהרי"ו סוף הספר דף ק"ד ע"א פתב פי תיקן בדורו לחייב המסור על פי עד אחד ובפרט פשיש רגלים לדבר ואמתלאות מוכיחות שיש לענשו כדי לגזור פרצת הדור ואפי' מהר"מ מודה בזה וכדמוכח נמי מתשובות פלטיאל דבהגהות מרדכי דמסכת קידושין מכל הליו למדינו בק"ו בן בנו של ק"ו דאין לענוש את התובע על הבייש שנתבייש הנתבע אם נראה לב"ד קצת הוכחא ואומדנא או אמתלא שהוה המוסר ואעפ"י שאין נראה לעיניהם לענשו על פי אותו ואמתלא ואומדנא מ"מ אין שום דין ועונש גערה או פלקיה על התובע אבל אם אין נראה לב"ד מטענות התובע שום הוכחה פל עיקר שהוא המוסר ואפילו לפי דברי הנמסר אין עליו פלוס א"כ בונדאי יש דין ועונש על

התובע מאחר שאין טענתו ברורה ומעיו פניו בפני ב"ד לבייש את חבירו בטענותיו וכדפרישית הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה י בחור ואבי הפלה עשו שידין ואבי הפלה פסק לו כף וכף והבחור הי' עני והרב שפער ושאר אנשי חשובי העיר העיר היו מקנפצים והרב פתב ראשי פרכים ושני הצדדים תבעו מהסופר שיכתבו התנאים והסופר נתעצל ויהי כמשלש חדשים בא הבחור ומיחה בהסופר ובעדים שלא יכתבו השטרות ולא יחתמום כי התחרט על השידוך ואבי הפלה שואל שיכתבו בעל פרחו הדין זה עם מי: תשובה בפרק הספינה אמר רבה בר יצחק אמר רב שני שטרות הן זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר ובין בשדה והרא"ש בתשובה פלל ל"ד דין ג' למד משם לשידוכין שנעשה בפני שני עדים בקנס חמשת אלפים זהובים וקנו בקנין ואמרו לעדים שיכתבו על כל אחד ואחד שטר חוב מחמשה אלפים זהובים על מנת שיכתבו אלו השטרות ויהיו בנאמנות בידי אחד מן העדים שאם יחזור בו אחד מן הצדדים שימתן הנאמן שני שט"ח לשכנגדו וחזרה בו האשה ומחמה בעדים שלא לכתוב השטר עליה ושלא ליתן שום שטר עליה בידי נאמן ועם כל זה הכריחו המשודך שכתבו השטרות והניחם בידי נאמן ופסק הרא"ש דכיון דקאמרי על מנת וכו' והיא חזרה בה קודם שבאו השטרות ליד נאמן נתבטל כל הענין ולא יכתבו אלו השטרות פלל וע"ש וכן פסק הרב בש"ע בהג"ה באה"ע סי' נ' ובח"מ סי' רמ"ג ומשמע לכאורה דבנדון דידן דלא קאמרי על מנת יכול כ"א לחזור בשטר: אכן נראה לפי ע"ד דליתא דלא מבעיא להרשב"א בתשובה אלה ל"ד דסוף קנין לכתובה עומד וכותבין בעל פרחו ואין הפרש בין שטר מכר למתנה ובין שטר מלוה וחיוב ושכן דעת הגאונים ובעל העיטור והרמב"ן ז"ל: אלא אפילו לדעת התוספות והרא"ש פרק זה בורר ופרק חזקת הבתים ופרק הספינה והטור ח"מ סי' ל"ט ורמ"ג דאם מיח' בשטר אין כותבין בע"כ בנ"ד מודו דכותבין בעל פרחו דלפר"ת שכתבו התוספות בשמו דבמתנה דווקא חוזר בשטר דמדעתו קא יהיב ליה מתנה ונותן הוא דעבדינהו שלוחין דידה הלכך מצי למהדורי ולבטל השליחות אבל במכר דשלוחו דקונה גמי ניהו אין יכול לחזור ולבטל השליחות בלא דעת קונה דמסתמא אדעתיה דכתב ליה שטרא זבין ליה פשיטא היא דבשידוכין גמי הני סהדי שלוחים דחתן ודאבי הפלה ניהו ומסתמא אדעתיה דכתבו שטרי לכל צד וצד שטרא דידה נשתעבד בכף וכף בקנין ועשה כל צד וצד שלוחין להני סהדי ודליהו שלוחין דידה והלכך לא מצי כל צד וצד לבטל אלא שליחות דידה אבל לא מצי לבטל שליחות דחבריה ולפירוש ריב"א דבהגהות אשר"י פרק הספינה דכתב איפכא דבשטר מכר דווקא קאמר דחוזר בשטר וכשחוזר בו המוכר יד הלוקח על העליונה אם רצה יעמוד במקחו בלא אחריות ואם רצה לחזור בו חוזר אבל בשטר מתנה אף בשטר אינו חוזר ע"כ בנדון דידן גמי אינו חוזר וזה הנראה דטעמו דריב"א הנה דבמכר פינו דהמוכר חייב באחריות אית ליה למוכר טענה דלשטר אית לי קלא טפי מדאית ליה לקנין בלא שטר ולא ניהא לי דליפשו שטרי עילנאי דזיילי נכסאי דלא אוכל למפוך ולא ללות דסבורין כל נכסאי משועבדין אבל מתנה דלית בה אחריות אדרבה מצוה לכתוב שטר כדי שלא יכפור הנותן ולהכי במתנה אינו חוזר אף בשטר ולפי זה ונדאי בנדון דידן גמי פינו שאין על כל צד וצד שום אחריות ושיעבוד לטרון ממשועבדין דבשידוכין בלא

קידושין אין בָּהוּן אֵלֶּא פְּסוּקָא גְרִידָא אִתְּנָן פְּדֵי וְכֵּן וְאִינוּ חַיִּיב לְקַנְסֵי אֵלֶּא מִפְּתֵי הַבְּוֹשֶׁת דְּמֵיָא לְמַתְּנָה דְּלִית בָּהּ אַחֲרֵיּוֹת וְכִינּוּ דְּלֵא מְצִי לְחֻזְרָא בּוּ מְצִד הַקְּנִינָא וְהַקְּנִס לֹא מְצִי נְמִי חֻזְרָא בּוּ מִן הַשְּׁטֵר וְאַדְרַבָּה מְצוּנָה הִיא לְכַתְּבָא הַשְּׁטֵר פְּדֵי שְׁלֵא שְׁלֵא יִכְפְּרָא בּוּ הֵנָּה מְבֹנָאָר דְּבִין לַר"ת וּבִין לַרִיב"א בְּשֵׁטְרָא קְנִסוֹת כּוֹתְבִין הַשְּׁטֵר בְּעַל פְּרָחוּ וְתוּ נִרְאָה דְּאַפִּילוּ אִם ת"ל דְּבְשֵׁטְרֵי קְנִסוֹת נְמִי אִיכָּא לְמִימַר לֹא נִיחָא לִי לְאַפּוֹשֵׁי שְׁטֵרֵי עֵילּוֹנָאֵי מַה שְׁאַיְנוּ לְפִי הָאֵמַת מְפָל מְקוּם אִין זֶה צוֹדֵק אֵלֶּא הִיכָא דְּכָל צִד וְצִד פְּסִק עַל עֲצָמוּ סָד פְּדֵי וְכֵּן פְּגוּן כְּמָה אִתְּנָה נֹתָן לְבִנְיָה פְּדֵי וְכֵּן כְּמָה אִתְּנָה נֹתָן לְבִתְהָ פְּדֵי וְכֵּן הֵתָם אֲפִשְׁרֵי דְּכִינּוּ דְּכָל אֶחָד מִתְּחִיב לִיתָן סָד פְּדֵי וְכֵּן מְצִי לְמִימַר לֹא נִיחָא לִי דְּלִיפְשׁוּ שְׁטֵרֵי עֵילּוֹנָאֵי דְּזִינְיָלִי נְכֻסָּאֵי אֲבָל גְּדוּן דִּידוֹן שְׁהַחֲתוּ עָנִי וְלֹא הִיָּה מִתְּחִיב בְּכֻלּוּם וְלֹא מְצִי לְמִימַר זִינְיָלוּ נְכֻסָּאֵי א"כ פְּשִׁיט' דְּלֵא מְצִי לְחֻזְרָא אֲפִילוּ בְּשֵׁטְרָא: וְתוּ נִרְאָה דְּלֵמָאֵי שְׁפַתְבּוּ הָרֵא"ש בְּפִרְקָא זֶה בּוֹרַר דְּטַעֲנָ' זֹו דְּזִינְיָלוּ נְכֻסָּאֵי אִינוּ מוֹעֵלֵת אֵלֶּא לְמִנּוּעַ שְׁלֵא לְכַתְּבָא עָלֵיוּ שְׁטֵר חֲדָשׁ אֲבָל אִם הִיָּה לוֹ שְׁטֵר וְאַבְדּוּ בְּשִׁבְלֵי טַעֲנָה זֹו אִינוּ נִמְנָעִים מִלְּכַתְּבָא לוֹ שְׁטֵר אֶחָד כְּדָאִמַר בְּפִרְקָא גֵּט פְּשוּט דְּמִי שְׁבָא וְאִמַר אֲבָד שְׁטֵרֵי וְאִמְרוּ עֵדִים אָנוּ פְּתִיבָנוּ וְחַתְּמָנוּ וְנִתְּנָנוּ לוֹ דְּבְשֵׁטְרָא מְקַח וּמְמַפְּרָא כּוֹתְבִין חוּץ מֵאַחֲרֵיּוֹת שְׁבֹו וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּמֵאַחַר שְׁכֵכְרָא נִתְּרַצָּה בְּכַתִּיבַת הַשְּׁטֵר וְנִכְתַּב וְנִמְסַר בְּיַד הַלּוֹקֵחַ וְלֹא מִיחוּ בְּעֵדִים מִלְּכַתְּבָא וּלְמִסְרוֹ הָרִי גִילָה בְּדַעְתּוֹ דְּלֵא חֲזִינֵי לְאַפּוֹשֵׁי שְׁטֵרֵי וְכֵן פְּתִיבוּ בְּהַגְהוֹת אֲשֶׁר"י פְּרָק הַסְּפִינָה וְנִתְּיִשְׁבָּה בְּזֶה קְנוּשִׁיּוֹת הַתּוֹסְפוֹת בְּפִרְק הַסְּפִינָה ע"ש הַשְּׁתָא נִוְדָאֵי בְּגִדוֹן דִּידוֹן דְּחִשּׁוּבֵי הַקְּהָל הִיּוּ מְקוֹבְצִים עִם הָרַב וְכַתְּבוּ רֵאשֵׁי הַפְּקָרִים א"כ נִתְּרַצוּ בְּכַתִּיבַת שְׁטֵרֵי הַקְּנִסוֹת וְגִילָה בְּדַעְתּוֹ דְּלֵא חֲזִינֵי לְאַפּוֹשֵׁי שְׁטֵרוֹת פְּשִׁיטָא דְּפְשִׁיטָא דְּכוֹתְבִין שׁוּב בְּעַל פְּרָחוּ: וְאַף ע"ג דְּבַח"מ ס' רמ"ג פְּתַב ע"ש תְּשׁוּבוֹת הָרֵא"ש אָבִיו דְּאַף עפ"י שְׁעָשׂוּ הָעֵדִים פְּתַב זְכִירָה יְכוּל לְהַחֲזִיר בּוּ וְלִמְחֹוֹת שְׁלֵא לְכַתְּבָא הַשְּׁטֵר הֵתָם מִיִּירֵי דְּבִשְׁעַת הַקְּנִינָא לֹא הִיָּתָה פְּתִיבָה פֶּל עֵיקָר אֵלֶּא אֲמִירָה גְרִידָא אֵלֶּא דְּלֵאחַר כֵּן פְּתִיבוּ הָעֵדִים לְעֲצָמָם מַעֲשֵׂה הַקְּנִינָא לְזִיכְרוֹן א"כ פְּתַב הַזְּכִירָה לֹא נַעֲשֵׂה בְּפִרְסוּם אֵלֶּא לְעֲצָמָם פְּתִיבוּהוּ בִּיחִידוֹת שְׁלֵא בְּפִנֵי הַנּוֹתָן וְהַמְּקַבֵּל וְאַפִּילוּ הִיָּה בְּפִנֵיהֶם מְפָל מְקוּם לֹא נִתְּפָרְסָם בְּרַבִּים הַלְּפָד יְכוּל לְחֻזְרָא בּוּ אֲבָל גְּדוּן דִּידוֹן שְׁפַתְבּוּ הָרַב רֵאשֵׁי פְּרָקִים בְּפִנֵי שְׁנֵי הַצְּדָדִים וְנִתְּפָרְסָם בְּפִנֵי רַבִּים שְׁמִדְעַת שְׁנֵי הַצְּדָדִים פְּתַב הָרַב, אֵת הַתְּנָאִים בְּרֵאשֵׁי פְּרָקִים אִין סְפִק דְּלֵא מְצִי לְמִימַר לֹא נִיחָא לִי לְאַפּוֹשֵׁי שְׁטֵרָא עֵילּוֹנָאֵי דְּאִי אִיכָּא לְמִימַר דְּזִינְיָלִי נְכֻסִיָּה כְּכָר זִינְיָלִי מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה בְּכַתִּיבַת רֵאשֵׁי פְּרָקִים שְׁאָז נִתְּפָרְסָם וְנוֹדַע כְּמָה יִתְּנָן פְּדֵי וְכֵּן: וְתוּ דְּבִנְיָדוֹן דִּידוֹן הַחֲתוּן עֲצָמוּ הִיָּה תּוֹבַע מִן הַסּוֹפֵר שְׁיִכְתְּבוּ שְׁטֵרֵי הַתְּנָאִים וְיִתְּנוּ לְכָל צִד וְצִד א"כ גִּילָה אֲדַעְתָּי דְּלֵא חֲזִינֵי לְאַפּוֹשֵׁי שְׁטֵרוֹת וְהַשְּׁתָא זְכִינּוּ לְדִין דְּמֵאַחַר דְּלֵא מְצִי הַחֲתוּן לְבַטֵּל הַקְּנִינָא וְהַקְּנִס פִּינּוּ דְּלֵא אִמְרוּ בְּשַׁעַת הַקְּנִינָא עַל מְנַת שְׁיִכְתְּבוּ הַשְּׁטֵרוֹת וְיִתְּנוּ לְכָל צִד וְצִד אֵלֶּא סְתָמָא הַקְּנָה בְּקִנְסֵי פְּדֵי וְכֵּן וְהַקְּנִינָא קִינִים וְחֻזְקָתוֹ לֹא מְצִי חֻזְרָא אֲף בְּשֵׁטְרָא וְהַסּוֹפֵר וְהָעֵדִים כּוֹתְבִים שְׁטֵרֵי הַקְּנִסוֹת וְחֻזְמִין בַּע"כ מְהִינֵי טַעֲמֵי דְּאַמְרָן הַנִּרְאָה לַע"ד דְּבָר פְּשוּט וּבְרוּר פְּתִיבָתִי וְחַתְּמָתִי שְׁמִי אֲנִכִי הַקְּטוֹן וְהַצְּעִיר יוֹאֵל מְקַרְאָקָא: שְׁאֵלָה יָא רַאוּבֵן תְּבַע מִשְׁמַעוֹן שְׁלַקַח מִמְּנוּ רִיבִית קְצוּצָה עֲשָׂרִים זְהוּבִים וְשְׁמַעוֹן הִשִּׁיב שְׁלַקַח מִמְּנוּ בְּהִיתָר וּפְטָרוּהוּ מְלִישְׁבַע פְּדִפְסִק הַמְּרַדְכֵי פְּרָק הַשּׁוֹלַח אַחַר כְּמָה יָמִים חֻזַר רַאוּבֵן וְתְּבַע לְשְׁמַעוֹן בְּסִתְּמָא שְׁחִיב לוֹ עֲשָׂרִים זְהוּבִים וְשְׁמַעוֹן מִשִּׁיב אִינִי יוֹדַע מִשּׁוּם חַיִּיב יְבָרַר לְעִינֵי ב"ד אִם לוֹיִתִי מִמְּנוּ אוֹ גִּזְלָתִיו אוֹ הַפְּקִיד אֲצִלִי אוֹ ע"י דְּבָר אַחַר וְרַאוּבֵן חֻזַר וְטַעֲנָן יְדוּעָ לִי בְּבִירוּר שְׁחִיב לִי עֲשָׂרִים

והובים אלא שאם אפרש החיוב לא יפסקו לי הדיינים שיחייב לפורעם ולפיכך אני תובעו בסתם שיחייב לי: ישיב לי אם חייב אם לאו הדין עם מי: תשובה הדין עם שמעון ופטור מכל שבועת והוא מדכתב הרמב"ם ר"פ מ"ש ד"ה טוען דבין התובע ובין הנתבע צריכי' לברר דבריהם וז"ל סמ"ג בעשה צ"ה דף קפ"ב ע"ב אף על פי שמתוך התלמוד מוכיח בפרק קמא דבבא מציעא שאם אמר אדם טלית זו שלי שאין צריף לברור באיזה ענין היא שלו מכל מקום אחר סיום התלמוד תקנו הגאונים מפני הרמאים שבאו לב"ד וטען האחד ואמר מנה יש לי ביז זה שהלוייתוהו כו' והשיב הנטען ואמר איני חייב לה פלום או אין לה בידי פלום או שקר הוא טוען אין זו טענה ותשובה נכונה וכו' וכן אם טוען הטוען ואמר זה חייב לי מנה או מנה יש לי אצל זה אומרים לו היאך נתחייב לה הלונות לו או הפקדת אצלו וכו' ואף עפ"י דהרא"ש והר"ן בפרק שבועות הדיינים כתבו דמוכח מעובדא דמאה קבי עפצא דהאומר לחבירו פרעתיה אין צריף לברר במה פרעו והאיך פרעו גם בפירוש רש"י לשם מוכח הכי וזהו שכתב בהגהות אשר"י פ"ק דמציעא שרבינו שלמה סובר שאין צריף לפרש אלא נשבע בסתם שאין לו משלו פלום כו' ורצה לומר שפך משמע מפירושו בפרק הדיינים בהך עובדא: עוד כתב בהגהות אשר"י שכתב פן רבינו יהודא בספר הדיין ושפן הורה הלכה למעשה ראב"ה ומסיק ה"ם דלענין הלכה למעשה נראה דאין צריף לפרש אלא נשבע בסתם ופטור ודלא כר"ת דמוכח מפר"ק דבבא מציעא בההוא דהכופר בפקדון פסול לעדות דאינו נשבע בסתם דליתא ומפרשים לההוא דכופר בפקדון בגוונא דליכא לאוכחי מניה מידי מכל מקום במקדכי בפרק קמא דמציעא כתב בשם פמה גדול' ור"ת עמקם דאף על פי דמתוך סוגיא זו דשמא ספק מלנה ישינה יש לו עליו משמע קצת שאין לברר הטענות מכל מקום אחר סיום התלמוד ראו הגאונים שרבו הרמאים ותקנו שצריף לברר וילבן בכל היכולת וכו' וכתב עוד לשם בשם רבינו מאיר דמה שמוכח מתוך התלמוד שאין צריף לברר היינו דווקא כשאומר פרעתי ושכחתי היאך פרעו ובמה פרעו אבל כשאינו רוצה לברר ניכר שהוא רמאי ודין מרומה הוא וצריף דרישה וחקירה כדאמר פ"א ד"מ והלכך יש לו לפרש דבריו ואם לא יפרש יפסיד ע"כ ולכאורה הנה נראה דתקנת הגאונים מפני הרמאי היא אפילו באומר שכחתי דאי באינו רוצה הנה הדין מרומה ואפילו מדין התלמוד צריף לברר ואם לא יברר יפסיד כדמוכח רבינו מאיר אלא דיש לתמוה ומה יעשה זה ששכח במה פרעו לכן יראה לפע"ד דתקנת הגאונים אינו אלא באומר איני חייב לה פלום שטענה זו אינה ברורה ויש לחוש לרמאות אבל בטוען פרעתי ושכחתי אין צריף לברר אפילו מתקנת הגאונים והכי מסיק לשם במקדכי שפך קיבל מרבותיו שבנה נראין דברי ר"ת הנה מוכן דבאומר איני חייב לה הוא מתקנת הגאונים לברר ואם לא יברר יפסיד אבל לא באומר פרעתי ושכחתי דלשם אין צריף לברר והכי נראה ונדאי עיקר: והך תשובות האישור"י בכלל ע' דין ד' וה' שפסק דצריף לברר מתקנת הגאונים וכמבואר בח"מ סי' ע"ב וע"ה היינו דווקא כשאינו רוצה לברר ובכה"ג נמי מיירי שהיא תשובה ארוכה בכלל ק"ז דין ו' שלא הנה רוצה לברר אבל באומר פרעתי ושכחתי מודה דאין צריף לברר וכן הו' דפסק מהרא"י בת"ה סוף סי' שמ"ג.

דצריף לברר היינו באינו רוצה לברר ע"ש אכן נראה לפע"ד דווקא כשהנתבע טוען פרעתי ושכחתי ה"ם הוא דאמרין דאינו מפסיד בשביל שטען ששכח אלא נשבע ופטור

דאין להוציא מיד המונחוק פינון שאין נראה במאות בהדיא דאפשר קרוב הוא דשכח ואין אומרים לזה בדרך אלא להוציא הדין לאמיתו אבל לא שיפסיד בשביל ששכח אבל פשהתובע טוען חייב אתה ליתן לי כף נכה ואינו מבדר דבריו אלא אומר ששכח האיד חייב לו יראה דאין משביעין על טענה זו דבשבוועת היסת תקנת חכמים הוא ולא ישבע וכ"כ הרא"ש בפירושו בכלל ע"א דין ה' והיינו לומר דאפי' מדין התלמוד אין פאן שבוועה דלא נתקנו אלא בטענה מבנדרת כדפירש' והא דכתבנא דמדין התלמוד אם אינו מבדר נשבע אין זה אלא היכא דהנתבע אינו מבדר התם הוא דקאמרי דנשבע ולא יפסיד משום כף וכדמוכח מפ"ק דמציעא ופ' הדיינים דכולהו מייירי היכא דהנתבע טוען שלי הוא או טוען פרעתי אבל בתובע אין פאן שבוועה אפילו מדין התלמוד אם אינו מבדר טענתו וזה דבר פשוט: וגדולה מזו פתב רבינו מאיר בתשובת מיימוני' לס"פ משפטים בסי' ל"ז לענן שבוועת היסת הכל לפי ראות עיני הדיינים שאם לפי עיניהם נראה שהתובע כמערים לגלגל שבוועה על הנתבע כמו שעני תובע לעשיר שהלנה לו מה שאינו ראוי להאמין ונראה לדיינים מתוך הענין שהוא שקר ורוצה לחייב הנתבע שבוועה בנחם כף אני מורה בענין זה כיון דליפא דררא דממונא אפילו ללישנא קמא דמחייב היכא דליפא דררא דממונא איתרע ליה חזקה ואהא סמכינן לדון בענין זה שר"ת רגיל לפסוק פלישנא בתרא וכו' והאריף ע"ש ונראה ודאי דכל מי שתובע את חבירו דחייב לו כף נכה ואינו מבדר דבריו אם הוא הלנואה או שכירות או מתנה ואומר ששכח דטענה גריעותא היא טפי מתביעת עני לעשיר דרחוק הוא שיזכור סף החוב ולא יזכור מאיזה עסק נעשה החוב: ואצ"ל בנדון דידן דרגלים לדבר דאותן עשירים זהובים הם מתביעות העשירים זהובים שתבעו כפר שלקח ממנו ריבית קצוצה שהרי אומר יודע אני שחייב לי אלא שהדיינים לא יפסקו לו לפרוע לו ולמה לא יפסקו לו לפרוע או לישבע אלא ודאי דבטוענו ריבית קצוצה לקחת ממני נאמן לומר בהיתר לקחתי ונדון דידן ודאי הוא בכלל דין מרומה דפסק מהר"מ דכשהתובע רמאי אין לדונו פלל: ותו דהכא הוי בכלל איני רוצה לבדר דמה לי אם אומר אינו רוצה בסתם או נותן טעם למה שאינו רוצה לבדר סוף סוף מאחר שהדיינים מצריכים אותו לבדר ולפרש דבריו ואינו שומע לקולם הנה ליה אינו רוצה לבדר ויפסיד והלכך אין להשביע לנתבע על טענה זו ואפילו בטוען יודע אני שחייב לי כף נכה ושכחתי אם הוא הלנואה או שכירות או מתנה נמי אין משביעין לנתבע שלא תקנו שבוועת היסת אלא בטענה מבנדרת כדפרישתי והכי מוכח בפ' הדיינים דקאמר רב נחמן ומשביעין אותו היסת מאי טעמא חזקה אין אדם תובע אלא א"כ יש לו עליו והאי חזקה ודאי ליתא אלא בטענה מבנדרת דבאינה מבנדרת איתרע ליה חזקה זו דהא חזינו דתובעו אף ע"פ דלא ידע בבירור ושמא ג"כ טועה לומר שהוא חייב לו הנראה לפי ע"ד כתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה יב שני יהודים עמדו בשוק ובאו עובדי כוכבים ומזלות ושאלו אותם אם רוצים לקנות מהם כסף והלכו היהודים עם העובדי כוכבים ומזלות לבית יהודי אחר ולשם ראו את הכסף ונשאו ונתנו עם העובדי כוכבים ומזלות וגם היהודי בעל הבית סייע להם ובשעת גמר המקח הוציא בעל הבית המעות מפיסו ונתן לעובדי כוכבים ומזלות ולקח הכסף לרשותו ומעתה רוצה לזכות בכסף בלבדו וטוען דזכתה לו חזירו וגם מעותיו קונין לו תשובה אין לבעל הבית רק התציה ושנים האחרים זוכים בתציה השנייה וזה יתבאר ממ"ש הרא"ש בתשובה

הראשונה דבקונה מציאה מגנב לא מצי למימר ב"ה זכתה לי חצרי דחצר לא קנה אלא דבר הפקר פדתנן ראה אותם רצין אחר המציאה אחר צבי שבור אחר גזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לי חצרי וכו' אבל גניבה ביד הגנב אינו דבר הפקר דממה נפשך אי סתם גניבה יאוש בעלים פרבנו הרי קנאה הגנב ואי לא יאוש בעלים כר' שמעון הרי הוא של בעלים ואף אם היתה הפקר כל זמן שהוא ביד הגנב לא קנה החצר עד שתנוח על גבי קרקע וכו' עכ"ל (ש"ע סי' רס"ח סעי' ג' הגהו' רמ"א) וזה הולך לשיטת ראב"ה במרדכי פר"ק דמציא באורחים שהביאו סחורה לבית ראובן וקנאה שמעון דפסק ראב"ן דמצי ראובן למימר פבר זכתה לי חצרי וראב"ה חולק עליו דשאני מציאה דאין בה חסרון קנייה ומעו' אבל הכא דילמ' לא הנה מתרמי לי' זוזי למקני וכו' הרי מבוא' דלראב"ה לא חשיב ליה כמציאה ו הפקר אלא באורחים שהביאו סחורה והניחו בביתו של בעל הבית על גבי קרקע אבל במציאה ביד הגנב אף ראב"ן מודה דלא מצי למימר קנאה לי ביתי: אלא בנדון דידן לפי שקנאה במעותיו ושנים אחרים שתקו והניחוהו ולא אמרו אנחנו נתנו את מעותינו ונשמע שלא הי' בידם מעות לקנות דמי להא דכתב במרדכי פ' אלמנה גזונות ע"ש רב צמח גאון וה"א בתשובת מיימנית סי' קפ"ג ס"ז בהג"ה סי' כ"ב על שני שהיו בפונדיק ועבד חד מינייהו עיסקא ובא חבירו וסייעו והטעה את הכותי במדה או במשקל או במניין חולקים הריוח בין שעשה עמו בשכר או בחנם וטעמא דאלמלא זוזי דהאי לא הנה מטעי לכותי ואי לא הנה מטעי ליה לכותי לא הנה פניש וכו' אלא דשקיל פלגא בשביל מעותיו ונדון דידן נמי דכונתא וליפא למימר בנדון דידן דכיון דשנים הם פבר היו יכולין להוציא מעות בהלונאה ולשלם לעובדי כוכבים ומזלות בעד הפסד וליפא למיחש דבעוד שהיה מחזר אחר הדמים ילכו העובדי כוכבים ומזלות וימכרו לאחרים ונהנה ליה זה נהנה וזה אינו חסר פדכתב ראביה בפ"ק דמציא מקמי הכי בדין ראובן שאמר לשמעון קנה אותה סחורה ביני וביניך כו' דמאחר ששנים הם יהא אחד יושב אצל העובדי כוכבים ומזלות והשני יחזור אחר הדמים ולא דמי להך דרב צמח גאון דאפילו היו שנים דהיו מסייעים לאחד חולקים הריוח דשאני התם דאותו שנתן המעות עבד עיסקא תחלה בהדי דעובדי כוכבים ומזלות ואח"כ נצטרפו עמו אחרים שאין להם מעות וסייעו בהדיה אבל הכא איפכא הנה בתחילה באו עובדי כוכבים ומזלות אצל השנים ואחר כך נצטרף עמם הבעל הבית ואם פן אפשר דמצו השנים לדחותו ולומר לו כך היינו מציאים המעות כמוך ומי ביקש מינדך להצטרף אלינו הא ליתא: חדא דמאן יימר דהעובד כוכבים ומזלות ימתינו עד שימציא המעות השני ויביא להם דדילמא בין כך ובין כך ילכו להם וימכרו לאחרים ומדברי ראב"ה מבואר דוקא דליפא ספק שהרי כתב וז"ל אבל במקום שתלוייה בקנייה ואין לו דמים למה יזפה ודאי אם הנה ברור לנו שהנה יכול לחזור אחר דמים מיד קודם שילך המוכר יתכן להיות פדבריו אבל אם בין כך וכך ילך המוכר וימכור לאחרים משום הכי לא קנה וכו' אלמא מוכח להדיא דווקא שהדבר ברור פגון דביתו סמוך ויש לו מעות אבל היכא דאין הדבר ברור פגון דצריף להלוות מאחר מי יימר שהיו ממתין לו כו'.

ותו דאף ראב"ה לא קאמר היכא שהדבר ברור דיתכן פדבריו וכו' אלא לענין שיתחלקו בריוח דפסק ראב"ן להדי' אבל לא מפני האי טעמא שיהא הריוח כולו לאותו שלא הנה

לְהֵן מְעוֹת וְלֹא הֵינּוּ יְכוּלִין לְקַנּוֹתוֹ וְאֶפְיָלוּ הֵיזָה לָהֶם מְעוֹת בְּכִסּוּם כְּפִי הַצְּנִרָה לְקַנּוֹת כְּסָף
זֶה מ"מ פִּינּוֹן שְׁלֹא נִתְּנוּ הֵם הַמְּעוֹת וְגַם שִׁתְּקוּ וְלֹא מִיָּחוּ עַל בְּעַל הַבַּיִת לֹמַר לוֹ אֲנַחְנוּ
אֶת מְעוֹתֵינוּ נִיטְוֵן גְּלִיָּא דְעַתִּיהוּ דְנִיחָא לְהוּ לְקַנּוֹתֵם בְּשׁוֹתְפוֹת וּשְׁתִּיקָה זֹו וְדַאי כְּהוֹדָא
דְמִיָּא וְכֹאֲלוּ אֲמָרוּ בְּפִירוּשׁ קִנְיָה אוֹתוֹ כְּסָף בְּמַעֲוֹתָהּ וְנִחְלֹקְהוּ הַרְיִנְחַ בִּינֵינוּ וּבִינְהוּ וּמִן הַדִּין
הֵיזָה זֹוְכָה בְּעַל הַבַּיִת בְּכּוֹלוֹ פִּינּוֹן שְׁקַנְיָא בְּמַעֲוֹתָיו וְנִתְּכּוֹנִין לְזַכּוֹת כְּהוּ לְעַצְמוֹ בְּלִבְד אֶלְא
דְחוֹלְקִים עִמּוֹ הַשְּׁנִים בְּרִינְחַ מִתְּרִי טַעְמָא חֲדָא שְׁסִייעוּהוּ בְּקַנְיִית הַכְּסָף בְּזוֹל וְכֹהִיָּא
דְרַב צְמַח גְּאוֹן וְעוֹד מֵאַחַר שְׁהֵם הִבִּיאוּ הַגּוֹיִם וְהַמְּצִיאוּ קַנְיִית הַכְּסָף.

לְבִיתוֹ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת וְנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ גַם כֵּן עִם הַגּוֹיִם דְגְלוּיָיָה אֲדַעַתִּיהוּ שְׁרוּצִים גַם כֵּן
לְזַכּוֹת בְּקַנְיִית הַכְּסָף וְאַף עַל פִּי דְהַבְּעַל הַבַּיִת לֹא הֵיזָה צְרִיָּה לְסִיוַע שְׁלָהֶם וְלֹא אֲמַר לָהֶם
נִחְלֹקְהוּ הַרְיִנְחַ מ"מ חוֹלְקִין דַּע"כ לֹא קֹאֲמַר רַאבְּיָה אִם בָּאֵת לִיד רַאוּבֵן סְחוּרָה וְאֲמַר
לְשִׁמְעוֹן קִנְיָה אוֹתָהּ בִּינֵי וּבִינְהוּ וְהַרְיִנְחַ נִחְלֹקְהוּ כֹו' דְמַשְׁמַע דְּוֹנְקָא דְאֲמַר לִיה לְהַדְיָא קִנְיָה
אוֹתוֹ בִּינֵי וּבִינְהוּ וְהַרְיִנְחַ נִחְלֹקְהוּ וְכֹו' אֶבְל אִם לֹא אֲמַר לְשִׁמְעוֹן רַק הִרִי יֵשׁ בְּמַקּוֹם הֵזָה
סְחוּרָה בְּזוֹל קִנְיָה אוֹתָהּ אִין לְרַאוּבֵן בְּאוֹתוֹ רִינְחַ וְלֹא כְלוּם אֶלְא דְוֹנְקָא הֵתֵם שְׂאִין
בְּאֲמִירָה זֹו שׁוּם גְּיָלָה דַּעַת שְׁרוּצָה לְזַכּוֹת בּוֹ אֶבְל גְּדוֹן דִּידֵן שְׁנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ עִם הַגּוֹיִם
וְהַתְּפִשְׁרוּ עִמְהֶם בְּכָף וְכָף אִין לְהוּ גְּיָלוּי דַּעַת גְּדוֹל מְזָה שְׁרוּצִים גַם הֵמָּה לְהִיּוֹת לָהֶם חֵלְק
בְּרִינְחַ זֶה הַלְּפָף זָכָה כְּהוּ כְּאֵלוּ אֲמָרוּ בְּפִירוּשׁ קִנְיָה בְּמַעֲוֹתָיָהּ וְנִחְלֹקְהוּ הַרְיִנְחַ בִּינֵינוּ וּבִינְהוּ
וְאִין לֹמַר שְׁכַל אֶחָד יִקַּח שְׁלִישׁ בְּרִינְחַ דְהָא וְדַאי פִּינּוֹן שְׁהַבְּעַל הַבַּיִת קַנְיָא בְּמַעֲוֹתָיו
שְׁקוּל הוּא גְּגַד אֶלְף מְסִייעִים וְכַדְמוּכַח מְהֵרָאָה דְאִיכָה רַבְתָּא אֲנִת בְּפִירוּטִי וְאַנָּא בְּרַגְלִי
וְכַדְאִיתָא בְּמִרְדְּכִי דְלַעֲיִל: וְעוֹד נִרְאָה לֹמַר דְהַבְּעַל הַבַּיִת יִקַּח בְּרִינְחַ אֶפְיָלוּ לֹא נִתְּן
מְעוֹתָיו דְכִינּוֹן דְרוּב קַנְיִית כְּאֵלוּ הֵם גְּנֻבוֹת וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁיַעֲלִילוּ עַל הַבְּעַל הַבַּיִת וְהוּא עוֹמֵד
יוֹתֵר בְּסַפְנָה מֵאֵלוּ הַשְּׁנִים שְׂאִין דְרִים בְּבִית שְׁקַנְיָא הַגְּנֵבָה וּרְאִיָּה לְזָה מְהִירוּשְׁלָמִי
שְׁהוּבָא בְּהַגְהוֹת מְרַדְכִי דַב"ב (וְהוּבָא בַש"ע ס' קַע"ו ס"ב בַּהַג"ה) וַיֵּל בִּירוּשְׁלָמִי
דַב"ב אִיתָא וְר"ח הִבִּיאוּ בְּפִירוּשְׁיוֹ הָאֲחִין שְׁיַצָּא אֶחָד מֵהֵן לְלִיסְטִיּוֹת אוֹ לְגַנְבֵי בְּלֹא דַּעַת
חֲבִירוֹ חוֹלְקִים הָאֲחִין: מִכָּאֵן יֵשׁ לְפִסְנוֹק עַל ב' אֲנָשִׁים שְׁיַצָּאוּ לְשׁוּק וְרַאָה אֶחָד אֲרַנְקִי
מְוַנְחַ בְּבִית פּוֹתִי וּגְנֻבוּ שְׁיֵשׁ לְחֵלְוֹק עִם חֲבִירוֹ ע"כ מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹנוֹ דְכַתֵּב ב' אֲנָשִׁים שְׁיַצָּאוּ
לְשׁוּק דְאֶפְיָלוּ בְּסֵתֵם ב' אֲנָשִׁים שְׁנַצְטְרָכוּ לְהַלְוֵהוּ יַחַד אָף עַל פִּי שְׁלֹא עָשׂוּ שְׁוֹתְפוֹת יַחַד
וְלֹא הָיוּ שְׁוֹתְפִים מְעוּלָם יֵשׁ לְחֵלְוֹק בְּיַחַד וְהִינּוּ טַעְמָא דְמֵאַחַר שְׂאָף דְכִינּוֹן הָאֲחִין שְׁהֵם
שְׁוֹתְפִים וּמְסֵתְמָא לֹא עָשׂוּ שְׁוֹתְפוֹת עַל הַגְּנֵבָה וְעַל הַלְּסִטִּיּוֹת וְאֶפְיָלוּ הֵכִי צְרִיכִים לְחֵלְוֹק
עִם הָאֲחִין מִשׁוּם דְכִינּוֹן דְכוּלְהוֹן הֵן בְּסַפְנָה אִם יֵהָא נִתְּפַס אֶחָד מֵהֵן עַל הַגְּנֵבָה א"כ הוּא
הַדִּין נְמִי בְּשִׁנֵי אֲנָשִׁים שְׁיַצָּאוּ לְשׁוּק דְגַם הַשְּׁנִי הוּא ג"כ בְּסַפְנָה כְּמוֹ הַגְּנֵב פִּינּוֹן שְׁהָיוּ
בְּיַחַד בְּשַׁעֲה שְׁגֻבָה הָאֶחָד: וְהַשְּׁתָא לְפִי זֶה פִּינּוֹן דִּידוּעַ דְעִיקַר הַסַּפְנָה הוּא עַל בְּעַל הַבַּיִת
שְׁקַנְיָא הַגְּנֵיבָה בְּבִיתוֹ וּבִידִיעֵתוֹ וְנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ הֵם הַגְּנֵבִים וְא"כ יֵשׁ לוֹ גַם כֵּן חֵלְק בְּרִינְחַ
אֶלְא דְלְפִי זֶה לֹא הֵיזָה מַגִּיעַ לוֹ אֶלְא שְׁלִישׁ דְכוּלְהוּ תְּלִתָּא הֵם בְּסַפְנָה וְאַף ע"פ דְתְּשׁוּבוֹת
הִרָא"ש הַנּוֹזְכֵר מִיְרִי נְמִי בְּקִנְיָה מְצִיָּאָה מְגֻנְבֵי בְּבִיתוֹ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת וְאֶפְיָלוּ הֵכִי פִסְקֵי שְׂאִין
לְבַעַל הַבַּיִת חֵלְק כְּהוּ שְׂאִנֵי הֵתֵם דְאוֹתוֹ שְׁקַנְיָא הֵיזָה דְרַב בְּבִיתוֹ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת וּמַעֲלָה לוֹ
שְׁכָר וּשְׁכִירוֹת לְיוֹמֵי מְמָכֵר הוּא וְהָהוּ.

לִיה כְּמוֹ חֲצֵר הַשְׁוֹתְפִין שְׁיֵשׁ לְהַכְנִיס בְּרִשׁוֹתוֹ אֶת מִי שְׁיִרְצָה כְּמוֹ הַבְּעַל בֵּית בְּעַצְמוֹ וְלֹא
הֵיזָה נְמִי שׁוּם חֲשֵׁשׁ סַפְנָה עַל בְּעַל הַבַּיִת פִּינּוֹן שְׁלֹא הֵיזָה אִז בְּבִיתוֹ כְּשִׁקְנָה הַשׁוֹכֵר אֶת

הגניבה מן הגנב א"כ אין מקום עלילה על בעל הבית מה שאין פן בנדון דידן דאלו השנים לא הנה דרים בבית זה והבעל בית הנה אצל הקנייה וסייע בקניין' פשיטא דאיפא חשש ספנה על ב"ה פמו על אלו השנים וחולקים הרינוח על ג' חלקים אפילו לא נתן הב"ה פלל מעותיו אבל בנדון דידן דנתן מעותיו יש לו לב"ה מחצה הרינוח לאלו השנים מחצה הרינוח הנראה לפי עניות דעתי פתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה יג ראובן ושמעון אחי ירשו בית מעזבון אביהם ומכר ראובן חלקו לחתנו וכתב לו שטר מכירה ביום א' וכתוב בשטר המכירה שקיבל מחתנו סך פלוני דמי חצי הבית ואחר כך ביום ב' הקנה שנית בקנין סודר חלקו בבית הנזכר לחתנו שמכר להם חוץ ממה ששנה עשרים זהובים פוליש נתן להם במתנה גמורה בלי אחריות: ושמעון בא לסלקו מפני שהוא שותף עם ראובן בבית והלוקח טוען דאין פאן דינא דבר מצרא מפת חמשה צדדים האחד דראובן כתוב לו במתנה מה ששנה עשרים זהובים והנה ליה נמי שותף בבית: שנית דהמכירה היתה לו ולאשתו ביחד ואמרין בפרק המקבל דלאשה לית ביה משום דינא דבר מצרא: שלישית הדחיקה לי' שעמא וצריף' לו לפרנסה הוא וביתו: רביעית מאחר שהמכירה לו ולאשתו איפא הכי טפי עשיית הישר והטוב להקים שם האיש על נחלתו חמישית פי זה הנה הכרח גדול לראובן למכור בית פדי לפרוע לבעל חוב אנס שהיה רוצה לחבשו בתפיסה וגם הנה בספנה גדולה אם לא היה פורע לו מיד: תשובה הטענה מענין המתנה פבר כתוב בהגהות אשר"י ובש"ע סימן קע"ה סעיף כ"ו הגהה אם הנה דגרוי' דארעי ונ"ל מוכח מפאן דהיכא דניכר הדבר דלרמאות קא עביד מסלקיניו ליה א"כ מה שרגילין לכתוב ונתן לו תלם אחד סביב לכל הקרקע במתנה והשא"ר מכר לו נראה דאינו מועיל לו לענין דב"מ דנדאי ערמה בעלמא הנה מהרי"ח עכ"ל אכן מהר"מ לא פסק פה ונ"ל תשובות מיימוני וששאלת אם יכול ראובן ליתן לבנו או לחתנו שנה עשרה זקוקים בקרקע שנה ק"ס זקוקים ושוב מכר להם משאר הקרקע אם יכולין לסלק המצרנית מכח המתנה נראה לי אם לא מכר להם השאר יוקר פל פה פדי מה שנתן להם ומכר להם אז נעשו שותפים וצדיפין מן המצרנות אבל אם מכר להם ביוקר והבליע להם אותן עשרה זקוקים שנתן להם איערומי קא מערים פדאמר גבי גרוי'א בי מצעי אי עידיית הוא אי זיבורית הוא זביני' זביני' ואי לא איערומי קא מערים עכ"ל ויש לתמוה דהלא מהו גירוי'א מבואר דדוקא אי עידיית היא אי זבורית היא דלא מוכחא מילתא דאיפא הערמה זביני' זביני' וא"כ אפילו לא מכר להם השאר יוקר פיון דמוכחא מילתא איערומי קא מערים מדנתן להם מקצת מתנה חיישינין להערמה פי היכא דחיישינין בארעא דכולה עידיית או זיבורית: ותו לפי דעת מהר"ם בטלת פל דדב"מ דלעולם יכתוב לו מקצת מתנה לערף זקוק אחד או שתיים דליכא למיקם עלה דמילתא שפיר אי מכר השאר ביוקר אם לאו ואפשר דמהר"מ לא קאמר אלא בבניו ונתנו דלגבייהו נדאי נותן בעין יפה ומחיל בלב שלם וכדאמרין בפרק החובל פל לגבי בעל נודאי מחלה כו' הכי נמי איפא למימר פל לגבי בן ובת נודאי מחיל חיישינו להערמה ודמי לגירוי'א אי עידיית אי זיבורית אבל באיש נכרי מודה מהר"מ דחיישינין להערמה אפילו לא מכר השאר ביוקר וכדפסק בהגה"ה אשר"י דשפיר מוכחא מילתא דהערמה מדנתן לו מקצת מתנה ואין הפסקים סותרין זה את זה מיהו בנדון דידן אין לחתנו ובתו שום זכות מצד המתנה לפי מה שבא בשאלה דתחילה הקנה לו לבד בקנין סתם וכתב לו

שטר מכר על פולה בלי שום מתנה כל עיקר ואח"כ ביום שלאחריו נמלך והקנה לו ולאשתו מקצת מתנה מוכחא מילתא דדעתו להערמה ואפילו יקבל על עצמו בשבועה ובחרם שהמתנה היא בלא הערמה מפל מקום מאחר שהקנן היה בתחלה בסתם כבר נסתלק הבעלי הראשונים מן השרקע והלוקח הוא שלוחו של מצרן ואין להם פח עוד לבטל הקנן הראשון הנעשה בסתם וכה"ג כתב מהר"מ כדאיתא בתשובת מיימוני' לספר קנן ס"י ל"ב אלא דקשה לי על דבריו דבפרק נערה (דף מ"ד) קאמר פשיטא ראשון במקר ונני במתנה ליפות פחו הוא דכתב ליה משום דינא דבר מצרא אלמא ד יכול להקנות לו במתנה כדי להפקיע דד"מ אף עפ"י שהקנה לו תחלה בקנן סתם ואפילו לדעת התוספות והרא"ש והר"ן לשם וכך כתב בסמ"ג סימן ר"מ דמצניע אותו שטר של מכירה היינו משום דהשני אינו נעשה אלא ליפוי פח אבל מקל מקום מבואר מדבריהם דלא נסתלקו הבעלים הראשונים מן השרקע ושפיר יכולין לבטל הקנן הראשון דאם לא כן למה להו למייה טעמא דמשום דהשני אינו נעשה אלא ליפוי פח תיפוק ליה שאפילו נעשה במתנה גמורה אפילו הכי אין לו פח לבטל הקנן הראשון כיון דנעשה בסתם כבר נסתלקו הבעלים ודוחק לומר דאין הכי נמי דהכי קאמר דאין שנייה מתנה אחר מכר דכבר נסתלקו הבעלים הראשונים ולא נעשו אלא ליפוי פח אלא משמע הלשון דאם היה עושה לשם מתנה גמורה הנה מתנה אלא דלא נעשה אלא ליפוי פח וכך מבואר ממאי שכתב הר"ן לדעת הרשב"א והרב המגיד לדעת הראב"ד שכתב לדעת רב גטרנאי גאון דאף עפ"י דנודע שטר המקר לית ביה משום דינא דבר מצרא דכיון שכתב לו שטר מתנה מןחלט בלא אחריות אינו דומה לכתב לו מתנה באחריות אלמא דלא נסתלק לגמרי ויכול הלוקח והמוכר לבטל המקר שלא יהא המקר מכר וינקה בו מחמת מתנה ודלא כמהר"מ: מיהו אפשר ליישב ולומר דמהר"מ לא קאמר אלא היכא שכבר נתן הלוקח דמי השרקע או נתן משפנות כמבואר בתשובתו לשם דאז כבר זכה בו בעל המצר מן הדין וכוננתם במתנה אינו אלא לעשות עולה ולדחותו אבל הדין דבפרק נערה איירי שעדיין לא קיבל דמי המקר ולפיכך יכול לעשות לו שטר מתנה על שדה זו כיון דעדיין לא נסתלקו הבעלים ממנה כל זמן שלא קיבלו הדמים ומועיל לדחות בעל המצר וחיילוק זה מצאתי בשלטי הגיבורים פרק נערה ולפי זה בגדון דידן דכבר נתן לו דמי המקר ביום הראשון כשכתב לו שטר מכירה בסתם שוב אין להם פח לדחות את השותף מכח מתנה שהיתה אח"כ ביום השני דכבר נסתלקו הבעלים הראשונים וכדכתב מהר"ם הטענה השנית שיהיה זוכה מדהקנה לאשתו אין בה ממש לפי שהקנה תחלה לחתנו בלבד וביום המחרת חזר והקנה לו ולאשתו מוכחא מילתא דלהערמה קא מתפונן ותו דאין לו פח לבטל הקנן הראשון, כמו שנתבאר בסמוך באריכות בס"ד בדברי המתישבים על הלב ותו דאפילו אם תמצי לומר דהיה לו פח לבטל הקנן הראשון אפי' הכי בגדון דידן אין מועיל לו פלל לבטל דינא דבר מצרא מדהקנה לאשה כיון דשמעון הוא השותף וכדמוכח מתשובת הר"מ בתשובת מיימוני' סימן ל"ה ו"ל א"כ איפה צללת במים אדירים וכו' דהא דאמר לאשה וליתמי לית בהו משום דינא דבר מצרא הני מילי לגבי מצרן אבל שותף עדיף ואי זבין לאשה או ליתמי אתי שותף ומפיק וכו' וכך כתב מהרי"ל בתשובה סי' צ"ו (הג"ה סימן קע"ה סמ"ז) אף ע"פ דנדאי הוא דלא עדיף שותף לגבי מתנה היכא דלית להו זכות מצד המתנה כדפירש' בסמוך אם כן גם מצד דמכר לאשה לית להו זכות

כָּל עֵינָם כִּי יִשְׁתַּחֲוּוּ עַד יִפְּסֵק מֵאִשָּׁה: הַטְעָנָה הַשְּׁלִישִׁית מֵצַד דְּחִיקָא לִי שְׁעָתָא וְכוּ' נִרְאֶה דְאָפִי' לְמַאי שְׁהַעֲיָדוּ שְׁהַבִּית עוֹמֵד בְּרַחוּב בְּדִנְכֻמָּא דְשְׁכִיחָא עוֹבְרִים וְשָׁבִים וְרַבִּים מְצוּיִים שָׁם וְהַבְּעַל הַבֵּית מִתְפָּרֵס מֵהֶם דְנִעְשָׂה פְּנֵדָק וְאִן שְׁפִיזָא לְרַבִּים אָפִילוּ הִכִּי אִין לָנוּ פַח לְסַלְקוּ מֵצַד זֶה וְאָף ע"פ שְׁבַעל הַמְּאֹר פֶּתַח פְּדָ בְּשֵׁם רַבְבִּין פְּבָר הַשִּׁיב עָלֵינוּ הַרְמַבִּין שְׂאֵלוּ הֵיךְ פֶּן הֵיךְ לָהֶם לְחַכְמִים לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְבָר זֶה בְּתַלְמוּד שֶׁהוּא רַבּוּתָא גְדוּלָה מְפֹל מֵהַ שְׁהַזְכִּירוּ גַם בְּהַגְהוֹת מִיְיַמּוּנִיּוֹת פִּי"ב מֵהַלְכוֹת שְׁכָנִים בְּשֵׁם מֵהַר"מ דְּבַכָּה"ג הַמְצָרָן מוֹצִיאָה מִיַּד הַקּוֹנָה וְשָׁפֵן נִהְגוּ וְכָתַב מֵהַר"א יי בת"ה בסי' ש"מ טעם לְמַנְהֵג מְשׁוּם דַּהּוּה מְלַתָּא דְלָא פְּסִיקָא וְצָרִיךְ בִּירוּר וְאִנְיָ דְהַעֲתָא אִי אֶצְטְרִיכְנָא לִיה טוֹבָא וְאִי דְחִיקָא לִיה שְׁעָתָא מְמַשׁ דְּמִסְתַּמָּא מְשׁוּם כָּל דְהוּא לֹא דְחִינּוּ דִינָא דְבָר מְצָרָא וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שְׂאִין לְעַמּוּד עַל הַעֵינָיו אִי אֶצְטְרִיךְ לִיה וְדְחִיקָא לִיה שְׁעָתָא לְגַמְרִי וְהוּי פְּדָר שְׁנִימָן לְשִׁיעוּרִין וְלָכֵן לֹא נִהְגוּ לְבַטֵּל בּוּ דִינָא דְבָר מְצָרָא וְכוּ' ע"ש: הַטְעָנָה הַרְבִּיעִית שְׁיָהָא זוּכָה בֵּה מְשׁוּם דְקִנְיָה מְחִמּוּ לְכַאוּרָה אִין בְּטְעָנָה זוּ מְמַשׁ וְכַדְמִשְׁמַע לְהַדְיָא מְתַשׁוּבָת מֵהַר"מ דְלַעֲלִיל דְעוֹבְדָא הוּי בְּמוֹכַר לְבָנוּ וְלִחְתָּנוּ דְתַפְס בְּפִשְׁטוֹת דְאִין לְחַלֵּק בֵּין בָּנוּ וְחַתָּנוּ לְאִישׁ נְכָרִי וְהִכִּי מְשַׁמַּע וְדַאי מְהָא דְקָאָמַר שְׁפֵן וְקָרוּב שְׁפֵן קוֹדֵם דְבָכָל קָרוּב קָאָמַר אָפִילוּ בָנוּ וְבַתּוּ וְכִהּ דְפָרַק הַמְּפָקִיד דְמוֹרִידִין קָרוּב לְנַכְסֵי שְׁבוּי דְפִירוּשׁוּ בָנוּ וְבַתּוּ וְכָל הַרְאוּי לְיִוְרְשׁוּ וְס"ל לְרֹב הַגְּאוּנִים בְּהַיָּא דְשְׁפֵן וְקָרוּב דְלָאו קוֹדֵם לְמַצְרָן קָאָמַר דְפִשְׁטָא דְהַמְצָרָן מְסַלְקוּ כְּדִכְתִּיב בַּח"מ מִיְהוּ לְמַאי שְׁהַבִּיא לְשֵׁם ב"י דְבַעַל הַלְכוֹת גָּרִים קָרוּב וְת"ח לִית בְּהוּא מְשׁוּם דְד"מ וְפִירוּשׁוּ אִם קָדְמוּ וְקָנוּ אִין בֶּן הַמְּצָרָא יְכוֹל לְסַלְקוּ א"כ בְּגִדוֹן דִּידוּ נְמִי אִין יְכוֹל לְסַלְקוּ לְחַתָּנוּ וְמַצִּי לְמִימַר קִים לִי פְּהַלְכוֹת גְּדוּלוֹת שְׂאֵל לְהוֹצִיא מִיָּדוּ פִּינוּ דְהַלּוּקָתָא הַזֶּה מְחִיב וְתוּ דִיאִתָּא בְּפָרַק הַמְּקַבֵּל לְבַעֲלִים הַרְאוּנִים לִית בְּהוּ מְשׁוּם דְד"מ וְכָתַב הַרְא"ש ע"ש בְּעַל הַעֵיטוּר דְלָכֵן בְּעָלִים אִית בֵּיה מְשׁוּם דִּינָא דְב"מ וְכ"כ בַּח"מ וְכַתְּבוּר ה"ר יְרוּחֵם וְכ"כ הַמַּגִּיד וְהַגְהוֹת מִיְיַמּוּנִיּוֹת ע"ש וְכָתַב ב"י וְאָנִי בְּדִקְתִי בְּעֵיטוּר וְמַצְאִיתִי שְׁפָתוֹב וְז"ל פֶּתַח הַרְבַּ הַמְּחַבֵּר בֶּן בְּעָלִים הַרְאוּנִים לִיתִיה בְּכָלֵל בְּעָלִים וְאָמַר דַּאי קָדִים בַּר מְצָרָא וְזָבִין מְקַמִּי בֶּן בְּעָלִים זָבִינִי זָבִינִי עַכ"ל וְכִפִּי גְרַסָּא זוּ מְשַׁמַּע דָּאִם קָנָה בֶּן בְּעָלִים הַרְאוּנִים אִין הַמְצָרָן מְסַלְקוּ ע"כ וְלִפִּי זֶה וְדַאי הֵנִי גְאוּנִים שְׁכָתְבוּ בְּשֵׁם הַעֵיטוּר דְלָכֵן בְּעָלִים אִית בֵּיה מְשׁוּם דִּינָא דְב"מ נְמִי פִירוּשׁוּ דְוָקָא הִיכָא דְקָנָה הַמְצָרָן כְּבָר אוּ אָפִילוּ לֹא קָנָה אֱלָא שְׁרוּצָה לְהַקְדִּים עַצְמוּ וְלִקְנוֹת הַתָּם הוּא דִיאִית בֵּיה דְד"מ דְהַמְצָרָן קוֹדֵם וְלֹא פּוֹקִי בְּעָלִים הַרְאוּנִים דַּאי אֲתוּ בַּהֲדִי הַדְדִי הַמְצָרָן וְבְעָלִים הַרְאוּנִים בְּעָלִים הַרְאוּנִים קוֹדְמִים אֲבָל אִם כְּבָר קָנָה בֶּן הַבְּעָלִים הַרְאוּנִים אִין הַמְצָרָן יְכוֹל לְסַלְקוּ וְלִגְרוּעַ פַּח קִנְיָנוּ שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה מְשׁוּם וְעֵשִׂית הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב שְׁהָרִי גַם זֶה הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב שְׁתַּשׁוּבַת הַנַּחֲלָה לְחֻזְקַת הַרְאוּנִים וְאָף ע"ג דְלָא תוֹעִיל הַסְּבָרָא זוּ לְהִיּוֹת עַד יִפְּסֵק מֵמַצְרָן לְכַתְחִילָה מְפֹל מְקוֹם אִם קָנָאוּ כְּבָר יֵשׁ לְקִיָּמוּ בְּיָדוּ מִכַּח זֶה וְבַהֲכִי נִיחָא הָא דְכָתַב בְּנִימוּקֵי יוֹסֵף וְמִסְתַּבְּרָא דְכִי הִכִּי דְאָמְרִינוּ דִּאִין בַּר מְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדִי בְּעָלִים הַרְאוּנִים לְבָנִים דְלִדְיָדִי' נְמִי אִיכָּא מְשׁוּם וְעֵשִׂית הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב דּוּמְיָא דְשׁוּמָא הַדְרִי מְשׁוּם וְעֵשִׂית הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב וְהַדְרָא נְמִי לְיִוְרְשׁוּ לְפִי פִירוּשׁ רַש"י פָּרַק הַמְּפָקִיד וְכ"כ ב"י ע"ש הַרְבִּין (סי' ק"ג ס"ט) וְתַלְמִידֵי הַרְשָׁפִי' אֲדַלְכַאוּרָה הֵם חוֹלְקִים אֲדַעַת ב"ה אֲבָל לְמַאי שְׁכָתְבוּ נִיחָא דְב"ה לֹא קָאָמַר אֱלָא דּוּוָקָא הִיכָא דְאֲתוּ בַּהֲדִי הַדְדִי הַבּוּ וְהַמְצָרָן הַתָּם הוּא דְהַמְצָרָן קוֹדֵם כְּנִגְדַּת הַבּוּ אֲבָל כְּנִגְדַּת הָאֵב הָאֵב קוֹדֵם אֲבָל לְהוֹצִיא מִיָּדוּ אִין

חולקים בין לָאָב לְבֵן דְאָפִילוּ מִיַּד הַבֵּן אֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדוֹ וְהַשְׁתָּא לְפִי זֶה הֵיכָא דְהַמּוֹכֵר מְכָרָה לְבֵנוּ וְחַתְנּוֹ כֹּל שְׁפֵן דְאֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדוֹ דְכִינּוּ דְאָפִילוּ הֵיכָא דִּינְצָאָה הַשְׂרַקָע כְּכָר מִיַּד הַבְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים אַעפ"כ אִם חֲזַר בֶּן בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים וּקְנָאָה אֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדוֹ ק"ו בֶּן בְּנוֹ שֶׁל קָל וְחֲנֻמָּר הֵיכָא שְׁהַמּוֹכֵר מְשַׁעָה רְאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה לְיַד בְּנוֹ וְחַתְנּוֹ וּמְכָרָה לְהוֹן דְּפִשְׁטָא דְאֵין הַמְצָרָן מוֹצִיאָה מִיָּדוֹ: וּלְפִי זֶה הָאֵי דְכְּתָבוּ רֹחַב גְּאוּנִים דְהַמְצָרָן קוֹדֵם לְקָרוֹב וְאָפִילוּ קָנָה כְּכָר הַמְצָרָן מְסַלְקוּ אֵינוּ אֵלָא דוֹדוֹ אוֹ בֶן דוֹדוֹ אוֹ אֶחָד מְאָחֵיו דְנוּקָא וְלֹא בְנוֹ וּבְתוֹ וַאֲעַפ"י דְבַהֲדָה דְמוֹרִידִין קָרוֹב לְנַכְסֵי שְׁבוּי בְּכָלל קָרוֹב הוּא נְמִי בְנוֹ וּבְתוֹ הֵכָא לֹא הוּי בְנוֹ וּבְתוֹ בְּכָלל דְהָא כְּדַאִיתָא וְהָא כְּדַאִיתָא: וְהַשְׁתָּא לְפִי זֶה יִהְיִי חוֹלְקִים כֹּל אֱלוֹ הַגְּאוּנִים אַמְהַר"מ דְּפִסְק לְהַדְיָא דְאָפִילוּ בְּבֵנוּ וּבְתוֹ שְׁכָבָר קְנָאוּהּ הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדוֹ וְכִינּוּ דְאֵיכָא פְּלוּגְתָא דְרַבְּנֵינָא אֵין לְהוֹצִיא מִיַּד הַלּוֹקֵחַ שְׁנִיקְרָא מִן חֲזַק פְּדֻלְעִיל: אֶכּוּ צַל"ע דְאָפְשֵׁר דְכָל הַנִּי גְּאוּנִים דְסְבִירָא לְהוּ דְבֶן בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים דְקְנָאָה כְּכָר דְאֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיָּדוֹ אֵינוּ אֵלָא הֵיכָא שְׁכָבָר מֵת הָאָב דְהַשְׁתָּא הַיּוֹרֵשׁ פְּרַעֲיָה דְאַבּוּהּ הוּא וּבְמִקּוּם בְּעָלִים הוּא אֶבְל בְּחַיֵּי הָאָב אֵין זְכוּת לְבֶן בְּקָרְקָע שֶׁל אָב בְּחַיֵּי אָב וּמ"ה פְּתַב הַר"ן וּנ"י דְוּמְיָא דְשׁוּמָא וְכו' דְבְשׁוּמָא לֹא הַדְרָא לְבֶן אֵלָא לְאַחַר מִיתַת הָאָב דְהַדְרָא לַיּוֹרֵשׁ אֶבְל לֹא בְּחַיֵּי אָב וְהָכִי מוֹכְחָא סְגִיָּא דְפָרְק הַמְּפָקִיד (ס' ק"ג ס"י) וּז"ש רש"י לְשֵׁם וְלֹא מְהַדְרִינִי לִי הֵיכָא דְשָׁמוּ מִיָּנָה וְאֵינְסִיבָה וּמֵתָה וִירְשָׁה בְּעָלָה וּבָא לְהַחְזִיר הַחֹב וּלְיִטּוֹל הַשְׂרַקָע לֹא מְצִי לְמִימַר יְרְשָׁה אֲנִי כו' דְמְשַׁמַּע דְנוּקָא שְׁמַתָּה וּכ"כ כֹּל הַגְּאוּנִים בְּפִסְקֵיהֶם לְשׁוֹן יוֹרֵשׁ וְלֹא פְּתַב וּבְנוֹ אֲלֵמָא דְלֹא מִיָּרִי אֵלָא הֵיכָא דְמֵת הָאָב דְהַדְרָא לַיּוֹרֵשׁ דְקָאֵי בְּחַרִיקָא דְאַבּוּהּ הָא בְּחַיֵּי אָב לֹא בְּמִקּוּם אָב הוּא וְהַלְפָה לְגַבֵּי דד"מ נְמִי הָא דְכְּתָבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְלְבֶן הַבְּעָלִים נְמִי אֵיכָא מְשׁוּם וְעַשִׁית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב דְוּמְיָא דְשׁוּמָא וְכו' הֵינּוּ דְנוּקָא לְאַחַר מִיתַת בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים דְוּמְיָא דְשׁוּמָא וּמִיָּהוּ וְנוֹדָאֵי לֹא דְמְיָא מְשַׁשׁ לְשׁוּמָא דְשׁוּמָא לֹא הַדְרִי אֵלָא דְנוּקָא הֵיכִי שְׁהַגְּבוּהוּ לוֹ ב"ד אֶבְל מְרִצּוֹן הַלּוּנָה לֹא הַדְרָא דְכָּה פִּסְק הַאֲלֵפְסִי פ' הַמְּפָקִיד אֶפְלוּגְתָא דְרַב אַחָא וְרַבִּינָא וְכַדְכַתְּנִי בַח"מ בְּסִי' ק"ג אֶבְל לְגַבֵּי דד"מ אֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיַּד בֶּן בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים אָפִילוּ הֵיכָא דְמְכָרָה מְרִצּוֹנוֹ וְטַעְמָא דְמַלְתָּא דְכִינּוּ שְׁכָבָר זְכָה בְּקִנְיָתוֹ מִן הַתּוֹרָה אֵין לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ מְשׁוּם וְעַשִׁית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב דְהָא נְמִי יִשְׂרָאֵל וְטוֹב הוּא לְהַעְמִיד הַשְׂרַקָע בְּיַד בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים אוֹ בְּנֵיהֶם יוֹרְשֵׁיהֶם לְאַחַר מִיתַתוֹ וְאַף ע"פ שְׁמְכָרוּ אוֹתוֹ מִתְחִילָה בְּרִצּוֹנָם סוּף סוּף יִשְׂרָאֵל וְטוֹב הוּא וּלְפִי זֶה הַתִּינְיָשׁב בְּרוּחָא הָא דְכְּתָבוּ הָרַא"ש וְשַׁאָר פּוֹסְקִים ע"ש ב"ה דְלְבֶן בְּעָלִים אֵית בֵּיהּ מְשׁוּם דד"מ הֵינּוּ דְנוּקָא בְּחַיֵּי בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים דְאֵלוּ לְאַחַר מִיתַת בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים אַף ב"ה מוֹדָה דה"ה לְבָנִים דְוּמְיָא דְשׁוּמָא הַדְרִי לַיּוֹרֵשׁ וְכַדְכַתְּבַּנּוּ נ"י וְהַר"ן דְאֵינְרִי לְאַחַר מִיתַת בְּעָלִים וְזוֹ הִיא דְמַהַר"מ נְמִי דְסְבִירָא לֵיהּ בְּתִשׁוּבָה מִיְּמוֹנִית דְלַעֲלִיל דְאָפִילוּ מְכָרוּ לְבֵנוּ וּלְבְתוֹ אֵית בֵּיהּ דד"מ הֵינּוּ לְפִי שְׁהָאָב הוּא קִיָּים אֶבְל לְאַחַר מִיתַת תַּת הָאָב מוֹדָה דְאֵין הַמְצָרָן מוֹצִיא מִיַּד בֶּן בְּעָלִים הָרְאשׁוֹנִים וְלֵיכָא פְּלוּגְתָא כֹּלל בְּפִסְקִים אֱלוֹ וַא"כ בְּנִדּוֹן דִּידָן בִּינּוּ דְהָאָב קִיָּים אֵית בֵּיהּ דד"מ וְלֹא מְצִי לְמִימַר נְמִי קִיָּים לִי כְּגֵרְסַת ה"ג בְּדוּקְתָא דְכָל הַגְּאוּנִים חוֹלְקִים עַל גִּירְסָא זוֹ: וְתוֹ נִרְאָה בְּנִדּוֹן דִּידָן דְאָפִילוּ אַת"ל דְבְמְכָרוּ לְבֵנוּ וְלַחְתְּנּוֹ לִית בֵּיהּ מְשׁוּם דד"מ וְדַלָּא כְּמַהַר"מ וְאֵין חִילּוּק בֵּין בְּחַיֵּי הָאָב וּבֵין בְּמִיתַתוֹ מ"מ הֵכָא דְהוּא שְׁוֹתָף עֲדִירָף טְפִי מְבָנוּ וְחַתְנּוֹ וְהָכִי מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן מַהַר"מ בְּתִשׁוּבוֹתָיו מִיְּמוֹנִית שְׁפַתְבּוֹ וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר בְּכָל הַנִּי דְאִמְרִינּוּ לִית

ביה דד"מ מצרן דווקא אכל שותף לא כו' ומשמע להדיא דגם במאי דקאמר לבעלים הראשונים לית ביה משום דד"מ מצרן דווקא אכל שותף יפה פחו אפילו מבועלים הראשונים והכי משמע נמי מדקא משנה הר"י מברצולוני דין בעלים הראשונים לדין אשה.

ונתמי ושותפין כדכתב בח"מ אצל דין בעלים הראשונים וכיון דמהר"מ פתב בהדיא דאשה לא יפה פחה אלא אצל מצרן ולא אצל שותף הכי נמי לא, יפה פחו דבעלים הראשונים לגבי שותף דשותף עדיף טפי פינו דאית ליה בגוף הקרקע וזה נראה ברור לפע"ד: הטענה החמישית שיהי' זוכה משום דהי' אנוס למכור מיד לפרוע לאנס נראה דהיא טענה נכונה דליכא למימר דווקא לכרגא ולמזוני ולקבורה מדלא נקט אלא הני תלתא דאטו אם מכר לצורך פדיון שבויים או פקוח נפש דליהוי בי' משום דד"מ הא פשיטא דליתא אלא אפילו הני קאמר דליכא ספנה בהו דמשום פרגא אינו אלא לחוש לכעס שוטר המלך כמו שפירש רש"י וכ"ש היכא דאית בהו ספנה וזיל בתר טעמא דמשום דטרוד הוא כמ"ש הרמב"ם והסמ"ג וז"ל ולמה אין בהו דין בן המצר שקל אלו טרודין הן למכור ומשום צורך גדול מוכרין ואם תאמר יש בהו דין בן המצר לא ימצאו לוקח שהרי אומר למה אטרח ואטח כדי שייבא זה ויסלק אותי ואין הבעלים יכולין להמתין עד שייבא בעל המצר מעות ויקנה עכ"ל משמע מדבריהם דאפי' הי' רוצה המצרן ליקח אינו יכול לעכב הלוקח מליקח אפי' לכתחלה ולהמתין עליו עד שייבא מעות וכ"כ בהגהות אשר"י ע"ש רבינו חננאל ואף על פי שכתב נמי דמתוך פירוש רש"י משמע שחולק על זה מ"מ בפלוגתא דרבנוואת' אין מוציאים מיד המוחזק כדכתוב מהרא"י בת"ה סי' ש"מ וכל זה אין אנו צריכין בנ"ד דהלא לא ידע המצרן שהוא השותף שרוצה למכרו ולא עיכב על הלוקח א"כ לדברי הפל אין לסלק הלוקח מאחר שהדבר הי' ידוע לרבים שהי' המוכר בספנה גדולה מפני האנוס ב"ח שפכה אותו לפרוע לו חובו לאחר שפכר עבר זמן פרעון אין לה צורך גדול מזה דאין לנו דבר שעומד בפני פקוח נפש ואין לומר דמ"ש לכרגא ולמזוני ולקבורה לית בי' משום דד"מ דווקא מצרן אכל שותף עדיף כמו שפירש מהר"מ אכל הני דקאמר בגמרא לית ביה משום דד"מ דהא פשיטא דלא אמר.

מהר"מ אלא דווקא היכא דאמרו לית ביה משום דד"מ מטעם דאין לנו לעשות הישר והטוב למצרן היכי דאיכא הישר והטוב וג"ח ללוקח בהא קאמר מהר"מ דווקא לגבי מצרן קאמר הכי אכל לא לגבי שותף פינו דאית לי' חלק בגוף הקרקע בהא ונדאי מיסתברא דיותר יש לעשות ישר לשותף מללוקח אכל היכא דתקנו להעמידה ביד הלוקח משום פסידא דמוכר אין סברא לחלק בין שותף למצרן דכל היכא דאיכא פסידא למוכר דלית בי' משום הישר והטוב אפילו לגבי שותף וזה אין צריך לפנים הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי אנכי הקטן והצעיר יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה לקהלת אויסטרליץ: שאלה יד אב שפסק לבתו והתקשר בקנס ובח"ח ובש"ד בב"ד חשוב והחרם לא יפטור את הקנס והקנס לא יפטור את החרם כמנהג המדינה ומת האב והניח בנים גדולים וקטנים וכל העזבון אינו עולה כפל כסף הנדון שיעד לתת לבתו והבת טוענת שזכתה במה שפסק לה לה אבי' והיורשים טוענים אומדנא דדעתא הוא שלא פתב לה אלא על מנת שתכנס לחופה בחייו וכיון שמת אין אנו חייבין לתת העזבון לה לבדד ואנחנו פלגו נשאל על הפתחים כי ונדאי אדעתא דהכי לא פסק לה הדין עם מי ואם הדין

עם היורשין פנגד הבת מ"מ יש ספק אם תיביים היורשים לשלם הקנס למשנודה אם לאו:
תשובה כבר נמצא בתשובת הגדולים שהיה לפנינו שנשאנו ונתנו בדין זה והרב הגדול
בעל בית יוסף התנכח בתשובה עם גדול אחד והעלה במסקנתו שהבת המשנודה
כשתפנס לחופה תטול כל מה שנדר לה אבי' לתת לה בנדונייתא ולפי ע"ד פיון שהנכסים
נפלו לפני היורשים א"כ הבת באה להוציא מידם והמוציא מחבירו עליו הראיה והראיות
שהביא הרב לזכות הבת מסוגיא דפ' הנושא (א"ה סי' נ"א ובהג"ה) מדרב גידל דהו הו
הדברים הנקנים באמירה ומ"ש הגאונים על אותו סוגיא אינו ראי' כל עיקר דאיפא
למימר שאני התם דכיון שעמד המשנודה מיד וקדש הבת נשתעבדו לו נכסיו מיד על ידי
מעשה הקידושין שעשה על פי המשנודה אף עפ"י שלא היה לשם קנין והנה פאלו גבה
כבר אבל בשדוכין בלא קידושין אפילו קנו מידו מ"מ כיון דאם רוצה לחזור בו אינו
מתחייב אלא בקנס לא חיישינו ליה פאלו גבה כבר דעדיין עומד בספק אם יכניסנה אם
לאו משא"כ בעמד וקידשה ודברי הריב"ש בתשובה בסי' קכ"ט נמי לא איירי אלא בעמד
וקידשה ואף ע"פ שלא קידשה מיד מ"מ כיון שנשתעבד בק"ס ע"ד שיקדשה גובה כל
מה שנדר לה אפילו ממשנעבדים וע"ש: ותו יש לתמוה על מ"ש הרב מסבירתו דבקנין
בלא קידושין לא גרע מאמירה בעלמא אף אם יש עמה קידושין דפשיטא דאיפא למימר
דגרע דכיון דאינו אלא אתו לה ובאתו לה ס"ל להרמ"ה דבקנו מידו נמי לא קנה דקנין
דברים הוא פדכתיב בחשן משפט בסימן רמ"ה ואף על פי דשאר גאונים והרשב"א
מפלגים ס"ל דבקנו מידו מהני לשון אתו וכדכתב ב"י בסי' קצ"ה סעיף ב' במחנה דשין
וכ"כ הרב המגיד פ"ח מהלכות זכייה דיש מן הגדולים שאמרו באתו לה לא הנה קנין
דברים וכן הוא בתשובת הרשב"א סי' אלף ל"ג מפל מקום בספיקתא דדינא בפלוגתא
דרבנאותא המע"ה וכן נראה מדברי הרב ש"ע סי' רמ"ה דנסתפק בזה דלא כתב אלא
די"א שאם קנו מידו מהני לשון אתו עכ"ל מדלא פסק בסתם שמעינין דלא הלכה פסוקה
היא אלא דאי תפוס לא מפקינין מיניה דמציא למימר קים לי' כהרשב"א ודעימיה אבל
אינו בדין להוציא מיד המון וכן דהלא הרב בהגהות ש"ע כתב פדעת הרמ"ה דאפילו
קנו מידו הנה קנין דברים ושפן פסק מהרי"ו ולכן כתב וכו' השתא ודאי לפי זה אפילו
תפס מפקינין מיניה דאין לנו אלא הכרעת רז"ל שאנחנו נמשכין אחריהם אלא דיש לעיין
בזה הלא במהרי"ו בסי' קמ"ג מבואר דפסק דינו הנה אליבא דכ"ע דלמ"ד דק"ס מהני
באתו לה דצריף ליתן ולקיים מה שקבל עליו בק"ס ולכן בכותב לאשתו לעשות לה
כתובה כף וכף וקנו מידו צריף לעשות לה כתובה כמו שהתנה אבל כל זמן שלא נתן לא
זכתה האשה עכ"ל וא"כ לפ"ז משמע דבאומר אתו לה וקנו מידו מהני לפי דעת רבותינו
אלו מיהו אפשר ליישב דמשמע ליה להרב בהגהותיו מדכתב מהרי"ו בסתם וז"ל ועל
מי שכתב לאשתו דיעשה כף וכף לכתובה נראה דלא זכתה האשה וכו' משמע דכף היא
דעתו ומ"ש אח"כ אף על גב דיש מרבתינו דפליגי וכו' לא כתב זה אלא לרונחא דמילתא
דאף ליש מרבתינו כל זמן שלא נתן לא זכתה האשה אבל דעתו לפסק דין הוי כמו
שכתב תחלה בסתם פנ"ל ליישב דעת הרב בהגהותיו דמשמע ליה הכי מדברי מהרי"ו
מיהו נראה לכל זה אינו מוכרח דיש לפרש דלא כתב מהרי"ו בתחלה בסתם אלא לפי
דבפלוגתא דרבנאותא המע"ה והלכך באתו לה אפילו קנה מידו לא מהני להוציא מיד
המון וכן אבל אי תפס לא מפקינין מיניה וכמו שנראה מפסק ב"י בש"ע וכדפרי' פנ"ל

הלכה למעשה ואין להקשות א"כ לפ"ז אין קיום וחיזוק לקישורי התנאים פנין דלא מהני ק"ס באתן לה ד"ל דכי היכי דכתב ר"י בא"נ דף ס"ו בד"ה מניומי דאין לבטל קישורי התנאים בקנין ובקנס מטעם אסמכתא פנין שנוהגין בו כל העולם מידי דהנה אסיטומתא דקניא ועוד וד דבדין הוא שיתחייב החוזר בו בקנס פנין שמיבייש את חברו וכ"כ רוב המחברים א"כ ה"ה לגבי אתן לה נמי איפא למימר האי טעמא דמשום מנהג או בןשית מתחייב בקנס אף באתן לה: ועוד איפא טעם אחר דקניבל עליו להתחייב בח"ח ובשד"א א"כ החרם והשבועה מתחייבים התנאים שחייב לקיים עכ"פ וכדכתב הר"מ דנדר ושבועה ות"כ מהני אפילו באסמכתא כדכתוב בהגהות מיימוני סי"א מה' מכירה ואיתא נמי במקדכי פ"ק שור שנגח ד' וה' וה"ה דמהני לגבי אתן לה והא דכתב מהרי"ק שורש פ"א דאם פרעון אין פאן שבועה אין פאן והביא ראיות לזה היינו דווקא כשנולד איזה ענין לאחר שנשבע דפוטרו מפרעון התם ונדאי אין חייב לשלם מפח השבועה שקדמה אבל במקנה בדבר שלא בא לעולם או באסמכתא או באתן לה או בדבר שאין בו ממש וכן כל דבר שאין הקנין נתפס בו בהא נדאי לכולה עלמא אם נשבע עליהם דצריף לקיים מפח שבועתו שע"כ נשבע פדי לקיים מה שלא היה צריף לקיים בלא שבועה מיהו כל זה אין לו מקום אלא על אותו שפסק הנדונתא אבל כשמת האב כבר דנפלו נכסי קמי יתמי דאין היורשים חייבים לקיים שבועת האב וכדאיתא בתשובות הריב"ש בסי' ש"ק"ה שמ"א שמ"ד (הג"ה סי' י"ט ס"ז).

א"כ הקנין נמי אינו פלום באתן לה ובאסמכתא וטעמא דמסתברא הוא דכיון דאין על האב חיוב ממון ממש דנימא דנכסוהי דאינש אינון ערבין ביה אלא שב"ד מנדין אותו פדי לקיים שבועתו וכיון שמת אפטיר ליה משבועה דאין אונס גדול מזה ואפ"ל ממדת חסידות א"צ היורשים לקיים שבועת אביהם היכא דמדינא לא היה חייב בפרעון וזה היה טעמו של הריב"ש בסי' שכ"ח דלא תועיל השבועה בדבר שלא בא לעולם והיינו דווקא כשמת ע"ש גם בב"י בח"מ סוף סי' רנ"ב העתיק תשובות הריטב"א דמי שנשבע לתת סף ידוע לבת ומת ולא נתן הדבר פשוט שאפילו היה ש"מ כשנשבע פנין שלא נדן ולא צינה ליורשיו לתת שיהם פטורים לגמרי ואין בזה משום מלד"ה עכ"ל וכן פסק בהגהות ש"ע לשם וכיוצא בזה בהגהותיו סי' ר"ט סעיף ד' וסי' רי"ב סעיף ז' ע"ש דאפילו קנין ושבועה לא מהני פנין דמת פטור מצד השבועה א"כ הקנין נמי אינו מועיל פנין שהוא דבר דאין מועיל בו קנין: ולטעמא דבש"ת נמי פנין דמת אין פאן ביוש ממנו ותו דהלא הבת חשקה במשונדף אלא דאין לה כל מה שפסק לה אביה גם היורשים חושקים להתחתן במשונדף אלא דאינם רוצים לחזור על הפתחים ולהכניס לבת כל העזבונו וכיון דאין דעתם פלל לשום ביוש אין פאן חיוב קנס דבפנשת אינו חייב אלא א"כ נתפנוין לבייש כדאיתא פ"ק החובל ואצ"ל דאין לחייב היורשים מטעם מנהג דאין מנהג לחייבו בקנס אלא באב הפוסק וחוזר בו אבל אין מנהג פלל לחייב היורשים אלא אדרבא המנהג לפטרן מן הקנס וכדכתב מהרי"ו בסי' ק"ה מפח התשובה מהר"ם במקדכי פ"ק דמציעא דמפורש לשם דאפילו היתה בקנין פטורי היורשים מן הקנס ואין לה אונס גדול מזה ופשיטא דאפילו כתב כל אחד שט"ח על עצמו והניחוהו ביד שלישי יחזיר השלישי לכל אחד את שטרו דכיון דאיפא אונס אדעתא דהכי לא אתני להשתעבד וכדפסק הרא"ש כשהיתה אחות משונדכת יוצאה מן הפלל דמאי שנא האי אונס מהאי אונס אדרבא

אין לך אונס גדול מאונס מיתה כדכתב מהר"מ להדיא מה שאין פן בהמירה אחרות המשודכת דאם המשודכת פשרה וצנועה למה לא ישאנה ומה שפכת מהרי"ו בסימן קמ"ב אבל היכא דאיכא שט"ח הוי כמו הלנואה דלא מהני טענת אונס עכ"ל התם מייירי שפכת לו שטר חוב שחייב לתת לו פה וכה לזמן פה וכה וקבע הזמן קודם שיכניס את בתו עמו לחופה ונתן הש"ח ביד המשודד התם ודאי הנה כמו הלנואה פיון שלא נזכר בשט"ח פלל אתן לה וגם לא תלה תנאו באם ישא את בתו אלא סתם נתחייב בכה וכה אלא שהמשודד חזר והתקשר בשטר בתו בכה וכה בקנס פה וכה אבל השט"ח שנתן אבי הבת הי' נכתב בסתם פשאר ש"ח ונתן ביד המשודד הלפה לא מהני טענת אונס אבל פשהשליש השטר ביד שלישי פשיטא דבמת יחזיר השליש לכל אחד שטרו ואם עבר השליש ונתן השטר לצד שפנגדו לא עשה ולא כלום דשלא פדין החזיר השטר דמיתה אין לך אונס גדול מזה ומ"ש הרא"ש באונס ההמירה אחרות המשודכת כדפירישית: ושרי ליה מארי להרב מהר"ר מרדכי יפה שפכת דכשהוא ביד שלישי לא מהני טענת אונס וכו' לא עיין יפה במקור ושורש הדין והמבין יבין בבינתו דתקפה עליו משנתו ונניח מזה ונתחזר לעיקר הדין דהדברי' ברורי' כאשר כתב מהרי"ו בפסקיו דהאי קנין של אב הפוסק לא קאי אבת אלא קאי על אאותו שפנגדו ששידד בנו לבתו שאם יעבור ולא יקיים שיתן הקנס לכשנגדו וכינן דמת האב אין לך אונס גדול מזה והיורשים והע"ק פולם פטורים מן הקנס ואפילו השלישו השט"ח ביד שלישי יחזיר השליש לכל אחד שטרו ואין צריף לומר דהדין עם היורשים כנגד הבת דאין צריכין ליתן לגזן אלא לפי ערף העזבון ולפי ראות עיני העדה דק"ק אויסטרליץ: ולפי אומר לי בטח דאם הנה רואה הרב ב"י בתשובת מהרי"ו לא הנה פוסק בתשובתו הנה דעתו שעל פן לא הביא הרב דברי מהרי"ו ולא השיב על דבריו פראוי לכל מי שפא לחלוק על הרב הגדול שלפניו לבאר מאיזה צד הקשה על פסקו ומאיזה טעם פוסק בהנה וע"כ נראה לפע"ד כדכתבינא דלא זכתה הבת בכל אשר פסק לה אביה והדין עם היורשים בין כנגד הבת בין כנגד המשודד דפטורים מן הקנס אני הקטן יואל: שאלה טו ממרמי כתב בה זה לשונו משמעו השט"ח על עשרת אלפים ושלש מאות פו' קרן במטבע העוברת לסוחר בתורת עסקא לעשות בה רוחים שלש מאות זהובים פ"ו וכו' ובמלת מאות השני הוגה זהובים באות מ' כתב ז' ובאות א' כתב ה' ובאות ת' עשה ב' ואח"כ כתב יו"ד בתג עליה וניכר ומוכח לעין כל רואה שהנה כתב הראשונה מלת מאות והוגה זהובים וטענו היתומים שממרמי זו מסרוהו לאחד מן השותפין לצורך שנותפות ומעולם לא התחייבו בזהובים הכתובים והמוציא הממרמי הוא שהוסף וכתב מה שרצה ועוד טענו פיון דהוגה במקום הסף השער כולה פסול ועומדי' וצונחים דמעולם לא התחייבו בכלום ולא מסרוה לשותף אלא ע"ת פה וכה ושותף הוא ששינה ולקח לצרכו מה שלקח ומאחר שהשטר פסול אין גובין בנה השטר: תשובה בפרק גט פשוט אמרינו ההוא דהנה פתיב ביה שית מאה זוזי שלקה רב שרבי' לקמיה דאבבי שית מאה אסתרי וזוזא איכא דאמרי שית מאה פרוטי וזוזא אמרו ליה דל פרוטה דלא כתבינו בשטרי דאסוכי מספן להו ומשוני להו זוזי מאי אמרת שית מאה אסתרי וזוזי יד בעל השטר על התחונה ואיכא למידק לגירסא זו אמאי לא קמבעיא ליה נמי א"ד שית מאה זוזי וזוזי איברא דבאלפסי הגירסא נמי איכא דאמרי שית מאה זוזי וזוזא אבל לגירסתנו קשיא נראה לי דרב שרבי' נמי ודאי הנה קים ליה

דין בעה"ש על התחתונה דהמע"ה אלא דקא מיבעיא לי' פנין דרגילוי' הוא על הרוב דמסכי לזוזא באסתרי א"כ לית לן לפירושו אלא שית מאה אסתרי דגדולים יותר דהכי הוא הרגילות א"ד יד בעל השטר על התחתונה קאמרינו בכל דנכתא אפילו הנה פנגד הרגילות ושית מאה פרוטי וזווי קאמר והשתא ממה נפשך בשית מאה זווי וזווי ליפא לספוקי דאי ניזול בתר הרגילות שית מאה אסתרי וזווי קאמר ואי ניזול בתר יד בעל השטר על התחתונה דהמע"ה אפילו פנגד הרגילות א"כ שית מאה פרוטי וזווי קאמר וקא מהדר ליה אבני דל פרוטי וכו' פירוש פנין דליפא שום אינש דכתוב לפרוטי בשטרי דכולהו אינשי אסוכי מספן להו ומשוני להו זווי א"כ אין ספק דפשיטא דלאו פריטי קאמר מאי אמרת שית מאה איסתרא וזווי דרגילות הוא ברנבא דאינשי דמסכי להו לזווי באסתרי אפ"ה פנין דאיפא נמי אינשי דכתבי זווי בשטרי אף ע"ג דלא שכיח טובא אמרינו יד בעל השטר על התחתונה משא"כ פריטי דלא כתבי ליה כל עיקר בשטרי כף פירוש התוספת לפי' רשב"ם דאסתרי גדול מזווי: אבל לפר"ח דאסתרי פלגא דזווי ניחא גרסתינו דלא קמיבעיא ליה בשית מאה זווי וזווי דפשיטא ליה דין בעל השטר על התחתונה אלא דקמיבעיא ליה מי נימא שית מאה אסתרי וזווי דרגילות הוא ברנבא דאינשי דכתבי איסתירא בשטרי אבל פריטי לא רגילי בהו אינשי למכתבין' בשטרי או דלמא יד בע"ה על התחתונה ושית מאה פרוטי וזווי קאמר ואף ע"ג דאין הרגילות לכתוב פריטי בשטרי מפל מקום המוציא מחבירו עליו הראיה ומהדר ליה אבני דל פריטי דלא כתבי ליה בשטרא פלומר כל עיקר לא כתבי ליה ומאי אמרת וכו' בניחותא קאמר בלשון בעיא ומסיק שית מאה איסתרי וזווי דאסתרי הוא פלגא דזוזא ולא שית מאה זווי וזוזא דין בעה"הת וכו' פירש הרמב"ם בפכ"ז ממלנה ונהטור בסי' מ"ב דאיסתרי הוי פלגא דזווי וכן נראה מסקנת התוספות ע"ש ר"ת ואחר התבאר המחלוקת שבין הגדולים בפירושא דשמעתא יש לתת לב פנין דכל הגדולים שונים דהיכא דרגילי למכתב בשטרא הא וקא דאינו נוטל אלא הפחות א"כ מאי נפקותא איפא במחלוקותם דמה לי אם נפרש דאיסתרי גדול מזווי או זוזא גדול מאיסתרי: ונראה לפע"ד דאיפא נפקותא לענין דינא דלפרשב"ם ודעמייה דאיסתרי גדול מזווי ושית מאה זווי וזוזא קאמר לפי זה אפילו אשכחן אתרי דאסוכי אסכי בה נמי פלגא דזווי לא אמרינו יד בעה"ה"ת ושית מאה פלגא דזווי וזוזא קאמר דא"כ פי היכא דלא הנה אסוכי מסיף להני שית מאה פלגא דזוזא בתלת מאה זווי ה"נ לא ה"ל לאסוכי להך זווי חדא אלא ה"ל למיכתב שית מאה ותרתוי פלגא דזוזא הניחא אי שית מאה אסתרי וזוזא קאמר השתא פנין דזוזא קטן מאסתרי לא אפשר ליה למכתב אלא וזוזא וכן אי שית מאה זווי וזוזא קאמר נמי ניחא דהא פוליהו בחד גוונא הוא דמסיף להובזווי שלימותא אבל שית מאה פלגא דזווי וזווי שלימותא לא קא מסכי להו אינשי הכי אלא פוליהו בחד גוונא או פוליהו וזוזא שלימותא אסוכי להו או כוליהו פלגא זווי מסכי להו וכיון דהאי וזוזא זווי שלימותא קאמר אף שית מאה שית מאה זווי שלימותא קאמר ואף ע"ג דרגילות הוא ברנבא דאינשי דאסוכי להו לפלגא דזווי מ"מ קא ודאי זווי שלימותא קאמר כף הוא לפי רשב"ם: אבל לפירוש ר"ח דאסתרי פלגא דזווי הנה ואמרינו יד בעל השטר על התחתונה וכתב לה שית מאה אסתרי וזוזא שמעין דאפילו בכה"ג דאסוכי שית מאה פלגא דזווי וזוזא שלימותא דלאו בחד גוונא קמסיף להו נמי אמרינו יד בע"ה על התחתונה והשתא נבא לגדון דידן דכתב חשבון סתם עשרת

אֲלֵפִים וְשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת קָרָן פ"ו אֲמַרְיִנְן דְּפִשְׁיטָא דְּזֵהוּבִים קָאָמַר כְּמוֹ שֶׁהוּא הִדְרָךְ שֶׁל כָּל הַשְּׁטָרוֹת שְׁנוֹהֲגִין בּוֹ כָּל הָעוֹלָם שְׁאִינְן כּוֹתְבִים סְכוּם חֲשׁבוֹן פְּחוֹת מִזֵּהוּבִים פ"ו וְתוֹ דכ"ש הוּא דִּהְלֵא בְּהֵךְ עוֹבְדָא כְּתִב בֵּיהּ שְׁמֵיהּ מְאָה וְזוּזֵי תְּלִינְן דְּשִׁית מְאָה פְּלַגָּא דְּזוּזֵי וְזוּזָא שְׁלִימוּתָא קָאָמַר לִפְר"ח וְרוֹב פּוֹסְקִים אָף ע"ג דְּלֵאוּ בְּחֵד גְּוֹנָא קָא מְסִיף לֵהוּ כ"ש הֵכָא דְּבַחַד גְּוֹנָא קְמָסִיף לֵהוּ וְכֵן גִּרְאָה מִמ"ש בַּח"מ וְז"ל הֵיךְ פְּתוּב בּוֹ חֲשׁבוֹן סְתָם הוֹלְכִין אַחַר הַמְּנֶהֱג שְׁרָגִילִין לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ מְקוּם סְכוּם חֲשׁבוֹנָם בְּהַאי שְׁטָרָא וְכו' דְּאִיפָּא לְמִדְקָא דְּאִין זֶה דְּרַכּוּ לְכַתְּבֵי הַדִּין ע"פ מְסַקְנַת הַתְּלָמוּד וְאַח"כּ לְהַבִּיא לּוֹ רְאִיָּה מִהַתְּלָמוּד אֲלֵא כּוֹתֵב הַדִּין עַל פִּי הַתְּלָמוּד בְּלִבְד ע"כ דְּאַתָּא לְאוּרוּזֵי אִיזָה חִידוּשׁ בְּדִין וְכֵאֵן גִּרְאָה דְּהוּצִיא חִידוּשׁ דְּהִיכָא דְּכַתֵּב בּוֹ חֲשׁבוֹן סְתָם כְּנִדוּן דִּין דְּהוֹלְכִים אַחַר הַמְּנֶהֱג כּו' וְתְּלִינְן דְּהַסּוֹפֵר הַשְּׁמִיט מֵלֵת זֵהוּבִים וְלִזְהּ הִבִּיא רְאִיָּה מִהַהוּא שְׁטָרָא כּו' דְּאֲמַרְיִנְן דְּיִהִיב לִיהּ מְאָה אֶסְתְּרִי שֶׁהוּא פְּחוֹת כְּלוּמַר וְתְּלִינְן דְּלֵאוּ בְּחֵד גְּוֹנָא קְמָסִיף לֵהוּ א"כ כ"ש בְּחֲשׁבוֹן סְתָם דְּהוֹלְכִין אַחַר הַמְּנֶהֱג וּבְחֵד גְּוֹנָא אֶסְכִּי מְסִיף לֵהוּ וְכַדְפְּרִישִׁית: וְאַפְּלִי לְזַמְנֵינוּ זֶה שֶׁהַתְּחִדְשׁוּ מְטַבְּעוֹת בְּמִדִּינוֹת שְׁלַעֲזִיא וּבְמִדִּינֵתֵינוּ שְׁקוֹרִין אוֹת' עֲרֻטֵר דְּמַעֲט כְּסָף מְעוֹרָב בְּגוֹחֲשׁוֹת הַרְּבֵה וְאִיפָּא אִינְשֵׁי דְּכוֹתְבִין בְּשְׁטָרָא חֲשׁבוֹן כְּף וְכָף עֲרֻטֵר שְׁלַעֲזִיא אוֹ עֲרֻטֵר פ"ו לְשֵׁלֶם לְזַמֵּן כְּף וְכָף וְכוֹתְבִין חֲשׁבוֹן עֲרֻטֵר וְלֵא זֵהוּבִים לְפִי שְׁאוֹתָן עֲרֻטֵר עוֹלִים וְיִוֹרְדִים בְּדַמִּיָּהֵן מ"מ בַּח"ד אִי אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּחֲשׁבוֹן עֲרֻטֵר פ"ו קָאָמַר שְׁהִרִי כְּתִב אַח"כּ שֶׁהַתְּחִיב לְשֵׁלֶם בְּמַטְבֵּעַ הָעוֹבְרֵת לְסוֹחֵר וְאִי עֲרֻטֵר קָאָמַר הִרִי הוּא מְבוֹאֵר שֶׁהַתְּחִיב לְשֵׁלֶם בְּמַטְבֵּעַ פְּלוּגֵי דְּוֹקָא וְא"כ מֵאִי הֵא דְּקָאָמַר בְּמַטְבֵּעַ הָעוֹבְרֵת לְסוֹחֵר אֲלֵא בַּע"כ דְּהַתְּחִיב לּוֹ סָף כְּף וְכָף זֵהוּבִים פ"ו בְּמַטְבֵּעַ הָעוֹבְרֵת לְסוֹחֵר וּמֵה שְׁטַעֲנוּ הִיתּוּמִים דְּמַתְּחֵלָה לֵא הֵיךְ פְּתוּב כִּי אִם שׁוֹרָה אַחַת עַד מֵאוֹת זֵהוּבִים פ"ו קָרָן וְאַחַר כְּף הוֹסִיף וְכַתֵּב עַד גְּמִירָא וְגַם הִגִּיהַ עֲלֵיו זֵהוּבִים הִנֵּה מֵה שְׁטַעֲנוּ דְּלֵא הֵיךְ כְּתוּב מַתְּחֵלָה.

אֲלֵא שׁוֹרָה אַחַת הֵא לֵא אֶפְשָׁר חֵדָא כִּינְן דְּנִרְאָה לְעֵין כָּל שְׁנֹכְתֵב בְּבַת אַחַת בְּקוּלְמוֹס אַחַת וּבְדַמִּיָּהֵן אַחַת אִין לְנוּ לֹאמַר שֶׁהוֹסִיף וְכַתֵּב וְעַל דָּא וְדֵאִי קָא סְמְכִי כָּל בַּעֲלֵי מַמְרָמֵי דַּא"כ לֵא שְׁבַקִּית חֲזִי לְכוּלְהוּ דְּכָל.

אַחַד יִטְעוֹן וְיֵאמַר שְׁבַעֲל מַמְרָמֵי הוֹסִיף וְכַתֵּב מֵה שְׁרָצָה אֲלֵא בַּע"כ אֶמְדָּא דְּמוֹכְחָא הִנֵּה דְּהַפֵּל כְּתִב אַחַד וְנִיכְר בְּטַבִּיעַת עֵין דְּבַפְעַם אַחַד נִכְתֵּב וְגַם הוֹכְחָה בְּרוּרָה מֵאַחַר שְׁזַמֵּן הַפְּרַעוֹן כְּתוּב בְּגִמְר הַפְּתִיבָה א"כ בַּעַל כְּרַחוּ הַפֵּל נִכְתֵּב בְּפַעַם אַחַד וְעוֹד הוֹכְחָה שְׁלִישִׁית כִּינְן שְׁדָרְךְ בַּעֲלֵי מַמְרָמֵי כּוֹלָם לְכַתְּבֵי הַמְּשֻׁמְעוֹת מִצַּד הַשְּׁנֵי כְּנִגְדַּת הַתְּחִימוֹת מִמֶּשׁ וְזֶה הַתְּחִיל לְכַתְּבֵי בְּכֵמוּ שְׁשֵׁם שׁוֹרֵת לְמַעֲלָה מִהַתְּחִימוֹת בְּעִנְיָן שְׁגִמְר הַמְּשֻׁמְעוֹת יִגִּיעַ עַד כְּנִגְדַּת הַתְּחִימוֹת א"כ בַּע"כ שְׁנֹכְתֵב הַפֵּל בְּפַעַם אַחַת דָּאִם לֵא הֵיךְ כּוֹתֵב בְּרֵאוּשׁוֹנָה אֲלֵא שׁוֹרָה אַחַת עַד מֵאוֹת פ"ו קָרָן נִמְצָא שְׁלֵא הֵיךְ הַמְּשֻׁמְעוֹת כָּלֵל נִגְדַּת הַתְּחִימוֹת אֲלֵא בְּגוֹבָה לְמַעֲלָה מִהַתְּחִימוֹת כְּרוֹתֵב חֲמֵשׁ אֲצַבְּעוֹת וְלֵא הֵיךְ עֲלֵיו תּוֹרֵת שֵׁט"ח כָּל עֵיקָר אֲלֵא בַּע"כ שֶׁהַפֵּל נִכְתֵּב בְּפַעַם אַחַת עַד גִּמְר הַפְּתִיבָה כְּאֶשֶׁר הוֹבָא לְפָנֵי ב"ד וְלֵא שְׁצָרִיכִין אָנוּ לְכָל אֵלוּ הוֹכְחוֹת דְּפִשְׁיטָא הוּא דְּכִינְן דְּנִרְאָה הַפֵּל כְּתִיבָה אַחַת בְּדִיו וּבְקוּלְמוֹס אַחַד דְּאִין לְחוּשׁ כָּלֵל דְּנִכְתֵּב בְּשְׁנֵי פְּעָמִים אֲלֵא לְהוּצִיא מִלֵּב הַמְּעַרְעֵר בְּדַבְּרִים בְּרוּרִים כְּתִבְנוּ עוֹד הוֹכְחוֹת לְרוּחָא דְּמִלְתָּא וְהַשְּׁתָּא מֵאַחַר שֶׁהַפְּחוֹת שְׁבַחֲשׁבוֹן שְׁכּוֹתְבִין בְּשְׁטָרוֹת אִינוּ אֲלֵא זֵהוּבִים תְּלִינְן דְּזֵהוּבִים קָאָמַר וְחִיב לִימֵן לּוֹ סָף חֲשׁבוֹן שְׁכַתֵּב בְּשְׁטָר כּוֹלָה בְּזֵהוּבִים: וּמֵה שְׁטַעֲנוּ שֶׁהַשְּׁטָר פְּסוּל מֵאַחַר שֶׁהוֹגֵה בּוֹ זֵהוּבִים הִנֵּה הִרְשָׁב"א (ס' מ"ד ס"ה וְבַהֲג"ה)

פְּתַב תְּשׁוּבָה בְּזֶה סִי' אֶלֶף ל"ה שֶׁהֵבִיא הַתּוֹסֵפֶתָא שְׁטֵר שְׁיֵשׁ בּוֹ מְחַק אֹו תְּלוּי מַגּוּפּוֹ פְּסוּל
שְׁלֵא מַגּוּפּוֹ כְּשֵׁר ש"מ דְּמַחַק שְׁלֵא מַגּוּפּוֹ אֵינּוּ פּוֹסֵל אֶת הַשְּׁטֵר לְוֹמֵר תְּנַאי הָיָה פְּתוּב בּוֹ
אֶלָּא שְׁאִין לְמִדִּין מִמָּה שְׁפְתוּב כֹּל שְׁאִינוּ מְקַוְיִים וּפִי' מַגּוּפּוֹ הוּא שֵׁם הַלְוָה וְהַמְלִנָּה וְהַזְמַן
וְהַמְעוֹת אֶבֶל שְׁאֵר שְׁטֵרָא בְּחֻזְקַת כְּשֵׁר הוּא וְלֹא מְפַקִּינָן מִחֻזְקַתֶּיהָ עַכ"ל הֵנָּה דִּס"ל דְּהֵיכָא
דְּאִיפָּא מְחַק וְנִכְתַּב אֵיזָה דְּבָר עַל הַמְחַק אֵין לְמִדִּין מִמָּה שְׁכַתַּב בּוֹ כֹּל זְמַן שְׁאִינוּ מְקַוְיִים
אֶבֶל שְׁאֵר שְׁטֵרָא בְּחֻזְקַת כְּשֵׁר הוּא וְלֹא חִיְיָשִׁינָן שְׁמָא הָיָה בּוֹ שׁוּם חוּבָה לְבַעַל הַשְּׁטֵר
וּמְחַק וְזֶה שְׁלֵא פְּדַעַת הַח"מ דְּפּוֹסֵל כֹּל הַשְּׁטֵר אַא"כ יִהְיֶה מוֹכַח מִמָּה שְׁלִפְנָיו וְאַחֲרָיו מָה
שְׁהָיָה הַמְחַק אֶבֶל הֵיכָא דְּאִיפָּא מְחַק בְּגוּפּוֹ שֶׁל שְׁטֵר פִּירוּשׁ דְּשֵׁם הַלְוָה וְהַמְלִנָּה וְסוֹף
הַמְעוֹת פְּתוּב עַל הַמְחַק בְּהָא כֹּל הַגְּאוּנִים שְׁוִין דְּהַשְּׁטֵר כְּלוּל פְּסוּל דְּשִׁמְעַ לְוָה אַחַר הָיָה
פְּתוּב בּוֹ אֹו מְלָנָה אַחַר וְלֹא בַעַל דְּבָרִים דִּידֵיהָ אֶתְּ אֹו סוֹף מְעוֹת מְעַט הָעֶרְףְּ הָיָה פְּתוּב
בּוֹ וּמְחַק וְכַתַּב סוֹף גְּדוּל וּבְזְמַן נָמִי פְּסוּל הַשְּׁטֵר דְּאֵין יָכוֹל לְגַבּוֹת מִמְשׁוּעָבְדִים וְדֵינוּ
כְּשֵׁטֵר שְׁאִין בּוֹ זְמַן אֶבֶל נ"ד דְּנִיפְרָ מָה הָיָה פְּתוּב בּוֹ מִתְחַלְלָה מִלַּת מְאוֹת אָף עַל פִּי שְׁהִגִּיהָ
עָלָיו זְהוּבִים לֹא אֵינְתֵרַע פַּח הַשְּׁטֵר בְּמִידֵי אֶלָּא דְּנִין עֲכָשְׁיוֹ פְּאֵלוֹ הוּבָא לְפָנֵי ב"ד בְּלֹא
הַגָּהָה וּמִלַּת מְאוֹת הַמִּינְתֵרַת אֵין בָּהּ פְּסוּל כֹּל עֵיקַר וְנִהְרִי אֵין פְּאֵן מְחַק וְלֹא תְּלוּי בְּחֻזְשׁוֹן
וְלִיפָּא לְמִיחָשׁ כֹּל עֵיקַר לְשְׁמָא הָיָה פְּתוּב בּוֹ חוּבָה לַב"ה שְׁיַפְסִיל הַשְּׁטֵר מִפְּחוֹ וְע"כ
הַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים וּבְרוּרִים דְּהַשְּׁטֵר כְּשֵׁר וְגוּבִין בּוֹ עַל פִּי תִיקוּן הַמְּדִינָה שְׁהַמְרָמִי יֵשׁ
לָהּ כֹּל זְכוּת וְכֹל פַּח שֶׁל כֹּל הַשְּׁטֵרוֹת הָעֲשׂוּיִן כְּתִיקוּן חֲכָמִים זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה דְּלִפִּי תִקְנָה
זוֹ גַּם הַמְרָמִי זוֹ הִיא כְּשֵׁרָה עַל פִּי דַּת וְדִין כְּמוֹ שְׁנִתְבָּא' בִּס"ד הַנִּרְאָה לַפַּע"ד כְּתַבְתִּי
וְחַתְמַתִּי אֶת שְׁמִי בְּחֻדָּשׁ גִּיסוֹן שַׁפ"ג לַפ"ק: אֲנִכִּי הִקְטַן וְהִצְעִיר יוֹאֵל: שְׁאֵלָה טז רְאוּבֵן
וְשִׁמְעוֹן הָעֵמִידוֹ מְעַמְד עִם לׁוֹי שְׁיִלְוָה לְהֵם חֲמֻשַׁת אֶלְפִים זְהוּבִים רִיבִישׁ בְּמְעוֹת הָעוֹנָבֵר
לְסוּחַר בְּאוֹתוֹ זְמַן וְהָיָה אֹו נִתְנִים שְׁבָעָה זְהוּבִים רִיבִישׁ מְעוֹת קִיסְרָשׁ בְּעַד רִיכְשׁ טְאָלֵר
וְעֲשָׂרָה זְהוּבִים הָיָה נוֹתְנִים בְּעַד זְהָב אֲדוּם הַגֵּר"י וְקִבְעוּ זְמַן פְּרַעוֹן לְסוֹף הַנְּ"ל אַחַר שְׁלֵשׁ
שָׁנִים מְעַת הַלְוָאָה וְנָתַן לׁוֹי סוֹף הַהַלְוָאָה הַנְּ"ל בְּמְעוֹת קִיסְרָשׁ לְרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְהֵם נָתְנוּ
מִמְרָמִי לְלוֹי וְכַתוּב בּוֹ מְעַבֵּר לְדָף בְּזֶה הַלְשׁוֹן מְשֻׁמְעוֹת שִׁט"ח מַע"ל עַל חֲמֻשַׁת אֶלְפִים
זְהוּבִים רִיבִישׁ לְשֵׁלֶם בְּמִטְבַּע הָעוֹנָבֵר לְסוּחַר בִּר"ח חִינּוֹן שַׁפ"ו לַפ"ק וְזֶה נְעֻשָׁה בִּר"ח
חִינּוֹן שַׁפ"ג וְהֵנָּה כְּשֶׁהִגִּיעַ סְמוּךְ לְחֻדָּשׁ אֲלוּל שַׁפ"ד הָיוּ נִתְנִים מְעוֹת קִיסְרָשׁ עֲשָׂרָה זְהוּבִים
בְּעַד רִיכְשׁ טְאָלִיר וְחֲמֻשׁ עֲשָׂרָה זְהוּבִים בְּעַד זְהָב אֲדוּם הַגֵּר"י וּבְאוֹו שְׁמְעוֹן וְרְאוּבֵן
וּתְבַעוּ אֶת לׁוֹי בְּפָנֵי ב"ד וַא"ל שְׁיִשְׁלְמוּ לוֹ מְעוֹתָיו עֲכָשְׁיוֹ מִיָּד כִּי אֵינּוּ יוֹדְעִין לְהַתְעַסֵּק
בְּשׁוּם מְשָׂא וּמִתָּן וְע"כ יִקַּח מְעוֹתָיו קְנוֹדָם זְמַנּוֹ כְּאֲשֶׁר הוּא עוֹבֵר לְסוּחַר לׁוֹי טוֹעֵן כִּי
אֵינְנוּ מְחַוְיָב לְקַבֵּלֶם תוֹף זְמַנּוֹ מְאַחַר שְׁקִלְקוּל חִלוּף הַמְטְבַּע נִרְאָה לְעֵינֵינוּ וְקִלָּא דְּלֹא
פְּסִיק שְׁיִוְרִידוֹ מְעוֹת קִיסְרָשׁ תוֹף חֲצִי שָׁנָה אֹו פְּחוֹת אֹו יוֹתֵר וְכִף הוּא נִרְאָה אֶמֶת לְעֵינֵי
הַב"ד כְּאֲשֶׁר טָעַן לׁוֹי דְּחִלוּף הַמְטְבַּעוֹת וְהוֹרְדָתָם הוּא גְלוּי וְיָדוּעַ אָף לֹא כ"כ קָרוֹב:
וְשִׁמְעוֹן וְרְאוּבֵן טוֹעֲנִים שְׁיֵשׁ בְּיָדָם לְשֵׁלֶם קְנוֹדָם הַזְמַן מְאַחַר שְׁהוֹרְדָתָ הַמְטְבַּעוֹת אֵינוּ
מִיָּד וְשְׁאֵלוֹ הַב"ד הִדִּין עִם מִי: עוֹד שְׁאֵלוֹ אֶפְיָלוֹ אֶת"ל דְּהִדִּין עֲכָשְׁיוֹ עִם לׁוֹי שְׁאִינוּ חֲוִיב
לְקַבֵּל הַמְעוֹת תוֹף הַזְמַן מ"מ אִם יִרְדּוּ הַמְעוֹת מִן הָעֶרְףְּ בְּעֵנְנֵן דְּעֲכָשְׁיוֹ עוֹלִין ת"ק רִיכְשׁ
טְאָלִיר חֲמֻשַׁת אֶלְפִים זְהוּבִים רִיבִישׁ וְאַח"כ יַעֲלוּ אֶלֶף ר"ט ה' אֶלְפִים זְהוּבִים רִיבִישׁ אִם
יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם רִיבִית לְפִי שְׁיִוְסִיפוּ כְּסוֹף.

על המטבעות הקטנות שנעשו עכשיו מחודש טבת שפ"ד ואילך דשמנה פיהם מעות קיסרש ניתנים בעד פיהם אחד שטבעוהו מחודש דמשבח לגבי נסכא ור"ט ניתן עכשיו בעד זהוב וחצי רינגל וזהב אדום הגר"י ניתן בעד שני זהובים רינגל וקצת יותר עד כאן השאלה: תשובה על הראשונה אף עפ"י שפכת בח"מ סי' ע"ד דכשפא הלנה לפרוע כדי להציל עצמו מפני ספנת הפסד חלוף המטבעות הרי זה כפריעת מדבר ואין ראוי לפרוע קודם זמנו לקלקלתו ולהפסדו של מלנה מאחר שמצוי וניכר לעינים חלוף המטבע מזד אף עפ"י שלא יהיה החלוף אלא לאחר חצי שנה או פחות או יותר דבא לית דין ולית דין דכפריעת מדבר דמאי וכו' כמ"ש בעל התרומות בשער שלשי' דין ב' מ"מ נראה לכאורה דאין זה אלא היכא דבשעת הלנואה לא היה כלל שום חשש סכנות הפסד חלוף המטבעות וה"ל כמו שלנה מחבירו בישוב דלא ישוב לו במדבר אבל בנ"ד דבשעת ההלנואה היו חוששין לסכנה זו שהרי מה שעלו הטאליר והזהובים ההגרים לערף גדול לעשרה זהובים רינגל ויותר אין זה אלא מפני שמעות קיסרש היה הפל נחשת ומעט פסף מעורב בהם והקיסר גופיה לא גזר על מטבע שיצא טבעם בעולם אלא מפני הדחק שהי' צריך לפרוע לאנשי חילותיו שרבו כמו ארבה ללחום מלחמותיו מסביו והפל היו חוששין שתפסול המטבע הגרועה שחידש הקיסר לפי שעה ולכך הלנה לוי סף חמשת אלפים זהובים רינגל על שלש שנים בלי קבלות רינח בהיות מה שלא היה נשמע הלנואה בסוף גדול פנה ולקבוע זמן הפרעון אחר ג' שנים מזמן הלנואה ונהנה ליה כדין הלנהו במדבר דיחזיר לו במדבר פדתנו פ' בתרא דבבא קמא וכן פסק הטור בסי' ע"ד: מיהו פשתענין היטיב תראה ותבין דהא דתנו לנה הימנו בישוב לא יחזיר לו במדבר אבל הלנהו במדבר יחזיר במדבר אינו מדבר אלא בסתם הלנואה דלא קבע לו זמן דאף ע"פ דסתם הלנואה זמנו ל' יום אינו דומה לקובע זמן הלכך כתבו התוספת והרא"ש פ"ק דבתרא דאף ע"פ דבקובע זמן לחבירו חזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו בסתם הלנואה נאמן לומר פרעתיך בתוך ל' דעביד אינש דפרע בתוך ל' וכ"כ הטור בסי' ע"ח והיינו דרמינין עלה דמתני' מהא דתני' מלנה משתלמת בכל מקום וכו' דסתמא דברייתא כסתמא דמתניתן דמירי בסתם הלנואה ואי הנה איירי בדקבע לה זמן ה"ל למימר ל"ק מתניתן בלא הגיע זמנו ברייתא הגיע זמנו אלא ודאי פדאמרן דבסתם הלנואה קאמירי ולהכי הלנהו במדבר יחזיר לו במדבר אבל בקובע לו זמן אפילו הלנהו במדבר לא יחזיר לו במדבר וכן מבואר מדברי בעל התרומות שפכת בסי' אחד פל החילוקי דינים דהלנהו בישוב או במדבר ואחר כך בסי' ב' פתב ונ"ל והיכא דלנה ראובן משמעון מנה וקבע לו זמן וקודם הזמן רצה לפרוע לו חובו כדי שלא יעמוד המון באחריותו עד הזמן והמלנה אינו רוצה לקבלן שדומה בעיניו כחזרת מדבר פי כמה קלקלות ואונסין מצוין במעות בהיותו בעין וכו' ונשא ונתן בחילוקי דינים אלו ולא הזכיר כאן בסי' ב' החילוקי שבין הלנהו ביישוב להלנהו במדבר וכו' אלמא דבסי' הראשון לא מירי אלא בסתם.

הלנואה דלא קבע זמן ודינה פאלו פכר הגיע זמן הפרעון ואין לחלק בה אלא בין הלנהו ביישוב להלנהו במדבר אבל בסי' ב' אינו מחלק בין הלנהו ביישוב להלנהו במדבר אלא בין הגיע זמן ללא הגיע זמן דבהגיע זמן אין לו להשגיח על תקלת חבירו אף על פי שהלנהו ביישוב פלומר דבשעת הלנואה לא היה כלל חשש סכנות חלוף המטבעות אפילו הכי אין לו לחוש לתקלת חבירו לפי שאינו דומה לפריעת מדבר ששם הסכנה מצויה

וגלויה ולפיכך אינו חייב לקבל ממנו בהלווהו ביישוב אף ע"פ שסתם הלוואה חשיב כאלו כבר הגיע זמן הפרעון אבל פאן שאין הסכנה אלא לעתיד או בו ביום לאחר הפרעון אין לו להשגיח על תקלת חבירו כו' אבל בלא הגיע זמן אפילו הלווה בשעה שהיה חשש סכנה חילוף המטבעות ועכשיו ג"כ מצוי ונזכר לעינים חילוף המטבעות אפ"ה פיון שלא הגיע הזמן אין ראוי לפרעו קודם זמנו לקלקלתו ולהפסידו של מלוה וא"כ בנ"ד נמי אף ע"פ דחשיב כאלו הלווה במדבר אינו יכול לכופו לקבלו היכא דאיכא חשש סכנה אעפ"י שהיה גלויה מאחר דלא הגיע זמן: ועוד נראה לפע"ד דבנ"ד דחשיב כאלו הלווה במדבר.

ולא הגיע הזמן אפילו לא רצה לפרוע לו מיד אלא כדי שלא יהיה באחריותו לא משום חשש סכנת חילוף המטבעות אין הלוה יכול לכופו לקבלם תוך הזמן דעד פאן לא כתב בעל התרומות שהלוה יכול לכופו לקבלם תוך הזמן שקביעות הזמן הוא לתקנת הלוה בכל מקום אלא דווקא פשהיתה ההלוואה נמי דומיא דהלווה ביישוב דלא היה חשש סכנת חילוף המטבעות ה"ם נדאי פיון דקביעות הזמן לא היה אלא לתקנת הלוה הלכך יכול לכופו לקבלם תוך הזמן אבל בנ"ד שהיתה חשש סכנת חילוף המטבע אף בשעת ההלוואה א"כ נמשך דקביעות הזמן הוא לתקנת המלוה פי על פן קבע זמן עד ג' שנים לפי שהיה מעריף בדעתו דבאורף הזמן של ג' שנים ישובו המטבעות לתיקנם ולאיתם הראשון הלכך שפיר מצי מלוה לעכב עליו שלא לקבלם תוך.

הזמן פיון דאפסיד בכך ונהכי מוכח בתוספת פרק מי שאחזו (ריש דף ע"ה) אהיה דתנו דהלל הזמן תיקון תקנה בקונה בית בבתי ערי חומה שיהא חולש מעותיו ללשפת דכתבו ונ"ל וא"ת בבתי ערי חומה דהנה פפרעון חוב דעליו לקבלם פשיטא דהנה פפרעון פדאמרין הלווה ביישוב לא יחזיר לו במדבר משמע דביישוב יחזור לו אפילו בע"כ וכן בהנהב פי א"ל שקול זוזיף לא הנה אפילו פש"ח ומה איצטריף הלל לתמן וי"ל דווקא בעלמא פשיטא דהנה נתינה שאין המלוה מפסיד בקבלות הפרעון אבל הכא דע"י הפירעון צריף להחזיר הבית וכן ע"י קבלתו הוי הגט גט לא הוי נתינה אבל היכא דהמלוה מפסיד בנתינה זו לא הוי פפרעון בע"כ אפילו בבתי ערי חומה דהגיע הזמן כ"ש הכא דלא הגיע הזמן והזמן נקבע לתקנת המלוה דפשיטא דאינו פפרעון בע"כ וכיוצא בזה פתוב בשלטי הגיבורים פ' הגזל בתרא מלוה לבעלי חניות לזמן דלא מצי למיהדר ביה תוך הזמן פיון שהגיע הפסד למלוה שהמעות יהיו שבותן אצלו ולא מרויח בהן פלום א"כ הזמן הוא לתקנת המלוה ואינו יכול לכופו קודם זמנו ע"ש ונראה דנ"ד כ"ש הוא דהא קמן דאפילו מה שמפסיד הרנוחים חשיב לי' הפסד אף על פי שאינו מפסיד מן הקרן כ"ש.

הכא דאיכא חששא דהפסד הקרן דפשיטא דאינו יכול לכופו לקבלו תוך הזמן מאחר שהזמן ניתמן לטובת המלוה וכדאמרן: ועל השאלה שניני' נראה תשובתה דאע"פ דלכאורה משמע דאית בי' משום ריבית היכא דמשבח בנסכא טפי מחומש פדמסיק פרק הגזל קמא וכו' פסקו כל הפוסקים ובעל התרומות שער מ"ו סי' ג' דף ס"ג ע"ג כתב ונ"ל וכן אמרו חכמים אם הלווה מטבע הידוע כמה משקל כסף יש בו והוסיפו על משקלו יותר על חמא תו וכו' ואיכא מ"ד דהנה פריבית קצוצה אם עבר וקיבלה ואיכא מ"ד דהוי אבק ריבית ואין מוציאין ממנו עכ"ל וב"י הביאו בי"ד בסי' קס"ה וכתב עליו ודעת

הַרְמַב"ם בַּפ"י כַּמ"ד דְּהוּא אַבְק רִיבִית וְהִשְׁתָּא בְּנִדּוּן דִּינָן לְכַאוּרָה לְכָל הַדְּעָת הַהוּא אַבְק רִיבִית וְאַסּוּר לְמַלְוָה לְקַבְּלוּ לְכַתְחִילָה אַכּוּן נִרְאָה דְּלֵא הַהוּא רִיבִית אֲלֵא הִיכָא דְּהַמְלִינָה וְהַלְוָה שְׁנִינָהּ לֹא עָלוּ עַל דְּעַתָּם בְּשַׁעַת הַלְוָאָה שְׁיִשְׁתַּנְּהַּ הַמְטַבֵּעַ אַח"כּ וְשִׁוְסִיפּוּ עָלֶיהָ אֲלֵא שְׁלֵאֲחַר הַלְוָאָה נִשְׁתַּנּוּ הָעֲנִינִים וְנִתְגַּלְגַּל שְׁהַמְלִיךְ הוֹסִיף עַל הַמְטַבֵּעַ הַיִּשְׁנִינָה הַתָּם וְדַאי אֵית בֵּיהּ מְשׁוּם רִיבִית בְּהוֹסִיפּוּ עָלֶיהָ יוֹתֵר מִחֻנְמֵשׁ אַבְל בַּנ"ד דְּבִשְׁעַת הַלְוָאָה הָיָה הַכָּל יוֹדְעִין שְׁקִיֶסֶר הַפְּסִיל אוֹתָהּ הַמְטַבֵּעַ וְאַף ע"פ שְׁלֵא הִיָּתָה יְדִיעָה בְּרוּרָה אֲלֵא חֲשָׁשׂא שְׁהִיא קְרוּבָה כְּמוֹ שְׁהַתְּבַאֵר שְׁלֵא יִצְאָה טַבְעָה שֶׁל אוֹתָהּ הַמְטַבֵּעַ הַגְּרוּעָה אֲלֵא מִפְּנֵי דְּחֻסָּק הַמְלַחְמָה כְּאַשְׁרֵי נֹודַע וּמְפֹרָסִם וְשַׁע"כ נִקְבַּע זְמַן הַפְּרָעוֹן עַד אַחַר ג' שָׁנִים מְזַמֵּן הַלְוָאָה לְפִי שְׁעָלָה בְּדַעַת הַמְלִינָה דְּקְרוּב לְנוֹדַאי דְּבַתּוֹף ג' שָׁנִים תְּשׁוּב הַמְטַבֵּעַ לְקַדְמוּת' וְהַלְוָה גַּם הוּא עָלָה עַל דְּעַתּוֹ לִישָׂא וּלְיָתֵן בַּמְטַבֵּעַ כָּל הַג' שָׁנִים עַד שְׁיִרְוִיחַ כְּפָלִים.

מִמָּה שְׁיִפְסִיד כְּשִׁתְּשׁוּב הַמְטַבֵּעַ לְקַדְמוּת' וְלֹאִיחְנָה הַרְאִשׁוֹן א"כ יַדַּע הַלְוָה בְּכָל זֶה כְּמוֹ הַמְלִינָה וְשְׁנִינָהּם נִכְנָסוּ בְּסַפֵּק אוֹ הַמְלִינָה יִרְוִיחַ וְהַלְוָה יִפְסִיד אוֹ הַלְוָה יִרְוִיחַ וְהַמְלִינָה יִפְסִיד וְאִין כְּאֵן רִיבִית: וְרִאֲיָה בְּרוּרָה לְזֶה מִמָּה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּכַרְק נַעֲרָה שְׁנִתְפַּתְתָּה בַּד"ה שְׁלֵא כְּתִב לָהּ אֲלֵא ע"מ לְכּוֹנְסָה וְנ"ל אִין לְתַמּוּהָ בְּסַבְּרָה זֹאת דְּבַכְמָה מְקוּמוֹת בְּתַלְמוּד מְצִינּוּ כֵּן וְא"ת א"כ כָּל אָדָם הַלּוֹקֵחַ פְּרָה מְחַבְּרִין וְנִטְרָפָה אוֹ מֵתָה אֲנִן סְהַדִּי שְׁלֵא ע"מ כֶּף לְקַחָה: וִי"ל דְּהַתָּם אֲנִן סְהַדִּי שְׁבִאוֹתוֹ סַפֵּק הִיָּה רוּצָה לְכּוֹנֵס וְאַפִּילוּ אִם אוֹמֵר לִי אִם תִּטְרַף יֵשׁ לָךְ לְקַבֵּל הַפְּסִד הִיָּה לְקַחָה אַבְל הִכָּא לֹא כְּתִב כָּל כ"א ע"מ לְכּוֹנְסָה וְאִין דְּעַתּוֹ כָּל לְהַכְּנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק וְכו' עַד וְלֹא דְמִי לְלוֹקֵחַ חֲפִיץ וְאַיְרַע בּוֹ אֲנִנְסֵי דְּלֹא אֲמַרִינָן דְּאִדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא קָנָה וּמַבְטֵל הַמְקַח דְּאִינוּ תְלוּי בְּדַעַת הַקּוֹנֵה לְבַדּוֹ דְּהָא אִיכָא נְמִי דַּעַת מַקְנָה שְׁלֵא הִיָּם מַקְנָה לוֹ לְדַעַתּוֹ אִם לֹא יִפְרֵשׁ וְכ"כ הַמְרַדְּכִי רִישׁ פ' אָף ע"פ הַגָּה רוּאָה שְׁכָל שְׁנִכְנָסוּ שְׁנִינָהּם בְּסַפֵּק הַקּוֹנֵה וְהַמְקַנָּה שְׁאֵפְשֵׁר שְׁזָה יִרְוִיחַ וְזֶה יִפְסִיד אוֹ הַהִיפּוּף לֹא מְצִי לְמִימַר אִידָף לֹא ע"מ כֶּף לְקַחָתִי אוֹ לֹא, ע"מ כֶּף מְכַרְתִּי וְה"ה נְמִי דְּאִין בּוֹ מְשׁוּם לְתַא דְּרִיבִית כִּינּוּן שְׁהוּא קְרוּב לְשַׁכְרֵי וְלַהֲפִסֵּד לְזֶה כְּמוֹ לְזֶה וְלֹא מִיבַעֲיָא דְּלִית בֵּיהּ מְשׁוּם רִיבִית קְצוּצָה וְאַבְק רִיבִית וְהַעֲרַמַת רִיבִית אֲלֵא אֲפִילוּ מְשׁוּם קְרוּב לְשַׁכְרֵי וְרַחוּק לְהַפְּסִד נְמִי לִיכָא אֲבָל וְכַדְכְּתִיבְנָא דְּקְרוּב לְזֶה וְלְזֶה בְּשִׁנְיָה לְשַׁכְרֵי וְלַהֲפִסֵּד הִיא דְּמִי יוֹדַע הַעֲתִידוֹת וְהַתְּחַדְּשׁוֹת הָעֲנִינִים לְפִי חוּזַק הַמְלַחְמָה אוֹ הַשְּׁקֵטָתָה שַׁע"י כֶּף יוֹסִיפּוּ עַל הַמְטַבֵּעַ אוֹ יִפְחָתּוּ מְמַנָּה: וְתוֹ דְּלִפִּי מ"ש הַמְרַדְּכִי ר"פ הַגּוֹזֵל קָמָא דְּטַעֲמָא דְּהוֹסִפַת חוֹנְמֵשׁ הוּא לְפִי שְׁעַל שְׁיַעוּר הַזֶּה אִין קַפִּידָא וְדַעַת הַלְוָה בְּכֶף אִם יִשְׁתַּנְּהַּ הַמְטַבֵּעַ וּמַבִּיא ג"כ ב"י בְּתַחֲלַת סִי' קַס"ה מְשַׁמַּע לְהַדְּיָא דְּמִן הַסְּתָם דְּוּוּקָא קְאָמַר דְּדַעַת הַלְוָה בְּכֶף אִם יִשְׁתַּנְּהַּ הַמְטַבֵּעַ אַבְל הִיכָא דִּינְדְּעִינָן דַּעַת הַלְוָה דְּלֹא יִקְפִיד אֲפִילוּ בְּיוֹתֵר מִחֻנְמֵשׁ כַּנ"ד דְּנוֹדַע וּמְפֹרָסִם שְׁהַלְוָה לְקַח הַמְּעוֹת מִיַּד הַמְלִינָה עַל ג' שָׁנִים וְלֹא הַקְּפִיד אֲפִילוּ יוֹסִיפּוּ עַל הַמְטַבֵּעַ לְפִי שְׁמַעְלָה בְּדַעַתּוֹ שְׁיִרְוִיחַ בְּהֵם כְּפָלִיָּם מִמָּה שְׁיִפְסִיד וְיִצְאָ הַפְּסִדוֹ בְּשַׁכְרֵי פְּשִׁיטָא דְּאִין כְּאֵן מְשׁוּם רִיבִית כִּינּוּן דְּכַבֵּר יַדַּע וְלֹא הַקְּפִיד וְנִכְנָס בְּסַפֵּק הַפְּסִד עַל סְמָךְ הַרְיִנַח הַגְּדוּל שְׁיִרְוִיחַ אֲלֵא שְׁעַתָּה הַתְּחַרְט וְשָׁב מְדַעַתּוֹ וְהִכִּי אֵיתָא בְּכַרְק הַסְּפִינָה דְּאִם טַעָה בְּכַדִּי שְׁאִין הַדַּעַת טוּעָה לֹא בְּטִיֵּל הַמְקַח שְׁזָה יוֹדַע וּמַחֲטִיל וְכֹאֵלוּ יְהִיב לִיהָ מִתְּנָה וְכְמוֹ שְׁהַתְּבַאֵר בַּח"מ בְּסִי' ר"ך וְסִי' רכ"ז וְאַף ע"פ שְׁלְדַעַת הַאֲשֵׁר"י הִיכָא דְּאִיכָא אִסּוּר רִיבִית לִיכָא הִיָּתִירָא אֲפִי יַדַּע וּמַחֲטִיל הִיָּינוּ דְּוּוּקָא בְּשַׁעַת לְקִיחַת הַרִיבִית אַבְל הִכָּא דְּמַתְּחַלַת הַהַלְוָה נִכְנָסוּ בְּסַפֵּק שְׁנִינָהּם הַלְוָה וְהַמְלִינָה וְיַדַּע הַלְוָה שְׁבַתּוֹף הַג' שָׁנִים קְרוּב לְנוֹדַאי שְׁיִוְסִיפּוּ עַל הַמְטַבֵּעַ

ואפ'י הכי קיבל על עצמו לשלם במעות העוֹבֵר לְסוֹחֵר כְּשִׁיגִיעַ זְמַן הַפְּרָעוֹן לְאַחַר הַג' שָׁנִים לְפִי שֶׁעָלָה בְּדַעְתוֹ שִׁירוּיַח כְּפָלִימָה בְּהָא וְנֹדָא אֲמַרִּינָן יָדַע וְלֹא הִקְפִיד וּמַחִיל וְאִין בְּזָה מִשׁוּם רִיבִית כֹּל עֵינְקָר: עוֹד שָׁאֵל הַשׁוֹאֵל שְׁכַפְאֵשׁר בָּאוּ לְפָנֵי הַדִּיּוֹן וְהִצִּיעוּ טַעְנוֹתֵיהֶם הַפְּצִיר בָּם הַדִּיּוֹן שִׁיִּסְפִימוּ שְׁנֵיהֶם לְפִשְׁרָה וּבְכֵן תִּקְעוּ כַּפֶּם לְאַשְׁר וּלְקַיִים כֹּל לְאַשְׁר יִמְצָא בִּינֵיהֶם פֶּשֶׁר דְּבָר וְהַדִּיּוֹן לְאַחַר שֶׁהִגִּיד לָהֶם הַפְּשָׁרָה שִׁישְׁלְמוּ הַחֹב לְזַמְנֵיהֶם חֲזָר וְשָׁאֵל מֵהֶם שִׁיִּקְיִמוּ הַפְּשָׁרָה וְלֹא יִחְזְרוּ בָּהּ חֲזָרוּ וְתִקְעוּ כַּפֶּם לְאַשְׁר וּלְקַיִים וְשָׁלֵא לְבַטְלָהּ כֹּלל וְהִנֵּה עָתָה כְּשֶׁנִּתְפָּרְסָם שֶׁפֶסֶל הַקִּיסָר הַמְטַבְּעוֹת הַגְּרוּעוֹת וְהַעֲמִיד מְטַבְּעוֹת טוֹבִים וְנִפְיָם שֶׁשְׁמַנָּה פִּיהֶם מִן הָרֵאשׁוֹנִי יִהְיוּ נִתְנִים בְּעַד פִּיהֶם אֶחָד הַטוֹב שִׁיּוֹצֵא עֲכָשְׁיוֹ חֲזָרוּ הַלּוּיִם מִן הַפְּשָׁרָה וְאָמְרוּ שֶׁאִין כֹּחַ בְּשׁוּם שְׁבוּעָה וְתִקְיַעַת כִּפָּה לְהַכְנִיסָם בְּחִיּוֹב הַתְּשָׁלוּמִין כִּינָן שִׁישׁ בַּתְּשָׁלוּמִין אֱלוֹ אִיסוּר רִיבִית גְּמוּר וְהִיתָה שְׁאֵלְתוֹ אִם טַעְנַת הַלּוּיִן טַעְנָה אִם לָאוּ: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דָּאָף ע"פ שְׁכַפְרָה כְּתִב הַר"ן בַּתְּשׁוּבָה לְגַבִּי רִיבִית דְּדַבְרֵיהֶם שֶׁאֲפִילוֹ נִשְׁבַּע לְפָרְעָה הַרִיבִית אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְפָרְעָה וּמְבִיאֵוּ ב"י ב"ד ס' רל"ט וְכָף פֶּסֶק בַּש"ע וּא"כ אֲפִילוֹ אִם ת"ל דְּהַלְכָה דְּבַהוֹסִיפוּ יוֹתֵר מִחֲנוּמָשׁ אִינוּ אֱלֵא אֲבָק רִיבִית וּכְהַרְמַב"ם א"ה אִין כֹּחַ בַּתְּקִיעַת כְּפוֹ לְכוּפֹה לְפָרְעָה מַה שֶׁהוּא אִיסוּר מְדַרְבְּנָן מְכַל מְקוֹם נִרְאָה דְלִמְאִי שֶׁפְּתַבְּנוּ לַפַּע"ד דְּבַנ"ד אִין בּוֹ מִשׁוּם אִיסוּר רִיבִית כֹּל עֵינְקָר א"כ חָלָה הַתְּקִיעוֹת כִּפָּה לְקַיִים הַפְּשָׁרָה וְכוּפִין אוֹתוֹ לְפָרְעָה ע"פ הַתְּקִיעוֹת כִּפָּה הַנִּרְאָה לַפַּע"ד כְּתַבְּתִי וְחַתְּמַתִּי שְׁמִי אֲנִכִי הַקָּטָן וְהַצָּעִי יוֹאֵל ב' י"א לְמַבִּי"ה שַׁפ"ד פֶּה קַק"ק ה"ק:.

שָׁאֵלָה יז פְּרוֹכַת נַעֲשֶׂה מִמְעִיל יִשְׁן שֶׁהִיא מְלַבּוֹשׁ לְאַשָׁה יְדוּעָה בַּקְהָל וְשָׁמָּה שָׁל הָאִשָּׁה חֲקוּקָה עַל הַפְּרוֹכַת לְזַכֵּר נִשְׁמַתָּה וְהוּא קְרוּעַ אִי שָׁרִי לַעֲשׂוֹת מִמְנָה פְּרִיסָה עַל הַשְּׁלַחָן אוֹ עַל הַעֲמוּד לְפָנֵי הַש"ץ אוֹ פְּרִיסָה לְחֹפֶת חֲתָן וְכֵלָה: תְּשׁוּבָה לֹא עָשׂוּ כַּהֲגֹן לְתַמְנָן פְּרוֹכַת מִמְעִיל שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁ בּוֹ הַדִּיּוֹט (א"ח ס' קכ"ג ס' כ"א) וְכַמ"ש בְּאַגְוֹדָה פָּרַק הַקּוּמִץ רַבָּה וְהִבִּיאֵוּ מְהֵרָא לְבַתְּשׁוּבָה בְּסִי קי"ד וְאִין צָרִיף לֹאמַר מְלַבּוֹשׁ אִשָּׁה דְּבַפְּרָק קָמָא דַּע"ז קְאָמְרִינָן וְלֹא בְּגָדֵי צְבַע אִשָּׁה אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל אֲפִילוֹ שְׁטוּחִין עַל גְּבִי כְּתוּב וְאָף עַפ"י דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּנִקְא בְּחִיָּה אֲבָל לְאַחַר מוֹתָה לֹא שִׁיף הַרְהוּר וְכַדְאָמַר פָּרַק נְגַמַר הַדִּין אֲלֵיכָּא דַּר' יְהוּדָא דְלַגְבֵי סוּטָה חֲזִישׁ לְהַרְהוּרֵי וּלְגַבֵי אִשָּׁה הַנְּסַקְלַת עָרוּם לֹא חֲזִישׁ לְהַרְהוּר וְקְאָמַר רַבָּה דְּגַבֵי סוּטָה הִינּוּ טַעְמָא שְׁמָא יוֹצֵאָה מְב"ד זַכָּאֵי וְיִתְגַּרוּ בָּהּ פְּרַחֵי כְּהוֹנָה הַכָּא הָא אִיִּקְטָלָא וְכ"ת אֵתָא לְאִיתְגַּוְרֵי בְּאַחְרֵיִינִיתָא אָמַר רַבָּה גְּמִירָא אִין הִיצָה"ר שׁוֹלֵט אֱלֵא בְּמִי שֶׁעֵינֵינוּ רוֹאוֹת א"ה אִיכָּא לְמַדְחֵי וּלְמִימַר דַּע"כ פ' אִיכָּא חֲשָׁשָׁא וְהַרְהוּרָא בְּמַקְצָת אֱלֵא דְלַגְבֵי אִשָּׁה הַנְּסַקְלַת עָרוּם כִּינָן דְּהַכִּי הוּי דִּינָא דְּאוּרִיִּיתָא לְסַקְלִינָה עָרוּם לֹא חֲזִישִׁינָן לְהַרְהוּרָא וְתַדַּע שֶׁהִרִי פ"ק דְּתַעֲנִי וּפ"ק דְּמַגִּילָה קְאָמַר ר"י כֹּל הָאוּמַר רָחַב רָחַב ב' פְּעָמִים מִיָּד נִקְרִי א"ל רַב נִחְמָן אָנָּא אָמִינָא וְלֹא אִיכָּפַת לִי א"ל כִּי קְאָמְרִינָא בְּיִדְעָה וּבְמִכִּירָה וּבְמִזְפִּיר אֵת שְׁמָה קְאָמְרִינָא וּפִי רש"י בְּיִדְעָה הִינּוּ מְכִירָה אֲלֵמָא מִשְׁמַע דְּבִיּוֹדְעָה אָף לְאַחַר מִיתָה מִיָּד נִקְרִי דְּאִי בְּחִי' דְּוִוְקָא פְּשִׁיטָא דְּאִיכָּא הַרְהוּר בְּכָל אִשָּׁה בְּחִיָּה כְּשֶׁנִּתְמַן דַּעַת עָלֶיהָ וְאֲפִילוֹ אִינוּ מְזַפִּיר אֵת שְׁמָה אֱלֵא בְּעַל פְּרוֹכָה מְדַקְאָמַר וּמְזַפִּיר אֵת שְׁמָה דְּלְאַחַר מִיתָה קָא מִיִּירִי וְהַשְׁתָּא הַרוּאָה בְּגָדֵי צְבַע אִשָּׁה בְּיִדְעָה אִיכָּא הַרְהוּרֵי אָף לְאַחַר מִיתָה וְתוֹ דְּהָא לְמַדִּינוּ דְּבַגְדֵי צְבַע אִשָּׁה מְבִיאִים לִידֵי הַרְהוּרִים וְא"כ עֲשׂוּיִין לִיצָה"ר וְאִין רְאוּיִין לְתַשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה וְרַא' מְפָרְאוֹת הַצּוּבָאוֹת שְׁלֵא קְבָלָם מַרְע"ה אֱלֵא ע"פ הַדְּיָבוּר אֲכֹן נִרְאָה וְדָאֵי דְּהַקְדָּשׁ חָל עָלֶיהָ בְּדִיעְבַד כְּמוֹ שְׁאַבָּאָר אֱלֵא

דאין להשתמש בו לפני הארון פינן דאיכא פרוכת אחר: ומה שרוצים לעשות ממנו פריסה על השלחן וכו' נראה דאין לעשות ממנו חופה דאף ע"פ דב"י פתב (שם קנ"ד ס"ו הגה') דפרוכת שלנו תשמיש דתשמיש הוא שיקרי אין מנהגינו כלל להניח ס"ת על הפרוכת א"כ אינו תשמיש לס"ת אלא לארון עכ"ל מ"מ ודאי דקדושת ב"ה אית ביה והשתא הוי הורדה לעשות ממנו חופה דתשמיש הדיוט הוא וכמ"ש הרשב"א (שם ס"י) בתשובה שאסור לעשות עטרות ס"ת בראשי חתנים משום דתשמיש הדיוט הוא דאין זה לומר דנוקא עטרות ס"ת שהם תשמיש קדושה שיקרי מהרי"ו בכתביו רכ"ה פסק דאסור לשנות הפלונסות לפחים מפני שהפלונסות שהם תשמיש דתשמיש קדושת ב"ה יש בהם והפחים אינן אלא לסימנים בעלמא כו' אלמא אפילו תשמיש דתשמיש אסור לשנותו לדבר שהוא צורך להדיוט אף ע"פ שהוא לדבר מצוה פינו דלית ביה קדושה והוא דבר פשוט: ואין לומר דכיון דלא הנה ראוי לעשות ממנו תשמיש לקדושה א"כ לא חלה עליו שם קדושה דכה"ג פתב בפרדכי בשם הר"י מווינא על ארון שנעשה מבנין אבנים ז"ל ותו נראה בעיני דהואיל שהיו מקלקלים ס"ת שהיו מונחים בתוכו א"כ לא הנה ראוי לתשמיש קדושה ולא חלה עליו שם קדושה דהא לא מיקרי תשמישתין דידיה אלא מזיק דידיה הואיל והוא מקלקלה עכ"ל דהא ונדאי שאני התם דהנה מזיק דידיה אבל נ"ד דליכא מזיק למה לא יחול עליו שום קדושה וה"א להדיא בפרק נגמר הדין כפה שהוא טמא מדרס ונתנוהו לספר טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס כו' אלמא דאף מלבדו לאשה כמו צעיר כמו שפירש רש"י לשם פעמים שמקפלתו ויושבת עליו או נשענת ראשה עליה אם נתנוהו לס"ת קדוש בדיעבד אף עפ"י שהיה משתמש בו הדיוט מקודם ואף עפ"י שהוא בגדי צבע אשה: ועוד נראה דע"כ לא אסור ספר האגודה אלא לעשות ממנו תשמיש קדושה אבל תשמיש דתשמיש שרי לעשותו מדבר שנשתמש בו הדיוט ואף עפ"י דבתשובות מהרי"ל פתב להך איסורא אפרוכת וכו' נראה מדברי מהר"מ בפרדכי ר"פ ר' ישמעאל ונה לשונו ר"מ פסק תכשיטי כומרים נהי דמותרים מ"מ לדבר מצוה לציץ טלית אין נכון לעשותו ממנו וכה"ג איכא פ' דם חטאת דבעינין מנבח שלא נשתמש בו הדיוט ונהי דלגבי טלית לא היינו אוסרין אם נשתמש בו הדיוט מ"מ אם נשתמש בו לעכומ"ז נראה דאסור עכ"ל אלמא דאף לגבי טלית שאין שם תשמיש קדושה פל עיקר רצה להביא ראיה מההיא דפרק דם חטאת ואותה ראיה הביא האגודה על תשמיש קדושה משמע שאסור כל מיילי דקדושה ואפילו אינו אלא תשמיש דתשמיש ואע"ג דר"מ מסיק דלגבי טלית לא היינו אוסרין כו' מפל מקום פרוכת ודאי אסור לפי הראיה דפרק דם חטאת אפי' הכי נראה דכל זה אינו אלא איסורא לכתחילה אבל דיעבד ודאי לית לן בה פינו דאינו אלא תשמיש דתשמיש אכן לעשות לו ממנו פריסה על השלחן נראה דשרי דעללי' היא דהפריסה על השלחן הנה תשמיש קדושה שהס"ת מונחת עליו ממש ודינו כשאר מפות שמכסין בהם הס"ת וכו' פסק מהר"מ מפדואה סימן פ"ב והוא דבר פשוט אבל לעשות ממנה פריסה על העמוד שלפני הארון להניח עליו מחזור וסידור שהש"ץ מתפלל מתוכו צל"ע דלכאורה הנה נראה דאסור דמה קדושה יש בפריסה זו דאינו תשמיש לסידור ומחזור בזמנינו זה שהספרים מכורכים בדפים ובעורות וא"כ הורדה היא לפרוכת דהנה תשמיש דתשמיש לס"ת אכן נראה עיקר דשרי שיקרי בפ' בני העיר שנינו מפרו תיבה לוקחין מטפחת מטפחת יקחו ספרים

ספרים לוקחין תורה אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים ספרים לא יקחו מטפחת לא יקחו תורה כו' ופ' תיבה היינו הארון לפי פירוש רש"י פהא דאמר פ' ואלו נאמרין אין הש"ץ רשאי להפשיט התיבה בציבור כו' וכו' פירוש הטור וכן בריש פ' תעניות פיצד מוציאין את התיבה לרחוב' של עיר כו' וכן בפרק בני העיר אמר רבא האי תיבותא דאירפט כו' ותו איתא התם האי בי כנישתא דיהודאי רומאי דהנה פתוח להיא אידרונא כו' עד א"ל דלו תיבותא כו' ופירש רש"י הגביהו הארון ממקומו וזהו מ"ש שם הש"ץ היורד לפני התיבה ר"ל לפני הארון מכל הליו נראה דתיבה שהוזכר בגמרא בענין זה פירשו הארון שמונחים בו ס"ת ויש לתמוה במ"ש ב"י בשם מהר"י ו' חביב בטור סימן ק"ן דמ"ש וכלפי התיבה קאי על הבימה הפה מה שכתבנו דתיבה היא הארון ותו שהרי הטור פתב להדיא בסי' קנ"ד אין עושין מתיבה פסא לס"ת כו' וכסא לס"ת היינו פורסייא הנזכר בגמרא ורש"י פ' להדיא פורסייא בימה של עץ אלמא דאי אפשר לפרש תיבה על הבימה אלא על הארון וצריך לומר דהנה קשה למהר"י ו' חביב מ"ש הטור וכלפי התיבה אחר שכבר אמר וכלפי ההיכל דאם נפרש דתיבה היינו ארון א"כ היינו היכל וע"כ נדחק לפרש דמ"ש וכלפי התיבה קאי על הבימה: ולפע"ד נראה דאין פירוש נכון כדפרישית וקושיתו נמי אינו קושיא שהרי גם הרמב"ם פתוב להדיא פה בפ"א מ"ה ונ"ל ובנין בו היכל שמוניתו בו ס"ת ובנין היכל זה ברוח שמתפללין כנגדה באותה העיר כדי שיהו פניהם אל מול ההיכל פשיעמדו לתפלה ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי שאומר לעם דברי פיבושין כדי שישמעו פולם וכשמעמידין התיבה שיש בה ס"ת מעמידן באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם פיצד כו': מבואר להדיא דתיבה ובימה והיכל שלשה דברים נפרדים הם דההיכל קבוע בפותל והוא הנקרא ארון הקדש והבימה היא קבוע באמצע הבית והתיבה היא בין ההיכל לבימה ואיננה קבוע אלא כמו פלי דעלמא ובשורה אחד ישבו הזקנים בין ההיכל לתיבה ופניהם כלפי התיבה וכלפי העם ואחוריהם כלפי ההיכל וכל העם יושבים שורות שורות ופניהם כלפי התיבה וכלפי הזקנים וכלפי העם ואחוריהם מקצת כלפי הבימה ומקצת כלפי הפותל שאחורי הבימה פה הוא מבואר מלשון הרמב"ם ואחריו נמשך הטור ומה שקשה לפי זה דמה צורך בשניהם בתיבה וגם בהיכל תשובה לדבר התיבה הי' צריכין להוציאן לרחוב העיר בתעניות ובמעמדות ולפיכך לא היתה קבוע אלא מיטלטל והיכל הי' צריך לבנות בנין קבוע לס"ת לכבוד ולקנושה גוגמת ארון העדות שהיה בקדש הקדשים והיינו דאמרי בפרק ב"מ רשפ"א בעון שני דברים עמי הארץ מתים על שקורין לארון הקדש ארנא ולבה"כ בית והשתא קשה הלא רבא קרי לי' תיבות פדאמר האי תיבותא דאירפט כו' וכן דלו תיבותא כו' ומה לי ארנא ומה לי תיבותא אלא ונדאי דתיתי גינהו דהו תיבותא לא הוי פי אם פלי בעלמא ולא בנין אבל ההיכל עשה ביופי וננוי לכבוד ולקנושה גוגמת ארון העדות שהי' מצופה זהב מבית ומבחוץ וע"כ היו נענשים על שהיו קוראין אותו ארנא והכא משמע במרדכי בתשובת הר"י מווינא כדפרישי' ודלא פמה שפירש התוספת פרק במה מדליקין והשתא לפי זה דתיבה הוא פלי שמונח בו ס"ת ושנינו מכרו תיבה לוקחים מטפחת מטפחת יקחו ספרים כו' אלמא דקנושת ספרים גדולה מקנושת התיבה וכיון דפרוכת איננה אלא תשמיש לארון כ"ש שיכולין לעשות ממנו תשמיש לספרים והשתא שפיר יכול לעשות מפרוכת

פְּרִיסָה עַל הָעֲמוּד שְׁמַנִּית לְשֵׁם הַש"ץ מַחְזוֹר וְסִידוֹר דְּהַפְּרִיס' הוּא לְכָבוֹד הַסְּפָרִים שְׁמַנִּיחִים עַל הָעֲמוּד דְּנִגְמַת פְּרִיסַת הַשְּׁלֶחֶן לַס"ת וְאֵף עַפ"י שְׁאִינוּ דוֹמָה מִמֶּשׁ לַס"ת שְׁהִיא עֲרוּמָה מֵה שְׁאִין כֵּן סְפָרִים בְּזַמְנֵינוּ שֶׁהֵם פְּרוּכִים בְּדַפִּים וּבְעוֹרוֹת דְּסוּף סוּף פִּינּוֹן דְּהַפְּרִיסָה הִיא לְכָבוֹד לְתַשְׁמִישׁ הַסְּפָרִים ה"ל דִּין תַּשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה וְהוּא יוֹתֵר מִקְדוּשַׁת פְּרוּכַת דְּאִינְגָּה אֲלֵא תַשְׁמִישׁ לְאָרוֹן: אֲכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מִפְּרַש"י בְּמַתְנֵי שְׁפָתַי וְז"ל לֹקָחִים סְפָרִים נְבִיאִים וְכַתוּבֵי וְהִרְמַב"ם וְהַטּוֹר פָּתְבוּ מְכָרוּ מְטַפְּחוֹת לֹקָחִין בְּדַמְיוֹ חֲנוּמְשִׁים נִרְאָה דְּדוֹקָא חֲנוּמְשִׁים וְנְבִיאִים וְכַתוּבִים אֲבָל סִידוּרִים וּמַחְזוּרִים אֵין בְּהֵם קְדוּשַׁת חֲנוּמְשִׁים וּבְנְבִיאִים וְכַתוּבִים מִיְהוּ נִרְאָה דְּאֵין חִילוּק וְהָא דְנִקְטוּ הַגְּאוּנִים בְּדַבְרֵיהֶם נְבִיאִים וְכַתוּבִים וְחֲנוּמְשִׁים אֵינוּ אֲלֵא פְּדֵי לִיָּשֵׁב הָא דְתַנְיָא בְּסִיפָא סְפָרִים לֹקָחִים תוֹרָה אֲלֵמָא שְׁאִין בְּכָלֵל הַסְּפָרִים ס"ת כִּי אִם קְדוּשׁוֹת חֲנוּמְשִׁין וּלְפִירוּשׁ רַש"י אֵינְרִי בְּנְבִיאִים וְכַתוּבִים אֲבָל וְנֹדַאי דְגַם סִידוּרִים וּמַחְזוּרִים יֵשׁ בְּהֵן קְדוּשַׁת נְבִיאִים וְכַתוּבִים וְחֲנוּמְשִׁין כְּשֶׁהֵן בְּכַתִּיבָה אֲלֵא דְאוֹתָן שְׁנַדְפְּסוּ וְנֹדַאי דְּאֵין בְּהֵן כ"כ קְדוּשָׁה כְּקְדוּשַׁת פְּתִיבָה: מְפָל הֵלִין נִרְאָה דְּהַפְּרוּכַת דְּהוּא תַשְׁמִישׁ לְאָרוֹן אִם יַעֲשֶׂה מְמַנּוּ פְּרוּסָה עַל הַשְּׁלֶחֶן אוֹ פְּרוּסָה עַל הָעֲמוּד עֲלֵיָהּ הוּא וְאֵף ע"פ דְּהַטּוֹר בְּסִי' קנ"ד פְּתַי וְז"ל וְכֵן מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מוֹיִלוֹן גְּדוּל וִילוֹן קֶטֶן אוֹ לַעֲשׂוֹת מְמַנּוּ פִּיס לַס"ת אֲבָל לַעֲשׂוֹת מְמַנָּה פִּיס לְחֲנוּמְשׁ אֲסוּר כו' הֵינְנוּ דְּנוֹקָא בּוֹיִלוֹן שְׁדַרְכוּ לְפַעְעִים לְהַנִּיחַ עֲלֵיו ס"ת כְּאֲשֶׁר נִזְכַּר בְּגִמְרָא וְכַמוּ שְׁהוּא בְּקַהֲלוֹת קְטַנּוֹת לְשֵׁם וְנֹדַאי אֲסוּר לַעֲשׂוֹת מְפָרוּכַת פְּרוּסָה עַל הָעֲמוּד כִּי אִם פְּרִיסָה עַל הַשְּׁלֶחֶן דְּזֵהוּ וְנֹדַאי שְׁרִי דְאוֹתוֹ וִילוֹן הוּא תַשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה כַּמ"ש הַטּוֹר קְנֻדָּם לְזֵה וִילוֹן שְׁתוּלִין לְפָנֵי הַהִיכָל יֵשׁ בְּהֵן קְדוּשָׁה וְצָרִיף לְגוּנָן כו' וּלְפִיכָף פְּשַׁעוּשִׁין מְמַנּוּ פִּיס לְחֲנוּמְשׁ הוֹרְדָה הִיא אֲבָל פְּרוּכַת בְּקַהֲלוֹת גְּדוּלוֹת שְׁמַעוּלָם אֵין פּוֹרְסִין עֲלֵיו ס"ת וְאֵינְנוּ אֲלֵא תַשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ אִם יַעֲשֶׂה מְמַנּוּ פְּרִיסָה לְסְפָרִים עֲלֵיָהּ הִיא לוֹ: אֲכֵן עֲדִיין צְרִיכִים אָנוּ לְמוֹדְעֵי בְּפִירֵשׁ רַש"י שְׁפָתַי אֵהָא דְקָאֵמֵר רַבָּא מְרִישׁ הֵנּוּ אֲמִינָא הִיא פְּרִיסָה תַשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ הוּא כו' פְּתַי רַש"י פְּרִיסָה יְרִיעָה שְׁפוֹרְסִים סְבִיבוֹת הָאָרוֹן מְבַפְּנִים כו' דְּמֵאֲחַר שְׁלֵא פִירֵשׁ ג"כ שְׁפוֹרְסִים סְבִיבוֹת הָאָרוֹן מְבַחוּץ וְכַמוּ שְׁפִירֵשׁ הַתּוֹסְפוֹת יִרְאָה דַּס"ל לְרַש"י דְּפְרִיסָה שְׁמַבְחוּץ לֹא הֵנּוּ תַשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ אֲפִילוּ לֹא עֵינְפִי בִּיהֵ ס"ת פְּלָל וְהֵנּוּ דְכָל מִיָּדִי שְׁתוּלִין סְבִיבוֹת הָאָרוֹן מְבַחוּץ לְכָבוֹד ס"ת עֲבִידֵי שְׁהָרִי עֲטוּרוֹת פְּסָף וְנִהָב שְׁתוּלִין סְבִיבוֹת הָאָרוֹן מְבַחוּץ בַּע"כ דְּלְכָבוֹד ס"ת עֲבִידֵי וְאֵף ע"פ שְׁאִינוּ עַל הַס"ת מְמַשׁ א"כ ה"ה הַפְּרוּכַת שְׁמַבְחוּץ דְּדוֹקָא הִירְיעָה שְׁפוֹרְסֵי סְבִיבוֹת הָאָרוֹן מְבַפְּנִים שְׁאִינוּ בָּא כִּי אִם לִינִיפוֹת פְּנִימִית הָאָרוֹן מְבַפְּנִים שְׁהָרִי הִירְיעָה הִיא קְבוּעָה בְּנוּיִן שְׁבַגּוּף הָאָרוֹן מְבַפְּנִים לְכָבוֹד הָאָרוֹן הוּא וּלְפִיכָף ס"ד דְּרַבָּא דְּהֵנּוּ תַשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ אֲבָל הַיִּלּוֹן שְׁמַבְחוּץ לְפָנֵי הָאָרוֹן הוּא דְּנִגְמַת הַפְּרוּכַת שְׁבַמְשַׁכְּן שְׁפָתוֹב בּוֹ וְהַבְּדִילָה לְכֵם הַפְּרוּכַת וְגו' וּלְפִיכָף הוּא פְּרוּס לְפָנֵי הָאָרוֹן וְלֹא גַם מְצִידֵי הָאָרוֹן דְּלְכָבוֹד הַס"ת עֲבִידֵי וַא"כ לְפִי זֵה הֵנּוּ לִיהֵ תַשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹת מְמַנּוּ פְּרוּסָה עַל הָעֲמוּד וְאֵעַפ"י שְׁתו' חִלְקוּ עַל פִּירֵשׁ רַש"י וְכֵן הָעֲרוּף בְּעֲרֻף פָּרַס וְהַסְפִּימוּ לְזֵה הָאֲחֲרוּנִים ב"י וּמַהֲר"מ מְפָדוּאָה וּמַהֲרַמ"א כְּנִרְאָה מְדַבְרֵיהֶם א"ה אֵין לְהַקְל כְּנִגְדַּת פ' רַש"י אֲכֵן נִרְאָה עֵיקַר דְּרַש"י ז"ל לֹא הִיָּתָה כְּוֹנְנָתוֹ לְהוֹרוֹת דִּין וְלוֹמֵר דְּדוֹקָא מְבַפְּנִים אֲבָל מְבַחוּץ הוּי תַשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה דְּפְשִׁטָּא דְּאֲפִילוּ מְבַחוּץ נְמִי לֹא הֵנּוּ אֲלֵא תַשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ וּמַה שְׁפִירֵשׁ מְבַפְּנִים הוּא לְפִי שְׁכָף הִיָּה הַמְנַהֵג אֲרָצוֹ וְאֵף עַכְשִׁיו כָּף הוּא הַמְנַהֵג בְּקִצַּת אֲרָצוֹת לְפִי מַה שְׁשַׁמְעֵנוּ אֲבָל לַעֲנִין

דינא אין לחלק בין מבפנים למבחוץ והלכך יש להתיר לעשות מפרוכת שהוא תשמיש
דתשמיש פרוסה על העמוד ומניח לשם הש"ץ הסידור והמחזור כל שכן שיש לעשות
ממנו פרוסה על השלחן אבל אסור לעשות ממנו חנופה לחתן ולפלה הנראה לפע"ד
כתבתי בקצרה אני הקטן והצעיר יואל בלא"א פמוהרר שמואל ז"ל ה"ה: שאלה יח
ראובן ושמעון ולוי אחים ירשו בית וקוצר מאביהם ויששכר קנה חלק ראובן ושמעון
ובא הקהל לסלק אותם כי הם המצרגנים ויששכר משיב פה היה המעשה האחים פולם
השכירו חצי הבית ליהודא על שנה עד תשרי ואני שפרתיו מיהודא ברצון האחים על
חצי שנה מר"ח אייר שס"ד עד תשרי שס"ה ואחר פה שפרתיו עוד מהאחים מתשרי
שס"ה עד תשרי שס"ו ואחר פה בזמן שלשה חדשים קניתי חלק הבית מראובן ושמעון
ומאחר שתחילה דרתי בשכירות אין בו משום דינא דבר מצרא עוד טען מאחר שהבית
הוא עומד מצד מזרח במצרו של עובדי כוכבים ומזלות והיה לנו לחוש שפא עובדי
כוכבים ומזלות יקחנו ארי הברחתי מן המצר ואין בו משום דד"מ הקהל משיבים יותר
טוב וישר להרחיב חצר ב"ה מפמה טעמים גם יש בזה תיקון גדול לכל הקהל לבנות
כיפה בבנין אבנים באמצע החצר ויהיה ריח גדול מפל סביבו ואפשר בזה הצלה על
כל צרה שלא תבא גם ראוי וישר שיהיו כל הבתים של הקהל בחצר אחד לא מפניו
אחד הנה ואחד הנה ועוד האריכו שני הצדדים בטענותיהם אבל אלה הם תורף דבריהם
למען אחי ורעי אדברה נא דברי שלום ואמת באמתה של תורה למען בית המקדש מעט
אבקשה לעשות הטוב והישר בדינא דבר מצרא ה' יתן לי עוז ויחיל לגמור ולהחיל:
תשובה מה שטוען יששכר כיון שדר בשכירות אין משום דינא דבר מצרא שאין בעל
המצרן יכול לסלקו הנה ונדאי פן הוא לפי דברי הרב המגיד שפי' דברי הרמב"ם בפרק
"ב מהלכות שכנים כמה שכתב השכירות אין בו משום דין פן המצר שלמדו הרמב"ם
בק"ו ממשכונה דאיתא בגמרא משכונה לית בה משום דינא דבר מצרא וכתב הרמב"ם
דהיינו לומר היינו הממשכן מקום ואח"כ מכרו לזה שהוא ממנשפן בידו אין בו משום
דין פן המצר ולמדנו שכירות בק"ו ממשכונה דאם השכיר ביתו לאחד ואחר פה מכרה
לו דאין פן המצר יכול להוציאה מידו והק"ו הוא בדרה זזה ומה משכונה דאף על גב
דבעינו שיהא דר בה המלנה כמו שכתב המרדכי בפרק המקבל בשם מהר"ם מפל מקום
אינה קנויה לו וא"ה אם קדם וקנה זכה שכירות שגם פה היא קנויה לו דשכירות ליומיה
ממכר הוא לא כ"ש שאם קדם וקנה דזכה זו היא דעת הרב המגיד בק"ו שלו והיא סברת
מהר"ם על פי הירושלמי שהביא הרא"ש (סימן שי"ב ס"א בהג"ה) בסוף פרק השואל
דמי שהשפין ביתו במשכונא דסוריא או כל ימיו בכף וכף לשנה כל זמן שלא יפדנה ולא
היה ליה מעות לפדות ורצה למכרה יצא המלנה מיד אבל משפיר בית לשנה וצריך
למכרה צריך להניח לשוכר בבית עד שישלים זמנו דשכירות לזמן קצוב כמכר דמי הרי
מבואר דשכירות עדיף ממשכונא משום דשכירות ליומיה ממכר הוא מה שאין פן
במשכונה ולא דיבר נכונה הרב הגדול מהר"ש לוריא בתשובתו על הרב המגיד דלא דק
משום דשכירות ליומיה ממכר הוא אינו לכל מילי כמו שכתב התוספות בפרק הזהב:
ואני אומר דכוננת התוספות לשם וכן בפ' קמא דע"ז אינו אלא לומר דדבר תורה נדאי
לא קניא שכירות אלא לגבי אונאה דכתיב ממכר מיותר ומ"ה עובר בלאו דלא תונו
השכירות כמו אממכר ולהכי נמי החרירו ואמרו בפ"ק דע"ז אף במקום שאמרו להשכיר

לא לבית דירה אֶמְרוּ מִשׁוּם דְּכַתִּיב לֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל תּוֹף בֵּיתָהּ וּבִכְהֵן שִׁישְׁכֵר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל לֹא יֵאֱכָלְנָה פְּרִשֵׁי תְרוּמָה מִשׁוּם דְּשִׁכִּירוֹת לֹא קִנְיָא דְּבֵר תּוֹרָה אֲבָל מְדַרְבְּנֵן וְדַאי קִנְיָא שִׁכִּירוֹת כְּדָא מֵר' אֶלְעָזָר בְּפִרְקָא מְרִנְיָה וּבְפִרְקָא הַשּׁוֹאֵל כְּדָרָה שִׁתְקִנוּ מְשִׁיכָה בְּלִקְוֹחוֹת כְּהַ תְּקִנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִין וּכְשֵׁם שֶׁהִקְרַע נִיקְנִית בְּכֶסֶף וּבִשְׁטַר וּבְחֻזְקָה כְּהַ שִׁכִּירוֹת קִרְקַע נִיקְנִית בְּכֶסֶף כּו' וְלֹא מְדַאֲרִינָא קָאֵמֵר דְּשִׁכִּירוֹת קִרְקַע נִיקְנִית בְּכֶסֶף כּו' שֶׁהָרִי הֵנָּה קִרְאִי דִּילְפִינֵן מִיְנִיָּהוּ דְּקִרְקַע נִיקְנִית בְּכֶסֶף וְכו' בְּפִרְקָא קָאֵמֵר דְּקִידוּשֵׁין לֹא אִיירִי אֶלָּא בְּמִמְכָּר וּד"ת וְדַאי שִׁכִּירוֹת לֹא קִנְיָא אֶלָּא תְּקִנְתָּ חֲכָמִים הוּא דְּשִׁכִּירוֹת קִרְקַע קִנְיָא בְּכֶסֶף כּו' כְּמוֹ מְמַכֵּר מִשׁוּם דְּשִׁכִּירוֹת לְיוֹמִיָּה מְמַכֵּר הוּא מְדַרְבְּנֵן וְלִהְיֵי כְּתַב הָרַמְבַּ"ם בַּ"ז מֵהַלְכוֹת שִׁכִּירוֹת וּבַח"מ סִימָן שֵׁט"ו דְּכָשֵׁם שֶׁמִּתְנָה אָדָם כָּל תְּנַאי שִׁיִּרְצֶה בְּמִקְחָא וּמְמַכֵּר כְּהַ מִתְנָה בְּשִׁכִּירוֹת שֶׁהִשְׁכִּירוֹת מְכוּרָה לְזִמְן קָצוּב הוּא כִּהְיָא דְמַהֲר"מ וְהָרַ"ש בְּפִרְקָא הַשּׁוֹאֵל שֶׁהִבְאִתִּי וְכו"כ בַּח"מ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם בְּסִימָן שִׁי"ב ע"ש וְאִם כֵּן לְגַבֵּי דִינָא דְּבֵר מְצָרָא דְּאִינוּ אֶלָּא תְּקִנְתָּ חֲכָמִים פְּשִׁיטָא דְּאִמְרִינֵן דְּשִׁכִּירוֹת לְיוֹמִיָּה מְמַכֵּר הוּא אֶלָּא שִׁישׁ לְדַקְדָּק עַל מַה שֶׁפִּירֵשׁ הָרַב הַמַּגִּיד בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁהוֹצִיא דִּין הַשִּׁכִּירוֹת בַּק"ו לְמַשְׁכָּנוֹת דַּא"כ הֵנָּה לִיָּה לְהָרַמְבַּ"ם לְכַתּוּב תַּחֲלָה דִּין מְשַׁכְּנָתָא הַמְּפֹרָשׁ בְּתַלְמוּד וְאַח"כ הֵנָּה לִיָּה לְזִמְרָן וְכוּן מִי שֶׁשָּׁכַר כּו' מֵאַחַר שֶׁדִּין הַשִּׁכִּירוֹת נִלְמַד מִמְשַׁכְּוֹנָה וְעוֹד שֶׁכָּבֵר נוֹדַע דְּרַכּוּ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם בְּחִיבּוּרוֹ שֶׁאִינוּ כּוֹתֵב דִּין חֲדָשׁ מִדְּעַתָּה בְּסֵתָם כָּל שֶׁאִינוּ מְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה וּבְגִמְרָא אוֹ בְּדִבְרֵי הַגְּאֹנִים אֶלָּא כּוֹתֵב יִרְאֶה לִי וְכֵאֵן כְּתַב דִּין הַשִּׁכִּירוֹת בְּסֵתָם: וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמַה כְּתַב בְּשִׁכִּירוֹת בְּסֵתָם הַשִּׁכִּירוֹת אֵין בֵּה מִשׁוּם דִּין בֵּן הַמְּצָר וּבְמִשְׁכָּנוֹת כְּתַב הַמְּמַשְׁכֵּן מְקוֹם וְאַח"כ מְכָרוּ לָזֶה שֶׁהוּא מְמוֹשְׁשָׁן בְּיָדוֹ אֵין בּוֹ מִשׁוּם דִּין בֵּן הַמְּצָר וְלֹא כְּתַב נְמִי בְּסֵתָם מִשְׁכָּנוֹת אֵין בֵּה מִשׁוּם דִּין בֵּן הַמְּצָר אוֹ בְּשִׁכִּירוֹת הֵנָּה לִיָּה לְבָאֵר גַּם כֵּן וְלִזְמֵר הַמְּשַׁכֵּיר מְקוֹם וְאַח"כ מְכָרוּ לָזֶה כּו' לְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל הָרַב הַמַּגִּיד וְעוֹד שֶׁבְּאִתּוֹ פִּרְקָא כְּתַב הָרַמְבַּ"ם לְפִיכָהּ אִם טַעַן הַלּוֹקֵחַ וְאִמֵּר גִּזְלוֹן אִתְּהָ לְשִׁדְּהָ זֹה אוֹ שׁוֹכֵר אוֹ מְמוֹשְׁשָׁן צָרִיךְ בְּעַל הַמְּצָר לְהִבְיָא רְאִיָּה שֶׁהוּא בְּעַל הַמְּצָר כּו' הָרִי מְבֹנָאֵר בְּדִבְרֵיו דְּלֹא דְּוֹנָקָא בְּמִשְׁכָּנוֹת מְקוֹם וְאַח"כ מְכָרוּ לָזֶה שֶׁהוּא מְמוֹשְׁשָׁן בְּיָדוֹ אִמֵּר דַּאֵין בּוֹ מִשׁוּם דְּד"מ אֶלָּא אִף בְּמוֹכֵר שְׂדֵה אֶצֶל שְׂדֵה הַתְּמַשְׁשָׁן נְמִי אֵין בּוֹ מִשׁוּם דְּד"מ וְאַ"כ קִשְׁיָה לְמַה כְּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּתַחֲלָה הַמְּמַשְׁכֵּן מְקוֹם וְאַח"כ מְכָרוּ כּו' וְלֹא כְּתַב בְּסֵתָם מִשְׁכָּנוֹת אֵין בּוֹ מִשׁוּם דִּינָא דְּבֵר מְצָרָא וְעוֹד מִנ"ל שֶׁאִף בְּשׁוֹכֵר לִית בֵּיה דְּד"מ לְחֻב לְשׁוֹכֵר שְׂדֵה אֵינוּ בַּק"ו מִמְשַׁכְּנוֹת וְנִרְאֶה בְּעִינֵי דְּבְמִשְׁכָּנוֹת דְּמִשְׁמַע בְּגִמְרָא דְּמִיירִי בְּמִשְׁכָּנוֹת שְׂדֵהוּ וְאַח"כ מְכָרָה לָזֶה שֶׁהוּא מְמוֹשְׁשָׁן בְּיָדוֹ דְּוֹמִיא דְּכָל הֵנָּה דְּקָא חֲשִׁיב הֵתָם בְּפִרְקָא הַמְּקַבֵּל לְאִשָּׁה וּלְיִתְמִי וּלְשׁוֹתְפִי כּו' וְטוֹבָא קָא חֲשִׁיב הֵתָם דְּלִית בֵּהוּ מִשׁוּם דִּינָא דְּב"מ וּפִירוּשׁוֹ שֶׁאֵין בֵּן הַמְּצָר מוֹצִיא מִיָּדָם א"כ בְּמִשְׁכָּנוֹת נְמִי הִכִּי פִירוּשׁוֹ שֶׁאִם מְכָרָה לָזֶה שֶׁהוּא מְמוֹשְׁשָׁן בְּיָדוֹ אֵין בֵּן הַמְּצָר מוֹצִיא מִיָּדוֹ לְכֵן כְּתַב גַּם הָרַמְבַּ"ם בְּחִיבּוּרוֹ בְּלִשׁוֹן זֶה כְּדִמְוֹכַח כּו' אֲבָל הַשִּׁכִּירוֹת לֹא הִזְכִּיר בְּגִמְרָא אֶלָּא בְּדִבְרֵי הַגְּאֹנִים כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא כְּתוּב בְּתוֹשׁבוֹת הַגְּאֹנִים הַנְּדַפְּסִים שֶׁבְּיַדְנוּ הַיּוֹם סִימָן שַׁצ"ג וְשַׁצ"ד דְּמִי שִׁישׁ לוֹ בֵּית בְּשִׁכִּירוֹת וְהִבִּית שֶׁאֶצְלוֹ נִמְכָּר אֵינוּ יָכוֹל לְזַכּוֹת בּוֹ מִדִּין בֵּן הַמְּצָר וְאִם קָדָם וּקְנָאוּ בֵּן הַמְּצָר יָכוֹל לְסַלְקוֹ הַשִּׁכִּיר בֵּיתוֹ לְאַחַד וְאַחַר כְּהַ מְכָרוּ לוֹ אֵין בֵּן הַמְּצָר יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ הֵנָּה הַגְּאֹנִים כְּתַבּוּ בְּפִירוּשׁ דְּלְגַבֵּי שִׁכִּירוֹת אֵין בּוֹ מִשׁוּם דִּין בֵּן הַמְּצָר כָּל עֵינָקֵר בֵּן לְזַכּוֹת בְּעַל הַשׁוֹכֵר בֵּין לְחֻב בְּעַל הַשׁוֹכֵר לְכֵן כְּתַב גַּם הָרַמְבַּ"ם בְּסֵתָם הַשִּׁכִּירוֹת אֵין בֵּה מִשׁוּם

דין בעל המצור שלשון זה פולל לזכות ולחובה אם הבית שאצלו נמכר ואפילו לאחר שאינו בן המצור אין השוכר יכול לזכות בו מדין בעל המצור וה"ה אם קדם השוכר וקנאו יכול בן המצור לסלקו דליכא פאן משום ועשיית הישר והטוב דלא תטריח על השוכר להיות נכסיו חלוקין שהרי לא זכה השוכר בגוף השדה או הבית פינון שלא נכנס במקום אלא בתורת שכירות וככלות זמנו עומד להסתלק ממנה והנה דומני דמרי בתי דלא מעכב אמרי ארעא שפתב הרי"ף מפרשי רבנו דהיינו דווקא כשאין לבעל הבית חלק בגוף השרקע כגון שקנה ממנו לבנות בשרקע שלו עד זמן ידוע או כל זמן שיעמוד הבית ולא יפול הלכך פינון שאין לו חלק בשרקע אלא עד זמן שקצב אם מכר בעל השרקע קרקעו לאחר זכה הלוקח ואין בעל הבנין מסלק אותו לפי שהוא אינו חשוב שכן ומצרון לגבי ממכר עולם מאחר דלכשיגיעו שניו עומד להסתלק ממנה וכן השוכר אין לו חלק בגוף השרקע דבכלות הזמן שקצב עומד להסתלק ממנה לפיכך אין לו שום זכות בבית הנמכר אצל בית הנשפך לו לזכות אם השפיר ביתו לאתד ואחר כך מקרה לו אין בו משום דין בן המצור שאין המצרון מוציא מידו דבזה נודאי שייך ועשיית הישר והטוב שלא תטריח על השוכר לטלטל עצמו ממקום למקום ומאחר.

שהוא דר בו ושכירות ליומיה ממכר הוא חשוב כמו מצרון לגבי אותו בית שהוא דר בו בתורת שכירות גם דין הטומטום ואדרוגינוס שכתב הרמב"ם שאין בן המצור יכול לסלקו מפני שהן ספק אשה פתוב בתשובת הגאונים דלעיל בסימן שצ"ה וכן דין הנה בן המצור במדינה אחרת או חולה או קטן כו' פתוב באותו תשובה בסי' שצ"ו ומשם למד הרמב"ם להורות כן בחיבורו ומפני זה פתב הרב אדין הנה בן המצור וכו' וכזה הורו הגאונים משום דדין זה חידוש הוא וקצת נגד הסברא ע"כ תלה עצמו באילן גדול ואמר שכזה הורו הגאונים משא"כ גבי שכירות וטומטום ואנדרגוניס שכתב בסתם ואף עפ"י שגם דינים אלו היא הוראות הגאונים וק"ל מעתה מתנישב למה פתב הרמב"ם תחילה דין השכירות בסתם מפני שהיא הוראת הגאונים וכולל בין לזכות ובין לחובה ואחר כך פתב דין משפנות המפורשת בתלמוד ואינו פולל שמדבר בממשפן מקום ואחר כך מקרו לזה כו' בלחוד ומ"מ ונדאי ס"ל להרב דבמשפנות נמי אין בו משום דד"מ לא לזכות ולא לחובה כמו בשכירות שאם ממנשפן מקום ואחר כך נמכר שדה או בית אצל המקום הממנשפן אפילו נמכר לאחר שאינו בן המצור אין המלנה מוציא מידו וכן אם קנאו הממשפן בעל המצור מוציא מידו וכמו שכתב הרב לפיכך אם טען הלוקח כו' שוכר או ממנשפן אתה צריך בעל המצור להביא ראיה כו' הוציא הרב דין זה בק"ו משכירות שאם בשכירות דליומיה ממכר הוא אמרו הגאונים דאין בו משום דד"מ לחוב של השוכר וראיה בזה מהו דמרי ארעא מעכב אמרי דקלא כדפריש' כ"ש במשפנותא לכו לא פתב הרב תחלה במשפנותא פלשון הגמרא שכו' היא דרכו ובחיבורי הארכתי באלה כדי ליישב מה שקשה בתשובות הרא"ש מדיניה אדידני דבכלל צ"ב פתב דבשכירות מאחר שהמשפיר אינו מפסיד בדבר שייך בי' הטוב והישר כמו גבי מוכר דשכירות ליומני ממכר הוא וגם הטור העתיק דבריו לפסק הלכה בח"מ סי' שי"ו ובכלל צ"ז פתב על ארעי דחד ובתי דחד הוי כמו שכירות ואין בו משום דינא דבר מצרא ומקרה"י קארו ז"ל הניח הדבר בצ"ע גם הרב הגדול מוהר"ר שלמה לוריא הזכירה סתירה זו בתשובתו ונראה מדבריו שהם סותרים זה את זה ממש ואין להם שום יישוב אכן במאי שכתבתי

יתישב הטיב בטוב טעם דדוקא במוכר בית לשוכר הָתָם ונדאי שיניף ועשית הישר והטוב שלא להטריח לשוכר לטלטל לעצמו ממקום למקום וכן שנים ששכרו חצר בשנתפנות ורוצה אחד להשפיר חלקו לאחר בהא נמי שיניף הישר והטוב להיות נכסים השפורין ביחד ולא חלוקין בשני מקומות ולכן פסק בכלל צ"ב דכיון דשכירות ליומיה ממכר הוא דינו כמוכר דדינין ליה דד"מ לגבי שכירות כיון שזה וזה אינו אלא שכירות ואין צריך לומר אם רוצה ראובן להשפיר חצרו לאחר שבעל המצרן מסלקו לומר אני רוצה לשוכרו ממה ואני קודם בו דהתם נמי שיניף ועשית הישר והטוב להיות בית הנשפך לו סמוך לביתו: אבל במוכר בית לאחר אצל בית הנשפך לראובן בהא ונדאי לא שיניף ועשית הישר והטוב לשוכר כדפ"י ואפילו קנאו השוכר.

לזה הבית שאצלו המצרן מוציאין מידו כמ"ש הגאונים בפ"א ובכה"ג פתב הרא"ש בכלל צ"ז דאין בשכירות משום דינא דבר מצרא דומיא דמרי פתי לא מעפב אמרי ארעא כדמייירי בכה"ג כדפ"י וזה דבר ברור ולא ידעתי מה עלה על דעת הרב הגדול מוהר"ר שלמה לוריא להביא ראיה מהאי דמרי פתי וכו' להיכא שהשוכר קנה הבית שהוא דר בו בתורת שכירות הא לא דמיין להדדי אלא פי אכלא לדנא: ומעתה יש לתמוה על מ"ש בעל הטור בהלכות מצרנות וז"ל שכירות כתב הרמב"ם שאין בו משום דינא דבר מצרא והר"י כתב בתשובה שיש בו משום דין דבר מצרא כו' שהבין מדברי הרמב"ם שאף כשיאמר המצרן אני קודם בשכירות וישפיר לי הבית דאין בו משום דינא דבר מצרא ולא כמ"ש הרא"ש ולמאי שפכתתי אף הרמב"ם מודה להרא"ש בכה"ג שהשפיר החצר לאחד דהמצרן מסלקו וזהו טוב וישר ולא אמר הרמב"ם דאין בשכירות משום דין בן המצר אלא במוכר ביתו לשוכר אותו בית שהוא דר בו בתורת שכירות או במוכר בית לאחר אצל בית הנשפך או קנאו השוכר לזה הבית שאצל הבית הנשפך דבכל אלה ונדאי אין בהם משום דין בן המצר בין לזכות בין לחובה וכמ"ש הגאונים אבל במי שרוצה להשפיר ביתו והמצרן בא גם כן לשכרו בזה לא דברו הגאונים ולא הרמב"ם כל עיקר ופשוט דאיכא למימר דאף הגאונים והרמב"ם מודים בזה לסברת הרא"ש דהמצרן קודם וכן פסק הרב בעל בנימין זאב בסי' רצ"ב ופסק בן אף לדעת הרמב"ם אלא שכתב לזה טעמים אחרים ולא הזכיר שום דבר ממה שפכתנו ע"ש נמשך מקל זה דטענת יששכר טענה היא לגבי מצרן דעלמא שאינו יכול להוציא מיד השוכר ואפילו לא שכרו על שנה תמימה כי אם על מקצת ימים דכיון דטענת משום דשכירות ליומיה ממכר הוא לפחות מדרבנן כדפ"י א"כ אין חלוק ובלבד שלא יהא הערמה בדבר דאף ע"ג דלגבי משפנתא כתב המרדכי פ' המקבל בשם רבינו שמח' דבעינו שתהא ממשפנתא בידו שנה אחת וכ"כ בהגהו' אשר"י בשם ראב"ה בפרק איזה נושא הָתָם שאני דהכי מוכח בפ' איזה נושא דקאמר הָתָם אמר רב אסי א"ל סבא דמתא מחסיא סתם משפנתא שתא ועלה קאי ואמר מאי משפנתא דשכונא גביה למנ"מ לדד"מ משמע דאמשפנתא דשתא דרישא דמילתא קאי וקאמר דשכונא גבי לדד"מ אבל בבציר משתא לא אבל בשכירות דליומיה ממכר הוא אפילו בבציר משתא נמי וק"ל ועוד דבגדון דידן נמי היתה שכונה בידו אח"כ על שנה תמימה ואפילו במשפנתא לא בעינין דדר בה כב"ר שנה אחת אלא כיון שהיא ממשפנתא בידו על שנה אחד דלא מצי מסלק ליה בגו שתא אף על גב דלא דר ביה כי אם יום אחד נמי לית ביה משום דינא דבר מצרא וה"ה בשכירות: אכן בגדון דידן שהקהל

תובעים ובאים להוציא מן השוכר לית דין ולית דיין שיכולים להוציא מידו ול"מ מיד השוכר אלא אפילו הנה מצרן גמור נמי יכולין להוציא מידו וראייה ממאי דאמר בפרק המקבל לאשה וליתמי ולשנתפי לית ביה משום דינא דבר מצרא ורבו בו הפירושים וכתב במרדכי הארוך ואע"ג שמפרשי הגאונים לשנתפי בכמה עניינים מיהו לא פליגי אהדדיעכ"ל ובתשובות מימוני סי' ל"ב והיא תשובות מהר"מ פתב על דברי השואל ונ"ל מ"ט נקטת לאשה או ליתמי מסתמא משום להפקיע פח מצרנות דראובן א"כ איפה צללת במים אדירים וכו' דהא דאמרינו לאשה וליתמי לית ביה משום דד"מ הוא לגבי מצרן אבל שנתפי עדיף ואי זבין לאשה או ליתמי אתי שנתפי ומפיק וכן אני אומר בכל הני דאמר דלית ביה משום דד"מ מצרן דווקא אבל שנתפי לא וכבר פירשתי כה"ג לעיל ולפי זה הא דאמר לשנתפי לית ביה משום דד"מ ופי' רש"י שהוא שנתפי עמו באותו קרקע יש לפרש כגון דשנתפי הנה שנתפי ומצרן ואותו שאין בו אלא מפח מצרנות חשיב כאלו אינו מצרן לגבי השנתפי ואפי' אתי בהדדי השנתפי והמצרן לא הנה כמו ארבעה בני מצרני דאתו בהדי הדדי דפליגי לה כו' אלא לשנתפי לחודי יתבינו ליה נאפילו קדם מצרן וזכו אתי שנתפי ומפיק מיניה כדפריש' לעיל דאין למצרן שום פח במקום השנתפי וכאלו הוא אינו מצרן והשנתפי מצרן כו' ובעל אגודה הביא דבריו בפרק המקבל גם מהרי"ל בתשובתו בסי' ע"ז פסק כדברי מהר"ם הללו וכה"ג פתוב עוד בתשובת מיימונית בסימן ל"ב ע"ש וכ"כ בתשובת הרשב"א הביאה הר"י קארו בהלכות מצרנות בסעיף ל"ז במחודשין דבבההיא דהמקבל דקאמר האי מאן דמחזיק ביני אחי כו' גרס הוא האי מאן דזבין בני אחי או בני שנתפי כו' ובמרדכי הערוך פתב שפך היא גירסא בהג"ה ופי' במאי דקאמר ואי משום דד"מ לא מסלקינן ליה פלומר אפי' שניהם מצרנים וקדם אחד הרחוק וקנה אף ע"פ שהוא בן המצר האח או השנתפי שגם הוא בן המצר מסלקו דעשיית הטוב והישר דאח או דשנתפי טפי עדיף א"כ אפילו את"ל דיששכר דינו כמצרן ממש מפח השכירות כדפרישית מ"מ הקהל הם מצרנים ושנתפים שהרי ראובן ושמעון האחים הם השנתפים עם הקהל בבה"כ ובחצר של בית הפנסת ולא תימא דבעינו דליהוי השנתפים דווקא בקרקע הנמכר אלא אפילו שנתפים במשא ומתן כדמוכח בפסקי הגאונים ואין צריך לומר בנדון דידן שהם משנתפים באותו קרקע שהיא מצרנות לקרקע הנמכרת ואף יששכר הלוקח עצמו הוא משנתפי עם הקהל דפשיטא דהקהל יש להם דין שנתפי ולפיכך אף עפ"י דקדם יששכר וזבין אתי שנתפים שהם הקהל ומפקי מיניה דיותר ישר וטוב הוא להניח הקרקע והבית לצורך הקהל שהם מצרנים ומשנתפים עם הפל וזה אין צריך פנים: ובר מן הדין כבר נודע מ"ש המרדכי בסוף פ' לא יחפור דלעולם הקהל הם מוחזקים וכו' וא"כ מאחר דנמצא בתשובה שמפרשים דבשכירות אין בו דינא דבר מצרא כל עיקר שאפילו קנאו השוכר לאותו בית שהוא דר בו בתורת שכירות המצרן מסלק אותו יכולין לומר הקהל קים לן כהה גאון והמע"ה ואע"ג דמהרי"ו בת"ה סי' שמ"א שדא ביה נרצא דווקא לענין להוציא משפון מן היחיד חשיבי כמחזיקין אבל לא לענין שיהא ידם העליונה לומר קים לן כהה גאון כו' מפל מקום מהרי"ו בתשובה פתב בסתם דלעולם יד הקהל על העליונה ע"ש בסימן קכ"ד ועוד נ"ל ברור דאף מהרי"ו לא קאמר אלא בענייני מסים שאין בו תקנת הקהל כל עיקר אבל בדבר שיש שם תקנת הקהל כנדון דידן כבר נהגו במלכותינו כדברי ראב"ה שבמרדכי פרק קמא דבתרא שאם

קבלו עליהם ראשים לכל דבר מה שעשו עשו בתקנת הקהל דווקא ואף על פי שלא היה כן מנהג מקודם וגם אינו מגדר מילתא ודלא כר"ת דס"ל דאין להם פח אלא במיגדר מילתא במילי דשמיא ע"ש ואם גדון דידן שהסכימו שבע טובי העיר לקנות הבית והקרקע הסמוכה לחצר בה"כ לתקנת הקהל אף על גב דאיכא פסיקא לאחד מבני הקהל אפילו הכי יש פח בידם להכריחו בדבר שיש בו תקנת הקהל לפי מנהגינו פראב"ה ועוד נראה קצת סמך מהא דאמר בפ"ק המקביל אמר שמואל האי מאן דאחזק ברקתא דנהרא חציפה הוה סלוקי לא מסלקינן ליה והאי דנא דקא פתבי פ"רסאי קנו לך עד מלי צנארי סוסיא סליקי גמי מסלקינן ליה והלכה פסוקה היא ומה שלא הביאו הרי"ף ושאר מחברים זהו משום דלא נהיגו האי דנא הכי וכתבו התוספת לשם וזה לשונם והאי דנא דכתבו פ"רסאי כו' לא כמו שפי' בקונטרס דמסלקינן ליה משום שהראשון קנאו מן המלך אלא מסלקינן ליה לבא להחזיק לכתחילה משום דכיון דפ"רסאי פתבו כו' חיישינן שלא יבא להחזיק עד תוך הנזק כמו שפ"ת לו המלך ויעכב הילוף ספינות וביאתן לנמל וקנסינן ליה משום הכי להסתלק מפ"לה רקתא אפילו ממה שחוז לנהר עד כאן לשוננו אלמא דכל היכא דאיכא עיפוב לרבים אף על גב דמדינא קנה פפי מה שפ"ת לו המלך אף על פי כן קנסינן ליה להסתלק מפ"לה רקתא כל שכן גדון דידן דליכא פ"רסאי קנסינן ארינן ליה ועשיית הישר הטוב להסתלק לתקנות רבים דפשיטא דמוציאין מידו: ומה שטען עוד ארי הברחתי ממצ"ח נראה דדין זה חידוש הוא לא נמצא רק בדברי מה"ר"י בת"ה (סימן קע"ה סימן ל"ט הג"ה) ופשיטא דתלמודא לא משמע הכי דא"כ למה נקט זבין מגוי דסבר אברייח הארי ממצ"ח ולא אשמועינן רבותא טפי היכי דזבין מישראל קרקע שסמוכה למיצר גוי דאין שם אלא ספק שפ"א יבא הארי אלא ונדאי דווקא זבין מגוי א"כ אין לך בו אלא חידושו דווקא היכא שקרוב לנדאי הוא שהגוי היה מחזיר לקנות אפילו חצי הבית שקנה יששכר מראובן ושמעון ונדקא בצירוף טעם אחר שהלוקח היה שותף של המוכר במשא ומתן כמ"ש מהרא"י גופיה ואף על גב דמה"ר"י קארו ז"ל כתב וזה לשוננו ולי נראה שהטעם שנתן טעם יפה שאינו יכול לסלקו וכדאי לסמוך עליו אפילו בעלמא כל שכן במצ"ח דלית ביה אלא משום ועשיית הישר והטוב דבטעם כל דהו דחינן ליה עד כאן לשוננו מכל מקום אין לנו אלא דברי מהרא"י וכן נראה מדברי מהור"ר משה איסר"ל שהביא דבריו באחרונה גם יש לתמוה לפי עניות דעתי למה כתב דבטעם כל דהו דחינן ליה הלא בתשובות מיימונית כתב שהרי הוא קרוב למצות עשה ואם כן אין לדחותו אלא בטעם פעיקר המפורש בתלמוד והאי טעמו לחודיה אינו מתקבל לפע"ד דפשיטא שיכול המצ"ח לטעון דכל ישראל בחזקת פשרות הם וישתדל המוכר למכור הבית לשכנו המצ"ח ולא לגוי להרביע הארי על חבירו ולהכניס עצמו בספק שמתא דמשמתין ליה עד דמסלק היזקא וכו' וא"כ לא הייתי צורך לקניית' להכריח ספק אריה מעלי: ובלאו כל הני טעמא הא ונדאי דלמאי שכתבתי תחלה לדחות טענה הראשונה משום דהקהל הם מוחזקים ועוד דיכולין להכריח ליחיד בדבר שיש בו תקנת הקהל בזה נדחה גם טענה זו השנייה והדין עם הקהל שיכולין לסלק את יששכר הנראה לפע"ד כתבתי למען האמת והשלום אני הקטן יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ז"ל: שאלה יט ראובן שהיה יודע חטים אצל פריץ ולא ה"ל מעות לקנותו והלך אצל שמעון ואמר לו אני יודע לקנות חטים שיש בהן ריבז ואין לי מעות לקנותו גלך

ביחד ונקנה לנו במעותיה ונחלוק הרינוח יחד ונתרצה שמעון והלכו שניהם יחד אל הפריץ ונשארו ונתנו עם הפריץ ולא הגיע הקננו לידי גמר ושבנו שניהם לביתם אח"כ הלה שמעון לבדו וקנה החיטים במעותיו ואמר לעצמי קניתי וראובן תבעו שיחלוק הרינוח עמו פאשר התרצה בתחלה: תשובה נראה לפע"ד דהדין עם ראובן ובע"כ של שמעון יחלוק עמו הרינוח מאחר שנתרצה מתחלה ולא חזר בו בפני עדים קודם שקנה ודין זה מפורש בפסקו של רמב"ן הביאו המרדכי פרק קמא דמציעא והגהות מיימוני פ' י"ז דה' גזילה ו"ל ופסק ראב"ן דאם באת ליד ראובן סחורה בזול ואמר לשמעון קנה אותה ביני וביני וקנה ושמעון שמת וקנה ושוב אמר לעצמי קניתי כולה דיחלוקו ואפילו לרבא דאמרינו מגו דזכי לנפשי זכי נמי לחברי וראב"ן מדקאמרינו משנתינו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי מפלל דאי אמר זכה לי או קנה לי קנה עכ"ל פ"י דבריו דאפילו לרבא דס"ל דהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו היינו דנוקא היכא דהמגביה לא נתפונן לקנות בה פלום אבל אי גם המגביה נתפונן לזכות לעצמו וגם לחבירו קנה חבירו דמגו דזכי לנפשי זכי נמי לחבירו והכי איתא להדיא בפ"ק דמציעא (דף חית) וע"ש ואפילו לראב"ן דחולק עליו וס"ל דבמקום שתלוי בקנייה ואין לו דמים בין כף ובין כף ילף המוכר וימפור לאחרי ה"ל זה נהנה וזה אינו חסר וכופין על מדות סדום מ"מ הלא מפורש לשם ולא נחלק אלא היכא דשתק שמעון וקנה כו' אבל בנתרצה בכ"י מודה ראב"ן דנודאי הוא אם נתרצה בפירוש לקנות שניהם ה"ל כאלו הוא שלוחו וזכה לשניהם כמפורש לשם להדיא ועוד נראה דהכא אף ראב"ן מודה אפילו אם לא נתרצה בפירוש דלא אמר ראב"ן אלא בסוחר מביא סחורה לעיר כדמשמע הלשון שכתב דאם באת ליד ראובן סחורה בזול כו' וכן ממ"ש הראב"ן ובין כף ובין כף ילף המוכר וימפור לאחריים כו' אבל בגדון דידן שלא היו החטים בעיר מפורסמים כ"א בפפר אצל הפריץ: ועוד שאין דרף לכל אדם לילף אל הפריץ ולתבוע ולקנות ממנו אלא מי שיש לו הפירא עמו סברא ישרה היא שאין פאן לומר דבין כף ובין כף ילף המוכר וא"כ אין פאן אלא זה נהנה וזה חסר דאין ספק שאם לא שנסמך ראובן על שמעון שיקנה החטים בשותפות הנה משתדל אצל אחר לקנותו בשותפו עמו פי הנה בטוח פיון שלא הנה הדבר מפורסם שיש חטים אצל הפריץ למפור שלא יקנוהו אחר על ידו והלכך אפילו שמתק שמעון וקנה יחלוק ברינוח כ"ש בנתרצה בפירוש כדפרשתי: ועוד נראה דאפילו לאותן הגאונים דס"ל דאפילו נתרצה בפירוש יכול לומר לעצמי קניתי ואינו עליו אלא תרעומת פאשר אבאר בס"ד מודה הכא דדוקא היכא דנתרצה לקנות ביחד ואח"כ הלה שמעון לבדו אפשר דמצי למימר לא נתרציתי לה אלא כדאי שלא תיקח לעצמך וחזור אני בדיבורי ובריצוי אבל בגדון דידן שהלכו ביחד אצל הפריץ ונשארו ונתנו עמו נעשו שותפי ביחד ושוב אין שמעון נאמן לומר קודם שלקחת חזרתי בי וכ"כ הר"ן ו"ל וכן אם אמרו כל מקח שביא לידינו נהא שותפים בו קנו שפך אחד קנה לעצמו ולחבירו וה"ל כמגביה מציאה לחבירו עד שיחזרו בהן הא אם רצו לחזור רשאים הן בכף שהרי פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום ודוקא שיש עדים בדבר שחזר בו אבל אינו נאמן לומר קודם שלקחתי חזרתי בי וכו' והביא ב"י דבריו בתחלת סי' קע"ו ובח"מ ושכ"כ גימקי יוסף ותשובות מהר"י קולון שורש קפ"ב הרי לה שאפי' בשעת שהותנו ביחד בסתם כל מקח שביא לידינו כו' קנו שניהן ואינו נאמן לומר קודם שלקחתי חזרתי

בי אף עפ"י ש"יכול לחזור בו כל שלא חזר בו מסתמא על תנאי הראשון הוא עושה כ"ש בנדון דידן שעל מקח מיוחד התנו ביחד דעדיף טפי כמ"ש הר"ן בס"פ קידושין הביא הב"י בתחלת סי' קפ"ג וז"ל אבל בקרקע מיוחד כיון שהוא מנהג רמאים לא מצי אמר דשאריט ישראל לא יעשה עולה עכ"ל ואצ"ל בנדון דידן שהלה עמו ביחד אצל הפריץ דעשו מעשה משא ומתן ביחד דפשיטא דלא מצי הדר ביה ממה שהתנו תחילה ומכ"ש דאינה נאמן לומר קודם שלקחתי חזרתי בי כדפרי"ן אכן צריכין אנהנו למודעי שהרי הב"י בסי' קפ"ג (בש"ע שם ס"ח) הביא דעת העיטור בראובן שאמר לשמעון אם זבינתא בדוה פלן זיל ונבנה ביני לבינה ואזל ונבנה שמעון כו' דפסק להדיא דאפי' נתרצה שמעון לקנות להם בשנותפות ד"כול לחזור בו בדבורו פשקנה במעותיו אלא דב"ד מודיעין ליה עונשא דאיפא צדק והיו צדק שיהא הו' שלה צדק והגהו' מרדכי השניות הביאוהו אלא דכתב בו בזה הלשון אית זבינת' בדוה פלן ונבנה ביני ובינה כו' ומשמע בתשובות הרשב"א שהביא הב"י דבקוני מלבושים שאמרו מקצתם נהיו פלנו שותפים דשורת הדין יכול הלוקח לדחות חברו ולומר לו משטה הייתי בה פדי שלא תפסיד על המקח וכו' וע"ש דאלמא לכאורה דפליגי גאונים בהאי מלתא ואית לן למימר בפלוגתא דרבנא ואתא אין להוציא ממון מיד המוחזק ומלשון העיטור משמע נמי להדיא דאפילו במקח שאינו גלוי ומפורסם כנדון דידן נמי אינו אלא מנהג רמאים שהרי כתב אית זבינת' בדוה פלן משמע שאין הדבר מפורסם אלא לראובן בלבדו במקום פלוני וא"כ אין לנו להוציא פאן ממון מיד המוחזק אלא מטעם שהלכו ביחד אל הפריץ ועשו מעשה משא ומתן ביחד כדפרישית אבל יש קצת לפקפק בזה ולומר דמאחר שלא הגיע המקח לידי גמר וישבו לביתם נתבטל הדבר ונתיאשו מלקנות עוד החטים אצל הפריץ ונמצא כשחזר שמעון והלה וקנה החטים מפריץ לעצמו הוא שקנאו מחדש ואין לראובן חלק בהם: אכן פשנשים לב ליישב הגהות דמהר"מ איסרלש ז"ל שהם סותרים דבסי' קפ"ג פסק כדברי העיטור ובסוף סי' רס"ט פסק כדברי ראב"ן וראב"י"ה יתברר בס"ד דבנדון דידן הדין נותן עם ראובן והוא דכתוב מבואר דס"ל למהרמ"א דלא פליגי הני גאונים פל עיקר דהעיטור לא מייירי שהספימו ביחד שילה שמעון ויקנה הסחורה לשניהם שהרי לא כתב אלא בזה הלשון אית זבינת' בדוה פלן זיל ונבני בני לבינה דאיפא למימר דלא משמע אלא לשון שאלה ששאל את פיו אם רצונו שילה ויקנה אותו בשנותפות וכ"ש למ"ש בהגהות מרדכי דלא כתב בה מילת זיל אלא זבני ביני ובינה דפשיטא דלא משמע אלא לשון שאלה דהשתא אפילו נתרצה בפירוש שדעתו היא לקנות ביחד אין זה אלא אלא דיבור בעלמא שעדיין לא הספימו יחד באיזה דרו' יקנו אותה סחורה ביחד אם שניהם ילכו או אחד מהם לבדו וכיצד יעשו וישאו ויתנו עם הסוחר הלקה.

מצי למימר לעצמי קניתי ואינו אלא רמאי וזהו שדקדק הרב בלשונו שכתב ראובן שהיה יודע סחורה בזול ואמר לשמעון לקנות להם ביחד כו' דאלמא שלא הייתה שם אלא אמירא זו דמשמע לשון שאלה שא"ל שיקנוהו שניהם ביחד אבל לא הספימו שיקנה אותו שמעון לצורך שניהם הלקה אפילו נתרצה בפירוש שיקנוהו ביחד יכול לחזור בו ואפילו הי' לראובן ג"כ מעות ש"יכול לקנות הסחורה במעותיו א"ה אינו אלא רמאי אבל בסוף סי' רפ"ט כתב הרב בלשון זה ראובן שאמר לשמעון קנה לנו סחורה פלוני פירוש שא"ל שהוא ילה ויקנה לשניהם סחורה פלוני ולא שהיתה שאלה אלא שא"ל שיעשה

כָּהֵן וְכֹהֵן וְהוּא הַתְּרַצָּה בְּפִירוּשׁ שְׁיִלְךָ וְיִקְנֶה לְשִׁנְיָהֶם ה"ל כִּי פִּאֵלוֹ אָמַר זָכָה לִי וְדִין הַמַּגְבִּיחַ
מְצִיאָה לְחִבְרֹו יֵשׁ לוֹ דְקָנָה לִי כְמוֹ זָכָה לִי כ"ש הֵכָא דְקָאֵמַר קָנָה לְנוּ דְמַגּוּ דְזָכִי לְנַפְשׁוֹ
זָכָה נְמִי לְחִבְרֹו וְאִינוּ נְאָמְנָן לֹאמַר קוֹדֵם שְׁלִקְחִתִּי חֲזוּרְתִּי בִּי וְכַדִּין מְצִיאָה בְּהִיחַ רֹכֵב
עַל גְּבִי חֲזוּר וְרָאָה אֶת הַמְצִיאָה וְאֹמַר לְחִבְרֹו זָכָה לִי בְּהַ פִּינָן שְׁהַגְבִּיחַ לוֹ קָנָה וְאִינוּ
נְאָמְנָן לֹאמַר לְצָרְכֵי הַגְּבִיחִיתִּיהוּ אֶפְיִלוּ בְּעוּדוֹ בְּיָדוֹ כְּמִבְּנֵי רֶס"ט וְזֹאת הִיא דַּעַת
הַרמ"ה שְׁהַבִּיא הַטּוֹר בְּסִי' קפ"ג וְז"ל פְּתַב הַרמ"ה רְאוּבֵן שְׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן זָבִין לִי הֵא
מִיָּדִי וְזָבִין לִי מִסְתַּמָּא קִנְיֵיהָ רְאוּבֵן מְשַׁעַת מְשִׁיכָה דְכִינָן דְאָמַר לִיָּהּ זָבִין לִי לְזָבִינִי
מְעַלְיָא קָא מְכַוֵּין וְכְמוֹ דַּא"ל זָכִי לִי דְמִי וְנִאֲפִי' שְׁחִזַר שְׁמַעוֹן אַחַר מְשִׁיכָה וְאָמַר לְעַצְמִי
כְּוֹנְנִיתִי לְקִנּוּת אִינוּ נְאָמְנָן אַע"ג דִּיהִיב שְׁמַעוֹן דְמִים שְׁלוֹ קִנְיֵיהָ רְאוּבֵן כּו' מְבַנְיָר מְדַבְּרִי
דְמַדִּין מְצִיאָה לְמַד כֵּן דְכִינָן דְאָמַר זָבִין לִי כְּמִאֵן דְאָמַר בְּמְצִיאָה זָכָה לִי דְקָנָה לִי כְמוֹ זָכָה
לִי כְּדַכְתַּב הַרְאָב"ן וְלִפְיִכָּה אִם לְקַח בְּסִתָּם אִינוּ נְאָמְנָן לֹאמַר קוֹדֵם שְׁלִקְחִתִּי חֲזוּרְתִּי בִּי
בְּפִי וְלְעַצְמִי קִנְיֵיתִי וְאֶפְיִלוּ קָנָה בְּדְמִים שְׁלוֹ וְמָה שְׁאָמַר הַרמ"ה לְעַצְמִי כְּוֹנְנִיתִי לְקִנּוּת
לְאוּ לְמִידַק מִיָּנִיחַ דְדוֹקָא בְּמַחְשָׁבָה אֲבָל אִי טְעִין וְאָמַר דְכָפִי' חֲזוּר בּוּ דְנְאָמְנָן דַּא"כ אַף
בְּטוֹעֵן שְׁהִיחָה כְּוֹנְנִיתוֹ לְקִנּוּתוֹ לְעַצְמוֹ נְמִי יֵהָא נְאָמְנָן דְמָה לִי אָמַר בְּפִירוּשׁ אוּ לֹא אָמַר
בְּפִירוּשׁ אֲלֵא שְׁדַעַתוֹ הִיחָה כֵּה הֵלֵא לֹא אָמַר בְּפִנֵי עֵדִים אֲלֵא וְדַאִי דְאִינוּ נְאָמְנָן לֹאמַר כָּלֵל
לְעַצְמִי קִנְיֵיתִי פִּינָן שְׁלֵא חֲזוּר בּוּ בְּפִנֵי עֵדִים קוֹדֵם שְׁקָנָה פִּינָן דְאָמַר זָבִין לִי לֹא מְצִי הַזֵּר
בִּיָּה עֲכָשְׁיוֹ אַא"כ חֲזוּר בּוּ בְּפִנֵי עֵדִים קוֹדֵם שְׁקָנָה פְּדִין זָכָה לִי בְּמְצִיאָה וְלָכֵן דְקָדוּק הַרְבֵּ
בְּסִי' רס"ט וְכַתוּב דְבִאֹמַר קָנוּ לְנוּ כּו' דְצָרִיף לְחִלּוּק עִם רְאוּבֵן דִּהְיָה לִיָּהּ מַגְבִּיחַ מְצִיאָה
לְחִבְרֹו דְקָנָה לְנוּ ה"ל כְּמוֹ זָכָה לְנוּ בְּמְצִיאָה אֲבָל בְּסִי' קפ"ג פְּתַב וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן לְקִנּוּת
לְהֵם בְּיַחַד כּו' לֹא פְתַב קָנָה לְנוּ אֲלֵא לְקִנּוּת לְהֵם בְּיַחַד דְמְשַׁמַּע שְׁלֵא בָּא אֲלֵא לְגִלוּת
שְׁיֵשׁ סְחוּרָה בְּזוּל שְׁיִוִּכַל לְקִנּוּת בְּיַחַד וְרָצָה לִידַע אִם דַּעַתוֹ מְסַפְמַת לְכָה בְּהָא וְדַאִי:
אֶפְיִלוּ הַסְפִּים לְכָה וְנִתְרַצָּה בְּפִירוּשׁ לְקִנּוּת בְּיַחַד פִּינָן שְׁלֵא א"ל רְאוּבֵן קָנָה לְנוּ לְאוּ פְלוּם
וְהֵא"א בְּפ"ק דְמְצִיעָא בְּעִי ר"א הָאוּמַר לְחִבְרֹו מְשַׁף בְּהִמָּה זֹו לְקִנּוּת פְלוּם שְׁעֵלִיָּהּ מַהוּ
וְתַמָּה תְלַמוּדָא לְקִנּוּת מִי א"ל קִנְיֵי אֲלֵא וְקִנְיֵי פְלוּם שְׁעֵלִיָּהֶם וְכו' אֲלֵמָא לְקִנּוּת מְשַׁמַּע אַתָּה
הַתְּכַוֵּין לְקִנּוּת וְלֹא אֲנִי כְּדְפִירֵשׁ רש"י לְהַדְיָא שְׁם וַא"כ כָּאֵן לְקִנּוּת הָוִי פִּירוּשׁוֹ גִילּוּי
מְלִתָּא דְגִלִּי בְּלַחוּד כְּדְפִירֵשׁ רש"י וְרוּצָה לִידַע אִם דַּעַתוֹ מְסַפְמַת לְקִנּוּת כְּדְפִירֵשׁ
וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים בְּטַעַמָּם וְהַתִּיּוֹשֵׁב דַּל"פ גְּאוּנִים בְּהָאִי דִינָא כָּל עֵיקַר וּבְעַל מְאִירוּת
עֵינִים ז"ל כְּשָׁבָא לִיּוֹשֵׁב הַהֲגָהוּת ז"ל חִלּוּק בֵּין חֲזוּר בְּפִירוּשׁ לְלֹא חֲזוּר בְּפִירוּשׁ וְלֹא
רְאִיתִי לְהַאֲרִיף וְלְהַקְשׁוֹת עַל דְבָרָיו כִּי הֵלֵא מִי שְׁיֵשׁ לוֹ לֵב לְהַבִּין יְרָאָה דַּמ"ש הוּא הָאֵמַת
וְהַצְדָּק וּמְבַנְיָר וּמְפִנְרֵשׁ בְּלִשׁוֹן הַרְבֵּ בְּהַגְהוּתוֹ וְלִפִּי זֵה מְבַנְיָר דְבַנ"ד פְּשִׁיטָא דִּהְדִּין הוּא
עִם רְאוּבֵן שְׁהָרִי הַסְפִּים עִמּוֹ לְקִנּוּת הַחֲטִים לְשִׁנְיָהֶם בְּמַעוּתוֹ וְיַחְלּוּקוּ הַרְיִנַח וְגַם הֵלֵךְ
עִמּוֹ אֶל הַפְּרִיץ וְעֵשָׂה מְשָׂא וּמַתָּן מְגִלָּה וּמְפָרְסָם שְׁהַסְפִּים עִמּוֹ שְׁיַקַּח לְשִׁנְיָהֶם הַחֲטִים
וְדִין נְקָנָה לְנוּ אִיכָּא בְּהָא לַכ"ע פְּדִין זָכָה לְנוּ וְאַף ע"פ שְׁלֵא הָיָה גָמַר מְקַח בְּתַחֲלָה א"ה
אִינוּ נְאָמְנָן שׁוּב לֹאמַר קוֹדֵם שְׁקִנְיֵיתִי חֲזוּרְתִּי בִּי דְמַסְתַּמָּא עַל דַּעַת תְּנַאִי הָרַאשׁוֹן הוּא עוֹשָׂה
שְׁאֵם הִי' חֲזוּר בּוּ הִי' לוֹ לְחֲזוּר בְּפִנֵי עֵדִים וְלֹאמַר אֵלֶיךָ וְאִקְנֶה לְעַצְמִי וּמְדַלָּא חֲזוּר בּוּ צָרִיף
שְׁיַחְלּוּק עִם רְאוּבֵן בְּרִינַח הַנְרָאָה לְפַע"ד דִּין אֵמַת לְאֵמִיתוֹ פְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי אֶת שְׁמִי אֲנִי
הַקְטָן וְהַצְעִיר יוֹאֵל בְּלֵא"א מוהר"ר שְׁמוּאֵל ז"ל: שְׁאֵלָה כ רְאוּבֵן אֶפְטְרוּפְסִים דִּיתוּמִים
הוֹצִיא שְׁטַר שְׁאִינוּ מְקוּיָם עַל שְׁמַעוֹן וְכָבֵר עֲבַר זְמַן הַפְּרַעוֹן מְכַמָּה שְׁנִים וְשְׁמַעוֹן טְעַן

פּרעַתיו פּוֹלוֹ שְׁהָדִין עִם שְׁמֵעוֹן שִׁישְׁבַע הֵיִסֵּת שְׁפָדְבָרְיוֹ הוּא אֶלָּא דְשְׁמֵעוֹן טוֹעֵן שְׁיָנִית
אֶפֶיטְרוֹפּוֹס הַשְּׁטֵר בֵּינָד ב"ד פְּדִי שִׁיקְרוּעוּהוּ לְאַחַר שְׁנִשְׁבַּע וְאֶפֶיטְרוֹפּוֹס טוֹעֵן אֲנֹכִי לֹא
אוֹצִיא אֶת הַשְּׁטֵר מִיַּד שְׁמָא אוֹכַל לְקִיּוֹמוֹ אַח"כּ שְׁעַתָּה יִשְׁבַּע שְׁמֵעוֹן לְפִטוֹר עֲצָמוֹ לְשַׁעָּה
וְשִׂאֲלֵתִי הֵדִין עִם מִי כִי נִרְאָה לִי שְׁהָדִין עִם הָאֶפֶיטְרוֹפּוֹס מְדַכְתֵּב הַרְמַב"ם וּמְבִיאֵו הַטּוֹר
בְּסִי' פ"ב שְׂאִינוּ מְקַנְיָם וְטוֹעֵן פְּרַעַתִי דְנֶאֱמָן בְּמַגּוֹ דְמִזְנוּיָיָף שְׂאֵם אַחַר כֶּף מְצָא עֵדִים
לְקַנְיָם הַשְּׁטֵר בְּב"ד הָרִי הוּא כְּשִׂאָר שְׁטָרוֹת וְגוֹבָה בּוֹ אֶלְמָא לְאַחַר שְׁנִשְׁבַּע פְּרַעַתִי אִין
מוֹצִיאִין הַשְּׁטֵר מִיַּד הַמְלָנָה וְאִין קוֹרְעִין אוֹתוֹ דְ הַאִיף מְצָא הַמְלָנָה עֵדִים לְקַנְיָם הַשְּׁטֵר
בְּב"ד לְאַחַר שְׁפָכְרַ קְרַעוּהוּ וְהוּ אִין שׁוֹרְפוּהוּ: תְּשׁוּבָה אֲנֹכִי לֹא כֵן עֲמַדִי אֶלָּא הֵדִין עִם
שְׁמֵעוֹן וְהִרְאִיָּה שׁ מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם, אִינָה מְכַרְעַת דְאִיפָא לְמִימַר דְלֹא הַ הַרְמַב"ם אֶלָּא
קוֹדֵם שְׁנִשְׁבַּע וְלֹא קְשִׂיא מֵאִי אֶתָּא לְאַשְׁמוּעִינָן דְטוֹבָא לְאַשְׁמוּעִינָן דֹּאע"ג דְהוֹצִיא הַשְּׁטֵר
בְּב"ד וְהִלְנָה טוֹעֵן פְּרַעַתִי וּב"ד הַ דְהִלְנָה יִשְׁבַּע וַיִּפְטוֹר הַ"א דְבִטְוִיל לִיה לְהוּא שְׁטָרָא
וּכְחִסְפָּא בְּעֵלְמָא הוּא מְכַר לְנָה שְׁדִיָּהוּ לְאַחַר שְׁיָצָא פִּס"ד זֶה מְפִי ב"ד וְשׁוּב מְצָא הַמְלָנָה
עֵדִים הַשְּׁטֵר בְּב"ד לֹא מְצִי טְרוּף לְקוֹחוֹת שְׁקִנָּה דְלֹא ה"ל לְהַזְהִיר כִּינּוֹן אַק שְׁעָה הַשְּׁטֵר
כְּחִסְפָּא הוּא עַל פִּי פִּס"ד מְפִי ב"ד קמ"ל דְלִיתָא אֶלָּא לְמַפְרַע כְּשִׂאָר הַשְּׁטָרוֹת וְגוֹב' בּוֹ
חֻבּוֹ מְכַל הַלְקוֹחוֹת שְׁקִנּוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ שֶׁל דְהִלְקוֹחוֹת ה"ל לְהַזְהִיר וְלַחוּשׁ שְׁמָא יִתְקַנְיָם
הַשְּׁטֵר בְּב"ד וְה"ה בְּשִׂאָר שְׁגוֹבִין בּוֹ אֲבָל אִם נִשְׁבַּע פְּרַעַתִי מוֹצִיאִין הַשְּׁטֵר מִיַּד הַמְלָנָה
וְקוֹרְעִין דְמָה בְּכֶף שִׁיכּוֹל לְקִיּוֹמוֹ כְּכַר הוּא נִשְׁבַּע שְׁפָרְעוֹ פּוֹלוֹ וְדֹאִי בְּטוֹעֵן מְזוּיָיָף נִשְׁבַּע
כְּכַר אִין מוֹצִיאִין הַשְּׁטֵר מִיַּדוֹ כִּינּוֹן דְאֶפְשָׁר לְקִיּוֹמוֹ וְכִשְׁמִקְיָמוֹ ה"ה כְּשֵׁר וְגוֹבָה בּוֹ וְנַעֲשֶׂה
עוֹד חֲשׂוֹד ע"פ הָעֵדִים אֲבָל בְּטוֹעֵן פְּרַעַתִי וּמְסַתְבְּרָא דְצָרִיף לְהַחְזִיר שְׁטָרוֹ דְכִינּוֹן שְׁקִבְלוֹ
מְמַנּוֹ הַשְּׁבוּעָה, הֵן הָרִי הוּא בְּשׁוּבְעָתוֹ שְׁפָרַע וְשׁוּב אִין תּוֹעֲלַת בְּקִיּוֹמוֹ שְׁהָרִי הָעֵדִים
שְׁמִקְיָיִמִין הַשְּׁטֵר מְעִידִין שְׁלֹא פְרַעוֹ: עוֹד נִרְאָה דְאֶפֶילוֹ אַת"ל דְאֶף לְאַחַר שְׁפָכְרַ נִשְׁבַּע
וְנִפְטֵר קְאָמַר הַר דָּאֵם קִיּוֹמוֹ הַמְלָנָה אַחַר כֶּף בְּב"ד הָרִי הוּא כְּשִׂאָר שְׁטָרוֹת פְּשִׁט הַלְשׁוֹן
לְמַעֲיָין בְּדַבְרֵיו פִּי"ד מְמַלְנָה מ"מ נִרְאָה וְדֹאִי דְלֹא הַרְמַב"ם אֶלָּא הִיכָא שְׂאִירַע כֶּף שְׁנִשְׁבַּע
הִלְנָה בְּעוֹד שְׁהַשְּׁטֵר בֵּינָד הַמְלָנָה וְנִדְאִי אִין ב"ד יְכוֹל לְהוֹצִיא הַשְּׁטֵר מִיַּד הַמְלָנָה דְמְצִי
אָמַר אֶטְרִיחַ עֲצָמִי וְשׁוּב יִהְיֶה הַשְּׁטֵר עוֹמֵד בְּתַקְפוֹ וּבְחִזְקָתוֹ לְמַפְרַע מְשַׁעָּה רֵאשׁוֹנָה
וְיִתְחַזֵּיב לוֹ ע"פ הַשְּׁטֵר וְלֹא תּוֹעִיל לוֹ שְׁבוּעָתוֹ שְׁפָכְרַ נִשְׁבַּע דְהִכִּי פִּסְק הַרְמַב"ם בִּפ
דְטוֹעֵן וְז"ל טְעֵנוּ שִׁישׁ לוֹ חוּב אֲצִלוֹ בְּעֵדִים וְקִנְיָן וְאָמַר כֵּן הִיָּה וּפְרַעַתִי שְׂאָמַר אִינִי חֲזִיב
לָה פְלוּם וְנִשְׁבַּע וְאַחַר כֶּף בָּאוּ עֵינֵי הַקִּנְיָן אוֹ הוֹצִיא הַ וְנִתְקַנְיָם ה"ז מְשַׁלֵּם וְאִינוֹ חֲשׂוֹד
שְׁהָרִי לֹא הָעִידוֹ שְׁלֹא פְרַעוֹ וְלֹא אָמַר הַ לְהַד"מ וְכֵן כָּל כִּינְצָא בְּזֶה עכ"ל וּמְבִיאֵו הַטּוֹר
סוּף סִימָן פ"ז הָרִי לָה דְאֶף שְׁפָכְרַ נִשְׁבַּע שְׁפָרְעוֹ אִם הוֹצִיאֵו אַחַר כֶּף הַשְּׁטֵר שְׁנִתְקַנְיָם
הָרִי אֶה אֲבָל לְכַתְחִיקָה וְדֹאִי דֹאִין מְשַׁבִּיעִין אֶת הַלְנָה שְׁבוּעָה לְבִטְלָה וְהֵדִין עִם שׁ אוֹ
יִקְבְּלוּ מְמַנּוֹ הַשְּׁבוּעָה שְׁפָרַע כְּנָלוֹ וַיִּבְטְלוּ הַשְּׁטֵר אוֹ יִלָּף תַּחֲלָה וַיִּחְזוֹר עֵינֵי קִיּוֹמוֹ שֶׁל
שְׁטֵר וְאַחַר כֶּף יִשְׁלַם הַלְנָה וְלֹא תִהְיֶה שְׁבוּעָה לְבִטְלָה שְׁפִירוּשׁ ר"ת בְּפָרְק הַמְּפָקִיד גְּבִי
מְלָנָה נִשְׁבַּע תַּחֲלָה שְׁמָא יִשְׁבַּע הַלְנָה אֶת הַפִּיקְדוֹן אֶלְמָא שְׁמוּטֵל עַל הַב"ד שְׁלֹא לְמַסְנֵר
שׁוּם שְׁבוּעָה דְאֶפְשָׁר שְׁתִּהְיֶה לְבִטְלָה וְנִדְוֹן דִּינּוֹ נְמִי דְכְּנוֹתִיָּה הִיא וְרֵאָיָה בְּרוּרָה הַרְמַב"ם
גּוֹפִיָּה בִּפִּי"ד מְמַלְנָה וְז"ל הָאוּמַר לְחַבְרֵיו מְנָה יֵשׁ לִי בִּינְדָה אוֹמַר אִין לָה בִּינְדִי פְלוּם אוֹ
שְׂאוּמַר פְּרַעַתִיָּה אָמַר לוֹ הַתּוֹבַע הַשְּׁבַע לִי א"ל הַנְּתַבַּע וְהִלָּא שְׁטֵר יֵשׁ לָה וְאַתָּה רוֹצֶה
לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתִי תַּחֲלָה וְאוֹ תוֹצִיא הַשְּׁטֵר הַפְּרוּעַ וְתִגְבָּה בּוֹ אוֹמְרִים לוֹ הִבָּא הַשְּׁטֵר אָמַר

המלנה שטר עליו מעולם או הנה לי שטר ואבד הורו רבותי שאומרים למלנה בא שטר שיש לה קודם זמן זה ואחר כך תשביעוהו היסת או חרם סתם ובקש עד שתמצא השטר עכ"ל ומביאו הטור סוף סי' ע"ה והשתא כלח תמה על עצמה האיה ב"ד נזקקין שביטל את השטר יאמר המלנה עכשיו שעה שנאבד השטר ישבע לי שפרע ואם אמצא אחר כך השטר ישלם לי בע"כ הטעם מפני שהב"ד מונהר שלא תהיה השבועה לבטלה ולכך או למלנה אם דעתה להשביע עתה בטל כל שטר שיש לה עליו עד עכשיו השביעוהו ואם לא תרצה לבטל אין אנו נזקקין לה להשביעוהו כל עיקר המתין עד שתמצא עדים לקנים השטר: ותו דהלא ה"ר"ן בפ' סב הדיינים והב"י מביאו בסי' נ"ח על מ"ש רב שרירא ורב האי במי שיש לו על חברו ופרעו בפני עדים והמלנה טען סיטראי ניהו דאיתרע שטרא שהשטר בטל לגמרי וישבע היסת ונפטר והאלפסי הביא לשם לדבריהם ודחאם ה"ר"ן (הג"ה בש"ע שם) והעלה דאיתרע שטרא דה תלמודא אינו אלא דלא מגבינן ביה ולא קרעינן ליה ואי תפס לא מפקינן מיניה וכדפסק הרא"ש לשם וכתב עוד ה"ר"ן וכינון דלא קרעינן ליה אמרינן ללנה דלישתבע היסת כמ"ש הרי"ף שאינו בדין שנשביע אותו ו לנקוט מלנה שטרי עלוניה אלא אם רצה מלנה שישבע לנה היסת יחזיר לו ומשביעין ליה עכ"ל הרי מבואר דאף על גב דמצי מלנה למטען ישבע עכשיו שפרע לי השטר ואם אוכל לתפסו אח"כ אז אחזיר לו שטרו בשביל כך לא מקרעינן ליה משום דאי תפוס לא מפקינן מיניה אלא כל היכא דנשבע דפרע לו תו לא מצי גבי בהאי שטרא ולא מצי תו ליה וכ"ש דאי מקנים ליה אח"כ להאי שטרא תו לא מצי גביה ביה מועיל הקיום פיון שפבר השביעוהו שפרע לו ונאמן בשבועה שאין חייב פלום וא"כ זכינו שהדין עם שמעון ותו לא מדידי פי לפענ"ד הדין הוא וצדק ע"פ דעת הרמב"ם גופיה ממני הקטן והצעיר יואל בלא"א פמנהר שמואל ז"ל ה"ה בחדש טבת שפ"ד לפ"ק: שאלה כא ראוהו ושמעון שותפים בשנורים וזמן מכירתם בסוף חדש אב ונפל ריב ביניהם ועמדו פשרנים ופיש אותם והספימו שניהם שראוהו ימחול לשמעון החוב שהיה חייב לו ואז יחצמו השנורים מיז ועשה כך ראוהו ומחל לו החוב ושמעון גם הוא אמר שיחלוק עמו השנורים ומחל לו על שיעבוד השותפים לאחר יום ויומים נתחרט שמעון ואמר שאינו רוצה לקיים הפשר לחלוק קודם זמן מכירת השנורים ואמר פיון שלא היה שם אלא דיבור בעלמא יכול לחזור בו וראוהו מביא עדים שהיו שניהם קונין בקנין סודר על ההספמה החלוקה כמו שעשו הפשרנים תשובה שמעון חייב לקיים הפשרה ולא משום דהקנה בק"ס על זה דפשיטא דהקנין אינו מועיל כמ"ש הרמב"ם בספ"ה דה' מכירה וז"ל הדברים שאין בהם ממש אין הקנין מועיל בהם פיצד הרי שכתב בשטר וקנינו מפלוני שילך בסחורה עם פלוני או שיחלוקו השדה שביניהם וכו' ה"ז קנין דברים ואינו מועיל פלום שהרי לא הקנה לחברו דבר מסויים וידוע לא עיקר ולא פירות עיקר הידוע וכ"כ בח"מ סי' ר"ג ע"ש וראיתם מריש בתרא דקאמר גבי חלוקת חצר וכי קנו מיזו.

מאי הנה קנין דברים בעלמא הוא ומשני בקנו מיזו ברוחות: אלא דאפ"ל דל קנין מהכא מ"מ מאחר שהספימו בהספמת גמור' לחלוק השנורים מיזו א"כ כל אחד מחל לחבירו השיעבוד שהיה לו עליו ומחילת השיעבוד אין צריך קנין כמבואר לשם שכתב דהמשחרר עבדו אין צריך קנין ואם אמר בלב שלם אני אמרתי וגמרתי לעשות הדבר זה אין צריך דבר אחר כלל וכדמוכח בפ"ק דקידושין דקאמר ש"מ עבד עברי גופו קנוי

דאי לא לימא ליה באפי תרי זיל אלמא דמחילת השיעבוד אם לא הנה גופו קנוי באמירה בפני שנים סגי וכדכתב הרב המגיד לשם ואע"ג דבתלוקת קרקע פיו דקנין דברים הוא ואין קנין מועיל פלום אף ההספקה בפני שנים אפילו הספקה גמורה בלב שלם אינו פלום דאל"כ לאיזה צורך כתב הרמב"ם דאין הקנין מועיל פלום כשהספימו שיתלוקו השדה שפיניהם תיפוק ליה דצריה לתלוק מפח ההספקה בלא קנין אלא ונדאי דאין ההספקה מחייבת לתלוק השדה וכדמוכח להדיא מהה דריש בתרא: וכן פסק בח"מ להדיא בריש סימן קנ"ז אפילו נתרצו לתלוק יכולין לחזור בהן וע"ש נראה דבתלוקת קרקע היאך דאין בה דין חלוקה נדאי שאני כיון דיד שניהם מוחזקים בכל הקרקע אינו יוצאת מתחת יד כ"א בריצוי והספקה בלא קנין המועיל אבל שותפים במטלטלים כשהספימו לתלוק סחורותם אין שם אלא מחילת השיעבוד דהא כשנשתתפו ביחד כ"א נעשה שומר שכיר זה לזה ונשתעבד לחבירו בשמירת חלקו ותיקו ענייניהם א"כ ממילא ונדאי מיד שכל אחד ואחד מוחל לחבירו שיעבודו שהיה מחויב לשמור את שלו וגם כן מוחל לו מה שהיה משתעבד למטר רח קמיה כל זמן משה השותפות נסתלק אז כל אחד ואחד מחבירו בדיבורו בהספקה גמורה בפני שנים וממילא נמשך כיון שכל.

אחד נסתלק מעל חבירו במה שהיה משתעבד לו דמחוייבי לתלוק הסחורה מיד דכל אחד יאמר אני אשמור את שלי בטוב ואשא ואתן בשלי ולא אאמין לשום אדם והלכך אפילו יאמר שמעון אני משתעבד עכשיו לישא וליתן גם בחלק של ראובן ולא אבקש ממנו שום שכר דמזלא דראובן עדיף ולכן לא אחלוק קודם הזמן מצי ראובן לעכב ולומר לא אניח את שלי ביד שום אדם וכיון דנסתלקתי משיעבודי לא מצי פניי לי להיות שוב שותף עמו: ולא מבטיח להר"ר ישע"י שהביא בח"מ בסימן קע"ז דכל שותף יכול לכוף את חבירו לתלוק בתוך הזמן השותפות וכתב ב"י דכך היא דעת התוספת והרא"ש דפשיטא דאין שמעון יכול לעכב על החלוקה כל עיקר אלא דאפילו להרמב"ם והראב"ד ומספימיו דכל אחד יכול לעכב מלחלוק תוך הזמן והכי פסק בש"ע (סעי' ט"ו) מ"מ בנ"ד מודי דיכול לכוף אותו לחלוק דכיון שהספים ע"פ פשרנים לחלוק ומחל לחבירו שיעבוד גופו שהיה משתעבד לשמור ולמטר רח קמיה אין אחר מחילה זו פלום ולא מבטיח בנ"ד דהשוננים שהם שותפים גם עומדים באגם א"נ בשדה המושפרת להם דיד שניהם שנה אלא אפילו הנה כל עסק השותפות תחת יד שמעון בלבדו לא מצי למימר כיון דאני מוחזק אחזיר מדיבורי ודברים אין בהם משום מחוסרי אמנה דאין זה אלא במוכר ולוקח דכיון דהלוקח בא להוציא את של חבירו מרשותו ולהכניסו לרשותו א"נ המוכר בא להכניסו לרשותו של לוקח בע"כ לא מצי פניי ליה אחד לחבירו אא"כ קנו ממנו פדיו וה"ה לגבי מתנה באומר לחבירו מתנה אני נותן לך דמותר לחזור בו אפילו לכתחילה ואין בו משום מחוסרי אמנה כדר' יוחנן בפרק הזהב אלא דבמתנה מועטת מודה ר' יוחנן דסמכה דעתיה ואית ביה משום מחוסרי אמנה ואין רוח חכמים נוחה הימנה אבל ליפא מי שפרע בדברים בלא מעות וה"ה בחוזר בו מחמת יוקרא דהנה גמי כמו מתנה מועטת כדאייתא בסוגיא פ' הזהב בפ"י רש"י ובתוספת: אבל חלוקת השותפות דאינו בא להוציא מרשות חבירו כל עיקר אלא לברר לכל אחד חלקו אין ספק דמיד שמחל לו שיעבוד גופו שהיה משתעבד לחבירו נסתלק שוב ממנו לגמרי וממילא חייב לחלוק עמו אפילו קודם הזמן ואין בזה מחלוקת כדפרישית והא דתניא בס"פ החובל לשמור ולא לאבד

וּפְרִיָהּ מִיָּנִיָה אֲמַתְנִיתָן דְּשֶׁבֶר כְּדֵי וְקָרַע כְּסוּתֵי חֲזֵיב וּפְרִיק רְבָא הָא דְאַתָּא לִידְנָה בְּתוֹרַת קַרְיָעָה פִּי דְמַשְׁעַת גְּתִינָה א"ל כְּפֹה וְכִינּוּן שֶׁא"ל כְּפֹה קוֹדֵם שְׁנַעְשֶׂה שׁוֹמֵר אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם יִקְרַע הָא דְאַתָּא לִידְנָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה פִּי דְמָה שְׁאָמַר לוֹ אַח"כ לְקַרְוַע אֵינוֹ אֵלָּא מְשֻׁטָּה וּפְטוּמֵי מִיָּלִי כְּפֹה פִּי הַתּוֹסֵ' וּנ"י וְהַמְרָדְכִי וְכַתֵּב בְּמֶרְדְּכִי ע"ש דְּמַהֲר"מ דְּמַכְּאָן רֵאזִיָּה דְאִם אוֹמֵר הַמְלָנָה לְלָנָה הַמְנָה שְׁאֵתָה חֲזֵיב לִי יְהֵא לְמַחְצֵי' שְׂכָר וְנֶאֱנָסוּ דְחֲזֵיב הַלָּנָה בְּאַנְוָסִים דְאִין הַמְעַשֶׂה גְּשִׁתְנָה בְּחִלְיָפוֹת דְּבָרִים וּבְתוֹרַת מְלָנָה קָאִי וְלֹא מְשִׁתְנָה לְעַסְקָא יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָתָם בְּדִיבּוּרוֹ גְּרִידָא שְׁלֵא הָיוּ פְּשָׁרְנִים בִּינֵיהֶם וְגַם הַלָּנָה לֹא עָשָׂה עִמּוֹ מַעְמָד גְּמוּר אֵלָּא הַמְלָנָה אָמַר כְּפֹה דִּיבּוּר בְּעֵלְמָא מְצִי לְמִימַר אָנָּא פְטוּמֵי מִיָּלִי בְּעֵלְמָא קְאָמְרִי וְכַהֲיָא דְקָרַע כְּסוּתֵי חֲזֵיב מַה שְׁאִין כֵּן בְּגִדוֹן דִּידוֹן דְעָשׂוּ מַעְמָד גְּמוּר ע"י פְּשָׁרְנִים הָנָה מְחִילָה גְּמוּרָה וְלֹא פְטוּמֵי מִיָּלִי וְתַדַּע שְׁהָרִי בְּפָרְק הַזֶּהָב בְּעוֹבְדָא דְשׁוּמְשָׁמִי דְאָמַר לוֹ שְׁקוּל זִוְנָה דְקָאֵמַר רְבָא גּוֹפִיָה דְאָפִי' שׁוֹמֵר חֲנָם לֹא הָנִי וְאֵעִפִּי דְלַחַד תִּירוּצָא דְתוֹסְפוֹת פְּרָק הַמְפָקִיד (דָּף מ"ג).

בְּנָתָן מְעוֹתָיו וְלֹא מְשֻׁף הָנִי שׁוֹאֵל עֲלֵיהוּ וְחֲזֵיב אֲפִילוֹ בְּאַנְוָסִין אֲפ"ה כְּשְׁאָמַר לוֹ שְׁקוּל זִוְנָה אֲפִילוֹ ש"ח לֹא הָנִי וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְלֹא אָמַר לוֹ כְּפֹה לְפְטוּמֵי מִיָּלִי אֵלָּא לְקוּשְׁטָא דְמִלְתָּא כִּינּוּן דְאֵיִיקָר שׁוּמְשָׁמִי וְאָף עַל גַּב דְּבְּפָרְק הָאֲוֹמְנִים גַּבִּי אֲוֹמְן קְאָמְרִינוּ טוֹל שְׁלָה וְהֵבֵא מְעוֹת הָנִי ש"ח הָתָם וְנִדְאִי מֵאֲחַר דְּמַעֲיָקְרָא הָיָה שׁוֹמֵר שְׂכָר מְשׁוּם דְתַפִּיס לִיה אֲאֲגְרָא כְּדֵאִיתָא הָתָם א"כ כְּשֶׁא"ל טוֹל שְׁלָה וְהֵבֵא מְעוֹת לֹא בָּא אֵלָּא לְהוֹדִיעוֹ דְלֹא תַפִּיס לִיה אֲאֲגְרָיָה כְּדִפְנֵי' רִש"י לְשֵׁם וְא"כ לֹא לְסָלִיק עֲצָמוֹ לְגַמְרִי מְשִׁמִּירָה קְאָמַר אֵלָּא שְׁלֵא יְהֵיָה ש"ש עוֹד כִּינּוּן דְלֹא תַפִּיס לִיה אֲאֲגְרָיָה אֲבָל בְּנָתָן מְעוֹת וְלֹא מְשֻׁף אֲפִילוֹ אַת"ל דְּהָנִי שׁוֹאֵל עֲלֵיהוּ מ"מ כְּשֶׁא"ל שְׁקוּל זִוְנָה לְגַמְרִי גְּסַתְלַק וְהֵינּוּ כְּשְׁאָמַר לִיה כְּפֹה לְקוּשְׁטָא דְמִלְתָּא לֹא לְפְטוּמֵי מִיָּלִי כְּדִפְרִישִׁית וְזוֹ הִיא דַּעַת מַהֲר"מ בְּמֶרְדְּכִי פְרָק הָאֲוֹמְנִים וְכ"כ בְּתוֹסֵ' בְּקֶצֶרָה פ' הַזֶּהָב וְאִם כֵּן דְּהֵבֵא דְהוּוּ פְּשָׁרְנִים בִּינֵיהֶם לִיכָּא לְמִימַר פְטוּמֵי מִיָּלִי וְהָנָה מְחִילָה גְּמוּרָה כְּדִפְרִיש' וְהוּא דְבָר פְּשׁוּט לְפַעֲנ"ד זֶה כְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי שְׁמִי אֲנִכִי הַקְטָן יוֹאֵל: שְׁאֵלָה כֵּב וּמָה שְׁנִסְתַּפְקַת בְּהֵיָא דִּס"פ הַזֶּהָב בְּשָׁנִים שְׁנַתְעַצְמוּ בְּדִין כו' וְאִם אָמַר כְּתַבוּ וְתַנּוּ לִי מֵאִיָּה טַעַם דְּנִתּוּנִי' כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ וְכַדְבְּרֵי הַתּוֹסֵ' וְאִשְׁר"י וְהַטּוֹר וְהַש"ע לְפַעֲנ"ד דְּהַדְבָּרִים פְּשׁוּטִים כִּי הַתּוֹסֵ' לְשֵׁם כְּתַבוּ תַחֲלָה דְדוּוּקָא בְּנִתְעַצְמוּ לְדִין וְכַפּוּהוּ לְדוּוּן כְּאִן אֲבָל בְּעֵלְמָא לֹא וּמְבִיאִים רֵאזִיָּה מְעוֹבְדֵי דְתַרִי כּוֹתְאִי בַפּא"נ דְאָמַר רַב פְּפֵא כִי הָא וְנִדְאִי צְרִיף לְאוֹדוּעִיָה דְהַשְׁתָּא קְשִׁינ אֶהְדְּדִי דְהָתָם קְאָמַר דוּקָא כִי הָא לְפִי שֶׁה"ל פְּתַחוּן פֶּה לְחוֹשְׁדוֹ אֲבָל בְּעֵלְמָא לֹא וְהֵבֵא קְאָמַר מְסַתְמָא דְכוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ וּלְפִיכָה צְרִיף לִיִּישֵׁב דְרַב פְּפֵא לֹא קְאָמַר כִּי הָא דוּוּקָא אֵלָּא הֵיכָא דְמַדְעָתוֹ דְנֻו אֹתוֹ כְּעוֹבְדָא דְתַרִי כּוֹתְאִי דְאִתּוֹ מְנַפְשִׁיָּהוּ לְקַמְיָה דְרַב פְּפֵא כְּדִמְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְתַמְלוּדָא דְקָאֵמַר אֲתִי לְקַמְיָה דְרַב פְּפֵא וּלְפִיכָה דוּוּקָא הֵיכָא דְאִיכָּא פְתַחוּן פֶּה אֲבָל בְּעֵלְמָא לֹא וּבִס"פ הַזֶּהָב מִיָּרִי בְּדֻנּוֹ אֹתוֹ עַל יְדֵי כְּפִיָּה הַלְכָה צְרִיף לְהוֹדִיעוֹ אֲפִילוֹ לִיכָּא פְתַחוּן פֶּה לְחֻשְׁדָּא וְכֵן פִּירֵשׁ הַתּוֹסְפֵת בַּפּא"נ ע"ש ר"ת אַח"כ כְּתַבוּ הַתּוֹסְפֵת דִּישׁ לְדַחוֹת דְלַעוּלָם אֲפִילוֹ הֵיכָא דְמַדְעָתוֹ דְנֻו אֹתוֹ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ הֵיכָא שְׁשׁוֹאֵל שְׁיִתְנּוּ לוֹ כְּתוּב וְהָא דְאָמַר רַב פְּפֵא כִי הָא הֵינּוּ לּוֹמֵר בְּכִי הָא דוּוּקָא צְרִיף לְאוֹדוּעִיָה אֲפִילוֹ לֹא שְׁאֵל אֲבָל בְּעֵלְמָא אִי לֹא שְׁאֵל לֹא אֲבָל אִי שְׁאֵל אִי שְׁאֵל כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ אֲפִי' דְנֻוהוּ מְדַעָתוֹ: וְהַאֲשַׁר"י כְּתוּב כֵּל דְבָרֵי הַתּוֹסְפֵת דְהַזֶּהָב וְא"נ וְהַטּוֹר סָתַם דְבָרָיו וְלֹא גִילָה שְׁהָרִי כְּתוּב ז"ל וְאָף

במקום שאין שומעין לנתבע להסתלק מן הדין אם אמר לדיין כתוב לי מאיזה טעם דנתוני פותבין ונותנין לו ואם יראה לדיין שב"ד חושדו וכו' והשתא אם היה פוסק כר"ת לא היה ליה לומר ואף במקום וכו' אלא ובמקום שאין פותבין וכו' דהא לר"ת אין פותבין ונותנין היכא דליכא פ"פ אלא היכא שהנתבע רוצה להסתלק מן הדין ונאנחנו אין שומעין לו אלא פופין אותו התם הוא דכותבין ונותנין לו ואם פן מאי ואף דקאמר ואם היה פוסק דכל היכא ששואל פותבין ונותנין לו לא היה צריך להזכיר כל עיקר בדין זה האי ואף במקום שאין שומעין לנתבע להסתלק מן הדין אלא כה"ל לכתוב ואם אחד מבעלי דינין אמר לדיין כתוב לי מאיזה טעם דנתוני וכו' דהנה משמע דכל היכא ששואל פותבין ונותנין לו בין שדנוהו בכפייה בין שדנוהו מדעתו ומדכתב ואף במקום וכו' שמעינין דלא רצה לפסוק להיכ' דדנוהו מדעתו ושואל שיקתבו לו מה דינו ולכן כתב ואף במקום וכו' פ"א אעפ"י דאין שומעין לו במה שרוצה להסתלק מן הדין מ"מ במה ששאל שיקתבו לו פס"ד שומעין לו פלומר באותו שדנוהו בכפייה הדבר פשוט דשומעין לו בדבר זה אבל בדנוהו מדעתו לא אמר בה מידי ונראה דטעמו לפי שנסתפק בדברי התוספות שכתבו ומיהו יש לדחות וכו' אם דעתם הוא כיון שיש לדחות ראיות ר"ת ממילא נדחה גם הדין או שמא אע"פ שהראיה נדחה מ"מ הדין דין אמת וספק זה איכא לאסתפוקי בדברי האשר"י שכתב בסוף דבריו ואפילו לאידך פירושא אין ראיה מכאן וכו' דשמא אף ע"פ שאין ראיה מכאן מ"מ הדין דין אמת או שמא כיון שנגדחה הראיה גם הדין נדחה: ואף על פי דבמרדכי ובהגהות מיימונית פ"ו מה"מ כתוב עוד ראיה לפר"ת מדלא קבעיה להאי מלתא אלא בנתעצמו ולא דחאה לראיה זו נראה ונדאי דאין זה עיקר הראיה אלא סניף לראיה דעיקר הראיה היא ממה שהביא אחר זה מעובדא דתרי פותאי דפא"נ דלעיל ואח"כ כתב הדחיה כמו שדחאה התוספות ולא חשש לדחות הראיה הראשונה לפי שאינה עיקר דמה בכך דלא קבעיה להאי מילתא אלא בנתעצמו מ"מ איכא למימר דכל היכא ששואל פותבין ונותנין אלא משום דהרגילות הוא שהוא שואלו שכופין אותו לדין ויתחייב בדין הוא שואל שיקתבו לו מאיזה טעם דנתוני לכה קבעו בנתעצמו ועוד איכא למימר דקבעיה פאן לרבותא והכא קאמר ואף עפ"י שאין שומעין לו במה שרוצה להסתלק מן הדין מ"מ במה ששואל שיקתבו לו מאיזה טעם דנתוני שומעין לו דלא תימא מאחר שסירב כנגד ב"ד עד שכפאוהו א"כ מה ששואל שיקתבו לו אינו אלא כדי להתריס כנגד כבוד ב"ד לפי שפואהו ולא היה ראי' שישמעו לו א"ה שומעין לו ואין צריך לומר היכא שדנוהו מדעתו דאינו שואל להתריס אלא חושש שמא טעה בדין פשיטא דשומעין לו הפך סברת ר"ת: ועוד נ"ל עיקר דהטור ז"ל ס"ל דכיון דראית ר"ת נדחית פדכתב תוס' ואשר"י גם הדין נדחה ומ"ש ואף במקום וכו' אינו אלא לומר דאעפ"י דדנוהו בכפייה א"ה שומעין לו כששואל שיקתבו לו מע"ד ואצ"ל היכא דלא דנוהו בכפייה דשומעין לו כששואל כו' וכדפרי' ודלא כר"ת והא דלא כתב הטור בסתמא ואם אחד מב"ד אומר לדיין כתוב לי מאיזה טעם דנתוני וכו' הוא לפי שבא לבאר בדבריו לדחות גם הראי' הראשונה שכתובה במרדכי דאין ספק דגם זה הוא מן התוספות הארוכה ולא נזכרה בתוס' שלנו והטור בלשונו הצח דחאה גם לראיה זו והשתא אתי שפיר מ"ש הטור אחר זה ואם יראה לדיין שבעל דין חושדו וכו' דמשמע הלשון דקאי על מ"ש תחלה ואף במקום וכו' ואיכא למידק הלא היכא שבעל דין חושדו צריך להודיעו וכו' אפ"י

היכא שדנוהו מדעתו אבל השתא דהאי נאף במקום כו' משמעו דלא מבעיא היכא דדנוהו מדעתו אלא אפילו דנוהו בכפייה נמי כותבין ונותנין לו פשוטאל וכו' א"כ שפיר קאמר אח"כ ואם יראה לדין שב"ד חושדו וכו' שחוזר על ב' החלוקות גם יחד שהזכיר תחלה בלשון נאף במקום כו' דהיינו בין שדנוהו מדעתו בין שדנוהו בכפייה בכל ענין היכא שרואה שבעל דין חושדו וכו' צריף להודיעו: ובקיצור פסקי הרא"ש שחיבר הטור עצמו פסק כה בפ"י בפרק זה בורר וז"ל וכל מי ששואל מאיזה טעם דנתוני צריף הדין להודיעו ואם יראה לדין שאחד מן ב"ד חושדו צריף להודיעו אפי' אם לא ישאל עכ"ל הרי לה דפוסק דכששואל כו' צריף הדין להודיעו ואין חילוק בין כפייה למדעתו ומשמע ודאי דההודעה היא בכתב דאלו בעל פה אין זה שאלתו שהרי עיקר דעת השואל פס"ד הוא לסתור הדין לפי שחושש שמא טעה וא"כ מאי האי דקאמר צריף להודיעו בכתב וכן פי' מהרש"ל בהגהותיו ופשוט הוא שהרי הטעם משום והייתם נקיים וגו' ולא יצא נקי כשהודיעו בע"פ ולא קיבל דבריו אלא ע"י שכותבין ונותנין לו ומראה לחכמים אז יצא נקי מה' ומישאל לא זולת נכף מפרש באשר"י בפרק א"נ ועוד יתבאר בס"ד עלה בדינו דהטור וז"ל לא נטה בפסקו מפסקין הרא"ש אביו בין לפירושא קמא דכתבינא ובין לפירושא בתרא דכתבינא והוא עיקר: ובש"ע כה היא ההנצעה תחלה כתב י"א שאם רואה הדין שבעל דין חושדו וכו' והוא דעת תוס' ואשר"י וטור ושאר פוסקים שכתבו לדחות ראיות ר"ת שפי' דהך דר"פ בפא"נ בעובדא דתרי פותאי פי' הא צריף לאודועי היינו משום דה"ל פ"פ לחשדא אבל בעלמא לא בעי לאודועיה אלא היכא דדנוהו בכפייה דליתא אלא ה"פ כי הא צריף לאודועיה אפילו לא שאל אבל בעלמא לא בעי לאודועיה אלא אם כן שאל אבל היכי דשאל בעי לאודועיה אפי' דנוהו מדעתו אלא דיש להקשות אמאי כתב סברא זו בלשון י"א הא לכאורה משמע דר"ת נמי מודה דעובדא דכותאי הנה בדלא שאל דלא אמר אלא בתר דידי קא אזיל מר בדרף תרעומת ולא שאל בפירוש שיכתבו לו וקאמר ליה רב פפא פי' הא צריף פיון דאיכא פ"פ לחשדא ולא נחלק ר"ת אלא בהך דס"פ ז"ב בשנים שנתעצמו לדין וכו' דמסיים בה ואם אמר כתבו ותנו לה מאיזה טעם דנתוני כותבין וכו' דס"ל דאין כותבין אלא בנתעצמו וכו' היינו דדנוהו בכפייה ולא דנוהו מדעתו ונראה ליישב דהמחבר הכריח דלר"ת צ"ל דעובדא דכותאי הנה נמי בדשאל אלא שהתלמוד קיצר א"נ האי לישנא דבתר דידי קאזיל מר הנה פאלו שאל בפירוש מאחר דאתה נוטה הדין כנגדי א"כ תן לי כתוב מאיזה טעם דנתוני וסתמו בפירוש דאל"כ אלא ר"ת נמי הנה מפרש דהך עובדא הנה בדלא שאל א"כ קשה מה עלה על דעת ר"ת להביא ראיה מכאן דדוקא בדנוהו בכפייה מדקאמר ר"פ פי' הא וכו' הא דחיות ראיה זו ותשובתה בצדה היא דה"ק פי' הא אף עפ"י דלא שאל וכמו שדחו החולקים עליו אלא בע"כ דר"ת הנה תופס בפשיטות דהיה עובדא הנה בדשאל דאי לא שאל אין סברא דצריף לאודועיה פיון דאינו מצוה על והייתם נקיים אלא א"כ שואל ממנו דכשאינו שואל ממנו קרוב לומר דאף הבעל דין אינו חושדו בלב גמור אלא מסופק בו א"נ מתוך כעסו דיבר שלא כהוגן ונתקרט שאם הנה חושדו ממש אמאי אינו שואל ממנו שיכתוב לו מ"ט דנתוני פדי לסתור הדין והכי משמע להדיא בהגהות אשר"י פ' ז"ב כשכתב לסברת ר"ת דהיכא דאיכא פ"פ ורגלים לדבר לטענתו של בעל דין שמחמת כן הוא סבר שדנוהו שלא פדין ואמר כתבו לי מאיזה טעם דנתוני

כותבין ונותנין לו אפילו דנוהו מעצמו ע"ש ולכך פתב המחבר די"א אפי' בדלא שאל דלא כר"ת דדוקא בדשאל ומ"ש הרב בהגהות וכ"ש אם אומר וכו' היינו לומר פיון דבהאי שאינו שאל אלא שרואה שחשדו צריף להודיעו בכתבו א"כ כ"ש היכא שאינו רואה שחשדו וכו' ואומר בפירוש כתבו לי מאיזה טעם.

דנתוני דאין זה אלא בשביל שחושדו בלב גמור או סובר שטעה בדין ורוצה לסותרו דפשיטא דצריף לעשות שאלתו והשתא לפי זה אין חלוק בין דנוהו בכפייה לדנוהו מדעתו לעולם צריף להודיע בכתבו וכסברת הדוחין ראנית ר"ת והיא דעת הטור שכתב ואף במקום שאין שומעין לנתבע להסתלק מן הדין אם אמר לדין כתוב לי מאיזה טעם דנתוני כותבין ונותנין לו וכדפרישי' בפ' בתרא דהוא עיקר בפ' דברי הטור ואח"כ כתב מיהו י"א דדוקא וכו' והיא דעת ר"ת דאף בדשאל אין כותבין לו אלא א"כ דנין אותו ע"י כפייה ונראה להרב שכן עיקר מאחר שהספימו עמו האחרונים זולתו הטור וה"ר ירוחם עפ"י דחזית הראיה שבתוכה ואשר"י ומרדכי והגהות מיימוני ומ"מ במה.

דמשמע דלר"ת אף היכא שרואה שב"ד חושדו א"צ להודיעו אלא א"כ בדשאל וכדפרי' לא קי"ל בהא כר"ת דפשיטא דלישנא קאמר בטר דידי, קא אתי מר לא משמע דמייירי בדשאל אלא אפילו בדלא שאל ומ"ש א"כ בהגה' וא"צ לכתוב לו הטענות וכו' הוא חזון בין להיכא שצריף להודיעו משום שרואה שב"ד חושדו וכו' בין להיכא שאינו רואה שחושדו אלא שא"ל כתבו לי מאיזה טעם דנתוני שמה טעיתם כל מקום שצריף שיכתבו לו כדי לסתור הדין אין צריף לכתוב לו הראיות פי הלא התקמים שיראו הטענות והפסק דין יבינו מעצמם אם הדין אמת וצדק אם לא אכן מכל מקום לבעל דין עצמו צריף הדין להודיעו בעל פה טעמו של דין אולי יחזור בו וידעביד רב פפא דהודיעו טעמו של דין להיא כותאי וקבל דבריו ובהא נמי אין חלוק בין בחושדו שנוטה הדין פנגדו לבין חושש שמה טעה אבל אם אחר ההודעה עומד בדעתו ולא קיבל דבריו צריף להודיעו בכתב ואז אצ"ל לכתוב הראיות מיהו במ"ש א"כ פ דאין צריף שיכתבו לו אלא מב"ד קטן וכו' אין מקום לדין זה אלא היכא ששואל מפני שחושש שמה טעו אבל היכא דאיכא חשדא נרא' דאף מב"ד גדול צריף שיכתבו דהרי אף לאחר שהודיעו בע"פ עומד בדעתו וחושדו א"כ צריף שיכתבו לו להראות לפני התקמים כדי שיהא נקי מה ומישראל הלכך אף ר"פ דהנה ב"ד הגדול בדורו אמר פי הא ונדאי צריף לא ידועי ואם לא הנה מקבל דבריו אין ספק דהנה כותב ונותן לו והכי משמע לשון הרב שכתוב בספר ב"י וכן מלשון הרב בהגהות ש"ע שכתבו וז"ל אבל ב"ד הגדול שדנו א"צ לכתוב לו דלא חיישינן לטעותא וכו' אלמא דדוןקא הוא חשש טעות משום דא"כ אין לדבר סוף אבל היכא דהחשש הוא מפני שחושדו שנוטה הדין פנגדו יש לדבר סוף ומ"ש בהגהות אשר"י בסברת ר"ת דבדנוהו בלא כפייה אין חייבים לכתוב לו אפילו בדשאל אם לא שיש רגלים לטעותא שמחמת פן הוא סבור שדנוהו שלא כדין עכ"ד האי שיש רגלים לטעותא על דקאמר אין פירושו לטעותו של דיין אלא לטעותו של בעל דין היכא שטועה לחשוב על הדין תועה שנוטה הדין פנגדו במזיד ושואל שיכתוב לו וא"צ שיכתוב לו אלא א"כ יש רגלים לדבר שמחמתם טועה הבעל דין וסבור שנוטה הדין פנגדו ודנוהו שלא כדין פעובדא דר"פ דהנה לו פ"פ ורגלים לדבר ולפי האמת הנה זה טעות שטעה הב"ד באשר מפניו בטעם שהודיעו ר"פ התם הוא דצריף שיכתבו לו אם שואל שיכתבו לו ואף על

פי שדונגוהו בלא כפייה ובכאן מפנרש מה שפירשתי למעלה דלר"ת האי דר"פ מיירי נמי בדשאל: שאלה כג והף דראובן שמכר חצרו לשמעון ונשתעבד לו בשטר מכירה לקנות לו עוד חתיכת קרקע מחתנו סמוך לחצרו והתקשר בק"ס ובקנס וחרם וש"ד לקנות לו ואח"כ טען דאנוס הוא דחתנו אינו רוצה למכרו לו אם לא בתרקיבי דדינרי דבר פשוט הוא דאין הקנין כלום דהמוכר דבר שאינו ברשותו פמוכר דשב"ל הוא ומותר לחזור ואין בו משום מחוסרי אמנה ולא מיבעיא לפירוש רשב"ם ואשר"י דס"ל המוכר את הבית א"ל ארעא ודיקלי חזיננ' אי אית ליה דיקלי יתיב ליה תרי דיקלי ואם לית ליה דיקלי זבין לה תרי דיקלי דפירוש דכדי לעמוד בדבורו קאמר דזבין לה תרי דיקלי ולא שיהא מחויב לקנות לו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכל דבר שאינו ברשותו מקרי דשב"ל וכן הוא באלפסי לפי הגוססחא שבידנו אלא אפילו לרבינו גסים גאון וראב"ה במרדכי לשם דבמידי דשכיח למיזבן חייב לקנות לו פי היכא דדיקלא שכיח למיזבן והלפך חייב למזבן וכוף הוא באלפסי ישן להדיא וכוף הוא מפנרש בהשגת הרב"ד פכ"ד מה' מכירה שפך הנה גירסא באלפסי מ"מ אף לפי זה בנ"ד לא הנה שכיח ליה למזבין חתיכה קרקע זו דכיון דהכרח הוא לו למזבן האי קרקע דווקא א"כ לא שכיח ליה למיזבנא אי לא בעי האי למיזבנא דלא דמי לדקלא דאי לא מזדבין ליה האי מזבין ליה אחרינא: אכן בזה צ"ע פיון דקיבל עליו בקנס וחרם וש"ד חייב לקיים שבועתו דכי היכא דבגדר ושבועה ליכא דין אסמכתא ה"נ ליכא דין דשכב ודבר שאינו ברשותו מיהו נראה ונדאי פיון דלא קיבל עליו נדר ושבועה והחרם בפירוש אלא שהסופר כתבו מעצמו דכוף הוא תיקון השטרות פולם מצי ראובן למימר לא הצאתי שום שבועה וחרם מפי ולא קבלתי עלי שום שבועה דלפ"ז אין כאן שבועה וכדכתב מהרא"י בת"ה סי' שכ"ו וא טען שמעון שקיבל עליו השבועה בפירוש עליו להביא ראיה פיון דטען תמכורת המנהג וכדפסק מהרי"ק בשנרש י"ט ע"ש המרדכי פירק המקבל ולא דמי לשדדיכין דהמנהג הוא פשכותבין התנאים דקורין לפניו והקנס לא יפטור את החרם והחרם לא יפטור את הקנס הלפך חשבינן ליה כאלו הוציא השבועה והחרם מפיו שהרי לאחר שקראו כף לפניו הוא קונה ומקנה בק"ס משא"כ בשאר שטרות שפותר הסופר נותן ללוקח ולמלנה ומעולם לא הוציא המוכר והלנה שום שבועה מפיו ולא קראו לפניו הלפך לית לן למיחש למידי אי לא קיים תנאי מיהו ונדאי אם אפשר לו בקל להשתדל מחתנו אותה חתיכה קרקע אית ביה משום מחוסרי אמנה אי לא קני לה פיון דלא חשש למה שכתוב בשטר דהתקשר בחרם ובש"ד ותו דכבר קיבל גם המעות ואיכא דברים ומעות אבל מדינא אין כופין אותו לקנותו פיון דמכר דבר שאינו ברשותו אפילו הנה שכיח למזבין דדיקלי כ"ש גדון דידן דלא שכיח למיזבן דלכ"ע אין הקנין חל הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי מני הקטן והצעיר יואל: שאלה כד ועל אשר התקשר ראובן בקנס והשליש מפרמי ביד שלי על זה כדי לפטור את אשתו בגט כשר והשליש מעות מזומנים וסתם מפרמי ביד גאמנים כפי סף גזונתה לתת לאשתו מיד אחר הגט וקבעו זמן לקבלת הגט וקודם הגעת הזמן הולידה תאומים ומתה ואח"כ מתו התאומות תוף ל' יום ובא הבעל לירש את אשתו: תשובה נראה דהדין עם יורשי האשה אפי' לר"ת דפי' דאפילו הנה בדעתו לגרשה מתוף קטטה נמי יורש את אשתו כדכתבו תו' בפירק מי שמת (דף קמ"ו) וכוף היא דעת האשר"י שם בעובדא דתומרגית אין זה אלא היכא דליכא אלא גילוי דעת בלחוד משא"כ דאיכא

נְמִי מַעֲשֵׂה דַתְחִלָּה הִתְקַשְׂרוּ אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ בְּקִנְיָן מְאֻמָּה זֶהוּ אֲדֻמָּי לְהַפְרֵד בְּגֵט כָּשָׁר
וְעַד כִּי הִשְׁלִישוּ הַסֵּף מִהַדְוִנְיָא בְּיַד שְׁלִישׁ וְגַם אַח"כ חָזְרוּ בְּק"ס וְהִשְׁלִישוּ מִמֶּרְמֵי
בְּסֵף ת"ק זְהוּבִים פּו' שְׁיִתּוֹן הַנְּאֻמָּן שְׁנֵי הַמֶּרְמֵי לְצַד הַמְּקַיִם הַקִּישׁוֹר וְלִגְבוֹת ת"ק
זְהוּבִים מִצַּד הָעוֹנֵב א"כ בְּהָא כ"ע מוֹדִים דְּאִינוּ יוֹרְשָׁה דְכִינּוּן דִּירְוֹשָׁתָּה הַבְּעַל דְּרַבְּנָן
כְּדַפְסֵק הַרְמַב"ם בְּפֶרֶק א' מֵהִלְכוֹת נְחֻלוֹת וְכֵן בְּהִגָּהוֹת מִיְיָמוֹנֵי לְשָׁם וְהִיא מְסַקֶּנֶת
הַתְּלִמּוֹד ר"פ הַפּוֹתֵב (דָּף פ"ד) אֲלִיפָא דְרַב וְכ"כ בְּהִגָּהוֹת אֲשֶׁר ל"י לְשָׁם וְדָלָא כַּמ"ש
הָאֲשֶׁר ל"י גְּבִי הֵךְ תּוֹמְרֵנִית דִּירְוֹשָׁתָּה הַבְּעַל דְּאִוְרֵינִת' וְאֲפָשָׁר דְּלֹא הִיְתָה פְּנוּנְתוֹ לְשָׁם אֲלֹא
לוֹמֵר כִּינּוּן דְּאִיפָא רִשְׁב"ג דס"ל דְּאִוְרֵינִתָּא אִין לְהִבִּיא רְאִינָה מְאֻכִּילַת פִּירוֹת שֶׁהוּא דְרַבְּנָן
לְדַבְּרֵי הַפֶּל לִירְוֹשָׁתָּה הַבְּעַל שֶׁהִיא דְּאִוְרֵינִתָּא לְחַד תְּנָא אֲבָל גַּם הָאֲשֶׁר ל"י מוֹדָה דִּירְוֹשָׁתָּה
הַבְּעַל דְּרַבְּנָן וְהַלְפָּה אִין סָפֵק דְּבִהֵי גִּוּוֹנָא לֹא תִקְנוּ רַבְּנָן שֶׁהִיוּ יוֹרְשָׁה דְכָבֵר נִתְבַּטְּלָה
מֵהֶם כֹּל תְּנָאֵי אִישׁוֹת וְאִין חֶסֶר אֲלֹא קְבֻלַּת הַגֵּט וְאִין צְרִיךְ לוֹמֵר לְפִי רִשְׁב"ם לְשָׁם בְּהֵךְ
עוֹבְדָא דְּתוֹמְרֵנִית דְּפֶסֶק לְהִדְיָא דְּאִף בְּדַעְתּוֹ לְגַרְשָׁה מִתּוֹךְ קִטְטָה בְּלַבַּד נְמִי אִינוּ יוֹרְשָׁה
אִם כּוֹבֵנ"ד פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ יוֹרְשָׁה וְאֲפִי הִי סָפֵק בְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבְּנָנָא מ"מ הֵכָא שֶׁהוּא מוֹרֵד
יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה הֵם נִקְרָאִים מוֹחְזָקִים בְּנִכְסִים אֵלּוּ שֶׁהֵם מְדוּנְיָיְתָא וּמְכ"ש בְּנִכְסֵי מְלוּג
שְׁלָה פְּדִיאֵת' בְּמִשְׁנֵינּוּ פ' הַחוֹלֵץ וְסוֹף פ' מִי שְׁמַת אֲלֹא דְלִפִּי ע"ד לִיפָא הֵכָא פְּלֻגְתָּא
כְּדִפְרִי דְּאֲפִי ר"ת מוֹדָה בְּהָא וְכֵן פֶּסֶק רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה אַחֲרוֹן ז"ל בְּמוֹרֵד עַל אִשְׁתּוֹ דְּאִינוּ
יוֹרְשָׁה כִּינּוּן שְׁאִינוּ נוֹהֵג מְנַהֵג בְּעַל כְּדִכְתִּיב בְּשִׁלְטֵי הַגִּיבּוֹרִים פ' אַע"פ (דָּף תצ"ז ע"ב)
וְכֵן פֶּסֶק בְּהִגָּהוֹת ש"ע בְּאֲבָן עוֹר ס' צ' סְעִיף ד' הָרִי לֵךְ דְּאִף ע"פ דְּכַתֵּב הָאֲלֶפְסִי שָׁם
גְּבִי דִינָא דְּמוֹרֶדֶת דִּירְוֹשָׁתָּה הַבְּעַל הִנּוּה נִחְלָה דְּאִוְרֵינִתָּא וְלֹא מִפְּקֵי יְרוֹשָׁתָּה הַבְּעַל גְּבִי
מוֹרֵדוֹת אֲלֹא בְּגִירוּשֵׁי גְּמוּרִין כֹּף פְּתַב בְּמֶרְדְּכִי פ' מִי שְׁמַת וְע"ש אַפ"ה אִם הַבְּעַל מוֹרֵד
עָלֶיהָ אִינָה יוֹרְשָׁה כ"ש נ"ד דְּמוֹרֵד הוּא וְגַם עֲשָׂה מַעֲשֵׂה קִישׁוֹר לְגַרְשָׁה דְּפְשִׁיטָא דְּאִינוּ
יוֹרְשָׁה: וְאִף בְּדִין זֶה דְּתַאֲמוֹת דְּחִיו יוֹם אֶחָד אַחַר מִיתַת אִמָּם דְּפֶסֶק הַרְמַב"ם דְּאִף לֹא
כָּלוּ לוֹ חֲדָשֵׁי נוֹחֲלִין אֶת אִמָּם וּמְנַחֲלִין לְאֲבִיהֶם כְּבָר הַתְּחַבֵּט הָרַב הַמְּגִיד בְּזֶה וְהַנִּיחוּ
בְּצ"ע וְסוֹף מְסַקְנָתוֹ דְּדַעַת הַרְמַב"ם לְפִסְטוֹק כ"ר דְּאִמְרֵינִין אֲשֶׁתֵּיהִי וְהוּא דְּגָמְרוּ צְפָרְנִיו
אוֹ שֶׁהִי שְׁלִשִׁים יוֹם הֵא לֹא הָכִי נִפְל וְנִדְּאִי הוּא וְאִינוּ נוֹחֵל וּמְנַחֵל וְאִף ב"י פְּתַב לְבַסּוֹף
דְּהַרְמַב"ן חוֹלֵק עַל דְּבָרָיו וּפּוֹסֵק כְּחֻמְמִים דְּכָל שְׁלֹא שָׁהָה הוּי נִפְל וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַטּוֹר
בַּח"מ שְׁלֹא פְּתַב אֲלֹא דְבָן יוֹם א' נוֹחֵל וְלֹא פְּתַב אֲפִי לֹא כָּלוּ לוֹ חֲדָשֵׁי וְנִמְשָׁף אַחַר
פְּסָקוֹ בַּא"ה בְּתַחֲלִילַת ה' יִיבּוּם דְּכָל שְׁלֹא שָׁהָה ל' יוֹם הִנּוּה נִפְל וְכֵן מִשְׁמַע בַּש"ע שֶׁהַעֲתִיק
דְּבָרֵי הַטּוֹר וְאֲפִי הִיָּה כָּאֵן סְפִיקָא מ"מ הִדִּין עִם יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה דְּנִקְרָאִים מוֹחְזָקִי
וּבְפִלּוּגְתָּא דְּרַבְּנָנָא הַמַּע"ה כ"ש דְּלִיפָא הֵכָא סְפִיקָא כְּדִפְּנֵי הַנִּרְאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי אֲנִכִּי
הַקְטָן יוֹאֵל: שְׁאֵלָה כֵּה גַבְּאֵי צְדָקָה שְׁלֹא הִי בְּאִרְנִיקִי שֶׁל צְדָקָה לְהַסְפִּיק לְעַנְיֵי וְגַבּוֹ סְכוּ
אֶחָד מִהַקְהֵל לְצוֹרֵךְ עַנְיֵי וְאִיכָּא יְתוּמֵי עֲשִׂירֵי מְפֻרְעֵי הַמַּס אִם חֲזִיבִים לִיתָן לְגַבִּיָּה זוֹ
כִּי הָאֲפִטְרוּפְסִים טוֹעֵנִים דְּפְטוּרִים הֵם: תְּשׁוּבָה שׁוֹרֵת הִדִּין דְּפְטוּרֵי הַיְתוּמִים וְכִדְמִנָּא
בַּפ' הַנִּזְקִין (דָּף נ"ב) הָאֲפִטְרוּפְסִין תּוֹרְמֵי וְכוּ' וְעוֹשִׂין לָהֶם לוֹלֵב וְעַרְבָּה וְסוֹפָה וְצִיצִית
וְכָל דְּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִצְבָּה וְאִין פּוֹסְקִין עָלֶיהֶם צְדָקָה וְאִין פּוֹדִין עָלֶיהֶם אֶת הַשְּׁבוּיִין וְלֹא
כֹּל דְּבָר שֶׁאִין לוֹ קִצְבָּה וּפִי' רִש"י צְדָקָה אִין לוֹ קִצְבָּה דְּהָא בְּכָל שְׁעֵתָא קִיָּמוּ עַנְיִים
וְנִמְצְאוּ נִכְסֵיהֶם פְּלִים עַכ"ל וְנִרְאָה דְּהוּא קִשְׂיָא לִיָּה דְּבִצְדָקָה נְמִי אֲשַׁפְחוּ דְּאִיפָא קִצְבָּה
כִּינּוּן דְּקִצְבוֹ בִּינְיָהוֹן בְּנֵי הָעִיר לְתַת כֹּף וְכֵן לְחֲדָשׁ לְעַנְיֵי הָעִיר וְכִדְכָתְבוּ הַתו' בַּפ' נַעֲרָה

שְׁנֵת־פֶּתַח (דף מ"ט) לְתַרְץ הַדָּא כְּפִינְיָה רְבָא לְרַב נָתַן בַּר אַמִּי וְאַפְיָק מִינְיָה אַרְבַּע מֵאוֹת
זוּזֵי לְצִדְקָה וְהָא קו"ל כָּל מ"ע שְׁמַתָּן שְׁכָרָן בְּצִדְדָה אִין ב"ד שְׁלִמְטָה מְוַזְקְרִין עֲלֵיהֶּ: וְתִירְצוּ
דְהָכִי מִיָּרִי דְקָצְבוּ בִינֵיהֶן בְּנֵי הָעִיר לְתַת כֶּה וְכָה לְחֻדְשׁ הַלְכָה אַפְפִּינְיָה כְּדָא מַר פ"ק
דב"ב רְשָׁאִין בְּנֵי הָעִיר לְהַסִּיעַ עַל קוֹצְתָן וְכִינָן שְׁפֹן א"כ קָשָׁה נְפִלְגַּ וְנִתְנֵי בְּצִדְקָה גּוֹפְקִי
בִּין קָצְבָה בִינֵיהֶן לְלֹא קָצְבָה בִינֵיהֶן בְּנֵי הָעִיר וְכוּ' וְלִכְה פִי ר'ש"י דְכָל צִדְקָה אִפִּי קָצְבוּ
בִינֵיהֶן לְתַת כֶּה וְכָה לְחֻדְשׁ נְפִי אִין לְהָ קָצְבָה מְשׁוּם דְהָא בְּכָל שְׁעָתָא קִיָּמוּ עֲנִיִּים וְלֹא
דְמִי לְסוֹפָה וְלוֹלֵב וְלֹא חֲרִינֵי דְקָא חֲשִׁיב הֵתָם דְאִינוּ אֱלֹא לְפִי שְׁעָה וְאַח"כּ הַמְצָוָה עוֹבְרַת
אֲלֵמָא דְאִפִּי בנ"ד דְקָצְבוּ בִינֵיהֶן לְגִבּוֹת סְכוּם אֶחָד בְּלִבְד נְמִי הָוָה בְּכָלֵל דְבָר שְׁאִין לוֹ
קָצְבָה מְשׁוּם דְבְּכָל שְׁעָתָא קִיָּמוּ עֲנִיִּים וְלֵמָא דְפְרִישִׁית דְאִיפָא לְחֵלֵק בִּין צִדְקָה לְצִדְקָה
יִתְנִישֵׁב הָא דְקָא מַר פ"ק דב"ב רְבָא רְמִי צִדְקָה אִיִּתְמִי דְבִי מַר מְרִיוֹן א"ל אֲבִי וְהִתְנִיא
רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָא אִין פּוֹסְקִין צִדְקָה עַל הִיתוּמִים אִפִּי לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִם א"ל אֲנָא
לְאַחְשׁוּבִינְהוּ קָא עֲבִידְנָא קָשָׁה דְאֵמָא שְׁבִיק בְּרִיתָא ר"פ הַגִּיזְקִין דְמִיתְנִיא בִי רַבִּי חֲזִיא
וְרַבִּי אוֹשִׁיעִיא וְנָקִיט בְּרִיתָא דְתָנָא לְהָ רַב וְשְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָא: וְדוֹחֵק לוֹמַר דְאֲבִי לֹא
הָוָה שְׁמִיעַ לִי הָד בְּרִיתָא אֱלֹא נִרְאָה וְנִדְאִי דִידְעָה לְהָ אֱלֹא דְמַהֲד בְּרִיתָא לֹא הָוָה קָשָׁיָא לִי
דְאִיפָא לְמַדְחֵי דְמִיָּרִי דוֹנָא בְּצִדְקָה שְׁאִין לְהָ קָצְבָה כְּדִתְנִיא בְּהָד בְּבָא וְלֹא כָּל
דְבָר שְׁאִין לוֹ קָצְבָה וְהָד צִדְקָה דְרְמִי רְבָא אִיִּתְמִי דְבִי מַר מְרִיוֹן הָוָה צִדְקָה לְעִנֵּי יַחֲד
דְעֵבֵר מִמְקוּם לְמְקוּם וְאוֹתָהּ צִדְקָה הָוָה לִיהָ קָצְבָה א"נ צִדְקָה שְׁקָצְבוּ בִינֵיהֶן לְתַת כֶּה
וְכָה לְחֻדְשׁ וְכִיּוֹצֵא בְּזָה אֲבָל מֵהָאִי בְּרִיתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָא דְסִתְמָא קָא תְנִי אִין
פּוֹסְקִין צִדְקָה עַל הִיתוּמִים אִפִּי לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִים דְמִשְׁמַע כָּל צִדְקָה וְכָל פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים אִפִּי
בְּעִנֵּי יַחֲד דְעֵבֵר מִמְקוּם לְמְקוּם וְהִינּוּ מְשׁוּם דְכָל צִדְקָה בְּעוֹלָם קְרִינָן לְהָ שְׁאִין לְהָ קָצְבָה
מִשְׁעָמָא דְבְּכָל שְׁעָתָא קִיָּמִי עֲנִיִּים וְשְׁמָא יְבוֹאוּ עוֹד עֲנִיִּים שְׁיַעֲבְרוּ מִמְקוּם לְמְקוּם וְכֵן
פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים אַעפ"י דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהָ קָצְבָה כְּגוֹן שְׁגוּבִין לְשְׁבוּיִי יַחֲד מִי יוֹדַע מַה יִּנְלַד
יוֹם שְׁמָא יִהְיֶה עוֹד שְׁבוּיִים הֲרַבָּה: וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הֲרַב מְהֵר"י מִינ"ץ בְּתִשְׁבּוּתוֹ שְׁפֵתֵב
לְחֵלֵק בִּין צִדְקָה שְׁיֵשׁ לְהָ קָצְבָה לְצִדְקָה שְׁאִין לְהָ קָצְבָה דְלֹא כְפִי ר'ש"י וְכְדִפְרִי וְלְבִי
אוֹמַר לִי דְלֹא פֵתֵב דְבָר זֶה אֱלֹא לְסִנְיָף אֲבָל עֵיקַר פְּסָקוֹ לְשֵׁם הָוִי מִטְעַם דְגִנָּאִי וּפְגָם הוּא
לִיתוּמִי שְׁקִירוּבֵיהּ יַחְזְרוּ עַל הַפְּתִחִי וְהִיזְק הוּא לְהֵם בְּחִיתוּגִים וּבְכַמְהָ דְבָרִים וְעַדִּיף טְפִי
מֵהָא דְרַבָּא דְרְמִי צִדְקָה אִיִּתְמִי דְבִי מַר מְרִיוֹן לֹא יַחְשְׁבוּנְהוּ דְכִינָן דְאִפִּי כְּדִי לְאַחְשׁוּבִינְהוּ
כְּלַחוּד פּוֹסְקִין מְכ"ש דְפּוֹסְקִין עֲלֵיהֶם כְּדִי שְׁלֹא יִתְבּוּזוּ אֶת קְרוּבֵיהֶם וְיִשְׁאַלוּ עַל הַפְּתִחִים
אוּ יִטְלוּ מִקְּוֹפָה שֶׁל צִדְקָה: וּג"כ אִין לוֹמַר בנ"ד נְמִי יִתְתִּיבוּ הִיתוּמִים לִיתָן כְּדִי
לְאַחְשׁוּבִינְהוּ דְנִרְאָה וְנִדְאִי דְאִין זֶה אֱלֹא בִיתוּמִים בְּנֵי בְלִי שֵׁם וְע"י שְׁפּוֹסְקִים עֲלֵיהֶם
צִדְקָה נּוֹדְעוּ לְאַנְשֵׁי שֵׁם א"נ אַחְשׁוּבִינְהוּ דְנִזְכְּרִין בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ דְאֲלֵמָא דְאִינוּ בְּנֵי רְשָׁעִים
שְׂאֵם הִיוּ בְּנֵי רְשָׁעִים לֹא הָיָה מְדַקְדְּקִין עֲלֵיהֶם וְלֹא הִיוּ נִזְכְּרִין בְּב"ה וְכִדְתָּנּוּ בְּס"פ מִי
שְׂמַת וּמִיָּתִי לְהָ בְּסוֹף פ"ק דְגִיטִין דְקָא ל"ר א"ל לְחֻכְמִים בְּנֵי רוּכְל תְּקַבְּרָם אִמָּם וּפִי ר'ש"י
לְפִי שְׁרָשָׁעִים הִיוּ שְׁהֵם מְקִיָּמִין קוֹצִים בְּכֶרֶם וְלֹר"א כְּלָאִים נִינְהוּ לֹא נִלְמַד מֵהֶן רְאִינְיָה
לְפִי שְׁלֹא דִיקְדָּקְנוּ בְּהֶן אִיף הִיָּתָה אוֹתָהּ צְנוּאָה שְׂמַתוּף שְׁהִיוּ רְשָׁעִים לֹא הִנְזָכְרוּ בְּב"ה
עכ"ל אִיבְרָא דְלִישְׁנָא וְקִיָּמוּ חֻכְמִים אֶת דְבָרֵיהֶם לֹא מִשְׁמַע הָכִי אֱלֹא כְּפִירֵשׁ רְשָׁב"ם
דְכִינָן דְרְשָׁעִים הִיוּ קִנְסָא הוּא דְקִנְסוּהוּ רַבְּנָן לְקִיָּים מִתְנַת אִמָּם לְבַתָּה בְּלֹא קִנְיָן מ"מ אָף
לְפִי רְשָׁב"ם אִיפָא לְפָרֵשׁ אַחְשׁוּבִינְהוּ דְנִזְכְּרִין בְּב"ה כְּדִפְרִי וְתוּ דְהָד מִלְתָּא דְאַחְשׁוּבִינְהוּ

תלינו בה בכוננת הדין פדכתב הרמב"ן והסמ"ג בה' מתנות עניים וצריף שפוננוותו לא תהיה להנאתו פי אם פדי לאחשובינהו לינתמי וכההיא דשני דייני גזרות רבא שאיל שאילת מרבי בר מריון אע"ג דלא שיללו מיניה דלאחשובינהו הוא דבעי והיינו נודאי דלא שאיל מהם פלל להנאתו דאם היה ג"כ להנאתו היה אסור לדון להם אלא נודאי דלא היה צריף פלל לשאול מהם ולא עביד אלא לאחשובינהו ודמי להא דתניא בפ' חזקת האומר תנו מנה לעני העיר אין דנין בדייני אותה העיר ועוד דכיון דאינו בני רשעים ויוצא להם שם טוב על פני כל אחיו בית ישראל ליכא הכי פדי לאחשובינהו ופשיטא דאין סברא לומר דעכשיו דרמינו עליהו צדקה זו יגדל שמם בנשיבות ביתר שאת ויתר עוז דא"כ לפי זה לעולם יתחייבו היתומים ליתן פדי לאחשובינהו אלא נודאי דלא שייך האי טעמא דאחשובינהו אלא היכא שאין להם שם ומפני דרמינו עליהו צדקה יצא להם שם התיב הוא דפוסקים וכדמשמע מלשון הרמב"ם שפתוב ונ"ל ואם פסק הדין עליהו פדי לשום להם שם מותר עכ"ל משמע להדיא דעכשיו הוא דמשים להם ע"י שפסק עליהם ותו נראה מלשון הרמב"ם ומי"ד בס' רמ"ח שפתבו אין פוסקין צדקה על היתומים ואפילו לפדיון שבויים ואעפ"י שיש להם ממון הרבה ואם פסק הדין כו' דיש לדקדק דלאיזה צורך פתבו בפירוש ואפילו יש להם ממון הרבה פינו שלא הזכירוהו בגמרא אלא נראה דק"ל לאביי דפסיק מדתני ר"ש בר יהודא אמאי לא משני שאני יתמי דבי בר מריון דהיה להם ממון הרבה מפלל דאין חילוק דאפילו יש להם ממון הרבה נמי אין פוסקין והשתא לפ"ז איכא למימר דהא נמי קי"ל דקאמר ליה רבא אנא לאחשובינהו קא עבידנא נמי דווקא פדבי מר מריון ודכונתא דאית להו ממון הרבה וככי הא נודאי ניימא הו דלא לוסף עלה דמאחר דעיקרא דהאי דינא הוי דאין פוסקין עליהו פדמניא בהדיא ואין לנו דפוסקין לאחשובינהו אלא מעובדא דרבא ביהמי דבי מר מריון א"כ אין לנו אלא דומיא דהו עובדא דהנה להו ממון הרבה ומ"ה פתבו הרמב"ם אפי' יש להם ממון הרבה פדי להורות דבכה"ג הוא דקאמרינון ואם פוסקין עליהם לכבוד פדי שיצא עליהם שם שפיר דמי הא לאו הכי לא וכן הא דכתב בח"מ הטור סימן ר"ץ דבאמודין דפוסקין עליהם פדי שיצא עליהם שם טוב הוי נמי במי שיש להם ממון הרבה מפל הלין טעמי נראה דאין לפסוק על היתומים ליתן לצורך עניים באותו סכום שגובין להם אע"פ שהם בכלל פורעי המס שאלה כו ומה שתבע ראובן את שמעון שלקח שיעבודו שהרי שטרו שעל שגוי הוא מוקדם לשטר של שמעון ואע"פ שהגוי' בדיניה' החליטו הבית של גוי לשמעון לפי שזמן פרעון שלו היה מוקדם לראובן אין זה אלא גזילה דכיון דזמן שטרו הוא מוקדם הוא קודם לגבות בדיני ישראל וגם תבע אותו דחייב שמעון מדינא דגרמי שגם לבטל שיעבודו: תשובה הדבר צריף בירור דאם בדיניהם נמי המוקדם טורף מן המאןחר אפי' כבר גבה המאןחר אי נמי אין טורף פשגבה מעצמו אבל מ"מ בדיניה' אין מחליטין הבית למאןחר פינו דידע דאיכא מוקדם א"כ פשיטא דהדין עם ראובן דאין זה דינא דמלכות אלא גזילה שהחליט הבית למאןחר בדינא דאיכא מוקדם ולא הוציא מיד המאןחר ולהגבותו למוקדם אבל אם בדיניהם כף הוא המשפט להגבות למאןחר כשזמן פרעון שלו קודם ואין חוזרין ומוציאין מיד המאןחר ולתתו ליד המוקדם א"כ הדין עם שמעון פינו ששניהם באים מפז העובדי פוכבים ומזלות ששטרות שניהם נעשה בערבאות של עובדי כוכבים ומזלות אין לנו לדון ביניהם בדיני ישראל אלא עפ"י

דינייהם דדוקא כְּשֵׁבא יִשְׂרָאֵל בְּשׁ"ח או שְׁטַר מְכִירָה מִפְּחַ הַעוֹבְדֵי פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לְתַבְנֵעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִצַּד עֲצָמוּ שְׁנִישְׁתַּעֲבָד פְּגָדָה הַעוֹבְדֵי פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הֵתֵם הוּא דְכָתַב הַר"ש בַּר צְמַח בְּתִשׁוּבָה וּמְבִיאֵי ב"י בְּסוּף ס' ק"ן דִּישׁ לָנוּ לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת לְנִתְבָּע בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל פְּאֵלוּ הֵיזָה הַעוֹבְדֵי פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת בְּעֲצָמוּ דֵּן עִם יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכִדְמִנְיָא בְּפָרְקֵי הַגּוֹזֵל בְּתָרָא (דָּף קי"ג) יִשְׂרָאֵל וְעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת שְׂבָא לְדִין אִם אַתָּה יָכוֹל לְזַכּוֹתוֹ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל זְכִינְהוּ וְא"ל פֶּה דִּינְנָהוּ בְּדִינֵי א"ה זַפְיָהוּ וְא"ל פֶּה וְכָה דִּינְיָכֶם אָבֵל בִּנ"ד דְּהַתּוֹבֵעַ וְהַנִּתְבָּע שְׁנִינְהוּ בְּאוּ מִפְּחַ הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אִין לָנוּ לְדוֹן בִּינְיָהֶם אֱלָא ע"פ מִשְׁפָּטֵי הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת וְאַצ"ל לְדַעַת הָאִשְׁרֵי בְּתִשׁוּבָה כָּלֵל י"ח דִּין אֶחָד דְּבִישְׂרָאֵל שְׁתוֹבֵעַ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּשִׁטְר חוֹב שְׁחֵיב לְעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת דְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וּפְסָקוֹ לְיִשְׂרָאֵל זֶה מַה שְׁהֵיזָה הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת מְרוּיִחַ לְפָנֵי דִּינֵי עוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת וּמְבִיאֵי הָרַב בְּהַגְהוֹת ש"ע סוּף ס' ש"ס ט דְּפָשִׁטָא דְּבִנ"ד נְמִי זֹכָה שְׁמַעוֹן בְּמַה שְׁהֵיזָה זֹכָה בְּדִינֵי עוֹבְדֵי כוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת וְלֹא קָשָׁה עֲלֵיהָ דְּהָרָא"ש מְהֵרָה בְּרִייתָא דְּהַגּוֹזֵל בְּתָרָא שְׁהֵבֵאתִי דְּמִפְתָּה פָּסֵק הַרְשֵׁב"ץ דִּישׁ לְזַכּוֹת לְיִשְׂרָאֵל הַנִּתְבָּע אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִיפָא לְמִימַר דְּאָף הַרְשֵׁב"ץ לֹא אָמַר אֱלָא הֵיכָא דְּכָבֵר מֵת הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת כְּמִפְנֵי דְּבִדְבָרֵי דְּלֹא מְצִי לְמִימַר הֵיכָא יִשְׂרָאֵל הֵבֵא מִפְּחַ הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אַחְזִיר הַשִּׁטְר לִיד הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אָבֵל הֵיכָא דְּמְצִי אָמַר אַחְזִיר הַשִּׁטְר לִיד הַעוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אַחְזִיר הַרָא"ש הֵתֵם וְדָאֵי אַע"ג דְּאַנְן מְעַכְבִּים עֲלֵיו שְׂלֵא לְדוֹן עִם יִשְׂרָאֵל חֲבִירוֹ בְּפָנֵי עוֹבֵד פוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אַעפ"י שְׂבָא מִפְּחַ עֲכוּמ"ז.

מ"מ דִּינֵי יִשְׂרָאֵל חֵיבִים לְפָסוּק לְיִשְׂרָאֵל זֶה מַה שְׁהֵיזָה מְרוּיִחַ לְפָנֵי דִּינֵי עֲכוּמ"ז הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל זֶה בָּא מִפְּחוֹ וְאִם הֵיזָה מְחֻזָּר הַשִּׁטְר לְעֲכוּמ"ז הֵיזָה מְרוּיִחַ אָף עִתָּה שְׁאֲסוּר לוֹ לְהַחְזִיר נְמִי דְּדוֹנוּ לוֹ בְּדִין זֶה שֶׁל גוֹיִם כְּדִי שְׁיַרְוּיִחַ וְלֹא מְצִי אָמַר הֵיכָא לְכִי תְּהַדָּר כְּמִבְּנֵי אַרְבָּא בְּאוֹתָהּ תִּשְׁוֵבָה דְּהָרָא"ש ז"ל: וּמַה שְׁטַעַן רְאוּבֵן שְׁהֵזִיק שְׁיַעֲבֹדוּ לָאו טַעֲנָה הוּא דְּלֹא כָּתַב בַּח"מ בְּס' ק"ד דְּחֵיב לְשַׁלֵּם מִדִּינָא דְּגָרְמֵי לְפִי שְׁהֵזִיק שְׁיַעֲבֹדוּ שֶׁל חֲבִירוֹ אֱלָא הֵיכָא דְּקָדָם הַמְּאֻחָר וְגָבַהּ קָרַקַע שְׂלֵא כְּדִין וְאַח"כּ מְכָרָה לְעוֹבְדֵי כוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיאֵו מִיָּדוֹ אָבֵל בִּנ"ד דְּכִינּוֹן דְּעָשָׂה שְׁמַעוֹן ע"פ דִּינֵיהֶם דְּדִינָא דְּמִלְכוּתָא דִּינָא אִין זֶה מִזִּיק שְׁיַעֲבֹדוּ שֶׁל חֲבִירוֹ וְזֶה אִין צָרִיף לְפָנִים הַנִּרְאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי וְחַתְּמַתִּי אֶת שְׁמִי אֲנִכִי הִקְטַן יוֹאֵל: שְׂאֵלָה כִּז וְע"ד רְאוּבֵן דְּחוֹכֵר מְשָׁרֵי הַמְּלָךְ עֵינִירוֹת וּכְפָרִי וְיֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה תְּבוּאוֹת זָרְעוּ וּמוֹלִיף הַתְּבוּאָה בְּסַפִּינוֹת לְמִפְּנֵי אוֹתָן לְאַנְשֵׁים הַבָּאִי מְכַרְפֵי הַיָּם וְיֵשׁ הַרְבֵּה יְהוּדִים מוֹכְסֵינִים בְּכַח הַמְּלָךְ וּמְבַקְשֵׁים מְכָס מְכָל הַתְּבוּאוֹת ע"פ חֻקֵי הַמְּלָךְ וְרְאוּבֵן טוֹעֵן הַשָּׂרִים כְּשֶׁמּוֹלִיכִים בְּעֲצָמָם תְּבוּאוֹתָם אִין נוֹתְנִין מְכָס גַּם אֲנִכִי הַעוֹמֵד בְּכַחֶם אִינְנִי חֵיב לִיתֵן מְכָס וְהַמוֹכְסֵינִים טוֹעֵנִין אֶתָּה הוּא חוֹכֵר הַעֵינִירוֹת וְהַכְּפָרִים לְהַרְוִיחַ בְּהֵן א"כ יֵשׁ לָהּ דִּין שְׂאָר סוֹחֵר לְכָל מַה שְׁנוֹגַע בְּמְכָס דְּכָל סוֹחֵר חֵיב לִיתֵן מִסְּחוֹרְתוֹ: גִּרְאָה לְפַע"ד דְּהֵדִין עִם רְאוּבֵן וּפְטוּר מְלִיתֵן מְכָס מְכָל תְּבוּאוֹת זָרְעוּ שְׁזָרַע בְּשָׂדוֹת הַחֲכוּרוֹת לוֹ מְשָׁרֵי הַמְּלָךְ דְּכִינּוֹן דְּגוּף הַקָּרַקַע הֵיא שֶׁל שָׂר וְאִין לוֹ לְיְהוּדֵי אֱלָא הַפָּרְס א"כ יֵד הַעוֹבְדֵי כוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת הוּא בְּאֲמָצַע בְּכָל הַדְּבָרִים וְהֵיזָה אִינוּ חֲשִׁיב טְפֵי מְאֵלוּ הֵיזָה מְשָׁרַת שְׂלוֹ וּלְהַכִּי כָּל הַנוֹלָדִים פְּטוּרִים מִן הַבְּכוּרָה פִּינּוֹן דְּגוּף בְּהֵמוֹת שֶׁל הַשָּׂר הֵן גַּם

העובדי פוכבים ומזלות חורשין וזרעין בשבתות וי"ט פדי שלא יפסיד השר וגם עובדין כל עבודות השר שמחוייבים לעובדו ואין לו ליהודי אלא הפך המגיע מכל הדברים.

פי זה קנה מהשר ועומד במקום השר ועושה שורתו ולא דמי לשאר סוחר שקונה תבואות ומוליכין בספינות דאין לו למוכר שום תפיסת יד בתבואה זו ומסלקות ידיו ממנה משא"כ בנ"ד דיד השר מוחזק בכל התבואות ועליהן הוא אחריותו לגבות מהן אם לא יפרע לו היהודי לזמן שקבע לו הלפך דין היהודי הבא מפח השר כמו השר עצמו ותדע שהרי שאר פריצים ששוכרים עיירות וכפרים מהשרים אינן נותנין כלל מכם מתבואות שמוליכין בספינות א"כ למה יגרע יהודי זה הבא מפח העובדי פוכבים ומזלות כנגד היהודי מחזיק המכם שגם הוא בא מפח העובדי פוכבים ומזלות ולכך נראה דיהודי זה פטור מלימתן מכם כדפרי' אבל מה שהוסיף עוד ראובן לקנות תבואה מאחרים ולצרכן עם תבואות זרעו בזה נדאי דינו כשאר סוחר ותייב לתת מכם מאותה תבואה שקנה וכל זה פשוט לפי ע"ד מני הקטן יואל: כח ועל השדכן ששדרו לו סך פך וכך בפני עדים אם ישתדל לו שידוך זה וטרח בכל מאי דאפשר לו עד שהביא השידוך לידי גמר ואחר פך שיחק בו באומר לו איניני חייב ליתן לה אלא שכרך ע"פ תקנת המדינה ליתן פך ממאה אדכרתו דעובדא כה"ג אתא לפני הרב הגדול פמוהרר ליבא מפראג ו"ל וראיתי פסק ש'לו דפסק דתייב ליתן לשדכן כל מה ששדך ותורף דבריו הם בסגנון זה דמאחר דמנהג כל בתי דינין שבישראל אף במקום שאין תקנה קבועה לחייבו לבעל הבית שישלם לשדכן יותר מפדי טרחו כפי ראות עיני ב"ד ע"כ אי אפשר לומר.

דמנהג זה הוא ממנהגים הגרועים דלא אזלינן בתרייהו שהרי הוקבע עפ"י חכמי הדור ובתי דינין שבישראל וא"כ צריכין אנחנו לתת טעם למנהג זה ואין זה אלא לפי שראו חכמי הדור שהפל רגילין לתת לשדכן מעצמם יתר על שכר טרחו כפי אשר יאות דאע"ג דלא התנה כמו שהתנה דמי ובטלה דעת זה המסרב אצל כל אדם ותו דאנן ב"ד סהדי דאם היה מתנה עמו השדכן היה נודר לו בערך זה: ומעתה נמשך לפי זה דחכמי הדור שנהגו פך קים להו כפי רבינו שמחה ודעימ' במרדכי פ' הגזל בתרא דבהתנה צריף לתת לשדכן כל מה ששדך לו דאי הנה קים להו כמהר"מ דחולק על רבינו שמחה וס"ל דאפי' בהתנה אין לו אלא שכר טרחו א"כ קשה מאיזה טעם נהגו חכמי הדור נודר להכריח לב"ה לתת לו יתר משכר טרחו אפילו בדלא התנה והשתא לפי זה נמשך פיון דקי"ל כרבינו שמחה השתא ונדאי.

אפילו היכא דאיכא תקנה קבועה פמה יתן לכל מאה מ"מ היכא דנדר לו פך וכך צריף ליתן לשדכן כל מה ששדך לו דהתקנה אינו אלא היכא דלא התנה דהתם הני השכר לפי ראות עיני ב"ד ולפיכך תקנו דבר קצוב פדי שלא יבואו לידי מחלוקת דזה יאמר פך הוא ראוי וזה יאמר לא פך אלא פך אבל אם התנה בפירוש עם השדכן על זה לא תקנו שום תקנה ופשיטא דצריף לקיים לו כל מה ששדך לפי טעם רבינו שמחה וסיעתו שרגילין לתת בזה שכר הרבה ואינו יכול לומר משטה הייתי פך: ותו נראה דסברא ישרה דלפי דגם הב"ה יודע שהשדכן יוכל להשתדל שידוך זה לשדכו לאיש אחר ולא יהיה נפסד משכרו הקבועה לפיכך נדר לו לתת לו שכר יותר פדי שיתרח בעבורו ביתר שאת ועוז א"כ אינו יכול לומר לו משטה אני פך שפך הוא ההנהגה בכל הדברים לתת שכר הרבה

למי שטורח בעבור פלוני להשתדל לו חפץ זה שלא יקדימונו אחר פי חפץ בו מאד ויש להביא ראיה מר"פ האומנים דפסק האלפסי ובח"מ סי' של"ב באומר לשלוחו צא ושכר פועלים בג' ושכרם בד' אם אמר שכרכם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מב"ה מה שהתנהו וכו' ואם א"ל שכרכם על בעה"ב נותן להם כפי מה שנושפרי' הפועלים בעיר אם ד' ד' ואם ג' ג' אלמא משמע דבאומר שכרכם עלי נותן להם ד' אעפ"י שנושפרי' הפועלים בעיר בג' או בב' ואינו יכול לומר לא אוסר.

על השכר הקבועה משום דמנהג העולם בכל פניצא בזה להוסיף על השכר הקבוע פדי שיהא מלאכתו נעשית מיד ולא אמרינו בכל פי הא משטה אני בה ומק"ו בשדכנות שמהנהג פשוט הוא שמוסיף להרבות שכר לשדכן הלכך חייב לתת לשדכן כל מה שהתנה עמו ואף עפ"י שגדר לו יותר על התקנה הקבועה: איברא דהרב בהגהות ש"ע בח"מ סוף סי' רס"ד פסק פדעת מהר"מ שבמקדכי דבשדכנות אין לו אלא שפרו אעפ"י שהתנה עמו לתת לו הרבה נראה שדעתו דמאחר דאיכא פלוגתא דרבנאמא זוזי היכא דקיימו ליקו גם בתשובת האשר"י כתב פלל ק"ה סוף דין א' זה לשונו ויש מרבתיי שמדמין שכר שדכנין להיתה מעבורות לפניו עכ"ל נראה.

דעל מהר"מ שהוא רבו אמר כהן אכן לפי ע"ד נראה הלכה למעשה פדעת רוב רבותינו רבינו שמחה וסייעתו מטעמא דאמרן וכהכרעת רבינו הגדול מהר"ל ז"ל מפראג הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה כט לאה דרה בבית שרה וכשהלכה למרחץ מסרה המפתח מן החדר לאשה אחת מבני בית ובאת רבקה בת שרה ופתה אותה עד שמסרה המפתח לידה וטוענת לאה שבחזרתה לבית ראתה שמשמשה פליה ולקחו פיס ובתוכו י"א זקוקים מטבע פו' ומיד נתנה חרם בבה"כ על הגנבה והודית רבקה שהיא לקחה הפיס ועתה תובעת לאה מרבקה שתשיב לה מה שלקחה בגנבה משיבה רבקה חלילה לי מגנבה אלא אע"פ שהמפתח היה בידה אנחנו פלנו משתמשין באותו חדר ומניחים פלים שלנו בתוכה וגם סובין וקמח שלנו הוא באותו חדר ולפי שבאותו פרק נפסד מבעלי חמשה זהובים מטבע ליטניש חפשתי ומצאתי כי זה טמון בסובין ולא היה שם אלא תשעה זקוקים מטבע פולניש אמרתי בנודאי אחד מבני הבית מצא אבדת בעלי והחליפם על מטבע זו שמצאתי והטמונין בסובין אלו כי אפילו הגוי המשרת בבית נכנס ויצא לשם להטמין פלי עגלה ומאחר שאת טוענת שהיו בכיס י"א זקוקים ונהרי לא נמצאו בכיס זה רק ט' זקוקים א"כ הודית שאינו שלך ואיני מחוייבת להחזיר לה: משיבה לאה אמת שלי הוא הפיס והיו בתוכו י"א זקוקים ואת מודית במקצת אין מוסרין לה שבועה דכיון שגנבה שלקחת שלא ברשות חשודה את על השבועה: תשובה הך איתתא רבקה איסורא עבדית לשלוח ידה בנודאי הניח ובמקום המשפמר וכדתנן בפ' אלו מציאות מצא אחר הגפה או אחר הגדר גזילות מקנשרות וכו' וכתב עלה האשר"י ז"ל פללא דמילתא דהניח במקום המשפמר כגון נדאי הניח ואפילו יש בו סי' כגון קרדום בצד גדר וטלית בצד גדר לא יטול דאין זו אבדה שפן דרף עובדי אדמה לתת שם פלי מלאכתו ומלבושיה' ואין זו אבדה שחייב בהשבתה וכו' והוא מדברי התוס' לשם בסוף ד"ה ואמר ר' אבא אע"ג דהאי לא יטול אינו אלא להורות דמדינא לא יטול אבל נודאי מאן דלא גמר דינא וסלקא אדעתה דגם זו אבדה שחייב בהשבת' לאו איסורא קעביד וכדאשכחן בירושלמי הביאו האשר"י ונתו' ר"א בר זבדא אשכח חמרא מכוסה

בַּחֲפִיּסָא נְסָבָא וְאַתָּא שְׂאִיל בִּי מְדַרְשָׁא א"ל לָאו יָאוּת עֲבָדִית א"ל אַהֲדַרִי וְכוּ' אֵלְמָא דְלָא קְאָמְרִי לִי אֵלָא דְלָא יָאוּת עֲבָדִית וְהִינְנוּ לֹוֹמַר דְּמַטְעֵי קְטַעֵי דְלָאו אַבְיָדָה הִיא דְחִיָּיב בְּהַשְׁבָּתָה מְכָל מְקוּם הֵכָא וְנִדְאֵי אִיסוּרָא בְּמִזִּיד קְעָבְדִי דְכִינּוּן דְלֵאָה מְסָרָה הַמְפָתַח לְנִפְקָדָת וּרְבָקָה לְקַחָה מְנִפְקָדָת מִפְתַּח שְׁלָה וְנִכְנָסָה לְחֻדְר וְחַפְשָׁה וּמַשְׁמָשָׁה בֵּין פְּלִים שְׁל לֵאָה וְלִקְחָה פִּיס עִם מְעוֹת לִיכָא לְמִימַר הֵכָא מְטַעֵי קְטַעֵי אֵלָא חַפְשָׁה אֵת לֵאָה שְׁהִיא לְקַחָה הַחֲמִשָּׁה זֵהוּ שְׁל בְּעָלָה וּע"כ תְּפָסָה פִּיס זֵה וְכִמּוּ שְׁטַעְנָה בְּפִירוּשׁ וְהַדְבָר פְּשוּט כִּינּוּן דְלִיכָא לְאִיסְתְּפוּקִי הֵכִי דְלִמָּא אֵינְשׁ דְעָלְמָא טְמֵן פִּיס זֵה עִם מְעוֹת אֵלוּ בְּחֻדְר זֵה שְׂאִין נִכְנָסִין שָׁם אֵלָא בְּנִי בֵּית שְׁל שְׁרָה וְכִינּוּן שְׂאִין שָׁם אֶחָד מִבְּנֵי בֵּית שְׂאִימַר שְׁלוּ הוּא אֵלָא לֵאָה אֶפִּילוּ לֹא הִנּוּה לָהּ שׁוּם סִימָן פְּשִׁיטָא דְשְׁל לֵאָה הוּא שְׁהִרִי רְבָקָה לֹא בָּאת לְזַפּוֹת בְּכִיס זֵה אֵלָא מִפְּנֵי שְׂאוּמָרַת שְׁמָא שְׁל בְּעָלָה הִיא וְאִין סְפֵק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאֵי וּמכ"ש שִׁי לָהּ לְלֵאָה סִי בְּכִיס דְפְּשִׁיטָא דְמְחֻנְיִיבַת רְבָקָה לְהַחְזִי' הַפִּיס עִם מְעוֹת לְלֵאָה אֵלָא דְבָזָה צ"ע אִי רְבָקָה חֲיִיבַת שְׁבוּעָה שְׁלֵא הִיָּה בְּכִיס כִּי אִם תְּשַׁעָה זְקוּקִין וְלֹא יוֹתַר אוּ פְטוּרָה מְלִישְׁבַע כָּל עֵיקָר דְלִמָּאֵי שְׁפַתְב הֶרְמַב"ם בַּספ"ד מַה' גְּזִילָה וּפְסֵק כָּף בַּש"ע (סִי' שַׁס"ד ס"ז) דְּמִי שְׁנִכְנַס לְבֵיתוֹ שְׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא בְּפִנּוּ וְנָטַל שָׁם פְּלִים בְּפִנּוּ עַד אֶחָד וְאִין הָעֵד יוֹדַע כַּמָּה נָטַל הָרִי בַעַל בֵּית אוֹמַר עֲשָׂרִים פְּלִים הָיוּ בְּבֵיתִי וְהַגּוֹזֵל אוֹמַר לֹא נָטַלְתִּי אֵלָא עֲשָׂרָה וְהֵם שְׁלִי חֲיִיב לְהַחְזִיר הַעֲשָׂרָה מִפְּנֵי שְׁהוּא מְחֻנְיִב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע וְאִינוּ נִשְׁבַּע עַל הַשְּׂאָר אֶפִּילוּ שְׁבוּעַת הַיִּסָּת מִפְּנֵי שְׂאִינוּ יָכוֹל לְטַעֵן עַל הַגּוֹזֵל טַעְנַת נִדְאֵי עכ"ל אֵלְמָא דְאֶפִּילוּ הִיכָא דְנָטַל בְּפִנּוּ הָעֵד לֹא הִנּוּה טַעְנַת וְנִדְאֵי כִּינּוּן דְלָא יוֹדַע הָעֵד כַּמָּה נָטַל כ"ש בְּגִדוֹן דִּינּוּן דְלִיכָא עַד כָּל עֵיקָר דְאָרְף דְבִיזוּ הַמְפָתַח לֹא רָאָתָה דְנָטַלָה פְּלוּם א"כ טַעְנַת לֵאָה טַעְנַת סְפֵק הִי אַכּוּן בְּתַשׁוּבַת הָאִשְׁר"י פְּלָל ק"ז דִּין ד' פְּסֵק לְהִדְיָא בְּעוֹבְדָא דְדְמִיָּא לְגִדוֹן דִּינּוּן דְמְחֻנְיִיבַת שְׁבוּעָה וּבַטוּר ח"מ סִי' שַׁס"ד אַעפ"י דְהִבִּיא לְהָא דְהֶרְמַב"ם וְהַשִּׁיג עָלָיו הֶרְאָב"ד אִם טַעְנָה ב"ה אֵינָה בְּנִדְאֵי הִיאָרְף יִתְחַיִּיב זֵה שְׁבוּעָה וְלָמָּה מְשַׁלֵּם מִפְּח מְחֻנְיִיב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע עכ"ל וּמַשְׁמַע דְלֵהֲרַאב"ד לֹו הִנּוּה מְחֻנְיִיב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע אֵלָא נִשְׁבַּע שְׁמָה שְׁנָטַל שְׁלוּ הוּא וְאִין הִבִּיא לְהָרְף תְּשׁוּבַת אִשְׁר"י דְפְּסֵק דְנִשְׁבַּעַת שְׁלֵא נָטַלָה יוֹתַר וְנִרְאָה לַפַּע"ד דְהַטוּר מְפָרֵשׁ דְבָרֵי הֶרְאָב"ד דְכָף הוּא דַּעְתוֹ בְּהַשְׁגָּתוֹ אֵימָתָה דְטַעְנָה ב"ה אֵינָה בְּנִדְאֵי הִיאָרְף יִתְחַיִּיב זֵה שְׁבוּעָה וְכוּ', אֵלָא בַע"כ מְדַקְרִינָא לִיה מְחֻנְיִיב שְׁבוּעָה ה"ל בְּטַעְנַתוֹ וְנִדְאֵי וְא"כ גְּמַשְׁף דְחִיָּיב לִישְׁבַע עַל הַשְּׂאָר וְא"כ דְהֶרְאָב"ש נָמִי בְּתַשׁוּבָה כְּהֶרְאָב"ד ס"ל דְקָרִינִין לִיה טַעְנַת וְנִדְאֵי דְכִינּוּן דְנִכְנָסָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת וְנָטַלָה כְּלָיו וּבְרִי לֹו שְׁהִיָּה שָׁם יוֹתַר ה"ל כְּטַעְנַת וְנִדְאֵי וְחֲיִיבַת שְׁבוּעָה וְדִלָּא כְּהֶרְמַב"ם א"כ נ"ד נָמִי כִּינּוּן דְבָרֵי לָהּ שְׁהִיָּה בְּכִיס י"א זְקוּקִים וְאֵינָה מוֹדִית אֵלָא ט' זְקוּקִים בְּרִי לָהּ שְׁהִיא לְקַחָה אוֹתָם וְחֲשִׁיב לִיה כְּטַעְנַת וְנִדְאֵי וּגְדוּלָה מְזַאת חַשְׁבָּנוּ לִיה טַעְנַת וְנִדְאֵי לְרַב אֵלְפָסִי וְלְהֶרְאָב"ד בְּעַד אֶחָד דְמַעִיד שְׁזָה נָטַל כָּף וְכָף וּבַעַל הַבֵּית אִינוּ יוֹדַע כְּלוּם אֵלָא עַפ"י הָעֵד וְאַעפ"י שְׁזָה כּוֹפֵר לְגַמְרִי כְּדַכְתַּב בַּח"מ, סִי' ע"ה סכ"ג כָּל שְׁכָן הֵכָא דְמוֹדָה בְּמַקְצָת דְחֲשְׁבִינִין לִיה כְּטַעְנַת וְנִדְאֵי לְהֶרְאָב"ד וְהָאִשְׁר"י וְנִרְאָה לַפַּע"ד דְהַשְׁתָּא דְשְׁבִינִיחֵן לְהָא טַעְנַת וְנִדְאֵי ה"ל מוֹדָה בְּמַקְצָת וְחֲיִיבַת שְׁבוּעָה דְאוֹרְיָתָא וּמָה שְׁטוּעְנַת לֵאָה דְכִינּוּן שְׁגָנְבוּ ה"ל חַשׁוּדָא אֵיבְרָא דְכָל שְׁלִקְחָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת ה"ל גָּנַב מִיהוּ אִין אָדָם נְפִסֵל עַפ"י עֲצָמוּ מְשׁוּם דְאָדָם קְרוּב לְעֲצָמוּ וְאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רְשָׁע כְּדָאֵי פ"ק דְסִנְהֶדְרִין גְּבִי פְלוּנֵי רְבַעֲנֵי לְאוּנְסִי וְכַמְבּוֹנָר בַּח"מ (סִי' ל"ד) וְתוּ דַבְנ"ד

מורה היתר לעצמה שלא לקחה חמשה זהובים שהפסיד בעלה באותו בית וכשמורה היתר אינו נפסל בכך כדאי פ"ק דמציעא (דף ה') ובפרק הגזל קמא (דף ק"ה) דהכופר במלנה פשר להעיד ואפילו הכופר בפיקדון נמי אי ליכא עידי דהיה שעתא הנה בידו אמרינן לאישתמוטי קא מכון אדאזלינא ומייתנא ליה וה"נ רבקה מורה היתר לעצמה מימר אמרה לא לקחה ה' זהו שהיה של בעלה אולי הנה אינה אמתלא ורגלים לדבריה שהיא חשודהאצלו באלו החמשה זהו ולכך לקחה מאותו פיס שני זקוקים שהם עולים חמשה הו' פו' וה"ל השתא מודה מקצת ממש ורמינן עליה ש"ד שלא היה בפיס כי אם ט' זקוקים כי היכא שתודה ואפשר דאפי' להרב"מ דס"ל דלא הנה חשיב בטענת ונדאי בנ"ד מודה דחשבינן ליה בטענות ונדאי פיון דברי ללא דבכיס זה היו י"א זקוקים ורבקה מודית דלקחה הפיס עם הפעות הני בטענת ונדאי שהיא לקחה כל י"א זקוקים ולא דמי לטוען עשרים כלים היו בביתו כו' דכל פלי וכלי בפני עצמו שפיר אכא למימ' דלמא זה לא נטל אלא עשרה כלי' ולא חשבינן ליה בטענת ונדאי משא"כ בכיס אחד הלכך נראה לפע"ד בנ"ד הפל מודים דרבק' חייבת לישיבע שבועה דאורייתא דלא הנה בכיס זה שנטלה כי אם תשעה זקוקים הנראה לפע"ד כתבתי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה ל אפיטרופסים שהלוו מעות יתומים על משפנות של פריצים וכשהגדילו מסרו המשפנות לידם והודיעום מי ומי הם הפריצים ולאחר כמה שנים רצו היתומים למכור המשפנות כי מטה ידם ומקצתם השפינם ביד עובדי כוכבים ומזלות ותבעו האפיטרופסים אותם וטענו כי סכנה גדולה היא להם אם ימכרו המשפנות גם שואלים שיניחו המשפנות ביד ב"ד והיתומים טוענים כי אין לנו לחוש לסכנה שלכם ועוד הלא נטלתם שחר וגם אין השגת ידנו לפדות המשפנות מיד העובדי כוכבים ומזלות אם אתם תפחדו מן הפריצים תפדום אתם משלכם: תשובה גם שכתב בי"ד סי' קס"ט וז"ל ואף אם יאמר השליח למלנה אל תמכרוהו כי העובדי כוכבים ומזלות אלה אין המלנה צריה לחוש לדבריו כי למלנה עם הגוי ולא פלום ואם השליח נרא ממנו יציל עצמו ויפדה המשפון או יוסיף משפון ללנה.

כדי שלא יפסיד בהמתנה עכ"ל והוא מדברי הרא"ש בתשובה מ"מ נראה ודאי דאין האפיטרופסים כשליח דעלמא דשליח דעלמא אינו עושה שליחותו ע"ד עצמו כי אם ע"ד משלחו ואם עבר ע"ד משלחו לא עשה ולא כלום דמצי אמר לו לתיקוני שדרתיך ולא לעייתי כדאי בריש פ' האשה מקדש ופ' אלמנה ניוזנית והלכך פיון דאנן סהדי דהמלנה על המשפנות של גוים אין דעתו להחזיק המשפון בידו כי אם עד זמן שהגבלו בדיניהם ואחר כך יהא לו רשות למכרו וע"ד כך שלחו הלכך אין המלנה צריה לחוש לדברי השליח שיאמר אל תמכרוהו כי אין למלנה עם הגוי פלום וכו' אבל אפיטרופסים אע"ג דדינו כשומר חנם דחייב בפשיעה כדמוכח בהמפקיד בעובדא דאפיטרופס דזבין ליה תורא ליתמי דלא ה"ל כפי ושיני דמסקנת התו' לשם (דף מ"ב) ובפרק שור שנגח ד' וה' (דף ל"ט) דאפיטרופסים חייבים בפשיעה מ"מ אין לו דין שליח דעלמא אלא האפיטרופסים הם חשיבי בעלים ממש ולפיכך פסק הרמב"ן דאפיטרופא שלנה לצורף יתומים נזקקין לנכסיהן ומקבלים העדות בפני האפיטרופא ואם לא היה אפיטרופא כי אם שומר לבד היאך נזקקין לנכסי יתומים וכך מבואר מדברי הרא"ש ע' אלמנה ניוזנית דהאפיטרופא הם בעלים ממש וכ"כ בח"מ בסי' ק"י ובסי' ק"ה והנינו דכיון דמינום אבי

יתומים או הב"ד מינום לפקח על נכסי יתומים הַרְשׁוּת בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת בְּנִכְסֵיהֶן לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם שֶׁהוּא תוֹעֵלְתָם וְכֹאֲלוּ הִיתּוּמִים עָשׂוּ מֵה שֶׁעָשׂוּ הָאֶפִיטְרוֹפִ' וְאָף עַל גַּב דְּלִגְבֵי מַעֲמַד שְׁלִשָּׁה פָּתַב מֵהֶרָא"י בַּת"ה סִימָן שִׁמ"ז דָּאִין הָאֶפִיטְרוֹפְסִים יְכוּלִין לְהַקְנוֹת מְעוֹת יְתוּמִים בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן הֵתָם וְנִדְאִי בִינָן דָּאִין בְּזֵה זְכוּת לִיתּוּם אֲלָא הַפְקַעוֹת מְמוֹן וְלֹא דִינָא אֲלָא תִקְנָה לֹא מְצִי עֵבִיד אֲבָל לְזְכוּת וּלְתוֹעֵלַת מְצִי עֵבִיד: וְא"כ בַּנ"ד בִּינָן דִּהֵלְלוּנָא הִיתָה לְטוֹבְתָם אֲלָא שְׁלֹאֲחַר כְּףָה נְתַקְלַקְלַק מְחֻנְיָבִים הִיתּוּמִים לְסַלֵּק כָּל הַהִזְק שִׁיגִיעַ לְאֶפִיטְרוֹפְסִים מִצַּד הַלְלוּנָא שֶׁהִלּוּוּאוּ לְטוֹבְתָם שְׁהָרִי בְרִשׁוֹת עָשׂוּ מֵה שֶׁעָשׂוּ וְכֹאֲלוּ הִיתּוּמִים עָשׂוּ מֵה שֶׁעָשׂוּ כֹאֲלוּ הִיוּ גְדוּלִים אֲזִי וְשִׁלְחוּ אֶת הָאֶפִיטְרוֹפְסִים שִׁילּוּ לְפָרִיצִים בְּשִׁלְחוֹתָם ע"פ דַּעְתָּם דִּהֵתָם אִין סַפֵּק דִּהִיוּ הִיתּוּמִים מְחֻנְיָבִים לְסַלֵּק כָּל הַהִזְק שֶׁבְעוֹלָם שִׁיגִיעַ לְהָאֶפִיטְרוֹפְסִים שֶׁהֵם שְׁלַחָם דְאָמְרִי לְהוּ אֶפִיטְרוֹפְסִים לִיתּוּמִים אֲרִי' אַרְבֵּיעִיתוּ לָן אֲמַצְרָנָא אָף עֵתָה שְׁהִיוּ קִטְנִים מ"מ מֵאַחַר שֶׁבְרִשׁוֹת ב"ד עָשׂוּ מֵה שֶׁעָשׂוּ אִי נָמִי בְרִשׁוֹת אֲבִי יְתוּמִים וְכָל מֵה שֶׁעָשׂוּ הִיָּה מְפֹרָסָם שֶׁעָשׂוּ לְטוֹבְתָם אֲלָא שְׁלֹאֲחַר כְּףָה נְתַקְלַקְלַק מִזָּל רַע דִּיתּוּמִים גָּרַם לָהֶם הַקְלַקוּל וְהַלְכָף מְחֻנְיָבִים הִיתּוּמִים לְסַלֵּק כָּל הַהִזְק שֶׁאֲפָשַׁר שִׁיגִיעַ לְהָאֶפִיטְרוֹפְסִים מִחֲמַת הַלְלוּנָא זֶה וְלָכֵן הִדִּין עִם הָאֶפִיטְרוֹפִ' וּמְחֻנְיָבִים הִיתּוּמִים לְהַשְׁתַּדֵּל שִׁיְהִיוּ כָּל הַמְשַׁכְּנוֹת בְּיַד ב"ד כְּדִי שִׁיְהִיוּ בְּעֵין כְּשִׁיבּוֹאוּ הַפְרִיצִים לְפָדוֹתָם וּמֵה שֶׁטָּעְנוּ כִּי הַמְשַׁכְּנוֹת הַשְּׂכִינּוּם בְּיַד גּוֹיִם וְאִין בְּהַשְׁגַּת יָדָם לְפָדוֹתָם הִנֵּה בְּטַעֲנָה זֶה וְנִדְאִי לֹא עֲדִיפָא הָאֶפִיטְרוֹפְסִים מֵאֲלוּ הִיוּ הַיּוֹרְשִׁים חֲיִיבִים לָהֶם חוֹב גָּמוּר דְנִשְׁבְּעִים כְּתַקְנַת הַגְּאוּנִים דָּאִין לָהֶם אֲבָל דִּין סִדְדוֹר לִיכָא הִכִי דָּאִין הָאֶפִיטְרוֹפְסִים מְלֵנָה שְׁלָהֶם אֲלָא חֲיִיבִים הִיתּוּמִים לְסַלֵּק אוֹתָם מִכָּל עֵירַעוֹר שֶׁבְעוֹלָם וְאִין מְסַדְרִין לָהֶם וּכְבָר כְּתַבְתִּי תְשׁוּבָה בְּדִין זֶה אֲרֹאבוּן שֶׁהַעֲמִיד לְשִׁמְעוֹן לְהִיּוֹת עָרַב בְּעֵדוֹ כְּנֶגֶד הַגּוֹי ע"ש וְאִם הָאֶפִיטְרוֹפְסִים יִרְיֵאִים מִפְּחַד הַפְרִיצִים שִׁיפְלוּ עֲלֵיהֶם יְפִדוּ הַמְשַׁכְּנוֹת מִשְׁלָהֶם וְאִח"כ יִגְבוּ מֵהִיתּוּמִי כְּשֶׁתִּשְׁיֵג יָדָם כָּל הַהוֹצָאוֹת וְכָל הַהִזְקוֹת שִׁיגִיעַ לָהֶם מִחֲמַת עֶסֶק זֶה כִּי חֲיִיבִים לְסַלֵּק אֶת הָאֶפִיטְרוֹפְסִים מִכָּל הַהִזְק וְכָל הַהוֹצָאוֹת עַד פְּרוּטָה כְּדִין מִי שֶׁהִרְבִּיעַ אֶת הָאֲרִי עַל חֲבִירוֹ הַנִּרְיָא לַפַּע"ד כְּתַבְתִּי וְחֲתַמְתִּי אֶת שְׁמִי אֲנִכִי הַקְטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל: שְׁאֵלָה לֹא רֹאוּבֵן תוֹבַע אֶת שְׁמַעוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ עָרַב בְּעַד הַגּוֹי שֶׁקָּנָה מִמֶּנּוּ סְחוּרָה סָף כְּףָה וְכָף לְפָרוֹעַ בְּזִמְן פְּלוּגֵי וְהַגּוֹי בָּרַח וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן שֶׁמִּתְחַלָּה הִתְרָה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִקְבְּלוּ לְעָרַב כִּי לֹא יֵאמַר שִׁיְהִיָּה עָרַב אֲלָא לְפָנֵי הַגּוֹי וְא"כ לֹא נַעֲשִׂיתִי אֲלָא עָרַב כְּזָבֵן וְהִבִּיא רֹאוּבֵן עַד אֲחַד שֶׁהִיָּה בְּמַעֲמַד כְּשֶׁמְכַר רֹאוּבֵן הַסְחוּרָה לְגוֹי וְתַקַּע שְׁמַעוֹן אֶת כְּפוֹ לְרֹאוּבֵן שֶׁנַּעֲשָׂה עָרַב בְּעַד הַגּוֹי וְהַדִּינִים פָּסְקוּ שִׁיִּשְׁבַּע שְׁמַעוֹן שֶׁהִגִּיד מִתְחַלָּה לְרֹאוּבֵן שְׁלֹא יֵהָא נַעֲשָׂה אֲלָא עָרַב כְּזָבֵן: תְּשׁוּבָה הַדִּינִים טַעוּ אֲבָל לֹא מִטַּעֲמָה כִּי חֲשַׁבְתָּ שֶׁנ"ד דוּמָה לְתִשׁוּבַת רַש"י וְלִיתָא כִּי מַעֲשָׂה דְרַש"י לֹא הִיָּה אֲלָא בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ כְּבָר מִשְׁכּוֹן מַגּוּי וּמִסְתַּמָּא הִיתָה הַלְלוּנָא בְּרִיבִית וְכָל כְּנוּנַת הַגּוֹי לְהַפְקִיעַ אֶת הַכָּל וּלְפִיכָף חָשִׁיב כְּמַצִּיל מִיָּדָם כְּדַכְתַּב הָאֲשִׁיר"י פ"ק דַּע"ז וְהוּא מְדַבְּרִי הַתּו' לְשֵׁם וְהַלְכָף כְּשֶׁהוֹדָה הַמְלֵנָה לְגוֹי לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עָרַב שׁוֹב לֹא יְכוּל לְהַשְׁמִט מִן הַגּוֹי וְלוֹמַר שְׁאִינוּ רוֹצִים לְקַבֵּל זֶה הָעָרַב בִּינָן שֶׁהַכָּל יוֹדְעִים שְׁרֹאוּי וְהַגּוֹן הִיא לְקַבֵּלוֹ בְּעָרַב וְאִם הִיָּה חוֹזֵר בּוֹ הִיָּה הַגּוֹי מִפְקִיעַ מִמֶּנּוּ כָּל הַחוֹב קָרָן וְרִיבִית אֲבָל הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַגּוֹי שִׁיְהִיָּה עָרַב בְּעֵדוֹ כְּשִׁיטָא שֶׁהִיָּה יְכוּל לְהַשְׁמִיט מִמֶּנּוּ שְׁלֹא יִכְנִיס עֲצָמוֹ בְּעָרְבוֹת לְכַתְחִילָה וְכִינּוֹן שְׁלֹא נִשְׁמַט מִמֶּנּוּ וְנִכְנַס בְּעָרְבוֹת בְּפָנֵי הַגּוֹי חָשִׁיב כֹּאֲלוּ הִרְבִּיץ אֶת הָאֲרִי עַל יִשְׂרָאֵל הַמְלֵנָה שֶׁהִיָּה מוֹכְרָח עַל יָדוֹ

לחזור לו המשפן לג' ע"י ערבות שלו בפני הגוי והלכה חייב לשלם מדינא דגרמי ומה שהתרה בו אינו פלום מאחר שהיה יכול לישמט מן הערבות ולא נשמט איהו הוא דאפסיד אנפשיה אבל בגוי שרוצה ללות לכתחלה מישראל שהיה אפשר למלנה לדחותו ולהשמיט ממנו אפילו הודה מתחלה להלוות ע"י ערב ישראל יכול אח"כ לחזור בו מכמה דחיות ואמתלאות מקובלות אעפ"י שגם הערב היה יכול להשמיט ממנו מ"מ פיון שהתרה בו תחלה שלא יקבלנו לערב לא ה"ל להלוות לגוי לכתחלה פיון שגם הוא יכול להשמיט ממנו ולא נשמט א"כ המלנה גופי' הוא שהרביץ הארי על עצמו ואיהו הוא דאפסיד אנפשי' ואף רש"י מודה בזה דפטר הערב וכו' מבואר בדברי בעל התרומות וא"כ בנ"ד גמי היה פטור שמעון אם אמר תחלה לראובן שלא יהא נעשה ערב כי אם למראה הגוי בעיני הגוי פיון דראובן יוכל להשמיט שלא למפוך לגוי בהקפה מכמה טעדיקי ואמתלאות וא"כ מצד זה ליפא טעות אבל טעות הדיינים פיון שעד אחד מעיד שהי' שמעון נעשה ערב בצד הגוי בשעת גמר המקח ונתניתו לגוי ושמעון הודה לדבריו אלא שטוען שמתחיל' נעשה ערב כזבן ה"ל מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואבנהון דכולהו נספא דר' אבא ב' חזקת הבתי' ופרק פ' הנשבעין: מיהו במה שטען שמעון עוד שפא הגוי פרע לראובן בזמן שקבע לו בזה צריף להתנישב ונראה דיש לחלק בזה בין היכא שנעשה ערב בסתם להיכא שנעשה ערב קבלין דאם הוא ערב סתם שפיר יכול לטעון ולומר שפא פרעו פיון שהוא לאחר זמנו אבל בקבלין אינו טענה פ' עיקר וזה מתבאר ממ"ש הרמב"ם בפ' כ"ו ממלנה כשהלנה במדינת הים והיא מלנה על פה אינו נפרע מהערב דחיישינו שפא פרעו אא"כ הוא תוף זמן וע"פ הביאור שכתב הרב המגיד לשם ואני רואה דדברי' אלו אינו אלא בערב סתם וטעמא דמלתא דבערב סתם הנה ליה פאומר איני יודע אם אני חייב לה שהרי אין שום חיוב חל על הערב אא"כ כשלא פרע הלנה וכיון דאיכא למימר שפא פרע הלנה ה"ל פאומר איני יודע אם אני חייב לה אבל בקבלין נודאי נפרע ממנו דה"ל פאומר איני יודע אם פרעתיך דכיון שהוא קבלין הרי החיוב חל עליה בראשונה ואינו נפטר מחיובו אא"כ בידוע שפרע הלנה וכיון שאינו ידוע אם פרע הלנה הני ליה פאומר איני יודע אם פרעתיך והלכה חייב לשלם זה נראה לפע"ד בטעם דין זה ולפי זה בנ"ד אעפ"י שנעשה ערב סתם כמו שפא בשאלה מכל מקום אם כה הוא בדיניהם גם בדורותינו זה דעובדי כוכבים ומזלות בטר ערבא אגיל ויכול לדחותו אצל הערב ישראל וכדאיתא בפרק אינהו נשה א"כ דין קבלין יש לו ואינו יכול לטעון שפא פרעו העובדי כוכבים ומזלות דה"ל פאומר איני יודע אם פרעתיך אבל אם גם בדיניהם תובעים את הלנה תחלה דין ערב יש לו והנה ליה פאומר איני יודע אם אני חייב לה דשפא פרעו העובדי כוכבים ומזלות שהרי היית יכול לתובעו לעובדי כוכבים ומזלות ולא יכול עובדי כוכבים ומזלות לדחותה אצל הערב ופטור הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה לב ממרמי שנוהגים עמה בדורותינו ליתן ולישא בהם אם יש רמז בתלמוד או בפסקי הגאונים להגבות בה בב"ד או אינו כי אם תקנה ומנהג בלבד כי בתשובות הרא"ש פ' ס"ה דין א' לא כתב אלא שהיו נוהגים בזמנו לתת ממרמי פזו ביד המתעסקים בשבילם פדי לכתוב עליו שטר אבל לא שייגבו לה בב"ד בנייר חלק ואף בכותב עליו שטר היו העולם נוהגין מזה: תשובה לכאורה היה נראה לדמותו למ"ש הרמב"ן בתשובה סי' ע"ז ומביאו ב"י בח"מ סימן מ"ה סעיף ב'

במחודשיו גם מביאו בסימן ס"ח סעיף ט' במחודשיו וזה לשונו על ההודאה בכתם ידו והשטר בגופן של עובדי כוכבים ומזלות ולא ידע החותם לקרות מתחייב הוא בכל מה שכתוב בו כיון שלא חשש לקרותו וסמך על הסופר שכל הסומך על נאמנות של אחרים הוא גומר בדעתו להתחייב בכל מה שיאמר מה שיהא מוסר לתבירו הרי האמינו וגומר בדעתו להתחייב בכל מה שיכתוב למעלה מחתימתו ושוב אינו יכול לטעון לא נתתי חתימתי אלא ע"ד פה וכה ומשמע נמי דאפילו בנותן חתימתו לשמעון וחסר שמעון ונותנו ללוי בעד חובו דיכול לו לתבוע לראובן ולא יכול למימר לאו בעל דברים דידי את ואעפ"י דבתשובות הרשב"א ומביאו ב"י בסי' ס"ו.

(בש"ע ס"א בהג"ה) משמע דאפילו נכתב השטר מתחילה על שם הלוקח אפילו הכי לא נקנה אלא בכתיבה ובמסירה וא"כ בממךמי נמי כיון דמתחילה לא נשתעבד ראובן אלא לשמעון לא זכה בו לוי לתבוע לראובן אלא א"כ בכתיבה ומסירה הא ליתא דהא פשיטא דחותם שהיא ממךמי ה"ל פאלו כתב בו כל המוציא יש לו רשות לתבועו דנקנה אפילו במסירה בלא כתיבה וכדפסק מהרא"י בת"ה ס"א של"א ולא דמי להא דהרשב"א דהתם גוף הממון והשטרות הוא של שמעון והנה נכתב ע"ש לוי שהנה מתעסק בממוןו של שמעון ה"ה ודאי אעפ"י שהלוקח הוא לוי עצמו לא קנאה במסירה בלא כתיבה אבל הני ממךמי הנה להו פאלו אמר מתחלה כתוב לו ללוקח השטר דמודה הרשב"א בזה דלא בעינן כתיבה כדאיתא לשם בב"י אכן אם יטעון ראובן שכחתי וחתמתי שמי בסוף המגלה וכו' או לחבריה נשתעבדי ובפקדון הוא בידה או ממני נפל ומצאתיו ולא בעל דברים דידי את וכל פיוצא בזה ואפילו טוען פרעתי או אמנה היא או כתבתי ללות ולא לוייתי הנה נאמן במגו דשכחתי וכו' ולא דמי ל"ב וב"ש דכל מי שיש לו שטר על אחד מחזיקינן ליה בשלו כדאיתא פרק גט פשוט ומביאו בח"מ בסי' מ"ט או לשטר שכתוב בו לוייתי ממך דכל המוציא גובה בו כדאיתא פ' גט פשוט ומביאו בח"מ ס"מ מ"ט דשאני התם דהשטר עשוי כתקונו, משא"כ בממךמי דניירא בעלמא הוא וזה טען לא נתתי חתימתי לשום אדם אלא שכחתי וכו' עליה דשמעון להביא ראיה שחתם לשם חוב ותו דהלא הוי חתימה זוב פלל שטר העשוי להזדייף דיצרים לכתוב חובות אחרים ושני החתומים למטה יהיו עדים ומיהו אם הם אחרים אין לחוש לזה אי נמי כמו שרגילין לכותבים משמעות החוב מצד השני פנגד החתימות על סף פו' לזמן פלוני תו ליפא למיחש שייזיף לחובות אחרים ויותר הנה מתיקן שיפרש וכתוב פ' החתום מע"ל זה חייב סף פה וכה לזמן פלוני אבל טענת שכחתי וכו' ונדאי טענה מעליותא ואפילו טען פרעתי וכו' נאמן במגו דשכחתי ואע"ג דבשטר גמור בחתימת ידי עדים אינו נאמן לומר פרעתי במגו דשכחתי התם ודאי כיון דמוצאי בב"ד שטר גמור לא מהימן לומר שכחתי וכו' כיון דלא שכיח כל עיקר טענה גרועה היא אבל בנייר הכא לפנינו והחתומה למטה ודאי טענה טובה דהא חזינן דחתם בסוף המגילה ונאמן לומר שכחתי וכו' ופרעתי במגו דשכחתי וכו' דהא פשיטא היא דהחתימה דבנייר חספא בעלמא הוא וכיוצא בזה כתבו התוספות בפ"ק דגיטין (דף ז') בד"ה מודה ר"א דבתמו עדים תחלה וא"כ יכתוב שטר ע"ג חתימתו אין כאן עדות פלל וע"ש וה"ה בשטר דכתיבת ידו לאו פלום הוא לפי הדין ואין חילוק בין תבעו בה בפני ב"ד פשהנה כתוב פנגד החתימה המשמעות פה וכה ובין

לא הָיָה כְּתוּב שֵׁם שׁוֹם דְּבָר בְּכָל גּוֹנוֹ אֵין גּוֹבֵין בְּהַ לְפִי הַדִּין וְהַלְכָּה אֵין מְקוּם לְמַמְרָמִי
זוֹ לְהַגְבוֹת בְּהַ אֶלְא ע"פ תְּקִנַּת הַמְּנַהֲיָגִים שֶׁקִּיָּמוּ וְקִבְלוּ עַל עֲצָמָם לְהִיּוֹת לָהּ כָּל יְפוּי פֶּחַ
שֶׁל כָּל שְׂטָרֵי חוֹבוֹת הַנִּרְאָה לְפִי ע"ד כְּתָבְתִי וְחַתְמַתִּי אֶת שְׁמִי אֲנֹכִי הַקָּטָן יוֹאֵל: שְׁאֵלָה
לֵג עַל מַה שֶׁנִּהְיָה מְקַצֵּת מְלוּיִם שְׁלוֹקָחִים מְמַרְמֵי מַהֲלֵנָה עַל סֵף הַקָּרָן וּמְתַנִּים יַחַד בְּעַל
פֶּה שְׁנוֹתָן לֹא סֵף זֶה בְּתוֹרַת עֵינִיקָא לְעִשׂוֹת לֹא רִינַח פֶּה וְכָהּ וּמְשַׁלֵּם לֹא שְׂכָר טְרַחָא וְאַחַר
כֶּהּ יֵהָא הַפֶּל קָרָן וּפִירוֹת בְּאַחֲרֵיּוֹת הַמְּקַבֵּל וְקוֹבֵעַ לֹא זְמַן פְּרַעוֹן קָרָן וּפִירוֹת לְזְמַן פְּלוֹנִי
וּתְנַאי זֶה מְתַנִּים יַחַד לְפַעְמִים בֵּינָם לְבִין עֲצָמָם וְלְפַעְמִים בְּפָנֵי עֵדִים אֲבָל הַמְּמַרְמֵי הוּא
נִכְתָּב בְּסֵתָם מְשַׁמְעוֹת הַמְּמַרְמֵי עַל סֵף פְּלוֹ' לְשַׁלֵּם לְזְמַן פְּלוֹ' וְלְפַעְמִים כְּתוּב מְשַׁמְעוֹת
הַמְּמַרְמֵי עַל סֵף פְּלוֹנִי קָרָן לְשַׁלֵּם לְזְמַן פְּלוֹנִי וְהָיָה סִפְקָא בְּעֵינֵיהּ אִם יֵשׁ בְּאַיְזָה צַד
מִהַצְדָּדִים הַנִּ"ל אִיסוּר רִיבִית אִם לֹא: תְּשׁוּבָה מְפֹשְׁטָה שֶׁל שְׁמוּעָה מְשַׁמַּע דָּאֵין בְּשׁוֹם
צַד מִהַצְדָּדִים הַנִּזְכָּרִים שׁוֹם אִיסוּר רִיבִית דְּהִכִּי אֵיתָא פ' אֵיזָהוּ גִּישָׁה (דָּף ס"ח) אָמַר רַבָּא
לִית הַלְכָּתָא פְּטָרְשָׁא מְחוּזְנָא דְזַקְפִּי לִיהַ לְרוּחָא אַקְרַנָּא וְכָתְבִי לִיהַ בְּשְׂטָרָא מִי יֵימַר
דְּהוּה רְוּחָא א"ל מָר בַּר אַמִּימָר לְרַב אֲשִׁי אַבָּא עֲבִיד הָכִי וְכִי אָתוּ לְקַמֵּיהּ מְהִימַן לְהוּ
א"ל תִּינַח הֵיכָא דְאֵיתָא לְדִידִיָּה אִי שְׂכִיב וְנִפְלֵ שְׂטָרָא קַמֵּיהּ יְתָמִי מֵאִי הוּהּ כְּשֶׁגָּהַ הֵינְצָא
מְלַפְנֵי הַשְּׁלִיט וְנַח נִפְשִׁיָּה דְאַמִּימָר אֶלְמָא דְוָקָא הֵיכָא דְזַקִּיף לִיהַ לְרוּחָא בְּהַדִּי קָרָן הַתָּם
אֵיכָא לְמִימַר שְׁמָא יְמוֹת וְהִיּוֹרְשִׁים יִגְבוּ גַם הַרְיֹנַח וְאַף ע"פ שֶׁהֲלֵנָה יֵהָא צוּנַח כְּכַרְוִיכָא
דְלָא הוּהּ בֵּיה רְוּיֹחַ לֹא מְשַׁגְחִינִין בִּי פִינּוּן שְׁאֵין הַרְיֹנַח מְפֹרֵשׁ בְּשְׂטָר וְכֶהּ מְבֹרָךְ לְהַדִּיא
מִפִּי רַש"י שֶׁכְּתוּב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכִי אָתוּ לְקַמֵּי' וְאַמַּר לִי' לֹא הֵנָּה רְוּחָא מְהִימַן לְהוּ תִינַח
הֵיכָא דְאֵיתָא לְדִידִיָּה אִם יֵהָא אַבִּיָּה קִיָּים לְזְמַן הַפְּרַעוֹן שֶׁהוּא חֲסִיד וּמְאַמִּינוּ וְמָה אִם
יְמוֹת הִיּוֹרְשִׁים יִגְבוּ הַפֶּל עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ אֶלְמָא דְלָא חֵיִישִׁינּוּ אֶלְא בְּזַקִּיף לִיהַ לְרוּחָא
בְּהַדִּי קָרַנָּא דְהִיּוֹרְשִׁים יִגְבוּ הַפֶּל גַם הַרְיֹנַח וְמִי יֵימַר דְּהוּה רְוּחָא אֲבָל הֵיכָא דְהַשְּׂטָר לֹא
נִכְתָּב אֶלְא עַל הַקָּרָן בְּלַבַּד לֹא חֵיִישִׁינּוּ שְׁמָא יְמוֹת וְיִגְבֶּה שְׁלֵא כְּדִין דְדַלְמָה יֵהָיָה הַפְּסַד
גַם בְּקָרָן מִתְחַלַּת הַעֶסֶק דְלָהָא לֹא חֵיִישִׁינּוּ מִן הַסֵּתָם אִם הָיָה הַפְּסַד בְּקָרָן הָיָה זֶה מְפָרְסָם
הֲלֵנָה מִיָּד וְכִינּוּן שְׁלֵא נִשְׁמַע וְלֹא נוֹדַע שֶׁהָיָה הַפְּסַד בְּקָרָן מִסֵּתָמָא הָיָה הַפְּסַד וְהִכִּי מְשַׁמַּע
מִפִּיִּסְקֵי הַרִי"ף שֶׁכְּתוּב לִית הַלְכָּתָא כְּשְׂטָרֵי מְחוּזְנָא דְזַקְפִּי לְהוּ לְרוּחָא אַקְרַנָּא וְכָתְבוּ
לִיהַ בְּשְׂטָרָא מִי יֵימַר דְּהוּה רְוּחָא וְלֹא הִבִּיא הֵהִיא דְמָר בַּר אַמִּימָר לְרַב אֲשִׁי מְשַׁמַּע
לְהַדִּיא דְלֹא קְאָסְרִינִין אֶלְא הֵיכָא דְזַקְפָּא לְהוּ רְוּחָא אַקְרַנָּא וְכָתְבוּ לִיהַ בְּשְׂטָרָא אֲבָל
כְּשֶׁלֹּא נִכְתָּב הַשְּׂטָר רַק עַל הַקָּרָן אֵין כָּאֵן אִיסוּר רִיבִית כְּשֶׁהֲלֵנָה מְקַיָּים תְּנָאוֹ וְנוֹתָן לֹא
הַרְיֹנַח עֲמוֹ וְנִפְּלוֹ אִם אֵינּוּ רוּצָה לִיתָן הַרְיֹנַח כִּיִּפְּינִין לִיהַ לְקַיָּים תְּנָאוֹ אִי מוֹדָה דְּהָיָה
בְּעֶסֶק זֶה רִינַח כְּמוֹ שֶׁהֲתַנָּה אוֹ יִשְׁבַּע שְׁלֵא הָיָה בּוֹ רִינַח וְכִאֲשֶׁר הוּא מְנַהֵג בְּתַנְאִים הַלְלוֹ
בְּנוֹתָן וּמְקַבֵּל וְהִכִּי מְשַׁמַּע לְהַדִּיא מִמָּה שְׁפִי' נ"י דְלֹא חֵיִישִׁינּוּ אֶלְא לְשְׁמָא יְמוֹת וְיִגְבֶּה גַם
הַרְיֹנַח שְׁזַקִּיף עִם הַקָּרָן ע"ש: אֲכֹן מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם מְשַׁמַּע לְהַדִּיא דְאַסוּר שְׁהַרִי כְּתוּב פ"ה
מִמְּלֵנָה וְז"ל הַמְּשַׁתְּפָה עִם חֲבִירוֹ בְּמַעוֹת אוֹ בְּקַרְקַע אוֹ הַנוֹתָן לֹא עֶסֶק לֹא יִצְרַף הַשְּׂכָר
עִם הַקָּרָן שְׁמָא לֹא יֵהָיָה שֵׁם שְׂכָר וְנִמְצָאוּ בְּאֵין לִידֵי רִיבִית וְכֵן לֹא יִתָּן לֹא מַעוֹת בְּתוֹרַת
עֶסֶק אוֹ שְׁנוֹתָפוֹת וְיִכְתְּבוּ אוֹתָן מְלוּהַ שְׁמָא יְמוֹת וְנִמְצָא הַשְּׂטָר בְּיַד הִיּוֹרְשִׁי וְגוֹבָה בּוֹ
הַרְיֹבִית עכ"ל הַנֵּה תְּחַלָּה כְּתוּב לְאַסוּר לְזַקוּף הַרְיֹנַח עִם הַקָּרָן מְטַעַם שְׁמָא לֹא יֵהָיָה שֵׁם
שְׂכָר וְכִדְאָמַר בְּגִמְרָא מִי יֵימַר דְּהוּה רְוּחָא וְסְבִירָא לִיהַ דְאַפִּילוּ בְּמַתְנָה עֲמוֹ כֶּהּ בְּעַל פֶּה
וְלֹא כְּתוּב בְּשְׂטָרוֹ נְמִי אִיסוּר דְמַשְׁעַת שְׁתִּיתוּף שְׁמַתְנָה עֲמוֹ כֶּהּ קַעְבַּר עַל לֹא תִשְׁיִמוּן עָלָיו

נִשְׁפָּה דְשׁוּמָא מִלְתָּא הוּא דְמִשְׁעֵת שׁוּמָא קְעֵבֵר עַל לֹא תְשִׁימוּן וּלְפִיכָּה לֹא הִזְכִּיר הֶרְמֵב"ם
כָּאן פְּתִיבוֹת הַשְּׁטֵר אֲלָא סְתָם פְּתַב הַמְשַׁתְּמָה כּו' לֹא יִצְרַף הַ עִם הַקְּרָן כּו' וּלְפִי ע"ד
נִרְאָה דְהֵי גוֹרֵס בְּגִמְרָא לִית הַלְכְתָּא פְּטֵרְשָׁא מְחוּזְנָא וְכָּהּ הִיא הַגִּירְסָא בְּסִפְרֵי הַאֲלֵפְסִי
וְהַאשֵׁר"י שְׁבִינְדִינוּ הַיּוֹם וְלֹפ פְּתַב הֶרְמֵב"ם הַמְשַׁתְּמָה עִם חֲבִירוֹ בְּמַעוֹת אוֹ בְּקִרְקַע אוֹ
הַנּוֹתָן לוֹ ע דְכָל אֵלֶּה נִקְרְאִים בְּשֵׁם טֵרְשָׁא וּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּאָף ע"ג דְּמַסִּיק שְׁטֵרָא לֹא
דוֹנָקָא דְאַפִּילוּ לֹא פְתָבוּ נְמִי אֲסוּר פְּדָאָמֵר מְעִיקְרָא כְּשִׁטְרָא מְחוּזְנָא דְמִשְׁמַע כָּל שְׁהוּא
טֵרְשָׁא אֲסוּר וְאָף עפ"י דְהֶרֶב הַמַּגִּיד פְּתַב ב לְשׁוֹנוֹ הַמְשַׁתְּמָה עִם חֲבִירוֹ בְּמַעוֹת וְכו' שֶׁם
לִית הַלְכְתָּא פְּשִׁטְרֵי מְחוּזְנָא ו עַד וְהִיוּ פּוֹתְבִין הַפֵּל עִם הַקְּרָן כּו' הוּא זֶה לְשׁוֹנוֹ נִמְשָׁף
אַחַר גִּירְסַת הַ וּפְיִרוּשׁוֹ וְאוּלַי שְׁכָּה הֵי גוֹרֵס בְּאֲלֵפְסִי וְכִמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר לְהִדְיָא מִפִּי א נִרְאָה
עִיקָר כְּדִפְרָק' וְאַח"כ פְּתַב הֶרְמֵב"ם וְכֵן לֹא יִתֵּן לוֹ מַעוֹת וְכו' וַי אֹתָן מְלוּהָ שְׁמָא יְמוֹת
וְכו' כָּאן בָּא לְאַסְרֵי אֲפִילוּ דְלֹא פְתַב בְּשִׁטְר כ הַקְּרָן בְּלִבְד דְלִית בֵּיהּ מִשׁוּם לֹא תְשִׁימוּן
כִּינּוּן דְלֹא זְקוּף הַרְיֹנָח עִם הַקְּרָן וְא הֵכִי אֲסוּר שְׁמָא יְמוֹת וְנִמְצָא הַשְּׁטֵר בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ וְגוֹבָה
בּו הַרְיֹבִית לֹמֵר דְחִיּוּשִׁינִין שְׁמָא יְהִיָּה הַפְּסֵד גַּם בְּקִרְן בְּתַחֲלִילַת הַעֶסֶק וְכִינּוּן שֶׁכ הַשְּׁטֵר
בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ וְיִגְבֶּה בּו הַקְּרָן מְשַׁלֵּם נִמְצָא גוֹבָה בּו אֵת דְכִינּוּן דְעַל יְדֵי הַשְּׁטֵר בְּטוּחִין הֵן
הַיּוֹרֵשִׁים בְּקִרְן לְאַחַר מוֹתוֹ ה"ל לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהַפְּסֵד וְנִרְאָה דְדַעַת הֶרְמֵב"ם שְׁפָסֵק כָּהּ
הֵוָה מִשׁוּם דְקָשָׁה לִיה בְּהָא דְקָאָמֵר מֵר בַּר אַמִּימֵר לְרַב אֲשִׁי אַבָּא עֲבִיד הֵכִי וְכִי אֲתִי לֵק
מְהִימָן לְהוּ דְמֵאֵי תְשׁוּבָה הִיא זֹה הָא וְנִדְאֵי דְלֹא בְרַשִׁיעָא קָא עֲסִיק ו דְאַכְלוּ רִיבְתָא
דְאוּרִייתָא כְּשֶׁהִמְקַבֵּל לֹא הֵוָה לִיה רְוּוּחָא וְאִם הוּא חוֹשֵׁד אוֹתוֹ שְׁהִיָּה לוֹ רִינּוּחַ הֲלֹא אִינוּ
חֲיִיב אֲלָא שְׁבוּעָה שְׁלֵא ה"ל רִינּוּחַ אֲלָא דְהֵכִי קָאָמֵר רַבָּא דְלִית הַלְכְתָּא הֵכִי לְזַקוּף הַרְיֹנָח
עִם הַקְּרָן מִחֻשְׁשָׁא דְבְנֵי אָדָם שְׁאִינוּ מְהוֹנְגִימִים שְׁיִכּוּפוּ לְמַקְבֵּל לְשַׁלֵּם כָּל הַסֵּף הַמְפּוֹרָשׁ
בְּשִׁטְר הַרְיֹנָח כִּינּוּן שְׁאִין מְפּוֹרָשׁ בּו שְׁהִיָּה נַעֲשֶׂה בּו בְּתוֹרַת עֶסֶק וְכִינּוּן שְׁכָן א"כ מֵאֵי
טַעמָא דְמֵר בַּר שְׁהַשִּׁיב עֲלֵיו וּלְפִיכָּה פְיִרוּשׁ הֶרֶב דְּמֵאֵי דְקָאָמֵר אַבָּא עֲבִיד הֵכִי לֹא שְׁזַקָּה
הַקְּרָן עִם הַרְיֹבִית דְזֵהוּ פְּשִׁיטָא דְאֲסוּר דְמִשְׁעֵת שִׁמְיָה קְעֵבֵרֵי עַל לֹא תְשִׁימוּן אֲלָא רְצוֹנוֹ
לֹמֵר דְעֲבִיד שְׁטֵרָא בְּסִתְמָא עַל הַקְּרָן וְכִי אֲתוּ לְקַמְיָה מַה לְהוּ עַל מַה שְׁהִיוּ אוֹמְרִים לוֹ
דְבָזָה לִיכָּא מִשׁוּם לֹא תְשִׁימוּן וְלֹא מִשׁוּם לְקִיחַת רִיבִית וְקָאָמֵר לִיה רַבָּא דְמְכָל מְקוֹם
אֲסוּר מִשׁוּם שְׁמָא יְמוֹת וְאִית בֵּיהּ מִשׁוּם קְרוּב לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהַפְּסֵד וְכָּהּ נִרְאָה לְדַעַת
הַאשֵׁר"י שְׁהוֹסִיף עַל פְּסֵק הַרִי"ף וְהִבִּיא הַף דְמֵר בַּר אַמִּימֵר דְקָא"ל לְרַב אֲשִׁי וְדַקְמָהֲרֵד
לִיה רַב אֲשִׁי וְכֵן מְפּוֹרָשׁ בְּתְשׁוּבַת הַרָא"ש וְאִינְהּ בְּדַפּוּסִים הַיְשִׁינִים כִּי אִם בְּדַפּוּס וּוינְצִיא
ש הַשֵּׁס"ז וְהַתְשׁוּבָה הִיא בְּכָלֵל פ"ט וּמִתְחַלֵּל יָפָה כְּפִינְתָם וְכו' וְז"ל וְכָל הַרְיֹנָח שְׁהוֹרִיחַ
אַח"כ הוּא רִיבִית דְרַבְּנָן כִּינּוּן שְׁלֵא נִכְתַּב בְּשִׁטְר שְׁנִתְּנוּ הַמַּעוֹת לְעִיִּסְקָא אֲלָא שֵׁט"ח גְּמוּר
וְהֵי קְרוּב לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהַפְּסֵד דִּיהוּד' בְּטוּחַ בְּמַעוֹתֵי שְׁהַשְּׁטֵר בְּיַדוֹ וְאַפִּילוּ הַתְּנָה בְּעַל
פָּה שְׁיִתְּלֹקוּ הַרְיֹנָח וְהַפְּסֵד מ"מ כִּינּוּן שְׁלֵא נִכְתַּב בְּשִׁטְר שְׁהַתְּנוּ הַתְּנָאֵי וְיִוְכַל יְהוּדָה
לְגַבּוֹת כָּל הַמְּמוֹן בְּשִׁטְרוֹ אָף אִם יִפְסִיד כְּלוֹל אֲסוּר לוֹ לְיִקַּח מִן הַרְיֹנָח כְּלוּם דְבַתֵּר שְׁטֵרוֹ
אֲזִלְיִנִין וְלֹא דְבָרִים שְׁבַעֵל פָּה כְּדָאָמֵר פּא"נ אָמֵר רַבָּא לִית הַלְכְתָּא כְּטֵרְשָׁא פּוֹנָאֵי וְלֹא
כְּטֵרְשֵׁי מְחוּזְנָאֵי דְזַקְפֵי דְוּוּחָא אֲקִרְנָא וְכַתְּבוּ בְּשִׁטְרָא דְמִי יִימֵר דְהֵוָה רְוּוּחָא אָמֵר לִיה מֵר
בַּר אַמִּימֵר אָנָּא עֲבִיד הֵכִי וְכִי אֲתָא לְקַמְיָה וְא"ל לֹא הֵוָה רְוּוּחָא מְהִימָן לְהוּ א"ל תִּינַח כָּל
זְמַן דְאִיתְלִי בְּחַיִּים אֵי שְׁכִיב וְנִפְל שְׁטֵר קַמְיָה יְתִמִי מֵאֵי אַעפ"י שְׁהַסּוּחֵרִים הִיוּ מְפִירִים
בְּעַנְיֵינוּ וְכַשְׁהִלִּי אוֹמְרִים שְׁלֵא הֵיָּה רִינּוּחַ כָּל כָּהּ הֵיָּה מֵאִמִּין לְהֵם אוֹ הֵיָּה מִתְּנָה עֲמָהּ

בע"פ פי דְּבַר בְּרוּר הָיָה שְׁלֵא נָטַל מֵהֶם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָרַוּיָחוּ א"ה ה' אָסוּר פִּינּוּן סוּא הַתְּנָאִי שִׁבְע"פ מוֹעִיל אַחַר מוֹתוֹ דְּבַתֵּר שְׁטָרָא אֲזֵלִינִין וְה"נ פִּינּוּן שְׁיִוְכַל לַגְבוּת כָּל הַחוּב בְּשְׁטָרוֹ אַף עפ"י שֶׁהַתְּנָה בַע"פ לְחַלּוֹק הַהֶפְסֵד בְּתֵר שְׁטָר אֲזֵלִינִין דְּאָסוּר לְחַלּוֹק בְּרִינּוּחַ אֲבָל רִיבִית דְּרַבְנָן הוּא כו' עכ"ל וְעוֹד פֶּתַח בְּכָלֵל הַנְּזָכָר דִּין ט' וְז"ל וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שַׁע"י הַשְּׁטָר הַפֶּל מִתְבָּרַר אִם הַשְּׁטָר שְׁיֵשׁ לְרֵאוּבֵן עַל יַעֲקֹב וְשִׁמְעוֹן בְּנוֹ שְׁטָר עֵיִסְקָא הָרִי הַעֶסֶק מְבִנְרָר בְּשְׁטָר וְאִין שִׁמְעוֹן יְכוּל לֹמַר שְׁאִינוּ יוֹדְעַ בְּשִׁיתוּף שְׁהִיָּה לְאָבִיו עִמּוֹ וְאִם הַשְּׁטָר הוּא ש"ח וְאִין מְפִנְרֵשׁ בּוֹ עֵיִסְקָא אִין רֵאוּבֵן יְכוּל לִיטּוֹל כְּלוּם מִן הַרִינּוּחַ פִּי רִיבִית הוּא כְּאֲשֶׁר בִּיאַרְתִּי בְּתִשׁוּבָה רֵאוּשׁוּנָה עכ"ל וְהִיא הַתְּשׁוּבָה הַמִּתְחַלֶּת יָפָה כְּפִנּוֹנְתָם כו': אֵלָּא דְעִדְדִין צְרִיכִין אֲנִי לְמוֹדְעֵי לִיגַרְד לְעִנְמָק דַּעַת הַטוֹר שֶׁהַעֲתִיק בַּח"מ (ס' קע"ו סְעִיף י"ח), הֵךְ תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש הַנְּזָכָרֵת בְּדִין ט' דְּסִיִּים בָּהּ וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכו' וְהַעֲתִיק תְּחַלֵּת הַתְּשׁוּבָה דְּמִשְׁמַע מִינֵיהּ דְּפוֹסֶק הָרָא"ש דְּאֶפִּילוּ אִם הַשְּׁטָר הוּא ש"ח וְאִין מְפִנְרֵשׁ בּוֹ עֵיִסְקָא אֶפֶי' הֵכִי פִינּוּן שְׁיֵשׁ לָנוּ הוֹכְחוֹת דְּהַתְּנָה עִם הַשְּׁתוּמָּה שֶׁהוּא נִתְּן בְּיָדוֹ סָף פְּלוֹ בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא כְּךָ וְכָךְ חֲזִיב לְשַׁלֵּם הַשְּׁתוּמָּה אַף הַרִינּוּחַ וְזֶה הַכְּפָה מ"ש הָרָא"ש בְּסוּף וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר כו' וְהֵרֵב ב"י הַתְּעוֹרֵר עַל זֶה בְּסִפְרוֹ שֶׁפֶתַח וְז"ל עוֹד שְׁאֵלָה לֵא"א הָרָא"ש כָּלֵל פ"ט ס' עֲשִׁירֵי וְסִיִּים שֶׁם בְּתִשׁוּבָה הַנְּזָכָר וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכו' וְלֵא פֶתַח שׁוּם דְּבַר.

לִיִּישׁב דַּעַת הַטוֹר מְפִנֵי מָה הַשְּׁלִיף מִנְּגֵד סוּף הַתְּשׁוּבָה דְּאוֹסֵר מִשׁוּם רִיבִית וְתַפְס תְּחִילַת הַתְּשׁוּבָה דְּמַחֲיִיב לְשַׁלֵּם אַף הַרִינּוּחַ וְאִין בּוֹ מִשׁוּם אִיסוּר רִיבִית וְעוֹד יֵשׁ לְתַמּוּהַ הַפְּלֵא וְפֵלֵא דְקִשְׁיִין דְּבָרֵי הַטוֹר הֵלְלוּ בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש דְּמַחֲיִיב לְשַׁלֵּם אַף הַרִינּוּחַ אִמָּה שְׁפֶסֶק הוּא בְּיֹרֵה דַּעַה בְּסֵתָם בְּס' (קע"ז) לְאִיסוּר שְׁהָרִי פֶתַח לְשֵׁם וְז"ל וְכֵן לֹא יִכְתּוּב עָלָיו ש"ח דְּכִינּוּן שְׁאִינוּ מְפִנְרֵשׁ בְּשְׁטָר שֶׁהוּא עֵיִסְקָא א"כ ה"ל הַפֶּל מְלוּהַ וְקָרוּב לְשִׁכָּר וְרַחוּק לְהֶפְסֵד אֶפֶילוּ הַתְּנּוּ בִּינֵיהֶם ע"פ שְׁיִחְלוּקוֹ הַרִינּוּחַ בִּינֵיהֶם לֹא מִהֲנִי דְּבַתֵּר שְׁטָרָא אֲזֵלִינּוּ וְה"ל כְּפִילֵי מְלוּהַ וְאִינוּ יְכוּל לִיקַח מִמֶּנּוּ שׁוּם רִינּוּחַ עכ"ל וְהִינּוּ מִמֶּשׁ כְּהִנֵּי תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש שֶׁהִבְאִתִּי דְּאוֹסֵר כְּשֶׁאִין הַעֵיִסְקָא מְפִנְרֵשׁ בְּשְׁטָר וְא"כ לְמָה הִבִּיא תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש בַּח"מ לְחֲיִיב לְשַׁלֵּם גַּם הַרִינּוּחַ וּמָה שֶׁנִּרְאָה לְפַע"ד לִיִּישׁב זֶה הוּא דְּס"ל לְרַבִּינוּ הַטוֹר דְּדוֹקָא בְּהַתְּנוּבִינֵיהֶם בַּע"פ שְׁלֵא בְּעֵדִים אִית בִּיָּה מִשׁוּם רִיבִית מִטְעָמָא דְּכַתְּב הָרָא"ש דְּאִין הַתְּנָאִי שִׁבְע"פ מוֹעִיל אַחַר מוֹתוֹ כו' אֲבָל הִיכָא.

דְּהַתְּנָאִי הָיָה בְּפִנֵי עֵדִים אַעפ"י דְּלֵא מְפִנְרֵשׁ הַעֶסֶק וְהַתְּנָאִי בְּשְׁטָר אֶפֶילוּ הֵכִי פִינּוּן שְׁמוֹעִיל הַתְּנָאִי אַף אַחַר מוֹתוֹ דְּהָא אִיכָא עֵדִים דִּינְדְעֵי דְנִתְּנוּ לוֹ סָף מְעוֹת פְּלוּנֵי בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא בְּתַנָּאִי כְּךָ וְכָךְ חוֹזֵר דִּינּוּ כְּאֵלוּ הָיָה מְפִנְרֵשׁ הַתְּנָאִי בְּשְׁטָר דְּעֵדִים מְפָקִי לְהוּ לְקֵלָא דְּתַנָּאִי וּמְעִידִין בְּפִנֵי ב"ד עַל תְּנָאִי כְּךָ וְכָךְ וְחֲשׁוּב כְּאֵלוּ מְפִנְרֵשׁ הַעֶסֶק בְּשְׁטָר וּלְכָךְ הַעֲתִיק רַבִּינוּ הַטוֹר בַּח"מ בְּתַחֲלַת תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש דְּמִיָּרִי בְּדִאִיכָא עֵדִים דְּבִפְנֵיהֶם מְסָרוּ לוֹ סָף פְּלוּנֵי בְּתַנָּאִי כְּךָ וְכָךְ וּלְכָךְ חֲזִיב לְשַׁלֵּם וְאַף הַרִינּוּחַ דְּלִיכָא הֵכָא חֲשִׁשָׁא דְּאִי שְׁכִיב וְנִפְל שְׁטָרָא קָמִי יְתָמִי וְס"ל לְרַבִּינוּ דְּמ"ש הָרָא"ש בְּסוּף אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכו' וּמְסִיק דָּאָם הוּא סֵתָם ש"ח שְׁאִין מְפִנְרֵשׁ בּוֹ הַעֶסֶק דְּאִית בִּיָּה מִשׁוּם רִיבִית הָאִי וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכו' אִינוּ חוֹזֵר עַל הִיכָא דְּאִיכָא עֵדִים אֵלָּא הֵכִי קְאָמֵר וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכו' פְּלוּמֵר תְּחַלֵּה פֶסֶק הִיכִי דְּאִיכָא עֵדִים דִּינְדְעֵי שְׁנִתְּנוּ לוֹ בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא בְּתַנָּאִי כְּךָ וְכָךְ דְּחֲזִיב הַמְקַבֵּל לְשַׁלֵּם כָּל הַרִינּוּחַ וְאִח"כ פֶּתַח עוֹד וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר כו' פְּלוּמֵר עוֹד אֲנִי אוֹמֵר אֶפֶילוּ הִיכָא דְּלִיכָא עֵדִים דְּהַפֶּל מִתְבָּרַר ע"י הַשְּׁטָר דָּאָם מְפִנְרֵשׁ בּוֹ עֵיִסְקָא חֲזִיב לְשַׁלֵּם גַּם הַרִינּוּחַ

אָבֵל בָּאֵין מְפֹרָשׁ בּוּ עֵיִסְקָא אֵית בּוּ מְשׁוּם רִיבִית וְהִינּוּ דְמַסִּיק פִּי רִיבִית הוּא פְּאָשֶׁר
בִּיאָרְתִּי בְתִשׁוּבָה הָרֵאוּנָה וְהִיא תְּשׁוּבָה הַמַּתְחַלֶּת יָפָה כּוֹן פְּנוּנְתָם כּוֹ דְּמַדְבֵּר בְּהַ בְּשׁ"ח
שָׂאֵין מְפֹרָשׁ בּוּ הָעֵסֶק אֵלָא דְהִתְנוּ בֵּינוּ לְבֵינוּ בַּע"פ פְּאָשֶׁר הַבְּאֵתִי לְשׁוּנוּ לְמַעְלָה וְהִינּוּ
מַה שְׂפִסְק הַטּוֹר בִּי"ד לְאִיסוּר וְכַתֵּב הָרֵא"ש בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דְּמַדְבֵּר בְּהַ בְּהִתְנָה בְּעַל פֶּה
שְׂלֵא בְּעַדִּי וְהֵרַב בִּי"ד הַבֵּין מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁגַם בְּדִין הָרֵאוּשׁוֹן הֵנָּה הַטַּעַם מְשׁוּם
שְׂמָא יְמוֹת וְכוּ' דְּלֵא פְּדַעַת הַטּוֹר שְׂפִתָּב טַעַם שְׁנֵי בְּדִין הַשְּׁנֵי וְעֵינֵן עָלָיו וְשָׂרִי לִיהַ מְאַרְיָה
דְּאִין סִפְק דְּבָרָיו הָרֵאוּשׁוֹן אֵית בֵּיהַ מְשׁוּם רִיבִית אֲפִילוּ לִיכָא שְׂטָרָא וְלִית בִּי חֲשִׁשָׁא
דְּשְׂמָא יְמוֹת וְכוּ' א"ה מְשַׁעַת שְׂימָה עוֹבֵר מְשׁוּם לֹא תְּשִׁימוּן פִּינּוּ דְּזַקֵּף לִיהַ לְרוּןקָא
אַקְרָנָא אָבֵל בְּדִין הַשְּׁנֵי אֵין בּוּ אִיסוּר אֵלָא בְּשְׂפִתָּב ש"ח עַל הַקְּרוֹן לְבַד וְאִין מְפֹרָשׁ בּוּ
עֵיִסְקָא וְאֵף הַטּוֹר ס"ל בְּדִין הַשְּׁנֵי דְּטַעַמָא דְּמַלְתָּא מְשׁוּם שְׂמָא יְמוֹת כּוֹ הַלְּפָה אֲפִילוּ הוּא
חֲסִיד וּמְאַמִּינוּ לְמַקְבֵּל אִסוּר דְּבַתֵּר שְׂטָרָא אֲזַלְיָנִין וְכִמוּ שְׂפִתָּב הַרְמַב"ם וְהִינּוּ דְּוּןקָא
בְּדֵלָא הִתְנוּ בְּפָנֵי עֵדִים אֵלָא בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ: וּמַעְתָּה אַחַר הַתִּיּוֹשְׁבוּ דְּבָרֵי הַמַּחְבְּרִים עַל
נְכוּן בִּס"ד הַחֲבָאָר שְׂאֵלוּתֵינוּ וְהוּא דְּהַמְּרָמִי שְׂהִיא נִכְתָּבַת בְּסִתָּם מְשַׁמְעוֹת הַשְּׁט"ח ע"ס
פְּלוּנִי לְשִׁלְּם לְזָמַן פְּלוּנִי וְלֹא הִתְנָה בְּפָנֵי עֵדִים אֵלָא בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ אֵית בֵּיהַ מְשׁוּם
רִיבִית דְּרַבְּנָן וְאִין מְחִיבִים אוֹתוֹ לְשִׁלְּם הַרְיוּחַ מְשׁוּם דְּאֵית בֵּיהַ חֲשִׁשָׁא דְּשְׂמָא יְמוֹת וְכוּ'
וְהֵנָּה קְרוּב לְשִׁכְרַ וְרַחוּק לְהַפְּסֵד אָבֵל אִם הִתְנָה בְּפָנֵי עֵדִים א"נ לֹא הִתְנָה בְּפָנֵי עֵדִים
אֵלָא שְׂפִתָּב בְּהַ מְשַׁמְעוֹת הַשְּׁט"ח עַל סָף פְּלוּ' קָרוֹן לְשִׁלְּם לְזָמַן פְּלוּנִי דְּמַדְכָּתֵב סָף פְּלוּ'
קָרוֹן מְפָלֵל דְּהִתְנָה עִמּוֹ שְׁנוֹתָן לוֹ סָף פְּלוּ' בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא וְחֲשִׁיב כְּאֵלוּ הִיָּה מְפֹרָשׁ בּוּ
שְׁנָתָן לוֹ בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא וּמְחִיבִים אוֹתוֹ לְשִׁלְּם גַּם הַרְיוּחַ וְאֵף ע"ג דְּפִירְשִׁי דְּמַדְבְּרִי
הַרִי"ף וְרִשִׁי וְנ"י מְשַׁמְעַ דְּאִין אִיסוּר פְּלֵל כְּשִׁלְּא כְּתֵב בְּשִׁטְרָא כִּי אִם עַל הַקְּרוֹן בְּלְבָדוּ
לֹא שְׂבָקִינִין דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְהַטּוֹר הַמְּפֹרָשִׁים לְאִיסוּר מְקַמֵּי מְשַׁמְעוֹת דְּבָרֵי
הַרִי"ף וְרִשִׁי וְנ"י וְכֵן פִּסְק בַּשְּׁט"ח ע"ד (ס' קע"ז) לְאִיסוּר אַכּוּן בְּדֵאִיכָא עֵדִים אֵין כְּאֵן
אִיסוּר וּכְדַפְרֵי בְּרֵאוּיּוֹת בְּרוּרוֹת וְאֵעִפ"י שְׂהַשְּׂמִיט בַּשְּׁט"ח ע"ב ח"מ זֶה הַדִּין דְּמַחְיָיבּוּ
בְּדֵאִיכָא עֵדִים זֶהוּ לְפִי שְׁנַמְשָׁף אַחַר סוּף תְּשׁוּבוֹת הָרֵא"ש שְׂפִתוֹב וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר וְכוּ'
וְעָלָה עַל דַּעְתּוֹ דְּאֵף בְּדֵאִיכָא עֵדִים נְמִי אִיכָא מְשׁוּם רִיבִית לְהֵאִי טַעַמָא שְׂפִתוֹב בְּסוּף
לפ"ז יְהִי הַדְּבָרִים סוּתְרִין זֶה אֵת זֶה אָבֵל לְמֵאִי דְּפִרְשִׁית נִיחָא דְּלֵא קְשִׁיָּא וְלֹא סוּתְרִין
דְּבָרֵי הַטּוֹר אֶהְדְּדִי גַּם דְּבָרֵי הָרֵא"ש הַתִּיּוֹשְׁבוּ עַל נְכוּן וְתוּ לֹא מְיָדִי אֲנִכִי הַקְּטָן וְהַצְּעִיר
יּוֹאֵל בְּלֵא"א כְּמוֹהַר"ר שְׂמוּאֵל ז"ל ה"ה עַל הַלְּחֵץ בְּיוֹם ו' ח"י תְּמוּזָא שְׁפ"ד לפ"ק פֶּה
קַק"ק: שְׂאֵלָה לְד שְׁנֵי אַחִים חֲתוּמִים עַל הַמְּרָמִי וְיִודַע שְׂאֵחַד הוּא הַלְּוָה וְהַשְּׁנֵי נִשְׁתַּעֲבַד
עִמּוֹ וְלֹא לְוָה פְּלוּם וְהַמְּלָוָה תּוֹבַע לְאוֹתוֹ שְׂלֵא לְוָה פְּלוּם וְזֶה טוֹעֵן שְׂאֵחֵיו הַלְּוָה כְּבָר פֶּרַע
לְמַמְרָמִי זֹו וּמְבִיא עֵדִים עַל זֶה וְהַמְּלָוָה אוֹמֵר אֲמַת הִיָּה שְׂפִרַע אָבֵל חֲזַרְתִּי וְהַלְּוִיתִי לוֹ
שְׁנִית אֲמַמְרָמִי זֹו וְזֶה טוֹעֵן שְׂאֵין יְכוּל לְתוֹבְעוֹ פִּינּוּ שְׂהַשְּׂטָר נְמַחֵל שְׂיַעֲבּוּדוֹ וְהַמְּלָוָה טוֹעֵן
שְׂאֵין מְקוּם לְדִין שְׂטָר שְׂנַמְחֵל שְׂיַעֲבּוּדוֹ אֲצֵל מְמַרְמֵי: תְּשׁוּבָה נְרָאָה דְּכָל שְׁט"ח בֵּין
בְּעֵדִים וּבֵין פְּתִיבַת יְדוֹ אִם נְפָרַע מְמַנּוּ הַמְּלָוָה וְעֵדִין הַשְּׂטָר קֵיִים בְּיָדוֹ אִם חֲזַר וְלָוָה בּוּ
ה"ל מְלָוָה ע"פ דְּמִיד שְׂפִרַעוֹ נְמַחֵל שְׂיַעֲבּוּדוֹ וְהַשְּׂטָר חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הוּא וְלֹא מְצִי לְמִימַר
לִיָּה שְׂטָרָף בִּיָּדִי מֵאִי בְּעִי וְהַכִּי מוֹכַח לְהִדְיָא בְּפָרְק ח"ה (נ"ף ל"ב) בְּהַהוּא עָרְבָא דְּאָמַר
לִי לְלוּהַ הַב לִי מְאָה זּוּזִי דְּפִרְעָתִי לְמַלְוָה עֵילְוָה וְהָא שְׂטָרָא וְכוּ' דְּמְפֹרָשׁ לְשִׁם שְׂאֵם לֹא
הִיָּה מוֹדָה הָעָרֵב שְׂקִיבֵל מְהַלְוָה סָף הַפְּתוּב בְּשִׁטְרָא הִיָּה הַלְּוָה חֲיָיב לְפָרַעוֹ וּפְיָרְשׁוּ

המפרשים דהנה מייירי בדכתב לו המלנה התקבלתי ומביאו בח"מ (סי' ק"ל קל"ב) אלא דלפי שהיה מודה דפרעו אלא שטען שהחזיר לו מעותיו הנה השטר שנמחל שיעבודו ולא מחייבנין ליה ללנה לשלומי דשטרא דהנה חספא בעלמא וה"פ הרשב"ם לשם ע"ש ר"ח בפי' דפטור לגמרי וכן משמע בחושן משפט (סי' נ"ו) דכתב ואינו גובה בו משמע דלגמרי אינו גובה אפי' מבני חורי וכ"כ הרמב"ם פי"ד ממלנה שפכר נמחל שיעבודו ונעשה פחרס ופשיטא דה"ה בכתב ידו דנמחל אותו שיעבוד שנשתעבד מפח פתיבת ידו לגבות מבני חורי דכיון שפרעו נעשה פחרס ושוב יכול לומר פרעתי ואינו יכול לגבות בו אפי' מבני חורי ואע"ג דבפרק קמא דמציעא ופרק כל הגט ופרק הכותב פי' רש"י אמירא דר' אסי א"ר יוחנן שטר שלנה בו ופרעו אינו חוזר ולנה כו' שפכר נמחל שיעבודו וז"ל שפכר נמחל שיעבודו משפרע מלנה ראשון ועל האחרונה לא נכתב ונהנה ליה מלנה על פה וטורף מלקוחות שלא כדיון דאין מלנה ע"פ גובה מן הלקוחות עכ"ל לא היתה דעתו לומר דדוקא בשטר שיש לו עדים התם אמרינן נמחל שיעבוד אבל לא בכתבת ידו דהא ונדאי ליתא דפשיטא דגם בכתבת ידו אמרינן דנמחל שיעבודו שהיה בו ונתבטל ונעשה פחרס ואין עליו שום אותו שיעבוד אלא לפי שהיה קשה לרש"י לישנא דאינו חוזר ולנה בו דמשמע דאיסורא קא עבדו אי חזר ולנה בו ומאי איסורא איפא בכתבת ידו דמה לנו אם זה מאמינו וסומך על שטר שנמחל שיעבודו לא יהא אם היה מלנה לו ע"פ בלא שום שטר וע"כ דיקדק רש"י וכתב דר' יוחנן מייירי בשטר שיש בו עדים ולהכי קאמר דאינו חוזר ולנה בו דאיסורא קא עביד משום דטריף לקוחות שלא כדיון הארכתי בדבר פשוט לפי שבאו התלמידים והראה לי שהרב מהר"מ יפה כתב בח"מ (סי' מ"ח) בספרו דכתבת ידו לא אמרינן נמחל שיעבודו: שוב ראיתי ג"כ דהרב מהר"ר ולק פהן ז"ל הסכים עמו וגם הוא כתב בספרו סמ"ע ל"שה דאפי' בשטר שיש לו עדי' וקנין לא אמרי' נמחל שיעבודו לגמרי וגבי מבני חורי: שוב מצאתי בתשובות הריב"ש סי' שפ"ב פשהבי ראני' למה שפי' דשט"ח המוקדמין פסולים לגמרי מדאקשי בפר"ק דמציעא גבי שטר שלנה בו ופרעו אינו חוזר ולנה בו שפכר נמחל שיעבודו תיפוק ליה הנה ליה מוקדם ותנן שט"ח המוקדמין פסולין ואי ממשינן עבדי לחוד קאמרי מאי קושיא הא דנמחל שיעבודו עדיפא דלא גבי פלל אפילו מבני חורי מחמת השטר דכחספא בעלמא הוא כדאמר פרק ח"ה גבי ההיא ערבא וכו' וכ"כ הרמב"ם פי"ד ממלנה וכו' הרי מבואר דתפיס בפשיטות דאפי' מבני חורי לא גבי ואין זה אלא מצד הני ראיות שהבאתי ושרי לו מאריהו והשתא לפי זה בממרמי נמי יש לה דין פתיבת ידו אם פרעו וחזר ולנה בו בעודה ביז המלנה פשיטא דמצוי למימר שוב פרעתי דכבר נמחל שיעבודו בשעה שפרעו ונעשה פחרס אכן אם לאחר שפרעו החזיר המלנה הפתיבת יד או הממרמי ליד הלנה ואח"כ חזר ולנה בה ונתנה ליד המלנה דעכשיו במסירה חדשה זו נעשה.

שטר חדש שהרי נשתעבד למלנה בכתמתו מחדש ומה לי חתימה חדשה ומה לי חתימה ישנה עיקר השיעבוד חל משעה שנתן ומסר הלנה פתיבת ידו למלנה ומחיי' עצמו מחדש ונדע שהרי אף בשטר שיש בו עדים כתב המרדכי פ' הכותב דאם לנה חזר ומסר השטר למלנה בעידי מסירה חוזר ולנה בו וטורף מלקוחות שהרי עיקר שיעבודו במסירתו ואם כן נילף בכתבת ידו או בממרמי שחזר ונשתעבד במסירתו כדיון שיעבוד של שטר פתיבת יד אפי' היכא דליכא עידי מסירה דלא בעינין עידי מסירה אלא לטרוף מן

הלקוחות דעדים הוא מפקא לקלא: ומיהו אף לזה בנ"ד ונדאי אפי' החזיר המלנה הממרמי ליד הלנה אחר שפרעו ואחר פ' חזר הלנה ולנה בה ונתנה ליד המלנה אין האח שלא לנה נשתעבד במה שחזר אחיו הלנה ומסר שוב חתימתם לאחר שפבר נמחל שיעבודו דלא נשתעבד מתחילה אלא במנה בלבד ומנה זו פבר נמחל ושוב לא נשתעבד ואע"פ שהוא דבר פשוט מ"מ אביא ראיה ממ"ש בנ"י פ' גט פשוט מההוא שטרא דהנה פתב בו לויתי ממה מנה דכל המוציאו גובה בו ונ"ל ומיהו כל שהוציא אחד שט"ח זה ופרע לו ועשו ממנו שובר נמחל שיעבודו לכל אדם שיוציאו מכאן ואילך שלא נתחייב אלא במנה בלבד עכ"ל וא"כ בנ"ד נמי דאיכא עדים שפרעו ה"ל זה שלא לנה אלא נעשה ע"ק בחתימתו פאלו היה לו שובר ממנו דשוב נמחל שיעבודו ואפילו חזר הלנה ולנה מאיש אחר ומסר לו ממרמי זה שחתומים בו אלו השנים היה הדין נותן שאין הלה שלא לנה אלא נעשה ע"ק אינו חייב לשלם כלום דמאחר שהתברר ע"י עדים דנמחל שיעבודו א"כ אין לממרמי זה שום פח פדי שיתחייב בה הלה לא למלנה ראשון ולא למלנה שני שהרי לא נשתעבד ולא נתחייב אלא במנה בלבד וחיוב ושיעבוד מנה זו פבר נמחל ונעשה חתימת זה פחרס כנ"ל.

ברור ופשוט וכדמוכח מדברי נ"י שהבאתי ואיך שיהיה בלנה מאחר מ"מ בנ"ד דחזר ולנה ממלנה הראשון והוא יודע שנמחל שיעבודו פיון דכבר פרעו הלנה א"כ לא נשתעבד השני במה שחזר זה ומסר חתימתם שלא מידיעת השני והספמתו הנראה לפי ע"ד דין אמת וצדק פתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן יואל: אחר שפתבתי כל זה אמרתי הלא מצאו הרבנים מקום לתלות באילן גדול הוא הרב הגדול הרא"ש ז"ל שכתב פ"ד דנדריים אהא דתנו הגיע הזמן ולא נתן ר' יוסי אומר יתן דס"ל אסמכתא קניא ויגבה כל חובו מבני חרי אבל ממשעבדי לא שפבר נמחל שיעבודו וכו' עד ומבני חרי גבי דקני לי במסירה אי נמי גבי ממשעבדי כל החוב שפבר התנה מתחלה שאם לא אמן לו לזמן פלוני שיהיו הפעות שנתן לו מתנה וישאר השטר כבתחלה והאי פירושא ניחא טפי דבקניי שטר בעי פתיבה ומסירה עכ"ל וב"י הביאו בח"מ בסי' נ"ה המתחיל מי שפרע מקצת חובו והשליש שטרו ע"ש ומכאן יצא להם לפרש שטר שנמחל שיעבודו יכול להקנותו במסירה לגבות בו מבני חרי בפירושא קמא שכתב הרא"ש ותמה אני על דבריהם הלא כתב דפירושא בתרא ניחא טפי משו' דלפירושא קמא קשה דבקניית שטר בעי פתיבה ומסירה ונראה לפי ע"ד פשוט דלא היתה פוננת הרא"ש דבשטר זה שנמחל שיעבודו מהני פתיבה ומסירה לגבות בו מבני חרי דהא ונדאי ליתא שהרי הוא חשב פחרס אלא בא לסתור פירושא קמא דכיון דבעלמא בשטר שלא נמחל שיעבודו בעי פתיבה ומסירה היאך אפשר לומר דבשטר שנמחל שיעבודו יכול להקנותו במסירה לגבות בו מבני חרי הילכך פירושא קמא ליתא כלל והדריגי' לפשטא דתלמודא דקאמר אינו חוזר ולנה בו שפבר נמחל שיעבודו דהיינו דחשיב פחרס ואפילו מבני חרי אינו גובה ושרי ליה מאריה למהרמ"א שכתב לשם ואינו גובה בו כלום אלא מבני חרי עכ"ל דמשמע דס"ל דאינו גובה בו כלום ממשעבדי אף אותה חצי שלא פרע אלא מבני חרי גובה אפילו אותו חצי החוב שפבר פרע וכו' הוא מבואר ממה שכתב בספרו ד"מ דברי הרא"ש בפירושא קמא לפסק הלכה דאפילו חצי החוב שפבר פרע גובה מב"ח והא ליתא פדפרישית מני יואל: שאלה לה ראונו יש לו שני שטרות על שמעון ויללוי יש לו שטר אחד ובאו לגבות

משמעון ואין לו לפרוע מי נוטלין ראובן ולוי בשנה פדעת האלפסי או ראובן נוטל שני חלקים פינן שיש לו שני שטרות ולוי חלק אחד: תשובה הדבר פשוט שאפילו יש לאחד הרבה שטרות ולשני שטר אחד חולקין בשנה שזה שיש לו שטר אחד נשתעבדו לו כל נכסי לנה כמו שנשתעבדו לבעל הרבה שטרות ואין חילוק בין שטר שיש בו עדים לבין פתיבת יד או ממרמי שנהגו בו עתה שפולם שנים לגבי מטלטלין וחולקין ביחד בשנה וראייה מהא דאמר רבא בפ' גט פשוט האי מאן דנקיט שטרי בר מאה זוזי ואמר שונוני' נהלי תרי בני חמשים חמשים לא משוינון להו מ"ט עביד רבנו מילתא דניחא ליה למלנה וניחא ללנה ניחא ליה למלנה כדי שיכורף לפרועו וניחא ליה ללנה כי היכא דנפגם שטרא משמע דרצונו לומר בין שהמלנה שואל כף ובין שהלנה שואל כף לא מצי כניף לאידך לא מלנה ללנה ולא לנה למלנה משום דזה נהנה וזה אינו חסר דכופין על מדת סדום משום דכל חד וחד מצי למימר ניחא לי טפי בחד שטרא בר מאה אלמא להדיא דאם שניהם המלנה והלנה רוצים שישנו השטר לעשותו שנים בני חמשים חמשים עושים וכמ"ש ב"י סי' נ"ג ע"ש רבינו ירוחם והשתא אי איתא דמי שיש לו ב' שטרות נוטל שני חלקים אפילו שניהם רוצים אסור לשנותו לעשותו ב' דעושין קנוניא לחובות אחרים שיטול מלנה זה שני חלקים אלא ונדאי דאפי' יש לו כמה שטרות לא עדיף זכותיה מאלו הנה לו שטר אחד לעגנו חלוקה ומזה הטעם נראה דאפילו מסר ראובן שטר אחד משני שטרותיו לאחר והקנה לו בכתיבה ומסירה נמי לא מצי ליטול ראובן חלק א' והלוקח חלק אחד אלא שניהם אינו נוטלין ביחד אלא חלק אחד דכיון דקי"ל כשמואל דהמוכר שט"ח לחבירו וחתר ומחלו מחול נאפילו יורש מוחל אלמא דלא פקע זכותיה דמוכר מהאי שטרא וכאלו עדיין הוא ברשותיה דראובן ולא מצי שקליה תרנוייהו אלא חלק אחד דאל"כ עדיין קשה דאפילו שניהם רוצים המלנה והלנה לעשותו שנים אין רשאי לעשותו שנים משום דעושין קנוניא לחובות אחרים דימפור שטר אחד לאחר בכתיבה ומסירה או ימכור שני השטרות לשנים אלא ונדאי בע"כ בכל עגון לא מצי שקלי אלא חלק אחד אכן לפי מה שנהגו עכשיו ובמקמי שייכול אחד למסור לחבירו בלא הרשאה וכל המוציאה גובה בו היתה תקנת מנהיגי המדינה שלפי ריבוי השטרות נוטלין הרבה חלקים ומזה נשתרבה שנהגו הדיונים לדון כף אבל לא מדינא כל עיקר הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה לו שט"ח שחתמו בו שנים והאחד הביא השטר בידו ותובע לחבירו וטוען שהוא פרע השטר פולה ותובע מחצה מידו אי נמי טוען שהוא נכנס לע"ק בעדו וישיב לו כל החוב שפרע בעדו וזה טוען כפר פרעתי לה כל מה שאני חייב בשטר זה מי יכול לפטור עצמו בשבועה אף על פי שנה מביא כתב מהמלנה שמידו קבל כל החוב או אינו יכול לפטור בשבועה זו פינן דהשטר בידו של זה ואם יש לחלק בין כתב מלנה לערב קודם שפרע לו הערב לבין כתב לו לאחר שכבר פרע: תשובה בס"פ גט פשוט איתא ההוא ערבא דיתמי דפרעי' למלנה מקמי דלודיעינהו ליתמי אמר רב פפא פריעת ב"ח מצנה ויתמי לאו בני מיעבד מצנה נינהו ורב הונא בריה דר' יהושע אמר אימור צררי אתפסיה מאי בנייהו איפא בנייהו פשחייב מודה א"נ דשמותיה ומת בשמת' שלחו מתם שמתנה ומת בשמת' הלכת' פרב הונא ברי' דרב יהושע מיתביה ערב שהיה יוצא שטר חוב מתחת ידו אינו גובה ואם כתב בו התקבלתי ממך גובה בשלמא לרב הונא ברד"י משפחת לה פשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא שאני התם דלהכי טרח

ליה נכתב התקבלתי ופי רשפ"ם היוצא מתחת ידי ערב ותובע את היתומים ואמר פרעתי חוב של אביכם והשטר מוכיח שהרי החזרו לי המלנה אינו גובה עד דגדלי יתמי ומשפיעי דינא בהדיהו ואז ישבע ויפרע מהם פדין הבא ליפרע מנכסי יתומים ואם כתב בו המלנה התקבלתי ממך מן הערב: דלקי כתב לי התקבלתי וזהו ערב מוחזק בשטר שיש לו עליהם ולא חשיבא מלנה ע"פ ובמלנה בשטר מודה רב פפא דגבינין מיתמי דלא אמרינין קבא מצנה ומוטל עליהם לפרוע בע"כ עכ"ל אלמא להדיא מפרש רשפ"ם דבשטר זה נמי מצוי למימר שטרך בידי מאי בעי ולפיכך יכול לגבות בו לכי גדלי יתמי לדברי הפל וישבע הערב שלא נפרע מאבוקה פדין הבא ליפרע מנכסי יתומין ואפי' לא כתב התקבלתי וכ"כ להדיא בהגהות אשר"י ס"ג ג"פ ע"ש הרשפ"ם דגובה אפי' לא כתב התקבלתי ובלבד שיהא ידוע שפרע בשבילו ואי כתב התקבלתי גובה בשטר זה שפידו אפילו מיתומים קטנים ולא חשיבא מלנה ע"פ ואע"ג דבשטר זה לא נשתעבד בו לנה לערב לא אמרינין ביה פבר נמחל שיעבודו משפרע הערב לנה אלא חשיב פאלו היה זה שטר גמור שנמתן לנה לערב לגבות בו והכי מוכח בפרק חזק' הבתי' (דף לב) בעובדא דההוא ערבא דא"ל ללנה הב לי מאה זוזי דפרעתי למלנה עילנה והא שטרא ופירש רשפ"ם שטר שהיה לו למלנה עליה והחזירו לי לפי שפרעתי חובו והרי את משועבד לי בשטר זה כמו שהיית משועבד לו עד כאן לשונו משמע מלשונו דאפילו בלא כתב לו התקבלתי משועבד לו בשטר זה וחשיב שטר גמור לגבי גדולים וכדכתיב בפ' ג"פ איברא דהאשר"י בפ' ח"ה כתב ע"ש הר"ר יונה דמייירי בדכתב לו התקבלתי כו' ומבואר מדבריו דס"ל להאשר"י דהר"ר יונה חולק על רשפ"ם בזה דאלו לפי רשפ"ם כשכא לגבות מהלנה עצמו או מיתומים גדולים גובה בשטר זה אפי' בדלא כתב לו התקבלתי יונה אינו גובה אלא בדכתב לו התקבלתי ויש לתמוה אמ"ש בח"מ (סי' ק"ל) דאפי' אם השט"ח ביד הערב אינו מועיל לו לגבות מהמלנה פלום אא"כ דכתב לו התקבלתי כו' ושפי' רשפ"ם דטורף בו אפי' מלקוחות שקנה מהלנה והר"ר יונה פי' דאינו גובה מהלקוחות וכו' משמע להדיא דאף לרשפ"ם אינו גובה מהלנה עצמו אלא בדכתב לו התקבלתי וצ"ע: מיהו הרשפ"ם אכתב בחידושו פ' ג"פ דאם הערב בא לגבות מלנה עצמו אפי' כתב לו התקבלתי מצוי למימר ליה הדרי ופרעתיך דלאו מלנה בשטר היא לו נכף ברייתא אם כתב לו התקבלתי ממך גובה היינו דווקא בבא לגבות מן היתומים דלא מצוי היתומי למימר אנחנו פרענוה דיתומים קטנים ניהו וכיון דליכא למימר דלמא לא פרע ערב למלנה מדכתב לו לערב התקבלתי ממך דמי החוב הלכך גובה בו וכגון שנודע לנו שלא פרע הלנה קודם שמת וכדקאמר בגמרא בשלמא לרב הונא בריה דר' יהושוע משפחת לה פשחייב מודה כו' אי נמי כשהוא בגו זמנא או שמתוהו ומית בשמתיה אלא דאם פן הך עובדא דחזקת הבתים דבא הערב לגבות מלנה עצמו קשיא דשמעינין מיניה דעכ"פ מצוי לגבות בשטר זה בדכתב לו התקבלתי ולא מצוי למימר הדרי ופרעתיך וי"ל האי דאמר לי' פרעתיך וכו' אם היה רוצה היה לומר השטר נפל ממנו או שפא היה שם עדים וכדכתב הסמ"ג ומביא בהגהות מיימוני אכל העיקור הוא דהך עובדא דפ' חזקת הבתי' הרשפ"ם א מפרש לה שהמלנה נתן לו לערב זכותו והקנה לו שט"ח זה בכתיבתו ומסירה נכף העתיק ב"י ע"ש הר"ן וזה לשונו והא שטרא פלומר והא שטרא שנתחייבתי בו למלנה וישכנסתי בו ערב וכגון שכתוב לו מלנה התקבלתי ממך מעות ונתן לו זכותו הא לאו הכי אף על פי

שהשט"ח יוצא מתחת ידי ערב אינו גובה בו וכמלנה ע"פ דמי שהלנה לא נשתעבד בשטר זה לערב וכ"כ הרשב"א בשם רבו הר"ר יונה עכ"ל אלמא להדיא אליבא דהרשב"א.

דהו עובדא דפרק חזקת הבתלי ונוקא בדנתן לו זכותו דהיינו שהקנה לו דרך קנין שטרות בכתיבה ומסירה א"נ בא בכת הרשאה הא לאו הכי אפילו כתב לו התקבלתי ממך דמי החוב אינו גובה בו דכמלנה ע"פ דמי ומצי למימר ליה הדרי ופרעתיך פיון דהלנה לא נשתעבד בשטר זה לערב אלא דקשיא לפי זה דא"כ סותר הוא מ"ש בח"מ בשם הר"ר יונה דבדכתב לי התקבלתי אינו נאמן לומר הדרי ופרעתיך וכ"כ בתשובת הריב"ש סוף סי' תע"א ע"ש הר"ר יונה אי כתב לו התקבלתי מן הלנה אינו יכול לטעון פרעתי דאמר לי שטרי בידי מאי בעי וצ"ע אבל מה שהביא הרא"ש דברי הר"ר יונה דמייירי דכתב לו התקבלתי דאי לאו הכי הנה יכול הלנה לטעון שפא לא פרעת למלנה פלום כו' ודאי אפשר לפרש דרצונו לומר דלא מהנ' התקבלתי גרידא אלא לענגן זה בלבד שאינו יכול לטעון שפא לא פרעת למלנה אבל לענגן זה שלא יוכל לטעון הדרי ופרעתיך לא מהני התקבלתי גרידא אא"כ בדכתב לו התקבלתי ונתן לו זכותו דדרך קנין שטרות וכדכתב הר"ן ע"ש הרשב"א בשם הר"ר יונה: וכן נראה שהיא דעת ר"י בתו' ס"פ ג"פ דלא מהני מה שכתב המלנה לערב התקבלתי פיון דהלנה לא כתב פלום והא דתנא בברייתא דאם כתב בו התקבלתי ממך גובה היינו בדכתב לנה לערב בתוך השטר ליפות פח התקבלתי מן הערב וגם הרשב"א בתשובה סי' תתפ"ח כתוב דהנכון כפי' התו' ע"ש אלמא דס"ל דאי לא כתב הלנה לערב התקבלתי כי אם המלנה אינו מועיל לו פלום לענגן זה דפשיטא דמצי טעין לנה הדרי ופרעתיך אכן מדברי הטור בח"מ שכתב (בסי' ק"ל) וז"ל ואין הערב גובה מהלנה עד שיביא עדים שפרע בשבילו אבל כל זמן שאין לו עדים אינו גובה ממנו פלום אפילו אם השטר חוב ביזו אינו יכול לגבות ממנו פלום שיכול לומר פרעתי למלנה וכו' אינו יכול לומר פרעתיך פי אין השט"ח שביזו ראיה לעשותו מלנה בשטר ואי כתב המלנה לערב קבלתי ממך דמי החוב מהני ליה לגבות מהלנה עכ"ל מבואר דס"ל דדוקא באין לו עדים שפרע בשבילו וגם לא כתב לו התקבלתי התם הוא דמצי טעין פרעתיך דכיון דיש לו ללנה טענה אחרת טובה ממנו דמצי למימר פרעתי למלנה והחזירו לי ונפל ממני ומצאתיו וכו' הלכך כי אמר נמי פרעתיך נאמן במגו דאי הוה בעי אמר פרעתי למלנה וכו' אבל פשיטא לו עדים שפרע או כתוב לו התקבלתי דאין לו טענה אחרת כי אם דטעין הדרי ופרעתיך אינו נאמן דאנו סהדי פיון דהלנה לא יתחייב לשלם לערב שפרע בעבורו אא"כ מחזיר לו השטר ודאי לא פרע הלנה לערב דאי פרע לו שטרו ביזו מאי בעי אבל בדלא כתב התקבלתי נאמן לומר פרעתיך ולא מצי למימר ליה שטרי בידי מאי בעי פיון דאית לי מגו דמגו דאורייתא ולא כתב הטור כי אין הש"ח שביזו ראיה כו' אלא היכא דליכא עדים שפרעו ולא כתב לו התקבלתי כמבואר להדיא מדבריו אבל בדאיכא עדים שפרעו או כתב לו התקבלתי ודאי השטר שביזו ראיה דלא מצי למימר הדרי ופרעתיך דא"כ שטרי' בידי מאי בעי דהא ונדאי דאין הלנה פורע לו עד שיחזור לו שטרו וכיון דהשטר ביזו הערב ודאי דלא פרע לו דא"ל שטרא בידי מאי בעי וכדכתב הריב"ש להדיא בשם הר"ר יונה ולנה הסכים הטור פסמם דבריו בתחילה גם מ"ש הטור אחר זה והר"ר יונה פי' דאע"ג דכתב ליה התקבלתי לא מהני ליה אלא לגבי הלנה בעצמו שאינו נאמן לומר פרעתי עכ"ל ה"ק דאינו נאמן לומר פרעתי למלנה

והחזירו לי ונפל ממני ומצאתיו וכו' שהרי המלנה כתב לערב קבלתי ממך דמי החוב והלכך אינו נאמן לומר נמי הדרי ופרעתי לה דהשתא פיון דאין לו מיגו מצי אמר ליה שטרא בידי מאי בעי וכן פסק בש"ע בהסכמת הטור אבל הרב מהרר שלמה לוריא ו"ל בתשובתו סי' צ"ג פסק בסתם דמצי טעין לנה פרעתי ואפילו בא הערב בהרשאה מפרח של מלנה אינו גובה דמיד שפרע הערב למלנה נמחל שיעבודו ולא מצי אמר לנה שטרא בידי מאי בעי דלא קפיד עליו ונראה מלשונו דהיכא דכתב לו התקבלתי פל שפון דאינו גובה בו דמצי למטען פרעתי ותינו פשיטת התוספות והרשב"א בשם רבו הר"ר יונה אלא דקשה לפע"ד הראיה שהביא ממה שכתוב בח"מ (סי' ע"ז) איש ואשתו שלוו כו' עד אינה נאמנת אלא במגו דפרעתי דשמענין מינה דאעפ"י דשט"ח ביד הבעל או ביד היורשים נאמנת לומר פרעתי אלא דאיכא לאשכוחי דלא מצי לטעון פרעתי כגון שידע שלא היה לה במה ליפרוע או כל כה"ג אבל היכא שיכולה לטעון פרעתי נאמנת ולא אמרי' אם פן שטרא בידי מאי בעי עכ"ד דלפי פירושה יהיו ע"כ דברי הטור סתרי אהדדי דהלא בסימן ק"ל פסק להדיא דבדכתב התקבלתי אינו נאמן לומר פרעתי ואין זה אלא מטעם דאם פן שטרא בידי מאי בעי וכדמוכח ממה שאין הלנה חייב לשלם לערב עד שיחזיר לו שטרו ואי כדברי מהרש"ל דלא קפיד עליה דהאי שטרא א"כ אפילו לא יחזיר לו שטרו חייב הלנה לשלם לערב פיון דאין קפידא אי איתא להאי שטרא או ליתמי' ותו דהלא ה' איש ואשתו שלוו איתא בב"ה שער מ"ד סי' ד' ולשם פתוב בהדיא ונ"ל ואם פרע הבעל הממון פולו או היתומים וכתב להן ב"ח התקבלתי ה"ה חזרין וגובין מחצה שלה קדין ערב או קבלן שפרעו ואי הבעל קיים והיא טוענת אתה לקחת כל הממון אינה נאמנת ואם יש מגו בפרעון נאמנת סוף דבר וכו' מבואר מלשוננו דרוצה לומר ואם יש מגו בפרעון כגון דלא כתב לה התקבלתי דמצי טעין פרעתי נאמנת נמי לומר אתה לקחת כל הפעות וכו' אבל בדכתב לה התקבלתי והשט"ח ביד הבעל והיתומים אינה נאמנת לומר פרעתי ופי' זה מוכרח בדברי בעל התרומות שער מ"ז והטור סי' ע"ז כי היכא דלא להוי סתרי דברי בעה"ת בשער ל"ה נטור בסי' ק"ל אהדדי: ושאלתי את פה הקדוש הרב הגדול כמוהר"ר ליב בר בצלאל מפראג מנוחתו פבוד בדבר זה דקשה אדברי הרב מהרש"ל והשיב לי בכתבו ו"ל דאף למאן דס"ל דהתקבלתי מהני דלא מצי טעין פרעתי אין זה אלא בשטר שכתוב בו שזה לנה מזה ונה נתערב בעדו דאותו שנעשה ערב הנה ג"כ כמו מלנה דכיון שלא לנה פלום וגם מפורש בתוך השטר שנעשה ע"ק בעדו א"כ משמעות השטר הוי כאלו היה גם הוא מלנה שלו פיון שקיבל עליו בפירוש לשלם בעדו ולכך גובה בשטר זה בדכתב לו התקבלתי אבל אם לא כתב בשטר אלא דשנים אלו לוו סך כך וכך מפלוני א"כ השטר אינו נכתב אלא למלנה בלבדו שאלו שנים נשתעבדו למלנה ולא שיהא שטר זה נכתב לנה אחד שיהא לו דין שטר לגבות בו מלנה שני אם יפרע בשבילו למלנה אלא דבשעה שהוא פורע בעדו אז הוא דנתחייב לו לחבירו ולא נתחייב לו בשטר זה הלכך אין לנה שום זכות כנגד חבירו בשטר זה ויוכל לטעון פרעתי עכ"ד וקשיא לי על פירוש זה חזקא שהרי הרא"ש בפרק ח"ה והטור בסי' ק"ל כתבו דהא דקאמר דיוכל לתבוע בשטר זה דנוקא היכא שנזכר הערבות בשטר או שהלנה מודה בו וכו' אלמא דאפי' אין הערבות מפורש בשטר אלא כתב סתם דשני' אלו פלוני ופלוני נשתעבדו לשלם לפלוני סך כך וכך אלא שהלנה מודה שהוא לבדו חייב כל החוב

נְמִי גוֹבֵה כְּשֵׁישׁ עֲדוּת שְׁפָרַע לַמְּלִנָּה אוֹ בְּדָכְתָב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי אֶלְמָא דְאִין חִילּוּק בֵּין שְׁנַיִם שְׁלִנָּה לְבִין לְנָה אֶחָד וּמְפֹרָשׁ הָעֲרָבוֹת בְּשֹׁטֵר וְתוֹ דְּבַעַל הַתְּרָמוֹת פְּתַב לְהִדְיָא בְּדִין אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁלוֹו דְּאָם פָּרַע הַבַּעַל אוֹ הִיתּוּמִּים הַמָּמוֹן פְּוֹלָה וְכַתְּב לְהֵם ב"ח הַתְּקַבְּלָתִי הָרִי הֵן חוֹרְרִין וְגוֹבִין מְחַצָּה שְׁלָה פְּדִין עָרַב אוֹ קַבְּלָן שְׁפָרַעוּ כו' הָרִי מְבֹאָר דְּדָא וְדָא אַחַת הִיא וְתוֹ דְּאִי אִיתָא דְּבִשְׁנַיִם שְׁלוֹו אֶפִּילוּ פְּתַב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי לֹא הָוִי אֶלְא מְלָנָה ע"פ א"כ מֵאִי קֵאָמַר אֵינָה נְאֻמָּנָת אֶלְא בְּמִגּוֹ דְּפָרְעָתִיהּ וְהֵלֵא בְּמְלָנָה ע"פ לְעוֹלָם הִיא נְאֻמָּנָת אֶפִּילוּ אִין לָהּ מִגּוֹ דְּפָרְעָתִי וְכַגּוֹן שְׁהַעֲיָדוּ עֲדִים שְׁלֹא זָנָה יָדָהּ מִתּוֹךְ יָדָם וְכָל פִּינְצָא בְּזָה אֶפֶ"ה אִית לָהּ מִגּוֹ דְּאִי בְּעֵי מְצִי טַעֲנָא מְחַלְתּוֹ לִיהּ אוֹ מְלָנָה יְשִׁינָה יֵשׁ לוֹ עֲלֵיהּ וְכִיּוֹצֵא בְּזָה הַרְבֵּה טַעֲנוֹת דְּפִטְרָא נְפִשָּׁה בְּמְלָנָה ע"פ וַיֵּשׁ לוֹ מִיָּגוֹ לְעוֹלָם וּמִמִּילָא הִיא נְאֻמָּנָת לְעוֹלָם וּמֵאִי אֵינָה נְאֻמָּנָת אֶלְא בְּמִיָּגוֹ דְּפָרְעָתִיהּ דְּקֵאָמַר הַלְּכָף הַדְּבָרִי בְּרוּרִים דְּלַבְעַל הַתְּרוּמוֹת וְהַטּוֹר אִין חִילּוּק בֵּין שְׁנַיִם שְׁלוֹו וּלְבִין אֶחָד שְׁלִנָּה וְהַשְּׁנִי ע"ק מְפֹרָשׁ בְּתוֹךְ הַשֹּׁטֵר דְּבִין כָּף וּבִין כָּף אִי פְּתַב הַתְּקַבְּלָתִי אֵינִי נְאֻמָּן לְוֹמַר פְּרַעְתִּי מִטַּעֲמָא דְּאֶמְרָן וּלְפִי זֶה וְדָאִי אִין לְחַלְק פְּלָל בֵּין פְּתַבוּ לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי קוֹדָם שְׁפָרַע הָעֲרַב לַמְּלָנָה אוֹ לְאַחַר שְׁפָרַע דְּהֵלֵא לֹא אֵינְצִטְרָף לְמַכְתָּב הַתְּקַבְּלָתִי אֶלְא כְּדִי שְׁלֹא יִטַּעֲוֹן הַלְּנָה מִמֶּנִּי נְפַל הַשֹּׁטֵר אוֹ מִן הַמְּלָנָה נְפַל אוֹ פִּיקְדוֹן הוּא בְּיַדְּךָ שְׁהָרִי אֶפִּילוּ לֹא פְּתַב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי אֶלְא שְׁיֵשׁ עֲדִים שְׁפָרַע בְּשִׁבְלֵוֹ נְמִי חֵיִיב הַלְּנָה לְשַׁלֵּם וְלֹא מְצִי טַעֲנָן נְמִי הִדְרִי וּפְרַעְתִּיהּ דֵּא"כ שְׁטָרָא בְּיָדִי מֵאִי בְּעֵי וְכַדְפְּרִי הַלְּכָף אִין חִילּוּק דְּאֶפִּי לֹא פְּתַב לוֹ אֶלְא לְאַחַר שְׁפָרַע לַמְּלָנָה נְמִי גוֹבֵה מִמֶּנּוּ וְלֹא מְצִי טַעֲנָן פְּרַעְתִּיהּ: וְלֹא דְּמִי לַמ"ש הַטּוֹר בַּח"מ סוֹף ס' קי"ו דְּלֵא מְצִי לְעִשׂוֹת לֹא הַרְשָׁאָה לְאַחַר שְׁטָרָף מִמֶּנּוּ דְּהֵתָם וְדָאִי דְּכַדִּי שְׁיִטְרוֹן מִהַמּוֹכַר בְּמַקּוֹם הַמְּלָנָה צָרִיף לְעִשׂוֹת לוֹ הַרְשָׁאָה קוֹדָם שְׁנַתְּבַטַּל הַשֹּׁטֵר אַבְּל הֵכָא לֹא אֵינְצִטְרִיף דְּלִיקוּם עָרַב בְּמַקּוֹם הַמְּלָנָה דְּלֵא אֵינְצִטְרִיף אֶלְא לְמִידַע קוּשְׁטָא דְּמַלְתָּא דְּהָעֲרַב פָּרַע לַמְּלָנָה דְּהָא לֹא מְצִי עָרַב לְגַבּוֹת מְשֻׁעָבְדִים כְּמוֹ הַמְּלָנָה אֶלְא כִּי הֵיכָא דְּלֵא יִטַּעֲוֹן לְנָה מִמֶּנִּי נְפַל אִי נְמִי מִהַמְּלָן' נְפַל א"כ וְדָאִי סְגִי בְּדִידְעִינִין דְּקוּשְׁטָא הִיא דְּהָעֲרַב פָּרַע לַמְּלָנָה וּמִמִּילָא נְמִי לֹא מְצִי טַעֲנָן הִדְרִי וּפְרַעְתִּיהּ דֵּא"כ שְׁטָרָא בְּיָדִי מֵאִי בְּעֵי דְּמַסְתָּמָא לֹא פָּרַע לְנָה לְעָרַב אֶלְא א"כ יַחְזִיר לוֹ שְׁטָרוֹ דְּכָל זְמַן דְּלֵא מְחַזִּיר לוֹ שְׁטָרוֹ אֵינּוּ חֵיִיב לְפָרוּעַ וְכַדְפְּרִי א"כ אִין חִילּוּק בֵּין פְּתַב לוֹ מִקְּמִי דְּפָרַע לַמְּלָנָה לְבִין פְּתַב לוֹ לְאַחַר דְּפָרַע בְּכָל עֲנָן לֹא מְצִי טַעֲנָן פְּרַעְתִּי וְהָכִי אִיתָא בְּתוֹסְפָתָא סוֹף בְּתָרָא וְאִם פְּתַב בּוֹ ב"ח כְּפָר הַתְּקַבְּלָתִי הֵימְנוּ הָרִי זֶה גוֹבֵה מִדְּתַנִּי כְּפָר אֶלְמָא דְּאַחַר שְׁפָרַע לוֹ פְּתַב לוֹ כְּפָר הַתְּקַבְּלָתִי מִיהוּ מְסַתְּבָרָא דְּלֵא מְצִי פְּתַב לִיהּ אֶלְא א"כ לֹא הוֹחֲזַק עֲדִינִין הַשְּׁט"ח בַּב"ד מִיַּד הָעֲרַב דְּנְאֻמָּן הַמְּלָנָה כְּבִי תְּרִי דְּהָעֲרַב פָּרַע לוֹ בְּמִיָּגוֹ דְּאִי הָנָה בְּעֵי הָנָה גוֹבֵה בּוֹ אֶת חוּבוֹ פְּוֹלָה מִן הַלְּנָה עֲצָמוּ אַבְּל לְאַחַר שְׁהוֹחֲזַק הַשֹּׁטֵר בַּב"ד מִיַּד הָעֲרַב וְהַלְּנָה טוֹעֵן פְּרַעְתִּיהּ אוֹ פְּרַעְתִּי לַמְּלָנָה וּמִמֶּנּוּ נְפַל דְּבָר פִּשְׁוֹט הוּא דְּלֵא מְהַנִּי הַשְּׁתָּא מֵאִי דְּכַתְּב לִי הַתְּקַבְּלָתִי וְאֵינּוּ אֶלְא כְּעַד אֶחָד דְּעֵלְמָא וּמִבִּיא אֶת הַלְּנָה לִידִי שְׁבוּעָה דְּאוֹרֵייתָא אַכּוּן צָרִיף לְכַרֵּר עִם פָּרַע עָרַב לַמְּלָנָה בֵּינּוּ לְבִין עֲצָמוּ וּמִבְּקַשׁ מִמֶּנּוּ שְׁיִתֵּן לוֹ כְּתַב שְׁקִיבֵל מִמֶּנּוּ דְּמִי הַחֹב וְהַמְּלָנָה אֵינּוּ מִתְּפִיִּיס לִיתֵּן לוֹ דְּבָר זֶה כְּתוּב בְּיָדוֹ מִי מְצִי כְּיִיף לִי בְּדִינָא אִם לֹא וְכֵן אִם אָמַר הַמְּלָנָה שְׁאַבְד מִמֶּנּוּ הַשֹּׁטֵר דְּקִי"ל שְׁיִכְתוּב לוֹ הַשׁוֹבֵר מִי מְצִי קֵאָמַר לִיהּ עָרַב לֹא אֶפְרַע לָךְ עַד שְׁתַּתֵּן לִי הַשֹּׁטֵר כִּי הַלְּנָה לֹא יִשְׁלַם לִי עַד אַחְזִיר לוֹ שְׁטָרוֹ: וְנִרְאָה וְדָאִי דְּלֵא מְצִי עָרַב כְּיִיף לִיהּ בְּדִינָא לְמִיכְתָּב לִיהּ הַתְּקַבְּלָתִי וְרֵאָיִנָּה בְּרוּרָה מְהֵא דְּמוֹקִי לִיהּ לְהַפְּרִיטָא דְּהַלּוֹקֵס שְׁזָה בְּשֵׁם

חִבְרֵוֹ וכו' בְּפָרֶק הַגּוּזֵל קָמָא (דָּף ק"ג) דה"ק הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה בְּשֵׁם חִבְרֵוֹ אֵין כּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לַמִּפְנֵי זַיְמָנָא אַחֲרֵיתֵי וכו' פ' רש"י דָּאם לְקַח הַשְּׂדֵה רִישׁ גְּלוּתָא אֵין כּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לַחֲזוֹר וְלִכְתּוֹב שְׁטֵר אַחֲרַיִם לְלוֹקֵחַ שְׂדֵה לֹא לְהַתְנוּת וְלְהוֹדִיעוֹ פְּתַב שְׁטֵרָא בְּשֵׁם ר"ג שְׂאָם יִצְאוּ עֲסִיקִין אַרְאָה לְהֵם שְׂהוּא שְׁל רִישׁ גְּלוּתָא וְכַת' לִי שְׁטֵר אַחֲרַיִם בְּשֵׁמי שְׂלָא יָבוֹאוּ הַיּוֹם אוֹ לְמַחֲרָיִם יוֹרְשֵׁי ר"ג לְתוֹבְעוֹ מִמֶּנִּי אֶלְמָא דְכָל הַיְכָא דְלָא מִתְנִי מְעִיקְרָא שְׂיִכְתּוֹב לֹא לֹא פִיפִינִין לִי לְמַכְתָּב לִי וְה"ה ה"נ לֹא פִיפִינִין לִיה דָּאֵין לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר דְּהֵתֵם שְׂאָנִי דְמַצִּי לְמִימַר דְּזַיְלִי נְכֹסָאֵי דְחִזּוּ לִי דְקָא יְהִיבְנָא שְׁטֵר מְכִירָה תְּרַתִּי זַיְמָנָא וְקָא סְבָרִי דְתְּרַתִּי שְׂדוֹת גִּינְהוּ דְזַיְבִינִי לְהוּ דְקָא בְּאוּקְיָמְתִּיהּ דְקָא מוֹקִים פִּינֵן דְּאוֹדוּעוּהוּ לְדִידִי' וְאוֹדִיעֵינְהוּ נְמִי לְסִהְדִי פִי' הַתּו' דְקָא דְלָא פְתַבוּ לִיה עֵדִים שְׁטֵרָא אַחֲרֵינָא פְּגוֹן דְלָא בְּעֵי עֵדִים לְמִיכְתָּב לִיה שְׁטֵרָא אַחֲרֵינָא אֶלְמָא דְלָא פִיפִינִין לְאִינְשֵׁי לְמִיכְתָּב לִי לְחִבְרֵיהּ מֵאֵי דְבְּעֵי אַעפ"י דְלִית לִיה טַעמָא אֶלְא אֵי פְקַח הוּא הָעֵרֵב לֹא יִפְרַע לֹא אֶלְא בְּפִנֵי ב"ד אוֹ בְּפִנֵי עֵדִים וְהֵם יִכְתְּבוּ לֹא שְׁפָרַע לֹא כָּל דְמִי הַחֹב לְמַלְוָה דְקָא אָנֹן לֹא בְּעֵינֵן אֶלְא לְמִידַע אֲמִיתַת הַדְּבָר וְקוּשְׁטָא דְמַלְתָּא דְפָרַע לִיה עֵרֵב לְמַלְוָה כָּל הַחֹב כְּדַאמְרוּן וְהִיכָא דְאִמַר הַמְלִיחָה אֶבְדַּ שְׁטֵרוֹ וְדָאֵי פִיפִינִין לִיה לְעֵרֵב לְשֵׁלֵם וְיִקַּח שׁוֹבֵר מִמֶּנּוּ בְּפִנֵי ב"ד כְּדַמְסִיקִינֵן בַּפ' ג"פ אֶלְא שְׂהַב"ד הַחֲרִימוּ חֲרָם סְתָם אִם אֵין הַשְּׁטֵר בְּעוֹלָם וְאַח"כּ יִכְתְּבוּ לֹא שְׂהַחֲרִימוּ בְּפִנֵיהֶם שְׂאֵין הַשְּׁטֵר בְּעוֹלָם וְשְׁפָרַע לְמַלְוָה כָּל הַחֹב וְאֵז גּוֹבָה מִן הַלְוָה כְּאֵלוֹ הִנֵּה גּוֹף הַשְּׁטֵר בְּיָדוֹ וְזֵהוּ דְבָר פְּשׁוּט הוּא וּמְבֹנְאָר בַּח"מ ס' נ"ד: וְזֵהוּ לְשׁוֹן מְהָר"ל מִפְּרָאג מ"כ בְּתִשׁוּבָתוֹ אֵלֵי וְנִרְאָה פְּשׁוּט דָּאֵם כְּתַב בְּשְׁטֵר שְׂהוּא עֵרֵב בְּעֵדוֹ וּמְחֻנְיִיב לְפִצּוֹת הָעֵרֵב וְקִנְיָה בְּסוּדָר עַל זֵה סְתָם קִנְיָן לְכַתִּיבָה עוֹמֵד וְהָרִי בְּנוֹדָאֵי יֵשׁ שְׂיַעֲבוֹד לְמַלְוָה וְלְעֵרֵב בְּשְׁטֵר זֵה וְאֵם הָעֵרֵב מוֹצִיא הַשְּׁטֵר בְּנוֹדָאֵי הָרִי.

כְּמוֹ שֶׁט"ח גְּמוּר וְיִוְתֵר מִזֵּה שְׂאָם הָעֵרֵב פָּרַע לְמַלְוָה חֵיב לְתַת לֹא הַשְּׁטֵר דִּישׁ בְּשְׁטֵר זֵה שְׂיַעֲבוֹדוֹ כְּמוֹ שְׂיֵשׁ לְמַלְוָה וְאֶפְי' אִם רוֹצֵה לְתַת לֹא שְׁטֵר שְׁפָרַעוּ מ"מ פִּינֵן שְׂיַעֲבוֹד שְׁלֹו ג"כ בְּשְׁטֵר כְּמוֹ לְמַלְוָה עֲצָמוֹ צָרִיף לְהַחֲזִיר לֹא הַשְּׁטֵר וּבַכּה"ג א"צ לְכַתּוֹב לֹא הַתְּקַבְּלִיתִי וְכַעֲנֵן שְׂפִתָּב הַר"ר יוֹנָה הִיכָא דְכַתְּבַת הַלְוָה לְעֵרֵב הַרְיָנִי מְשַׁעֲבַד עֲצָמִי וְנִכְסֵי לִי מְעַכְשָׁיו שְׂאֵין לִי ש"ח יוֹתֵר מִזֵּה אֲמָנָם נִרְאָה כִּי דְבָר זֵה הִינְנוּ כְּשֶׁהִקְנוּ בְּסוּדָר עַל זֵה דָּאֵז אֲמַרְיָנִין סְתָם קִנְיָן לְכַתִּיבָה עוֹמֵד וְהָרִי הַשְּׁטֵר הַזֶּה ג"כ שְׁל עֵרֵב אֲבָל אִם שְׂיַעֲבוֹד נִכְסֵי לְעֵרֵב בְּלֹא קִנְיָן שְׂמָא אֵין רוֹצֵה הַלְוָה שְׂיִהְיֶה לְלוֹה שְׁטֵר עֲלֵיו אַע"ג שְׂנוֹתֵן לֹא כְּתַב לְמַלְוָה מ"מ לְעֵרֵב לֹא נִימֵן לְכַתּוֹב וְאֵין זֵה שְׁטֵר שְׁל עֵרֵב עַכ"ל וְרַצּוֹנוֹ לֹא מְרַעֲפֵי שְׁשְׁטֵר שְׁל לְוָה הוּא דְהוּא נוֹתֵן הַשְּׁכָר כְּדֵאִיתָא פ' ג"פ לֹא מְצִי מַלְוָה קְאָמַר לְלוֹה לֹא אֲתֵן לִי הַשְּׁטֵר כִּי לֹא שְׁלִיף הוּא וְאִם כְּדֵי לְהוֹצִיא מִן הַלְוָה אֲבֵא עֲמָף לַב"ד וְהֵם יִכְתְּבוּ לִי שְׁפָרַעְתִּי לִי סָף כְּף וְכָף לְהוֹצִיא מִן הַלְוָה אַפ"ה חֵיב הַמְלִיחָה לִימֵן הַשְּׁטֵר לִיז הָעֵרֵב פִּינֵן שְׂיַעֲבוֹד שְׁלֹו ג"כ בְּשְׁטֵר זֵה וְיָכוֹל לְגַבּוֹת בְּשְׁטֵר זֵה מְשׁוֹנְעֵבְדִים צָרִיף לְהַחֲזִיר לֹא הַשְּׁטֵר דְּהַשְּׁטֵר הָרִי שְׁל עֵרֵב כְּמוֹ שְׂהוּא שְׁל מַלְוָה וְדְבָרֵיו נְכוֹנִים וְכָף רְאוּנִי לְהוֹרוֹת וְתוֹ לֹא מִיָּדִי הַנִּרְאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי וְחַתְּמִיתִי אֶת שְׂמִי אֲנִכִי ה"ק יוֹאֵל: הוֹכְחָה וְרִאֲיָה בְּרוּרָה דְלָא כְּפָסַק בַּה"ג"ה בַּש"ע שְׂפִתָּב: וְז"ל הַשׁוֹאֵל חֲפֵץ מִחִבְרֵוֹ וְאָמַר לֹא אִם לֹא אַחֲזִירֵנוּ לִי לְזִמְן פְּלוּנִי אֲתֵן לִי דְמִים סָף כְּף וְכָף וְהַעֲמִיד לֹא עֵרֵב בְּעַד הַדְּמִים אַעפ"י שְׁלִגְבֵי הַשׁוֹאֵל הָרִי אֶסְמְכָתָא וּפְטוֹר הָעֵרֵב חֵיב לְשֵׁלֵם עַכ"ל הָרַב בְּהַגְהוֹתָיו בַּח"מ סִימָן קכ"ט סְעִיף ח': וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֵה מֵהָא דֵאִיתָא ב"פ יֵשׁ בְּכוֹר (דָּף מ"ח) דְּקָאמַר רַבִּי יְרֵמְיָה שְׂנִי בֶן יוֹסֵף בֶּן שְׂמַעוֹן

שְׁהִיָּה אֶחָד מוֹצִיא שֵׁט"ח עַל אֶחָד מֵהֶן וְכָל אֶחָד מֵהֶן מְדַחֵהוּ לֹא אֲנִי הוּא כִּי אִם תְּבִירִי אִם לְקַחוּ שְׁנֵיהֶם שָׂדֵה בְּשׁוֹתְפוֹת אֹתִי בַע"ח וְטוֹרֵף חֲצֵי הַשָּׂדֵה מִשׁוּם דֹּא"ל לְכָל חֵד אִי בְּדִידָה מְסִיקָנָא מְנַתָּא דִּידָה קָא שְׁקִילָנָא וְאִי בְּתִבְרִיָּה מְסִיקָנָא מְנַתָּא דְחִבְרָה קָא שְׁקִילָנָא וּמִקְשֵׁי רַבָּא מְכַדִּי נְכֹסֵי דְבַר אֵינְשׁ אֵינְוּן עֲרַבִין בִּי מִי אֵיפָא מִיָּדִי דְלִדִּידָנִי לֹא מְצִי תְּבַע לִיָּה וְלַעֲרַב מְצִי תְּבַע לִיָּה וְהָא תְּנִן הַמְלִיָּה אֶת תְּבִירוֹ ע"י עֲרַב לֹא יִפְרַע מִן הָעֲרַב וְקִי"ל לֹא יִפְרַע מִן הָעֲרַב תַּחֲלָה וְהִכִּי הוּא הַמְסִיקָנָא וְכַדְפֶּסֶק בַּח"מ ס' מ"ט גַּם הָאֲשֵׁר"י בְּכַתְּוֹבוֹת פֶּרֶק הַפּוֹתֵב דָּף קל"ט ע"א פְּתַב ע"ש ר"ת דַּה"ט דְּהַמּוֹכֵר שֵׁט"ח יְכוּל לְמַחֲלוֹ אַעפ"י דְּמִדְּאוֹרֵייתָא הָיִי מְכַר מִשׁוּם דַּב' שְׁיַעֲבֹדִים יֵשׁ לוֹ לְמַלְוָה עַל הַלְוָה אֶחָד שְׁיַעֲבֹד נְכֹסִיו וְאֶחָד שְׁגוּפּוֹ מְשׁוֹנְעָבֵד לְפָרוּעַ וְשְׁיַעֲבֹד נְכֹסִיו שֶׁל הַלְוָה יְכוּל לְמַפְנוֹר אֲבָל שְׁיַעֲבֹד גּוּפוֹ שֶׁל הַלְוָה אֵין קִנְיָן נִתְפַס עָלָיו הַלְכָּה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מְחַל לוֹ גּוּבָה נְכֹסִיו שֶׁל לְוָה אֲבָל אִם מְחַל הַמְלִיָּה לְלוֹה שְׁיַעֲבֹד גּוּפוֹ שְׁנֹשְׂאָר אֲצִלוֹ פִּקַּע נְמִי שְׁיַעֲבֹד נְכֹסִיו דְּנְכֹסֵי דְּאֵינְשׁ עֲרַבִין בִּיָּה וְכַשְׁנִסְתַּלַּק שְׁיַעֲבֹד הַלְוָה נִסְתַּלַּק נְמִי שְׁיַעֲבֹד נְכֹסִיו עַכ"ל וְא"כ אֵיפָה פֶּסֶק כָּאֵן דָּאָרְף עַל גַּב דְּנִסְתַּלַּק שְׁיַעֲבֹד הַשׁוֹאֵל כִּינּוּן דְּהוּא אֶסְמַכְתָּא מְכַל מְקוּם שְׁיַעֲבֹד הָעֲרַב לֹא נִסְתַּלַּק וְאֵע"ג דַּב"ק דְּקִידוּשֵׁין דָּף ז' קְאָמְרִינּוּ תֵּן מְנָה לְפִלוֹנִי וְאֶתְקַדַּשׁ אֲנִי לָךְ מְקוֹדֶשֶׁת מִדִּין עֲרַב דְּאֵלְמָא דְּאֵיפָא שְׁיַעֲבֹדָא דְּעֲרַב אַע"ג דְּלִיכְּ' שְׁיַעֲבֹד דְּלוֹה כִּי הֵכָא דְּאֵשְׁה נִשְׁתַּעֲבַדְתָּ מִדִּין עֲרַב לִיתָא דְּהֵתֵם מִדִּין עֲרַב קְאָמַר וְלֹא עֲרַב מִמֶּשׁ וְהִכִּי קְאָמַר אַע"ג דְּלֹא מְטִיָּא הַנָּאָה לִידָנִי מְשַׁתְּעַבְדָּא מִדִּין עֲרַב שְׁגַם הוּא מְשַׁתְּעַבְדָּא אַע"ג דְּלֹא מְטִיָּא הַנָּאָה לִידָנִי אֲבָל הָא פְּשִׁטָּא דְּבַעֲרַב גּוּפִיָּה אֵינּוּ מְשַׁתְּעַבְדָּא אֲלָא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִסְתַּלַּק שְׁיַעֲבֹדָא שֶׁל לְוָה כַּדְּפָרְנִי וְעֵינֵינִי בְּמַקּוֹר דִּין זֶה בְּתַשׁוּבוֹת הַרְשֵׁב"א סִימָן אֶלְף נְחֻמְשִׁים כְּתַב שֶׁם רְאוּבֵן הַשְּׂאִיל חֲפִץ לְשַׁמְעוֹן ע"מ שְׂאֵם לֹא יִחְזִירָנוּ לוֹ לְיוֹם פְּלוֹנִי שְׁיִהָא הַחֲפִץ שָׁלוֹ וַיִּשְׁלַם לוֹ כֶּף וְכָף וְלוֹי נַעֲשֶׂה עֲרַב בְּקִנְיָן וְכו' שְׁמַעוֹן פְּטוֹר וּמְחִזִּיר אֶת הַחֲפִץ דְּהָא אֶסְמַכְתָּא הִיא וְלֹא קִנְיָא אֲבָל הַעֲדָב חֲזִיב שְׁהָרִי חֲזִיב עֲצָמוּ בְּקִנְיָן וְכו' עַכ"ל: א"כ לַפ"ז נִרְאָה דַּס"ל לְהַרְשֵׁב"א נְמִי דְּכַשְׁנִסְתַּלַּק שְׁיַעֲבֹד הַלְוָה נִסְתַּלַּק גַּם שְׁיַעֲבֹד הָעֲרַב אֲלָא דַּמ"מ וְדֹאִי מְסַתְּבָרָא דְּלִיכָּא לְמִימַר הִכִּי אֲלָא בְּדוּכְתָּא שְׁהַלְוָה וְהָעֲרַב מְתַחֲלָה הָיִי מְתַחֲזִיבִים בְּעִנְיָן אֶחָד כְּזֶה הֵתְמוּדָאִי נִתְלָה חִיּוּב הָעֲרַב בְּחִיּוּב הַלְוָה וְהַלְכָּה כְּשֶׁהַלְוָה נִסְתַּלַּק מְחִיּוּבוֹ וְשְׁיַעֲבֹדוֹ נִסְתַּלַּק גַּם הָעֲרַב מְשִׁיעֲבֹדוֹ אֲבָל שְׁהַשׁוֹאֵל לֹא הִיָּה מְתַחֲזִיב בְּדִין מַעֲקָרוֹ בְּשׁוּם שְׁיַעֲבֹד תְּשְׁלוּמֵי דְּמִים שְׁהָרִי אֶסְמַכְתָּא הִיא וְלֹא קִנְיָא א"כ לֹא נִתְלָה חִיּוּב עֲרַב זֶה בְּחִיּוּבוֹ דְּשׁוֹאֵל דְּדַל חִיּוּבוֹ דְּעֲרַבוּת מְהֵכָא הֲלֹא לּוֹי חֲזִיב עֲצָמוּ בְּדָמִים אִם לֹא יִחְזִיר שְׁמַעוֹן אֶת הַחֲפִץ לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁקַצַּב וְלַגְבִּיָּה חִיּוּבוֹ דְּנַפְשִׁיָּה בְּלֹא עֲרַבוּת לִיכָּא לְמִיפְטָרִיָּה מִטַּעַם אֶסְמַכְתָּא שְׁהָרִי חֲזִיב עֲצָמוּ בְּקִנְיָן וְהָיִי כְּמוֹ מַעֲכָשִׁין וְלִית בִּיָּה מִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא וְאִם ת"ל אֲפִילוֹ דְּהַרְשֵׁב"א ס"ל נְמִי כְּמַקְצֵת גְּאוּנִים דָּאָרְף בְּקִנְיָן יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם אֶסְמַכְתָּא אִם לֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ מַעֲכָשִׁין אוֹ קִנְיָה מִיָּנִיָּה בַּב"ד חֲשׁוּב אֵיפָא לְפָרֵשׁ דְּתַשׁוּבָה זֹו נְמִי מִיָּרִי בְּקִנְיָן מַעֲכָשִׁין אֲלָא שְׁקִיצָר בְּדָבָר פְּשׁוּט וְלִכְּן כְּתַב בְּסֵתֵם אֲבָל הָעֲרַב חֲזִיב שְׁהָרִי חֲזִיב עֲצָמוּ בְּקִנְיָן וְנוֹטֵל אֶת הַחֲפִץ וּמְשַׁלֵּם דְּמִיו וּרְצוֹנוֹ לֹמַר בְּקִנְיָן הַמוֹעִיל לְגַבִּי אֶסְמַכְתָּא וְהֵינּוּ דְּכְתַב הַרְשֵׁב"א אַחַר זֶה וְאַעפ"י שְׁיִאֲמָרוּ אֵין נִפְרָעִין מִן הָעֲרַב תַּחֲלָה דְּאֵלְמָא דָּאֵין הָעֲרַב מְשַׁתְּעַבְדָּא בְּדֹאֵיפָא לְוָה לֹא הִיא דְּכָל שְׁהָעֲרַב וְהַלְוָה מְתַחֲזִיבִין אֵין נִפְרָעִין מִן הָעֲרַב תַּחֲלָה אֲבָל זֶה הָרִי חֲזִיב עֲצָמוּ בְּמָה שֶׁלֹּא הִיָּה הַשׁוֹאֵל חֲזִיב פְּשִׁטָּא דְּמְתַחֲזִיב לְשַׁלֵּם מִצַּד חִיּוּבוֹ וְאַע"פ דְּלִפִּי זֶה לֹא הִיָּה צָרִיף לְהַבִּיא רְאִיָּה מַפ"ק דְּקִידוּשֵׁי

דָּתָן לֹא מָנָה וּמִתְקַדֵּשׁ אֲנִי לָהּ דְּתִפּוֹק לִיהִי דְּכָל אָדָם יָכוֹל לְשַׁעֲבֵד עֲצָמוֹ לְהִתְחַיֵּיב בְּדָבָר
שְׂאִינֹו חַיִּיב בּוֹ עֵתָה וְאֵעֶפ"י שְׂאִין לֹא עֵתָה נִכְסִים בְּדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' וְאִשִּׁיר"י ר"פ אֵעֶפ"י
וְכַדְמוּכַח נִמְי פְּלוּגְתָא דְר"י וְרִישׁ לְקִישׁ בִּפ' הַנּוֹשֵׂא הָאוּמֵר לְחַבְרֹו חַיִּיב אֲנִי לָהּ מָנָה וְכו'
וְה"נ ס"ל ס"ל לְהַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה הֵבִיאוּ הַב"י בַּח"מ ס' ס' וְכ"כ הַר"ן בְּפָרָק הַנּוֹשֵׂא
ע"ש הַרְשָׁב"א שְׂאָדָם מִשְׁתַּעֲבֵד עֲצָמוֹ לְהִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שְׂאִינֹו חַיִּיב וְא"כ לֹא הִי צָרִיף
לְהֵבִיא רְאִיָּה מִפ"ק דְּקִידוּשִׁין: נִרְאֶה לְיִישָׁב דְּקִדּוּק זֶה דְּלֹא קִשְׂיָא וְלֹא מִיָּדִי חֲדָא דְּקִרּוּב
לֹא מִרְשָׁב"א ס"ל דְּמִקּוּר דִּין זֶה דְּיָכוֹל אָדָם לְחַיִּיב עֲצָמוֹ וְלְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּדָבָר שְׂאִינֹו
חַיִּיב לֹא נִפְקָא לֹן אֱלָא מְעַרְב דְּעַרְב הֵנָּה בְּנִין אָב לְכוּלָם דְּכָשָׁם שְׁהַעֲרַב מִשְׁתַּעֲבֵד דְּבַר
תּוֹרָה אֵע"ג דְּלֹא מְטִיָּא הַנְּאָה לִידְוָה ה"ה בְּשִׂאָר פֶּל דְּוֹכְתִי וְהִכִּי מִשְׁמַע לְהֵדִיא מִמ"ש
הַרְמַב"ן בְּסוּף פ"א דְּה' מְכִירָה כְּשִׁפְתָב דִּין זֶה דְּהִתְחַיֵּיב עֲצָמוֹ לְאַחַר בְּלֹא תְּנָאי כָּלָל וְכו'
כְּתוּב בְּסוּף דְּבָרֵי וַז"ל אֵע"פ שְׂשִׁנְיָהֶם מוֹדִיעִים וְעֵדִים יוֹדְעִים שְׁלֹא הָיָה אֲצִלּוֹ פְּלוּם
שְׁהָרִי חַיִּיב עֲצָמוֹ כְּדִי שְׁמִשְׁתַּעֲבֵד הָעַרְב וּכְזֶה הוֹרֵוּ הַגְּאוּנִים מְבֹאָר דְּדִין זֶה מְקוּרֹו מִדִּין
עַרְב וּמ"ה קְאָמֵר נִמְי בְּקִידוּשִׁין תֵּן מָנָה לְפִלוּנִי וְאֶקְדָּשׁ אֲנִי לָהּ מְקוּדָשֵׁת מִדִּין עַרְב וְלֹא
קְאָמֵר דְּמְקוּדָשֵׁת מִטַּעַם דְּאָדָם יָכוֹל לְהִשְׁתַּעֲבֵד עֲצָמוֹ לְהִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שְׂאִינֹו חַיִּיב אֱלָא
וְדֹאֵי דְּהֵאֵי דִּינָא גּוֹפִיָּה לֹא יִדְעִינֵן לָהּ אֱלָא מִדִּין עַרְב דְּאֶבְוָהוֹן דְּכוּלְהוֹן עַרְב וְתוֹ דְּפְשִׁיטָא
הִיא דֹאֵעֶפ"י שְׂאָדָם יָכוֹל לְהִשְׁתַּעֲבֵד עֲצָמוֹ לְהִתְחַיֵּיב בְּדָבָר שְׂאִינֹו חַיִּיב בְּלִי תְּנָאי כְּדִין
הוֹדָאָה וְאֵעֶפ"י שְׂאִינְיָה בְּלִשׁוֹן הוֹדָאָה מְשׁוּינֵן לִיהִי כְּאֵלוֹ הוֹדָה בְּכָף וְכָף וְחַיִּיב מִדִּין הוֹדָאָה
וְכַדְנִפְקָא לֹן מְעוּבָדָא דְּאִסּוּר גִּיּוֹרָא בְּפָרָק מִי שְׁמַת דְּקִנְיָ רַב מְרִי מְרַבָּא מְעוּתִיו שְׁל
אִסּוּר עַל יְדֵי הוֹדָאָתוֹ שְׁל אִסּוּר אֵעֶפ"י שְׁהִינֵנו יוֹדְעִין שְׁלֹא הִי שְׁל רַב מְרִי מִתְחַלְּהָ
מ"מ הִיכָא דְּאִיכָא תְּנָאי בְּאֵם יְהִיָּה כְּף אֶתְחַיֵּיב לָהּ מָנָה מִנ"ל דְּמִתְחַיֵּיב וּמִשְׁתַּעֲבֵד בְּדָבָר
שְׂאִינֹו חַיִּיב דְּשִׂמָּא אִינֹו מִתְחַיֵּיב אִפִּי' בְּקִנְיָ שְׁהָרִי אִין לֹא מִרְשָׁב"א דְּמִתְחַיֵּיב מִדִּין הוֹדָאָה
פִּינֵן שְׁהוּא ע"י תְּנָאי אִם יְהִיָּה בְּכָף אֲבָל מִהִיָּא דְּקִידוּשִׁין דְּלִיכָא נִמְי הוֹדָאָה אֱלָא דְּרָף
תְּנָאי כְּשִׁתְּתֵן לְפִלוּנִי מָנָה אֶתְקַדָּשׁ אֲנִי לָהּ דְּמְקוּדָשֵׁת מִדִּין עַרְב וְאֵע"ג דְּלֹא מְטִי' הַנְּאָה
לִידְוָה קָא מְשַׁעֲבֵדָת וּמְקַנְיָ נִפְשָׁה ה"ה בַּח"מ אֵע"ג דְּאִין לְחַיִּיבוֹ מִדִּין הוֹדָאָה פִּינֵן שְׁהוּא
עַל תְּנָאי מ"מ מִתְחַיֵּיב מִדִּין עַרְב וְאֵע"ג דְּלֹא מְטִיָּא הַנְּאָה לִידְוָה אֲבָל קִנְיָ בְּמַעֲכָשׁוֹ וְדֹאֵי
בְּעִינֵן מְשׁוּם דְּהֵנָּה אֶסְמַכְתָּא גְּמוּרָה וְאֵע"ג דְּלִגְבִי קִידוּשִׁין לֹא בְּעִי קִנְיָ הֵתָם לֹא הֵנִי
אֶסְמַכְתָּא אֱלָא דְּרָף תְּנָאי גְּרִידָא כְּשִׁתְּתֵן מָנָה לְפִלוּנִי אֶקְדָּשׁ אֲנִי לָהּ וְאִין כָּאֵן אֶסְמַכְתָּא
מִשָּׂא"כ הִכָּא דְּלוֹי קְאָמֵר אִם לֹא יַחְזוֹר שְׁמַעוֹן אֶת הַחֲפִץ לְזַמֵּן פְּלוּנִי אֲשַׁלֵּם לְרֹאבוֹן
הַדְּמִים שְׁפִסְק שְׁמַעוֹן דְּהֵנִי אֶסְמַכְתָּא גְּמוּרָה וּבְעִי קִנְיָ בְּמַעֲכָשׁוֹ אוֹ אוֹ קִנְיָ בַּח"מ דְּחָשׁוּב
וְהִכִּי נִקְטִינֵן וְדִלָּא כַּמ"ש הַרְבַּ בְּהִגָּהוֹת דְּלֹא הַזְּפִיר.

בְּדָבָרֵי קִנְיָ הַנְּרָאָה לִפְע"ד כְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי שְׁמִי אֲנִכִי הַקְטָן יוֹאֵל: שְׂאֵלָה לֹא נִתְעַצְמוּ
לְדִין רֹאבוֹן וְשְׁמַעוֹן וְזֶה תְּנָרְף טַעֲנוּתִיהֶם רֹאבוֹן אָמֵר שְׁמַכְר שְׁנָרִים לְשְׁמַעוֹן וּבְשַׁעֲת גְּמֵר
הַמְקַח הַתְּנָה עִמּוֹ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה שְׁוֹתְפוֹת בְּאֵלָה שְׁנָרִים עִם לֹוי וְשְׁמַעוֹן עֵבֵר עַל תְּנָאי שְׁמַעוֹן
טוֹעֵן אֶמֶת הִבְטַחְתִּיו בְּכָף אֲבָל לֹא הִיָּתָה דַּעֲתִי אֲזִי שְׁהִיָּה הַנְּאָה גְּדוּלָה מְשׁוֹתְפוֹת שְׁל לֹוי
וּמֵאחַר שְׁיִישׁ לִי הַנְּאָה גְּדוּלָה לֹא אֶקְנִים תְּנָאי וְרֹאבוֹן מְבִיא שְׁנֵי עֵדִים שְׁבִפְרִישׁ אָמֵר לֹוי
בְּשַׁעֲת גְּמֵר מְקַח שְׁלֹא יְהִי לְשְׁמַעוֹן שׁוּם עֶסֶק עִם לֹוי בְּשְׁנָרִים אֵלוֹ וְגַם לֹא יְהִי לְלוֹי
שׁוּם הַנְּאָה מְשׁוֹרִים אֵלוֹ וְעַד אֶחָד מְשִׁנֵי עֵדִים הַעִיד עוֹד שְׁרֹאבוֹן אָמֵר בְּשַׁעֲת גְּמֵר הַמְקַח
שְׁלֹא יְהִי לְשְׁמַעוֹן שׁוּם שְׁוֹתְפוֹת עִם לֹוי בְּקִנְס חֲמִשִּׁים אֲדוּמִים לְצַדִּיקָה וְהַעִיד הַשְּׁנֵי אוֹמֵר

שלא שמע דבר זה: ושמעון מכחיש העד אחד וטוען שאע"פ שראובן הזכיר הקנס אני לא הספמתי לדבריו ולא היה גמר המקח עפ"י קנס הנזכר: זאת היא תשובתי נראה ברור דאע"ג ששמעון חוזר בתנאי מאיזה טעם שיהיה אין התנאי מבטל המקח אא"כ התנה בכל דיני התנאי בתנאי כפול והן קודם ללאו כו' שאם אינו פהלקתו אינו תנאי ואעפ"י שרשב"ם וקצת גאונים פתבו שאין צריף כל אלו אלא לתנאי גיטין וקידושין ר"ת פירש שצריף בכל התנאים וכ"כ הרמב"ם והרא"ש וכן פסק הטור בח"מ סי' ר"ז רמ"א וכן פסקו האחרונים ומזה אין צריף להצריף אבל בענין הקנס שקיבל עליו לצדקה צריף להתיישב בדבר ונראה דאע"ג דמהרא"י בכתביו פסק דסוגיא דעלמא כמקרה"ם דמהניא אסמכתא לצדקה וא"כ אם לא היה שמעון מכחיש את העד היה חייב ליתן הקנס לצדקה אעפ"י שהיה בדרך תנאי מ"מ נראה דאין ב"ד נזקקין להוציא מידו הקנס בע"כ ולא מיבעיא לדעת ריצב"א שבתו' פ"ק דבתרא ומרדכי שם דס"ל דאין מעשין לצדקה משום דכל מצות עשה שמתן שקרן בצדו אין ב"ד מוזהרין עלי' ומפרשי' ההיא דרבא דאכפניה לר' נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאות זוזי לצדקה דהיינו דנוקא בצדקה שקיבל עליו מתחלה לית ליה הגבאי ואחר כך לא רצה ליתן התם הוא דאכפניה אבל בלאו הכי לא כייפינן דה"נ נודאי לא כייפינן אלא אפילו לדעת רוב הפוסקים וכמ"ש הטור בי"ד דב"ד כופין על הצדקה ויורדין לנכסיו משום דאית ביה לאו דלא תאמיז את לבבך ולא תקפוז ומטעם זה אכפניה רבא לרב נתן אפי' לא קיבל עליו מתחלה כלל וכמו שפי' ר"י והספ"ם הר"ן לפי זה בפ' נערה שנתפתתה אפילו הכי נראה דנוקא בצדקה.

שכל בני העיר משותפים בה כגון לקופה ולתמחוי כו' התם הוא אם יש מי שאינו רוצה ליתן כל עיקר או נותן מעט ממה שראויה לו ליתן ב"ד כופין אותו עד שיתן מה שאמדהו ליתן דבזה שייך לאו דלא תאמיז ולא תקפוז כיון שאינו רוצה ליתן כל עיקר או נותן פחות ממה שראוי וכן בצדקות שאדם מנדב או מנדר בבית הכנסת בפני הקהל אפילו נדר ליתן יותר ממה שראוי לו מכל מקום כיון שנדר ליתן הרי הוא בכלל נדרים ואזלינן בתר אומדנא דמוכח דנודאי אדעתא דגבאי הוא מנדר והן מוציאין ממנו בע"כ אי נמי אפילו היה מנדב בביתו אם מפרש לעניי אומתה העיר או לבה"כ זו גם בזה מוציאין ממנו בע"כ אבל במנדב בביתו סתם אם אעשה כך וכך אמן לצדקה כך וכך נראה דאין פח ביד ב"ד להוציא ממנו בע"כ וזהו מב' טעמים טעם האחד לפי שיש יכול לומר אמן לעניים חוץ לעיר במקום אשר אני חפץ ואף על גב דתנ' בתוספות ומביאה בפרק חזקת הבתים האומר סתם תנו מאתים זוז לעניים יתנו לעניי אומתה העיר איכא למימר שפירושו כדברי מהר"ם במרדכי בפ' בני העיר דהיינו דנוקא בש"מ שאמר כן ומה ולא נודע מה היה דעתו דמסתמא אמדינו דעתיה הכי אבל היכא דפריש יעשה כפירושו וחילוק זה מוכרח לפע"ד ביישוב דברי הטור דבי"ד פסק בסתם דב"ד כופין על הצדקה כו' וכסברת ר"י והרמב"ם ודלא כריצב"א ורבינו האי גאון שהביא הר"ן בפ' נערה ובח"מ הביאו בעל התרומות על לזה שהתנה על עצמו בקנין לילה עם המלנה לדון בדייני גוים בקנס כך וכך לעניים דכיון שהקנין אינו פלוס גם הקנס שהתנה על עצמו בשביל הקנין אינו פלוס ואין מוציאין ממנו בב"ד אלא מודיעים אותו שחל הנדר עליו ואומרין לו עליך ליתן מדעתך מה שפסקת על עצמך כי זה הוא כמו נודר שאם לא יחלל שבת אז יתן מנה לעניים שהוא חייב לשמור את השבת וליתן מנה לעניים בקיום מצוה חייב באותו מנה

אָבֵל אֵין בַּיִת דִּין מְחַיִּיבִים אוֹתוֹ ע"כ וְאֵי אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּדַבְרִים אֵלוֹ הֵם אֲלֵיבָא דְאוֹתוֹ
גְּאוּנִים דְּסִבְרָא לֹאמֵר דְּאֵין כּוֹפִין עַל הַצְדָּקָה דְּאֵם כּוֹפִין לֹא הָיָה לוֹ לְבַעַל הַטּוֹר זְכוּר לְכַרְכָּה
לְכַתּוּב בְּסֵתֶם כְּאֵלוֹ אֵין בְּהַ חוֹלְקִי: וְעוֹד שְׁהָרִי בְּסִפְרָא בְּעַל הַתְּרוּמוֹת מְפָרֵשׁ דְּדִין זֶה פְּסָקוֹ
הַאֲלֵפְסִי ע"ש בְּשַׁעַר ס"ב וְכֵן הֵבִיא הַר"י קָארוֹ ז"ל וּבְפָרְקָא קִמָּא דְּבָבָא בְּתָרָא פְּתַב
הַאֲלֵפְסִי לְהִדְנָא אֵהֵיא בְּרִינְתָא דֵל' יוֹם לְקוֹפָה ג' חֲדָשִׁים לְתַמְחֻי ו' לְכַסּוֹת ט' לְקַבּוּרָה
י"ב לְפָסִי הָעִיר וְשְׁמַעֲיָנִין מִינְיָה דְּכָל הַגֵּי מִיְלֵי חַיּוּבָא נִינְהוּ וּמְפָקִיעֵינִין מִינְיָהוּ בְּעַל פְּרָחֹן
דְּוּמָיָא דְּפָסִי הָעִיר עכ"ל אֲלֵמָא דַס"ל לְאֲלֵפְסִי דְּכוֹפִין עַל הַצְדָּקָה בְּכַפְיָה גְּמוּרָה וְיִוְרְדִין
לְנִכְסֵי דְּוּמָיָא דְּפָסִי הָעִיר וְכֵי הֵיכָא דְּלֵא תִיקְשִׁי דְּבָרֵי הַאֲלֵפְסִי מְדִידִין אֲדִידִין אֲתָהּ לְחַלְקָא
דְּדוֹנוּקָא הֵיכָא שְׁאֵינוֹ רוּצָה לִיתָן כָּל עֵיקָר אוֹ נוֹתָן מְעַט מִמָּה שְׁרָאוּי לוֹ הֵתֵם הוּא דְּכוֹפִין
אוֹתוֹ בַּיִת דִּין כּו' אָבֵל בְּנוֹדֵר בְּבֵיתוֹ בְּסֵתֶם אֵם לֹא יִחַלֵּל שְׁבַת אֲתָן כְּפֹךְ וְכֹךְ לְעֵנִיִּים בְּזוֹ
קָאמֵר הַאֲלֵפְסִי דְּמוֹדִיעֵין אוֹתוֹ שְׁחַל הַנְּדָר עָלָיו כּו' דְּמָמוֹן זֶה אֵין לוֹ תוֹבְעִים דִּיכוֹל לֹאמֵר
אֲקִיִּים אֵת נְדָרֵי בְּעֵנִיִּים אֲשֶׁר אָנִי חַפֵּץ וְאֲפִילוֹ הֵכִי מְחַלְקָא הֵתֵם הַאֲלֵפְסִי דְּדוֹנוּקָא הֵיכָא
שְׁהַקְנָן הוּא קְנָן דְּבָרִים הֵתֵם הוּא דְּגַם הַקְנָס שְׁקִיבֵל עַל עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ קְבָלוֹ בְּלֵא קְנָן
וְאֵינוֹ אֲלֵא כְּנוֹדֵר דְּעֵלְמָא דְּלֵא שְׁיִיף בֵּיהַ כְּפִייתָ ב"ד אָבֵל הֵיכָא דְּהַקְנָן הוּא קְנָן גְּמוּר
כְּגוֹן שְׁיֵשׁ זְכוּת לְמַלְנָה בְּדִינֵיהֶם מַה שְׁאֵין לוֹ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל אֵם כּוֹן מְשַׁעֲבַד נְכִסֵּי בְּקְנָן
זֶה לְפָרוּעַ לְמַלְנָה אוֹתָהּ זְכוּת שְׁזוּכָה בְּדִינֵיהֶם א"כ מִמִּילָא נִמְשָׁף שְׁגַם הַקְנָס שְׁהַתְנָה עַל
עֲצָמוֹ בְּשִׁבִּיל הַקְנָן חַיִּיב לִיתָן מִחֲמַת הַקְנָן וְאִף עַל פִּי שְׁאֵמֵר סֵתֶם לְעֵנִיִּים אֲפִילוֹ הֵכִי
לֹא נָדַר עַל דַּעַת עֲצָמוֹ שְׁיֵהָא הוּא כְּגוֹזֵר שְׁהָרִי נִשְׁתַּעֲבַד בְּקְנָן עַל דַּעַת הַמַּלְנָה אֵם כּוֹן גַּם
הַקְנָס שְׁהַתְנָה עַל עֲצָמוֹ בְּקְנָן הָיָה עַל דַּעַת הַמַּלְנָה לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן בַּע"כ אָבֵל הֵיכָא
דְּהַקְנָן הוּא קְנָן דְּבָרִים אֵם כּוֹן הַקְנָס הוּא סֵתֶם נְדָר כְּמִי שְׁנוֹדֵר בְּבֵיתוֹ לְעֵנִיִּים כְּפֹךְ וְכֹךְ
דְּמָמוֹן זֶה אֵין לוֹ תוֹבְעִים וּמַה שְׁפַתְבַּ הַפְּרִדְכִי בְּפָרְקָא קִמָּא דְּבָבָא בְּתָרָא דְּמִי שְׁנָדֵר לְעֵנִיִּים
לְמִי שְׁיִרְצָה עוֹבֵר עָלָיו לְאֵלְתֵר דְּהָא קְנִימִי עֵנִיִּים וְיֵשׁ בִּידוֹ לִיתָן לְהֵם דְּלֵאוֹ פְּדִי לִיתָן
לְגַבְאֵי נְדָר וְאֵין לֹאמֵר שְׁאֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁיִכוֹל לֹאמֵר לֹא לְאֵלוֹ נְדָרְתִּי אֲלֵא לְאַחֲרִים
שְׁיִבּוֹאוֹ דְּאֵם כּוֹן יִפְטוֹר עֲצָמוֹ לְעוֹלָם כּו' הֵינְנוֹ דְּוּנוּקָא לְעֵנִין שְׁהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם כָּל תְּאַחַר
דְּאֲמַרִּינוּ לִיהַ עָלֵיהַ לִיתָן מַה שְׁפַסְקֵת וְכו' אָבֵל אֵין ב"ד כּוֹפִין לְהוֹצִיא מִידוֹ בַּע"כ שְׁהָרִי
כְּתַב הַסְּמ"ג דְּצְדָּקָה שְׁאֵדָם נוֹדֵר לְדַעַת עֲצָמוֹ הָרִי הוּא עֲצָמוֹ כְּגוֹזֵר עָלֵיהַ וְא"כ מִי יוֹצֵא
מִידוֹ כִּינּוֹן שְׁלִדַעַת כּוֹן נְדָר שְׁיֵהָא הוּא עֲצָמוֹ גְּזֵר עָלֵיהַ: וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּתִשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א
הֵבִיאוֹ הַר"י קָארוֹ בִּי"ד סוֹף ס' רנ"ט אָכֵן כָּל זֶה אֵינוֹ אֲלֵא לְמֵאֵי דְּאֲמַרִּינוּ דְּבַנְדָּר סֵתֶם
לְעֵנִיִּים יְכוֹל לֹאמֵר אֲתָן חוּץ לְעִיר אוֹ לְעֵנִיִּים אֲשֶׁר אָנִי חַפֵּץ בְּאוֹתָהּ הָעִיר אָבֵל כְּבָר פְּסָק
מֵהַר"מ דְּאֵפִי בְּנוֹדֵר סֵתֶם לְעֵנִיִּי וְאֵח"כ אָמַר שְׁיֵתָן לְעֵנִיִּים שְׁחוּץ לְעִיר מְקוּם שְׁהוּא חַפֵּץ
א"ה לֹא יִתְנֶם אֲלֵא בְּעִירוֹ וְאֵם בְּאֵנוֹ לֹאמֵר דְּגַם הַאֲלֵפְסִי ז"ל ס"ל כְּמֵהַר"מ צְרִיכִין אָנוּ
לְטַעַם שְׁנֵי וְהוּא עֵיקָר דְּאֵין כּוֹפִין עַל הַצְדָּקָה אֲלֵא לְהֵיכָא שְׁאֵינוֹ רוּצָה לִיתָן כָּל עֵיקָר כּו'
כְּדַלְעִיל אָבֵל בְּנוֹדֵר לִיתָן כְּפֹךְ וְכֹךְ לְעֵנִיִּים אֵין שְׁם כְּפִיָּה דְּמֵאחַר דְּצְדָּקָה זֹו נְכַנְסַת בְּכָלֵל
הַנְּדָרִים וְיְכוֹל לְשְׁאוֹל עָלֵיהַ, כְּדַתְנָן נִשְׁאָלִין אֲפִילוֹ עַל הַהַקְדָּשׁוֹת א"כ אֵין כְּפִיָּת ב"ד
שְׁהָרִי אֵם יִרְצָה יִקְנִי נְדָרוֹ וְאֵם לֹא יִרְצָה לְקַנֵּי נְדָרוֹ יְהֵא נִשְׁאָל עָלֵי וְאֵין עַל הַב"ד לְכוּף
אֲלֵא בְּחַיּוּב גְּמוּר שְׁאֵינוֹ יְכוֹל לְהַשְׁמֵט מִמֶּנָּה וְא"כ חֲשׁוּבוֹת מֵהַר"מ וּמֵהַר"י
שְׁפַתְבּוֹדֵגְבָאֵי הָעִיר תוֹבְעִים בְּקְנָסוֹת שְׁקִיבֵל אָדָם עַל עֲצָמוֹ לְהַתְחַיֵּב בְּכֹךְ וְכֹךְ לְעֵנִיִּים
אֵינוֹ אֲלֵא לְעֵנִין חַיּוּב בְּלִבְד לְפִי שְׁהַנְּדָר אוֹמֵר שְׁאֵינוֹ חַיִּיב לְקַיֵּים הַנְּדָר כִּינּוֹן שְׁיֵהָא

פאסמכתא או אומר אמן לעניינים למקום אשר אני חפץ התם הוא דקאמר מהר"מ ומהרא"י שחייב הנודר ליתן דמהני אסמכתא לצדקה וגם חייב ליתן לעניי אותה העיר ולא חוץ לעיר אבל לא הזכירו בדבריהם שום כפייה לפי שאין בנדר שום כפיית ב"ד שהרי יש בידו לשאול עליו ולפיכך יכול לומר אקנים נדרי בשום זמן ליתן לעניי העיר לשעה שאני רוצה: וא"כ נ"ד נמי מאחר דאפילו אם לא הכחיש ראובן לדברי העד לא היה שם כפיית ב"ד פדכתב בעל התרומות שהרי זה כמו נודר לתת פה וכה לעניינים אם לא יחלל שבת שב"ד אומר' לו עליך ליתן מה שפסקת על עצמך כו' אבל אין מוציאין ממנו בעל פרוח לתת לעניי העיר מיד א"כ גם עכשיו שהכחיש את העד דבר ברור הוא דאינו חייב שבועה כל עיקר כמ"ש הרמב"ם בפ"א מטוען ומביאו בח"מ סי' פ"ז דכל טענה שאפ' אם הודה לא יתחייב ממון אעפ"י שפפר אין מחייבין אותו שבועה ואין לב"ד רק להודיעו שאם האמת פדברי העד שחייב הוא לקני' נדרו שפנדר באם יעשה שותפות עם לוי: ועוד נראה בעיני ברור דדוקא בנדר לצדקה בסתם פאסמכתא אם אעשה פה וכה התם הוא דכתב מהר"מ דמהני אפילו פאסמכתא מטעם שנתבאר בדבריו דרובן של נדרים ע"י אסמכתא פגון אם יהיה אלקים עמדי אם נתן תתן את העם הזה בידי והיינו משום טעם ברור דאם לא יקיים הנדר לאחר שעשה עמו אלקים פכל אשר שאל מעמו נראה פאלו מהתל במלכו ובאלהיו ומטעם זה כתב מהר"מ ומקרי"ל און חביב שהנודר בעת צרה אין לו התרה ולפיכך פל נדר לצדקה פאסמכתא חייב לקיים ג"כ מטעם זה: אבל נ"ד דעיקר הפוננה בנדר לא היתה אלא להבטיח את ראובן א"כ ודאי סברא ישרה לומר דבהא כ"ע מודה דלא מהני אסמכתא פיון דגנים בחמשים אדומים קנס לצדקה ודאי לא היתה פנונתו אלא להבטחה בעלמא שיסמוך ראובן על דבריו שאם לא ימלא דבריו ויעשה שותפות עם לוי שיתן קנס לצדקה פה וכה ומאחר שהתנאי בטל פיון שלא התנה פכל דיני התנאי א"כ גם הקנס שנתלה בתנאי פטור שמעון פיון שלא גמר בדעתו ליתן הקנס רק להבטיח את ראובן בהבטחה בעלמא ואינו דומה למ"ש בעל התרומות בשם האלפסי דלעיל דמודיעים אותו שחל הנדר כו' ואעפ"י דגם שם היתה אסמכתא שהבטיח הלנה את המלנה שאם לא ילך עמו בפני דיניי גוים שיתן לעניינים פה וכה וא"כ לא היתה פנונתו לשום נדר רק להבטחה בעלמא דהתם ונדאי פיון שהבטיח אותו לעבור עבירה לדון בדיניי גוים ובשעת הבטחה הוא יודע שאי אפשר לו לעבור עבירה ואעפ"י כן נדר ליתן לעניינים פה וכה אם לא ילך הוי ליה כמו נודר בסתם ליתן לעניינים פה וכה פלי תנאי שהרי מן שבע ועומד הוא מהר סיני שלא ידון בדיניי גוים אבל בדבר הרשות פנודון דידן שפיר קאמרינין דלא הנה נדר אלא אסמכתא בעלמא להבטיח את ראובן בהבטחה בעלמא שיסמוך על דבריו ואין לו דין נדר פל עיקר ומפל מקום לרוחא למלתא יש לב"ד להודיע לשמעון שאם האמת פדברי העד וגם היתה פנונתו להבטחה גמורה באמת ותמים שלא לעשות עם לוי שותפות בקנס הנזכר ה"ל נדר וצריך לקיים נדרו אם יעשה שותפות עם לוי אבל אין ב"ד נזקקין להוציא ממנו בע"כ פדלעיל הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי אני הקטן יואל: שאלה ל"ח לנה נשבע שאין לו מעות ואח"כ שזכר חגיגות בשותפו עם חתנו ונושאין ונותנין ביחד בסחורה וקונין גם בהקפה ומניחים הפל בחגיגות וחוזרים ומוכרים פמנהג שותפים גם דרין בבית אחד ואוכלים יחד הם וביתם מתפיסה אחת וכשבאו ב"ח לגבות מהלנה טען שהפל הוא של חתנו והוא אינו

כי אם משרת ומה שנוכנס עמו בשטר כנגד אחריות אינו אלא שהמלוה חפץ יותר בשנים
אבל אין לו פלוגה והכל הוא של חתנו אלא שחתנו עושה לו חסד לפרנס אותו ואת כל
ביתו ואעפ"י שלא יגיע הריוח של כל משא ומתן לחצי ההוצאה ובעלי חובות טוענים
לאו כל כמינה אלא אדרבה הכל הוא שלה כי אתה הוא העיקר במשא ומתן שבחניות
אלא כדי להכריח מבע"ח תלית מעותיה בחתנה: תשובה לפי דין התלמוד משמע להדיא
דהלנה נאמן בטענותו ואפי' שבועה אינו צריה דכינו דאין ידוע לנו דאית לית והוא אומר
דלית ליה אין נשבעין אטענת שמא אלא הנה דתנו בפ' כל הנשבעין השותפי'
והאפיטרופסים וכו' ואפילו היכא דחזינין דאית ליה נכסי' ברשותו ותולה אותם באחרי'
כההוא דהפוחתב (דף פ"ו) דקאמר ההוא תולה מעותיו בגוי הנה וכתב המרדכי לשם ע"ש
מהר"מ ונה"א בתשובת מיימוני סימן נ"ג לספר משפטים ע"ש דמשמע מדאמרין תולה
מעותיו בגוי הנה ולא חזינין שהשביעהו דלא קאמר אלא הוא עשה שלא פהוגן שהערים
להפקיע תקנת חכמים בטענת שקר אלא דלא משביעין ליה ואעפ"י דמהר"מ גופיה קא
מחלק בין היכא דאמר אין לי מעות להיכא דאמר אין לי מאומה כדכתב המרדכי על שמו
בר"פ המפקיד וע"ש מ"מ שמענין מדברי מהר"מ דבאומר אין לי מאומה אעפ"י דחזינין
דאית ליה אלא שתלה מעותיו באחרים דנאמן בשבועה שהרי עיקר הטעם אינו אלא פיון
דנודאי נתחייב מספק אל תפטרנו בלא שבועה ואף שבועה זו אינו אלא מתקנת חכמים:
ובמרדכי הארוך ראיתי פתוב שראבי' כתב בשם רב האלפס ז"ל דהמתחייב ממון בב"ד
והוא אומר אין לי לשלם דהוא דוגמת חשד שאומר יש לו וכו' אלא דס"ל דקא מדמו
ליה הגאונים להנה דתנו אלו הן הנשבעין השותפים והאפיטרופסים וכו' דמשביעין
להו מספק מטעם חשדא לפ"ז ודאי בתולה מעותיו באחרים נמי נאמן וכ"כ במרדכי
להדי' פ' המקבל ע"ש רבינו אביגדור פ"ז וז"ל הלנה נאמן לישבע שהמזון בידו משל
אחרים הוא אעפ"י שמלביש את עצמו ואת בני ביתו מאותו המזון שמא אחרים נתנו לו
על מנת שלא יפרע לב"ח וכו' איברא דהרמב"ם בפ"א דמלוה כתב וז"ל טען הלנה
שמטלטלין אלו שבדי אינן שלי אלא פיקדון הם בדי או שכורין או שאולין אין שומעין
לו או יביא ראיה או יגבה מהן בעל חוב וכו' ובפ' ב' כתב גראה לו ממון אחר שישבע
זו ואומר של אחרי' הוא או עסק הוא בדי אין שומעין לו עד שיביא ראיה וכן הורו
רבתי וכ"כ בסמ"ג עשה צ"ג ומשמע דאפי' בשבועה אינו נאמן אכן יש תימה מניין לו
ו"ה המגיד כתב בפ"א דנראה דבר של טעם ע"כ ואפשר דהטעם הוא פיון דאמר בסתם
אינן שלו אלא פיקדון וכו' ואין מעמיד המפקיד לפנינו שיאמר בפני ב"ד שלי הן אי נמי
אפילו מעמיד גוי שאומר שלי הן רגלים לדבר דמשקר ועושה קנוניא עם הגוי: ובהכי
מתישב הא דמביא בפסקי הראקנטי דברי הרמב"ם דלעיל ואחר כך כתב וז"ל ולשון
תשובות רב אלפס כה היא בשאלה זאת זה שטוען שכל מה שבידו לאחר הוא: ישבע
אותו אחר שהן שלו ונותנין אותו לו ואם הנה במקום אחר מעכבין הדבר עד שיביא
ויתברר הדבר למי הוא ע"כ ולכאורה נראה דדברי רב אלפס סותרין לדברי הרמב"ם
אבל למאי דפרישית לא קשיא ולא מידי דכשאותו אחר הוא לפנינו מודה הרמב"ם דנאמן
בשבועה שהוא שלו שהרי האחר טוען ונדאי דשלו הן ולא יחזירים שוב ליד הלנה ולא
קאמר הרמב"ם אלא דהלנה אינו נאמן אפילו בשבועה דחזקה דכל מה שביד האדם שלו
הוא מן הסתם פיון שאין אותו אחר לפנינו א"נ הוא לפנינו וטוען דשלו הן אלא שאינו

רוצה לישבע בזה קאמר הרמב"ם דאין הלנה נאמן אפילו בשבועה דשל אחר הן אבל כשאחר נשבע נאמן אף להרמב"ם דהוי ראיה גמורה דשל אחר הן כיון שנשבע ודבר זה הוא נמי בכלל מ"ש הרב דביא ראיה דאין לנו לפרש כלל דהרמב"ם יחלוק ארב אלפס כשאין המחלוקה מפורש בדבריו ונפיר יש לנישב ברווחא כדפריש' גם אפשר לנישב ולפרש תשובת ר' אביגדור כיון דאינו חולקות מהרמב"ם והוא הלשון ה' המגיד בפ"א שכתב וז"ל והרמב"ם אמר כמסתפק שאחר שתבעוהו בחובו ואף על גב דבאומר שטר אמנה הוא או פרוע הוא אינו נאמן אפילו אמר כן קודם שנודע שתייב לאחרים כמבואר בח"מ סימן מ"ז אפשר לחלק דשאני אמנה דעולה הוא ופרוע נמי שטרי בידו מאי בעי וכיון דטענה גרוע הוא אינו נאמן אפילו אמר קודם שנודע וכו' אבל באומר דאחרים נתנו לו להחיות נפשו על מנת שלא יפרע חובו וכו' לאו טענה גרוע הוא ונפיר מהימן בשבועה באומר כן קודם שתבעוהו: נאפילו את"ל דמשמע מפי דהר"א כן דמאמינו ללנה בשבועה אפילו באומר כן אחר שתבעוהו מפל מקום אנו פהרמב"ם והסמ"ג והרמב"ן תפסינו עיקר וכן פסק בש"ע בח"מ סי' צ"ט סעיף א' וכן נראה מתשובת הרא"ש שהביא הח"מ לשם בדין הסרסור אלא שהפריז על המדה לפסק דאפילו האחר אינו נאמן בשבועה לומר דשלו הוא דזהו סותר להדיא למה שפסק רב אלפס דאותו אחר נאמן בשבועה דשלו הן ולא מצינו שחולק ארב אלפס בדבר זה בפירוש ואין ספק דאלו ידע הרא"ש מפסק רב אלפס בזה לא היה פוסק בהיפוך וגם מדברי ב"י נראה דלא ראה פסק רב אלפס מדלא הביאו בספרו וע"כ פסק כדברי הרא"ש בש"ע לשם סעיף ג' ועוד אפשר לומר מדכתב הרא"ש והודאת שמעון אינו פלום להוציא מיד לוי וכו' נראה דלא קאמר הרא"ש אלא כשכבר לקחה משמעון בחובו התם הוא דאין יכול ראובן להוציא מיד לוי כיון דבשעה שלקחה לוי לרשותו מיד שמעון היה בחזקת שמעון אלא דלאח"כ כשפא ראובן לערער הודה שמעון שהוא של ראובן אמרינו לאו כל פמינו השתא מאחר שאין בידו אבל היכא דבשעה שפא לוי לגבות בא ראובן מיד קודם שגבה וטען לפני בית דין שהוא שלו ושמעון מודה לו אין הכי נמי דנאמן ראובן בשבועה וכדפסק רב אלפס ומעתה לפ"ז בנ"ד אפילו הנה הלנה טוען על מה שהוא תחת ידו דשל אחר הוא נאמן אותו אחר בשבועה דשלו הוא וכמו שפסק רב אלפס אלא אפילו אם תפריש דשאר גאונים חולקים ארב אלפס וס"ל דאין חילוק ואינו נאמן לומר דשל אחר הוא אפילו בשבועת האחר מפל מקום בנ"ד דגם האחר מוחזקת בכל הנכסים כמו הלנה אין לנו להוציא מידו כיון שהלנה מודה דשלו הוא דהלא כל עצמו דפסק זה דפסקו הרמב"ם והרא"ש דאין שומעין לו אינו אלא מטעם דכל הנמצא ברשות האדם אנו מחזיקין מן הסתם שהוא שלו כמ"ש הרא"ש והרב המגיד פס"א בשם הרמב"ן וכאן דגם האחר מוחזקת בנכסים אזיל ליה האי טעמא ולפיכך לכל הדעות בנ"ד נאמן האחר בשבועה דהפל שלו היא מאחר דמוחזקת בכל הנכסים פלנה עצמו: איברא דמתשובות הריב"ש בסימן רס"ד מפורש דאף בכי האי גוונא דנדון דידן דשניהם מוחזקים בנכסים קאמר דאין שום אחד מהם נאמן בשבועה דשל אחד הן אלא בחזקת שניהם הן וחולקים ומ"מ נראה לפע"ד דאין לקיים דבריו אלא לענן התביעה שבין שניהם היכא דזה אומר פולה שלי וזה אומר פולה שלי וכדין ב' אוחזין בטלית דטענת שניהם טענה ונדאי הוא אבל לגבי בעל חוב דטענתו ספק אין להורות להוציא מיד המוחזק כיון דזה מודה דשל

אחר הו ואף עפ"י דהריב"ש עצמו פוסק בפירושו דאפילו לגבי ב"ח פן הדין הנה פל
ראייתו אינו אלא מפח דברי הרמב"ם וכבר התבאר דאינה ראייה פל עיקר דהרמב"ם
לא קאמר אלא היכא דאין האחר מוחזק בנכסים אבל אם האחר מוחזק בנכסים איפא
למימר דמודה הרמב"ם דהאחר נאמן בשבועה דלא קאמר אלא דאין הלנה נאמן אלא
בשבועה אבל בשבועת האחד לא קעסיק הרמב"ם מידי בהה דינים ולא איירי ביה
וכדפרי' מ"מ בנ"ד פיון דגם האחר מוחזק בנכסים כמו הלנה אין להוציא מיד המוחזק
בטענת ספק ואין ספק שאילו ראה הריב"ש תשובות רב אלפסי לא היה כותב פן והלכה
ברירא לן מלתא בנ"ד דנאמן האחר בשבועה דכל העסק וכל הסחורה שבחניות דשלו
הוא ואין להלנה בהם פלום פי אם מה שנתן לו פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו עד שלא
יפרע לב"ח ודלא פדמשמע מתשובות הריב"ש גם מדברי ב"י נראה שלא היה תופס
תשובת הריב"ש בדין זה אלא להיכא שהיתה התביעה בין שניהם זה אומר פולה שלי
וכו' שהרי פה העתיק דבריו בח"מ סי' קל"ח ולגבי בע"ח בסי' צ"ט לא הביא דבריו ולא
פסק פמותו בש"ע בדין ב"ח נראה דלא ס"ל לפסוק פמותו בהה מלתא וכדפרי' הנלפע"ד
פתבתי: אחר שפתבתי פל זה ראיתי בספר משרים נתיב ו' ח"ב שהעתיק לשון הרמב"ם
בפ"ב עד וכן הורו רבותי וכתב עלה וז"ל פי' נאפילו פא אדם א' נאמר שהפקידה אצלו
אינו נאמן בשבועה עד שיביא ראייה שהם שלו דחיישינן לקנוני' וכן אמר הסרדי בשער
ה' וכן הורה הר"ר דוד פהן הלכה למעשה עכ"ל שוב ראיתי בב"ת ג"כ שמביא דברי
הרמב"ם בפ"ב ושהרי"ף בתשובה פסק שישבע האחר שהו שלו והשיג עליו ומשמע
ליה דהרמב"ם חולק אארי"ף וז"ל בדין זה ועל פל זה אני עומד במקומי שאין ראייה פל
עיקר מדברי הרמב"ם נאדרבה נראה מפל דבריו דלא כתב אלא דאין הלנה נאמן
בשבועה אבל בשבועת האחר לא קאמר הרמב"ם מידי וקרוב לומר דמודה לרבו האלפסי
דנאמן האחר בשבועה ותו נראה דאפילו את"ל דפליגי בדין זה מ"מ בספיקא דדינא היכא
דקאי זויי ליקו ואין לנו להוצי' מיד המוחזק בפלוגתא דרבנוואתא: ובנ"ד דהאחר גם הוא
מוחזק בכל הנכסים לית ביה ספיקא דפשיטא דנאמן האחר בשבועה שהוא שלו כדפרי'
נהכי נקטינן הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן הצעיר יואל: שאלה לט
ראובן היה יושב בבה"כ למטה ממקום שמעון בשכירות נאמר לו לוי מה אתה יושב פאן
שב על מקומי למעלה ואחר פלות השנה כשהיה חשבון בין ראובן ללוי בעסק משא ומתן
א"ל לוי לראובן אני תופס סך פה וכך בעד שכירות של מקום בה"כ שישבת עליה כ
שנה זו וראובן טוען מאחר שאמרת אלי לישב במקומך למעלה ולא שאלת אז שום
שכירות א"כ אין לך לבקש עתה שכירות: תשובה לכאורה נראה דאין לדמות גדון דיין
להדר בחצר חברו שלא מדעתו דפסק רב אלפס והרא"ש בפרק פיצד הרגל דבחצר
דקיימא לאגרא אף ע"ג דגברא לא עביד למיגר צריף להעלות לו שכר דהא חסרי' ממונא
ולא פפירש בתו' דפטור פיון דלא נהנה זה אע"ג דחסרי' ממונא: אלא פיון דחסרי' ואכל
חסרונו חייב לשלם אע"ג שלא נהנה זה שהיה מוציא בחנם וכל שפן בנ"ד שזה נהנה
שלא היה לו מקום בבה"כ בחנם וזהו חסר שלא היה משכירו לאחרים פל זמן שזה ישב
על מקומו הא ליתה דאיפא למימר דכל זה אינו אלא בשלא א"ל בעל החצר דור בחצירי
התם ודאי פיון שזה נכנס בחצר שלא מדעתו ודר בה אע"ג דבעל החצר רואהו דר בה
ולא אמר לו פלום כמ"ש בח"מ סי' שס"ג לא אמרינן בהא שתיקה פהודאה דמיא פיון

דלא אמר לו צא מחצרי אלא אמרינן פיון דחסרי' במה שנכנס בביתו ודר בה דכל זמן שרואין את זה עומד בביתו אין מבקשים ממנו להשכיר פדכתבו התוס' לשם בדרף נ' בד"ה זה נהנה וכו' והשתא פיון דאיכא טעמא לשתיקתו דקאמר הלא כבר חסרו ומה יועיל לי אם אומר לו עכשיו צאי מן הבית אחר שפבר חסר ולכך שתק פי אמר דכיון דחסרי מעתה צריף לשלם לי שכרי לא אמרינן בהא שתיקה פהודא דמאי וכמ"ש בהגהות אשר"י בפרק המפקיד דכל היכא דאיכא למיתלי שתיקתו מטעם פד וכד דמקנפל לעיני ב"ד לא אמרינן שתיקה פהודא דמאי אבל בנ"ד דלא נכנס לישב במקומו למעלה אלא לפי שא"ל למה אתה יושב למטה שב על מקומי למעלה ה"ל כמו שאמר לחבירו דור בחצרי בסתם דאין צריף להעלות לו שכר וכמו שכתב ב"י בסי' שס"ג ע"ש הרשב"ץ בתשובה דבאומר לחבירו דור בחצרי סתם דור בחצרי בחנם קאמר מדלא פירוש דור בחצרי בשכר והרב בהגהות ש"ע הביאו לפסק הלכה ולא מפעיא בגברא דלא עביד למיגר דמוציא חצר לדור בו בחנם דפשיטא היא דבאומר דור בסתם דור בחנם קאמר אפי' בחצר דקניימא לאגרא אלא אפי' בגברא דעביד למיגר שאינו מוציא חצר בחנם וכנ"ד דהנה יושב למטה בב"ה בשכירות א"ה פשאומר לו שב על מקומו למעלה אין צריף להעלות לו שכר והיינו טעמא דכיון דמה שצריף להעלות לו שכר אינו אלא מטעמא דמצי אמר שעל ידיך אני חסר דאם לא היית דר בו הי' באים אחרים לשכרו ועכשיו שראו אותך דר בו לא באו לשכרו פדכתבו התו' השתא ודאי טענה זו אין לה מקום אלא בנכנס זה לחצר שלא מדעת בעל החצר דהתם ודאי לא מצי למימר ליה למה לא השפרת אותו לאחר והייתי יוצא דפשיטא הוא דכיון שראו אותך שדר בחצר שוב לא הייתי יכול למצוא שוכרים שישפירו אותה והשתא פיון שזה החסיר לבעל החצר במה שנכנס לשם שלא מדעתו שלא יכול למצוא שוכרים על ידו חייב לשלם לו שכרו לפי שהחסירו ואכל חסרונו אבל אם א"ל דר בחצרי א"כ הדר בו לא גרם לו חסרון ולמה לא השפירו לאחר וגם בשביל שראו לזה שדר בו לא מצא שוכרים לשכרו זה לא עשה הדר בו אלא איהו דאפסיד אנפשי' דגרם לעצמו חסרון זה שא"ל דור בחצרי ולמה יהא חייב הדר ואין לומר דסוף סוף פיון שהדר בו אכל חסרונו חייב לשלם דסוף סוף חסריה דא"כ למה פירשו התוספות דחייב בשביל שלא באו שוכרים כל זמן שזה דר בו אפילו הנה באים נמי תיפוק ליה פיון שפול זמן שהוא דר בו לא הי' משפירו לאחרים א"כ חסריה אלא בע"כ דאין חייב לשלם אא"כ דלא הגיע החסרון זה אלא מן הדר בו ולא מבעל החצר והיינו בנכנס בחצר שלא מדעתו א"כ אם לא נכנס בחצר אלא לפי שאמר לו תהא דר בחצרי דהשתא הדר לא הנה מחסרו אלא הבעל החצר הוא הנה מחסיר את עצמו א"כ אין ספק דא"צ להעלות לו שכר אפילו בגברא דעביד למיגר: אכן מהרא"י בת"ה סי' שי"ז פתב דהיכא דזה נהנה וזה חסר אפילו מדעת נמי אינו מוחל על חסרונו ושפן פסק מהרי"ח ע"ש רבינו אפרים על מי שאמר לחבירו אוכל עמו ואכל עמו חייב לשלם לו דמי מזונו ומביא ראיה משבור את פדי וקרע את פסותי דחייב אף עפ"י שפותר לו לשבור ה"נ אעפ"י שא"ל לאכול את שלו חייב לשלם וע"ש וכ"כ ב"י בי"ד סי' קס"ו בשם תלמידי הרשב"א דבבב"א דקניימא לאגרא והלנהו ודר בחצירו דאע"ג דאבק ריבית הני ואינה יוצאת בדינינים מטעם ריבית מ"מ חייב להעלות לו שכר דחסריה ממנו ואפילו ידע בעל החצר שדר בה ושתק לא משמע שיהא דעתו שידור בה בחנם וכן

אם א"ל כְּשֶׁהִלְוֶהוּ דָר בַּחֲצָרֵי צָרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שֶׁכֶר וְכוּ' וְעוֹד הָאָרִיף ע"ש שְׁמַעֲיָיִן מְדַבְרֵיהֶם דְּאִפְ"ל בְּאוֹמֵר לוֹ דָר בַּחֲצָרֵי לְאוּ בַחֲנָם קְאָמַר אֱלֵא דָר פְּדָרָה בְּגֵי אָדָם שְׁדָרִין בְּשִׁכִּירוֹת קְאָמַר וְאָם פֶּן בִּנ"ד נְמִי חֲזִיב לְשֵׁלָם אַעֲפ"י שֵׁא"ל שֵׁב עַל מְקוֹמֵי דְשֵׁב עַל מְקוֹמוֹ פְּדָרָה שְׁבִנֵי אָדָם יוֹשְׁבִים בְּשִׁכִּירוֹת קְאָמַר פִּינּוֹן שְׁלֵא אָמַר עַל מְנַת לְפִטוֹר וְכָל שְׁפִן הוּא דִּהְלֵא בְּקִרְעַ פְּסוּתֵי וְשְׁבוֹר פְּדֵי אֵינוֹ נְהֵגָה וְאַפ"ה פִּינּוֹן דְּחִסְרָיָה חֲזִיב לְשֵׁלָם הֵיכָא דְלֵא אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְפִטוֹר כ"ש הֵיכָא דְנִהְגָה פְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּפִשִׁטָא דְחֲזִיב פִּינּוֹן שְׁזָה שְׁזָה חִסְרוֹ וְלֵא אָמַר לוֹ עַל מְנַת לְפִטוֹר דְּאִין לְחֻלְקָ בֵּין שְׁבוֹר פְּדֵי וְקִרְעַ פְּסוּתֵי פִינּוֹן דְּמִזִּיקוֹ בְּיָדִים וּמְקַלְקַל הוּא וְאִין דְּרָף ב"א לְשִׁפּוֹר פְּדוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ הִלְכָהּ בְּנִדְאֵי פְּוֹנְתוֹ שְׁיָהָא פִטוֹר אַא"כ א"ל בְּפִירוֹשׁ עַל מְנַת לְפִטוֹר מִשְׁא"כ בְּשִׁאָר מִיָּלֵי הָא לִיתָא דִּהָא חֲזוֹנִין דְּמַהֲרִי"ח לְמַד מִשָּׁם אָף לְמִי שְׁאָמַר אָכַל עֲמִי דְאַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ מְקַלְקַל וְדָרָה בְּגֵי אָדָם לִיתָן רְשׁוֹת לְאַחַר שְׁיֵאכַל עֲמוֹ בַחֲנָם וְאַפ"ה חֲזִיב לְשֵׁלָם כ"ז שְׁלֵא א"ל ע"מ לְפִטוֹר אֱלֵמָא דְאִין לְחֻלְקָ בֵּין שְׁבוֹר פְּדֵי וְקִרְעַ פְּסוּתֵי שְׁאֵינוֹ מְקַלְקַל וְכָל עֲנִין אִפִּי' א"ל עֲשֵׂה זֶה חֲזִיב לְשֵׁלָם אַא"כ א"ל ע"מ לְפִטוֹר וְהָא דְאִיתָא בְּפִרְקָ אֱלוֹ נְעֻרוֹת מְשָׁל דְּמַפְּוֹתָהּ לְמַה"ד לְאָדָם שְׁאוֹמֵר קִרְעַ שְׁיִרְאִין שְׁלֵי וְתַפְטֵר וְקִשְׂהָ הֵלֵא בְּמַפְּוֹתָהּ לֵא אָמְרָה וְתַפְטֵר אֱלֵמָא מִשְׁמַע דַּא"צ לֹמַר וְתַפְטֵר אֱלֵא גַבֵּי קִרְעַ פְּסוּתֵי וְשְׁבוֹר כִּלְפֵי שְׁהוּא מְקַלְקַל וְאִין דְּרָף בְּגֵי אָדָם לְשׁוֹבְרוֹ וְלְקַלְקְלוֹ הִלְכָהּ מְסַתְמָא לֵא הֵיִתָּהּ פְּוֹנְתוֹ שְׁיָהָא פִטוֹר אַא"כ א"ל ע"מ לְפִטוֹר אֱבָל בְּשִׁאָר דְּבָרִים אֲצ"ל וְתַפְטֵר וּלְפִיכָהּ בְּמַפְּוֹת' נְמִי פִטוֹר אַעֲפ"י שְׁלֵא אָמְרָה וְתַפְטֵר וַא"כ ה"נ בַּא"ל דוֹר בַּחֲצָרֵי אִפִּי' לֵא א"ל בַּחֲנָם נְמִי פִטוֹר מְלַתַּת לוֹ שׁוֹם שְׁכִירוֹת לִיתָא דְּכָבֵר פִּירְשׁוֹ לְשָׁם תּוֹס' דְּלֵהֲכִי אִין צָרִיף לֹמַר וְתַפְטֵר דְּמַחֲמַת הַנְּאֻת בְּעִילָה וְדַאי מְחַלָּה לוֹ וְכֵאלוֹ אָמְרָה לוֹ בְּפִי' וְתַפְטֵר דְּמִי וְלֵא קְאָמַר תַּלְמוּדָא מְשָׁל דְּמַפְּוֹתָהּ לְמַה"ד וְכוּ' אֱלֵא לְהִבִּיא רְאִיָּה דְּבַא"ל וְתַפְטֵר פְּטוּרָה וְלֵא מְצִי טְעִין מְשֻׁטָה אֲנִי בָּהּ וְלִכְף הִבִּיא רְאִיָּי' מְאָדָם שְׁאוֹמֵר קִרְעַ שְׁיִרְאִין לִי וְתַפְטֵר' דְּפִטוֹר וְלֵא מְצִי א"ל מְשֻׁטָה אֲנִי בָּהּ ה"נ בְּמַפְּוֹתָהּ חֲשִׁיב פְּאֵלוֹ אָמְרָה בְּפִירוֹשׁ וְתַפְטֵר אֱבָל לְעוֹלָם כֹּל הֵיכָא דְלֵא אָמַר וְתַפְטֵר אַעֲפ"י שֵׁא"ל עֲשֵׂה בְּשִׁלֵּי כָּה חֲזִיב לְשֵׁלָם וַא"כ ה"נ בְּדוֹר בַּחֲצָרֵי אוֹ שֵׁב עַל מְקוֹמֵי נְמִי חֲזִיב לְשֵׁלָם דְּאִין אָדָם מוֹחֵל עַל חִסְרוֹנוֹ כְּשִׁזָּה אָכַל חִסְרוֹנוֹ וְנִהְגָה מְמַנּוֹ וְהִלְכָהּ נִלְפַע"ד בִּנ"ד דָּאָם לוֹי הוּא מְוַחֲזָק בְּמִמּוֹן רְאוּבֵן יְכוּל לְתַפְּסֵי בְּיָדוֹ עַד פְּדֵי שְׁיַעוֹר דְּמִי שְׁכִירוֹת הַמְּקוֹם דְּמְצִי לְמִימַר קִים לִי כְּמַהֲרִי"ח וְכְמַהֲרַא"י אֱבָל אִם רְאוּבֵן מְוַחֲזָק וְלוֹי בָּא לְהוֹצִיא מִיַּד רְאוּבֵן דְּמְצִי לְמִימַר קִים לִי כְּתָשׁוּבַת הַרְשָׁב"ץ דְּבַאוֹמֵר דוֹר בַּחֲצָרֵי בְּסִתְּמָם דוֹר בַּחֲצָרֵי בַחֲנָם קְאָמַר וְפִטוֹר מְלַתַּת שְׁכִירוֹת ה"נ שֵׁב עַל מְקוֹמֵי בַחֲנָם קְאָמַר וְפִטוֹר כְּלָלָא דְּמַלְתָּא דְּבַפְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנָאוֹתָא וְאִיכָא סְפִיקָא דְּדִינָא אִין לְהוֹצִיא מִיַּד הַמְּוַחֲזָק הַנְּרָאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי וְחִתְּמִתִּי שְׁמִי אֲנִי הַקְּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל בְּלֵא"א מוֹהַרֵר שְׁמוֹאֵל זצ"ל: שְׁאֵלָה מִבְּדִין הַרְבַּ שְׁדוֹן יְחִידִי: תְּשׁוּבָה בְּאַרְצוֹת הָאֱלוֹ שְׁנֵהֲגוֹ לְקַבֵּל הַרְבַּ עַל זְמַן קְצוּב הַרִי כְּבָר קַבְלוּהוּ עֲלֵיהֶם לְפִי תְּנָאָם וְאִם הִתְּנוּ שְׁיָדוֹן יְחִידִי רִשְׁאֵי לְדוֹן בִּיחִידִי וְאִם הִתְּנוּ שְׁלֵא יָדִין יְחִידִי הַרִי אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְדוֹן יְחִידִי אַא"כ שְׁנִתְּרָצוּ הַבְּעֵלִי דְּבָרִים וְשְׁאֵלוֹ מְמַנּוֹ לְדוֹן בִּינִיָּהֶם אִפִּי' בִּיחִידִי דְּאִפִּי' בְּהַדְּיוּטוֹת יְכוּל לְדוֹן בִּיחִידִים אִם קַבְלוּהוּ עֲלֵיהֶם דְּבַפְּרָק קְמָא דְּסִנְהֶדְרִין תְּנִיָּא וְאִם הֵיִה מְוַחֲזָה לְרַבִּים דָּן אֲפִילוֹ יְחִידִי וְכְתַבּוּ הַתּוֹסֶפֶת וְיְכוּל לְדוֹן אִפִּי' בַּע"כ אִם הוּא מְוַחֲזָה דְּאִי בְּדַקְבְּלוּהוּ עֵילְוִיָּה אַעֲפ"י שְׁאֵינוֹ מְוַחֲזָה נְמִי כְּדְּמִשְׁמַע לְקַמֵּן גַּבֵּי דָן אֶת הַדִּין וּמְסִיק דְּקַבְלוֹ עֵילְוִיָּה וְהוּא מְיִירִי

באינו מןמחה מדקאמר בטר הכי ואם הנה מןמחה לרבים כו' עד פאן לשונו וכו' פתבו הפוסקים ועכשיו בדורותינו ליפא מןמחה לרבים כמ"ש מהרי"ו בתשובה סי' קס"ו והלכה אינו רשאי לדון ביחידי בעל פרחם אלא א"כ בדקיבלו עליהו פדפרי' אבל בדקיבלו עליהו שרי אלא שערב מהר"ש זכרו לברכה בתשובה הפריז על המדה וכתב דאפי' בדקיבלו עליהו אין לו לדון יחידי מדכתב הרמב"ם אהד שנהיה מןמחה לרבים וכו' אעפ"י שמוטר לו לדון יחידי מצות חכמי' להושיב עמו אחרים שהרי אמרו אל תהי דן יחידי דאין לומר דמייירי בדלא קבלו עליהו דהא בסמ"ג פתב שנים שדנו אין דיניהם דין הגי מזלי מדברי סופרים אבל מן התורה מותר לאחד לדון שנאמר בצדק תשפוט והא דתנן אל תהי דן יחידי עצה טובה מדברי סופרים אפי' למומחה לרבים וכו' והנה מאחר דב"כ צ"ל מה שכתב הסמ"ג תחילה דמן התורה מותר לדון יחידי איירי באינו מןמחה לרבים דבממחה לרבים דן בע"כ אפילו מדברי סופרים פדתניא בפ"ק דסנהדרין והסמ"ג גופה מסיק הכי אח"כ אלא ע"כ באדם פשוט איירי וזה לא יכול לכוף שום אדם לדון אלא בנתעצמו לדון לפניו איירי ואפי' הכי אינו דן ודינו אינו דין מדברי סופרים ועל זה סמך עצה טובה אפי' בממחה לרבים משמע אפילו בסגנון דלעיל דקבלו עליהם ונתעצמו לדון אפי' הכי הנה מצות חכמים פדברי הרמב"ם והיינו עצה טובה של הסמ"ג שיושיב עמו אחרים עד פאן לשון הרב הגדול: ולפי ע"ד נראה שאין זה נכון כלל שהרי מבואר מפנרש באשר"י ובמרדכי והר"ר ירוחם ובחושן משפט ובאגודה ומקור דבריהם מתוספת בד"ה ואם הנה מןמחה לרבים דפלוגתא דשמואל ור' אבנהו איירו בשנים שדנין בע"כ של בעלי דינין ואפילו הכי קאמר שמואל דיניהם דין דארף עפ"י דלכתחילה אין יכול לכופם בדיעבד דיניהם דין ור' אבנהו פליג דאפילו דיעבד אין דיניהם דין אלא דהאשר"י פירוש קצת בענין אחר אבל מודה שגם שנה בכלל דבריהם עיין שם ואם כן מה שכתבו מהרר"ש לוריא דמאחר דבאדם פשוט איירי הלא אין יכול לכוף לשום אדם לדון וכו' אין זה מןשאי כל עיקר דפשיטא דאיירי באלים ותקיה שעשה שלא פדין וכפה אותו לדון וקמשמע לן דאין דינו דין כר' אבנהו ולא פשמואל וכו' צריף לפרש דברי הרמב"ם שכתוב בפ"ו הנה הטועה מומחה ולא נטל רשות ולא קבלו אותו וכו' והלא לדעתו אפי' הוא מומחה אינו יכול לדון בע"כ אא"כ נטל רשות מר"ג כמ"ש בפ"ד אלא ודאי איירי היכי דעביד ודן בכפייה מיהו אפשר לפרש הרמב"ם דסבירא ליה דממחה יכול לדון אפילו לא נטל רשות והוא דפ"ד אינו אלא לומר דאין יכול לכוף לענין שלא יצטרף לשלם אם טעה אבל אם לא טעה דינו דין ויכול גמי לכוף וכן נראה לי עיקר פדעת הרמב"ם מיהו בסמ"ג מפנרש להדיא שפנרש לפלוגתא דשמואל ור' אבנהו בשניים שדנו בכפייה וכו' מבואר בהגהות מיימונית פרק א' דה"מ שכתב ומיהו פלוגתיהו דוקא פשדנין אותם בע"כ ע"ש גם ברמב"ם גופיה מוכח דמייירי פשדנין בכפייה והשתא לפי זה אין לנו רמז ראיה לפרש הך דאל תהי דן יחידי אפי' בדקבולי עליהו ופשטא משמע דווקא בדלא קבילי עליהו וכו' ראיתי במרדכי הערוף פ"ק דסנהדרין ונ"ל גרסי' בפירושלמי ר' אבנהו הנה יתיב ודאין בבי כנישתא דקיסרון לגרמיה א"ל תלמידיו לא כן אלפינ אל תהי דן יחידי א"ל פינן דאינו חמיין לי דאין לגרמין ואינון אתנון לגבאי כמי שקבלוני עליהם ותנינן במד"א שלא קבלו עליהם אבל קבלו עליהם דן אפי' ביחיד (חכמה) עכ"ל הרי מפנרש שאין מצות חכמים שלא לדון יחידי אלא בממחה לרבים

שָׁדוֹן בַּע"כ אָבֵל בְּקִבְלוֹ עֲלֵיהֶם אֵין פֶּאן מַצָּנוֹת חֲכָמִים כֹּל עֵינְקֵר: וְאֵין זֶה סוֹתֵר לַמ"ש בְּמֶרְדְּכִי הָעֵרוּף פ' זֶה בּוֹרֵר בְּשֵׁם הַיְרִוּשְׁלָמִי ר' אַבָּא בְּשֵׁם ר' אַבְנָהוּ הָרִי אֶת מְקוֹנְבֵל עֲלֵינוּ כְּשִׁלְשָׁה כְּדֵי שְׁתַּדְּנֵנוּ דִין תּוֹרָה וְטָעָה וְדוֹן בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת שְׁיִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ מִפְּנֵי שְׁהֵגִיס דַּעַתוֹ לְדוֹן בְּדִין תּוֹרָה יְחִידִי שְׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד: א"ר אַף הַקַּב"ה אֵינוֹ דָּן יְחִידִי שֵׁנ' וְכֹל צָבָא הַשְּׁמַיִם עוֹמְדִים עֲלָיו מִימֵינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ וְאָמַר כֹּל מְקוֹם שְׁנֹאֲמַר וְה' הוּא וּבֵית דֵּינוּ אֵימְתִי חוֹתְמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה בְּשִׁעָה שֶׁהוּא נִמְלָךְ בְּפִמְלִיאָ שֶׁל מַעֲלָה שֶׁל עַכ"ל דְּשִׁאֲנִי הֵכָא דְּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שְׁיִדִּין אוֹתָם דִּין תּוֹרָה וְהֵגִיס דַּעַתוֹ לְדוֹן בְּדִין תּוֹרָה יְחִידִי אָבֵל אִם קִבְלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶ' סת' דְּלֹא מְצִי לְמִימ' לִיהַ כִּי קִבְלוּנָהּ אַדְעָתָא לְמִידוֹן לָן ד"ת קִבְלוּנָהּ אֵין פֶּאן הַגַּסַּת דַּעַת וּמִתֵּר לוֹ לְדוֹן יְחִידִי וְתַדַּע שְׁכֹן הוּא הַפִּירוּשׁ דַּא"כ סְתָרִי הֵנִי תִרְתִּי מִימָרִי דֶהִירוּשְׁלָמִי אֶהְדְּדִי וְלִיכָא לְמִימַר דְּפִלְיָה דְּתִרְנוּיָהּ מִשְׁמַי' דר' אַבְנָהוּ אֵינְתָאֲמַרו וְתוֹ דָּאִי אֵינְתָא דְּפִלְיָה וְאִמְוֹרָאִי נִינְהוּ אֵלִיכָא דר' אַבְנָהוּ לֹא הָוָה מֵייתוֹ לְהוּ בְּמֶרְדְּכִי לְפִסְק הַלְכָה פִּינוֹן דְּפִלְיָה אֶלָּא וְנִדְאִי דְּלֹא פִלְיָה וְשִׁאֲנִי הֵכִי דֶהֵגִיס דַּעַתוֹ לְדוֹן בַּד"ת כְּדִמְפּוֹרְשׁ בְּדַבְרָיו גַּם בַּנ"י הָעֵתִיק הַיְרִוּשְׁלָמִי דֶהִרִי אֶת מְקוֹנְבֵל עֲלֵינוּ.

כג' וכו' ופירשו כף דדוקא כפירוש שידון אותם בדין תורה עיין עליו בריש סנהדרין עוד הביא בנ"י הירושלמי הגזפר בפ"א דיני ממונות וכתב עליו נראה מהירושלמי דהא דתנו אה הנה מנמחה לרבים פטור מן התשלומין אם א"ל בפירוש על מנת שתדין דין תורה וטעה חייב ע"כ הרי מבואר דדוקא שא"ל כף בפירוש אבל בסתם יכול לדון ביחיד וכף נהגו לדון ביחיד בדקבולו עלייהו ויש לו יסוד קנים ומסמורות חזקים דלא כמהרש"ל וכף פסק הרב מוהר"ר יוסף פהן מקראקא כמבואר בתשובה שלו וכף הוא העיקר הנראה לפע"ד כתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה מא בדין שותי אם רשאי לידון דיני ממונות: תשובה בס"פ הו בודקין תנו ולא היו שותים יין כל היום ובגמרא יין מ"ט לא א"ר אחא בר חנינא אמר קרא וילרוננים אי שחר העוסקים ברזי של עולם אל ישתכרו ונראה דמדקאמר קרא אי שחר דמשמע שכרות לפיכך דרשו אל ישתכרו: ואע"ג דבמשנה קאמר ולא היו שותין יין כל היום דאלמא אפ"ל אינו שכור אלא שותי נמי לא אין זה אלא איסורא דרבנן והיינו טעמא דכיון דאיכא איסורא מדברי קבלה בשכרות ודברי קבלה כדברי תורה לפיכך החמירו רבנן אף בשותי: והתו' כתבו ונ"ל העוסקים ברזי של עולם היינו דיני נפשות אבל לא דיני ממונות והא דקאמר שותי אל יורה היינו הוראה דאיסור והיתר עכ"ל נראה דהתו' דקדקו מדקאמר לשון כזה שהוא מלשון וישלח רזון בנפשם שפירושו מות המתאווים במדבר כמו שפי' המפרשים וכל לשון רזה הוא מות ואבד וכאן פירושו אבוד נפש ומשמע דליכא איסורא מדברי קבלה בשכרות אלא בדיני נפשות אבל לא בדיני ממונות וממילא שמעינן דליכא אפילו איסור מדרבנן בד"מ בשתייה בעלמא בלי שכרות והא דקאמר שותה רביעית יין אל יורה.

דאלמא דבשכרות איכא איסורא דאורייתא היינו דוקא הוראה דאיסור והיתר כדקאמר קרא יין ושכר אל תשת וגו' ולהורות וגו' דהשתא ודאי פינו דיינ דרף שפרותו אסור בהוראה דבר תורה א"כ אף בשתייה בעלמא בלא שכרות איכא איסורא דרבנן משא"כ בדיני ממונות דליכא איסורא בשכרות מדאורייתא אלא מדרבנן הלכך בשותי ליכא איסורא אפילו מדרבנן והא דהוצרכו התו' לזייק מדדריש בגמרא העוסקים ברזי של עולם וכו' ולא מפשוטה של משנתנו דמייירי בדיני נפשות נראה דהיינו טעמייהו

דבמשנתנו אפשר לפרש דלא מחמרינן שיהא אסור לשמות יין פל היום אלא בדיני נפשות אבל בשעה שיינו עליו שמא אסור אף בדיני ממונות אפילו אינו שכור אלא שתי בלבד אבל מסוגיא דתלמודא משמע דליכא איסורא בדיני ממונות אפילו בשעה שיהא שתי כדפרקישית פה נראה דעת התו' מיהו במדבר רבה פרשה עשירי איתא על פסוק ולרוננים אי שיקר וישנה דין כל בני עוני תנפה את החייב ותתחייב את הזכאי מכאן אמרו דין ששטה רביעית יין אל דין וכן חכם ששטה, רביעית יין אל יורה לפי זה קרא לא זו אף זו קאמר והכי קאמר לא מיבעיא העוסקים ברזי של עולם אל ישתכרו דזה פשיטא דאסור דנוגע ברצוחת נפש שלא במשפט אלא גם שאר דיני ממונות נמי איסור דישנה דין כל בני עוני תנפה את החייב ותתחייב את הזכאי והכי נקטינן דאסור לדון ד"מ אפי' אינו אלא שתי בלבד ודלא כדברי התוס' ואולי אם היו התו' משימין על לבם ההיא דבמדבר רבה לא היו כותבין היתר אד"מ הנראה לפע"ד כתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן יואל: שוב ראיתי פה להדיא בספר היראה להר"ר יונה ונ"ל אסור לעשות שום הוראה בין בדין ובין באיסור ובין בהיתר אחר שאכל ושתה כו': שאלה מב ראובן תובע לשמעון באומרו לוי חייב לי בשטר ויש לו מטלטלין במקום אחר ואני שמעתי עליה שגם לה הוא חייב בשטר מוקדם לשטרי ונשתעבדו לה מטלטלין אגב קרקע הראה שטרה בב"ד ואם יהיה פה לא אוציא הוצאות בהנחם שמעון משיב לא אראה שטרי בב"ד שעל לוי עד שיגיע זמני לגבות חובי הדין עם מי: תשובה דין זה כתבו הרמב"ם פ"ה מה' טוען האומר לחבירו שטר שיש לי בידיה זכות יש לי בו כופין אותו להוציאו ע"כ ומשמע הלשון דהכי פירושו אותו שטר שנתתי לה יש לי זכות בו והתם הוא דכופין להוציאו פינן דהשטר הוא של לנה דאיהו נתן שכר הסופר כדתנן ס"פ ג"פ אבל בשטרות אחרים אין כופין מיהו בח"מ סי' י"ו נראה מבואר דאין חילוק וכן נראה עיקר לפי הסוגיא דס"פ ג"פ דתנן התם אין כותבין שטרות בירורין אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר רשב"ג א לשניהם כותבין שנים לזה לעצמו ולזה לעצמו ובגמרא דף קס"ח מאי שטרא בירורין הכי תרגימא שטרא טענתא וכו' לימא בכופין על מדות סדום קא מפלגי דמר סבר דכופין אותו ומ"ס אין כופין אותו לא דכ"ע כופין והכא ה"ט דרשב"ג דא"ל לא ניתא לי דתהוי זכותי גבה דדמית עליה פארקא ארפא אלמא דלרבנן כופין בשטרא טענתא ועושין שטר אחר ולהנחיו בידי אחד מהן ולכשיצטרף חבירו צריף להראות לו זכותו והלכה הלכתא פנותיהו כמו שפסק הרשב"ג א בתשובה בסי' תתפ"ט וכן נראה מהרמב"ם פכ"ד מה' מלנה וכה' פי' המגיד לשם ודלא כנ"י לשם שכתב דקי"ל פרשב"ג במשנתנו דלא קי"ל פה הוא פללא וכמו שכתב נ"י גופיה בפ' א' דבתרא אמתינתן דכופין אותו לבנות בית שער ותו דאף רשב"ג לא פליג אלא מטעם דדמית עליה פארקא ארפא הא לאו הכי אפי' רשב"ג מודה דהא ליכא למימר הכי דדמית עלי' פארקא ארפא בשטרות אחרים שאינן נוגעים אליו והכי משמע בבעל התרומות בשם הרמב"ן שער כ"ח ומביאו בח"מ בסי' ס"ו דב"ד כופין למלנה להוציא השטר לזוכה ודנין לו על פיו שראני של הזוכה היא אצל המלנה ואין כובשין לו עדות וראיית עכ"ל: מיהו בנ"ד נראה דא"צ להראות ואינו דומה לדינו של הרמב"ם ממה נפשך דאם נאמר דהרב דקדק בלשונו לכתוב שטר שיש לי בידיה דדוקא שטר שנתן הוא בעצמו עליו ומטעם שהשטר שלו הוא הלא כפאן לאו שלו הוא אלא של לוי ואם נאמר דלאו דוקא אלא מטעם דכופין על מדת

סדום הנה אין זה אלא היכא דזה נהנה וזה לא חסר אבל נ"ד דאיכא למימר זה נהנה וזה חסר דלוי הוא לנה של ראובן ושל שמעון וכשיראה לו שטרן יחפש תחבולות וטענות לבטל דברי אמת של שטרן כדי שיגבה ראובן מטלטליו של לוי ולא יגבה שמעון פלום אעפ"י שהוא מוקדם מצי למימר לי שמעון דמית עלי פארני ארבא ולא אראה לה שטרני ואפ"ל לרבנן דע"כ לא קאמרי רבנן דכותבין שטר אחד אלא היכא שחבירו א"ל שיעמוד השטר בידך וכדכתב ה' המגיד ונ"ל והקשה המפרשים ומ"ט דרבנן אם זה רוצה שיהיה זכותו בידו ותירצו ה"כא פגון שחבירו א"ל נכתוב שנינו נו יחד ויעמוד השטר בידך ולכשאצטרף תראה לי ע"כ כלו' ואפ"ל הכי לרשב"ג אין כופין לו לכתוב הכל יחד משום שיכול לומר הלה כל שעה תאמר לי הראני שטרך שיתברר לי זכיותי ואת דמית עליו פארני ארבא וכמ"ש בהגהות אשיר"י לשם בשם ר"י הרי מבואר דלרבנן נמי אם אינו רוצה שיעמוד השטר בידו דכופין מטעם דמית עלי פארני ארבא: ותו דדינו של הרמב"ם בזה חדוש הוא ואין לה בו אלא חידוש דדוקא היכא דראובן תובע לשמעון ושמעון משיב שטר שבידך זכות יש לי בו ה"מ דצריך הוא ראובן להראות לו שטרן פנין שתבעו להוציא משמעון ויש לשמעון זכות בשטרן של ראובן דאינו חייב לו פלום אינו בדין להוציא משמעון וליתן לראובן פנין שלפי שטרותיו של ראובן בעצמו אינו חייב לו פלום אבל נ"ד הוא בהיפוך דראובן תובע לשמעון להראות שטרן ולראות חובתו של ראובן ושמעון איננו מבקש להוציא מיד ראובן דבר כזה לא שמענו ונהו דלא לוסוף עליה דחידוש של הרמב"ם דמאי דאתמר איתמר ומאי דלא איתמר לא איתמר הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה מד ראובן חייב לסוחר כמה אלפים זהובים וברח והסוחר בא בכתב של המושל ואייבד"ו שיעשה לו הקהל דין והוכרחו לעשות לו דין שלא בפני ראובן שקורין בדיניהם בנאציא"ה ואח"כ תבע הסוחר לראשי הקהל בפני המושל באמרו שהבריחוהו והעמיד עדות גוים שהיה ראובן בב"ה לאסור בנאציא"ה ופסק המושל שראש הקהל מחוייבים להעמיד את ראובן למשפט וקבע להם זמן ושם יעברו על זה חייבים לשלם כל החוב וכל ההוצאות והזיקות שיגיעו לסוחר ועוד ידוע דראובן כשנתן השט"ח לסוחר ואמר המושל שלא יחזיקו הראשים ביניהם הריקים והגזלני' אדר שע"ח ויכול להגיע מזה הזק לרבים באמרו שהיהודים פסלנים ומזייפים שטרות ועתה באו הראשים ותפסו את ראובן ודעתם להעמידו לפני המושל כאשר גזר עליהם ולפטור את עצמם וראובן טוען שאין ידו משגת לפרוע כל חובותיו ונמצא שכשיעמודהו לפני המושל יצא דינו ושיהא נתפס בתפיסות ואסור לישראל להציל את עצמו בגופו של חבירו והראשים טוענים עכ"פ יש תחת ידך לפרוע לסוחר זה תסלק אותנו מידו ואח"כ תלך ותברח עצמה משאר חובות של גוים ועוד טענו הלא אין כאן ספנת גפשו' כי אם חבישה בבית האסורים ועוד אם תהיה בתפיסה כל ישראל יפדוף ע"כ תורף טענותיהם: תשובה הדין עם הקהל מפמה טעמים דכיון דאפ"ל בדיני גפשות אם יתדוהו ואמרו תן לנו פלוני ונתנהו ואם לאו נתנהו את פולקם א"נ אם לאו נתנהו את פלוני ופלוני אם הוא חייב מיתה בדיניהם ימסרוה' להם ק"ו במקום הקל דימסרוהו להם פנין דמחוייב הוא ממון זה ואף לגבי הריגה לא פתב הרמ"א בהגהותיו ב"ד סי' קנ"ז דאין מורין כף לכתחילה נראה דלא ס"ל הכי א"כ במקום פשיטא הוא דלד"ה מורין כף אף לכתחילה שהלא אם לא יהיה לו לשלם לא יעשה לו דבר רע אלא

יִחְבְּשׁוּהוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְכָל יִשְׂרָאֵל מְצֻנּוּיִם לְפָדוֹתוֹ וְאֵל בֵּיתוֹ וּמִשְׁפָּחָתוֹ יָשִׁיב וְאִ"כ
לְמָה לֹא יוֹרוּ כֹּה לְכַתְחִלָּה כִּינּוֹן דְּדִינָא הֵכִי מִשְׂא"כ בְּהַרְיָגָה דְאֵם יְהֵא נְהָרָג וְיִשְׁפָּכוּ דְמִי
אַרְצָה לֹא יָשִׁיב עוֹד הֶלְכָּה אַע"ג דְּדִינָא הֵכִי לֹא יוֹרוּ כֹּה לְכַתְחִלָּה וְחִילּוּמֵי דִינִים בְּעִנְיָן
זֶה הֲלֵא הֵמָּה מְפֻרְשִׁים וּמְבֻנְאָרִים בְּתִשׁוּבָה דְלַעֲלִיל לְזוֹ וְעֵינֵינּוּ שָׁם: וְעוֹד נִרְאָה לְהִבִּיא
רְאִיָּה לְנ"ד מִמ"ש מִהֵר"מ מִירִזְבוּרְק וּמְבִיאֵי מְהֵרָמ"א בְּהַגְהוֹתֵי בַח"מ סוּף ס' שִׁפ"ה
מִי שְׂרוּצָה לְבָרוּחַ וְלֹא לְשִׁלְמֵי לְגוּיִם מַה שְׁחֵיב וְאַחַד גִּילָה הַדְּבָר אֵין לוֹ דִּין מְסוּר שְׁהָרִי
לֹא הִפְסִידוּ רַק שְׁהוֹצְרוּ לְשִׁלְמֵי מַה שְׁחֵיב אֲלֵא שְׂרַעָה גְדוּלָה עָשָׂה דְהוּי כְּמִשְׁבִּיב אֲבִידָה
לְגוּיִם ע"כ שְׁמַעֲיָנוּ מְהֵרָמ"א אֵין כָּאֵן כ"א אִיסוּר מְשִׁיב אֲבִידָה לְגוּי א"כ בַּנ"ד דְהַמּוֹשֵׁל
הוּא גּוֹזְרֵם שְׁיִגְלוּ הַדְּבָר אֵין כָּאֵן אִיסוּר כָּלָל וְאֵין לוֹמֵר דְהֵכָא כִּינּוֹן דְמוֹסְרִין אוֹתוֹ בְּיָדִים
חִמִּיר טְפִי הָא לִיתָא דְהָא אֲצָל דִּין מְסוּר אֵין חִילּוּק בֵּין נְשָׂא וְנָתַן בֵּיַד לְאַחֵי וְאַחֲוֵי
וּכְמ"ש הֵרְמֵב"ם בַּפ"ד דֵּה' חוֹבֵל וְנ"ל אַעפ"י שְׁלֵא נְשָׂא הַמּוֹסֵר וְלֹא נָתַן בְּיָדוֹ אֲלֵא הִרְגִיל
בְּלִבָּד וּכ"כ הֵמְרָדְכִי ר"פ הַחוֹבֵל ע"ש רְאֵבִי"ה וְע"ש פִּי הִבִּיא רְאִיָּה מְרַב נִחְמוֹן וְרָבָא
דְחִיָּיְבוּהוּ לְשִׁלְמֵי בְּהַרְאָה מְעַצְמוּ כְּמִי שְׁנִשְׂא וְנָתַן בֵּיַד וְאַע"ג דְּדִיבּוּרָא בְּעִלְמָא נִינְהוּ א"כ
בַּנ"ד נְמִי כִּינּוֹן דְשָׂרִי בְּאַחֵי אֲחֻוּיָּהּ ה"ה נְמִי בְּנִשְׂא וְנָתַן בֵּיַד דְאֵין לְחִלְקֵי בֵּין אִיסוּר לְהִתְרַם
דְהִיכִי דְאִיסוּר לְגַמְרֵי אִיסוּר וְהִיכִי דְשָׂרִי לְגַמְרֵי שָׂרִי אֲכֹן צָרִיף לְבָרוּרֵי בְּהָא דְאִיתָא
בִּירוּשְׁלַמִי פ' בְּתָרָא דְכְתוּבּוֹת וּמְבִיאֵי הַאֲלָפְסֵי שָׁם רִיב"ל אָמַר אֵין לָהּ נִתְפַס עַל חֲבִירוֹ
וְחֵיב לִיתָן לוֹ אֲלֵא בְּאַרְנוֹן אוֹ בְּגִלְגֻלָּת וְכֹה פָּסֵק הֵרְמֵב"ם בַּפ"ח מֵהִלְכוֹת חוֹבֵל אֵין לָהּ
שְׁנִתְפַס עַל חֲבִירוֹ וְיִהְיֶה חֲבִירוֹ חֵיב לְשִׁלְמֵי לוֹ חוּץ מִן הַנִּתְפַס מִפְּנֵי הַמַּס הַקְּצוּב וְא"כ
אִיכָּא לְמִימַר כִּי הִכָּא דְאֵין חֲבִירוֹ חֵיב לְשִׁלְמֵי לוֹ כְּשִׁנְתְּפַס עַל חוֹבוֹ ה"ה נְמִי דְאֵין לְמִסְרוֹ
בֵּיַד הַגּוֹי כְּדִי שְׁיִשְׁלֵם וְאַע"ג דְלַגְבֵּי הַרְיָגָה שָׂרִי לְמִסְרוֹ שְׂאֵנִי הַתָּם כִּינּוֹן דְחֵיב מִיתָה בְּדִין
אֵין לוֹ לִיהָרַג ע"י אֲבָל לְגַבֵּי מָמוֹן חֵיב אָדָם לִיתָן כָּל אֲשֶׁר לוֹ כְּדִי שְׁלֵא יַעֲבֹר עַבְרָה
דְכְתִיב וּבְכָל מְאֻדִּיה וְכִדְכָתַב הַר"ן בְּפָרָק לוֹלֵב הַגּוֹזֵל וּמִיָּתִי לָהּ ב"י בַּא"ח הִלְכוֹת לוֹלֵב
הַגּוֹזֵל סוּף ס' תֵּר"מ ע"ש הֵרְאָב"ד מִיְהוּ אֵין סָפֵק דְהֵיכָא דְאֵין לָהּ נִתְפַס עַל מַה חֲבִירוֹ
וְכו' לֹא מִיָּרִי אֲלֵא בְּיִשְׂרָאֵל הַתּוֹפֵס לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲבִירוֹ דְפִטוּר חֲבִירוֹ אַא"כ תּוֹפְסוֹ
בְּשָׁבִיל מַס הַמְּלָכוֹת לְפִי שְׁכָּה הוּא דִּין הַמְּלָכוֹת א"נ מִיָּרִי אִפִּי בְּגוּיִם הַתּוֹפְסִים אֵת
יִשְׂרָאֵל עַל חֲבִירוֹ אֲלֵא דְלֹא נִתְפַס עַל חוֹב שְׁחֵיב חֲבִירוֹ אֲלֵא מְעַלִּיל עָלָיו וְתוֹפֵס אֵת
יִשְׂרָאֵל זֶה בְּעַד חֲבִירוֹ א"נ כְּגוֹן שְׁהַמּוֹשֵׁל הִטִּיל מַס עַל אֲנָשֵׁי הָעִיר לְתַת לוֹ כֹּה וְכֹה כְּפִהִיא
דְמִי כְּלִילָא דְרַמִּי אֲטָבְרִיא דְרַפ"ק דְבְּתָרָא דְלִבְתָּר דְּפָקַע כְּלִילָא קְאָמַר רַבִּי רֵאִיתֵם שְׂאֵין
בָּאָה אֲלֵא בְּשָׁבִיל עִם הָאֲרִץ דְקָרְאָה פְּרַעַנִית לְפִי שְׁלֵא הָיוּ חֵיבִים לְתַת בְּדִין וְרוּצָה לִישְׁתּוּל
מֵהֵם שְׁלֵא כְּדִין וּכְשִׁפְרָחוּ נִתְבַטְּלָה הַגְּזִירָה וּבִכְה"ג וְדָאִי אִם נִתְפַס אֲחַד עַל חֲבִירוֹ אֵין
חֲבִירוֹ שְׁפָרַח חֵיב לְשִׁלְמֵי אַא"כ בְּנִתְפַס מִפְּנֵי מַס הַקְּצוּב כו' אֲבָל הִיכָא שְׁנִתְפַס אִישׁ אֲחַד
מִן הַגּוֹי בְּשָׁבִיל חוֹב חֲבִירוֹ שְׁחֵיב לְגוֹי פְּשִׁיטָא דְחֵיב חֲבִירוֹ לְשִׁלְמֵי לוֹ וְאַצ"ל דְלַכְתְּחִילָה
שָׂרִי לְמוֹסְרוֹ כְּדִי שְׁיִשְׁלֵם בְּעַצְמוֹ וְלֹא יִפְסִיד בְּשָׁבִילוֹ וְאַע"ג דְהֵתוֹ בַּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת (דָּף
ל"א) כְּתָבוּ דְפוֹרַע חוֹב שֶׁל חֲבִירוֹ מְחַשְׁבִּין אוֹתוֹ מְבָרִיחַ אֲרִי אַע"ג דְבָרֵי הַיִּזְקָא וְאִית לִי
פְּסִידָא אֵין זֶה אֲלֵא בְּחוֹב שְׁחֵיב לְיִשְׂרָאֵל וְכַדְמָפְרֵשׁ טַעְמָא בִּירוּשְׁלַמִי הַיּוֹנָא מְפִיִּיס לִיהּ
וּמְחִיל לִיהּ וְאַפִּי בְּמִשְׁכּוֹן כו' וְאַפִּי בַּב"ח דְחוֹק וְכו' דְטַעַם זֶה לֹא שְׁיִיף אֲלֵא בְּחוֹב שְׁחֵיב
לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא בְּחוֹב שְׁחֵיב לְגוֹי דְגוֹי לֹא מְחִיל וְלֹא מְתַפְּיִיס: וְהִיכִי מוּכַח לְהַדְּיָא
בִּירוּשְׁלַמִי דְקָאֵמַר וְאַפִּילוֹ בַּב"ח דְחוֹק שְׁמַעֲיָנוּ מְהֵרָא וְשׁוֹקֵל אֵת שְׁקָלוֹ וְאִי לֹא שְׁקוּל

וכי לא ממשפנין אותו הקדא אמרה אפילו בב"ח דחוק תדע לה שיהוא פן דתנינין ומקריבין עליו קניי זבין וכו' אלמא דלא מיירי בירושלמי אלא בחובות שתייב לישאל דוקא וא"כ שפענין מינה דחוב שתייב לגוי תייב לשלם וכן פסק מהר"י מולין בתשובה סי' ע"ח וקא מדמי ליי התם לפדיון שבוני' דכי היכא דשבוניים לא היו מברית ארי וכפורע חוב של חבירו ה"נ בפורע חוב של גוי וע"ש וכו' פסק מהרמ"א בהגהותיו בח"מ בסי' קכ"ח ופשיטא דלא קשה מההיא דאין לה מי שנתפס וכו' אפילו את"ל דמשמע דמיירי דאפילו בפורע לגוים נמי אין חבירו תייב לשלם.

לו דאין זה אלא דווקא בנתפס על מה שאינו תייב בדין אבל בנתפס על חוב שתייב באין ספק תייב לשלם: ולפי זה ניקחא הא דכתב בהרמ"א בהגהותיו באותו סי' במלמד שהיה מלו' בבית בעל הבית על המשפנות והפסיד מהם ולא פשר עצמו עם העובדי כוכבים ומזלות ויצא משם ובעל הבית הוצרך להתפשר עם העובדי כוכבים ומזלות דאין המלמד תייב לשלם והיא תשובות מהר"מ במרדכי ר"פ הכותב וסוף הגהות מרדכי דבתרא ולקאורא נראה דזה סותר מה שפסק בתשובות מהר"י מולין דפורע חוב של עובדי כוכבים ומזלות תייב לכ"ע אלא בע"כ דהיינו טעמא דמלמד דכיון דאין חוב שתייב לעובדי כוכבים ומזלות ומצי לאשתמוטי מן העובדי כוכבים ומזלות ולומר שהמשפנות נפסדו באונס וכיוצא מזה מן הטענות דלא ידע עובדי כוכבים ומזלות דמשקר לקד חשבינין ליה פדיון נתפס בשביל חבירו בדברים שאין חיי חבירו דאין חבירו תייב לשלם דה"נ האי מלמד מדמינן ליי להפקעת הלנוא' דשרי היכא דליכא חילול השם כגון היכא דטען ליוורש נתתים לאביה ומה דלא ידע עובדי כוכבים ומזלות בהדיא למשקר וכמו שפ"י רש"י להדיא בהגוזל בתרא דף קי"ג ע"ב וכן פסק בח"מ ראש סי' שמ"ח והלפ"ה אעפ"י שהב"ה הוצרך להתפשר עם העובדי כוכבים ומזלות אין המלמד תייב לשלם: ואף על פי שבתשובות מהר"מ שבמרדכי לו משמע כלל שנשא ונתן בענין זה אלא במה שנוגע במעותיו של מלמד שהיה בידי בה"ב שרצה לעכבן לעצמו בשביל שהוצרך להתפשר עם העובדי כוכבים ומזלות ועל זה השיב מהר"מ דאין יכול לעכבן קודם שיתבע את המלמד דלא נחתינו לנכסי דלנה מקמי' דליתבעי לדינא דנכסיהו דאינש אינון ערבין ליה ותנו לא יפרע מן הערב תחלה ע"כ ומה שהיה קשה ע"ז דהלא הלכה מרונחת בישאל דמעקלין הממון שבזיד הנפקד וכ"ש הכא שממון המלמד הוא בזיד בה"ב התובע דפשיטא דמצי לעכבן עד שיתבענו לדין ולמה פסק מהר"מ דמפקינו מעותיו מבה"ב איכא למימר דעובדא דמלמד הנה דהב"ה לא רצה לעכבן עד שיתבענו לדין אלא בתורת גובינא להחזיקו לעצמו בעבור ההפסד המגיע לו וע"כ פסק מוהר"ם דלא מצי לעכבן מתורת גובינא אלא מוציאין מיד בה"ב ויהיו מונחין בזיד ב"ד בתורת עיקול עד שיתבענו לדין ונפקא מינה בפירות שיעלה עליהן דהן למלמד ולא לב"ה עד שיתבעהו אותו תחילה והכי משמע להדיא בתרומת הדשן בסי' ש"ה ע"ש והנה לפי כל זה לא משמע דפסק מהר"מ דאין המלמד תייב לשלם לב"ה מטעם דאין לה אדם נתפס וכו' וא"כ איך פתב מהרמ"א בהג"ה זו דאין בה"ב יכול לעכבם מטעם דאין לה אדם שנתפס וכו' נראה לפע"ד דס"ל למהר"מ איסורלש דאעפ"י דמהר"מ בתשובה לא השיב אלא טעמא דלא נחתינו לנכסי' וכו' כדפרי' מ"מ פיון דהאמת כף הוא דאפי' תבעהו לדינא נמי פטור המלמד מטעם דאין לה אדם שנתפס וכו' הלפ"ה ראו' לכתוב הך דינא דמלמד אצל דין

אין לה אדם שנתפס בעד חבירו היכא שהי' בידו משל חבירו אפי' פרע לישראל מה שעשה עשה כדכתב בהג"ה דלעיל מנייה באותו סי' והיא תשובת מהרי"ו בסי' קס"ו מ"מ הכא במלמד אעפ"י שהיו מעותיו ביד הבעל בית והוצרה להתפשר עם העובדי כוכבים ומזלות אפ"ה פטור המלמד מטעם דאין לה אדם שנתפס וכו' דהכא אינו חוב שחייב לגוים וכבר הנה מצי לאשתמוטי מן העובדי כוכבים ומזלות בגוונא דלא הנה חילול השם וכדכתבנא אלא דמהר"מ לא הנה צריף להשיב לשואלו אלא מתלמוד ערוף דהאי דיינא דנחית לנכסי' דלנה מקמי דליתבעיה לדינא מסלקינן ליה פללא דמלתא בנ"ד אפי' היכא דהנה נתפס יחיד על חבירו ולקחו ממנו ממון בשביל חבירו חייב חבירו לשלם לו וכ"ש שמוטר לתופסו ולהעמידו ביד העובדי כוכבים ומזלות כדי לפטור את עצמו ועוד אפילו את"ל דהכא בנ"ד נמי היכא שהקהל היו נתפסין וכבר שלמו החוב לא הנה ראובן חייב לשלם מה שאינו לפי האמת מ"מ לכתחילה כיון שיש ביד הקהל לתופסו ולמסרו ביד המושל כדי שישלם בעצמו מה שחייב בדין פשיטא דמוטר למסרו דאין ללמוד זה מזה כ"ש שהאמת הוא שאפילו כבר שילמו בעדו החוב א"ה חייב ראובן לשלם להקהל כל מה שהנה לסוחר ואצ"ל דלכתחילה מותר להם למסרו כדי שישלם הוא בעצמו מה שחייב: והדין עם הקהל בכל טענותיהם ודא כיון שידו משגת לפרוע לסוחר זה מחייב ראובן לסלק יד הסוחר מעל הקהל: ועוד אפי' אין ידו משגת ויהא נתפס בבית האסורים כיון שאין כאן דחיית נפש מפני נפש וגם כל ישראל יהיו מצווין לפדותו א"כ אין כאן איסור אם ימסרוהו ביד המושל וכדברי הרמב"ם ומביאו בח"מ סי' ק"א במי שחייב לישראל ויש עליו חובות לעובדי כוכבים ומזלות שיגבה הישראל ואם ימסרוהו הרי כל ישראל מצווין לפדותו וה"נ דכונתיה יסלק יד הסוחר מן הקהל ואח"כ אם יתפסוהו עובדי כוכבים ומזלות הרי כל ישראל מצווים לפדותו ואם לא יסלק מותר להם למסרו ביד המושל להעמידו למשפט עם הסוחר ואם יהנה נתפס אין על הקהל שום אשם כי איהו דאפסיד אנפשיה ועוד דראובן זה עסוק בזיוף השטר שנתן לסוחר וכבר פסק מהר"מ מריזבורק במי שעסק בזיופים דיכולין למסרו בידי עובדי כוכבים ומזלות שאין אחר מתעסק בו אלא זה בלבד ובנ"ד נמי שהמושל התרעם ואמר דלא ניתא ליה שיחזיקו ביניהם ריקים וגזלנים וחושד שכל הקהל מחזיקין ביד ראובן הנה מצונה הוא לסלק מעליהן תרעומת המושל והזיקא דרבים ולהעמידו למשפט לפניו ואעפ"י דמהר"מ מריזבורק כתב על העושק בזיופי' דמתרין בו שלא יעשה ואם אינו משגיח על ההתראה אז יכולין למסרו וכו' אבל לא קודם ההתראה אה ובנ"ד לא התרו בראובן נראה לפי ע"ד דדוקא היכא שאין המושל ידע מאומה מאותו שעוסק בזיופים אלא דאנן מעצמינו באים לפרסם למושל שאין אחר מתעסק בו אלא זה בלבד הנה הוא דבעינן שיתרו בו תחלה אבל כאן שהמושל הוא שגזר להעמידו למשפט אין מקום לשום התראה אלא כיון שגזר שיעמידוהו למשפט מעמידין אותו לסלק היזקן ואעפ"י שלא התרו בו מתחילה וכבר עשה מה שעשה ואין מקום להתראה על להבא לא חיישינן לה: בהא סלקינן ובהא נחתינא דמוטר להקהל להעמיד את ראובן לפני מושל כאשר גזר על הקהל ומורין לה בי מדרשא והוא דבר ברור ופשוט ולא הנה צריף להאריך בכל זה אלא להוציא מלבן של ראובן והעומדים לעזרו הנראה לפע"ד כתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה מה בדין ע"א הנה נחוץ לזרכו וחתם שמו על חלק למטה ואח"כ כתב

הסופר שטר למעלה מחתימת העד ואח"כ ואח"כ חתם עד השני: תשובה אין לו דין שטר
דשטר שחותרמין עליו שני עדים במצות הלנה גזרת הפתוב הוא דכשר דכתיב ויבא את
ספר המקנה כדאי' ספ"ק דקידושין ואע"ג דהמקרא מדבר בשטר מכר מפל מקום למדינין
מיניה דה"ה למלנה ולנה וכן מבואר באשר"י פ' ג"פ שפתב וז"ל והר"ר יונה ז"ל פתב
טעם אירושלמי דלא חשב פלום ע"א בכתיב משום דקריני' בי' מפיהם ולא מפי פתבם
אבל שטר שחותרמין עליו ב' עדים במצות המוכר והלנה גלי' בי' קרא דכשר דכתיב ואקח
את הספר המקנה ע"כ והלפך בעיני' דלכתובתחלה ואח"כ יחתמו עדים וכדכתיב שדות
בפסוק יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים אבל העד שחתם על הנזיר לית בי' מששא
וכבר מבואר להדיא בתוס' פ"ק דגיטין דף ד' בד"ה מודה ר"א שתפסו בפשיטות דהיכא
דחתמו העדים תחלה ואח"כ פתב השטר על גבי חתימתן ליפא עדות כולל וזהו דבר
פשוט: ומ"מ ליפא למימר פאן עשו עדים שליחתן דהא לאו מידי עביד שחתם על הנזיר
ואם יחזור אותו עד הראשון ויעיד עדותו בשטר מצטרף לעד השני ונעשה מלנה בשטר
ולא דמי למ"ש הריב"ש בס"י רס"ד במוקדם שאם חתמו על השטר מוקדם בכוננה אפי'
מבני חורי אין גובין בו שהרי העדים פסולין שחתמו דשאני התם דהעדים משנוי ליה
שטרא בחתימתם הלפך הו' פסולין אבל פאן מה עשה שחתם על הנזיר הסופר הוא
דמשנוי לי' שטרא ובעינין למפסל לי' לסופר וכ"ת דעד נמי בעינין ליה למפסל פיון שנתן
מכשול לזיניף לחובות אחרים הא נדאי ליתא דהעד הראשון נסמך על העד השני שלא
יחתן פשיטתא פתוב זיוף לחובת אחרים: וא"ל מ"מ ה"ל חובת אחר' פשיטתא למעלה
ויכתוב חובות אחרים ויתבעם בעד א' לחייבו שבועה ושפא לא ישבע וישלם: וא"כ יש
לפוסלו מטעם דכל הגורם לממון דמי וכדאי' בפירק הגזול קמא דף ק"ה בהא
דתניא בן עזאי ג' שבועות הן במשביע ע"א אם ראה אבידתו דפליגי בה ר' אמי אמר ר'
חנינא לפטור ושמואל אמר לחיוב ובפלוגתא דהני תנאי דתניא המשביע עד אחד פטור
ור' אלעזר ב"ש מחייב במאי קמפליגי מ"ס דבר הגורם לממון דמי ומ"ס לאו פממון
דמי ובריש הפוגס דף נ"ו מוקי תלמודא הא דתנן' היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו
חייב בדיני שמים היינו פחד סהדא והא דחייב בדיני שמים משום דאי הוה מסהיד מחייב
לי' שבועה ודלמא לא מישתבע בשקרא ומשלם אלמא דקי"ל דגורם לממון פממון דמי
וכן פסקו הפוסקים איפא למימר דלא דמי דדוקא לענין חיובא דדינא שמים פשנדע לו
עדות ואינו מעיד פההיא דהפוגס א"נ לענין קרבן שבועה פההיא דהגזול קמא התם הוא
דמחייבנין ליה מהד טעמא דכל הגורם לממון פממון דמי אבל לענין פסול גברא לא
מיפסיל אלא א"כ הוה ליה חובות אחרים עכ"פ וכיון דהכא נדאי לא הוי חובות אחרים
עכ"פ פיון שיכולין לפטור בשבועה אין לפוסלו: וכן מבואר בתשובת הריב"ש שפסק
בסימן מ"ט דעדים שחתמו רחוקי זה מזה השטר כשר דאין לפוסלו משום פתב שיכול
להזדייף לגיין כל השטר נחתמות עד הראשון ויכתוב על החלק שהעד חייב לו מנה דאין
לפסול השטר בשביל זה פיון שאינו יכול להזדייף לחובות אחרים רק לחובות העד והוא
ליחוש לעצמו וכ"כ זה הרמב"ן עכ"ל הריב"ש אלמא דאין יכול להזדייף לחובות אחרים
קרינין ליה מאחר שיכול לפטור בשבועה דאין לפרש דטעמו דס"ל פהשאלתות דאין
ע"א בשטר זוקק לשבועה וא"כ לדין דקי"ל פהרא"ש דפליגי אהא ה"ל חובת אחרים
הא ליתא דהא בתשובות הריב"ש בס"י תי"ג בהקדמתו ראשונה פתב בשם הרמב"ן עצמו

דפסק דזקוק הוא לשבועה וכדעת האשר"י בפ' ג"פ והיא דעת רוב הגאונים אלא בע"כ דמאי דזקק הוא בשבועה אין זה חובות אחרים ולא מפסל בכך כדפרישי': וכן מבואר בתוס' פג"פ בדרף קס"ג בד"ה שיטה אחת כו' דיכולין העדים לחתום עצמם בסוף שיטה אעפ"י שמניחין חלק חצי שיטה לפניהם ואפשר לזייף לכתוב שטר אחר לפניהם ויחתוך העליון ובלבד שיחתמו זה תחת זה דכיון דאינו יכול לזייף לחובות אחרים דהא שטר הבא בשיטה אחת איננו שטר אא"כ הוא ועידיו בשיטה אחת אעפ"י שיכול לזייף לחובות העד שיכתוב שטר אני פלוני החתום חייב לפלוני מנה והוי שטר הבא הוא והלנה בשיטה אחת מ"מ לא פסלינן לשטרא דאיהו דאפסיד אנפשי' כשהוא חתם במקום שיכולין לזייף ולעשות שטר על העד עצמו וכ"כ המרדכי לשם והשתא הלא יכולין לזייף לחובות אחרים להזיקם לשבועה על פי ע"א בכתב אלא בע"כ דאין זה חובות אחרים מאחר שיכול הלה לפטור בשבועת אמת אף קשה הלא איכא חובות אחרים דזייף ויעשה שטר על מי שהוא חשוד לשבועה וי"ל דמ"מ פיון שאינו יכול להוציא ממון אם לא בשבועה שהרי עכ"פ אינו מהימן פנגד החשוד אם לא בשבועה לא הוי חובת.

אחרים פיון שאינו יכול להוציא ממון אלא בשבועת שקר וכן משמע בתו' פ' ג"פ בדרף קס"ג בד"ה גופא ע"ש: אכן בא"ד מבואר לפי פי' ריב"ם דמפרש דבהרחיקו שני שיטין בין עד לעד גמי פסול השטר דאיכא למיחש שמא יחתוך העליון ויעשה שטר אחר לפני העד בב' שיטין שהניח ואע"פ דאינו יכול לגבות בע"א מ"מ יש לחוש שמא יצרפנו עם שטר אחר שחתום עליו ג"כ ע"א וב' עדים בב' שטרות מצטרפין אלא דמ"מ אין ספק דלא קי"ל כריב"ם במקום שכל האחרונים חולקי' על פירושו ואצ"ל דהתוס' גופייהו פתבו בהיפוך בדבור הקודם וגם דברי ריב"ם בדיבור הנז' מגומגמי' כמבואר למענין בו ועל פן אין לנו אלא דברי הריב"ש בשם הרמב"ן דמכשיר בהרחיקו העדים חתימתן זה מזה אפי' ביותר מב' שיטין וכן נראה דעתו ב"י בח"מ בסימן מ"ה סעיף ד' במחנה דשין ודלא כהר"ש בן דוראן ע"ש הנלפע"ד פתבתי וחתמתי את שמי אנכי הקטן יואל: שאלה מו ראובן התחייב בקנין לזון חתנו ובתו על שלחנו ג' שנים רצופים מיד אחר החתונה והולידה בתוך הזמן אם חייב ראובן לזון את בתו במזונות קלים כל ד' שבועות כמנהג ארצינו ביולדות: תשובה תנן בריש פרק הנושא הנושא את האשה ופסקה עמה שיהא זון בתה ה' שנים חייב לזונה ה' שנים נשאת לאחר ופסקת עמו שיהא זון את בתה ה' שנים לא יאמר הראשון לכשתבא לביתי אזונה אלא מוליד מזונותיה למקום שאמה וכן לא יאמרו שניהן הרי אנו זנין אותם כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות וכתב הר"ן לשם לא יאמרו שניהם וכו' ומהא שמענין שמי שמתחייב לזון את חבירו הרשות בידו לומר תן לי דמי מזונות וה"א בפירושלמי המקביל לזון פלתו היא אומרת מעות והוא אומר פירות הדין עמה עכ"ל ובב"י סוף סימן ר"ז בח"מ העתיק וז"ל כתב הריטב"א בפרק הנזכר שלמדנו מהירושלמי שמתחייב לזון את חבירו ונתן לו חייב ברפואתו אבל חייב לתת לו דמי מזונות שהיה צריך כשהיה בריא וכן דנתי לפני רבותי והודו לדברי עכ"ל והשתא לפי זה בנ"ד גמי לא נתחייב לבתו בשעת לידה אלא דמי מזונות שהיתה צריכה כשהיתה בריאה: מיהו נראה דכל זה אינו אלא כשהחייב עצמו לזון בסתם אבל אם התנה בפירוש לזון על שלחנו אף אם היא אומרת מעות יכול הוא לומר אם אין את אצלי אין לה מזונות ואינו נותן לה אלא לפי ברכת הבית וה"ה איפכא אם הוא אינו

רוצה לזונה והיא רוצה צריף לתת לה הוא פל דמי מזונות שהיא צריכה וכ"כ הריטב"א בתשובה העתיקה ב"י בח"מ סימן ס' ואם פן לפי זה אם חלתה אינו נפטר בדמי מזונות פשהיתה בריאה אלא צריף לתת לה פל מזונותיה שהיא צריכה פל יום ביום בין שהיא בריאה בין חלתה שעל זה התחייב והירו' הנזכר אינו מדבר אלא במי שהתנה לזון סתם שלא חל החיוב לכל יום יום אלא על סך דמי המזונות שהיא צריכה פשהיה בריאה כמו שהיא עתה בשעת החיוב והא דכתב הרא"ש בפירק מציאת האשה ופ' הנושא דהמתחייב בפרנסת אדם מחויב לפרנסו פשאר בני ביתו ואם חלה אינו חייב לרפאותו ואע"ג דאמרנו במזון האשה דרפואה שאין לה קצבה ה"ה פמזונות ה"מ באוכלת בתנאי ב"ד שהיא מחויב להספיק צרכי' אבל המקבל עליו לפרנס אין הרפואה בכלל עכ"ל נראה דהיינו דווקא רפואה ממש כגון שכר הרופא דמזונות קיבל על עצמו ובלשון בני אדם אין שכר הרופא בכלל מזונות ולא דמי למזונות דאשה ובנים שהב"ד פה התנו לספק פל צרכיה אבל המזונות שהיא צריכה פל יום יום אפ"י היא חולה צריף לתת לה בכל יום יום וחיוב בפני עצמו הוא כיון שהתחייב לזונה על שלחנו ומדע שהרי אם בתו או חתנו היו קצת חלשין כמו שחש בראשו או במיעו או בכל גופו היה חייב לתת להן מזונות הראויין לאותה שעה דאין יכול לפטור עצמו מהן מטעמא דעדתה דהכי לא התחייב דא"כ ה"ל לאתנויי כיון דשכיח ולא שכיח הוא כמו שפר"י נהביאו הרא"ש בריש פתובות ד"ג עניינים אונסים הן וכו' ואונס חולה בהא פליגי תרי לינשא והלכת' פלישנא קמא וכו' פסקו הפוסקים ואע"ג דלענין גיטין פה הדין אבל לענין מזונות אסיקנא התם לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שפירסה נדה אינו מעלה לה מזונות כבר פירשו לשם התוספות והגהות אשר"י על שם מהרי"ח דווקא בחלה קודם הגעת הזמן וה"ה אפילו חלה מיד בהגעת הזמן שאינו יכול לכונסה בזמן וכ"כ המרדכי בפ' החולץ וספ"ק דכתובות וה"ט דכיון דנלמד מהגיע זמן באחד בשבת דאינו מעלה לה מזונות משום דאנוס בתקנתא דרבנן שהוא חל מיד בשעה שהגיע הזמן ה"נ בהגעת זמן אינו מעלה לה מזונות אבל חלה לאחר הגעת זמן חייב לזונה כיון שנתחייב בשעה שהגיע הזמן שהיה בריא ולא רצה לכונסה שוב לא נפטר מחיובו ואפילו חלה לאחר פה וא"כ בנ"ד כ"ש הוא כיון שחל החיוב שעה אחת לא נפטר מחיובו אפ"י חלתה לאחר פה וחייב לזונה כפי מה שהיא צריכה לכל יום והא ודאי פשיטא דכל יולדת היא חולה פל ל' יום פדאיתא פרק מפנין וצריכה לשמור עצמה באכילה ושתיה פמנהג החולים וכבר כתב מהרש"ל בתשובה לחייבו לבעל ליתן לה פל מה שהיא צריכה וא"כ נראה דה"ה במי שנתחייב לזונה על שלחנו נמי חייב לזונה אם הולידה תוך הזמן פדפרי': אכן נראה עיקר דאין דין יולדת פדין חלת' דעלמא דזאת הבעל גרם לה וגם הוא לא שכיח פולי האי וראי' ברורה מדתנן בפ' אעפ"י המדיר את אשתו מתשמיש המטה ב"ש אומרים שתי שפחות בה"א שבת אחת ובגמרא מאי טעמא דבית שמאי גמרי מיולדת נקבה ובית הלל גמרי מיולדת זכר ופריף ובית הלל נמי בגמרי מיולדת נקבה ופרקינן אי מיולדת גמרי לה ה"נ אלא ב"ה מנדה גמרי לה במאי קא מפלגי מ"ס מדי דשכיח ממדי דשכיח.

ומ"ס מדי דהוא גרם לה ממדי דהוא גרם לה ופרש"י לידה לא שכיח פולה האי וכו' לידה ע"י באה לה לאפוקי נדה דממילא וגם שכיח וא"כ פשיטא הוא דאין לחייבו ליתן לה מזונות הצריכים לה בשעת לידה מאחר שהבעל גרם לה שצריכה.

למזונות אלו וה"ל אונס דמחמתיה דבאונס פנה אנו סהדי דלא קיבל עליו לזונה וכי יעלה על דעת שאם בנו ובתו יהיו פושעים בגופם בענין שיהיו צריכין למזונות יקרים ומאכלים טובים שיצטרף האב ליתן להם כל הצריף דא"כ אם יקניט לאחד מהם יפשיע בעצמו ויתחייב ליתן להם מנה למזונות בכל יום ולא דמי לחולה דאתי מעלמא דשכיח ולא שכיח דבאונס דעלמא איבעי ליה לאתנויי ולפיכה אינו יכול לטעון טענת אונס משא"כ ביולדת דאונס דמחמתיה הוא כדפרי' הנלע"ד כתבתי וחתמתי שמי הקטן יואל שאלה מז שמעון היה לו תנישים שעומדים לשחיטה וראובן קנה ממנו אלו העורות כדין קנייתן אלא שהיה תנאי ביניהם שראובן ימתין עד י"ד יום פי אז ישחטם וימכור הבשר ביומא דשוקא ותוף הזמן מתו מקצת תנישים וראובן אינו רוצה ליקח ממנו עורות המתות ושמעון טוען נסתתפה שדה הדין עם מי ואם הדין עם ראובן אם חייב לו להעמיד עורות תנישים שחוטות תחת אלו אם לאו: תשובה לכאורה נראה דאיכא למימר הכא הדמים מודיעים דקנה ממנו עורות שחוטות ולא מתות וכדאייתא בפ' הפרה ופ' המוכר פירות לגבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דפרי' ונחזי אי דמי רדיה לרדיא ואי דמי נכסת לנכסתא ומשני לא צריכה.

דאייקר בשרא וכו' אלמא דע"יהדמים נוכל לברר מה שקנה ממנו וכ"כ הפוסקי ואע"ג דשנינו פרק המוכר פירות וכ"כ בח"מ סי' ר"ל מרתף זה מוכר לה אפי' פולו חנומץ הגיעו ולא אמרינן הדמים מודיעים שאני התם פינו שלא אמר מרתף זה של יין ה"ל כאלו אמר בפירוש אני מוכר לה מרתף זה בדמים אלו בין שהוא של יין בין שהוא של חנומץ דאל"כ ה"ל להזכיר יין בדבריו א"כ מוכח מן הלשון מה מוכר לו והלכך המקח קיים אלא דמ"מ מחזיר אונאה כדכתב בח"מ בפירוש משא"כ במוכר שור דאין הוכחה בלשון פלל פינון שהראה לו השור שמכר לו הלכך אמרינן הדמים מודיעים וא"כ ה"נ הראה לו התנישים: מיהו נראה דלא דמי נ"ד להיא דשור ומרתף דהתם הקלקול כבר היה בשעת המקח שהשור כבר הי' נגחן והמרתף כבר היה חנומץ הלכך הדמים מודיעים פשאין הוכחה בלשון אבל נדון דיין שהקלקול נעשה אחר גמר המקח ה"ל פקונה שור ונעשה אחר כך נגחן ופקונה מרתף של יין ונעשה אחר כך חנומץ דאין המוכר חייב באונסין מן הסת' אלא א"כ התנה כמ"ש.

בח"מ סי' רכ"ה ואפילו הוא עדיין ברשותו של מוכר הפסד הלוקח הוא פינון שקנאה דרף קנייה ואחר כך נעשה אונס נסתתפה שדיהו: וכן כתב התוספת והמרדכי בפ' אעפ"י ובפ' בערה וס"פ הגוזל קמא דהלוקח חפץ ואירע בו אונס דלא אמרי' אדעתא דהכי לא קנאה ונבטל המקח דאינו תלוי בדעת הקונה לבדו דהא איכא נמי דעת מקנה שלא הי' מקנה לו לדעתו אם לא יפרש תנאו וכך פסק הרא"ש לגבי עורות וז"ל בתשובה פלל ס"ו סימן ד' ראובן ה"ל ד' בהמות לשחוט ומכר העורות לשמעון בק"ס ובעוד שהוליכן לשחיטה ברחו ונטבעה אחת בנהר ופסק מורינו הרא"ש ששמעון הלוקח הפסיד העור שפבר כשלקח קניין נקנו לו העורות בכ"מ שהן עכ"ל אכן נראה לחלק דהכא שאני פינון שהזכירו שניהם השחיטה בשעת המקח פשהתנה המוכר שימתין הלוקח עד י"ד יום פי אז יגיע זמן שחיטת התנישים א"כ חשוב כאלו אמר בפירוש אני לוקח ממה עורות תנישים אלו שיהיו שלי בק"ס מעכשיו ולאחר שחיטה דנשמע מיני' דכשימותו לא קנה ממנו פלום וגדולה מזו כתב בפרק אלמנה ניונית המרדכי זה לשונו בשם הר"א ממיין

דיש דברים סתומין דאנו דנין אותם כמפנרשים ואזלינין בטר מחשבה ולא מטעם מחשבתו דנדאי דברים שבלב אינו דברים אלא מטעם שבאותו דבר לשון העולם מדבר סתם ואין דרכם לפרש פגון ופגון ולא איצטריכ' ליה זוי דהדרי זביני וכגון נודרים להרגין וכו' וכ"ש בנדון דידן דהנפיר שחיטה בשעת המקח גלי דעת' דלא יחול הקנין אלא אשחוטות אבל לא פשיהו מתות נאפי' לא הנפירו שניהם השחיטה בשעת המקח נראה לפע"ד דבנ"ד נמי דייגינן הכי דלשון העולם כדבר זה מדבר סתם ולא צריף לפרש דסתמן כפירושן דלא קנה ממנו אלא פשיהו שחוטו' אבל פשיהו מתות לא קנה דבר והו' דתשובות הרא"ש איפא לפרושי בכמה גוונא חדא דאיפא למימר דהמעשה הנה שיהלוקם הנה מעכב מלשחוט הבהמות עד זמן שיתרצה הוא התם ונדאי מצי למימר ליה מוכר ללוקח לא איבעי לף לשהויי נדמי למוכר מרתף של ינו ולא אמר למקפה והחמיץ אחר כף דמצי למימר ליה מוכר ללוקח לא איבעי לף לשהויי כמ"ש בח"מ סי' ר"ל ע"ש רבינו האיי אבל היכא שלא היתה עפבת השחיטה מן הלוקח אינו בדין שיהלוקם יפסיד דלא דמי לשאר מטלטלים שנקנו ללוקח בכ"מ שהו ואירע בהו אונס דמעלמא דההפסד הוא ללוקח ובהיה דהלוקח חפץ ואירע בו אונס וכו' דכתבו התו' ומרדכי שהבאתי בסמוך דהכא האונס הגיע מחמת' דמוכר שהיה ממתין ומעכב מלשחוטם עד י"ד יום לצרכו א"כ מצי למימר ליה לוקח למוכר לא איבעי לף לשהויי ועוד את"ל דעובד' דהרא"ש נמי הנה שהנפירו שניהם השחיטה בשעת המקח מאי איפא לחלק בין נטבעה בנהר דלא שכיח כל עיקר למיתה כדרכה ע"י מלאך הפנות דכיון דשכיח אסיק אדעת' וכיון דהנפירו שניהם השחיטה בשעת המקח ה"ל כאלו התנה דנוקא שחוטות ולא מתות אבל נטבעה בנהר דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה ולא חשוב כאלו התנה וכיון שפבר קנה הפסד דידי' הוא: ועוד אפשר לחלק דבנ"ד קאמר הלוקח למוכר עורות תנישים אלו אני לוקח מעמך לדברי הפל משמעו עורות תנישים אלו שהו בחיים לאפוקי מתות נדמי לחוכר פרום או שנה דאם עמד בתוכה וא"ל פרום זה אפילו נתקלקל המענין אחר כף מנפה לו מחכירתו ולהרמ"ה אפילו א"ל פרום סתם מנפה לו מחכירתו כשאמר חוכר למחפיר וכדכתב בח"מ סי' שכ"א ותשובות הרא"ש לא הנה המעשה דא"ל לוקח אלו העורות כו' מפל זה נראה דבנ"ד לא הנה דינא פתשובות הרא"ש אלא הדין עם הלוקח ואינו חייב לקבל העורות המתות אבל המוכר ג"כ אינו חייב להעמיד לו עורות תנישים שחוטות שלא היו ברשותו בשעת המקח דלא היה המקח חל אלא ע"ד שהיה ברשותו וזה דבר פשוט הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה מח ראובן דר בבית חמו חמש שנים שלשה שנים הנה דר בחייו וב' שנים אחרי מיתתו והיורשים תובעים אותו שיצא מרשותם וראובן הוציא שטר מתנאים שנעשה בשעת שידוכין שז"ל ואם ידור הזוג בק"ק לוקאווי אזי יתן מהרר"י יורה להזוג בביתו עשר שנים וכו' כל הז"ל קבלו עליהם הצדדין הנ"ל לאשר ולקיים בק"ס בח"ח ובשד"א ובקנס והיורשים משיבים שטר זה כפר נמחל שיעבודו ובטל מיד לאחר החנפה ואין לף שום זכות ע"י: תשובה הדין עם היורשים ולא מטעם דכיון דנכנס לחנפה ובעל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומסתמא מחל על כל מה שנתחייב האב ליתן ולא נתן קודם החנפה ולפ"ז אפילו לא מת נמי פטור הא ליתא דאע"פ דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעיא גט דאין תנאי בנשואין מ"מ מי יימר דמחל על הממון לגמרי ודלמא לא הנה דעתו אלא

להרחיב לו זמן וכדאיתא פ' המדיר להדיא דלענין ממון שאני אלא נראה דפטור אפילו
היה האב קנייט מטעם דאית בי' משום אסמכתא דאע"ג דר"י פתב בפרק אינה נשף דכל
קנסות שעושין בשידוכין לא הוי אסמכתא פיון שנוהגין בו כל העולם מידי דהנה
אסיטומתא דקניא ועוד דבדין הוא שיתחיי' החוזר בו פיון דמבייש את חבירו וכ"כ שאר
מפרשים נראה דאין זה אלא קודם החופה אבל לאחר שפנסה לחופה דאין פאן בשת חזר
דין תורה למקומו דאין פאן חיוב פיון דהי' אסמכתא ואין בזה שום מנהג וכ"ש דליפא
פאן חיוב קנס ועוד טעם אחר דכל ענייני תנאים ה"ל דין אמתן לפלוני דאפי' אם קנו מידו
לא קני דקנין דברים בעלמא הוא כמ"ש בח"מ סי' רמ"ה ע"ש הרמ"ה ז"ל ואע"ג
דהרשב"א בתשובה אלה ול"ג ס"ל דקני נראה דכאן לא ס"ל הכי שהרי הרשב"א גופי'
לא הסכים לזה אלא מפח מה שאנו עושין בכל יום בפסקי נדונאי כמ"ש לשם וא"כ בע"כ
דלא ס"ל להרשב"א הא דכתב ר"י דצריך לקנייט מפח מנהג או מטעם דמבייש את חבירו
דאל"כ לא הי' מפאן ראני' דקנין מהני באמתן לה דדילמא טעמא משום מנהג או משום
ביוש דכיון דהני טעמא מהני לחייבו אפי' לגבי אסמכתא כ"ש לגבי אמתן לה אלא בע"כ.

דלא ס"ל טעמא דר"י וכיון דאנו ס"ל מעמא דר"י שכתבוהו התוס' והמרדכי בפ' א"נ
והרא"ש בפ"ד דנדרים וכ"כ עוד בתשובה גם בא"ע בסימן חמשים פתוב טעמא דר"י
ועוד יתר הגאונים פתבוהו לגבי אסמכתא א"כ ה"ה לגבי אמתן לה נמי איפא למימר
דבעלמא לא קני אלא דהכא דקני הוי טעמא משום מנהג או בנשת וכיון שפן נמשף
דלאחר חופה בטל האי טעמא כדפרי' וכיון דבאמתן לה הוי פלוגתא דרבנאותא לא מפיקינין
מיד המוןחזק גם בתשובת מהרי"ו סי' קמ"ג הנפיר מחלוקות זו פנראה מדבריו דלא
הכריע פדברי מי אלא דמהרמ"א בהגתי' שם פתב דמהרי"ו פסק דלא מהני ק"ס באמתן
לה ובמקום אחר בארתי טעמו עוד יש לומר טעם אחר בנדון דידן דהרי הקנה לו דירת
ביתו דבר שאין בו ממש דאין הקנין נתפס בו כדאמר ר"נ בפרק מי שמת ש"מ שיאמר
ידור פלוני כו' לא אמר פלוט וכדכתב בח"מ בסי' רי"ב וקודם החופה חייב לקנייט כל
מה שנתקשר בתנאי' מטעמא שכתב ר"י ותייב לעשות קניין מחדש להתחייב בכף וכף
אבל אם לא עשה קניין מחדש וכונסה לחופה אין יכול לכופו מפח תנאים הראשונים:
אכן צריך לברורי דכל זה דוקא פשהתנאים נעשו בק"ס בלבד אבל בנ"ד שכתב בשטר
שכל הנ"ל קבלו עליהם בח"ח וש"ד וגם פותבים ומפרשים דהחרם לא יפטור את הקנס
והקנס לא יפטור את החרם א"כ ע"י השבועה והחרם שקבל על עצמו מחוייב הוא לקנייט
עכ"פ כל מה שכתב בשטר התנאים כדאיתא בהגהת מיימוני ומביאו ב"י בסי' ר"ז דנדר
ושבועה ות"כ מהני אפי' באסמכתא וכ"כ הריב"ש בתשובה דכיון דנשבע חייב לשלם
מפח שבועה, והאריף בזה בסי' של"א שמ"א שמ"ד ולא תימא דדוקא לגבי אסמכתא
מטעם שכתב מהר"מ דרובן ע"י דאי הם אם יהיה אלקים עמדי אם נתן תתן את העם
הזה בנדי דלא פתב מהר"מ טעם זה אלא לרונחא דמלתא דפשיטא דה"ה במקנה דשב"ל
דלא קנה וע"י שבועה הוא דקני כדכתב לשם הריב"ש ע"ש הרא"ש דאם נשבע להשלים
חייב ונחבירו קנה וממילא ה"ה לגבי אמתן לה או דבר שאין בו ממש דצריך לקנייט מפח
שבועה: ותו נראה עיקר דלא פתב מהר"מ האי טעמא אלא לגבי נדר דרובן ע"י דאי
הם ולפיכך מהני אפילו באסמכתא אע"ג דנדר לא חמיר פולי האי פשבועה ות"כ אבל
בשבועה ות"כ פשיטא הוא דמהני בכל מיני דלא מהני בי' קנין אם נשבע ותקע פפו חייב

לקנינים מִפֶּתַח חוֹמֵר הַשְּׁבוּעָה וּת"כ וְהָא דְכָתַב הֶרֶב בְּהִגָּהוֹת ש"ע דח"מ בס"י רמ"ג סעיף ז' דב' שְׁעָשׂוּ קִנְיָן שְׁיִשְׂאוּ זֶה אֶת זֶה וְאָמְרוּ ע"מ שְׁיִכְתְּבוּ הַשְּׁטָרוֹת וְאִח"כ חֲזַר בּו הָאֶחָד קוֹדֵם פְּתִיבָה וּמוֹחָה בְּכַתִּיבַת הַשְּׁטָר נִתְבַּטַּל הַקִּנְיָן כּו' וְהוּא מִתְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש וְלֹא אָמַר דְּהַשְּׁבוּעָה וְהַחֲרָם מְבַטֵּל מֵה שֶׁהִתְנָה ע"מ וְצָרִיךְ לְקַיֵּים מִפֶּתַח הַשְּׁבוּעָה הֵתָם הַתְּנָאֵי קָאֵי אַגוּף הַשְּׁבוּעָה וְהַחֲרָם שְׁפָל זֶה קָבַל עַל מְנַת שְׁיִכְתְּבוּ הַשְּׁטָרוֹת וְיִתְּנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיָדוֹ כִּי אִזּוּ יַחֲוֹל הַשְּׁבוּעָה וְהַחֲרָם וְחַיִּיב לְשַׁלֵּם גַּם הַקִּנְסֵי אַעפ"י דְּלֹא הָיִי אֲלֵא אֲתָן לֵהּ וְשָׂאָר גְּרִיעוֹת אֲבָל פְּשִׁלָּא יְהִיָּה נִכְתָּבִים הַשְּׁטָרוֹת יְכוּל לְבַטֵּל שְׁלִיחוֹתָם וְכָל הַמַּעֲשֵׂה יְהִי בְּטוֹל מַעֲיָקְרָא וְאִין פְּאֵן חֲזִילוֹת שְׁבוּעָה אוֹ חֲרָם כ"ש דְּאִין פְּאֵן בְּשֵׁת פִּינּוּן שְׁפָה הִתְּנוּ וְסָבְרִי וְקִיבְלוּ עַלְוִיָּהוּ הָאֵי תְּנָאֵי וְאַעפ"י דְּבִתְּשׁוּבוֹת מֵהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ פ"א פְּתַב דְּהַשְּׁבוּעָה אִינוּ אֲלֵא לְזַרְזוּ הַפְּרַעוֹן וְאִם פְּרַעוֹן אִין פְּאֵן שְׁבוּעָה אִין פְּאֵן וְהִבִּיא רֵאִיָּה לְזֶה מ"מ גִּרְאָה דְּהִיָּנוּ דְּוֹנָקָא אִם נִתְחַדֵּשׁ לְאַחַר שְׁנִשְׁבַּע אִיזָה עֲנָן שַׁע"י לֹא יִתְחַיֵּיב בְּפְרַעוֹן הֵתָם הוּא דְּאִמְרִינּוּ פְּרַעוֹן אִין פְּאֵן שְׁבוּעָה אִין פְּאֵן וְכִּי מִשְׁמַע מֵהֲרֵאִיוֹת שֶׁהִבִּיא לְשֵׁם מִשְׁמָטָה וּמֵהַנְּשַׁבַּע לְחִבְרִי לְפָרוּעַ לְיוֹם הַקְּבוּעַ וּבְאֹתוֹ יוֹם לֹא הִיָּתָה מְלוּנָה בְּעִיר וּבְכַדוֹן שְׁדוֹן עָלָיו הֶרֶב שֶׁהִתְחַדֵּשׁ לְשֵׁם עֲנָן שְׁפֹטֵר אוֹתוֹ מִפְּרַעוֹן בְּהָא וְדָאֵי אִין שְׁבוּעָתוֹ הַכּוֹלְלַת מִכְּרַחַת הַפְּרַעוֹן דְּפְרַעוֹן אִין פְּאֵן שְׁבוּעָה אִין פְּאֵן אֲבָל בְּמִקְנֵה דִּשְׁב"ל אוֹ בְּאַסְמִכְתָּא אוֹ בְּאֲתָן לֵהּ אוֹ דְּבָר שְׁאִין בּוּ מִמֶּשׁ וְכָל דְּבָר שְׁאִין הַקִּנְיָן נִתְפַּס בּוּ פְּשִׁטָּא דְּאִם נִשְׁבַּע לְקַיֵּים חַיִּיב לְקַיֵּימוֹ מִפֶּתַח שְׁבוּעָתוֹ שֶׁהִרִי בְּשַׁעָה שְׁנִשְׁבַּע הוּא נִשְׁבַּע עַל דְּבָר שֶׁא"צ לְקַיֵּימוֹ אִם לֹא מִפֶּתַח שְׁבוּעָתוֹ וְשַׁעַל פֶּן נִשְׁבַּע כְּדִי לְקַיֵּים הָאִיִּךְ יִבְטַל שְׁבוּעָתוֹ וְיַחַל דְּבָרוֹ זֶה דְּבָר שְׁאִין לוֹ שַׁחַר וּרָא"כ בנ"ד חַיִּיב לְקַיֵּימוֹ שְׁבוּעָתוֹ וְאִפְּלִי לֹא הוֹצִיא מִפִּי הַשְּׁבוּעָה מ"מ פִּינּוּן דְּהִנָּה ב"ד חֲשׁוּב וְקָרָאוּ לְפָנָיו שְׁפָל זֶה מְקַבֵּל עָלָיו בְּחֲרָם וְהַקִּנְסֵי לֹא יִפְטוֹר אֶת הַחֲרָם כּו' וְעַל זֶה הַקְּנָה בַק"ס ה"ל כְּמִי שֶׁהִשְׁפִּיעוּ וְאָמַר אֲמֵן דְּחַיִּיב הוּא מְדִין שְׁבוּעָה כְּאֵלוֹ הוֹצִיאָה שְׁבוּעָה מִפִּי וְזֶה דְּבָר פְּשׁוּט בְּמַסְכַּת שְׁבוּעוֹת: אֲכַן כָּל זֶה דְּוֹנָקָא אִם הִנָּה הָאֵב בְּחַיִּים הִנָּה חַיִּיב לְקַיֵּים מִפֶּתַח תְּנָאִים הֲרֵאִשׁוּנִים שֶׁהִיוּ בְּשְׁבוּעָה וְחֲרָם וְאַעפ"י שְׁפָכַר פְּנִסָּה לְחֻפָּה וְלֹא הַקְּנָה קִנְיָן מִחֲדָשׁ אֲבָל נ"ד דְּהָאֵב מֵת אִין הַיּוֹרְשִׁים צָרִיכִין לְקַיֵּים שְׁבוּעוֹת אֲבִיָּהֶם וְכַמ"ש הֲרִיב"ש בְּתִשְׁבָּה הַנּוֹזֵכַר וְטַעֲמָא דְּמִילְתָּא דְּכִינּוּן שְׁאִין עָלָיו חַיִּיב מִמוֹן מִמֶּשׁ דְּנִימָא גְּכִסּוּהִי דְּאִינוּשׁ אִינוּן עָרְבִין בִּיָּה אֲלֵא שְׁב"ד מְנַדִּין אוֹתוֹ כְּדִי לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ פִּינּוּן שְׁמַת פְּטוֹר הוּא מִשְׁבוּעָתוֹ דְּאִין לֵהּ אֲוֹנָס גְּדוּל מְזָה וְאַף מִמַּדַּת חֲסִידוֹת א"צ הַיּוֹרְשִׁים לְקַיֵּים שְׁבוּעַת אֲבִיָּהֶם כָּל הִיכָא שְׁמֵן הַדִּין לֹא הִי חַיִּיב בְּפְרַעוֹן וּמְזָה הַטַּעַם כְּתַב הֲרִיב"ש בְּסִי שְׁכ"ח דְּלֹא תוֹעִיל הַשְּׁבוּעָה בְּדִשְׁב"ל וְרַצוֹנוֹ לומר כְּשִׁמַּת ע"ש וְהַב"י גַּם הוּא הִעֲתִיק בַּח"מ סוּף סִי רנ"ב ע"ש הֲרִשְׁבָּ"א בְּתִשְׁבָּה דְּמִי שְׁנִשְׁבַּע לְתַת סָף יְדוּעַ לְבַתּוֹ וּמַת וְלֹא נִתְּן הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּאִפִּילוּ הִנָּה ש"מ כְּנִשְׁבַּע פִּינּוּן שְׁלֵא נִתְּן וְלֹא צִינָה לְיּוֹרְשָׁיו לְתַת שְׁהֵם פְּטוֹרִים לְגַמְרִי וְאִין בְּזָה מִשׁוּם מְצוּנָה לְקַיֵּים דְּבָרֵי הַמַּת עַכ"ל: וְהָא וְדָאֵי פְּשִׁטָּא דְּאִין פְּאֵן שׁוּם זְכוּת לְחַתָּן עַל שְׁדַר ג' שָׁנִים בְּחַיִּי הָאֵב א"כ הַחֲזִיק בְּדִירָה זֶה חֲדָא דְּחֻזְקָה זֶה אִינָּה בְּאָה אֲלֵא מִפֶּתַח טַעֲנַת שְׁטָר תְּנָאִים וְכִינּוּן דְּנִתְבַּרְרַר דְּאִין לְחַתָּן שׁוּם זְכוּת מִפֶּתַח שְׁטָר תְּנָאִים הֲרֵאִשׁוּנִים נִמְצָא דְּהַחֲזִיקָה הַבְּאָה מִפֶּתַח הַשְּׁטָר אִינָּה חֻזְקָה דִּה"ל חֻזְקָה שְׁאִין עֲמָה טַעֲנָה וְעוֹד הִלֵּא חֲתָן אִין לוֹ חֻזְקָה בְּנִכְסֵי חֲמִיּוֹ אִפִּילוּ הִנָּה בָּא בְּטַעֲנָה וְתוֹ לֹא מְדִי הַנְּרָאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי וְחֲתַמְתִּי שְׁמִי אֲנִכִי הַקִּטּוֹן יוֹאֵל: שְׁאֵלָה מֵט הַמְּשׁוֹדֵף שְׁשַׁלַּח לְחַתָּן טַבְעַת זֶהָב וְכַתּוּנָת כְּמִנְהֶג גַּם שְׁאָר מִתְּנוֹת וְעוֹד נִתְּן לוֹ מְעוֹת עַל סָף שֶׁהִתְחַיֵּיב לְתַת לְנָדוֹן ק"ה

והחתן גם הוא שלח תכשיטים לפלה ואח"כ מתה הפלה והמשנדה תבע לחתן בעד פל המתנות והמעוות שנתן לו והחתן משיב פי מתנותיו ששלח לפלה שוין יותר ממתנות שקבל הוא מהמשנדה: תשובה כבר כתב הרשב"א פסק על פיוצא בו והביאו בא"ה סימן נ' וקבע פה להלכה בש"ע דכי הדרי סבלונות דשלח איהו לה ה"נ הדרי מאי דשלחה איהי לדידה אכן צ"ע לפע"ד ברמב"ם פ"ו מה' זכיי' דמשמע מלשוננו לשם דלא דמי דדוקא במאי דשלח איהו לה דאיפא למימר דלא שלחם לה אלא בתורת נוי להתקשט בהן בלבד ולא לשם מתנה התם הוא דהדרי פדאסקינא בפ' מי שמת א"ר פפא הלכתא בין שמת ארוס בין שמתה ארוסה בין הדר בי' איהו מנהרי הדרי כו' אבל מתנות שנתנו לחתן דליפא למימר שנתנו לו להתקשט אלא מחמת חיבת חיתונו כדי לקרב דעתם זה לזה נתנו לו מתנות א"כ מתנות גמורות הן בלי שום תנאי ולית לן למיסמך אאומדנא דידן ולהוציא מיד המוןזק ומצאתי לו סעד לזה בתשובת מהר"א מזרחי בשאלה י"ז ואעפ"י דתשובתו סובבת על שמתה הפלה בטר נישואין מ"מ מתוך דבריו מבואר דכך הוא הדין בשמתה קודם האירוסין דהמתנות מדידה לדידה לא הדרי ודמדידי לדידה הדרי והביא על זה תשובה מאור זרוע האר"ק בשם ר' קלונימוס ולכן נלפע"ד עפ"ז דאין להוציא מיד המוןזק ואפילו אם המתנות דמדידה לדידה שוין יותר הרבה א"צ להחזיר פלום מן המתנות מיהו פל מה שנתנו לו ע"ס הגדן בין מעות מזומנים.

בין מטלטלים וסחורות צריך לשלם דאין זה מתנה ובתורת הלנואה הוא ביד החתן עד שיכנסנה לחופה וכינון דמתה צריך להחזיר דאפילו אם מתה לאחר חופה תוך שנה הראשונה צריך להחזיר הפל חוץ ממתנות שנתנו לו כ"ש במתה קודם החופה מיהו גם המתנות שנתן החתן א"צ להחזיר דכיון דהרשב"א וב"י פסקו דהא והא הדרי חיישינן לדבריהם שלא להוציא מיד המוןזק במתנות ואם המתנו' של החתן שוין יותר מהמתנו' של המשנדה חייב המשנדה להחזיר המותר אליב' דכ"ע ואפילו לא נתן לו פלום ע"ס הגדן כ"ש בנ"ד דהחתן תפיס מאי דנתן לו על הגדן דיכול להחזיק בידו עד שיעור היתרון ששוין מתנות החתן על המתנות המשנדה והמותר שביד החתן על זה יחזיר וכל זה דווקא במתנות ותכשיטין דאינן עשוין לבלות אבל המתנות העשוין לבלות פגון מעות או כלי מועטי שבלו או שאבדו אינם בדין זה ואינן נחשבים בכלל המתנות שיינפו זה פנגד זה זה אלא הם מחילה גמורה אליבא דכ"ע בין מדידה לדידה ובין מדידה לדידה הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי הקטן יואל: שאלה נ ראובן ואשתו נשתעבדו בשט"ח להשר בסוף תשע מאות זהובי והי' לראובן חוב על הסוחר בסוף ז' מאות זהובים ונחמשים נכתב על שם השר שהסוחר חייב להשר וראובן יצא מביתו ושלח שליח שפשיבקש השר השט"ח על הסוחר יתנהו לו וכאשר בא השר אל ביתו נודע לו שלא נתן ראובן השט"ח לידו חרה אפו ובא שמעון שהוא המוציא והמביא בנכסי השר ושאל לבני ביתו של ראובן אחר השט"ח והשיבו שישנו תחת ידיהם ולקח שמעון השט"ח מידם ונתנו להשר ואחר כך מת ראובן ובאה האלמנה ותבעה את שמעון בטענה שהיה לו לקח שובר מהשר על ז' מאות וחצי שקיבל פי השר חזר ותבע אותה בשטר חוב שמשמעו תשע מאות זהובים והוצרכה להתפשר עמו וליתן לו אלף וב' מאות זהובים פו' ונמצא שהגיע לה היזק סוף שלש מאות זהובים פו' ע"י שמעון שלא לקח שובר: עוד הביאה האלמנה ראיה בעדים שבשעה שלקח שמעון השטר שעל הסוחר מבתו של ראובן א"ל

ראה איך יהיה בטוב עם השטר והשיב שמעון אנהנו נראה פדי שיהא בטוב הלא השטר הוא של השר גם אביך לא יהא פנגד זה: ועוד טענה האלמנה כי בשעה שננתנו לו בתו השטר לידו נעשה ערב בפירוש שלא גיע היזק ע"י כך ושעל פי ערבותו נתנו לו השטר לידו: ושמעון השיב הלא ראובן בעצמו שלח ולוחו שיתנו השטר להשר א"כ לא עשיתי מאומה מדעתי פיון שהספים לזה ליתן להשר אותו השטר: האלמנה משיבה לא היתה דעת ראובן כ"א ליתן ליד השר באופן שלא גיע לידי היזק ליקח שובר וכתב ראוי במה קיבל השר ולא היה צריך לפרש גם בשעה שדברו אליו בני ביתו ראה שיהא בטוב לא היה דעתם אלא שלא גיע היזק מקבלתו ושיקח שובר: שמעון משיב אין במשמעות לשון זה ליקח שובר פיון שלא פירשו ועוד כי הלא השר היה נאמן לראובן שהיה נותן כל השוורים שלו תחת יד השר במשפון על חוב ט' מאות זהו פו' אעפ"י שהיה לו שט"ח עליו ועל אשתו ועוד טעון שמעון איך נודע לו בבירור שראובן היה חייב להשר יותר מי"ב מאות זהו פו' וא"כ לא הגיע לו שום היזק ע"י ועל מה שטענה האלמנה כי נעשה שמעון ערוב בפירוש ושאמר לא גיע לכם היזק מזה השיב איני יודע אם דברתי דברים כאלה: תשובה תחלה נדון על לשון ראה איך יהיה עם זה השטר פדי שיהי' בטוב ושמעון קיבל דבריה נראה דאעפ"י דקרוב לומר דמשמעו ראה שיהיה בטוב שלא גיע מזה שום היזק וכיון שקיבל השטר ע"ד כך נעשה ערב והכי איתא במקדכי פ' ג"פ במי שמחזיר שטרו לחבירו ע"פ אחר ה"ל כערב בשעת מתן מעות ולא בעי קנין ואעפ"י שלא הנפיר בפירוש שהוא ערוב מ"מ אפשר לפרש לשון זה שלא אמרו אלא לענין שלא יהא נאבד קודם שיגיע ליד השר ושישתדל מהשר להשיב חרון אפו מראובן ושל לא יהא פנגד רצון אביה בכל מה שיעשה וכיוצא בזה לא שיהא במשמעותו שום ערבות או שיקח שובר מאחר שלא אמרה כך בפירוש וכדכתבו התו' בפרק הפותב אעובדא דאבימי בריה דר' אבנהו דהוי מסקי בי' זוזי בי חנואי שדרינהו ביז חמא בריה דרבה בר אבנהו אזל פרעינהו א"ל הבו לי שטרא א"ל סטראי נינהו וכו' ואסיקנא דאי א"ל שקול שטרא בין כך ובין כך משלם דא"ל לתיקוני שדריתי ולא לענותותי וכתבו התו' דדוקא משום שהנפיר לו ליקח השטר אבל אם לא הנפיר לו לקיחת השטר ולא א"ל טפי אלא הב זוזי פטור דמצי א"ל את מהימנת להו דלא אמרת לי שקול שטרא וכו' וכ"כ האלפסי והאשר"י לשם ואין לדקדק מלשון התו' שכתבו ולא א"ל טפי אלא הב זוזי פטור דדוקא בכה"ג הוא דפטור אבל אם אמרו טפי כגדון דיון שא"ל בתו ראה איך יהיה וכו' דהאי לישנא לטפויי' אתא ליקח שובר הא ליתא דא"כ קשה מלשון האלפסי שסתם וכתב אבל אי לא אמר שקול שטרא מינייהו לא חייב לשלומי אלמא להדיא דצריך שינפיר בפירוש השטר, וכ"כ בח"מ (סי' נ"ח) ומשמע דאפילו אמר לישנא יתירא לא לטפויי' אתא.

אלא צריך שינפיר השטר בפירוש וא"כ מסתמא ודאי כך היא דעת התו' ומ"ש ולא א"ל טפי היינו נמי לומר שלא אמר ליה טפי ליקח השטר לא בתחילה ולא בסוף אלא הב זוזי וכן מבואר מלשון האשר"י שכתב וז"ל אבל אי לא א"ל אלא הב זוזי בעלמא ולא הנפיר השטר לא בתחילה ולא בסוף מיפטר עכ"ל משמע להדיא דהנפיר השטר בפירוש בענין וא"כ ה"נ האי לישנא דא"ל ראה איך יהיה עם זה השטר כו' פיון דלא הנפיר בפירוש שיקח שובר איכא לפרשו שיהא בטוב לגבי דברים אחרים כדפרין' וכיון שראובן צינה לבתו ע"י שלוחו שכאשר יבקש השר השט"ח שעל הסוחר יתנהו להשר הנה שמעון זה

הוא שלוחו של בתו ובתו היא שלוחו של ראובן וכל מה שעשתה כמו פאלו עשה ראובן ופיה כפיו ועשייתה כעשייתו: ואעפ"י דלישנא דראה איה יהיו כו' משמע טפי שהוא פולל שיהא בטוב לגמרי אף לזה שלא יהא שום היזק מ"מ אמרינן יד המשלח על התחתונה כ"ז שלא פירש דלא עדיף אמירתו משטר שכתב על עצמו דאמרי' יד בה"ש עה"ת ומפירשי אותו בענין רחוק אעפ"י שהלשון משמע טפי כדברי בעל השטר וכדמוכח בר"פ הכותב וכבר האריף בזה מהרי"ק שורש ז ע"ש ונראה בעיני שמזה הטעם פסק מהרי"ו בסי' פ' (סי' קכ"ט ס"ב הגה בסמ"ע) על שמעון שאמר לראובן אין אתה צריך לדאוג כלל כי הקרן הוא בטוח דאין בלשון זה לשון ערבות דה"ט דאעפ"י דהלשון קרוב לפירוש שיהא בטוח לגמרי שלא יהא לו היזק מכל מקום מאחר שאפשר לפירוש שאינו כי אם בטוח בעת ההיא ידו על התחתונה וכלל גדול בדין המע"ה ונ"ד נמי בכה"ג הוא דאפשר לפירוש דאינו אלא לענין שלא יהא נאבד כדפרי' ותו קרוב לומר כמו שטען שמעון דכיון דהשר הנה נאמן לראובן מסתמא לא הנה דעת בתו שיקח שובר מהשר וכמ"ש בנ"י ר"פ המפקיד קפ"ה ס"ט אעובדא דההוא גברא דאפקיד כיפי כו' ומי שנתן כלי לסרסור למשכנם לו ואמר איני יודע היכן משכנתי דהוי פשיעוּתא וחיוב והרב אלפסי בתשובה כתב דאפילו אמר משכנתי אצל פלוני וכפר בו פשיעוּתא היא וחיוב שהנה לו למשכנו אצלו בעדים ואעפ"י דלגבי פירעון אמרי' בפ"ק דמציא דמצי למימר את מהימנת ליה דלא אמרת לי הב ליה בסהדי שאני התם דמדא"ל שפירע לפלוני בשבילו אפשר שהנה מכירו ומאמין אותו אבל הכא לזה סתם אמר כו' א"כ כ"ש הכא דנדע לשמעון שהנה השר נאמן לראובן וב"ב שהלא הנה בידו השט"ח על ט' מאות זהו מלבד כל השנונים שלו א"כ כשנסרה בתו השט"ח שעל הסוחר לשמעון שיתגוהו להשר לא היתה דעתה ליקח שובר פנין שלא אמרה כן בפ"א אלא ודאי האמינה להשר וכמו שייצונה אביה ע"י שלוחו בסתם ליתן השטר שעל הסוחר ליד השר: אכן אע"ג דמצד זה פטור שמעון מכל מקום מצד תביעת האלמנה בע"כ חייב לישבע שמעון שלא נעשה ערוב בפיר' בעד שום היזק או ישבע שאינו יודע אם נעשה ערב אם לא ואם יתראה שמעון לישבע שלא הגיע שום היזק לראובן כי עכ"פ הנה חייב ראובן להשר י"ב מאות זהו' אזי כשישבע אותה שבועה הוא ג"כ פטור מאחר שלא הנה לראובן שום היזק ואפ"י הנה נעשה ערב בפירוש הוא פטור ואעפ"י שאפשר שאם לא הנה מחזיר השטר שעל הסוחר להשר בלי שובר הנה השר מתפטר עם האלמנה ליקח ממנה פחות הרבה ממה שהנה חייבת מכל מקום אין זה מקרי מזיק ממונו של חבירו וכדין ע"א באומר אמת העדתי כנגד העובדי כוכבים ומזלות והעובדי כוכבים ומזלות תובעו להעיד דה"נ מאחר ששמעון הנה המוציא והמביא בנכסי השר וכעין סרסור בין השר ובין ראובן הנה הנה השר תובעו לשמעון שישתדל את שלו מאחר שיש בידו לעשות כן ואעפ"י דמהר"מ מריזבורג כתב דברעה עשה שמעון שגילה לעובדי כוכבים ומזלות ונהנה כמחזיר אבידה לעכו"ם שאני התם דלא הנה העובדי כוכבים ומזלות תובעו אלא מעצמו גילה משא"כ בנ"ד ותו דכאן שבתו היתה נותנת השט"ח שעל הסוחר ליד שמעון מרצונה בשביל שהיתה יודעת רצון אביה שצוה שיתגוהו להשר עשתה לשמעון שליח להביא השט"ח להשר א"כ לאו מעצמו הוא וע"כ אפילו נעשה ערב בפירוש שלא יגיע לו שום היזק מזה אם נשבע שנודע לו בבירור דבשעה שהחזיר השטר שעל הסוחר להשר דהנה

חייב לו ראובן חוב ברור י"ב מאות זהו' אזי פטור שמעון מתביעת האלמנה הנזכרת ואין זה ברעה הנלפע"ד כתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה נא בענין שזכר הדיינים בכמה פנים ועניינים שונים: תשובה יראה דדין זה נחלק לארבעה חלקים האחד אסור מתורת שוחד ואי' בסוף פתובות דאפילו נוטל משניהם בשנה ומזכה את הזכאי ומחייב את החייב אי שקיל לי' בתורת שוחדא דהיינו שאומר לא תתחייבני אם זכאי אני ע"ז נמי אמרה תורה ושוחד לא תקח דכיון דמזכיר בדבריו להשתדל לדונו יפה אין דעתו מתקרב לצד החובה ולכך נקרא שוחד שנעשים לב אהד וכדאי' ה"ם במימרא דרבא: השני דאם אינו אומר לא תתחייבני וכו' אף עפ"י שאומר לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אין זה אסור מתורת שוחד ולא עליו קאי הלאו לא תקח שוחד אכל הוא בכלל הנוטל שזכר לדון דתנן בפ' עד כמה דדיניו בטילין ואיסוריה מדאמר ר'.

יודא אמר רב אמר קרא ראה למדתי אתכם וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם כדאי' ה"ם בגמ' ואע"ג דמקרא לא שמעינן דדיניו בטילין דיעבד מכל מקום רבנן קנסוהו בכך על שעבר על ד"ת וכדכתבו התו' בסוף האי' מ'קדש ו'לאו ו'נוקא באומר לו לחייב את החייב וכו' אלא ה"ה פשוטגין לו סתם שזכר טרחא כדי שידון ביניהם נמי דיניו בטילין מה"ט דקנס הוא שקנסוהו חכמים על שעבר על מה אני בחנם וכו' וכ"כ הר"ר ירוקם ב"ס משרים נתיב ב' חלק שביעי ונראה נודאי דכ"ש אם מקבל בתורת שוחד דדיניו בטילין אלא דאם קבלו בתורת שזכר א"צ להחזירו בדין אכל בתורת שוחד פינון שאמר' תור' לא תקח אי לקח הוי גזל בידו וצריך להחזירו פשייתבענו הנותן פדכתב הרמב"ם ר"פ ג' מה"ס אכל היכא דליכא מתורת שוחד אלא אגר דינא ולא עבר אלא על מה אני בחנם אינו חייב להחזיר תדע מדתנן בפ' עד כמה ומניין שאם לא ימצא בחנם שילמד בשזכר ת"ל אמת קנה ואי חייב להחזיר אף בשזכר לא ימצא וכל זה באגר דינא כגון שקיצב שזכר כף וכף והוא יותר משזכר בטילתו אפי' בטילה דמוכח: ה"ג אם אינו נוטל אלא שזכר בטילה ולא יותר אעפ"י שאין לו מלאכה ידועה לאותה שעה אלא שאפשר שיזדמן לו אז מלאכה שהיה רגיל להשתפר בה כף וכף זהו אגר בטילה דלא מוכח וע"ז תניא מכווער הדיין שנוטל שזכר לדון אלא שדיניו דין ונראה דאפי' באגר דינא דדיניו בטילין היינו דווקא פשמכריח לבעלי דינים שייתנו לו כף וכף יותר משזכר בטילתו אין זה בכלל אגר דינא אלא דיניו דין אלא דמכווער הדיין דכיון שזכר א"ל הדין והם נותנים לו אח"כ יותר מכדי בטילתו מתנה בעלמא הוא דיהבו: הרביעי אגר בטילה דמוכח פהאי דקרנא דהוי תהי באמברא כו' שרי אפילו לכתחילה אלא דהתו' הקשו ע"ז מהא דאמר רב אחי גזירי גזירות שבירושלמי' היו נוטלין שזכר צ"ט מנה מתרומת הלשכה ותירצו בפ' עד כמה דה"ם בלא טעמא דאגר בטילה דמוכח שרי דכיון דכל עסקם היה ע"ז ולא היו עוסקין בשום מלאכה שע"כ צריכין להתפרנס וכו"ג כתבו בפ'ק שני דייני גזירות בשיוני' קמא ע"ש ר"י וכתבו עוד בשם ר"ת דלא אסר אלא מבעלי דינין אכל הם היו נוטלין משל ציבור והשתא נחזי אנו דמשמע דלתיירץ השני אם אינו עוסקין בשום מלאכה ומניחין כל עסקיהם אפילו מבעלי דינים נמי שרי דהוי כמו בטילה דמוכח וכ"כ תוס' בפ' עד כמה ז"ל ומה שנוהגי' עכשיו ללמוד תורה בשזכר אם אין לו במה להתפרנס שרי ואפי' יש לו אם הוא שזכר בטילה דמוכח שפניח כל עסקיו ומשא ומתן שלו מסתבר דחשיב מוכח יותר מקרנא דהו' חמרא ושקיל זוזי וכו' וכיון דחשיב להא בטילה דמוכח

פְּשִׁיטָא דְשָׂרִי וְאִפְלִי מִבְּעֵלֵי דִינִים עֲצָמָם וּלְפִי זֶה יֵשׁ סִמְךָ לְדִינִים בְּקִהְלוֹת גְּדוּלוֹת אִם מְנִיחִים כָּל עֲסָקִיהֶם וְהַמְנַהֲיָגִים קוֹצְבִין לָהֶם שְׂכָר מְכָל פְּסָק כְּפֹךְ וְכֹךְ דְּמִשְׁעָרֵינִין דְּזֵהוּ שְׂכָר בְּטִילָה דְּמוּכָח וּבִפְרָט בִּפְרִיָדִים שְׁהַשְׂכָּר מְצוּי לְכָל בְּעָסָק מִשָּׂא וּמִתָּן וְהַדִּינִים מְנִיחִים כָּל עֲסָקִיהֶם וּמִשָּׂא וּמִתָּן מְסַתְּבָרָא דְּמוּכָח יוֹתֵר מִקְרָנָא כְּדַכְתְּבוּ תוּ' אֲבָל בְּלָאוּ הִכִּי מִשְׁמַע דְּאִסּוּר גְּמוּר הוּא מִיְהוּ הַדִּינִים שְׁמַמְהָרִין לְפָסוּק הַדִּין לְהַרְבוֹת שְׂכָרָם בְּכָל פְּסָק וּפְסָק לֹא דֵי שְׂאִינָם מִתּוּנִים בְּדִין אֲלָא אִף גְּזֵל גְּמוּר הוּא בְּמָה שְׁנוּטְלִין שְׂכָר מִעֲסָק אֲחַד ב' וּג' פְּעָמִים וְכִדְאִיתָא בְּפָרָק עַד כְּמָה א"ה תָּם גְּמִי אִמְרִינִין בְּעַל מוּם הוּא וְהָאִי דְלָא קָא שְׂרִי לִי סֹבֵר כִּי הִיכָא דְלִישְׁקוּל אַגְרִי' זִימְנָא אַחְרִיתָא וּמִשְׁנֵי חַד זִמְנָא תְּקִינּוּ לִיָּה רַבְּנֵי תְּרִי זִימְנָא לֹא תְּקִינּוּ לִיָּה רַבְּנֵי אֲלֵמָא דְאַפִּילוּ לְאִילָא בְּיַבְנָה שְׁהִיָּה חֲסִיד וְלוֹ לְבַדּוֹ הַתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים לְהִיּוֹת נוּטֵל שְׂכָרוֹ מִבְּכוּר בֵּין תָּם בֵּין בְּעַל מוּם אַעפ"כ כִּי אָמַר תָּם הוּא הָוֵה דְשָׁקִיל אַגְרִי' וְכִי מִיְיָתִי לִיָּה לְקַמֵּיהָ כְּמָה זִימְנִין לֹא תְּקִינּוּ לִיָּה לְמִשְׁקֵל מִיָּדִי כִּי הִיכָא דְלָא לְחַשְׁדִּיא כָּל שְׁפֹן בְּדוֹרוֹת שְׁהַדִּינִים רַבְּנֵי מְקוֹלְקָלִים דְּצָרִיכִים לִיְזַהַר דְלָא לִיתוּ לִיָּדֵי חֲשָׁדָא דְעוֹשִׁין מִתְּבִיעָה אַחַת ב' וּג' תְּבִיעוֹת כְּדֵי לְהַרְבוֹת שְׂכָרָם וְהָא דְתַנּוּ אַא"כ הִיָּה מוּמָחָא פְּאִילָא בְּיַבְנָה שְׁהַתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים בְּיַבְנָה לְהִיּוֹת נוּטֵל ד' אִיִּסְרִים לְבַהֲמָה דְקָה וְשִׁשָּׁה לְבַהֲמָה גְּסָה וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא מ"ט וְקָאֵמַר הָאִי דְנִפִּישׁ טִירְחִיָּה וְהָאִי דְלָא נִפִּישׁ טִירְחִיָּה לִיכָא לְמִילָף מִיְיָנִיָּה דְבְּכָל דִּין דְנִפִּישׁ טִירְחִיָּה דְאִית בֵּיהָ כְּמָה תְּבִיעוֹת לִיְטוּל שְׂכָר מְכָל תְּבִיעָה וְתְּבִיעָה כְּפִי הַטּוֹרַח דְאַפְּשָׁר לֹאֵמַר דְּהָתָם שְׂאִי דְטִירְחָה דְדִקָּה וּדְגָסָה יְדוּעַ הוּא וְלִיכָא חֲשָׁדָא אֲבָל בְּמִסְפַּר הַתְּבִיעוֹת וְדָאִי אִיכָא חֲשָׁדָא וְכִינּוּ דְהַמְנַהֲיָגִים עֲשׂוּ קַצְבָּה קַצְבָּה הַשְׁווּ מְדוּתִיהֶם לִיקַח כְּפֹךְ וְכֹךְ מְכָל פְּסָק וּפְסָק דִּין וְאַף עַל פִּי דְדִין אֲחַד נִפִּישׁ טִירְחִיָּה מִדְּחַבְרִי' לְפִי חוּמְרַי הַטְּעָנוֹת וְעוֹנָמָה הַעֲנִין מִיְהוּ צְרִיף לִי עֵינִין עַל קוֹלָא זֹו שְׁנַהֲגוּ בּוֹ לִיקַח מִבְּעֵלֵי דִינִין דְּהֵלֵא לְרַבֵּינוּ תָּם בְּשִׁנּוּיָא קָמָא אִין הִיתֵר אֲלָא מִשָּׁל צִיבוּר וּלְשִׁנּוּיָא בְּתָרָא בְּשֵׁם ר"י אִיכָא לְמִימַר דַּס"ל גְּמִי דְמִבְּעֵלֵי דִינִין פְּשִׁיטָא דְאִסּוּר אֲלָא דְהוֹסִיף לְהַחְמִיר אֲדַרְ"ת דְאַפִּילוּ בְּשָׁל צִיבוּר לֹא שְׂרִי אַא"כ אִין לוֹ כְּמָה לְהַתְּפָרְנִס לְאַפּוֹקִי מַר"ת דְּמַתִּיר מִשָּׁל צִיבוּר אֲפִילוּ הוּא עֲשִׂיר וְקָרְנָא אַע"ג שְׁהִיָּה לוֹ כְּמָה לְהַתְּפָרְנִס כְּדַמְסִיק דְתַהִי בְּאַמְבָּרָא א"ה הִיָּה יְכוּל לִיְטוּל שְׂכָר פִּינּוּ דְלָא לְקַח אֲלָא אַגְר בְּטִיל' דְּמוּכָח וּקְצַת מִשְׁמַע הִכִּי בְּסוּגִיָּא דְסוּף כְּתוּבוֹת דְּפָרִיף מְעִיקְרָא אַקְרָנָא וְהִכִּי עֲבִיד הִכִּי וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְלָמָּא קָרְנָא לֹא ה"ל כְּמָה לְהַתְּפָרְנִס דְאַפְתִּי לֹא יְדַע דְקָרְנָא אַגְר בְּטִילָה הָוֵה שְׁקִיל דְהוּא תַּהִי בְּאַמְבָּרָא וְכו' דְדוּחַק לֹאֵמַר דְּתַלְמוּדָא הָוֵה יְדַע הַמְּסַקְנָא אֲלָא דְלָא סְלִיק אַדְעַתְיָה לְחַלֵּק בֵּין בְּתוֹרַת שְׁוֹחַדָּא.

לְתוֹרַת אַגְרָא וּבֵין אַגְרָא בְּטִילָה דְּמוּכָח לֹא מוּכָח דְּמַדְקָא מְשַׁנֵּי תַלְמוּדָא בְּמִסְקְנָא קָרְנָא בְּטִילָא דְּמוּכָח הָוֵי שְׁקִיל כּו' מִשְׁמַע דְּמְעִיקְרָא לֹא אִסִּיק אַדְעַתְיָה כָּל עִיקָר דְּקָרְנָא הָוֵי לִיָּה כְּמָה לְהַתְּפָרְנִס וְכִינּוּ דְּפִשְׁטָא שֶׁל סוּגִי' דְאִין חִילּוּק בֵּין יֵשׁ לוֹ לְהַתְּפָרְנִס בֵּין אִין לוֹ לְהַתְּפָרְנִס לְעוֹלָם אִסּוּר כָּל שְׂאִינּוּ מִשָּׁל צִיבוּר אִם כֵּן יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּגַם דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת כְּפֹךְ הִיא בֵּין לַר"ת בֵּין לַר"י וְאַעפ"י דְּהַתּוֹסְפוֹת בְּפָרָק עַד כְּמָה כְּתָבוּ דְמָה שְׁנוּהֲגִים עֲכָשְׁוּ לְלַמּוֹד תּוֹרָה בְּשְׂכָר אִם אִין לוֹ כּו' אֲפִשְׁר דְּהִינּוּ דְוּוּקָא לְלַמּוֹד תּוֹרָה בְּשְׂכָר דְלִיכָא חֲשָׁדָא אֲבָל בְּדִינִים דְאִיכָא חֲשָׁדָא אֲפִילוּ אִין לוֹ לְהַתְּפָרְנִס לֹא שְׂרִי אֲלָא מִשָּׁל צִיבוּר וְאִין לִיְיָשֵׁב הַמְנַהֲג דִּישׁ כַּח לְרֵאשִׁי הַקְּהֵל לְתַמּוּן שְׁיַתָּן כ"א כְּפֹךְ וְכֹךְ שְׂכָר בְּעַד הַפְּסָק מִתּוֹרַת הַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר לְצוּרָף שְׁעָה כְּדֵי שְׁיָהִי דִינִים בְּקָהֵל מְזוּמָנִים לְדוּן בֵּין אִישׁ וּבֵין רַעְהוּ דְּהֵלֵא

אין פת בשום תקנה להתיר האיסור וכמ"ש הריב"ש ב"ש ב"ש פ"ה ש"תקנו בחרם המנדה לכבודו שאין נידו נידוי שאין להם פת על זה להתיר האיסור: ונדע דבפ"ק דכתובות קאמרין ומי איכא מידי דמדאורייתא לא הוי גיטא ומשום צניעות ומשום פרוצות שרינון אשת איש לעלמא ומשני אין כל דמקדש אדעתא דרבנו מקדש ואפקיענהו רבנו לקודושין מיניה אמר ליה רבינא תינח דקדוש בכספא קדוש בביאה מאי איכא למימר ומשני שווייה רבנו לבעילתו בעילת זנות וכתבו התוספות תינח דקדוש בכספא דהוי הפקר ב"ד הפקר והוי מעות מתנה כו' ויש לדקדק א"כ למה לן לממר כל דמקדש אדעתא דרבנו מקדש תיפק ליה דרבנו מצי למיעקרא משום דהפקר ב"ד הפקר אלא ונדאי היכא דאיכא עבירה דמקודשת היא בכספא לא מצי רבנו למיעקרא משום הפקר ב"ד אם לא דאמר' כל המקדש אדעתא כו' דהשתא ליכא עבירה מאחר שמתחלה תלה בדעתם במאי דקאמר פדת משה וישאל וכו' מבואר לשם בתו' וא"כ מכ"ש דאין לתקן בתחלה לעשות עבירה ולסמוך אהפקר ב"ד הפקר ותו דווקא התם הוצרכו הקהל לתקן משום צניעות ומשום פריצות אבל פאן מי מצריכנו ליקח ש"כר מבעלי דינים ולמה לא יתנו להם ש"כרם משל צבור והא דכתב תו' בספ"ק דמציעא בד"ה שובר בזמנו דף כ' ונ"ל נראה דתקנת חכמים היא שזוכה משעת חתימה וכו' ולענין איסור נראה דאם עבד בא על בת ישראל קודם בא לידו גט שחרור שפסלה וש"מ גם גבי איסור זכין לו משעת חתימה אע"ג דלא שייך טעם דפרישית מ"מ לא פלוג רבנו ויש פת בידם חכמים לעקור דבר מן התורה עכ"ל נראה דהיינו דוקא פשהתקנה לא ניתקנה על דבר זה בלבד לעבור עבירה אלא תקנוהו בכולל על כל עניינים שעדים חתמי עליו עדין בחתומיו זכין לו התם הוא דאמרין דה"ה לגבי איסור נמי עדים בשעת חתימה זכין לו משום לא פלוג פינון דלא היתה תחלת פנונתם בשעת תקנה לעבור עבירה בלבד וכדאיתא באלפסי סוף פסחים דהנשבע שלא לאכול מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה דה"ל נשבע לבטל את המצנה דלא חלה ובכולל שנשבע שלא לאכול מצה סתם חז"ל לא אסור לאכול בליל פסח וה"ל חז"ל התקנה בכולל דכל התקנת חכמים הנה פשוטה ונדר משא"כ הכא דתחלת התקנה ליקח מפסק פה וכו' היא לעבור עבירה וכן הו' תקנה שאין בנידיי החכם פלום וכל פיוצא בזה דהתקנה הוא לעבור עבירה אין פת בתקנה לעבור עבירה מיהו פל זה בנוטל ש"כר לדון דין אבל נוטל ש"כר בעד הפשרה אין בזה איסור וכן קבלתי וכן נוהגים פל החכמים ובלבד שיקח מזה ומזה בשנה דכשם שפונזהר שלא להטות בדין פה מונהר שלא להטות בפשרה וגם עוד יש היתר לפי דעת הרשב"א שכתב מי שאינו מחוייב להעיד ונוטל ש"כר לילה ולהיות עד אינו בדין זה כמ"ש ב"י בשמו בסוף סי' כ"ח בח"מ ד"ש ללמור מכאן דמי שהולך בדרך לעיר לדון בגיהם שיכול ליטול ש"כר הליכה הפל לפי מה שהוא אדם חשוב: נב דין שכירות רבנות וקבלנות מתנות והספקות תשובה פבר פתב הרמב"ם במשנה אל תעשם עטרה וכו' והתרעם על זה והביא ראיה מהלל הגזקן שהי' חוטב עצים ומר' חנינא בן דוסא שיצאתה בת קול ואמרה פל עולם פנלו גיזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מע"ש לע"ש ומקראן שהי' דין בא"י והנה דלי דוולאה ורב יוסף דהנה דרי ציבי: ועוד הביא ראיה מר' טרפון שהנה מצטער פל ימיו על שהנה נהנה מכבוד התורה במקום שהנה אפשר אליו להציל עצמו בממון וכן יונתן בן עמרם שלא הנה רוצה ליהנות מכבוד התורה: אכן ב"י בי"ד סי' רמ"ו פתב דהר"ש בר צמח בתשובה חלק על דבריו והנה גם

שלא ראיתי אותה תשובה הנה נראה לפע"ד איכא הוכחה מכמה מאמרים רז"ל המורים באצבע שניתן רשות לראש ישיבה ליהנות ולהתפרנס ע"י המתנות כשהיה עני ומותר לו לקבל כ"כ עד שיתעשר: חזא דבפרק אלו נאמרין איתא ר' אבנהו אימנו רבנן עליה למנייה ברישא פיון דחזא לר' אבא דמן עכו דתפיסי ליה בעלי חובות א"ל איכא רבה ופירש"י דנפישו עליה ב"חשהיה צריף ללוות א"ר אבא אית לי רבה חכם גדול וראוי לישוב בראש יותר ממני פדי שיושב והו בראש ונותנין לו מתנות ומעשרין אותו פדי שיהא חשוב וישמעו דבריו פדתני' והפיהן הגדול מאחיו גדלוהו מאחיו ובפ"ג דמענית אילפא ור' יוחנן הנה גרסי באורייתא דחיקו להו מילתא טובא וכו' עד דאתא אילפא מלך ר' יוחנן א"ל אי אותיב מר וגרסי לא הנה מלך מר ופרש"י מלך ר' יוחנן מינוהו ראש הישיבה עליהם מנהג הוא מי שהו ראש הישיבה היו מגדלין אותו משלחן ומעשרין אותו פדאמר לגבי כ"ג בספרא וביומא גדלוהו משל אחיו ובפ"ג פהו משיח ר"ג ור' יהושע הו אזלין בספינתא כו' א"ל עד שאתה מתמי עלי תמה אני על ב' תלמידים שיש להם ביבשה ר"א בן חסמא ור' יוחנן בן גונדא שיודעים לשער כמה טיפין יש ביים ואין להם פת לאכול ובגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש ופי' רש"י פדי שיהיו מתפרנסים בשורה שיתנו להם ואעפ"י שהרמ"ה נחלק אפירש"י לשם ופי' דלאו משום פדי שיהא מתפרנסים אלא משום שהיו חכמים גדולים וכן יש לפרש שהיא דאילפא ור"י דאילפא היה מתרעם.

על שלא נמנה לראש פיון שהיה גדול מר"י ולא משום שיתפרנס מ"מ שהיא דאלו נאמרין א"א אלא כפירש"י ומי לנו גדול מר"ע שנהנה הוא ותלמידיו ממתנת קטיעה בר שלום פ"ק דע"ז ואין ספק דלא נתן להם נכסיו אלא בשביל כבוד תורתן ובפ' הנזר מן המבואר מן שית מילי איעתר ר"ע מן פלבא שבוע כו' וההוא דאלו טרפות דר"א לא שקיל ולא אזיל אמר לא קא בעי מר דאיחזי דכתיב ושונא מתנות יחי' אע"ג דהנה דחיקא ליה שעמא טובא פדאי' בתענית: מדת חסידות היה אכל מדינא ודאי שרי: וראייה ברורה מב' דייני גזירות שהיו נוטלין שכתן מתרומת הלשכה דלחד פירושא דר"ת דמשל ציבור היו נוטלין דשרי אפי' היה להם במה להתפרנס ולאידך פירושא דר"י דלפי שלא היו עסוקים בשום מלאכה ולא ה"ל במה להתפרנס היה נוטל על הצבור לפרנסם ואע"ג דקאמר התם לא רצו מוסיפין להם ופריף לא רצו אטו ברשיעי עסקינן שנוטלין שכתן לדון יותר מכדי חיייהם אלא לא ספקו אעפ"י שלא רצו מוסיפין עליהם אלמא דאסור ליקח אלא פדי סיפוקם בלבד ולא להתעשר אפשר ליישב דדייני גזירות לא היו נתמנים לראשים על הקהל אלא לגזור גזירות בלבד אבל ראש ישיבה שהוא כמו כ"ג ומלך שצריף הוא להיות עשיר פדי שישמעו דבריו שרי לקבל עד שיתעשר ועי"ל אפילו את"ל דדייני גזירות נמי נתמנו לראשים ולראשי ישיבות ולא היו רשאין לקבל פדי שישמעו דבריהם דבלאו הכי היו נשמעים דבריהם ולכן בכדי סיפוקם בלבד היה היתר ולא יותר ונה הטעם אפשר לומר גבי ר' אלעזר וקרנא ור' יוסף ורב הונא דבמה דהו להו קצת מלאכה להתפרנס בכדי סיפוקם לא היו רוצים לקבל יותר להתעשר פדי שישמעו דבריהם מאחר שלא היו צריכים לזה דבלאו הכי היו נשמעי' דבריהם: ובזה התיישב מאי דקשה מהלל הזמן ומר"ח בן דוסא דה"ל פדי סיפוקם והיו נשמעי' דבריהם לפיכך לא קבלו פדי שיתעשרו ועוד נראה לי עיקר דמהלל הזמן אין ראוי' דבשעה.

שְׁהִיָּה חוֹטֵב לֹא הִיא נְתֻמָּה לְנִשְׂיָא וּבְזוּה הַתִּינְיָשׁב דְּלֹא קָשָׁה מְאֹבָא חִלְקִיָּה דְּמַסְכַּת תַּעֲנִית וְרַב יְהוּדָא בְּפָרָק הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻנְשָׁל דְּלֹא ה"ל בְּגֵד לְלִבּוֹשׁ וְלֹא קָבְלוּ מְאַחֲרִים אֲלֵא לְפִי שְׁלֵא נְתֻמְנוּ לְרֵאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹאמֵר בְּכֹלְהוּ מִדַּת חֲסִידוֹת הָוָה אֲבָל מְדִינָא שְׂרִי פְּדִי שְׂיִשְׁמְעוּ דְּבְרֵיהֶם פְּדִלְעִיל וְהָא דְתַנּוּן אֵל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה כּו' הִינּוּ דְאִינוּ לֹאמֵד מִתְחִילָה כ"א פְּדִי לְהַתְגַּדֵּל אוֹ פְּדִי לְהַסְתַּפֵּק מִכְבוֹד הַתּוֹרָה אֲבָל מִי שְׂעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מְאַהֲבָה לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּים לֹא לְתַכְלִית אַחַר יָכוֹל לְקַבֵּל נְתִינּוֹת אֶף לְהַתְעַשֵּׁר וְיִשְׁמְעוּ דְּבְרֵיו וְע"ז נֶאֱמַר וּבִשְׂמֵאלָה עוֹשֵׁר וְכָבוֹד פִּי לֹא שְׂיָהָא עֵיקַר פְּנוּנְתוֹ בְּלִמּוּדוֹ לְהַשִּׁיג עוֹשֵׁר וְכָבוֹד אֲלֵא עֵיקַר פְּנוּנְתוֹ כְּמִי שְׂאוּחֻז דְּבַר בְּיַד יְמִינוֹ בְּכַח לֹא יְהִיָּה אֲלֵא לְאַרְבֵּי יָמִים יוֹם שְׁכָלוֹ אַרְבֵּי אֲבָל הָעוֹשֵׁר וְהַכְּבוֹד יְהֵא טָפַל לְזֶה כְּמוֹ שְׂאוּחֻז דְּבַר בְּיַד שְׂמֵאל שְׂאִינוּ אוּחֻז בָּהּ בְּכַח וְהָכִי תַנְיָא בְּפָרָק קוֹנָם י"ן לְאַהֲבָה אֵת ה' אֲלֵקִיָּה כּו' שְׁלֵא יֵאמֵר אֶדָם אֶקְרָא שְׂיִקְרָאֵנִי חֲכָם כּו' אֲלֵא לִמּוּד מְאַהֲבָה וְסוֹף הַכְּבוֹד לְבֵא כּו' ר"א בַּר צְדוּק אֹמֵר עֲשֵׂה דְבָרִים לְפּוֹעֲלָן וְדַבֵּר בְּהֶם.

לְשִׁמּוֹם אֵל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בְּהֶם כּו' וְהָ דַר"ט אֵינְפָא לְמִימַר פִּינּוּן דְּהֵוָא גְּבָרָא הִנְיָה חוֹשְׁדוֹ בְּגִנְבָה וּבִשְׁבִיל כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ הִנְיָחוּ זֶה לֹא הַתִּירָה תּוֹרָה לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּכָבוֹד תּוֹרָה פִּינּוּן שְׂאֶפְשָׁר לוֹ לְהַצִּיל בְּמִמוֹנוֹ אֲבָל לְהַתְעַשֵּׁר מִכְבוֹד הַתּוֹרָה פְּדִי שְׂיִשְׁמְעוּ לְקוּלוֹ כְּשֵׁהוּא נִשְׂיָא דְהַתִּירָתוֹ הַתּוֹרָה פְּדִרְשֵׁת וְהַפְּהִיּוּ הַגְּדוֹל מְאַחֲיוּ אִין עָלְיוֹ אֲשֵׁם כָּלֵל וְהָכִי מִשְׁמַע מִפִּירֵש"י בְּפָרָק קוֹנָם י"ן אֲכֹן מַהֲדֵי דִיּוֹנְתוֹ בְּן עַמְרָם קָשִׂיא דְּלֹא ה"ל פְּדִי סִפּוּקוֹ אֲלֵא דְאֶף לְהַרְמִב"ם נְמִי קָשִׂיא שְׁהָרִי פִּירֵשׁ הֵהִיא דְרַאב"ש דְּקָרִי אֲנַפְשִׁי הִיְתָה פְּאֲנִיּוֹת סוֹחַר וְכו' פִּר' הַפּוֹעֲלִים דְּשִׂאֲנִי בְּעָלִי מוּמִין בְּגוֹפֵן אוֹ זַקְנִים בְּאִים בִּימִי שְׂאִין תַּחֲבוּלָה לְהֶם אֲלֵא לְקַסַּת מְמוֹן מְאַחֲרִים וְאִם לֹא מַה יַעֲשׂוּ הִיְמוּתוֹ זֶה לֹא צִיּוֹנְתָה תּוֹרָה וּא"כ קָשִׂיא מִיּוֹנְתוֹ דְּהָוָה בְּשִׁנַּת הָרַעֲבוֹן וְלֹא הָוָה לִי שׁוּם תַּחֲבוּלָה לְשִׁתְּפַר בְּשׁוּם דְּבַר דַּאֲל"כ לֹא הִנְיָה עוֹשֵׂה תַּחֲבוּלָה זֹו שְׂעֲשֵׂה וְאִם לֹא הִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּתַחֲבוּלָה זֹו לֹא הִנְיָה מְקַבֵּל מִתְּנּוֹת אֶפְיָלוֹ בְּשִׁנֵי רַעֲבוֹן דְּגָרַע טְפִי מִבְּעַל מוּם וְזָקֵן אֲלֵא בַע"כ דְּמַדּוֹת חֲסִידוֹת הָוָה: שְׂאֵלָה נֶג חֶלֶב שְׁחֶלְבּוֹ גוֹי בִּי"ט רֵאשׁוֹן שֶׁל שְׁבוּעוֹת א"נ חֶלְבּוֹ בְּשִׁבְתָּ שְׁלֶפְנִי אִי שְׂרִי לַעֲשׂוֹת תַּבְשִׁיל מִמֶּנּוּ בִּי"ט רֵאשׁוֹן אוֹ לֹא שְׂרִי אֲלֵא בִּי"ט שְׁנֵי אוֹ אִיסוּר: עוֹ שְׂאֵלָתָ עַל הַדּוֹרוֹן שְׁהוּבָא לְיִשְׂרָאֵל ע"י גוֹי בִּי"ט רֵאשׁוֹן אִי שְׂרִיגִין לִיָּה לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בִּי"ט שְׁנֵי כִי יֵשׁ אוּסְרִין וְיֵשׁ מִתִּירִין בְּכָל אֵלָה וּלְמִיקַל בְּדַבֵּר שׁוּמְעִים לְקַיֵּים מְצַנֵּת שְׁמָחָה בִּי"ט: תְּשׁוּבָה מְזַקְנִים אֲתַבּוֹנֵן שְׁפָה נְהָגוּ מִקְדָּם בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת לְאַסּוֹר הַחֶלֶב שְׁנַחֲלַב בִּי"ט מִשׁוּם נוֹלָד וְכַמ"ש בְּהַגָּה רֵאשׁוֹנָה בְּאִשְׁר"י רֵישׁ בִּיצָה וְז"ל וְחֶלֶב שְׁנַחֲלַב בִּי"ט אֶפְיָלָא אִיסוּר בִּי"ט ל"ש נַחֲלַב לְתוֹף הַקְּדָרָה ל"ש שְׁנַחֲלַב לְתוֹף הַקְּעָרָה מִשׁוּם נוֹלָד וְכֵן אִם נַחֲלַב בְּשִׁבְתָּ הַסְּמוּף לִי"ט אִיסוּר מִשׁוּם הַכְּנָה כּו' ע"ש וְכֵן בְּדוֹרוֹן נְהָגוּ אִיסוּר אֶף לְיִשְׂרָאֵל אַחַר גַּם בִּי"ט שְׁנֵי כַמ"ש בְּסִמָּ"ק לְהַדְיָא בַּהַג"ה ע"ש הַר"פ ע"י שְׁמִי בְּסִי קַצ"ד אֲלֵא דְמִקְרֹב קָמוּ מְקַצְתָּ מוֹרִים וְנָטוּ לְהַקְּל בְּדַבֵּר וְתָלוּ עֲצָמָן בְּתַשׁוּבַת הָרַב מְהַרְש"ל דְּכָתַב לְהַקְּל בְּאֵלָה כְּמִבְּאָר לְשֵׁם בְּסִי ל"ט וְסִי ע"ה וּבְעֲזַרַת הָאֵל נְבָאָר שְׂאִין לְזוּז פְּלָל מִן הַמְּנַהֵג הַקּוֹדֵם וְגַם עֲתָה בְּרוּב מְקוֹמוֹת נְהָגוּ לְאִיסוּר וְזֶה דְלִגְבֵי חֶלֶב פְּתַב מְהַר"ל בְּהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת וְז"ל מְהַר"י סִג"ל הִנְיָה מוֹרָה הִיְתַר לְאַכּוֹל חֶלֶב שְׁנַחֲלַבָה בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל שְׁבוּעוֹת אוֹ בְּשִׁבְתָּ שְׁלֶפְנִי ה' סִינּוֹן ע"י גוֹי לְאַנְכְּלָה בְּיוֹם שְׁנֵי שֶׁל שְׁבוּעוֹת וְאִם דְּה"א בְּהַגָּה אֲשֶׁר"י מִסִּפ' אִז"ג דְּאִין לְדַמּוּתָה לְבִיצָה וְהַטְעַם מִשׁוּם דִּישׁ הִיְתַר לְגַבֵי חֶלֶב אֲמִירַת

גוי משום צער בעל חיים דבהמה ולא אסח דעתיה מיניה משא"כ גבוי ביצה עכ"ל ופשוט דה"ל מבואר דאוסר הקלב ביום ראשון בין שנוחלבה בשבת שלפניו ובין שנוחלבה ביום הראשון ואין לה היתר אלא ביום ב' ונתלה בהגהות אשר"י דכתוב פה להדג' ומשמע להקדיא דבי"ט ב' כיון דאין בו לא משום נולד ולא משום הכנה מותרת ומה שכתוב דאין לדמות לביצה אינו מדברי הגהת אשר"י אלא מדברי מהרי"ל הוא והרב מהרש"ל דחה פשוט הלשון ואמר דמהרי"ל התיר הקלב שנוחלב ביום א' באותו יום גופי' דאין לפרש דלא התיר אלא ביום ב' דא"כ הלא ביצה גופיה שנוולדה בראשון שרי בשני ולמה כת' שאינו דומה לביצה עכ"ד ושאר' ליה מאר' דמ"ש מהרי"ל דאין לדמותה לביצה לא קאי אמ"ש תחלה חלב שנוחלבה ביום ראשון של שבועות ההיא ונדאי דמי' לביצה וכדאיפסקי הלכתא בריש ביצה בב' י"ט ש"ג פרב דאמר נולדה בזה מותר בזה וכ"כ בהגהות אשר"י ספ"ק דביצה וז"ל ואם חלבו גוי וישראל רואהו והביאו דורון לישראל בי"ט ראשון בב' י"ט ש"ג מותר לערב פביצה עכ"ל אלא קאי אנוחלבה בשבת שלפניו דסליק מיני' דהתיר ביום ב' שעל זה אמר דאין לדמותה לביצה וס"ל למהרי"ל דהביצה שנוולדה בשבת שלפניו אסורה אף ביום ב' שהוא י"ט שני וכדמשמע להקדיא במהרי"ל בה' י"ט שכתב דבי"ט שאחר שבת אסור לקנות ביצים מן הגוי גם בליל י"ט שני וטעמא דידי' נראה דס"ל דמ"ש בפר"ק דביצה שבת וי"ט רב אמר נולדה בזה אסור' בזה משום הכנה ואיפסקי הלכת' פנותי' אף בי"ט שני שהוא ב' בשבת אסורה והא דכתב רש"י וז"ל בשבת וי"ט הסמוכין וה"ה לי"ט ושבת עכ"ל לאו למימר דדוקא ביום ראשון שהרי סמוך לשבת הוא דאסור אבל ביום ב' שאינו סמוך לשבת מותרת דנדאי ביום ב' נמי אסורה ולא בא רש"י אלא לבאר שלא נפרש דדוקא שבת תחלה ואח"כ י"ט אבל י"ט תחילה ואח"כ שבת מותרת דליתא וכדמסיק בסוף הסוגיא אלא ר"ל שבת וי"ט הסמוכין וה"ה לי"ט ושבת שגם הם סמוכין אבל לעולם בנולדה בשבת שלפניו אסורה גם ביום שני שהוא י"ט ב' פה ס"ל למהרי"ל והכי משמע להקדיא מדברי הר"ר ירוחם נתט"ו ח"ה אות כ"ב שפסק פה שהרי כתב וז"ל ביצה שנוולדה בי"ט ראשון מותר לאוכלה בי"ט בב' י"ט ש"ג דב' קדושות הן וממ"נ מותר אבל בב' י"ט של ראש השנה אסורה אפילו בי"ט שני דקדושה אחת הן ואם נולדה בי"ט שלפני השבת כגון ביום ו' והוא י"ט אסורה בשבת ואם נולדה בשבת אסורה ביום שלאחריו כגון אם ה'ה י"ט יום ראשון וכן ביום שני אם הוא י"ט כיון שנוולדה בשבת דאין י"ט מכין לשבת ולא שבת לי"ט מן התורה עכ"ל מבואר מדבריו דמחלק בין י"ט ושבת לשבת וי"ט דבשבת וי"ט אפי' אף בשני בשבת אם הוא י"ט משא"כ בשבת וי"ט שאינה אסורה בשבת אא"כ נולדה ביום שני אבל בנולדה ביום ה' מותרת בשבת דהא אף ביום ו' מותרת מכח ממ"נ והיאך תחזור לאיסורא: ואע"ג דהב"י השיג עליו וז"ל ותמהיני היאך כתב וכן ביום ב' אם הוא י"ט דכיון דאם נולדה בראשון מותרת בשני כשנוולדה בשבת למה תיאסר ביום ב' והלא בין שיהיה יום ראשון קודש או שיהיה חול למחרתו שיהיה יום ב' מותר עכ"ל נראה לפע"ד ליישב דהטעם הוא דכיון דביצה זו היתה ראוי' להוליד בשבת שהוא יום דאית ביה נדאי איסור הפנה אם למחר הוא קודש דמשום הכי איסורה גם ביום ראשון השת' אסח לדעתיה מינה ואסורה גם ביום ב' דאעפ"י דיצאה מאיסור הכנה מ"מ חל עליה איסור מוקצה משא"כ בשאר ב' י"ט ש"ג דאינה סמוכה לשבת שלפניו דאינו מסיח דעת' מינה

כִּינּוּן שֵׁשׁ לַה הַיּוֹמֵר מִיַּד בְּיוֹם שְׁנֵי וַרְאִיָּו לְסַבְרָא זֹו מִמ"ש הַתּוֹסֵ' בַּפ' הַמְבִיא (דָּף ל"א)
עַל מַה שֶׁנֶּהְגוּ הָעוֹלָם אִיסוּר בְּנוֹי סוֹפָה כְּשֶׁחָל תְּשִׁיעֵי שֶׁל חַג בַּע"ש שָׁאִין מְסַתְּפִין מִהוּ
בְּשַׁבַּת שֶׁהוּא עֲשִׂירֵי דַה"ט דַּאֲעַפ"י דְּנִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ אִיסוּר מְקַצָּה שֶׁב לַחֹול עָלָיו אִיסוּר
הַכְּנָה וְהוּי כְּעֵין נוֹלָד וְכו' וַא"כ בְּנִדּוֹן דִּינָן אִיכָּא לְמִימַר נְמִי אִיכָּא דַּאֲעַפ"י דְּנִסְתַּלַּק
מִמֶּנּוּ אִיסוּר הַכְּנָה שֶׁב לַחֹול עָלָיו אִיסוּר מְקַצָּה מִטְעַמִּי דַּאֲסַח לְדַעֲתִיה מִינָה כְּדַאֲמַרְן
וְהַשְׁתָּא לַפ"ז דַּס"ל דְּמִהְרִי"ל דְּבִיצָה הַנּוֹלָדָה בְּשַׁבַּת אִיסוּרָה גַּם בִּי"ט ב' שֶׁהוּא שְׁנֵי בְּשַׁבַּת
שְׁפִיר כְּתִב דָּאִין לְדַמּוּתָה לְבִיצָה פִּי' דְּמַה שֶׁהַתִּיר הַחֲלָב שֶׁנֶּחְלַב בְּשַׁבַּת בְּיוֹם ב' בְּשַׁבַּת
אִם הוּא י"ט אִינוּ דוֹמָה לְבִיצָה דַּאִיסוּרָא בַּכַּה"ג מִשּׁוּם דְּבַחֲלָב לֹא אֲסִיחַ דַּעֲתִיה מִינָה כְּמוֹ
כְּבִיצָה שֶׁהָרִי יֵשׁ הַיּוֹמֵר בְּחֲלָב אֲמִירַת לְגוּי מִשּׁוּם צַעַר ב"ח א"כ דַּעֲתוּ עָלֶיהָ תְּמִיד וְאִינוּ
מְקַצָּה דַּעֲתוּ מִמֶּנּוּ כָּל זְמַן שֵׁשׁ לַה הַיּוֹמֵר וּלְפִיכָּהּ בְּיוֹם ב' בְּשַׁבַּת שֶׁהוּא י"ט כִּינּוּן דְּלִית
בִּי אִיסוּר הַכְּנָה דְּשַׁבַּת אִין בּוֹ ג"כ אִיסוּר מְקַצָּה כִּינּוּן דְּלֹא אֲסַח דַּעֲתִי מִינָה מִשְׁא"כ
בִּיצָה דַּאֲסַח לְדַעֲתִיה מִינָה כְּדַפְרִי' כְּנ"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מִהְרִי"ל וּלְפִי ע"ד הַדְּבָר בְּרוּר
וּפְשׁוּט אֲבָל מַה שְׁפִי' הָרַב מִהְרֵש"ל ז"ל דַּמ"ש דַּאִינוּ דוֹמָה לְבִיצָה קֹאֵי אֲמָה שֶׁמַּתִּיר
הַחֲלָב שֶׁנֶּחְלַב בְּיוֹם רַאשׁוֹן גּוֹפָא דְּמַלְבַּד דְּמַחֲתָה דְּבָרֵי וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ פּוֹרְחִין בְּאֹוִיר עוֹד
יֵשׁ לְתַמּוּה דְּמַה טַעַם נָתַן מִהְרִי"ל לֹוֹמַר דַּאִינוּ דוֹמָה לְבִיצָה מִשּׁוּם דְּלֹא אֲסַח דַּעֲתִיה מִינָה
דַּאֲעַפ"י דַּטַּעַם זֶה יִסְפִּיק דַּאִינָה מְקַצָּה מְכַל מְקוֹם קֶשֶׁה הֲלֹא דְמִיָּה לְבִיצָה כִּינּוּן שֶׁנֶּחְלַב
נוֹלָד הַיּוֹם כְּמוֹ בִּיצָה וְעִיקַר הַטַּעַם שֶׁכְּתִב הָרַב דְּלֹא דְמִיָּה לְבִיצָה שֶׁהוּא נוֹלָד דְּשִׁאֲנִי
תְּרַנְגְלוּתְדַאִינָה עוֹמְדוֹת בְּכָל יוֹם לְהוֹלִיד בִּיצָה מִשְׁא"כ בְּחֲלָב דַּעֲזוּ וּפְרָה עוֹמְדוֹת בְּכָל יוֹם
לְחֲלָב טַעַם זֶה לֹא הִזְכִּירוּ מִהְרִי"ל בְּדַבְרֵי וְעִיקַר חֲסַר מִן הַסֵּפֶר וְתוּ קֶשֶׁה דְּבַשַׁבַּת גּוֹפָה
לְמָה לֹא יֵהָא הַיּוֹמֵר לְחֲלָב מִטַּעַם זֶה כִּינּוּן דַּאִינוּ נוֹלָד וּמ"ש הוּא ז"ל שֶׁהָאִיסוּר בְּשַׁבַּת הוּא
מִשּׁוּם מְשָׁקִין שֶׁזָּבוּ הֲלֹא בְּחוֹלָב לְתוֹף הַקְּדוּרָה שֵׁשׁ בָּהּ אֲנֹכֶל לִית בִּיהָ מִשּׁוּם מְשָׁקִין
שֶׁזָּבוּ כְּדֹאֵי בַר"פ חֲבִיּוֹת וַא"כ קֶשֶׁה מְפַנֵּי מַה אִיסוּר בְּשַׁבַּת בְּסַתָּם אֲלֹא וְנִדְאֵי לִיתָא
לְטַעֲמָא שֶׁכְּתִב הָרַב דְּפְשִׁטָּא דַּה"ל נוֹלָד גָּמוּר בֵּין בִּי"ט בֵּין בְּשַׁבַּת עוֹד כְּתִב הָרַב דְּמַה
שֶׁהִבִּיא מִהְרִי"ל רֹאֲיָה מִהֲגַתָּה אֲשֶׁר"י הוּא טַעֲוֹת סוֹפְרִים וְלֹא נִהְיָא דָּאִין לְנוּ לְהַטְעוֹת
כָּל הַסֵּפְרִים בְּכַדֵּי כִּי הִפִּי' שֶׁכְּתִבְנוּ הוּא אֲמַת וְצַדִּיק: מִיָּהוּ בְּעִיקּוֹר הַדִּין דַּס"ל לְמִהְרִי"ל
וּלְהַר"ר יְרוּחִם הַבִּיצָה שֶׁנּוֹלָדָה בְּשַׁבַּת אִיסוּרָה בְּשֵׁנֵי בְּשַׁבַּת אִם הוּא י"ט דַּע"כ כְּתָבוּ עַל
הַחֲלָב דְּלֹא דְמִיָּה לְבִיצָה נִרְאָה שָׁאִין כָּף דַּעַת רַבֵּן הַגָּאוֹנִים אֲלֹא דִין הַחֲלָב וְהַבִּיצָה שְׁוִין
בְּזֶה שֶׁהָרִי הָר"ן בְּרִישׁ בִּיצָה כְּתִב בְּפִירוּשׁ וְז"ל אֲתָמַר שַׁבַּת וִי"ט הַסְּמוּכִין וְה"ה לִי"ט
לְשַׁבַּת וְל"ש שַׁבַּת וִי"ט רַאשׁוֹן וְל"ש שַׁבַּת וִי"ט שְׁנֵי כְּגוֹן שֶׁחָל לְהִיּוֹת י"ט רַאשׁוֹן בְּשַׁבַּת
וְכו' הָרִי לְהַדְיָא דְבִי"ט שְׁנֵי בַב' בְּשַׁבַּת מֵאַחַר דַּאִינוּ סְמוּךְ לְשַׁבַּת אִין בּוֹ אִיסוּר אֲפִילוּ
נוֹלָדָה בְּשַׁבַּת וּבְסִמָּ"ג בְּהַלְכוֹת י"ט כְּתִב וְז"ל וְהִיכָא דַּאִיקְלַע י"ט בְּחַד בְּשַׁבַּתָּא וְאַתְיִילִיד
בְּשַׁבַּתָּא אִיסוּר לְמִיכַל בִּי"ט דַּאֲתָמַר שַׁבַּת וִי"ט רַב אָמַר נוֹלָדָה בְּזֶה אִיסוּרָה בְּזֶה כּו' מְדַכְתֵּב
וְהִיכָא דַּאִיקְלַע י"ט בְּשַׁבַּתָּא מִשְׁמַע לְהַדְיָא דְדוֹקָא בְּחַד בְּשַׁבַּתָּא אִיסוּרָה אֲבָל בְּתָרֵי
בְּשַׁבַּתָּא אִין בּוֹ אִיסוּר דַּאֲל"כ הִכִּי הַל"ל וְהִיכָא דַּאִיקְלַע י"ט בְּתַר שַׁבַּתָּא וְאַתְיִילִיד
בְּשַׁבַּתָּא וְכו' וְק"ל וְהַשְׁתָּא מ"ש הַסֵּמ"ג בַּה' שַׁבַּת וְאַף בְּפִסְחָא וְעֶצְרָתָא וְסוֹכּוֹת אִם הָיוּ
סְמוּכִין לְשַׁבַּת לְפָנֶיהָ אוֹ לְאַחֲרֶיהָ דְּבִיצָה שֶׁנּוֹלָדָה בְּזֶה אִיסוּרָה בְּזֶה אִינוּ אֲלֹא לֹוֹמַר
דְּבִיּוֹם הָרַאשׁוֹן הוּא דַּאֲסוּר כְּדַמּוּכָח לְהַדְיָא בַּה' י"ט וְכֵן מ"ש הַסֵּמ"ג וְשַׁבַּת וִי"ט הַסְּמוּכִין
נוֹלָדָה בְּזֶה אִיסוּרָה בְּזֶה וְכֵן ב' י"ט שֶׁל רַאשׁ הַשְּׁנָה מִשְׁמַע נְמִי דְּלֹא מִיָּרִי אֲלֹא בְּשֵׁנֵי יָמִים

ב'לבד כגון ששי נשבת או שבת וחד בשבתא דומיא דב' ימים טובים של ר"ה אבל ביום
ב' בשבת אם הוא י"ט לית ביה איסורא: ואע"ג דבהגהות ר"פ בסמ"ק לשם פתב בדבר
הנעשה ממילא או שנעשה גם בידים רק שהביא הגוי בשבילו וכו' דבב' י"ט של ראש
השנה וכן משבת לי"ט או מי"ט לשבת אסורה גם ביום ב' אף למוצאי י"ט ב' מותר מיד
וכו' נראה דאפילו את"ל דהסמ"ק אוסר אף ביום שני בשבת אם הוא י"ט אינו אלא
בפירות ודגי' וכינצא בהם דאיכא למגזר משום שמא יעלה ויתלנש הלכך אפילו נעשה
ממילא כגון פירות הנזשרין אסור אפי' בי"ט ב' משא"כ בביצה דליכא הך גזירה דמותר
בי"ט שני בשני בשבת אם נולדה בשבת וזהו טעם דבעל האגודה בפ' אין צדין שאסור
בפירוש עד מוצאי י"ט שני בדבר הנלקוט והניצוד בשביל גוי נאפי' בב' י"ט ש"ג אסור
ליה עד מוצאי י"ט ב' ודלא פהסמ"ג דמתיר בזו וטעמא דידיה לפעד"נ שפוסק כרבינו
יהודא מפרי"ז שפתב המרדכי משמו בפ' בפל מערבין דבדבר אכילה אעפ"י שניצוד
ונלקט בשביל גוי אסור בב' הימים דמתוך שהוא להוט כ"כ גזרינן שמא יעלה ויתלנש
אבל בביצה לא שייך הך גזירה והשתא טעם זה ס"ל נמי להסמ"ק בשבת וי"ט ולחלק
בין פירות לדגים אפילו נעשה ממילא דאסור בשבת וי"ט אפי' ביום שני אם היא י"ט
ולא דמי לביצה דשריא בי"ט שני אם הוא שני בשבת: ועוד נראה דהסמ"ק שפתב בדבר
הנעשה ממילא בשבת דמשבת לי"ט אסור גם בי"ט ב' ואין לו היתר אלא במוצאי י"ט
ב' לא איירי פלל בכה"ג דהיום ב' בשבת הוא י"ט אלא שהי"ט שני הוא ראשון בשבת
והכי מוכח ממה שהעתיק ב"י בא"ח סי' תקט"ו לשון הגהות מיימוני בשם הסמ"ק ונ"ל
אבל בב' י"ט של ר"ה או י"ט שלאחר השבת או לפניו אסור אף ביום ב' אבל במי"ט ב'
מותרים מיד וכו' דמדכתב או לפניו אסור אף ביום ב' בע"כ דמייירי שהשבת הוא יום ב'
של י"ט דאם יום הששי הוא יום ב' די"ט א"א לאסור בשבת דכיון שהותר ביום ו' א"א
שיחזיר ויאסור והשתא מסתמא י"ט שלאחר השבת דקאמר היינו נמי שהשבת הוא יום
ראשון של י"ט והשתא ביצה שנולדה בשבת ליכא למ"ד שתהא אסורה בי"ט ב' אם הוא
ב' בשבת וכדכתב הר"ן בפירוש וכדכתב ב"י ודלא כהר"י ומהרי"ל וכן פסק מהר"מ
איסרלש בהגהות א"ח סי' תקי"ג והשתא דין החלב והביצה שווין דחלב שנהלך בשבת
מותרת ביום ב' די"ט אם הוא ביום ב' בשבת אבל החלב שנהלכה ביום ראשון די"ט
אסורה ביום ראשון גופי' משום נולד וכ"כ הסמ"ג והסמ"ק בהלכות שבת במלאכות
דישה דהא דחולב אדם לתוך הקדרה שיש בה אוקל היינו דווקא בי"ט שהעז עומדות
לאכילה וכאוקל דאיפרת הוא הרי להדיא דבעז העומדות לחלב אסור החלב משום נולד
וכדכתיב בהג"ה אשר"י ריש ביצה וכ"כ במרדכי ובאגודה פ' חביות והר"ן פ"ק דביצה
ומקום מוצאם מדברי התוספות ריש פירק חביות וכו' היא דעת האלפסי לשם דדוקא
בי"ט שרי לחלב לתוך הקדרה ושפן פסק רב האי גאון ואעפ"י שה"ר זרחי' הלוי
והרמב"ן והרשב"א התירוהו אנו בני אשכנזי דנהיגין לפסוק פהסמ"ג והמרדכי וכל
הנמשכים אחריהם שהם בנויים ע"פ דברי התוספות שאנחנו מבני בנייהם אין לנו לזוז
מדבריהם ולהקל במקום שפיר נהגו לאסור וכדמוכח מפשט לשון מהרי"ל ודלא פהרב
מהרש"ל הנלפע"ד אמת וצדק פתבתי להחזיק המנהג הקדום לאסור החלב ביום ראשון
בין שנהלכה בשבת שלפניו בין שנהלכה ביום ראשון גופיה: ועל דבר הדורון ששאלת
הנה בפירק א"צ הארוך רש"י וכתב להתיר לערב מוצאי י"ט הראשון אף לאותו ישראל

שְׁהוּבָא בְּשִׁבְלֵוֹ גַם בְּפָרְק בְּפֶל מְעַרְבִין הָאָרִיף בְּטַעְמָא שֶׁל הֵיתֵר זֶה אָבֵל הַתּוֹ לְשֵׁם וּבִפְּ
א"צ כְּתָבוּ מִשֵּׁם ר"ת וּר"י שֶׁקָּשָׁה עַל פִּי ר"ש"י וְהוֹכִיחוּ דְאִסּוּרִין עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן:
וְהַמְעַיִן בְּדִבְרֵיהֶם יִרְאֶה מִתּוֹכָם דְּדַעַת הַתּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְהוֹכִיחַ דֶּהָא דְבַעֲיָנִין בְּכַדֵּי שְׂעִישָׁה
אֵינוֹ אֶלָּא פְּדֵי שְׂלָא יֵאמֵר לְגוֹי לֵךְ וְלִקְטֵט וְכוּ' וְלֵאפּוֹקֵי מִפִּירֵש"י שֶׁהַטַּעַם הוּא פְּדֵי שְׂלָא
יִהְיֶה מִמְּלֵאכֶת י"ט דְּלִיתָא אָבֵל עֵינְקוֹר טַעְמוֹ שֶׁל אִיסוּר שְׂאֲסֻרוֹהוּ בְּכָל הַב' יָמִים אֵינוֹ
דוֹנָקָא בְּמִקּוּם שְׂעִישׁ לְמַגְזֵר שְׂעִישׁ לְגוֹי לֵךְ וְלִקְטֵט דְּאִי בִּישְׂרָאֵל אַחַר דְּלִיפָּא לְמִיחַשׁ שְׂמָא
יֵאמֵר לְגוֹי לֵךְ וְלִקְטֵט אִיסוּר לְפִי שְׂלָא חִילְקוֹ חֲכָמִים בְּדִבְרֵי שְׂעִישׁ בּוֹ מְלָאכָה גְמוּרָה
בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל אַחַר דְּכִינּוּן דְּאִיסוּר זֶה קַל הוּא בְּעֵינֵי הַמּוֹן עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲשׂוּ הִרְחָקָה יִתְיָרָה בְּאִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא: וְהָכִי מִשְׁמַע לְהִדְיָא מִתּוֹךְ דַּעַת רַבֵּינוּ
יּוֹדָא מִפִּרְי"ז שְׂאִיסוּר לְפִי פִי ר"ת בְּשֵׁנֵי הַיָּמִים אֶפְיִלוֹ לֹא הוּבָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל עֵינְקָר
כַּמ"ש הַתּוֹ בִּפ' א"צ וְהַמְרָדְכֵי פָּרְק בְּפֶל מְעַרְבִין א"כ לְדַעַת שְׂאֵר בְּעֵלֵי תוֹסֶפֶת
וְהַנְּמִשְׁכִּים אַחֲרֵיהֶם דְּלִפִּי פִי ר"ת אֵינוֹ אִיסוּר אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי שְׁהוּבָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל מ"מ
וְדֹאֵי ס"ל דְּאִיסוּר לְכָל אֶדָם כְּמוֹ לר"י מִפִּרְי"ז דְּלֹא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ אֶלָּא בְּמֵאֵי דִפִּי לר"ת
דְּאִיסוּר אִפִּי לֹא הוּבָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל וְהָכִי מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֶ' וְהֵרָא"ש בְּפָרְק כֹּל
כְּתָבֵי שְׂכָתְבוּ וְז"ל נְכָרֵי שֶׁהַדְּלִיק אֶת הַנֵּר מִשְׁתַּמֵּשׁ יִשְׂרָאֵל לְאוּרוֹ וְאִם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל
אִיסוּר מְדַקְאָמֵר אִיסוּר בְּסִתָּם מִשְׁמַע דְּאִיסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל אֶפְיִלוֹ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר וְכוּ' עכ"ל:
וְהָכִי מִשְׁמַע נְמִי מְדַבְּרֵי ר"ש"י בְּפָרְק אֵין צָדִין תְּחַלֵּת דָּף כ"ה וְהַתּוֹ הֶעֱתִיקוּ דְבָרֵיו ג"כ
לְשֵׁם דְּאַלְמָא מוֹכַח מְדַבְּרֵיהֶם דְּלַעוֹלָם אֵין לְחַלּוֹק בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לְאַחַר אֶלָּא בְּתַחוּמֵין
דְּרַבְּנָן אָבֵל בְּאִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא אֵין לְחַלּוֹק כֹּל: וְה"נ מוֹכַח מִמ"ש הַתּוֹסֶ' בְּפָרְק א"צ וּפְרָק
בְּפֶל מְעַרְבִין ע"ש ר"י דְּבִדְבָר שְׂאֵין בְּמֵינוּ בְּמַחְנוּבָר הֵבָא מַחוּץ לְתַחוּם לֹא בְּעֵינֵין בְּכַדֵּי
שְׂעִישׁוֹ דְּלֹא הִחְמִירוּ אֶלָּא בְּדִבְרֵי שְׂעִישׁ בּוֹ מְלָאכָה דֵּה"נ הִקְיִלוּ שְׂמוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר
וְאֶפְיִלוֹ בּוֹ בְּיוֹם עכ"ל דְּקָשָׁה הֵלֵא אִי בְּדִבְרֵי שְׂעִישׁ בּוֹ מְלָאכָה דְּלֹא הִקְיִלוּ שְׂמוֹתָר
לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וּבְתַחוּמֵין הִקְיִלוּ אֵין זֶה הוֹכְחָה כֹּל דְּמָה שְׂאִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל
אַחַר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אֵינוֹ מִשׁוּם שְׂעִישׁ בּוֹ מְלָאכָה אֶלָּא אִיסוּרוֹ מִשׁוּם מוֹקְצָה לְפִי שְׂהִיָּה
בְּמַחְנוּבָר וְאֶפִּי נַעֲשָׂה מִמִּילָא אִיסוּר דְּלֹא עֲדִיף מִשְׂאֵר מוֹקְצָה וְתַדַּע שְׂהִרֵי הֵיכָא דְּלֹא שְׂעִישׁ
מוֹקְצָה כְּגוֹן נֵר שֶׁהַדְּלִיק גּוֹי אוֹ כְּבֵשׁ שְׂעִישׁ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אַעפ"י שְׂעִישׁ בּוֹ
מְלָאכָה גְמוּרָה מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִיָּד הֵיכָא שְׂעִישׁ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמַחְנוּבָר אִיסוּר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּיוֹם שְׂנַתְלֵשׁ אַע"ג שְׂלָא נִתְלַשׁ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי גוֹיִם
וּבַע"כ דְּטַעְמָא מִשׁוּם מוֹקְצָה וְכֵמוֹ שְׂהֵאֲרִיכוּ בְּזֶה הַתּוֹסֶפֶ' בְּפָרְק בְּפֶל מְעַרְבִין בַּד"ה הֵא
וְנִדְאֵי מֵאֲתַמּוֹל נַעֲקָרָה ע"ש וַא"כ מָה זֶה הוֹכְחָה וְרָא' שְׂכָתְבוּ הַתּוֹסֶ' לְהוֹכִיחַ דְּלֹא בְּעֵינֵין
בְּכַדֵּי שְׂעִישׁוֹ לְדִבְרֵי הֵבָא מַחוּץ לְתַחוּם אֶלָּא ע"כ צ"ל דֵּהַתּוֹ ס"ל דְּבְמַחְנוּבָר אִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל
אַחַר אֶפְיִלוֹ בִּי"ט שְׁנֵי וְהַשְׂתָּא הֵיטָה הוֹכְחַת הַתּוֹסֶפּוֹת דְּכִינּוּן דְּמַחְמֵרֵינִין כְּוִלֵי הֵאֵי בְּמַחְנוּבָר
הִחְמִירוּ בּוֹ נְמִי דְבַעֲיָנִין בְּכַדֵּי שְׂעִישׁוֹ בְּמוֹצָאֵי י"ט שְׁנֵי וְלִיכָּא לְמִילָף מִיָּנִיָּה לְדִבְרֵי הֵבָא
מַחוּץ לְתַחוּם דֵּהֶם כִּינּוּן שְׂהִקְיִלוּ בּוֹ שְׂמוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר אֶפְיִלוֹ לְבּוֹ בְּיוֹם ה"נ מוֹתֵר
לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל מִיָּד וַא"צ בְּכַדֵּי שְׂעִישׁוֹ: הִנֵּה דֵּהַפְּשֵׁט דְּבָרֵי הַתּוֹ דְּבְמַחְנוּבָר לֹא חִילְקוֹ כֹּל
בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל אַחַר וְהָכִי מִשְׁמַע לְהִדְיָא מְדַבְּרֵי הַר"ן בְּפָרְק כֹּל כְּתָבֵי וּפְרָק
הַשּׁוֹאֵל וּפְרָק א"צ וְכ"כ הַרְמַב"ן בִּפ' מְלַחְמוֹת בִּפ' א"צ גַּם הַר"פ בְּהַגְהָת הַסֵּמ"ק כ"כ
בִּפ' וְכ"כ הַמְרָדְכֵי פ' בְּפֶל מְעַרְבִין וְהַפֵּל בּוֹ בַּה' י"ט וּמ"ש הַתּוֹסֶפּוֹת בְּפָרְק א"צ וְהִנֵּה

הטעם שָׁמָא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ אֶסּוּרִין עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן וְכוּ' אִין זֶה עֵיקַר הַטַּעַם לְמַה שְׁאֲסֻרוֹהוּ בִּי"ט שְׁנִי.

אֵלָּא מְזַה בָּאוּ לְהוֹכִיחַ דְּמַה שְׁאֲסֻרוֹ לְעֵרֵב בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ הֵינּוּ לְעֵרֵב מוֹצָאֵי הָאֲחֵרוֹן דְּלֵא כַפִּי רַש"י דְּכִינּוֹן דְּאִיסוּר בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ אֵינְהָ אֵלָּא מִטַּעַם חֲשִׁישָׁא שְׁלֵא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ אִי אֵיתָא דְלֵא אֲסֻרוֹהוּ רַק בְּמוֹצָאֵי י"ט הָרֵאשׁוֹן אַפְתִּי אֵית לֶן לְמִיחָשׁ שְׁמָא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ פְּדִי לְאַכּוֹל מִהֶן בְּשְׁנֵי וְלֵא מְהַנִּי לֶן מִיַּדִּי מַה שְׁאֲסֻרוֹהוּ בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ אֵלָּא וְנִדְּאֵי בְּלֵאוּ הֵכִי אֲסֻרוֹהוּ עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן מְשׁוּם דְּהִתְחַמְרִי בְּמִלְאָכָה דְּאוֹרְיִיתָא וְהִשְׁתָּא מְהַנִּי לֶן מַה שְׁאֲסֻרוֹהוּ נְמִי בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ מִחֲשִׁישָׁא שְׁלֵא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ: אָמְנָם בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש פ' א"צ צל"ע שְׁפָתַב פִּירֵש"י וְמַה שְׁהִקְשָׁה עָלָיו ר"ת ופ'י בע"א וְאָח"פ פְּתַב וּלְפִי רַש"י אֲסוּר לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ שְׁלֵא יִהְיֶה מְמַלְאָכַת י"ט אֲבָל לְפִר"ת שְׁפִי מְשׁוּם שְׁמָא יאמר לגוי לְהִבִּיא בִּי"ט שְׂיַאכַל לְעֵרֵב מִיַּד מְסַתְבָּר שְׁמוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר מִיַּד וְלֵא חֲיִישִׁינּוּ שְׂיַאמַר לְגוֹי לְהִבִּיא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל אַחַר דְּאִין אָדָם חוּטָא וְלֵא לֹו וְהָא דְלֵא קְאָמַר וּמוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר מִיַּד כְּדַקְאָמַר גַּבִּי בָּא מְחוּזַן לְתַחוּם פִּינּוֹן דְּבוּ בֵּיּוֹם אֲסוּר לְכָל בְּשִׁבִיל שְׁעָה מוּעֶטַת דְּבְכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ לֵא חֲשׁ לְהֶאֱרִיף עכ"ל דְּלִכְאוּרָה נִרְאָה דְּפוּסְק דְּלִישְׂרָאֵל אַחַר מְוֹתָר מִיַּד כְּשִׁיזָא מְפָלֵל אִיסוּר מְוֹקְצָה דְּהֵינּוּ בְּלִיל שְׁנִי וּא"צ בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ דְּלִיכָא לְמִיחָשׁ בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר לְשְׁמָא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ אֵלָּא דְּלִפִּי זֶה קְשָׁה טוּבָא הָא דְּכַתְבַּב בְּשִׁבִיל שְׁעָה מוּעֶטַת וְכוּ' דְּכִינּוֹן דְּלֵאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל אֲסוּר עַד מוֹצָאֵי י"ט וְעַד בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ א"כ חֲלוּק יוֹם שְׁלָם וְיוֹתֵר יֵשׁ בֵּינֵיהֶם וְאָף עַל גַּב דְּבַהּוּבָא בִּי"ט ב' מִן הַמְּחֻבָּר אֲסוּר אָף לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בּוּ בֵּיּוֹם וּבְכִי הָאִי גִּוּוֹנָא אִין חֲלוּק בֵּינֵיהֶם פִּי אִם בְּשְׁעָה מוּעֶטַת מ"מ פִּינּוֹן דְּבַהּוּבָא בֵּיּוֹם רֵאשׁוֹן יֵשׁ חֲלוּק בֵּינֵיהֶם יוֹם שְׁלָם וְיוֹתֵר ה"ל לְתַלְמוּדָא לְהֶאֱרִיף וְלוֹמַר דְּמוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר מִיַּד וְע"כ נִרְאָה דְּאָף לְהֵרָא"ש אֲסוּר גַּם לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בִּי"ט שְׁנִי דְּבְמִלְאָכָה גְּמוּרָה לֵא חֲלוּקוֹ חֲכָמִים כְּדִלְעִיל אֵלָּא שְׂאִיסוּר בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ לֵא חַל אִישְׂרָאֵל אַחַר פִּינּוֹן דְּלִיכָא חֲשִׁישָׁא בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר שְׁמָא יאמר לגוי לָהּ וְלִקְטוּ וְנִיחָא הִשְׁתָּא הָא דְּכַתְבַּב בְּשִׁבִיל שְׁעָה מוּעֶטַת כּוּ' וְעַל דְּרָף זֶה הֵם דְּבַרִּי הַטּוֹר בְּסִימָן תַּקְט"ו שְׁפָתַב דְּלֵר"ת אֲפִילוּ בְּשְׁנֵי ש"ג אֲסוּרִין עַד מוֹצָאֵי י"ט שְׁנִי בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ וְכוּ' וְדוֹנְקָא לְאוֹתוֹ שְׁהוּבָא בְּשִׁבִילוֹ אֲבָל לְאַחֲרִים מְוֹתָרִים מִיַּד בְּלִילָה עכ"ל דְּרַצוֹנוֹ לּוֹמַר דְּלְאַחֲרִים מְוֹתָרִים מִיַּד בְּלִיל מוֹצָאֵי י"ט ב' וְאִין צְרִיף לְהִתְמַתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ וְאֵע"ג דְּכַתְבַּב ע"ז וְכֵן דְּבַר הַנִּיצוּד מְאֵלְיוֹ אוּ פִּירוֹת שְׁנָשְׂרוּ מְאֵלֵיהֶן אֲסוּרִין בּוּ בֵּיּוֹם וּבְלִילָה מְוֹתָרִין מִיַּד עכ"ל וְהֵתָם בְּלִילָה שְׁל י"ט שְׁנֵי מְוֹתָרִין מִיַּד וּמְשַׁמַּע מְדְכַתְבַּב וְכֵן דְּבַר הַנִּיצוּד וְכוּ' דְּבַרִּישָׁא בְּדִין מְחֻבָּר נְמִי בְּלִילָה מִיַּד בְּמִי"ט רֵאשׁוֹן מְוֹתָרִים לִיתָא אֵלָּא לֵא פְּתַב וְכֵן דְּבַר הַנִּיצוּד וְכוּ' אֵלָּא לְעַנְיָן זֶה דְּבַדְּבַר הַנִּיצוּד מְאֵלְיוֹ וְכוּ' נְמִי מְוֹתָרִין בְּלִילָה מִיַּד וְאִין צְרִיף לְהִתְמַתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ אֲבָל הָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא דְּבַרִּישָׁא בְּמְחֻבָּר שְׁהוּבָא בְּשִׁבִילִישֵׁר' אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּכָל ב' הֵימִים וְכֵן אִם תְּלַשְׁן הַגּוֹי לְצַרְכוֹ וְשׁוּב הִבִּיאֵן לֹו כְּףֵי הַדִּין דְּאֲסוּר בְּב' הֵימִים וּמוֹתָרִין מִיַּד בְּלִילָה וְא"צ לְהִתְמַתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ בְּכָל דְּבַר הַנִּיצוּד מְאֵלְיוֹ אוּ פִּירוֹת שְׁנָשְׂרוּ וְאִין אֲסוּרִין רַק בּוּ בֵּיּוֹם וְזֶהוּ שְׂדִקְדָק בְּדְבַרִּי שְׁכַת' וְכֵן דְּבַר הַנִּיצוּד מְאֵלְיוֹ אוּ פִּירוֹת שְׁנָשְׂרוּ מְאֵלֵיהֶן אֲסוּרִין בּוּ בֵּיּוֹם וּבְלִילָה מְוֹתָרִים מִיַּד וּבְתַחֲלַת דְּבַרִּי לֵא פְּתַב אֲסוּרִין בּוּ בֵּיּוֹם אֵלָּא דְּבַרִּישָׁא אֲסוּרִין כָּל ב' הֵימִים וְלֵא פְּתַב וְכֵן דְּבַר הַנִּיצוּד מְאֵלְיוֹ וְכוּ' אֵלָּא דְּשׁוֹיִן הֵן בְּעַנְיָן זֶה דְּמוֹתָרִין מִיַּד בְּלִילָה וְלֵא צְרִיף לְהִתְמַתִּין פְּדִי שְׂיַעֲשׂוּ אֲבָל הָא

כדאיִתָּא וְהָא כדאיִתָּא בְּרִישָׁא קְאָמַר דַּא"צ כְּדִי שְׂעֵשׂוּ בְּמוֹצָאֵי י"ט ב' וּבְדַבְרֵי הַנִּיצוּד
מֵאֲלוֹ קְאָמַר דְּאִין צְרִיךְ כְּדִי שְׂעֵשׂוּ בְּמִי"ט א' וְאֵע"ג דְּמַהֲרָא"י בַּת"ה, סִי' ע"ח תְּפֻס
בְּפִשְׁטוּת לְדַעַת הָרָא"ש אֲלִיבָא דַר"ת דְּבַמְחֻנְבָּר מְוַתֵּר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר מִיָּד בְּלִיל י"ט שְׁנֵי
וְלֹא כְּדַעַת הָר"פ שְׂבַסְמ"ק וְהָכִי מִשְׁמַע בְּדַרְשׁוֹת מְהַרְי"ל בַּה' י"ט שְׁכַת' וְלֹא נִהְיִינוּ כְּדַעַת
הָרָא"ש דְּכַתְּבַת דְּגַם נִיצוּד וְנִתְלַשׁ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל זֶה מְוַתֵּר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בִּי"ט שְׁנֵי עַכ"ל
אֲנִכִי לַפַּע"ד פְּתַבְתִּי דְּדַעַת הָרָא"ש כְּדַעַת הָר"פ וְהִיא דַעַת הַתּוֹס' וְכֹךְ הִיא דַעַת הַטּוֹר
וּכְדַפְרֵי לְאַסּוֹר דּוֹרְן שְׁהוּבָא לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל ב' הַיָּמִים אַף לְיִשְׂרָאֵל אַחַר וְכֹךְ הַמְנַהֵג מִקְדָּם
בְּכָל הַמְקוֹמוֹת וְקַהֲלוֹת אֲשֶׁר־נִזְוִי: וּמָה שְׁכַתְּבַת מְהַרְשֵׁ"ל לְהַתִּיר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּלִיל שְׁנֵי
לְאַחַר כְּדִי שְׂעֵשׂוּ וְעֵיקַר סְבָרְתוֹ דְּבִישְׂרָאֵל אַחַר לֹא שְׂיִיךְ לְמַגְזֵר לְשָׂמָא יֹאמַר לְעוֹבְדֵי
כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָךְ וְלִקְט כּו' לִיתָא לְהָאֵי מְלִתָּא דְּכַבֵּר בְּיֶאֱרָנוּ דְּטַעְמָא דְּשָׂמָא יֹאמַר
לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָךְ וְלִקְט אֵינוֹ אֱלָא טַעַם מְפָנִי מָה אֲסַרוּהוּ כְּדִי שְׂעֵשׂוּ אֲבָל מָה
שְׂאֲסַרוּהוּ בִי"ט עֲצָמוֹ אֵינוֹ דְּוּנְקָא מְפָנִי זֶה דְּאַפִּי הִיכָא דְּלֹא שְׂיִיךְ לְמִינַחֵשׁ שְׂמָא יֹאמַר
לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָךְ וְלִקְט פְּגוֹן בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר נְמִי אֲסַרוּהוּ בְּכָל ב' הַיָּמִים דְּכַדְבָּר
שְׂנַעְשׂוּ בּוֹ אִסּוֹר דְּאוֹרֵיִתָּא לֹא רְצוֹ לְחַלְק בִּי אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל אַחַר וּכְדַפְרֵי וְרֵאֲוִי
בְּרוּרָה לְזֶה מְדַמְחֵלַק תְּלַמוּדָא גְּבִי חוּץ לְתַחוּם בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל אַחַר מְפָלַל
דְּבַמְחֻנְבָּר אֵין לְחַלְק וְכִמוֹ שְׁפִי הוּא בְּפִירוּשׁוֹ וְתו' פֶּרֶק א"צ תַּחֲלַת דָּף כ"ה הַנּוֹפְרֵתוֹ
לְעִיל וּמָה שְׁכַתְּבַת מְהַרְשֵׁ"ל וְאָמַר דְּאִין זֹו רֵאֲוִיָּה דְּגְבִי תַחוּמִין שְׂרִי לְיִשְׂרָאֵל אֲפִי בִי"ט
רֵאשׁוֹן וּבַמְחֻנְבָּר אֲסוֹר לַכ"ע בִּי"ט רֵאשׁוֹן מְשׁוּם מְוַקְצָה וּמָה שְׁמוֹתֵר בְּיוֹם ב' אֵין בּוֹ
חַדוּשׁ דְּלָמָא יְהֵא אֲסוֹר שְׁהָרִי אֵין בּוֹ מְשׁוּם צַד לְאִסּוֹר עַכ"ל אֵין זֶה פְּלוּם דְּהָא וְדָאֵי
חַדוּשׁ גְּדוּל הוּא שְׂיֵהָא מְוַתֵּר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּיוֹם ב' שְׁהָרִי ר"י מְפָרִי סְבִירָא לִיהָ דְּאֲסוֹר
בְּב' הַיָּמִים אַף עַל פִּי שְׁלֵא הוּבָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל כְּלָל כָּל שְׁפָן הִיכָא שְׁהוּבָא בְּשִׁבְלֵי
יִשְׂרָאֵל דִּישׁ לְאַסּוֹר לְכָל יִשְׂרָאֵל וְה"ל לְתַלְמוּדָא לְאוֹרוֹנֵי דְּשְׂרִי לְיִשְׂרָאֵל אַחַר פִּי הִיכָא
דְּאַשְׁמוּעִינִין גְּבִי חוּץ לְתַחוּם עוֹד כְּתַב מְהַרְשֵׁ"ל דְּלַהֲסַמ"ג שְׁעִירֵב טַעְמוֹ שְׁל רש"י בְּדַבְרֵי
ה"ג הַחוּלְקִים עַל רש"י הוּא מְפָנִי שְׁגָם הַה"ג תּוֹפְסִים טַעְמוֹ שְׁל רש"י לְאַסּוֹר לְיִשְׂרָאֵל
אַחַר בְּמוֹצָאֵי י"ט רֵאשׁוֹן בְּכְדִי שְׂעֵשׂוּ וְהָאֲרִיף עַל זֶה וְתִמְנָה דָּאֵם כְּךָ הוּא דַעַת הַסְּמ"ג
הָרִי קִשָּׁה לְדַעַתוֹ דַּלְר"ת וְר"י שְׁדַחוּ פִי רש"י מִפְּחָהָ דַּתְנָן הַמְּבַשֵּׁל בְּשַׁבַּת בְּשׁוּגַג יֹאכַל
וְכו' יֹאכַל כּו' דְּאַמְאֵי יֹאכַל הָרִי נִהְיָה מְמַלְאֲכַת שַׁבַּת כּו' לְדִידְהוּ נְמִי קִשָּׁה פִּינוֹן שְׁגָם הֵם
תּוֹפְסִין טַעְמוֹ שְׁל רש"י אֱלָא הָעֵיקַר הוּא דְּהִגָּה וְר"ת וְר"י וְהַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרֵיהֶם אֵינָם
תּוֹפְסִים טַעְמוֹ שְׁל רש"י כָּל עֵיקַר וְהַסְּמ"ג לֹא בָּא פִי אִם לִיִּשְׁבַּת הָךְ דִּירוּשְׁלָמִי דְּפֶרֶק
פִּירָה ע"פ ה"ג וְר"ת וְר"י וְלִכְּן פִּי הַסְּמ"ג דְּהָא דָּאֵי בִירוּשְׁלָמִי דְּטַעַם בְּכְדִי שְׂעֵשׂוּ הֵינּוּ
שְׁלֹא יִהְיֶה מְחַמַּת שַׁבַּת פְּלוּם אֵין זֶה עֵיקַר הַטַּעַם דְּוַדָּאֵי עֵיקַר הַטַּעַם הוּא שְׁלֹא יֹאמַר
לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָךְ וְלִקְט כּו' וְהִירוּשְׁלָמִי לֹא אֲתָא אֱלָא לְבָאֵר מְפָנִי מָה חֲשָׁשׁוּ
חֲכָמִים שְׂיֹאמַר לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לָךְ וְלִקְט וְשְׂעֵשְׂהָ אִסּוֹר וְאָמַר שְׁחָשָׁשׁוּ זֹו הִיא
לְפִי שְׁמֵרוּיִחַ בְּמַעֲשֵׂה י"ט הַנַּעֲשִׂית בְּשִׁבְלֵי שְׁהָרִי נִהְיָה בַּה' בִּי"ט לְפִיכָךְ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא
יֹאמַר לָךְ וְלִקְט וְכו' וְהַמְעַיִן בְּדַבְרֵי הַסְּמ"ג וּבְלִשׁוֹנוֹ יִרְאֵה מְבֹאֵר בְּפִשְׁטוּת כְּדַפְרֵי וְלֹא
כְּדַבְרֵי מְהַרְשֵׁ"ל ז"ל מְסַקְנָא דְּמִלְתָּא שְׂאִין לְהַקֵּל וּלְבַטֵּל מְנַהֲגִים עַפ"י פְּסַק מַהֲרָא"י
מְנוּחָתוֹ כְּבוֹד שְׁהֵם כְּדַבְרֵי הַסְּמ"ק הַמְּפֹרְשִׁין לְאִסּוֹר וּכְדַכְּת' הַמְּרַדְכִי בַּפ' בְּכָל מְעַרְבִין
וְהָאֲגוּדָה פ' א"צ וּכְדַמְשַׁמַּע פֶּשֶׁט דְּבָרֵי הַתּו' וְהָרָא"ש וְכַהֲסַפְמַת הָרַמְבַּ"ם וְהָר"ן דְּבַמְלָאָה

גְּמוּרָה אֵין לְחֵלֶק בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל וְלִישְׂרָאֵל אַחַר וּכ"כ ה' הַמַּגִּיד לְדַעַת הַרְמַב"ם וְרַש"י וְהַרְמַב"ן פ"ו מ'ה' שְׁבַת הַלֵּכָה ה' וְכַן פֶּסֶק מֵהַרְמ"א בְּהַגְהוֹתָיו תַּחֲלַת ס' תַּקט"ו וְהַרְבֵּי מֵהַרְש"ל פֶּתַח ג"כ שְׁחֵלֶק עָלָיו אֶחָד מִן הַחֲכָמִים וְכִּי הוּא הָעֵינָר פְּדַבְרֵי הַחֹלֶק וְכַדְפְּרֵי מִיְהוּ פְּשׁוּיָּמָן אוֹרְחִים פֶּתַח מֵהַרָא"י דִּישׁ לְהַקְל ע"ש וְהַב"י הִקְשָׁה עָלָיו מִתְלַמוּד עָרוּף בַּפ' בַּפֶּל מְעַרְבִין שְׁאֶסוּר לְכָל בְּנֵי הַבַּיִת בְּשָׁבִיל פְּשֻׁבָּא בְּשָׁבִיל ב"ה וְהָאֵרִיף בְּזֵה וּלְפַע"ד דְּנוֹדָאֵי מוֹדָה מֵהַרָא"י דְּלֹאוֹתוֹ ב"ה שְׁהוּבָאוּ בְּשָׁבִילוֹ אֶסוּר לְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וְאֵין חֵילוּק בֵּין זֵימָן אוֹרְחִים לְלֹא זֵימָן וְאֶדְרַבָּא לְהַחְמִיר טְפֵי בְּזֵימָן אוֹרְחִים שְׁמָא יֹאמֵר לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת לָךְ וְלִקְטַת וְהִבִּיא וְכו' גַּם הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה פֶּתַח דְּבָכָל אוֹכְלֵי שְׁלַחְנֵנוּ יֵשׁ לְגִזְרֵי שְׁמָא יֹאמֵר לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת כּו' וְכִי הִבִּיא הָאֵגוּר וְלֹא אָמַר מֵהַרָא"י לְהַקְל לִישְׂרָאֵל גְּבֵי אוֹרְחִים אֲלֵא הִיכָא שְׁהַבְעַל הַבַּיִת אַחַר זֵימָן אוֹרְחִים לְבֵיתוֹ וְקָבְעוּ לִיהֵ הַף דּוֹרוֹן שְׁהוּבָא בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל זֵה אֲזִי שְׂרִי לִישְׂרָאֵל אַחַר שְׁזֵימָן אוֹרְחִים וְעוֹד נִרְאָה דְּהַחְמִי' לְעַצְמוֹ פְּדַבְרֵי הַסְּמ"ק וְדַעַמְי' הַמְּפִנְרִשִׁין לְאִסוּר אַף בְּאוֹרְחִים תַּע"ב כִּי כֵן נִרְאָה פְּשׁוּט בְּכָל הַמְּפִרְשֵׁי שְׁהִבִּיא דְּבַר הַתו' דְּאֵין מְחַלְקִין פֶּלַל בְּאִסוּר דְּאוֹרְחִיָּתָא בֵּין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל לִישְׂרָאֵל אַחַר בְּשׁוּם דְּבַר אֲבָל לְאַחֲרִים אֵין לְהַחְמִיר כ"כ אֲלֵא כְּמוֹ שְׁפֶסֶק לְהַקְל לִישְׂרָאֵל אַחַר וְדוֹנוּקָא שְׁאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל אַחַר זֵימָן אוֹרְחִים וְכַדְפְּרִישֵׁי הַנִּרְאָה לְפַע"ד פְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי שְׁמִי אֲנִכִי הַקְטָן וְהַצְעִיר יוֹאֵל בְּלֹא"א מוֹהַר"ר שְׁמוּאֵל ז"ל ה"ה: שְׁאֵלָה נֶד הַלֵּכָה לְמַעֲשֵׂה בְּבִשְׂרֵי הַרְבֵּה מְלוּחַ שְׁלֹאֲחַר הַדְּחָה הָאֶחָרֹנָה חֲזָרוּ וּמְלַחֲמוּ בְּמַלְיָחָה קָצַת בַּע"פ וְשְׁמוּם בְּפִלִי וּבְתוֹף הַפֶּסַח לְקַחוּ מִשֶּׁם בְּשֶׁר וְחֲזָרוּ וְהִנִּיחוּ עָלָיו חֲתִיכָה אַחַת וְאַחַר כֶּף מְצָאוּ עַל אוֹתוֹ חֲתִיכָה חֲטָה אַחַת מֵהַמִּשְׁפָּט הַבְּשֶׁר שְׁבַפְלֵי כִי רַבּוּ הַדְּעוֹת וְנִחְלָקוּ בּוֹ הַרְאִשׁוֹנִים וְהָאֶחָרֹנִים: תַּשׁוּבָה תַּחֲלָה נִבְאָר דִּין מְלִיחָה בְּשֶׁר אִסוּרִין וּמִתּוֹכּוֹ יִתְבַּרֵר הַדְּבַר וְיִתְלַבֵּן שְׁאוֹלוֹתֵינוּ שְׁנִינוּ בַּפַּג"ה יָרֵךְ שְׁנַתְבַּשֵּׁל בְּהַ ג"ה אִם יֵשׁ בְּהַ בַּנ"ט הָרִי זֹו אֶסוּרָה אָמַר שְׁמוּאֵל לֹא שָׁנוּ אֲלֵא שְׁנַתְבַּשֵּׁל בְּהַ אֲבָל נִצְלָה בְּהַ קוּלְחָה וְאוֹכְלֵי עַד שְׁמַגִּיעַ לַגִּיד: אֵינִי וְהָאֵמַר רַב הוֹנָא גְּדִי שְׁצֵלָאוּ בְּחֵלְבוֹ אֶסוּר לְאַכְלוֹ אִפִּי מְרִישׁ אֲוִנְיָה שְׁאֵנִי חֵלֶב דְּמַפְעָפַע וּבְחֵלֶב אֶסוּר וְהָאֵמַר רַבֵּה בַב"ח עוֹבְדָא הֵנָּה קַמִּיָּה דַר' יוֹחָנָן בְּכַנְיָשְׁתָּא דְּמַעוֹן בְּגְדֵי שְׁצֵלָאוּ בְּחֵלְבוֹ וְאַתּוֹ וְשִׁינְלוֹהוּ לַר"י וְאָמַר קוּלְחָה וְאוֹכְלֵי עַד שְׁמַגִּיעַ לְחֵלְבוֹ הֵנָּה הֵנָּה רַב הוֹנָא בַר יוֹדָא אָמַר פּוֹלְיָא בְּחֵלְבָה הֵנָּה רַבִּין בַר רַב אֲדָא אָמַר פְּלִבִּית בְּאִילְפַס הֵנָּה וְאַתָּא וְשִׁינְלוֹהוּ לַר"י וְא"ל לְקִטְעָמִי קַפִּילָא אַרְמָאָה: וְתוֹ אֵיִתָּא הַתָּם הֵנָּה אֶטְמָהֶתָּא דְּאִמְלִיחוּ בִי ר"ג בְּגִידָא נְשִׂיא רַבִּינָא אֶסוּר רַב אַחָא בַר רַב אֲשִׁי שְׂרִי אֲתִי שְׁיִינְלוֹהוּ מַר בַר רַב אֲשִׁי א"ל אַבָּא שְׂרִי א"ל רַב אַחָא בַר רַב לְרַבִּינָא מְאִי דַעֲתִיף דְּאָמַר שְׁמוּאֵל מְלוּחַ ה"ה פְּרוּתַח פְּבוּשׁ הָרִי הוּא כְּמַבּוּשָׁל וְהָאֵמַר שְׁמוּאֵל לֹא שָׁנוּ אֲלֵא שְׁנַתְבַּשֵּׁל בְּהַ אֲבָל נִצְלָה בְּהַ קוּלְחָה וְאוֹכְלֵי עַד שְׁמַגִּיעַ לַגִּיד וּכ"ת מְאִי פְּרוּתַח דְּקָאֵמַר פְּרוּתַח דְּמַבּוּשָׁל וְהָא מְדַקְאֵמַר פְּבוּשׁ ה"ה כְּמַבּוּשָׁל מְפִלֵל דְּרוּתַח דְּצִלִי קָאֵמַר קְשִׂיא וְתוֹ אִי הַתָּם הֵיכָא פְּזִיִּתָּא דְּתַרְבָּא דְּנַפְל בְּדִיקוּלָא דְּבִישְׂרָא סְבַר רַב אֲשִׁי לְשִׁיעוּרִיָּה בְּמֵאִי דְּבַלַע דִּיקוּלָא א"ל רַבִּנָן לְרַב אֲשִׁי אֲטוֹ דְּהִיִּתְרָא בַלַע דְּאִסוּרָא לֹא בַלַע וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' הֵנָּה פְּחוּשׁ הֵנָּה מַפְר"ת פְּחוּשׁ הֵנָּה וְלִכְּוֹ שְׂרִי דְּחֵלֶב פְּחוּשׁ אֵינוֹ מְפַעְפַע וְעוֹד י"ל פְּחוּשׁ הֵנָּה וְיֵשׁ בּוֹ מְעַט חֵלֶב וּבְטַל בַּס' עַכ"ל וְהֵנָּה לְפִי תִּירְזָן רַאשׁוֹן לֹא הַזְכִּיר שִׁיעוּרֵי ס' לְגַבִּי פְּלִי וּבְכַחוּשׁ אֲזַלִּינוּ לְקוּלָא אִפִּי אֵין בּוֹ ס' אֲבָל בְּשׁוּמָן אֲזַלִּינוּ בְּתַר חוּמְרָא וְאַפִּי יֵשׁ בּוֹ אֶסוּר פְּנִלָה דְּשְׁמָא הַרְבֵּה מִתְכַּנְּס בְּמַקּוּם א' כְּסַבְרַת הָרָא"ה שְׁהִבִּיא הָר"ן וְהִיא דַעַת הַר"ר

יואל הלוי ממיץ בש"ד: אָבֵל לְפִי תִירוֹץ הַשָּׁנִי דְבַצְלִי מִשְׁעָרֵינִין בִּס' הִנֵּה אֵיפְכָא דְבִשְׁוֹן
אֲזֵלִינִין לְקוּלָא לְהַתִּיר בְּדֵאִיפָא ס' וּבְכַחוּשׁ אֲסוּר הֵיכָא דְלִיפָא ס' וְהִשְׁתָּא לְפִי תִירוֹץ הַב'
אִין חִילוּק בֵּין כַּחוּשׁ לְשִׁמּוֹן דְלַעוּלָם מְפַעְפַע מִיְהוּ נִרְאָה דְדוֹקָא בְּאִיסוּר חֵלֵב הַכֹּל מְפַעְפַע
אָבֵל בְּאִיסוּר גִּיד אִינוּ מְפַעְפַע פְּדִמְשֵׁנִי מְעִיקְרָא חֵלֵב דְמְפַעְפַע וְכֵן הַקְרוּמִין הָאֲסוּרִין
מִשׁוּם חֵלֵב אִינוּ מְפַעְפַע דַּא"כ מֵאֵי מְשֵׁנִי כּוּלְיָא בְּחֵלְבָה הִנֵּה וְשָׂרְיָא מִשׁוּם דְמִפְסִיק
קְרָמָא תִּפּוּק לִי שְׁהַקְרוּם עֲצָמוּ מוֹבְלַע מִן חֵלֵב פְּדִאֲמֵר תִּלְתָּא קְרָמָא הוּוּ וְכו' וְכֵן צָרִיךְ
לְפָרֵשׁ דָּאָף עַל פִּי דְכָל חֵלֵב אֲפִילוּ כַּחוּשׁ מְפַעְפַע מְכַל מְקוּם שׁוּמְנוּ שֶׁל גִּיד אִינוּ מְפַעְפַע
דָּאָם לֹא פֶן מֵאֵי קָא מְשֵׁנִי מְעִיקְרָא שְׂאֵנִי חֵלֵב דְמְפַעְפַע אַפְתִּי קִשָּׁה אַמְאֵי קְאָמֵר שְׁמוּאֵל
דָּאָם נִצְלָה בְּהַ קוּלְרָף וְכו' הָאִיפָא שְׁוֹן הַגִּיד דְמְפַעְפַע וְכֵן פִּירוּשׁ הַתּוֹס' לְהַדְיָא ע"ש ר"ת
מִפְחַ הֵךְ קוּשְׂיָא דְשׁוּמְנוּ שֶׁל גִּיד אִינוּ מְפַעְפַע מִיְהוּ בְּשֵׁם רִיב"ם כְּתָבוּ תִירוֹץ אַחַר דָּאָף
עַל פִּי דְשׁוּמְנוּ שֶׁל גִּיד גִּיד נְמִי מְפַעְפַע מְכַל מְקוּם כִּיּוֹן דְלֹא מִיתְסַר אֱלָא מְדַרְבְּנֵן דְגִזְרוּ בְּהַ
אֲטוּ גִיד כְּשִׂאִין הַגִּיד אֲסוּר גַּם בְּשׁוֹן לֹא הִתְמִירוּ וּמְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם פִּט"ו מֵה' מ"א הִלְכָה
י"ז וְהִלְכָה ל"ב יִרְאָה מְבֹאָר שְׁתוּפָס פִּירוּשׁ ר"ת דְשִׁמְנוּ שֶׁל גִּיד אִינוּ מְפַעְפַע בְּצִלִי אָבֵל
בְּבִישׁוּל אֲסוּר בִּנ"ט וְלֹא כִפִּי הַרִיב"ם דְכָל הֵיכָא דָּאִין הַגִּיד אֲסוּר גַּם שְׁוֹן אִינוּ אֲסוּר
דְלִפִּי זֶה גַּם בְּבִישׁוּל אִין הַשְׁוֹן אֲסוּר כְּמוֹ שְׂאִין הַגִּיד אֲסוּר לְדִידִין דְקִי"ל אִין בְּגִידִין
בִּנ"ט וְכֵן הִיא דַעַת הָאֵלְפָסִי דְשִׁמְנוּנִיתוּ שֶׁל גִּיד אֲסוּר בְּבִישׁוּל בִּס' וְכֵן פִּי רִש"י בְּסוּף
דָּף צ"ט: גַּם מְבֹאָר מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם לְשֵׁם שְׁתוּפָס עֵיקַר דְכָל חֵלֵב אֲפִילוּ כַּחוּשׁ מְפַעְפַע
וְהָא דְמְשֵׁנִי הֵוּא כַּחוּשׁ הִנֵּה לּוֹמֵר דְבְּכַחוּשׁ יֵשׁ בּוֹ מְעַט חֵלֵב וּבְטֵל בִּס' כְּתִירוֹץ ב' שֶׁל
הַתּוֹסְפוֹת מִיְהוּ צ"ע אַמְאֵי לֹא כְּתַב הַרְמַב"ם הֵיכָא דְכּוּלְיָא שְׂצֻלָּה בְּחֵלְבָה הִנֵּה וְכֵן יֵשׁ
לְתַמּוּהַ אֲאֵלְפָסִי שְׂלֹא הִבִּיאָה וְנִרְאָה בְּעֵינֵי דִס"ל דְהֵךְ שְׁיִנּוּיָא דְרַבִּין בַּר רַב אֲדָא דְאָמֵר
כְּלִבִּית בְּאֵילְפָס הִנֵּה וְכו' פְּלִיג עֲלֵיהּ וְקָאֵמֵר דְלִיתָא לְהֵךְ שְׁיִנּוּיָא דְכּוּלְיָא וְכו' מִשׁוּם דְכָל
שְׂצֻלָּה בְּחֵלְבָה וְנִדְאֵי אֲסוּרָה הַכּוּלְיָא שְׂאִין כַּח בְּקָרוּם לְהַפְסִיק וּפְלִיג נְמִי אַהֵךְ שְׁיִנּוּיָא
דְהֵוּא כַּחוּשׁ הִנֵּה מִשׁוּם דְקִשְׂיָא לִי דַא"כ דְכַחוּשׁ הִנֵּה וְהַמְעַט חֵלֵב שְׁבּוֹ בְטֵל בִּס' מֵאֵי
חִידוּשֵׁיהּ דְרַב' ב"ח דְקָאֵמֵר עֲוֹבְדָא הִנֵּה קַמִּיהּ דְר"י כו' הָא פְּשִׁטָּא הִיא דְחֵלֵב מְפַעְפַע
כְּדִקְאָמֵר רַב הוּנָא וּמְמִילָא אִם אִינוּ נ"ט פְּשִׁטָּא דְבְטֵל הוּא בִּס' אָבֵל אֵי כְּלִבְתָּ בְּאֵילְפָס
הִנֵּה אַתִּי שְׁפִיר דְחִידוּשֵׁי הוּא דְסְמִכִין אַקְפִּילָא: וְהִכִּי אֵיתָא בְּהַגְהַת הַסְּמ"ג ס' י"ד וְנ"ל
אֵיפָא לְפִירוּשָׁא דְהֵאֵי שְׁיִנּוּיָא דְכַחוּשׁ הִנֵּה לֹא קָאֵי לְפִי הַמְסַקְנָא וְכֵן שְׁיִנּוּיָא דְכּוּלְיָא
בְּחֵלְבָה הִנֵּה אֱלָא כְּלִבְתָּ בְּאֵילְפָס הִנֵּה וְכֵן נִרְאָה דְאוּתוּ תִירוֹץ דְכְּלִבְתָּ עֵיקַר וּבָא לְסַתּוּר
כָּל הַתִּירוּצִים הֵרָאשׁוּנִים וְלוֹמֵר דְלֵה"ד דְהַמְעַשָּׂה דְגָדִי לֹא הִנֵּה בְּחֵלְבָה וְלֹא כּוּלְיָא
בְּחֵלְבָה כו' ע"ש וְהִשְׁתָּא לְפִי פִר"ת דְלֹא הוּנְפַר שְׁיַעוּר ס' לְגַבֵּי צְלִי א"כ לְמַסְקְנָא אֲפִילוּ
בְּכַחוּשׁ נְמִי אֲסִרֵּינִין לְכּוּלָה גְּדִי אֲפִילוּ יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִס' דָּאָף עַל פִּי דְמְפַעְפַע מְכַל מְקוּם
אֵיפָא לְמִיחּוּשׁ שְׂמָא הַרְבֵּה מְמַנּוּ מְתַכְּנַס בְּמְקוּם אַחַד וְאִין חִילוּק בֵּין כַּחוּשׁ לְשִׁמּוֹן
לְמַסְקְנָא: מִיְהוּ בְּכּוּלְיָא שְׂאִין בְּהַ חֵלֵב אֱלָא קָרוּם בְּלַבַּד לְשֵׁם מוֹדָה הָאֵלְפָסִי וְהַרְמַב"ם
שְׂאִינוּ אֲסוּר וְכֵן בְּכָל שְׂאֵר חוּטִין וְקָרוּמִין שְׂאֲסוּרִין מְדַרְבְּנֵן מִשׁוּם חֵלֵב וְכֵן כְּתַב הַרְמַב"ם
לְשֵׁם בְּפִירוּשׁ וְזֶה לְשׁוֹנוּ וְכֵן יִרְךָ שְׂצֻלָּה בְּג"ה שְׂפָה קוּלְרָף וְאוּכַל עַד שְׂמַגִּיעַ לְגִיד
וּמְשֻׁלִּיכוּ וְכֵן בְּבִהְמָה שְׂצֻלָּה שְׁלִימָה וְלֹא הַנְּסִיר לָהּ הַחוּטִין וְלֹא קָרוּמוֹת הָאֲסוּרוֹת קוּלְרָף
וְאוּכַל וְכִיּוֹן שְׂמַגִּיעַ לְדָבָר אֲסוּר חוּטִיכוּ וּמְשֻׁלִּיכוּ שְׂאִין בְּגִידִין בִּנ"ט פְּדִי לְשַׁעַר בְּהֵן עַכ"ל
וְלֹא דוֹקָא בְּגִידִין קָאֵמֵר דַּה"ה בְּחוּטִין וְקָרוּמִין וְדְכּוֹנְתִיָּהּ בְּכָלֵן אִין בְּהֵן בִּנ"ט לְפִי

שאינו מפעפעין ונקט גידין משום דבגמרא קאמרין דפליגי בהו תנאי וקי"ל כמ"ד אין בגידין בנ"ט וס"ל להרמב"ם דלאו אג"ה בדווקא קאמר.

אלא ה"ה בכל הגידין והחוטין וה"ה בקרומין ודכוונתיהו בכלן אין בהן בנ"ט לפי שאינו מפעפעין: ולפי שיטה זו הנהו אטמהתא דאמליחו בגידא נשיא דקאסר להו רבינא הנהו ס"ל דמליח פרותח דמבושיל נאסורין משום שומנו של גיד עד ס' א"נ הנהו קאסר להו נמי משום גיד ונהו ס"ל פתנא דמתניתין דיש בגידין בנ"ט ורב אחא ס"ל דמליח אינו אלא פרותח דצלי ואף שומנו של גיד אינו אוסר אלא קולף ואוכל עד שמגיע לגיד אבל הגיד עצמו אינו אוסר אפילו במבושיל משום דאין בגידין בנ"ט והיא פזייתא דתרפא דנפל לדיקולא פירש רש"י קלחת והוא כלי שמבשילין בה בפשר ופי' התו' דקרי' ליה דיקולא משום הרתיחו שעולה בתוכו שנקראים דיקולא אבל אין פירושו סל שמלחו בו בפשר דאם פן ל"ל לרב אשי לשיעורי' בקליפה סגי ליה: וכן נראה מדברי הרמב"ם שדרי בפ"ז מה' מ"א לא כתב אלא שאין מולחים חלבים עם הפשר וכו' משמע דווקא לכתחילה אסור אבל אם עבר ומלח אין הפשר נאסר בכף שהרי אחר כף פתב וכל הדברים האלו אסור לעשותן ואם נעשו לא נאסר הפשר כו' וכן פירוש הרב המגיד לשם ויש לתמן' הלא לפי שיטת הרמב"ם דכל חלב אפילו פחוש אסור עד ס' בצלי א"כ במליחה פרותח דצלי הוא נמי ליתסר עד ס' וצ"ל דס"ל להרמב"ם דאפילו חלב שמן אין האיסור עצמו מפעפע במליחה דלקא מילתא גרוע מליחה מצלי וכ"כ הר"ן ע"ש הרמב"ן שפי' פן וכ"כ בש"ד ע"ש ראב"ה וז"ל אפילו חלב הרבה אינו מפעפע במליחה כמו בצלי דמליחה ולצי אינו שוים בכל מקום דהא דלגבי ריחא אם מילתא היא אם לאו פליגי דווקא בצלי' אבל במליחה ליכא מאן דפליג דאין שום ריחא ה"ה לעגן פעפע שניכר לעינים שמפעפע יותר בצליה מן המליחה והא דכתב הרמב"ם ספט"ו מה' מ"א דבשר נבלה מליח שנבלל עמו בשר שחוטת ה"ז נאסר כו' דנראה להדיא דס"ל שהפל נאסר במליחה דמפעפע ואפילו ביותר מס' ונראה שפסקיו קא סתרי אהדרי נראה לפע"ד דל"ק ולא מידי דהתם בפשר נבלה גלי לן קרא דהטמאים דריבויי הוא ומרבנין לצירין הינצא במליחה דאסר ולא אמרינו דזיעא בעלמא הנהו דאי לרוטבן ובקישול לא איצטרף דהיינו טעם פעיקר אלא ודאי לצירין ובמליחה איצטרף וכן פי' הר"ן להדני' והיא נמי דעת הרמב"ם ולכף אוסר הפשר כולו שנמלח עם בשר נבלה מפני שאי אפשר לעמוד פאן לא על הטעם ולא על השיעור דאפשר דהרבה מן הציר נבלע בפשר במקום אחד והלכף אפילו בס' לא בטיל איסור ציר שהוא נח ליבלע אף במליחה ואיסורה בנבלה מגזרת הפתוב דהטמאים אבל בשאר איסורים פיון דהאיסור עצמו אינו מפעפע במליחה והציר אעפ"י דנוח ליבלע אפילו במליחה אינו אוסר דציר זיעא בעלמא הוא פדאמר בפג"ה ד"ף צ"ט ע"ב שאני ציר דזיעא בעלמא הוא א"כ אינו אוסר פלל במליחה ואינו דומה לנבלה דגלי לן קרא ואע"ג דקרא דהטמאים בשרצים פתיב ואיכא למיכרף מה לשרצים שפן טומאתו בכעדשה בפרק העור והרוטב דף ק"ד מפרשינו מהיכא קי"ל בנבלה ע"ש: והא דפריף אעובדא דר' מרי בר רחל דקאמר לי' רבא הטמאים לאסור צירן וכו' ולימה ליה פדשמואל כו' אע"ג דרבא לא קאמר דאסור אלא מגזרת הפתוב הא לאו הכי אין האיסור עצמו מפעפע פרותח דצלי וציר אעפ"י דנוח ליבלע זיעא בעלמא הוא צ"ל דהמקשה לא אסיק אדעתה' האמת וכדמוכח מפירש"י להדיא דקס"ד דמקשה דאין חילוק בין איסור

לאיסור ורְבֵא דְקָאָסוֹךְ לִיה מְהֵטְמָאִים אֵינוֹ אֵלָא מְדַשְׁמוּאֵל דְּמַלִּיחַ פְּרוּתַח דְּצָלִי וְהִשְׁתָּא פְּרִיָה בְּדַשְׁמוּאֵל לְחוּד סְגִי וְכַדְפְּרִי' הַתּוֹסֵפ' וּמִשְׁנֵי דִישׁ לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר דָּם דְּמִשְׁרִיק שְׁרִיק וּבֵין צִיר דְנוּחַ לִקְבֵלַע וּלְהִכִי אִיצְטְרִיף קְרָא דְהֵטְמָאִים לְאָסוּר צִיר נְבֵלָה אֲפִילוּ בְּכָלִי מְנוּקָב וְלֹא אֲמַרִינִין זִיעָא בְּעֵלְמָא הוּא וְהִשְׁתָּא בְּשַׁאָר אִיסוּרִין בְּמַלִּיחַ בְּכ"מ אֵינוֹ אוֹסֵר אֲפִילוּ אִיסוּר חֵלֵב שְׁמֵן דְּאֵינוֹ מְפַעֲפַע בְּמַלִּיחָה כִּי אִם הַצִּיר וְאֵינוֹ אוֹסֵר דְּזִיעָא בְּעֵלְמָא הוּא אֲבָל צִיר נְבֵלָה אוֹסֵר מְגֻזְרַת הַפְּתוּב דְּהֵטְמָאִים אֲפִי' בְּכָלִי מְנוּקָב וּמַעֲתָה הַתִּישְׁבּוּ דְבָרֵי הַרְמַב"ם בְּטוֹב טַעַם וְהָרַב ב"י ז"ל בְּסִי' ע' וּבְסִי' ק"ה פְּתַב דְּרַכִּים אַחֲרֵים לְתַרְץ דְּבָרָיו וּלְפַע"ד מ"ש הוּא הַנְּכוּן וְעֵינֵין בְּתו' פג"ה בְּד"ה שְׁאֵנִי צִיר בְּדָף צ"ט שְׁעָמְדוּ בְּקוֹשְׁיָא הִיכָא מִיִּיתֵי מְהֵטְמָאִים לְאָסוּר צִיר שֶׁל נְבֵלָה: מִיְהוּ הַרְשָׁב"א נְחַלֵּק עֲלֵיהֶם וְאָמַר דְּמַלִּיחָה דִּינָא פְּרוּתַח דְּצָלִי לְכָל דְּבָר וּבְחֵלֵב שְׁאֵין מְפַעֲפַע נְמִי בְּמַלִּיחָה אוֹסֵר עַד ס' פְּצָלִי וְכוּ פּוֹסֵק בִּי"ד ס' ק"ה וּלְפִי זֶה הִיא דִּיקוּלָא פִי' סל כְּפִי' דִּיקוּלָא בְּכָל דְּנוֹקְתָא וְכוּ הַסְפִּים הַר"ן וְז"ל וְאָמַר שְׁמָה שְׁהוֹצְרֵף רִש"י לְפָרֵשׁ דִּיקוּלָא קַלְחַת הִינּוּ לְפִי שְׁהוּא פֶּסֶק כִּר"י דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטִיֵל וְחֵלֵב בְּהַדִּי בְּשֵׁר בְּסֵל מִין בְּמִינוֹ הוּא הַלְכָף רַב אֲשִׁי לֹא הָוָה קָא מְבַטֵּל אֵלָא בְּקַדְרָה דְּאִיכָא מִים וְרוֹטֵב דְּקו"ל סְלִיק אֶת מִינוֹ כְּמִי שְׁאֵינוֹ וְשִׂא"מ רַבָּה עֲלִיו וּמְבַטְלוֹ אֲבָל לר"ת דְּקו"ל כְּמוֹתוֹ דְּמִין בְּמִינוֹ נְמִי בְּס' הָף דִּיקוּלָא פִי' סל וְרַב אֲשִׁי הָוָה קָא מְבַטֵּל לִיה בְּס' דְּבְמַלִּיחָה נְמִי מִשְׁעָרִינִין בְּס' בְּאִיסוּר חֵלֵב וּלְפִי שִׁטָּה דְּלַעֲיֵל אֲפִילוּ בְּחֵלֵב כְּחוּשׁ נְמִי מִשְׁעָרִינִין בְּס' דְּלֹא כְּהַרְשָׁב"א שְׁפֶסֶק כִּפְר"ת דְּחֵלֵב כְּחוּשׁ אֵינוֹ מְפַעֲפַע פְּתִירָץ רֵאשׁוֹן שֶׁל תו': וְהָרַאֲנִי שֶׁהִבִּיא הָרַב מְדַאֲקְשִׁינִי לְשִׁמוּאֵל מְדָרְב הוֹנָא וּמְתַרְצִים וְהַדָּר מְקַשְׁינִי מְעוּבָדָא דְּכַנִּישְׁתָּא דְּמַעוֹן וּמְתַרְצִים שְׁמַעֲינִין מִינְיָה לְכַאוּרָה דְּכוּלָּה שְׁמַעֲתָא בְּתַר הָא דְּשִׁמוּאֵל גְּרִירָא וְשִׁמוּאֵל מוֹדָה בְּהִכִי וְאִם אִי' דְּמִשׁוּם בְּטוּל מְעוּטוֹ שֶׁל חֵלֵב נִגְעוּ בָּהּ הָא מִין בְּמִינוֹ הוּא וְשִׁמוּאֵל כְּרַבִּי יוֹדָא ס"ל דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא בְּטִיֵל כְּדֹאִי שֶׁלְהִי פִר' בְּתַרְא דַע"ז וַא"כ הָא דְּכַנִּישְׁתָּא דְּמַעוֹן הָאִיף מוֹתֵר לְשִׁמוּאֵל הַלְכָף גְּרֵאָה כִּפְר"ת דְּפִי' כְּחוּשׁ הָוָה וְטַבְעוֹ שֶׁל כְּחוּשׁ אֵינוֹ מְפַעֲפַע וְאֲפִילוּ לֹא הִיָּה בְּגֵדִי ס' אֵינוֹ אוֹסֵר אֶת כּוֹלּוֹ כו' לְפַע"ד גְּרֵאָה דֹאִין זֹו רֵאֲנִי' דֵּהִיא קוֹשְׁיָא דְּאֲקַשְׁינִין מְעוּבָדָא דְּכַנִּישְׁתָּא דְּמַעוֹן אֵהִי' דְּרַב הוֹנָא דְּקָאָמַר אָסוּר לְאַכּוֹל מִינְיָה אֲפִי' מְרִישׁ אֲוֹנִי' הָף שְׁקֵלָא וְטְרִיא דְּכַנִּי הִישִׁיבָה הִי' בְּדוֹקְתָא אַחֲרִיתָא בְּלֹאוּ הָף דְּשִׁמוּאֵל אֵלָא דִּתְלַמוּדָא קְבָעָה לָּהּ הִכִי אֲבָל שְׁמוּאֵל גּוֹפ' לֹא ס"ל הָף שִׁטְיָא דְּכַחוּשׁ הָוָה אֵלָא כְּשִׁינוּיָא אַחֲרִינָא דְּכוּלָּיָא בְּחֵלְבָה הָוָה אִי נְמִי כְּיִלְבִּית בְּאִילְפָס הָוָה וְכו' וּמִי הִגִּיד לוֹ לְהַרְב כְּכוּלָּא שְׁמַעֲתָת' בְּתַר הָא דְּשִׁמוּאֵל גְּרִירָא הָא פְּשִׁטָא דְּשְׁמַעֲתָתָא וְדֹאִי לֹא מִשְׁמַע הִכִי כָּלֵל הַלְכָף גְּרֵאָה עֵיקָר דְּכָל חֵלֵב מְמַשׁ אֲפִילוּ כְּחוּשׁ אוֹסֵר עַד שְׁשִׁים בֵּין בְּצָלִי בֵּין בְּמַלִּיחָה אֲבָל שׁוּמְנוֹ שֶׁל גִּיד וְחוּטִין וְקְרוּמִין שְׁאָסוּרִין מִשׁוּם חֵלֵב אֵינֶן מְפַעֲפַעִין וְאִין אוֹסְרִין אֵלָא בְּקַלִּיפָה לְפִי שִׁטָּה זֹו: עוֹד יֵשׁ שִׁטָּה אַחֲרַת דְּמִשְׁמַע מִינְיָה דְּאֲפִי' בְּאִיסוּר שְׁאֵין בּוֹ מִשׁוּם שׁוּמְנוֹ נְמִי אֲמַרִינִין דְּמְפַעֲפַע וְהוּא שִׁטַּת ש"ד וְהוּא דִּתְחֵלָה פְּתַב דְּבְמוֹלַח בְּשֵׁר נְבֵלָה כְּחוּשָׁה עִם בְּשֵׁר שְׁחוּטָה אֵינוֹ אֵלָא בְּקַלִּיפָה וְאִח"כ פְּתַב ע"ש ר"י הַלְבָן דְּפִי' דְּמַלִּיחָה בְּס' וְהִבִּיא רֵאֲנִי' מְהַגִּהוּ אֲטַמְהַת' דְּאִמְלַחוּ בְּגִיד נְשִׂיא כו' רֵאִיתִי מְרַבּוֹתֵי שְׁמַבְטְלִין בְּס' וְכוּ רֵאִיתִי מַעֲשִׂים הַרְבֵּה פְּעָמִים וְכוּ פִּירֵשׁ רֵאֲב"ן דְּחֵלֵב דְּאוֹסֵר בְּצָלִי דְּמְפַעֲפַע אוֹסֵר נְמִי בְּמַלִּיחָה אִם אֵין שְׁם שְׁשִׁים בְּבִשְׁר לְבַטְלוֹ וְכוּ צִיר שֶׁל נְבֵלָה אוֹסֵר אֵין שְׁם ס' לְבַטְלוֹ עַכ"ל הָרִי מְבוֹנָר דְּאֲפִי' בְּצִיר שֶׁל נְבֵלָה דְּאֵינֶנוּ שׁוּמְנוֹ כֹּל עֵיקָר נְמִי אוֹסֵר עַד ס' דַס"ל דְּכָל הָאָסוּרִים מְפַעֲפַעִין וּמְמִילָא

לפי זה שומנו של גיד וחוטין וקרומין נמי אוסרין אף במליחה עד ס' ואין חילוק בין אוסור לאיסור ויש לתמונה לפי זה הלא תלמוד ערוף הוא דמשני שאני חלב דמפפפע דאלמא בהדיא דאפילו שומנו של גיד אינו מפפפע: ועוד צריך להבין מה שהביא ר"י הלכן ראני' מהנהו אטמהתא כו' והגהות דש"ד פתב ז"ל א"ז הגדול תשובת ר"י הלכן שהשיב במליחה בס' מהנהו אטמהתא לה פירש דבריו הטיב ונראה שזהו טעמו שסובר כדברי הגאונים שפסקו הלכה כרב הונא וא"כ הני אטמהתא אמאי שרי אלא ע"כ משום דהוי שם ס' ודרב הונא בדליכא ס' עכ"ל והנה הוסיף תימה על תימה מאי קאמר שסובר כדברי הגאונים שפסקו הלכה כרב הונא דמאן פליג אדרב הונא ולא יזה צורה פסקו הגאונים דהלכה כרב הונא דמדקאמר הלכה משמע מכלל דפליגי ותו תימה גדולה דמאי קשיא ליה מדרב הונא אהנהו אטמהתא הא רוב הונא לא קאמר אלא בחלב גמור דמפפפע אבל ג"ה ושומונו דאינו מפפפע ודאי שרי כדמשני להדיא אליבא דשמואל ואי קשיא אדרבינא קשיא אמאי קא אסר הנהו אטמהתא וכדאסיקנא ליה בקשיא מההיא דשמואל ועוד מאי תירץ אלא ע"כ משום דהנהו שם ס' ודרב הונא בדליכא ס' דא"כ מאי קס"ד דרב אחא דאקשי לרבינא וקאמר מאי דעתיה וכו' וכתב מאי פרוטה דקאמר פרוטה דמבושל כו' והשתא אי בדאיכא ס' קאמר כ"ש דקשה דאי פרוטה דמבושל אמאי קאסר.

להו רבינ' הא כל מבושל שרינין לי' בדאיכא ששים ומיהו יש לתרץ בזה דה"ק וכ"ת פרוטה דמבושל וס"ל כר"י דמין במינו במשהו והלכך במליחה אפילו איכא ס'. לא מבטלינין לי' לשומנו גיד בבשר דמין במינו הוא אבל בבישול ממש מבטלינין ליה במים וברוטב וסלק את מינו כמי שאינו כו' אבל עדיין הקושיות הראשונות במקומם עומדת ונ"ל דר"י הלכן מפרש בסוגיא דההו קושיא מעובדא דכנישתא דמעון אמירא דרב הונא אקשי להו בני הישיבה בדוכתא אחרניא ולאו בתר הא דשמואל גירא אלא דתלמודא קבעה לה הכא דהכי משמע פשטא דשמעתא ומפרש דשינוי' בתרא דכילבית באילפס הנה פליג אשינוי' דכחוש הנה ואשינוי' דכוליא בחלבה הנה וכמו שפנרש הסמ"ק וס"ל נמי דההו שינוי' דכוליא בחלבה הנה לא הנה פי' משום דמפסיק קרמא כפי' רש"י דהא ונדאי בצלי אין פח בקרום להפסיק אלא מייירי שצלאה בלובן שבתוכה אי נמי צלאה בקרום שעליה ולא עם החלב דהשתא פיון דהלובן והקרום אינו איסור דשמנוני קאמר דלא משערינין לי' בס' אלא סגי בקליפה וכמ"ש הר"ר ירוחם דיש מפרשים כהו פמו שהעתיק הר"י קארו ז"ל בספרו הארוך ואפ"ה פליג עליה שינוי' בתרא ואומר דלהד"מ אלא פילבית באילפס הנה אבל כוליא בקרום ובלובן אוסר אפילו בצלי עד ס' והשתא לפי זה נדאי דכ"ש שומנו של גיד דאסור בצלי בנ"ט דלא גרע מקרום דכוליא בלא חלב וממילא פליגי הו סוגי' אאויקמתא דמוקמינין אליבא דשמואל דשאני חלב דמפפפע אבל שומנו של גיד אינו מפפפע ואינו אוסר בנ"ט דליתא אלא ס"ל דרב הונא דקאמר גדי שצלאו בחלבו אסור למיכל מיניה אפילו מריש אונה לאו דווקא בחלבו ממש קאמר אלא כל מאי דאסור משום חלב בין חוט בין קרום נמי אסור בצלי עד ס' ואף על גב דלשמואל צריך לומר דמחלק בין חלב ממש דמפפפע ובין שומנו של גיד וקרומין דאינו מפפפעים אנו קי"ל כההו סוגיא דכני הישיבה וכשינוי' בתרא דכילבית באילפס הנה דלהו סוגיא אין חילוק בין איסור לאיסור ובכולהו משערינין בס': והשתא ניחא דכתב א"ז גדול ונראה שזהו טעמו שסובר כדברי הגאונים שפסקו הלכה כרב הונא

פְּלוֹמֵר שְׁפָסְקוּ בְּהֶדְ סוּגְיָא דְקֵאָמֵר אֲלִיבָא דְרַב הוֹנָא דְאֶפִּילוּ בְּקְרוּמִין וְחוּטִין שְׂאֵסוּרִין
 מִשׁוּם חֶלֶב אֲסוּר בְּצִלֵי מְרִישׁ אֲוֹדְנִי' עַד ס' וְלֹא כְּשִׁמוּאֵל דְּמַחֲלֵק בֵּין זֹו לְזֹו וְא"כ הֵנִי
 אֶטְמָהֲתָא אֲמַאי שְׂרִי לְמַאי דְקִי"ל דְּמַלִּיחַ פְּרוּתָח דְּצִלֵי וּבְצִלֵי אֶפִּילוּ בְּאִסוּר חוּטִין
 וּקְרוּמִין אוֹסֵר עַד ס' כ"ש שׁוּמְנוּ שֶׁל גֵּיד אֲלֵא ע"כ מִשׁוּם דְּהֵנִי שָׁם ס' וְדַרְבּ הוֹנָא בְּדִלִיפָא
 ס': אֲבָל רַבִּינָא דְאֵסֵר לְהִנְהוּ אֶטְמָהֲתָא הִנְהוּ ס"ל דְּמַלִּיחַ פְּרוּתָח דְּמַבְּוִשָׁל וְאֶפִּילוּ יֵשׁ שָׁם
 ס' נְמִי אֲסוּר לר"י דְּמִין בְּמִינוּ בְּמִשְׁהוּ וְאֶסִּיקְנָא לִיה בְּקִשְׁיָא דְּפִשְׁטָא דְּמַלּוּחַ אִינוּ אֲלֵא
 פְּרוּתָח דְּצִלֵי וְלִשְׁמוּאֵל סְגִי בְּקִלִּיפָה וְצָרִיף לְפָרֵשׁ דְּרַב אֲחָא הוּא יָדַע דְּרַבִּינָא ס"ל
 לְדִשְׁמוּאֵל וְלֵהֲכִי אֶקְשִׁי לִיה מְדִשְׁמוּאֵל אֲבָל רַב אֲחָי גּוֹפִיָה לָא ס"ל לְדִשְׁמוּאֵל אֲלֵא כִּהֵד
 סוּגְיָא דְאֶסִּיקְנָא כִּילְבִּית בְּאִילְפָס הֵנָּה וְלֵהֲכִי שְׂרִי לְהִנְהוּ אֶטְמָהֲתָא וְכַדְפִּי' וְהִנְהוּ לְפִי שִׁטָּה
 זֹו כֹּל הָאֲסוּרִין אֶפִּילוּ קְרוּמִין וְחוּטִין וְגִידִין וְכָל שְׁפֵן שׁוּמְנוּ שֶׁל גֵּיד כּוֹלֵן אֲסוּרִין בֵּין
 בְּצִלֵי בֵּין בְּמַלִּיחָה עַד ס': מִיְהוּ אִף לְפִי שִׁטָּה זֹו צ"ל דְּמוּדִים בְּאִסוּר דָּם דְּאִינוּ מְפַעְפַּע
 בֵּין בְּצִלֵי בֵּין בְּמַלִּיחָה כְּמוֹ שְׁהוּכִיחוּ הַתּוֹסְפוֹת מִמָּה שְׁנוֹהֲגִין כְּשִׁמוּצָאִים חֲתִיכָה אַחַת
 מְקַצְתָּה בְּצִיר וּמְקַצְתָּה חוּץ לְצִיר כּו' וְה"ט דְּאִין דְּרָכּוֹ לְפַעְפַּע אֲלֵא אֲדַרְבָּה אֲמַרִּינִין דְּרָם
 מְשָׂרִיק שְׂרִיק כְּשִׁנוּפֵל עַל הַבֶּשֶׂר וְלֹא מִיבְלַע דְּרָף הִלִּיכְתוּמְלַמְעֵלָה לְמַטָּה כֹּל שְׁפֵן דְּאִינוּ
 מְפַעְפַּע מְלַמְטָה לְמַעְלָה וְכִף הַסְפִּימוּ כֹּל הַמְחַבְּרִים אַחֲרֵיהֶם וְהַש"ד גּוֹפִיָה פָּסֵק כֵּן בְּשַׁעַר
 ד' ס' ז' ע"ש: וְהִנְהוּ כְּבָר כְּתָבוּ כֹּל הָאֲחֲרוּנִים דְּנִהֲיִינִין לְאֲסוּר בְּמַלִּיחָה עַד ס' וְכָתְבוּ
 הַטַּעַם מִשׁוּם דְּזִימְנִין דְּאֲתִי לִידֵי מְכָשׁוֹל דְּאִית בִּי שְׁנִמֵּן וְלֹא אֲדַעְתִּיהּ כִּמ"ש הַסְּמ"ק אוֹ
 מִשׁוּם דְּאִין אָנוּ בְּקִיאִין בֵּין חֶלֶב כְּחוּשׁ לְשִׁמֵּן וְטַעַם זֶה אִינוּ אֲלֵא לְפַר"ת דְּפִי כְּחוּשׁ אִינוּ
 מְפַעְפַּע בְּטַבְּעוֹ כֹּל עֵיקָר וְלֹא בְּעֵינִין ס' מְדִינָא אֲבָל מְדַעַת הַגְּאוּנִים דְּסַבִּירָא לִי דְּבַכְחוּשׁ
 נְמִי בְּעֵינִין לְשִׁיעוּרִי' בַּס' מְדִינָא וְכֵן לְשִׁיטַת ר"י הִלְכֵן וּשְׂאָר גְּדוּלֵי עוֹלָם דְּבַכָּל אִיסוּרִין
 בְּעֵינִין ס' דְּכּוֹלֵן מְפַעְפַּעִי' זוּלְתֵי בְּאִסוּר דָּם לְפִי זֶה מְדִינָא אֲסוּר עַד ס' וְלֹא מִצַּד חוּמְרָא
 לְפִי שְׂאִין אָנוּ בְּקִיאִין אֲלֵא אֶפִּילוּ יְדַעְיִנִין דְּאִסוּר כְּחוּשׁ הוּא מְשַׁעְרִינִין בַּס' בֵּין לְהַקֵּל
 בֵּין לְהַחְמִיר מִיְהוּ הַמְחַמִּיר בְּצִלֵי בְּחֶלֶב כְּסַבְּרַת הָרֵא"ה דְּאֶפִּילוּ בַּס' לָא בְּטִיל מִשׁוּם
 דְּהַרְבֵּה מִפְּנֵי מִתְכַּנְּס בְּמַקּוֹם אֶחָד וְהִיא נְמִי סַבְּרַת ה"ר יוֹאֵל הַלּוֹי וְהַר"א מְמִיץ בַּש"ד
 וְעַד"ז הִיא נְמִי סַבְּרַת הַרְמַב"ם בְּמַלִּיחַת בְּשַׁר נְבֵלָה עִם בְּשַׁר שְׁחוּטָה וּמַלִּיחַת בְּשַׁר דָּג
 טָמֵא עִם דָּג טָהוֹר וְכַדְפְּרִישִׁית הַמְחַמִּיר בְּכָל אֲלֵה תַע"ב: וּמַעְתָּה נְבָאָר נ"ד וְהוּא דָּאֵם
 אִיסוּר חֲמִץ בְּפִסַּח כְּמוֹ אִיסוּר דָּם דְּאִינוּ מְפַעְפַּע לָא הֵיִתָּה הַחֲטָה אוֹסְרַת לָא בְּצִלֵי וְלֹא
 בְּמַלִּיחָה אֲלֵא בְּקִלִּיפָה אֲבָל הַדְּבַר צָרִיף עֵיוֹן דְּאֶפְשָׁר דְּשִׁאֲנֵי דָם אֲשַׁכְּחֵן בְּתַלְמוּדָא דְּקֵאָמֵר
 מְשָׂרִיק שְׂרִיק הַלְכָף בְּרִירָא.

מִלְתָּא וְדֹאֵי דְאִינוּ מְפַעְפַּע כְּדַכְתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמַכָּאן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּאִינוּ מְפַעְפַּע אֲבָל חֲטָה
 שְׁנַתְרַכָּה וְנִתְחַמְצָה כְּבָר אֶפְשָׁר דְּמְפַעְפַּע חִימוּצוֹ בְּכָל הַחֲתִיכוֹת: וְהַשְׁתָּא דְּמְפַעְפַּע כֹּל
 הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרִין דְּכִי הִיכִי דְאֶזְלִינֵן לְחוּמְרָא בְּשְׂאָר אִיסוּרִין דְּמְשַׁעְרִין בַּס' אֶפִּילוּ בְּאִיסוּר
 כְּחוּשׁ לְגַמְרֵי מִשׁוּם דְּמְפַעְפַּע אִם כֵּן בְּפִסַּח אֲסוּר בְּמִשְׁהוּ מִהֵד טַעְמָא גּוֹפִיָה וּמְדִינָא נְמִי
 אֲסוּר לְשִׁיטַת ר"י הִלְכֵן וְלֹא מִצַּד חוּמְרָא בְּעֵלְמָא וְכַדְפְּרִי' וְהִנְהוּ בַּא"ח כְּתַב ע"ש הַרוֹקַח
 וְנ"ל חֲטָה שְׁנַמְצָאָת בְּתַרְנַגְוֹלַת מְלוּחָה וְנִמְלָחָה עִמָּה אַחֲרוֹת שְׁאוּמָה שְׁנַמְצָאָת עֲלֶיהָ
 אֲסוּרָא כִּי נִתְרַכָּה הַחֲטָה וְחֲמִץ בְּפִסַּח בְּמִשְׁהוּ וְהַשְׂאָר מוֹתֵר כּו' הִנְהוּ שְׁפוֹבֵר דְּחֲטָה
 שְׁנַתְרַכָּה נִתְחַמְצָה וּמְפַעְפַּע בְּכָל הַחֲתִיכוֹת וּמָה שְׁהַתִּיר הַחֲתִיכוֹת הָאֲחֲרוֹת הוּא לְפִי
 שְׂאֶפְשָׁר דַּס"ל בְּכָל אִיסוּרִין אִין הַחֲתִיכָה הַבְּלוּע אוֹסְרַת חֲבַרְתָּה בְּלִי רוּטָב אֶפִּילוּ בְּצִלֵי

וּכְסָבֶרֶת הַרְשָׁפָ"א וְהִי"ד בְּסִי' ק"ה אָבֵל לְשִׁיטַת ר"י הַלְבֵן דְּנִהְיִיגִין פְּנוּמִיָּה דְּדִין צְלִינ' וּמְלִיחָה פְּדִין בִּישׁוּל וּמִשְׁעָרִין בְּכָל הַחֲתִיכּוֹ בִּס' וּבְכָל אִיסוּרִין נְהִיגִינִין הֵכִי א"כ תּוֹפְסִינִין עֵיקוּר דְּאִיסוּר הַבְּלוּעַ הוֹלֵךְ מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה אַף בְּלֹא רֶחֶט גַּמּוּר דְּהַמּוּהֵל הִינְצֵא בְּשַׁעַת צְלִינ' וּמְלִיחָה מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה חָשׁוּב פְּרוֹטֵב א"כ לִפ"ז לְדִידֵן אִיסוּר בְּפִסַּח בְּמִשְׁהוּ בֵּין בְּמְלִיחָה בֵּין בְּצִלְיָנ' וְאִם הֵינּוּ אוֹמְרִין דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִין מִשְׁעָרִין בְּכָל הַחֲתִיכּוֹת עַד ס' וּבְפִסַּח לֹא אִיסוּרִין אֲלֵא אוֹתוֹ חֲתִיכָה שְׁנִמְצָאָת עֲלֶיהָ חֲטָה הִנֵּה תִּרְמִי דְקָא סְתָרִי אֶהְדְּדִי וְאֶדְרַבָּה גְּרָאָה טְפִי לְהַחְמִיר בְּחֻמְרֵי שְׁהוּא שְׁנֵה לְשִׁאֹר שְׁחִימוּצוֹ קָשָׁה מִבִּשְׁאָר אִיסוּרִין וְכַדְקָאֻר בִּפְג"ה דָּף צ"ט וּב"ל דִּילְמָא שְׁאֲנִי שְׁאֹר שְׁחִימוּצוֹ קָשָׁה לְשִׁבְרֵי הָא"ח פְּתַב וּמְבִיאֻ גַם הָרָא"ש בְּפִרְקָא כָּל שְׁעָה עַל הָאֲנוּז שְׁשִׁפְשִׁפוּ אוֹתוֹ בְּמִנְרֶסֶן שְׁנִשְׁרוּ וְנִתְחַמְצוּ דְכַתְּבֵי אֲבִי עֲזָרָא שְׁהַמְעָשָׂה הִנֵּה בְּפִנֵי אֲבִיו הִר"ר יוֹאֵל וְאָסֵר כָּל הָאֲנוּז מִשּׁוּם דְּאִית בִּי בַּעֲוָה פְּרָצִי וּבַע"כ צְרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּמִיָּרִי בְּצוּנָה דְּאִי בְּחֻמִּין אֲפִילוּ בְּלֹא פִּירְצָה אִיסוּרָה אֲלֵא בַּע"כ בְּצוּנָה וְהַשְׁתָּא לְשִׁיטַת רֵאבֵנ"ה וְאֲבִיו דְּתוֹפְסִין עֵיקָר דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִין בֵּין בְּמְלִיחָה בֵּין בְּצִלְיָנ' אִינוּ אֲלֵא קְלִיפָה לְפִי אֲנָמֵד הַדְּעַת פְּדַבְרֵי הַמְרָדְכִי בִּפְג"ה וְהִש"ד בְּסִי' ל"ח קָשָׁה וְדָאִי הִיאָף אֲפִשֵׁר דְּעַל יְדֵי פְּרָצִי פְּרָצִי בְּצוּנָה אִיסוּר טְפִי מַעַל יְדֵי מְלִיחָה וְצִלְיָנ' וְהִיא דְּפִרְקָא ג"ה דְּאִי אִית בֵּיהּ פִּילִי פְּלוּהָ אִיסוּר אֲפִילוּ בְּצוּנָה הָתָם הִנֵּה טַעְמָא מִשּׁוּם דְּכִינּוּן דְּמִצָּא לְחִלּוּחִית אֲצִלוּ בּוֹלְעוּ פְּדַכְתְּבֵי סֵה"ת בְּסִימָן ס"ג אָבֵל בְּחֲתִיכָה כְּמוֹ אֲנוּזָא אִינוּ אוֹסֵר לְדִידֵהוּ אֲלֵא בְּקְלִיפָה בְּמְלִיחָה וּבְצִלְיָנ' וְא"כ הִיאָף אֲפִשֵׁר דְּאוֹסֵר בְּצוּנָה פְּלוּהָ מִשּׁוּם פְּרָצִי אֲלֵא וְדָאִי דְּבְחֻמְרֵי שְׁהוּא אוֹסֵר בְּמִשְׁהוּ וְחִימוּצוֹ קָשָׁה מִחֲמַרְיָנִין טְפִי וְא"כ כ"ש תַּחְמִיר לְאִיסוּר כָּל הַחֲתִיכּוֹ שְׁנִמְלַח' עֲמָה מִשּׁוּם דְּאִיסוּר חֻמְרֵי מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַחֲתִיכּוֹת פִּי הִיכָא דְּאִמְרִינִין בִּשְׁאָר אִיסוּרִין דְּמִשְׁעָרִין בִּס' בְּכָל הַחֲתִיכּוֹ וּמ"ש הָרָא"ש עַל דְּבָרֵי הַרוֹקֵחַ וְנ"ל וְאִין דְּבָרֵיו גְּרָאִין בְּמָה שְׁאָסֵר כָּל הַתְּרַנְגְּלוּת בְּמְלִיחָה שְׁנִמְצָא בָּהּ הַחֲטָה אֲלֵא כְּאִשְׁרֵי כְּתַב הָרָא"ש שְׁנוּטֵל מְקוּם פְּעוּפְעוּ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עֲלֵיו דָּא"כ הִיאָף דְּאֲנוּזָא שְׁנִמְצָא בָּהּ הַחֲטָה וְאִיסוּרָהּ כּוֹלְהוּ אִמְאִי לֹא שְׁרִינִין לָהּ גְּמִי כְּשְׁנוּטֵל מְקוּם פְּעוּפְעוּ וּמָה שְׁהִבִּי רֵאבֵנ' מִהִיא גּוֹזֵל דְּכַ"ה דְּאִי אִית בִּי פִּילִי פְּלוּהָ אִיסוּר אֲפִי' בְּצוּנָה הָתָם הוּא טַעְמָא מִשּׁוּם דְּמִצָּא לְחִלּוּחִי אֲצִלוּ בּוֹלְעוּ כְּדְפְרִישִׁית וְלִהְכִי אֲפִילוּ אִינוּ צְלִי אֲלֵא חֵי צוּנָה פִּינּוּ דְּאִית בִּי פִּילִי פְּלוּהָ אִיסוּר לְדַעַת סֵה"ת וְהִבִּיאֻ הָרָא"ש בְּפִסְקִיו פְּכ"ה וְכֵן פִּסְקֵי הִי"ד בְּסִי' צ"א וְאֵע"ג דְּבִלִית בִּי פִּילִי אֲפִילוּ אִינוּ נֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ כְּתַב הִי"ד דְּסָגִי לִיהּ בְּקְלִיפָה וּבְאִית בִּי פִּילִי וְנֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ חֻמְרֵי דְּכּוֹלְהָ אִיסוּר גְּרָאָה לְפַע"ד דְּלֹא כ"כ הִי"ד אֲלֵא בִּשְׁאָר בְּשֵׁר דְּלֹא רִפִּיָּה וְדוּנְקָא בְּבִשְׁרֵי וּגְבִינָה פְּדַכְתְּבֵי לְהִדְיָא אָבֵל בְּגוֹזֵל דְּרִפִּיָּה הוּא לְבָלְעוּ וְנִפְל לְחוּף הַחֲלָב דְּמִצָּא לְחִלּוּחִית אֲצִלוּ הָתָם וְדָאִי הִיכָא דְּאִינוּ נֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ פְּשִׁיטָא דְּכּוֹלְהָ אִיסוּר אֲפִילוּ לִית פִּילִי בְּמִפְּלֵי שְׁכֵן מִהִיכָא דְּאִית בִּי פִּילִי וְנֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ כְּדְפְרִישִׁית וְהִכִי מִשְׁמַע בְּסֵה"ת וּכ"כ הִש"ד לְהִדְיָא בְּסִימָן נ"א וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דְּאִם הִנֵּה גּוֹזֵל מְלוּחַ הִנֵּה אִיסוּר הַפֵּל עַד ס' לְפִי שְׁחָשׁוּב רוּחָם וּבּוֹלְעַת הַפּוֹתַח שְׁהוּא לַח אֲצִלוּ כּו' ע"ש וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ דְּהָרָא"ש תּוֹפְסֵי שִׁיטַת סֵה"ת דְּבְאִית בִּי פִּילִי אֲפִי' אִינוּ צְלִי וְנֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ דְּכּוֹלִיָּה אִיסוּר מְפֵל שְׁכֵן הִיכָא דְּאִינוּ נֶאֱכָל מִחֻמַּת מְלַחוּ אֲפִילוּ לִית בִּי פִּילִי פְּלוּהָ אִיסוּר וְטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּהַגּוֹזֵל רִפִּיָּה וּמִצָּא לְחִלּוּחִית אֲצִלוּ וְהַשְׁתָּא לְפִי שִׁיטַת הָרָא"ש אִין לְאִיסוּר הִיאָף עוֹבְדָא דְּאֲנוּזָא אֲלֵא בְּקְלִיפָה מֵאַחַר שְׁהוּא צוּנָה וְאִינוּ מְלוּחַ כָּל עֵיקָר אֲפִילוּ אִית בֵּיהּ פִּילִי פִּינּוּ דְּלֹא מִצָּא לְחִלּוּחִית אֲצִלוּ וְלֹא הִנֵּה לוֹ לְהִבִּיא הִיאָף

עובדא בפסקיו וצ"ע: אכן העיקור לדידן דנהיגינן פשיטת ר"י הלכן ושאר גאונים דבכל
האסורין משערין בס' בכל החתיכות דתפסינן עיקר דכל האסורין מפעפעים בין בצליה
בין במליחה מלבד אסור דם כיון דטבעו הוא דמשרק שריק ויש לשיטה זו פנים בסוגיא
ההלכה כדפרי' אם כן מנהג שלנו על פי שיטה זו מדינא הוא ולא מצד חומרא בעלמא
א"כ לפי זה בחמץ בפסח אסור בין בצליה בין במליחה במשהו ותפסינן דהחמץ מתפשט
בכל החתיכות וכולן אסורין מדינא וכן פסק מהר"ר שלמה לוריא וכן פסק מהר"ר יוסף
פ"ץ אב"ד דק"ק קראקא בשם פמה גדולים כמבואר בתשובתם ולא כמה"ר משה
איסרלש דפסק כדברי הרוקח דאותו חתיכה מליחה שנמצא עליו החמץ בלבד הוא
שאסור ולא שאר כל החתיכות ונראה מדבריו בי"ד בסימן ק"ה שפסק בו משום דאסור
כחוש מדינא שרי אלא נוהגים לשער באסור כחוש עד ס' משום דאין אנו בקיאים ולכן
באסור חמץ דאין ספק שאין בו שמנונית כלל לכ"ע מליחה אינה אוסרות רק כדי קליפה
ומן הדין אף אותו חתיכה הנה מותרת בקליפה אלא משום חומרא דחמץ נוהגים לאסור
אותו חתיכה וכבר התבאר דחלב כחוש אסור מדינא עד ס' לדעת הרבה גדולים ואפילו
בשאר אסורים דלית בהו שמנונית נמי אסור מדינא עד ס' לשיטת ר"י הלכן ודע"מ'
זולתו אסור דם ועוד מי הגיד לו שהחטה שנתרככה ונתחמצה אינו מפעפע אין לזה
ראי' מן התלמוד ואפילו באסור דם היינו אוסרין משום דהנה חיישינן לפעפוע אי לאו
הך ראי' דדם משריק שריק וכדאמר בפכ"ה דף קי"א לגבי כבוד' עלוניה בישרא שרי
דמא משריק שריק וה"ה במליחה וכדחזינו במה שנהגו כשמולחי' בשר הרבה ומניחים
בגיית ופעמים חתיכה אחת חצי' לתוף הציר כו' כדכתבו התוספות וכל הגאונים אחריהם
אבל באסור חמץ דאין לנו שום ראי' דאין החמץ מפעפע יש לו דין שאר כל האסורים
לשיטת ר"י הלכן דס"ל דכל האסורין מפעפעין ואוסר במשהו בכל החתיכות: מיהו בזה
צ"ע במה שהמליחה לא היתה אלא מליחה קצת לא כדרך שמולחין לקדרה ובנאכל
מחמת מלחו לא חשבינן ליה רותח ואין פאן שום אסור: אלא שאריו להתיישב בדבר
מתרי טעמא קדא דאיכא למימר מאן לימא לן דאותו מליחה קצת הנה נאכל מחמת מלחו
ודלמא אינו נאכל מחמת מלחו הנה וכדכתב א"ז הארוך פלל דין ז' דעכשוו אין אנו
בקיאים בדבר וכ"כ עוד בכלל י"ב דין ח' וזה לשונו ואפילו לא נמלחה הנבלה כי אם
לצלי כו' אין אנו בקיאים עתה להפיר בין מליח דצלי בין מליחה דקדירה כו': איך צריך
ליישוב דאף על פי דהיתה נאכל מחמת מלחו מכל מקום הציר הנוטף ממנו חשוב אינו
נאכל מחמת מלחו כדכתב סה"ת וכל המחברים אחריו כתבו כמו כן דין זה בפירוש
והשתא הנה צריך לעיין בפלי שמונחין בו החתיכות בשר בשעה שמצאו החטה
שנתרככה למעלה אם הנה קצת ציר בשולי הפלי דאז ודאי הפל אסור דכיון דאיכא קצת
ציר איכא למימר דמתמצית החטה שנתרככה יצאו טיפת חמץ ונוטף על החתיכות דרך
הקילו מלמעלה למטה וכולן נאסר אבל אם לא נמצא שום ציר בשולי הפלי נראה לפע"ד
דמשום שמחת י"ט יש להקל ולאוקמי אדינן' דמאחר דהפל יודעים דרך מליחה לקדרה
והמה אמרי דלא קא מלחו ליה באותו מליחה חשבינן ליה למליחה זו נאכל מחמת מלחו
ולא מחמרינן מטעם דעכשוו אין אנו בקיאים כדכתב א"ז הארוך דאותו סברא לא
הזכירו בשום ספר ודי לנו לילך אחריו היכא דלית ביה משום שמחת י"ט וליכא נמי
הפסד מרובה וכ"כ מהרמ"א להדיא בי"ד בסימן צ"א וטוב להחמיר במקום שאין הפסד

מְרַנֶּבֶה עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ: וְאִי אֵיכָּא סַפְקָא אִם גַּתְרַפְכָּה הַחֲטָה אִם לֹא אוֹ אִם הִיא אֲזַי צִיר בְּשׁוּלֵי הַפְּלִי אִם לֹא הִנֵּה הֵיכָּא דְאֵיכָּא ס"ס כְּתַב בְּמֶרְדְּכִי דְאֶזְלִינִין לְקַנְלָא וְהַפְּלִי.

שְׂרֵי אֶפִּילוּ לְאַנְכְלָם וְהָא נִדְאִי בְּרוּר וּפְשׁוּט דְכָל הֵיכָּא דְלֹא גַתְרַפְכָּה הַחֲטָה אֶפִּילוּ הִיתָה הַחֲטָה מְלוּחָה מְכַל מְקוּם הָא נִדְאִי דְלֹא פְלִטָה אֶפִּילוּ מְשֵׁהוּ כִּינּוּ דְלֹא גַתְרַפְכָּה וְהֵכִי מְשִׁמַּע מְדַבְּרֵי הָרוּקַח דְלַעִיל שְׁפַתְבּ כִּי גַתְרַפְכָּה הַחֲטָה כּו' דְאַלְמָא דְאִי לֹא גַתְרַפְכָּה אִין כָּאֵן בֵּית מִיחֻשׁ וְכֵן בַּהֲג"ה מִיִּמּוֹנֵי בְּשֵׁם הַר"פ סוֹף ה' חֲמִיץ פְּתַב אִם גַּתְרַפְכָּה אֲסוּרִים הַמֵּיִם וְאִם לֹא מְוַתְרִים הַמֵּיִם כּו': וְעוֹד נִרְאֶה בְּרוּר דְאַפִּילוּ גַתְרַפְכָּה הַחֲטָה אִם חֲזִינִין דְאִין הַחֲטָה גַתְלַכְלָכָה מִן הַמְּלַח כְּגוֹן שֶׁהוּא נְגוּבָה אֵינָה אֲסוּרָת דְאֵינָה פּוֹלְטָת כָּל עֵיקַר דִּיהָ טְהוּר מְלוּחַ וְטָמֵא תְּפַל שְׂאֵינּוּ אֲסוּר בְּשַׁאֲרַי אֲסוּרִים וְה"ה בְּחֲמִיץ בְּפִסְחָא וּכ"כ בַּא"ו דְמַהֲר"ר שְׁלֵמָה לִוְרִיא ע"ש מְרַדְּכִי הַקָּצֵר ע"י בְּסִימָן כ"ח וְכַתְּבַת עוֹד לְשֵׁם שְׂאֵם הַחֲתִיכָה שְׂמַצָּא עֲלֶיהָ חֲטָה לֹא נִמְלָחָה בְּיַחַד עִם חֲתִיכוֹת אַחֲרוֹת אֲלֵא שֶׁהַתְּרַנְגוּלָת מְלוּחָה נִוְגַעַת בְּשַׁאֲרַי הַחֲתִיכוֹת וְאַפִּילוּ הֵן נְמִי מְלוּחָה אֵינָה אֲסוּרוֹת דְלֹא גְרַע מִחֵם לְתוֹךְ חֵם ע"י חוֹם הַבִּישׁוּל הֵיכָּא דְאִין אֲסוּרוֹ מִחֲמַת עֲצָמוּ אֲלֵא אֲסוּר בְּלוֹעַ דְאֵינּוּ הוֹלֵךְ מִחֲתִיכָה לְחֲתִיכָה בְּלִי רוֹטְבַי וְה"ה בְּחֲמִיץ בְּפִסְחָא דְאִין חֲלִיּוּק בֵּין אֲסוּר חֲמִיץ לְשַׁאֲרַי אֲסוּרִים אֲלֵא הֵיכָּא דְבְּשַׁאֲרַי אֲסוּרִים בְּס' חֲמִיץ בְּמְשֵׁהוּ אֲבָל כָּל הֵיכָּא דְבְּשַׁאֲרַי אֲסוּרִים אֵינּוּ אֲלֵא בְּקִלְיָה בְּחֲמִיץ נְמִי אֵינּוּ אֲסוּר בְּמְשֵׁהוּ וְסָגִי בְּקִלְיָה וְהַשְׂתָּא בְּנִדּוֹן דִּידֵן נְמִי אִם אוֹתָהּ הַחֲתִיכָה שְׂמַצָּאוּ עֲלֶיהָ הַחֲטָה לֹא הִיתָה מְלוּחָה עִם הַחֲתִיכוֹת הָאַחֲרוֹת אֲלֵא שְׂעַכְשֵׁיו הַנִּיחוּ חֲתִיכָה אַחַת מְלוּחָה עַל הַחֲתִיכָה שְׂבַכְלֵי וּמְצָאוּ עֲלֶיהָ חֲטָה אֵינָה אֲסוּרָת שַׁאֲרַי חֲתִיכָה בְּנִיגְעָתָה אִם לֹא שְׂיָדוּעַ שְׂבַשְׂעָה שֶׁהַנִּיחוּהָ עַל הַחֲתִיכוֹת לֹא הִיתָה הַצִּיר בְּשׁוּלֵי הַפְּלִי וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁמְצָאוּ הַחֲטָה עֲלֶיהָ נִמְצָא גַם כֵּן צִיר בְּשׁוּלֵי הַפְּלִי אֲזַי נִדְאִי אֶפִּילוּ לֹא נִמְלָחָה עִמָּה אֲסוּרִים כָּל הַחֲתִיכוֹת מִטַּעַם הַצִּיר שְׂיָרֵד עֲלֵיהֶם דְרָף הַלִּיכְתוֹ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה כְּדַפְרֵישִׁית וְאִם יֵשׁ סַפְקָא בְּדַבְרֵי אֵלוּ אֶזְלִינִין לְקַנְלָא אֲבָל בְּחֵד סַפְקָא אֲסוּר אֶפִּילוּ לְהַשְׁהוֹת דְכִינּוּ דְעֵיקַר אֲסוּר חֲמִיץ דְאוֹרֵייתָא אַע"ג דְאֲסוּר מְשֵׁהוּ מְדַרְבְּנָן לֹא מְקִילִינִין בִּי כָּל עֵיקַר וְכֵן נִרְאֶה מְדַבְּרֵי הָאַחֲרוֹנִים הַנִּרְאֶה לְפִי ע"ד כְּתַבְתִּי וְחֲתַמְתִּי אֲנִכִי הַקָּטָן יוֹאֵל בַּלֵּא"ו מוֹהַר"ר שְׁמוּאֵל ה"ה: שְׂאֵלָה נֶה בְּעַסְקָא אֲשֶׁה עֲגוּנָה מֵרַת צִיפּוֹרָה שֶׁהַעִידוּ עַל בְּעֵלָה כְּמַר יַעֲקֹב אֲשֶׁכְּנִי מִפּוֹזְנָא שְׂבִירִיד יַעֲרֹסֵל בְּשֵׁפ"ה בְּשַׁרְיָה הַגְּדוּלָה שֶׁהִי בְּבֵית שְׁנַתְאֲכֶסֶן בּוֹ יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר נִגְעָה הַשַּׁרְיָה בְּבֵית פָּנִים וְאַחֲרָיו וְכָל סְבִיבֵיו עַד שֶׁנִּפְלוּ הַגְּחָלִים עַל רֹאשׁ מִשֶּׁה אָבִיו אֲשֶׁכְּנִי וְגַעְרוּ בּוֹ הָעוֹמְדִים מִחוּץ לְבֵית עַד שֶׁנִּמְלַט וּבְרַח וְגַם הוּא צָעַק בְּמַר נִפְשׁ בִּיצִיאָתוֹ וְקָרָא לְבָנוּ כְּמַר יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר לְשִׁיצָא לְחוּץ גַם הוּא מִיָּד וְלֹא יָצָא וְנִשְׂאָר בְּבֵית לְהַצִּיל מִטְּלִטְלִיּוֹ" לְמַחֲרַת אַחַר הַשַּׁרְיָה הַגִּידָה עוֹבְדָת כּוֹכְבִים וּמְזִלוֹת פְּנוּדָקִית אִיךְ שְׂלֵאֲחַר שְׂכַבְרָי יָצָא מִשֶּׁה אֲשֶׁכְּנִי הַנִּזְכָּר קָרָא גַם הִיא לְכַמַּר יַעֲקֹב שְׂיָצָא מִן הַבֵּית וְהִנֵּה אֲזַי בְּלִילָה מִיָּד אַחַר הַשַּׁרְיָה חֲקָרוּ וְנִדְרָשׁוּ בְּמִכְרִיּוֹ גַם שְׂיָצָא מִן חֲקָרוּ וְנִדְרָשׁוּ אַחַר כְּמַר יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר וְלֹא נִמְצָא שׁוּם אָדָם שְׂרָאֵהוּ אוֹ יָדְעוּ וְשִׁמַּע מִמֶּנּוּ גַם אֲזַי לְמַחֲרַת אַחַר הַשַּׁרְיָה חֲפָשׁוּ בְּקַרְקַע בְּבֵית אֲנִשְׁפִּיזוּ שְׂהִיָּה יוֹדְעִים בְּמְקוֹם שְׂהִיָּה יוֹצֵא מִחֲדָרָיו לְהוֹלִיךְ הַסְּחוּרָה וְהַמְּטַלְטֵלִין שְׁלוֹ וְשֵׁל מִשֶּׁה אָבִיו לְהַצִּילָן וְלְהוֹלִיכָן לְמַרְתַּף שְׂבַבִּית וְהִנֵּה מְצָאוּ לְשֵׁם עֲצָמוֹת אָדָם יָדִים וְרַגְלִים שְׂרוּפִים בְּדִרְף הַלִּיכְתוֹ גַם מְצָאוּ חֲתִיכוֹת בְּשַׁר אָדָם וּבְגָד פִּשְׁתָּן דְּבוּק עַל הַבְּשָׂר מְקַצְתוּ קִיָּים גַם מְצָאוּ אֲצֵל הָעֲצָמוֹת הַנִּזְכָּר מְטַבַּע שְׂקוּרִין קוּוּעֵרֶטֶנֶר שֶׁל פּוֹזְנָא שְׂאֵינִין יוֹצְאֵי בְּהוֹצָאָה וּמִיָּד כְּשֶׁמְצָאוּ הַקּוּוּעֵרֶטֶנֶר צָעַק אָבִיו כְּמַר נִפְשׁוּ כִּי אָמַר

פי היתה בינד בנו יעקב אשכנזי הנז' קודם השריפה ואין ספק אליו שאלו העצמות הם מבנו הנזכר והתאבל עליו והוליד עצמותיו לק"ק פּרעמסלא לקברם בקבר ישראל: ועוד העידו שבמרתף הנ"ל מצאו בגדיו שהצילו לשם גם מטלטליו ובגדים שקנה לבניו וסחורתו וסחורת אביו ושיערו שעכ"פ היה מציל מן הסדר למרתף לאחר שפבר נגעה השריפה פנים ואחור שתי פעמים ואין ספק לעדים שפבר גברה השריפה ביתר שאת: עוד העידו שמפל בני הבית הן בני ביתו של העובדי פוכבים ומזלות הן מהאכסנאים שנתאכסו בפונדק בבית העובדי פוכבים ומזלות לא נפקד מהם איש זולתו כמר יעקב הנזכר ועתה יורינו מורינו ע"פ התורה מה משפט האשה העלובה מרת ציפורה אשת פמר יעקב הנזכר אי שרוא לאינסובי ע"פ עדות הנ"ל אם לא ושכר פפול מן השמים ועיניו יראו בנחמות ציון וירושלים א"ס: תשובה בר"פ האשה שלם איתה שהוא גברא דבשלהי הלולי איתלי נורא ביה גנניה א"ל דביתהו חזו גבראי אתו חזו גברא חרוכא דשדי ופיסתא דידא דשדיא סבר רב חייא בר אבין למימר היינו עישנו עלינו הבית עישנו עלינו המערה: אמר רבא מי דמי התם לא קאמרה חזו גבראי חזו גבראי ועוד גברא חרוכא דשדי ופיסתא דידא דשדיא: ור' חייא בר אבין גברא חרוכא דשד' אימא אינשי אחרינא אתא לאצוליה ואכילת' נורא ופיסתא דידא דשדיא נורא איתליא ביה ואתיליד בי' מומא ומחמת פיסופא ערק ואזיל לעלמא: והנה לכאורה הי' נראה מכאן דאפילו את"ל הלכה כרבא כמ"ש באגודה ונ"ל יש פוסקים כרבא גם בגימיקי יוסף כתב ונ"ל פתבו המפרשים היה נראה למפסק בהא הלכה כרבא מדאמרי' סבר רחב"א למימר דמשמע שהיה עולה פן בדעתו אבל לא שהיה פן הדין עכ"ל מ"מ רבא גופי' לא התיר אלא בעובדא דהתם שהאשה אמרה בפירוש ומעידה בבירור שזה האיש החרוף שמת הוא בעלה וכך הוא לשון האגודה חזו גבראי דמית חזו גבראי דמית ולשון הר"ר ירוחם ראו פלוני בעלי מת ובנ"י פתוב חזו גבראי שהאש אוכלתו וא"כ בנדון דידן שאין מי שמעיד על פמר יעקב אשכנזי הנז' שהאש אוכלתו ומת אלא אומדנא בעלמא ע"פ עדיות הנז' אין לנו להתיר האשה ע"פ אומדנא אלא יש לנו לחוש לחומרא בתחילת עדות דילמא פמר יעקב הנזכר אזל וערק לעלמא והני עצמות ומטבע קווערטנר שאצלו אינשי אחרינא הנה שהיה לו ג"כ מטבע זו: אכן לפי האמת יראה איפכא דגם למאי דמשמע מדברי האלפסי והרא"ש דתופסין לחומרא כרחב"א מדלא הביא לישנא דתלמודא סבר רחב"א וכו' אלא פתבו בסתם דברי רבא ודפליג עליה רחב"א מהשמטה זו נראה שבאו להורות דניתפס לחומרא וכך הבין בנ"י וכתב דכך פסקו רוב גאוני הראשונים א"ה בנ"ד מודו דאזלינן לקולא ונה יתבאר בס"ד כשנענין תחלה בהך עובדא אליבא דהני אמוראי דפליגי בה והוא דלכאורה משמע דהשתא לבתר דאשפחת ליה חרוכא ומית קאמרה חזו גבראי וכנראה מלשון האגודה ויש לתמוה דא"כ מאי חזו גבראי דקאמרה הלא השתא לבתר דחרוף ומית לא הי' אז ניקר לשום אדם אי גבראה הוא אי אינש אחרינא הוא וכדקאמר תלמודא אתו חזו גבראי חרוכה אלמא לא היה ניקר לשום אדם וא"כ מאי חזו גבראי דקאמרה להו ותו יש להקשות אליבא דרבא אמאי אזיל לקולא בהך עובדא בתחילת עדות ולא חשש להא דחייש רחב"א אימא אינש אחרינא אתא לאצוליה וכו' דאין ליישב אליבא דרבא דס"ל דהאי פיסתא דידא מהאי גברא חרוכה הוא דהנה וניחא לו טפי למתלי האי גברא חרוכא ופיסתא דידא בבעל גננא דהנה בגנני ולא בגברא דאתי

מעלמא ורחב"א חניש לחומרא אימא אינש אחרניא אתא לאצול"י וכו' הא ליתא דא"כ מאי דוחקא דרחב"א למימר דההיא גברא אתיליד בי' מומא ומחמת פיסופא ערק ואזיל לעלמא הל"ל אימא דגברא חרוכא ופיסתא דידא פולה דאינש אחרניא הוא דאתא לאצול"י ואכלתי' נורא ונהווא גברא דבי גננא ערק ואזיל לעלמא ולית בי' מומא: ותו לרבא נמי קשיא מאי קאמר ועוד דגברא חרוכא דשדי ופיסתא דידא דשדיא דלא אצטרף לי' לאדכורא פיסתא דידא פיון דהנה ס"ל דפיסתא דידא מההיא גברא חרוכא הנה וליפא ראני' פל עיקר להיתירא מהו פיסתא דידא דשדיא דמה לי שדיא פיסתא או לא שדיא הא ליפא הכא אלא גברא חרוכא גרידא פיון דפיסתא דידא מהאי חרוכא היא דנפלה אלא נודאי בע"כ דגברא חרוכא נמצא בו חסרון יד נרגל וא"כ האי פיסתא דידא דאינש אחרניא הוא ובע"כ דתרי גברי הוו דאתלי בהו נורא ובהאי פליגי דרחב"א סבר דחיישינו דקאמרה בדדמי בדחיישינו עישנו עלינו הבית: ורבא קאמר דלא דמי התם לא קאמרה חזו גבראי ועוד הא קא חזינו אתלי בהו הכא גברא חרוכא דשדי ופיסתא דידא דשדיא ובע"כ דתרי גברי אתלי בהו נורא ומסתמא נדאי חד מינייהו הוי בעל גננא דהנה כבי גנניה ורחב"א קסבר גברא חרוכא אימא אינש אחרניא כו' והשתא הדרא קושיא לדוכתא מאי דעתו דרבא דתלי לקולא בתחילת עדות ולא חייש להא דחייש רחב"א הלא בפ' יש בכור קאמרינון פי אקילו רבנו בעדות אשה בסופו אבל בתחלתו פירוש בגוף העדות לא הקילו וכדכתב המרדכי בסוף יבמות והגהות מיימוני' בפ"ג מה' גירושין ואם נתרץ דרבא לא ס"ל הו סברא דנימא דאתיליד מומא בבעל גננא ומחמת פיסופא ערק ואזיל לעלמא דאי איתא דאתיליד מומא בבעל גננא לא הנה אזיל לעלמא אלא הנה יתיב באתרי' ולמיזל לבי אסיא אלא תלינון אי איתא דאתיליד מומא בחד מהנה תרי גברא דאתלי בהו נורא מסתמא האי גברא דאתלי' מעלמא לאצול"י איתלי בי' נורא ואתיליד ביה מומא וערק ויתיב בביתא פי' מקום שדר שם ואזיל לב' אסיא והו גברא חרוכא דבעל גננא הוא א"נ תלינון דהני תרי גברא בעל גננא ואינש אחרניא דאתי לאצול"י תרנוניהו אכלתינהו נורא אלא דחד מינייהו אשתייר בי' פיסתא דידא ולפי זה ס"ל לרבא נמי בע"כ דאינש אחרניא אתא לאצול"י כדרחב"א אלא דלא ס"ל דאיתיליד מומא בבעל גננא ומחמת פיסופא ערק וכו' וכדפרישי' הנה עכ"ז קשה דהא נודאי אפתי איפא למייחש בתחלת עדות דלמא הנה תרתי גברא דאתלי בהו נורא תרנוניהו דאתו לאצול"י הוי ונהווא גברא דבעל גננא לא אכלי' נורא פל עיקר ולא אתיליד ביה מומא אלא דאזיל לעלמא: ותו קשה תלמודא נמי אמאי לא קאמר דטעמא דרחב"א דאזיל לחומרא משום דאימא דהני תרתי אינשי אחרניא הוו דאתו לאצול"י וכו' מיהו בהו קשיא אפשי' ליישב ולומר דתלמודא קמהדר למיהב טעמא לרחב"א דאזיל לחומרא אפי' היכי דהנה סי' מובהק בפיסתא דידא דהני דבעל גננא דא"ה חיישינו דילמא אתיליד בי' מומא ומחמת פיסופא אזיל וערק לעלמא אבל נודאי קושטא דמילתא לא הוי הכי בהו עובדא מדקאמר רבא ועוד גברא חרוכא דשדי ופיסתא דידא דשדיא דאלמא דרצונו לומר דתלינון דחד מהנהו הוי בעל גננא א"כ לא הוי שם שום סימן מובהק בהו פיסתא דידא דהנה מבעל גננא אלא דתלמודא משני לרחב"א לרנווקא דמילתא אפילו הנה לי' סי' מובהק נמי חייש לחומרא ואפתי לרבא נדאי קשיא נחוש דילמא הני תרנוניהו תרתי גברא דאתלי' לאצול"י נהו ובעל גננא אזיל לעלמא בלי מומא והיה נראה ליישב אליבא דרבא ולומר דס"ל.

בע"כ דחד מהנה תרתי גברא דאכלתינהו נורא הווי בעל גננא מדקאמר להו דביתיהו חזו
גברא שהאש אוכלתו דונדאי קושטא קאמרה דהשתא ס"ל לרבא פיון דא' לומר
דאתייליד בי' מומא דא"כ לא הנה אזיל לעלמא אלא הנה יתיב בביתו' ולמיזל לבי' אסיא
בע"כ דאנפלתו' נורא לגמרי אלא דלפי יישוב זה יש לתמוה לרבא דכיון דא"א להתיר
אשה זו אלא מטעמא דאמרה חזו גבראי ח"ג שהאש אוכלתו א"כ מאי האי דקאמר רבא
ועוד גברא חרוכא דשדא ופיסתא ידא דשדא דמשמע דבא לומר אידה טעמא אפילו לא
אמרה האשה חזו גבראי והא לימא לפי יישוב זה דבלא אמרה חזו גבראי אף על פי
דאיכא הכא גברא חרוכא דשדא ופיסתא ידא דשדא אימא דהני תרי אינשי אחרינא
נינהו דאתו לאצול' נאכלתינהו נורא והוא דבעל גננא אזל לעלמא בלא מומא וכיון
דבאמרה חזו גבראי שהאש אנפלתו' איתתא זו שריא דונדאי קושטא קאמרה א"כ אפילו
ליכא הכא גברא חרוכא כל עיקר נמי שרי' דתלינו דנשרף כולה ונעשה אפר וכיון דלא
נפקא לן מידי בדאמרה גברא חרוכה או לימא א' מאי האי דקאמר רבא ועוד גברא חרוכא
דשדא וכו' ולפיכך נראה לפע"ד באין ספק דחזו גבראי אין פירושו דהשתא קאמרה
הכי לבתר דאשפחת לי' חרוכא ומית אלא מעיקרא בעודו חי כאשר ראתה שאכלה האש
כל סביביו לא אפשר לו להנצל קראה וא"ל חזו גבראי חזו גבראי והנה דעתה שיבואו
מיד ויראוהו בעודנו חי ושלם ויפירוהו ויעידו עליו בב"ד והכי משמע מלישנא דנ"י
שכתב חזו גבראי שהאש אוכלתו דמדלא כתב שהאש אוכלה אותו אלא שהאש אוכלתו
משמע דבעודו חי קאמרה ראו שהאש אוכלתו עכשיו אלא דלפי ששהו ולא באו מיד או
לא הי' אפשר לראותו מיד בעודו חי פי גדול האש סביביו מצאו גברא חרוכא והיינו
דקאמר אתו חזו גברא חרוכא וכו' והשתא האשה מתחלה בעודו חי קראה ואמר חזו
גבראי שהאש אוחזה בו נאכלתו וגם אחר כך העידה על האי גברא חרוכא דבעלה הוא
ומית והכי משמע מדברי הרמ"ה שהביא הר"י שפך הוא הפי' כמו שיתבאר בדברינו
בסמוך בס"ד: ומסתמא כך הוא דעת כל המפרשים והשתא קאמר רבא תרתי טעמי ונ"מ
טובא בין הני תרתי טעמי דלטעמא קמא פיון דקראה לאינשי שיבואו ויראה את בעלה
איה שהאש אוכלתו ולא אפשר לו להנצל השתא ונדאי פיון דמעיקלה נפשה לאכרוזי חזו
גבראי בונדאי קושטא קאמרה שלא הנה אפשר לבעלה להנצל מן האש בשום ענין
וכהיא דכתב בני' פ' בתרא דיבמות ע"ש הריטב"א דבההיא דמאן איכא בי חינואי שכיב
חינאי כו' דכיון דמעיקל נפשה לאכרוזי ולמימר הכי אי לאו דקים לי' דשכב לא הנה אמר
וה"נ דכונתא דמעיקלה נפשה לאכרוזי חזו גבראי חזו גבראי שהאש אוכלתו ולא
אפשר לו להנצל בנדאי קושטא קאמרה וה"ל פהך דת"ר במי שנפל לכבשן האש או
לירה מליאה יין ושמן דמעידין עליו פיון שלא אפשר לו להנצל משם ולפי הטעם הנה
נדאי אפילו לא מצאו כל עיקר גברא חרוכא אי נמי מצאו הרבה חרוכים ואפי' נפקדו
מהנה גננא הרבה אנשים יותר ממה שנמצאו חרוכים מ"מ ליכא ספיקא בהך איתתא
דפשיטא דשריא דליכא למיחש הכא דקאמרה בנדמי מדקא מעיקל' נפשה לאכרוזי
וכדפר' דהא פשיטא דלא חיישינו הכא דקאמרה בנדמי פיון דקאמרה בעודו חי ושלם
ראתה אותו שהאש אוכלתו מסביב ושע"כ הכריזה וקראה חזו גבראי ח"ג שהאש
אוכלתו א"כ עמדה עליו עד שיצאה נפשו באש האוכלת בו ופשיטא דנאמנת.

אָבֵל לְטַעֲמָא בְּתָרָא קְאָמַר רַבָּא דְאֶפִּילוּ לָא הֵנָּה מְעַיְיִלָא נִפְשָׁה לְאַכְרוּזֵי מִתְחִילָה בְּעוּדוּ
חַי ח"ג ח"ג אֵלָא הַשְׁתָּא קְאָמְרָה דְּמִפְּרַת גּוּרָא זֶה דְּהָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא בְּעֵלָה הוּא דְּמִית
וְא"כ הֵינָּה נִרְאָה דְּחִיּוּשֵׁינֵינוּ דְּקְאָמְרָה בְּדַדְּמִי פֶּהִיא דְּעֵינְשָׁנוּ עַלֵינוּ אֵת הַבֵּית: א"ה אִתְּתָא
זו שְׂרָיָא וְלֹא מִטַּעַם עֲדוּת הָאִשָּׁה בְּלַחוּד אֵלָא דְּאַנָּן ס"ל נְמִי דְּהָאִי גְבָרָא חֲרוּכָה בְּעֵלָה
וְדָאִי הוּא דְּלֹא דְּמִי לְעֵינְשָׁנוּ עַלֵינוּ הַבֵּית דְּהֵתָם פִּינוּ דְּלִיכָא גְבָרָא חֲרוּכָא דְּמִת לְפָנֵינוּ אִיכָא
לְמִימַר דְּלֹא נְשָׂרָף אָדָם בְּעוֹלָם בְּהָאִי בֵּיתָא וּבְעֵלָה נְמִי בְּרַח וְנִיצוּל וְהֵלֶךְ לוֹ כְּדָאִי בְּגִמְרָא
פִּי הֵיכָא דְּלִדְיָדָה אִתְּרַחֵישׁ נִיסָא ה"נ לְדִידָן אִתְּרַחֵישׁ נִיסָא אָבֵל הֵכָא דְּאִיכָא גְבָרָא חֲרוּכָא
דְּשִׁדְיָא וּפִיסְתָּא דִּידָא דְּשִׁדְיָא הַשְׁתָּא וְנָדָאִי פִּינוּ דְּחִוּוּנָא דְּנְשָׂרָף בְּהָאִי בֵּיתָא גְבָרָא אִית לָן
לְמִימַר דְּהָהוּא בְּעַל גְּנָנָא דְּהָהוּא בְּבִיָּה גְּנָנִי שְׂאִינְנוּ אִיהוּ הוּא דְּנְשָׂרָף דָּאִי אִיתָא דְּאִזּוּל
לְעֵלְמָא הָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא מֵאֵן נִינְהוּ דְּלִית לָן לְמִימַר דְּאִינְשׁ אַחְרִינָא הוּא דְּמָאִי בְּעִי הֵכָא
בְּהָאִי גְּנָנָא דְּאִתְּלִי בִּי נוּרָא וְלֹא ס"ל לְרַבָּא לְהַחְמִיר אִימָא אִינְשׁ אַחְרִינָא אִתָּא לְאַצּוּלִי
וְכוּ' וְכִדְרַחֲב"א אֵלָא תְּלִינָן טְפִי בְּבַעַל גְּנָנָא דְּהָהוּא בְּגִנְנִי וְלֹא בְּאִינְשׁ דְּעֵלְמָא וְהָאִי פֶּס יְדָא
דְּשִׁדְיָא אִפִּי אִת"ל דְּבַע"כ דְּאִינְשׁ אַחְרִינָא אִתָּא מְעֵלְמָא לְאַצּוּל' וְאַכְלִתִּיהָ נְמִי נוּרָא וְלֹא
נְשָׂאֵר מִמְּנוּ אֵלָא פֶּס יְדָא א"ה לָא תְּלִינָן לְחוּמְרָא דִּילְמָא תְּרַנְיָהוּ אִינְשֵׁי אַחְרִינָא נִינְהוּ
דְּאִתָּא לְאַצּוּלִיָּה וְאַכְלִתִּינְהוּ נוּרָא וּבְעַל גְּנָנָא אִזּוּל לְעֵלְמָא בְּלֹא מוּמָא דְּטְפִי נִיחָא לָן לְמִתְלִי
חַד מְהֵנִי תְּרִי בְּבַעַל גְּנָנָא שְׂהִיָּה וְנָדָאִי שֵׁם בְּגִנְנִי וְהַשְׁנִי בַע"כ בְּאִינְשׁ אַחְרִינָא דְּאִתָּא
לְאַצּוּלִי דְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר לָן לְמִתְלִי בְּבַעַל גְּנָנָא דְּהָהוּא בְּגִנְנִיָּה תְּלִינָן וְלֹא ס"ל לְרַבָּא לְחוּשׁ
דִּלְמָא הֵךְ פֶּס יְדָא דְּבַעַל גְּנָנָא הוּא דְּאִתְּיִלִּיד בִּי מוּמָא וּמְחַמַּת פִּיסוּפָא עֶרְק וְאִזּוּל לְעֵלְמָא
דָּא"כ ה"ל לְמִיתַב בְּאַתְרֵי וּבְבֵיתִי וּלְמִיזוּל בִּי אָסִיא אֵלָא אִי אִיתָא דְּאִתְּיִלִּיד בִּי מוּמָא
בְּחַד מְהֵנִי תְּרִי בַע"כ דְּבְּאִינְשׁ אַחְרִינָא דְּאִתָּא לְאַצּוּלִי אִתְּיִלִּיד בִּי מוּמָא וְאִזּוּל לְבֵיתִי
וְאִזּוּל לְבִי אָסִיא וְהֵךְ גְּבָרָא חֲרוּכָא בְּעַל גְּנָנָא הוּא דְּמִית וּכְדִפְרִי וְכָל זֶה לְפִי שְׂהֵאִשָּׁה
אִמְרָה עֶכְשָׁיו דְּהָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא בְּעֵלָה הוּא דְּמִית דָּאע"ג דְּאִיכָא לְמִינְחֵשׁ דְּקְאָמְרָה בְּדַדְּמִי
מ"מ פִּינוּ דְּאִיכָּ גְבָרָא חֲרוּכָא דְּשִׁדְיָא וּפִיסְתָּא יְדָא דְּשִׁדְיָא לָא חִיּוּשֵׁינוּ דְּקְאָמְרָה בְּדַדְּמִי
אֵלָא קוּשְׁטָא קְאָמְרָה וְהֵינְנוּ דְּקְאָמַר רַבָּא וְעוּד גְבָרָא חֲרוּכָא דְּשִׁדְיָא וּפִיסְתָּא וְכוּ' דְּהַפֶּס יְדָא
לְחוּדָא מְרָאָה לְנוּ דְּאֶפִּי אִת"ל דְּלֹא נְשָׂרָף מְהָאִי גְבָרָא אֵלָא פֶּס יְדָא לְחוּד' מ"מ בַּע"כ לָאוּ
מְבַעַל גְּנָנָא הֵנָּה דָּא"כ לְמָה עֶרְק וְלֹא אִזּוּל לְבֵיתִי וְלִבְנִי אָסִיא אֵלָא וְנָדָאִי הָאִי פֶּס יְדָא
בַּע"כ דְּאִינְשׁ אַחְרִינָא הוּא דְּנְשָׂאֵר חַי וְאִזּוּל לְבֵיתִי וְהָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא בְּעַל גְּנָנָא הוּא
דְּמִית א"נ הָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא אִינְשׁ אַחְרִינָא הוּא וְהָאִי פֶּס יְדָא דְּבַעַל גְּנָנָא הוּא דְּמִית וְלֹא
נְשָׂאֵר מִמְּנוּ אֵלָא פֶּס יְדָא וְכִינוּן דְּמִסְתַּבְּרָא לָן דְּהִכִּי הוּא לָא חִיּוּשֵׁינוּ דִּילְמָא קְאָמְרָה עֶכְשָׁיו
בְּדַדְּמִי וְהֵינְנוּ דְּקְאָמַר רַבָּא וְעוּד וְכוּ' פִּירוּשׁ וְעוּד אֶפִּילוּ לָא הֵינָּה מְעַיְיִלָא נִפְשָׁה מְעִיקְרָא
לְאַכְרוּזֵי בְּעוּדוּ חַי ח"ג ח"ג אֵלָא עֶכְשָׁיו אִוְמְר' דְּהָאִי גְבָרָא חֲרוּכָא בְּעֵלָה הוּא דְּמִית
נְאֻמָּנָת וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ דְּקְאָמְרָה בְּדַדְּמִי פִּינוּ דְּאִיכָא הֵכָא גְבָרָא חֲרוּכָא דְּשִׁדְיָא וּפִיסְתָּא יְדָא
דְּשִׁדְיָא וְהַשְׁתָּא לְפִי טַעַם בְּתָרָא מִן הַדִּין לָא הֵנָּה שְׂרִינָן הֵךְ אִיתְּתָא בְּהֵךְ עוּבְדָא דְּגִנְנָא
אע"ג דְּלֹא נִפְקַד מְהָאִי גְּנָנָא אֵלָא בְּעֵלָה לְחוּד וְאִין צ"ל אִם הֵיוּ נִפְקָדִים שְׁנֵי אֲנָשִׁים
דְּפְשִׁיטָא דְּשָׂרָיָא דְּלֹא הֵינְנוּ צְרִיכִין לְתִלּוּת פְּלִל בְּאִינְשׁ אַחְרִינָא דְּאִתָּא לְאַצּוּלִי אָבֵל אִם
הֵיוּ נִפְקָדִים יוֹתֵר מִשְׁנֵים לָא הֵנָּה שׁוּם הִתֵּר לְהֵךְ אִיתְּתָא אֶפִּילוּ לְרַבָּא אָבֵל רַחֲב"א פְּלִיג
עֲלֵיהָ דְּחִיּוּשׁ לְחוּמְרָא דִּילְמָא בְּעַל גְּנָנָא נְשָׂאֵר חַי וּמְחַמַּת פִּיסוּפָא עֶרְק וְאִזּוּל לְעֵלְמָא
וְאע"ג דְּקָא מְעַיְיִלָה נִפְשָׁה לְאַכְרוּזֵי ח"ג ח"ג חִיּוּשֵׁינוּ דִּילְמָא קְאָמְרָה בְּדַדְּמִי וּבְתֵר הִכִּי

ניצול דלא נשרף ממנו אלא פס יד לחודי' והשפא נבא לנ"ד דהא חזינן דע"כ לא פליג רחב"א עליה דרבא אלא לפי דאשפחן נמי פס יד דלא ס"ל למתלי לקנלא כדפרין' אלא ס"ל פיון דבע"כ תרי גבראי הנה הכי דאיתלי בהו נורא בעל גננא ואינש אחרין' דאתא לאצול' חיישינן לחומרא דילמא האי גברא חרוכא אינש אחריןא הוא דאתא לאצול' וכו' אבל אם לא הנה אשפחן אלא גברא חרוכא לחודי' לא הנה חיישינן לאיניש אחריןא אלא תלינן טפי בההוא גברא דהנה בגננא ואיתתא שריא וכדקאמר רבא בטעמא בתרא דאפי' לא אמרה האשה ח"ג ח"ג דבהא מודה רחב"א לרבא פיון דליכא הכא אלא גברא חרוכא בלחודי' ואפילו לא אמרה האשה עכשיו כל עיקר דהאי גברא חרוכא הוא דבעלה דמית דכללא הוא דלא תלינן באינש אחריןא אלא היכא דמנכרחין אנו לתלות בו כגון דאיכא נמי פס יד אבל כל היכא דליכא הכרח לא חיישינן כלל להחמיר לומר דילמא אינש אחריןא הוא דאתא לאצול' שזו חששא רחוקה הוא שיכניס איש את עצמו לתוך האש להסתכן כדי להציל את חבירו ונחבירו יתא ניצול והמציל יתא נשרף: והכי איתא להדיא בספר הר"ר ירוחם שפכת על שם הרמ"ח דדוקא דאותו פס יד אינו מהאיש החרוף פאן אבל אם לא היה שם פס יד אלא האיש החרוף או שיש פס יד ואינו אלא מהאיש החרוף ולא מצאו לו כי אם יד אחד אמרינן ונדאי האי פס יד מהאיש החרוף הוא וכיון שאומרת שזה האיש החרוף הוא בעלה ואמרה מתחלה ראו בעלי נאמנת וכן עיקר עכ"ל וא"כ בנ"ד ע"פ העדיות הנזכר שלא נפקד איש מאותו בית לא בני ביתו של הגוי ולא שום אכסנאי שהוא בביתו זולתו אותו פמר יעקב וגם מצאו בדרה הליכתו מהחדר למרתף להציל את שלו גברא חרוכא עצמות ידים ורגלים ובשר אדם שרוף וכגד פשתן דבוק עליו איתתא זו שריא אף לרחב"א דלא תלינן לחומרא באינש אחריןא אא"כ מנכרחין לומר דאיכא הכא תרי גברא חרוכא פהו עובדא דאשפחו גברא חרוכא ופסחא דינדא אבל כל היכא שאין הכרח לאיש אחר לא חיישינן לאיש אחר כל עיקר דמאי בעי הכא איש אחר בבית שהאש אחז בו פנים ואחור וכל סביביו ואע"ג דליכא למשרי' הכא מטעמא קמא פיון דליכא הכא מאן דהנה קאמר חזו גבראי יעקב אשכנז חזו האי גברא יעקב אשכנז שהאש אוכלתו מ"מ יש להתירה מטעמא בתרא היכא דלא נפקד איש מהבית זולתו אותו פמר יעקב אשכנז הנזכר ואשפחן נמי עצמות אדם נשרפים וכל היכא דאין לשם הוכחה דתרי גברי הוו איתלי בהו נורא אמרי' דליכא הכא אלא חד גברא דלא אמר רחב"א דחיישינן לחומרא אא"כ דאיכא הוכחה דפיסתא דינדא דתרי גברא איתלי בהו נורא הא לאו הכי לא חיישינן לחומרא לאינש אחריןא כדפרין': ואף ע"ג דמסוף דברי הרמ"ה דכתב וכיון שהי' אומרת וכו' משמע פשט לשונו דאפילו בדלא אשפחן אלא גברי לחודי' לא שרינן אלא דווקא באומרת שזה האיש החרוף הוא בעלה ואמרה נמי מתחלה ראו בעלי נראה דאי אפשר לפרש כה דברי הרמ"ה דא"כ באמרה מתחילה ראו בעלי ונדאי הנה סגי אפילו ליכא הכא גברא חרוכא כל עיקר כדפרין' דאל"כ אלא בחזו גבראי ח"ג לחודי' לא שרינן לה משום דחיישינן דקאמרה בדדמי א"כ כי איכא נמי גברא חרוכא נמי לא מהני דסוף סוף איכא למיחש] דאינש אחרין' הוא וחזו גבראי דקאמר לאו קושטא קאמרה אלא בדדמי אלא בע"כ בחזו גבראי לא חיישינן דקאמרה בדדמי וא"כ אמאי מצריה נמי שתאמר השפא ג"כ שזה האיש החרוף הוא בעלה אלא ונדאי או קאמר והאי ואמרה הני כמו או אמרה ורצונו לומר דבדלא אמרה מתחלה ראו

בעלי שהאש אוכלתו נאמנת בדאיכא גברי חרוכא ואומרת השתא שזה בעלה אע"ג דאיכא למיחוש דילמא קאמרה בךדמי מ"מ אגן בי דינא לא תישינון לאינש אחריןא א"נ אפילו ליכא גברא חרוכא לפנינו פל עיקר א"ה פיון שאומרת מתחלה ראו בעלי שהאש אוכלתו ולא אפשר לו להנצל דבר זה היא הוכחא ברויה שבעלה הוא שושרף באין ספק דאל"כ לא הות מעיילא נפשה לאכרוזי כדלעיל וכ"כ בתוס' פ' פל הגט אהא דתנו מציאו בתפיסה או בדלוסקמא ומפירו פירושו או מפירו ודכונותא בדוכתא טובא בתלמוד' ובפסקי הגאונים ואין זה דוחק כלל וה"נ דכונותיה ואע"ג דקושטא דמלתא בדליכא אלא גברא חרוכא לחודה לא תישינון לאינש אחריןא אפילו לא אמרה עכשיו שזה בעלה כדפרקי' מ"מ נקט הרמ"ה וכינון שאומר וכו' פיון דהכי הנה עובדא דגמ' פלומר בהא פשיטא לו דנאמנת אבל מדינא אפילו לא אמרה פלוס נמי שרינון לה כדפרקי' והשתא זכינו לשריותא דהה איתתא פיון דאשפחו גברא חרוכא בהה ביתא דלא נפקד ממנו איש זולתי פמר יעקב הנז' לא תישינון כלל לאינש אחריןא ואיתתא שרי': ואי לא מסתפינא מחברינא הנה אמיןא דאפילו היו נמצאים בהאי ביתא גברי חרוכא טובא נמי שרי' הה איתתא דנראה לפע"ד עיקר דהלכה פרבא תדא דרבא הוא מרא דתלמודא טפי מרחב"א ותו דנראה דרחב"א הוא תלמידו של רבא ואין הלכה כתלמוד במקום הרב ואע"ג דמאביי ורבא ואילף הלכה כבתראי מ"מ גם אביי ורבא בכלל הני דאין הלכה כתלמיד במקום הרב והכי פתב האלפסי להדיא ספ"ק דמציעא בדין עדיו בתומיו זכין לו איברא דהאשר"י לא ס"ל ה"כ ע"ש בדרף קל"א ע"ד מ"מ במה שנוגע בקבלה לאלפסי אנו שומעין דאיהו הנה בקי בקבלת הגאונים טפי ותו דבפ' אלו מציאות בדין מקום הנה סימן פתב האשר"י גופה הא דהוצרו האלפסי להביא ראיה דהלכה פרבא דמקום הנה סי' מסוגיא דתלמודא ואע"ג דרבא גופי' פסיק ה"כ משום דרבא כשמעתתא דנפשי' פסיק עכ"ל ויש לתמוה ומה בכך דפסיק כשמעתתא דנפשי' הלא קי"ל דהלכה כבתראי מאביי ורבא ואילף אלא ונדאי בע"כ פיון דרבה פליג עליה וס"ל דמקום לא הנה סי' ורב נחמן נמי קפשיט ליה לרב ביבי דמקום לא הנה סימן הנה נראה דלי' הלכתא פרבא במקום רבותיו ולפיכך הוצרו אלפסי להביא ראיה דהלכתא פרבא מסוגיא דתלמודא כה נראה פי' דברי האשר"י ולא פתב דבר פנגדו ע"ש בדרף קל"ג תחלת ע"ג א"כ נראה ונדאי דהכא קי"ל דאביי ורבא גופיה הוי בכלל דאין הלכה כתלמיד במקום רבו כדפרישית: ולפי זה נמי אין הלכה כרחב"א במקום רבא דמסוגיא דתלמודא בדוכתא טובא מוכח דרבא הנה רביה דרחב"א ולהכי מזכיר רבא קמי רחב"א ואפשר דאהא קא סמכי האלפסי והאשר"י דכתבו בסתמא להה פלוגתא משום דמסתמא נדאי אין הלכה כרחב"א פנגד רבא והכי מוכח מפ' אין בין המודר דבעי מינה ר' חב"א מרבא פכרי עליה ונתנה לו במתנה כו' דאלמא דתלמידו הנה מדקבעי מיניה ופסקו הפוסקים הלכתא פרבא ע"ש בדרף ל"ד והכי משמע מדברי האשר"י ר"פ הגוזל עצים דאהא דקמשיי אביי דהה ברייתא דלבון הנה שנוי ר' שמעון והה בריית' דלבון לא הנה שנוי רבנן ורבא קאמר ה"ר ש"ש ול"ק הא דנפצי' נפוצי' הא דסרקי' סרוקי' ורחב"א קאמר הא דחונרי' חונרי' הא דכברי' כברויי וכתבו התוס' דיש ספרים.

שכתב בהו במלת' דרחב"א הא הנה רבנן וקסבר דבנפוצי נמי פליגי פתב עליה האשר"י וז"ל והא דנקט צמר ולבון דהוי שנוי מוקי לי' כר"ש ולית הלכתה פנותיה ופליגי בנפצי

נפוצי וסרקי סרוקי וחנורי חנורי אכל בכברי כברוי מודה רבנו דהנה שינוי עכ"ל
דמדכתב דבנפצי נפוצי נמי פליגי אלמא דס"ל כגרטת יש ספרים ואי הנה ס"ל כרחב"א
לא איצטרף לי לאקומי הך ברייתא כר"ש אלא כרבנו ובכברי כברוי אלא ונדאי ס"ל
כרבא דמוקי ליה כר"ש דליכא למימר דס"ל פאבני דהא לדידן פשיטא דארב בכברי
כברוי פליגי דאבני לא מפליג מידי ותו דבכולי תלמודא הלכה כרבא לגבי אבני בר
מיע"ל קג"ם והשתא פיון דס"ל כרבא לגבי רחב"א אלמא דס"ל להאשר"י דסלמידי
כרבא הנה ולית הלכתא פתלמיד במקום הרב מאבני' ורבא ואילך ולא אבני' ורבא בכלל
והכי פסוק הטור בח"מ סוף סי' ש"ס: גם מדברי הרמב"ם פי' עשירי מה' בפורים מבואר
דפסק כרבא ואעפ"י שאינו מפרש בפירוש התו' והאשר"י מ"מ בהא מלתא שוין דהלכה
כרבא לגבי רחב"א שהרי כתב הרמב"ם לשם וז"ל גזוז הצמר וצבעו קודם שימתו נפטר
מראשית הגז הלבינו קודם שימתו חייב להפריש אחר שלבנו עכ"ל מדלא חילק אלמא
דאפילו בכבריה כברוי נמי פוסק דחיי' להפריש אלמא דלא ס"ל כרחב"א דמפרש
דלרבנו נמי בכבריה כברוי הוי שינוי ופטור אלא ס"ל כרבא דמוקי הא והא כר"ש אכל
לרבנו אפי' סרקי סרוקי נמי לא הוי שינוי וס"ל להרמב"ם דבלישנא דסרקייה סרוקי
משמע בין חנורי חנוריה בין כברי כברוייה לעולם הנה שינוי ונדוקא לר"ש אכל לרבנו
תרוייהו לא הוי שינוי וכ"ש נפצי נפוצי ולא פליג רבא אדאבני אליבא דרבנו אלא אליבא
דר"ש דאלו לאבני אפי' נפצי נפוצי הוי שינוי לר"ש ולרבא לא הנה שינוי לר"ש
ואדרחב"א נמישאלה נה נו פליג דס"ל מודו בכברי כברוי' דהנה שינוי ולרבא לרבנו
אפילו כברי כברוי' נמי לא הנה שינוי אלמא דפוסק כרבא לגבי רחב"א ואין זה אלא
שגדול ממנו וה"ל רחב"א תלמיד לגבי רבא וכדפי': והשתא לפי זה דהלכה כרבא ולפי
העדיות שהבית אכלה בו האש פנים ואחור ומפל סביביו ועדיין הי' אותו יעקב בר משה
אשכנזי בבית ולא יצא משם כשקרא אותו אביו שיברח וימלט על נפשו וגם הגויה אח"ז
ג"כ קראה איליו שילך משם דמי ממש כאלו הנה פאן מי שהנה קורא ומכריז חזו האי
גבראי יעקב שהאש אוכלתו ולא אפטר לו להנצל דלא חיישינו לרבא שמה אחר זה
ניצול ע"י שום ענין ודיינינו ליה כאלו נפל לכבשן האש או ליורה מלאה יין ושמן דמעידו
עליו ואשתו שריא לאינסובי אפילו לא אשפחן בתר הכי גברא חרוכא כל עיקר וכן אפי'
נמצאי' חרוכי' טובא וכטעמא קמא דרבא דליכא הכא פלל ספיקא דפשיטא לן דהאי
גברא אפלתהו נורא ולא הנה שום אפטרות להנצל מן האש בשום ענין אלא מיהו פיון
דכתב נ"י דרוב הראשונים פסקו דלא כרבא ושפן נראה מדברי האלפסי והאשר"י לא
עבדינון בה עובדא לכתחילה היכא דליכא הכא גברא חרוכא או איכא טפי חרוכא טובא
אבל בנ"ד דליכא הכא הוכחה דאיכא גברי חרוכא טפי מחד אבל חרוכא חד איכא הכא
בנדאי וידעינו דלא נפקד איש מבית זה וזלתו אותו יעקב אשכנז וגם הוכחה דמטבע
שלא היתה יוצא בהוצאה בייערסלב שהיה אצלו קודם השריפה ונמצאה אצל העצמות
בדרך הליכתו להציל את שלו אף ע"ג שאינו סימן מובהק מצטרף לכל הני טעמא דאמרו
ופשיטא לן דאיתתא זו שריא אף להני גאונים דפוסקים הילכתא כרחב"א הנראה לפע"ד
פתבתי וחתמתי אנכי הקטן והצעיר יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה ביומא דחנוכה
שפ"ו לפ"ק פה ק"ק קראקא: נו במוטב תלתא כו' העיד יצחק בר שלמה איך בין גיקומין
קען סמאלנציק האב דארטין גיפונדן לייט לערף שמנה מנינים אונטר אין זיין גוועזן פיר

אָדער פֿינף בעלי בתים מקראקא יוסף גדל' לוי פעטליצער מיט זיין שוואגער און משה פֿישט זון אָנאָ אַינער איז גיוועזן פֿון קראקא האט ט גהיישן מיכל האט זיין שותפות גהאט מיט דען יוסף גדל' בָּכָל דָּבָר שֶׁפֶּעוֹלָם בְּאֲכִילָהּ וּשְׂתֵינָי וּשְׂאָר עֲנִינָי וְעִכְשָׁיו בְּסִנְפוֹת שֶׁפֿ"ט הוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר שָׁנָה און דער מיכל איז גיוועזט זיין יונגער מאן אונטער זיין אויגן איבך דִּיאָ נאז איז ער זוימר שפּרענקלעך גוועזן: אַח"כּ אַז אִיךָ בֵּין חוֹלָה גוֹוֹעֲזִין דָּא האט מיר זיין שאַונגער מאיר פֿהן מק"ק גווארט אין זיינע חליות נאך דעם איז זיין יהודי גשטארבן האט מאן גיזאט איינער פֿון קראקא איז גשטארבן און דאש קהל האט משפּדל גוועזן דז מן זאל געבן מקום קבורה מען זאל ניט אָוועק פֿירן נאָך דר קבורה איז זיין שוואַגער מאיר פֿהן הג"ל קומן צו מיר האָב אִיךָ אין גפּרעגט ונאו ביישטו גבליכן האשטו מיר אליין גלאַזין האט עד מיר משיב גוועזן מיר האָבן דען בר מיין צו קבורה גטאן זיין יונגער מאן זיין בעל הבית מקראקא עכ"ל: וכן העיד הישיש פֿמר יעקב בר אָשֶׁר פֿ"ץ אִיךָ בֵּין בָּאוֹתוֹ פֿעם אָף צו סמאלנציק גוועזן האָב אִיךָ גיהווארט דאָ זיין יונגער מאן פֿון קראקא איז גשטארבן הג"ל ע"כ תּוֹרָף הַעֲדוֹת שְׁהוֹגֵבָה בַּק"ק פֿינטשױב כּב"ד: עוד הוּבָא עֲדוֹת נו"ל בְּפִנְיֵנו ח"מ בָּא פֿמר מאיר בר יעקב הפֿהן והגיד בת"ע בעליו"ע נו"ל אִיךָ בֵּין גוֹוֹעֲזִין צו סמאלנציק דָּנָא מיכל קראקוור איז גשטארבן זיין יונגער מאן קיין באַרט צו מאַל גהאט זיין ווינציגל האט אים אויש גשפּראַצט איז זוימר שפּרענקליך גיוועזן אויף דען שטערין איבך דער נאז און מיר האָבן משפּדל גוועזן זיין בית הקברות דער ערשט דער אויף דען קברות ליגט איז זיין יונגער גוועזן מיר האָבן אים צו קבר ישׂראל גבראכט און דען מיכל הג"ל אָנִיךָ לִיגן זיסט פֿמה נפשות דארטין אונד דער מיכל קראקוויר הג"ל בֵּין אִיךָ מיט גוועזן אַצֵּל הַקְּבוּרָה בֵּין נִיט נויט דער פֿון גשטאנדן אַז זיין פֿהן דא ער איז גשטארבן בלילה איז קומין צו מיר יוסף גדליות האט מיר גזאגט בעו"ה דער יונגער מאן מיכל קראקוויר איז גשטארבן ער האט מיט דען ווייב איבך ג' שנים ניט גוואונט און האט צו מיר גירעט זיכט אַז מן אים פֿריא צו קבורה ברענגט עכ"ל פֿמר מאיר פֿהן הג"ל יום ה' פֿסליו שפ"ט בעיר נילין והתחומים הם כהר"ר יעקב שמש דק"ק עֶלְקוֹשׁ וְכַמֵּר אַהֲרֹן בֶּן דָּוִד עו"ז: וּלְפִי שְׁהִיָּה בִּישׁוּב לֹא חֲתָמוּ אֵלָא שָׁנִים וְהַשְּׁלִיחַ יְהוּדֵי שְׁשֻׁלְחָה הָאֲשֶׁה לְגַבּוֹת עֲדוֹת הַגִּיד בּב"ד הַלְּשׁוֹן שְׁשֻׁמַּע מִפִּי מֵאִיר פֿהן הג"ל פּנ"ל וְהַשְּׁתָּא אִיכָּא הָכָּא עַד מִפִּי עַד שְׁמַעִיד שְׁמַת מִיכָל קראקוור בעיר שְׁמַאלֶנְצִיק וּקְבוּרוֹהוּ בְּבֵית הַקְּבוּרֹת שְׁהַשְּׁתַּדְּלוּ לִיתָן לוֹ קְבוּרָה: וְעַתָּה בָּאתָ הָאֲשֶׁה רִיכָל בֵּת חֲנוּיָה וְשׁוֹאֲלֵת מִבֵּית דִּינָנוּ לְהַתִּירָה פִּי אוֹמְרַת שְׁבַעֲלָה הוּא זֶה וּמִפְּרַת אוֹתוֹ בְּסִימָנִים זוּמִיר שְׁפֶרַעֲנִקֶלֶד שְׁהִיָּה בְּפִנּוּי עַל מִצְחוֹ כּנִזְכָּר בְּדַבְּרֵי הַעֲדִים הַגְּ"ל: תְּשׁוּבָה יְבָדְקוּ בַּקְּהֵלָה קְדוּשָׁה קְרֵאקָא אִם לֹא הִיָּה שָׁם עוֹד בְּעַל הַבֵּית שְׁהִיָּה נִקְרָא שָׁמוּ מִיכָל קראקוויר וְיִצָּא מֵעִיר קְרֵאקָא בָּאוֹתָן יָמִים שְׁיִצָּא מִיכָל הַגְּ"ל בְּעֵלָה שֶׁל מֵרַת רִיכָל הַגְּ"ל מִקְרֵאקָא וְלֹא חֲזַר פִּי אִם זֶה הוּא שְׁהֵלֶךְ וְלֹא חֲזַר אִיְתָתָא זו שרי' ואע"ג דְּמִפְּל אַחַד מֵעֲדוֹת הַגְּ"ל בְּלָבְדוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַתִּירָה דְּבַעֲדוֹת פֿמר יִצְחָק בֵּר שְׁלֵמָה לֹא הוֹנְפֵר אֵלָא שְׁמַת בְּעַל הַבֵּית מִקְרֵאקָא וְלֹא הוֹנְפֵר שָׁמוּ וְאֶפִּילוּ אַח"כּ דְּמֵאוֹתָן חֲמִשָּׁה בְּעַלֵי בְּתִים מִקְרֵאקָא לֹא מַת אֵלָא אַחַד מֵהֶם וְהַשְּׂאָר כּוֹלָם חַיִּים הַיּוֹם אַתָּנוּ אַפ"ה אִיכָּא לְמִימַר כִּיּוֹן דְּהַעַד פֿמר יִצְחָק בֵּר שְׁלֵמָה לֹא הַעִיד אֵלָא מַה שְׁשֻׁמַּע מִפִּי פֿמר מֵאִיר הַפֿהן אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְחוּמְרָא בְּתַחֲלוֹת עֲדוֹת שְׁמָא לְפָנֵי יוֹם או יוֹמִים או שְׁבַעָה יָמִים בָּא עוֹד בְּעַל הַבֵּית

מקראקא ונפל למשכב ומת אבל מאותן ה' בעלי בתים שזכרו בשמותן לא מת א' מהם וכמר מיכל מקראקא שהיה אחד מן התמשה הלך מן העיר סמאלנציק ולא ידע איז בכול זה איכא למיחש מאחר שזה העד היה חולי ולא ידע בתוליו אם באו עוד יהודי לעיר סמאלנציק בשעה שהיה חולה אם לא ושמה בא עוד בעל הבית מקראקא ונפל למשכב ומת ומאלו ה' הראשונים לא מת אחד מהם כדפריש ור"פ יש בכור דמשני דבעיניו פרצוף פנים עם החוטם גבי עדות האשה דאחמירו בה רבנן ופריה ומי אחמירו והא תנן הנוחזקו להיות משיאין עד מפי עד וכו' ומשני פי אקילו רבנן בסופה ופי רש"י לאחר שפניו יפה שזה הוא הקילו חכמים בסוף עדותן להחזיקו אפילו בעבד ושפחה אבל בתחלתו לא אקילו רבנן ופי רש"י תחלת העדות דהיינו ראיות המת לא אקילו עד שיפירוהו יפה עכ"ל ונ"ד נמי.

ידעינו בתחלה בנדאי שמת אחד מן התמשה לא מקילין וחישינו דילמא אינש אחרינא שהיה בא גם כן מקראקא לכאן מת שם באותו זמן גם מעדות כמר מאיר בר יעקב הפהו בלבדו לא היה לנו להתיר אשה זו שהרי לא העיד בלשון זה איך בין גוועזין צו סמאלנציק דנא מיכל קראקוויזר איז גשטארבן וכו' אודר דער מיכל קראקוויזר הנ"ל וכו' דער יונגר מאן מיכל קראקוויזר איז גשטארבן כו' ואיכא למימר דאין זה בעלה של רייכל הנ"ל שהיה בעל הבית מקראקא ודר בה עם אשתו אלא שזה שמעיד עליו בנערוהו הלך מקראקא אל ארץ אחרת והיה נקרא בשם מיכל קראקוויזר שהרי לא העיד כמר מאיר הפהו שהיה מיכל זה שמת בה"ב דר בקראקא אלא שהיו קוראין אותו קראקוויזר וראייה לזה מפ' האשה שלום בעובדא דיצחק ר"ג דפליגי בה ורבא דאבני אמר חיישינו לתרי יצחק ורבא אמר לא חיישינו וקאמר מנא אמינא לך דההיא גיטא דאשתכח בנהרדעא וכתב ביה בצד קלוניא מתא אנא אנדרולינאי גהרדעי פטרית ותרוכית ית פלוניית אנתתי ושלחה אבוה דשמואל לקמיה דר"י גשיאה ושלח ליה תבדוק נהרדעא כולא: ורבא אמר אם איתא יבדוק כל העולם מבעי ליה אלא משום כבודו דאבוהו דשמואל הוא דשלחה הכי ופירש רש"י אם איתא דחיישינו יבדוק כל העולם מ"ל שמה אנדרונילאי אחר היה בנהרדעי והלך לו עכ"ל אלמא דלאבני דחיישינו לתרי יצחק חיישינו נמי דילמא מימים רבים היה איש אחר בנהרדעי והלך לו וע"כ נקרא שמו אנדרונילאי גהרדעי אף על פי שאינו דר שם עכשיו ומשמע דעד כאן לא פליגי עליה רבא והלכתא פנותי דרבא אלא בגט דכיון דכתיב בגט שמו ושם אשתו לא חיישינו לכולי האי לאחר דאפרמי שמו ושם אשתו כמו זה האיש ואשתו ודכנותי לא חיישינו לתרי יצחק דאפרמי דתרונייהו יצחק ר"ג ובר אשתי דרב ביבי ודאזלי מקורטבא לאספמא אבל שם מיכל קראקוויזר שכית טובא ופשיטא דאפילו רבא מודה דחיישינו לתרי מיכל קראקוויזר דאיתגהו בעולם כיון שלא הזכיר שם וגם לא הזכיר שם עירו שדר בה שיצא ממנו והלך לסמאלנציק: ואף על גב דקאמר רבא התם מנא אמינא לה דלא חיישינו לתרי יצחק דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא וכתוב ביה חבי בר ננאי וננאי בר חבי ואגבי בהו רבה בר אבנהו זוזי והא חבי בר ננאי וננאי בר חבי במחוזא שכית טובא אלמא דלרבא אפילו שכית טובא לא חיישינו לתרי יצחק לאו מילתא היא דכבר פירש רש"י ותו' לשם דהכי דייק רבא כיון דלענין ממונא אף על גב דשכית טובא לא חיישינו לאחר אם כן לענין איסורא כי לא

הוֹחֲזָקוּ מִיָּהוּ לֹא חֲיִישִׁינוּ אֲבָל לְעִנּוּ אִיסוּרָא הֵיכִי דְשִׁכִּיחֵי טוּבָא חֲיִישִׁינוּ אֲפִילוּ לְרַבָּא כְּדַמּוּכַח מְעוּבָדָא דְהֵתֵם בְּהֵיִא גִיטָא אָנָא עֲנָן בַּר חֲזִיא וְכוּ' וְאִם כֹּן ה"נ פִּינּוּ דְשִׁכִּיחַ טוּבָא מִיכַל קְרָאָקוּוֹר חֲיִישִׁינוּ: וְעוּד דְהֵתוּסְפוֹת בַּפ' הַסְפִּינָה דַּף הוֹכִיחוּ דְפְשִׁיטָא הִיא דְרַבָּא גַּמִּי לֹא חֲיִישׁ לְנִפְיָלָה וּפְקִדוֹן כְּדַמּוּכַח בַּפ' ג"פ וְלֹא מִיִּתִי רְאָיָה אֱלָא מִדַּס"ל לְרַבָּא אִין אוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בְּמִסִּרָה וְהִשְׁתָּא כִּי הֵיכִי דְלֹא חֲיִישִׁינוּ דִּילְמָא מְסַר לִיהֵ ה"נ לֹא חֲיִישִׁינוּ לְתַרִי יִצְחָק וְכַד פְּתַבוּ הֵתוּסְפוֹת בְּפָרְק הָאֲשֶׁה שְׁלוּם אֱלָמָא דְמַדְמֵי חֲשִׁשָׁא דְחַבִּי בַר נַנְאִי דְשִׁכִּיחַ טוּבָא פְּשִׁהֲשֻׁטֵר יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ דְדִילְמָא אַחַר מְסַר לִיהֵ לְחֲשִׁשָׁא דְתַרִי יִצְחָק דְלֹא שְׁכִיחַ טוּבָא יִצְחָק ר"ג בַּר אֲחַתְיָה דְרַב בִּיבִי דְאֲזִלִי מִקּוֹרְטָבָא לְאַסְפִּמְיָא וְכִי הֵיכִא דְלֹא חֲיִישִׁינוּ גַבִּי חַבִּי בַר נַנְאִי ה"נ לֹא חֲיִישִׁינוּ לְתַרִי יִצְחָק אֲבָל הֵיכִי דְשִׁכִּיחֵי טוּבָא כְּגוֹן הֵכִא וְנַדְאִי חֲיִישִׁינוּ דְטוּבָא מִיכַל קְרָאָקוּוֹר אִיכָא בְּעוֹלָם אַכֹּן נִרְאָה וְנַדְאִי דִישׁ לְהַתִּיר אֲשֶׁה זֹו בְּהֶצְטֵרֵף הָעֵדוֹת גַּם יַחַד וְהוּא שְׁהָעֵד הָרֵאשׁוֹן הָעֵיד שַׁב"ה מִקְרָאָקָא שְׁהִיָּה שְׁמוֹ מִיכַל הִיָּה לוֹ שְׁוֹתְפוֹת עִם יוֹסֵף גְּדִלְיָה מִקְרָאָקָא וְהִיוּ יַחַד בְּסַמְאֲלַנְצִיק וְגַם הָעֵיד שְׁשִׁמַּע מַגִּיסוֹ מְאִיר פֶּהֶן שְׁמַת בַּה"ב מִקְרָאָקָא וְשְׁהִיָּה מְשַׁתְּדַל בְּקַבּוּרְתוֹ שְׁנַתְנוּ לְהֵם מְקוּם קַבּוּרָה: וְכַמֵּר מְאִיר הַפֶּהֶן גַּם כֹּן הָעֵיד בְּעֶצְמוֹ שְׁבַעִיר סַמְאֲלַנְצִיק מִת מִיכַל קְרָאָקוּוֹר וְשָׁבָא אֱלִיו כְּמַר יוֹסֵף גְּדִלְיָה וְהִגִּיד לוֹ הַבְּשׂוּרָה שְׁמַת כְּמַר מִיכַל קְרָאָקוּוֹר וְהִשְׁתְּדַל בְּקַבּוּרְתוֹ שְׁנַתְנוּ לְהֵם מְקוּם קַבּוּרָה לְקַבְּרוֹ שְׁהוּא הִיָּה רֵאשׁוֹן שְׁקַבְּרוּהוּ לְשֵׁם זוּלַת נַעַר אַחַד נִקְבַר תַּחֲלָה א"כ מוֹכִיחִין הַדְּבָרִים שְׁעַל אוֹתוֹ בַּה"ב מִקְרָאָקָא שְׁהִיָּה בָּא מִקְרָאָק' לְסַמְאֲלַנְצִיק וְהִיָּה נִקְרָא בְּשֵׁם מִיכַל וְהִיָּה שְׁוֹתְפוֹ שַׁל יוֹסֵף גְּדִלְיָה הָעֵיד עֲלִיו מְאִיר הַפֶּהֶן שְׁמַת לְשֵׁם וּקַבְּרוּהוּ בְּקַבְּרֵי יִשְׂרָאֵל: וְחֻשׁוֹב דְּכָר זֶה כְּאֵלוֹ הִיָּה מְעֵיד כְּמַר מְאִיר הַפֶּהֶן בְּפִירוּשׁ שְׁהַב"ה שְׁבָא מִקְרָאָקָא לְסַמְאֲלַנְצִיק וְהִיָּה נִקְרָא שְׁמוֹ מִיכַל קְרָאָקוּוֹר וּמִת שֵׁם וּקַבְּרוּהוּ דְמַתִּירִין אֵת אֲשֶׁתוֹ אַעֲפ"י שְׁלֹא הַזְכִּיר לֹא שֵׁם אָבִיו וְלֹא שֵׁם אֲשֶׁתוֹ וְכ"כ מְהַר"י קוֹלוֹן בְּשׁוֹרֵשׁ קַע"ו דְּהָא דְתַנְיָ' בְּתוּסְפֵתָא אִין מְעֵידִין עֲלִיו עַד שְׁיָהָא מְפִירִין, שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ הִיָּינוּ דְּוּוּקָא הֵיכִא שְׁאִין מְזַכִּיר שֵׁם אָבִיו אֲזַ צְרִיף לֹא מְרַיָּה יוֹסֵף שְׁבְּמִקּוּם פְּלוּנִי וְכוּ' אֱלָמָא דְכְּשִׁמְזַכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ סְגִי אַעֲפ"י שְׁלֹא הַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ לֹא חֲיִישִׁינוּ לְתַרִי יִצְחָק בְּדִלְא הוֹחֲזָקוּ בְּעִיר וְכ"כ בְּהִגָּהוֹת מְרַדְכֵי סוּף בְּכַמּוֹת וְנ"ל וְהַבָּא לְהָעֵיד עַל הַשֵּׁם לְבַדוֹ לֹא סְגִי אִם לֹא שְׁזוֹכֵר ג"כ שֵׁם עִירוֹ כִּי הִרְבֵּה שְׁמוֹת שְׁוִיָּים עַכ"ל אֱלָמָא דְבְּשִׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ סְגִי אַעֲפ"י שְׁלֹא הַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו שְׁהִיָּה לֹא כְּתַב הַמְרַדְכֵי דְצְרִיף ג"כ לְהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו וּפִירוּשׁ שֵׁם עִירוֹ הִיָּינוּ הָעִיר שְׁדַר בְּהַ שְׁמַמְנָה יִצָּא לְעִיר אַחֲרַת וּמִת שְׁמַכְדְּפִרְיָ וְיִשׁ לִי הוֹכְחָה בְּרוּרָה בְּדַבְרֵי הַמְרַדְכֵי דְמַדְבַּר דְּוּוּקָא בְּשִׁמוֹ בְּלַבַּד בְּלֹא שֵׁם אָבִיו דְכְּשִׁמְזַכִּיר שֵׁם עִירוֹ ג"כ מַתִּירִין אֵת אֲשֶׁתוֹ אֱלָא שְׁאִין פְּנָאִי לְהָאֲרִיף בְּדַבְרֵים שְׁכַבְּרֵי בְּאַרְתֵּם בְּפִסְקָא אַחַר: וְתוֹ דְהַסִּימָן בְּפָנִים תְּרַנּוּיָהוּ מְעֵידִים שְׁהִיָּה לוֹ וְנִימַר שְׁפַרְעֲנִקְלִיף אַע"ג דְכַמֵּר יִצְחָק הָעֵיד וְנ"ל אוֹנ אֲוֹנְטֵר דְיָא אוֹיְגֵן אִיבְר דְעַר נָאֵז אִיז עַר זוֹימֵר שְׁפַרְעֲנִקְלִיף גִּיווּעֵזֶן בַּע"כ צ"ל דְלִשׁוֹן זֶה הִנֵּה כְּאֵלוֹ אֲנִי אֲוֹנְטֵר דְיָא אוֹיְגֵן אֲנִי אִיבְר דְעַר נָאֵז וְכוּ' דְבְּמַצְחוֹ לְמַעְלָה מִן הַחוּטֵם שְׁהוּא לְמַעְלָה מִן הָעֵינַיִם הִיָּה לוֹ ג"כ וְנִימַר שְׁפַרְעֲנִקְלִיף כְּמוֹ שְׁה"ל תַּחַת הָעֵינַיִם וְכְמוֹ שְׁהָעֵיד מְאִיר הַפֶּהֶן בְּפִי שְׁהִיָּה לוֹ וְנִימַר שְׁפַרְעֲנִקְלִיף בְּמַצְחוֹ לְמַעְלָה מִן הַחוּטֵם דְאִי אֲפֻשֵׁר לֹא מְשַׁכְּמַר יִצְחָק הָעֵיד שְׁלֹא ה"ל וְנִימַר שְׁפַרְעֲנִקְלִיף אֱלָא לְמַטָּה מִן הָעֵינַיִם דְאִם כֹּן מְאִי קְאָמֵר לְמַעְלָה מִן הַחוּטֵם אֱלָא וְנַדְאִי דַּה"ק דְלְמַטָּה מִן עֵינַיִם וְגַם לְמַעְלָה מִן הַחוּטֵם דְהִיָּינוּ בְּמַצְחוֹ ה"ל נִימּוּרִים הִלְלוּ וְכַמֵּר מְאִיר דְלֹא הַזְכִּיר אֱלָא

הנימורים שהיה לו במצחו למעלה מן החוטם אולי היו ניפרים לשם ביותר ממה שהיה ניפרים למטה מן העינים ואין פאן הכחשה כלל בעדיות אלא שניהם מעידים על איש אחד שהיה בעל הבית מקראקא בא לסמאלנציק היה נקרא בשם מיכל קראקווייר ומת שם וקברוהו בקבר ישראל אבל אם לא היה מוכח מדברי העד פמר יצחק בעצמו דרצונו לומר שהיה לו נימורים למטה מן העינים וגם למעלה במצח א"כ היו העדים מכחישים זה את זה והיה קשה הדבר להתיר אשה זו דילמא כל אחד מעיד על איש אחר שמת ושניהם היו נקראים בשם מיכל קראקא וכיון תרי בשם מיכל קראקווייר חיישינו נמי לתלתא ובעלה של האשה רייכל אזל לעלמא ועודנו חי ואע"ג דשנינו באחד אומר מת ואחד אומר נהרג דר"מ אומר הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודא ור"ש אומר הואיל דזו וזו מודות שאין קנים ינשאו וע"כ ל"פ אלא בצרות דתלינו דכ"א אומר שקר לקלקל צרתה אבל בעידי דעלמא אף ר"מ מודה דלא הוי הכחשה התם ודאי כיון דשניהם מעידין שפלוני זה אינו בעולם אלא שזה אומר שמת על מטתו וזה אומר נהרג דכיון דשניהם מעידי שאינו קנים משיאין את אשתו וה"ה בכל שאר הכחשות בין שמכחישים זא"ז בגוף העידות בין בהכחשה בבדיקות או אפי' בז' חקירות דבעלמא עידותן בטילה א"ה לגבי עידות אשה הקילו דאפילו הכחשה בחקירות לאו הכחשה היא כיון דשניהם מעידים שאינו קנים אבל בנ"ד אם היה פאן הכחשה היינו חוששים בתחלה עידות דשמא כל אחד מעיד על איש אחר שהיה שמו מיכל מקראקא דאפילו לר"ב דלא חיישינו לתרי יצחק הקא דאיכא הוכחה דתרי ניהו כיון דמכחישים זא"ז בסימנין שבפרצוף פנים פשיטא דהיינו חוששים לתרי ותלתא אבל למאי דפי' והוא אמת דמוכח מדברי העד עצמו שרצונו לומר שהיה לו נימורים אלו בשני מקומות תחת העינים וגם למעלה מן החוטם דאי אפשר לומר שמעיד על מקום אחד בלבד תחת העינים שהוא למעלה מן החוטם שזה שקר שהרי למעלה מן החוטם הוא למעלה מן העינים ולא למטה מן העיני' אלא בע"כ דגם למעלה מן החוטם קאמר וא"כ אין פאן הכחשה כלל ושניהם על איש א' מעידין שהי' מקראקא ויצא לסמאלנציק והיה נקרא שמו מיכל קראקווייר ומת שם בסמאלנציק וקברוהו בקבר ישראל והלכף אם לא הנחזקו ב' אנשים מקראקא שיצאו לפני ששה עשר שנה ויותר שהיה שמו מיכל ולא חזרו כי אם מיכל זה בעלה של רייכל בת חנה שהלה ולא חזר אשה זו מותרת לינשא לכל גבר דיתיצביין הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל בן לאדוני אבי מוהר"ר שמואל זכרו לברכה ה"ה היום כו' ח' תמוז שפ"ט לפ"ק פ"ה ק"ק קראקא:

אחר זה הגיעו לידי עדות אחד המכחיש העדות הראשון וגם נשמע מפי הגוים שהמיכל חי במאסקווי מעתה לא יצאה האשה להיתר מבית דינו ועמדה באיסור עד היום: שאלה נז פמר יוסף בר משה העיד בבית דין וזה לשונו בלשון אשכנז מיר י"א בעלי בתים זיין אים חיל גיוועזין איז אריוש גישפרונגן איין יהודי ברכה ב"ה קדוש אהרן מטישוויץ האט גדינט אוף ג' סוסים איז גשפרונגן צום חיל של מאסקוויטר ב' וג' פעמים פסדר המלחמה דיא מאסקוויטרן האבן גובר גיוועזן איז דער יהודי צו ריק גשפרונגן אזו האט מען אים נאך גישאסין אניש דען וואלד האב איך גזעהן דיא לאדונקא שטעקין אים אם רוקין איז ער נידר גפאלין אויף דען זאטיל האט זיך וועלין אן האלטן אן דיא האר פון סוס אם האלז דא האט ער זיך גיוועקלט הין אונ הער אונ אזו האט אין דאש סוס

איין וועק גטראגן אין וועג אָנן האָב אין ניט גיזעקן איז מיט דען חיל אנטלאפין אַן אַיף אַיף גיזעקן דאָ ער נידער גיפאלין איז אויף דען סוס דאָ איז אַיף דער רינגע צום מניל איין רויש גאנגן בין נאהנט בינא אַיף גיוועזין: דער נאָך זיין מיר דעם חיל נאָך גילאָפין דאָ האָב אַיף גיזעקן זיין סוס לויפן אונ ער איז ניט דרויף גיוועזין נייארט דער זאטיל איז קרויט גיוועזן דאָס סוס האָב אַיף וואול גיקענק נאָך פֿה האָט דער ראש החיל לאָזן פויקין איז דאָס חיל וואש מָפּוֹר איז גיוועזן צו הויף קומין האָט דאָס פֿאלק מָספּר גיוועזין בעסקי המלחמה האָבן פֿמה פֿעמים פֿמה קאזקין גיזאָגט זייא גאט גקלאגט דו דער ריזער דער יהודי בָּרְכָה איז שייצלה איין אזו וועק קומין מן האָט אַיף מיט דען ברידש צו האָקט אונ צו שטאכין כו' דען יום הָרוּם האָבן די קאָזקין גשלאגין דאָ מאַסקוויטֶר אָנן האָבן גיברכט אַיין שָׁלָל אונ דאָס סוס שָׁל בָּרְכָה הַגָּ'ל אונ זיין הויט האָב אַיף וואול גיקענט אונ זיין חרב דען האָב אַיף ניט וואול גיקענט אזו האָט דער שר מאָה וועלין האָבן די פֿלים שָׁל בָּרְכָה הַגָּ'ל אונ דער שר עֲשֶׂרָה שָׁלוֹ דער האָטש אַיף וועלן האָבן אונ האָבן גמשפט פר דען קאלי אזו הט דער שר עֲשֶׂרָה גשפּרכין אַיף בין בילכר דער צו מאָסר דו מן הט אונזרי הרוגים פר שרפת אזו האָב אַיף דען בָּרְכָה הַגָּ'ל מיט מיינר הַגָּט אַיִש גיצוגן אָנן האָב אַיִס פר שרפת אָנן הט עדות דאָ הרויף גיברכט פֿמה קאזקין דו ער אין הט אין אַיִן הויז אַרְיִין גשלעפט צו פר ברענגן אָנן הט אין פר ברענט דאָ הט מן דען שָׁלָל שָׁל בָּרְכָה דען שר עֲשֶׂרָה צו גפסקת דער נאָך הב אַיף גיהוארט פון אַיִן קאזק הַיִשֶׁט חוועדר איז גווארדן דער נאָך אַיִן גלח צו קיובא הט מָספּר גיוועזין לפי תומו דו ער איז דער בין גיוועזין דו דער קאזק שר עֲשֶׂרָה הַגָּ'ל הט דען יהודי פר שרפת דער דאָ הט גהיישן בָּרְכָה: אַיִן ווייש אַיף וואול דו קיין יהודי אין אונזרין חיל הט גהיישן בָּרְכָה נייארט דער יהודי הַגָּ'ל כו' נאָך פֿה פֿמה שבועות הרויט בחיל שָׁל נעלאווייקי דאָ זענין גיוועזין קאזקין אַחֲרֵים האָבן לפי תומו גזאָגט מגבורת בָּרְכָה הַגָּ'ל נְכַל עֲנִינִים הַמִּיתָה הַגָּ'ל ע"כ תורף העדות שקצרתי מגוף העדות שהאריף בספור דברים דהעד הַגָּ'ל בַּפְּנֵי בֵּית דִּין דק"ק פלוריינוב ביום ב' ה' כסליו שע"ד והגיעו לדי להודיע מה עמדי בדבר הזה: תשובה מה שהעיד העד שראה שהיו מורין אחריו בקנה השרפה שקורין ביק"ס וראה שהלדונקא היתה תחובה בגופו ונפל על פניו על האופן כו' גם ראה בשעה שנפל על פניו שההבל יצא מפיו ואחר פֿה ראה שהסוס רץ לבדו והאָפּף מעוקם והיהודי לא היה שוב עליו פֿל זה אינו כדאי להתיר האשה דכבר אפֿשר שלא היה שם כי אם חלשות והמפה בגבו לא היתה במקום שעושה אותו טריפה והיינו ממש מה ששינונו סוף ימות אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפֿל ראוהו מגוייד וצלוב והסיה אוכלת בו ופי ראוהו מגוייד הוא בכל גונא בין ראוהו מגוייד שמוגוייד אותו לפניו דומיא דנהחי אוכלת בו בין פֿשגויידו אותו שלא בפניו ואחר פֿה ראוהו מגוייד מונח לפניו בכל ענין אין מעידין עליו דחיישינן שמה אינו מת מאחר שיכול לכוות ולחיות כדאי בבדייתא בגמרא וזה הכלל דאין מעידין על האדם אלא בדברים שבדידוע שאי אפֿשר שיחי' אלא ימות מיד בזמן קרוב אז מעידין אכל פֿל שאפֿשר שלא ימות מיד אין מעידין עליו וכדכתב הרמב"ם להדיא בפ"ג מה"ג ומהרב ז"ל מפרש מגוייד דמתני' דאין מעידין עליו היינו דוקא שראוהו מגוייד במקום שאינו עושה אותו טרפה ואפֿשר לכוות ולחיות ופירוש הסוגיא לדעת הרמב"ם ביארתי בס"ד בתשובה שחברתי על ענין

הצ'לוב בזמן הזה: ונראה דנ"ד נמי אעפ"י שנודע ומפורסם שאותן שהוכו בגבו בקנה השורפה רובן הם למיתה מכל מקום מאחר שבעינינו ראינו ובאזנינו שמענו שפמה וכמה מהם שלא היתה המפה עוברת בחלול הגוף במקום שעושה אותו טריפה וע"י סמפרי דקא עבדי להו מחיי קא חיי אין מעידין עליו וזה דבר פשוט לבר בי רב דחד יומא: ומה שהעיד עוד שלאחר כך פשהתאספו החיל הי' כמה פעמים כמה קאזקין מספרים ממיתת היהודי והיו מתאוננים ואומרים וניי' לפרשא זריזא ברכה שנהרג שהפה אותו.

בכלי זיין שנקרא בארדוש ודוקרוהו: ונראה לפע"ד דגם ע"ז אין לסמוך להתיר את האשה ואין חלוק בין שהקאזקין ראו שהפה אותו בכלי זיין שנקרא בארדוש ודוקרוהו או לא ראו בכף אלא בחזרתם לברוח ראו אותו מושלף לארץ והכירו בפצעיו שהכו אותו בכלי זיין שנקרא בארדוש בכל עגנו מאחר שהקאזקין שסיפרו ממתתו היו מאנשי המלחמה חיישינו דקאמרי.

בדדמי דהא תלמודא בפ' האשה שלום קאמר התם פדלב אידי כו' ופירש"י כלומר הקא פינן דמלחמה קטנה היא דאיהי הנת בהדני' לא קאמרה. בדדמי כו' טעמו דבמלחמה גדולה היא יראה לעמוד עד שיימות לפי שזורקים חיצים ואבני בליסטראות במלחמה ואינם מתפונים על מי שיפול הלכך חיישינו דקאמרה בדדמי אבל בנפלו עלינו לסטים במלחמה קטנה היא ואינה יראה לעמוד עד שיימות נאמנות לומר דנהרג שעומדת שם עד שיימות ולא קאמרה בדדמי וכן פי' התוספ' לשם בד"ה זקמנין דמחו כו' וכן פי' גימוקי יוסף בכניצא בזה והכי הלכתא פדרב אידי וא"כ גדון דידן שהקאזקין שסיפרו ל"ת והיו מתאוננים ממית' היהודי ברכה שנהרג במלחמה אפילו לא היו מספרים שנהרג בבארדוש כו' איפא למיחש לבדדמי לא מיבעיא לסברת רבינו ברוך שפכת המרדכי סוף יבמות ונ"ל ועוד מאן לימא לן דגוי מל"ת ואומר שמת לא יהא צריך לומר וקברתיו דאי לא אמר.

הכי אמר בדדמי ואם ראוהו מגוייז אומר שנהרג אעפ"י שלא נהרג כו' לפשיטא דלאותן גאונים שתפסו סברא זו לא סמכינן אעדות מל"ת זו אפילו לא הוה מסיח לפי תומו שנהרג במלחמה לא היה פלום פינן דלא קאמר וקברתיו כל שפן היכא דקאמרי דנהרג במלחמה דפשוט דבעינין וקברתיו וחיישינו דקאמרי' בדדמי אלא אפילו לראב"ה לשם בשם כמה גדולים דסברת הלב היא דלא חיישינו לבדדמי בעובדי כוכבים ומזלות מסיח לפי תומו מודה הכא דחיישינו דדוקא היכא דהעובדי כוכבים ומזלות שמסיח לא היה בספנה התם נודאי איפא למימר דעמד שם עד שמת שהרי לא היה נרא לעמוד אבל נ"ד שהקאזקין שהסיוחו לפ"ת שנהרג היהודי היה מאנשי המלחמה וגם הם היו בספנה וברחו ונמלטו על נפשם דאין ספק דחיישינו דאומרים אחר הנדמה דלפי שראוהו שהכוחו ופצועוהו ויראו ונמלטו סומכין דעתם על הרוב שרובן למיתה ואומרים אחר הנדמה דאפילו אשה במלחמה גדולה אינה נאמנת מהו טעמא גופה פדאמרן והלכך אין לסמוך כלל על השיחה שהיתה לפ"ת מן הקאזקין לאחר שהתאספו מן המלחמה אפילו לא היו מספרים רק וניי' לפרשא זריזא ברכה שנהרג הוי חיישינו לבדדמי כ"ש השתא שסיפרו עגנו המיתה שאמרו אחר זה שהכו אותו בבארדוש ודקרוהו דאין ספק דחיישינו לבדדמי: וכמו שפחלק בתרומת הדשן סי' ר"מ ונ"ל התם בתשובות מור"ם פשמסיח סתם שנהרג

אינו מסיח בדבר דרגילי עלמא למימר בהו בדדמי כו' אלא תלינו דידע בונדאי דנהרג ולא חיישינו למלתא אחריתא אבל הכא שבגוף העדות איכא למיחש שיהי סיום דבריו מ"ש שבא עבור חיותו היינו הטביעה שראה ובטביעה רגילי אינשי כי חזו ליה טובע בנהר גדול קורין עליו שם מיתה כו' ונ"ד נמי פינן שפינמו דבריהם שמ"ש שנסתלק מן העולם הוא שראו אותו שהנפה בבארדוש ודקרוהו חיישינו דמפח זו קרו עליו שם מיתה כי היכא דרגילי אינשי פי למוכים מושלכים בארץ במלחמה שקורין עליהם שם מיתה דהשתא לפי זה אפי' לא היו הקאזקין בספנה לא היינו סומכים על שיחתם אלו שפינמו דבריהם אליבא דכ"ע הנה חיישינו לבדדמי כ"ש דאיכא תרתי לגריעותא חדא דהקאזקין עצמן היו במלחמה וברחו ונמלטו מפני הספנה ועוד שפינמו דבריהם שהנפה בבארדוש כו' אין ספק דחיישינו לבדדמי אליבא דכ"ע וכבר הארכתי בזה בתשובה אחת להוכיח דאף בעובדי כוכבים ומזלות מל"ת אם גם העובדי כוכבים ומזלות היה בספנה חיישינו לבדדמי אליבא דכ"ע ונלאיתי להעתיקו: ומה שהעיד עוד ששר המאה שלו היה דן עם שר העשרה והי' זוכה שר העשרה בכליו של היהודי ברכה לפי שהעמיד קאזקין שהעידו כדבריו שעשה כבוד ליהודי ששרפו ביזו פדרפם שלא יהא לדון על פני האדמה ומשמע ונדאי דעכשוו בשעת שרפה לא היה עת מלחמה ולא היתה שעת ספנה דניחוש דקאמרו בדדמי ועוד דשריפה היינו קבורה דליכא למיחוש לבדדמי גם בזה נראה לפע"ד דאין סומכים על זה להתיר האשה דאין נקרא מל"ת אלא כשמראין הדברים שלא נתפנין העובדי כוכבים ומזלות לשום דבר אלא לספר מה שראה ולא נתפנין לשום עדות ונ"ל ב"י בסוף יבמות עובדי כוכבים ומזלות מל"ת אינו נאמן מדין עדות דגוי אינו בר עדות כלל אלא משום דקים לן דקושטא קאמר פינן דמל"ת ומשום עגונה אקילו רבנן כו' וא"כ הכא דשר העשרה להנאתו קא מכנין כדי שיקח כליו של יהודי וגם שארי קאזקין שהעידו כדבריו אעפ"י שלא היה להם הנאה מפליו מ"מ אינם מל"ת אלא נתפנינו להעיד לעובדי כוכבים ומזלות ואיכא למיחש דילמא משקרי ועבידי לאחזוקי שקרייהו וכדאיתא פ' כל הגט הביאו.

הרי"ף סוף יבמות מקומטרסין של א"ה איש פ' מת איש פ' נהרג אל ישיאו את אשתו ופריה והא קי"ל דמל"ת נאמן ומשני ה"מ במילתא דלא שייכא בהו אבל במילתא דשייכא בהו עבידי לאחזוקי שקרייהו אלמא אפילו היכא דנהג מל"ת דקים לן דקושטא קאמר א"ה היכא דאיכא למיחש שפוננתו להתפאר שהרגו בדין כמו שפרש"י א"נ פוננתם להטיל אימה כדפירש הרמב"ם חיישינו דילמא משקרי ואומר שנהרג ואפי' לא ראו אלא יוצא לידון דמחזיקין עצמו בכזב להתפארות או להטיל אימה כ"ש נ"ד דשר העשרה נתפנין להנאתו כדי שיקח כליו של יהודי ואין זה מל"ת כלל והכי איתא להדיא התם בעובדי דאספסתא דכיון העובדי כוכבים ומזלות להנאתו קא מכנין שיקצור ספיח לבהמתו אין לו דין מל"ת ובסמוך נאריה בזה בס"ד כ"ש הכא דלא היה שר העשרה מל"ת בהרוג היהודי אלא תחלת דבריו היתה לתבוע הנאתו מפליו של היהודי ברכה וק"ל: ואף דשארי הקאזקין שהעידו כדבריו שר העשרה לא הי' להם שום הנאה מ"מ מאחר שנתפנינו לעדות אעפ"י שלא נתפנינו לעדות האשה א"ה מאחר שנתפנינו לשום פוננה בעולם אין זה מל"ת דהא מפנין בני"י שהבאתי דגוי מל"ת אינו נאמן מדין עדות וכו' ומאחר דקאזקין אלו היו מגידין בת"ע א"כ כבר יצאו מדין מל"ת ואין לסמוך על

שיחתו דגוי אינו בר עדות פלל אלא חיישינו דהגידו פן להנאתם או לאהבת שר העשרה ולאחזוקי שקרניהו וכתוב אשר פיהם וכו' והכי משמע סנגיא דתלמודא דבעיניו מל"ת ממש דלאחר דאסיקנא דבגוי בין שנתפונן להתיר ובין שנתפונן לעדות אין עדותו קאמר תלמודא אלא בגוי היכא משפחת לה דנאמן במל"ת פי ההוא דקאמר ואזיל מאן איפא בי' חינואי כו' ואי אמרת לפרש הסנגיא דדווקא בנתפונן להתיר האשה שאמר פ' מת השיאו את אשתו או נתפונן לעדות האשה שבא לב"ד ואמר פ' מת התם הוא דאינו נאמן אבל בשאר כל דוכתא נאמן אעפ"י דנתפונן לשום דבר אחר כנ"ד נמי עדותו עדות א"כ מאי שואל תלמודא אלא דגוי היכא משפחת ליה דנאמן הא בכל דוכתא נאמן ועוד איפא למידק דלא ה"ל לתלמודא למימר בשיוניא אלא במל"ת למאי איצטרף ליה למימר תו פי ההוא דאזיל וקאמר מאן איפא בי' חינואי כו' אע"כ דכל היכא דאיפא הוכחה דשיחת הגוי היתה לשום פנונה אינו נאמן וכדמשמע פשט הלשון שבמשנה דתנו ובגוי אם הנה מתפונן אין עדותו עדות דמשמע שכולל כל הפנונות אפילו לא נתפונן לעדות האשה ולכך שואל התלמודא אלא בגוי היכא משפחת לה דנאמן וקאמר במל"ת ומפרש נמי פי ההוא דקאמר ואזיל כו' לאורויי דאף במל"ת אינו נאמן אא"כ שמביניו מסיחתו דמראין הדברים שאיננו מתפונן לשום דבר פי ההוא דקאזיל וקאמר מאן איפא בי' חינואי כו' לאפוקי היכא דאיפא למתלי ולמימר דלהטיל אימה קאמפונן או להתפארות וכיוצא בזה דאיפא למתלי סיחתו בשום סיבה דמוכחא או לאיזה הנאה ותועלת בכל ענין לא הנה מל"ת: והכי מפורש בלשון הרמב"ם ז"ל פי"ג מה"ג שכתב וז"ל וישאל ששמע מהגוי המל"ת מעיד ששמע ממנו ותנשא על פיו בד"א שלא הי' שם אמתלא אבל אם היתה שם אמתלא בשיחת הגוי שפא לא נתפונן אלא לדבר אחר כמו שאמר לאחד עשה לי כף וכף שלא אהרוג אותך כדרך שהרגתי לפלוני אין זה מסיח לפי תומו שפוננתו להטיל אימה על זה וכן אם שמע בערפאות של גוים שאמרו הרגנו פלוני אינו נאמנים שהו מחזיקין ידי עצמן בכזב כדי להטיל אימה וכן כל פיוצא בדברים אלו עכ"ל הרי מפורש ומבואר מדברי הרב דהיכא דאיפא אמתלא בשיחת הגוי שפא לא נתפונן אלא להטיל אימה כו' אינו נאמנין אפילו במל"ת ולפי שהיה עולה על הדעת דדוקא בהך אמתלא דלהטיל אימה אבל לא זולת לזה לכך כתב הרב וכן כל פיוצא בדברים אלו להורות דכל היכא דאיפא למתלי שיחתו שנתפונן לשום תועלת או לשום דבר אין זה מל"ת וא"כ בנדון דידן נמי דנתפוננו לתועלת שר העשרה שיקח הוא את פליו אין זה מל"ת והילכך אין לסמוך גם על זה להתיר את האשה גם במה שהעיד בסוף עדותו שאח"כ כמה שבועות בחיל אחר של נעלאוייקי שהיו קאזקין אחרי' מל"ת מגבורות ברכה ה"ל וכל ענייני המיתה ה"ל אין זה פלום להתיר את האשה שהלא לשון וכל ענייני המיתה ה"ל אינו משמע פי אם במה שהמיתו אותו ע"י שירו אחריו בקנה השרפה והפיהו בגבו וגם הפיהו אותו בברדוש ודקרוהו אבל השרפה היא קבורה אינו ענין למיתה ולרבות גם השריף' בלשון כל ענייני המיתה ה"ל אין בידינו להוסיף על דבריו כל כמה שאיננו מפורש וזה דבר פשוט: אכן במה שהעיד עוד שלאח"כ שמע מקאזק חנועדר שנעשה גליח בקיובא שהסיח לפ"ת שהיה אצל השריפה כששרף שר העשרה ליהודי ברכה ה"ל נראה ונדאי שעדות זה מועיל להתיר האשה מדין מל"ת ולא מיבעיא אם זה הגוי חנועדר לא הנה מן המעידין תחלה כשהיה המשפט בין שר, העשרה לשר המאה אלא אפילו הנה גם הוא מן המעידין

תחלה וכדמשמע מלשון העד שאמר שלאח"כ כמה שבועות בחיל אחר של נעלאוויקי כו' דנדאי קשה מאי חיל אחר כו' הלא חיל אחר שלא היה במלחמה ההיא האף יספרו מגבורת ברכה ומענייני המיתה פיון שלא היו שם ולא משמע שהיתה הסיחה במל"ת דגוי מפי גוי דא"כ היה לו לפרש אלא משמע שהסיחה היתה שראו ההכאה וענייני המיתה הנ"ל ומאי חיל אחר אלא נודאי שהיתה פונות עדותו שאלו הקאזקין אינו מאותן הקאזקין שהעידו לפני המשפט ששר העשרה את היהודי אלא אחרים הם מפלל דהגוי חוועדר היה נמי מאותו חיל הראשון שהעיד עם שאר הקאזקין לפני המשפט כו' וא"כ איפה היה נראה מאחר דאין להתיר האשה ע"פ מה שהעידו תחלה לפני המשפט כו' דאיפא למיחש שמא לא הגודו אלא לתועלת שר העשרה ואם פו נמשך דגם כשלאח"כ הי' הגוי חונעדר מספר מל"ת דהי' אצל השריף כו' עדיין היה החששא במקומה עומדת שמא אותה סיחה אינו אלא להחזיק דבריו הראשונים דלאחר שפבר העיד פו לשר העשרה חוזר ומספר עדותו לאחזקו שיקרניו א"ה נראה דאין לנו להחמיר בכך אלא אדרבה אימא איפכא דמאחר שלאח"כ היה סיפורו ל"ת שהיה אצל השרפה כו' ואז לא היה שום חשש שמא לא נתפונן אלא לדבר אחר אלא שיחה גרידה ל"ת יש לו דין מל"ת דקים לן בקושטא קאמר דאינו מסיח אלא מה שראה וסוף שיחתו זאת מגלה אתחלת עדותו שהעיד לפני המשפט דג"כ קושטא קאמר ויש לנו לתלות לקולא בהך מילתא משום דהאי מילתא גופא חידוש הוא פדמוכח בגמרא ואין לה בו אלא חידוש: שהרי בעובדא דההוא גוי דקא"ל לישראל שקול אספסתא כו' שמעה דביתהו אתאי לקמי' דאב"י שהיתה תלתא רגלי א"ל רב אדא בר אבהו זיל לקמי' דרב יוסף דחריפה ספינתיה אזלת קמיה פשוט מהא מתני' דתנו גוי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עיזקא הן של נטע רבעי הן לא אמר פלום לא נתפונן אלא להשביח מקחו שמעיני' דאב"י הנה מספקא לי דילמא לא חיישינן להחמיר ולומר דלהטיל אימה נתפונן אלא אמרינו דמתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלתה משום עגונה דאיתתא וכל היכא דאיכא למתלי לקולא תלינו וה"ל למימר דאחר דמל"ת פדקטלית לפלגי' בר ישראל כו' קושטא קאמר ולא תלינו להחמיר ולמימר דשיקרא קאמר כדי להטיל אימה וכו' אלא דרב יוסף דחריפה ספינתיה פשיט לחומרא מ"מ הבו דלא לוס' עליה דדווקא באותו מעשה שא"ל לישראל שקיל אספסתא כו' התם הוא דחיישינן שמא שיקרא קאמר ולא נתפונן אלא להטיל אימה אבל אם הגוי זה אמר אח"כ ל"ת קטלנא ליה לפלגי' בר ישראל דא"ל בשיל לי קדירא ולא בשיל לי אמר דיש לו דין מל"ת ולא אמר דלהטיל אימה קא מתפונן פי היכי דהנה מתפונן מעיקרא דדוקא היכא דקמוכח מילתא מתוך דבריו דלהטיל אימה קא מתפונן פי ההוא דשקיל אספסתא התם הוא דחיישינן אבל כל היכא דלא מוכחא כו' לא חיישינן והכי פתב מור"ם בתשובת מיימונית סי' ט' המתחלת חזרנו על כל הצדדים וצדי צדדים וכו' ונ"ל נעוד יש להתירה בעדות גו' הרוצח שהמל"ת ואמר ליהודי אחד אנכי מיתתי את פלוגי מאותה העיר ולא חיישינן דילמא למירמי אימתא איהודים אחרים הוא דקאמר הכי פדאשכחן בהאי גוי דא"ל לישראל שקול אספסתא כו' לא דמי דשאני התם דמוכחא מילתא מתוך דבריו דלמירמא אימתא הוא דקא עביד אבל הכא דלא מוכחא מילתא מתוך דבריו לא מקמי הכי ולא בטר הכי דלמירמא אימתא קא עביד לא תלינו להחמיר ומהימן שאם

באנו פה להחמיר היכי סמכינן על שום עדות מל"ת נימא דילמא לא מת ולקולקל אשה
הוא חפץ או מתפונן למצוא חן פדי שייטיבו לו האשה וקרוביה לאחר זמן אלא ודאי לא
חיישינן למידי בכל מל"ת היכא דלא מוכחא מתוך דבריו דמשקר ועוד האמר בפ' כל
הגט מקומטרסין איש פ' מת איש פ' נהרג אל ישיאו את אשתו כו' עד דעבידי לאחזוקי
שקרניהו משמע דרגילים הגוים בהכי לשקר ועבידי לאחזוקי שקרניהו אבל אי לא רגילי
שארגוים בכה לאחזוקי שקרניהו לא הנה תלינן לומר דילמה האי גוי דקא מסהיד עביד
לאחזוקי שקרניה אלמא דלא תלינן להחמיר אלא במילתא דמוכחא טובא ועוד מסתמא
בחנם לא נקט בגמרא ההוא גוי דא"ל לבר ישאל שקיל אספסת' כו' עד ואי לא קטלינא
דלא ה"ל למינקט אלא ההוא גוי דא"ל לישאל קטלתי לפ' אלא ש"מ דנוקא בכה"ג לא
מהימן דמוכחא מילתא כדפרין ולא מסתברא כלל למימר דליכא לפלוגי בין מוכחא ולא
מוכחא ומעשה שהי' משתעי תלמודא כמו שהיה וכן משמע מדברי הרמב"ם שפכתב ונ"ל
בד"א שלא היה שם אמתלא כו' אלמא משמע דנוקא בכה"ג תלינן דלהטיל אימה קא
עביד אבל אמר הרגתי פ' מסתמא לא עכ"ל מור"ם מדכתב אבל הכא דלא מוכחא מילתא
מדבריו לא משמי הכי ולא בתר הכי כו' דלכאורה אריכות לשון הוא דלא ה"ל למימר
אלא אבל דלא מוכחא מילתא מדבריו דלמיכמי אימתא קא מכונן כו' א"נ הכי הל"ל אבל
הכא דלא מוכחא מילתא לא משמי הכי כו' מדהאריה וכתב אבל הכא דלא מוכחא מילתא
מדבריו לא משמי הכי כו' משמע להדיא דאחי לאורוי דאעפ"י דהנה מוכחא מילתא
משמי הכי או לבתר הכי במעשה אחר כגון שדיבר מקודם או לאחר פה במעשה אחר
דברי גזומים ודברים שמטילים אימה על היהודים א"ה מאחר שבאותו מעשה כשסיפר
ל"ת לפני היהודי אנכי מיתתי פ' כו' לא מוכחא מילתא מתוך דבריו בהה מעשה לא משמי
הכי ולא לבתר הכא דלמיכמי אימתא קא מכונן לא תלינן להחמיר כל עיקר וכן מבואר
עוד בסוף תשובה זו שפכתב ונ"ל רק כל היכא דבשעת עידות לא מוכחא מילתא בדבריו
כו' מפניש עוד שפא לדקדק דבעינין דבשעת עדות שהל"ת לא משמע מתוך דבריו
דנתפונן לשום.

פוננה ולא נפקא לן מידי במאי דהנה מוכחא שלא בשעת עדות משמי הכי ולבתר הכי
במעשה אחר סוף סוף לא מוכחא השתא בשעת עדות שום מידי מדבריו דלמיכמי
אימתא קא מכונן: ולפע"ד היה מספיק בראיה זו דלא תלינן להחמיר בעיגונא דאימתא
להוציא מדין מסיח לפ"ת נאף על פי שמתחילה במעשה אחר היה הקאזק מעיד לשר
העשרה מ"מ מאחר שהסיח אח"כ לפ"ת שפיר יש לו דין מל"ת באותו עדות: אלא דתמיה
לי טובא בדברי פלפולו של מהר"ם הרב הגדול ונישא וניתן ליישב דבריו ומתוכו יתברר
ניתלפן נ"ד והוא דכל משאו ומתנו בפלפולו אינה אלא להכריח דבאמר הרגתי פ' סתמא
לא אמר להטיל אימה נתפונן ולהא ל"צ לכל אותו הפלפול דהלא מדתני בפ' כל הגט
דמקומטרסין איש פ' נהרג על ידן אל ישיאו את אשתו שמעינן דבשאר גוים שאינו
מקומטרסין ישיאו את אשתו ולא אמר דלהטיל אימה נתפונן ולא יזה צורך דקדק הרב
ז"ל מההיא דכל הגט שפכתב משמע דרגולי בהכי הגוים לשקר כו' הא מפשטא מפורש
ומבואר מדתני מקומטרסין דוקא מקומטרסין אבל שאר גוים לא ואם נתרץ דס"ל להרב
דמפשטא ליכא לאוכחי מידי דאיכא למימר דבכל שאר גוים נמי אל ישיאו את אשתו
משום דחיישינן דלהטיל אימה נתפונן והא דתני מקומטרסין אורחא דמילתא נקט דאין

רגילות לשונייי נפש'י רוצח ולומר אנכי מיתתי כו' אבל רגילות הוא דהקומנטרסין מתפארין בכה או להטיל אימה כו' דא"כ ליכא לאוכוחי מההיא דכל הגט שום מידי ומהו זה שכתב הרב משמע דרגילי בהכי הגוים לשקר כו' מה בכה דהוציא נפקותא אבל אי לא רגילי שאר גוים בכה כו' סוף סוף פנין דרגילי השתא פל הגוים פולן אף שאינן מקומנטרסי להטיל אימ' א"כ בכולן תלינן להחמיר: ותו יש לתמן' דמבואר מתוך מסקנתו של הרב דדוקא באומר הרגתי פ' סתמא התם הוא דהנה מל"ת ולא אמרינן דלהטיל אימה נתפונן אבל היכ' דמוכחא האימה מדבריו פגון שאמר אני אהרוג ליהודי כמו שהרגתי לפ' יהודי אין לו דין מל"ת אלא אמרי' דלהטיל אימה נתפונן והשתא לפי מסקנתו זאת הא דתני מקומנטרס' דוקא מקומנטרס' קאמר דהתם הוא דאמר באומר הרגנו פ' סתמא חיישינן דלהטיל אימה נתפוננו אבל בשאר גוים לא אמרינן דלהטיל אימה נתפוננו אם לא שמפנרש האימה מתוך דבריו: והשתא לפי זה צריך לומר דהא דמספקא לי' לאבני בההיא דשקיל אספסתא לא הנה מספקא לי' אלא משום דהנה מוכחא האימ' מתוך דבריו דאי לא הנה מוכחא לא הני ספיקא דפשיטא דיש לו דין מל"ת וכדמוכח מההיא דמקומנטרסין דבשאר גוים לא אמרינן דלהטיל אימה נתפונן מאחר דלא מוכחא האימה מתוך דבריו וא"כ בע"כ דלא קא מספקא ליה לאבני אלא משום דמוכחא מילתא מתוך דבריו דלהטיל אימה נתפונן והשתא לפי זה מאי קפשיט רב יוסף ממתני' דגויי שיהי מוכר פירות בשוק כו' הא ממתני' משמע נמי אפילו היכא דלא מוכחא האימה מתוך דבריו דומיא דהתם באומר פירות הללו של ערלה הן דלא מוכחא השבחת מקחו מתוך דבריו דאי משום דאיכ' להוכיח מבחוץ מדקאמר דשל ערלה הן דלא איצטרף בע"כ דנתפונן להשבית מקחו הלא ה"נ איכא הוכחה מבחוץ דלא איצטרף לי' למימר הרגתי לפלוני יהודי אם לא דנתפונן להטיל אימה וא"ה צריך לומר בע"כ לפי דעת הר"מ דכיון דלא מוכחא האימה מתוך דבריו לא אמר דלהטיל אימה נתפונן וא"כ בההיא המוכר פירות נמי נימא הכי ומאי שנא בע"כ צריך לפרש דאבני לא אסתפק כלל בההוא מעשה מי נימא דלהטיל אימה גרידא נתפונן דהא ונדאי מדתני מקומנטרסין כו' שמעינן דווקא קומנטרסין שרגילין להתפאר בכה והנה תפארת להן כדפרי' א"נ להטיל אימה על הבריות והוא תועלתן של ערפאות אבל גוים דעלמא שאינן ערפאות לא אמרינן כל עיקר דלהטיל אימה נתפונן ולא מיבעי' באומר אני מיתתי לפ' לחוד דנדאי קושטא קאמר אלא אפי' דמוכחא האימה מתוך דבריו שאומר אני אהרוג לפ' כמו שהרגתי ליהודי פ' א"ה לא אמר דנתפונן להטיל אימה אלא קושטא דמלת' קאמר דאי הנה משקר לא הנה שום טעם ושום תועלת לדבריו דאי להתפאר הא ונדאי דאין בזה תפארת אדרבה קא שווי' נפשו רוצח ואי להטיל אימה הלא פנין שאינו מן הערפאות לא אמר דלהטיל אימה נתפונן ועוד דהרוצחים דרפם שלא להטילו אימה ושללא להתפאר ואדרבה מעלימים מעשה רצחנותם פדי שלא ישמרו מהם וכיון שאין שום תועלת וסברא לאותו שקר ודאי דקושטא קאמר ולא נסתפק אבני אלא לפי שאמר כה לתועלתו שיקצור ספיח לבהמותיו בהא ונדאי איכא לספוקי דילמא לא קאמר הכי אלא להנאתו פדי שיהא מורא על ראש היהודי ויקצור והשתא שפיר קא פשיט רב יוסף דכי היכי דמוציאין דברי הגוי מדין מל"ת אפי' להקל ואמר בנדאי לא נתפונן זה אלא להנאתו פדי להשבית מקחו הכי נמי מוציאין שיחת גוי מדין מסיח ל"ת ותלינן להחמיר

כִּינּוּן דְאִיכָא לְמִימַר דְלֹא נִתְפַּוּוּן זֶה אֵלְא לְהִנָּאָתוּ שְׂיִקְצוֹר סְפִיחַ לְבַהֲמוֹתוּ: אָבֵל הִיכָא דְלֹא הִזְפִּיר הִנָּאָתוּ בְּדַבְרֵי אַעֲפִי שְׂהִזְפִּיר הָאִימָה אֲנִי אֶהְרוֹג אֶת הַיְהוּדִי כְּדַרְךָ שְׂהִרְגַתִּי לְפָלוּנִי לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְדִילְמָא מְשַׁקֵּר וּלְהִטִּיל אִימָה נִתְפַּוּוּן לְלֹא תוֹעֵלַת הִנָּאָה דְדוֹקָא בְּעַרְפָּאוֹת דְעֵבִידֵי לְשַׁקֵּר לְהִתְפָּאֵר הֵתֵם הוּא דְחִיִּישִׁינּוּ וַאֲעֲפִי שְׂלֹא הִזְפִּירוּ הָאִימָה בְּדַבְרֵיהֶם אָבֵל בְּאִינּוּ עַרְפָּאוֹת אֲפִי הִזְפִּירוּ הָאִימָה בְּדַבְרֵיהֶ' לֹא חִיִּישִׁינּוּ לְמִידֵי וְיֵשׁ לוֹ דִּין מַל"ת וְהִכֵּי מוֹכַח לְהִדְיָא בְּפִירוּשׁ רְש"י שְׂפַתְבּוּ וְז"ל וְה"נ לֹא נִתְפַּוּוּן גּוֹי זֶה אֵלְא לְאִימָה ע"ז שְׂיִקְצוֹר לֹא מְסַפִּיחַ לְבַהֲמוֹתֵי עַכ"ל וְלֹא..

הִי"ל לְהַאֲרִיךְ שְׂלֹא לְצוֹרְךָ אֵלְא לְקַצֵּר כְּדַרְכּוֹ וְלוֹמַר וְה"נ לֹא נִתְפַּוּוּן הַגּוֹי אֵלְא לְאִימָה ע"ז מְדַכְתֵּב אֵלְא לְאִימָה ע"ז שְׂיִקְצוֹר לֹא מְסַפִּיחַ לְבַהֲמוֹתֵי בַע"כ דְרִש"י ז"ל בָּא לְבָאֵר דְפְּשִׁיטוֹת דְרַב יוֹסֵף אִינּוּ אֵלְא לְמַפְשֵׁט דְכִי הִיכָא הֵתֵם אָמַר דְאִין זֶה מַל"ת מְשׁוּם דְלֹא נִתְפַּוּוּן אֵלְא לְהִנָּאָתוּ לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ וְאֵלִים הֵן סְבָרָא דְתַלְמִינֵי לְקוֹלָא ה"נ מְצִיָּאִין לְגוֹי זֶה מְדִין מַל"ת לְפָחוֹת לְהַחְמִיר מֵאֲחַר דְאִיכָא לְמִימַר דְלֹא נִתְפַּוּוּן גּוֹי זֶה אֵלְא לְהִנָּאָתוּ כְּדִי שְׂיִקְצוֹר סְפִיחַ לְבַהֲמוֹתוֹ וּלְכַד הִטִּיל אִימָה עַל זֶה אָבֵל לֹא אָמַר דְלְהִטִּיל אִימָה נִתְפַּוּוּן עַל כָּל הַיְהוּדִים הַשּׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ אֵלְא בָּא דוֹקָא לְאִימָה ע"ז כְּדִי שְׂיִקְצוֹר כו' וְהִכֵּי מְשַׁמַּע מְדַקְדוּק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְלִגְבֵי עוֹבְדָא דְאַסְפְּסָתָא פְתַב שְׂפַוּוֹנָתוֹ לְהִטִּיל אִימָה ע"ז וּבַהֲהִיא דְקוֹמְנִטְרִיסוֹן פְּתוּב שְׁהוּ מְחֻזְקִין יְדֵי עֲצָמָן בְּכַזָּב כְּדִי לְהִטִּיל אִימָה וְאִיכָא לְמִידְק דְלִגְבֵי אַסְפְּסָתָא נְמִי ה"ל לְמִימַר בְּסִתְמָא שְׂפַוּוֹנָתוֹ לְהִטִּיל אִימָה מְדַמְדַקְדַּק הַגְּאוֹן וְאָמַר שְׂפַוּוֹנָתוֹ לְהִטִּיל אִימָה עַל זֶה מְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְלִגְבֵי הֵן עוֹבְדָא דְאַסְפְּסָתָא לֹא אֲמַרִינִין שְׂפַוּוֹנָתוֹ לְהִטִּיל אִימָה סִתְמָא עַל כָּל הַיְהוּדִי אַעֲפִי שְׂהִזְפִּיר הָאִימָה בְּתוֹךְ דְבְרֵי מֵאֲחַר שְׂאִינּוּ מִן הַעַרְפָּאוֹת אֵלְא דוֹקָא לְגַבֵּי זֶה בְּלַבַּד שְׂרוּצָה שְׂיַעֲשֶׂה לוֹ שְׂרִירוֹתוֹ לְפִיכְךָ תְּלִינּוּ דְנִתְפַּוּוּן לְאִימָה ע"ז לְהִנָּאָתוֹ וּמִינָהּ דָּאִם לֹא צִינָה לְשׁוּם יְהוּדִי לְעֲשׂוֹת שְׂרִירוֹתוֹ אֵלְא אָמַר אֲנִי אֶהְרוֹג לַיהוּדִי כְּמוֹ שְׂהִרְגַתִּי לִפ' הַיְהוּדִי לֹא אֲמַרִי כָּל דְלֹאִימָה נִתְפַּוּוּן אֵלְא קוּשְׁטָא קְאָמַר וְהַשְׁתָּא לִפִּי זֶה לֹא נִפְקָא לָן מִיַּד בֵּין מוֹכְחָא מִיְלִתָּא מְדַבְרֵי לְלֹא מוֹכְחָא דְהָא בְּעַרְפָּאוֹת חִיִּישִׁינּוּ לְהַחְמִיר דְלֹאִימָה נִתְפַּוּוּן וַאֲעֲפִי דְלֹא מוֹכְחָא מִיְלִתָּא מְדַבְרֵי וּבְעוֹבְדֵי כוֹכְבִים וּמַזְלוֹת שְׂמַבִּיא פִּירוֹת לְשׁוּק וְאָמַר שְׂל עֲרָלָה הֵן וְכו' אֲמַרִי לֹא נִתְפַּוּוּן זֶה אֵלְא לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ וְאֲזִלִּין לְקוֹלָא אַעֲפִי דְלֹא מוֹכְחָא מִיְלִתָּא מְדַבְרֵי וּבַהֲהוּא דְאַסְפְּסָתָא אֲפִילוּ הִיכָא דְמוֹכְחָא הָאִימָה בְּדַבְרֵי לֹא הָוֵה חִיִּישִׁינּוּ לְחוּמְרָא אִי לֹא דֹא"ל קְצוֹר לִי אַסְפְּסָתָא כו' דְכִינּוּן שְׂצוּנָה עַל הַיְהוּדִי לְעֲשׂוֹת לוֹ שְׂרִירוֹתוֹ הֵתֵם הוּא דְחִיִּישִׁינּוּ לְמִימַר דִּילְמָא לֹא נִתְפַּוּוּן עוֹבְדֵי כוֹכְבִים וּמַזְלוֹת זֶה אֵלְא לְאִימָה עַל זֶה בְּדוֹקָא כְּדִי לְעֲשׂוֹת שְׂרִירוֹתוֹ וְכַד מְשַׁמַּע לְהִדְיָא מִפִּי רְש"י דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׂנִתְפַּוּוּן לְהִטִּיל אִימָה סִתְמָא עַל הַיְהוּדִי אֵלְא עַל זֶה דוֹקָא כְּדִי שְׂיִקְצוֹר סְפִיחַ לְבַהֲמוֹתוֹ כָּל זֶה נִרְאֶה לְפַע"ד בְּרוּר וּפְשׁוּט בְּפִשְׁט הַלְכָה וּמַעֲתָה לְתַמּוּהַּ הַפְּלֵא וְפְלֵא עַל הַמְּאוּר הַגְּדוֹל מוּהַר"ם שְׂפַתְבּוּ דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ דְלְהִטִּיל אִימָה נִתְפַּוּוּן הִיכָא דְאָמַר הַרְגַתִּי פ' סִתְמָא מְדִלָא הִזְפִּיר אִימָה בְּדַבְרֵי וּמְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְהִיכָא דְמוֹכְחָא הָאִימָה בְּדַבְרֵי תְּלִינּוּ לְהַחְמִיר וַאֲעֲפִי שְׂלֹא צִנָּה לְעֲשׂוֹת שְׂרִירוֹתוֹ וְהָא לִיתָא כְּדַפְרֵישִׁית: וְנִרְאֶה לְיִישׁב וְלוֹמַר דְּנִדְאִי מוֹדָה מְהַר"ם דְאֲפִי הִיכָא דְמוֹכְחָא הָאִימָה מִתּוֹךְ דְבְרֵי לֹא אָמַר דְמְשַׁקֵּר וּלְהִטִּיל אִימָה נִתְפַּוּוּן הִיכָא דְלֹא נִתְפַּוּוּן לְהִנָּאָתוֹ וְגַם אִינְנוּ מִן הַעַרְפָּאוֹת וְכַד אֲמַרְן אֲצֵא לִפִּי שְׂבַתְשׁוּבָתוֹ הַשִּׁיב לְשִׂאוּלֵי שְׂהִיָּה נִרְאֶה לְהֵם לְתַלּוֹת לְהַחְמִיר בְּאוֹמַר אֲנִכִי מִיְתִתִּי לִפ' יְהוּדִי מְשׁוּם דְחִיִּישִׁינּוּ דְלְהִטִּיל אִימָה נִתְפַּוּוּן וְהִיָּתָה

דעתם מאחר דמקמי הכי ולבתר הכי הוי מוכחא מילתא מתוך דבריו במעשה אחר שהיה הרוצח מגזים ומטיל אימה על היהודים בפירוש ובפירושי ויהי חוששין לחומרא ועל זה השיב מוהר"ם פלפי דעת השואלים שאפי' לדבריכם אין לחוש והוי שפיר מל"ת מאחד שבאותו עדות שהסיח ל"ת ליכא שום הוכחא מדבריו באותו מעשה ולא חיישינו במה שהיה מוכחא מילתא בדבריו במעשה אחר דמ"מ השתא בדבריו לא מוכחא מילתא לא מקמי הכי ולא לבתר הכי ועל זה מביא הר"ם ראיה והוכחא דלא אמר להטיל אימה נתפונן אא"כ היכא דמוכחא מילתא בדבריו פענבדא דאספסתא ממש דאי איתא דאיכא חד גונא דחיישינו למימר להטיל אימה נתפונן אעפ"י דלא מוכחא השתא מדבריו א"כ קשיא דאמאי נקט תלמודא בההוא עובדי כוכבים ומזלות דא"ל לבר ישראל שקול אספסתא כו' עד ואי לא קטלינו לך לא ה"ל למינקט אלא ההוא עובדי כוכבים ומזלות דאמר לי' לישראל קטלתי לפ' דהנה רבותא טפי אעפ"י דלא מוכחא מילתא מדבריו השתא פל עיקר מדנקט הכי אלמא דלא תלינו בשום דוכתא להחמיר אא"כ מוכחא מילתא בתוך דבריו דהיינו במגזם להנאתו פענבדא דאספסתא ממש והשתא לא הנה מצי מוהר"ם להביא ראיה מפשטא דברייתא דתני בה מקומנטרסין כו' דאיכא לאוקמי דברייתא מיירי היכא דלא הנה מוכחא מילתא פל עיקר לא במעשה זה ולא במעשה אחר לא מקמי הכי ולא לבתר הכי והתם נדאי דוקא בקומנטרסין חיישינו משום דנתפוננו להתפארות או להטיל אימה אבל בשאר עובדי כוכבים ומזלות לא חיישינו ושפיר הנה מל"ת אבל היכא דהנה מוכח מקמי הכי במעשה אחר שהיה מגזם ומטיל אימה איכא למימר דאף בשאר עובדי כוכבים ומזלות חיישינו להחמיר אעפ"י דהשתא לא מוכחא מילתא פל עיקר וכדעת השואלים ולהכי דקדוק הר"ם להביא ראיה מדקאמר בטעמא דקומנטרסין דהיינו משום דעבידו לאחזוקי שיקרייהו אלמא דאפילו בקומנטרסין גופייהו דרגילו להתפארות ולהטיל אימה אי לאו דרגילי בכף לאחזוקי שקרייהו לא הנה תלינו לומר דילמא האי עובד כוכבים ומזלות דקאמר סהדותי עביד לאחזוקי שקרייהו לשם התפארות או להטיל אימה אלמא דלא תלינו להחמיר אלא במלתא דמוכחא טובא פלומר אעפ"י דמוכחא קצת דמדמשמע מקומנטרסין דרגילי בהתפארות ולהטיל אימה אפילו הכי לא חיישינו אא"כ משום דעבידי לאחזוקי שקרייהו דבעינין דמוכחא טובא ה"נ באותו גזון אעפ"י דהנה מוכח מקמי.

הכי דלהטיל אימה נתפונן מ"מ מאחר דלא מוכחא בהך מעשה דמל"ת לא חיישינו כלל אלא בעינין דמוכחא טובא והלכך בשאר עובדי כוכבים ומזלות לא אמר כלל דלהטיל אימה נתפונן ולא פענבדא דאספסתא דהנה מגזם להנאתו בההוא מעשה גופי' דמל"ת וכדאמרן: ומעתה בנ"ד מאחר דלא מוכחא מילתא מתוך דברי הגוי חונעדר שהי' סיקחתו לשום תועלת לא להטיל אימה ולא לשום התפארות שהרי לא סיפר שהוא שרפו שיהא לו להתפארות אלא שר העשרה הוא שורפו וגם ליכא הוכחה מדבריו שפא לספר העדות שהעיד לשר העשרה כשהיה דן עם שר המאה אלא סתמא סיפר ל"ת המעשה שנעשה ביהודי ששרף אותו שר העשרה אין לנו להחמיר ולומר דמאחר שפבר העיד במעשה אחר עביד לאחזוקי שקרייהו וחוזר ומספר העדות להחזיק דבריו הראשונים דבעינין דוקא מוכחא מילתא טובא מתוך דבריו באותו מעשה שמל"ת התם הוא דתלינו להחמיר אבל זולת כל זה תלינו להקל והנה שפיר מל"ת: ומה שיש לבאר עוד הוא משום דאיכא

למתלי לחומרא ולומר דמאחר שפבר התפרסם הקול ששר העשרה היה זוכה בכליו של ישראל לפי שהעמיד עדות מקאזקין הרבה ששרפו ליהודי ברכה לכה סיפר הגוי חונעדר גם הוא ששר העשרה שרפו עפ"י התפשטות הקול ואעפ"י שלא היה אצל השריפה ונראה דגם להא ליפא למיחש פל עיקר וכדכתב מהר"מ בתשוב' הנזכרת ונ"ל וננסתפקתם מאחר שהקרובים הוציאו קול בכל העיירות שמסביב כו' עד דלא פלוג רבנן רק פל היכא דבשעת עדות לא מוכחא מלתא בדבריו דנתפנוין להתירה או לעדות או למילתא אחריתא מהימן הרי לה דפסק להדיא דלא חיישינן להחמיר במה שנתפרסם תחלה הדבר שהוציאו קול בכל העיירות מסביב וכן הדין דאל"כ היכא מהימנין לשום עובדי כוכבים ומזלות מל"ת ולא חיישינן לדילמא לפי שיצא הקול שזה היהודי נהרג או מת בא זה נשח גם הוא ואעפ"י שאינו יודע ואין לה לומר דאין העובדי פוכבים ומזלות נאמן אא"כ לא יצא הקול דא"כ אין שיעור לדבר איזהו קרי לי' קול ואיזהו לא קרי לי' קול וכך פסק מהר"י קולין בשורש ככ"א והאריף דלא תלינן להחמיר להוציא מדין מל"ת פשפבר מרדפים אחר הרוצח והביא ראיה מדין מל"ת בנחיל של דבורי' והבי' נמי ראיה מתשובת מור"ם הנזכרת וזה דבר פשוט ואין להאריף בו רק שצריף ליישב מה.

שקשה מתשובת מהרא"י בת"ה סי' ר"מ דמשמע היפך זה שהרי כתב ונ"ל ולפי זה נראה ג"כ אם ראובן טבע במים שאין להם סוף ואשתו רחוקה הימנו במלכות אחרת ויצא קול במקומה שבעלה טבע אה"כ כתב בחור אחד לחבירו דרף שמועה או דרף התאוננות על הראובן הלזה שמת והזכיר עליו בכתיבה להדיא מיתה והטביעה לא הזכיר אין אומרים נתיר את אשתו וכו' דהכא אמרינן דהא דכתב הבחור על הראובן הלזה שמת זהו מחמת טביעה כמו שיצא הקול פבר ובעבור שלא שמע מעלייתו מן המים ואין ידוע אנה הוא בא החזיק אותו בנודאי מת פדאישתבע רב נחמן בכה"ג עכ"ל אלמא דחיישינן דהבחור לא כתב מת אלא לפי שיצא הקול תחלה וא"כ קשי' ומאי מהה דתשובת מהר"מ ומהרי"ק דלא חיישינן דהעובדי פוכבים ומזלות מל"ת לפי שיצא הקול: ונראה לפע"ד דשולש תשובות בדבר חדא דאיכא למידחי ולומר דדוקא גבי טביעה במים שאין להם סוף דאשפחן בתלמוד דארף רב נחמן היה נשבע האלקים אכלי כנורא לחסא הלכך אמרינן התי' דאיכא למיחש מאחר דכל כף מחזקין באותו שנטבע במת ודאי עד שנטבע עליו רב נחמן שמת לפיכך אין להתיר את האשה עפ"י הכתב שכתב הבחור דקרוב לנדאי שלא כתב פן אלא לפי שיצא הקול שנתבע וכדאשתבע ר' נחמן וזהו שסיים הרב בדבריו פדאישתבע ר"נ בכה"ג עכ"ל דמשמע דוקא בכה"ג הוא דחיישינן אכל בעלמא לא חיישינן שהעדוהו הוא לפי שיצא הקול: ועוד איכא למימר דדוקא במצא כתוב בשטר כו' דפליגי בה אמוראי בירושלמי כמו שהביא הרי"ף סוף יבמות אף עפ"י דבפ' מי שאחזו כתב הרי"ף דבעדות אשה דאקילו בה רבנן סמכינן על עדות שכתוב בשטר וכמו שפ' הרי"ף קארו ו"ל מ"מ הבו דלא לוסוף עלה דדוקא היכא דליכא ריעותא בהה פתיבה ולא מידי אבל היכא דאיכא ריעותא באותו נדון דאיכא למיתלי דלא כתב כף אלא לפי שידוע שיצא הקול פבר שנטבע במים שאין להם סוף לא סמכינן אפתיבה אבל בעד המעיד בפה לא תלינן דהעיד פן לפי שיצא הקול כו' ועוד איכא למימר דדוקא במצא כתוב בשטר דלא סמכינן עליה מתורת מל"ת אלא מתורת עדות ומשום הכי כתב ה' המגיד בפ"ג

מה"ג דוקא שנודע שפּתבו ישראל אַבּל אַם הוּא פּתב הַעוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמְזֹלוֹת אֵין סוּמְכִין עֲלֵיו לְפִי שְׁלֵא הַקֹּשׁ' עוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמְזֹלוֹת אֵלֵא בַמַּל"ת אַבּל לֹא פּתבו לְפִיכָּה צָרִיף לְמִידַע שְׁהוּא פּתב יִשְׂרָאֵל וְכִינּוּן שְׁמֵדִין עֲדוֹת סוּמְכִין עֲלֵיו הַלְפָּה דִּין פּתב זֶה פְּאֵלוּ הִנֵּה לְפָנֵינוּ אוֹתוֹ הַעֵד וְהַעִיד בְּפִיו מַת פְּלוּנֵי דְפְּשִׁיטָא דְהַיִּינוּ מְחַוְּיָבִים לְשִׂאוֹל אוֹתוֹ הַיֵּאָדָּה יַדְעָתָּ שְׁמַת פ' וּבְמָה יַדְעָתָּ שְׁמַת פְּדַכְתָּב הַרְמַב"ם שְׁשׁוּאַלִין לְעַד הָרֵאשׁוֹן פְּשִׁמְעִיד בַּב"ד הַיֵּאָדָּה רֵאִיתָ וּבַמ' יַדַע' שְׁמַת וּמֵאַח' שְׁאִין הַעֵד לְפָנֵינוּ כִּי אַם פּתבו וְאִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא לֹא פּתב פֶּן אֵלֵא לְפִי שְׁיַצָּא הַקּוֹל וְכו' ה"ל פְּאֵלוּ הוּא לְפָנֵינוּ וְהָיוּ שׁוּאַלִין אוֹתוֹ לֹא הִנֵּה מְשִׁיב פְּלוּם דְּפְּשִׁיטָא שְׁלֵא הַיִּינוּ סוּמְכִין עַל עֲדוֹתוֹ הַלְפָּה גַם עַכְשָׁיו אֵין סוּמְכִים עַל פּתב זֶה מֵאַחַר שְׁיַשׁ סְפַק שְׁמָא לֹא פּתב פֶּן אֵלֵא לְפִי שְׁיַצָּא הַקּוֹל כּו' אַבּל בַּמַּל"ת שְׁאִין צָרִיכִים לְבַדּוּק אַחֲרָיו וְלְשִׂאוֹל אוֹתוֹ הַיֵּאָדָּה יַדְעָתָּ וּבְמָה יַדְעָתָּ שְׁמַת אֵלֵא קִים לָן בַּמַּל"ת דְּקוּשְׁטָא קֵאָמַר: א"כ כָּל הַיְכָא דְלֵא מוּכְחָא מִיְלַתָּא מְדַבְּרִיו שְׁהוּא מְסַפֵּר פֶּן לְפִי שְׁיַצָּא הַקּוֹל לֹא תְלִינּוּ לְהַחְמִיר דַּאֲל"כ אֵין לְדַבֵּר סוּף בְּכָל מַל"ת אִיכָּא לְמִימַר פְּמָה וְכַמָּה אַמְתְּלֵאוֹת שְׁמָא לֹא הִיְתָה שִׁיחְתוּ אֵלֵא מְטַעַם כְּדָּה וְכָּה אֵלֵא אֵין לָנוּ אֵלֵא מַה שֶׁאַרְז"ל דְּדוּקָא הַיְכָא דְמוּכְחָא הָאֵמְתְּלָא מְתוּף דְּבָרָיו כְּעוֹבְדָא דְאַסְפְּסָתָא דְקָא מְגַזֵּם לְהַנְאַתוֹ א"נ בְּקוּמְנַטְרָסִין דְּקֵאָמְרוּ לְהַתְפַּאֲרַת אוֹ לְהַטִּיל אִימָה אַבּל בְּשִׂאָר גּוֹיִם וְלִיכָּא מוּכְחָא מִיְלַתָּא טוּבָא מְתוּף דְּבָרָיו לֹא תְלִינּוּ לְהַחְמִיר וְלַתְלוֹת דְּבָרָיו בְּאַמְתְּלֵאוֹת וְהַלְפָּה בַּב"ד נָמִי לֹא תְלִינּוּ לְהַחְמִיר מֵאַחַר דְּלִיכָּא הוּכְחָה לְשׁוּם אַמְתְּלָא בְּדַבְּרֵי הַגּוֹי חוּוַעֲדַר כְּשִׁסְפִּיר אַח"כ לְפִי תְנוּמוֹ שְׁשִׁרְף שׁוֹר הַעֲשֶׂרָה לִיהוּדֵי בְּרַכָּה לֹא תְלִינּוּ לומר שְׁהִיְתָה אֵיזָה אַמְתְּלָא בְּאוֹתוֹ שִׁיחָה וּבְכַרְט שְׁהוּסִיף הַעוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמְזֹלוֹת וְאָמַר אֲנִי הֵייתִי אֵצֶל הַשְּׂרִיפָה דְּפְּשִׁיטָא דְסוּמְכִים עַל מַל"ת זֶה וּמְתַרְתָּ אַשְׁתּוּ שֶׁל בְּרַכָּה הַנּוֹכַח לְהַתְנַסְבָּא לְכָל גִּבּוֹר כּו' אֵלֵא שְׁצָרִיף לְחַקוֹר אַם לֹא הַחֲזַקוּ שְׁנֵי יְהוּדֵי בְּשֵׁם בְּרַכָּה ב' הַקְדוּשָׁא אַהֲרֹן מְטִישׁוּוֹיץ שְׁנַתְעַלְמוּ וְנַתְפְּסוּ מִן הָעֵין וּכְבַר הַעִיד הַעֵד שְׁלֵא הִנֵּה בְּחִיל שׁוּם יְהוּדֵי שְׁנַקְרָא בְּרַכָּה זוֹלַתִּי אוֹתוֹ בְּרַכָּה ב' הַקְדוּשָׁא אַהֲרֹן מְטִישׁוּוֹיץ א"כ נְמַשֶּׁף שְׁכָל הַשִּׁיחוֹת שֶׁל כָּל הַקְּאֲזָקִין לֹא הִנֵּה אֵלֵא בְּאוֹתוֹ הַיְהוּדֵי בְּרַכָּה ב' הַקְדוּשָׁא אַהֲרֹן מְטִישׁוּוֹיץ וּגְדוּלָּה מְזוֹ פְּתוּב בְּהַגְהוֹת הַמְרָדְכֵי סוּף יְבָמוֹת דַּאֲעַפ"י שְׁלֵא הַזְכִּיר שֵׁם הַיְהוּדֵי נָמִי מְתִירִין פְּדֵאָמַר בַּב' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת הַהוּא זֶהוּ קָרִי נְוִי נְוִי לְפָרְשָׁא זְרִיזָא דְפּוּמְבְּדִיתָא דְמִית וְאַנְסָב ר' יוֹסֵף לְדַבְּרֵיהוּ מְשׁוּם דִּידוּעַ דְּלִיכ' בְּעִיר כְּזֶה הַכְּנוּי כִּי אַם הוּא וְתַנְיָא בְּתוֹסְפָתָא אֵין מְעִידִין אֵלֵא א"כ מְכִירִין שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אַבּל אַם אָמְרוּ אַחַד יַצָּא מְעִיר פ' בּוּדְקִין אַם לֹא יַצָּא אֵלֵא הוּא תַנְשֵׂא אַשְׁתּוּ וְכו"ש נ"ד שְׁהַזְכִּירוּ הַקְּאֲזָקִין שֵׁם בְּרַכָּה בְּשִׁיחְתוֹ וְנוֹדַע שְׁלֵא הִנֵּה בְּחִיל שׁוּם יְהוּדֵי אַחַד שְׁשִׁמוּ בְּרַכָּה אֵלֵא זֶה שְׁהִנֵּה נִקְרָא בְּשֵׁם בְּרַכָּה ב' הַקְדוּשָׁא אַהֲרֹן מְטִישׁוּוֹיץ וְלֹא הַחֲזַקוּ שְׁנַיִם בְּשֵׁם זֶה מְטִישׁוּוֹיץ דְּפְּשִׁיטָא דְמְשִׂיאִין אֵת אַשְׁתּוּ: הַנְרָאָה לְפַע"ד פְּתַבְתִּי לְהַתִּיר אַשְׁתְּ בְּרַכָּה ב' הַקְדוּשָׁא אַהֲרֹן מְטִישׁוּוֹיץ ע"פ עֲדוֹת הַגּוֹי חוּוַעֲדַר בַּמַּל"ת שְׁהִנֵּה אֵצֶל הַשְּׂרִיפָה כְּשִׁשְׂרָף שׁוֹר הַעֲשֶׂרָה לְבְּרַכָּה הַנְּל' וְחַכְמֵי הַדּוֹר יְשִׁימוּ לֵב לְדַבֵּר זֶה וְאַם לֹא יִסְפִּימוּ בְּהִיתַר זֶה הִנֵּה יַדְעָתִי מְבוֹטְלַת לְהֵם שְׁהוּ רִשְׁאִין וְלֹא אֲנִי אֲנִכִי הַקְטָן וְהַצֶּעִיר יוֹאֵל בַּלֵּא"א כְּמַהוֹר"ר שְׁמוּאֵל ז"ל ה"ה חוֹתֵם יוֹם א' ה' אֵלוֹל שַׁע"ד לַפ"ק: נַח בְּדִין הַדְּיוֹטוֹת שְׁדַנִּין בַּע"כ שֶׁל בַּעַל דִּין: תְּשׁוּבָה בְּרִישׁ סְנֵהֲדֵרִין קֵאָמַר רַבָּא ד"ת אֲפִילוּ ד"מ בְּעֵי ג' מִן־מַחֲזִין אֵלֵא תְּקַנּוֹת חַכְמֵים הוּא דְסַגֵּי בַג' הַדְּיוֹטוֹת מְשׁוּם נְעִילַת דְּלַת וּר' אַחָא בְּרִי' דְרַב אִיקָא קֵאָמַר ד"ת אֲפִי' יַחִיד הַדְּיוֹט כְּשֶׁר שְׁנַאָמַר בְּצַדֵּק תִּשְׁפּוּט עֲמִיתָּהּ אֵלֵא לְפִי שְׁחַשְׁשׁוּ לְיוֹשְׁבֵי קְרַנּוֹת דְּלֵא גְמִירֵי

תקנו דְּבַעֲיָנָן ג' הַדְּיוֹטוֹ דבג' אי אֶפְשָׁר דְּלִית בְּהוּ חַד דְּגַמִּיר וְקֶאֱמַרְיָנָן מַאי אִיכָּא בֵּין רַבָּא לְרַב אַחָּא אִיכָּא בְּנִינְהוּ דְּאָמַר שְׂמוּאֵל שְׁנַיִם שְׂדָנָן דִּינִינְהֶם דִּין אֱלָא דְּנַקְרָאוּ ב"ד חֲצוּפָא לְרַבָּא לִית לֵיהּ דְּשְׂמוּאֵל לְרַב אַחָּא אִית לֵיהּ דְּשְׂמוּאֵל וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מִשְׁמַע מְדַקְאָמַר תַּלְמוּדָא מַאי אִיכָּא בֵּין רַבָּא לְרַב אַחָּא אַע"ג דְּטוּבָא אִיכָּא בִּינִינְהוּ דְּלְרַבָּא ד"ת בעי' ג' מְוַמְחִין וּלְרַב אַחָּא אֶפִּילוּ יָחִיד הַדְּיוֹט דִּן ד"ת אֶלְמָא דַּה"ק מַאי אִיכָּא בְּנִינְהוּ לְבַתַּר תַּקְנוֹת חֲכָמִים סוּף סוּף בְּעִינָן לְתַרְנוּנְיָהוּ ג' הַדְּיוֹטוֹת וְסָגִי בַּג' הַדְּיוֹטוֹת וּמְדַלָּא קַא אֲשַׁפַּח דְּאִיכָּא בְּנִינְהוּ אֱלָא הָא דְּשְׂמוּאֵל שְׂמַעֲיָנִי דְּרַבָּא נְמִי ס"ל דְּלֵא בְּעִינָן תַּלְתָּא גְּמִירִי אֱלָא אֶפִּילוּ חַד דְּגַמִּיר פֶּשֶׁר דַּאע"ג דד"ת בְּעִינָן ג' וּמַאן דְּלֵא גְּמִיר פְּסִיל לְדִינָא מ"מ מְשׁוּם נְעִילַת דְּלַת דְּחִינְשׁ דִּילְמָא לֹא הָוָה לִי פְּוֹלְהוּ ג' גְּמִירִי תַקְנּוּ דְּאֶפִּילוּ לִית בְּהוּ אֱלָא חַד דְּגַמִּיר פֶּשֶׁרִין לְדִין אֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָהּ וְכֹף פְּתוּב בַּח"מ עַל שֵׁם הָרָא"ש וּכ"כ הַר"ר יְרוּחֶם: מִיְהוּ בַּח"מ פְּתַב עוֹד ע"ש הַרמ"ה דְּוּוּקָא דְּגַמִּירִי דִּינָא אַף עַל פִּי דְּלֵא סְמִיכִי וַיִּרְאֶה מְדַבְּרִיו דְּבַעֲיָנָן שְׁלִשְׁתָּם גְּמִירִי עַכ"ל מְבַנְיָן מְדַבְּרִיו דַּס"ל כִּינּוּ דְּלְרַבָּא בְּעִינָן תַּלְתָּא מְוַמְחִין ד"ת אַעפ"י דְּתַקְנּוּ חֲכָמִים מְשׁוּם נְעִיל' דְּלַת שְׁלֵא יִמְצָא מְוַמְחִין לְדוּנּוּ דַּסָּגִי בַּג' הַדְּיוֹטוֹ מ"מ בְּעִינָן דְּלִיקְהוּ פְּוֹלְהוּ תַּלְתָּא גְּמִירִי דְּמַאן דְּלֵא גְּמִיר פְּסוּל לְדִינָא וְכַמַּאן דְּלִיתְהִי דְּמִי דְּדוּקָא לְרַב אַחָּא דד"ת חַד נְמִי פֶּשֶׁר לֹא בְּעִינָן אֱלָא חַד דְּגַמִּיר וּמַעֲיָקְרָא לֹא תַקְנּוּ ג' אֱלָא כִּי הִיכָּא דְּלִיקְהוּ בִּינִינְהוּ חַד דְּגַמִּיר אֲבָל לְרַבָּא בְּעִינָן ג' גְּמִירִי וַאֲעפ"י דְּלֵא בְּעִינָן סְמִיכִי מְשׁוּם נְעִילַת דְּלַת גְּמִירִי מִיְהוּ בְּעִינָן דְּלִית בֵּיהּ נְעִילַת דְּלַת גְּמִירִי מִיְהוּ בְּעִינָן דְּלִית בֵּיהּ נְעִילַת דְּלַת וְהַלְפָּהּ אִי לֹא גְּמִירִי פְּוֹלְהוּ תַּלְתָּא פְּסוּלִין לְדִינָא וְהָא דְּלֵא קֶאֱמַר תַּלְמוּדָא דְּאִיכָּא בִּינִינְהוּ הִיכָּא דְּלֵא גְּמִירִי פְּוֹלְהוּ ג' דְּלְרַבָּא פְּסוּלִין וּלְרַב אַחָּא פֶּשֶׁרִין ס"ל לְהַרמ"ה דְּהָא לָאוּ קוּשְׁיָא הִיא דַּאחָּא דַּה"נ דַּה"מ לְמִימַר הָא נְמִי אִיכָּא בְּנִינְהוּ וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּהָא פֶּשֶׁיטָא הִיא דְּאִיכָּא בְּנִינְהוּ אֱלָא דְּאִתִּי לְאֲשְׁמוּעִינָן חִידוּשָׁא דְּהָא דְּשְׂמוּאֵל נְמִי אִיכָּא בְּנִינְהוּ וְצַל"ע מַנ"ל לְהַטוּר וְהַר"ר יְרוּחֶם לְפָרֵשׁ בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש דְּלֵא ס"ל כַּהַרמ"ה דַּאע"ג דְּהִבִּיא בְּפִסְקִיו לְדַרְב אַחָּא הִבִּיא נְמִי לְהָא דְּרַבָּא וְלֹא פְּתַב הַלְכָּהּ פְּדַבְּרֵי מִי וְלְכַאוּרָה וַיִּרְאֶה מְדַבְּרִיו מְדַפְּסִק בְּמַסְקִנְתּוֹ כַּר' אַבְהוּ דְּשְׁנַיִם שְׂדָנָן אִין דִּינִינְהֶם דִּין א"כ ס"ל פְּרַבָּא דְּלִית לִי דְּשְׂמוּאֵל וְלֹא הִבִּיא הָא דַּר' אַחָּא אֱלָא לְפִי שְׁהַבִּי אַח"כ דְּבַה"ג פּוֹסֵק פְּשְׂמוּאֵל וְהַאֲלַפְסִי פּוֹסֵק כַּר' אַבְהוּ אֲתָא לְאוּרוּנִי דְּלְבַה"ג דְּפּוֹסֵק פְּשְׂמוּאֵל אִית לֵיהּ לְדַרְב אַחָּא דְּלְבַתַּר תַּקְנוֹת חֲכָמִים אֶפִּילוּ לִית בְּהוּ אֱלָא חַד דְּגַמִּיר פֶּשֶׁר אֲבָל לְמַאי דְּמַסִּיק הַאשֶׁר"י גּוֹפִיָּה כַּר' אַבְהוּ מְסַתְּמָא נְמִי ס"ל פְּרַבָּא דְּבַעֲיָנָן פְּוֹלְהוּ תַּלְתָּא גְּמִירִי וַאל"כ פְּסוּלִין וְהִכִּי מִשְׁמַע לְהַדְּנָא בְּאַלְפְּסִי דְּבַפ"א ד"מ פְּסִיק כַּר' אַבְהוּ וּבַפ"ק לֹא הִבִּיא אֱלָא דְּבַרִּי רַבָּא וְהַשְׁמִיט לְהָא דְּרַב אַחָּא אֶלְמָא דַּס"ל כְּפֶשֶׁוּטָה שֶׁל שְׂמוּעָה דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא דְּלְמַאן דְּפִסִּיק כַּר' אַבְהוּ ס"ל לְדַרְבָּא וּמַאן דְּפִסִּיק פְּשְׂמוּאֵל ס"ל לְדַרְב אַחָּא וְהִכָּא וְדַאי מִשְׁמַע דַּס"ל דְּלַהֲרָא"ש וְכַדַּס"ל לְהַרמ"ה וְצָרִיף לְדַחֲוֹק וּלְפָרֵשׁ דַּהִי נִרְאֶה לְהַטוּר דְּמַדְּפִסִּיק הָרָא"ש כַּר' אַבְהוּ לֹא ה"ל לְהִבִּיא דְּבַרִּי ר' אַחָּא בְּסַתָּם אֱלָא ה"ל לְפָרֵשׁ דְּלְבַה"ג דְּפִסִּיק פְּשְׂמוּאֵל פּוֹסֵק כַּר' אַחָּא אֱלָא וְדַאי דַּס"ל לְהָרָא"ש כְּדִמְשַׁמַּע לְכַאוּרָה דְּרַבָּא נְמִי ס"ל דְּלְבַתַּר תַּקְנוֹת חֲכָמִים מְשׁוּם נְעִילַת דְּלַת אֶפִּילוּ לִית בְּהוּ אֱלָא חַד דְּגַמִּיר פֶּשֶׁר אֶפִּילוּ לְכַתְּחִילָהּ וְלַהֲכִי לֹא קֶאֱמַר דְּאִיכָּא בִּינִינְהוּ אֱלָא הָא דְּשְׂמוּאֵל וְכַדְפְּרִי אַף קֶשֶׁה דְּבַאשֶׁר"י קֶשֶׁיָּא דִּידִיָּה אֲדִידִיָּה דְּמַעֲיָקְרָא כְּתַב לְמ"ד אִין עִירוּב פְּרִשְׁיּוֹת כ"כ יָחִיד שְׂאִינוּ מְוַמְחִה דִּן מִן הַתּוּרָה אֱלָא דְּחֲכָמִים תַּקְנּוּ דְּלְכַתְּחִילָהּ לֹא יְדוּן בְּפָחוֹת מַג' וּבְדִיעֵבַד דִּינוּ דִּין אֶפִּילוּ

מְדַרְבֵּן וְאֵחָ"פּ מִקְשָׁה הָרָא"ש לְדַשְׁמוּאֵל דב' שְׁדָנוּ דִּינִיָּהֶם דִּין וְהִינְנוּ אוֹתוֹ מ"ד דָּאִין עִירוּב פְּרָשִׁיּוֹת פְּתוּב פְּאָן דַּה"ד אִי דָּלָא קְבִילוּ עֲלֵיהוּ אַמַּאי דִּינִיו דִּין הָא אֶפִּילוּ שְׁמוּאֵל מוֹדָה דְּבַעֲיָנָן ג' אוּ יַחֲדָא מְוִמְחָה כְּדַפְרֵינְשִׁי לְעִיל עכ"ל וְהַשְׁתָּא מַאי מִקְשָׁה הָרָא"ש הָלֹא פִּי לְעִיל דְּבַדְעָבַד דִּינִיו דִּין וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ דַּס"ל לְהָרָא"ש מְדָלָא קְאָמְרֵשְׁמוּאֵל אֱלָא שְׁנַקְרָא ב"ד חֲצוּף וְלֹא קְאָמְר דְּהוּי עֲבָרִינָא אֱלָמָא דְּלַשְׁמוּאֵל אֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה יוּכַל לְדוֹן וְלֹא קְאָמְר לְשׁוֹן דִּיעֲבַד דִּינִיָּהֶם דִּין אֱלָא לְפִי דְּקְאָמְר שְׁנַקְרָאוּ ב"ד חֲצוּף נְקִיט הֵכִי וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר מִקְשָׁה הָרָא"ש דָּאִי בְּדָלָא קְבִילוּ אַמַּאי דִּינִיָּהֶם דִּין לְכַתְחִילָה.

הָא אֶפִּילוּ שְׁמוּאֵל מוֹדָה דְּבַעֲיָנָן לְכַתְחִילָה ג' אוּ יַחֲדָא מְוִמְחָה וּמְתָרֵץ הַאֲשֵׁרִי דָּאִינְרִי דַּא"ל דוֹנוּ לְנוּ כְּמוֹ שְׁנַקְרָאוּ דִּינִיָּים מִן הַתּוֹרָה דְּלְכַתְחִילָה יְכוּלִין לְדוֹן אֱלָא שְׁנַקְרָאוּ ב"ד חֲצוּף וְכֵן פִּי מַהֲרַא"י בְּסִי ר"ב בְּכַתְבּוֹ וְהוּא הָאֲמַת: וְהַשְׁתָּא עַל כָּל זֶה קִשְׁיָא לְמַאי דְּפִי לְדַעַת הַטּוֹר דָּאֲמַאי קְאָמְר תְּלַמוּדָא אִיכָא בִּינֵיהוּ דָּאֲמַר שְׁמוּאֵל כו' דְּהִינְנוּ דוֹקָא בְּדַא"ל דוֹנוּ לְנוּ וְכו' וְכַלְכַתְחִילָה וְלֹא קְאָמְר כְּפִשׁוּטוֹ אִיכָא בִּינֵיהוּ בְּדָנוּ בַּע"כ לְגַבֵּי דְּעֲבַד דְּלְרָבָא אֶפִּי דִּיעֲבַד אִין דִּינִיָּהֶם דִּין וְלְרַב אָחָא דִּינִיָּהֶם דִּין דִּיעֲבַד דָּאִין עִירוּב פְּרָשִׁיּוֹת כ"כ לְגַבֵּי מְוִמְחִין וְכַדְכַתְבַּת הָרָא"ש לְהִדְיָא דְּבַהֲהִיא מִיְלִתָּא אִיכָא לְפִלּוּגֵי בֵּין לְמַ"ד ע"פ כ"כ פְּרָבָא וּבֵין לְמַ"ד אִין ע"פ כ"כ פְּרַב אָחָא: וְיֵישׁ לְתַרְץ דְּבַמַּאי דְּקְאָמְר אִיכָא בִּינֵיהוּ דָּאֲמַר שְׁמוּאֵל וְכו' הוּי נְמִי הֵךְ מִיְלִתָּא דְּנֻדָּאִי שְׁמוּאֵל נְמִי קְאָמְר כְּפִשׁוּטוֹ דב' שְׁדָנוּ בַּע"כ אִין דִּינִיָּהֶם דִּין אֱלָא דְּבַמַּאי דְּקְאָמְר אֱלָא שְׁנַקְרָאוּ ב"ד חֲצוּף אָתָּא לְאוּרוּנֵי לָן נְמִי הֵךְ מִיְלִתָּא דְּבַא"ל דוֹנוּ לְנוּ כְּמוֹ שְׁנַקְרָאִים דִּינִיָּים מִן הַתּוֹרָה דְּלֹא נַקְרָאוּ אֱלָא ב"ד חֲצוּף כָּל זֶה נִרְאָה לּוֹמַר כְּדִי לִיְיָשֵׁב דַּעַת הַטּוֹר בְּהַבְנָתוֹ דְּבָרֵי הָרָא"ש: וְלִפִּי זֶה יִהְיֶה דַּעַת הָרָא"ש כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַסְמִ"ג שְׁהַרְמַב"ם כְּתַב וְז"ל בַּפ"ב מַה"ס אַעֲפ"י שְׁאִין ב"ד פְּחוּתֵי מַג' מְוִתֵּר לְאַחַד לְדוֹן מִן הַתּוֹרָה שֵׁנ' בְּצִדְקָה תִּשְׁפּוּט עֲמִיתָּהּ וּמַד"ס עַד שְׁיָהוּ ג' וְשְׁנַיִם שְׁדָנוּ אִין דִּינִיָּהֶם דִּין עכ"ל וְיֵישׁ לְתַמּוּהַ דְּפִסְקָא פְּרַב אָחָא וּפִסְקָא נְמִי כו' אֲבַהּוּ וּבְגַמ' מְבִנְיָא לְהִדְיָא דְּרַב אָחָא אִית לִיהַ דְּשְׁמוּאֵל וְרָבָא לִית לִיהַ דְּשְׁמוּאֵל אֱלָא כו' אֲבַהּוּ וְצ"ל דַּס"ל פִּינּוּ דְּסוֹנְגִיא דַּפ' רְאוּהוּ ב"ד אֲזֵלָא פְּרַב אָחָא דַּד"ת חַד נְמִי כְּשֵׁר וּכְמ"ש הַתּוֹסֶפֶת לְשֵׁם וְכ"כ ר"פ קַמָּא דְּסַנְהֶדְרִין א"כ נֻדָּאִי הִלְכָה כו' אָחָא בְּהָא דְּחַד נְמִי כְּשֵׁר דַּד"ת מִיָּהוּ בְּפִלּוּגְתָּא דְּשְׁמוּאֵל וְר' אָבַהּוּ כִּי"ל כו' אֲבַהּוּ דָּאִיתָּא בִּירוּשְׁלַמֵי הִבִּיא הַסְמִ"ג ר' יוֹחָנָן וְר"ל דְּאָמְרֵי תְּרַנּוּיָהוּ שְׁנַיִם שְׁדָנוּ אִין דִּינִיָּהֶם דִּין וְעוֹר אִיכָא רְאִיוֹת דְּהִלְכָה כו' אֲבַהּוּ כְּתַבְּם הַאֲשֵׁרִי וְתִשׁוּבוֹת מִיְמוֹנֵי לְסוֹפֵר שׁוֹפְטִים סִי ד' וְאֵע"ג דְּרַב אָחָא גּוֹפִיָּה אִית לִיהַ דְּשְׁמוּאֵל וְלֹא דַּר' אֲבַהּוּ מ"מ אֲנָן דַּס"ל פְּרַב אָחָא דַּד"ת חַד נְמִי כְּשֵׁר וְהִלְכָה אֶפִּילוּ בְּתַר תְּקַנּוֹת חֲכָמִים לֹא בְּעִינֵין דְּלַהּוּ תְּלַתָּא גְּמִירֵי אֱלָא בְּחַד דְּגְמִיר סְגִי לֹא ס"ל כְּשְׁמוּאֵל אֱלָא כו' אֲבַהּוּ דְּתַקְנּוֹת חֲכָמִים הִיא דְּדוֹקָא ג' בְּעִינֵין וְשְׁנַיִם שְׁדָנוּ אֶפִּילוּ בְּדַעַבְדָּאִין דִּינִיָּהֶם דִּין אַע"ג דְּלַעֲנִין הַפִּסְקָא בְּדַד"ת אִין הָרָא"ש תּוֹפְסֵי פְּהַרְמַב"ם וְהַסְמִ"ג אֱלָא ס"ל דַּד"ת נֻדָּאִי הִלְכָה פְּרָבָא דַּג' מְוִמְחִין בְּעִינֵין מ"מ לַעֲנִין פִּסְקָא הִלְכָה הִיכָא קִי"ל לְבַתֵּר תְּקַנּוֹת חֲכָמִים הֵם שְׁוִים דַּס"ל שְׁנַיִם שְׁדָנוּ אִין דִּינִיָּהֶם דִּין וְכַלְכַתְחִילָה לְדוֹן בַּע"כ אֶפִּי לִית בְּהוּ אֱלָא חַד דְּגְמִיר וְלַעֲנִין פַּס"ד הָאִיךְ יֵישׁ לְנַהֲוֹג נִרְאָה לְפַע"ד פִּינּוּ דְּפִשׁוּטָה שֶׁל שְׁמוּעָה בְּדוֹקְתָּא דַּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין מְשַׁמְעָה דְּהָא בְּהָא תְּלִיא וְנֻדָּאִית לִי דַּר' אֲבַהּוּ אִית לִי נְמִי דְּרָבָא דְּבַעֲיָנָן תְּלַתָּא גְּמִירֵי וְכַס"ל לְהַרְבֵּי הַאֲלִפְסִי וְהַרְמ"ה וְהֵכִי מְשַׁמַּע הַפִּשְׁטָא בַּאֲשֵׁרִי הֵכִי נְקִיטִינָן לְכַתְחִילָה מִיָּהוּ וְנֻדָּאִי פְּדָאִי הֵן הָרַמְבַּ"ם וְהַסְמִ"ג לְסַמּוּךְ עֲלֵיהֶן דִּיעֲבַד וְאִי לִית בְּהוּ אֱלָא חַד דְּגְמִיר דִּינִיָּהֶם דִּין וְכַפִּי הַבְּנַת הַטּוֹר

והר"ר ירוחם באשר"י: מיהו צ"ע בקהא דכתב הרמ"ה אע"ג דלא סמיכי דמשמע דלא
אתא להוציא אלא דלא בעינין סמוכים מן התורה אבל גמירי ממש כפרש"י על פגון אגא
דגמירנא בעינין ותימה דא"כ ה"ל מןמחין ולא הדיוטות דה"א ברפ"ק א"ר נחמן פגון אגא
דן ד"מ ביחדי וכו' איבעיא להו פגון אגא דגמירנא וסבירנא ונקטינ' רשותא וכו' מהתם
שמעינן דגמיר וסביר יש לו דין יחיד מומחה ואפילו לא נקט רשותא ולא סמוך הוי
פסמוך ויכול לדון בע"כ וכמ"ש האשר"י להקדא והרב מהרש"ל לוריא פי' דמה שכתב
הרמ"ה דגמירי פי' דגמירי ולא סבירי ומ"ש הרא"ש א"א דלית ביהו חד דגמיר ויודע
סברות בדינין היינו שיוודע קצת סברות לא שהוא בעל סברות בכל הדינין אבל אי גמיר
וסביר הנה מומחה עכ"ד: אבל לפע"ד לא איצטרך לן למדחק בכך אלא יש לנישב
דגמירנא וסבירנא דקאמר תלמודא היינו בענין שפי' רב שריא גאון והכי משמע
מדקאמר פגון אגא דגמירנא וסבירנא הני דווקא הוון מומחה לרבים אבל שאר סתם
לוזמים אע"ג דגמירי וסבירי אין להם דין מומחה וכן מבואר מלשון האשר"י שכתב
ומומחה לרבים היינו דגמיר וסביר והכי שדר רב שריא וכו' פגון האי הוי מומחה
לרבים וכו' דן אפילו יחדי ויכול לדון האדם בע"כ עכ"ל אלמא להקדא דשאר גמירי
וסבירי דבזמנינו דאינו במדה זו אין להם דין יחיד מומחה וכמ"ש מהרי"ו בתשובה
והרמ"ה נמי דכתב דווקא דגמירי ונדאי ר"ל גמירי וסבירי אלא דאינו ר"ל פדקאמר
תלמודא פגון אגא דגמירנא וכו' דזה לא היה נמצא גם בזמנו ולא פתב לן הילקתא
למשחא אלא ר"ל גמירי וסבירי פסתם לומדים וכדפירש הרא"ש על א"א דלית ביהו חד
דגמיר ששמע או קרא בפסדים וכו' וכו' היא דעת הרמ"ה במאי דכתב דווקא דגמירי
דכולהו ג' בעינין דליהוי הכי גמירי וסבירי לא גמיר וסביר ממש והכי ונדאי משמע
מדקאמר א"א דלית ביהו חד דגמיר דאמאי אי אפשר הלא בהדיוטות קיימינו השתא
וביושבי קרנות ולא בתלמידין אלא בע"כ דאינו ר"ל דגמיר ממש אלא פלומר ששמע או
קרא בפסדים וע"י פך הוא יודע סברות בדינין והרי הוא סביר אע"ג דלא גמיר ממש
ששמע שמועות ודינין מרבותיו כר"נ וז"ש רש"י א"א דלית ביהו חד דגמיר ששמע
מחכמים ומדיינים הלכות מלנה עכ"ל ומדלא פי' פאן פמו שפי' על פגון אגא דגמירנא
אלמא דס"ל דהאי א"א דלית ביהו חד דגמיר לאו גמיר ממש קאמר וכדפרי' ודלא פמו
שפי' מהר"ם מפדוואה בתשובה סי' מ"ג דפי' דעת רש"י במאי דכתב א"א דלית ביהו חד
דגמיר ששמע וכו' היינו דגמיר ממש רצה לומר שקיבל מאחרים אלא דאינו סביר וכו'
דליתא כדפרי דאגון השתא ביושבי קרנות קיימינו ודברי הרמ"ה נמי בכה"ג קאמר
דגמירי ששמעו או קראו בפסדים ועי"כ סבירי וכשירין אע"ג דלא גמירי ממש וע"ש
אע"ג דלאו סמיכי היינו לומר אע"ג דאינו חכמים דכל שהן חכמים אעפ"י דלא סמיך
ה"ל פסמיך וכדכתב הרא"ש ולכן פתב הרמ"ה לישנא דסמיכי ולא דוקא דסמיכי ממש
ונה ברור ופשוט: וכל זה בבאין לדון בע"כ אבל בדקבילו עליהו א"נ שנתמנו להיות
דיינים דחשיב קבלום עליהו יכולין לדון אפילו שהן פערפאות שבסוריא ואין אדם יכול
לפוסלן כמ"ש התוס' והאשר"י מהו דקאמר א"א דלית ביהו חד דגמיר ע"ש ועיני'
בתשובות הרשב"א הביא ב"י בסי' ח' ומיהו לא מהני הא דנתמנו להיות דיינים אלא
לאנשי העיר שהספיקו בהתמנות שלהם אבל לא יכול לכוף לאכסנאי שאינו מאנשי
העיר דיוכל לומר לא אדון לפניהם אלא בב"ד השנה וה"א בהגהת אלפסי בשלטי

הגבורים ר"פ זה בורר בשם הרב ר' עזריאל ע"ש הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: נט בדין חכם בעיר והנתבע אינו רוצה לבא לפניו לדון אלא רוצה לדון בזבל"א וזבל"א: תשובה צל"ע תחלה בדברי הח"מ סי' י"ג שפתב ונ"ל פתב הרמב"ם אפילו הנה הא' שבינר הבעל דין חכם וסמיה אינו יכול לכוף לב"ד שיזון אצל זה בע"כ אלא גם הוא בורר את מי שירצה ואני פתבתי למעלה שהמנחה דן את האדם בע"כ עכ"ל דיש לתמונה דכיון דכתב בסי' ג' דווקא כשאומר לא אדון בפני שום אדם התם הוא דהמנחה דן בכפניי אבל בזה אומר פלוני ידון לי וזה אומר פלוני ידון לי אין לכופו וכו' הם דברי התו' רפ"ק דסנהדרין וכ"כ בסמ"ג ואשר"י והר"ר ירוחם ומרדכי ואגודה וכ"כ בהגהות אשר"י פ' ז"ב לפי זה אין פאן השגה על דברי הרמב"ם דמיירי ברוצה לדון אלא שאינו רוצה לבא לפני החכם שבינר לו התובע: ועוד תימה בדבריו שפאן פתב דברי הרמב"ם והשיג עליהם מטעם דהמנחה דן את האדם בע"כ ובסי' י"ד הבי' דברי הסמ"ג והשיג עליהם מטעם דאינו יכול להשמיט אלא מקטון לגדול ולא מגדול לקטון ולמה לא השיג על שניהם מטעם אחר דלא זה וזה לא למדוהו אלא מאוקימתא דרב פפא ר"פ ז"ב דקאמר אפי' תימא מן מחין נמי מצוי לנה לעכב פגון ב"ד דרב הונא ודרב חסדא דקא"ל מי קא מטרחנא לך גלף ונדון בפני ר' חסדא אעפ"י שלא היה גדול פרב הונא ואעפ"י דזאת הסוגיא אינו במסקנא דע"כ המשנה אינה מדברת בהכי מ"מ הדין הנשמע מאוקימת' דר"פ הוא אמת מאחר שעל הדין לא הקשה פלום רק מלשון המשנה וכדכתב הסמ"ג להדיא וכן נראה מהגהות מימוני' שהעתיק לשון הסמ"ג לפרש בו דברי הרמב"ם ונראה ליישב דס"ל להטור דהסמ"ג ונדאי מדבר בב' ת"ח בעיר אחת וכ"א מהבעלי דינין אומר לא אדון בפני זה אלא בפני זה כמפורש בדבריו והתם ונדאי לא שייך כפי' פיון שרוצה לצניית דין בפני מנחה ולכן לא השיג עליו אלא מטעם השמטה שאינו יכול להשמיט אלא מהקטון להגדול ולכן הביא דברי הסמ"ג בסי' י"ד דלשם מדבר מדיני השמטה מב"ד לב"ד אבל דברי הרמב"ם משמען דמדבר בשנה בורר לו ת"ח והשני בורר לו הדיוט: וכדמשמע מלשון אלא גם הוא בורר לו מי שירצה דמשמע את כל מי שירצה אפילו הדיוט והלה אינו רוצה בהדיוט אלא במנחה ולכן השיג עליו מטעם דהמנחה דן בכפניי דמאחר שנה אינו רוצה בהדיוט ה"ל פמאן דלית' והחכם בין שהוא מרוצה לה"ב ובין שאינו מרוצה לו יכול לכופו בע"כ והשגה זו נראה לכאורה דאין לה יישוב איברא דלהרמב"ם גופי' לפי שיטתו לא קשי' שהרי בספ"ד פתב הרב דאפילו המנחה הסמוך שנטל רשות מב"ד לא מהני נטילת רשות שלו לכוף את האדם בע"כ בח"ל ואפילו במנחה לרבים קאמר כמו שמבואר בפירוש המשניות שלו פרק זה בורר אם לא שנטל רשותא מר"ג ומ"ש הרב פ"ז דה"ס אפי' היה האחד שבינר הב"ד חכם וסמיה אינו יכול לכוף כו' אלא גם הוא בורר מי שירצה דמשמע דוקא כשרוצה לברור אחד אבל כשאינו רוצה לדון לפני שום אדם יכול לכופו וכמ"ש בהגה' מימוני' לשם אפשר לומר דהאי דיוקא חוזר אסמוך שנטל רשותא מר"ג א"נ אף שנטל רשותא מב"ד דבא"י דווקא אבל היכא דאינו סמוך כל עיקר אינו דן בכפניי' לדעת הרמב"ם ומ"ש בפ"ו הי' הטועה מנחה ולא נטל רשות ולא קבלו אותו ב"ד כו' דאלמא דהי' דן אפי' לא נטל רשות ה"ק אם היה מאנס לבעל דין ודן בכפני' באלמות וכה"ג פתב האלפסי בהדיא פ"א דיני ממונות אבל מדינא אין המנחה דן בכפניי' בח"ל לדעת הרמב"ם והילכך דלהרמב"ם

לא קשיא מידי: אכן צ"ע בש"ע דבסימין ג' פסק פסברת פל המפרשים והספמם דהמנמחה דן את האדם בע"כ ובסי' י"ג כתב בלשון הרמב"ם דמשמע מינה כפי הבנת הטור דאין המנמחה דן בכפי' וכדפרי'.

וא"כ קשי' דהדברים והפסקים סותרין זו את זו: ונראה לפע"ד ליישב גם את זה ולומר דאף אם נפרש לשון הרמב"ם דגם הוא בורר למי שיירצה אפי' הדיוט לא היתה דעתו וכוונתו לומר שהדיוט ידון ביניהם ולא החכם.

אלא ה"ק שהשני אומר שהחכם שביירר האחד ישב בדין אלא שאותו הדיוט ישב אצל זה החכם והלה אינו רוצה אלא שיידון החכם בלבדו ובזו לא שיירך כפיני' פיון שרוצה לדון לפני החכם שביירר האחד אלא שבורר לו עוד אחד שישב אצלו והלכך אף להספמת המפרשים דהמנמחה דן את האדם בע"כ פאן אינו יכול לכוף את בעל דינו שיידון אצל זה החכם בלבדו כדאמרי': אכל מ"ש בח"מ לתרץ הקושיא ולחלק בין היכא שביירר כפר האחד כו' אין לחלוק זה שורש בהלכה גם א"א ליישב כף דעת הרמב"ם שהרי להרמב"ם לעולם אין המנמחה דן בכפי' אלא בנטל רשותא מר"ג א"נ בא"י כדפרי' וקבלתי דהאי תירץ שכתב בספרי הטור אינו מדבריו אלא מאיזה תלמיד והשתא אשוב לשאלה ואומר דאע"ג דמהרי"ו כתב דעכשיו אין לת"ח פח לדון את האדם בע"כ דלא נמצא בדורותינו מנמחה לרבים מ"מ אם אינו נמצא בעי' חכם גדול ממנו יכול החכם לצרף אליו עוד ב' ולכוף את הנתבע לדון לפניהם דמאחר דהם ג' יכולין לכוף את האדם לדון לפניהם ואעפ"י שהנתבע רוצה לדון בזבל"א וזבל"א ובעלמא בג' הדיוטות אין להם פח לכוף בכה"ג מ"מ פיון שהוא חכם שאין פמוהו בקהל שם התביעה יכול לכופו לפי הדעת הטור דמה ששואל הנתבע לדון לפני הדיוטות בזבל"א הגי הדיוטות חשוכים כמאן דליתנהו הכא לגבי החכם וה"ל פאלו אומר לא אדון לפני שום אדם ויכול החכם להצטרף עם שנים לדונו בע"כ אף בדורותינו פי ההדיוטות שמבקש הנתבע לעמוד לפניהם כמאן דליתנהו דמי לגבי החכם וכל זה בדליכא דייני' שנתמנו מפי הקהל אי נמי שהדייני' הם נוגעים או פסולין לדון והחכם גם הוא לא קבלוהו עליהם אז הוי דינא פדכתבו אבל אם קבלוהו הקהל לחכם לדיין פשיטא דאינו יכול להשמיט מהם אפי' מקטן לגדול וזה ברור ופשוט הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה ס מבוררים מכל הקהילות דמדינת ליטא הספימו על תקנה בתכירה האורנדריש הנה מאשר ראינו מהיזקות שגורם איש לרעהו להעלות בדמי חכירות האורנדריש ולקפח מחינתו של חבירו ומאבד עצמו לדעת ג"כ ע"כ גזרנו והספמנו שכל מי שהחזיק באורנדריש ג' שנים או יש לו כתב אורנדא על ג' שנים אעפ"י שלא החזיק בה שוב אין רשות לחבירו להשיג גבולו כל מי חזיו ואח"כ הוסיפו לתקן ולבאר בפירוש אף אם ימות שר הראשון ויחזיק שר אחר תחתיו ג"כ אין רשות לשום אדם להשיג גבולו ולשפוך אותה אורנדריש כל מי חזיו של מחזיק באורנדא בראשונה וכן עשו מעשה הרבה פעמים להורות בין איש לחבירו דהראשון יש לו חזקות אורנדריש כל מי חזיו גם לאחר שעמד מושל אחר: ועתה בעיר בריסק דליטא מת השר הראשון ובאו הקהל למחות ע"י של מחזיקי באורנד' דיינו שרף והרסיים והשייף אליו שלא ישפורה מהמושל החדש פי הקהל חפציים להחזיק בה לטובת כל הקהל שיהיה לרבים פרנסה והראו כתב לפני ב"ד ששומתו קרוב לארבעים שנה היתה אורנדא בחזקת הקהל והשפירו אותה ג' אנשים מהקהל על שנה

תמימה ובפנקס הקהל ג"כ כתוב שעשו תקנה שקל מי שיחזיק באורנדא הנזכר יתן
חמשים שאק ליטיוויש בכל שנה ושנה לכיס הקהל ואחר כך חזרו והחזיקו אותה תקנה
עד ביאת הגואל וכה נהגו בכל שנה ושנה ועתה קמו הקהל ושואלי האורנדא הנ"ל לינדם
בטענה שהחזקה שלהם מעולה אלא שלא היו רוצים לטפל בה והעמידו על חמשים שאק
למי שישפרנה מן השר ועתה לפי שראו שטובת הקהל היא שואלים להחזיק באורנדא
ומוחים על מחזיקי אורנדא שלא ישפרנה ולא יעלה בדמיה להזיק להקהל ומחזיקי
האורנדא טוענים כי הקהל שואלים דבר פנגד התקנה לקפח מחזיקים ועוד כי הקהל לא
היו מוחזקים בה כ"א שנה אחת ואפילו את"ל שהיו מוחזקים בה כבר מחלו על החזקה
לאחר שהעמידו מעמד חוק ולא יעבור שימן החוכר חמשים שאק בכל שנה ושנה וכן
היתה ההנהגה בקהל מפמה שנים: אלה הם תנן טענותיהם: תשובה כבר נהגו בכל
מקום שיש פח להראשים שהמחום רבים עליהם מדעת פולן לתמן תקנות בכל דבר אף
במדה דאיפא רנוחא להאי ופסידא להאי או להפקיע ממון שיש לו בעלים ודלא כר"ת
שבמרדכי פרק דבתרא מיהו נראה דלו נהגו אלא במה שהוא לתקנת הקהל דווקא
וכסברת ראב"ה שבמרדכי וכ"כ מהרי"ק בשורש י"ד ומעתה נמשך דהתקנה שתקנו
שלא ישיג אדם גבול חבירו וכו' אין לה מקום אלא ליחיד פנגד יחיד וכמבואר בטעם
שנתנו להספמתו לפי שראו היזקות שגורמי' אחד לחבירו וכו' אבל על הרבים פנגד יחיד
דליפא למימר שהרבים יגרמו היזק כו' ונדאי דלא תקנו פלוס במה שנוגע לרבים ותו
דהלא הדבר פשוט דאין להם פח במה שהוא לתקנת הקהל דווקא כדפרי' וא"כ הא"י
יעלה על הדעת שייספמו כל מה שהוא תקלת הקהל לקפח מחזיק פל הקהל ולתת מחי'
לג' אנשים בלבד: ותדע דהלא אפילו צרכי רבים הוי דבר מצוה ויש לו התרה אפילו
בגדר עוד רבים א"ל לצורך פרנסת יחיד דחשיב נמי דבר מצוה כמו שהביא ב"י בי"ד
בסי' רכח ע"ש הריב"ש והר"ש בר צמח ופסיק כה לשם בש"ע וכ"ש נד שהוא פרנסת
רבים דאין לנו מצוה רבה יותר מפרנסת רבים אין ספק דלא היתה תקנתם להספמתן
ליתן חזקה ליחיד פנגד הקהל ולבטל פרנסת רבים דהוא מצוה רבה ובכגון דא אנו סהדי
דלא עלה על דעת הספמתם אלא לצורך תקנת הקהל דלא הוכררו מתוך הקהל לחובות
הקהל ולתקלת' ח"ו וזכר לדב' שהוא עובדא דאבוה דר"פ דאיתבר לי' חמרא כו' בב"מ
סוף דף כ"ח אמר רבה בר רב הונא מסתברא לא מיייתי אינש חובתי' לנפשי' ולא אמרי
בהא פנין שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אלא מיטעי קא טעי כ"ש גדון דידן דאמרין דלא
עשו הראשים שהוכררו מתוך הקהל דברים שהוא חובות הקהל ולא עשו הספמה אלא
על היחיד פנגד היחיד ואם עשו הספמה אף לחובות הקהל קא טעו ואין בהספמה
זו ממש והוא דבר פשוט: ועוד דכל לשון הספמתם הפל הוא בלשון יחיד פנגד יחיד
אלמא דלא היתה הספמתם פלל לתמן על רבים פנגד יחיד וראייה לדבר מתשובות
הריב"ש שהביא ב"י בסוף סי' רכ"ח ונ"ל פנין שרוב הקהל אומרים שלא היתה פנונתם
אלא בתי יחידים לבד אין ספק שיכולים לבאר פנונתם והולכים אחר פנונת הרוב שאין
הגדר חל אלא על מה שהיתה פנונת הרוב ואף אם המיעוט היתה פנונתם לכל לפי פלק
נתקיימה ההספמה והחרם שהחרימו עליה על פנונתם אלא פנונת הרוב ונמצאו פלם
מוותרים ואף המיעוט מותרים מיהו צריך שיבארו אותם הרוב שלא היתה פנונתם לאסור
הכל וגם לא לומר לשון הפולל שהוא פאשר נכתב אבל פנונתם היתה לבתי היחידים

לבד אלא שנתבלבל לשונם אבל אם היתה פנונתם לומר לשון הכולל הפל אף אם פנונתם שלא לאסור אלא הקצת הולכין אחר הלשון ולא אחר הפנונה דדברים שבלב אינו דברים עכ"ל: הנה שיש פח להרוב לבאר הספמתם שלא היה פנונתם לאסור הפל כו' כ"ש נ"ד דמבואר בלשון הספמתם שפנונתם היתה בהספמה זו לפי שראו שהאחד גורם הניזק לחבירו ומקפח מחייתו וכו' וגם הלשון בהספמה אינו פולל כי לא פתב בו אלא לשון יחיד פנגד יחיד פשיטא דאין לנו לומר דכוננתם היתה לתקן גם על רבים פנגד יחיד שלא פדיו פינן דאין בזה תקנת הקהל אלא תקלת הקהל ואפילו היה מפרש בהספמה גם על רבים פנגד יחיד לא היה ממש בתקנה זו פינן שהוא קלוקל הקהל ולא תקנת הקהל כדפ' כ"ש פשאינו מפרש אלא אדרבה לשון ההספמה והביאור שמבארים מה היתה פנונתם בהספמה זו משמעתו שלא תקנו אלא על יחיד פנגד יחיד א"כ הדבר ברור שאין מקום לתקנה והספמה זו פנגד הקהל והדין עם הקהל שאין היחידים רשאים לשפור האורנדא מחדש מהשר ואפילו היה השר הראשון קיים היה פח ביד הקהל למחות ליחידים שלא ישפרוה מחדש אחר פלות הזמן החכירות הראשון כ"ש פשפבר מת השר הראשון ומ"ש בפנקס הקהל שהתקנה מחמשים שאק ליטוייש שיפרעו מחזיקי האורנדא' בכל שנה ושנה יהיה עד ביאת הגואל אינה בא אלא לזכות הקהל שלא יעמוד אחר שידו תקפה ולא ירצה ליהן חמשים שאק אבל לא לגרוע זכות הקהל שלא יהיו רשאים לשפור האורנדא' לרשותם שהרי כל ענין אותה התקנה משמעה שנתבה לזכות הקהל ולא לחובות הקהל ועוד טעם הגון שבסוף כל תקנות של האורנדאיש פתוב ונ"ל פלל העולה שאי אפשר לבאר ולפרש כל ענייני חזקת האורנדא ופרטי' בכתב ואף במה שפתוב בביאור יש לפרש בה פירושי' שונים ועל פן יהיה נדון כל ענייני חזקת האורנדאיש על פי הדנייני' היושבים למשפט לפי ראות עיניהם ולצורך שעה עכ"ל: הנה אין ספק דכיון שצריכים לשפור אורנדא מחדש דראוי ונכון הוא ע"פ הדין והסבא לפסוק שיחזיקו בה רבים דזכות הרבי' עדיף והם קודמים לשוכרה מטעם ועשית הישר והטוב דלא גרע מדינא דבר מצרא דקאמר בפרק המקבל ארעא לבתי וארעא לזרעא יישוב עדיף ולית בה משום דינא דבר מצרא והספימו רוב הפוסקים דהכי קאמר אעפ"י דהרוצה אותה לזרעה הוא בן המצר א"ה הלוקח הוא קודם כ"ש נדון דינן דהקהל קודמין לשוכרה לכתחילה דפרנסת דרבים קודמים ליחיד: ועוד האלו הג' אנשים הם עשירים ורוב הקהל הם עניים א"כ פרנסת עניים קודמין וגדולה מזו כתב הרא"ש בתשובה הביאה בי"ד סוף סימן רנ"א דלשפור ש"צ להוציא רבים י"ח קודם לשפור הרב ויכולין לשנות מת"ת לצורך שלושים פשיטים להגמון להציל נפשות עניים ע"ש מיהו כל זה איננו שייך אלא בענין דאורנדא דיין שרף שיש בה פרנסת רבים שכאשר ישפרו הקהל היין שרף מהשר אזי תהיה מחנה להרבה בעל בתים למפור יין שרף כ"א בביתו משא"כ בתכירות הריוחיים דפשיטא דאין להקהל בזה שום זכות ויתנהגו בזה ע"פ תקנתם בכל תוקף ועוז המבואר בתקנה שלא יחפירו אותה מהשר לא יחיד ולא רבים כי אין בתכירת זו פרנסת רבים הנראה לפע"ד דין אמת וצדק פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: לבני הרב הקסיד האב"ד ור"מ כמוהר"ר ליב גרו: שאלה סא בתכירת הטשפאוי אם יש בו דין חזקה מצד הדין או מצד התקנה כאשר הוא בכל האורנדאיש שדנין בהם דין חזקה: תשובה מדינא אין תורת חזקה לא באורנדאיש ולא בטשפאוי כי המלך והבאי' מכחו מתכירין לכל

מי שימצא לו מעות וכל הקודם זכה זריז ונשפר וכן באורנדריש שמחכירין השירים והבאים מכתן וברשותן ואין לדון בזה דין חזקה אלא נוגע קצת בדין עני המהפך בתורה ובא אחר ונוטלו דנקרא רשע פדאיתא בקידושין ר"פ האומר אכן מאחר שעל הרוב יש רינח גדול בתכירות אורנדריש וטשפאוי כל זמן שאין יד המקלקלים שולטים להוסיף תמיד על הקצבה להוציא מיד החוכר הראשון א"כ פיון דאיפא רינח גדול דלא נמצא במקום אחר חשיב כהפקר ומציא' דבזה אינו נקרא רשע וכדפסק ר"ת לשם פתוספתא ואשר"י ובח"מ סי' רל"ז וע"ש וכבר נמצא למהרש"ל בתשובה שתופס כף וכלל העולה דמדינא אין פאן תורת חזקה ולא דין רשע אלא שמצד תקנת המדינה נדון דין חזקה באורנדא אבל בטשפאוי אין בו תקנה וכן דנתי הרבה פעמים בצירוף המנהיגים היודעים התקנה על אמתתה וכף ראיתי אחר כף בגוף התקנה שתקנו וגזרו בהרבה עונשים על מקצת ארצות במלכותינו שלא ישכור שום יהודי הטשפאוי בשום ענין בעולם כי הנה הספנה גדולה מצעקת הגוים ברוב המקומות שהיהודים שולטים ומושלים עליהם ואוחזי' בהם כמלכים ושירים וא"כ היאך אפשר שיהא בדבר זה דין חזקה: ובר מן דין לא דמיא לאורנדריש שהחוכר הראשון מוציא הוצאות בבנינים ובכמה דברי' לצורך האורנדא גם אין להכנסת האורנדא שום הפסק כי החכירות הוא הולך ושב בכל יום ויום ובצירוף שעל הרוב נשארו לחוכר הראשון חובות אצל גוים ומלין ויין שרף והנלנה אל האורנדא דבלי ספק הנה מגיע היזק גדול לחוכר הראשון אם הי' נדחה ממנו הלפך הכרח גדול הוא לתקן התקנה שלא יהיה נדחה הראשון ואין כל זה נופל בתכירות טשאפאוי וליפכך אין שם תקנה כלל ומה ששאלת עוד אם דנין דין חזקה במי שמוחזק באורנדא מפמה שנים אלא שאין לו כתב אורנדא: דע בני שי' כי הדבר פשוט הוא שיש לזה חזקה דמנ"מ במה שיש לו כתב או אין לו כתב פיון שהאמת הוא שהשר החכיר לו והוא מוחזק באורנדא כבר ארז"ל לא איברי סהדי אלא לשקרי וכינון דכתב אורנדא אינו אלא לראי' שהחכיר לו השר וכאן הרי נודע ומפורסם שהחכיר לו אינו צריך ראי' אחרת: ותו דכתב האורנדא מחזיק אותו באורנדא אעפ"י שעדיין לא התחיל להשתמש בתשמישי האורנדא מפל מקום מאחר שנתן השר כתב האורנדא ליד החוכר מעתה חשוב מוחזק באורנדא ע"י כף ומשעה שנודע דבר זה לשום בר ישראל שוב אינו רשאי להחפירה מן השר כי נקרא מזיק בידים מדיני גרמי ותייב לשלם כל ההזיקות וכל הוצאות זולת העונשים שיחולו על ראשו על עברו תקנת חכמים ואם החזיק בה מפמה שנים ואפילו לא החזיק בה אלא מקצת ימים ונודע בעדים שהחפירה מן השר ואינו משתמש באורנדא בתורת משורת להשר הנה אין ספק שזה מקרי מוחזק באורנדא מעתה נדון דידן שמוחזק בה מפמה שנים ונודע ומפורסם שהשר החכיר לו בתחלה א"צ עדים שהחפירה לו עכשיו דמסתמא בתורת חכירות הראשון הוא מוחזק בה ועל הבא להוציא מידו עליו הראייה שלא החפירה לו השר אלא נעשה משורת שלו וכף עשינו מעשה פסק דין פמה פעמים מני אביה הקטן יואל: סב עוד לו בראובן שפעד במסיבת וסעודות חתן וכלה וזרק זכוכית אל הפותל כמנהג השותים במזרקי יין מתוף שמחה וטוען שמעון שהזיקו בעינו שנסמית לגמרי: תשובה נראה שהמעשה הנה שניתז שבר זכוכית והגיע בעינו וטען שמעון שבזה סימה את עינו וא"כ דין זה פסוק מדתנן פ' המניח המבקע ברה"ר והזיק ברה"י וכו' ובגמרא ת"ר הנכנס לחנותא של נגר שלא ברשות ונתנה בקעת וטפחה על פניו ונת

פֶּטוּר וְאֵם נִכְנָס בְּרִשּׁוֹת חֵיב וּמֵאֵי חֵיב א"ר יוֹסֵי בַר חֲנִינָא חֵיב בַּד' דְּבָרִים וּפְטוּר מַגְלוֹת וְכוּ' רַב פֶּפְא מִשְׁמַי' דְּרַבָּא מִתְּנִי' לֵה אַרְיִשָׁא שְׁלֵא בְרִשּׁוֹת כּו' פֶּטוּר אַר"י בַּר חֲנִינָא חֵיב בַּד' דְּבָרִים וּפְטוּר מַגְלוֹת וּפְסָקוּ הֶרִי"ף וְהֵרָא"ש וְהֶרְמֵב"ם דְּבִין בְּרִשּׁוֹת וּבִין שְׁלֵא בְרִשּׁוֹת חֵיב בַּד' דְּבָרִים דְּכִינּוֹן דִּידַע בִּי וְחֲזִינִי הָוֵי פּוֹשַׁע וְכֵן פֶּסֶק בַּח"מ סִימָן תכ"א סְעִיד יו"ד וּבְשֵׁם רִיב"א כְּתו' דְּבַנְגָר שְׁהוּא אֶמְנָן אַף בְּלֵא רְאוּהוּ שְׁנִכְנַס חֵיב וְאִין אָנוּ צָרִיכִין לְחַלֵּק זֶה בְּגִדוֹן דִּידָן דְּפִשְׁיטָא דְּכִינּוֹן דְּרְאוּהוּ וּבְפֶרֶט בְּבֵית הַחֲתָן דְּמִתְאַסְפִּי רַבִּים וְהִזְרִיקָה הִימָּה שְׁלֵא בְרִשּׁוֹת וְגַרְע מִמְּבַקַע עֲצִים בְּרַה"ר וְהִזְזָק בְּרַה"י דְּחֵיב דִּהְלֵא פְּאֵן הִזְזָק בְּאוֹתוֹ בֵּית שְׁהִתְאַסְפוּ רַבִּים וְהָוֵה לִיָּה לְעִיּוּנֵי דְאַפִּי' אַת"ל דְּשְׁבִירוֹת פְּלִי זְכוּכִית הָוֵי לִיָּה בְרִשּׁוֹת בַּהֲהוּא דְתַבְר וְגִיְתָא חוֹרְתָא לְשִׁמְחַת חֲתָן כִּי הִכָּא דְלִיְהֵו' וְגִילוּ בְרַעְדָּה דְאִין סָפֵק דְמַהֲהוּא עֲנוּבָדָא נְשִׁתְרַבֵּב הַמְנַהֵג הֲרַע לְשִׁבּוֹר פְּלִי זְכוּכִית בְּפוֹתְלִים בְּדַרְדַּר שְׁיֻכַל לְהִזְזִיק בְּדִנְכֻתָא דְשְׁכִיחָא רַבִּים וְאִין זֶה מְנַהֵג וְנִתְיָקִים אֵלָּא מְנַהֵג גְּרוּעִים גְּזֻלְנִים עִתִּיקִים כִּי הַקְדָּמוֹנִים שְׁבָרוּ זְכוּכִית בְּיִשּׁוּב הַדְּעַת בְּעִנּוֹן שְׁלֵא יִגִיעַ הִזְזָק פְּלֵל וְכֻדְאֵי פֶרֶק הַמְנַיִת הָאֵי מֵאֵן דְּבָעֵי לְמַהוּי חֲסִידָא לִיקְנִים מִיְלֵי דְנִזְזִיקִין אֲבָל הָנִי גְרוּעִים תְּרַתִּי הוּא דְעֵבְדֵי לֹא דִיִּין שְׁמַכְנִיסוֹן עֲצָמֵן בְּסָפֵק סְכָנַת נְפִשׁוֹת דְּשׁוֹרְרִינֵי דְעֵינָא בְּתוּנָא דְלִיָּבָא יְחִיב אֵלָּא גַם מַחְלִילֵי אֵת הַשְּׁבִת בְּמִזִּיד וּבְרָצוֹן וְאִי פְדֵי לְקִינִים וְגִילוּ בְרַעְדָּה כְּבָר יוֹצְאִים י"ח בְּמַה שְׁשׁוּבָרִים הַזְכוּכִית בְּחֻנְפָּה וַא"כ שְׁבִירוֹת זְכוּכִית אֵל הַפּוֹתֵל בְּבֵית הַחֲתָן הוּא שְׁלֵא בְרִשּׁוֹת פֶּל קְדוּשָׁיו וְלִכּוֹן הַדְּבָר בְּרוּר וּפְשׁוּט דְזֶה הַמִּזְזִיק חֵיב בַּד' דְּבָרִים וּמִיָּהוּ פֶּטוּר עַל הַבְּנִשְׁת דְאִין בְּנִשְׁת אֵלָּא בְּמִתְפּוֹנִין: וּמַה שְׁכַתְבַת שְׁנָה יֵשׁ לוֹ טַעְנָה שְׁהִיָּה שְׁיִכּוֹר נִרְאָה דְאִינָה טַעְנָה דְהָא בְּפֶרֶק הַדָּר תִּנְיָא שְׁכּוֹר מְקַח מְקַח וּמְמַפְרוּ מְמַפְרוּ עֵבֶר עֲבִירָה שְׁיֵשׁ בָּהּ מִיָּתָה מְמִיתָן אוֹתוֹ מְלַקּוֹת מְלַקִּין אוֹתוֹ פְּלִלוּ שֶׁל דְּבָר ה"ה פְּפִקֵס לְכָל דְּבָרֵי אֵלָּא שְׁפֶטוּר מִן הַתְּפִלָּה וַאֲע"ג דְּקָאֲמַר הֵתָם א"ר חֲנִינָא ל"ש אֵלָּא שְׁלֵא הִגִיעַ לְשְׁכָרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט אֲבָל הִגִיעַ לְשְׁכָרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט פֶּטוּר מִכּוֹלֵם וּבַח"מ ס' רל"ה פְּתַב וַז"ל וְהוּא שְׁלֵא הִגִיעַ לְשְׁכָרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט וְהוּא שְׁעוֹשָׂה וְאִינוּ יוֹדַע מָה הוּא עוֹשָׂה הָרִי הוּא פְּשׁוּטָה וְאִין מַעֲשִׂיו פְּלוּם עכ"ל וַא"כ לְפִי זֶה הִיָּה נִרְאָה לְכַאוּרָה דְהִכָּא בְּהִיָּה שְׁכּוֹר כְּשִׁפְרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט דְחֻשִׁיב שׁוֹטָה וְתַנּוּן בְּפֶרֶק הַחֻבֵל חש"ו פְּגִיעַתָן רַעָה הַחֻבֵל בְּהֵן חֵיב וְהֵן שְׁחָבְלוּ בְּאַחֲרִים פֶּטוּרִין וְלֹא הִיא דְלֵא קָאֲמַר תְּלַמוּדָא דְבַהֲגִיעַ לְשְׁכָרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט פֶּטוּר אֵלָּא לְהִנֵּי דְקָא חֻשִׁיב בְּבְרִיָּתָא בְּפִירוּשׁ מְקַח וּמְמַפְרוּ מִיָּתָה וּמְלַקּוֹת אֲבָל לְגַבֵּי נִזְזִיקִין אִין סָפֵק דְחֵיב דַּה"ל לְהַזְהֵר מִתְחַלָּה שְׁלֵא יִשְׁתַּכֵּר פְּלוּט וּלְהִזְזִיק אֵת הַרַבִּים דְּמִי אֲנָסוּ לְהַשְׁתַּכֵּר כ"כ עַד דְּלֵא יִדַע מַה קַעֲבִיד וְכִינּוֹן דְאֲנָס דְּמִתְמַתֵּי' הוּא דְאִיָּהוּ הוּא דְגָרִי' לְנַפְשֵׁי' חֵיב בְּנִזְזִיקִין וְאַפִּי' יִשָּׁן דְאִי אֶפְשָׁר בְּלֵא שְׁנָה א"ה חֵיב בְּנִזְזִיקִין כ"ש בְּשִׁכּוֹר דְהָוֵה פּוֹשַׁע גְּמוּר: וְתוּ דְאַפִּילוּ נִתְקַל שְׁהִזְזִיק בְּשַׁעַת נְפִילָה ס"ל לר' מֵאִיר רִישׁ הַמְנַיִת דְּפוֹשַׁע הוּא דַס"ל נִתְקַל דְלֵא יִדַע לְאַזְדַּהוּרִי אֲנַפְשִׁיָּה פּוֹשַׁע הוּא וְאֵם הִזְזִיק מְמוּנֵוּ בְּשַׁעַת נְפִילָה חֵיב דְּפִשְׁיַעוּתִי גְרָמָה לִיָּה וְכַמ"ש נ"י וע"כ ל"פ רַבְּנָן עֲלֵיהֶּ וְהִילְכְתָא כְּנוּתִיָּהוּ אֵלָּא בְּנִתְקַל דְאִיָּהוּ לֹא נִיחָא לִיָּה בְּהָדָּ נְפִילָה אֵלָּא דְלֵא יִדַע לְאַזְדַּהוּרִי אֲבָל מִי שְׁמִשְׁתַּכֵּר מְרָצוֹנוּ וּמִדְעַתוֹ אַף רַבְּנָן מוֹדוּ דְכָל מַה שְׁהִזְזִיק בְּשְׁכָרוֹתוֹ פּוֹשַׁע גְּמוּר הוּא וְזֶה דְבָר פְּשׁוּט לֹא טַעֵי בָּהּ בַּר בִּי רַב דְּחַד יוֹמָא: וְתוּ נִרְאָה דְחש"ו אִינָה פֶּטוּרִים אֵלָּא בְּעוֹדָן חש"ו אֲבָל לְאַחַר שְׁהִגְדִיל הַקְטָן וּנְשַׁתְפָּה הַשׁוֹטָה חֵיבִים לְשִׁלְמָ וְה"א לְהַדְיָא בְּהַגָּתָה אֲשֶׁר"י פ' הַחֻבֵל וַז"ל מִיָּהוּ קָטָן חֵיב לְשִׁלְמָ כְּשִׁנְגִידִיל וְכֵן פִּירַש"י פ' הַגּוֹזֵל עֲצִים כְּפִינֵי' רַפְרָם לְרַב אֲשִׁי שְׁשָׁרְף שְׁטַר

חִבְרֹו בְּיַלְדוּתוֹ וְאַגְבֵי מִיָּנִיָּה גְּנֻבֵינָא מְעַלְיָתָא וְכֹן מִשְׁמַע פ' ד' וְה' דְּקָאָמַר ר"י בַּר חֲנִינָא מְעַלְיָתָא דְּאַפּוֹטְרוֹפְסִים וְחֹזְרִים וְנִפְרָעִים מִיְּתָמִי לְכִי גְּדֹלִי וְכ"ש הֵיכָא דְּאַזְקִי נִפְשֵׁיִהוּ מֵאָז עַכ"ל: אֵיבְרָא דְּהֶרְמֶב"ם בַּפ"א דְּה' גְּנֻבָה פְּסֻק דְּאַפִּילוּ הַגְּדִיל הַקָּטָן וְנִשְׁתַּפֶּה הַשּׁוֹטָה וְנִתְפַקַח הַתָּרֵשׁ אֵינֵן חֲזִיבֵי לְשֵׁלֶם וְכ"כ בַּפ"ד דְּה' חֹבֵל וּמִזִּיק וְצ"ל דְּקָמְפָרֵשׁ לְהָא דְּרַב אֲשִׁי דְּלֹאֲחַר שְׁהַגְדִיל וְהֵיךָ י"ג שָׁנָה קָשְׁרָף לִיָּה דְּזָה נְמִי בְּיַלְדוּתוֹ קָרִינֵן לִי וְכֹן הֵהִיא דְּד' וְה' אֵיכָא לְדַחוּיֵי דְּטָפִי חֲזִיבֵי בְּשׁוֹר שְׁל קָטָן שְׁהַזִּיק מֵאֵלּוּ הַזִּיק בְּגוֹפּוֹ דְּשׁוֹר שְׁהַזִּיק דְּמָמוֹנֵו הוּא שְׁהַזִּיק וְהַמָּמוֹן אֵינֵן בּוֹ דַּעַת לְהַזִּיק וְא"ה חֲזִיבֵתוֹ הַתּוֹרָה לְשֵׁלֶם א"כ חֲלָה חֲזִיבֵי הַתְּשׁלוּמִין עַל מָמוֹנֵו שְׁל בַּעַל הַשּׁוֹר וְשׁוֹב אֵינֵן חֲלוּק בֵּין שְׁהַבַּעַל הַשּׁוֹר הוּא גְּדוֹל אוֹ קָטָן לְעוֹלָם חֲזִיבֵי חֲזִיבֵי עַל מָמוֹנֵו מִשָּׂא"כ בְּאַדָּם הַמִּזִּיק דְּפָשִׁיטָא דְּאֵיכָא חֲלוּק בֵּין גְּדוֹל בֵּין דַּעַת לְקָטָן שְׁאֵינֵו בֵּן דַּעַת פְּנ"ל בְּדַעַת הֶרְמֶב"ם וְכֹן פְּסֻק בַּח"מ ס' ש"מ ט' וְלִפִּי הַנֶּרְאָה דְּהֵכִי נִקְטִינֵן וְכֹן פְּסֻק בַּש"ע וְדִלָּא פְּהַגְהַת אֲשֶׁר"י ע"ש א"ז שְׁהַבֵּאתִי: וְהֵכִי מִשְׁמַע בְּאֲשֶׁר"י דְּלֹאֲחַר שְׁפֶתֶב הַמְּשֻׁנָּה בַּפ' הַחֹבֵל כְּתֹב דְּנִתְגַרְשָׁה הָאִשָּׁה וְנִשְׁתַּחֲרַר הַעֶבֶד חֲזִיבֵים דְּלָא דְּמִי פְּטוּרִיָּהוּ לְפִטוּרָא דַּחֲש"ו דְּהֶנְף לָאוּ בְּנֵי עוֹנְשִׁין נִינְהוּ אֲבָל פְּטוּרִיָּהוּ דְּעֶבֶד וְאִשָּׁה מִשּׁוּם דְּאֵינֵן לְהֵם נְכָסִים הַלְּפָף שְׁמִין כָּל ה' דְּבָרִים וְכֹתֵבִין וְנוֹתְנִין בְּיַד הַנֶּחֱבֵל וְכִשְׁיָהוּ לְהֵם נְכָסִים יִשְׁלְמוּ כו' אֲלֵמָא לְהַדְיָא דַּבַּחֲש"ו פְּטוּרִים אָף לֹאֲחַר שְׁיַגְדִיל הַקָּטָן וְכו' וְכֹן הוּא בְּתִשׁוּבַת מוֹהַר"ם מִפְּדוּוּאָה בְּסוּף סְפָרוֹ מִמֶּשׁ ע"ש: וְתוֹ נֵרָא לְפַע"ד דְּאַפִּי אַת"ל דְּרַש"י שַׁפ' בְּיַלְדוּתוֹ רְצוֹנוֹ לֹמַר בְּקִטְנוּתוֹ כְּמוֹ שְׁהַבִּין הַא"ז א"ה לֹא הֵיָתֵה דַּעַתוֹ שְׁל רַש"י דְּמַחְזִיבֵינֵן לְקָטָן לֹאֲחַר שְׁיַגְדִיל דְּדָבָר פְּשׁוּט הוּא דְּכִינֵן דְּלָא הֵיָה בֵּן דַּעַת בְּשַׁעָה שְׁהַזִּיק דְּפִטוּר הוּא מְלִשְׁלֶם וְא"כ הֵיָאָף יַחֲזוֹר לְחִיּוּבוֹ לֹאֲחַר שְׁהַגְדִיל אֲלֵא וְנִדְּאֵי הֵאִי אַכְפֵּי אֵינֵן פִּירוּשׁוֹ דְּכַפֵּי לְשֵׁלֶם אֲלֵא ר"ל שְׁהֵיָה רוּצָה לְהַכּוֹתוֹ כְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה שְׁרִיפַת הַשְּׁטֵר כְּדֵי שְׁלֹא יְהֵא רְגִיל לְהַזִּיק אֲלֵא דְּלִפִּי שְׁלֹא הֵיָה רוּצָה לְסַבּוֹל הַמַּכּוֹת הֵיָה מְשֵׁלֶם כָּל הַהַזִּיק שְׁעֲשֵׂה אַע"פ שְׁהֵיָה פְּטוּר מִתְּשׁלוּמִין בַּד"ת וּמִכָּאֵן יֵצֵא לוֹ לְהֶרְמֶב"ם: דְּפְסֻק בַּפ"א מַה גְּנֻבָה רְאוּי לַב"ד לְהַכּוֹת לְקִטְנִים וְכו' דְּלָא נִמְצָא זֶה מְבֹאָר וְכַמ"ש ה' הַמַּגִּיד אֲבָל לַמ"ש הַתִּישָׁב זֶה שְׁהַרְב ז"ל קָמְפָרֵשׁ לְהָא דְּאַכְפֵּי וְכו' דְּאַכְפֵּי בְּשׁוֹטִים בְּקִטְנוּתוֹ וּמִתּוֹף כָּף אַגְבֵי מִיָּנִיָּה כִּי פִּשׁוּרָה לְצַלְמֵי שְׁלֹא הֵיָה בּוֹחֵר בְּמַכּוֹת וְשִׁיָּלֶם לְחִבְרֹו כָּל הַהַזִּיק וּבְכֵי זֶה הַתִּישָׁב דַּל"ק דְּהֵיָאָף הֵיָה רַב אֲשִׁי מְסַרְב שְׁלֹא לְקִיָּים צִוּוּי ב"ד עַד שְׁכַפּוֹאָ אֲלֵא וְנִדְּאֵי מַעֲשֵׂה זֶה בְּעוֹדוֹ קָטָן הֵיָה וְד"ת פְּטוּר מְלִשְׁלֶם אֲלֵא מִשּׁוּם דְּרְאוּי לַב"ד לְהַכּוֹת וְכו' אַכְפֵּיָה בְּשׁוֹטִים וּמִתּוֹף כָּף אַגְבֵיָה מִיָּנִיָּה כִּי פִּשׁוּרָה לְצַלְמֵי: וּבְזֶה מִתִּישָׁב עוֹד מַה שַׁפִּי רַש"י בְּיַלְדוּתוֹ פִּי בְּקִטְנוּתוֹ דַּמְנ"ל אֲלֵא לִפִּי דְּקָשָׁה דְּמִשְׁמַע דְּבִלָּא כְּפִיָּי לֹא הֵיָה גּוֹבָה מִמֶּנּוּ וְאֵי גְּדוֹל הִי וְנִדְּאֵי לֹא הֵיָה צָרִיף לְכוֹפּוֹ דְּלָא הֵיָה רַב אֲשִׁי מְסַרְב עַל צִוּוּי ב"ד אֲלֵא בַּע"כ בְּקִטְנוּתוֹ הֵיָה דְּפִטוּר מִדִּינָא מְלִשְׁלֶם וְלֹא הִי חֲזִיבֵי אֲלֵא מַכַּת מְרִדוּת וְהֵיָנֵו בְּיַלְדוּתוֹ וְכו' וְלֹא קָשָׁה לִפִּי זֶה מַהָּא דְּפְסֻק הַאֲלֵפְסִי ס"פ פִּיצַד הַרְגֵל דְּדִיָּנִין דִּינָא דְּגֶרְמִי מַהָּא דְּאַכְפֵּיָי רַפְרָם לְרַב אֲשִׁי כו' דְּאַלְמָא דְּמִפְּרָשׁ לָהּ כְּפִשׁוּטוֹ דְּכַפֵּיָי לְשֵׁלֶם דְּאֵיכָא לְמִימַר דְּהֵכִי דִּיָּיק רַבִּינוּ דְּאֵי אֵיָתָא דְּבַגְדוֹל לֹא דִּיָּנִין דִּינָא דְּגֶרְמִי אַמַּאי אַכְפֵּיָי רַפְרָם בְּשׁוֹטִים לְקָטָן וּמִתּוֹף כָּף אַגְבֵי מִיָּנִיָּה כִּי פִּשׁוּרָה לְצַלְמֵי לִפִּי שְׁלֹא הֵיָה רוּצָה לְסַבּוֹל הַמַּכּוֹת הֵלֵא אֲפִילוּ בְּגְדוֹל פְּטוּר מִכּוֹלֶם אֲלֵא וְנִדְּאֵי דְּבַגְדוֹל חֲזִיבֵי מִדִּינָא דְּגֶרְמִי וְלִפִּיכָף אָף בְּקָטָן אַכְפֵּיָה בְּשׁוֹטִים וְכו' וְהַשְׁתָּא לִפִּי זֶה אֲפִילוּ אַת"ל שְׁזָה שְׁהַזִּיק אַתְּ חִבְרֹו בְּעֵינֵו הֵיָה אִז שְׁכוּר כְּשַׁפְּרָנוֹ שְׁל לוֹט וְאַפִּילוּ אַת"ל נְמִי דְּשִׁיכּוֹר כְּזֶה פְּטוּר בְּנִיזְקִין אָף לֹאֲחַר

שנשפתה מה שאינו לפי האמת אפ"ה עכ"פ חייב מפת מרדות ואם לא יבחר במכות
ישלם כל מה שמגיע בחיובו כי כשורה לגלמא: (והג"ה עיין פ"ק הפותב דף פ"ו בפר"שי
מבואר דגרס רפרם לרב אשי שבא הדין לפני רב אשי וסבבו.

והקיפו בראיות ואגבי מדינא דגרמי כי כשורה לצלמא גבוי גמור כל ההפסד כו' עכ"ה)
וכל זה דווקא כשהמסובין שהיו שם מעידין עליו שהיה כ"כ שכור דלא ידע מה שעשה
אבל אם אין שם עדים שמעידים ע"ז א"נ דאיכא תרי לבהדי תרי חייב לשלם כל הד'
דברים כי עליו להביא ראיה כיון שסתם בני אדם יודעים מה שעושים בשפרותן ואינו
נאמן אפילו בשבועה שלא ידע מה שעשה אז בשפרותו כיון שמילתא לא שכחא והוא
צריך להביא ראיה על זה: ואם תמצא לומר דשכחא טובא בין הנהו אינשי דמשתפרי
עד דלא ידעי מה דעבדי א"ה עליו להביא ראיה מהא דאיתא בס"פ האומניו תניא איסי
אין רואה שבועות ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה ויפטור ורחוק הוא לומר
שכלם היו שפורים כשכרות של לוט וכל זה לא פתבנו אלא לרונחא דמילתא אבל העיקר
כאשר פתבנו ראשונה דאפילו היה שכור כשפרותו של לוט חייב מדינא מאחר שאונס
זה לא אתא אלא מחמתו מדעתו דנפשיה וכיון דהנה ליה לעינוא שלא להשתפר ולהזיק
ה"ל פושע גמור ומ"ש דאין לפוטרו ומטעם דהיזק זה הגיע מתוך שמחה של מצנה בלא
מתכוין להזיק משום דמשמע לה דדווקא בהיזק יש סברא לומר דאין מקפידין בכך
משא"כ בהיזק בגופו כדחכא דסימא עינו עכ"ד נראה דאף על פי דמלשון התוספות
ואשר"י פ' לולב וערבה משמע דלא מיירי אלא בממון מכל מקום בתשובות מהרא"י
בפסקיו בסו"ר"י מבואר להדיא דתופס בפשיטות דאין חילוק דבלא כיון להזיקו אף על
גב דוודאי נתזק בגופו מכחו היה פטור מפלום כיון דבשעת שמחה של מצנה הזיק: אכן
נ"ל דכל זה דווקא בהיזק קטן בין בממון בין בגוף כגון חבלה באבר דמעלה ארוכה
וכיוצא בזה ודווקא היכא דנהגו כן אבל סימת עין חבירו או לחסר אבר או אפילו הזיק
גדול בממון פשיטא דלית דין ולית דיין דחייב לשלם דאין בזה דין מנהג כלל והכי משמע
מתוך דברי האשר"י עצמם דבפ' לולב וערבה הביא דברי התוספות לפטור המזיק
ובתשובתו הביאו בחושן משפט סוף סימן שע"ח על אחד שהזיק הפוס של חתן הפסד
שלש מאות זהובים דחייב לשלם כל מה שישיתו בית דין ואף על פי דיש לפרש
דהאשר"י בפ' לולב לא סבירא ליה כפירוש התוספות עיין שם מכל מקום אינו מבואר
מדבריו דנחלק על הדין אלא אהראיה דתמה האשר"י דמתניתין לא איירי כלל בחטיפה
מיד הקטנים אבל על הדין לא נחלק ואפילו דנחלק אף על הדין מכל מקום לא הוי ליה
להרא"ש לסמוך על סברתו ולהוציא ממון מיד המוחזק בדוקתא דהתוספות פוטרים אותו
כ"ש שגם הא"ז דקש"ש מיניה והספם עם התוספות לפוטרו כדאיתא במרדכי ובאגודה
אלא וודאי דאף האשר"י סבירא ליה דאין מנהג אלא בהיזק קטן בין בגוף בין בממון
כדפריש': כלל העולה דזה המזיק חייב לשלם ארבעה דברים אלא דמן הבפושט פטור
ואם אין לו ישלם לאחר זמן ואין חילוק זה בין מוחזק לראוי ומשנה שלמה שנינו בפרק
החובל העבד והאשה שחבלו פטורין אבל משלמין לאחר זמן נתגרשה האשה ונשתחרר
העבד חייבין לשלם ודין העני שאין לו עכשיו לשלם כדין האשה והעבד דעניים הם
באותה שעה וזה דבר פשוט הנראה לפע"ד פתבתי מני אביה הקטן יואל: שאלה סג בדין
מלנה על פה מוקדם ומלנה בשטר מאחר תשובה ס"פ ג"פ אמר עולא ד"ת אחד מלנה

ע"פ ואחד מלנה בשטר גובה מנכסים משועבדים מ"ט שיעבודא דאורייתא דכתיב יוציא אליה העבוט וה"ה למקרקעי ואלא מ"ט אמרו מלנה ע"פ אינו גובה אלא מנכסי ב"ח משום פסידא דלקוחות שלא יוכלו להזהר בדבר שאין ידועה לעולם א"ה מלנה בשטר נמי התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשיהו ורבה דאמר ד"ת אחד מלנה בשטר ואחד מלנה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מ"ט שיעבודא לאו דאורייתא וקרא דיוציא אליה העבוט במשפנו שלא בשעת הלונאתו כדאיתא בב"מ פ"ק האומנין ומ"ט אמרו מלנה בשטר גובה מנכסים משועבדים כדי שלא תנעול דלת בפני לווי א"כ מלנה על פה נמי התם לית ליה קלא וכתב הר"ף והרא"ש וק"ל פ"ע וקלא דהא רב פפא דהוא בתרא פסק הילקתא הכי בפ"ק האשה נקנית (דף י"ג ע"ב) דאמר רב פפא הילקתא מלנה על פה גובה מן היורשים מ"ט שיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא והא דקא פסק רב פפא הכא ואמר דהילכתא מלנה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשים שלא תנעול דלת בפני לווי ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא לאו דפליגי דידי אדידי' אלא הא קמ"ל דהיינו טעמא דאוקמוהו רבנן דאורייתא וגובה מן היורשים שלא תנעול דלת בפני לווי ע"כ: ומדברי נמוקי יוסף לשם מבואר דלהאלפסי והרמב"ן מלנה בשטר מאונחרת קודם למלנה על פה מוקדמת ולרבינו האי והרשב"א מלנה ע"פ מוקדמת קודם למלנה בשטר מאונחרת ותרבייהו ס"ל דהלקה כמ"ד שיעבודא דאורייתא דהשתא נכסיה דלנה אינון משועבדין למלנה מדין ערב והמלנה ע"פ ומלנה בשטר שוויין לענין שיעבודא אלא דלהאלפסי והרמב"ן מלנה בשטר פינן דאיהו גופי' שעביד נכסי' למלנה חשוב פאלו מכרו לו וכי היכא דמלנה על פה אינו גובה מן הלקוחות שקנו לאחר ההלונאה אף על גב דשיעבודא דאורייתא כף אינו גובה מב"ח שנשתעבדו לאחר מכן ולרבינו האי אין מלנה בשטר כמכירה שהרי עדיין מחוסר גובינא וצריף אדרכתא וטירפא והילכף פינן דשיעבודא דאורייתא מלנה ע"פ פינן שהיא מוקדמת קודם הוא למלנה בשטר המאונחר דאפי' מלקוחות הנה טריף מדינא אלא דתקנת חכמים היא משום פסידא דלקוחות ולפי זה משמע להדיא דלמ"ד שיעבודא לאו דאורייתא דדוקא מלנה בשטר שהוא עצמו שיעבוד נכסיו דכתיב ליה נכסאי אחרתאין לך משתעבדו נכסי' אבל מלנה ע"פ לא משתעבדו ליה נכסי' כל עיקר וכמו שפבואר ומפורש בפרש"י פ"ק דקידושין באר הטיב ע"ש ולפי זה ונדאי ליכא למימר פלל דמלנה ע"פ היא שתקדום מאחר דלא משתעבדו ליה נכסי' כל עיקר והכי משמע להדיא ממ"ש נ"י לשם ונ"ל וכן דעת הרשב"א פ"ב האי פינן דקי"ל שיעבודא דאורייתא עכ"ל אלמא דלמ"ד לאו דאורייתא מלנה בשטר המאונחר קודם למלנה על פה מוקדמת: אכן צריכים אנו לבאר הא דכתב בעל התרומות ע"ש הרמב"ם דבשער פ"א סי' ב' ומביאו גם הב"י בח"מ סי' ק"ד והוא דכתב לשם דנודאי ר"פ ס"ל שיעבודא לאו דאורייתא ודלא כהאלפסי וכיון דר"פ.

ס"ל פרבה דמלנה בשטר ומלנה ע"פ שניהם שוויין בשיעבוד ושניהם אינן מן התורה ועל שניהם מן התורה מצוה לפרוע הלכך המוקדמ הוא קודם אלמא דלא ס"ל הא מילתא דמשמע מפרש"י פ"ק דקידושין ונ"י סוף פ' ג"פ כדכתיבנא: ומיהו נראה לפע"ד למענין בדברי הרמב"ם ד"ד ס"ל לפי האמת דדוקא במלנה ע"פ לא הנה שיעבודא כל עיקר אבל

לא במלנה בשטר ותדע שהרי הראב"ד כתב להדיא בדבריו דמלנה בשטר המאונח הוא קודם וכמו שהעתיק בח"מ בשמו אלא ודאי צ"ל דכל מ"ש הראב"ד.

תחילה הוא להשיב על הטוען על דבריו שאין טענתו טענה שפבר יש להשיב פנגדו בכמה תשובות אבל לקושטא דמילת' ודאי ס"ל להראב"ד כמ"ש בסוף דבריו וז"ל ועוד נאמר אל הטוען שלא דקדק יפה בדברינו שהרי כתבנו שעשה ראובן לשמעון כל נכסיו אחריות בפני עדים וכו' הנה מבואר דמה"ט דנוקא הוא דאמרינן דבע"פ הוא דתקדום אבל זולת זה מלנה בשטר המאונח הוא דקדום ומ"ה דקדק בח"מ וכתב בשמו ראובן שלנה ע"פ מנה משמעון בעדים ומת וכו' ולא פתב ועשה לו אחריות על כל נכסיו בעולם משום דהתם ס"ל להראב"ד דמלנה ע"פ דתקדום כמ"ש בסוף דבריו אבל כשלא עשה לו אחריות על כל נכסיו בעדים ס"ל להראב"ד דמלנה בשטר הוא דתקדום כמ"ש בח"מ בשמו והיינו כדפרי' פיון דשיעבודא לאו דאורייתא א"כ במלנה על פה ליכא שיעבוד כל עיקר פיון דלא שעביד לי' נכסים בפירוש ומלנה בשטר דשעביד ליה נכסים מסתמא דאחריות ט"ס הוא הלכך מלנה בשטר מאונחת קודמת היא למלנה ע"פ מוקדמת: והנה לדעת התוספ' בשם רבינו אליהו ור"ח קי"ל דשיעבודא לאו דאורייתא וכדמשמע מדברי ר"פ ס"פ ג"פ ונהיה דפ"ק דקידושין דקאמר ר"פ דשיעבודא דאורייתא התם לא איירי אלא במלנה הכתוב' בתורה פגון ניקיון וערכין וקרפן כדכתבו התוספות לשם ובפ' ג"פ כתבו דכן עיקר גם המרדכי כ"כ משמם ושפן הסכי' ראב"ה והיא דעת הראב"ד ונראה שפ"ה היא דעת הח"מ שהביא בסוף דבריו דברי הראב"ד משמע דתופס כמותו וא"כ לפי זה ודאי דמלנה בשטר המאונח קודם למלנה על פה מוקדמת וכדעת האלפסי והרמב"ן והיא דעת הר"ן בר"פ מי שהיה נשוי שכת' דברי האלפסי נראין עיקר ואע"ג דטעמו של האלפסי הוא משום דס"ל שיעבודא דאורייתא והתו' והראב"ד ס"ל שיעבודא לאו דאורייתא מ"מ בזה הם שוין דמלנה בשטר מאונחת קודמת ול"ק הא דכתב בח"מ בסוף סי' פ"ח בשם התוספת והרא"ש דקי"ל שעבודא דאורייתא אפילו במלנה ע"פ דזה אינו אלא לאותן תירוצים שבתו' ס"פ ג"פ דלא כר' אליהו ור"ח ומ"מ לענין פסק דין דמלנה בשטר מאונחת קודמת למלנה ע"פ קודמת אין מחלוקת דלכולהו תירוצים דהתו' מלנה בשטר מאונחת קודמת: והשתא מכל זה נראה דאף על פי דרבינו האי גאון פסק דמלנה על פי מוקדמת קודם למלנה בשטר מאונחת ועמו הסכים הרשב"א והרב המגיד כתב שגם דעת הרמב"ם כן נראה פ"ב ממלנה ועל זה סמך ב"י בש"ע סי' קי"ד ס"ג שפסק כמותו לפע"ד יראה דלמעשה בפלוגתא דרבנואיתא ואין אחד מהן מוחזק דיחלוקו יחד המלנה ע"פ מוקדמת ומלנה בשטר מאונחת וכי היכא דחולקין במטלטלין דאין דין קדימה במטלטלין אפי' במלנה בשטר מוקדמת ומלנה ע"פ מאונחת ה"נ במקרקעי חולקין במלנה בשטר מאונח ומלנה ע"פ מוקדם ולפי זה נראה במלנה ע"פ מוקדמת ומלנה ע"פ מאונח דמוקדם נוטל ג' חלקים במקרקעי והמאונח נוטל רביע והוא דכיון דכתב בח"מ דמלנה ע"פ מוקדמת קודם למלנה ע"פ מאונח והר"ן כתב דכשפאו לגבות פאחד חולקין בע"כ צריף לפרש דבהא פליגי דהח"מ פוסק דשיעבודא דאורייתא פדכתב להדיא בשם התו' והרא"ש בסי' פ"ח א"כ המוקדם הוא קודם במקרקעי אבל הר"ן ס"ל שיעבודא לאו דאורייתא והלכך בבאו לגבות פאחד חולקין אפילו במקרקעי וכיון דפלוגתא דרבנואיתא הלכך המוקדם הוא שנוטל מחצה אליבא דכ"ע דבין שיעבוד

דאורייטא בין לאו דאורייטא שמחצה היא שלו ומחצה השני' חולקין והשתא התנישב מה שהניח הרב ב"י דין זה בצ"ע מיהו כל זה אינו אלא במלנה ע"פ ועדיין לא הגיע זמן הפרעון אבל אם עבר זמן הפרעון אפילו אם המלנה נותן אמתלא מקובלת לדבריו מפני מה המתין כל הזמן הזה שלא תבעו לדין וגם הלנה מודה דחייב לו א"ה איכא למיחש לקנוניא ואפ"י רבינו האי מודה בזו דמלנה בשטר המאותר הוא דתקדום ואף בשבועה אינו נאמן כמ"ש הראב"ד להדיא ואעפ"י דגם המלנה בשטר עבר זמנו מ"מ מאחר דמצי למימר שטרך בידי מאי בעי לא חיישינן לקנוניא תדע שהרי הרמב"ם רפ"ד ממלנה פתב דהא דאין נפרעין מלקוחות אלא בשבועה היינו דוקא בעבר זמן וא"ה לא מצי לקוחות למימר שמא כבר פרעה מאחר שעבר הזמן אלא ודאי פינון שהשטר בידו ומצי למימר שטרך בידי מאי בעי לא חיישינן לקנוניא ונאמן בשבועה וא"כ נ"ד נמי דכנותיה לא חיישינן לקנוניא בעבר זמנו אלא במלנה ע"פ ד"כ ויכול למימר שמא פרעה ורב האי נמי מודה בזה כדפרי' ותדע שהרי רב האי פתב דלהכי מלנה ע"פ מוקדמת פינון שהעדים מעידים שקדמה אלמא דאי לאו דעדים מעידים אעפ"י שהלנה מודה בכך לאו כלום הוא דחיישינן לקנוניא: וה"נ ודאי לעני' פרעון דאם.

עבר הזמן מצי למימר שמא כבר פרעה: ועוד הלא בע"כ צ"ל דמ"ש הראב"ד ואם עבר הזמן הלנואות שמעון אעפ"י שמת ראובן תוך זמן יכול לוי לטעון לשמעון שמא פרעה לא פתב זה אלא לדעת רב האי דאלו להאלפסי בלאו האי טעמא הא מלנה בשטר קודמת כמ"ש בתחילת דבריו אלא ודאי דסוף דבריו אלה אינן אלא לומר דבעבר זמן הלנואת שמעון אף לרב האי מלנה בשטר הוא קודם: וא"כ הוא מבואר דהיכא דעבר זמן מלנה ע"פ אפ"י מלנה ע"פ מאותר שלא עבר זמנו הוא דתקדום וכ"ש מלנה בשטר מאותרת אפ"י כבר עבר זמנו הוא קודמת למלנה ע"פ מוקדמ' שעבר זמנו אפילו לרב האי אבל בשלא עבר זמנו של מלנה ע"פ היו חולקין ביחד אפילו במקרקעי וכששניהם הם מלנה ע"פ ולא עבר זמנו המוקדם נוטל ג' חלקים והמאותר נוטל חלק רביע מטעמא דאמרן הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: סד בדין נשבע ונוטל אם עד המסייע פוטרן מן השבועה: תשובה נראה הא דפסק ר"ת ומהר"ם בפ"ק דמציעא דעד המסייע פוטרן מן השבועה כדאיתא באשיר"י ומרדכי לשם ונהיג וכהסכמת ח"מ בסימן ע"ה פ"ד פ"ז ודלא כהרמ"ה שהביא בסימן מ"ו ודלא כבעל התרומות שהביא בסי' פ"ד כל זה אינו אלא במסייע לנתבע שהוא מוחזק פדמוכח להדיא באשיר"י ומרדכי לשם דלא קא פסיק מהר"ם אלא במסייע למוחזק שהרי פתב וז"ל ועוד ק"ו הוא איזה פח מרובה פח המוחזק או פח שאינו מוחזק וכו' אבל במסייע לאינו מוחזק אין פוטרן מן השבועה והכי איתא להדיא בפ' שבועות העדות דף ל"ב דקאמרי דחשיד מאן אלימא דחשיד לנה דא"ל מלנה אי אתית אסהידת לי הוינא משתבע ושקיל וכו' אלמא דאין המסייע פוטרן לתובע מן השבועה להוציא מיד המוחזק ומה שהביא האשיר"י בפ"ק דמציעא דהקשה הר"ר יונה מהא דתנן לענין שבועה שלא פקדנו אבא א"ר שמעון בן גמליאל אם יש עדים שאמר האב ששטר זה אינו פרוע גובין שלא בשבועה מדקתני עדים משמע דע"א שאמר האב בפניו ששטר זה אינו פרוע לא הנה פוטר את הירושין מן השבועה ואעפ"י ששבועה זו אינה אלא מתקנת חכמים ע"כ ולפי דברינו ל"ק מידי דכיון דהירושין באו להוציא מיד המוחזק לפי בעינן שני עדים לא היא דהתם ונדאי פינון דאיכא שטרא חשיב

כְּמוֹחֶזֶק וְחֵיִיב לְשַׁלֵּם ד"ת אֲלָא דְתַקְנַת חֲכָמִים הִיא שְׂיִשְׁבְּעוּ שְׂלָא פְקֻדְנוּ וְהִיכָא דְאִיכָּ
ע"א מְסִייעוּ א"צ לִישְׁבַע דְחֻשְׁבִּינְוֹ לִיהִי מְסִייעָא לְמוֹחֶזֶק וְתוּ דְאִפִּי כ"ש הוּא דְבִנְתָּבַע
שְׂהוּא חֵיִיב בְּשִׁבְעָה ד"ת אֲמַרְתָּ עַד הַמְסִייעַ פּוֹטְרוּ מִן הַשְּׁבֻעָה הִכָּא דְתַפִּיס הַתּוֹבַע
שְׂטָרָא דֵא"צ שְׁבֻעָה אֲלָא מִתְקַנַּת חֲכָמִים לֹא כ"ש דֵע"א הַמְסִייעוּ פּוֹטְרוּ מִן הַשְּׁבֻעָה
וְהִכִּי מִשְׁמַע בְּאִשְׁרֵי לְהִדְיָא: וְהִיא תְּשׁוּבוֹת מוֹהַר"מ בְּהִגָּהוֹת מְרַדְכִי דב"ק הַמִּתְחַלֵּת
אֲדוּנִי שְׂאֵל לְפָר"ת מֵהִיא דְאֵלוּ מְצִיאוֹת סִימְנִין וְסִימְנִין וְע"א עַד אֲחָד כְּמָאן דְלִיתָא דְמִי
וְנִיחַ ה"ל לְמִימַר כֹּל מִי שְׂעֵד מְסִייעוּ נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבֻעָה וְכו' עכ"ל וְאֵפ"י דְאִינוּ מוֹחֶזֶק
הֵתֵם נְמִי וְנִדְאִי כִינּוּן דְשְׁנֵיהֶם אֵינָם מוֹחֶזֶקִים חֻשְׁבַּת הַשְּׂוֹאֵל דְלֵאוֹתוֹ שְׂהַעֲד מְסִייעוּ יִתְנוּהוּ
וְאִמְאִי יִהִי מְנוּחַ עַד שְׂיָבֵא אֵלֵיהוּ: וְהַשֵּׁיב לוֹ מֵהַר"מ דְלֹא אָמְרִי עַד הַמְסִייעוּ נוֹטֵל אֲלָא
הִיכָא דְתַקְנוּ חֲכָמִים שְׁבֻעָה כו' אֲכֹן בְּתְשׁוּבוֹת מִיִּמּוֹנִי דס"פ מְשַׁפְּטִי ס' ס"א הָעֵתֶק
מִחִידוּשׁוֹ מֵהַר"מ ב'פ' שְׁבֻעַת הָעֵדוֹת דְאָף בְּנִשְׁבַּע נוֹטֵל אָמְרִי דְעַד הַמְסִייעוּ פּוֹטְרוּ מִן
הַשְּׁבֻעָה וְכו"כ מְהַרְמ"א בְּהַג"ה בח"מ בס' פ"ז וְז"ל וי"א דה"ה בְּנִשְׁבַּע נוֹטֵל אִם יֵשׁ לוֹ
עַד הַמְסִייעוּ נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבֻעָה עכ"ל וְלִפִּי שְׂלִמְעֵשָׂה לֹא נִרְאָה כֹּלֵל לְהוֹרוֹת כֹּף לְהוֹצִיא
מִמּוֹן מִיָּד הַמּוֹחֶזֶק בְּלֹא שְׁבֻעָה אֲבָאָר טַעְמִי וְנִימּוּקִי וְהוּא כִּי הִלֵּא יְסוּדוֹ שְׁבִנְהָ עָלָיו
מְהַר"י דִּין זֶה הוּא לְפִי שְׂפַתַּב לְשֵׁם בְּאוּמַר בְּנ' יְדַעְנָא וְנ' לֹא יְדַעְנָא דְקָאָמַר רַבָּא ב'פ'
הַשְּׂוֹאֵל מִתּוֹף שְׂאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם הֵינּוּ לּוֹמַר לְכֹל הַפְּחוֹת שְׂפַנְגָּדוֹ צְרִיף לִישְׁבַע
וְלִיטוֹל אֲבָל לֹא יִטוֹל בְּלֹא שְׁבֻעָה וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹף דְבָרֵי ר"ת בס"פ הַכּוֹנֵס בְּדִין מְסוּר
כו' וְא"כ אִמְאִי בְּנִסְכָּא דר' אֲבָא אָמְרִינּוּ מִתּוֹף שְׂאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם בְּלֹא שְׁבֻעָה
דְשְׂפַנְגָּדוֹ כְּדְמוּכַח בְּשִׁבְעוֹת הָעֵדוֹת אֲלָא בַע"כ דה"ט דְבְּנִסְכָּא דר' אֲבָא אִיכָּא עַד הַמְסִייעוּ
וּמִתּוֹף כֹּף לְמַד מֵהַר"מ דְבָאוֹתוֹ שְׂנִשְׁבַּע נוֹטֵל עַד הַמְסִייעוּ פּוֹטְרוּ מִן הַשְּׁבֻעָה וְנִדְחַק
לִישְׁבַע הִיא דְחֻשִׁיד עַל הַשְּׁבֻעָה דְלֹא אָמְרִי כִּי עַד הַמְסִייעוּ פּוֹטְרוּ מִן הַשְּׁבֻעָה ע"ש
וּבְעֵנִיּוֹתֵי יִרְאָה שְׂהִיִּסוּד שְׁבִנְהָ עָלָיו כֹּל הַבְּנִין הוּא יְסוּד נוֹפֵל דְאִפִּילוּ לְרַבִּינוּ תָּם דְפִסְק
בְּמְסוּר שְׂאוּמַר יוֹדַע אֲנִי שְׂהַפְּסִדְתִּי אֲבָל אֵינִי יוֹדַע כְּמָה הַפְּסִדְתִּי דְזֵהוּ נ' יְדַעְנָא וְנ' לֹא
יְדַעְנָא דְלֹא יִטוֹל הַנְּמָסָר אֲלָא בְּשִׁבְעָה וְלֹא אָמְרִי מִתּוֹף שְׂאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם בְּלֹא
שְׁבֻעָה שְׂפַנְגָּדוֹ הֵתֵם שְׂאִנִּי כִינּוּן דְלֹא ה"ל לְמִידַע אֲבָל בְּאוּמַר מְנָה לִי בְּיָדְךָ וְהִלְהָ אֹמַר
נ' יְדַעְנָא וְנ' לֹא יְדַעְנָא דה"ל לְמִידַע וְכִינּוּן שְׂאִינוּ יוֹדַע ה"ל מְחֻיָּב שְׁבֻעָה וּמְשַׁלֵּם בְּלֹא
שְׁבֻעָה שְׂפַנְגָּדוֹ וְכו"כ הַרְשָׁב"א לְהִדְיָא בְּתְשׁוּבָה שְׂהַשֵּׁיב לְהַר"ר חֵיִים א"ז ע"ש בְּסִי
תַקַּע"א דְמְסוּר אֵינוּ דוֹמָה לְנ' יְדַעְנָא וְנ' לֹא יְדַעְנָא מְטַעְמָא דְאָמְרוּ דְמְסוּר לֹא לִידַע וְכֵן
מְבֹאָר חִילּוּק זֶה בְּהַרְמְב"ם ספ"ה דה' שְׂאֵלָה וּבְדָבְרֵי ה"ה לְשֵׁם דְכֻשְׁהִיָּה לוֹ לִידַע אָמְרִינּוּ
מִתּוֹף שְׂאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם בְּלֹא שְׁבֻעָה לְשְׂפַנְגָּדוֹ וְהִיכָא דְלֹא ה"ל לִידַע אֵפ"י
דְמְחֻיָּב שְׁבֻעָה הוּא וְאֵינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע וּמְשַׁלֵּם א"ה אֵינוּ מְשַׁלֵּם אֲלָא בְּשִׁבְעָה שְׂפַנְגָּדוֹ
וְכו"כ בְּהִגָּהוֹת מִיִּמּוֹנִי בְּשֵׁם ר"י פ"ד דה' טוֹעֵן וְכו"כ בח"מ בס' צ' ע"ש הָרָא"ש דְלֹא
קָרִינִין בִּי מְחֻיָּב שְׁבֻעָה וְאֵינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע שְׂלָא הִיָּה לוֹ לִידַע מָה הִיָּה בְּתוֹכּוֹ וְהַשְׂתָּא
וְנִדְאִי אִפִּילוּ אֵת"ל דְהִלְכָה כר"ת בְּמְסוּר שְׂאוּמַר אֵינוּ יוֹדַע כְּמָה הַפְּסִיד דִישְׁבַע הַנְּמָסָר
וְיִטוֹל זֶה וְכִדְמִשְׁמַע נְמִי מְדָבְרֵי הַרְמְב"ם מֵהִלְכוֹת חוּבֵל וְכוּמ"ש ה"ה לְשֵׁם וְדְלֹא כר"י
וְהָרָא"ש שְׂנַחֲלָקוּ בְּזֵה א"ה בְּנ' יְדַעְנָא וְנ' לֹא יְדַעְנָא אָף ר"ת מוֹדָה דְמְשַׁלֵּם בְּלֹא שְׁבֻעָה
שְׂפַנְגָּדוֹ וְכִנְסָא דר' אֲבָא: וְכו"כ הַתּוֹ לְהִדְיָא ב'פ"ק דְמְצִיעָא דָּף ה' ב'ד"ה שְׂפַנְגָּדוֹ וְכו"כ
עוֹד ב'פ' הַשְּׂוֹאֵל דָּף צ"ח ב'ד"ה מִתּוֹף ע"ש וּבְהִגָּה' הַנְּדַפְּסָת סְבִיב תְּשׁוּבוֹת מִיִּמּוֹנִי הַנּוֹ

כתוב שלא פסק רב האי בספר משפטי השבועה רק דמחרים ומקלל סתם כל מי שעושה את חברו אלמא דאין בנדון זה עסק שבועה אלא חרם סתם וכן פסק הרמב"ם פ"ד דטוען ובח"מ סי' ע"ה דבנ' ידענא ונ' לא ידענא מתוך שאינו יכול לישבע משלם ואין על התובע אלא חרם סתם וכו' ולא נמצא בשו' פוסק בנ' ידענא ונ' לא ידענא דלא ישלם אלא ע"פ שבוע' שפנגדו אלא פולם כתבו דאין בזה אלא חרם סתם מתקנות הגאונים וכדינא דנספא דר' אבא וא"כ בנספא דר' אבא נמי לא הוי טעמא משום עד המסייעו דהא בנ' ידענא ונ' וכו' ליפא עד המסייעו וא"ה נוטל בלא שבועה אלא טעמא דמילתא פיון דעתה בתביעה זו אינו יכול לישבע מחמת המאורע לא הצריכו לישבע לשפנגדו וכדכתבו התוספות להדיא בפרק השואל דבנ' ידענא וכו' נמי משלם בלא שבועה לשפנגדו מה"ט וא"כ בע"כ דלא אמרי' עד המסייעו פוטר מן השבוע' אלא במסייע למחזק אבל לא במסייעו לאינו מחזק: ולפי זה היכא דראובן נתחייב שבועה לשמעון וא"ל אשתבע את ושקיל דאפי' יש לשמעון ע"א כדבריו אינו נוטל בלא שבועה דאין פח לע"א להוציא ממון ע"י סיועו לשאינו מחזק בלא שבועה שפנגדו דדוקא היכא דמחויב שבועה ואינו יכול לישבע דמשלם ד"ת התם הוא דמשלם בלא שבועה שפנגדו אם לא בחשוד דתקנת חכמים הוא לפי שאם הנה מלנה לחשוד פרוטה יתבע כל אשר לו ויהא מודה מקצת ומתוך שאינו יכול לישבע יקח כא"ל כדכתב תו' ר"פ השואל אבל היכא דנשבע ונוטל מתקנת חכמים אפי' יש לו ע"א המסייעו אינו פוטר משבועה דלא תקנו חכמים להוציא ממון ע"י ע"א בלא שבועה שפנגדו ודלא כמ"ש מוהר"ם בחידושיו ומכאן יש ללמוד לי וכו' ואולי לא כתב הרב בחידושיו כן אלא דרך משא ומתן בלימודו אבל לא למעשה וראייה ברורה לפע"ד מתלמידי האשיר"י והמרדכי"י שהביאו דבריו שכתב בחידושיו רפ"ק דמצינא ולא הביאו הא דכתב דבנשבע ונוטל נמי עד המסייעו פטור מן השבועה שהרי לא הביאו אלא הא דעד המסייעו פוטר לנתבע משבועה אלמא דדווקא במסייע למחזק ס"ל פנותי' אבל לא בנשבע ונוטל והיא דעת כל הגאונים הראשונים ואחרונים שהבאתי ודלא כמוהר"ם שהוא יחיד בדבר זה: ועל מהרמ"א בהגהותיו יש לתמוה הפלא ופלא דהביא סברת מהר"ם דאלמא דאתו לאורויי דיש להורות פמותו דבנשבע ונוטל נמי עד אחד המסייעו פוטר מן השבועה וא"כ לפי זה יש לפסוק כמוהר"ם דבנ' ידענא ונ' לא ידענא נמי אינו משלם אלא בשבועה שפנגדו וזה סותר מה שפסק בש"ע סי' ע"ה ס' י"ג דאינו צריך לישבע שפנגד אלא אם ירצה הלנה יחרים סתם וכו' ולא כתב בעל ההגהות שום סברא החולקת על זה אלמא דהכי ס"ל אלא ונדאי בע"כ מדקי"ל הלכה רונחת בישראל דבנ' ידענא ונ' לא ידענא משלם בלא שבועה שפנגדו ואין לחלק בין זו לבין נספא דר' אבא א"כ מעתה אין רמז ראייה ושום הוכחה לפסקו של מהר"ם דעד המסייעו פוטר נמי אף לנשבע ונוטל הלכך לא נקטינן אלא פדעת כל הגאונים החולקים על מהר"ם בזה והלכך כל היכא דנשבע ונוטל מתקנת חכמים אפי' לו עד המסייעו אינו נוטל בלא שבועה: ובמסור נמי פיון דלא ה"ל לידע אינו נוטל אלא בשבועה כדפסק ר"ת והרמב"ם בפ"ח מה' חובל וכן פסק בש"ע סימן שפ"ח אבל בנ' ידענא וכו' פסק בסי' ע"ה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם בלא שבוע' ואין בו אלא חרם סתם מתקנות הגאונים וכנספא דר' אבא וכדפסק הרמב"ם פ"ז דטוען ודלא כמהר"ם דהשוה דין נ' ידענא ונ' לא ידענא לדין מסור דליתא כלל עולה כל היכא דאינו משלם מדין מחויב שבועה ואינו יכול לישבע

אלא מתקנו' חכמים דהתובע נשבע ונוטל אין להוציא ממון מיד המוחזק בלא שבועה שפנגדו אפילו איפא ע"א המסייעו הנראה לפע"ד דין אמת לאמתו פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: שאלה סה ראובן מכר סחורתו לגוי והגוי נתן לו מקצת דמים וקבע לו זמן לסוף שני חדשים ישלם פולו ויקח סחורתו וקודם הגעת הזמן הטילו מס אם חייב ליתן מס מן הריוח פי ראובן טוען אולי יגיע לו הפסד שלא יהא ריוח: תשובה דין זה נלמדינו ממ"ש מהר"י בת"ה דא"צ ליתן מס מהריבית שעלה על המשפנות שלא נזקוף מג' טעמי' חדא כדכתב הרא"ש פ"ק דע"ז דכל המלנה הבאה מריבית פשמיא לא לידי פרעון חשיב כמציל מידם דכל פונותם להפקיע הפל אפי' יש עליה משפון וכיון דהכי הוא נרא' דלא חשיב ממון ודאי אלא ספק אתי ספק לא אתי ואין סברא שיוצא הונדאי על הספק וכו' לפי טעם זה ודאי דהכי לא הנה ספק אלא ודאי אתי דדוקא קא גבי ריבית שהוא מחסרו ממון חשיב כמציל מידם וכדאי' פ"ק דקידושין ימפור אדם בתו ולא ילנה בריבית אבל סוחר שקנה סחורתו להרויח אין פונותו להפקיע מן הסתם: עוד כתב טעם אחר פיון דאין מרויח מידי בריבית אין מן הראוי ליתן ממנו מס לפי טעם זה נמי דמאחר דנתן לו מקצת דמים עכ"פ פפי שיעור הריוח ומרויח בהן חייב ליתן ממנו המס: עוד כתב טעם ג' דאין צריף ליתן מס מהריבית פיון שלא בא לידו מעולם דהא ה"א בא לידו פפי שיעור הריוח עוד יש טעם לחייבו ה"א פיון שהעובדי פוכבים ומזלות התחייב בסתם סף מעות פף וכו' ונכלל בו הקרן והריוח דמי לריבית שזקוף עם הקרן דצריף ליתן ממנו מס אעפ"י שלא בא לידו ואינו מרויח בו פלום עד זמן שקבע לו כ"ש ה"א ש"בא לידו הריוח ומרויח בו דפשיטא דחייב ליתן ממנו מס ומה שטען ראובן שיעור הפסד לאו טענה הוא פל סחורה יש לחוש בו שפא יגיע בה הפסד ואין דנין בזה אלא לפי מקומו ושעתו ותו דה"א קרוב לשכר ורחוק להפסד הנה פיון שהסחורה והריוח הפל ברשותו הוא וזה א"צ לפנים הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי.

שמי אנכי הקטן יואל: שאלה סו הלכה למעשה בראובן שטען לשמעון שטר מסרתי לה לשוןמרו בתיבותה משמעתו פף וכו' על פלוני לשלם לזמן פלוני ושמעון טוען להד"מ אם הדין נותן שחייב שמעון לישבע: תשובה בתחילה צריכין אנחנו לבאר דעת הרמב"ם שכתב בדין זה פ"ה מטוען וז"ל שטר מסרתי לה וצשרה דינרים הי' לי בו ראני' להד"מ ישבע ה"ספת הפף עליו ה"ז נשבע ה"ספת שהיתה בו ראני' לצשרה דינרין ואבדה באבדת השטר ויטול ואם אמר הנתבע אמת מסרתי לי ואבד ה"ז פטור אף משבועות ה"ספת שאפ"י פשע בו ואבד פטור כמו שבארנו בהלכות חובל עכ"ל ובפ"ז דחובל פתב השורף שטרותיו של חבירו חייב לשלם פל החוב שהיה בשטר שאעפ"י שאין גוף השטר ממון הרי גרם לאבד הממון ובלבד שיודה לו המזיק ששטר מקוניים היה וכו' וכו' היה פתוב בו ומחמת ששרפו הוא אינו יכול לגבות החוב אבל אם לא האמינו אינו משלם לו דמי אלא הנניר בלבד עכ"ל וצריף לבאר דמ"ש הרמב"ם שאפ"י פשע בו ואבד פטור רצונו לומר דבאינו מאמינו שמחמת אבידתו הוא מפסיד מה שהיתה בו ראנייה דבהכי איירי כדמוכח ממ"ש הפף עליו ה"ז נשבע ה"ספת שהיתה בו ראנייה לצשרה דינרין ואבדו באבדת השטר ויטול ואי במאמינו לא היה צריף לישבע שאבדה באבדת השטר אלא באין מאמינו משום הכי בטוען שאבד ממנו אפי' פשע בו ואבד פטור דכיון שאין מאמינו המע"ה וכמ"ש בהלכות חובל ובלבד שיודה לו כו' דאלמא דבאינו מודה לו אפילו שרפו

פֶּטוּר וְכִּף פִּי ה' הַמַּגִּיד וְאֵל כִּלְפֵי זֶה מִ"ש הַרְמַב"ם בֵּר"פ ב' דְּשִׁכִּירוֹת וְז"ל יִרְאֶה לִי שְׂאֵם פֶּשַׁע הַשּׁוֹמֵר בְּעֵבְדִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן חֲזִיב לְשֵׁלֵם שְׂאִינוּ פֶּטוּר בְּעֵבְדִים וְקַרְקָעוֹת וְשִׁטְרוֹת אֲלֵא מִדִּין גְּנֹבָה כּו' אֲבָל אִם פֶּשַׁע בָּהּ חֲזִיב לְשֵׁלֵם שְׂפָל הַפּוֹשֵׁעַ מִזִּיק וְאִין הַפְּרִשׁ בֵּין דִּין מִזִּיק קַרְקָע לְדִין הַמִּזִּיק מִטְלָטְלִין וְדִין אֲמַת הוּא זֶה לְמַבְיָנִים וְכֵן רְאוּנִי לְדוֹן עַכ"ל צָרִיף לְפָרֵשׁ דִּמ"ש דְּבִפְשַׁע בְּשִׁטְרוֹת חֲזִיב לְשֵׁלֵם הֵינּוּ בְּמֵאֲמִינוּ א"נ שֶׁהַדָּבָר יְדוּעַ שְׂאֲבָדָה לְמַלְוָה בְּאַבְדַּת הַשְּׁטָר וְכִף הַבֵּין הַטּוֹר מִדַּעַת הַרְמַב"ם דס"ל בְּשִׁטְרוֹת הֵיכָא דְפֶשַׁע בָּהֶם וְנִאָבְדוּ דְחֲזִיב לְשֵׁלֵם כִּמ"ש בְּסוּף סִי' ס"ו וְסִי' צ"ה וְסִי' ש"א: וְא"כ גִּרְאָה דס"ל דְּהָא דְכָתַב רַמְב"ם פ"ה דְּטוֹעֵן שְׂאֲפִי פֶשַׁע בּוֹ וְאָבַד פֶּטוּר דָּאִין זֶה אֲלֵא בְּאִינוּ מֵאֲמִינוּ כְּמוֹ שֶׁיִּישׁוּב ה' הַמַּגִּיד אִי נָמִי אֶפְשָׁר דְּלֵא הֵיזָה פְּתוּב כִּף לְפָנָיו בְּסִפְרֵי הַרְמַב"ם פ"ה דְּטוֹעֵן וְכֵן גִּרְאָה מִמָּה שֶׁהֶעֱתִיק דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּסִי' צ"ה סֵעִי ט' וְלֵא פְּתוּב בָּהֶם הָא שְׂאֲפִי פֶשַׁע בּוֹ וְאָבַד פֶּטוּר: גַּם מִדְּבָרֵי הַר' יְרוּחִם סוּף נְתִיב גִּרְאָה שְׂלֵא נְתִיבִישׁבוּ לוֹ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּיִישׁוּבוֹ שֶׁל ה' הַמַּגִּיד שֶׁהָרִי כָּתַב אִף אֲמַנֵם הַרְמַב"ם בְּלִבָּל דַּעֲתִי כִי מְצֵאֲתִי בְּמָקוֹ' אֶחָד שֶׁכָּתַב פֶּטוּר וּבְמָקוֹם אַחֵר כָּתַב כִּי הַפּוֹשֵׁעַ וְהַמִּזִּיק בְּיָדָיו דִּין אֶחָד לָהֶם וְז"ל כּו' עַד וְלֵא יִכְלַתִּי לְהַבִּין דְּבָרָיו זוּלַתִּי אִם יֵשׁ טְעוֹת בְּסִפְרֵים אֲבָל פְּתוּב בְּשִׁמּוֹ שֶׁחֲזִיב אִם פֶּשַׁע בָּהֶם עַכ"ל: גִּרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ שְׂאֵם יֵשׁ טְעוֹת הוּא בִּמ"ש פ"ה מְטוֹעֵן שְׂאֲפִי פֶשַׁע בּוֹ וְאָבַד פֶּטוּר שֶׁהָרִי פְּתוּב בְּשִׁמּוֹ שֶׁחֲזִיב אִם פֶּשַׁע בָּהֶם וּמ"מ גִּרְאָה דְלַעֲנֵן דִּינָא לֵא נִפְקָא לָן מִיְנִיחָה מִיָּדִי שְׂאֲפִי אֵת"ל דִּט"ס הוּא מ"ש שְׂאֲפִי פֶשַׁע בּוֹ וְאָבַד פֶּטוּר בַּע"כ צָרִיף לֹאמֹר דְּלֵא מְחִיב הַרְמַב"ם בְּפֶשַׁע בְּשִׁטְרוֹת אֵא"כ מֵאֲמִינוּ אוֹ שֶׁהוּא יְדוּעַ שְׂאֲבָדוֹ לוֹ הַדִּינָרִין בְּאַבְדַּת הַשְּׁטָר דֵּאל"כ הֵלֵא אִפִּי בְּשׁוֹרֶף שִׁטְרוֹתָיו לֵא מְחִיב לְשֵׁלֵם אֵא"כ מֵאֲמִינוּ כ"ש בְּפֶשַׁע בּוֹ וְנִאָבַד: וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי זֶה דְּבִטּוֹעֵן לְהַד"מ אִף עַפ"י שְׁזָה טוֹעֵנוּ בְּרִי שְׁטָר מְסֻרְתִי לָהּ אִמְאִי חֲזִיב הֵיכָא הֵלֵא אֶפִּילוֹ אִם יוֹדָה שְׁמִסֵּר לוֹ שְׁטָר זֶה אֲלֵא שְׂאֲבַד לֵא יִתְחַזֵּיק לֵא מְמוֹן וְלֵא שְׁבוּעָה כִּינּוּ שְׂאִינוּ מֵאֲמִינוּ א"כ אִף אִם כִּפֵּר בָּהּ אִינוּ מְחִיב לְשׁוּבָה וְצ"ל דס"ל לְהַרְמַב"ם דְּהָךְ טַעֲנָה שְׁטַעֲנוּ שְׁטָר מְסֻרְתִי לָהּ וּמְסַתְמָא הוּא בְּיָדָהּ אִם יוֹדָה בָּהּ שֶׁהוּא בְּיָדוֹ פְּשִׁיטָא שְׁמַתְחִיב לוֹ מְמוֹן שֶׁהָרִי כִּינּוּ שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ חֲזִיב לְהַחְזִיר לוֹ אֵת שְׁלוֹ אֲלֵא דְמַצִּי לְמִפְטָר בְּטַעֲנָה שְׂאֲבַד מִמֶּנּוּ דְּפֶטוּר אִף מְשִׁבּוּעָה וְא"ה בְּטוֹעֵן לְהַד"מ חֲזִיב לְשׁוּבָה דס"ל לְהַרְמַב"ם דָּאִין אוֹמְרִים מְגוֹ לְפֶטוּר מְשִׁבּוּעָה כִּמ"ש לְהַדָּא בַּפ"ט מֵהִלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתְפִין וּמְבִיאֵי הַטּוֹר בְּסִי' צ"ג אֲלֵא דֵא"כ קִשָּׁה דְּבִטְעֵנוּ אֲמַת מְסֻרְתִי לִי וְאָבַד אִמְאִי פֶטוּר אִף מְשִׁבּוּעַת הֵיכָא הֵלֵא זֶה טוֹעֵנוּ שְׁטָר מְסֻרְתִי לָהּ וּמְסַתְמָא הוּא בְּרִשׁוֹתָהּ וְאִם יוֹדָה בָּהּ חֲזִיב לְהַחְזִיר לוֹ שְׁטָרוֹ א"כ אִף עַכְשָׁיו שְׁטוֹעֵן אָבַד מִמֶּנִּי יִשְׁבַּע שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכִמוֹ שֶׁהִשִּׁיב עָלָיו הַרְאָב"ד דִּמ"ש הַטּוֹר דְּהֵינּוּ טַעֲמָא דְּכִינּוּ דְּפֶטוּר מְעִיקֵר הַשְּׁבוּעָה פֶּטוּר נָמִי מְשַׁאֵר הַשְּׁבוּעוֹת אִין זֶה טַעֵם אֲלֵא שְׂאִינוּ חֲזִיב לִישְׁבַּע פְּעִין דְּאוֹרֵיטָא שֶׁהִיא תַּקְנֹת חֲכָמִים אֲבָל תַּקְנֵת הֵיכָא שֶׁהִיא לְכָל הַטְּעָנוֹת כִּי הֵיכָא דְּבִטְעָנוֹת.

לְהַד"מ דְּפֶטוּר ג"כ מְפָל הַשְּׁבוּעוֹת וְא"ה חֲזִיב לִישְׁבַּע הֵיכָא ה"נ בְּטַעֲנַת אֲמַת מְסֻרְתוֹ לִי וְאָבַד דְּמֵאִי שְׂנָא וְה' הַמַּגִּיד כָּתַב ז"ל שְׁמָה שְׁפִטוֹר. אִף מְהִיכָא הוּא מְפָנִי שְׂאִין הַתּוֹבַע יְכוּל לְטַעֲנוֹן טַעֲנַת בְּרִי שְׂאִינוּ נִאָבַד וְאִין נִשְׁפָּעִין הֵיכָא עַל טַעֲנַת שְׂנָא עַכ"ל וַיֵּשׁ לְתַמְנוּהָ הֵלֵא אִפִּי אֵת"ל שְׂאֲבַד הֵלֵא זֶה טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִי שֶׁהַשְּׁטָר הֵיזָה מְקוּנִים וְנִאָבְדוֹ לוֹ הַדִּינָרִין בְּאַבְדַּת הַשְּׁטָר וְא"כ אִין הַנְּתַבַּע יְכוּל לְפֶטוּר מִמֶּנּוּ אֲלֵא בְּטַעֲנָה שְׂאֲבָדוֹ בְּאוֹנֵס וְכִינּוּ שְׂכּוֹן חֲזִיב הַנְּתַבַּע לִישְׁבַּע שְׂלֵא נִאָבַד ע"י פְּשִׁיעוֹתוֹ דְּבִטְעָנוֹת פְּשִׁיעָה וְנִדְאִי חֲזִיב לִישְׁבַּע אִף

ע"י שְׁמָא דאע"ג דאין נְשַׁבְעִי עֲלֵיהֶן מִן הַתּוֹרָה מ"מ שְׁבוּעוֹת הִיָּסֵת חַיִּיב לִישָׁבַע שְׁלֹא פִשַׁע אַעפ"י שְׁאִינוּ טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִי וְכַעֲיֵן שְׁבוּעָה דְאִוְרֵיָתָא: וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּגַם בְּטַעֲנוֹת לַהֲד"מ אַמְאִי יִשָּׁבַע שְׁאֵף לְדַבְרֵי הַתּוֹבָע שְׁמֹסֵר לוֹ שְׁטֵר זֶה פִּינֵן שְׁלֹא נוֹדַע שְׁהַשְׁטֵר הִיָּה מְקוּיָיִם וְשֶׁאֲבָדוּ לוֹ הַדִּינָרִים בְּאַבְדַּת הַשְׁטֵר וְשֶׁהִי' בּוֹ פֶּה וְכֹף דִּינָרִים א"כ אֲנִי סִהְדִי שְׁאִין הַנְּתַבָּע יוֹדַע בְּנוֹדָאִי שְׁהוּא חַיִּיב לוֹ בְּכֻלּוֹם שְׁהִרִי הוּא אוֹמֵר לַהֲד"מ וַא"כ בְּלִי סֶפֶק אִינוּ יוֹדַע מִזֶּה הַשְׁטֵר פֶּלַע עֵיקָר שְׁיִתְחַיִּיב לַתּוֹבָע ע"י הַשְׁטֵר זֶה שְׁהִרִי הֶרְמַב"ם בַּפ"י מַה' שְׁלוּחִין פֶּתַב וַז"ל טַעֲנֵן רְאוּבֵן שְׁשִׁמְעוֹן יָדַע בְּנוֹדָאִי בְּפִתְחָת זֹו שְׁפִתְחוּ כו' וְהַטּוֹר הִבִּיאוּ בְּסִי' צ"ג אֶלְמָא דְאִין שְׁמַעוֹן חַיִּיב שְׁבוּעָה אַא"כ טַעֲנֵן רְאוּבֵן אַתָּה יוֹדַע בְּנוֹדָאִי וְלֹא סָגִי בְּמַה שְׁהוּא טַעֲנֵנוּ וְנוֹדָאִי אֶלְמָא דְבְּנוֹדַע לְרְאוּבֵן שְׁשִׁמְעוֹן אִינוּ יוֹדַע שְׁהוּא חַיִּיב לוֹ בְּכֻלּוֹם אַעפ"י שְׁלִפִי טַעֲנַת רְאוּבֵן הוּא בְּרִי אֶצְלוֹ שְׁחַיִּיב לוֹ א"ה אִין שְׁמַעוֹן חַיִּיב שְׁבוּעָה מַכ"ש נ"ד דְּגַם אֲנִי סִהְדִי שְׁאִין שְׁמַעוֹן יוֹדַע שְׁהוּא חַיִּיב לוֹ כְּלוּם מִפְּחֵ אוֹתוֹ הַשְׁטֵר שְׁטַעֲנֵן עֲלֵיו שְׁמֹסֵרוּ לוֹ שְׁהִרִי אַפִּי' וְנוֹדָאִי מֹסֵרוּ לוֹ הֵלֵא אִינְנוּ בְּיָדוֹ וְאִינוּ מֵאֲמִינוּ שְׁנֹאֲבָדוּ לוֹ הַדִּינָרִים בְּאַבְדַּת הַשְׁטֵר א"כ אִינוּ בְּדִין שְׁחַיִּיב הַנְּתַבָּע לִישָׁבַע פֶּלַע עֵיקָר אַף בְּטוֹעֵן לַהֲד"מ וְאִיף שִׁיְהִי' דַּעַת הֶרְמַב"ם וְסִבְרָתוֹ לְחַלְקֵ בֵּין טַעֲנַת לַהֲד"מ לְטַעֲנַת אֶמֶת מִסְרָתוֹ לִי וְאֲבָד מ"מ לְפִי דַּעַת רַב אֶלְפִּס וְהֵרָא"ש דְּאֶפִּילוּ פִשַׁע בְּשְׁטֵר וְנִאָבַד דְּפִטוֹר מְלִשְׁלָם א"כ פִּשִׁטָּא הִיא דְּבִטּוֹעֵן אֶמֶת מִסְרָתוֹ לִי וְאֲבָד אִין פֶּאֵן שְׁבוּעָה שְׁהִרִי אַפִּי' פִּשַׁע בּוֹ וְאֲבָד וְאֶפִּילוּ מֵאֲמִינוּ שְׁאֲבָדוּ לוֹ בְּאַבְדַּת הַשְׁטֵר נְמִי פִטוֹר מְלִשְׁלָם וְאֵע"ג דְּבַהֲפִסִּדוֹ בְּיָדִים חַיִּיב לְשַׁלֵּם כְּדִין מִזִּיק דְּבִשְׁוֹרְף שְׁטֵרוֹ' שֶׁל חֲבִירוֹ לַכ"ע חַיִּיב לְשַׁלֵּם מ"מ זֶה אִינוּ חֲשָׁדוֹ בְּכֹף שְׁהִרִי לֹא טַעֲנֵן עֲלֵיו אֶלֵא שְׁטֵר מִסְרָתִי לֵךְ כו' הַשִּׁיבֵהוּ לְיָדִי וּמֵאַחַר שְׁבִטְעַנַת אֶמֶת מִסְרָתִי לִי וְאֲבָד פִטוֹר מְשִׁבּוּעָה אַף בְּטַעֲנַת לַהֲד"מ נְמִי אִיכָא לְמִימַר דְּפִטוֹר מְשִׁבּוּעָה וְה"ט דְּאָף לְפִי דְּבִרֵי הַתּוֹבָע שְׁמֹסֵרוּ לוֹ מ"מ פִּינֵן שְׁטוֹעֵן לַהֲד"מ א"כ אִינְנוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכִינֵן שְׁאִינוּ בְּיָדוֹ וּבְרִשׁוֹתוֹ א"כ לֹא נִתְחַיִּיב לוֹ בְּכֻלּוֹם אֶפִּילוּ הִיָּה כֹף שְׁמֹסֵרוֹ לוֹ וּפִשַׁע בּוֹ וְנִאָבַד: וְזֶהוּ טַעַם מְקַצָּת רַבּוּתִיו שֶׁל הֵרִיטְב"א שְׁפִתַב בְּתִשׁוּבָה דְּפוֹטְרִים שְׁטֵרוֹת מְכָל שְׁבוּעָה כְּמוֹ שְׁהַעֲתִיק ב"י בְּסוּף סִי' ס"ו ע"ש:.

וְנִרְאָה שְׁעַל זֶה סִמְךָ הָרַב בְּפִסְקֵיו בַּש"ע שְׁפִסְקֵ תַחֲלָה סְעִיף מ' כְּסִבְרַת רַב אֶלְפִּס וְהֵרָא"ש דְּבִשְׁטֵרוֹת אֶפִּילוּ פִשַׁע בְּהֵן וְנִאָבַד פִטוֹר מְלִשְׁלָם וְאַח"כ פִּסְקֵ ס' צ"ד סְעִיף ד' בְּתוֹבְעוֹ שְׁטֵר מִסְרָתִי לֵךְ וְזֶה טוֹעֵן לַהֲד"מ אוֹ אֶמֶת מִסְרָתוֹ לִי וְאֲבָד פִטוֹר מְלִישָׁבַע אַף מְשִׁבּוּעַת הִיָּסֵת דְּאֶפִּי' פִשַׁע בְּהֵם וְנִאָבַד פִטוֹר מְלִשְׁלָם וְהִיָּינוּ מְטַעֲמָא דְּפְרִיָשִׁית וַעפ"י מְקַצָּת רַבּוּתִיו שֶׁל הֵרִיטְב"א בְּתִשׁוּבָה וּלְפִי דַּעַתוֹ צ"ל דַּמ"ש תַּחֲלָה בַּש"ע דְּנִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן הִיָּסֵת אַף בְּשְׁטֵרוֹת לֹא קָאִי אֲשִׁבּוּעַת שׁוּמְרִים אֶלֵא אַמּוּדָה מְקַצָּת א"נ כּוֹפֵר הַכֹּל וְהַעֲדָאָת ע"א א"נ אַף אֲשִׁבּוּעוֹת שׁוּמְרִים וּבְטוֹעֵנוּ אַתָּה שְׁרַפְתּוּ אוֹ קִרְעָתוּ לְשִׁטְרֵי דְּבָזוּ וְנוֹדָאִי חַיִּיב הִיָּסֵת וְכֹל זֶה פֶּתַב לְפִי דַּעַת הֵרָאשׁוּנִיִּם שְׁהִבִּיאוּ מִדְּבִרֵי הֶרְמַב"ם דְּבִפִּשַׁע בְּשְׁטֵרוֹת וְנִאָבָדוּ חַיִּיב לְשַׁלֵּם וּמְחַלְקִים דְּבִרֵיו דְּזֶה בְּמֵאֲמִינוּ וְזֶה בְּאִין מֵאֲמִינוּ וְהוּא דוֹחֵק גְּדוּל לְפָרֵשׁ כֵּן כְּדְּבִרֵיו: אֲבָל לְפַע"ד שְׁלֹא אָמַר הֶרְמַב"ם בַּפ"ב מְשִׁכִּירוֹת דְּפוֹשָׁע בְּשְׁטֵרוֹת מִזִּיק הוּא אֶלֵא כַּשֵּׁע"י פִּשִׁיעָתוֹ נִפְסַד לְגַמְרֵי דְּזוֹ ה"ל כְּמִזִּיק בְּיָדִים אֲבָל פִּשַׁע בְּהֵ וְנִאָבַד דְּאֶפְשֵׁר שְׁהוּא עֲדִינֵן בְּרִשׁוֹתוֹ בְּאֶחָד מִתִּיבּוּתִיו וְלֹא נִפְסַד אֶלֵא שְׁלֹא יוֹכַל לְמַצְאָנוּ זֶה לֹא הָוִי כְּמִזִּיק בְּיָדִים וּפִטוֹר וּפִשִׁטָּא דְּבִין בַּה' שְׁכִירוֹת וּבִין בַּה' טוֹעֵן כְּנֹלָה מִיָּרִי בְּמֵאֲמִינוּ כְּמוֹ בַּה' הַחֹבֵל וְזֶה שְׁפִתַב בַּה' טוֹעֵן שְׁאֶפִי' פִּשַׁע בְּהֵ וְאֲבָד פִטוֹר כְּמוֹ

שביארנו בה' חובל ר"ל דלשם כתב דבשורף שט"ח של חבירו או מוכר לו שטר וחרו ומחלו דה"ה כמו ששורפו וחיב לשלם אם יודה לו מזיק ששטר מקנינים הי' כו' דמשמע מינה דדוקא בפשע בו ונפסד לגמרי כגון ששורפו או מחלו וכיוצא בזה אבל פשע בו ונאבד פטור דאין זה מזיק אלא גרמא בניזקין ואפילו במאמינו נמי פטור כיון דאינו מזיק ובה' שכירות נמי במאמינו קאמר ודוקא להיכא שפשע ונפסד לגמרי קאמר דהנה מזיק ממש ולפיכך חיב במאמינו: ונמצא לפי זה שגם הרמב"ם סובר כרב אלפס והרא"ש ואין כאן מחלוקות ולפי זה ניקח דעת הרמב"ם דמחלק בין טענת להד"מ לטענת אמת מסרתו לי ואבד דבטענת אבד אפילו במאמינו פטור משבועה כיון שאפילו פשע בו ואבד פטור מלשלם אפילו במאמינו אבל בטענת להד"מ אפי' אין מאמינו א"ה כיון שזה טוען ודאי שע"י השטר יוציא דינריו ובלא שטר יאבדו לו והנתבע אינו יודע זה אלא שטוען להד"מ חיב לישיבע היסת ובזו לא נחלק הראב"ד וכך נ"ל עיקר להשביעו היסת בטוען להד"מ דלא כמו שפסק הרב בש"ע אלא כדברי הרמב"ם המפורשים ולא נחלק עליהם שום אדם בפ"י זולתי מקצת רבותיו של הריטב"א והנה אנחנו רואין מדהביא הטור דבריו אלמא דהכי ס"ל והכי נקטינן הנלפע"ד פתבתי וחתמתי את שמי מני הקטן יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה בהנדש שבט שפ"ד לפ"ק: שא"ל סז שט"ח שקורין ממרני משמעותה בזה הלשון שט"ח שמעבר לדרך על ארבעים זהו' פו' קרן ורינוח א"ה ארבעה זהו' פו' נעשה גדולים פ"ו ע"א היתר פתקנת חז"ל ומשך השותפי' יהא עד יום א' בר"ח טבת ש"פ לפ"ק עכ"ל: וטענת המקבל דאין כאן אלא עשרים זהו' קרן בתחילת הניתנה ואח"כ הוסיף בסוף כל זמן וזמן עד שזקה הקרן לארבעים זהו' כ"ב גם טען שלא הרויח פלוס וע"ז ישבע פדת וכדין והנותן מכחישו וטוען שהקרן הוא ארבעים זהו' כמפורש בממרמי ועסק זה נעשה כמנהג שטרי עסקא במלכות זה: תשובה דין זה מפורש בי"ד סוף סי' קס"ט ע"ש הרא"ש בתשובה וכו"ה במרדכי פ' השולח באריכות דהמלוה נאמן בלא שבועה לומר לא לקחתי רבית אלא בהיתר לקחתי מה שלקחתי משום דדמי להא דאמר גבי פרוזבול נאמן לומר פרוזבול היה לי ואבד דלא שביק היתרא ואכל איסורא מיהו נראה דדוקא פשהלנה בא להוציא מיד המלוה מה שכבר קיבל מידו וה"ה פשיש משכון בי"ד המלוה אבל פשהלנה מוחזק אין המלוה יכול להוציא מידו אפילו בשבועה: מיהו בנ"ד דאיכא שטר בי"ד הנותן צ"ע אם דינו כמשכון והרב ב"י כתב לשם דבשטר או משכון נאמן המלוה בלא שבועה ולפ"ז צריך לפרש דמה שנתבאר בח"מ סי' פ"ב דבשטר נשבע המלוה היסת והיא דעת הרמב"ם בשם רבותיו ה"ם מייירי בטוען להד"ם אבל בטוען שהלנוהו בהיתר אפילו בשטר א"צ לישיבע וכ"כ ב"י בי"ד לשם ע"ש הרשב"א דמחלק בין טוען להד"מ לטוען שהלנוהו בהיתר וכ"כ עוד ב"י בח"מ בסי' ע"ה ע"ש תלמידי הרשב"א ומדברי רמ"א בהגהותיו בי"ד נראה שחולק וס"ל דבשטר לעולם צריך המלוה לישיבע אף בטוען שהלנוהו בהיתר וצ"ל דס"ל דהיא דח"מ שכתב בסתם דהמלוה ישבע משמעו אפי' בטוען דהלנוהו בהיתר נמי צריך לישיבע מדלא חילק ואין השטר כמו משכון דקי"ל כב"ה דשטר העומד לגבות לאו כגבוי' דמי וכן נראה עיקר: ואעפ"י דמדברי מהרי"ו בתשובה סי' ל"ז משמע דהבין מדברי המרדכי פ' השולח דנאמן המלוה בלא שבועה אפי' להוציא ולומר דע"י גוי הלוייתי בהיתר ובע"כ צריך אנו לפרש דבריו בפשיש שטר בי"ד המלוה דבמלוה ע"פ אין מקום בעולם להורות דנאמן להוציא

אפילו בשבועה כ"ש שלא בשבועה מ"מ אנו תפסינו עיקר דבשטר אין המלנה נאמן לומר בהיתר הלנותי אלא בשבועה וביחוד בדורות הללו שמקילין טובא באיסור ריבית יש להחמיר שלא להגבות השטר בלא שבועה: מיהו כל זה אינו אלא פשפתיב פך וכך סתם אבל בנ"ד פינו שמפונש ארבעים זהו קרו ורינח ארבעה זהובים ועשרה גדולים עצ"ה פתקנת חז"ל הנה נראה דיש להגבותו בלא שבועה דאפילו הי טענת המקבל אמת שהקרו הי מתחילה עשרים זהו מ"מ מאחר שבכל פעם ופעם בהגיע זמן הפרעון קרו ורינח אז הודה המקבל שפך וכך עלה הרינח וחסר ועשה שותפי עמו וכתב לו שטר חדש אין לנו אלא.

הודאות פיו ואעפ"י שעכשיו טען המקבל שלא הי פן האמת פאשר הודה מתחילה יכול הנותן לומר לדבריה הראשונים אני מאמין וכמ"ש הרא"ש בתשובה הביאו הי"ד לשם אמשפון שהשפין בתזקה שהוא של עובדי כוכבים ומזלות ואחר פך אומר אינו אמת אלא שלי הוא וכו' מיהו כל זה אינו אלא פשהשטר מקנייים או יכול לקנימו אבל באינו מקנייים ואינו יכול לקנימו אז המקבל נאמן במגו דמזוניף בכל מה שטוען שלא הנה הקרו מתחילה פי אם עשרים זהו פו' ושלל הרויח בהן פלום מעולם ויתן לו עכ"פ עשרים זהובים ואינו נאמן אפילו בשבועה לומר שהפסיד גם הקרו אלא בעדים פשרים ואע"ג דלבעל העיטור היכא דקבל ממנו מעות להתעסק בהם ונותן לו רינח בכל שנה ושנה והודה שנתן לו לשם רינח אפילו ליכא שטרא אלא האמין לו בע"פ לא מצי טוען לא הנה שםרינח מ"מ הראב"ד חלוק עליו כמ"ש הטור סוף סי' פ"א בח"מ והש"ע לשם פתיב שגני הדיעות ולא הכריעו הלכך מספק אין להוציא ממון בפלוגתא דרבנותא: אבל פשהשטר מקנייים או יכול לקנימו אזי לאחר שיתקנייים השטר יפרע לו ארבעים זהובים פו' קרו בלא שבועה ועל הרינח ישבע המקבל שלא הרויח פלום: ואם יש ע"א המסייעו ללנה אזי אם אין השטר מקנייים פטור הלנה ואפילו שבועה א"צ וכמו שפסק מהר"מ במרדכי רפ"ק דמצייעא והכי נהוג ודלא כהר"מ בח"מ בסי'.

מ"ו ובעל התרומות בסי' פ"ד אבל אם השטר מקנייים אז ישבע המלנה ש"ד להכחיש העד ואפילו יש למלנה ג"כ ע"א המסייעו אינו נפטר מן השבועה והה שבועה דרבנן היא דהא נשבע ונוטל ומ"מ אי משלם ליה באפי סהדי וחוזר ותובעו על הפרעון הראשון מביאו לידי ש"ד ובאבן העזר בסי' צ"ו מבואר זה להדיא הנראה לפע"ד פתיבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן יואל: שאלה סח משפנתא בפית התחתון ומכר הלנה בית העליון לאחר אם יכול המלנה להוציא מיד הלוקח: תשובה הח"מ פתיב אשדה הסמוכה למשפנתא שנמכר ונ"ל אבל אם אין לנה חפץ לקנותה, ודאי לא גרע פח המלנה בה מפח שאר מצרנים ואם קדם וקנה זכה וכ"כ הר"י אברצלוני עכ"ל ולכאורה לא הנה צריך לומר פלל ואם קדם וקנה זכה אלא בע"כ דתחילה פתיב דלא גרע פח המלנה בה מפח שאר מצרנים דכי היכא דהמצרן מוציא מיד הלוקח ה"נ המלנה מוציא מיד הלוקח ואחר פך הוסיף ואמר דאם קדם וקנה זכה אף פנגד המצרן שאין המצרן יכול להוציא מידו וכך מבואר מדברי ב"י שפתיב ע"ז דהרמב"ם חולק בפניהן וס"ל דאין המלנה מוציא מיד הלוקח וגם אם קדם המלנה וקנה המצרן מוציא מידו ולפ"ז מ"ש הרב בהגהותיו ש"ע וי"א דמלנה דין המצרן וכן נראה עיקר עכ"ל היינו לומר דלכל דבר יש לו דין מצרן דאם קנאו אחר המלנה מוציא מידו ואם קדם המלנה וקנה אין המצרן מוציא מידו והיינו כח"מ ומ"ש בח"מ

תחילה דהרא"ש פתב פדברי הרמב"ם אין דעתו לומר שפתב פדבריו בשדה הנמפר סמוך למשפנתא דהמצרן מוציא מיד המלנה והמלנה אין מוציא מיד הלוקח שהרי מבואר דלא נתפגין הח"מ לזה כי לא בא לשם לבאר דין משפנתא אלא לבאר דין דהיכא דטען הלוקח פד נכה והמצרן טען לא כי אלא פד נכה על מי להביא ראיה ונהביא דברי הרמב"ם שפתב לגבי מס ומשפנתא ושכירות שעל המצרן להביא ראיה ושהרמ"ה חולק וס"ל שעל הלוקח להביא ראיה ושהרא"ש פתב פדברי הרמב"ם והוא שהרא"ש פסק ג"כ שעל המצרן להביא ראיה כי הלוקח הוא שנקרא מוחזק כמ"ש להדיא אצל זבין במאה ושנה מאתו ומביאו ב"י בסעיף י"ד וע"ש אבל בדין משפנתא אם למלנה דין מצרן להוציא מיד הלוקח או שיוציא המצרן מיד המלנה בזה לא דיבר הרא"ש כל עיקר לא בפסקיו ולא בתשובותיו ולכן בסי' צ' וצ"א לא הזכיר בח"מ דעת הרא"ש בזה כל עיקר כי אם מה שנגרעה לו ושכ"כ הר"י אברצלוני וסובר הרב בהג"ה שפן עיקר דהמלנה מוציא מיד הלוקח וכן אין המצרן מוציא מיד המלנה והיא ג"כ דעת הרשב"א וכמ"ש ב"י בשם ה"ה ע"ש: ומיהו צ"ע במ"ש הרב בהג"ה דפסק בנ"י דמהלנה על הבית ולא הלנה על המרתף שתחתיו אין לו שייכות במרתף ואם קנה המרתף המצרן מסלקו עכ"ל ולכאורה משמע דאין חילוק בין מרתף שתחת הבית לשדה הסמוכה למשכונה או בית עליון ותחתון והכי משמע בנ"י גופי' דכתב להדיא ונ"ל ותחת הבית יש מרתף או בית שאינו ממושפן אינו יכול לעכב על בעליו למוכרה למי שירצה וכו' וא"כ קשה דנגראה שפסקו במרתף הוא סותר מה שפסק בשדה הסמוכה למשפנתא דהעיקר דיש למלנה דין מצרן ואין לפרש דס"ל להרב דלגבי משפנת יש לחלק בדד"מ בין בתים לשדות שהרי בנ"י פתב להדיא האי דינא דבית ומרתף למאן דאית לי' דד"מ לגבי בתים ע"ש ונגראה לפע"ד דס"ל להרב בהגהותיו דכי היכא דבשדה הסמוכה למשפנתא המלנה מוציא מיד הלוקח וכן אין המצרן מוציא מיד המלנה ה"ה בשני בתים זה על זה המלנה מוציא מיד הלוקח ואין המצרן מוציא מיד המלנה אלא דמ"מ ראה הרב דברי נ"י בבית ומרתף ולא ראה דבריו בב' בתים זה על זה וה"ט דכיון דחזינו דפסק בח"מ בב' שדות זה אצל זה דלא גרע פח המלנה בה מפת שאר המצרנים וכו' א"כ לדין דס"ל דבבתים נמי אית בהו דד"מ אף בב' בתים זה אצל זה או זה תחת זה לא גרע פח המלנה בה מפת שאר המצרנים כו' וכדין ב' שדות דמאי שנא זה או זה לדין: אבל בית ומרתף כיון דאין תשמיש של בית תשמישו של מרתף אין למלנה שום שייכות ושום זכות במרתף וגרע פח המלנה בה מפת המצרן זה נ"ל בדעת הרב בהגהותיו ולכן לא העתיק לשון הנ"י בתבניתם כי הנ"י פתב ותחת הבית יש מרתף או בית כו' והרב ז"ל לא פתב אלא מרתף לחודי' אלמא להדיא דלא ראה דברי נ"י אלא לגבי בית ומרתף והשתא התבאר שאילתינו דיוכל המלנה להוציא מיד הלוקח הבית העליון שקנה הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: סט בדין משפיר בית שמכרו לאחר אם השוכר מוציא מיד הלוקח: תשובה נראה דל"מ להפוסקים במשפנתא דאם מכרה הממשכן לאחר דאין המלנה מוציא מידו דפשיטא דה"ה דאין השוכר מוציא מידו והטעם דליכא הכא משום ועשית הישר והטוב דלא תטריח על המלנה ועל השוכר להיות נכסין חלוקין שהרי לא זכה המלנה והשוכר בגוף השדה והבית כיון שלא נכנס במקום אלא בתורת הלואה או שכירות ובכלות זמנו הוא עומד להסתלק ממנה והוי דומיא דמרי בתי לא מעכב אמרי ארעא דכתב האלפסי

דקמפּרשי רבּנו דהיינו דווקא פּשאין לבעה"ב חלק בגוף הקרקע פּגון שְקנה ממונו לבנות בקרקע שְלו עד זמן ידוע או לכל זמן שיעמוד הבית ולא יפול הלפּה פּינון שאין לו חלק בקרקע אלא עד זמן שקצב אם מכר בעל הקרקע קרקעו לאחר זכה הלוקח ואין בעל הבנו מסלק אותו לפי שהוא אינו חשוב שפּנו ומצּרן לגבי ממכר עולם מאחר דלכשיגיעו שפּנו עומד להסתלק ממנה וכן המלנה והשוכר אין לו חלק בגוף הקרקע דבכלות הזמן שקצב עומד להסתלק ממנה ולפיכּה אין לו שום זכות בבית הנמכר: וכן מבואר בדברי הרמב"ם והסמ"ג שפּתבו וז"ל לפיכּה אם טען הלוקח ואמר גזלו אתה לשדה זו או אריס אתה לשדה זו או שוכר או ממשפּן צריך בעל המצּר להביא ראיה שהוא בעל המצּר ושהקרקע זו בחזקתו עכ"ל הרי לה מבואר דבשוכר או ממשפּן אין לו זכות להוציא מיד הלוקח: ואין לחלק דווקא בבית הנמכר אצל בית המתמשפּן והנשפּר התם הוא דאין יכול להוציא מיד הלוקח אכל בנמכר הבית שהוא דר בו בשכירתו יכול להוציא דהא פשיטא דלפי הטעם דעומד להסתלק ממנה לכשיגיעו שפּנו אין בזה משום ועשיית הישּר והטוב דומיא דמרי בתי לא מעכּב אמרי ארעא דמייגרי בכה"ג פּדפּרין לפי זה ונדאי אין חילוק אלא אף לאותן פוסקים דבמשפּנתא אם מכרה המשפּן לאחר יכול המלנה להוציא מידו ונאפי' לקחה מצּרן וכמו שהוא במרדכי פּרק המקבל וז"ל מיהו אם קדם המצּרן וקנה או אפי' אדם אחר אין המלנה יכול להוציא מידו ולא נהירא אלא כמו שקבלתי מהר"ר יהודא ממגצא דשכונה גבי' עדיף מקולהו ויוציא מידו ורבינו שמחה מצּרין שפּתהא ממשפּנת בינו שנה אחת כו' ואינו רואה דבכּרו וכו' ועוד פּתב לשם חשובות מור"ם דפסק במשפּנתא דהמלנה מוציא מיד הלוקח היכּא דדר בו המלנה ולא הנה מצּי הלנה מסלק ליה בגו שפּתא ע"ש ואחריהם נמשך הרב בהגהות ש"ע שפּה נ"ל לדון ולהורות דהמלנה מוציא מיד הלוקח אפילו הנה הלוקח מצּרן מ"מ בשוכר נלפע"ד פּינון דלא אשפּסן דקאמרי בהדיא דמוציא מיד הלוקח אינו יכול להוציא: ותו דמשמע מדברייהם דדוקא משפּנתא ומטעמא דכתב הר"י ממגצא להדיא מדקאמר בגמרא בפ' איזהו נשך מאי משפּנתא דשכונה גבי' נ"מ לדד"מ אלמא דשכונה גבי' עדיף מקולהו הילכּה מוציא מיד הלוקח אפי' הוא מצּרן אכל שוכר לאו שכונה גבי' מיקרא ואינו מוציא מיד הלוקח ולא קשה על זה ממה שפי' ה' המגיד אמ"ש הרמב"ם השכירות אין בו משום דין בן המצּר שלמדו בק"ו ממשפּנה אלמא דס"ל דשכירות עדיף טפי ממשפּנתא דנראה ברור לפע"ד דהרמב"ם לא איירי אלא בשוכר שקנה הבית שהוא דר בו והק"ו הוא בדרך זה ומה משפּנה דאע"ג דבעינן שיהא דר בה המלנה פּדכתב במרדכי ע"ש מהר"ם בתשובה מ"מ אינו קנויה לו וא"ה אם קדם וקנה זכה שכירות שגם היא עוד קנויה לו דשכירות ליומין ממכר הוא לא כ"ש שאם קדם וקנה פּולה לאחר שפּכר קנויה לו במקצת דזכה בה מק"ו זו היא דעת ה' המגיד בק"ו שְלו והיא דעת מוהר"ם ע"פ הירושלמי שהביא הרא"ש סוף פ' השואל דמי שהשפּין ביתא במשפּנתא דסורין או פּל ימיו פּה וכו' לשנה כ"ז שלא יפּדנה ורצה למכרה יצא המלנה מיד אכל משפּיר בית לשנה וצריך למכרה צריך להניח לשוכר בבית עד שישלם מנו דשכירות לזמן קצוב פּמכר דמי הרי מבואר דשכירות עדיף ממשפּנה לענין זה שאינו יוצא מבית הנשפּר תוף זמנו מטעמא דשכירות ליומין ממכר הוא משא"כ במשפּנה אכל היכּא שנמכר הבית לאחר עדיף טפי משפּנתא משוכר דבמשפּנתא דשכונה גבי' מוציא מיד הלוקח אפי' הוא מצּרן אכל שוכר אע"ג

דשכירות ליומין ממפר הוא: מ"מ פיון דלאחר פלות זמנו הוא עומד להסתלק ממנה ולא
שכונה גבי אינו מוציא מיד הלוקח אפי' אינו מצרן ולא שינה הכא ק"ו דלעיל במקרה
לאחר זהו מה שנראה לפע"ד ואפשר שפך הוא סובר הרב בהגהותיו בש"ע שלא כתב
שנ"ל להורות דמוציא מיד הלוקח אלא במשפנתא ולגבי שוכר לא כתב פלום בסעיף
ס"ג משמע דס"ל דהשוכר אינו יכול להוציא מיד הלוקח אפי' אינו בן המצר וכדפסק ב"י
בש"ע מדלא כתב פנגד פסק זה שום דבר מיהו אפשר לפרש דס"ל דדינא דשוכר פדינא
דמשפנתא וכך פי' מהרו"ך וכן נראה מדבריו בספרו דרכי משה דמתחיל' השיג על מה
שפסק ב"י במשפנתא דאם קדם המצרן אין המלנה יכול לסלקו פדברי הרמב"ן וסייעתו
ועוד פי הלוקח לעולם מוחזק וכו' וכתב הוא ז"ל וז"ל ואין דבריו נראין דמאחר דהמלנה
מוחזק בקרקע שמתת ידו א"כ הקונה מן הלנה צדיקה לראי' ולהוציא הקרקע ועוד דנראה
דיותר יש לסמוך אדברי הרא"ש והמרדכי והטור שפסקו דהמלנה יכול לסלק המצרן
והמה הפוסקי שנתפשטו ברוב ישראל ואין לזוז מדבריהם ואף פי בתראי אנהו ונדעי
טפי בדברי הראשונים ונדעי דלא פהלקתא הם עכ"ל ואח"כ פתב בדין שוכר ולעגנו אם
קדם המצרן וקנה הבית הנשכר אם השוכר יכול לסלקו פתב ב"י דתלוי בפלוגתא
דרבנאות' בדין משפנת' אם המלנה מסלק המצרן וכבר נתבאר לעיל היכא נקטינו עכ"ל
בספר דרכי משה ונראה מדבריו דדינא דשוכר פדינא דמשפנתא והשוכר יכול לסלקו
למצרן וע"ז סמך מהרו"ך שפי' דבריו בש"ע על דרך זה ולא נהירא אלא לפע"ד בש"ע
חזר בו וס"ל כפסק ב"י בשוכר א"ר ספוקי מספקא ליה לגביה שוכר ולכך לא כתב פלום
ואנו סבירא לן לפי עניות דעתי אע"ג דבמשפנתא יכול הוא לסלק למצרן מפל מקום
השוכר אינו יכול צסלקו מטעמא דאמרן וכן פסק מהר"ש לוריא לגבי שוכר ועוד אפי'
את"ל דאין לחלק בין משפנתא לשוכר בשנה דבר מפל מקום פיון שגדולי הראשונים
וגם גדולי האחרונים חולקים בזה אין לנו להוציא מיד הלוקח שהוא נקרא מוחזק כמ"ש
הרמב"ם להדיא וכ"כ פל הפוסקים דלא כהרמ"ה וע"כ הדין עם הלוקח ואין השוכר
יכול להוציא מתחת ידו ומ"ש הרב בספ' ד"מ דהמלנה הוא מוחזק בקרקע שמתת ידו
ולפי דבריו אלה גם השוכר נקרא מוחזק בקרקע שמתת ידו יראה תימה גדולה דאפילו
להרמ"ה דס"ל דהמצרן הוא נקרא מוחזק והלוקח נקרא הוא המוציא מחבירו מפל מקום
במלנה או בשוכר פשיטא דלא נקרא מוחזק פלל דהלא לא נקרא מוחזק בקרקע אא"כ
החזיק בה מעיקרא מדעת בעל הקרקע דא"ל חזק וקני בתורת קנין עולם א"נ מכר לו
שדה והחזיק בפני המוכר שאז החזיק אדעתא דקנין עולם אבל במשכיר קרקע לחבירו
או ממשכן אותה לו הדבר ברור דהחזקה לא היתה אלא אדעתא דקנין שכירות או
למשכון לזמן ידוע ואלו הלוקח הוא שקנה הקרקע בכסף או בשטר או בחליפין מיד
המוכר אדעתא דקנין עולם א"כ אין ספק שהלוקח הוא הנקרא מוחזק בקרקע לגבי משכן
או השוכר אלא דאעפ"כ יש לחלק דבמשפנתא יכול לסלק אפילו למצרן אבל השוכר
אינו יכול לסלק אפילו ללוקח שאינו מצרן ואצ"ל דאינו יכול לסלק למצרן ומטעמא
דאמרן והכי נקטינו הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל: ע במותב
תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתו לקדמנא האחים החבר שלמה וכמר אברהם בני כהר"ר
דוד הפהן והעידו בת"ע בעונש אליו"ע וז"ל בל"א מיר האבני גיזהען דען יהודי פון ק"ק
בעלזא דער דא איז קומן מתעסק מחמת דיא עגונה מר' חנינא בת יוסף הלוי מק"ק בעלזא

דז איך מאן הט זיך איך גיקערט אונט הט גיהיישן מרדכי בר יעקב וכן זיין מיר קומן דער צו דאז דער יהודי האט מיט אונז דהרויז גרעט אונט האט גיזאגט וויא ער האט גידינט אין דער רואטי זעלניר מן השך פטאצקי השך של קאמניץ אונט מן האט זיין קול אויף גבראכט וויא ער האט זיין סוס גשטאלין האט מן זיין גיהנגן: אזו האבן מיר ברידר הנ"ל גרעט מיט דען משרת פון דען פארועשניק בידלאוסקי.

האט ער גיזאגט באות ומופת לפי תנמו דז דער בקורטער האט גדינט בייא זיין זעלנר אין דער ראטי דער היישט סלאוינצקי אונט האט גהיישן אלפסנדר דא האט מן גיהנגין צו עיר סמאטריטש מחמת דז ער האט גשטולין סוסים ער איז זיין איש שחור גיוועזין אונט האט גראי אויגן גיהאט אונט האט גינאמן זיין טמאה בייא דען שר הטרוזאקסקי מן עיר סמאטריטש אונט די טמאה איז נאך בעיר סמאטריטש לעת הזאת עכ"ל האחים אונט איז גיהנגין גיווארין בעת הקיץ איצט זיין יאר עכ"ל הגובה היום ב' ר"ד איך שפ"ד לפ"ק פה לעטיששאב יעקב בר יצחק חיים בן מוהר"ר אליקום מפראג אפרים בהקטן שמעון ז"ל הי"ד במוותב תלתא בית דין פחדא הוינא ואתא לקדמנא כמר ניסן בר יוסף הלוי אח מרת חיינא העגונה והעיד בפנינו בזה הלשון שהוא בכמו ה' שנים או ששה שנים בין איך גיוועזן אין דער אוקריינא אונט בין קומין צו קאפיל בק"ק חואפטאוא דא האט ער מיך גפרעגט וואש טושטו היא דא האב איך אים גיזאגט איך בין חוקר ודורש נאך דעם באקערטר דער האט גהאט מיין שוועסטר דא האט ער גישפראכין אז ער איז נויא לנג גיהאנגין גיווארדין איך האבש פר זיין נודאי גיהוארט ער איז גיהאנגין גיווארדין דא האב איך אים גירעט איך ווער פארין קען דער שונארץ תפלה אונט ווער דיע מזמין זיין צו דען רב דז דא מיר זאלשט דאש עדות זאגן דא האט קאפיל גיענטוורת וואש ווילשטו מיך מזמין זיין איך בין זיין מאן דער דא זיר טרוז איך האבש פאר געשין פון וועמין איך האבש גיהערט: ושוב העיד בפנינו בזה הלשון בחש"מ של סוכות ש"ע דא איז גיקומין צו אונז זיין גאסט שמו ליזר מלובמלא אונט האט זיך אן גדינקט בייא אונז עשן אונט איך דען טיש האט ער גיפרעגט אויף דיא אשה אחותו מרת חיינא ונאו איז איך מאן דא האבן מיר אים גיזאגט ער האט גידינט אין דער אוקריינא אונט האט זיך אןבער גיקערט ער האט גיהיישין מארדוש דא האט דער ליזר גישפראכין מארדוש דער הייבאמס זון פון לאדמר איך האב מיט אים גיגעשין אונט גיטרונקין אין דער בויאדא ווא מן אש ברענט וואל ג' או ד' שביעות ער האט מיר גיזאגט ער איז דער היבאמס זון פון לאדמר ער האט אונז גיקולט ציגן אונט שעפסין אין דער בויאדא דער נאך בין איך קימין קען מעזריטש דא האט מן מיר גיזאגט זאלין מיר דיר ניט זאגן דיען חקר דער מיט דיר איז אין דער בויאדא גיוועזין דער האט זיך אןבער גקערט דער נאך בין איך ווידר קען מעזריטש קומין מיט גוואנט צו פארין האט מען מיר גיזאגט מיר האבן אונזרין ליבן טאג דער הארט אן דען בקערטין מן האט אים גיהאנגן ע"כ העיד כמר ניסן הנ"ל מה ששמע מכמר ליזר הנ"ל נעשה היום ביום א' ט"ז חשוון שע"ב בק"ק בעלזא: נאום אלעזר בלא"א יוסף ז"ל ה"ה איש צבי ונאום יוסף בלא"א הקטן מאיר פ"ץ ז"ל ה"ה ונאום שמואל בר יואל ז"ל: תשובה נראה לפי עניות דעתי ע"פ העדות הנ"ל דאיתתא זו שריא אלא דתחילה נדון על הענין הצליבה ואחר כך נדון על העדות הגוי המסיח לפי תנמו אם העדות מספקת מכל צד ואחר כך נדון במה שהעיד אח העגונה מפי בני ברית במה

ששמעו הם מאחרים: והנה כמה שנוגע בענין הצליבה נראה דאף על גב דבפרק בתרא דיבמות תנו אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מגניד וצ'לוב והסיה אוכלת בו הדבר ברור דמתניתין לא מייירי אלא בצליבה שקושרין שתי ידיו זו על גב זו וצולבין אותו ביזו על העץ וכהיה דמליוה וזבין זבינה זביני וטאבי תלי' לפאפא אפינרא וזבין דפרק ח"ה וכהיה דפרוזבול דקאמר בפרק השולח ותלי ליה עד דאמר הכי דבהני פרש"י דתלי ליה על עץ ואין זה אלא לומר דתלי ליה ביזיו כדפרש"י שם היתה התלו' בצנאר בחבל הלא הוא מת מיד ולא מצי למימר ולא מידי ואין צריך לומר דלא מצי למזבין זביניה ופסוק מלא הוא שרים ביזם נתלו והכי תנו בפרק נגמר הדין.

פיצד תולין אותו משקעים את הקורה בארץ והעץ יוצא ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו ולא תימא דזהו דוקא דין תליה ד"ת לאסר שסקלוהו והומת אבל המלכות תולין אותו בצנאר בחבל וחונקין אותו הא ונדאי לימא שהרי בברייתא בגמרא לשם איתא הכי אלו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואס"פ ממיתין אותו כדרך שהמלכות עושה ת"ל והומת ותלית ממיתין אותו ואס"פ תולין אותו כו' אלמא דהמלכות תולין אותו תחלה ואס"פ ממיתין אותו: ואם היתה התלו' בחבל שבצנאר הלא המיתה והתלו' פאחת היא ומאי נאסר כף ממיתין אותו דקאמר ותו מאי ממיתין אותו דמשמע דזולת שתולין אותו עוד ממיתין אותו ביזים ואם בחבל שבצנאר הלא משנתלה בחבל הוא מת מעצמו ושוב אין צורך להמיתו ביזים אלא הדבר ברור שגם המלכות בימי חכמי התלמוד והמשנה היו תולין אותו בשתי ידיו על העץ ואסר כף ממיתין אותו בדקירת חרב וכידון או ביריות חיצים: וה"נ מוכח מהא דתנן' חזקיה מיום שחרב בית המקדש אעפ"י שבטלו סנהדרין דין ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיל דורסתו מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מפישו מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או ליסטי' באין עליו מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסרוגכי והשתא אי אמרת דהזקיפה שהיו נוהגים בה המלכות בזמן חכמי המשנה והתלמוד היתה נמי בחניקה כדרך שהמלכות עושה בזמנינו לאיזה צורך נקט התנא לגבי חיוב חנק שטובע בנהר או מת בסרוגכי דהנהר לאו חנק ממש נינהו ואמאי לא נקט זקיפה שהוא חנק ממש ועוד מאי קאמר מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות כו' דמשמע דפשוט הוא דבנמסר למלכות אין שם אלא הריגה דומיא דנופל מן הגג כו' וכל הני דקא חשיב דנקיט מילתא דפסיקא ונלא כשהמלכות צולבין אותו איננו הריגה אלא חנק אלא בע"כ דגם הזקיפה שהמלכות היתה עושה בזמניהם היתה בכלל דין הריגה דלאסר שזקפוהו ביזיו היו הורגים אותו בחרב וכידון וירית חיצים דאעפ"י דתנו מצות הנהרגין היו מתיזין את ראשו בסייף וכן פירש"י אהיה דנמסר למלכות כו' וז"ל ליסטים באין עליו שדרך לנהרג בסייף וכן נמסר למלכות דמתיזין ראשו מפל מקום אין ספק דגם ירית חצים הני בכלל סייף דהא בפרק נגמר הדין בסופו קאמר נופל בחרב מיאשיהו דכתיב ויורו המורים למלך יאשיהו אלמא דאף בנהרג בירית חיצים ה"ל בכלל דין הריגה בסייף ולכן בנמסר למלכות אפי' נצלב ה"ל בכלל הריגה מאסר שמיתתו איננה אלא בחרב וכידון או בירית חצים ואעפ"י שאינו בהתזת הראש וק"ל כף נראה ברור לפע"ד: ואף על פי שמדברי התוספת בפרק קמא דסוטה נראה שהם מפרשים שהיה עובדא דפרק הפועלים דזקפוהו לזהו כובס דמייירי בחניקה כדרך שהמלכות עושה עכשיו שהרי

כתבו וזה לשונם וזה שנתלה נחנק נראה לפע"ד דבע"כ צריף לפרש שאין פנונת התוספת כדמשמע לכאורה שהרי יש להקשות אדבריהם ממה שאמרו לשם זקפוהו קם ראב"ש חותי זקיפא וקא בכי א"ל רבי אל ירע בעינך שהוא ובנו בעלו נערה המאורסה ביום הפפורים ואי הנה היא זקיפא באניקה בחבל שסביב הצנאר הדבר ידוע דלאחר שזקפוהו שוב לא יוכל לדבר אף דיבור אחד ואם פן מאי האי דקאמר ונהנה קם תותי זקיפא וקא בכי א"ל רבי אל ירע בעינך כו' דמשמע להדיא דלאחר שזקפוהו ולאחר שהיה בוכה ראב"ש א"ל רבי אל ירע וכו' וזה אי אפשר אלא בע"כ צ"ל דהתוספות גם כן ס"ל דהזקיפא איננה אלא בידיים ואח"כ ממיתין אותו כדפרי' וכדמוכח טובא מפל הני ראיות שהבאתי וזה שכתבו התוספות וזה שנתלה נחנק לאו דווקא נחנק קאמרי אלא כלומר וזה שנתלה דמשמע שהמיתוהו בתלי' הדבר ברור שאיננו מת בסקילה אלא דלאחר שזקפוהו בידי נחנק ולא דווקא נחנק אלא נחנק או נהרג בעודו זקוף כי עיקר קושיות התוספות לשם איננה אלא ממה שאיננו מת בסקילה תהיה המיתה בחנק או בהריגה או בשריפה סוף סוף איננו נסקל וא"כ קשה דאין פאן דין ד' מיתות שהרי הפא על נערה המאורסה בר סקילה הוא ועל זה תרצו התוספות בשם י"א דבנו בעל תחילה דהנה לה בעולה ומיתתו הוא בחנק כלומר ואם פן איפא למימר שפיר דלאחר שנתלה בידי המיתוהו אחר כך בחניקה ואפילו אם תמצא לומר דהמיתוהו אח"כ בהריגה בדקירת חרב ביריית חצים כמנהגם בכל זקיפה איפא למימר דחטא אחריתא הנה ביה שהיה מתחייב עליה הריגה ונגידון בחמורה למאי דקי"ל פחכמים דהרג חמור מחנק וכדמשני בפ"א דיני ממונות אעובדא דשמעון בן שטח: וקצת משמע הכי בתוספות דפ"א ד"מ ופ' אלו נערות שלא כתבו בקושיא זה שנתלה נחנק אלא סתמא הוקשה קושיותם אהיה דהפועלים אמאי זקפוהו הלא הנערה המאורסה היא בסקילה והיננו לפי שזה פשוט דאותו שהמיתוהו המלכות בזקיפה הוא בדקירת חרב או ביריית חצים איננו ענין לסקילה ותירצו בחד תירוץ דבנו בעל תחילה ואחר כך הוא דמיתתו בחנק כלומר השתא איפא למימר דחטא אחריתי הנה בי' ונגידון בחמורה כדפרישית כך נראה בעיני ליישב דברי התוספות ואפילו אם תמצא לומר דבהך תירוץ היו תופסים התוספ' דהזקיפא היה בחבל שבצנאר והוא חנק מפל מקום נראה ברור דלא כתבו התוספות פן אלא לרווחא דמילתא ולפרש שהיא עובדא דהפועלים אף אם נאמר דהזקיפא שבימיהם היתה בחניקה אבל שיטות ההלכות ודאי כולן מכיחות דהזקיפא שבימיהם איננה בחניקה אלא בידי ואח"כ ממיתין אותו וקושיות התוספות היא מתורצת באידיך ידך תירוץא שפתו' דזכות הוא תולה לו שלא נענש בסקילה ונגידון בקלה וכך היא לפרש"י דפרק הפועלים ובאותו זקיפא שהיא בידי מירי מתני' דיבמות דאפילו ראוהו צלוב דאין מעידין עד שתצא נפשו דאעפ"י שרובן למיתה מפל מקום אפשר שלא ימות אבל בצליבה שהמלכות עושה בזמנהזה והוא שקובעין בארץ קורה מפאן וקורה מפאן בגובה וקורה על גביהן כצורת הפתח ומשימין חבל בצנאר ותולין אותו בקורה שעל גביהן בחלל צורת הפתח והוא נחנק ומת מיז פשיטא דמעידין עליו: והכי מוכח ומבואר מדברי הרמב"ם בפ"ג מה"ג שכתב וז"ל אין מעידין על האדם שמת אלא כשראוהו שמת ודאי ואין בו ספק כיצד ראוהו שנפל בים אפילו טבע בים הגדול אין מעידין עליו שמת שמא יצא במקום אחר ואם נפל למים מקובצים כגון בור או מערה שעומד ורואה פל סביבו ושהה כדי

שֶׁתֵּצֵא נִפְשׁוֹ וְלֹא עָלָה מְעִיד עָלָיו שְׁמַת וּמִשְׁיָאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וְכֵן אִם הִשְׁלִיכוּהוּ בַּיָּם וְהִשְׁלִיכוּ מִצֻּדָה אַחֲרָיו וְהִעֲלָה מִמֶּנָּה אֶבֶר שֶׁאֵל שְׁנוּטֵל מִן הַחַי שְׁיִחְיָה ה"ז מְעִיד עָלָיו שְׁמַת וּמִשְׁיָאִין אֶת אִשְׁתּוֹ כו' וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֵה מְדַבְּרִים שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׁיִחְיָ' אֲלֵא יָמוּת מִיָּד בְּזִמְן קָרוֹב הָרִי אֱלוּ מְעִידִין עָלָיו רְאוּהוּ צְלוּב וְהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ אַעפ"י שְׁדַקְרוּהוּ אוֹ יָרוּ בּוֹ חֲצִים אֵינּוּ מְעִיד עָלָיו שְׁמַת וְאִם רְאוּהוּ הָעוֹף אוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁהִנְפֵּשׁ יוֹצֵאָה בְּנִטְיִלְתּוֹ כְּגוֹן מוֹחוֹ אוֹ לְבוֹ אוֹ בְּגִי מְעִי ה"ז מְעִיד עָלָיו שְׁמַת עכ"ל הִנֵּה מְפַשֵּׁט לְשׁוֹנוֹ מְבוֹאֵר שְׁפָל פִּיּוּצָא בְּזֵה מְדַבְּרִים שֶׁאֵל שְׁיִחְיָ' אֲלֵא יָמוּת מִיָּד בְּזִמְן קָרוֹב הָרִי אֱלוּ מְעִידִין עָלָיו וְהַדְּבָר יְדוּעָה שְׁבִתְלִינִי שְׁנוּהֲגִין בּוֹ הַמְּלָכוֹת כִּהְיוּם יָמוּת מִיָּד בְּזִמְן קָרוֹב וְהִלְכָּה מְעִידִין עָלָיו וּמִשְׁיָאִין אֶת אִשְׁתּוֹ גַּם מִמ"ש הָרַב בְּדִין הַצְּלוּב מְפֹרֵשׁ שְׁתּוֹפֵס פְּרִיּוֹשׁ הַצְּלִיבָה דְּמִתְגַּיֵּת מִכְּפִירוּשֵׁינוּ שֶׁהָרִי יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל דְּבָרָיו לְמָה הוֹסִיף עַל הַמְּשֻׁנָּה וְאָמַר וְהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ שְׂאִין זֶה דֶּרְכּוֹ גַּם כְּתֹב עַל הַצְּלוּב שֶׁהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ אִף עַל פִּי שְׁדַקְרוּהוּ כו' שְׁפָל אֲלֵה אֵין לּוֹ רִמּוּז לֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּתַלְמוּד בְּבָלִי וִירוּשְׁלָמִי אֲבָל הַדְּבָר בְּרוּר לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי שֶׁהָרַב הִזָּה מְפֹרֵשׁ הַמְּשֻׁנָּה דָּאוּ אוֹ קֹאֵמֵר רְאוּהוּ מְגֻנֵּד אוֹ צְלוּב אוֹ חִי דוֹרְסֵת וְאוֹכֵלֵת בּוֹ אֲלֵא מְפֹרֵשׁ חֲדָא קַתְנִי וְאֶפְיָלוּ רְאוּהוּ מְגֻנֵּד וְהוּא צְלוּב וְגַם חִי אוֹכֵלֵת בּוֹ וְלִפְיָכָה כְּתֹב הָרַב רְאוּהוּ צְלוּב וְהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ נִקֵּט עוֹף בְּמָקוֹם חִי דְּמִתְגַּיֵּתִין לְפִי הַהֲרַגֵּל שֶׁהָעוֹף אוֹכֵל מִן הַצְּלוּב וְחִי דְּנִקֵּט לְאוּ דְּנִקֵּט וְגַם אָמַר אַעפ"י שְׁדַקְרוּהוּ וְכו' וְהוּא מֵאֵי דְתַנּוּן רְאוּהוּ מְגֻנֵּד וְצְלוּב שֶׁפִּירוּשׁ שֶׁהַצְּלוּב הוּא מְגֻנֵּד וְהֵינּוּ שְׁדַקְרוּהוּ אוֹ יָרוּ בּוֹ חֲצִים שְׁפָה הַמְּלָכוֹת עוֹשֶׂה תוֹלִין אוֹתוֹ וְאִח"פ מְמִיתִין אוֹתוֹ וְזֶה הַכְּרִיחוֹ לְהָרַב לְפָרֵשׁ דְּלָאוּ אוֹ אוֹ קַתְנִי כִּינּוּן דְּהַצְּלִיבָה דְּמִתְגַּיֵּת אֲלֵא בְּיָדָיו א"כ לֵאמֹר צִנְרָה תַנּוּן רְאוּהוּ צְלוּב אֵין מְעִידִין עָלָיו הָא פְּשִׁטָּא דְּהַצְּלִיבָה בְּיָדָיו אֵין בָּהּ מִיתָה אֲלֵא בַע"כ דְּחֲדָא קַתְנִי וְהִשְׁתָּא שְׁפִי אֵינְצִטְרִיף לְאִשְׁמוּעֵינּוּ דֵּא"ה אֵין מְעִידִין עָלָיו וְהִטְעַם מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר שְׁיִחְיָ' עַל יְדֵי סִיבָה: וְכַדָּא' בִּירוּשְׁלָמִי לְפָרֵשׁ מְשֻׁנְתֵינוּ אֶפְי' רְאוּהוּ מְגֻנֵּד אוֹמֵר אֲנִי בְּחֶרֶב מְלוֹבְבַת נִכְוָה וְחִי וְצְלוּב עַל הַצְּלִיבָה אוֹמֵר אֲנִי מְטֻרְוֹנָה עֲבָרָה עָלָיו וּפְדָאָהוּ וְהַסִּי' אוֹכֵלֵת בּוֹ אוֹמֵר אֲנִי גִתְרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם כְּלוֹמֵר גִּתְרַחֲמוּ עָלָיו שְׁלֵא יְהִי אֲנִיךְ מְמָקוֹם שֶׁהִנְפֵּשׁ יוֹצֵאוֹת בּוֹ כָּל זֶה פִּי הִירוּשְׁלָמִי לְתַנָּא דְּמִתְגַּיֵּת דַּס"ל דָּאֵין מְזַכִּירִין מַעֲשֵׂה נְסִים וְאֶפ"ה אֵין מְעִידִין עַל מִי שֶׁרְאוּהוּ מְגֻנֵּד כו' מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר לּוֹמֵר כָּל הַנִּי אוֹמֵר אֲנִי כו' דְּכָל אֲלֵה אֵינָם מְמַעֲשֵׂה נְסִים וְהַדְּבָר בְּרוּר כְּשֶׁמֶשׁ שָׂאֵם הִזָּה הָרַב מְפֹרֵשׁ צְלִיבָה דְּמִתְגַּיֵּת בְּחֻבֵּל שְׁבַצְנוֹאֵר לֹא הִזָּה מִתְנַיֵּשֵׁב כָּלֵל הַחֲלוּק שְׁחִילְקָה ר' יְהוּדָא בֵּין אוֹכֵל מְמָקוֹם שֶׁהִנְפֵּשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ כו' דְּהֵלֵא מִת מִיָּד בְּחֻנִּיקָה וְהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ לְאַחַר שְׁיָמוּת וּמֵאֵי אַעפ"י שְׁדַקְרוּהוּ כו' הֵלֵא הַדְּקִירָה וִירִיֵּית חֲצִים לְאַחַר שְׁכָבָר מִת וְלִמָּה אֵין מְעִידִין עָלָיו אַעפ"י שְׂאִין הָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ וְגַם לֹא דְקָרוּהוּ וְלֹא יָרוּ בּוֹ חֲצִים וּמִק"ו הִיכָא שְׁדַקְרוּהוּ וְגַם יָרוּ בּוֹ חֲצִים אֲלֵא בַע"כ דְּמִיָּירִי בְּצְלוּב בְּיָדָיו וְכַדָּאֲמַרְן וּבְזֵה מִתְנַיֵּשֵׁב גַּם מָה שְׁתַּמָּה ה' הַמְּגִיד עַל דְּבָרֵי הָרַב שְׁלֵא כְּתֹב מִדִּין מְגֻנֵּד כְּלוּם וּמְהָר"י קֹאֵר"ו תַּמָּה עַל תַּמִּיהוּתוֹ הֵלֵא כְּתֹב אַעפ"י שְׁדַקְרוּהוּ אוֹ יָרוּ בּוֹ חֲצִים וּשְׂאִירֵי לִי מֵאַרְזֵי דְּהֵלֵא מ"ש אַעפ"י שְׁדַקְרוּהוּ כו' חוֹזֵר עַל הַצְּלוּב וְהַה"מ נִשְׂאָ וְנִתְּן בְּדִין מְגֻנֵּד שְׂאִינְנוּ צְלוּב עַל זֶה תַּמָּה לְמָה לֹא כְּתֹב הָרַב מְזֵה כְּלוּם אֲבָל לְפִי דְבָרֵינוּ אֵין קוֹשֵׁיָא עַל דְּבָרֵי הָרַב וְזֶה שֶׁהֵם הִבִּינוּ דְּמִתְגַּיֵּת אוֹ אוֹ קֹאֵמֵר וּלְכָה בְּדִין תַּמָּהוּ עַל הָרַב אֲבָל לִמ"ש דְּהָרַב מְפֹרֵשׁ דְּמִתְגַּיֵּת חֲדָא קַתְנִי לֹא קוֹשֵׁיָא וְלֹא מִיָּדִי דְּהֵלֵא דִּין מְגֻנֵּד דְּבִמִּתְגַּיֵּת לֹא מִיָּירִי אֲלֵא בְּצְלוּב שֶׁהוּא מְגֻנֵּד וְזֶה כְּתֹבוּ הָרַב אֲבָל בְּמְגֻנֵּד שְׂאִינְנוּ צְלוּב לֹא קֹא מִיָּירִי

מתני' ואעפ"י דבגמרא קא רמינן עלה דמתני' למימר דמגוייד חי והתניא אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד ואפילו גוסס טמויני לא מטמאי הא מחי' לא חיי וקאמר אב"י לא קשיא מתניתן רשב"א וברייטא רבנן וכדתני' מעידין על המגוייד ואין מעידין על הצלוב רשב"א אומר אף על המגוייד אין מעידין מפני שיכול לפוות ולחיות ורבא קאמר מתני' בספין מלונבנת וד"ה א"ה לא הביא הרב ההיא שקלא וטריא משום דס"ל דהנה פירוקא דאב"י ורבא אינן אלא למאי דסלקא אדעתא דמאן דקא רמי מתניתן אברייטא דהנה ס"ל דכל הני מגוייד דמתניתן ודברייטא בחדא מחתא מחתינהו ובחדא גונא קא מיירי פולהו וילפום הכי קא פריק אב"י הא רשב"א הא רבנן כו' ורבא אומר בספין מלונבנת וד"ה אבל לקושטא דמילתא מתניתן במגוייד שהוא צלוב דווקא קאמר שאין מעידין עליו וה"ט משום דבאותו מגוייד ליפא למיקם עליה שפיר אם אפשר שיחיה אם לא שיהי הצלוב הוא על הצליבה בגובה והני הא קא חזו ליה תותי הצליבה הלכך לא ידעי בי' שפיר אבל במגוייד שהוא מונח לפנינו שפיר איפא למיקם עליה דמילתא אם יחי' אם לאו דברייטא דתני אפילו במגוייד אפילו גוסס טמויני לא מטמוי הא מחי' לא חיי מיירי במגוייד דינדעינין ביה דמניית לאלתר דומיא דגוסס דאותו גוסס דסופו למות הוא מת לאלתר וה"ה נמי דמגוייד מניית לאלתר מדקתני מגוייד בהדי גוסס והיינו במגוייד במקום שעושה אותו טרפה כמו נחתה מן הארפובה ולמעלה והתם נודאי מעידין עליו פיון שאי אפשיד שיחיה' כל עיקר: ופלוגתא דרשב"א ורבנן במגוייד במקום שאינו עושה אותו טרפה ויכול לחיות ע"י פניה אעפ"י שמגוייד הרבה ודברים הללו נזכרים בדברי התו' ואני אומר שפך תופס הרמב"ם פירש משנתנו וברייטות הללו לקושטא דמילתא ולא קשיין אהדדי דלאו כל מגוייד שוין ואב"י ורבא לא אחי' אלא לפרוקא ולמימר דאף למאי דקס"ד דבחדא מחתא מחתינהו להנהו מגוייד דמשנה וברייטא וכולו בחד גונא קא מיירי א"ה לא קשיין אהדדי וכו' אבל לקושטא דמילתא לאו הכי הוא וכדאמרן והשתא לפי זה ל"ק כל עיקר אמאי לא הזכיר הרב דין מגוייד שאיננו צלוב דהלא הכל נכלל בלשונו הצח והיה שכתב תחילה שאין מעידין על האדם שמת אלא בשראוהו שמת נדאי ואין בו ספק וכו' וכתב עוד וכן כל פיוצא בזה מדברים אלו שא"א שיחיה' אלא ימות מיד בזמן קרוב הרי אלו מעידין עליו דבכלל זה גם המגוייד במקום שעושה אותו טריפה דמניית לאלתר דפשיטא דמעידין עליו לד"ה ומינה דבמגוייד במקום שאינו עושה אותו טריפה דאפשר שיחיה ע"י פניה אין מעידין עליו וכרשב"א דהכי קסתים תלמודא בר"פ האשה שלום דקאמר' זימנין דמחו לי' בגירא או ברומחא וסברה נדאי מת ואיפא דעביד סמתרא וחי' אלמא דכל היכא דאפשר למימר דכד עבדין לי' סמתרא מחי' קא חיי אין מעידין עליו אבל המגוייד דסתמא דמתני' מיירי במגוייד פשהו צלוב על הצליבה ולא ידענא אם הוא מגוייד במקום שעושה אותו טרפה אם לא וכבר אפשר דהני במקום שאינו עושה אותו טריפה ואפי' סמתרא לא בעינין דליעבדו לי' א"נ מיירי דינדעינין בבירור דמחי' הוא דקא חיי אפילו בלא סמתרא ואפ"ה אצטריקא לאשמועינין דאין מעידין עליו דסד"א פיון שהוא צלוב וגם הסיה אוכלת בו נדאי מניית קמ"ל דלא אלא חיישינן שמא עדיין הוא חי וחי' לעולם וכדאמר בירושלמי אומר אני וכו': ולפי זה אתיא שפיר הא דקאמר ת"ק בברייטא מעידין על המגוייד ואין מעידין על הצלוב דיש לדקדק אמאי לא תני נמי היכא דהחי' אוכלת בו פדקתני מתני' אלא ה"ק

מעידין על המגוייד שאינו צלוב ואין מעידין על המגוייד שהוא צלוב דבצלוב פינו דאפשר לומר מחיי קא אף בלא סמטרא הלפך אין מעידין עליו אבל במגוייד שהוא מונח לפנינו ואי לא קא עבדין ליה סמטרא לא קא חיי מעידין עליו וס"ל לת"ק דלא קאמרינו דילמא קא עבדין ליה סמטרא בתר הכי או שמא יפונה ויחזי אלא פינו דלא הנה קא עבדין ליה סמטרא עד הנה ואין מזמנין לו מעידין עליו ולית הילכתא כת"ק אלא פרשב"א דקאמר אין מעידין עליו מפני שיכול לפנות ולחיות וכדאי בירושלמי שהבאתי זו היא דעת הרמב"ם וכן נראה מדברי הר"ף והרא"ש שפסקו פרשב"א וכן פסוק הרשב"א ודלא כהרמ"ה שהביא הטור משמו שפוסק להקל פרבנו: הנה מעתה התישבו דברי הרמב"ם ועלו פהגן ול"ק עליה אמאי לא הזכיר דין מגוייד כמו שנזכר בגמרא דהלא כבר נודע דרכו של הרב שפוסק פסתם מתני' ואיננו חושש בשקלא וטרני' דגמרא דקא דחקי לאוקמי מתני' בשנינויא דאשנינויא לא סמכינן והיינו משום דשנינויא איננו אלא לפי סברת המקשה אבל לקושטא דמילתא לא סמכינן אשנינויא וראייה אחת בלבד אני אביא שהרב עצמו פירוש דבריו בדרו זה והוא בפרק שני מה' שכנים פתב דשיעור גובה הגדר דגינה עשרה טפחים והוא ממש היפך הסוגיא דרפ"ק דב"ב דבעינן ד' אמות משום היזק ראייה והשיב עליו הרב בעצמו לחכמי לונגיל דאותו השנינויא דבגמרא שנינויא בעלמא הוא ואיננו אליבא דהילכתא כו' וכוונת דבריו וביאורם הוא לומר דאה"נ דה"מ לשנינויא דהיזק ראייה לא שמי' היזק לא בחצר ולא בגינה וחיוב דגדר בגינה איננה פי אם עשרה טפחים שלא יהא נתפס עליו פנגב אלא דקא משני ע"פ סברת המקשה דקס"ד דבגדר ד' אמות קא מיירי מתני' ומשום דהיזק ראי' שמי' היזק וקאמר דאף לפי סברתה ל"ק דגינה שאני דאיכא טפי היזק ראייה בגינה מבחצר כו' ושנינויא בעלמא הוא פדי לדחות הקושטא והוא הפך האמת ובפ' יש גוחלין קאמר רבא לאבבי' ולאו מי לא שנינהו פאן למפרע פאן להבא והשיב לו אבבי' ואשנינויא ניקום ונסמוך והכי הנה המסקנא: והיינו מן הטעם שכתבנו דשנינויא איננו פי אם לדחות הקושטא ואעפ"י שאינו אמת דלפי האמת איכא למימר אמוראי נינהו דפליגי אליבא דר' יוחנן וכדפרשב"ם לשם וטובא אנשפחן שיטה זו בדרכי הרמב"ם ובחבורי שאר הגאונים דלא קא סמכינן אפירוקא בעלמא וכמ"ש הר"ף בס"פ אין עומדין בפלוגתא דרב הונא ורב אסי בטעיה באמצעות ע"ש אלא שלא ראיתי להאריף באלה אבל הדבר ברור ופשוט דכך היא דעת הרמב"ם בדין מגוייד דשנינויא דאבבי' ורבא אינם כ"א לדחות הקושטא אבל לקושטא דמילתא סתמא דמתני' לא קא מיירי אלא במגוייד פשהוא צלוב בידי דאותו אפשר שהוא חי והילכך אין מעידין עליו וכדפר'ל: אבל בצליבה שהיא בחניקה לא קא מיירי מתני' דפשיטא דמעידין עליו שהרי אי אפשר שיחזי אלא ימות מיד בזמן קרוב וזיל בתר טעמא טעמא מאי אמר רבנו דאין מעידין עליו על הצלוב משום דאפשר שיחזי נשאר חי וצלוב שהוא בחניקה א"א שיחזי אלא ימות מיד ודכוותא אנשפחן במים שאין להם סוף דקי"ל דאין מעידין עליו ומפורש בגמרא דדוקא היכא דאיכא למימר שמא יצא מן המים התי' הוא דאין מעידין עליו אבל היכא דאי אפשר לומר שמא יצא המים מעידין עליו דקאמרי' התי' ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי אנסיב רב שילא לדביתהו וקאמר דאגמי דסמקי מים שאין להם סוף הוא אלא דרב שילא מטעי קא טעי סבר פינו דקוו וקיימי פמים שיש להם סוף דמאי שהרי אין יכול לשוט על פניהם למרחוק ואי איתא דסליק

הנה חזו ליה דאינו דומה להיכא דרדיפי מיא שיכול לשוט למרחוק ומלשם יצא ליבשה וקאמר דלא היא דכיון דאיכא גלי אימר גלי אשפלו למקום רחוק ומלשם יצא ליבשה אלמא דאי לא מטעמא דאיכא גלי איתתא שרי' אפילו במים שאין להם סוף וזיל בתר טעמא מ"ט קאמרו רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה משום דאיכא למתלי בגל טורד מאחד לחבירו והיכא דליכא גלי דליכא למימר הכי אשתו מותרת ולא אמרינן לא פלוג רבנן במים שאין להם סוף דבכל גונא אשתו אסורה דליתא אלא זיל בתר טעמא וה"נ דכנותא לגבי צליבה ולהכי מייתי תלמודא הנהו עובדא דר"ע ור"מ דניצולי מטביעת מים שאין להם סוף דנודמן לזה דף של ספינה שעבר בה ונשברה ולזה גל טורדו לחבירו לאורויי דכל היכא דליכא למתלי במידי אשתו מותרת וכך מפורש עוד בדברי התוס' בשנינויא קמא בד"ה אין מזכירין מעשה ניסים דההוא דנפל לגוב אריות דאין מעידין עליו וכן מים שאין להם סוף איננו ממש מעשה ניסים אלא דיש לתלות שאינם רעבים ובמים שאין להם סוף יש לתלות בדף של ספינה וגל טורד וא"כ ממילא ההוא דצלוב דאין מעידין עליו היינו נמי דוקא היכא שיש לתלות דלא קא מיית פגון שצלבוהו בידי אבל בצלוב בחבל שבצואר שהוא בחניקה אין ספק דמעידין עליו שאין פאן דבר לתלות בו ולומר דילמא אינו מת ואעפ"י שהתוספות הביאו הירושלמי דקאמר דגוב של אריות אין מעידין עליו שמא נעשה לו, גס פדניאל ונפל לכבשן האש נמי אין מעידין עליו שמא נעשה לו גס פחנניא מישאל ועזרי' י"ל שנפל באש וברח לו מן האש בשום ענין ולפי זה רבנן ס"ל מים שיש להם סוף אשתו מותרת חולקת אבריייתא דלעיל בגמרא דנפל לגוב אריות אין מעידין עליו דלרבנן אף בגוב אריות מעידין עליו דאין מזכירין מעשה ניסים: מ"מ אף לפי תירץ זה לא קי"ל פהני תנאי דחוששין לגס אלא פרבנן דפליגי אר"מ וקא אמרי דאין מזכירין מעשה ניסים: והלכך בצליבה שהיא בחניקה אין חוששין לגס שמא ניצול מן המיתה שהרי אי אפשר שלא ימות בצליבה זו אם לא בדרך גס ולא חיישינן לגס פי היכי דלא חיישינן לגס במים שיש להם סוף: וליכא למימר נמי אימא מטרונא עברה עליו ופדאתו דהא ונדאי אי איתא דמטרונא עברה עליו ופדאתו ודאי שהיה צריף לומר דמיד בהרף עין שהיה נצלב עברה עליו מטרונא ופדאתו וזה א"א דא"כ שהיה ניצול מן המיתה מיד לאחר הצליבה לא היו מספרין עליו אותן שהיו אצל הצליבה מסיפור צליבתו בסתמא שהוא נצלב דמשמע מלשון זה שהו' מת אדרב' היו מספרין הפלא גדול שנעשה לו שניצול מן הצליבה ומן המיתה מיד לאחר שנצלב ודוקא באותו צליבה דמתני' שהיא צליבה בינדי הותם ודאי פיון שאפשר שיהיה בחיותו זמן הרבה בעודו צלוב על הצליבה קאמר בירושלמי דה"ט דאין מעידין עליו משום דאימר מטרונא עברה עליו ופדאתו פלומר אימר דאותן שראוהו צלוב מקודם על הצליבה לא ידעו מזה שפדאתו המטרונא לאחר שעברו משם דלאחר זמן מה עברה מטרונא ופדאתו אבל בצליבה שבחניקה אי איתא שפדאתו המטרונא א"א בעולם שלא יהיו יודעין אותן שהיו אצל הצליבה שפדאתו המטרונא ואם כן לא היו מספרים סיפור הצליבה בסתמא דמשמעו שהוא מת בצליבתו אלא אדרבה היו מספרין ההצלה מן הצליבה ולא סיפור הצליבה שהוא מורה על המיתה וראי' ברורה מן התוספתא אמר רשב"ג מעשה בקולר של בני אדם שהלכו לאנטיוכיא בחזרתן אמרו נהרג ממנו איש פלוני יהודי ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו אלמא אעפ"י שלא אמרו בפירוש נהרג ומת אלא נהרג

סָתֵם לֹא חִיּוּשֵׁינִי דִּילְמָא לֹא רְאוּהוּ אֶלְא מְגוּנִיד אֶלְא מְדַאֲמַר נְהָרַג בְּסַתְמָא וּלְשׁוֹן נְהָרַג מִשְׁמַעוּ שְׁמַת לֹא חִיּוּשֵׁינִי לְמִידֵי וְה"נ בְּאוּמַר נְצַלְב כִּינּוּ דְלְשׁוֹן נְצַלְב אִין לּוּ מִשְׁמַעוּת אַחַר כִּי אִם שְׁנַצְלַב וּמַת לֹא חִיּוּשֵׁינִי לְמִידֵי וּלְקַמְן נְאָרִיף בְּזַה כּס"ד מִתְּשׁוּבוֹת הֶרְמֵב"ם בְּהַרְיגַת הַיְהוּדִי שְׁבַעֲפוּ: וּמִתְּשׁוּבוֹת רַבִּינוּ מְשׁוּלָם הֶגְאוֹן דְּבַעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מְסִיחַ לַפ"ת שְׁהַרְגוּהוּ לִיהוּדֵי אֶפְלוּ לֹא סִיפַר הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת אֲנִי רְאִיתִיו הָרוּג אִוּ הִיִּיתִי עִם הָרוּגִים א"ה בְּמָה שְׁאוּמַר הָרְגוּהוּ דִּיו דְּמַסְתְּמָא רְצוּנוּ לּוֹמַר שְׁנַהֲרַג וְרְאָהוּ הָרוּג הָרִי לָהּ דְּאֵעִפִּי דְּהַדְּבָרִים נוֹדְעִים וּמְפּוֹרְסִים וּבְעֵינֵינוּ רְאִינוּ וּבְאֲזַנֵּינוּ שְׁמַעְנוּ כְּשֶׁלְּסֻטִים בְּאִים לְהָרוּג שְׁמַפִּים וּפּוֹצְעִים וּמְשֻׁלְכִים אוֹתָם לְחֻן־שִׁבְבָם שְׁכַבְרָה נְהָרְגוּ וּמַתוּ וְאִפִּי"ה נְמַלְטוּ מִן הַמִּיתָה וְאֵעִפִּי"כ בְּעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מַל"ת נְהָרַג פְּלוּנִי לֹא חִיּוּשֵׁינִי דִּילְמָא שְׁמַע כִּף שְׁנַהֲרַג פְּלוּנִי לְכִי שְׁהַהוּרְגִים הַשְּׁלִיכוּהוּ לְחֻן־שִׁבְבָם שְׁמַת וְאִינוּ מַת אֶלְא אִין לְנוּ אֶלְא מִשְׁמַעוּת הַלְשׁוֹן שְׁאוּמַר הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת נְהָרַג דְּמִשְׁמַע נְהָרַג וּמַת וּבְצִירוּף הַטַּעַם שְׁפַתְבָּה הֶגְאוֹן מַהֲר"ר מְשׁוּלָם כִּינּוּ שְׁלֹא שְׁמַעוּ עָלָיו שְׁהוּא קַיִים סוּמְכִים עַל דְּבָרֵי עוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת כּו' נְרָאָה שְׁטַעֲמוּ לּוֹמַר שְׁאֵלוּ הִיָּה נִצְלַל מִן הַמִּיתָה אִין סִפְק שְׁהִיָּה נוֹדַע וְנִשְׁמַע הַפְּלָא הַגְּדוֹל שְׁנִיצַל מִן הַמִּיתָה אֵעִפִּי"י שְׁהַשְּׁלִיכוּהוּ מִנְּגַד מְאֻחַר שְׁלֹא שְׁמַעוּ עָלָיו שְׁהוּא קַיִים וְהַעֲכוּמ"ז מַל"ת בְּלְשׁוֹן שְׁמִשְׁמַעוּתוֹ שְׁהוּא מַת דְּלְשׁוֹן נְהָרַג אִין לּוּ מִשְׁמַעוּת אַחַר אֶלְא שְׁנַהֲרַג וּמַת תּוּ לֹא חִיּוּשֵׁינִי לְמִידֵי אַף אֲנַחְנוּ נְאֻמַר בְּעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מַל"ת פְּלוּנִי נְצַלְב בְּדִינֵיהֶם עַל הַגְּנִיבָה דְּכִינּוּן שְׁלְשׁוֹן נְצַלְב עַתָּה בְּזַמַּן הַזֶּה שְׁהַמְלָכוֹת נוֹהֲגִים בְּחֻנִּיקָה אִין לּוּ מִשְׁמַעוּת אַחַר אֶלְא שְׁנַצְלַב וּמַת לֹא חִיּוּשֵׁינִי לְחוּמְרָא שְׁמָא לֹא מַת בְּצַלִּיבָה לְכִי שְׁהַצּוּלְב צְלָכוּ בְּאוֹתוֹ עֲנִין שְׁהִיָּה אֶפְשָׁר שִׁיָּהִי חִי', שְׁעָה אִוּ שְׁתִּים וּלְאַחַר שְׁהִלְכוּ מִשָּׁם חֲתָכוּ אֶת הַחֶבֶל וְנִיצַל מִן הַמִּיתָה לְהָא לֹא חִיּוּשֵׁינִי דְּאִין לְנוּ אֶלְא מִשְׁמַעוּת הַלְשׁוֹן שְׁהַמְבִין עַתָּה בְּלְשׁוֹן נְצַלְב שְׁהוּא נְצַלְב וּמַת בְּחֻנִּיקָה וּבְצִירוּף שְׁלֹא שְׁמַעוּ עָלָיו שְׁהוּא קַיִים שְׁאֵלוּ הִיָּה נִיצוּל מִן הַצְּלִיבָה א"א שְׁלֹא הִיָּה נוֹדַע הַפְּלָא הַגְּדוֹל שְׁנִיצַל מִן הַצְּלִיבָה וְשְׁהוּא קַיִים וְכַדְמוּכַח מִתְּשׁוּבוֹת רַבִּינוּ מְשׁוּלָם הֶגְאוֹן וְהַבִּיאָה גַם מַהֲר"מ מ"ץ בְּתִשְׁבּוּתוֹ וּבְנָה עָלֶיהָ יְסוּדוֹ: הַפְּלָל עוֹלָה מְדַבְּרִינוּ אֵלְהָ דְרְאָהוּ צְלוּב דְּמַתְנִי שְׁאִין מְעִידִין עָלָיו לֹא מְיִירִי אֶלְא בְּצַלִּיבָה שְׁאִינְנָה מִיתָה שְׁהַמִּיתָה הִיא בְּחֻרְבַּ וְכִידוֹן וּבִירְיִית חֻצִים אֶבֶל הַצְּלִיבָה הִיא בְּיָדוֹ בְּלֶבֶד וְהִילְכָף אִין מְעִידִין עָלָיו אֶבֶל הַצְּלִיב' שְׁהִיא בְּחֻנִּיק' שְׁהַצְּלִיבָה הִיא הַמִּית' עֲצַמ' הַלְכָף דִּין הָאוּמ' נְצַלְב פְּלוּנִי כְּדִין הָאוּמַר נְהָרַג פְּלוּ' דְּאִין לְנוּ אֶלְא מִשְׁמַעוּת הַלְשׁוֹן כְּפִי הַבְּנָתוֹ הַפְּשׁוּטָה וְהַפְּנוּרְגָל כְּפִי הָעוֹלָם: וּמַעַתָּה נְדוּן בְּעֻדוֹת הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת שְׁמַסִּיחַ לְכִי תְּנוּמוֹ וְקוּדְם שְׁאֲכַנְסִי עֲצַמִי בְּלְשׁוֹן עֻדוֹתוֹ נְעַתִיק תְּחִילָה לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ג מַה"ג וְז"ל כְּבָר אֲמַרְנוּ שְׁהַעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת שְׁהַל"ת מְשִׁיאִין עַל פִּיו כִּי צַד הִיָּה הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מַל"ת וְאוּמַר אוּי לְפְלוּנִי שְׁמַת כְּמָה הִיָּה נְאָה וְכְמָה טוּבָה עֲשָׂה עִמִּי אִוּ שְׁהִיָּה מְסִיחַ וְאוּמַר כְּשֶׁהִיִּיתִי בָּא בְּדַרְךָ נְפִל כ' שְׁהִיָּה מְהַלְךָ עִמָּנוּ וּמַת וְתַמְהַנוּ לְדַבְּרָה זֶה כִּי צַד מַת פְּתָאוּם וְכִיּוּצָא בְּדַבְּרִים הָאֵלוּ שְׁהוּן מְרָאִין שְׁאִין כְּפִינוּתוֹ לְהַעֲיִד ה"ז נְאָמְן וַיִּשְׂרָאֵל שְׁשִׁמַע מְעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת הַל"ת מְעִיד שְׁשִׁמַע מְפָנוּ וְתַנְשָׂא עַל פִּיו בַּד"א שְׁלֹא הִיָּתָה שָׁם אֲמַתְלָא אֶבֶל אִם הִיָּתָה שָׁם אֲמַתְלָא בְּשִׁיחַת הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת שְׁמָא לֹא יִתְפַּוְּן אֶלְא לְדַבְּרָה אַחַר כְּמוֹ שְׁאֻמַר לְאַחַד עֲשָׂה לִי כִף וְכִף שְׁלֹא אֶהְרֹג אוֹתָךְ כְּדַרְךָ שְׁהַרְגִתִּי כ' אִין זֶה מַל"ת שְׁפִנוּתוֹ לְהַטִּיל אִימָה עַל זֶה וְכֵן כּו' וְאַחַר כִּף כְּתַב יְצָא הָעוּבְדֵי כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת וַיִּשְׂרָאֵל מְעַמָּנוּ

למקום אחד ובא עובדי כוכבים ומזלות מל"ת ואמר איש שיצא עמי מכאן מת משיאין את אשתו: ואעפ"י שאין העובדי כוכבים ומזלות יודע אותו האיש והוא שיאמר וקברתיו: וכן אם יצאו עשרה בני אדם פאחד ממקום למקום והן אסורין בקולר או נושאים גמלים וכיוצא בדברים אלו ומסיח העובדי כוכבים ומזלות לפ"ת ואמר שעשרה אנשים שהלכו ממקום פ' למקום פ' והם נושאים פ' וכו' ומתו וכו' וקברנום משיאין את נשותיהן והנה פבר תמהו על הרב מ"ש דבהנה בעינן שיאמרו וקברתיו ובראשונות לא מזכיר קבורה ומה שפרשו ע"ז אינו מתנישב פאשר נבאר בסוף דברינו זה: ועוד יש להקשות דמאין למד הרמב"ם לכתוב דברים הללו דבמשנה וגמרא לא הוזכר שום דבר שצריך שיאמר העובדי כוכבים ומזלות פמה היה נאה וכמה טובה כו' ואצ"ל במ"ש ותמהנו לדבר זה פיצד מת פתאום דעל דא ונדאי יש לתמוה מאין ראה לכתוב פ' ועוד יש להקשות דמדבריו אלה משמע דבאומר העובדי כוכבים ומזלות מת פ' או נהרג פ' אין זה מל"ת בקשר דבריו לפניו או לאחריו וכ"כ הר"ן בתשובה וכו' פסק מהר"ר דוד הפהן ומסוף דברי הרב שפתב איש שיצא עמי מכאן מת משיאין את אשתו כו' משמע דבאומר מת פ' בלבד סגי וכן משמע בתלתא עובדי דאבא יודין ונדאנטוכיא ודכרפום פיתר דבמת פ' בלבד סגי וכו' משמע בהיא עובדא דפונדקית עובדי כוכבים ומזלות דכיון דחזיתנהו בכי' היינו לפי תומה והבכיי' לא עדיפא טפי מאלו אמרה מת פ' ובפ' כל הגט נמי מפורש דדוקא בפשע מקומטרסן מת פ' או נהרג פ' אינו נאמן אכל מגוים דעלמא הנה מל"ת וכמו שפסקו גאוני סלוניקא ובראש' מהר"י טיטצאק וחקלו על כמהר"ר דוד הפהן וקושיא זו יש להקשות גם בדברי הטור דתחילה כתב פמה נאה או פמה טובה כו' פלשון הרמב"ם ואחר פ' כתב דבמת איש פ' שיצא עמי מכאן סגי ומשיאין את אשתו: ואני אשית עצות בנפשי לאחוז דר' המיצוע שיש מקום דבמת פ' בלבד נאמן ויש מקום שאינו נאמן והכי מוכחא סגיא דתלמודא דלאחר שאמרו דעובדי כוכבים ומזלות בין שנתפנין להתיר בין שנתפנין להעיד אין עדותו קאמר תלמודא אלא בעובדי כוכבים ומזלות היכא משפחת לה דנאמן במל"ת פי ההוא דקאמר ואזיל מאן איכא פי חינואי כו' ואי אמרת דבכל גונא אי אמר מת פ' נאמן אמאי אצטריך למימר פי ההוא דקאמר ואזיל מאן איכא פי חינואי כו' הלא בכל גונא נאמן במל"ת אם לא שמתפנין להתיר או להעיד אלא בע"כ דעובדי כוכבים ומזלות שבא ואמר מת פ' בלבד אינו נאמן עד שיהא מראין הדברים שלא נתפנין להעיד ולהכי קאמר תלמודא היכא משפחת לה במל"ת פי ההוא דקאמר ואזיל וכו' פלומר דכיוצא בדברים הללו שמראין הדברין שאין פנונתו להעיד ה"ז נאמן אבל אם אין מראי' הדברים פ' יש לחוש שמא נתפנין להעיד ואינו נאמן ולפי זה נדאי בההוא תוגר שאמר לר' שמואל מן משה סוסי לא שמעתם פלום א"ל שמואל לא א"ל התוגר דעו איך פלוני התוגר הרגו אין ספק שצדקו דברי מהר"ר דוד פהן שנה לא הנה מל"ת דאין הדברים מוכיחין שהיתה שיחתו לפי תנמו אלא אדרבה מדהתחיל התוגר להסיח בלי טעם מן משה שוסי לא שמעתם פלום כו' נראה פאלו נתפנין להעיד או פדי ליקח נקמתו מההוא תוגר שהיה שונאו אבל מה שסיפרה הינונית פשאאלה.

ליהודית מה לה פי נשתנו פניו השיבהו לה פי חנמאל בעלה א"ל פי נהרג אברהם רזין והגוי' א"ל פכה נעשה לאותו יהודי כו' בהא ונדאי מראין הדברים שהסיחה ל"ת ולא נתפנה להעיד אלא השיבה על שיחת האשה וכדדך המספרים וכ"כ הריב"ש בסי' שע"ז

וְנֹלֵא וְשָׁמַע הַגּוֹי שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים בְּפִי נִסְפָּר גַּם הוּא בְּתוֹכָם זֶה נִקְרָא מַלְ"ת כּו' וְאֲנִי רוֹאֶה שְׂאִין מַלְ"ת עֲדִיף מִזֶּה שֶׁמֶרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְּפוּן לְהַעֲיֵד אַבְל אִם לֹא הִי בְּאוֹתוֹ מֵעֵמֶד שׁוּם סִיחָה אַחֲרֵת כִּי אִם שֶׁהַגּוֹי כּו' הִסִּיחַ לִפְנֵי הַיְהוּדִי פ' הַיְהוּדִי מֵת אֵין סִפְק שְׁיִשׁ לְחוּשׁ בְּזֶה שְׁמָא נִתְּפוּן לְהַעֲיֵד וְעַל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה פֶתַב הָר"ן וְנֹלֵא אֵין סִפְק בְּזֶה שְׁכָל מִי שֶׁמִּתְּפוּן לְהַעֲיֵד אוֹמֵר אוֹתוֹ דְּבַר לְבַדּוֹ לְפִי שְׂאִין כּוֹנְנָתוֹ בְּדַרְךְ סִפּוֹר דְּבָרִים וּמִי שֶׁהוּא אוֹמֵר מַלְ"ת אֵינוֹ אוֹמֵר אוֹתוֹ דְּבַר בְּעֵצְמוֹ אֲלֵא בְּקִשְׁר עֲנִין לִפְנֵיו אוֹ לְאַחֲרָיו וְכָל שֶׁלֹּא אָמַר כֵּן אֵינוֹ אוֹמֵר כְּמִסְפָּר דְּבָרִים אֲלֵא כְּרוּצָה לְהוֹדִיעַ אוֹתוֹ דְּבַר לְבַדּוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן וְכוּלְהוּ עוֹבְדֵי דְגִמְרָא הֵכִי אֵיתְנָהוּ וְהֵכִי מוֹכַחַי עַכ"ל וְאֵין סִפְק שֶׁקִּשְׁר עֲנִין לִפְנֵיו לְאוֹ דְּנוֹקָא שֶׁהוּא מְקוֹשֶׁר עִם דְּבָרֵי עֵצְמוֹ אֲלֵא גַם כְּשֶׁהוּא מְקוֹשֶׁר עִם דְּבָרֵי אַחֲרִים שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים לִפְנֵיו וְאֵעִפ"י שֶׁהַגּוֹי לֹא אָמַר רַק מֵת פ' בְּלִבְד הָוָה מַלְ"ת כִּינּוּן שֶׁהַדְּבָרִים מֵרָאִין שֶׁלֹּא הִיחָה כּוֹנְנָתוֹ כִּי אִם בְּדַרְךְ סִפּוֹר דְּבָרִים וְלֹא בָּא לְהוֹצִיא כִּי אִם כְּשֶׂאִין לוֹ קִשְׁר כָּל עֵיקַר דְּאוֹתוֹ אֵינוֹ מַלְ"ת וְלֵאפּוֹקִי מִמָּה שֶׁנִּרְאֶה מִתְּשׁוּבַת הָרִיב"ש בַּס' שַׁע"ז עַד סוּף סִי' שַׁפ' דְּאַרְף בְּאֵין לוֹ קִשְׁר כָּל עֵיקַר נִקְרָא מַלְ"ת וְכִמּוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִרְאָה שֶׁהִבִּיא מִהַגְּמָרָא דְּפָרִיף וְדִילְמָא צָרָה הִנּוּאִי וְלֹא פָרִיף וְדִילְמָא גּוֹי הִנּוּאִי וְתִימָה גְּדוּלָה הָאִיף נִשְׂא לְבּוֹ לְחַלְק עַל רַבּוֹ הָר"ן לְהַקְל בְּעֵרְוָה הַחֲמוּרָה וְעוֹד שֶׁאוֹתָהּ רְאִינָה אֵינָה מְוַכְרַחַת סְבָרְתוֹ דְּמֵאַחַר דְּתַלְמוּדָא מְשַׁנֵּי אַקְוִשִׁיּוֹת וְדִילְמָא צָרָה הִנּוּאִי תְּנָא בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין כּו' שׁוֹיב לֹא קִשְׂיָא וְדִילְמָא גּוֹי הָוָה דְּהָא וּנְדָאִי כִּינּוּן דְּבִשְׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין כּו' לֹא חִיְיִשִּׁינּוּ לְמִיּוֹדֵי לֹא לְצָרָה וְלֹא לְגוֹי וְכֵן מְצִאתִי בְּתִשׁוּבוֹת הָרַב מֵהַר"ר ל׳וֹי חֲכִיב וְהוּא דְּבַר פְּשׁוּט: וּמֵעַתָּה נִבְּא לְבָאֵר דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דַס"ל שְׁכָל גּוֹי הַמַּלְ"ת אֵינוֹ נֶאֱמָן אַא"כ דְּלִיכ' לְסַפּוֹקִי בְּמִיּוֹדֵי: וְרֵאשׁוֹנָה בְּעֵינֵינוּ דְּמִסְיַחְתּוֹ שֶׁהוּא מַלְ"ת שֶׁיְהִי הַדְּבַר נוֹדַע וּמְפּוֹרָסָם עַל אֵיזָה־יְהוּדִי הוּא מְסִיחַ שְׁמַת אוֹ שֶׁנֶּהְרַג שְׁנִית בְּעֵינֵינוּ לְמִיּוֹדַע וּמוֹכַח מִדְּבָרֵי הַגּוֹי דְּלֹא קְאָמַר בְּדַדְמִי: שְׁלִישִׁית צָרִיף לְהַבִּין מִדְּבָרָיו וְשֶׁהָיוּ מֵרָאִין שֶׁאֵינָנוּ מִתְּפוּן לֹא לְהַתִּיר וְלֹא לְהַעֲיֵד וּכְשֶׁיִּצְאָנוּ מִשְׁלִשׁ סְפִיקוֹת הִלְלוּ נֶאֱמָן בַּמַּלְ"ת אֲפִילוֹ לֹא הִזְכִּיר שֵׁם הַיְהוּדִי וְלֹא הִנּוּאִי מִפִּירוֹ מַעוֹלָם וְגַם לֹא צָרִיף שֶׁיֵּאמַר דְּבָרִים אַחֲרִים בְּקִשְׁר מִלְּפָנָיו אוֹ מִלְּאַחֲרָיו אֲלֵא אוֹמֵר מֵת אוֹ נֶהְרַג וּג"כ אֲצ"ל וּקְבָרְתִיו בְּדוֹקָא דְּמֵאַחַר שֶׁהַדְּבָרִים מֵרָאִין שְׂאִין סִיחָתוֹ אַחַר הַנְּדָמָה אֲשֶׁתּוֹ מְוַתֵּרַת וְסוֹבֵר הָרַב ז"ל דְּתַלְתָּא עוֹבְדָא קְמִיִּת' בַּכַּה"ג קָא מִיִּירִי דְּבַהֲהוּא גּוֹי דְּהָוָה קְאָמַר וְאֲזִיל מֵאֵן אִיכָּא בֵּי חִינּוּאִי מֵאֵן אִיכָּא בֵּי חִינּוּאִי וַיִּי שְׁכִיב חִינּוּאִי וְאַנְסִיב רַב יוֹסֵף לְדְּבִיתְהוּ וְהֵכִי אֵיתָא בְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא אֵין סִפְק דְּטוּבָא חִינּוּאִי וְטוּבָא חִסָּא אִיכָּא בְּשׁוּקָא אֲלֵא שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים עַל אֵיזָה חִינּוּאִי וְעַל אֵיזָה חִסָּא הִנּוּאִי מְסִיחַ דְּקָא שְׁכִיב שֶׁהָרִי הִי' שׁוֹאֵל אַחַר כִּינּוּאִי בֵּיתוֹ וְהִי' אִם לֹא הִי' מְזַכֵּר שְׁמוֹ אֲלֵא מַלְ"ת בְּלֵא שֶׁשְׂאֵלוֹהוּ גַם לֹא בָּא לְב"ד וְגַם לֹא הִזְכִּיר אֲשֶׁה.

וְהִנּוּאִי מְסִיחַ וַיִּי לִיהוּדִי שֶׁהִלְךְ עִמִּי שְׁמַת וְאַנְחָנוּ יוֹדְעִים מִי הִלְךְ עִמּוֹ וְאַפְּל' לוֹ הִי' מִפִּירוֹ וְלֹא יוֹדַע שְׁמוֹ אֲלֵא שֶׁאוֹמֵר אוֹי לִיהוּדִי שֶׁהִלְךְ עִמִּי שְׁמַת כְּמָה הִנּוּאִי נֶאֱמָר כְּמָה טוּבָה עֲשֵׂה עִמִּי וְהִינּוּאִי עוֹבְדָא דְּהִיָּא דְּהָוָה קְאָמַר וְאֲזִיל וַיִּי לִי' לְפָרְשָׁא זְרִיזָא דְּהָוָה בְּפּוּמְבְּדִיתָא דְּשְׁכִיב וְאַנְסִיב רַב יוֹסֵף כּו' וְאֵעִפ"י שֶׁלֹּא הִזְכִּיר שְׁמוֹ אֲלֵא שֵׁם עִירוֹ דְּהָוָה בְּפּוּמְבְּדִיתָא וּכְבָר וְנְדָאִי טוּבָא זְרִיזָא פְּרִשָׁא אִיכָּא בְּפּוּמְבְּדִיתָא אֲלֵא בַע"כ שֶׁהִנּוּאִי נוֹדַע מִדְּבָרֵי הַגּוֹי עַל אֵיזָה פְּרִשָׁא זְרִיזָא קָא מְסִיחַ: וְס' לְהָרַב דְּבֵאִינָה תְּגִי סְפִיקָא בְּעֵינֵינוּ נְמִי דִּיאֵמַר הַגּוֹי דְּבָרִים שֶׁמֶרְאִין שֶׁלֹּא נִתְּפוּן לְהַעֲיֵד וְגַם דְּלֹא אָמַר בְּדַדְמִי וּמְפָרֵשׁ הָרַב דְּהָוָה עוֹבְדָא קָא מִיִּירִי שֶׁהִנּוּאִי הַגּוֹי מִתְּאוּנָן עַל מִיתָתוֹ כְּמָה הִנּוּאִי נֶאֱמָר כְּלוֹמֵר כְּמָה הִי' גְּבוּרָה חִיל אוֹ כְּמָה טוּבָה

עֲשֵׂה עִמִּי וְהִיָּינוּ דְקָאָמֵר הַגּוֹי נִינְי שְׂכִיב חִינוּאֵי דְקָאָמֵר נִינְי עַל עֲצָמוֹ אוּי לֹו בְּשִׁבִיל פְּלוֹנֵי שְׁמַת דְּדְבָרֵיו אֵלוֹ נְרָאִין שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד אֱלָא בְּאֵ לְתַתְּאוּנוּן עַל מִיתְתוֹ וְגַם מוֹכַח דְּלֵא קָאָמֵר בְּדַדְמֵי שְׁאָם לֵא הִי בְּרוּר לְגוֹי שְׁמַת הִיְהוּדֵי לֵא הִי מְתָאוּנוּן עַל מִיתְתוֹ דְּהַאֲנִינוּת מוֹרָה עַל הוֹדָאוֹת שְׁבָרוּר לֹו שְׁמַת וְכֵהִיא דְּתוֹסְפֵתָא אֲפִי שְׁמַע קוֹל מְקוֹנוֹת שְׁמִזְכִּירְתוּ בֵּין הַמֵּתִים אֵין עֲדוּת גְּדוּלָה מְזוֹ וְזֵה שְׁפִתְבֵּי הֶרֶב כְּמָה הִיָּה נָאָה הוּא פִּירוּשׁ לְעוֹבְדָא דְּפִרְשָׁא זְרִיזָא שְׁהִיָּה מְתָאוּנוּן הוּי נְאָבוּי עַל הַאֲבִיזָה גְּבוּר חֵיל וְה"ה בְּמְתָאוּנוּן עַל מָה שְׁהִי נָאָה פְּדָרָךְ הַגּוֹיִם שְׁהֵן מְתָאוּנוּן עַל אֲבִידוֹת אִישׁ נָאָה אוּ גְבוּר חֵיל: וּמ"ש וְכֵמָה טוֹבָה עֲשֵׂה עִמִּי הוּא כִּי לְעוֹבְדָא דְּבֵי חִינוּאֵי וְחִסָּא שְׁלֵא עַל חֲנָם הִיָּה הוֹלְךָ וְשׂוֹאֵל אַחַר בְּנֵי בֵּיתוֹ לְהוֹדִיעֵם שְׁמַת אֱלָא לְפִי שְׁעֲשֵׂה לֹו טוֹבָה: וּמָה שְׁפִתוֹב עוֹד אוּ שְׁהִי מְסִיחַ וְאוֹמֵר כּוֹ נְרָאָה בְּעֵינֵי שְׁלַקְחוּ מִן הַתּוֹסֵ' דְּלֵאחַר מַעֲשֵׂה דְּאַבָּא יוֹדִין שְׁהוֹנְכֵר בֵּיהּ וּקְבֵרְתִּיו אֲמָרוּ אַרְשָׁב"ג מַעֲשֵׂה בְּקוֹלֵר שְׁל בְּנֵי אָדָם שְׁהִלְכוּ לְאַנְטוֹכְיָא בְּחִזְרֵתָן אֲמָרוּ נְהַרְג מִמְּנוּ אִישׁ פְּלוֹנֵי יְהוּדֵי וְכֵא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהַשִּׂיאוּ אֶת אֲשֵׁתוֹ וְלֵא הַזְכִּירוּ בְּזֵה וּקְבֵרְתִּיו וְאַח"כּ תְּנִי עוֹבְדָא דֹס' בְּנֵי אָדָם כּוֹ' וּמְדָלָא תְּנִי בְּעוֹבְדָא דְּאַנְטוֹכְיָא וּקְבֵרְתִּיו וְאַפְּי' הִכִּי הַשִּׂיאוּ אֶת אֲשֵׁתוֹ מִפְּרִשׁ הֶרֶב דְּהִיָּינוּ טַעֲמָא שְׁלֵא חֲשָׁשׁוּ לְבַדְדְּמֵי מִשּׁוּם דְּשִׁיחְתּוּ הִי בְּאוֹפֵן זֵה שְׁיִהִיו תְּמִיחִין עַל שְׁהִלְךְ עִמָּהֶם בְּיַחַד וּפְתָאוּם נְהַרְג וְזֵה שְׁדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן שְׁאָמֵר בְּחִזְרֵתָן אֲמָרוּ נְהַרְג מִמְּנוּ אִישׁ כִּי יְהוּדֵי דְּנוֹדָי קָשָׂה מָאִי מִמְּנוּ אֱלָא פְּלוֹמֵר מִמְּנוּ מְאִיתְנוּ וּמִתַּחַת דְּיָנוּ מִמֶּשׁ נְהַרְג פְּתָאוּם זֵה דְּבֵר פְּלֵא וְתַמְהוֹן גְּדוּל וּלְכָךְ הִתִּירוּ אֶת אֲשֵׁתוֹ וְלֵא חֲשָׁשׁוּ בְּדַדְמֵי דָאִין אָדָם מְסַפֵּר אֵיזָה תַּמְהוֹן אַא"כּ בְּרוּר לֹו שְׁכָף הִי וְגַם הַדְּבָרִים מְרָאִין שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד אֱלָא לְסַפֵּר הַתַּמְהוֹן וְהַפְּלֵא: וְזֵה שְׁפִתְבֵּי הֶרֶב וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה בְּדְבָרִים הָאֵלוֹ שְׁהוּ מְרָאִין כּוֹ' לֵא לְמִימְרָא דְּבְעֵינוּ דְּנוֹקָא שְׁיֵאמֵר בְּדְבָר בְּקָשָׁר לְפָנֵינוּ כּוֹ' כִּי לֵא הִיָּתָה פְּנוּנַת הֶרֶב לְזֵה אֱלָא לְהִבִּיא הַנָּךְ עוֹבְדָא דְּבַגְמ' וְתוֹסֵ' וְלְבָאֵרְן דֵּה"ט דְּלֵא בְּעֵינֵינוּ וּקְבֵרְתִּיו דְּמֵאחַר שְׁהִיָּה מְתָאוּנוּן וְאוֹמֵר אוּי כּוֹ' א"נ הִיָּה מְסַפֵּר הַתַּמְהוֹן הַלְכָף לֵא חִיִּישִׁינוּ לְבַדְדְּמֵי וְגַם לֵא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁמָא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד שְׁהִי הַדְּבָרִים מְרָאִין שְׁלֵא בְּאֵ הַגּוֹי כִּי אִם לְהַתְּאוּנוּן עַל אֲבִידוֹת הִיְהוּדֵי א"נ לְסַפֵּר הַתַּמְהוֹן הַלְכָף ה"ל מל"ת וְאֵה"נ אֲפִי לֵא הִי מְתָאוּנוּן וְגַם לֵא הִיָּה מְסַפֵּר אֵיזָה תַּמְהוֹן אֱלָא שְׁהִי הַדְּבָרִים מְרָאִין מְצַד אַחַר שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד פְּעוֹבְדָא דְּאַבָּא יוֹדִין דְּלְפִי שְׁיֵצֵא הִיְהוּדֵי עִמּוֹ לְפָנֵינוּ רְגִילוֹת הוּא שְׁיָבֵא וַיִּסְפֵּר הַמְּקָרָה שְׁהַגִּיעַ לִיהוּדֵי שְׁיֵצֵא עִמּוֹ וּלְכָךְ נְאָמֵן בְּמַל"ת שְׁגַם בְּזֵה הַדְּבָרִים מְרָאִין שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד כִּי אִם לְסַפֵּר מָה שְׁקָרָה לִיְהוּדֵי שְׁיֵצֵא עִמּוֹ לְפָנֵינוּ אֱלָא לְפִי שְׁעֲדִינוּ יֵשׁ לְחוּשׁ לְבַדְדְּמֵי בְּעֵינֵינוּ שְׁיֵאמֵר וּקְבֵרְתִּיו וְכֵן בְּעוֹבְדָא דְּעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם נְמִי הַדְּבָר מְרָאָה שְׁלֵא בְּאֵ הַגּוֹי כִּי אִם לְסַפֵּר הַפְּלֵא וְהַתַּמְהוֹן שְׁפֵל הַעֲשָׂרָה מִתּוֹ וְלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד הַלְכָף בְּאֵלָה אַעֲפ"י שְׁלֵא יֵצְאוּ עִמּוֹ מְכָאן וְגַם לֵא אֲמֵר כְּמָה נָאָה וְכֵמָה טוֹבָה כּוֹ' אֱלָא מְסַפֵּר מִיתְתָן בְּלַבַּד מ"מ כִּיִּן שְׁהַדְּבָרִים מְרָאִין שְׁלֵא נְתַפְנוּן לְהַעֲיֵד ה"ל מל"ת: אֱלָא לְפִי שְׁעֲדִינוּ יֵשׁ לְחוּשׁ לְבַדְדְּמֵי וְאַעֲפ"י דְּבַמְסַפֵּר תַּמְהוֹן וּפְלֵא לֵא חִיִּישִׁינוּ לְבַדְדְּמֵי הִיָּינוּ דְּנוֹקָא כְּשִׁמְסַפֵּר עַל אִישׁ פְּרִטֵי אֲבָל בְּמְסַפֵּר עַל עֲשָׂרָה בְּיַחַד יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא אַחַד מֵהֶם לֵא מִתְּ אֱלָא לְפִי שְׁרָאָה תַּשְׁעָה מֵהֶן מִתּוֹ וְהָאֲחַד הִיו חוֹלָה אוּ גוֹסֵס אוּ מְגוּיָיִד הַסִּיחַ ל"ת אַחַר הַנְּדָמָה וְאֲמֵר שְׁכּוֹלֵן מִתּוֹ דָאִין הַגּוֹי חוֹשֵׁשׁ בְּשִׁיחְתּוֹ אִם הוּא לְפִי הַנְּדָמָה אִם לֹאוּ הַלְכָף בְּעֵינֵינוּ שְׁיֵאמֵר וְקַבְּרָנוּם: וְה"ה בְּשִׁשְׁמַע הַגּוֹי שְׁהִיו מְסַפְּרִים מִפ' יְהוּדֵי וּמְסַפֵּר גַּם הוּא בְּתוֹכָם מִתְּ פְּלוֹנֵי הִיְהוּדֵי הַנְּזַכֵּר אוּ נְהַרְג מל"ת נְקָרָא שְׁהִי הַדְּבָרִים מְרָאִים שְׁלֵא נְתַפְנוּן

להעיד אלא להשיב או להוסיף על הספורים שספרו לפניו אלא מאחר דעדיין יש לחוש דילמא קאמר בךדמי בעינו שיאמר וקברתיו לדעת הרב: ואם הי' מתאונן עליו או מספר תמהון ופלא על איש פרטי שוב לא בעינו וקברתיו והיינו דקאמר בעובדא דחינאי וי' שכיב חינאי דקאמר הגוי וי' על עצמו אעפ"י שלא נמצא פה בספרים שלנו בספרי הרמב"ם הי' כתוב פה וכה ממצאתי הועתק בתשובות הריב"ש סי' שע"ז וי' שכיב חינאי וכו' וי' לפרשא זריזא וכו' פונדקית דקא בכי' דכיון שהיתה בוכה ומתאוננות הדבר מראה שלא נתפוננה להעיד אלא לאנינות ושהיא דפרק כל הגט נמי בכה"ג מיירי דהדברים היו מראין שלא נתפונן להעיד כיון דאיכא אמתלא כו' אינו נאמן אא"כ דליכא אמתלא וז"ש הרב בד"א שלא היתה אמתלא כו' אבל מה שהזכיר לשון חבל בעובדא דאבא יודין ואנטוכיא ודכרפום ביתר ס"ל להרב דלשון חבל דבהני עובדא אין פירושו אוי על עצמו דא"כ דהנה העובדי פוכבים ומזלות מתאונן על אבידת היהודי לא הנה צריף תו למימר וקברתיו אלא פי' חבל אוי ליהודי ומאחר דלא נפקא לן מידי באותו חבל שהזכיר העובדי פוכבים ומזלות על היהודי ולכך לא הזכירו הרב א"נ לשון חבל איננו אנינות אלא פירושו הפסד כלומר הפסד בא לעולם וכן פירש"י פ"ד מיתות חבל על שמש גדול שאבד מן העולם וז"ל חבל הפסד לשון אהה כל לשון צער וקובל הוא כלומר הפסד בא לעולם ויש לקבול על שמש כו' ואין פוננתו לומר שהאומר חבל הוא מצטער ומתאונן אלא כלומר הפסד בא לעולם ויש צער למי שמצטער ואעפ"י שהאומר חבל איננו מצטער וזה עיקר: ובה מתישבים דברי הרמב"ם ועלו פהוגן ובטוב טעם בלי שום דוחק לא מדברי עצמו ולא משיטות התלמוד: אבל מה שנמצא בדברי הקודמים שפי' דעתן לא ימלט מדוחקים רבים ועצומים פי' הלא מה שפי' בנ"י בשם הריטב"א דכל היכא דעובדי כוכבים ומזלות מכריזי נאמר מאן איכא בי חינאי כו' קשיא טובא דא"כ דעיקר הטעם דלא בעינו וקברתיו הנה משום דהעובדי פוכבים ומזלות מעייל נפשיה לאכרוזי הני ליה להרמב"ם להזכיר תנאי זה בפירוש בדבריו ומאחר שלא כתב הרב כ"א שאמר העובדי פוכבים ומזלות אוי לפ' שמת פמה נאה כו' משמע דאפילו לא מעייל נפשיה לאכרוזי נאמן ועוד דמ"ש או שהיה מסיח כו' עד כיצד מת פתאום דמשמע דהנאמנות תלוי בתמהון אין לה גמרא ובע"כ דמן התוספתא למדה.

כדפרי' ולשם לא תני כל עיקר דמעייל נפשי' לאכרוזי וא"ה השיאו את אשתו ובלא פירושינו קשיא מן התו' הילכך אין ספק אעפ"י דבגמרא יש מקום לפירוש הריטב"א מ"מ דברי הרמב"ם א"א ליישב בכך נאצ"ל דהתוספתא אין לה יישוב לפי פי' זה: גם מ"ש ה' המגיד משנה דהחלוק הוא בין שאינו מזכיר שם היהודי דצ"ל וקברתיו וכשמזכירו אצ"ל וקברתיו אין ספק שיש להשיב על זה וכמ"ש גם המ"מ גופי'.

והוא דמה טעם וסברא יש בחלוק זה אי משום דמאחר שלא הזכיר שמו חיישינן דילמא נתחלף לו יהודי ביהודי וזה שהלך עמו מכאן חלף הלך לו ויהודי אחר גזדונג עמו בהחזיקו בדרך ומת א"כ גם פי' יאמר וקברתיו לא יצאנו מידי ספק שפא ליהודי אחר שגזדונג עמו ומת קבר אותו ולא יעלה על דעת הישרה לומר דביהודי אחר לא הי' מטפל עמו לקברו דהלא הקבורה היא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול ומה לו יהודי זה ומה לו יהודי אחר משניהם לא קיבל טובה ולא יקבל עוד: ועוד דהלא בעובדא דפרשא זריזא דפומבדיתא לא הזכיר שמו אלא שהמה היו יודעין על איזה פרשא זריזא הי' מסיח

לפי שהיו יודעין שהלה עמו מן העיר וכיוצא בזה וא"ה השיאו את אשתו אעפ"י שלא אמר וקברתיו וכ"ש קשה לפירוש הר"ן בתשובה סי' ג' והריב"ש בס"ח שע"ח ומהרא"י בכתביו סי' רכ"ב שפירשו דברי הרמב"ם דקשה עובדי כוכבים ומזלות מפירו אצ"ל וקברתיו דיותר אדם בקי במפירו מבשאינו מפירו והלכך לא חיישינן בידמי במפירו אבל אין הדברים ברורים במי שאינו מפירו עד דאמר וקברתיו ומלבד שהרבה רחוקה סברא זו מדעת הענייה פמוני עוד יש קושיא ע"ז דא"כ ה"ל להרמב"ם לפרש תנאי זה דמפירו בתחילת דבריו אבל מדלא פתב כ"א פיצד הי' העובדי כוכבים ומזלות מל"ת ואמר אוי לפ' שמת כמה נאה הי' כו' משמע דמייירי בכל פלוני אעפ"י שלא היה מפירו רק שמקורב נדונג אליו ה'יהודי שהיה נאה והודיעו את שמו וכ"ש דקשה כמה שפתב אחר כך או שהיה מסיח ואמר פשהייתי בא בדרך נפל פלוני שהיה מהלה עמנו ומת ותמהנו כו' דאין ללשון זה יד ורגל להבין ממנו דמייירי במפירו אדברה הלשון משמע ששנדונג אליהם יהודי פ' והלה עמקה והודיע אותם מה שמו ונפל ומת: אבל הדעת נדאי מכרעת דאין הבדל בין פשהגוי מפירו בשמו לאיננו מפירו ואיננו מזכירו בשמו בכל גוונא מאחר שאנחנו יודעים מי היה ה'יהודי שהלה עם העובדי כוכבים ומזלות מכאן והגוי מספר ואמר ה'יהודי שהלה עמי מכאן מת ה"ל פאלו הזכירו בשמו אלא דאפי' הזכירו בשמו חיישינן לכל עובדי כוכבים ומזלות מל"ת דילמא קאמר בידמי דכל העובדי כוכבים ומזלות אינן מדקדקים בסיתתם.

ואינו חושש כל עיקר אם הוא אחר הנדמה אם לאו ולכן לא התירו רז"ל במל"ת אא"כ היכא דמוכח דלא קאמר בידמי ואין זה אא"כ אמר גמי וקברתיו א"נ לא אמר וקברתיו אלא מתאונן ומקונן על מיתתו או תמה על מיתתו שהיה פתאום וכיוצא בזה זו היא דעת הרמב"ם והוא עיקר ודלא פסברת שאר גאוני עולם שבמרדכי והג"ה מיימוני דסברת הפל הוא דלא חיישינן לבידמי בעובדי כוכבים ומזלות מל"ת דליתא פאשר הוכחתי בפסק ארוך דהתוספות והרא"ש בשם רבינו חננאל ושאר גדולי ראשוני ואחרוני חולקים על סברא זו דכיון דבעד אחד חיישינן לבידמי כ"ש בעובדי כוכבים ומזלות מל"ת ותו דגם במרדכי עצמו חזר וכתב בסוף יבמות תשובה אחת ה'יפך זה וז"ל נעוד מאן לימא לן העובד כוכבים ומזלות מל"ת שאמר מת לא יהא צריך לומר וקברתיו דאי לא אמר הכי אמר בידמי: ואם ראהו מגוייד אומר נהרג אעפ"י שלא נהרג ואין להאריך בזה יותר בכאן ובמה שפתבנו מתנישב ג"כ מה שהקשה מהר"י קארו ז"ל על תשובת הרמב"ם בהריגת יהודי מעפו שהתירה ע"פ הגויה שהיתה מל"ת באזהרתה ל'יהודי אחר'י שלא ילכו לכפר פלוני שלא יארע להם כמו שאירע ליהודי אחר שהי' מעכו כו' עד ויצאו אחריו ונהרגוהו דהקשה מהר"י קארו ז"ל דאפי' את"ל שהיו יודעים אינה יהודי היה עושה מלאכתה מ"מ מאחר שלא הזכירה שם ה'יהודי בעינן שתאמר וקברתיו וכתב תירץ ע"ז ע"ש הר"י שגוש ע"ש אבל לפי דברינוולא קשה כל עיקר דס"ל להרמב"ם דמאחר שהעובדי כוכבים ומזלות הזהירה אותם שלא ילכו כו' אין האזהרה נופלת אלא בשביל שיודעה באין ספק שהרגוהו לאותו יהודי וכדרך הרופא הבקי שמזהיר לחולה שלא ימות פדרך שמת פלוני ועדיף טפי מאלו היה מתאונן או מתמיה על מיתת פ' דחשבינן ליה נדאי מת ואצ"ל היכא שמזהירו שלא יארע להם כו' והלכך משיאין את אשתו אעפ"י שלא אמר וקברתיו זו היא דעת הרמב"ם דעת ישרה זכה וברורה וטהורה

ועוד נראה עיקר וכך קבעתי הלכה למעשה בפסק א' בעגונה דאשת דוד טעמוש שהועד עליו שמוטל שרוף בירעסלב בשריפה הגדולה והוא דכל היכא דאפשר לידע עוד ע"פ עדות אחרים אין מתירין את האשה ע"פ עדות ע"א או עובדי כוכבים ומזלות מסיח לפי תומו אלא אם כן דמוכח להדיא מדבריו דלא קאמר בדדמי אבל היכא דאי אפשר בעולם שיעיד עוד אחר על אשה זו ואם לא תאמין לזה לא תמצא עדות ותשב עגונה כל ימיה התי סמכינו על מה שאמר פ' מת בלחוד או עובד כוכבים ומזלות מל"ת בלחוד ולא חיישינו דילמא קאמר בדדמי פינו דלא מוכח מדבריו דקאמר בדדמי והיינו דקאמר אמתני' דמשיאיין ע"פ בת קול ודילמא צרה הוי כו' תנא דר"י בשעת הספנה כותבין כו' וכמו שפירש"י שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה וה"נ בנ"ד דאשה זו יושבת עגונה י"א שנה כשעת הספנה דמיא דידוע דלא תמצא עדות אחר ולפ"ז ניחא ההוא דפ' כל הגט דמייירי נמי בכה"ג שא"א להשתדל אחר עדות אחרת והילכך בעובדי כוכבים ומזלות מל"ת עדות עובדי כוכבים ומזלות בלחוד משיאיין את אשתו ולא חיישינו למידי ואולי שבה החלוק יש ליישב דעת הרמב"ם והוא דלא בעינו וקברתיו אלא היכא דאפשר בעדות אחרת אבל היכא דידוע דליכא עדות אחרת לא חיישינו בדדמי פינו דלא מוכח מדבריו דקאמר בדדמי והילכך לא בעינו וקברתיו: ומעתה נבא לנ"ד ואומר הנה מלשון עדות האחים מפורש ומבואר שזה היה ברור ליהודי מק"ק בעלזא שהיה מתעסק בעסק העגונה מרת חנינא מק"ק בעלזא שאותו מרדכי בר יעקב בעל חנינא הנזכרת נעשה בקערטריר והיה משרת בין אנשי המלחמה של שר פטאצקי אין ספק ששמע פן מפי רבים אנשי אמת או ראהו שם משרת לאחר שנעשה בקערטריר: אלא שלא היה לו דבר ברור בקול שייצא אח"כ שגנב סוסים ותלאוהו האמת הוא אם לאו: בכך היו האחים מדברים עם הגוי המשרת לאחד מגדולי אנשי המלחמה היה מספר אותו המשרת באות ובמופת ל"ת שאותו איבר גקערטריר היה משרת לאחד מאנשי המלחמה והיה נקרא אלכסנדר ונתלה בעיר סמאטריטש בעבור שגנב סוסים והיה איש שחור ועיניו פעין החתול והגיד באיזה זמן תלאוהו וגם הגיד שהיה נשוי גויה והיה עדיין בעיר סמאטריטש ע"כ תורף עדות האחים: הנה מבואר ג"כ שהבינו האחים מן הגוי שעל אותו איבר גקערטריר מרדכי בר יעקב בעל חנינא הנזכרת מק"ק בעלזא שעליו ולא על אחר היתה סיקתו שהיה נקרא בשם אלכסנדר ונתלה בעבור שגנב סוסים כו' ואין ספק דכשהזכיר הגוי אבקערטריר הנזכר היה מסיח בפירוש שהיה מעיר בעלזא דאל"כ דמניין להם שעל אותו איבר גקערטרין היתה סיקתו שהרי העידו בזה הלשון האט ער גזאגט באות ובמופת לפ"ת דז דער איבר גקערטריר האט גדינט כו' אלא בע"כ שהם הבינו ממנו בטוב שעל איבר גקערטרין היתה סיקתו ולא על אחר: וגם העידו שהיתה סיקתו ל"ת אפילו את"ל שדעת האחים כמה שאמרו שהיה מל"ת לא היתה דעתם אלא לומר שלא שאלוהו עליו אלא מעצמו היה מסיח מה שהסיח מ"מ הדברים מראין שלא נתכונן לשום עדות אלא לספר שנעשה דין בגנב איבר גקערטרין וקרוב לומר שהאחים התחכמו להסיח עם הגוי מרחוק והיתה סיקתו מעסק הגנבים אז סיפר הגוי גם הוא מה שנעשה באיבר גקערטרין שגנב סוסים שכן דרף במספרים זה אומר בכה וזה אומר כף נעשה ג"כ בפלוני במקום פ' וכיוצא בזה: וכבר כתבתי שאין לה מל"ת גדול מזה ואף הר"ן מודה בזה שלא אמר הרב דבמת פ' אינו נאמן אא"כ שאין פוונתו בסיפור דברים שאין אומר אותן הדברים בשום קשר

עגנון לא עם דברי עצמו ולא עם דברי אחרים: אבל נ"ד שהגידו האחים ונ"ל אזו האבן מיר ברידר הנ"ל גרעט מיט דעם משרת כו' האט ער גזאגט באות ובמופת ל"ת כו' מבואר ומפורש שדיברו האחים הנ"ל תחילה איזה סיפור דברים באופן שאח"כ סיפר המשרת ל"ת מה שהיה איבר גקערטר הנ"ל משרת כו' כי לפי זה הלא מראין הדברים שאין פוננתו להעיד רק פמשיב או מוסיף על דברי האחים שסיפרו תחילה מה שסיפרו ולא יפה עשה הב"ד ששמעו דברי האחים שקצרו דבריהם במקום שאמרו להאריך כדי לברר הדברים כשמלה שהיתה הסיחה לכוננת סיפור הדברים אבל מכל מקום מאחר שמפורש ומבואר בעדות האחים שהגוי הסיח ל"ת אין אנו צריכים לחקור על הדיינים ועל העדים מי הגיד להם שהסיחה היתה ל"ת דילמא מטעי קא טעי אלא אדרבה אנו מחזיקים אותם בידועים וכל פה היה ברור להם שהסיחה היתה ל"ת שלא היו צריכין לבאר גוף הסיחה ולקף סתמו וכתבו האט ער גזאגט באות ובמופת ל"ת כו' וכיוצא בזה פתב מהרא"י בת"ה בגוי מל"ת מפי גוי דאע"פ שלא הזכיר הג' השני שהגוי הראשון היה מל"ת לא חיישינו לחומרא על הספק דילמא הגוי הראשון סיפר דבריו טל ידי שאלה אלא תלינו להקל ולומר דהיה מל"ת והביא ראיה מתשובת מהר"מ: ואם פן כ"ש נ"ד שהגידו העדים בפ"י שהיה הגוי לא חיישינו לדילמא מטעי קא טעי ואצ"ל דהדברין מראין שהיו האחים מספרי' עם הגוי איזה סיפור דברים באופן שבא הגוי לספר מה שנעש' בגנב איבר גקערטן הוא דבר פטוש וברור: ועוד דאין ספק דכשהגידו האחים את עדותן לפני הבית דין חקרו אותם בית דין האריך ידעו שהסיח ל"ת דבי דינא בתר עידים דייקא פדאימא פ' יש נוחלין ופשיטא דהגידו לפניהם תוכן הסיפור והבינו הדיינים שלא היה שם אלא מל"ת ולקף פתבו הדיינים בסתמא איהו שהאחים הגידו שהגוי הסיח באות ובמופת ל"ת כו' ואנו בי דיני בתר בי דינא לא דייקינא דלא חיישינו לבית דין טועין ואין צריך לומר דלא חיישינו בכי האי גוונא שיקתבו עדות האחים ששמעו מגוי שהסיח לפני תומו ולא ישאלו אותם האיה היתה אותה הסיחה והכי הוה המסקנא בפ' מצות חליצה בתו' ובאשר": ועוד נראה דגם אם נאמר שהגוי שהל"ת לא הזכיר שם מקומו בעלזא כ"א שהבקערטיר היה משרת וכו' והיה נקרא אלכסנדר אפ"ה לא חיישינו שמה אין זה בעלה של מרת חנינא העגונה ולא מיבעי' להרא"ש בתשובה במכלוף בן מלול דכיון דלא הוזכרו תרתי מכלוף בן מלול איתתא שריא להנצשא דפשיטא דה"נ שריא דאעפ"י שלא הזכיר הגוי לא שמו דיהדות ולא שם אביו אלא אמר בקרטר שהיה נקרא אלכסנדר כו' דהא שם זה שהזכירו בו הגוי הוא יותר מפונרסמים מאלו הזכירו בשם יהדות וכן פתב מהרי טייטאצק ז"ל על מה שהגוי היה מל"ת בהריגת משה סוסי דכינויו מהני יותר מבשם אביו כי הוא מפונרסם יותר שיותר ניקר פשיאמרן משה סוסי מן שיאמר משה בן אברהם או משה בן יצחק וכיוצא וזה פשוט כו' ואף כן מאחר שנודע מפונרסם שאותו הבקערטר בעלה של חנינא העגונה הנזכרת היה נקרא בשמו דגויית אלכסנדר והיה איש שחור ועיניו כעין החתול יותר ניקר בזה משאלו היה אומר בסתם מרדכי בן יעקב: אלא אפילו לדעת פל שאר הגאונים החולקים על הרא"ש והוא העיקר וס"ל דלא שרינו אא"כ הוזכר השם עירו כמבואר בתשובות מהרי"ק שןרש קפ"ד א"ה בנ"ד פיון דאיפא אומדנות מוכיחות דעל אותו בקרטר מעיר בעלזא היתה סניחתו אף מהרי"ק מודה דאיתתא שריא דהלא פבר היה ברור ליהודי שהיה מתעסק בעסק העגונה הנזכרת שאותה מרדכי בן יעקב

בעל חינוך הנזכרת בקרטור והיה משרת לאנשי המלחמה דהשר פטאצקי וגם נודע ומפורסם אותו מרדכי הנזכר בשמו דגוית אלכסנדר ואם באנו לחוש שהגוי שהל"ת שנתלה הבקרטור אלכסנדר כו' הוא בקרטור אחר תצטרף לומר שב' בקרטורים היו ושניהם פניהם שחורים ועיניהם פעין הנתול וב' היו משרתים לאנשי החיל דהשר פטאצקי ושניהם היו נקראים בשם אכלסנדר ולכולי האי לא חיישינו וכמ"ש מהרי"ק עצמו בתשובה הנזכרת: ואף על פי דבנדון שדן עליו מהרי"ק היה הרבה אמתלאות ואומדנות מוכיחת טפי מבנדון דידן מפל מקום מהראייה שהביא הרב משמע דלא בעינו אלא פרטי מילי דלכולי האי ליכא למיחש דאיתרמי שמה פשמה ועדים פעדים וכ"ש נ"ד דאיכא טפי מתלת מילי שמה פשמה ושניהם איבר גקערטי ושניהם משרתים לאנשי החיל דהשר פטאצקי ושניהם פניהם שחורים ושניהם עיניהם פעין הנתול: ועוד מצאתי בדברי הר"ן בתשובה מפנרש דבכיוצא דנ"ד לא חיישינו טפי שכתב וזה לשונו עוד אמרתי אגלה אונגיה שאפילו היה פאן גוי מל"ת בכל דינו שאומר איש פלוני אומר שהיה שמו כן שהיה דר במקום פ' מת במקום פ' אין מתירין את אשתו עד שנודע שבעלה של זאת היה דר באותו מקום הא לאו הכי פינו דשיירות מצויית חיישינו דילמא איכא גברא אחרינא דשמי' הכי כו' אלמא דכל היכא דידעינו שבעלה של זאת היה דר באותו מקום תו לא חיישינו טפי ואם פן נדון דידן שהסית הגוי ל"ת שהבקרטור דהוא נקרא אלכסנדר והיה משרת לאנשי חיל דהשר פטאצקי נתלה בעיר סמאטרטש ואנחנו יודעים שבעלה של זאת היה משרת לאנשי חיל דהשר פטאצקי תו לא חיישינו לאחר שהרי מה שהיה משרת לאנשי חיל דהשר פטאצקי הלא היא דירתו ומקומו שתקע אהלו בין אנשי החיל דהשר פטאצקי והרי הסית הגוי שהבקרטור שנקרא אלכסנדר והיה משרת לאנשי חיל דהשר פטאצקי נתלה כו' ואף על פי שלא אמר הגוי וקברתיו א"ה איתתא שריא לדברי הפל דלא מיבעיא לפי מגיד משנה והר"ן ודעמי' שפי' דברי הרמב"ם דבהזכיר שמו ומפירו לא בעינו וקברתיו: דהא בנדון דידן נמי הזכיר שמו ומפירו נמי שהרי שניהם היו משרתים לאנשי חיל דהשר פטאצקי אלא גם לפירושינו דאפי' הזכיר שמו ומפירו בעינו וקברתיו כי היכי דלא להוי שום ספק דילמא קאמר בדדמי פאן ונדאי שהיה הגוי מספר ענין מיתתו שהיתה בתלמי' לפי שגנב סוסים ליכא למיחש לבדדמי דכל מי שנתלה אנו ידענו שהיא מת ונדאי בתניקה ואין בזה ספק ועדיף טפי מאלו הי' מתאונן או מתמי' על מיתתו דלא היינו חוששין לבדדמי ומכ"ש היכא שמספר ענין המיתה שהיתה בתלמי' דפשיטא שהוא מת מיד פמו שפתבנו למעלה ואין להחמיר פאן פיון שהעובדי כוכבים ומזלות הסית שהבקרטור נתלה בדיניהם על הגניבה ועבודי לאחזוקי לשיקרייהו פדאיתא בפ' כל הגט הא ליתא דהלא אף להרא"ש דמחמיר באלה כמ"ש הטור משמו אפ"ה כתב מהרא"י בכתביו סי' ל"ד דדוקא בשמע מקומטרסין גופייהו אבל שאר עובדי כוכבים מל"ת ואומרים שגזון בערפאות של עובדי כוכבים ומזלות נאמנים וכן פסק מהר"ם איסרלש ז"ל בהגהותיו וג"כ אין לחוש לומר דמאחר שהעובדי כוכבים ומזלות לא הסית שהיה לשם וראה שתלאוהו דילמא לא שמע העובדי כוכבים ומזלות אלא שיצא דינו לתלות והעובדי כוכבים ומזלות מספר אחר הנדמה דסובר ודאי תלאוהו מאחר שגנב הא נמי ליתא שפבר כתב הר"ן בתשובה הנזכרת דאין צריך שיאמר ראיתו מת אלא כל שאומר מת די וכהנהו עובדא דבי חינואי ובי חסא ע"כ וכך מצאתי הועתק מתשובה

מהר"מ מ"ץ וז"ל הגאון רבינו משולם כתב וז"ל אומר אני אעפ"י שלא בא עובדי כוכבים ומזלות ואמר אני ראיתיו הרוג או אני הייתי עם הרוגי פיון ששמעו מפי גוים שנהרג מפיון שלא שמעו עליו שהוא קיים סומכין על דברי העובדי כוכבים ומזלות ומשיאין את אשתו שהקילו חכמים בעדות אשה משום תקנות עגונות עכ"ל משמע דר"ל דבמה ששמע מן העובדי כוכבים ומזלות שאמרו שנהרג סגי דמסתמא שרצונם לומר שנהרג וראוהו הרוג עכ"ל מהר"מ מ"ץ וכן מבאר מתשובות הרמב"ם בהריגת דיהודי מעכו שהבאתי למעלה וכן מוכחת הסוגיא דפ' כל הגט דבעובדי כוכבים ומזלות מל"ת פלוני נהרג דיו ומתירין את אשתו ואע"פ שכתבנו דמירי במראין הדברי' דלא נתפגין להעיד גם מראין הדברים דלא קאמר בידמי פגון שהיה מתאונן כו' מ"מ פשטא מיניה חדא דלא בעינו שיאמר בפירוש ראיתי אותו הרוג או הייתי עם הרוגי אלא באומר נהרג סגי וה"ה בנ"ד נמי באומר נצל סגי ולא בעינו שיאמר ראיתי צלוב דמסתמא ר"ל שצלב נראהו צלוב על הצליבה ומת דלשון נצל משמעו עתה בזמן הזה נצל ומת בתניקה ותלינו שהיה לשם פשהצולב צלבו בענין שהוא מת מיד בתניקה כדרך כל הגנבים שצולבים אותן כדיניהם על הגניבה שהן מתים מיד בתניקה: ותו דלמאי שפתבנו בסמוך דהיא דלא אפשר להשתדל עדות אחרת לא חיישינן כלל לכדדמי ולא לשום חששא בעולם פיון דלא מוכחא מסיחת העובדי כוכבים ומזלות הך חששא וכו' הוא עיקר וכנראה להדיא מסוף תשובות מוהר"ר משולם שכתב שהקילו חכמים בעדות אשה משום תקנות עגונות עכ"ל אלא להדיא דלא היתיר בזו אלא מטעם שאם לא תאמין לזה תשב עגונה כל ימי' וה"ה בנ"ד דאשה זו א"א בעולם להשתדל לה עדות אחרת שע"כ ישבה י"א שנה הילכך לא חיישינן לשום חששא פיון דלא מוכחה הך חששא מסיחת הגוי: ובענין מה שהעיד כמר ניסן אח העגונה במה ששמע מכמר קאפיל מחוסטאווי ג"כ נראה דמספיק עדותו להתיר אשה זו שהרי מבאר ומפורש ממה שאמר כמר קאפיל איך שהבקעטיר הוא נתלה בנדאי ולא על בקערטר אחר השיבו כמר קאפיל כי אם על אותו שחקר ודרש אחריו כמר ניסן כמפורש בדבריו ואעפ"י שפמר קאפיל לא ראוהו שנתלה כי אם אמר ששמע כן בנדאות שהוא נתלה ואיננו זוכר ממי ששמע אפ"ה מהני עדותו דאפי' את"ל דשמע כן דרך שמועה מהני כדתנן אפי' שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו ופירש"י אפילו שמע מן הנשים שלא היו מתפונות להעיד ומל"ת ויכול לילך ולהעיד להשיא את אשתו ומתשובת רבינו משולם דלעיל ונהביאה גם מהר"י קארו וז"ל התבאר ג"כ דבשמעו מפי עובדי כוכבים ומזלות לחוד שנהרג פ' דיו ומשמע ודאי שאין יודעין מי הם העובדי כוכבים ומזלות שהרי כתב בסתם פיון ששמעו מפי עובדי כוכבים ומזלות שנהרג וכו' משמע שהעובדי כוכבים ומזלות חלפו הלכו להם ואינן מכירין וא"ה סומכים עליהם ובתוספתא דתני אפילו שמע קול מקוננות כו' משמע ודאי דאעפ"י שאין יודעין מי הם הנשים מקוננות ומזכירתו בין הפתים א"ה אין עדות גדולה מזו וכ"ה כתב ה' המגיד על כתו' בשטר איש פלוני מת דמשיאין את אשתו לדעת הרמב"ם אעפ"י שלא חתם בו עד ולא ידעין מי כתבו ואבנהו דכולהו מתני' ומשיאין על פי בת קול מעשה באחד שעמד על ראש החר ואמר איש פ' ממקום פ' מת הלכו ולא מצאו שם אדם ונהשיאו את אשתו וה"ה ודאי בעד מפי עד ואיננו זוכר מי היה העד ראשון ששמע ממנו א"ה מאחר שלא היה קול הברה בעלמא אלא אומר ששמע כן בנדאות אלא שאיננו זוכר מי

הָיָה הַמְשָׁמֵיעַ מִשִּׂיאֵינָן אֶת אִשְׁתּוֹ: וְעוֹד כ"ש הוּא דְהֵלֵא הַחֲמִיר הַרְמַב"ם בְּעַד הַרְאִשׁוֹן דְּשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הָאִיף רְאִיתָ וּבִמָּה יִדְעָתָ שְׁמַת כּו' אֲבָל בְּעַד מִפּי עַד אֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ פֶּל עֵיקָר אֵלֵא בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פְּלוֹנֵי כּו' מִשִּׂיאֵינָן אֶת אִשְׁתּוֹ עַל פִּיּוּ פִּדְכָתֵב לְהִדְיָא בְּפִי"ג מֵה"ג וְנ"ל מִהֲרַמ"א וְאֶפְיָלוּ לֹא אָמַר מִמִּי שְׁמַע אֵלֵא אָמַר סֵתָם שְׁמַע פֶּשֶׁר וְלֹא חִיְיָשִׁינָן שְׁמָא עַד הַרְאִשׁוֹן פְּסוּל הָיָה עכ"ל גַּם בְּמָה שְׁשִׁמַּע פְּמַר נִיסָן מִפּי לִיזָר מְלוּבָמְלֵא מְסַפִּיק עֲדוּתוֹ לְהַתִּירָה דֹּאעֲפ"י שְׁלֵא יִדַּע אֶת שְׁמוֹ כִּי אִם עֲפ"י עֲצָמוּ כְּבָר כְּתָבוּ הָרֵא"ש וּמֵה"רִיק בְּתִשׁוּבוֹת דְּהֵנָּה פְּאָלוּ יִדְעוּ אֶת שְׁמוֹ עַל פִּי עֲדִים וְרֵאֲיִנְתֵם בְּרוּרָה מֵהֵיֵא עֲוֹבָדָא דִּיּוֹחָנָן בְּרַ יוֹנְתָן אַרְיָה מְכַפֵּר שְׁיִחְיִיא דִּפ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת וְאֲנִי מוֹסִיף עוֹד רְאִיָּה מְבוֹרְרָת מִמְתַּנִּי וְשׁוּב מַעֲשֵׂה בְּצִלְמוֹן בְּאֶחָד שְׁאֲמַר אֲנִי אִישׁ פ' בֶּן אִישׁ פ' נְשַׁכְנֵי נָחַשׁ וְהָרִי אֲנִי מֵת וְהִלְכוּ וְלֹא הִפְרִירוּהוּ וְהִלְכוּ וְהִשְׂיָאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֵעֲפ"י דְּמִלְשׁוֹן וְשׁוּב מַעֲשֵׂה כּו' מִשְׁמַע דְּטַעַם מַעֲשֵׂה בְּצִלְמוֹן הֵנָּה כְּטַעַם מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁעָמַד עַל רֵאשׁ הָהָר וּכּו' דְּבִשְׁנֵיהֶם הִשְׂיָאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ מִשׁוּם דְּכֻשְׁע' הַסְּכָנָ' דְּמָיָא שְׁאִם לֹא תִאֲמִין לְזוֹ לֹא תִמְצָא אַחַר וְתִשָּׁב עֲגוּנָה נִרְאָה בְּעֵינֵי דַנ"ד הֵנָּה נְמִי כְּשַׁעַת הַסְּכָנָה שְׁהָרִי אִם לֹא נִאֲמִין לְעֲדוּת הִלְלוּ לֹא נִמְצָא עֲדוּת אַחֲרָת וְתִשָּׁב עֲגוּנָא פֶּל יְמִיָּה דְּהָעִיר סְמֵאֲטְרִיטֵשׁ שְׁנִפְלָה בָּהּ הַבְּקַעֲרֵטֵר הִיא עִיר שְׁכֻנְלָה גוּיִם וְהָרִי הִיא עֲגוּנָה זֶה י"א שְׁנָה וְלֹא מְצָאָה עֲדוּת אַחֲרָת וְאִף הָרֵאֲיָיָה מֵהֵיֵא עֲוֹבָדָא דִּיּוֹחָנָן כּו' אֵין לָהּ מְקוּם אֵלֵא הִיכָא דְּכֻשְׁעַת הַסְּכָנָה דְּמָיָא שְׁהָרִי בְּהֵיֵא עֲוֹבָדָא דִּיּוֹחָנָן כּו' נְמִי מִשְׁמַע שְׁלֵא הָיָה נִמְצָא שׁוּם עַד אֶחָד שְׁהָיָה יוֹדַע מֵהֵיֵא דִּיּוֹחָנָן שְׁמַת זוּלַת אוֹתוֹ עַד שְׁהָעִיד שְׁכֻשְׁהִיּוּ שְׁנֵיֶהֶם בְּדִרְךָ וְאֵין אִישׁ עֲמָהֶם וְהִגִּיד לוֹ שְׁמוֹ ע"י מַעֲשֵׂה אַח"כ חָלָה וּמַת וְלִכְף הַתִּיר הָרֵא"ש ז"ל אִשְׁתְּ הַתְּלִמִּיד ר' אֲשֶׁר מִשׁוּם דְּהֵנָּה נְמִי כְּשַׁעַת הַסְּכָנָה כְּמוֹ שְׁכַתֵּב לְהִדְיָא בְּסוּף תְּשׁוּבוֹתוֹ: וְגַם מֵהַתִּיר מֵהֲרִי"ק אִשְׁתְּ הַבְּקַעֲרֵטֵר נְמִי צְרִיף לוֹמֵר דְּמִיָּרִי בְּכַה"ג דְּהֵנָּה בְּשַׁעַת הַסְּכָנָה דָּאִם לֹא כֵּן לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם רְאִיָּה מִתְּשׁוּבוֹת הָרֵא"ש שְׁהָרִי הֲרַב לֹא הִתִּיר אִשְׁתְּ הַתְּלִמִּיד ר' אֲשֶׁר אֵלֵא מִשׁוּם דְּכֻשְׁעַת הַסְּכָנָה דְּמָיָא אֵלֵא בַע"כ דְּמִיָּרִי דְּהֵנָּה בְּשַׁעַת הַסְּכָנָה: וְאִף נ"ד כְּשַׁעַת הַסְּכָנָה דְּמָיָא וְעוֹד אֶפְשָׁר לוֹמֵר דְּדוֹקָא בְּעֲוֹבָדָא דִּיּוֹחָנָן מִשְׁמַע שְׁלֵא הִתִּירוּ חֲכָמִים אֵלֵא מִשׁוּם דְּכֻשְׁעַת הַסְּכָנָה דְּמָיָא שְׁהָרִי לֹא יִדַּע הָעַד שְׁשִׁמוּ כֶּף כִּי אִם הַסִּיפּוֹר בְּעֶלְמָא בְּאַקְרָאִי וְגַם זֶה רַק פְּעַם אַחַת שְׁהָרִי א"ל יָפָה פְּוֹנַת שְׁכָף קוֹרִין אוֹתוֹ בְּעִירֵי כּו' אֲבָל בַּנ"ד שְׁהִי שְׁרוּי עֲמוֹ בְּמְקוּם שְׁעוּשִׁין דְּשֵׁן בְּבֵית אֶחָד זְמַן רַב: כְּמוֹ שְׁאֲמַר בְּלִשׁוֹן הָעֲדוּת ג' ד' שְׁבוּעוֹת וְאִם נֹאמַר שְׁדַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹ כְּלִשׁוֹן הַתְּנָא פְּשִׁיטָא דְּמִשְׁמַע ג' וד' וְאֶפְיָלוּ טוּבָא כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ"י בַּפ' בְּמָה אִשְׁהָ דְּכָל הִיכָא דְּפְשִׁיטָא לִי דְּבַעֲי לְמִימַר אֶפְיָלוּ טוּבָא לֹא פְּרִיף תְּלַמוּדָא הַשְׁתָּא חֲמִשָּׁא שְׁרִי ד' מִיבַעֲיָא ע"ש בְּתוֹ בְּדִין סְנַדְל הַמְּסוּמָר וְאֶפְיָלוּ אַת"ל דְּסַפּוּקִי מְסַפְקִי לִיָּה לְהֵוּא עַד אִם הָיָה שְׁרוּי עֲמוֹ ג' שְׁבוּעוֹת אוֹ ד' מ"מ בַּג' שְׁבוּעוֹת פְּשִׁיטָא דְּלֹא חִיְיָשִׁינָן דְּאַחַר הָיָה שְׁשִׁינָה שְׁמוֹ כֶּף דְּלָמָּה יְשִׁנָּה שְׁמוֹ דְּדוֹקָא הִיכָא שְׁרוּצָה לִיתָן גִּט בְּעֵינָן שְׁהָמוּ בְּעִיר שְׁלִשִׁים יוֹם מִשׁוּם דְּחִיְיָשִׁינָן שְׁיִחְזִיק שְׁמוֹ לְפָנֵינוּ יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן לְגֵרֵשׁ אִשְׁתְּ יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן מְמָקוּם אַחַר אֲבָל לְשִׁנּוֹת שְׁמוֹ בְּכַדִּי וְדָאִי לֹא הֵן כָּל עֵיקָר: וְעוֹד דְּאִף בְּגִט קְאָמַר בַּפ' גִּט פְּשׁוּט לֹא הִנְחִזַק מֵאִי אָמַר אֲבָל קָרוּ לִיָּה וְעֵינֵי וְאֵע"פ דְּרַב זְבִיד פְּלִיג וְאָמַר רַמָּאִי בְּרַמָּאוּתָּיָה זְהִיר וְהִלְכָה כֵּן דְּבַעֲיָנָן הִנְחִזַק שְׁמוֹ בְּעִיר שְׁלִשִׁים יוֹם הִיָּינוּ דְּוָקָא לְגַבִּי גִט מִשׁוּם דְּחִיְיָשִׁינָן יִתְפּוֹנֵן לְרַמָּאוּת לְגֵרֵשׁ אִשְׁתְּ יב"ש מְמָקוּם אַחַר: אֲבָל נְדוּן דִּידוֹן דְּלֹא יֵשׁ חֲשֵׁשׁ רַמָּאוּת לָמָּה נֹאמַר דְּשִׁינָה שְׁמוֹ בְּכַדִּי וְהִלְכָף אֶפְיָלוּ אַת"ל דְּהִיכָא דְּלֹא יִדַּע שְׁמוֹ כִּי אִם ע"פ עַל רַק פְּעַם אַחַת בְּאַקְרָאִי

ע"י מעשה אין משיאין את אשתו היכא דכשעת ספנה דמאי כנ"ד דידע את שמו שלשה שבועות סמכינן בידיעות שמו ע"פ עצמו אעפ"ו דלא הוה בשעת הספנה ואפילו רב זביד מודה הכא דסמכינן אמאי דקרו וענה: וא"כ לפי זה אם יהיה נתברר דהווא בקרטור בעל חינוא הנזכרת ה' שמו מארדוש בן המילדות מלאדמר תו ליכא למיחש למידי שהרי הגיד לזור הנ"ל ששמע אח"כ שנעשה חבירו בקרטור שהיה עמו במקום שעושין הדשן ולא היה לו חבר זולתו ואח"כ הגידו לו שלקח ה' נקמתו ממנו מאותו בקרטור שתלאוהו הנה מבואר שכל כך היה ברור להמגידיים שתלאוהו עד שנשאל לבם לבשרו שנאבד מן העולם ואין לנו לחקור אחר המגידיים מי היו או מי הגיד להם שתלאוהו בנודאי כמו שנתבאר בדברינו למעלה דבעד מפי עד אפילו עבד או שפחה אם רק אומר נהרג פלוני או מת פלוני משיאין את אשתו ואין חוששין לשום דבר להחמיר עליה הנראה לפע"ד פתבתי להתיר אשה זו לאחר שיחליץ לה יבמה לפי הזמן שנתנו רז"ל והוא צ' יום מהיום יום ו' ה' ימים לחדש פסליו שע"ב גאום הקטן והצעיר טרוד בילדי הזמן יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה: וז"ל הב"ד ששלח אלי הרב מהר"ל מלאדמר במוטב תלתא ב"ד כחדא הוינא ואתא לקדמנא כמר אברהם בר יוסף הלוי אחי' של העגונה והעיד בת"ע ע"פ החרם וז"ל איך האב דען בקרטור גיוזכט האב אין גיוזכט צו קארץ האט מן מיר גזאגט ער ווער צו קארטשיץ האב אין גזוכט דארטן איז ער נישט דא גיוועזן האט מן מיר גזאגט ער ווער צו סודילקאווי האבן דיא לייט גירעט דארטן אין לנד מיר קענן דען בקרטור וואל ער האט גיהיישן מארדוש: איצונדרט היישט ער אלפסנדר ער איז בן המילדות מלאדמר האט איין ווייב צו בעלז היישט חינוא אביה היישט מן יוסמן בין קומן קען סודילקאווי איז ער דא גיוועזין האט מיר כמר חיים כון סודילקאווי גיווערט איך זאל נישט צו אים גיין דען ער דריט אונן שפריכט ווא איך איין ברודר אין דער וויש וניל איך אים הרגין דען זיא הבן מיה צו דער המרה גבראכט סוף איך האב וואל ג' ימים גיהארט בין צו אים גנגן מיט איין יהודי האב מיט אים גרעט האב אים גבראכט צו גט געבין נייארט איך האב דיא הוצאות נישט גיהאט האב קיינן בריב גיהאט פון ניימץן דז מן מיר ווערט בהילפיג גיוועזין דו זעלביג מאל איז זיין פלגש מיט אים גיוועזן בין איך ווייזר איין היים גיצוגן לאחר שנתים או שלוש שנים בין איך ווייזר אין דיא פאדליא גיפארן האב אין וועלן זנפן האבן מיר דיא לייט גזאגט מן האט אים גהנגן צו סמארטיטש בין איך אהין גיפארן איז קיינן יהודי דא גיוועזן האט מיה גזעהן זיין פלגש אונן זיין חבר האבן זיא גישפראכן מיר וויישין וואל נאך וואש דנא קומין ביישט עש איז אבר בחנם דען מן האט אין גהנגן קום מיר וועלן דיר וויישן ווא ער ליגט האבן מיה גפירט אין איין וולד איז איין תליין גישטנדן האבן זיא מיר גווישן אויף איין קבר דא ליגט ער עכ"ל נעשה היום יום ה' י"ח פסליו שע"ב לפ"ק פה ק"ק לאדמר: שמואל נקרא זנוויל אשפנזי ונאום צבי הירש בלא"א מוהר"ר ש מרגליות יצ"ו ונאום הצעיר מאיר בלא"א נתן שליטא: עא אחר פותבי תשובה הנ"ל הובא לידי ב"ד אחר משמעו שהעידו גויה של הבקרטור וחבירו גוי לפי תנאם שהוא נתלה והראו קבר שלו ביצר לפי זה אין ספק שהאשה מותרת דארף לפי פירושו שצריך לשיהיו הדברים מראין שהוא מל"ת הלא גם פה הדברים מראין שהיתה הסיחה לפי תנאם ולא נתפוננו להעיד אלא לפי שהפירו אותו היהודי שהוא אח העגונה ושהיה מפשר לבקרטור לפני שנתים שיתן גט רגילות הוא שיאמרו לו אותו האיש

שְׁאַתָּה הֵייתָ מְבַקֵּשׁ מִלְפָּנַי לְתַת גֹּט הַלֵּא הוּא כְּבָר נִתְּלָה וּכְדָרָךְ שְׁפַתְבִּתִּי עַל יֵצֵא גוֹי וְיִשְׂרָאֵל מֵעַמְנוּ דְלִפִּי שְׁיֵצֵא הַיְהוּדִי עִמּוֹ רְגִילוֹת הוּא שְׁיֵבֵא וְיִסְפֵּר הַמְּקָרָה שֶׁהִגִּיעַ לַיהוּדִי שְׁיֵצֵא עִמּוֹ וְכוּ' וְאֵין לָנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא פְּנוּנְתָם לְהוֹצִיא מִמּוֹן דַּא"כ לְעוֹלָם לֹא נֶאֱמִין לְגוֹי מַל"ת דְּלְעוֹלָם יֵשׁ לְחַשְׁשׁ שְׁמָא פְּנוּנְתָם לְמִצְוֵא חַו בְּעֵינֵי הָאִשָּׁה וְקָרוּבִיָּה וְשִׁתְּנוּ לּוֹ מִמּוֹן אֲלֵא כָּל מְקוֹם שֶׁהַדְּבָרִים מֵרֵאִין שֶׁהֵיטָה הַסִּיחָה לְפִי תְּוֹמוֹ תּוֹ לֹא חִיִּישִׁינוּ לְהַחְמִיר עֲלֵי כָּל עֵינָךְ וְאַצְ"ל דְּלְדַעַת הָרֵאשׁוֹנִים בְּמַפִּירוֹ תּוֹ לֹא בְּעֵינֵי וּקְבַרְתִּיו וּמַכ"ש דְּכָאן הָרֵאוּ קְבָר שְׁלוֹ דְלִי דִּין צָרִיךְ בְּשֵׁשׁ דְּפִשְׁטָא דְּמוֹתְרַת וְאֵין בְּזָה מַחְלֻקְתָּ דְּבָרֵי הַקְּטָן יוֹאֵל בְּלֵא"א מוֹהֵר"ר שְׁמוּאֵל ז"ל ה"ה: עַב בְּמוֹתַב תְּלַתָּא ב"ד כו' וְאַתָּא לְקַדְמָנָא כְּמֹהַנְרָר אַבְרָהָם בֶּר שְׁלֹמֶה וְהַגִּיד כו' וְז"ל בְּל"א אֵין דְּעַר שְׁרַפָּה יִרְעַסְלַב דָּא הָאֵב אִיךְ גְּזַעְהוֹן אַח כְּמַר דְּוֹד בֶּן הַר"ר שְׁלֹמֶה חֲתָן ר' מְרֻדְכִי צוֹרַף דָּא הָאֵב אִיךְ צוֹ אֵיִם גִּרְעַט מִיר הָאֵבֵן צִיִּיט צוֹ לויִפֵּן דָּא אִיז עַר גְּלֵאָפֵן פּוֹיר אונ אִיךְ נֶאֱדָא אִז מִיר זְעַנִּין קוֹמֵן אֵן וועלְבֵאֵרְסִקִישׁ הוֹיז דָּא הָאֵב אִיךְ מִיךְ גִּישִׁידֵן פּוֹן אֵיִם אונ בֵּין גִּלְאָפֵן אֵין גַּעֲסִיל אַרְיִין אונ' עַר אִיז גִּילְאָפֵן ווא אַנְדְּרֵשׁ אִיךְ וויִישׁ נִיט ווא אַהִין אונ דָּאֵשׁ פִּיֵּאֵר אִיז גְּנוּעוֹן אוֹיף אֵלִי זִיטֵן אִיךְ הָאֵב נוֹיָא קִיִּין יְהוּדִי מִין גְּזַעְהוֹן עַכ"ל: בְּמוֹתַב תְּלַתָּא וְכוּ' כַּהֵר"ר אוֹ מִשָּׁה בֶּר יוֹסֵף כו' וְז"ל בְּל"א אִיךְ בֵּין גְּנוּעוֹן צוֹ יִרְעַלְב עֵט אֵיִן גְּנֻצָּה שְׁבוּעַ אַחַר הַשְּׁרִיפָּה אִזוֹ הָאֵב אִיךְ גֵּהוּאֵרְט רִיזֵן אונ זִינְעֵל הַשְּׁרִיפָּה אִזוֹ זִיִּין פִּיל לֵיִיט גִּשְׁטַנְדֵן אֵון הָאֵבֵן מִסְפֵּר גְּנוּעוֹן עוֹן לְשׁוֹן זַע בְּעו"ה וויִא זִיִּינֵן דָּא אוועֵק קוֹמֵן אֵיִן פֶּאֵר יונְגִי לֵיִיט אִז דִּ רִיזֵן הָאֵבֵן זִנָּא גַנְעַנְט לִיב צִיִּפְרֵשׁ אונ' דְּוֹד טַעֲמוֹשׁ הָאֵב אִיךְ שׁוֹאֵל וועזִין ווא זִיִּין דָּיָא לֵיִיט הָאֵט אִימְעַנֵּץ מְשִׁיב גִּיוֹנְעוֹן לִיב אִיז נֶאֱדָא נִיט פֶּר אונ דְּוֹד לִיִּגְט פֶּר בְּרַעֲנוּטֵר הֵיִיט: הָאֵב אִיךְ גְּפֶרְעַגְט וויִא קָאָן וויִישִׁין דְּזַ עֵשׂ דְּוֹד אִיז הָאֵט אֵיִן חַעֲנַטְשִׁינֵר אוֹדֵר אֵיִן שִׁידְלֵבֵר מְשִׁיב גוֹאִיִן אֵיִנָּא עַר אִיז יוֹא דֵן עַר אִיז גִּילְאָפֵן אַרְפוּט פּוֹן דְּעַן הוֹיז אִיז בְּיַז אוֹב צוֹ גִּיִן גְּנוּעוֹן אִיז אֵיִן רִין שְׁטֵאֵק גִּישְׁפּרוּגֵן אִיז זַעַר טִיף גִּיוועזִין אִזוֹ עַר קוֹיִם קִימֵן אֵין דְּעַן גַּעֲסִיל אַרְאָב קִיגֵן וועלְבֵאֵרְסִקִין מִיר זְעַנֵן קוֹמֵן אֵן דְּעַן פֶּעֲרֵטִיל הִינְטֵן ווא מֵן דָּיָא שְׁנוֹרִים אַרוֹיז הָאֵט גִּילְאָפֵן אוֹיז דֵל לְגַד הוֹיז אונ' מִיר הָאֵבֵן אֵין דְּעַר נֶאֱדָא נִיט גְּזַעְהוֹן: אונ' מֵן הָאֵט מִיר ווּוּיִזֵן זִיִּין גּוֹף דְּעַר פֶּר בְּרַעֲנוּטִין דְּזַ דְּעַר אִיז עֵשׂ אִיךְ הָאֵב אֵין אַבְרָר נִיט דְּעַר קַעֲנַט הָאֵב נִיִּיאָרְט כו' עַכ"ל לְעַנְיִינֵינוּ: בְּמוֹתַב תְּלַתָּא כַּהֵר"ר אֵל מִשָּׁה הַנְּ"ל וְז"ל בְּל"א דְּעַן גּוֹף דְּעַן מִיר גִּיווּיִזֵן הָאֵט אִז עֵשׂ זְאָלֵט דוֹר טַעֲמוֹשׁ מְלִבּוֹב זִיִּין דָּא הָאֵב אִיךְ דְּעַן גְּזַעְהוֹן לִיִּגֵן אֵין טֵרִיט ווא דְּעַר עוֹלָם פֶּלְעַגְט צוֹ גְּעַן אֵין דְּעַן גַּעֲסִיל צוויִישֵׁן וועלְבֵאֵרְסִקִין אונ' דָּאֵשׁ אַנְדְּרִי עַק הוֹיז עַכ"ל: כְּבָר נְדַרְשִׁתִּי וְנִשְׂאֵלְתִי כְּדַת מַה לְהוֹרוֹת בְּיַלְדָּה הַעֲגוּנָה הַלְזוֹ וְהַפְּצִירוֹ בִּי רְבוּתִי וְחִבְרִי וְאַנְכִי מְנַעַתִּי אֵת עֲצָמֵי כְּפָה פְּעַמִּים כִּי דִי לִי עוֹל וּמִשָּׂא כְּבֹד הַקְּהֵל שְׁלִי קַק"ק עִיר גְּדוּלָּה לְאַלְקִי וּמָה אֲנִי לְהוֹסִיף עָלַי עוֹד מִשָּׂא מְקַהֲלָה מְפֹאֲרָה מְלֵאָה חֲכָמִים וְסוֹפְרִים וּמְשֻׁנִּים ק"ק לּוֹבּוֹב שֶׁם מְקוֹר הַחֲכָמִים וּמְעִיִן הַתְּבוּנָה אָבֵן פִּינָה יְסוּד אֲמוּנָה עַד שֶׁהִגִּיעַ לְיַדִּי פֶּסֶק הַחֵכ" הַשֵּׁל' הַיְשִׁישׁ הַגָּאוֹן כַּהֵר"ר קָאֵפִיל כְּ"ץ גְּרוֹ אַב"ד ד"ק לְבוֹב מַחוּץ לְעִיר לְהַתִּירָא דְהַךְ אֵיִתְתָּא וְשָׂאֵל הַגָּאוֹן כַּהֵר"ר ק"כ"ץ בְּכַתְּבוֹ מִמְּנִי לְשׁוּם עֵינִי וְלִבִּי עַל פֶּסֶקוֹ לְחַוּוֹת גַּם דְּעַתִּי וְהִנֵּה אֲבִטֵל דְּעַתִּי מִפְּנֵי דְעַתּוֹ וְאַעֲלָה עַל סִפְרָ מַה שְׁנִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי בְּלִי שׁוּם סִפְקָ וּבִתְנָאֵי שְׁיִסְפִּימוֹ עִמִּי עוֹד שְׁנֵי גְּאוּנִים מְגֹדוּלֵי הַמּוֹרִים: וְרֵאשׁוֹנָה אֲשָׂא וְאַתָּן בְּפֶסֶקוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן כַּהֵר"ר ק"כ"ץ גְּרוֹ וְהוּא כִּי הֵרַב גְּרוֹ כְּתַב וְז"ל לְכַאוּרָה הִנֵּה מְשַׁמַּע דָּאֵין לְסִמּוֹן עַל מַה שְׁאָמַר הַיְהוּדִי לְהַעֲיִד הַמַּעֲיִד שְׁנֵה הַגּוֹף הַשְּׁרוּף

הוא גופו של פמר דוד טעמוש לפי שיש לחוש שמא ע"י חריכתו באש נשתנו מראית פניו ואין יכולין להפירו הטיב וכדאי ר"פ האשה שלום בעובדא דבשלהי הלולא אתלי נורא בי גננא דמבואר לשם דאעפ"י דהאשה אמרה על גוף השרוף דאשתכח בבי גנני שנה הוא בעלה א"ה לא היתר רב חניא בר אבין ואמר דחיישינן שמא גוף זה השרוף איננו של בעלה אלא של איש אחר הוא שבא להציל את בעלה ונשרף האיש האחר אבל בעלה הוא חי ולא נשרף ממנו אלא פס יד בלבד ומחמת פיסופא ערק ואזיל לעלמא והכי קי"ל לחומרא דלא פרכא דפליג עליה אלמא דאף על גב דבעלמא אשה נאמן לומר דמת בעלה להתיר להינשא מפל מקום הכא חיישינן דילמא קאמרה בדדמי שסבורה שהיא בעלה ואיננו אלא איש אחר ובע"כ דה"ט משום דחיישינן שמא נשתנו מראית פניו מחמת האש שהחריכו וטועה היא בט"ע שילה"ה בגדון דידן חיישינן דילמא היהודי שאמר על הגוף השרוף שהוא גופו של פמר דוד טעמוש טעה בט"ע שלו ואיש אחר הוא: אכן נראה דיש להצטרף לזה העדות אומדנא אחרת והוא שהאיש פמר דוד טעמוש נתעלם מן העין א"כ בנודאי נשרף פי למה ילך מביתו והונו לארץ אחרת ונייח את אשתו באלמנות חיות וייתם את בניו ולא דמי לזהו עובדא דחיישינן דאמזיליך בי' מומא ומחמת פסופא ערק ואזיל לעלמא דהתם שאני דכינן דאשכחן גוף שלם נשרף וגם.

פס יד אי אפשר לומר דהאי גוף נשרף הוא בעלה א"כ הפס יד של מי היא ואין לומר ג"כ שהפס יד הוא של בעלה שנשרף כולו ונעשה אפר ולא נשאר ממנו אלא פס יד דכינן שהיה פח באש לשרוף כל הגוף ונעשה אפר כ"ש שהיה לו פח לשרוף פס יד שהוא דבר מיעוט הילכך י"ל איפכא שלא היה פח באש לשרוף כל הגוף ולעשותו אפר רק להפיל הפס יד מן הגוף של בעלה ולכן ערק ואזיל לעלמא מחמת פיסופא: אבל אם היה אפשר לתלות הפס יד בגברא חרוכה דשדי כגון שלא מצאו בו אלא יד אחת אלא נמי שלא היה לשם פס יד כלל כי אם גברא חרוכה בלחוד אף רחב"א מודה דנאמנה האשה לומר שנה הגוף השרוף הוא בעלה ולא טענה בט"ע מלומר דטועה היא וזה האיש אחר הוא אבל בעלה ערק ואזיל לעלמא וכדכתב בהדיא הר"ר ירוחם ע"ש הרמ"ה וא"כ בגדון דידן דליכא ריעותא דפס ידא שהרי לא מצאו לשם גוף שרוף בלבד והיהודים אמרו לעד המעיד שנה הגוף השרוף הוא פמר דוד טעמוש לא תלינן דטעה בט"ע אלא אמרינן דהפירו בטוב שהוא פמר דוד טעמוש: ועוד אומדנא דמוכח דמתוך שהיה עיף ונגע בקפיצתו אל תוך הצינור העמוק ובעליתו משם עד שבדונק בא לפני הבית הגוי וועלבארסקי ודאי לא היה בו פח לברוח עוד וליקטתו האש הגדולה וע"כ לא ראוהו עוד ע"כ תנרף דברי הרב פ"ץ ולפי עד"נ דאי מהאי טעמא לית לה היתירא דלא אמר הר"י ע"ש הרמ"ה להתיר בשלא נמצא לשם אלא גברא חרוכה: אלא דוקא בעובדא דהתם וכיוצא בו שהיה ידוע שהבעל היה בבי גנני בשעה דאיתלי ביה נורא ומצאו אחר כך גוף שרוף בבי גנני התם ודאי תלינן דהבעל שהיה בתוך חופתו הוא שנשרף ולא חיישינן דשמא הבעל ערק ואזיל לעלמא והאי גוף השרוף שנמצא בחופה איש אחר הוא: וזה מתרתי טעמא חדא דאיש אחר מאי בעי הכא בחופה שאחז בה האש כל סביביו דחששא רחוקה הוא לומר שאיש אחר נכנס בתוך האש להציל את בעל הבית והב"ה הוא שיצא מן האש וניצול והאיש אחר הוא שנשרף ועוד דהב"ה הוא ודאי שהיה בתוך החופה והאחר הוא ספק ואין ספק דשמא איש אחר בא מעלמא מוציא מידי ונדאי בעלה שהיה

כאן ולפיכך לא חיישינו לחומרא אא"כ דאיכא הוכחא דפס יד דהשתא בע"כ דתרי גברא הוי הכא הב"ה ועוד איש אחר דאתא לאצול' וקאחד נשרף פולו והשני איכא לספק בו שמה נשרף פולו ונעשה אפר ולא נשאר ממנו אלא פס יד שלא נעשה אפר ע"י אינה סבה או שמה נשאר חי ולא נשרף ממנו אלא פס יד ע"י סיבה: ותו איכא ספק מי הוא שנסאר חי הב"ה או איש אחר ומספיקא חיישינו לחומרא בתחלת עדות אלא דהיכא דליכא הוכחא דפס יד דתרי גברא הוי הכא לא חיישינו כלל לאינש אחריןא אלא אמרינו דאותו שהיה בבית הוא הנשרף ואיתתא שריא: אבל בנ"ד דאותו דוד טעמוש לא נשאר באושפיוזו אלא אדרבה העידו עליו שיצא ממנו רץ לתוך רחוב העיר כדי להמלט ולצאת מן העיר ועכשיו נתעלם מן העין ולא ידענו מה היה לו פשיטא דאין לנו לתלות דגוף הנמצא שרוף במקום שהניחו היהודי סמוך לו ועלבארסקי ואח"כ לא ראוהו שהוא גוף של דוד טעמוש דהלא גופים רבים נמצאים שם אז שרופים בכל רחובת העיר ולא היו ניכרים מי ומי המה א"כ גוף הזה נמי איכא לספוקי בו שמה איש אחר הוא ודוד טעמוש ערק ואזיל לעלמא: ואין לסמוך על מי שהשיב ואמר איני יודע ער דען ער איז גלאפין הרב פון דעם הויז וכו' דהלא מוכח להדיא דקאמר בדדמי דלפי שהיה רץ מן הבית וקפץ לצונור העמוק והיה עיף ונגע וידונחק שפא עד סמוך לבית וועלבארסקי שפט בדעתו דבנדאי נשרף ואיך לא יעלה כף בדמיונו שהוא גוף השרוף הלא הרב הגאון עצמו נסמך להתירה מצירוף אומדנא זו כמבואר בסוף דבריו כנ"ל ומיהו נדאי לא סמכינן משום אומדנא אפילו בדברים שרובן למיתה אלא א"כ העיד בדבר ברור שאין בו ספק דנדאי מת כדכתב הרמב"ם להדיא בפ"ג מה"ג וכ"כ הטור וא"כ אין יהודי זה דקאמר להדיא בדדמי מתיר אשה זו כל עיקר: ותימה גדולה על מה שהזכיר הגאון בפסק שלו להתיר האשה מצד שלא היה אפשר שיניח כל אשר לו עושר ונכסים רבים גם יניח אשתו באלמנות חיות וייתם את בניו דאנה מצא סברא זו להתיר אשה מטעם זה ומי יודע מה שיש בלב כל איש ואיש ושמה היה לו שגאה כבושה על אשתו ובניו וכשמצא מקום להמלט נמלט א"נ שמה נשבה.

ע"י ליסטים והולוכוהו למדינה אחרת והיהודי שאמר שהגוף השרוף הוא דוד טעמוש לא אמר כף אלא בדדמי כמבואר בלשונו והא ראוי שהעד המעיד שהיה מכיר אותו מלפנים העיד שכאשר הראו לו הגוף השרוף וא"ל שזהו דוד טעמוש הכירו אח"כ גם היהודי מסתמא לא הכירו בטוב אלא דלפי שראה אותו רץ והיה עיף ונגע ואח"כ לא ראה אותו מעלה בדמיונו שפנדאי נשרף וא"כ לא העיד בדבר ברור אלא בדברים שרובן למיתה דאין משיאין את אשתו כדפרי' ודמי ממש למים שאין להם סוף והועלה מן המים וראה אותו אחר ואמר שהכירו בט"ע דאם אותו העד ראה את הטביעה אינו נאמן דחיישינו דכיין שראה את הטביעה אומר שהוא הוא אפילו אינו ברור לו כדכתב הרא"ש והטור וה"ה בנ"ד דלפי שראה אותו עיף ונגע אומר שהוא הוא השרוף וכ"ש לפי לשון היהודי דמוכח להדיא דקאמר בדדמי כדפרי': והנה כל זה שפכתתי הוא מבואר בלשון הר"ר ירוחם שכתב וז"ל אם נפלה דליקה במטתו או בביתו אמרה אשתו ראו פלוני בעלי מת וכו' והנה יש להקשות דה"ל בסתם אם נפלה דליקה בעיר ואמרה אשתו ראו פ' בעלי מת וכו' למה האריך לומר אם נפלה דליקה במטתו או בביתו אלא בע"כ דדונקא בכה"ג דנפלה דליקה במטתו או בביתו ה"תם הוא דלא תלינו לחומרא אלא היכא דאיכא

הוֹכְחָא דְפַס יָד דְבַדְלִיפָא הוֹכְחָא דְפַס יָד תְּלִינָן לְקוֹלָא דְאוּתוּ שְׁהִיָּה מְוַשְׁבָּב בְּמַטְתּוֹ וְאוּתוּ שְׁהִיָּה בְּבֵיתוֹ הוּא דְנִשְׁרַף וְלֹא חִיִּישִׁינָן לְחוּמְרָא דְשָׂמָא זֶה הַשְּׁרוּף הוּא אִישׁ אַחַר שְׂבָא מִן הַחוּץ לְתוֹף הַשְּׁרִיפָה כְּדִי לְהַצִּיל אֶת הַב"ה וְהַב"ה שְׁהִיָּה בְּתוֹף הַשְּׁרִיפָה נִיצוּל וּבְרַח אֲבָל בְּמִי שְׂנַמְצָא שְׁרוּף בְּרַחוּב הָעִיר לִיפָא סְבָרָא לְתַלּוּת בְּזֵה יוֹתֵר מִבְּזוּלְתוֹ וְכִינּוּן דְלֹא נִיפֵר מִי הוּא הַשְּׁרוּף אִין לְהַשְׂיָא אֲשֶׁתּוֹ ע"פ הַדְּבָרִים שְׁרַוְבָן לְמִיתָה כְּדַכְתְּבִינָא: וְכֵן הוּא מְבַנְאָר בְּתוֹ סוּף יְבָמוֹת אֶהָא דַּת"ר נָפַל לְתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ מְעִידִין עָלָיו וְכַתְּבֵי הַתּוֹ דְּבִירוּשְׁלָמִי אֵיתָא נָפַל לְכַבְּשָׁן שֶׁל אֵשׁ אִין מְעִידִין עָלָיו חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא נַעֲשֶׂה לּוֹ גַּם כְּחַנּוּנִיא מו"ע ר"ל שְׂנַפְּלָא בְּאֵשׁ וּבְרַח לּוֹ מִן הָאֵשׁ בְּשׁוּם עֲנָנָן עַכ"ל הַתּוֹסֵפ' אֶלְמָא דַּס"ל דַּתְּלַמוּדָא דִּידִין דְּהָא דַּתְּנִיָּא דְּמְעִידִין עָלָיו אִינוּ אֶלָּא הֵיכָא דַּא"א לּוֹ לְהַמְלִיט מִהָאֵשׁ בְּשׁוּם עֲנָנָן וּבִירוּשְׁלָמִי מִיִּירֵי דְּאֶפְשָׁר לּוֹ לְהַמְלִיט מִן הָאֵשׁ בְּשׁוּם עֲנָנָן הִילְכֵּהּ אִין מְעִידִין עָלָיו דְּחוֹשְׁשִׁין שְׂמָא בְּרַח לּוֹ מִן הָאֵשׁ וְעַרְק וְאַזְזִיל לְעֶלְמָא: וְנַלְפַּע"ד דַּה"ט דַּה' הַמַּגִּיד בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בְּפִי"ג מַה"ג שְׂפַתְבּוֹ וְז"ל הָא דְּמְעִידִין מְסַתְּבָרָא בְּתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ שְׂלֵא יוֹכַל לְעֵלּוֹת מִמֶּנּוּ כְּגוֹן שְׁהוּא עֲמוּק הָא לְתוֹף מְדוּרָה אִין מְעִידִין עָלָיו שְׂמָא יִצָּא מִשָּׁם לְשַׁעֲהָ א"נ לְתוֹף מְדוּרָה וְהוּא שְׁשָׁהָ עָלָיו כְּדִי שִׁישְׁרַף עַכ"ל דְּחִלּוּק זֶה הַכְּרִיחוֹ הַרְשָׁב"א כְּדִי לְתַרְץ בְּרִייתָא דַּתְּלַמוּדָא דִּידִין דַּתְּנִיָּא.

מְעִידִין עָלָיו לְכַרְיִיתָא דְּבִירוּשְׁלָמִי דַּתְּנִיָּא אִין מְעִידִין עָלָיו: הִנֵּה מְבַנְאָר דְּכָל שְׂאֶפְשָׁר לּוֹ לְהַמְלִיט בְּשׁוּם עֲנָנָן אִין לְתַלּוּת לְקוֹלָא וְלוֹמַר בְּנֻדָּא נִשְׁרַף אַעפ"י שְׂדִבְרַר רְחוּק הוּא שְׁיָהָא נִיצוּל כִּינּוּן שְׁהִיָּה תוֹף הַמְּדוּרָה כ"ש בְּנֻדּוֹן דִּידִין דְּלֹא הִיָּה תוֹף הַמְּדוּרָה אֶלָּא הִיָּה בְּרַחוּב הָעִיר דַּאֲעַפ"י שְׁהָאֵשׁ הִיָּה לוֹהֵט מְכַל צַד מ"מ אִין מִי שְׁיַעֲיֵד שְׂלֵא הִיָּה אֶפְשָׁר לּוֹ לְהַמְלִיט בְּשׁוּם עֲנָנָן וְלִית לָן לְמַתְּלִי לְקוֹלָא אַא"כ יְדוּע לָנוּ שְׂלֵא הִיָּה יְכוּל לְהַנְצִיל מִן הָאֵשׁ בְּשׁוּם צַד בְּעוֹלָם כְּגוֹן שְׂנַפְּלָא לְכַבְּשָׁן הָאֵשׁ שְׁהוּא עֲמוּקוּכִיּוּצָא בּוֹ אֲבָל הֵיכָא דַּאִין יְדוּע לָנוּ חִיִּישִׁינָן דִּילְמָא הִיָּה יְכוּל לִיְנַצֵּל בְּשׁוּם צַד וְאִין מַשְׂיָאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ: וְאַעַפ"י דְּבַעֲבוּבָדָא דְּבַשְׁלֵהִי הִלּוּלָא דְּלַעֲיִל הֵיכָא דְּלִיפָא הוֹכְחָא דְּפַס יָד תְּלִינָן לְקוֹלָא דְּאוּתוּ שְׁהִיָּה בְּבִי' הוּא דְּנִשְׁרַף וְא"כ בְּנַפְּלָא לְתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ אֲמַאי לֹא תְּלִינָן נְמִי דְּהָא גְּבָרָא דְּקָא חִזִּינָן דְּנַפְּלָא לְתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ הוּא דְּנִשְׁרַף הָא וְדַאי לֹא הוּי קוֹשִׁיא כֹּל עֵינְקָר דְּהָא בְּכַבְּשָׁן הָאֵשׁ נְמִי בְּרִירָא מְלִתָּא דַּאי הִנֵּה חִזִּינָן גּוּף שְׁרוּף לְפָנֵינוּ בְּתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ דְּפָשִׁיטָא דְּתְּלִינָן דְּאוּתוּ שְׂנַפְּלָא בְּתוֹכוֹ לְפָנֵינוּ הוּא דְּנִשְׁרַף וְלֹא חִיִּישִׁינָן שְׂמָא זֶה שְׂנַפְּלָא לְפָנֵינוּ הוּא דְּבַרְחָ לּוֹ מִן הָאֵשׁ בְּשׁוּם עֲנָנָן וְזֶה הַגּוּף הַשְּׁרוּף אִישׁ אַחַר הוּא אֶלָּא הֵתָם לֹא אֵיִירֵי אֶלָּא בְּמִי שְׂרָאָה לְאַחַד שְׂנַפְּלָא בְּכַבְּשָׁן הָאֵשׁ וְהִלְף מִשָּׁם שְׂלֵא יְדַע אִם נִמְצָא אַח"כ גּוּף שְׁרוּף בְּכַבְּשָׁן אִם לֹא הֵתָם הוּא דְּמַפְּלִיגִינָן בֵּין כְּשֶׁהוּא עֲמוּק דַּא"א לּוֹ לְעֵלּוֹת מִשָּׁם דְּמְעִידִין עָלָיו בְּסַתְּמֵי שְׂמַת וּמַשְׂיָאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ וּכְשֶׁהוּא מְדוּרָה שְׂאֶפְשָׁר שְׂיַצָּא מִשָּׁם לְשַׁעֲהָ דַּאִין מְעִידִין עָלָיו שְׂמַת בְּסַתְּמֵי וְהוּא דְּבַר פְּשוּט דְּבִהְכִי אֵיִירֵי הֵךְ דְּכַבְּשָׁן הָאֵשׁ וְלֹא הִבְיָאתִי רֵאִיָּה מִהֵיָּא דְּכַבְּשָׁן הָאֵשׁ אֶלָּא לְגַדּוֹן דִּידִין דְּהֵךְ גּוּף הַנְּמַצָּא שְׁרוּף בְּרַחוּב הָעִיר הוּי כְּמַאן דְּלִיתָא לְפִי שְׂאִינוּ מְרָאָה לָנוּ עַל גּוּפוֹ שֶׁל כְּמַר דְּוֹד טַעֲמוּשׁ יוֹתֵר מֵעַל שְׂאָר גּוּפוֹת וּכְדַאֲמָרְן וּק"ל כֹּל הָעוֹלָה מְדַבְּרִינוּ בְּגַדּוֹן דִּידִין שְׂנַמְצָא גּוּף שְׁרוּף בְּרַחוּב הָעִיר אַעפ"י שְׂמַצָּאוּהוּ בְּמִקּוּם שְׂכַשְׁנַפְּרָד מִמֶּנּוּ מִן הַמְּקוּם הַהוּא שׁוּב לֹא רָאוּהוּ עוֹד אִין מְעִידִין עָלָיו שְׂמַת וְדַאי אוּתוּ דְּוֹד טַעֲמוּשׁ דְּהִלָּא הַרְבֵּה גּוּפִין שְׁרוּפִין נִמְצָא בְּרַחוּבוֹת עִיר וְלֹא נוֹדַע מִי וּמִי הֵמָּה וִיהוּדֵי שְׂאֵמֵר עָלָיו שְׁזָהוּ דְּוֹד טַעֲמוּשׁ מוֹכַח מִתּוֹף לְשׁוֹנוֹ דְּקָאֵמֵר בְּדַמִּי כְּדַפְּרֵי: אֲכֵן נְרָאָה לְצַדֵּד

בְּשִׁרְיוֹתָא דְהָא אִיתְתָּא לְפִי לְשׁוֹן הַעֲדוֹת דְּנִרְאָה מִתּוֹכוֹ דְּבִקְבוּץ הַיְהוּדִים כְּשֶׁאָמְרוּ
שְׁנִסְתְּלִקּוּ שְׁנֵי יְהוּדִים לִיב צִיפְרִישׁ וְדוּד טַעְמוּשׁ שְׁאֵל הַעֵד וְאָמַר וְהִיכֵן הֵם הַשִּׁיב אַחַד
מֵהֶם וְאָמַר לִיב צִיפְרִישׁ עֲדִיין לֹא נִמְצָא אָבֵל דְּדוּד טַעְמוּשׁ מְנוּטֵל וּמְנוּחַ שְׁרוּף בְּאֵשׁ וְשֶׁאֵל
הַעֵד וְאָמַר בְּמָה יוֹדַע שְׁזָה הוּא דְּדוּד טַעְמוּשׁ וְהַשִּׁיב לוֹ יְהוּדִי אַחַד חֶעֱנַטְשִׁינֵר אוֹ שְׁיַדְלִבֵּר
אֵינָא עֵר אִיז יוֹא עֵר דְּעֵן דְּעֵן עֵר אִיז גְּלֹאֲפִין וְכוּ' וְנִרְאָה מִלְּשׁוֹן זֶה דְּאוֹתוֹ שְׁהַשִּׁיב תְּחִילָה
לִיב צִיפְרִישׁ עֲדִיין לֹא נִמְצָא כּוּ' אֵינְנוֹ אוֹתוֹ הַיְהוּדִי שְׁהַשִּׁיב לְבִסּוּף אֵינָא עֵר אִיז יוֹא עֵר
וְכוּ' וְאִם הוּא כֶּף נִזְה אֶפְשֵׁר לְהַתְּבַרֵּר ע"י הַעֵד הַמַּעֲיֵד א"כ יֵשׁ לְתַלּוֹת לְקוּלָא וְלוֹמַר שְׁזָה
הַיְהוּדִי שְׁאָמַר תְּחִילָה אָבֵל דְּדוּד טַעְמוּשׁ מְנוּטֵל וּמְנוּחַ שְׁרוּף בְּאֵשׁ לֹא אָמַר כֶּף בְּדַדְמִי אֵלָא
הִיָּה יוֹדַע שְׁדָבֵר בְּרוּר שְׁהוּא הוּא וּכְגוֹן שְׁשָׁהָא עָלְיוֹ עַד שְׁיַשְׁרֵף וְכַמ"ש ה' הַמַּגִּיד הַבְּאֲתִיו
בְּסֻמוּף: א"נ שְׁשַׁמַּע מְפִי יְהוּדִי אַחַר שְׁשַׁמַּע עַל כְּמַר דְּדוּד טַעְמוּשׁ וְנִרְאוּהוּ שְׁנִשְׁרֵף וּמַת
וּלְפִיכֶף הַעֲיֵד זֶה בְּסֻתָּם שְׁהוּא מְנוּטֵל וּמְנוּחַ שְׁרוּף בְּאֵשׁ: וְאָף עַל פִּי שְׁהַעֵד הַמַּעֲיֵד חֲזוּר
וְשֶׁאֵל וְאָמַר בְּמָה יוֹדַע שְׁזָה הוּא דְּדוּד טַעְמוּשׁ וְיְהוּדִי אַחַד חֶעֱנַטְשִׁינֵר אוֹ שִׁדְלִבֵּר הוּא
שְׁהַשִּׁיב לוֹ אֵינָא עֵר אִיז יוֹא עֵר כּוּ' וְיְהוּדִי הִרְאִישׁוֹן לֹא הַשִּׁיב לוֹ כְּלוּם לוֹמַר לוֹ אֲנִכִּי
יוֹדַע בְּוֹדָאֵי שְׁזָה הוּא דְּדוּד טַעְמוּשׁ מִצַּד כֶּף וְכֶף אֵין לְהוֹכִיחַ מִכָּאֵן דְּלִפִּי שְׁיְהוּדִי הִרְאִישׁוֹן
לֹא הִיָּה יוֹדַע דְּבָר בְּרוּר לְפִיכֶף לֹא הַשִּׁיב כְּלוּם: אֵלָא אֲדַרְבָּה מְדַקְאָמַר בְּסֻתָּם אָבֵל דְּדוּד
טַעְמוּשׁ מְנוּחַ וּמְנוּטֵל שְׁרוּף בְּאֵשׁ מְשַׁמַּע דְּהַעֲיֵד בְּדָבֵר בְּרוּר בְּסֻתָּם דְּלִי' בְּזֶה סְפִיקָא שְׁהוּא
שְׁרוּף בְּאֵשׁ וּמָה שְׁלֹא הַשִּׁיב שְׁנִית לְהַעֵד שְׁשֶׁאֵל בְּמָה יוֹדַע שְׁזָה הוּא דְּדוּד טַעְמוּשׁ וְלוֹמַר
לוֹ שְׁהוּא הוּא מִצַּד כֶּף וְכֶף אֶפְשֵׁר לוֹמַר בְּזֶה תְּלַתָּא טַעְמָא חֲדָא דְּאֶפְשֵׁר דְּהַיְהוּדִי הָאֶחָד
מִחֶעֱנַטְשִׁין אוֹ שְׁיַדְלִבֵּר הַקְּדִימוֹ לְהַשִּׁיב וְלוֹמַר לוֹ אֵינָא עֵר אִיז יוֹא עֵר וְכוּ' וְכִינּוּן שְׁרָאָה
שְׁהַשִּׁיב לוֹ אַחַר לֹא חֲשַׁשׁ הִרְאִישׁוֹן עוֹד לְהַשִּׁיב גַּם הוּא וְעוֹד אֶפְשֵׁר דְּלֹאֲחַר שְׁהַשִּׁיב
תְּחִילָה לִיב צִיפְרִישׁ עֲדִיין לֹא נִמְצָא וְכוּ' הֵלֶךְ לוֹ זֶה הַיְהוּדִי לְדַרְכּוֹ וְלֹא הִיָּה אֵצֶל הַשּׁוֹאֵל
כְּשֶׁשֶׁאֵל הַעֵד בְּמָה יוֹדַע וְכוּ' וְעוֹד אֶפְשֵׁר דְּבִקְבוּץ אֲנָשִׁים רַבִּים עֲמָדוֹ צְפוּפִין וְנִדְחָפִין
אַחַד מִפְּנֵי חֲבִירוֹ וְע"כ לֹא שְׁמַע הִרְאִישׁוֹן הַשְּׁאֵלָה כְּשֶׁשֶׁאֵל הַעֵד שְׁנִית וּבְמָה יוֹדַע וְכוּ' כִּי
הִיָּה נִדְחָף אִז לְאַחֹר וְלֹא שְׁמַע שְׁאֵלָתוֹ שְׁיַשִּׁיב עָלֶיהָ וּלְפַע"ד יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִי' מִסֻּתָּם
מִשְׁנַתִּינוּ דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְחוּמְרָא כִּי כְּשֶׁשְׁמַעְנוּ מֵאַחַד שְׁאוּמֵר מַת פ' בְּסֻתָּם וְה"ה שְׁרוּף
פְּלוּגִי בְּסֻת' דְּמֵאֵי שְׁנָא אִידי וְאִידי אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְחוּמְרָא וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ וְהוּא מְדַתְנּוּ
וּמְשִׁיאִין ע"פ בַּת קוּל (וּפִירֵשׁ"י שְׁמַעוּ קוּל צַעֲקַת פ' מַת וְלֹא רְאָהוּ אָדָם עַכ"ל): וּמַעֲשֵׂה
בְּאַחַד שְׁעָמֵד עַל רֵאשׁ הַהָר וְאָמַר אִישׁ פ' בֵּן פ' מִמְּקוֹם פ' מַת הֵלְכוּ וְלֹא מְצָאוּ שׁוּם אָדָם
וְהַשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ וּפְרִיָּהּ בְּגִמְרָא וְדִלְמָא שֵׁד הוּא וְכוּ' וְדִלְמָא צָרָה הוּא תְּנָא דְּבִי ר'
יְשַׁמְעָאֵל בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַעֲפ"י שְׁאִין מִכִּירִין וּפְרֵשׁ"י בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה שְׁאָדָם
מְסוּפָן כְּגוֹן שְׁהִיָּה מְנוּשְׁלָה בְּבוּר וְאָמַר כֹּל הַשּׁוֹמֵעַ קוּלִי יִכְתְּבוּ גִט לְאִשְׁתּוֹ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין
וְסוֹמְכִינּוּ עָלֶיהָ בְּכָל דְּבָרֵי שְׁאוּמֵר אֲנִי הוּא פב"פ וְה"נ כְּשַׁעַת הַסְּפָנָה דְּמֵאֵי שְׁאָם לֹא
תְּאֲמִין לְזֶה לֹא תִמְצָא אַחַר וְתִשָּׁב עֲגוּנָה עַכ"ל הַשְּׁתָא לְפִי זֶה זְכִינוּ לְשִׁרְיוֹתָא דְּהָא אִיתְתָּא
אִשְׁתּוֹ דְּדוּד טַעְמוּשׁ כִּינּוּן שְׁהַיְהוּדִי הִרְאִישׁוֹן הַשִּׁיב בְּקְבוּץ אֲנָשִׁים אָבֵל דְּדוּד טַעְמוּשׁ מְנוּטֵל
וּמְנוּחַ שְׁרוּף בְּאֵשׁ וְלֹא נוֹדַע מִי הוּא הַיְהוּדִי כְּדִי שְׁנַחֲקוּר אַחַר דְּבָרֵי לְשֶׁאֵל אוֹתוֹ הִיאָף
אַתָּה יוֹדַע שְׁזָהוּ דְּדוּד טַעְמוּשׁ וּבְמָה יוֹדַעְתָּ א"כ אֵין לְנוּ לְחוּשׁ כְּלָל לְחוּמְרָא אֵלָא תְּפָסִינּוּ
דְּבָרֵי בְּסֻתָּם שְׁהִרִי אָמַר דְּדוּד טַעְמוּשׁ מְנוּטֵל וּמְנוּחַ שְׁרוּף בְּאֵשׁ שְׁהַעֲיֵד בְּדָבֵר בְּרוּר שְׁנוֹדַע
לוֹ בְּבִירוּר שְׁהוּא הוּא: וְה"ל כְּמוֹ שְׁעָמֵד בְּרֵאשׁ הַהָר וְאָמַר דְּדוּד טַעְמוּשׁ שְׁרוּף בְּאֵשׁ וְהֵלְכוּ

להם ולא מצאו לשם אדם דמשיאין את אשתו ולא חיישינו לשום דבר דילמא צרה היא או דילמא גוי הוא או שמא קאמר בדדמי או שאר חששות אלא תפסינו דבריו שהם בסתם שהעיד בדבר ברור דלית בי ספיקא והיינו נמי מטעם זה דאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב ענוגה: איברא דהרמב"ם בפ"ב מה"ג פתב אההיא דמי שהיה מושלף בבור כו' ה"ז פשר שזה פשעת הספנה הוא ונותנין אעפ"י שאין מפירין כו' נראה מבואר דלא היה מפרש כפרש"י דבפשעת הספנה ר"ל שהיה מסוכן למות אלא פההיא דפ' במה מדליקין ובפשעת הספנה מניחם על שלחננו ודיו והיינו לומר בפשעת השמד שאינו רשאי לקיים המצות אף פאן מפני שהיה שעת הספנה שאינו רשאי לקיים המצות אין לפרסום ולחקור אחר שם האיש ושם האשה פן ינודע למלכות לפיכך פותבין ע"פ הבעל אעפ"י שאין מפירין ומושלף בבור נמי דינו פשעת השמד דכותבין אעפ"י שאין מפירין מ"מ אף לפי פי' זה קאמר תלמודא דכינו דאזלינו לקולא בפי שהיה מושלף בבור מחששא דעגון והלכך פותבין אעפ"י שאין מפירין דדינו פשעת השמד ה"נ לא חיישינו לבת קול לחששא דצרה מחששא דעגון דכפשעת הספנה דמי' והילכך סמכינו נמי על עדות עד אחד שאמר מת פ' בסתם א"נ פלוני שרוף באש בסתם ולא חיישינו דקאמר בדדמי אלא העיד בדבר ברור כינו דלא מוכח מדבריו כל עיקר דקאמר בדדמי הילכך אעפ"י דאין להתיר האשה מתוך דברי היהודי שהשיב בסוף איני ער וכו' דמלשונו מוכח דקאמר בדדמי מ"מ יש להתיר האשה מתוך דברי היהודי שאמר תחלה בסתם אבל דוד טעמוש מוטל ומנח שרוף באש ולא מוכח כלל מדבריו שאמר בדדמי הילכך תלינו דאמר בדבר ברור: והנה מכל זה מבואר דאין להתיר אשה זו אא"כ שאותו היהודי שהשיב תחלה אבל דוד טעמוש מוטל ומנח שרוף באש איננו החענטשינר או השידליבר שהשיב לבסוף איני ער וכו' אבל אם היהודי הראשון הוא הוא השני שהשיב לבסוף איני ער וכו' דמוכח מדבריו האחרונים דקאמר בדדמי א"כ גם דבריו הראשונים לא אמרם אלא בדדמי דהוכיח סופו על תחילתו נראה לפע"ד דאין להתיר לאשה זו על פי עדות הללו כל עיקר אבל אם יהודי אחר הוא יש לה היתר מטעמא דאמרן דאסתמא אמרינו דהעיד בדבר ברור כדפרי' הנראה לפע"ד פתבתי לאיסור ולהתיר בתנאי שייסכימו עמי עוד שנים מגדולים המורים ואם לא יסכימו עמי הנה בטלתי דעתי מפני דעתם אנכי הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה ביום ד' אסרו חג דסוכות שפ"ז לפ"ק פה ק"ק קראקא: עג במותב תלתא ב"ד פחדא הוינא ואתא לקדמנא ר' יודא בר יוסף ממשפחת גיטל מק"ק לבוב והיו בינו כתבים חתומים מראשי ישיבות שהעידו עליו על פמר יודא הנ"ל שהוא איש טוב וישר והעיד בל"א וז"ל איך בין גנועון ק"ק סלענק יום כפור שע"ד לפ"ק אונ בין גוועזן אין דער שול צו ק"ק סלענק זענין מיר צו ריד קומן פון פולנשי יהודים בעלי בתים אזו האט מען גיזאגט וויא איין ב"ה הפילנשר איז נפטר גווארן פר ד' שנים ער האט גיהיישין יעקב ר' יודא מינץ זון הלוי מק"ק בריסק הסופר אונ קודם מיתתו האט ער צוואה גטאן יעקב הנ"ל דז ער האט איין ווייב גיהאט פון פרעמסלא סילא שמה זיא איז איין עגונה אונ דיא צוואה שטייט איין גישריבן בייא ר' יצחק שאולש מק"ק סלנעק ער איז איין קראקוויר ר' יעקב ירושלמי ברודר אונ דר יעקב ר' יודא מינץ הלוי סופר מק"ק בריסק האט צו סלנעק ווייב אונ קינדר וגם העיד דאש ער זעלברט האט גירעט מיט זינים וייב אונ מיט זייני

קינדר נעשה היום ו' תמוז שע"ד לפ"ק בק"ק נעמירוב: צבי הירש בלא"א הר"ר נחום ז"ל: אליקים בלא"א יעקב זכר צדיק לברכה שן: יוסף בלא"א הר"ר דניאל שן: שאלה העגונה מרת סילא מק"ק פרעמסלא יושבת גלמודה וסורה באלמנות זה י"א שנה שהלך בעלה ממנה ונתכסה ועתה הקרה ה' עד פשר וישר מגיד מה ששמע בק"ק סלנעק האם.

יש לה היתר ע"פ העדות זו של כהר"ר יודא אם לאו: תשובה נראה לפע"ד דאיתתא זו שריא אליבא דכ"ע פכולהו תנאי וככולהו אמוראי ואעפ"י דהעד לא שמע פה אלא דרף שמועה וגם לא הזכיר בעדותו מי ומי הם שהגידו פה ואפ"ה מהני וכדתנן סוף יבמות אפילו שמע מן הנשים מת איש פלוני דיו ופירש"י אפילו שמע מן הנשים שלא היו מתפונות להעיד ומסיחין לפי תנאם דיו ויכול לילך ולהעיד ולהשיא את אשתו: ומתשובת רבינו משולם הגאון והביאו מהר"י קארו ז"ל התבאר ג"כ דבשמע פה דיו שהרי כתב וז"ל השיב רבינו משולם על ראובן שהלך בסחורה ולא חזר ונשמעו שנהרג שם ולא בא אפילו עובדי כוכבים ומזלות מל"ת לומר אני ראיתי הרוג פיון ששמעו מפי עובדי כוכבים ומזלות שנהרג מפיון שלא נשמע עליו שהוא קיי' סומכים עליהם ומשיאין את אשתו עכ"ל משמע הלשון שאין יודעים מי ומי הם העובדי כוכבים ומזלות ומאין נודע להם שנהרג שהרי כתב בסתם מפיון ששמעו פה מפי העובדי כוכבים ומזלות שנהרג פ' אלמא דמשמע שהעובדי כוכבים ומזלות חלפו והלכו להם ואין אנו מכירין אותם א"ה סומכים עליהם וכיון דאפי' נשים ועובדי כוכבים ומזלות דפסולין לעדות מן התורה אפ"ה כשמל"ת דרף שמועה פ' מת פ' נהרג דיו ויכול העד להעיד ולהשיא את אשתו ואעפ"י שאינו יודע ואינו מכיר הנשים והעובדי כוכבים ומזלות מי ומי הם ומאין נודע להם שנה הפ' נהרג או מת דיו בכך א"כ כ"ש היכא דשמע העד פה מפי יהודי' בבה"כ אעפ"י שלא שמע פה אלא דרף שמועה וג"כ אין אנהו יודעים אם אותן שהגידו פה פשרים הם אם לאו דיו בעדות זו ומתירין את אשתו דאפי' את"ל דפסולין הם מ"מ מאחר שהנה הסיחה לפ"ת דרף שמועה יכולין להעיד מפייהם וכדפסק הרי"ף סוף יבמות וכל הגאונים אחריו: וגדולה מזו כתב מהרמ"א ז"ל בהגהותיו.

וז"ל ואפילו לא אמר ממי שמע אלא אמר סתם שמע פשר ולא חיישינן שמא עד הראשון פסול הי' עכ"ל משמע דמייירי דעד הראשון לא הנה מל"ת אלא בא לב"ד ונתפונן להעיד א"נ כגון ששאלוהו תחלה על האיש שנתעלם ונתכסה ואפ"ה העד השני ששמע מפי הראשון יכול לילך לב"ד להעיד ולהשיא את אשתו ולא חיישינן שמא עד הראשון פסול הנה וכיון דלא הנה מל"ת אין עדותו עדות ולא חיישינן להא וא"כ כ"ש נ"ד דנראה שהסיחה היתה ל"ת שכאשר היו מספרין שמועות מבעלי הבתים של ארץ פולין הגידו בתוך השמועות איך שבעה"ב שמו ר' יעקב בן ר"י מינץ הלוי מק"ק בריסק הסופר נפטר לפני ד' שנים כו' דפשיטא דדיו בכך ואפילו את"ל דנ"ד נמי פיון שהזכיר האשה אין זה מסיח ל"ת וכדאי' בירושלמי אליבא דר' יוחנן ודלא פריש לקיש דמיקל וכמו שכתב המרדכי סוף יבמות והג"ה מיימונית פי"ג מה' גירושין ואעפ"י דתחלת הסיפור בתוך השמועות הנה ל"ת ואיבא למימר דדוקא בהזכירו לו אשה בתחלת הסיפור קאמר ר' יוחנן דלא נקרא מל"ת דכל פנונת סתתו אינה אלא להתיר האשה שהזכירה לו בתחילה אבל אם בתחילת סתתו לא הזכירו לו אשה שפיר הנה מל"ת מ"מ נ"ד שהוא בעצמו הזכיר האשה בסוף סתתו שאמר שציוה לפני מותו שיש לו אשה מפרעמסלא שמה

סילא והיא עגונה א"כ קרוב לומר שתחלת סיקתו נמי הייתה לדעת כה ונתפנוין לעדות מקרי כדי להתיר את האשה ואיכא למיחש דילמא פסול היה אפ"ה לא חיישינן וכדכתב מהרמ"א: ובנדון דידן נראה עוד סעד קצת לומר דלא חיישינן להא דמאחר שהיה הספורים בבה"כ בקהל גדול בעיר גדולה לאלקים בק"ק סלנעק מצורף לזה ביום דין גדול והנזרא ביום, הכפורים אי איתא שאותו האיש שהגיד השמועה הי' עד פסול דאורייתא אין ספק שהאחרים היו משימין על לבם ולהגיד לאותו ר' יהודא שבא מארץ פולין הזהר והשמר על נפשו שלא תשים לב לדברי האיש המגיד לה עדות ולתתיר את האשה פי רשע הוא ופסול לעדות ועוד לשון אזה האט מן גזאגט כו' משמעו שכל אותן היהודים שהיה מספר עמהם כלם היו נכללים באותה הגדה שהיו מגידים לו מפטירתו של ר' יעקב הג"ל דאל"כ הי' לו לעד לומר אזה האט אינר גזאגט כו' ומדקאמר אזה האט מן גזאגט כו' משמע שפנלם היו בכלל הגדה זו והילכך נדאי אין לנו לחוש כלל שפנלם פסולין היו מצורף לזה דבתוה השמועה היו מאמינתם דבריהם שהצואה היא כתובה ונתונה ביד הר"ר יצחק שאולש ושיש להר"ר יעקב אשה ובנים בק"ק סלנעק ואין עונה דבר מפל השומעים להכחיש הספור משמע דהדבר מפורסם שפך הוא ומילתא דעבידא לאיגלוני לא משקר אינש בפרסום גדול כזה וגם העד עצמו הגיד בפני ב"ד שנתאמתו הדברים ששמע בבה"כ שהרי הגיד ג"כ איך שהוא בעצמו דיבר עם אשתו של ר' יעקב הג"ל בפניו וקרוב הדבר ששמע מפי האשה כל הדברים ששמע בבה"כ מפי יהודים שדבר עמה על מה ששמע בבה"כ והוציא מפיה ג"כ כל הדברים ששמע בבה"כ מענין האשה מרת סילא ומצואתו שצינוה לפני מותו כל זה כתבנו לרנוחא דמילתא לחזק ההיתר בנדון דידן מאחר דנפיש רמאי וריקים ועוד יתבאר בס"ד: אבל לעיקר דדינא אין אנו צריכים לכל זה דבעד מפי עד נדאי ואין העד הראשון לפנינו אעפ"י שגם הראשון נתפנוין להעיד אין לנו לחוש שמא הראשון פסול היה אעפ"י שהעד השני אינו מכיר לעד הראשון וגם אנחנו אין אנו מפירין אותו א"ה לא חיישינן לפסולים והטעם דאחזוקי אינשי בפסולי לא מחזיקינן וכל ישראל בחזקת פשרות הם מן הסתם ולפי שדין זה שכתב מהרמ"א לא מצאתיו מפורש בכתבו ובלשונו ומקור מצאו אמרתי להאריך קצת בראות ולהראות דדין זה ברור ופשוט חדא מלישנא דמתנית' דהוחזקו להיות משיאין עד מפי עד כו' ולשון הפוסקים נמי סתמא כתבו להכשיר עד מפי עד ולא פלי דבעינן למידע שהעד הראשון לא היה.

פסול אלמא דלא חיישינן לפסולין: ועוד דגדולה מזאת כתב נ"י ומביאו ה' המגיד דגרסינן בתוספת' אפילו שמע קול מקוננת שמזכירתו בין המתים אין עדותו גדולה מזו וכתבה הרשב"א א"ל עכ"ל ומשמע ונדאי שאין יודעין מי הן המקוננות ויכול להיות גויה או איבר גקערטי ואפ"ה קתני דאין עדות גדולה מזו וכה"ג כתב ה' המגיד על כתוב בפטר איש פ' מת דמשיאין אשתו לדעת הרמב"ם אעפ"י שלא חתם בו עד ולא ידעין מי כתבו ואפוהן דכולהו מתנימן דתנן משיאין עפ"י בת קול מעשה באחד שעמד על ראש החר ואמר איש פלוני ב"פ ממקום פ' מת והלכו ולא מצאו שום אדם והשיאו את אשתו וה"ה בנדאי בעד מפי עד ואינו יודע מי היה העד הראשון ששמע ממנו כה"ה מאחר שלא הייתה קול הברה בעלמא דאילו מועיל כמ"ש הרמב"ן ומהרא"י בת"ה סי' רכ"ב אלא ששמע כה בנדאות מפי היהודים בתוה סיפורו עמו כנ"ד דמבואר ומפורש להדיא

שְׁהַסְפִּיפוּר בְּדֶרֶךְ הַוְדָאוֹת שֶׁהָרִי אָמְרוּ שֶׁהַצּוֹאָה נִכְתָּב וּנְתוּנָה בְּיַד הַר"ר יִצְחָק שְׁאוּלֵשׁ מִק"ק סְלֻנְעֵק אֵין סֶפֶק דְּמַשְׂיֵאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ: וְעוֹד נִרְאֶה לִפְעֻ"ד דְּלֹאוּ מִתּוֹרַת ה"ה נִמְלַדְנוּ אֶלָּא אַף מִתּוֹרַת ק"ו שֶׁהֲלֹא הִרְמַב"ם מִחֲמִיר בְּעַד הַרְאִשׁוֹן דְּשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ הֵיאָף רְאִיתָ וּבְמָה יִדְעָתָ שְׁמַת פ' כו' אֲבָל עַד מְפִי עַד אֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ כֹּל עֵינְךָ אֶלָּא בְּאוֹמֵר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פ' כו' דְּמַשְׂיֵאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ עַל פִּיּו כְּדִכְתָּב לְהִדְיָא בְּפִי"ג מַה' גְּיִרוּשֵׁין א"כ מְעַתָּה מֵאֲחַר דְּמַהֲהִיא מְעַשָּׂה בְּאֶחָד שְׁעֵמֵד עַל רֹאשׁ הַהָר כו' שְׁמַעִינָן דְּאַף כְּשִׁשְׁמַעְנוּ מְפִי עַד הַרְאִשׁוֹן לֹא בְּעֵינָן דִּינְדַעִינָן מִי הָיָה וְלֹא חִיִּישִׁינָן דְּלִמָּא פְּסוּל הָיָה וְאֵעִפ"י שְׁנִתְכַּוְּנָן לְהַעֲיִד מֵאֲחַר שְׂאִינוּ לְפָנֵינוּ וְהַטַּעַם כְּדֹאִי' בְּגִמְרָא דְּכַשְׁעַת הַסְּפָנָה דְּמֵיָא שְׂאֵם לֹא תִּמְיָן לְזָה לֹא תִּמְצָא אֲחַר וְתִשָּׁב עֲגוּנָה כַּדְּפִרְשׁ"י ו"ל א"כ כ"ש עַד מְפִי עַד דְּפִשִׁיטָא דְּלֹא בְּעֵינָן לְמִידַע מִי הָיָה הָא' וְלֹא חִיִּישִׁינָן לְדִילְמָא פְּסוּל הוּא מְשׁוּם דְּכַשְׁעַת הַסְּפָנָה דְּמִי דְּהֲלֹא קָמָן דְּמִקְלִינָן טְפִי בְּעַד מְפִי עַד מְמָה שְׁמַקְלִין בְּעַד הַרְאִשׁוֹן שֶׁהֲגִיד לְפָנֵי ב"ד: וּמְעַתָּה אִם נוֹדַע וְנִתְפָּרְסָם שְׁאוֹתָהּ הָעֲגוּנָה מֵרַת סִילָא מְפָרְעַמְסָלָא לֹא הָיָה לָהּ בְּעַל שְׁשָׁמוֹ ר' יַעֲקֹב בֶּן ר' יוֹדָא מִינְיָן הַלְוִי מִק"ק בְּרִיסקָה הַסּוֹפֵר וְהִלְךְ מִמְּנָה וְנִתְעַלַּם וְנִתְפָּסָה כְּמָה שְׁנִים תּוֹ לֹא חִיִּישִׁינָן לְמִידֵי אִפִּי' אֶת"ל שֶׁהוֹחֲזָקוּ שְׁנִים שְׁשָׁמָם יַעֲקֹב בִּר"י מִינְיָן.

כו' וְשְׁנֵיהֶם נִתְעַלְמוּ מִנְשׁוֹתֵיהֶן אִפִּי' הֵכִי בְּשִׁלָּא הוֹחֲזָקוּ נְשׁוֹתֵיהֶם שְׁשִׁמוֹתֵיהֶן שׁוֹת בְּשֵׁם סִילָא מִק"ק פְּרַעַמְסָלָא לֹא חִיִּישִׁינָן לְאֲחַר שְׁשָׁמוֹ כְּשָׁמוֹ וְשָׁמָה כְּשָׁמָה אֶפִּילוּ לְגַבִּי גִט לֹא חִיִּישִׁינָן מִן הַסֵּתָם כְּדֹאִיתָא בִּפ' ג"פ בְּסוּגֵיָא דְּשָׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן כ"ש דְּלֹא חִיִּישִׁינָן לְגַבִּי עֲגוּנָה דְּמִקְלִין בִּי' טְפִי מִבְּגִט וְכִדְכָת' הָרֵא"ש בְּפֶרֶק כֹּל הַגִּט לְתַרְץ דְּבָרֵי הָרִי"ף דְּסִתְרֵי אֲהֲדָדִי בְּדִין הוֹחֲזָקוּ ע"ש וְכ"ש נ"ד דְּהַדְּבָר יְדוּעַ וּמְפִרְסָם שִׁלָּא הוֹחֲזָקוּ אִישׁ שְׁשָׁמוֹ ר' יַעֲקֹב בִּר"י מִינְיָן כו' אֶלָּא אֶחָד דְּהִשְׁתָּא אֶפִּילוּ לֹא הָיָה מְעִיד הָעַד שְׁצִינָה ר' יַעֲקֹב לְפָנֵי מִיתָתוֹ שְׁאֲשֶׁתּוֹ מֵרַת סִילָא מְפָרְעַמְסָלָא הִיא עֲגוּנָה הֵינּוּ מִתִּירִין אֲשֶׁה זֹו מְשׁוּם דְּאִיכָּא תִּרְתִּי לְטִיבוֹתָא לֹא הוֹחֲזָקוּ וְלֹא שְׁכִיחֵי שְׁיִירְתָא דְּאִפִּי' אֲבִיִּי דְּפְלִיג אֲדִרְבָּא וּמִחֲמִיר מוֹדָה דְּלֹא חִיִּישִׁינָן הִיכָא דְּאִיכָּא תִּרְתִּי לְטִיבוֹתָא כְּדִכְתָּבוּ הַתּוֹסֵפ' ר"פ הָאֲשֶׁה שְׁלוֹם ק"ו בֶּן בְּנוֹ שֶׁל ק"ו בִּנ"ד שְׁצִינָה ג"כ לְפָנֵי מוֹתוֹ שְׁאֲשֶׁה מֵרַת סִילָא מְפָרְעַמְסָלָא הִיא עֲגוּנָה דְּפִשִׁיטָא דְּפִשִׁיטָא כְּבִיעֵתָא בְּכוֹתָתָא דְּלִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג אֵהָא דְּאִיתָתָא זֹו שְׁרִיָּא: אֲכֹן לְמֵאִי שְׁכַתְּבָה מֵהֲרָא"י בְּכַתְּבֵיו סִי' רכ"ד הָיָה צְרִיף תְּנָאִי אֶחָד בְּהִיתָר אֲשֶׁה זֹו שְׁהָרִי כְּתַב לְשֵׁם בְּתִשׁוּבָה הַדּוּמָה לִנ"ד שֶׁהָאֲשֶׁה יִשְׁבָּה עֲגוּנָה י"ב שְׁנִים וְהָעַד מְפִי עַד הָעִיד שְׁהִיָּה בְּאַרְץ מִרְחוֹק וְשָׁמַע שְׁמַת לְפָנֵי שְׁלֹשׁ שְׁנִים וְהָיָה קֶצֶת תִּימָה בְּעֵינֵי מֵהֲרָא"י אִיף אֶפְשָׁר שְׁבַתְשַׁע שְׁנִים לֹא יִדְעָה מָה הָיָה לוֹ וְכַתְּבָה הָרַב וְז"ל אִף בְּתִנָּאִי זֹה אִם יְדוּעַ שֶׁהָעִיד עֲדוֹת בְּלִי רְמִינִי כִּי אֵינְנִי מִפִּיר אֶת הָעַד אִם הוּא מִן הָרִיקִים וְהַפּוֹחֲזִים דְּלֹא חִיִּישִׁי בְּמִידֵי לְאַסְהוּדֵי שְׁיִקְרָא וְכ"ש בַּכֹּה"ג דְּסְבוּרִים הֵם שְׁבִנְדָאִי לֹא יְבוֹאוּ לִידֵי הַכְּחָשָׁה מִחֲמַת רִיחוּק הַדְּרָף כו' אֲבָל אִם הָעֲדוֹת בְּתוֹם וּבִינְשָׁר שְׁאִין נִיכְרָ בְּהַ שׁוּם עוֹלָה מְסַפְקָת הִיא לְהַתִּיר הָאֲשֶׁה לְעַלְמָא עַכ"ל הִנֵּה הַחֲמִיר הָרַב בְּעַד הַמְעִיד מְפִי עַד עַל אִישׁ שְׁמַת בְּאַרְץ מִרְחוֹק וְהַדְּבָר קֶצֶת תְּמִי' כו' דְּחִיִּישִׁינָן פֶּן הָעַד מְשַׁקֵּר הוּא לְחֻשְׁבוֹ שֶׁלֹּא יְבֹא לִידֵי הַכְּחָשָׁה וְלִכְּפֹּ בְּעֵינָן לְמִידַע שֶׁהוֹעֵד הָעֲדוֹת בְּלִי רְמִינִי' כו' וּבִנ"ד נְמִי הָיָה לָנוּ לְחוּשׁ לְכֹף אֶלָּא מֵאֲחַר שֶׁהֲדִינְנִים כְּתָבוּ בִּנ"ד שְׁרָאוּ בְּיַד הָעַד כְּתָבִים חֲתוּמִים מִרְאִשֵׁי הִיְשִׁיבוֹת שֶׁהָעִידוּ עַל הָעַד כִּמְ יוֹדָא הַנְּז"ל שֶׁהוּא אִישׁ טוֹב וְיִשָּׁר כו' נֵאִין סֶפֶק שֶׁהֲדִינְנִים הִפִּירוּ בִּט"ע חֲתִימוֹת רֹאשֵׁי יְשִׁיבוֹת דְּלֹא הָיָה בְּהוּ חֲשָׁשׁ דְּזִיוָף א"כ תּוֹ לִיכָא לְסַפִּיקָא בְּהָא מִקְלָתָא דְּפִשִׁיטָא דֹאש' זֹו שְׁרִיָּא:

ולפע"ד אָפּשָׁר לומר דְּמַהְרָמ"א שְׁפֹתָב דְּלֹא חֲיִישִׁינן שְׁמָא הָעֵד הָרֵאשׁוֹן פְּסוּל הֵיזְה מִתְּשׁוּבָה זוֹ שֶׁל מַהֲרַא"י לְמַד לְהוֹרוֹת פֶּה דְּמַאצְטָרִיף מַהֲרַא"י ו"ל דְּבַעֲיִנן לְמִידַע שְׁהוֹעֵד הָעֵדוֹת מִפִּי עַד הַשְּׁנִי בְּלֹא רְמִיזָה כו' וְלֹא פֶתַח ג"כ דְּבַעֲיִנן נְמִי לְמִידַע דְּהָעֵד הָרֵאשׁוֹן הָעֵיד בְּתוֹם וּבִינְשָׁר בְּלִי רְמִיזָה מִהָפֶה חֲשָׁשׁ גּוֹפִיָה פִּינּוּ דִּישׁ תִּימָה קִצָּת אִיף שְׁאָפְשָׁר שֶׁב"ט שְׁנִים לֹא יִדְעָה מַה הֵיזְה לוֹ אֶלְמָא דְאַפִּי דְהֵיכָא דְאִיפָא תִימָא קִצָּת לֹא חֲיִישִׁי הָרֵאשׁוֹן שְׁמָא פְּסוּל הֵיזְה מְאַחַר שְׁאִינוּ לְפִנְיִנוּ אֶלְא מִן הַסֵּתָם מְחִזְקִין אוֹתוֹ בְּעַד פֶּשֶׁר אַע"ג דְּאִיפָא לְמִידַחֵי קִצָּת דְּלִשָׁם שְׁאִנִּי דְהָעֵד שְׁהָעֵיד מִפִּי הָעֵד הַזְּכִיר שְׁמוּ דָּוָד ש"צ לְשָׁם וּמִסֵּתָמָא פִּינּוּ דְקַבְּלוּהוּ לִש"צ בְּקַהֲלָא פֶּשֶׁר הוּא לְעֵדוֹת וְהִילְכֶּה לֹא חֲיִישִׁינן אֶלְא לְעַד הַשְּׁנִי דִּילְמָא הוּא מִן הָרִיקִים כו' מ"מ אָפּשָׁר לומר דְּאִין זוֹ דְחִיזָה דְהֵלֵא חֲזִינן בְּתִשְׁבּוּת הָרֵא"ש שְׁהִבִּיא הַטּוֹר בֵּא"ח שְׁפֹתָב אֶבֶל תְּרַעְוֶמְתִּי פִּי חֲזִי הָאָרְץ הַזֹּאת הֵם לְהִנְאַתָם לְשִׁמּוֹעַ קוֹל עֶרֶב וְאִם הוּא רְשָׁע גְּמוֹר אִין חוֹשְׁשִׁין כו' וְכִמּוֹ שְׁנַמְצָא ג"כ בְּדוֹרוֹתֵינוּ בַּעו"ה וַא"כ גַּם בְּדוֹרוֹ שֶׁל מַהֲרַא"י הָיוּ נוֹהֲגִים מְנַהֵג רַע הֵזְה מִימּוֹת הָרֵא"ש וְעַד הַיּוֹם וַא"כ נִדְּאִי דִישׁ לְדַקְדַּק לְמָה לֹא הִצְרִיף מַהֲרַא"י תְּנַאִי זֶה שְׁהָעֵד הָרֵאשׁוֹן ג"כ נִדְּעַע בְּאִישׁ יֶשֶׁר וְכָשֶׁר וְכו' אֶלְא וְנִדְּאִי פִּינּוּ שְׁאִינוּ לְפִנְיִנוּ אִין אֲנוּ חוֹשְׁשִׁין לְפְסוּלֵינוּ מִן הַסֵּתָם וְאַף בְּעַד הַשְּׁנִי שְׁהֵיזְה לְפִנְיִנוּ לֹא הֵיזְה מִצְרִיף מַהֲרַא"י תְּנַאִי זֶה דְּבַעֲיִנן.

לְמִידַע שְׁהוֹעֵד הָעֵדוֹת בְּלִי רְמִיזָה כו' אֶלְא מִשּׁוּם שְׁהַדְּבָר הֵיזְה תְּמוּהָ קִצָּת כו' וְאַפ"ה בְּעַד הָרֵאשׁוֹן שְׁאִינוּ לְפִנְיִנוּ לֹא חֲיִישִׁינן דִּילְמָא פְּסוּל הֵיזְה וּמ"מ אִיף שְׁיִהֵיזְה שְׁמַעֲיִנן בְּנ"ד מְאַחַר שְׁהָעֵידוֹ רְאִישֵׁי יְשִׁיבוֹת שְׁהָעֵד הַשְּׁנִי הוּא אִישׁ טוֹב וְיֶשֶׁר אַעפ"י שְׁהַדְּבָר תִּימָא קִצָּת אִיף לֹא שְׁמַעְיָה אֲשֶׁתּוֹ מִמֶּנּוּ וְלֹא יִדְעָה מַה הֵיזְה לוֹ בְּשִׁמּוֹנָה שְׁנָה וְגַם לֹא יִדְעוּנוּ מִי הֵיזְה הָעֵד הָרֵאשׁוֹן אַפ"ה סְמִכִּינן עַל עֵדוֹת זוֹ וְאִיִּתְתָּא זוֹ שְׁרִיא מְדִינָא בְּלִי סְפֵק וְאִין בְּזָה מְחִלּוֹקַת וְאַצ"ל דְּעַנְנֵן הָעֵדוֹת בְּנ"ד מְרָאָה שְׁגַם הָעֵד הָרֵאשׁוֹן הָעֵיד בְּתוֹם וּבִינְשָׁר וְאִין נִיפָר בְּהָ שׁוּם עוֹלָה כְּמוֹ שְׁפֹתָבָנוּ לְמַעְלָה לְרַוּוּחָא דְמִילְתָא הַנְּלַפְע"ד לְהַתִּיר אֲשֶׁה זוֹ מֵרַת סִילָא מְפָרַעְמָסְלָא אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל ר' יַעֲקֹב בְּר"י מִינְץ הַלּוּי מִק"ק בְּרִיסקָה הַסּוֹפֵר פְּתַבְתִּי וְאִם אִין לֵה זָרַע מִבְּעֵלָה צְרִיכָה שְׁתַּלְּף אַחַר יְבָמָה שְׁיִחְלֹץ לְאַחַר תְּשַׁעִּים יוֹם מֵהַיּוֹם יוֹם ו' ג' אֶלּוּל שִׁי"ן עִי"ן דְּל"ת מְנִי הַקָּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל בְּלֹא"א כְּמוֹהֲר"ר שְׁמוּאֵל ו"ל ה"ה: חֲזוֹר הַשּׁוֹאֵל וְשֹׁאֵל פִּינּוּ שְׁפֹתָב כ"ת דְּנֶאֱמָן הָעֵד לומר שְׁמַת בְּעֵלָה שֶׁל מֵרַת סִילָא הַנְּזַכָּר אֲמַאי פְּתַבְתִּי צְרִיכָה חֲלִיצָה הֵלֵא הָעֵיד הָעֵד בְּתוֹף עֵדוֹתוֹ שְׁבַעֲלָה יַעֲקֹב הַנְּ"ל נִיתָן לוֹ בְּנִים בְּסְלוֹנִיקִי וְשְׁרָאָה בְּנִיו וְסִיפֵר עֲמָהֶם וְהַשְׁבַּתִּי לוֹ דַּאֲעַפ"י דְּנֶרְאָה מִתּוֹף דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ג דֵּה' יְיָבוֹם דְּכָשָׁם שְׁעַד אַחַד נֶאֱמָן בְּמִיתַת הַבַּעַל כֶּף נֶאֱמָן בִּיבְמָה לְהָעֵיד שְׁמַת יְבָמָה שְׁתַּנְּשָׂא לְשׁוּק אוֹ שְׁנִיתָן בֶּן לְבַעֲלָה לְהַתִּירָה לְזָר מ"מ הָרֵאָב"ד מְחַלֵּק בִּינֵיהֶם וְסוֹבֵר דַּאֲעַפ"י דְּנֶאֱמָן לומר שְׁמַת יְבָמָה מִשּׁוּם דְּמִילְתָא דְּעַבִּידָא לְאַגְלוּיִי לֹא מְשַׁקֵּר בְּנִיתָן בֶּן לְבַעֲלָה אָפְשָׁר דְּמְשַׁקֵּר כְּמוֹ שְׁפֹתָב בְּהַשְּׁגוֹת לְשָׁם וּבְפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנּוּאֲתָא אִין לְנוּ לְהַקְלֵל לְפִוּטְרָה בְּלֹא חֲלִיצָה וְאַעפ"י דְּהַסְמ"ג וְהַסְמ"ק פְּתַבוּ כְּלִישׁוֹן הַרְמַב"ם דְּנֶאֱמָן אַף בְּנִיתָן לְבַעֲלָה בֶּן וְה' הַמַּגִּיד פְּתַב נְמִי דְּבַעַל הַמְּאוֹר סְבַר פְּדַעַת הַרְמַב"ם וְשָׁפֵן הַכְּרִיעַ הַרְשָׁב"א כו' וְכ"כ בְּנ"י פ' הָאֲשֶׁה רַבָּה וז' וְכַתֵּב הַרְשָׁב"א ו"ל נ"ל פְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם וְכַעַל הַמְּאוֹר ו"ל וְאִין רֵאֲנִי מִבַּעַל וְכו' וְעוֹד יֵשׁ לִי רְאִיוֹת פְּתַבִּים בְּתִשְׁבּוּת שְׁאֵלוֹת עַכ"ל וַא"כ נֶרְאָה לְפִסּוּקֵהֶקֶל כְּכֹל הֵנִי רַבְּנּוּאֲתָא מְאַחַר דְּסְבָרוֹת הָרֵאָב"ד הוּא יְחִיד פְּגָד רַבִּים אַפ"ה נֶרְאָה שְׁאִין לְהַקְלֵל כְּלָל חֲדָא דְהֵלֵא הָרֵא"ש דְּמַחְמִיר אַף בְּמַעֲיַד שְׁמַת יְבָמָה לְהַתִּירָה

לעלמא כ"ש דמחמיר בזו ורבינו ירוחם נמי פתב בסתם אמר ע"א מת היבם אינו נאמן וכן הסכימו רוב פוסקים וכ"כ הרמ"ה הרי לה שאפלי במעיד שמת יבמה איפא אשלי רברבי טובא דס"ל דאינו נאמן כ"ש בניתן לו בן: ואעפ"י דמקרה"י קארו ו"ל השיג על הר"ר ירוחם ותמה עליו דהלא אדרבה רוב בגנין ורוב מגנין הסכימו דנאמן וכתב דהכי נקטינו לקולא ומשמע ודאי דהדין עמו לפחות היכא דאיפא עגונה דאיפתא דא"א להשיג עדות ממרתקים וכמו שפסק מהר"מ מפדאוה בתשובותיהם סי' פ"ט ומ"ש מקרה"א על פסקו של מקרה"י קאר"ו ו"ל ונ"ל וי"א דאין אחד נאמן לומר שמת יבמה להתייר לעלמא עכ"ל אלמא דחושש להחמיר פסקת הרא"ש והטור ורבינו ירוחם ע"ש הרמ"ה נראה לפע"ד היינו דוקא היכא דליכא חשש עיגון דיכולה להשיג עדות אחר: אבל היכא דאיפא חשש עיגון מודה דאזלינו להקל פרוב רבנואמתא וכמו שפסק מהר"מ מפדאוה: מ"מ איך שיהיה שמעינו מיהא דאיפא רבנואמתא טובא דמחמירין בעדות שמת יבמה וכ"ש דמחמירין במעיד שניתן לו בן והשתא דאיפא רביואמתא טובא הלא המה הראב"ד והרא"ש והרמ"ה והטור ורבינו ירוחם: דכולהו ס"ל להחמיר בניתן לו בן תו ליפא למימר דהראב"ד הוא יחיד פנגד רבים: ועוד הלא אפילו הנה הראב"ד יחיד לא הי' ראוי להקל פיון דליפא חששא בעיגון כאשר מפורש בתשובות מהר"מ מפדאוה שלא מלא לבבו להקל במעיד שמת יבמה אעפ"י שלא מצא שום פוסק לא ראשון ולא אחרון שפסק להחמיר אלא משום דהנה חשש עיגון א"כ מעתה בנ"ד דליפא חשש עיגון דהא אפשר בחליצה אין לנו להקל אפי' שהיה הראב"ד יחיד בסברתו זאת כ"ש דאיפא אשלי רברבי טובא דתופסים סברות הראב"ד לפחות להחמיר במעיד שניתן לו בן: ועוד דהלא הרשב"א גופיה שכתב ה"ה ונז' על שמו שהכריע להקל פסקת הרמב"ם ובעל המאור בניתן לו בן והנה בתשובותיו סימן אלף רכ"ב פתב בפירוש איני רוצה להכניס ראשי בין המחלוקת אעפ"י שיראה לפשוטן של דברים שאפילו בכי הא ע"א נאמן פולי הנה מפורש דמה שהכריע הרשב"א פסקת הרמב"ם ובעל המאור לא כ"כ אלא להלכה כפי מה שנראה לו לפשוטן של דברים אבל למעשה חשש להחמיר וחולצת ולא מתניבמת ומדברי הטור שהוא אחרון בזמן ומנהיגינו אחר פסקיו השמיט מחיבורו הא דפסק הרמב"ם להקל במעיד שניתן לו בן ולא הזכיר פל עיקר לא סברתו ולא סברת החולקים עליו נראה מזה גם כן שהיה סובר שאין להקל בזה כלל דסברת המקילין סברא דחוייה היא ולכן לא הזכירה כלל הילכך נראה ברור דאשה זו מרת סילא הנזכרת חולצת ולא מתניבמת מהני טעמי דאמרן גם מהר"מ איסרלש כתב על פסקו של מקרה"י קארו שכתב שנאמן אף במעיד שניתן לו בן ונ"ל ויש חולקים הנה שאגילה הרב שאין להקל בזה פיון דיש חולקים ומאחר דאין כאן חשש עיגון שהרי היבמה עם היבם במדינה שיחליץ לה אין להקל כל עיקר הנראה פשוט לפע"ד כתבתי שמי הקטן יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ו"ל ה"ה: עד שלום רב יקרב ממנרח וממערב להרב הגדול מחותני הרבני כמוהר"ר ינשע גרו יצהר יצהר ויהל עד ב"ה א"ס מכתב אותיות רום מעכת"ר האירו לעבר פנינו בעסק העגונה אחת שע"א העיד ששמע מפי רבים שמת בעלה ועד אחד מעיד ששמע מפי אחר שלא מת בעלה: וכן אם עד אחד מעיד ששמע מפי רבים שמת ורבים מעידים ששמעו מפי אחד שלא מת וכתבת דמותר לינשא מטעם דכיון שאין שם הכחשה בין העידים שמעידים לפנינו דאפשר שאין אחד מהם שקר שכל אחד אינו מעיד אלא במה

ששמע זה שמע מפי רבים שמת וזה היחיד או אפילו הם רבים שמעו מפי היחיד שלא מת ודיינינו כאלו הן עצמם ששמעו מפיהם מעידים בפנינו והיחיד מכחיש את הרבים דאין עדות היחיד שלא מת כלום פנגד הרבים שמעידים שמת ונשאת ונתת בתשובות הר"ן סי' מ"ז ובמ"ש בזה הש"ע סי' י"ז סעיף מ"א בדברים פשוטים שעמדו לפני מעכת"ר פהרים וגבעות העל"ם ובאמת אני אומר כמה רב גובריה להקל בערוה התמורה בסברת הפרס הרבה יותר וחקוק גובריה מרבה בר חייא קטוספאה דעביד עובדא לחלוץ במוק ביחידי ובלילה ואמר עליה שמואל כמה רב גובריה דעביד ביחידי ומעכת"ר לא עביד אף ביחידי ולא נסמך על שום קנה אפילו רצוין אלא על סברא דילי' להתיר עגונה זו ולפע"ד נראה הדברים ברורים פשמ' דכיון דנמשכה הכחשה בעדות דנ"ד דיש מי שאומר שמת ויש מי שאומר שלא מת ה"ל פדין עדים המכחישים זה את זה בפנינו: ע"א אומר מת וע"א אומר לא מת דבין שפאו בזה אחר זה ובין שפאו בבת אחת אפילו נשאת תצא דלא פנראה לכאורה מדברי התו' אלא דעת התו' שלא לחלק בהכי אלא למאי דקס"ד מעיקרא כמ"ש בחבורי בס"ד ואין ספק שאין לחלק כלל בין חד או תרי דשמעו מחד או בין חד שמע מתרי אין כאן עדות כלל דהכי מוכח בסוף גיטין בהא דתנן יצא שמה בעיר מקודשת הרי זה מקודשת מספק וקאמר ר' אבא לא ששמעו קול הברה אלא פדי שיאמרו פ' מהיכן שמע מפלוני ופ' מפ' והלכו להם למ"ה וכתב הרא"ש עלה ומיירי דתרי שמעו מתרי כגון ראובן ושמעון מלוי ויהודה אבל חד מחד וחד מתרי לא עכ"ל אלמא דחד מתרי לא עדיף טפי מחד מחד: ולא חשיב אף למיהוי קול ולהחמיר להצריכה גט אעפ"י דליכא הכחשה וכ"כ הטור בסי' מ"ו כ"ש הקא דאע"ג דתנן ס"פ האשה בתרא הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה מפי שפחה ודלא כר"א ור' יהושוע דאומרים דאין משיאין את האשה ע"פ.

ע"א היינו בדליכא מאן דמכחיש לי' וכדאמר ר' זירא ר"פ האשה רבה דאף על גב דאיסתחוק הקא איסורא דאשת איש אפ"ה מתוך חומך שהחמרת עלי' בסופה היקלת עליה בתחלתה וקאמר לא ליחמיר ולא ליקיל ומדהרינין משום עגונה אקילו בי' רבנן ובע"א קמבעיא לי' התם אם עיקר הטעם משום מילתא דעבידא לאגלו' לא משקר א"ד עיקר הטעם משום דאיהי דייקא ומינסבא כמו שפירשו לשם התוספות וכל זה היכא דליכא הכחשה אבל בדאיכא הכחשה שיש אומרים מת ויש אומרים לא מת אזלי להני טעמי דהלא אין כאן עדות כלל כיון דחד מינייהו משקר ולא ידעינו מאן משקר ובהא כולהו תנאי מודו לר' אלעזר ור' יהושוע דאין משיאין ע"פ ע"א דאמר מת כיון דאיכא הכחשה ואף להרמב"ם דגורס בסוף גיטין אלא פדי שיאמרו שנים שמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלונית בפני פלוני ופלוני והלכו להם למ"ה דאלמא דחד מתרי נמי חשוב קול וכן פסק בית יוסף בשלחן ערוך היינו דווקא פשיצא הקול מתחילה מפי שנים התם ונדאי אף על פי שהם לא שמעו אלא מפי אחד אפ"ה כיון שהאחד אומר שנתקדשה בפני שנים חשוב קול לחוש לו מספק כיון דאיכא ב' בתחילה וב' בסוף ואף על פי דבאמצע נשמע מפי יחיד ששמע גם כן מפי יחיד אבל כשהקול לא יצא מתחלה אלא מפי אחד שאמר שנתקדשה בפני שנים והלכו להם למ"ה אף להרמב"ם לא חשוב קול כלל כל שכן שכל הפוסקים זילתי הרמב"ם תופסים גירסתינו וכג"ה הרא"ש דלא חשוב קול כלל אלא בתרי דשמעו מתרי אבל חד מתרי לא חשיב אפי' קול כלל דהנה ליה פחד ששמע

מחד וכן כתב הרב בהג"ה שלחן ערוך ואם כן בנדון דידן נמי האי חד דשמע מתרי או אפילו מרבים שמת פלוני לא חשוב אפילו קול כל שכן דאינו חשוב עדות אלא בדליפא הכחשה משום צד בעולם התם הוא הוא דאחזוקי להיות משיאין כו' אף על גב דלא הוי עדות קלל והיינו מתקנות חכמים כמו שכתב התוספות בשם ר"י ר"פ האשה רבה בד"ה מתוך חומר דכתבו וזה לשונם ואין זה עקירת דבר מן התורה פינן שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפרש לקמן שבדבר שיש בה קצת טעם וסמך לא תשיב עוקר דבר מן התורה עכ"ל והיינו בדליפא הכחשה בשום צד דהגון להאמין א"נ אפילו איפא הכחשה אלא דהיינו פסולי עדות דמעידין לפנינו דמת הם שנים ועד אחד אומר לא מת אזלינן בתר רוב דיעות בין לקולא בין לחומרא כדאיתא פ' האשה שלום אבל בנדון דידן דאיפא הכחשה בגוף העדות דחד אומר מפי השמועה מתרי שמת והיינו אמרי מפי השמועה מחד לא מת לא עדיף זה מזה כלום ודינא של אשה זו פדין עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת דלא תינשא ואם נישאת תצא כדפרי' דאין לנו פח להוסיף קולות בעגונות מסכרת עצמינו היכא דליפא רמז ראיה כלל בתלמוד ובפסקי הגאונים ובכ"י הא ונדאי אומרים הבו דלא לוסף מלה: והב"י הביא גם כן מ"ש מהרי"ק בשורש למד דאין לנו להקל משום עיגונא אלא במקום שהקילו חכמים וכו' והרי"ב בתשובה סימן שע"ח כתב רוב החכמים הצרפתים והאשכנזים מקילים בעדות אשה ולא כן הגאונים ז"ל ולא המחברים שלנו אבל הם מחמירים הרבה לנו ודי לנו במה שהקילו חכמים עד כאן לשוננו ובתשובות מהר"מ בהגהות מרדכי סוף יבמות כתב כל היכא דאיפא פלוגתא בדינים אלו אזלינן לחומרא הואיל והוא איסור דאורייתא וכן כתב מהרא"י בפסקיו סימן כ"ב הנה ענין רואות דאין להקל בעגונות אלא היכא דאיפא יסוד חזק וראיה ברורה כמסמרות נטועים מן התלמוד לא ע"פ הסברא בלי ראיה מצורף לזה ראיתי מה שכתב חתני הגאון מוהר"ר דוד הלוי שי' והשיג על שדמית נ"ד לא' אומר בג' לחדש וכו' דאמרינן דטעי בעיבורא דירחא וכו' והדין עמו גם הראיה שהביא חתני שי' ממשנה דעדיות הוא קרוב לשמוע ולדחות מה שעלה ע"ד מעכת"ר להתיר עגונה זו כי לפע"ד אין לה היתר ע"פ עדות אלו ושל"ש מני הקטן והצעיר יואל סירקיש במועד חג הסוכות שצ"ח בק"ק קראקא: שאלה עה גוי אחד בא לק"ק בריסק בלילה והסיח לפני תומו שהוליה את היהודי אחד לתוך העיר ובבאו על הגשר סמוך לעיר באו פריצים ודחפו את היהודי עד שנפל לתוך הנהר וצעק להצילו ולא הנה שם מי שיצילנו מן המים בלילה ונטבע והביא כליו של היהודי שהנה על העגלה ומסרם ליהודים ואמר שהיהודי דר בק"ק חאמסק ויש לו לשם אשה והזכירו בשמו וזה הנה ביום ב' כ"ה טבת שצ"ו אח"כ ביום ב' כ"ה ניסן שצ"ו באו גוים ואמרו שמצאו יהודי במים צף ע"פ המים והלה יהודי אחד עם הגוי ושמהו בספינה קטנה והוליקוהו העירה במעמד הרבה יהודים ואחד שמו הר"ר אוריה הפירו בפניו בט"ע שהוא כמר דוד בר בצלאל מק"ק חאמסק לפי שהנה מלמד תינוקת בק"ק חאמסק וכך העיד כמר שמואל בר יוסף שהפירו בפניו בטביעת עיניו שנה הנטבע שהעלוהו הוא כמר דוד בר בצלאל מחאמסק: עוד העידו שני עדים איך שמעו שהועלה מן המים עד שהובא לפני העדים שהפירוהו לא הנה יותר מחצי שעה מד"ד שעות של יום ואשתו של כמר דוד הנ"ל אמרה שבשעה שהנה רוצה לילך לדרך הנה לובש ברגל אחד פנומקא ומנעל ארוך עליו שקורין שטיבל: וכשרצה ללבוש השני לא הנה אפשר לו הנעילו על הפנומקי

אף בְּטוֹרַח גָּדוֹל עַד שֶׁהוֹצֵרָה לְהַסִּיר הַפְּנוּמָקִי מִרְגְּלוֹ וְכִרְף עֵשֶׂב יָבֵשׁ מֵאֲכָל הַסּוּסִים שְׁקוֹרִין הֵיא עַל רֶגֶל הַשְּׂנִי כְּדִי שֶׁלֹּא יִזְיק לוֹ הַקּוֹר וְאַחַר כֵּן נֶעַל מִנְעַל הַשְּׂנִי עַל הָעֵשֶׂב שֶׁכִּרְף עַל הַרְגֵל וְהַנִּיחַ הַפְּנוּמָקִי הַשְּׂנִיָּה בְּתוֹךְ הַשֶּׁק שֶׁהַנִּיחַ שֶׁם מִטְלֵטְלִיו וְכִשְׁהוֹעֵלָה מִן הַמַּיִם וְהַסִּירוֹ הַמְּנַעֲלִים מֵעַל רֶגְלָיו מֵצֵאוּ כְּדַבְרֵי הָאִשָּׁה דְּבִרְגֵל אֶחָד הָיוּ לְבוּשׁ פְּנוּמָקִי וְהַרְגֵל הַשְּׂנִי הָיָה כְּרוּף הָעֵשֶׂב עַל רֶגְלוֹ וּפְנוּמָקִי הַשְּׂנִיָּה מֵצֵאוּ בַּשֶּׁק וְהַכֹּל רָאוּ דְשְׂנֵי פְּנוּמָקִי הֵם זֶוּג אֶחָד מִבְּעַל מְלֹאכָה אַחַת אֵלָּה הֵם תּוֹרְף הַעֲדוּת: תְּשׁוּבָה וְהִנֵּה אֵין סֶפֶק דְּאִתְּתָא זֶו שְׂרִיָא שְׁהֵרִי ב' עֲדִים כְּשֶׁרִים הַפִּירוּהוּ בַט"ע וְרֹאוּהוּ מִיָּד אַחַר עֲלִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם תּוֹךְ חֲצֵי שְׁעָה וְהַסְכַּמַת הַפּוֹסְקִים דְּשִׁיעוּר מִיָּד הוּא שְׁעָה אַחַת וְלֹא מִבְּעֵינָא שְׂנֵי עֲדִים אֵלָּא אֶפִּילוּ ע"א וְאֶפִּילוּ לֹא רֹאוּהוּ מִיָּד הָיָה נֶאֱמָן בְּהַפִּירוּהוּ בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַבִּינוּ הַטּוֹר לְהַדְיָא רֹאוּהוּ שְׁנַפְּל לְמַיִם שְׁאֵין לְהֵם סוּף וְכוּ' עַד אֶבֶל אַחַר שֶׁלֹּא רָאָה שְׁטַבַּע נֶאֱמָן אֶפִּילוּ לֹא רֹאוּהוּ מִיָּד אַחַר שֶׁהוֹעֵלָה וְאֶפִּילוּ בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים וְהוּא שְׂיִרְאָנוּ שְׁלֵם בְּכָל גּוּפוֹ וְכָל הַתְּנָאִים הָאֵלוּ אֵיכָא בַנ"ד דְּרֹאוּהוּ שְׁלֵם בְּכָל גּוּפוֹ וְלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה וְנֶאֱמָן אֶפִּילוּ לֹא רֹאוּהוּ מִיָּד וְהָא דְכְּתַב הַטּוֹר קוֹדֵם לְכֵן דְּוִוּוּקָא שְׂרֹאוּהוּ מִיָּד אַחַר עֲלִיָּתוֹ מִן הַמַּיִם הֵינּוּ וְכוּ' וְוּוּקָא כְּשֶׁלֹּא יִדְעִינוּ דְּפִלוּנֵי זֶה נֶפֶל לְמַיִם אֵלָּא שֶׁמֵּצֵאוּ אִישׁ אֶחָד בְּמַיִם וְהַפִּירוּהוּ בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים הֵתֵם צָרִיף שְׂרֹאוּהוּ מִיָּד לְאַחַר שֶׁהוֹעֵלוּהוּ מִן הַמַּיִם אֶבֶל הֵיכָא דִּינְדְעִינוּ דְּאִישׁ פְּלוּנֵי נֶפֶל לְמַיִם בְּנִדּוּן דִּינּוּן שֶׁהָגוּי הַסִּיחַ לְפָנֵי תּוֹמוֹ שְׁנַפְּל אִישׁ פְּלוּנֵי לְמַיִם בְּלִילָה וְאַחַר כֵּן מֵצֵאוּ אִישׁ אֶחָד בְּמַיִם וְהַפִּירוּהוּ שֶׁפ' הוּא אֶפִּילוּ בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים נְמִי מְעִידִין עֲלָיו וְע"כ דְּקִדְקַת הַטּוֹר וְכְתַב רֹאוּהוּ שְׁנַפְּל לְמַיִם וְכוּ' דְהֵתֵם פִּינוֹן דִּינְדְעִינוּ דִּפ' נֶפֶל לְמַיִם וְאַחַר שֶׁלֹּא רָאָה הַטְּבִיעָה הַפִּירוּ בַט"ע אֶפִּילוּ לֹא רֹאוּהוּ מִיָּד וְאֶפִּילוּ ע"א מְעִיד עֲלָיו פִּינוֹן שֶׁהוּא שְׁלֵם כ"ש הֵכָא דִּינְדְעִינוּ ע"פ הַגּוֹי מַל"ת דְּאִישׁ פְּלוּנֵי נֶפֶל לְמַיִם וְכוּ' עֲדִים הַפִּירוּהוּ בַט"ע בְּלֹא סִימָנִים וְרֹאוּהוּ מִיָּד תּוֹךְ חֲצֵי שְׁעָה דְּפִשְׁטָא דְּמְעִידִין עֲלָיו בְּלֹא פִקְפִיק וְאֵף עַל פִּי שִׁישׁ לִיִּשְׁב קוֹשְׁיָא זֶו בְּדַבְרֵי הַטּוֹר בְּדַרְכֵי אַחֲרִים כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי בְּחַבּוּרֵי בַס"ד מ"מ יָשׁוּב זֶה שֶׁכְּתַבְתִּי נִלְע"ד עֵיקַר וְאַמַּת דְּבִהְכִי מִיִּרֵי הֵהוּ עוֹבְדֵי בְּגַמְרָא בְּהֵיא דְּטַבַּע בְּכַרְמֵי וּבְהֵיא דְּטַבַּע בְּדַגְלַת וְכוּן בַּב' ת"ח תְּנָא בְּהַדְיָא וְטַבַּעָה אֵלָּא שְׁאוּתָן שֶׁהַפִּירוּהוּ כְּשֶׁהוֹעֵלָה מִן הַמַּיִם לֹא רֹאוּהוּ הַטְּבִיעָה וְאֶפִּילוּ לֹא רָאָה אֵלָּא עַד אֶחָד נְמִי מְעִיד עֲלָיו וְיֵמָה שְׁנַסְתַּפֵּק הֵרַב מֵהַר"א נר"ו בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם פֶּרֶק י"ג מֵהַלְכוּת גִּירוּשֵׁין שֶׁכְּתַב וְזֶה לִשְׁנוֹנוֹ טַבַּע בַּיָּם וְהַשְּׁלִיכוֹ הַיָּם לִיבֻשָּׁה אֶפִּילוּ אַחַר כְּמָה יָמִים אִם הַפִּירוּהוּ פָּנָיו וְחֻטְמוֹ מְעִידִים עֲלָיו שְׁאֵינוֹ מְשַׁתְּנָה בְּמַיִם.

אֵלָּא לְאַחַר זְמַן מְרוּבָה עַכ"ל דְּשָׂמָא שְׁיָהִיו דַּנ"ד מַכ"ה טַבַּת עַד כ"ה נִיסָן זְמַן מְרוּבָה אַרְבַּע חֲדָשִׁים כִּי הַשְּׂנָה הֵיטָה מְעוֹבְרַת מִקַּרֵי זְמַן מְרוּבָה וְאֵין מְעִידִין עֲלָיו שְׂמָא גְשַׁמְנָה: הִנֵּה וְנֹדָאֵי אִם הָיָה דַעַת הֵרַב דְּהֵיכָא דְּאֵיכָא זְמַן מְרוּבָה חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא גְשַׁמְנָה הָוֵי קֻשָּׁה טוֹבָא הֵיאָה יַעֲלָה עַל הַדַּעַת שֶׁהֵרַב ו"ל מַחְלַק בֵּין זְמַן מְרוּבָה לְאֵינוֹ זְמַן מְרוּבָא וְלֹא יִפְרֹשׁ אִיזוֹ הֵיא זְמַן מְרוּבָה דְּחִיָּישִׁינוּ שְׂמָא גְשַׁמְנָה וְתוּ דְּבִפְרָק הָאִשָּׁה בְּתָרָא דְּכְתַב הַר"ף אֶבֶל בְּמַיִם אֶפְשָׁר שְׁיִשְׁקָה ד' וְה' יָמִים וְאֵינוֹ מְשַׁתְּנָה דְּמֵיָא הֵיכָא דְּלִיכָא מְכָה מְצַמִּית צְמִית לְגוּף כו' וּמְדַכְתַּב ד' וְה' יָמִים וְקוֹשְׁיָא הַשְּׁתָא ה' אֵינוֹ מְשַׁתְּנָה ד' מִבְּעֵינָא וְלִיכָא לְשְׁנוּיָהּ אֵלָּא דְּקָאֵמַר ד' וְה' אֶפִּילוּ טוֹבָא כְּדָאֵמְרֵי אֵינְשֵׁי וְכַמ"ש הַתּוֹסֵפ' בְּפֶרֶק בְּמָה אִשָּׁה (דָּף ס') בַּשֶּׁם ר"י דְּכָל הֵיכָא דְּפִשְׁטָא לִי דְּבַעֵי לְמִימַר אֶפִּילוּ טוֹבָא לֹא פֶּרְכִּינוּ הַשְּׁתָא ה' ד' מִבְּעֵינָא ע"ש בַּד"ה הַשְּׁתָא כִּי פְתַבּוּ לְחַלֵּק בְּכַמָּה גּוֹנוֹי וְא"כ הָךְ עוֹבְדָא דְּדַגְלַת דְּקָאֵמַר

דאסקוה לכתר ה' יומי מעשה שהי' פה הנה אבל ה"ה אפי' לא אסקוהו אלא בתר מאה יומי נמי לא חיישינן דמשתנה וכ"כ נ"י מדברי הרי"ף וז"ל ונראין הדברים דה' יומי לאו דוקא אלא ה"ה אפילו זמן מרובה כל שהוא במים אינו משתנה מן הסתם והירושלמי עשה מעשה לאחר י"ז יום והכא בגמרא מעשה שהיה פה הנה: וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל אבל מלשון הרי"ף משמע שהוא מחמיר דכתב אבל במים אפשר שישהה ד' וה' ימים ואינה משתנה עכ"ל נ"י פלומר דמשמע שלא היתר הרי"ף ביותר מתמשה ימים דלא פהירושלמי שמתיר אף לאחר י"ז ימים וה' המגיד הביא הך הירושלמי וכתב בה שהתיר לאחר ק' יום: והרי"ף החמיר ולא התיר אלא בתמשה ימים אבל מדברי הרמב"ם נראה לו מדכתב להתיר בהשליכו הים ליבשה אפילו אחר כמה ימים משמע אפי' לאחר זמן מרובה כל שהוא במים אינו משתנה מן הסתם דכל שאין אנו רואין בו שום שינוי בגופו ובצורתו לא חיישינן לנשתנה במים מן הסתם: ומ"ש הרב אה"כ שאינו משתנה במים לאחר זמן מרובה הכי פירושו דטעמא דלא חיישינן מן הסתם דנשתנה הוא לפי שאין דרכו של נטבע שנשתנה במים צורתו בפועל אלא לאחר זמן מרובה משעה שננטבע כמו שני שנים ושלשה דפשיטא דבזמן מרובה כ"כ משתנה ורואין בו שינוי אלא מן הסתם פשאין רואין בו שינוי שנשתנו לא חיישינן שמה נשתנה וכסבורין שהוא ראובן ואינו אלא שמעון ואפילו נשתנה במים שנה תמימה או יותר מעידין עליו פשהפירוהו וראהו מזד לאחר שהועלה מן המים זאת היא דעת נ"י בדעת הרי"ף ובדעת הרמב"ם ובנדאי שפך היא דעת הרמב"ם לפי הלשון הנמצא בספריו וכן הוא הלשון הסמ"ג עשה סוף מצוה נ' דף קל"ה ע"ג וכך הביאו ב"י אבל לפעד"נ עיקר דטעות נפל בספרי הרמב"ם וכצ"ל שאינו משתנה במים אפילו לזמן מרובה שהוא ביאור למ"ש דאם השליכו הים ליבשה אפילו אחר כמה ימים דמעידין ולא חיישינן מן הסתם דנשתנה במים וכסבורין שהוא ראובן ואינו אלא שמעון והוא לפי שאין הנטבע משתנה במים מן הסתם אפי' לזמן מרובה דמיא מצמת צמתי ולכן כתב ל"י דה' יומי לאו דוקא אלא ה"ה אפי' זמן מרובה כו' וכן נראה דעת הרמב"ם עכ"ל פלומר אעפ"י שנמצא בספריו כתב אלא לזמן מרובה בע"כ דט"ס הוא וצ"ל אפילו לזמן מרובה דאל"כ ה"ל לפרש אינה הוא זמן מרובה מדלא פ"י נראה שדעתו לומר דאפי' הוא זמן מרובה לא חיישינן שמה נשתנה מן הסתם אם לא דנראה לעינים שנשתנה גופו וצורתו אז אין מעידין עליו: והשתא לענין דינא ליכא מידי בין פירוש הראשון בדברי הרמב"ם דליכא ט"ס בדבריו א' בין פ"י השני דאיכא טעות דבין פה ובין פה לא חיישינן דנשתנה מן הסתם אא"כ דאנו רואין דאיכא שינוי בגופו ובצורתו אבל מ"ש הנ"י דהרי"ף מחמיר דאינו מתיר אלא לאחר היא ימים בלחוד דלא פהרמב"ם נראה לפע"ד דאינו אמת דמדכתב הרי"ף, אפשר שישהה ד' וה' ימים צריך לפרש דה"ק ד' וה' ימים ואפי' טובא דאל"כ לא ה"ל לומר אלא אפשר שישהה ה' ימים פדקאמר תלמודא לכתר ה' יומין דהוי משמע דוקא הי' ולא יותר וא"כ בנ"ד אעפ"י שהיה במים ד' חדשים לא חיישינן מן הסתם דנשתנה במים אפילו להרי"ף והרמב"ם ואין צריך לומר להרא"ש ורבינו הטור והר"ר ירוחם שלא כתבו הך לישנא דהרמב"ם והסמ"ג אלא סתם כתבו אפי' שהה שם כמה ימים מעידין עליו שהמים מעמידים אותו שלא ישתנה צורתו וכו' ומשמעו אפילו ק' ימים או ר' ימים או יותר לא חיישינן מן הסתם שנשתנה וכ"ש בנ"ד דאיכא סימן מובהק בפוןמקי אחד ברגלי אחד וכריכת עשב

בְּרַגְלוֹ הַשְּׁנַי דָּאִין דָּרַךְ בְּנֵי אָדָם כָּלֵל לִילֵךְ לְדָרַךְ בְּצִינָה בְּפִנּוֹמָקָא אַחַד גַּם לִיכָא לְמִיחַשׁ
לְשֹׂאֵלָה שְׁהָרִי כְּאֶשֶׁר יֵצֵא לְדָרַךְ לְבְרִיסק קוֹדֵם שְׂבָא לְתוֹף הָעִיר נְטִבַע וּמְצֹאוֹהוּ כֹּף כְּמוֹ
שְׁהֵלָה מִבֵּיתוֹ פְּשִׁיטָא דְלֹא תִיִּישֵׁנוּ לְשֹׂאֵלָה וְכֹאֶשֶׁר בְּאַרְתִּי בִּס"ד בְּפִסְק אַחַד אֲרוּךְ
בְּרָאיוֹת בְּרוּרָת אֵלָא דְהֵכָא אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל זֶה הַשֹּׂאֵלָה זֶה אֵינָה צְרִיכָה לִי פְּנִימָ'
לְפָנִים דְּפְשִׁיטָא הִיא דְלְכָל הַדְּיָעוֹת אִינְתָא זֶה שְׁרִיָא לְאַחַר שְׁיִחְלִיץ לָהּ יְבֻמָּה הַנְּלַפְע"ד
כְּתַבְתִּי בְּקֶצֶרָה בְּדָבָר פְּשוּט מְנֵי הַקְּטָן וְהַצֶּעִיר יוֹאֵל סִרְקִישׁ ג' ט"ז תַּמּוּז שְׁצו"ל: עו ע"ד
הַעֲגוּנָה מֵרַת פֶּעֶרֶל אֶלְמֵנַת הַר"ר צְבִי הִירְשׁ בֵּר יֶצְחָק ו"ל שְׁהֵיָה דֵר עִם אֲשֶׁתּוֹ בַּק"ק
הַרוֹפְּשׁוּב בָּא מְמַדִּינַת אֲשֶׁכְּנוּ וְנִשְׂאָ מִשֵּׁם אִשָּׁה וּמַת וְלֹא הֵנִיחַ אַחֲרָיו זָרַע וְלֹא זָרַע זֶרַע
וְכָתְבוּ כְּתַב לִיבְמָה שְׁבַמְדִּינַת אֲשֶׁכְּנוּ שְׁהִיא זְקוּקָה לוֹ וְשֹׂאֵלָה מִמֶּנּוּ שְׁיִחְלִיץ לָהּ וְהֵנָּה
הַנְּעֻלָּה כְּמַר יַעֲקֹב אֲלִיקוּם מְנִשָּׁה שְׁהֵיָה מִתְעַסֵּק לְהַשְׁתַּדֵּל לְחַלּוֹץ לְהַעֲגוּנָה חֲסַר וְדַרְשׁ
וְהֵנָּה נוֹדַע שְׁהֵיָה לוֹ לְהַר"ר צְבִי בֵּר יֶצְחָק שְׁנֵי אַחִים מִן הָאָב וְלֹא יוֹתֵר וּשְׁנֵיהֶם מֵתוּ וְזֶה
הַלְשׁוֹן הַעֲדוּת שְׁנֵתְקַבֵּל בְּפָנֵי הָרַב מוֹהַר"ר מֵן אַב"ד דַּק"ק וְנִינְא: הָעֵיד כְּמַר וּוְאֵלֶּף בֵּר
שְׁמַעוֹן מַק"ק פִּישְׁכִּיט מְמַדִּינַת שׁוֹנְאָבִין שְׁאָבִין שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל מַת וְשִׁבְק חַיִּים לְכָל יִשְׂרָאֵל
בְּעָרְבֵי ר"ח פְּסִלְיוֹ שְׁצ"ד אֹנוּ וּוִיִּישׁ אֵין גְּהוֹאֲרֵט כּוֹן זֵינן פֶּאָטֵר דָּאָז עַר הָאֵט אֵינן בְּרוּדֵר
בַּק"ק הַרוֹפְּשׁוּב וְשָׂמוּ הַר"ר צְבִי הִירְשׁ אֹנוּ' הָאֵט אֶפְט בְּרִיב כּוֹן אֵימִם גִּיהָאֵט עַכ"ל: עוֹד
הָעֵיד כְּמַר יִשְׂרָאֵל בֵּר אֶפְרַיִם מַק"ק הָעֵנָּא מִיר אֵיז יָדוּעַ אֲזֵי אִישׁ אַחַד הָאֵט גְּהִיִּישֵׁן מִשָּׁה
זִינְגֵר אֵיז נְפֻטֵר גּוּוֹאֲרִין צו דֶּרמֶשְׁטֶאֵט עַכ"ל: וְשׁוֹב הָעֵיד כְּמַר וּוְאֵלֶּף הַנְּ"ל דְּזוּ עַר זֵינן
טַאג נִיט וּוִיִּישׁ דְּזוּ עַר הָאֵט מִינ פֶּעֲטֵרִין גִּיהֵט כּוֹן פֶּאָטִיר הַלְבִּין אֲזֵי ר' הִירְשׁ הַנְּ"ל אֹנוּ'
אֵינֵר הָאֵט גְּהִיִּישֵׁן מִשָּׁה זִינְגֵר אֹנוּ' הָאֵט גּוּוֹאֲנֵט בִּינְא וּוִירְמֶשׁ עַכ"ל: וְשׁוֹב הָעֵיד הַר"ר
שְׁמַעוֹן בֵּן מוֹהַר"ר אֶלְעָזָר מִפְּעֵרָשָׁא בְּעוֹנֶשׁ הַחֶרֶם: דְּזוּ אֵיךְ וּוִיִּישׁ אֵינְךָ פִּישֵׁךְ הָאֵט ג'
בְּנִים גִּיהֵט א' שְׂמוֹ שְׁמַעוֹן וְהַשְּׁנֵי ר' הִירְשׁ וְהֵיָה נוֹשָׂא אִשָּׁה מְמַדִּינַת פּוֹלִין וְהַשְּׁלִישִׁי מִשָּׁה
זִינְגֵר וְיָדוּעַ לִי יָדִיעָה נְאֻמָּה שְׁלֹא הֵיָה בְּנִים לִיֶּצְחָק יוֹתֵר רַק אֵלוֹ הַשְּׁלִישִׁי וְשְׁמַעוֹן מַת
בַּק"ק פִּישֵׁךְ וּמִשָּׁה זִינְגֵר מַת בְּעִיר דְּרַמְשֶׁטֶאֵט סְמוּךְ לַק"ק וּוִירְמֶשׁ עַכ"ל כָּל הַנְּ"ל הַיְגָבָה
מִפִּי אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִי רְאוּיִם לְסְמוּךְ עֲלֵיהֶם כִּי דְבָרֵיהֶם אֲמַת בְּפִיהֶם וְהַיְגָבָה פֶּה ק"ק וּוִינְא
יּוֹם ה' ד"א אֵלוֹל שְׁצו"ל נְאֻם הַצֶּעִיר חַיִּים מְנַחֵם מִן הַחוּתָם בִּי דִינָא פֶּה ק"ק וּוִינְא
וּנְאֻם יְקוּמִיאֵל נְקָרָא קוּיֶפְמֵן עַכ"ל: וְנִינְכֶרֶת חֲתִימַת הָרַב וּמְפִוֶּרְסֶמַת אֵין בֵּה סְפֵק שְׁהִיא
חֲתִימַתוֹ אֲמַנֵּם הַגּוֹן הֵיָה לְהוֹשִׁיב ב"ד שֶׁל שְׁלֹשָׁה וְלַגְּבוּת עֲדוּת הַנְּ"ל לְכַתְּחִילָה בַּב"ד
וְלֹא שְׁהִיא עַד מִפִּי עַד כִּי לֹא נִהְיָה שְׁהֵרַב חָשׁוּב כְּמוֹ ב"ד שֶׁל ג' הַדְּיוֹטוֹת אֵלָא לְעַנְּנֵן מְמוֹן
מִטַּעַם דִּיחִיד מְמוֹחָה חָשׁוּב כַּג' אֲבָל לְעַנְּנֵן אִיסוּר אֶפִּילוֹ מִשָּׁה וְאֵהֲרֵן אֵינָה אֵלָא עַד מִפִּי
עַד אֵלָא דְאֶפְשֵׁר לֹאֵר דֹּאֵעַפ"י שְׁלֹא כְּתַב בְּתַחֲחִילָה בְּמוֹתֵב תְּלִתָא בִּי דִינָא וְכו' מ"מ הִלֵּא
בְּחֲתִימַתוֹ אֲמַר הַחוּתָם בִּי דִינָא פֶּה ק"ק וְנִינְא אֶפְשֵׁר שְׁהִיָּו ג' וְחַד לִיתוּהִי וְאֵיךְ שְׁהִיָּו
נִרְאָה בְּרוּר לְהַתִּיר עֲגוּנָה זֶה בְּעֲדוּת הַר"ר שְׁמַעוֹן בֵּן מוֹהַר"ר אֶרָא שְׁמַעִיד בְּדָבָר בְּרוּר שְׁלֹא
הֵיָה לִר' הִירְשׁ בְּעַל עֲגוּנָה זֶה בֵּר יֶצְחָק כִּי אִם שְׁנֵי אַחִים מִן הָאָב וְלֹא יוֹתֵר הֵא' שְׂמוֹ
שְׁמַעוֹן וְהָאֵחָד שְׂמוֹ מִשָּׁה זִינְגֵר וּשְׁנֵיהֶם מֵתוּ וְכַבֵּר פִּסְק הַרִי"ף בַּפ' הָאִשָּׁה רַבָּה בַּהֲךָ
בְּעִיָא דְבָעוּ מִיְנִיהָ דְרַב שְׁשֵׁת ע"א בִּיבְמָה מֵהוּ פִּי ע"א שְׁמַעִיד שְׁמַת יְבֻמָּה לְמִשְׁרִינִי
לְעֵלְמָא וּפְשִׁט רַב שְׁשֵׁת דְמַהִימֵן וְרַבָּא נְמִי פְשִׁט דַּע"א נְאֻמֵּן וְכו' וְקֹאֲמֵרִי רַבְּנוֹאֲתָא אַף
ע"ג דְּדַחֲבִין לְהָא דְרַב שְׁשֵׁת וְלֵהָא דְרַבָּא הַנְּךָ דְחִיאֲתָה לָאו דְסְמִיכִי נִינְהוּ אֵלָא קוּ"ל דַּע"א
נְאֻמֵּן בִּיבְמָה כְּדִפְשִׁט רַב שְׁשֵׁת וְכְדִפְשִׁט רַבָּא וְכו' הִילְכְתָא עַכ"ל אֵלָא שְׁיִשׁ לְפַקְפַּק כִּינּוּ

דבנ"ד משמע שהעדות הוא עד מפי עד ושמא לא הקילו להתיר עד מפי עד אלא בעדות אשה ומתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחילתה אבל ביבמה לעלמא דליכא חומר בסופה לא הקלת עליה בתחילתה להתירה ע"י עד מפי עד מיהו הא לימא דהלא הרמב"ם בפ"ג מיבום פסק ג"כ להקל בעד אחד ביבמה וכתב בפ"א אפי' עבד או אשה או עובדי כוכבים ומזלות מל"ת מעיד במיתת היבם כמו שמעיד באשת איש להתיר וכתב עוד ודין עדות זו פדין אותו עדות לענין עדים שמכחישין זה את זה ולכל דבר עכ"ל הנה דמ"ש ולכל דבר פלל גם להתיר ע"פ עד מפי עד וגם הרב הגדול הרשב"א בתשובה אלה רנ"ב נשאל ע"ז והשיב שפך הלכתא כמו שפסק הרב האלפס והרמב"ם ואף הראב"ד בהשגותיו מודה לו ולא השיג עליו אלא בע"א מעיד שניתן לבעלה בן במה דלאו מילתא דעביד' לאגלוני' הוא דאינו נאמן אבל במת יבמה ולמשרניא לעלמא נאמן ואפי' בעד מפי עד נמי נאמן וכ"כ בהדיא הרב בה"ג גבי ההוא דרב שישת ורבא ומביא לשם לשונו ומיהו צ"ע דהלא הרא"ש ראה פל מה שהתירו הגדולים האלו לפניו ואף על פי כן כתב שקשה הדבר להקל ובנו רבינו יעקב בא"ע סי' קנ"ח מבי' דברי הרמב"ם ורב אלפס שמתירין ואחר כך הביא שהרא"ש נחלק עליהם ואוסר וב"י הביא גם כן דברי הר"ר ירוחם וכתב לאיסור ושפך הספימו רוב הפוסקים וכ"כ הרמ"ה אבל הר"י פתב בשם הגדולים דקי"ל פרב ששת וכתב וכתב עכ"ל הר"ר ירוחם ואעפ"י שב"י דחה דבריו דאדרבה רוב בנן ורוב מנן הספימו דנאמן כה"ג והר"י והרמב"ם ובעל המאור והראב"ד והרשב"א וגם הרא"ה לא גזר אומר לאסור בהדיא ולא פתב אלא שקשה הדבר להקל הלכך פהני רבנאמא דשרו נקטינו עד כאן לשונו וכן פסק בשולחן ערוך מ"מ הלא אחר כל זה פתב בהגהות ש"ע וז"ל וי"א דאין עד אחד נאמן לומר שמת יבמה להתירא לעלמא עכ"ל ומשמע דדעתו להחמיר מיהו נראה לפי עניות דעתי מאחר שראינו בכל הפוסקים המפורסמי' שפולקם הספימו להתיר דמלבד הגדולים הגאונים הראשונים שהבאתי הנה גם הסמ"ג דף קל"ו ע"א פתב מה שפסק הר"י פרב ששת וכתב גם כן פלשון הרמב"ם וכן פסק הסמ"ק בסי' רפ"ו וכ"ד באגודה שם וכ"כ בני"ש שם וכ"כ בתשובות מהר"ק שורש קע"ו דהמנהג בזה פדעת הרמב"ם וכ"כ בתשובות מהר"י סי' ס"ח ובתשובות הר"ן סי' מ"ז ובתשובות מהר"ם פדאונה סי' פ"ט ובתשובות בנימן זאב סי' ע"ד כל אלו האחרונים שוין להתיר העגונה ע"פ ע"א ביבמה למשרניא לעלמא והספימו להגאונים הראשונים שהם רוב בנן ורוב מנן וא"כ נראה לפע"ד שלא בא הרב בהגה"ה זו להורות איסור חלילה אלא שגילה לנו די"א דאין להקל להתירה לעלמא היכא דליכא עיגון פגון שאפשר להביא עוד עדות שמת היבם תמתין עד להשתדל עוד עד שני שמעיד על מיתת היבם: אבל היכא דאיכא חששא בעיגונא טובא כנ"ד דיושבת עגונה פמה שנים ואי אפשר להשיג עוד עדות ממרחקים ממדינת אשכנז למקום שיושב' העגונה עכשיו בסוף מדינת פולין בגליל אוסטרך ונדאי דאין להחמיר כלל וכמה שכתב מהר"ם מפדאווה סי' פ"ט אמנם דבר זה שקשה להשתדל עוד עדות ממרחקים הוא סיבה שהיה ראוי להחמיר בעדות זו באולי הם סבורין שלא יבואו לידי הכחש' מחמת ריחוק הדרך וכמו שכתב מהר"י בכתבו סוף סימן רכ"ד אבל שמתני לנגד עיני מה שהעיד הר' מוהר"ר מן יצ"ו שהאנשי' שהעידו פנ"ל אנשים פשרים הם ראוי' לסמוך עליהם פי דבריהם אמת בפיהם מעתה הלקה לה חששא זו שחשש לה מהר"י ואין כאן

פקפוק ושום ספק ושריאה איתתא זו מרת פעריל לינשא לעלמא בלא תליצה ע"פ עדות הר"ר שמעון שמעיד שכל אחי בעלה ר' הירש מן האב לא היו אלא שנים ושניהם מתו הנראה לפע"ד להתיר אשה זו במקום עיגון פתבתי וחתמתי שמי הקטן והצעיר יואל סירקיש מקראקא ד' ג' שבט שצ"ח לפ"ק: עז בפנינו אנחנו צעירי הצאן ק"ק לבנה באו אלינו הנכבד ר' בנימן בכמר אליעזר ור' אליהו בכ"ר יצחק גיסו ור' אברהם בכ"ר ולמן והעידו איהו כי יהודי שבא מרוסיה ללכת בקפא שמו ר' יהודא בכ"ר יעקב שעבר מהנה ללכת עם ישמעאל אחד שמו קסיה פגעו עם הליסטים והרגו אותו וברח חבירו הישמעאל הנז' ובא הנה והסיח לפי תנמו בפני הנכבדים הנזכרים איהו שהרגו אותו לפניו ובא הנה ר' יצחק בר יעקב לחקור ולדרוש בעדו והעידו הנכבדים הנזכרים בעדות ברורה איהו עבר הענין וכדי לאמת את דבריו פתבנו וחתמנו שמותינו פה הנה עיר לבנה יום ב' י"ז סיון השנ"א והפל שריר וקיים אני אברהם בר שלמה שליטא: אברהם בר יהודא ז"ל: אני ישאל בן דן אני ראובן בכ"ר אלי: גם הובא ב"ד שהביאו על חתימות ב"ד הנ"ל וקיימוהו ואשרוהו ונ"ל מהר"ר ליבא מפראג בא לפני כמר יצחק בר יעקב אודות בתו העגונה שנהרג בעלה במדבר שיושבים בה אמה של קיזר וכמר יצחק הנ"ל אבי העגונה העיד בפני עדים ששמעו מן הישמעאל אחד שהיה מסיח לפי תנמו שהיה אצל הריגתו כאשר הרגו אותו שני קדרין ובנדאי על פי העדות האב שהעיד מפי העד יש להתיר העגונה ואין מחלוקת בזה גם בידי של כמר יצחק שטר אשר אותם העדים אשר העיד כמר יצחק הנ"ל ששמע מהם ששמעו מן הישמעאל א' שמל"ת שהיה אצל הריגתו אותם העדים חותמין על השטר ומשמעות השטר שהעידו לפני ב"ד הנ"ל ששמעו מן הישמעאל שהיה מל"ת שהיה אצל הריגתו וגם יש עדים על קיום החתימות העדים ובשביל כך התרתי האשה העגונה מאחר שיש עד מפי העד ששמעו מן העובדי כוכבים ומזלות שנהרג בעלה ומותרת האשה להנשא פדת ודין תורתנו גאונים יהודא ליבא בא"א בצלאל זלה"ה: ונ"ל הרב והחסיד מוהר"ר מענדל ז"ל אחר שהעדתי על חתימות הגאון שמעתי אני ושאר אלופי התורה שנתאספו פה ירעסלב מפי יצחק הנ"ל דברים ששמע מפי ישמעאל ומפי היהודים ששמעו מפי הישמעאל המורים שהישמעאל לא אמר כי אם בנדמי בכן הסכמנו שלא תנשא כלל על פי התרה זו של עדות ובנדאי בלי ספק אם היה הגאון מוהר"ר ליב שי שמע דברים ששמענו מפי יצחק הנזכר לא היה עולה על לבו להתירה גאם מנחם יצחק ז"ל ה"ה הנקרא מענדל ר' אביגדרש: אחר הדברים האלו באו שני בתי דינים הב"ד האחד וזה תנרפו: במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא דחתימנא לתתא: ובאו לפנינו ב' אנשים אפרים הפהן בן כה"ר שפריה ובנימן בכמר אלעזר והעידו שבזמן שעבר נזדמנו שניהם בתוך הקרושרא ובא ישמעאל אחד ושמו קסיה שהלך עם ר' יודא בכמר יעקב ז"ל במקום יאמפל הנז' ורצו ג"כ להרוג אותו ישמעאל ששמו קסיה והפחו אותו בחץ והוא ברח וניצל מידם ובא ואמר איהו הרגו היהודי ר' יודא בכמר יעקב ז"ל הנז' שהיה עמו בפני אפרים הפהן ור' בנימן למעלה ובאו והעידו בפנינו הדברים האלו וזה העדות הנה בה' בשבת י"ח לחודש אייר שנת הנש"ב לפרט היצירה ואנו כששמענו העדות הנ"ל פתבנו פה ק"ק לבנה ביו' הנ"ל והפל שריר וקיים: בנימן בהר"ר אלעזר עד: אפרים פהן בהר"ר שפריה עד: יעקב בהר"ר יוסף דייין: יודא בכ"ר י"ט דייין שלמה בהר"ר יעקב דייין ובפנינו ח"מ העיד ר' שלמה בר מנחם שידוע לו שאותן שני

אנשים חתומין לעיל דהיינו אפרים הפהו בכ"ר שפריה ור' בנמן בכ"ר אלעזר אשפנו
היו מפירין את ר' יודא הנ"ל ונהיו יודעים שקלה עם אותו הישמעאל שהעיד עליו באותו
דבר ובאותו פעם שהעיד הנ"ל זה העדות בתורת עדות היום יום ה' ב' חשון שצ"ג פה
ק"ק קאסטנטין: ונא' יצחק הפהו בלא"א נפתלי הפהו: ונאם שלמה מרדכי בן הר"ר משה
שליט: שפריה בלא"א מהר"ר צבי ז"ל ה"ה הב"ד אחר הגובה פה ק"ק לובמלא וזה
תורפו: במותב תלתא פחדא הונינא ואתא לקדמנא כמ' יושיע בר יעקב והעיד על אחיו
כמר יודא בר יעקב ז"ל וז"ל בל"א איצט איין יאר בין איך גוועזן אין דער וואליכניא
מיט משה פלאצקר אוקסן צו קויפן אזו האב איך דר קענט איין יודן פון ווייסן בורק דען
איך פון ט"ו שנים ניט גזעהן האב אזו האב איך אין גפערגט אויף מיין ברודר יודא הנ"ל
אוב ער חים קענט דא האטער מיר גיענטפרט איך קען דנה אונ' דעין ברודר איך דער
אויף דיא לויט גישלאגן: האב איך אין גיפערעגט מן זאגט וויא ער איז אוים קומן אויף
דער יבשה אדר אויף דען ים: דא האט ער מיר גיזאגט דעין ברודר איז גוועזט אוים קוימן
אונ' אזו ווייש איכש ער איז צו ווייסן בורק גיוועזן אונ איז אויש גיפארן אויש צו פרעגן
ונאו פולנישה שרים שבויים זיין אונ' איין ישמעאל איז מיט אים גפארן שבויים צו קויפן
אונ זיין געלט גיליגט אויף יודיש וואגן הנ"ל אונ דר טירק איז זעלברט גיריטן אזו האבן
קדרים גזעהן וויא דער יודא געלט האט אויף דען ווחגין אזו האבן קדרים דעם יודא נאך
גיאגט אונ' האבן אין גיהרגט אונ' דער טירק איז זעלבשט אנטלאפין אין דער שטאט
ווייסן בורק נו ריק דא דער טירק צו ריק קאם דא האב דען טירק גיפרעגט ווארום
קומשטו אזו באלד וינד דא האט ער מיר גיזאגט מן האט דען יודי גהרגט איך בין קאם
אנטלאפן אונ' האט מיך צום ארמן מן.

גימאכט מן האט מיר מיין געלט גינומן אונ' האט מיר דאש מעשה מספר גוועזן פנ"ל כל
זה הגיד לי היודי מוויישן בורק האב איך אים גילויבט אונ' האב אוים מיין ברודר
מתאבל גוועזין כל זה העיד לפנינו יושיע בר יעקב נעשה היום יום ג' י"ב אב שנ"ג
שמואל בלא"א יוסף ז"ל ה"ה: שמעון בן הקטן משה כ"ץ היד: מנשה יעקב בר יודא סגל
ז"ל: ועפ"י כל העדות הנזכרת כתב הרב האלוף מהר"ר משה שי מפערעמסלא פס"ד
להתיר העגונה הנז' וסוף דבריו ועכ"ה לא אסמוף על הוראתי אם לא שייסכימו ב' ראשי
הישובות עמי והרב החכם הפולל מהר"ר מענדל שי הסכים עמו וכתב מה שכתב בסוף
תשובתו של מוהר"ר משה שי והגיעו פסקם לידי להודיע מה עמדי בדבר זה בכונן נכנסתי
במחיצה זו להודיע דעתי הקצרה אף כי שכבר דשו בה כמעט כל הגדולים שבארץ הלזו
מ"מ תורה היא וללמוד אני צריך ואדברה נגד מלאכים ולא אבוש ואדון לפניהם בקרקע
ותחילה אשא ואתן בעדות העדים ששמעו מפי הישמעאל במל"ת שהרגו היהודי שהולך
עמו לפניו אם סומכין על זה להתיר האשה אם לאו ואח"כ אשא ואתן בדברי הגאון
מוהר"ר ליב שי ובדברי מוהר"ר מענדל ומסכימיו שכתבו בהיפוף ובה"י יציליני
משגיאה ומטעות: גרסינן בר"פ האשה שלום מיבעיא להו הוחזקה מלחמה בעולם מהו
מי אמרינן מה לי לשקר דאי בעיא אמרה שלום בעולם א"ד פיון דאחזיקה אמרה בדדמי
ולא אתי מה לי לשקר ומרע חזקה תא שמע נפלו עלינו גוים נפלו עלינו ליסטים הוא מת
וניצילתי נאמנת ודחינו התם כדבר אידי אשה פלי זיינה עליה ופרש"י התם פלי זיינה
עליה כדר' אידי פלומר הקא פיון דמלחמה קטנה היא דאיהו הנת בהדי לא אמרה בדדמי

אלא נטרא וקזא ליה דמית דאשה לא מסתפא מליסטים עכ"ל: פנונתו לבאר דלמאי דדחי לה וקאמר התם פדרב אידי כו' אבל בהחזיקה היא מלקמה בעולם אינה נאמנת ולא אמרינו אשה כלי זינה עליה היינו טעמא משום דבמלקמה גדולה היא יראה לעמוד עד שימות לפי שזורקים חיצים ואבני בליסטראות במלקמה ואינם מתפוננים על מי שיפול ואיפא למימר דאמרה בדדמי: אבל גבי נפלה עלינו ליסטים פנו דבמלקמה קטנה היא ואינה יראה נאמנת לומר דנהרג שעומדת שם עד שימות ולא אמרה בדדמי וכן פירשו התוספות לשם בד"ה זימנין דמחו כו' וכיוצא בזה פירש בניי והנה המספרים פולם פוסקים בהחזיקה היא מלקמה בעולם פנו דבעינין לא איפשיטא אזלינו לחומרא ובנפלו עלינו ליסטים פסקו כסתמא דברייתא דנאמנת וכדרב אידי משום דאשה כלי זינה עליה ואין מדרך להרוג הנשים ונמצא דהיא דחיתו דדחי לי בגמרא התם פדרב אידי הילקתא היא דווקא במלקמה גדולה דיראה לעמוד שם איפא למימר דאינה נאמנת ולכך אזלינו בה לחומרא אבל במלקמה קטנה שעומדת שם עד שימות דאינה יראה פנו שאין מדרך להרוג את הנשים אין ספק דפשיטא נאמנת לומר הוא מת ואני ניצלתי ואע"ג דר' ירמיה פליג עליה דרב אידי בפירק שני דע"ז ולא ס"ל לומר אשה כלי זינה עליה היינו דווקא לענין להתייר להניח לית לי' האי טעמא אבל מ"מ מודה ר' ירמיה דנאמנה האשה ע"ז שיכולה להטמין עצמה להמתין שם בכדי שתראה שימות ולא תעיד בדדמי כמו שפיתבו התו' לשם בהדני' ע"ש: ומעתה ברור דנ"ד ע"פ העדות שבשני ב"ד האחרונים שביארו העדים דברי הישמעאל שסיפר המעשה שגם אותו רצו להרוג והכהו בחץ ובדונק נמלט אין מתירין האשה על פיו ואעפ"י דהנה מלקמה קטנה דהא עיקר טעמא באשה דנאמנת במלקמה קטנה אינו אלא משום דאינה יראה לעמוד שם עד שימות ונ"ד דברח ונמלט על נפשו דוודאי ירא לעמוד שם עד שימות שאלו עמד שם יותר היו הורגין אותו ואיפא למימר דקאמר בדדמי פי היכי דחיישינו באשה במלקמה גדולה שמשום דיראה לעמוד שם וה"נ דכונתא: ואני רואה דכ"ש הוא שהרי במלקמה גדולה אינה יראה אלא מפני שזורקים חיצים ואבני בליסטראות ואינם מתפוננים על מי פולכ"ש הקא דמתפוננים להרוג אותו בפרט דירא וירא ואינו עומד שם כלל איפא למיחש דקאמר בדדמי: וכן מבואר בתשובה שבהגהות מרדכי דיבמות המתחלת ראובן ושמעון הלכו עם נשותיהם וילדיהם וכו' עד היתר גמור להשיאה לכתחילה דוודאי דלגבי נשים לא הנה שעת מלקמה ולא היו רוצים לעשות להם דבר והמה לא יראו מן הרוצחנים כאשר מוכח שעפבו שם יותר מחצי היום וכאשר העידו הנשים עצמם וה"ז ממש פהיא דנפלו עלינו ליסטים והוא מת ואני ניצלתי נאמנת וכן פרש"י התם דהוי מלקמה קטנה כו' הנה מבואר מכאן דכל היכא דיראה מן הרוצחנים והוצרכה להמלט מהר חיישינו דילמא קאמרה בדדמי וה"ה בגוי המל"ת דבהא מילתא אין שום סברא לחלק ביניהם דוודאי פנו שיראה דאינו עומד שם עד שימות וקאמר בדדמי ועוד דאף כ"ש הוא דכיון דאפילו עד כשר במקום דירא חיישינו דקאמר בדדמי לדעת כל שאר גאונים החולקים על הר"אב"ד בע"א במלקמה פשיטא אומר וקברתיו דאינו נאמן משום דקאמר בדדמי וממילא ה"ה במלקמה קטנה דירא טפי היכא שמתפוננים להרוג אותו בפרט פדפר' דאצ"ל דאינו נאמן א"כ כשהגוי מל"ת דאינו נאמן היכא דירא דהא וודאי הגוי מל"ת אינו עדיף מעד כשר כמבואר בתוספת פ' האשה שלום ד"ה וקאמרי סמנים שפיתבו ונ"ל

פ"ר"ח ש"מ דאשה וע"א בספינה שטבעה והפירוהו מת לא מהני וכ"ש גוי המל"ת נכף הביאו הרא"ש ז"ל בפסקיו בשם ר"ח והיינו לומר דכיון דאיפא למימר בישראל דקאמר בדדמי וכ"ש דחיישינן בגוי המל"ת דקאמר בדדמי וכן פתב הר"ן בתשובותיו סי' ג' וז"ל אין גוי מל"ת נאמן אלא דווקא במקום שע"א נאמן או במקום שאשה נאמנת אבל במלחמה וכיוצא בדברים שאין ע"א נאמן אין הגוי מל"ת נאמן ומאחר שבררנו דלטעמא דאשה אינה ירא במלחמה קטנה ועומדת שם נאמנת עד אחד דירא אף במלחמה קטנה אינו נאמן כ"ש גוי מל"ת דירא דאינו נאמן: ותדע דהא ונדאי קשיא פיון דטעמא הוא משום דאשה פלי ויינה עליה ואין מדרבן להרוג הנשים ולא באו הרוצחנים עליה אמאי תני בבבביתא נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני נצילתי לתני סתמא נפלו עלי ליסטים נאמנת אלא ונדאי דבהכ"ג אפילו בע"א נמי נאמן פיון דלא באו להרוג כ"א ההרוג והעד לא ירא לעמוד שם עד שימות ולכך תני נפלו עלינו ליסטים כו' לארז"ל לן דווקא באשה שאומרת לפי שמחשבתה נפלה עלינו ליסטים הוא מת ונצילתי פלומר שניצולה בדרך נס אעפ"י שפא עליה ליסטים ג"כ התם הוא דקאמר א"ה נאמנת לומר הוא מת מפני שאשה פלי ויינה עליה ואינו מדרבן להרוג את הנשים כדי שנאמר כשם שניצולה היא בדרך הנס כף ניצול הוא דאנו סהדי דהיא אינה ירא ועומדת שם עד שימות אבל בע"א שאמר נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני נצילתי דאינו נאמן דהכא ונדאי פיון שפלו על פלם כמו שדרבן להרוג כל האנשים ההולכים בשירא יחד ירא ונמלט על נפשו ואמרין כשם שאשה ניצל כף הוא ניצול וא"כ מכ"ש גוי המל"ת כדפר"י ועוד נראה ברור דאף להראב"ד שפסק דע"א במלחמה נאמן לומר מת במלחמה אפילו אינו אומר וקברתיו מ"מ בנ"ד מודה דאין הגוי נאמן במל"ת והיינו משום דדעת הראב"ד היא דבעינן דע"א במלחמה ליתא משום דחיישינן דע"א אומר בדדמי אלא משום דמספקא לן אי טעמא דע"א משום דדייקא ומינסבא והכא פיון דאיפא מלחמה בעולם לא דייקא ומינסבא אבל לומר בדדמי לא חיישינן ולא משום הכי מספקא לן והילכך פיון דחזינו בעובדא דדגלית דע"א מהימן אלקא טעמא דע"א לאו משום דהיא דייקא ומינסבא דהא במים לא דייק דמים במלחמה דמי אלא טעמא דע"א משום דמהימן הוא ולא חיישינן דאמר בדדמי כמ"ש כל זה הר"ן זה בתשובותיו וכיון דהכי הוא ונדאי איפא למימר דווקא בע"א גמור שפנונתו להעיד ולהתיר איסור א"א סבור הראב"ד דלא חיישינן דאמר בדדמי אבל גוי מל"ת מיגרע גרע דאינו מדקדק על סינתו וקאמר עפ"י הדמיון אפילו אינו ברור לו דאינו מעלה ולא מוריד לא אם מכונן על האמת אם לאו: וכן היא דעת הר"י קארו ז"ל לחלק בזה בדברי הרמב"ם שכתב יצא ישראל וגוי מעמנו למקום אחד כו' שלא הנצרך הרמב"ם שיאמר וקברתיו אלא בגוי אבל לא בישראל וא"כ ונדאי איפא למימר דגם הראב"ד סובר פן שיהי לא מצינו להראב"ד ז"ל דמיקל בגוי מל"ת במלחמה ואע"ג דכבר אפשר לומר דס"ל להראב"ד דע"א וגוי המל"ת שוין וכיון דע"א נאמן במלחמה ה"ה הגוי מל"ת ואין חילוק בין מלחמה גדולה למלחמה קטנה לדדיה אפילו מתפוננים להרוג אותו בפרט דהא ס"ל דלא חיישינן בע"א דקאמר בדדמי פל עיקר מ"מ נראה אי איתא דס"ל להראב"ד דבגוי מל"ת נמי לא חיישינן דקאמר בדדמי ה"ל לפרושי בהדיא פמנהגו להשיג אהרמב"ם וכיון דלא פירש שפיר איפא למימר דמודה בזה להרמב"ם דבגוי מל"ת חיישינן דקאמר בדדמי במלחמה אפי' מלחמה גדולה וכל שפן מלחמה קטנה

היכא דעמד גם הוא בספנה ונרא ונמלט כדפרי: ואף על פ"י שהמרדכי פ' בתרא דיבמות פתב ע"ש ראב"ה ז"ל וסברת הלב היא דלא שייכא אותה בעיא דע"א במלקחא בגוי שאין נאמן במל"ת דבשלמא ישראל המתפונן כף להעיד י"ל דבשעת מלקחיה נתן לבו להעיד ולהתיר על הנראה ואמר בידמי דבר ההוא להיות אבל גוי שמספר מעשה לפ"ת ולא לשם פנונתו לשם אותו דבר אינו אומר אחר הנראה כי אם פאשר ראה וסברא נותנת דלא שייכא בגוי כו' אומר אני כיון דכ"כ מסברת הלב פלי ראיה קבו דלא להוסיף עלה דדוקא בגוי מל"ת מה שראה ולא היה עומד גם הוא באותו הספנה אלא שעמד שם וראה המעשה ובא ומספר מה שראה התם ונדאי יש מקום לסברתו שאינו אומר אחר הנראה דבכה"ג קא מיבעיא לן אותה בעיא דע"א במלקחיה שאותו העד לא היה מאנשי המלקחיה שבאין להרוג או ליהרג כמו שהרוג שהיה מאנשי.

המלקחיה כדפרי' במרדכי אלא שהעד עמד שם אצל המעשה ונתן לבו להעיד אבל בכה"ג דנ"ד שרצו להרגו ג"כ ונרא ונמלט לא קא מיבעיא לן דפשיטא הוא דבין בע"א בין בגוי דמל"ת איכא למימר דקאמר בידמי דכיון שראה שהיה ופצעוהו ונרא ונמלט סומך דעתו על הרוב שרובן למיתה ואומר אחר הנראה: ועוד הלא כבר התבאר מדברי התוספות והרא"ש בשם ר"ח וכן ה"ן ור' ירוחם שסוברים דכיון דבע"א חיישינן לשמא יאמר בידמי כל שכן גוי מסיח לפי תומו וא"כ היאך אפשר לנו לעשות מעשה להקל עפ"י דבריו אלא במקום שחולקין עליו ר"ח והתוספות והרא"ש ונה"ן ורבינו ירוחם גדולים הראשונים והאחרונים ובפרק יש בכור קאמרינן כי אקילו רבנן בעדות אשה בסופו אבל בתחילה פ"י בגוף העדות לא הקילו ובפרט שהמרדכי עצמו חזר וכתב בסוף יבמות תשובה אחת היפך דברי ראב"ה שכתב שם וז"ל ועוד מאן לימא לן דגוי מל"ת ואומר שמת לא? הא צריך לומר וקברתיו דאי לא אמר הכי אמר בידמי ואם ראוהו מגוייד אומר נהרג אעפ"י שלא נהרג ועוד לפי דעת הראב"ה דלא מבעי' אלא בע"א ולא במל"ת א"כ ה"ה בישאל שפסול לעדות דדינו כגוי דכשר במל"ת נמי לא קא מבעיא לן אלא בע"א ולא במל"ת וכשר וסברא זו מרפסא איגרא דלמה? היא יותר פשר ישראל הפסול לעדות מישאל גמור דאי משום דישאל נותן לבו להעיד ולהתיר על הנראה ואמר בידמי בישאל פסול לעדות נמי שייכא אותה סברא דגם הוא נותן לבו להעיד ולהתיר שהרי ישראל הוא וסבר שיועיל עדותו וא"כ למה יועילו דבריו אף במל"ת כיון דאיכא למיחש דקאמר אחר הנראה אלא מסתברא דכל היכא דחיישינן בע"א גמור דקאמר בידמי כ"ש בגוי או ישראל פסול לעדות ומל"ת הילכך נראה לע"ד דאין לנו לעשות מעשה להקל ע"פ דברי ראב"ה הללו לבדנה וכמדומה שלא נמצא בשום תשובה שנסמך ע"ז לבד להתיר.

אם לא בצירוף צדדים אחרים אמנם לנ"ד אין אנו צריכין לזה דכבר פתבתי דאפילו ראב"ה מודה ה"כ דחיישינן דקאמר בידמי כיון שגם הוא הי' עומד בספנה ונמלט על נפשו: והרב מוהר"ר משה שי' מפרעמסלא פתב בפסק דינו דמאי דאמרי' אשה פלי זיינה עליה היינו משום דבלאו האי טעמא היינו אומרים דאינה נאמנת משום דאשה קאמרה בידמי אבל בע"א בלאו האי טעמא נמי אין לחוש דקאמר בידמי במלקחיה קטנה דיותר שייך לומר בידמי באשה מבע"א ואפ"י להרב"ם שסובר דאף בע"א בעי לומר וקברתיו משום דחיישי' לבידמי מ"מ ה"מיר באשה יותר מבע"א שהרי פתב באשה שאמרה מת

במלחמה וקברתיו אינה נאמנת נראה בהדיא דיותר יש לחוש באשה דקאמרה בידמי מבע"א וא"ה איצטריף לומר באשה טעמא דכלי זייגה עליה: וקשיא לן על דבריו אלה הלא טעמא של הרמב"ם באשה במלחמה גדולה דאינה נאמנת אפי' באומרת וקברתיו אינו משום דחיישינן דקאמר בידמי לחוד דהא ונדאי פיון שאומרת וקברתיו אין פאן דמיון אלא דטעמו דבאשה חיישינן דמשקרא במזיד משום דסברה דמת במלחמה דקאמרה ס"ד בכל הני דאיקטיל איהו פלט ומתוך אותו הדמיון שחזק בדעתה משקרה וקאמרה וקברתיו אבל בע"א לא חיישינן דמשקר כל עיקר אלא דקאמר בידמי לחוד ולפיכך אם אומר וקברתיו נאמן שהרי אין פאן דמיון זהו טעמא של הרמב"ם ותמצא סעד לדברי בדברי הר"ן בתשובה ונמצא לפי זה במלחמה קטנה דכיון דבאשה נמי אמרינן דנאמנת ולא חיישינן דמשקרא או דקאמרה בידמי אי איתא דבע"א נמי לא חיישינן אמאי קאמר אשה כלי זייגה עליה הלא אפילו בע"א דלא שייף האי טעמא נמי נאמן דהא אין חילוק בגיהם בענין בידמי כל עיקר אלא בענין דמשקרא כדפרי' אלא ונדאי דבמלחמה קטנה באשה דווקא קאמר דנאמנת אבל לא באיש וכדפרי' למעלה וכן מבואר בלשון הרמב"ם שכתב בנפלו עלינו גוים או ליסטים הוא נהרג ואני נצילתי נאמנת שאין דרכן להרוג הנשים כדי שנגאסר כשם שנצולה היא כף ניצל הוא הרי לה מבואר מדבריו דבאנשים פיון שדרכן להרגם אם ניצל האחד אינו נאמן לומר על חבירו דנהרג דחיישינן דכשם שניצל הוא כף ניצל חבירו ואיהו דקאמר בידמי וליכא למימר בנ"ד נמי דכי היכא שאין דרכן להרוג נשים כף אין דרכן של קדרים להרוג הישמעאלים דהא ונדאי אפשר הנה לומר כן מן הסתם אלו לא סיפר הישמעאל שרצו גם כן להרוג אבל מאחר שישמעאל עצמו אמר במל"ת שרצו להרוג והפיהו בחץ ונמלט איתרע רובא ויש לחוש דקאמר בידמי ודכוונתא בנשים נמי אלו באו להרוג גם הנשים והכס ונמלטו לא היתה נאמנת דארף על פי שאין מדרך להרוג הנשים היינו מן הסתם אבל אי איתרע חזקתו שרצו להורגה הרי גם כן יראה ונמלטה על נפשה וקאמרה בידמי וכן מדוקדק מלשון תשובה שבהגהות מרדכי דיבמות שהבאתי למעלה שכתב קדא דלגבי נשים לא הנה שעת מלחמה ולא היו רוצים לעשות להם דבר כו' משמע שאם היו רוצין לעשות להם דבר עד שנוכל לומר שיראו ונמלטו לא היו נאמנים והיינו חוששין דקאמרו בידמי וה"ה בישמעאל זה אפילו נאמר דישמעאל לגבי קדרים דומה לנשים לגבי אנשים מ"מ פיון שירא ונמלט איכא למיחש לבידמי: ודבר זה לע"ד ברור ופשוט לא ידעתי למה לא השגיחו עליו רבני ארצינו שיחיו דונדאי בכה"ג שפירח ונמלט על נפשו חיישינן דקאמר בידמי ואין חולק בזה משום אחד מן המסתברים: עד כאן סופו דמילתא כמה שנוגע בעיקר העדות ששמעו מפי הישמעאל במל"ת אם סומכים על זה להתיר האשה אם לאו ועכשיו באנו לישא וליתן כמה שכתב מהר"מ ז"ל החסיד ומספיקו שלא להתיר האשה זו לפי ששמעו מפי יצחק בר יעקב אבי העגונה הדברים ששמעו מפי הישמעאל ומפי היהודים ששמעו מפי הישמעאל המורים שישמעאל לא אמר כי אם בידמי וע"ז יורו המורים לומר שלא מפיו אנו חיינן אלא לראשונים שומעין שהעידו ששמעו מפי הישמעאל שהרגוהו בברור ולא אמרו כמנהגם והם הרוב ובפרק האשה שלום אנואמרינן דאזלינן בתר רוב הדיעות בפסולי עדות בין לקולא בין לחומרא ובעיני נראה דלא דמיא ההיא דאשה שלום לנ"ד אלא כי אוכלא לדנא דהתם ונדאי דב' אומר' מת וא' אומר לא מת

דא"א לומר דשניהם אמת אזלינן בתר רוב דיעות אבל פאן הפל אמת ואין ביניהם הכחשה פל עיקר אלא ביאור דברים ופרטו של מעשה ראשון והענין שהישמעאל סיפר לפ"ת המעשה דרף פלל שהרגו היהודי שהיה עמו בדרף וסיפר ג"כ פרט המעשה איך הפהו ופצעוהו ונפל מן העגלה לארץ וכיוצא בזה והנה פבר אפטר שמה שאמר דרף פלל שהרגו היהודי היה לפי אומדן והשערת דעתו שהפהו כו' כנזכר והעדים ששמעו מפיו לא הרגישו בדברי הישמעאל שאמר פן לפי הדמיון והעידו בב"ד ששמעו מפיו הישמעאל שהרגו היהודי לפניו פפי מה ששמעו ממנו דרף פלל לחשבם שפרט המעשה אינה מעלה ולא מוריד וכו' הוכח העדות לפני הגאון מהר"ל גם העד פמר יצחק אבי העגונה הגיד לפני הרב הדברים פפי מה ששמע דרף פלל ולא הגיד פרט המעשה לחשבו שאינו מעלה ולא מוריד ולכו' פסק להתיר ולא חקר את יצחק הנז' אחר פרט המעשה פפי הדין דאין בודקין עדות אשה בדרישה ובחקירה ואף לא שאלו כל עיקר היא ששמעו שהרגוהו פי כן כתב הרמב"ם בפ"ג מה"ג וז"ל כבר הודענו שהעד שאמר ששמעתי שמת פלוני אפילו שמע מאשה ששמע מעבד ה"ז פשר לעדות אשה ומשיאין על פיו אבל אם אמר העד או האשה או העבד מת פלוני ואני ראיתי שמת שואלין אותו היאך ראית ובמה ידעתו שמת אם העיד בדבר ברור נאמן ואם העיד בדברים שרובן למיתה אין משיאין את אשתו שאין מעידין על אדם שמת אלא פשראיהו שמת ודאי ואין בו ספק כו' הורה לנו הרב ז"ל דבעד מפני עד שאומר ששמעתי שמת אין שואלין אותו היאך שמעת ואיך היה פרט המעשה ולכו' לא שאלו הגאון מהר"ל אחר שהעדות היה עד מפני עד אבל פבואו לפני החסיד מהר"מ ז"ל ומספיקו ביאר פמר יצחק הנז' דבריו והגיד לפנייהם פל הענין אף מה ששמע מן הישמעאל בפרט המעשה והם פפי חכמתם והבנתם הבינו הדברים המורים שישמעאל אמר בדדמי ולכו' אסרוהו פי ודאי אף פי אין למורה לשאול להביא להעיד מפני עד היא ששמע כו' מ"מ אם סיפר העד מעצמו הדברים ששמע מפני העד אף פי לא שאלוהו ונראה מדבריו שהדברים ששמע הם עפ"י הדמיון לבד לפי שרובן למיתה פשיטא שאין להתיר מאחר שפבר הודיע לנו פרט המעשה ושהדברים ההם ששמע הם פפי הדמיון ולכו' יפה עשה החסיד חהר"מ ז"ל ומספיקו שאסרוהו לפי הבנתם הדברים ההם פפי הדמיון לא פמו שחשבו העדים שהעיד בב"ד וגם פמר יצחק אבי העגונה שלא הרגישו שהדברים ההם פפי הדמיון אלא שחשבו שהוא דבר ברור ולכו' לא חששו להגיד רק פלל הדברים ואין זה חוזר ומגיד: ומעתה פל הפלפול שעשה כמהר"ר משה שי' מפרעמסקלא על זה ועשה ממנו ג' חלקים וכלל דבריו שאין לנו לתת לב לדברי יצחק האחרונים אינו נראה פל עיקר ומסקנא דמילתא שאין לשום מורה להתיר זאת העגונה ע"פ העדיות הנז' ל והמתיר הוא בכלל החכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ומק"ו שהרב החסיד מהר"מ ז"ל ומספיקו אסרוהו בכנופיא בית הנועד מהרבה זמנים וחקמים ואין עליהם סתירה ממה שאסרו מה שפבר היתר הגאון מהר"ל שי' מפראג פי פבר התנצלו ע"ז ואמרו שלא שמע הגאון הדברים מפני יצחק אבי העגונה ששמענו ממנו ופשיטא שאין זה חוזר ומגיד רק מבאר ומפרש ופורט הדברים שאמר תחילה דרף פלל ונראה לי להביא קצת ראיה ע"ז שאין זה בכלל חוזר ומגיד דבפ' האשה שלום קאמר רבא סבר רבא למימר רעבון אינו פמלקמה דלא אמר בדדמי הדר אמר רבא רעבון ה"ה פמלקמה דהיא דאתא לקמיה דרבה א"ל בעלי מת ברעב א"ל

שפיר עבדת דשזכות נפש ס"ד דבההוא פורתא דנפפיתא דשבקית ליה הנה חיים אמרה ליה מר נמי ידע דכה"ג לא חי כו' הרי לה דאעפ"י דהאשה אמרה תחלה דרף כלל בעלי מת ברעב א"ה פשחזר רבא לנסותה וילתפסה מתוה דבריה וספרה לפניו פרט הענין אסרה שפוף דבריה לא היו פי אם ביאור לתחילת דבריה וה"נ דכונתא והנה כבר חפשונו זכות על הגאון מהר"ל שהתירה מתחילה עם שפפי עיקר הדין כבר כתבתי והתבאר שניידון דידן אין להתיר על פי הישמעאל מסיח לפי תומו מאחר שגם הוא היה בסכנה שהיה בוחן וברח ונמלט דאיכא למיחש דקאמר בדדמי אלא שגם בזה יש לחפוש זכות על מהר"ל ש' ואומר שהרב שי' התירה מפני שהעדות שהובא לפניו לא היה כתוב בו כל עיקר שהכו את ישמעאל ושרצו להרגו ונשטלו ממונו אלא סתם כתוב בו וברח וחשב הרב שי' שהישמעאל עמד שם עד שראה שמת מפני שהקדרים לא נפלו להרוג כ"א על יהודי לבד לא עליו גם כן ודימה זה לאשה במלחמה קטנה שאינה יראה פי הישמעאלים לגבי קדרים כמו נשים לגבי אנשים ואחר שהרגוהו ליהודים הלה משם ולשון ברח שכתב הסופר לא דייק לומר דברח מחמת יראה: אמנם אחר שמבואר בשאר ב' עדות שהגידו בפ' ששמעו מפי הישמעאל שגם אותו הכו בוחן ולמד סתם מן המפורש שלשון ברח הכתוב בב"ד ראשון הוא מפני שעמד בסכנה שרצו להרגו ובפרט שפפי הנראה אותו ר' בנימן בכ"ר אלעזר שהעיד בב"ד ראשון הוא שחזר והעיד בב"ד שני וביאר דבריו הראשונים שהיו סתומין דרף כלל וברח ומעתה נדאי איכא למיחש לדילמא אמר בדדמי כפי הדין גם ע"פ דברי החסיד מהר"מ ז"ל ומספיקי ששמעו בפירוש מכמר יצחק אבי העגונה כשסיפר פרט המעשה ששמעו מפי הישמעאלים שהיו מורים על שאמר בדדמי אין לה היתיר בעולם זהו מה שדנתי לפני רבותי בקרקע כפי מה שהורוני מן השמים נא' הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה בחזק שכתב שם לפ"ק: שאלה עח אל המאור הגדול המאיר ביום ובלילה לא יכבה גרו וזוהר אבנו אבן יקרה אבן פנה פני יהושוע כפני חמה וילבנה מראים פניו בהלכה לאיסור ולהיתר ומלבנה כשמלה לבנה: אשרי אנשיה היושבים לפניה לשמוע תורה מפיה בדת ותבונה: אשרי שזכית לישוב באהליה אהל התורה משם יפוצו מעינותיה באפסי הארץ לדעת מה יעשה ישראל שנה שנה ראש שבטי ישראל אתה יודו אחיה בכל מדה טובה ויראת אלקים על פניה תמיד מיראי הוראה מלהקל באיסור דאורייתא וילתא דידיה הלא הוא הגאון זה שחכמה ובינה קנה: זמן יושב בישיבה גר ישראל ואורו כבודו וזקרו הודו ונהדרו כבוד מורינו הרב ורבינו יושע ולק פהו צדק שיחיה נצח א"ס: מכתבו דמר קבלנו לעבר פנינו מאיר ומנהיר עיני חכמים בהלכה בדין חלוץ וחליצה דהיו גיסי אהדדי מחמת שהי היכם קובע למודו בבית אחיו בבית החורף שהי דר בו עם אשתו כמו חצי שנה שהי רגיל עם יבמתו וגם לפעמי' היו שלשתן אוכלי' ביחד וגם לאחר שנפלו שלשתן על ערש דוי ב"מ ומת אחד מהם והיכם והיבמתו חזרו לבריתן הנה המשרת מאכילן מקערה אחת יום או יומים: ואח"כ אכלו שניהם בערה ו' ימים על שלחן עם האחין בני ביתה ואח"כ דרו ביחד בבית החורף בכמו ד"א יום ואח"כ הלכה היבמה לבית אביה ועתה לאחר חליצה נשאת לאחר ודרים שניהם החלוץ והחליצה בבית אחד ומר מראה פנים להתיר ולאיסור וכתב שהעיקר הוא שאסורין הן לדור יחד: ומרוב ענותה תרבני שאשים גם אני עיני ולבי על דברי אדוני ולהודיע דעתי הקצרה ועם היות פי כעת אנכי טרוד

תהלה ושבח לאל י"ת שזכני לנשואי בתי שתי לזונגה עם ת"ח יהי רצון מלפני אבינו
שבשמים שזיווגם יעלה יפה עכ"ז נזדרזתי לשאלת אדוני ופניתי הבית מכל עסקי
וטרדוטי ונתתי עיני ולבי על פסק דינה וקריתי ושלשתי ודקדקתי היטב הדק היטב הדין
עד מקום שידי שכליני מגעת בס"ד והנני בא להעלות על הכתב מה שנראה לפע"ד: כתב
מר פנים להתיר דלא אסרינו בחלוצי ונחליצה אלא דווקא היכא דאיפא גייס גדול פועין
מעשה שהשיב עליה הרשב"א שהיתה בת אחותו ומאכלי שלחנו בחיי' בעלה וגם לאחר
מותו קודם חליצה וכדמשמע לכאורה מתשובתו שהשיב ונ"ל כל דחזינו להו דגייסי
אהדדי כי הני אסור דמשמע דווקא פי הני דהני גייס גדול: גם הזכיר בתשובתו ואי גייסי
פעין ארוס שביהודי דמשמע דווקא גייס גדול פעין ארוס שביהודים שוב כתב מר פנים
לאיסור והוא עיקר לדעתו דמר מדקאמר רבא סוף פירק ב' דכתובות קא חזינא להו
דגייסי אהדדי דמשמע מפירש"י והרי"ף והרא"ש דיבמה שמכרת רמיזותיו וקריעותיו
בין לה ובין לאחר בעסקיו חששו פן יקרנץ לה שתלה אחריו למקום מנוח ויבואו לידי
עבירה והאריה מר לבאר דלשון לבו גם ביה שהזכירו בענין זה לאו דווקא שאין הדבר
תלוי במה שלבו תלוי ביה ונחבוק ודבוק תאנת אישות: אלא ר"ל פינן דרגילה עמו ומכרת
בקריעותיו ורמיזותיו דבר זה בלבד מכריע לאיסור וע"ז בגיט יסוד תשובתה לאיסור
והחזקה דבריה מדקדוק לשון גדול האחרונים מהרמ"א ז"ל בספרו דרכי משה וליישב
לשוננו בש"ע גם תקנת הלשון הרשב"א בתשובתו והוכחת מדקדוק לשון השאלה
שהעתיק הרשב"א בתשובתו דלא בעינן גייס גדול אלא כל שמכירו ברמיזותיו
וקריעותיו בעסקיו אסרינו להו לדור יחד ושפך משמע מתשובת מהר"מ פדאוה והאריה
מר בזה וכמעט לא הניח מקום וכו' והנה על מה שכתב מר דבמכירה רמיזותיו וקריעותיו
בין לה בין לאחר בעסקיו חששו רז"ל ולפי זה אפילו לא הנה ביחד לאחר מימת אחיו
כ"א בחייו מ"מ פינן שמכירה רמיזותיו כו' מחמת שהיו בבית אחד בכמו חצי שנה בחייו
בעלה חששו רז"ל כו' לפע"ד נראה דאינו פן דא"כ כל מי שמגדל יתומה בתוך בית
ומשיאה לאיש? הא אסור לו להאכילן על שלחנו ולתחזקן בביתו פינן שמכירה רמיזותיו
כו' בעסקיו: וכמה שנתפס שנושאים ונותנים במשא ומתן עם נשותיהם ודורים יחד
ואוכלין על שלחן אחד והיא מצינו דינו ורגלינו בכל הקהלות הגדולות שדורים יחד
בבית החורף ד' או ה' בעלי בתים ואעפ"י שרגילים זה עם זה ונושאים ונותנים עם
נשותיהם ומפירים ברמיזותיהם כו' בעסקיהם: אבל הדבר ברור כשמשל אסור רז"ל
אלא בגרושה מן הנשואין שפבר ידעה ומכירה פדרה כל הארץ ויודעת רמיזותיו
וקריעותיו להתקרב יחד דרה אישות: וכן בארוסה אם הנה לבו גם ביה פירוש שהנה רגיל
ומצחק עמה שאז חששו רז"ל פן מתוך שהנה מצחק ורגיל עמה הבינה אז דרכיו ויודעת
רמיזותיו וקריעותיו להתקרב יחד דרה אישות ולבו גם ביה דווקא קאמר: ומר כתב
דבהיה דנקסי לטובה וכו' בפירק מי שמת אמרינו נמי אם לבו גם ביה ואין פירוש אלא
שלב ודעתו מעורבת עמו אבל לא לצחק עמו והנה לא נמצא פן בפ' מי שמת כי אם
בפירק הכותב דף פ"ה ולא גרסינו לבו גם בו אלא הכי איתא התם בגרסתינו אמר טוביה
ואתא רב טוביה לטובה אמר לרב טוביה לא אמר ואי אינש דגייס ביה הא גייס ביה:
שוב ראיתי דמר העתיק דבריו מן האלפסי פ' מי שמת וגם לשם לא נמצא כתוב לבו גם
ביה אלא פלשון גירסתינו בגמרא מ"מ צריה לפירש בכל מקום לפי עניינו ואפילו אית'

כְּדַבְּרֵי מֶר לִישָׁנָא דְלִבּוֹ גַם בִּי בְּגַבְרֵי בְּשׁוּם דְּנֹכְתָא מ"מ הֵכָא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שְׁלֵבּוֹ גַם בְּהַ
גַם לְעַנְנֵי הַצְּחֹק וְכֵן פִּירֵשׁ"י לְהַדְיָא בְּפֶרֶק הַחֹלֶץ אַהֲא דְתַנּוּ חוּץ מִן הָאֲרוּסוֹת שְׁבִיהוּדָה
מִפְּנֵי שְׁלֵבּוֹ גַם בְּהַ וְנ"ל רש"י בִּיהוּדָה הָיוּ מִיַּחֲדִים הִחֲתוּ וְהִפְלִיחַ קוֹדֵם כְּנִיסַתָּן לַחֲנוּפָה כְּדִי
שְׂיֵהָא לְבוֹ גַם בְּהַ פְּלוּמֵר רְגִיל וּמְצַחֵק עִמָּה שְׁלֵא יְהוּ בּוֹשִׁין זֶה מִזֶּה בְּבַעֲיֵלַת מְצֻנָה כּו':
וְאִין חֲלִיּוֹק בְּאֲרוּסוֹת שְׁבִיהוּדֵי לְשָׂאָר אֲרוּסוֹת אֲלֵא בְּמֵן הַסֵּתָם דְּבִיהוּדָה מִן הַסֵּתָם אַע"ג
דְּלֵא חֲזִינָן לֵה דְגֵיִסוֹ אֲמָרִינָן דְּנוֹדָאֵי לְבוֹ גַם בְּהַ וּשְׂאָר אֲרוּסוֹת מִן הַסֵּתָם אֲמָרִי נִוְדָאֵי
אִין לְבוֹ גַם בְּהַ אֲלֵא הֵיכָא דְקָא חֲזִינָן לֵהוּ דְגֵיִסֵי אַהֲדָדִי פִי' שְׂאֲנַחְנוּ רוֹאִין עֵתָה שְׁמַפִּירִין
זֶה אֵת זֶה בְּרַמְיּוֹת וּקְרִיצוֹת שְׁמַתוּף כֶּף אֲנַחְנוּ רוֹאִין וּמְבִינִין שְׂאִין זֶה אֲלֵא לְפִי שְׁכַבְר
מִקּוֹדֵם הָיָה רְגִיל וּמְצַחֵק עִמָּה שֵׁאל"כ הֵיאָךְ אֲפֹשֶׁר שְׁתַּהֲלִי עֵתָה מְבִינָה וּמְפָרַת רְמִיזוֹתֵי
וּז"ש רְבָא חֲזִינָן לֵהוּ דְגֵיִסֵי אַהֲדָדִי פִי' מַתוּף שְׂאֲנָנוּ רוֹאִין עֵתָה שְׁמַפִּירִין זֶה אֵת זֶה בְּרַמְיּוֹת
כּו' בְּפִינָנוּ אָנוּ רוֹאִין שְׁהָיָה רְגִיל עִמָּה וְקָרוֹב הַדְּבָר לְנוֹדָאֵי שְׁלֵבּוֹ גַם בְּהַ דְהֵינָנוּ שְׁהָיָה
רְגִיל וּמְצַחֵק עִמָּה וַע"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂאֵז כְּשֶׁהָיָה מְצַחֵק עִמָּה הִפְיָרָה בְּרַמְיּוֹתֵי לְהַתְקַרֵּב
יַחַד דְּרָף אִישׁוֹת וְלֵהֲכִי מְרַחֲקִין אוֹתָם שְׁלֵא יִתְקַרְבוּ אַחַר גִּירוּשִׁין פֶּן יִתְקַרְבוּ יַחַד ע"י
שְׁמַכְרָת רְמִיזוֹתֵי וְיִבֹאוּ לִיַּדֵי עֲבִירָה: וְזֵהוּ שְׁפַתְבַּרְי"ף וְהָרָא"ש אֲבָל נִתְגַּרְשָׁה מִן
הָאֲרוּסִין נִפְרַע ע"י עֲצָמָה שְׂאִין לְבוֹ בְּהַ וְאִינוּ מְפָרַת בְּרַמְיּוֹתֵי וּקְרִיצוֹתֵי וְהָיָה מִיַּדֵי דְלֵא
גֵיִסֵי אַהֲדָדִי וְכו' הִנֵּה הַתְּחִיל בְּלִשׁוֹן לְבוֹ גַם בְּהַ וְאִינָה מְפָרַת כּו' וְסִיִּים בְּלִישָׁנָא דְגֵיִסֵי
כּו' אֲלֵא ה"פ דְּבִמֵן הָאֲרוּסִין פִּינָן שְׂאִין לְבוֹ גַם בְּהַ שְׁהָיָה אִינָנוּ אֲצֵלָה א"כ אִינָה יוֹדַעַת
בְּקְרִיצוֹתֵי לְהַתְקַרֵּב יַחַד דְּרָף אִישׁוֹת וְה"מ דְּלֵא גֵיִסֵי דָאֵי גֵיִסֵי חֲיִישִׁינָן דִּילְמָא לְבוֹ גַם
בְּהַ דְבַע"כ פִּינָן דְגֵיִסֵי הָיוּ בְּיַחַד וְחֲיִישִׁינָן שְׂמָא הָיָה מְצַחֵק עִמָּה וְאֵז הִפְיָרָה רְמִיזוֹתֵי
לְהַתְקַרֵּב יַחַד דְּרָף אִישׁוֹת גַם הַטּוֹר לֹא הִזְכִּיר בְּפֶסְקוֹ אֲלֵא אִם רְגִילִין זֶה עִם זֶה לְפִי
שְׁמָמָה שְׁרַגִּילִין זַע"ז אֲנַחְנוּ רוֹאִין וּמְבִינִין שְׁהָיוּ בְּיַחַד וְחֲיִישִׁינָן שְׂמָא אֵז הָיָה מְצַחֵק עִמָּה
כְּמוֹ שְׁהוּא הִרְגִילוֹת בְּכָל אֲרוּס וְאֲרוּסָה וְאֵז הִבִּינָה וְהִפְיָרָה רְמִיזוֹתֵי לְהַתְקַרֵּב יַחַד דְּרָף
אִישׁוֹת וְהָיָה מְשַׁמַּע מְלִישָׁנָא דְמַתְנִי' דְתַנִּי אֲאֲרוּסוֹת שְׁבִיהוּדֵי מִפְּנֵי שְׁלֵבּוֹ גַם בְּהַ וּבְאֲבָל
רַבְתֵי תַנִּי אֲבָל מִן הָאֲרוּסִין וְכֵן הַחֹלֶץ לִיבְמַתּוֹ לֹא יִפְנֶה מִפְּנֵי שְׂאִין לְבוֹ גַם בְּהַ דְלִשׁוֹן
מִפְּנֵי מְשַׁמַּעוֹ דְמִסְתַּמָּא וְנוֹדָאֵי כֶּף הוּא כַּמ"ש הַתּוֹסֵף פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת דָּף כ"ב וְלֹא גָרְסִי
מִפְּנֵי שְׁהַבְּעֵלִים מְרַדְּפִים אַחֲרָיו ע"ש וְזֵהוּ לְפִי שְׁבִיהוּדָא מִן הַסֵּתָם אָנוּ דְנִין אוֹתוֹ בְּנוֹדָאֵי
דְלִבּוֹ גַם בְּהַ וּבְשָׂאָר אֲרוּסוֹת אָנוּ דְנִין מִן הַסֵּתָם דְנוֹדָאֵי אִין לְבוֹ גַם בְּהַ פִּינָן דְלִיכָא הוֹכְחָה
אֲבָל הֵיכָא דְאִיכָא הוֹכְחָא דְקָא חֲזִינָן לֵהוּ דְגֵיִסוֹ אַהֲדָדִי כְּדוּחִי רְבָא לְהוּא אָרוּס וְאֲרוּסָה
לְשֵׁם יֵשׁ לְחוּשׁ אִף בְּשָׂאָר אֲרוּסוֹת דְלֵאוּ מִן יְהוּדָה מְטַעְמָא דְאַמְרָן וּבְחֲלוּץ לִיבְמַתּוֹ דִּינוּ
כְּמוֹ בְּאָרוּס וְאָרוּס' דְמֵן הַסֵּתָם אֲמָרִי' בְּנוֹדָאֵי דָאִין לְבוֹ גַם בְּהַ אֲלֵא הֵיכָא דְאִיכָא הוֹכְחָה
דְגֵיִסֵי כְּמוֹ שְׁפֶסֶק הַרְשָׁב"א וּלפ"ז אִף בְּאָרוּס וְאֲרוּסָה הֵיכָא דְהָיוּ בְּיַחַד קוֹדֵם שְׂאִירְסָה
בְּעוֹד שְׁהִיָּתָה פְּנוּיָה וְלֹא נוֹדַע שְׁהָיוּ בְּיַחַד מְשַׁנְתָּאֲרָסָה הָיָה נִרְאָה דְאַפִּילוּ גֵיִסֵי אַהֲדָדִי
לֹא תִלְיִן לּוֹמֵר דְמָאֵי דְגֵיִסֵי הוּא בְּשִׁבִיל שְׁלֵבּוֹ גַם בְּהַ שְׁהָיָה מְצַחֵק עִמָּה מְשַׁנְתָּאֲרָסָה
אֲלֵא תוֹלִין לְקוֹלָא לּוֹמֵר הָא דְגֵיִסוֹ הָנּוּ מְשׁוּם שְׁהָיוּ רְגִילִין זַע"ז כְּשֶׁהָיוּ בְּיַחַד מְקַמִּי
שְׁנַתְּאֲרָסָה וְכִינָן שְׁלֵא הָיָה אֵז קְרוֹב דַּעַת בִּינֵיהֶם לְהַתְקַרֵּב יַחַד דְּרָף אִישׁוֹת אִין לְנוּ לְחוּשׁ
לְדִילְמָא לְבוֹ גַם בְּהַ אֲלֵא דְמִדְאוּקֵי רְבָא שְׁלִיחָא בְּנַתְיָהוּ וְאִמֵר דְטַעְמָא מְשׁוּם דְקָא חֲזִינָן
לֵהוּ דְגֵיִסֵי אַהֲדָדִי לֹא חָקַר תְּחִלָּה אִם הָיוּ בְּיַחַד מְקַמִּי שְׁנַתְּאֲרָסָה שְׁמַעִינוּ מִינֵיהּ דְלֵא
מְפִלְגִין מִיַּדֵי בֵין אִם הָיוּ בְּיַחַד מְקַמִּי שְׁנַתְּאֲרָסָה אִם לֹא אֲלֵא כָּל דְחֲזִינָן לֵהוּ דְגֵיִסֵי

תלינו לחומרא משום דקרוב הדבר לומר דהא דגייסי הנה משום שהיה רגיל ומצחק עמה משנתארסה ומ"מ בחולץ ליבמתו נראה לפע"ד שאין להחמיר כל כך אלא אם לא היה ביחוד לאחר מיתת בעלה והיו ביחוד בפעולה שהיתה פנויה תלינו לקולא לומר הא דחזינו להו דגייסי לא משום שהיו לבו גם לאחר מיתת בעלה לצחק עמה אלא לפי שהיו ביחוד בפעולה פנויה לפיכך גייסי אהדדי ואין צריך לומר היכא דלא היו ביחוד אלא בחיי בעלה דאז פשיטא דלא היה לבו גם בה לצחק עמה חלילה וחס דלא ברשיעי עסקינו שיעלה לבם לדבר אחר ולהפיר ברמיזותיו להתקרב יחד דרך אישות דהלא היתה אשת איש דפשיטא תלינו הא דגייסי משום שהיו רגילין וע"ז בחיי בעלה ולא משום שלבו גם בה והכי משמע לפע"ד מדקדוק הלשון הרשב"א בתשובתו פאשר מבאר בסמוך בס"ד: אבל היכא שלא היו ביחוד כלל וקא חזינו להו עתה דגייסי אהדדי אף בחולץ ליבמתו אנו דנין ורואין ומבינן שאין זה אלא מפני שלבו גם בה דאין ספק שהיה רגיל עמה לאחר מיתת אחיו ומצחק עמה לפי שהיה דעתו להתקרב יחד דרך אישות בניבום שאל"כ לא היה אפשר שתבין עתה ברמיזותיו כו' וזהו שהאריכו בלשונם השואלים להרשב"א בדבר זה דתחילה שאלו סתם על יבם שחולץ ליבמתו אם מותר לדור עמה בבית וכו' שמה לא חששו רז"ל אלא בארוס וארוסה היכא דגייסי אהדדי לפי שקרוב הדבר לומר שלבו גם בה ורגיל ומצחק עמה כו' מאחר שכשארסה לא היו אז מעלים שניהם על דעת כי אם שישאנה לאשה ולא לגרשה משא"כ ביבם שתכף אחר מיתת בעלה היה הדבר תלוי בספק אם תהיה אשתו אם לאו דשמה חולץ להיבמה הלכך אפילו היכא דגייסי לא חיישינו שהיה רגיל ומצחק עמה כו' כי לא יצחק עמה על ספק אם תהי' אשתו: ואחר כך כתבו ומעשה בא לידינו כו' בדרך את"ל דסתם יבם שחולץ ליבמתו וגייסי עתה אהדדי אסור דתלינו הגייס בלבם גם בה מקודם מ"מ במעשה שפא לפנינו דאיכא למתלי וקרוב לנודאי דהא דגייסי אינו אלא מחמת שהיתה בת אחותו והיתה אוכלת על שלחנו בחיי בעלה: אבל לעולם אין לבו גם בה שיהא רגיל ומצחק עמה שמה אין לנו להחמיר דאין ספק דמה שהיתה בת אחותו ואוכלת על שלחנו בחיי בעלה הוא גורם קולא ולא חומרא כמו שיעלה על דעת מר וזהו שדקדוק בשאלה וכתב וגייסי אהדדי ומחמת שהיתה אוכלת כו' לומר כיון דאיכא למתלי הגייס מחמת כך וכך אין לנו להחמיר ולתלות מאי דגייסי בלבם מהגם בה שהיה רגיל ומצחק עמה: והשיב הרב מסתברא דאסור ואע"ג דאיכא לחלק קצת בין ארוס ליבם כו' הא לישנא משמע לי לפע"ד דס"ל להרב דלפי האמת יש ע לחלק ביניהם במקצת דאל"כ הכי ה"ל לומר ואע"ג דאיכא לחלק בין ארוס ליבם כו' אמאי קאמר לחלק קצת הלא אם אנוחנו מחלקים ביניהם חלוק טובא איכא שזה אסור לגמרי וזה מותר לגמרי בע"כ דהכי קאמר ואע"ג דאיכא לחלק קצת בין ארוס ליבם היכא שהיו ביחוד בפעולה פנויה דבארוס וארוסה אסור משום דתלינו לחומרא דקרוב לנודאי דהא דגייסי הוא לפי שלבו גם בה שרגיל ומצחק עמה משנתארסה לא לפי שהיה רגיל עמה מקמי שנתארסה: אבל ביבם תלינו לקולא לומר דהא דגייסי אינו אלא לפי שהיו ביחוד שהיתה פנויה וטעם חלוק זה הוא מטעם שאמרנו דשאני ארוס דמשעה ראשונה לא היה דעתה לגרשה וקרוב הדבר שהיה רגיל ומצחק עמה משא"כ ביבם דמשעה ראשונה היה הדבר תלוי בספק הילכך לנו לחוש ללבם גם בה ומצחק דלא יצחק

על ספק וא"כ במקצת דין זה איפא לחלק בין ארוס ליבם היכא שהיו ביחד בשעתה פנויה אפי' הכי כל דחזינו להו דגייסי אהדדי פי הגי אסור פלומר.

בכל ענין דגייסי פי הגי דנדון במעשה שבא לפניכם דהיו ביחד לאחד מיתת בעלה קודם חליצ' אעפ"י דאיפא למתלי לקולא דהא דגייסי אינו אלא משום שהית' בת אחותו ואוכלת על שלחנו ולא משום שהיא לבו גם כה א"ה כל דחזינו להו דגייסי אהדדי פי הגי שהיו ביחד לאחר מיתת בעלה איה שהיה אסור דיש לנו להחמיר ולתלות דהא דגייסי הוא מחמת שהיו ביחד לאחר מיתתו פי אז קרוב הדבר לומר שהיה לבו גם כה ומצחק עמה: והביא הרב ראיה מהירושלמי ונ"ל דכיון דמיתתי הכא חולץ ליבמתו כו' הנה בא להכריח שלא יעלה על הדעת לפרש דחולץ ליבמתו מנירי אפילו היכא דגייסי דאי בלא גייסי אמאי קאמר שאין מאמר קונה קנין גמור אפילו היה קונה קנין גמור לא עדיף מארוסה היכא דלא גייסי וכמו שפי' מהר"מ מפדאוהו והנה פדי להוציא מלב פירוש זה אמר וכיון דמיתתי הכא חולץ כו' וכתני הנבון כמוהר"ר דוד הלוי הוסיף לבאר דכף פי' כיון דמיתתי הכא חולץ ליבמתו כו' אלמא דאתי לארוני' דחולץ ליבמתו אפי' ידוע שהיו מתניחים ביחד שעה אחת כארוסה שביהודה א"ה מן הסתם אינו כנשוא' ולהכי קאמר אעפ"י שעש' בה מאמר כו' פלומר לא מבעיא היכא שלא עשה בה מאמר דפשיטא הוא דאפי' היו מתניחים ביחד מ"מ כיון דלא חזינו להו דגייסי אהדדי אמרי' מן הסתם דאין לבו גם כה דרחוק הוא שישחק עמה על ספק שפא יחלוץ לה הילכף אינו פארוס' שביהוד' אלא אפילו עשה בה מאמר והיו מתניחים ביחד שעה אחת דאיפא למימר דדינא פארוס' שביהוד' מן הסתם דקרוב לומר דנדאי צחק עמה כיון שעש' בה מאמר ולא היה לו שום ספק דפשיטא שיקניס' אפ"ה אינו כנשוא' מן הסתם מאחר שאין המאמר קונה קנין גמור ולא עדיף פארוס' שביהוד' ומינ' היכא דחזינו דגייסי אהדדי דינא פארוס' שביהוד' דזיל בתר טעמא ארוס' שביהוד' מ"ט דינה כנשוא' משום דאמרינן דנדאי לבו גם כה וה"נ היכא דחזינו דגייסי אמרינן ודאי לבו גם כה: פירוש מאחר דתני ברישא והארוס' שביהוד' כנשוא' היא לומר דמן הסתם אסור פי היכא דכנשוא' אפי' לא הית' תחתיו אלא שעה אחת אסור מן הסתם דאמר ונדאי לבו גם כה ה"נ ארוס' שביהוד' כנשוא' היא מן הסתם ובתר הכי תני חולץ ליבמתו כו' משמע דאתי לומר דחולץ ליבמתו אעפ"י שעש' בה מאמר אינו כנשוא' מן הסתם דאי אמרת דאף היכא דגייסי גמי קאמר דשרי אמאי תני לי הכי לאורויי דאינו כנשוא' מן הסתם הלא אפי' היכא דגייסי גמי שרי אלא מעיקרא ה"ל למיתני פארוס' היכא דגייסי אסור ובתר הכי ה"ל למיתני חולץ ליבמתו אעפ"י שעש' בה מאמר אינה קונה כו' לאורויי אפילו בדגייסי גמי שרי בע"כ מדתנא ליה הכא אלמא דאתי לאורויי דאפי' שעש' בה מאמר אינו כנשוא' מן הסתם משמע דבחולץ היכא דגייסי דינו פארוס' שביהוד' דהוי כנשוא' מן הסתם משום דמן הסתם ונדאי לבו גם כה ה"נ בחולץ היכא דחזינו דגייסי ה"ה כנשואה גמי ומאי דקשיא ליה למהר"מ מפדאוהו אמאי איצטרך לטעמא שאינו קונה קנין גמור אפילו היה קונה קנין גמור לא הוה עדיף מארוסה וכדמוכח מסוגיא דפ' ד' אחין נראה לפע"ד דאין זה כל כף קשה דאעפ"י דונדאי לשאר מקלי לא עדיף מארוס' מ"מ לענין לבו גם כה דקא עסקינן ביה השתא דאתי למימר דלא אמר בחולץ ליבמתו מן הסתם דלבו גם כה א"כ יש לפרש דהכי תני אעפ"י ששעה בה מאמר וא"כ לפי הסברא מאחר שפבר זקוקה היא לו וגם

עשה בה מאמר היו לנו לומר דודאי לבו גם בה מן הסתם דקרוב לנודאי דרגיל ומצחק עמה וכו' ודינה כנשואה מן הסתם וע"כ אמר שאין מאמר קונה בה קנן גמור פ"א מאחר שבמאמר זה שעשה בה פרחת ממנו זיקת יבמין וגם מאמר שעשה בה אינו קונה קנן גמור למינהו כנשואה דאי בעי לאפוקי לא תסגי לה בגיטא הילכך אינו כנשואה אף לענין לבו גם בה מן הסתם: ומעתה לאחר שהתיישבה תשובה זו על נכון לפע"ד נבא לנ"ד ונאמר באין ספק אלו לא היו ביחד לאחר מיתת בעלה לא היה פ"נ שום איסור אעפ"י דחזינו להו דגייסי דתלינו לקולא לומר הא דגייסי אינו אלא משום שהיו רגילין זע"ז בחיי בעלה אבל לא עלה על לבם לדבר אחר ואינה מפרת ברמיזותיו להתקרב יחד דרך אישות ולבא לידי עבירה ע"י רמיזותיו אבל מאחר שהיו ביחד אחר מיתתו תלינו להתמיר ולומר דהא דגייסי אינו אלא משום שלבו היה גם בה לאחר מיתתו פי אז היה מצחק עמה שהיה דעתה להתקרב יחד בדרך אישות שהרי היו ביחד לערף חדש ימים: ואעפ"י דסברת הלב היא להקל בנ"ד מטעם דאז היתה שעת אבילות דידיה ודדידה ואעפ"י שרו"ל כפר אמרו שהיצר תקיף אף בשעת אבילות ממעשה שהיה מ"מ בנ"ד סברא לומר שנוחלש היצר דחלה הוא והיא ומקרוב חזרו לבריאות מידי יום ויום וכיון דבמידי דרבנו הוא לא היה לנו להתמיר פ"נ דאיכא סברא לומר דקרוב הדבר שלא היה אז לבו גם בה ולצחק עמה בענין שתפיר רמיזותיו לדבר עבירה: וקצת ראיה מפ"ק דכתובות דמחלק בין אבילות דידיה לדידה וכאן שניהם היו אבילים וגם במה שהיו שניהם חולים איכא קצת ראיה מדברי מהרא"י בת"ה סי' רנ"ב באשה שהיא חולה אי בעלה שרי לשמשנה פגון להקימה כו' או למשש לה דפק דמשמע מתוכו דלא חיישינו דיצרו מתגבר עליו מחמת תשות פח ואין לחוש להרגל עבירה מ"מ הואיל ויצא מפי הרב שכתב בתשובתו פל דחזינו להו דגייסי ביחד לאחר מיתה אסור דלשון אסור משמעו חומ"ר דלא תלינו במידי אלא פל היכ' דחזינו דגייסי פי הני שהיו ביחד לאחר מיתתו אסור ולא ניתן להם שום שיעור לדבר פמה יהיו גם אין חילוק בין שעת אבילות ובין חלה הוא והיא דא"כ נמת דבריה לשעורין אלא לא פלוג רבנו וכי היכא דבארוס וארוסה היכא דחזינו להו דגייסי אסור ולא מפליגינן בין היו ביחד מקמי שנתארוסה אלא בכל ענין אסור כדמשמע בפסוגיא וכדפרי' ה"נ בחולץ ליבתו היכא שהיו ביחד לאחר מיתתו אסור בכל ענין וכי היכא דלא פלוג רבנו לגבי הבחנה פדתנן בפ' החולץ א' אלמנות וא' ארוסות כו' ה"נ לא פלוג רבנו אלא פל היכא דחזינו להו דגייסי פי הני אסור וז"ש הרב פל דחזינו כו' דאם הי' דעתו דלא אסרינו אלא דווקא פי הני הכי ה"ל למימר פ"נ דחזינו להו דגייסי פי הני אסור וממילא הנה שמעינן במכ"ש היכא דלא היו ביחד בחיי בעלה אלא לאחר מיתה דאצ"ל דאסור דפשיטא דתלינו בלבו גם בה לאחר מיתה וה"ה כשלא היו פלל ביחד דתלינו הא דגייסי הוא משום שלבו גם בה לאחר מיתה מדקאמר פל דחזינו כו' בע"כ דמשום דאיכא לחלק בכמה חלקים בין היו זמן רב ביחד לאחר מיתתו לבין לא היו כ"א מקצת ימים א"נ בין היו ביחד בשעת אבילות א"נ חלה הוא והיא כנ"ד וכיוצא נוכל לחלק בכמה חלקים ע"כ כתב הרב פל דחזינו כו' לאורוויי דלא מפליגינן במידי אלא פל דחזינו דגייסי פי הני והיו ביחד לאחר מיתה איה שיהיה אסור דלא פלוג רבנו: ולכן בנ"ד שהיו ביחד לערף חדש ימים לאחר מיתת בעלה תלינו לחומ"רא לומר דהא דגייסי בשביל שלבו גם בה שרגיל ומצחק עמה ולכן אסורים לדור ביחד וכמו שפסקו לאיסור

בגדון זה ע"פ תשובות הרשב"א פן הוא האמת כי מי יבא אחר הרב הגדול המאיר עיני ישראל בחבורו ולשנות הכלל שכלל בתשובתו כל דחזינו להו דגיסי פי הני אסור וכדאמרן: והכי אשפחן בתוספות פ' הערל דף פ' בד"ה פינו דאיפא רשב"ג דפי' כו' דמדאמר רשב"ג כל ששקה ולא נקט אם שקה משמע דאמת לרבוני סתם וולדו דאין יוצאין מתור' נפל אלא בל' יום והכי אית' בפ' רש"י ס"פ מי שהוציא אהא דתנו ר"מ אומר כל שהוא יכול לערב ולא עירב ה' חמר גמל דכתב רש"י וז"ל ונראין הדברים דר"מ אכל מי שהוא עשיר פליג וכו' וע"ש בדף נ"ב ע"א: ומה שיש להקשו' על כל זה דלמה לנו להחמיר בזמן הזה שנוהגים דמצות חליצה קודמת אלא הנה לנו לומר דכיון שלא הנה בדעתו להתקרב רק להתרחק א"כ ודאי לא הנה לבו גם כן לצחק עמה ולהכיר ברמיזותיו כו' שהלא ידעו שניהם שלא יתקרבו וכמ"ש מהר"מ מפדואה ודחוק לומר דבהא נמי לא פלוג רבנו דמאחר דעיקר הטעם משום שלבו גם כן ובזמנינו אין לומר כלל בחולץ ליבמתו דלבו גם כן אין לנו להחמיר כל כך במידי דרבנו כיון שעיקר הטעם בטל ומתשובת הרשב"א שכתב כל דחזינו כו' אין ראיה לומר שהכל בכלל זה לאיסור אף לזמנינו זה דהלא בזמן הרשב"א ובמלכותו היו נוהגים בייבום כמבואר משאר תשובותיו ולהכי פסק כל דחזינו כו' משום דאפשר לחוש ללבו גם כן אף בייבום: אבל בזמן הזה במלכותינו שאין נוהגים בייבום אין סברא להחמיר כל כך נראה לפע"ד דאין קושיא זו פלוג דפשיטא דפשיטא דאעפ"י דמצות חליצה קודמת ואפי' אם שניהם רוצים בייבום אין שומעין להם כדכתב ר"ת היינו לומר שאם בא לפנינו להתניבם אין אנו מחזיקין ידיהם אלא מוחזין על ידם אא"כ ידוע לנו שמכוננין לשם מצוה אבל אם שניהם רוצים בייבום ואינו באין לב"ד אלא מעצמם הם מתקרבים ביחד אין פח בדינו להענישים ולא להפרישם שהלא יכולין לומר אנחנו לא נתפנונו אלא לשם מצוה וכך שלא נתברר לב"ד שאין מכוננין לשם מצוה אין לנו פח לבטלן ממצות ייבום לא מצד הדין ולא מצד התקנה שהרי לא מצינו בתקנות שתקנו הקדמונים שגזרו שלא להתניבם אלא שאין אנו נוהגים בייבום מחששא שמא יתפנוין לשם נוי' כו' אבל לא מצינו תקנה ע"ז והשתא שפי' יש לחוש דכשהיו ביחד לאחר מיתתו שמא אז הנה דעת שניהם להתניבם לשם מצוה ואז הנה לבו גם כן ומצחק עמה ואפי' ה' לו אשה ודבר זה ידוע שבמלכותינו אין נושאין ב' נשים מתקנת רגמ"ה ופשיטא אין לומר שהנה דעתו לגרש את זו ולהכניס את יבמתו דהא מהתקנות ר"ג ואילך אין מגרשים אשה בע"כ וא"כ היאך הנה מצחק עמה על ספק גדול כזה מ"מ בהא איפא למימר דלא פלוג רבנו וכיון דהיכא דאין לו אשה לא חיישינו ללבו גם כן ואסור ה"נ היכא דיש לו אשה נמי אסור וכך נראה אבל האחרונים שהיו במלכותינו שהביאו הדין דתשובת הרשב"א לפסק הלכה ולא חילקו בין יש לו אשה לאין לו אשה וכך נראה מתשובת מוהר"מ מפדואה בשני תשובות שהספי' לאסור אף בזמן הזה היכא דגיסי ולא חילקו כלל בין יש לו אשה כו' ואעפ"י שנראה מדבריו שלא הנה מפרש תשובת הרשב"א כפירושינו גם לא ירד לכמה דברים שנתבארו בדברינו גם ידוע לי שיקשה עלי מאיזה גדול האחרונים שהביא מר בתשובתו אין כל זה תפיסה עלינו כי אנו אין לנו אלא מה שהורנו מן השמים והאל האמת ידריכנו בדרך אמת ולכונן הלכה על אמתה מני הקטן והצער יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל הפותב על הלחץ ביום א' ב' שבט בסדר החדש הנה לכם ה' שע"ד

בק"ק פֿעלנא: עט פֿמותב תֿלתא העידה מֿרת חֿנה אֿשת ר' איסרל בֿיום ג' בֿין איף אויף דען מֿרק גישטאנדן דא איז אַיין גויה קומן און האט גזאגט איף בֿין מיט דעם יהודי גנגן צו דֿיא ווייסל ער האט גיהאט ב' בֿרויט דא האט ער דֿיא בֿרויט דֿיא גוים געבן אונ' האט זין אויף גיזעצט אויף דען שֿלֿיטן אונ' האט דאש פֿערד גיטריבין אונ' דער גוי איז נאָף גגאנגן אָנן האט פֿון דען בֿרויט גיפרעסין אין דען האט דאש פֿערד גיזעהן דֿיא נואון האט זיף דאש פֿערד גֿריסן דער צו אונ' ער האט גֿנואַלט דאש פֿערד אַיין וועק קריגן האט ניט קענט דא איז ער אַרײַן גיפֿאַלין איז ג' פֿעמים קען פֿאַר קומן אונ' האט גֿשֿריהן פֿעם אחת רטווין אונ, האט זיף דער צינדן אַז אַיין צונטר האט מן מיט נישט גיהאט צו רטווין דא איז ער אַיין רונטר גפֿאַלן אונ וואל אַיין שֿעה האט זיף דאש וואשיר גימכט אַיבֿר אַים אַז אַיין ראד אונ גיבלעזלט עכ"ל: וכיוצא בזה העידו שתי נשים שפֿל אחת שמע' כֿה מפי גויה אחת אַלא שֿמרת חֿנה זו הוסיפ' מה שֿשמעה מפי הגויה אונ וואל אַיין שֿעה וכו' דנראַ מתוכו שֿעמד' לשם הגויה שֿעה אחת מכ"ד שֿעות שֿפֿיום דבלשוניהם אין לשון שֿעה אַלא שֿעה אחת מכ"ד שֿעות שֿפֿיום וְהִינּוּ פֿשֿאַמֿרים גֿאַדֿשֿינאַ שׁוב העידו שְׁנֵי עדים פֿשרים שֿשמע כל אַחד פֿינצא בזה מפי הגויה אחת בֿמסיח לפי תּומו פנ"ל שׁוב העיד עוד עד פֿשר שֿפֿינצא בזה שמע בזה שֿשמע מפי גוי אַחד בֿכפֿר: שׁוב העידה מר' שֿרה אֿשת פֿמר יצחק נז"ל אַיין גויה איז גיקומן צו מיר אונ הויז אונ האט גירעט עש טוט מיר זייער באַנג אָנן האט זיף זייער מצער גיוועזן אָנן האט גרעט דז דער שֿלמה ר' זונסמנש בֿרודר איז נעכטן דער טרונקין גיווארין איף העט גֿערין נעביף גירטוננט נאר האב מיר נישט גיהאט דֿיא הנט האב איף ניט וועלין געבן דען איף האב מיה גיפֿאַרכטין ער ווערט מיה אַינף אַרײַן שֿלעפֿן דֿיא גוים האבן אַים ניט גיהאלפן דא איז אַיין גלח אַינף דער צו גיקומין האט דֿיא פֿויאַרן גישלאגין ווארום העלפט עטש ניט דען יהודי נעביף בתוף כֿה איז ער דער טרונקין גווארן אונ דֿיא גויה קענט גוויש דז דאש איז גוועזן אַחיו שֿל ר' זוסמן דען זינא איז בקאנט אָננטר יהודים עד פֿאַן לשונו: שׁוב העיד ר' שמואל בן ר' דוד שֿבא גוי אַצלו ואַצל ר' לוי וספֿר לפ"ת שֿיהודי אַחד מעיר זאחוב נטבע בעיר צויןזמר בֿיום שְׁנֵי וכֿשֿבֿאנו אַצל הנהר וואייסל הגידו גוים ג"כ במל"ת איף מעיר זאחוב נטבע יהודי ושאַלתי אותם אם אותו היהודי נטבע שֿיש לו זקן גדול והשיבו לו אַלא היהודי שֿקורין אותו בלינדן ואח"כ באו כֿמה גוים והסיחו שֿהיהודי שֿשמעו בער נטבע לשם: וגם הגיד הר"ר שמואל שֿהנֿקב ההוא שֿנטבע בתוכו האדם שֿעמד אַצל הנֿקב הנה יכול לראותו מד' רוחותיו: וגם הנה בנהר ווייסל ג"כ עוד נֿקבים מלבד אותו נֿקב שֿנטבע בו עכ"ל וכיוצא בזה העיד אַפֿרים בר' יהודא שֿהנֿקב שֿנטבע בו היו יכולין לראותו מכל סביביו ואח"כ הנה הקרח שֿעל המים שלם בלי נֿקב פֿלל על כל פֿני רוחב הנהר ואַנרכו שֿעור גדול ואח"כ היו עוד נֿקבים: ומשה בר' יהושיע ג"כ העיד שֿהיו רואין כל סביבות הנֿקב אַבל אַמר שֿהוא ור' ליב בן דוד היו נוסעים על הקרח מאותו הנֿקב שֿנטבע בו קרוב לפֿרסה ולא ראו שום נֿקב אַלא כל הקרח הנה שלם עכ"ל: פֿמר מאַנוש העיד שֿבאותו יום ב' פֿשֿבֿאה השֿמועה שֿנטבע היהודי בער הנה על הנהר כֿמו ב' שֿעות והנה חוקר ודורש אם הנה אַפֿשר שֿיהא נמצא וגם ביום ג' הנה על הנהר לערף חצי היום והנה מסייע לחפש במים עם שֿאַר היהודים וגוים: וגם העיד שֿהנה אדם יכול לראות הנֿקב כל סביביו עד פֿאַן לשונו: תשובה מאַחר שֿמרת חֿנה העיד' שֿשמע מפי גוים מסיח לפי תּומום

שְׁעֵמְדָה אֶצֶל הַנֶּקֶב שֶׁנֶּפֶל בּוֹ כְּמֵר בְּעֵר מְזֹאֲחֹב לְעֵרְךָ שְׁעָה וְרֵאֲתָה שְׁבִמְקוֹם שֶׁנִּטְבַּע לְשֵׁם הִי הַמִּים סוֹכְבִים עָלָיו כְּמוֹ גִלְגָּל וְגַם הָיוּ הַמִּים מְבַצְבְּצִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם א"כ עִמַּד לְשֵׁם וְשִׁהְתָּה יוֹתֵר מִכְּדֵי שְׁתַּצָּא נִשְׁמָתוֹ וְשָׁרִינּוּ לְאִשְׁתּוֹ לְהַנְשֵׂא דְלִמְאֵי גִיחוּשׁ לָהּ דְּאִין לְחוּשׁ שְׁיִצָּא מְאוֹתוֹ נֶקֶב עַל הַקֶּרַח בְּשִׁפְת׃ הַנֶּקֶב דְּהָא אִם נֶפֶק חֲזוּ לִי שְׁעָלָה דְּהֵלֵא הָעִידוּ שְׁהִיָּה הָאָדָם עוֹמֵד וְרוֹאֶה מֵד' רוּחוֹתָיו: וְגַם אִין לְחוּשׁ שְׁמָא הִי שֵׁט מִתַּחַת הַקֶּרַח לְתוֹךְ הַנֶּקֶב אַחַר שֶׁהִי בְּנֶהָר בְּרַחוּק מְאוֹתוֹ נֶקֶב שֶׁנִּטְבַּע בּוֹ וְיִצָּא מִשָּׁם לִיבְשָׁה בְּמְקוֹם דְּאִם נֶפֶק לָא חֲזוּ לִי וְכִמּוֹ שְׁהָעִידוּ ב' עֵדִים שְׁהָיוּ עוֹד נֶקֶבִים בְּנֶהָר וְאַף עַל פִּי שְׁכֹמֵר מִנְשָׁה הָעִיד שְׁלֵא רָאָה שׁוּם נֶקֶב עַד פְּרִסָּה אִין דְּכָרְיוֹ שֶׁל אַחַד בְּמְקוֹם שְׁנַיִם פְּלוּם וְעוֹד הֵלֵא בְּשַׁעַת גְּסִיעָתוֹ פְּשָׁהִי יוֹשֵׁב עַל הָעֵגְלָה הִי רוא' וּא"כ וְנִדְּאֵי אֵיכָא לְמִימֵר שְׁלֵא הִיָּה רוֹאֶה אֶלֵא לְאוֹתוֹ צַד שְׁלֵא הִי שָׁם הַנֶּקֶב וְכִינּוּן שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְרֵאוֹת בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׁבְכָל הַצְּדָדִים בְּרֵאִיָּה אַחַת בְּשַׁעַת שְׁיֹשֵׁב עַל הָעֵגְלָה וְהַסּוּס רִץ עִם הָעֵגְלָה אִם כֵּן כְּבָר אֶפְשָׁר וְקָרוֹב לְנִדְּאֵי שְׁהָיוּ שָׁם עוֹד נֶקֶבִים אֶלֵא שְׁלֵא הִיָּה רוֹאֶה אוֹתָם וְכִי הָא וְנִדְּאֵי לָא רֵאִיתִי אִינוּ רֵאִיָּה וְכִינְדְּאֵי יֵשׁ שָׁם עוֹד נֶקֶבִים כְּאֶפְשָׁר הָעִידוּ שְׁנַיִ עֵדִים: וְאַפְּלִוּ הִכִּי נִרְאָה לְפַע"ד דְּאִין לָנוּ לְחוּשׁ לָזֶה שְׁמָא שֵׁט מִתַּחַת הַקֶּרַח לְתוֹךְ נֶקֶב אַחַר וְיִצָּא מִשָּׁם לִיבְשָׁה בְּרַחוּק מְקוֹם דְּאֵי נֶפֶק לָא חֲזוּ לִיָּה דְּהַסּוּגִיָּא בְּכ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת מוֹכְחָא לְהַדְּנָי דְּמִים שְׁאִין לְהֵם סוּף דְּאִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה אִינוּ אֶלֵא מִטְעָמָא דְּאֵיכָא לְמִימֵר דְּהַגְלִים מְטָרִידִים אוֹתוֹ מֵעַל הַמִּים בְּאֹוִיר הָעוֹלָם מְאָחַד לְחַבְּירוֹ וְחַבְּירוֹ לְחַבְּירוֹ עַד שְׁיִקְיָאֲנוּ לִיבְשָׁה אֶבֶל מִתַּחַת הַקֶּרַח דְּרֵאֲשׁוּ בְּתוֹךְ הַמִּים אִין סִפְק דְּנִפְשׁוֹ יִצָּאָה מְאַחַר שְׁרֵאֲשׁוּ הוּא בְּתוֹךְ הַמִּים אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִנְצִיל מִן הַמִּיתָה דְּה"א הֵתָם הֵהוּא גְּבָרָא דְּטַבַּע בְּאַגְמֵי דְּסַמְקֵי (פִּי' רִש"י אֶגֶם שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם מְרִשָׁק בְּלַעַז עוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ וְאִינוּ מִים חַיִּים) אֶנְסִיב רַב שְׁיֵלָא לְדְּבִיתָהּוּ א"ל רַב שְׁמוּאֵל תָּא נִשְׁמַתְיָהּ א"ל נִשְׁלַח לִיָּה בְּרִישָׁא שְׁלַחוּ לִיָּה מִים שְׁאִין לְהֵם סוּף אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה אוּ מוֹתֵרַת שְׁלַח לְהוּ אִשְׁתּוֹ אֶסוּר' וְאַגְמָא דְּסַמְקָא מִים שְׁיֵשׁ לְהֵם סוּף אוּ מִים שְׁאִין לְהֵם סוּף הוּא כו' מ"ט עֲבָדִית הִכִּי מִטְעָא טְעִינָא אֶנָּא סְבָרִי כִינּוּן דְּקוּוּ וְקִיָּמִי כְּמִים שְׁיֵשׁ לְהֵם סוּף דְּמֵיָא וְלָא הִיא כִינּוּן דְּאֵיכָא גְּלִי אֵימִיר גְּלִי אֲשַׁפְּלוּ וּפִירִש"י כְּמִים שְׁיֵשׁ לְהֵם סוּף דְּמֵיָא שְׁאִינוּ יְכוּל לְשׁוּט עַל פְּנִיָּהֶם לְמַרְחוּק הַלְכָּהּ אִם אֵיתָא דְּסַלִּיק הָווּ חֲזוּ לִיָּה גְּלִי אֲשַׁפְּלוּ לְמְקוֹם רְחוּק וּמְלִשָׁם יִצָּא אֶלְמָא אֵי לָאו מִטְעָמֵי דְּאֵיכָא גְּלִי דְּאֲשַׁפְּלוּהוּ לָא הִיָּתָה אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה אֶלֵא אֶמְרִינּוּ בְּנִדְּאֵי מֵת מְדֵלָא חֲזוּ לִיָּה דְּנֶפֶק אִם כֵּן כָּל שְׁכֵן תַּחַת הַקֶּרַח דְּלִיכָא גְּלִי וְאִינוּ יְכוּל לְשׁוּט תַּחַת הַקֶּרַח עַל הַמִּים לְמַרְחוּק אִם אֵיתָא דְּסַלִּיק מְנַקֵּב אַחַר שְׁאִינְנוּ רְחוּק הָווּ חֲזוּ לִיָּה וּמְדֵלָא חֲזוּ לִיָּה וְנִדְּאֵי מֵת בְּטְבִיעָה זֹו וְתַדַּע שְׁהָרִי רַב וְשְׁמוּאֵל לָא חֲלָקוּ עַל רַב שְׁיֵלָא בְּמֵאֵי דְּהִנָּה קס"ד מְעַיְקָרָא דְּכִינּוּן דְּאִינוּ יְכוּל לְשׁוּט עַל פְּנֵי הַמִּים אֵיתָתָא שְׁרֵיָא אֶלֵא דְּהִנָּה ס"ל דְּכִינּוּן דְּאֵיכָא גְּלִי אֶלֵא שְׁאִינוּ דְּאִם לָא כֵּן הָוּה לִי לְתַלְמוּדָא לְפָרִשׁ וְלוֹמֵר וְלָא הִיא אֶלֵא אֶפִּילוּ לִיכָא גְּלִי נְמִי אִשְׁתּוֹ אֶסוּרָה אֵימֵר שֵׁט לְמַרְחוּק אֶלֵא וְנִדְּאֵי פְּדֹאמְרָן דְּרַב שְׁיֵלָא קוּשְׁטָא.

קְאָמֵר דְּלָא אֶסוּרָה מִשׁוּם דְּאֵיכָא גְּלִי וְאִם כֵּן בְּנִדְּוֹן דִּינּוּ דְּלִיכָא גְּלִי וְכָל שְׁכֵן דְּהַנְטְבַּע הוּא תוֹךְ הַמִּים תַּחַת הַקֶּרַח דְּפִשְׁטָא דְּלָא חִיָּשִׁינּוּ דִּילְמָא יִצָּא לְמַרְחוּק מִתוֹךְ נֶקֶב אַחַר בְּדוֹכְתָא דְּלָא חֲזוּ לִיָּה דְּכָבֵר יִצָּאת נִפְשׁוֹ מִקְמֵי שְׁהַגִּיעַ לְשָׁם: וְהִכִּי מוֹכְחָא בְּכַרְיָתָא דְּתַנְיָא אַר"ג פְּעַם אַחַת הִיָּתִי מְהֵלֵף בְּסִפְיָהּ וְרֵאִיתִי סִפְיָהּ אַחַת שְׁנִשְׁבְּרָה וְהִיָּתִי מְצַטְעֵר עַל ת"ח שְׁבָה וּמְנֹו וְכִשְׁהָעֵלִיתִי לִיבְשָׁה בָּא וְיֹשֵׁב וְדוּן לְפָנֵי בְּהִלְכָּהּ א"ל בְּנֵי מִי הָעֵלְנוּךָ א"ל

דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שפא עלי נענתי לו ראשי מפאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על האדם ינענע לו ראשו אמרתי באותו שעה כמה גדולים ד"ח שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה תניא אמר ר"ע פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה א' שמטרפת ביום והייתי מצטער על ת"ח שפיה ומנו ר"מ וכשעליתי למדינת קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה: א"ל בני מי העלון? א"ל גל טרדוני לחבירו וחבירו לחבירו עד שהקאני ליבשה אמרתי באותה שעה כמה גדולים ד"ח שאמרו מים שיש להם אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה אלמא דטעמא דאמרו חכמים מים שאין להם סוף אשתו אסורה לא הוה אלא מחדא מהני תרי טעמא או משום דחיישינן דהגל טורדו מאחד לחבירו וחבירו לחבירו עד שיקאנו ליבשה ואע"ג דליפא למיחש לדף פגון דלא נשברה הספינה אלא טבעה פשהיה שלמה א"ה חיישינן לגלים או אפילו ליפא למיחוש לגלי פגון אגמא דלית בי גלים א"ה אם נשברה הספינה חיישינן לדף שגזמנה לו אבל כל היכא דליפא לא גלי ולא דף כנ"ד שנטבע ובא לו תחת הקרח ואפי' הי' לו דף תחת המים פשיטא דלא יועיל לו לשם שום דף אשתו שרי' ושוב ראיתי בתו' להקיא פדפרני' דה"א סוף יבמות נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי ר"מ וחכמים אומרים מים שיש להם סוף אשתו מותרת ומים שאין להם סוף אשתו אסורה שפא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה אר"ע פשהייתי בא ביים ראיתי ספינה שטבעה ביים והייתי מצטער על ת"ח שבתוכו וכשבאתי למדינת קפוטקיא ראיתיו יושב ושואל לפני בהלכה אמרתי לו בני היאך עלית מן הים גם לי טרדני גל לחבירו וחבירו לחבירו עד שהגעתי ליבשה אמרתי כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרי' מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה ע"כ הרי מפורש שלא אסרו בספינה שטבעה דליפא למיחש שגזמנה לו דף פגון שלא נשברה אלא מטעם שפא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה וע"ז מביא ראי' ממעשה דר"ע וא"כ כנ"ד דליפא למיחש לא לגלים ולא לדף פגון שנטבע ובא לו תוך המים שתחת הקרח הדבר פשוט דאשתו שריא וקרב הגדול מוהר"ר ר' יהושע שי הקשה ע"ז מעובדא דר' חנינא בן דוסא בס"פ הפרה באחד שנפל לבור גדול דמבואר לשם דיכול לחיות תחת המים ב' שעות א"כ ה"נ יש לחוש שהי' שט תחת המים ב' שעות ואח"כ יצא דרוך אחד מן הנקבים שהיה בנהר ונראה לי דהתם מירי בבור שיש לו ד' מחיצות כסתם בור שיח ומערה דבתלמודא דמירי שיש בו מחיצות וכיון שלא הי' שם קרח וגליד עליה שפיר אפשר לומר דחי ב' שעות ע"י שמטפס ועולה וידו אוהזת במחיצה דבור ואעפ"י שחוזר ונופל לבור כי אינו יכול להתחזק ולאחוז היטב במחיצה דבור שלא יהא חוזר ונופל מ"מ שיעור ר"ח ב"ד דבשתי שעות יכול לטפס ולעלות כמה פעמים ולהוציא ראשו חוץ למים ולחיות ולא יותר מב' שעות אבל בנפל תחת הקרח אינו יכול לעלות כלל ומת מייד: ועוד נראה מדפני' רש"י במתני' הא דמים שאין להם סוף אשתו אסורה משום דחיישי' שפא יצא לאלתר למרחוק ולא ראוהו עכ"ל דלא הנה צריך לפרש שפא יצא לאלתר וכו' אלא משום דקשה במים שאין להם סוף גמי אם שהה תחת המים בכדי שתצא נפשו ולא ראוהו אמאי אשתו אסורה ולכן פי' רש"י דה"ט דיש לחוש שפא יצא לאלתר למרחוק פי' לפירושו שפא יצא לאלתר קודם שתצא נפשו מתוך המים יצא ע"פ המים למרחוק בשיעור שלא ראוהו אז כשיצא ע"פ המים ומשם ואילך הנה

שט ע"פ המים עד חוף המים ויצא ליבשה והכי משמע בגמ' דבעוד שהוא תוף המים א"א שיגיע ליבשה קודם שתצא נפשו אלא א"כ שיצא מתוף המים ונשט אח"כ ע"פ המים עד היבשה ויצא ותיישנו שמה בשעה שיצא מתוף המים ע"פ המים הנה רחוק בשיעור שלא ראוהו אז יוצא מתוף המים ע"פ המים שהרי בהה' עובדא דרב שילא פירש"י דהנה מדמה להו למים שיש להם סוף שאינו יכול לשוט על פניה' למרחוק וכו' עכ"ל אלא דמשמע דבמים שאין להם סוף דאשתו אסורה טעמו משום דיש לחוש דשמה יכול לשוט ע"פ המים למרחוק וכו' ולכן פ"י הרמב"ם בתשובה דבזו פ"ין דרחוק הוא לומר שיצא מתוף המים ע"פ המים למרחוק ויהא שט מאליו בלא שום דף עד חוף המים אם נשאת לא תצא פדאסקינן בעובדא דחסא אבל בפסינה שנשברה שקרוב לומר דניצול ע"י הדף אפי' אם נשאת תצא מיהו מפשטא דעובדא דרב שילא דקאמר פ"ין דאיכא ג' אימר גלי אשפלו משמע דאין טעמו של איסור שמה הנה שט מאליו לאחר שיצא מתוף המים ע"פ המים אלא דתיישנו דע"י שהולכים המים מלמעלה למטה א"נ ע"י הגלים יצא למרחוק ומשם יצא לסוף המים ואין חילוק בין ספינה נשברה או שטבעה בכל ענין אם נשאת לא תצא והשתא בנידון דידן שפול לנקב שבקרח ולא ראוהו יוצא מן הנקב א"כ נכנס תחת הקרח ושיקה לשם עד שיצא נפשו וכדפרי' ועוד דאין לחוש שמה המים הליכיהו קודם שיצא נפשו עד חוף המים ויצא משם ליבשה דכ"ן דבחוף המים נמי נגלדו ונקרשו המים ונשפא רחוקה היא לומר שהמים הולכיהו לנקב אחר ויצא משם וניצול ותו דהלא לא ראוהו שום נקב ובנדאי כפר שקה תחת המים בכדי שתצא נפשו מקמי שהולכיהו המים למרחוק לנקב אחר גם רחוק הוא מן הדעת שבנקב זה שפול שעלה ג' פעמים מן המים להציל עצמו ולא ניצל שיעלה מן הנקב על הקרח ולאחר שהמים טלטלוהו וטרדוהו בקור גדול יתא עולה מן הנקב אחר למרחוק ויהא ניצול כל זה חששא רחוקה שאין בו ממש: ועוד כל איסור מים שאין להם סוף אינו אלא חומרא בעלמא לכתחילה שהרי אם נשאת לא תצא ונ"ל שהגהות המרדכי בסוף יבמות מעובדא דחסא דא"ר נחמן האלקים אכלא כוונא לחסא ואין להקשות דהיכא אשתבע ר"נ שמת והרי אשתו אסורה דרובם מתים ואפי' בדיני נפשות אזלינן בתר רובא אלא שבכאן התמירו חכמים ואמרו שלכתחילה לא תנשא ורב נחמן לא פ"ן להתיר אשתו אלא הנה מתאונן על מיתת חסא עכ"ל מהר"מ הרי שחומרא הוא שהתמירו ואין לנו להוסיף עוד חומרא בנפול תחת הקרח לחוש שמה המים הולכיהו למרחוק לנקב אחר ועלה משם דא"כ הנה זה מעשה ניסי' וארז"ל אין מזכירין מעשה ניסים וכתבו התוספות לשם ובמים שאין להם סוף אינם מעשה ניסים ממש דיש לתלות בדרך של ספינה וגל טורדתו וכו' ע"ש ובנ"ד ליכא ספינה שנשברה וליכא גל טורדו כדפרי' ונ"ל מהר"מ פדאונה בס' ל"ז חזינא קמאי דקמאי שבקשו עלילות להקל במים שאין להם סוף רק שימצאו קצת ראיות לעלילותם עכ"ל ואני רואה לפע"ד שהראיות שהבאתי להקל בנ"ד אינם קצת ראיות אלא ראיות ברורות חדא מעובדא דר' שילא ואידך מהתוספתא דמוכח להדיא מינייהו דלא אסרינן אלא היכא דאיכא למיחש ע"י דף מעל המים באויר העולם א"נ ע"י גלים מעל המים שטורדו מתבירו ונתבירו לחבירו עד שיקאנו ליבשה אבל בתוף המים מתמת הקרח דליכא גלים ולא שום הצלה ע"י דף המתמיר בזו אינו אלא מן המתמיהין וכדומה שאין לו מוח בקדקדו ומאחר שאין תקנה לעגונה זו אלא על ידי עדות אלו אם באת

להחמיר שאין מן הדין תשוב עגונה כל ימיה בכי היא ודאי הבא להחמיר עתיד ליתן עליו את הדין ולפי שהדבר זה חידוש הוא ולא נמצא בשום ספר ושום תשובה שדיבר מזה ואנחנו מגזע חסידי אשכנז דרכנו שלא להקל מדעת עצמינו ע"כ באתי למדה זו לבאר ולפרש דבנ"ד הדבר פשוט דאיתתא זו שריא ושהמחמיר עתיד ליתן עליו את הדין ומ"מ אינני סומך על דעתי אם לא יספיקו עמי לפחות שנים מגדולי הדור הנראה לפע"ד כתבתי אנכי הקטן והצעיר יואל בלא"א במוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה בח"מ של סנפות ש"ץ לפ"ק פה קק"ק: והרב הגדול מהר"ר שמואל בן מהר"ר יודא סג"ל הסכים להיתר זה וכתוב בפסקו כל.

מה שכתוב בסוף תשובה זו גם רוב הגדולים בארצנו הספיקו עמנו ונשאת לאיש: שאלה פ בשנת ש"ץ לא היתה נראת הלבנה במוצאי י"ח וגם אח"כ לא היתה נראית עד ליל ט"ו ויש שהיו מקדשין הלבנה אז בליל י"ט ויש מהנדזין מפני שכתוב בש"ע ואין מקדשין אותה במ"ש שחל בו י"ט וא"כ כ"ש בליל י"ט שאינו מ"ש והנה נראה להם שיש איסור בדבר מפני שאין מערבין שמחה בשמחה גם שאלת על מה שכתב בש"ע שאין מברכין עליה עד שיעברו ז' ימים עליה וכו' נהוג עולם ושמעתי שיש נוהגים לקדשה קודם שיעברו עליה ז' ימים ואין חוששין למ"ש בזה בש"ע אם כן כדן עושין אם לאו: תשובה כבר ידעת שאותן שנמשכין להורות הוראות ע"פ ש"ע הם המורים בתורה שלא כהלכה פי לא ידעו שורש של הוראה מבטן מי יצאו הפסקים ובודים טעמם מלבם וע"י כף מרבים מחלוקות בישראל דע לה כי הוראה זה מקור מוצאה מספר מה"רי"ל בסוף הלכות שבועות וז"ל מהרי"ל לא היה מקדש הלבנה בשום י"ט שחל במוצאי שבת כגון חג השבועות כשחל א"ב ויהיב טעמא כשם שיש תחומין מלמטה כף יש תחומין למעלה ואין להקביל פני השכינה בי"ט חוץ לתחום: ועוד דנראה ברפת הלבנה פעין תחונה ואין אומרים תחנה בי"ט אמנם העיד על רבו המובהק מוהר"ש דלא היה מקפיד והיה מקדשה גם בי"ט כמ"ש עד כאן לשונו ובסוף ספר האגודה סוף מסכת סופרים כתב הגהה בגי' וזה לשונו שמעתי לכן אין מברכין בליל שבת על ברפת הלבנה דשמא הלכה יש תחומין למעלה מעשרה והוי כמקבל רבו למעלה מעשרה: הוראה הלבנה בחידושה מברך עליה מעומד ובחויז מפני שהוא כמקבל פני השכינה עד כאן לשונו הרי לה דאין טעמו של דבר כאשר בודו מלבם דאין מערבין שמחה בשמחה אלא טעמו מפני כמקבל פני רבו למעלה מעשרה: ורצונו לומר דכיון דצריך אדם לראות את עצמו כאלו יצא לקראת רבו לקבל פניו הלקף יצא לחויז ולא יעמוד אפי' תחת הגג חויז לביתו לחויז ולעמוד ברחוב לקבל פני השכינה כדן היצא להקביל פני רבו שיוצא מרשותו לגמרי להקביל פניו אם כן במחשבה זו מעלין עליו אם יהא מקדש הלבנה בליל שבת או בליל י"ט כאלו יצא חויז לתחום להקביל פני השכינה: וכל זה אינו אלא קפידא בעלמא וזריזות יתירא לכתחילה היכא דאפשר לברך אחר כף כגון בליל י"ט דשבועות דליכא.

אלא ו' ימים בחודש ואף בזו העיד מהרי"ל בעצמו דלא היה רבו מהר"ש מקפיד והי' מקדשה בליל י"ט דשבועות פי לא אבה להחמיץ המצנה ולא היה חושש להקפיד ולומר דנראה לפי המחשבה כאלו יצא להקביל פני השכינה חויז לתחום: ולא חשש ג"כ לטעם השני שנראה פעין תחנה אלא נוסח ברפת הלבנה כף תקנוהו אנשי כנסת הגדולים לברכה בזמנה: אלא שמהרי"ל בעצמו היה מקפיד בדבר לכתחילה שע"כ כתב שרבו.

מְהֵרָ"שׁ לֹא הָיָה מִקְפִּיד וְכו' דְּמִשְׁמַע הַלְשׁוֹן דְּלֹא הָיָה מִקְפִּיד כַּאֲשֶׁר מִקְפִּיד הוּא אֶלְמָא דְאַף לְמְהֵרָ"י סְג"ל אֵין פֶּאן אֶלְא קְפִידָא בְּעֵלְמָא לְכַתְחִילָה פִּינּוּן דְאַפְשֶׁר לְבִרְךָ אַחַר כְּךָ בְּלִילוֹת אַחֲרוֹת אֲבָל גַּם מֵהֵרִי"ל מוֹדָה דְבִנ"ד שְׂאֵם לֹא יִבְרַךְ עַכְשָׁיו בְּלִיל יוֹם טוֹב שֶׁהוּא לִיל ט"ו בְּחֻדְשׁ שׁוֹב לֹא יִבְרַךְ עֲלֶיהָ דְכִבְרַת נִתְמַלֵּא פְּגִימַתָּה דְפְּשִׁיטָא דְפְּשִׁיטָא דְשְׁפִיר יְכוֹל לְבִרְךָ לְמֵימֵי הַמְצָנָה וְאֵין צְרִיךְ לְהַקְפִּיד עַל מָה שֶׁהַקְפִּיד לְכַתְחִילָה הֵיכָא דְאַפְשֶׁר דְאֵין דְנִינן אֵי אֶפְשֶׁר מְאַפְשֶׁר: וְגַם מ"ש בְּהַגְהוֹת ס"פ אֲגוּנָה: נִרְאֶה לְפַע"ד דְהַגְהָה זֶה הַגְהָה ע"י סְפֵר מְהֵרִי"ל וְהֵינּוּ נְמִי אֲזַהְרֶה לְכַתְחִילָה הֵיכָא דְאַפְשֶׁר לְבִרְךָ עֲלֶיהָ אַח"כּ אֲבָל דְעֵבֵד הֵיכָא דְלֹא אֶפְשֶׁר פְּשִׁיטָא שְׂאֵין לְבַטֵּל הַמְצָנָה שֶׁהִיא חֲשׂוּבָה כְּקַבְלַת פְּנֵי הַשְׂכִּינָה מִפְּנֵי טְעָמִים הַלְלוּ דְאֵין לְהֵם שְׁנֹרֵשׁ לְפִי הַדִּין וְיִמִּי שְׁמַנְדוּ עַל זֶה אֵין לּוֹ מוֹחַ בְּקִדְקִדּוֹ וְעַלֵּיו נֶאֱמַר הַפְּסִיל בַּחֲנוּשָׁה הוֹלֵךְ: וְיִמָּה שֶׁשְׂאֵלְתָּ עוֹד אִם יֵשׁ לְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ מִקְוֹדִים שֶׁעֲבָרוּ עֲלֶיהָ ז' יָמִים הִנֵּה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי מְהֵרִי"ל מְבֹאָר דְמְהֵרָ"שׁ דְלֹא הִי מִקְפִּיד וְהִי מְקַדֵּשׁ בְּמ"ש שְׁחַל בִּי"ט כְּגוֹן שְׁבוּעוֹת כְּשֶׁחַל א"ב וְאֵע"ג דְלֹא עֲבָרוּ אֶלְא ה' יָמִים: וּמְהֵרִי"ל נְמִי אֵי לֹאוּ מִשׁוּם תְּחוּמִין וְכַעֲיֵן תְּחִנָּה הִי נְמִי מְבָרַךְ וְהֵכִי מִשְׁמַע לְהַדְיָא בְּדְבָרֵי הַר' יוֹנָה שְׂבָאֶלְפִסִּי ס"פ תְּפִלַּת הַשַּׁחַר דְהָא דְמ"ס דְמְבָרְכִין עַל הַלְבָנָה מִשְׁתַּתְּבַשֵּׁם דִּישׁ מִי שְׂפִי דְהֵינּוּ עַד מ"ש דְמְבָרְכִין עַל הַבְּשָׁמִים דְלִיתָא שְׁהֵרִי לְפַעְמִים ר"ח בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וְלָמָּה יִמְתִּין לְבִרְךָ עַד מ"ש וְהוּא ז"ל פִּי מִשְׁתַּתְּמַתְק הָאוּר שְׂאֵדָם נִהְיָה מְמַנָּה דְהֵינּוּ אַחַר ב' או' ג' יָמִים אֲבָל יָרַח בֶּן יוֹמוֹ מִתּוֹךְ קְטֻנוּתוֹ אֵין הָאוּר שְׂלָה מִתּוֹךְ שְׂאֵין אָדָם נִהְיָה מְמַנָּה עַכ"ל הֵרִי לָהּ שְׂכָפִי הַדִּין יֵשׁ לְבִרְךָ עֲלֶיהָ מִיָּד אַחַר ג' יָמִים וְאֵין צְרִיךְ לְהַמְתִּין עַד מ"ש כ"ש כְּשֶׁהוּא מ"ש וְאֵיכָא ג' יָמִים דְפְּשִׁיטָא דְאֵין לְהַמְתִּין כָּל עֵינָהּ וְדִין זֶה שְׂכַתְּבוּ ב"י בַּש"ע הוּא ע"פ דְבָרֵי הָאָר"י גִּיקִיטְלִיָּא שְׂפַתְּב כֶּן ע"פ דְרַכִּי הַקְּבֵלָה וְכִבְרַת אֵין אֲנוּ נוֹהֲגִים עַפ"י הַקְּבֵלָה כָּל שֶׁהוּא נֶגֶד הַדִּין שְׁהֵרִי אֲנַחְנוּ מְנִיחִין תְּפִילִין בַּחש"מ וּמְבָרְכִין עַל הַתְּפִילִין שֶׁל יָד מְעוֹמֵד וְאֵפ"י הַקְּבֵלָה אֲסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִין בַּחש"מ וְתְּפִילִין שֶׁל יָד צְרִיךְ לְהַנִּיחַ מִיָּנֹשֵׁב וְכַדִּין זֶה נְמִי הַרְבָּנִים שֶׁהֵיוּ לְפָנֵינוּ שֶׁהֵיוּ מְקוֹנְבָלִים מִהַגְדוּלִים שֶׁהֵיוּ לְפָנֵיהֶם כְּלָם הֵיוּ מְקַדְשִׁין אוֹתָהּ לְאַחַר ג' יָמִים וְלֹא הִי מִחְמִיצִין הַמְצָנָה וְכַדִּילְפִינּוּ מִן שְׁמֵרַתָּם אֵת הַמְצָאוֹת שְׂצָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֵת הַמְצָנָה שְׂלֹא לְהַחְמִיצָה וְכֵן הִי נוֹהֵג מוֹרֵי הַחֲסִיד הַגָּאוֹן מוֹהַר"ר שְׁלֵמָה ר' לִיבְשׁ מְלוּבְלִין וְכֵן רָאוּ לְנִהְיָג וְדִלֹא כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִי שְׂלֹא לְקַדְשָׁה אֶלְא דוֹנוּקָא לְאַחַר שֶׁעֲבָרוּ עֲלֶיהָ ז' יָמִים דְלִיתָא אֶלְא יֵשׁ לְקַדֵּשׁ עֲלֶיהָ בְּמ"ש לְאַחַר ג' יָמִים וּמַכ"ש כְּשִׁישׁ ד' יָמִים אוֹ יוֹתֵר הַנִּרְאֶה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי אֲנִכִי הַקְטָן וְהַצְעִיר יוֹאֵל בְּלֹא"א מוֹהַר"ר שְׁמוּאֵל ז"ל ה"ה פֶּה קַק"ק ש"ן: שְׂאֵלָה פֹּא עֲגוּנָה יְלָדָה מֵרַת צִירְל בַּת הַרְבַּ הַחֲסִיד כְּמוֹהַר"ר נִתְנָאֵל זָכַר לְבִרְכָה מְלוּבְלִין: שְׂהֵלָה בְּעֵלָה כְּפִר שְׁמִשׁוֹן בַּר אוֹרִי מְקַרְאָקָא עִם שְׁוֹתְפִיו לְמָקוֹם מַחְנֵה הַפְּאֵלְקִין לְהַרְוִיחַ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן וְכָל שְׁוֹתְפִיו שְׂבוּ לְבֵיתָם חוּץ מִבְּעֵלָה שֶׁל מֵרַת צִירְל שְׂלֹא שָׁב לְבֵיתוֹ וְשְׁוֹתְפִים הַגִּידוּ שֶׁנֶּאֱבַד מֵהֶם וְלֹא יָדְעוּ אֲנָה הוּא חֲקָרוּ וְנִדְרָשׁוּ וְלֹא נוֹדַע לָהֶם מְאוּמָה וְעַתָּה הִגִּיעוּ כְּתַב מִק"ק טִיפְלִיץ אֵיךְ שְׁנִמְצָא יְהוּדֵי הַרוּג סְמוּךְ לְכַפֵּר קְלִיין אוֹיֵשׁ וְהִבִּיאוּהוּ הִיְהוּדִים לְק"ק טִיפְלִיץ וְקִבְּרוּהוּ לְשֵׁם וְהוֹדִיעוּ לְכָאן ק"ק קְרֵאָקָא הַסִּימָנִים שְׁנִמְצָא בְּהַרוּג יוֹדִיעֵנוּ רַבִּינוּ מִה מְשַׁפֵּט הַיְלָדָה הַעֲגוּנָה מֵרַת צִירְל הַנִּלְ וְנָה נִסְחַ הַלְשׁוֹן הַכְּתַב שְׂשֻׁלְחוּ מִק"ק טִיפְלִיץ: הֵן אֲמַת שְׂבִיוֹם ד' א' שְׂבֵט שַׁצ"ג לְפ"ק הוֹבָא אֵישׁ אֶחָד קְדוֹשׁ שְׁנִמְצָא סְמוּךְ לְכַפֵּר קְלִיין אוֹיֵשׁ וְנִמְצָאוּ אֲצֻלוֹ שְׁנֵי כְּתָבִים אֶחָד שֶׁל שְׁוֹתְפוֹת שְׁזַמְנוּ מְבֹאָר בְּתוֹכוֹ יוֹם א' י"א אֵייר שַׁצ"ב לְפ"ק

והחתומים בתוכו יצחק בן הר"ר מרדכי ומשה שמש דק"ק בענדין וגם כתב של אשה נקראת בשמה צירל ובעלה נקרא שמשון וקברנוהו הקדוש הג"ל פה ק"ק טיפליץ ביום הג"ל ועל עין גמין הנה לו שומא שקורין בל"א ווירץ והיה לו זקן עב וצבעו שנורץ אונ' ברוין נכתב ונחתם היום יום א' י' אדר שצ"ג לפ"ק נא' דוד הוא הקטן בלא"א הר"ר שלמה זלמן שליט נ"ש חתן שלמה פאפרש חונה פה ק"ק טיפליץ ונא' יעקב בר משה זכר לברכה שמש דק"ק טיפליץ: חתימת העדים נתקנים ע"י הרב אב"ד דק"ק הג"ל: תורף שטר השותפין שנמצא אצל הקדוש הג"ל דהיינו מצד האחד שלמה בר אלכסנדר: ומצד השני חמשה אנשים שלמה בר יעקב: והר"ר שמואל: והר"ר ברוף: ושלמה בר משה ושמשון בר אורי: החמשה אנשים הג"ל פשיקחו ת"ק זהו פו' מחוניבים ליתן כ"ה זהובים לכמר שלמה בר אלכסנדר ומה שיהא עוד יותר רינח חניבים חמשה אנשים הג"ל ליתן לכמר שלמה הג"ל לפי ערף הג"ל וחמשה אנשים.

הג"ל מחוניבים לטפל עצמם כ"א ואחד בכל דבר בעולם ויהא נמשך התקשרות הג"ל עד שובם לאחור א"ה: ובאם יזדמן איזה מקרה לאחד מהם מחוניבים הנשארים להצילו ושלם להניחו ובאם יעבור אחד מהם על זה ידחוהו מאצלם משותפות כהר"ר ברוף וכהר"ר שמואל יהא בידם המעות של שותפות אם לא שיתרצו על איש אחר שיהא נאמן שלהם ובאם יהיו נחלקים האנשים הג"ל לשני מחנות של החיל יהא במחנה זו נאמן אחד ובמחנ' השני ג"כ נאמן אחד: התקשרות הג"ל נעשה בקנס שני מאות ר"ט באם יסתלק אחד מהן משותפות ובשיגורו הרוב על האחד שיעשה פה וכה מחוניב לקנים ככל אשר יגורו עליו לעשות: וכשיגיע ח"ו איזה היזק פשיבואו למקום המחנה של חיל מחוניב פמר שלמה בר אלכסנדר לשלם ההיזק לפי ערף הרינח דהיינו פשימכרו הסחורות ויהא בידם המעות רואין פמה יהא ההיזק וישלם ג"כ ההיזק לפי ערף הרינח הג"ל ובאם יהא נמצא אצל אחד מחמשה אנשים הג"ל בגמר העסק יותר משני ר"ט יהיה נדחה מן השותפין לגמרי גם יש רשות ביד כ"א לחפש אצל חבירו באולי לקח איזה דבר מן השותפות או הטמין א' אצל חבירו אזי אם יהא נמצא מאומת דבר על איזה אחד מן השותפין הששה הג"ל אזי כל זכיותיו בטלין ולא יתנו לו פלוס מרינח השותפים כל עיקר נעשה ביום י"א אייר שצ"ג לפ"ק וחתומים עליו פמר יצחק בן הר"ר מרדכי: וכמר משה שמש דק"ק בענדין: עוד הנה כתוב אחר חתימות העדים דברים שנוזפים בגביית העדות בב"ד בסמוך: במותב תלתא פחדא הווינא ואתא לקדמנא פמר שלמה בר יעקב דאקטרש והעיד בת"ע בעונש אם לא יגיד ונשא עונו וז"ל בל"א איה קען דען העתיק פון שטר שותפות ונאש מיר האבן גימאכט צו ק"ק בענדין דהיינו הנער פמר שלמה בר אלכסנדר מצד אחד אונ' מיר חמשה אנשים מצד השני דהיינו איה שלמה בר יעקב וכמר שלמה בר משה והר"ר שמואל והר"ר ברוף וכמר שמשון בר אורי מצד השני אונ' דען העתק האב איה אונ' פמר שמשון בר אורי צו זיה גינומן דא מיר זיינן איין וועק גיקומין פון אונזרה חברותה אז זיא זיינן פר זיה גיפארין אונ מיר האבן זיא ניט גיקענט דר גרייכן אזי זיינן מיר איה אונ' פמר שמשון הג"ל גיפארן קען ק"ק בענדין צו רייק אונ' האבן דען העתק גינומן וואש דא ליגט פר ענק וואש מן האט גיפונדן בייא דען קדוש דער איז גיפונדן גיווארין סמוך לכפר קליין אינש: אונ' מיר האבן לאזן שרייבן דש מאל אונטר דען העתק דז מיר זיינן דא גיוועזן אונ' מיר האבן גיזוכט אונזרי חבירים מיר

הָאָבִן זֵינָא נִיט קענן פֿינדן אונ' דען הַעֲתֵמָה הָאָב אִיף דער נֶאֱדָף אָנִיש מיינר הַנְּט געבן לִיד
כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי עַר הָאָט אִין אִימֵץ דָּאַרן בֵּינָא זִיף גִּיהַט אונ' דער נֶאֱדָף דָּא אִיף אונ'
כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי זֵינֵן אִין לעגל גִּיקוּמֵן צו דער חֲבֵרוּתָה הָאָט כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי
דען הַעֲתֵמָה בֵּינָא זִיף גִּיהָאָט עכ"ל: שׁוֹב הַגִּיד בְּעוֹנֵשׁ הַנְּ"ל דְּזו דער בָּרִיב וואש מן הָאָט
גִּיפִינְדֵן בֵּינָא דען קדוּשׁ הַנְּ"ל שְׁנִמְצָא אָצֵל כָּפֵר קִלְיֵן אָנִיש אַז דְּרוּיף אִיז גַּחְתָּמַת צִירֵל
בַּת ר' נְתַנְאֵל וואש דָּאשׁ ב"ד פֿון טִיפִּלִּיץ הָאָט אַהֲעֵר גְּשִׁיקַט עִם הַהַעֲתֵמָה הַנְּ"ל הָאָב אִיף
דען בָּרִיב בְּקוּמֵן אִין לעגיר מִיט מֵיין בָּרִיב וואש מֵיין ווייב הָאָט מִיר גְּשִׁרִיבֵן אונ' דען
בָּרִיב וואש הָאָט גְּשִׁרִיבֵן מֵרַת צִירֵל אֲשֶׁת כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי דָּא הָאָב אִיף דעם בָּרִיב
וואש דָּא לִיגֵט גִּיעֵבֵן לִיד כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי אונ' כָּמֵר שְׁלֵמָה הָאָט אָוִישֵׁן וְוִינִיג
גִּינְזָאָגֵט וואש דָּא אִיז גִּישְׁטַנְדֵן אִין דען בָּרִיב דען עַר הָאָט גִּינְזָאָגֵט כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן הַנְּ"ל הָאָט
מִיר אִין צו לִינְאָגֵן גִּיעֵבֵן אִין לעגל הָאָט מִיר גִּיווִיזֵן וואש זֵינֵן ווייב הָאָט אִימֵן גִּישִׁרִיבֵן
וויא זִי הַשִּׁ"י הַט מְצִיל גְּנוּעֵזֵן זִיסט אַנְדְּרִי זָאכֵן וואש אִין בָּרִיב שְׁטִיט עכ"ל: שׁוֹב הַעִיד
כָּמֵר שְׁלֵמָה הַנְּ"ל דְּזו כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן הָאָט צו מִיר גִּירְעֵט אויף דען וועג דז מִיר זֵינֵן גִּיפִאָרִין
אִין לעגל דָּנָא הָאָשְׁט גְּוִישׁ נִיט דֵּינֵן ווייב אִינֵן וְוָאָרְט צֵינֵן גִּילְאָזֵן אַז אִיף דער וואָרְטִין
אַז זֵינָא זָאל קענן אויף מִיר פֿרעגִין וְנֵעֵן זעלנר וועלִין קוּמֵן אָנִיש דעם לָאָגִיר הָאָב אִיף
אִימֵן גִּפֿרעגֵט וואש אִיז דער וואָרְט צֵינֵן הָאָט עַר מִיר גִּינְזָאָגֵט אִיף הָאָב אִיז גִּינְזָאָגֵט וְנֵעֵן
זעלנר וועלִין קוּמֵן וועשטו פֿרעגִין אויב זֵינָא הָאָבִין גִּינְזָעֵהִין דעם יְהוּדִי מִיט דען וואָרְצִיל
אִיבֵר דען אָוִיג אִיף קָאָן אָבֵר נִיט גִידענִקִין אָבֵר עַר הָאָט מִיר גִּינְזָאָגֵט אִיבֵר דען רַעכְטֵן
אָוִיג אָבֵר אִיבֵר דען לִינְקֵן אָוִיג עכ"ל: גַּם כָּמֵר שְׁלֵמָה בַּר מִשֵּׁה וְהַר"ר שְׁמוּאֵל בַּר מִשֵּׁה
הַנְּ"ל הַעִידוּ לְפָנֵינוּ ב"ד דז זֵינָא הָאָבִין דען שְׁטֵר שְׁוֹתְפוֹת גִּימָאכְט צו ק"ק בְּעַנְדִּין פֿר דָּיָא
עֵדִים וואש זֵינָא זֵינֵן גִּיחַתְמַת אויף דען הַעֲתֵמָה אונ' מִיר הָאָבִין דען הַעֲתֵמָה נִיט בֵּינָא זִיף
גִּיהָאָט נִייאָרְט כָּמֵר שְׁלֵמָה בַּר יַעֲקֹב וְכָמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי הָאָבִין זִיף לָאָזֵן שְׁרִיבֵן דען
הַעֲתֵמָה אונ' הָאָבִין דען הַעֲתֵמָה בֵּינָא זִיף גִּיהָאָט עכ"ל הַגְּבַהּ בְּיוֹם א' בַּר"ח אִייר ט"ו לַמַּב"י
שצ"ג פֿה קק"ק גַּם נְתַבָּאָר לְפָנֵינוּ ב"ד שְׁפָל בְּנֵי הַחֲבוּרָה דְּנִזְכָּרִים בַּתּוֹף הַשְּׁטֵר שְׁוֹתְפוֹת
פֿוֹלֵם הָיוּ חַיִּים וְקִיָּמִים בְּיוֹם ד' א' שַׁב"ט שצ"ג זולת כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן בַּר אֹרִי הַנְּ"ל נֶאֱבַד
וְלֹא נֹודַע אִם הוּא בְּחַיִּים חֵיתוֹ אִם לָאו ע"כ גְּבִיּוֹת הַעֲדוּת בַּב"ד פְּדַת וְדִין וְשִׁלְחָנוּ הַכְּתָב
שְׁמִצָּאוּ אָצֵל הַקְּדוּשׁ שְׁפִתְבָּה הָאֲשֶׁה מֵרַת צִירֵל בַּת הַר"ר נְתַנְאֵל לְבַעֲלָה כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן
וְהַפִּירָה גַּם הִיא אוֹתוֹ בַּט"ע שְׁזָה הוּא הַכְּתָב עַל נִייר אַרוֹף וְקָצָר שְׁשִׁלְחָה לְבַעֲלָה וְגַם
פֿל בְּנֵי בֵּיתָה שֶׁל הָאֲשֶׁה הַפִּירוּהוּ בַּט"ע שְׁזָהוּ הַכְּתָב שְׁשִׁלְחָה הָאֲשֶׁה מֵרַת צִירֵל לְבַעֲלָה
כָּמֵר שְׁמִשׁוֹן תְּשׁוּבָה בַּפ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת וּבַפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת ת"ר אִין מְעִידִין עַל הַשׁוּמָא
רַא"ב מֵהַבָּאִי אוֹמֵר מְעִידִין עַל הַשׁוּמָא וְקָאָמַר אַבְיֵי מֵאִי לָאו בָּהָא קָא מְפִלְגִי מ"ס סִימְנִין
דְּאוּרִיָּתָא פִּי וְכַדְתַּנֵּן פ' אֵלוּ מְצִיאוֹת (ד' כ"ז) אִף הַשְּׁמֵלָה בְּכָלֵל הֵיָתָה וְכו' וּמ"ס סִימְנִין
דְּרַבְּנֵן פִּירֵשׁ"י (וְגַבִּי א"א דְּאִיסוּרָא הִיא לֹא סְמִכִי עֲלֵיהוּ) אָמַר רַבָּא דַּכ"ע סִימְנִים
דְּאוּרִיָּתָא וְהָא בְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבֵן גִּילוֹ קָא מְפִלְגִי מ"ס אִין שׁוּמָא מְצוּיָה בְּבֵן גִּילוֹ
(פִּירֵשׁ"י שְׁנוּלַד בְּפֶרֶק אַחַד וּבְמִזְל אַחַד וְרַאב"מ סָבֵר אִין שׁוּמָא מְצוּיָה בְּבֵן גִּילוֹ וּמ"ס
מְצוּיָה בְּבֵן גִּילוֹ וַא"ד הָא בְּשׁוּמָא הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מֵיתָה קְמִיפְלְגִי מ"ס עֲשׂוּיָה
לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מֵיתָה (מִמְרָאָה שְׁלָה אִם בְּחַיֵּי הֵיָתָה שְׁחוּרָה בְּמוֹתוֹ נַעֲשִׂית לְבָנָה אוֹ
אִיפּוֹף) וּמ"ס אִינָה עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מֵיתָה וַא"ד אָמַר רַבָּא דַּכ"ע סִימְנִין דְּרַבְּנֵן

והכא בשומא סימן מובהק הוא קמפלגי מ"ס שומא סימן מובהק הוא ומ"ס שומא לאו
סי' מובהק הוא ופירש"י סימן מובהק הוא ואע"ג דסימנין דרבנן אסימן פי האי סמכינן
אפילו באיסור דאורייתא) משמע להדיא דלאוקימתא דכ"ע סימנין דאורייתא ליפא
למימר דפליגי בשומא סימן מובהק פיון דסמנים דאורייתא אפילו אינו סימן מובהק
סמכינן עליה וכו' מוכח מדפריה וילהך לישנא דאמר רבא סימנין דאורייתא הא תנן אין
מעדין אלא על פרצוף פנים וחוטם אעפ"י שיש סימנים בגופו ובכיליו ופריקו גופו
דאריה וגוץ וכליו אסיקנא בחינורא וסומקי ופירש"י דלאו סימנים נינהו דהרבה בני אדם
ארופין וגוצין והרבה יש שחורים לבנים ואדנמים עד כאן לשונו: אלא דאי הוה סימנים
אף על גב דלאו מובהקי' נינהו סמכינן עליהו וזהו החילוק שבין סימנים דאורייתא
לסימנין דרבנן דאי הוה דאורייתא אפילו בסימנים שאין מובהקין סמכינן עליהו ואי
דרבנן לא סמכינן עליהו אלא בסימני' מובהקין וליהכי אי אמרינן לכ"ע סימני' דאוריית'
צריה לומר דה"ט דת"ק דשומא אע"ג דסי' הוא אלא שאינו מובהק שצרימעדין שומא
היה בו באבר פלוני א"כ סימן גמור הוא דאם לא היו מעדין אלא שנמצא שומא בגופו
הדבר פשוט שאין זה סימן מובהק כלל וגרע מארוה וגוץ וכליו חינורי וסומקי אלא בע"כ
דמיירי בשומא באבר פלוני וכדפירש"י באלו מציאות דזה הוי סי' גמור אפ"ה פיון
דמציאה בבן גילו לא סמכינן עליה א"נ פיון דעשויה להשתנות משחור ללבן ממ"נ
חיישינן אי שומא זו נשתנית חיישינן שפא אינו פלוני שמעדין עליו שהרי שלו היתה
שחורה וזו לבנה היא ואחר הוא ואי לא נשתנית אלא שחורה כמו שהיתה בפלוני בחייו
חיישינן נמי שפא אחר הוא שהיתה שומא שלו לבנה ועכשיו נעשית שחורה דאם פ' הוא
היתה נשתנית דשומא עשויה להשתנות הילקף אין סומכינן עליה ממ"נ פיון דאינו סי'
מובהק אבל אם היתה השומא בענין שהיה סימן מובהק כמו שאבאר בס"ד אף לת"ק
מעדין עליו דלא חיישינן לומר דילמא אחר הוא פיון שהשומא עשויה להשתנות אלא
ממ"נ בין נשתנית ובין לא נשתנית סמכינן עליה פיון דסי' מובהק הוא ואי נשתנית תלינן
ואמרים ודאי פ' הוא אלא שהשומא נשתנית ואי לא נשתנית אמרינן נמי פלוני הוא
והשומא לא נשתנית אבל ונדאי לא אחר הוא פיון דסי' מובהק הוא אבל לאוקימתא דסי'
דרבנן אפי' את"ל דשומא אינו מצויה בבן גילו ושומא אינו עשויה להשתנות אפ"ה אם
אינו סי' מובהק לא סמכינן עליה וא"כ קשה מ"ט דראב"מ דמעדין על השומא ולפיכך
צ"ל דסי' דשומא באבר פ' סימן מובהק הוא ולת"ק אינו סי' מובהק וכיון דסימנים
דרבנן חיישינן דילמא אחר הוא מיהו אף לת"ק דווקא בשומא באבר פלוני בסתם ואין
מיחדין המקום באבר פ' התם קאמר דלאו סי' מובהק הוא אבל במיחוד המקום שומא
באבר פלוני במקום פלוני ונדאי סי' מובהק הוא וכדקאמר בפ"ק דמציעא בסוף דף י"ח
ובפ' כל הגט דף כ"ז רב אשי פיון דקאמר נקב יש בו בצד אות פלוני דה"ל סי' מובהק
ודווקא בצד אות פלוני דהוא סי' מובהק אבל בנקב בעלמא לא רב אשי מספקא ליה אי
סימנים דאורייתא או דרבנן אלמא אפי' נקבים בקלף דשכיחי טובא דוקא נקב בעלמא
או אפילו נקב בצד תיבה פלונית לא הוי סימן מובהק כמו שכתב בעל העיטור ומביאו
בית יוסף ואפילו הכי בצד אות פלוני הוי סימן מובהק כמו שכתב בשומא במקום פלוני
ובאבר פלוני דהוי ליה סימן מובהק טפי דלא שכיחא שומא בגוף האדם פי היכא דשכיחי
נקבים בקלפים והשתא בנודון דיון דהפירוהו בשומא במצח במקום עין מינו למעלה

מן העין הוּי ליה שוּמא בְּמָקוּם פְּלוּנִי בְּאַבְרָ פְּלוּנִי וְשִׁפִּיר הוּי סִימֵן מְוֹבְהָק אַף לְתַנָּא קָמָא וְסִמְכִינֵן עֲלֵיהּ וְלֹא חִיּוּשֵׁינִין לְבִן גִּילוּ וְלֹא לְשׁוּמָא הָעֵשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת דְּכִינּוּן דְּסִימֵן מְוֹבְהָק הוּא בֵּין נִשְׁתַּנִּית וּבֵין לֹא נִשְׁתַּנִּית אֲמַרִּינּוּ דְּנֻדְאֵי פְּלוּנִי הוּא שְׁמַעֲיָדִין עֲלֵיו וְלֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לְאַחַר וּכ"כ לְהִדְיָא הָרַב הַגְּדוֹל בְּדוֹרוֹ מֵהוֹרֵר דְּוֹד הִפְהֵן בְּתַשׁוּבָה בֵּית ט"ז וְז"ל וְאַפְשָׁר נְמִי דְּבִשׁוּמָא נְמִי אִם פְּרִט וְצִמְצָם הַשׁוּמָא שְׁאֲמַר שֵׁישׁ שׁוּמָא בְּמָקוּם פ' מְאַבְר פ' סִימֵן מְוֹבְהָק חֲשַׁבִּינּוּ לִיה וְיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלֵזָה דְּקָדַק רש"י ז"ל בְּדַבְרֵיו וּפִי' בְּאֵלוּ מְצִיאוֹת סִימֵן הִיָּה בּוֹ שׁוּמָא בְּאַבְר פ' וְלֹא פִי' לֹמַר בְּמָקוּם פ' בְּאַבְר פְּלוּנִי עַכ"ל וְהָכִי מְשַׁמַּע וְדָאֵי דְלִית לָן לְמִימַר.

דלת"ק לא הוּי שוּמא סִי' מְוֹבְהָק אֲפִילוּ בְּמָקוּם פ' בְּאַבְרָ פְּלוּנִי וּלְרַאב"מ הוּי שׁוּמָא סִי' מְוֹבְהָק אֲפִילוּ בְּאַבְרָ פ' בְּלַחֲוֹד אֲלֵא כָּל מַה דְּמְצִינָא לְפְרוּשֵׁי דְלֹא פְּלִיגִי שִׁפִּיר טְפִי וְהַלְפָּהּ כִּינּוּן דְּאַשְׁפָּחוּן בְּנֶקֶב פ' בְּצַד אוֹת פ' הוּי סִימֵן מְוֹבְהָק אַף אָנוּ נֹאמַר שׁוּמָא בְּמָקוּם פְּלוּנִי בְּאַבְרָ פְּלוּנִי הוּי כְּמוֹ סִי' מְוֹבְהָק וְע"כ ל"פ ת"ק וְרַאב"מ אֲלֵא בְּשׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' בְּלַחֲוֹד אֲבָל בְּאַבְרָ פ' בְּמָקוּם פ' אַף ת"ק מוֹדָה דְּהוּי סִי' מְוֹבְהָק כְּמוֹ נֶקֶב בְּצַד אוֹת פ' וְתוֹ נִרְאָה לְדִיּוּקָא הָכִי מְלִשׁוֹן הֶרֶמְב"ם בְּסוּף הַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין שְׁפַתְב וְז"ל אַעפ"י שֵׁישׁ לְהֵם סִימְנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכִלּוֹ וְנֹאפִי' שׁוּמָא אִין מְעִידִיו עֲלֵיו שְׁמָא אַחַר הוּא עַכ"ל: וְקִשָּׁה כִּינּוּן שְׁפַתְב בְּתַחֲלִיָּה בְּסִתָּם וְאַעפ"י שֵׁישׁ לְהֵם סִימְנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכִלּוֹ דְּמְשַׁמַּע כָּל סִתָּם סִימְנִים שְׁאִינּוּ מְוֹבְהָקִין וְשׁוּמָא נְמִי בְּכִלְלָן א"כ לְמַה הוּצִיָּאם הָרַב מִן הַפְּלִל וְכַתְּב אֲפִילוּ שׁוּמָא אֲלֵא נִרְאָה דְּהָרַב בָּא לְגַלוֹת לְבוֹ דְּשׁוּמָא קְרוּבָה הוּא שְׁיָהָ עֲלֵיו דִּין סִי' מְוֹבְהָק מְדַקְאֲמַר שֵׁישׁ שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' דְּמִיּוּחַד הַשׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' וְאַפ"ה אִין מְעִידִין עֲלֵיו דְּכִינּוּן דְּאִינוּ מְיַחַד מְקוּם בְּאַבְרָ פ' בְּמָקוּם פ' חִיּוּשֵׁינּוּ שְׁמָא אַחַר הוּא שְׁהִיָּה לוֹ גַּם כֵּן שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' הַשְׁתָּא וְנֻדְאֵי מְפַלְלָא אִיְתַמַּר וְנִשְׁמַע מְדַבְרֵיו דְּוֹנְקָא בְּשׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' הוּא דְּמַחְמִרִינּוּ בֵּיהּ אַע"ג דְּקָרוֹב הוּא שְׁיָהָ עֲלֵיו דִּין סִי' מְוֹבְהָק וְאַמְרִינּוּ דְלֹא הוּי סִימֵן מְוֹבְהָק גְּמוּר אֲבָל בְּפִרְט וְצִמְצָם כַּנ"ד שׁוּמָא בְּמַצַּח סְמוּךְ לַעֲיִן הִימֵין לְמַעְלָה מִן הָעֵינַן הוּי סִימֵן מְוֹבְהָק גְּמוּר דְּלִיכָא לְפָרֵשׁ דְּהֶרֶמְב"ם אֲתָא לְאוּרוּזֵי דְאַפִּילוּ שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' בְּמָקוּם פ' נְמִי אִין מְעִידִין עֲלֵיו חֲדָא דְּמִנִּינּוּ לוֹ דְּהָא לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּסִתָּם שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' וְכַדפִּירש"י לְהִדְיָא וְתוֹ דַּא"כ ה"ל לְהֶרֶמְב"ם לְפָרֵשׁ וְלֹמַר וְאַפִּילוּ שׁוּמָא בְּמָקוּם פ' בְּאַבְרָ פ' מְדַכְתֵּב בְּסִתָּם אֲלֵמָא דְלֹא אִיְרִי אֲלֵא בְּשׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' דְּפְלִיגִי בֵּהּ ת"ק וְרַאב"מ וְאַעפ"י דְּקָרוֹב הוּא שְׁיָהָ עֲלֵיו דִּין סִי' מְוֹבְהָק וְכַרַאב"מ אַפ"ה אִין מְעִידִין עֲלֵיו וְכַת"ק אֲבָל בְּמִיּוּחַד לְהֵ מְקוּם שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' בְּמָקוּם פ' אַף לַת"ק מְעִידִין עֲלֵיו: וְהָכִא נְמִי מְשַׁמַּע ב"י כְּשִׁפְתֵב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי בַעַל הָעֵיטוּר כְּתַב וְז"ל וְלֹא דְּוֹנְקָא שְׁאָר סִימְנִים שְׁאִינּוּ מְוֹבְהָקִים אֲלֵא אֲפִילוּ שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' דְּהוּי כְּמוֹ סִי' מְוֹבְהָק מִיָּדִי דְּהִנֵּה אֲנֶקֶב בְּצַד אוֹת פ' אַפ"ה אִין מְעִידִין עֲלֵיו מְשׁוּם דְּקִי"ל כְּרַבְּנָן וְשׁוּמָא לֹאֹ סִימֵן מְוֹבְהָק הוּא וְכַתְּב הַר"ד הִפְהֵן בְּתַשׁוּבָה אֲפִילוּ לְרַבְּנָן דְּסַבְרֵי שׁוּמָא לֹאֹ סִי' מְוֹבְהָק הוּא קְאָמְרִי דִישׁ סִימְנִים דְּהוּי מְוֹבְהָקִין וְאַפְשָׁר נְמִי דְּבִשׁוּמָא נְמִי אִם פְּרִט וְצִמְצָם הַשׁוּמָא וְכו' עַכ"ל הָרִי לְפָנֵיהּ דְּתַחֲלָה כְּתַב בְּאַפִּילוּ שׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' דְּהוּי כְּמוֹ סִי' מְוֹבְהָק כִּינּוּן דְּמִיּוּחַד הַשׁוּמָא בְּאַבְרָ פ' אַפ"ה אִין מְעִידִין עֲלֵיו וְאַחַר כְּפֹה הִבִּיא תַשׁוּבוֹת מֵהַר"ד הִפְהֵן דְּשׁוּמָא בְּמָקוּם פ' בְּאַבְרָ פְּלוּנִי סִי' מְוֹבְהָק חֲשַׁבִּינּוּ לִיה וְהִינּוּ כַּנ"ד שׁוּמָא בְּמַצַּח לְמַעְלָה מִן הָעֵינַן בְּעֵינַן יָמִין וְאִין לְבוֹ לְחוּשׁ שְׁמָא אַחַר הוּא כִּינּוּן דְּשׁוּמָא עֵשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת דְּלֹא קְאָמַר תַּלְמוּדָא הָךְ סְבָרָא אֲלֵא אֲסִימֵן שְׁאִינוּ מְוֹבְהָק הֵתָם הוּא דְּאָף לְמֵאִי

דקאָמרינן לכ"ע סימנים דאוריינותא לא סמכינן עלייהו לת"ק דחיישינן לאחר ולשומא
עשויה להשתנות אבל היכא דאיכא שומא בסי' מובהק שומא במקום פ' באבר פ' לא
חיישינן לאחר בין שנשתנה השומא בין שלא נשתנית כדפרי' והא דכתב הטור ושומא
לא הוי סי' מובהק להפיר על ידה לפי שעשויה להשתנות לא פתב פ' אלא אסתם שומא
באבר פלוני בדלא מניח לה מקום באבר פלוני במקום פ' אלא דאיכא לתמונה דלאינה
צורף פתב האי טעמא לפי שעשויה להשתנות בלאו ה"ט כיון דמספקא לן אי סימנים
דאוריינותא או דרבנן השתא נדאי אפילו את"ל שומא אינה עשויה להשתנות ושומא זו
לא נשתנית אפ"ה לא סמכינן עלי' כיון דבשומא באבר פ' לאו סי' מובהק הוא ואי סימנין
דרבנן לא סמכינן אסי' שאינו מובהק כדפרי': ולפע"ד נראה ליישב ולומר דחדא ועוד
קאמר חדא דלא הוי סימן מובהק להפיר על ידה ועוד דכינן דאינו סימן מובהק יש לחוש
שומא אחר הוא לפי שעשויה להשתנות בין נשתנית ובין לא נשתנית לא סמכינן עליה
בסי' שאינו מובהק ואף על גב דלא הנה צריף לזה פתבו הטור לאורוי' דיוקא דוקא
בסתם שומא באבר פ' דלא הוי סי' מובהק לא סמכינן עלייהו מטעמא דחדא ועוד לפי
שעשויה להשתנות אבל בשומא במקום פ' באבר פ' דהוי סימן מובהק לא חיישינן נמי
לומר דשומא עשויה להשתנות אלא בין נשתנית ובין לא נשתנית לא חיישינן לאחר
בשומא דהוי סי' מובהק וכדפרי' א"כ זכינן לדין דאיתתא זו מרת צירל אשתו של פמר
שמשון בר אורי שהלה למחנה ולא חזר שריא לאנסובא מהה טעמא דאמרן עוד יש
להתירה מצד אחר לפי שמצאו אצל ההרוג השטר שנותפות שלקח פמר שמשון ושנותפו
פמר שלמה בר יעקב בשוכם אל ק"ק בענדין וכמר שלמה מסרו לכמר שמשון הנ"ל
ומצאו אצל ההרוג השטר שנותפות וגם האגרת שכתב מרת צירל לבעלה הנ"ל אין
ספק דלא חיישינן לומר דילמא הפקיד אלו השטרות אצל האחד והנפקד נהרג וכמר
שמשון אגיל לעלמא: וזה יתברר מתוך הסוגי' דפ' האשה שלום בעובדא דיצחק ר"ג
דשכיב מי חיישינן לתרי יצחק (היכא דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת) אפיי
אמר חיישינן רבא אמר לא חיישינן אמר רבא מנא אמינא לה דהנהו תרי שטרא דנפקי
במחוזא וכתוב בי' חבי בר ננאי וננאי בר חבי ואגבה בהו רבה בר אבוה זוזי והא חבי
בר ננאי וננאי בר חבי במחוזאי שכיחא טובא (פירש"י ואפי' הכי מגבינן כשמוציאין
שט"ח על אחרים ולא חיישינן שומא אחר הנה וכיון דלענן ממונא אע"ג דהוחזקו לא
חיישינן לענן איסורא כי לא הוחזקו מיהו לא חיישינן) ואפיי למאי גיחוש לה אי לנפילה
מזהיר זהיר בי' אי לפקדון כיון דשמ' כשמיה לא מפקיד גביה מאי אמרת דילמא מסר
אותיות נקנית במסירה וכתבו התוס' דרבא דאיתי ראיה מינה אע"ג דאיהו נמי סבר
דלא חיישינן לנפילה ופקדון וכדאמר בפ' ג"פ י"ל דרבא ס"ל דאין אותיות נקנית
במסירה וכו' אלמא דבין אפיי ובין רבא ס"ל דלא חיישינן לנפילה ופקדון וזה איש אחר
הוא אלא אמרינן פאן נמצאו השטרות וכאן הוי בתחילתן ומ"ה בעובדא דיצחק ר"ג לא
אמרינן שומא יצחק ר"ג אחר הוא שפא במקום אחר לקורטבא ומשם לאספמיא ושכיב
אלא אמרינן פאן נמצא בקורטבא יצחק ר"ג וכאן הנה ואין תולין באדם אחר שאין ידוע
לנו וכתב נ"י ואע"ג דבפ' המדיר לא אמרינן הכי י"ל דלגבי ממונא הוא דלא אמרינן הכי
הא לגבי אשה משום עיגונא אמרינן א"כ נ"ד נמי לא תלינן באחר דאין ידוע לנו אלא
כיון דידוע לנו שהיו שטרות אצלו וגם נמצאו אצלו בשעה שמצאוהו אמרינן נמי פאן

נמצא מתחלתו עד עתה אלא שיש להקשות על ראני' זו דדילמא גביה שט"ח דוקא קאמר בגמרא למאי ניהוש לה וכי אי לפקדון כיון דשמיה כשמיה לא מפקיד גבי אכל אי לאו שמי' כשמין' חיישינן לפקדון וא"כ נ"ד איכא למיחש דדילמא הוי מפקיד לאיש אחר דלאו שמי' כשמין' אלא דיש לומר דארף על גב דלגבי ממונא הוי חיישינן לפקדון אי לאו דשמין' כשמין' מ"מ לגבי אשה משום עגונא לא חיישינן לפקדון כלל אלא אמרינן פאן נמצאו פאן היו מתחלתו כמו שכתב נמוקי יוסף ועוד דהא איכא למימר בהך שטר שנתפוט שנתקשרו שלא יעמוד מנגד פשיגוע איזה סכנה לאחד ולא יתפרדו אלא יצילנו והטילו עליהם קנסות שני מאות ר"ט אם יתפרד אחד מהם גם לחפש אצל כל האחד בגמר העסק שלא יהא נחשד שלקח דבר מן השותפות א"כ לא היו נאמנים אחד לחבירו סברא לומר שטר פנה לא מפקיד גבי אינש אחרניא אלא מחזיקו בידו פן יהא נאבד מהנפקד ויפסיד כל אשר לו שהרי מתחלה לא לקחו לידו אלא פדי שיהא לו ראיה כנגד שותפו אם פן איך יהא מוציא מרשותו ליד אחר בפרט במדבר בין אנשי חיל דכל מה שנמצאו אצל חבירו משל זולתו הוא בחזקת אבוד אין סברא לומר שיפקידו אצל אחר ונחשיב כשטר חוב היכא דשמיה כשמיה דלא מפקיד גביה ה"נ האי שטר שותפות והתקשרות פנה לא מפקיד אצל אחר ועוד בעיקר שאני סומך עליו דלא חיישינן הכא לפקדון הוא מה שהקשו התוספות לשם דהכא קאמר אביי דלנפילה לא חיישינן ובפרק גט פשוט קאמר אביי דלנפילה ופיקדון חיישינן ויש לומר דהתם איירי בנפילה דרבים אבל לנפילה דיחיד שיפול מיוסף ב"ש זה וימצאו יוסף בן שמעון אחר ונדאי לא חיישינן עכ"ל: והשתא נדון דידן נמי שפיון שזה הנהרג הנה לו שומא במצח למעלה מן העין הימין כמו שהנה לכמר שמשון בר אורי בעלה של מרת צירל שהיו השטרות אצלו לא חיישינן לנפילה ופקדון דיחיד שיפול מזה האיש שהנה לו השומא למעלה מן העין ימינו וימצאו אחר שהנה לו גם פן שומא בעין ימין בכי האי גוונא ונדאי לנפילה ופקדון דיחיד לא חיישינן כלל ואיתתא זו שריא לאנסוביא מטעם כל אחד מהצדדין כל שפן בהצטרף שני הצדדין גם יחד גם בהצטרף מראה זקנו שהנה עב וצבעו משתי מראיות שקורן שוורץ און ברוין וזה ידוע בק"ק קראקא שכמר שמשון בעלה של מרת צירל הנה לו סימנים אלו בפניו שומא במצח סמוך לעיניו ימין למעלה מן העיניו וגם מראה זקנו משתי מראות הנה לו וזקן עב דלא שכיח כלל זקן עבמשתי מראות שוורץ און ברוין ע"כ לפי בטוח שיש להתיר העגונה הזאת כפי הדין מהטעמים דאמרן אחר הדברים האמת והצדק האלה הראו לי פסק אחד מהרב מוהר"ר בנימין סלנק ז"ל שהנה בזמנינו שהשיג על הוראות הרב הגדול מהר"ר דוד הפהן כמה שהיתר בשומ' באבר פלוני במקום פלוני וזה לשונו ואל תשגיח בדברי הר"ד הפהן וכו' גם אין הוראותיו ודבריו מפורסמים לנו כלל אפילו פאחד מפל הני רבנאותא שזכרנו ועוד שאין דבריו מחונרים דהא רבא הוא דמסיק ללישנא דסימנים דאורייתא דפלוגתא דת"ק וראב"מ בשומא משום דמ"ס שומא מצויה בכן גילו ומצוייה להשתנות לאחר מיתה ומ"ס אינה מצוייה בכן גילו ואינה עשויה להשתנות לאחר מיתה והלכה כת"ק דחייש לכן גילו ולהשתנות לאחר מיתה וא"כ מה מועיל שפרט וצמצם באבר מקום השומא מפל מקום יש לחוש לכן גילו ולהשתנות לאחר מיתה ושומא תאמר דמהר"ד סמוך עצמו על אידה לישנא דרבא דאמר כ"ע סימנים דרבנן ולהאי לישנא ל"פ ת"ק ור"א בפלוגתא דשומא מצויה בכן גילו ובהשתנות לאחר מיתה אלא

פליגי ת"ק סבר שומא לאו סי' מובהק הוא וראב"מ סבר שומא סי' מובהק הוא: ולהאי לישנא לא חיישינן לבן גילו ולהשתנות לאחר מיתה וס"ל להרד"ך דע"כ ל"פ אלא בשלא פרט וצמצם המקום אבל פרט וצמצם המקום מודה ת"ק דסי' מובהק הוא והאי לישנא עיקר הוא וקי"ל פנומי' פינו דהרי"ף והרא"ש לא הביאו רק האי לישנא דרבא דכולא עלמא סימנים דרבנן ושאר פוסקים פוסקים פהאי לישנא כל זה אינו מחנור דמה שפסקו פהה לישנא דסימנים דרבנן לאו מטעמא דהילכתא הכי אלא מטעם דאמרינן בפ"ק דמציעא רב אשי ספוקי מספקי ליה אי סימנים דאורייתא או רבנן ומדמספקא ליה לרב אשי נקטינן לחומרא דסימנין דרבנן ולא סמכינן אסימנים רק אסימנים חשובים ביותר ודווקא לחומרא הוא דקימא לן סימנים דרבנן אבל לקולא לא ובחששא דבן גילו והשתנות לאחר מיתה ללישנא דרבנן לא חיישינן ויללישנא דסימנים דאורייתא חיישינן אזלינן לחומרא כמ"ד סימנים דאורייתא ומאחר דמספקא ליה לרב אשי הלכה כמאן צריכים אנו להחמיר פחומרא דהאי וכחומרא דהאי וכו' עד פאן לשונו: הדור אתם ראו הקולות והדברים שלא במשפט שיצאו מתחת הקולמוס זה הרב שמהפך הקערה על פיה דללישנא דסימנים דרבנן לא חיישינן לבן גילו והשתנות אחר מיתה ויללישנא דסימנים דאורייתא חיישינן אלא פינו דללישנא דסימנין דאורייתא חיישינן מכ"ש דללישנא דסימנים דרבנן דחיישינן דכיון דמדאורייתא לית לן למיסמיה אסימנים אלא תלמיתא דרבנן היא לגבי ממונא אבל באיסורים לא סמכינן אסימנים השתא פשיטא דכ"ש דחיישינן לבן גילו ולהשתנות אחר מיתה ותלמודא לא קאמר אלא דאי סימנים דרבנן לא איצטריף לן למימר דפליגי בשומא מצויה בבן גילו ובהשתנות לאחר מיתה דאפילו את"ל דלא חיישינן להא כל.

עיקר אפ"ה פליגי בשומא דלת"ק לאו סי' מובהק הוא וכיון דסימנים דרבנן אין מעידין עליו ולראב"מ שומא סי' מובהק הוא אבל נודאי השתא דסימנים דרבנן כ"ש דאית לן למיחש דשומא מצויה בבן גילו ולהשתנות אחר מיתה לד"ה אף לראב"מ ואפ"ה פליג ראב"ם וקאמר דמעידין עליו משום דס"ל דשומא סי' מובהק הוא פינו דמיניחד מקום שומא באבר פ' וכיון דסי' מובהק לא חיישינן לשומא מצויה בבן גילו ולהשתנות לאחר מיתה דבין שנסתמית השומא ובין לא נסתמית השומא לא חיישינן לאחר פינו דאיכא סי' מובהק ודווקא ללישנא דסימנים דאורייתא דס"ל דאעפ"י דשומא לאו סי' מובהק הוי סמכינן עליהו לכ"ע א"כ קשה מ"ט דת"ק דאין מעידין עליו צ"ל דס"ל שומא שאני פינו דמצויה בבן גילו א"נ עשויה להשתנות וראב"ם פליג דלא חיישינן להא ומעידין עליו: אבל למ"ד סימנים דרבנן לא איצטריף למימר דפליגי בהכי דאפילו את"ל דכ"ע לא חיישינן לשומא מצויה בבן גילו ולהשתנות אחר מיתה א"נ איפכא דכ"ע סברי דחיישינן לשומא מצויה בבן גילו ולהשתנות לאחר מיתה אפ"ה פליגי בשומא.

אי סי' מובהק הוא ולראב"מ מעידין עליו דכיון דסי' מובהק הוא לא חיישינן למצויה בבן גילו ולהשתנות אחר מיתה דלא קאמר תלמודא אף למאי דכ"ע סימנים דאורייתא דחיישינן לבן גילו ולהשתנות לאחר מיתה אלא היכא דתפסינן דלכ"ע שומא לאו סימן מובהק הוא ואפ"ה אין מעידין עליו משום דחיישינן לשומא מצויה בבן גילו ולהשתנות לאחר מיתה אבל בשומא סימן מובהק לא חיישינן לאחר פלל והא דקאמר תלמודא בפ"ק אלו מצאו את איבעית אימא דכ"ע שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה וסימנים

דַּרְבָּנוּ וְהָכָא בְּשׁוּמָא סִימָן מְנוּבְהָק הוּא קַמְפְּלָגִי וְכוּ' ה"מ נְמִי לְמִימַר דְּכ"ע שׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה וּבְשׁוּמָא סִימָן מְנוּבְהָק הוּא קַמְפְּלָגִי וְכוּ' אֱלָא אֵינִי דְּקִאָמַר מְעִיקְרָא אֵיבְעִית אִימָא דְּכ"ע שׁוּמָא אֵינָה מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ וְהָכָא בְּשׁוּמָא הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה קַמְפְּלָגִי וְכוּ' דְּהָתָם לֹא מְצִי לְמִימַר דְּכ"ע שׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ דַּא"כ קֶשֶׁה מ"ט דְּרַאב"מ דְּמַעֲיָדִין עֲלִיו דְּאַף עַל פִּי דְּלֹא חֲיִינְשִׁינוּ לְשׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה מְפַל מְקוּם אִיפָא לְמִיחַשׁ לְשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ וְאִם כֵּן צָרִיךְ לֹמַר בְּהַךְ אִוקִימָתָא דְּכ"ע שׁוּמָא אֵינָה עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת אֲבָל וְנִדְאִי דְּאַפִּילוּ אֶת"ל דְּכ"ע שׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה נְמִי נִיחָא לְרַאב"מ דְּמַעֲיָדִין עֲלִיו דְּכִינּוּ דְּסִימָן מְנוּבְהָק הוּא לֹא חֲיִינְשִׁינוּ לְאַחַר בֵּין, שְׁנַשְׁתַּנִּית וּבֵין שְׁלֹא נִשְׁתַּנִּית כְּדַפְּלִי: גַּם הַטּוֹר שְׁפַתְבַּ הֵךְ טַעְמָא לְפִי שְׁעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לֹא קִאָמַר אֱלָא בְּסִימָן דְּשׁוּמָא בְּאַבְרָ פְּלוּנִי בְּלַחוּד דְּלֹאוּ סִימָן מְנוּבְהָק הוּא לְת"ק כְּדַפְּרִי' אֲבָל בְּשׁוּמָא בְּמְקוּם פְּלוּנִי בְּאַבְרָ פְּלוּנִי סִימָן מְנוּבְהָק הוּא אַף לְת"ק וְלֹא חֲיִינְשִׁינוּ לְאַחַר וּלְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה אֱלָא בֵּין נִשְׁתַּנִּית בֵּין שְׁלֹא נִשְׁתַּנִּית מַעֲיָדִין עֲלִיו כְּדַפְּרִי' וּלְפִי שְׁיַדְעֵתִי הַגְּדוּלִים שְׁבַדוֹר גְּדוּלִי חֲקַרִי לֵב וּמוֹרָאֵי הוֹרָאָה וְחוֹשְׁשִׁין לְחוּמְרָא בְּפֶרֶט בְּעֶרְוָה הַחֲמוּרָה וַיִּאֲמְרוּ דְּמַנִּין לְנוּ כָּל כֶּף פְּשוּט דְּבְשׁוּמָא תְּלִינּוּ לְקוּלָא הִיכָא דְּאִיפָא סִימָן מְנוּבְהָק וְדִילְמָא אֲפִילוּ אִם תְּמַצִּי לֹמַר דְּשׁוּמָא בְּמְקוּם פ' וּמַאָבְרָ פ' הוּי סִימָן מְנוּבְהָק אַפ"ה חוֹשְׁשִׁין לְשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה לְת"ק וְאִין מַעֲיָדִין עַל הַשׁוּמָא כָּל ע"ז בְּאִנּוּ לְהַכְרִיחַ דְּצָרִיךְ לֹמַר בַּע"כ דְּהָכִי ס"ל לְתַלְמוּדָא דְּבְשׁוּמָא ס' מְנוּבְהָק לֹא חֲיִינְשִׁינוּ כָּל לְאַחַר וְלֹמַר דְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ אוּ לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָ דְּאִי אִיתָא דְּחֲיִינְשִׁינוּ לְהָכִי אַפ' בְּשׁוּמָא ס' מְנוּבְהָק תְּמָה עַל עֲצָמָה אַמְאִי לֹא קִאָמַר תְּלַמוּדָא בְּהַךְ לִישְׁנָא בְּתָרָא דְּכ"ע סִימָנִים דְּרַבָּנוּ וְדְכ"ע נְמִי שׁוּמָא ס' מְנוּבְהָק הוּא וְקַמְפְּלָגִי בְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ וּבְשׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְכִי הִיכָא דְּקִאָמַר תְּלַמוּדָא בְּלִישְׁנָא קַמָּא דְּכ"ע סִימָנִים דְּאוּרִייתָא וְדְכ"ע שׁוּמָא לֹאוּ ס' מְנוּבְהָק הוּא וְקַמְפְּלָגִי בְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ א"נ בְּשׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה ה"נ ה"ל לְאוּקְמָא בְּהַךְ לִישְׁנָא דְּסִימָנִים דְּרַבָּנוּ וְדְכ"ע שׁוּמָא ס' מְנוּבְהָק וְקַא מְפִלְגִי בְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ א"נ בְּשׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה אֱלָא בַּע"כ דְּס"ל לְתַלְמוּדָא דְּלְדַבְּרִי הַפֵּל אִי שׁוּמָא ס' מְנוּבְהָק הוּא לִיכָא לְמ"ד דְּחוֹשְׁשִׁין לְשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבִן גִּילּוּ וּלְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה דְּפִשְׁטָא לָן דְּבִסִי מְנוּבְהָק לֹא חֲיִינְשִׁינוּ לְמִידִי וְלֹמַר דִּילְמָא אַחַר הוּא אֱלָא וְנִדְאִי פְּלוּנִי הוּא דְּהוּנָה לִי ס' מְנוּבְהָק זֶה וְלֹא אַחַר בֵּינוּ דְּלֹא אִתְחַזַּק לָן לְאַחַר דֵּה"ל ס' מְנוּבְהָק כְּמוֹ זֶה הָרִי לְפָנֵיהּ דְּבְשׁוּמָא בְּמְקוּם פ' בְּאַבְרָ פ' דֵּה"ל ס' מְנוּבְהָק כְּמוֹ נֶקֶב בְּצַד אוֹת פְּלוּנִי דְּלֹא חֲיִינְשִׁינוּ לָבֵן גִּילּוּ וּלְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מִיתָה: וּשְׂאָרֵי לִי מְאַרְיָה לְמַהֲרַר"ב וְז"ל בְּמ"ש שְׂאִין הוֹרָאוֹת מַהֲרַד"ךְ וְדַבְּרִיו מְפִנְרָסְמִים לְנוּ כָּל וְכוּ' פִּי אִם לֹא הָיוּ מְפִנְרָסְמִים אֲלִיו הָלֹא הֵם מְפִנְרָסְמִים לְכָל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל כְּפִי הַנְּרָאָה מִתְּשׁוּבוֹת מַהֲרַר"ר יוֹסֵף טִיטְטָאצְק וּשְׂאָר גְּדוּלֵי עוֹלָם בְּתְּשׁוּבוֹתֵיהֶם שְׁהוּבָאוּ בְּתַחֲלַת סֶפֶר בְּנִימָן זָאב חֲלָקוּ לוֹ כְּבוֹד גְּדוּל בְּגִדְוֹלַת תּוֹרָתוֹ וְחֲרִיפָתוֹ וְגְדוּל בְּדוּרוֹ הָיָה וְיָרַד לְעוֹמְקָה שְׁל הַהֲלָכָה וּמַהֲרַר"ב וְז"ל חוּץ מְכַבּוּדוֹ כָּתַב דְּבָרִים אֵלּוּ לְפּוּם רִיחָטָא פִּי הַדְּבָרִים שְׁכַתְּבֵנוּ בְּפִשְׁט הַהֲלָכָה הוּא דְּבָר בְּרוּר וְלֹא הֵייתִי צָרִיךְ לְכָל הָעָרִיכוֹת בְּפִשְׁט זֶה אֱלָא לְהוֹצִיא מִמָּה שְׁהָבִין הַר"ב וְז"ל וְלִסְתָּנוּם פָּה הַמְקַטְרָגִים בְּהֲלָכָה בְּהָא סְלִיקְנָא וּבְהָא נַחְתִּינָא דְּאִיתָתָא זֹו מֵרַת צִירַל אֲשָׁתוֹ שְׁל כְּמַר

שמשון בר אורי מקראקא מותרת היא מהני צדדין הצד אחד דשומא זו במקום פ' באבר פ' הוי סי' מובהק וכ"ש הוא מנקה פ' בצד אות פ' דלא שכיח כ"כ שומא בפניו של אדם פי היכי דשכיחי נקבים בקלפים: וכמ"ש הרב הגדול מוהר"ר דוד הפהן הצד השני לפי שנמצאו אצל ההרוג השטר שנתפין וכתב איגרת של אשתו והסי' בזקן דלא שכיח כלל כמו שבארנו וכבר כתבו פל מורי הורא' שראוי לכל מורה לחזור על כל הצדדין להתיר בעגונא דאיתתא כמ"ש הרא"ש בתשובותיו וכ"ש בעגונא זו שאם נבא להחמיר ושלא יועילו לה עדיות וצדדים אלו תשב עגונה כל ימה פי הלא נמצא הרוג במדבר בין הסנילות שבמחנה וכל היהודים מקראקא שהיו לשם עמו פולם שבו ולא ידעו ממנו מאומה דבר כי נאבד ונעלם מהם א"כ מי יגיד עליו ובסוף פ' בתרא דיבמות דפריה תלמודא ודילמא צרה הווי פריקו תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הספנ' פותבים ונותנים אעפ"י שאין מפירין ופירש"י בשעת הספנ' שאדם מסופן פגון מי שהיה מן שלף בבור ואמר כל השומעים קולו יכתבו גט לאשתי פותבין ונותנין וסמכין עליה בכל דבריו שאומר אני הוא פ' בן פ' וה"נ בשעת הספנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה עד פאן לשונו הרי מבואר מן התלמוד שאין להחמיר בחומרות שלא מן הדין במקום שיש לחוש שתשב עגונה פי לא תמצא אחר שיעיד עליו כ"ש באשה זו דלפי עד"נ דבר פשוט הוא שפותרת כפי הדין הגמור עפ"י הדברים שבירנו וה' אלקים אמת יצילנו משגיאות ויניחנו בדרך האמת: אחר פותבי פסק הג"ל ראיתי בתשובה ב"י היתר אשה אחת ע"פ סי' שהיו בפניו גומות מחמת פאקין וז"ל ועוד שהפירוהו גם על ידי גומות שהיו בפניו מחמת הוירגואילאש (בלשון אשפנז יראבליש בלשון פולין פאקין) וזה סי' מובהק פי אחד מאלף לא ימצא שיהיה לו פן ביותר וכבר הוכחתי בב"י דסי' מובהק ביותר הוי דאורייתא ומשיאין על פיו נא' הצעיר יוסף קארו וז"ל עכ"ל הנה פי תופס הרב עיקר דמה שלא נמצא פה בהרבה בני אדם הוי סי' מובהק כ"ש שומא במצח על העין למעלה מן העין שלא ימצא פה באחד מאלפים הנלע"ד פתבתי אם יסכימו רבותינו בהיתר זה מני הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל וז"ל ה"ה בט' תמוז שצ"ג לפ"ק פה קק"ק: פב במוטב תלתא ב"ד פחדא הווינא נאמא לקדמנא פמר יוסף בר שמואל ושאלנו אותם באליו"ע ובחרם הגדול והעיד בלשון רוסיא והעתקנוהו בל"א מיר זיינין גיוועזן אין דער וואלאכייא איך אונ' חיים חתן של פמר יצחק בר שלמה מקראסני צו סטעפנאוויץ אין איינר הערבריג בשערה דא דיא מהומה איז גיוועזן מיט מיהל דא האבן מיר זיך גפרפט אונ' זיין גפארן צו דעם הספדר אין זיין פאלק מיט וואליכן אונ' פאלקין איז ער גישטנדן אויף דעם פעלד איין חצי פרסה פין בוטטשין דא האבן מיר גזעהן איין גרושי מלחמה ביי דעם האספדר אונ' שלוחים זיינין בכל רגע גינגן אויף אונ אב וויא מיהל קומט דא האב איך יוסף הג"ל גירעט צו חיים הג"ל עש ווערט דא איין גרויש גשלעג זיין מיט מיהל מיר ווערן דא ח"ו אוים קוימן לאמיר אין דיא שטאט בנטטשין פארן אוילי הש"י יציל אותנו דא האט חיים הג"ל ניט גוועלט דא בין איך יוסף הג"ל אליין גיפארן אונ' חיים הג"ל איז גיבליבן אין מלחמה הג"ל לסוף איך יוסף הג"ל אונ' אנדרי יהודים מלבוב אונ' סקאלי זיין גיוועזן צו בוטטשין דא האבן מיר גיהוארט בונדאי וויא דיא אוינזרי האבן מיהלש פאלק גישלאגן אונ' האבן זיך גירוקט קען קאטניראונ' מיר האבן זיך גפרפט צו בלייבן צו בוטטשין ונייל ווייניג פאלק איז דא גיוועזן דא האבן

מיר זיך גידינקט גוים אונ' זיינן ווייניג און גיפארין קען סמטפאנאוויץ אים פארין האבן מיר גיזעקן וויא חיים הנ"ל איז גלעגן אויף דעם פעלד אויף דעם רויקן אונ' האט אים שטונדן גיהאט במקום קנה ונשט אים זיין קלייד אונ' אין אייטל דם אונ' איז טוט גיוועזין אונ' איה האב אין מיט מיינר הנט אן גרירט דא האבן דא גוים גיוואלט אים זיין יופיצא אב ציהן ער האט אים גוטי מערדשא יופיצא אן גיהאט דא האב איה יוסף הנ"ל גרעט טוט דאש ניט דאש איז אים יוד איר ווערט אים קלאפט האבן דא האבן זיא אים גימאד גלאזטן אונ' מיר זיינן געף גילאפן קען סטעפנאוויץ מחמת מורא המלחמה אונ' דאש איז גנוען נאך ה' ימים שנפרדתי מאתו עכ"ל הב"ד הנ"ל הוגבה פדת וכהלכה היום יום א' כ"ו טבת שס"ה לפ"ק פה ק"ק מזיבוז נא' פב"פ ונא' פב"פ ונא' בפ"פ: הב"ד הנ"ל הוגבה בבית דינו פראוי ונתבקשתי מחכמים בעלי תריסין שאכניס ראשי בהוראה זו כי האשה עגונה לערף חמש שנים ועם פי אינני פדאי מפל מקום נתפצרת לי בקשתם פי מצוה רבה היא: נראה לפי עניות דעתי מאחר שהעד מעיד שהפיר אותו חיים חתן של פמר יצחק בר שלמה מקראסנע בט"ע פשמצא אותו הרוג נופל בשדה נראה אותו מת ונודע שלא נאבד איש אחר ששמו חיים חתן של פמר יצחק בר שלמה מקראסנע אין ספק דאמתא זו שריא: וזה תורף ראיתי גרסינין בפרק האשה שלום עד אחד במלחמה מהו טעמא דעד אחד מהימן משום דמילתא דעבידא לאגלויא הוא לא משקר הנ"ל לא משקר א"ד טעמא דע"א משום דהיא גופא דייקא ומינסבא והכא לא דייקא ומינסבא דאמרה בידמי ובעיני לא איפשטא: ודעת התו' לשם דלעולם לא חיישינן שאמר העד בידמי כמו האשה דהאשה ונדאי טועה היא לפי תאונתה שחפצה להתיר עצמה לפיכך קאמרה בידמי אבל העד אינו אומר אלא מה שראה ואין טעות בדבריו אלא דקא מבעיא לן לפי שד"ת עד א' אינו נאמן וכאן האמינוהו רבנן משום עגונה דאמתא דסמכי על מאי דהוה מילתא דעבידי לאגלווי דלא משקרי אינשי א"כ לגמרי האמינוהו או דילמא לא האמינוהו אלא משום דאיכא נמי טעמא אחרניא דאשה דייקא ומינסבא אבל במלחמה דלא דייקא דקאמר בידמי לא האמינוהו לע"א נאפ"ה אע"ג דבעיני לא איפשטי מ"מ מדחזינן בעובד' דדגלת בפ' בתרא דיבמות דע"א נאמן אלא דאפי' במים דלא דייקא ומינסבא דמים במלחמה דמי וקאמרה בידמי פדאמר בפ' האשה שלום אפ"ה ע"א נאמן א"כ ה"ה בע"א במלחמה נמי נאמן נאפ"ה אינו אומר וקברתיו שהרי לא בעינן וקברתיו אלא משום דחיישינן דקאמר בידמי ובע"א פיון שלא חיישינן לבדדמי תו לא בעינן וקברתיו זו היא דעת התו' והיא דעת הראב"ד כמ"ש הרא"ש והטור בשמו: ולפי זה בנדון דידן נדאי ליכא גמנום דפשיטא דאמתא זו שריא דלא חיישינן לע"א במלחמה בידמי ונאמן אפי' אינו אומר וקברתיו אכן הרי"ף והרמב"ם מפרשים כפירש"י דקא מיבעיא ליה אי חיישינן לע"א במלחמה דילמא קאמר בידמי וכיון דלא איפשטא אזלינן לחומרא דבעינן שיאמר וקברתיו פההיא עובדא דדגלת דקאמר אסקיה לקמאי נחזית' כו' דליכא למיחש בידמי ה"נ בעינן וקברתיו פי היכא דליכא למיחש לבדדמי גם מדברי הרא"ש נראה שהספיק לדברי הרי"ף דעד א' במלחמה אינו נאמן א"כ אומר וקברתיו שהרי לא חלק עליו אלא בשני עדים במלחמה דס"ל לרי"ף דאינם נאמנים א"כ אומרים וקברנוהו ולהרא"ש שנים נאמנים אפי' אם אינם אומרים וקברנוהו כמו שמבאר בדבריו ריש פ' האשה שלום ומשמע דבע"א מודה הרא"ש לדעתו של הרי"ף דחיישינן לבדדמי וכ"כ

הטור מִשְׁמוּ וּכ"כ הָר"ן שְׂאִין לְהַקְל בְּהוֹרָאָה זֹו נֶגְד הָר"י וְהַרְמַב"ם וּמ"מ נִלְע"ד בִּנ"ד דְּאִפִּילוּ ע"א נֶאֱמָן וְזֶה מִפְּמָה צְדָדִין: הָאֶחָד דְּשִׁיטַת הֶלְכָה מוֹכַח דְּדוֹקָא כְּשֶׁהָעֵד מְעִיד שְׂרָאָה שְׁהַרְגוּהוּ בְּשַׁעַה שְׁעָרְכוּ מִלְחָמָה מִחֲנָה מוֹל מִחֲנָה הָתָם וְנִדְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּחִיָּשִׁינָן לְבַדְדָּמִי אַף בַּע"א מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּהוֹל וְאִינוּ עוֹמְדִים עָלָיו עַד שְׂיָמוּת לְפִי שְׁזוֹרְקִים חִיָּצִים וְאֲבָנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת בְּמִלְחָמָה וְאִינָם מִתְּפוֹנְנִי עַל מִי שְׂיִפְּוֹל כַּמ"ש הַתו' לְשֵׁם בַּד"ה זִימְנִין דְּמָחוּ כו' אָבֵל נ"ד שְׂרָאָהוּ הָרוּג נוֹפֵל בְּשַׁעַה שְׁלֵא בְּאוֹתָהּ שְׁדָה שְׁעוֹרְכִים לְשֵׁם מִלְחָמָה אֲלֵא רְחוּק מִמֶּנָּה הִרְבֵּה שְׁהָרִי כְּבָר הָיוּ נוֹסְעִים מִזֶּה לְעָרוֹן מִלְחָמָה בְּשַׁעַה אַחֵר: א"כ לֹא הָיָה בְּהוֹל מְלַעֲמוֹד שֶׁם בְּשִׁיעוֹר שְׂרָאָה אִם הוּא מֵת אִם לֹאוּ וְאֵעִפ"י שְׁהָעֵד עֲצָמוּ אִמֵּר בְּפִירֵשׁ שְׂאֵחֵר שְׂרָאָהוּ מֵת הָיָה נִחְפָּז לְלַכֵּת מִפְּנֵי מוֹרָא זֶהוּ מִפְּנֵי שְׁפָל הָאֶקְלִים הֵוּא הָיָה מְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת אָבֵל מ"מ אִין מוֹרָא זֹו כְּדָאִי לְחוּשׁ מִמֶּנָּה וְלוֹמַר שְׁהָיָה בְּהוֹל כ"כ עַד שְׁלֵא עָמַד עָלָיו לְרִאוֹתוֹ אִם הוּא מֵת אִם לֹאוּ דְּנִוְדָאִי כָּל מִי שְׁהָיָה עוֹבֵר בְּאוֹתוֹ אֶקְלִים לְאוֹתָם שְׁעָה נָפֵל עָלָיו מוֹרָא וְפַחַד מִמְּקַצַּת אֲנָשִׁי הַמְּלַחְמָה אוֹתָם שְׁהֵם גְּזוֹלְנִים וְגוֹזְלִים לְכָל מִי שְׁפּוֹגַע אוֹתָם וְאֶפְי' הֵם אֲנָשִׁים מִמְּדִינָה שְׁלֶהֶן וְכָל אֶחָד הָיָה חוֹשֵׁשׁ לְעֲצָמוֹ שְׂמָא יִפְגְּעוּ בּוֹ הַגְּזוֹלְנִים וְהָיָה נִחְפָּז לְלַכֵּת וְכוּ בְּכָל שְׂאָר הַדְּרָכִים שְׁהֵם בְּחֻזְקַת סַפְנָה קַצַּת מִפְּנֵי הַגְּזוֹלְנִים אוּ מְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת שְׁפָל אָדָם נִחְפָּז בְּעֵבְרוֹ לְשֵׁם אָבֵל מ"מ אִין עָלָיו אוֹתוֹ מוֹרָא שֶׁל זְרִיקַת חִצִּים וְאֲבָנֵי בְּלִיסְטְרָאוֹת שְׂנֵאמַר שְׁלֵא עָמַד שֶׁם עַד שְׂרָאָה אִם הוּא מֵת אִם לֹאוּ וְהֵבֵא לְהַחְמִיר וְלוֹמַר שְׂאִין חִילּוּק בֵּין ע"א בְּמִלְחָמָה מִמֶּשׁ אוּ ע"א בְּמִקּוֹם מְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת עָלָיו לְהֵבִיא רְאִיָּה מִפְּרִשׁ' וְאִנִּי רוֹאָה לְהֵבִיא קַצַּת רְאִיָּה לְסַבְּרָא זֹו שְׁפַתְבַּתִּי לְחֻלְק בֵּין ע"א בְּמִלְחָמָה מִמֶּשׁ לַע"א בְּמִקּוֹם הַמְּשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת שְׁהָרִי אֵהָב בְּעֵיִא דְּקָא מִיִּבְעֵיָא לְהוּ בַּע"א בְּמִלְחָמָה קְאָמַר הָתָם אִמֵּר רְמִי בַר חֲמָא ת"ש אר"ע כְּשִׁירְדַּתִּי לְנַהֲרְדְּעָא לְעַבְרֵי הַשְּׁנָה מְצֵאתִי גַחְמִי אִישׁ בִּידְלִי וְאִמַר לִי שְׂמַעְתִּי שְׂאִין מְשִׂיאִין אֵת הָאִשָּׁה בְּאַרְזֵי יִשְׂרָאֵל ע"פ ע"א אֲלֵא ר"י בֶּן בְּבָא וְנִמְתִּי לוֹ כֹּן הַדְּבָרִים וְא"ל א"ל מְשִׂמִי אִתָּם יוֹדְעִים שְׁהַמְדִינָה הַזֹּו מְשׁוֹנְבֵשׁת בְּגִיּוֹסוֹת כְּפֹה מְקוֹנְבְּלָנִי מר"ג הַזְּקוֹן שְׂמַשִּׂיאִין אֵת הָאִשָּׁה ע"פ ע"א מֵאִי מְדִינָה מְשׁוֹנְבֵשׁת בְּגִיּוֹסוֹת לֹאוּ אַף עַל גַּב דְּמְדִינָה זֹו מְשׁוֹנְבֵשׁת בְּגִיּוֹסוֹת כְּפֹה מְקוֹנְבְּלָנִי שְׂמַשִּׂיאִין ע"פ ע"א אֲלֵמָא ע"א מְהִימָן אִמֵּר רְבָא א"ה מ"ש מְדִינָה זֹו כָּל מְקוֹם שִׂישׁ גִּיּוֹסוֹת מִיִּבְעֵיָא לִי אֲלֵא אִמֵּר רְבָא ה"ק אִתָּם יוֹדְעִים שְׂמַדִינָה זֹו מְשׁוֹנְבֵשׁת בְּגִיּוֹסוֹת וְלֹא אֶפְשָׁר לִי לְמַשְׁבַּק אֲנָשִׁי בֵּיתִי וּמִיִּיתִי קַמִּי רַבְּנָן כְּפֹה מְקוֹנְבְּלָנִי מר"ג שְׂמַשִּׂיאִין אֵת הָאִשָּׁה ע"פ ע"א וְהַשְּׂתָא יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵאִי קָא דְחָה רַבָּה כָּל מְקוֹם שִׂישׁ גִּיּוֹסוֹת מְבַעֲי לִי וְדַלְמָא אַה"נ דְּכָל מְקוֹם שִׂישׁ גִּיּוֹסוֹת קְאָמַר וְלֹאוּ דְּוֹנְקָא מְדִינָה זֹו קְאָמַר שְׁהָרִי עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת שְׂבֵא"י שְׂאֵלוּ וְהָיָה שׁוֹנָה אוֹתוֹ קַבְּלָתוֹ שְׂמַשִּׂיאִין ע"פ ע"א בְּכָל מְקוֹם א"כ פְּשִׁיט' דְּלֹאוּ דְּוֹנְקָא מְדִינָה זֹו קְאָמַר אֲלֵא בַּע"כ לְפִי שִׂישׁ לְחֻלְק בֵּין מְקוֹם שִׂישׁ בּוֹ מִלְחָמָה מִמֶּשׁ לְמִקּוֹם שְׂאִין בּוֹ מִלְחָמָה מִמֶּשׁ אֲלֵא מְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת וּבְחֻזְקַת סַפְנָה לְבַד הוּא שְׂמָא יִפְגְּעוּ בּוֹ הַגִּיּוֹסוֹת לְפִיכְּפֹה ה"ל לְמִיתְּנִי בְּפִירוּשׁ כָּל מְקוֹם שִׂישׁ בּוֹ גִּיּוֹסוֹת כְּדִי לְהוֹרוֹת הָיִתֵּר בַּע"א אַף בְּמַעִיד שְׂרָאָהוּ נִהְרַג בְּתוֹךְ הַמְּלַחְמָה מִמֶּשׁ וּמְדַלָּא תְּנִי לִי הָכִי א"כ לִיכָא לְמִיִּפְשֵׁט מִינָּה ע"א בְּמִלְחָמָה דְּמַשִּׂיאִין אֵת אִשְׁתּוֹ עַל פִּיו וּמְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת דְּקָאמַר ה"ק אִתָּם יוֹדְעִים כו': הִנֵּה מְבֹאָר דִּישׁ לְחֻלְק בֵּין מְשׁוֹנְבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת לְחוּד לְמִלְחָמָה מִמֶּשׁ וְאִין לְהַקְשׁוֹת א"כ רְבָא מֵאִי דְּוֹחֲקִיָּה לְפָרֵשׁ דַּה"ק אִתָּם יוֹדְעִים וְלָמָּה לֹא פִי דְּלַעוֹלָם ה"ק גַּחְמִי אַע"ג דְּמְדִינָה זֹו מְשׁוֹנְבֵשׁת בְּגִיּוֹסוֹת כְּפֹה מְקוֹנְבְּלָנִי שְׂמַשִּׂיאִין אִשָּׁה ע"פ

ע"א אלא דמ"מ אין היתר רק במדינה, זו לבד לפי שאינה אלא משופש בגניסות אבל בעלמא בע"א במלחמה ממש אין משיאי: דאפשר לומר דדוקקיה דרבא היא משום דס"ל לרבא דכל היכא שאינו ע"א במלחמה ממש אלא משופש בגניסו' לחוד אין בו.

רבנותא פל עיקר דלא עדיף אלא כמו סתם ע"א דעלמא וא"כ למאי קאמר אע"ג דמדינה זו משופש בגניסות ועוד דאם פן דהיו נושאים ונותנים בע"א במלחמה מאי קאמר נחמ' אמור להם משמי כו' ודילמא אינהו נמי בע"א במלחמה לא היו משיאים אבל במשופש בגניסות לבד היו משיאים אלא ונדאי אם לא הייתה פוננת נחמ' בדבריו אלא רק להורות היתר במשופש בגניסות בנדאי הי' מתיר לגמרי אפי' בע"א במלחמה ממש וא"כ קשה למה לא אמר בפ"ל כל מקום שיש בו גניסות אלא צריף לומר שלא היו נושאים ונותנים כל עיקר בענין ע"א במלחמה אלא היו נושאים ונותנים בסתם ע"א ומשופש בגניסות דקאמר ה"ק אתם יודעים כו': וכ"כ במרדכי בשם ראב"ה וז"ל ועוד לא אמרינן מת במלחמה אא"כ נהרג או מת במקום שהיתה המלחמה כדאמ' בהאשה שלום דאלו אמרה מת בעלי במלחמה הוא דלא מהימנא אבל אם אמרה מת על מיטתו מהימנא אלא דוקא מת במלחמה קיימי ואם מת או נהרג במרחוק מקום שלא היתה המלחמה היינו כמת על מיטתו וכן משמע בירושלמי פרק האשה שלום וז"ל מה בין שלום בעולם למלחמה בעולם מלחמה בעולם סברה שמת ולא מת פירוש אמרה בדדמי עד פדון שהיתה המלחמה לצפון ובאות מן הצפון לדרום כו' וראייתו היא באופן זה דכי היכא דמת על מיטתו מהימנא שפיר כששב אל ביתו מקום שאין שם פחד ואינו יראה דלא שבקי לי' נאמנת כמ"ש בנ"י ה"נ ברחוק מקום שאין שם פחד נאמנת והאי רחוק מקום לא ניתן שיעור לדבר אלא כל מקום ומקום לפי מה שהוא שאין שם פחד ומורא מזריקות חיצים ואבני בליסטראות ברחוק מקום קרי לי' ונאמנות וכ"ש לע"א במלחמה דנאמן ברחוק מקום: ועוד נראה להתיר איתתא זו מצד אחר ולא חיישי' לבדדמי דדוקא כשמעיד העד שראה את חברו שהיו הורגי' אותו בתוף המלחמה התם נדאי יש לחוש מאחר שראה ההריגה שפא לא עמד עליו עד שימות אלא לפי שראה ההריגה חשוב בדעתו שנהרג אבל כשמצאוהו הרוג ולא הי' אצל ההריגה אעפ"י שהוא בתוף המלחמה ממש ונדאי לא חיישינן לבדדמי וכ"כ הרא"ש בר"פ האשה שלום לגבי טביעה דלאותם שראו הטביעה דווקא חיישינן לבדדמי כו' ע"ש ומה"ט יש לחלק נמי גבי מלחמה דמלחמה כמים שאין לו סוף דמי כדאיתא התם וכ"כ מהרא"י בכתבו בס"י רכ"ג להדיא דאף בהריגה איכא לחלק בין אותן שראו ההריגה כו' ע"ש ונראה שזה טעמו של מרדכי שכתב.

ונו"ל בתשובות הר"ר מנחם בר יעקב ור"א בר יהודה והר"ק בר גרשון דבמקום דאמר העד אפילו בעת המלחמה ראיתו הרוג אח"כ והפרתיו יפה בט"ע בהא לא איבעיא בפ' האשה שלום דפשיטא דנאמן דלא גרע ע"א מאשה גופה דאי אמרה מת במיטתו נאמנת דלא שייך למימר בה בדדמי דלא שייכא אלא בהריגה שיש לאומרה על הספק אבל באמינת הדבר מה לי עת מלחמה מה לי עת שלום ע"כ וכוונתו במ"ש דלא שייך לומר בדדמי אלא בהריגה שיש לאומרה על הספק לומר דוקא באותה הריגה שרגילין העולם לומר נהרג על הספק כגון שראה הריגה בעיניו בתוף המלחמה אבל אם מצאו הרוג אח"כ פלומר שלא ראה בעיניו ההריגה אלא לאחר שנהרג מצאו הרוג והפירו' בטביעת עיניו יפה זהו אמיתות הדבר אפי' הי' תוף המלחמה לא חיישינן לבדדמי: ועוד

נראה בעיני להתירה מצד אחר ולא חיישי' לבדדמי שהרי העד מעיד שנגע בו וזה לשונו
און איך האב אים מיט מיינר האנט אן גרירט: וכבר כתב הר"ן בתשובותיו דכיוצא בזה
לא חיישינו לבדדמי דהוי פאלו אמר וקברתיו וזה לשונו ולא דבעינו דאמר וקברתיו
ממש אלא פל שאמר דברי' שהם ברורים שאין לספק בהן דאמר בדדמי סגי פגון דאמר
אני נגעתי בו לאחר שמת או שניתיו ממקום למקום וכיוצא באלו הדברים וכדאמר בפ'
האשה שלום פגון דאמרי אסקינהו קמוכו' וכבר יצא פיוצא בו להתיר במעשה וכו' אלא
שצריך לי עיון מנ"ל להר"ן לסמוך אהרגשת נגיעה דדילמא דוקא שמאי אית לי' הרגשה
אבל הלל נחכמים פליגי עליה נכף מוכח מדברי התוס' ריש נדה דקשיא ליה לשמאי
דקאמר באשה דיה שעתה דאמאי מטהר טפי באשה מבקופה ונגע באחד דאע"ג דשמאי
גופי' משגי דאשה אין לה שוליים ואם איתא דנהו דם מעיקרא הנה אתי' או משום ביטול
פריה ורביה היינו דווקא להנה פתתי לישגי אבל לאידך פתתי לישגי דטעמא דשמאי
משום חזקה או משום דאשה מרגשת בעצמה קשיא מקופה ונגע באחד אלא דס"ל
דבנגע באחד בלילה ולמחר מצאו מת איכא נמי למימר טעמא דהרגש' אליבא דשמאי
דאם איתא דנהו מת היה מרגיש בו בנגיעתו: ומתרגי' התו' דטעמא דשמאי במאי
דסומכים באשה טפי על החזק' ועל ההרגש' הוא מטעם דאשה בדוקה היא והא דקאמר
פיון דשכיחו בה דמים באינה בדוקה היא היינו להלל ע"כ לשיטת התוס' וא"כ משמע
דהלל נחכמים דפליגי אשמאי וס"ל דאשה דמטמא למפרע דלא ס"ל טעמא דהרגש'
משום דסבורה האשה דהרגשת מי רגלים היא פדאי' בגמרא לדידהו ודאי ניהא ולא
קשיא מנגע בא' משום דהו טעמא איכא למימר נמי בנגע באחד דהיינו טעמא דלא
מטהרים משום דלא סמכינן אטעמא דהרגשה לדידהו בנגע באחד משום דכסבור הוא
שפא חי והכי משמע מלישנא דנחכמים שספק הוא לאותו שנגע אם חי אם מת שהרי כף
שנינו נגע בא' בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ מטהר
נחכמים מטמאים שכל הטומאות כשעת מציאתן ומיהו אפשר לומר דהיינו דווקא כשנגע
בלילה ואמר אינו יודע אבל כשנגע ביום פשיטא דאיכא למיסמך אטעמא דהרגשה ותדע
שהרי שנינו נגע בא' בלילה ולמאי איצטריוך למיתני בלילה אלא ודאי דבנגע באחד ביום
ליכא למימר דאינו יודע אם חי אם מת דפשיטא דאיכא למיסמך אהרגשה לדברי הכל
דאם איתא דהי' מת הי' מרגיש בו וא"כ מעתה אם אומר שהי' מרגיש בי' שמת סמכינן
עליה ולא אמרינן כסבור ומתירין האשה על פיו פנ"ל לומר בניישוב דעת הר"ן שפסק
הלכה למעשה להיתר לסמוך אנגיעה ומ"מ צריך לומר דהנגיעה לחוד שהיא דבר ברור
היינו דווקא כשנוגע בגוף המת ממש שיש הרגש לאדם הנוגע בו אם הוא חי או מת אבל
כשנוגע במת בכסותו אין בנגיעה שום הוכחה שמת אם לא שנוגע בידו או בראשו ורגלו
ומנענע אותה דנהו כמו שניתיו ממקום למקום: ואין לגמגם במה שאו' העד דמצאו הרוג
אחר פרידתו ממנו ה' ימים ושנינו אין מעידין עליו אלא עד ג' ימים דכבר כתבו התו'
והרא"ש בשם ר"ת דלא תלינן לחומרא שפא נהרג קודם ג' ימים אלא תלינן דתוף ג'
ימים נהרג ויכול להעיד עליו אפילו נחבל בפניו וא"כ אין צריך לומר נ"ד שאין מעיד
שנחבל בפניו אלא במקום קנה ונשט דפשיטא דמעיד עליו מאחר שאינו בנדאי אחר ז'
ימים דבכה"ג לא חלקו על ר"ת את אלה ראיתי ונתתי ללבי להתיר אשה זו להנשא
לכתחילה נא' הקטן יואל בלא"א כמוהרר"ש ז"ל ה"ה: פג נדרשתי בדבר הבתולה

שנשאת בבגרות' ואינה פוסקת לראות מחמת תשמיש ימים רבים ואינה מרגשת שום צער בשעת תשמיש גם אין לה נוסת קבוע: תשובה גם פי נמצא מזה בדברי האחרונים מ"מ ראה לבי לבאר תחלה מה שעולה מן הסוגיא ע"פ ההלכה ומתוכו יתבאר ויתלבן נ"ד בר"פ התינוקת אליבא דב"ה תנן קטנה שלא הגיע זמנה לראות בין לא ראתה בבית אביה בין ראתה בבית אביה נותנין לה לשמש עם בעלה עד שתחיל המפה ואפילו לא חיתה המפה שנה תמימה ה"ז בועל כל השנה ואינה צריכה לטבול דאין זה דם נדה אלא דם בתולים אלא שאם נעשית נערה תחת בעלה ועדיין לא חיתה המפה אז נותנים לה פימי נערוטה שהוא ששה חדשים בלבד שלשה ימים ואפילו היו הג' ימים שנותנין לה פימי נערוט בסירוגין ובעל בכל שני החדשים לילה אחת ה"ז מותר פדמפרש הגמרא והוא שלא חיתה המפה: הגיע זמנה לראות ולא ראתה בבית אביה וניסת ה"ז מותר לבעלה ארבעה ימים ביום ובלילה ואעפ"י שהדם שותת כרב דאמר הכי בגמרא דהילכתא פונת' והוא שלא חיתה המפה שאם חיתה המפה אפילו בלא הגיע זמנה דם נדה היא: ואעפ"י שלא חיתה המפה אין נותנין לה יותר מארבעה ימים דחיישינן שמא התחילה לראות דם נדה אחר הד' ימים מאחר שהגיע זמנה לראות ואם הגיע זמנה לראות בבית אביה וניסת נותנין לה כל הלילה ראשונה ולא יותר כל זה לתנא דמתניתין: ובגמ' אמר רב בוגרת נותנין לה לילה הראשון וה"מ שלא ראתה אבל ראתה אין לה אלא בעילת מצוה ותו לא ובתר הכי בפסקא דראתה ועודה בבית אביה קאמרין רב ושמואל דאמרי תרנוניהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש ומסיק אינהו דעבוד כרבותינו: דתניא רבותינו חזרו ונמנו שיהא בועל בעילת מצוה ופרש"י הלכה בעילת מצוה בין הגיע זמנה ובין לא הגיע זמנה וכן פסק הרא"ש ונהארי"ו בטעם חוקרא זו אבל הרמב"ם בפ"ה דא"ב היה מפרש דרב ושמואל נרבותינו לא חזרו ונמנו אלא אהגיע זמנה לראות וראתה כדמוכח ממה שסידר התלמוד דבריהם אלא בהך פסקא: אכן גם הרמב"ם מודה דבזמן הזה אפילו קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה דם בבית אביה בועל בעילת מצוה ופורש כמו שכתב להקדיא בפ"א דא"ב ונראה שטעמו משום דאי בירושלמי שמואל אמר כל ההיא הילכתא דרישא דפירקא אחרניא דנדה להלכה אבל לא למעשה ר' ינאי ערק אפילו מתינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת פלומר פירש ממנה מביאה ראשונה ואילך בעון קומי ר' יוחנן מהו לתלות בדם המפה ולא הורו פי' אם ידוע שיש לה מפה באותו מקום שממנה דם יוצא אם רשאי לשמש עמה אעפ"י שהוא שותת ולא הורו להקל: מהו לבעול בעילה שני' בתינוקות שלא הגיע זמנה לראות אמרין לתלות בדם המפה לא הורו לבעול בעילה שנייה הוא מורי פלומר היאך יעלה על הדעת להקל שיבעול בעילה שנייה שהרי אין מורין להקל לתלות בדם המפה כ"ש בדם הבתולים אלא אינו בועל אלא בעילה אחת היא בעילת מצוה ופורש וא"כ מאחר שר' ינאי ור"י בירושלמי סוברים להחמיר אף בתינוקות שלא הגיע זמנה לראות לכה פתב הרמב"ם בפ"א דבזמן הזה לעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש ואין חלוק ביניהם: אלא דלפי' רש"י ונהרא"ש ודעמייה דין גמור הוא מדרב ושמואל נרבותינו ונהרמב"ם אינו אלא חוקרא יתירא שנהגו בו מימי חכמי התלמוד ואין לסור ממנה לעולם: וכן נראה מדברי הרי"ף שאחר שהביא ההיא דרב ושמואל נרבותינו הביא ההיא דהירושלמי ואם היה מפרש כרש"י ונהרא"ש דדין גמור הוא מדין התלמוד למאי הוצרך להביא הירושלמי

דלא משמע מיניה אלא חומרא בעלמא שלא רצו להורות להקל למעשה אלא ונדאי שהיא מפרש ג"כ כמו שפירש הרמב"ם תלמידו שהלה בשיטת רבו פדרפו: ויש להקשות דמשמע מדברי הירושלמי שיותר מסתבר לתלות במפה דעלמא מלתלות בדם מפת בתולים וזה היפך הסברא דפשיטא דאין לה מפה גדולה מזו שבעלה ויצא ממנה דם בתולים: וכ"כ הרא"ש ר"פ התינוקות פשפא לתת טעם לחומרא שהתמירו רבותינו דבועל בעילת מצנה ופורש אף לקטנה שלא הגיע זמנה לראות וכ"כ עוד הרא"ש בשם הרמב"ן באותו פרק אצל דין תליה במפה ברואה מחמת תשמיש: אכן במרדכי כתב פי' אחר על ההיא דירושלמי וז"ל מהו לתלות בדם המפה לא הורו לו לא רצה להקל לטהר מגעו: מהו לבעול בעילה שנייה אמרין לתלות במפה לא הורו לו לבעול בעילה שני' דהוא ספק פרת הנה לנו להורות להתיר בתמיה עד כאן לשונו דהשתא שפיר ילפינן איסור בעילה שנייה דהוא ספק פרת מטומאת מגעו כשיוצא ממנה דם ויש לה מפה: אכן מדברי הרמב"ם שכתב וכן דין בתולים בזמן הזה שאפילו היתה קטנה שלא הגיע לראות ולא ראתה דם מימיה בועל בעילת מצנה ופורש וכל זמן שתראה דם מחמת מפה ה"ה טמאה ואחר שיפסוק הדם סופר ז' ימי נקיים משמע מדבריו שהיה מפרש הירושלמי דלגבי מפה נמי קא מיבעיא להו אי תלינן בדם המפה ומותרת לבעלה אעפ"י שהדם שותת אם לאו ולכך פסק בשניהם לחומרא ונראה לומר לדעת הרמב"ם דהכי הנה פירושו של הק"ו בירושלמי דמאחר דכשתראה דם מחמת מפה אתה אוסר לו לבא עליה שפא יטעה לבא עליה אף בדם שאינו מחמת מפה א"כ כ"ש שאין לה להתיר לבעול בעילה שנייה פן יבא לטעות לבעול בעילה שנייה אף בבוגרת שראתה בבית אביה דאין נותנין לה מן הדין הגמור אלא בעילת מצנה: ועוד אין הפל בקיאיין בדין שידע דדם בתולים חשיב כדם מפה ואם אתה מתיר לו לבעול בעילה שנייה כ"ש שיבא לבעול עוד כמה בעילות בכמה לילות או יבא לבעול אף כשהיא נדה גמורה דחתן יצרו תוקפו: ועוד מאחר שאתה אוסר לבא עליה כלל בדם מפה אפילו בעילה אחת אעפ"י שאין שאר מפה עשויה"כ להתרפאות לאלתר א"כ ק"ו שלא נתיר בדם בתולים בעילה שנייה מאחר שפבר בעל בעילה אחת ימתין עד שתטבול שהרי עשויה מכתה להתרפאות לאלתר: אלא דעדין יש להקשות דמשמע בירושלמי שאין תולין בדם מכתה וזה היפך מה ששנינו בברייתא דהרואה דם מחמת תשמיש כו' ואם יש לה מפה באותו מקום תלינן במכתה ומשמע שתולה במכתה ומותרת לבעלה אעפ"י שהדם שותת וכן נראה מדברי הרא"ש שכתב ר"פ התינוקות וז"ל הא אמרינן דאפי' אשה שהחזקה להיות רואה מחמת תשמיש אם יש לה מפה תולה במכתה ולא חיישינן שפא יצא דם המקור עם מכתה כו' אלמא דמותר לבעלה קאמר ולכך הכריחו דלא חיישינן שפא יצא דם המקור עם מכתה דאם היינו חוששין לזה לא היתה מותרת לבעלה: אבל אם היינו מפרשין דאסורה לבעלה אלא דתלינן במכתה לענין דלא החזקה באצבע של בעלה דשפא המפה גורמת שיצא הדם בשעת התשמיש א"כ לא הנה שם הכרח לדברי הרא"ש בדבריו האלה וק"ל: ונראה ברור דהך ברייתא דהרואה דם מחמת תשמיש כו' הוא דין גמור ונדאי מדין התלמוד תולה במכתה ומותרת לבעלה אעפ"י שהדם שותת וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ"ד ונאמנת האשה לומר מפה יש לי בתוך המקור שממנה הדם יוצא ותהי' מותרת לבעלה ואעפ"י שהדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש וכ"כ עוד בפ"ח אבל בירושלמי לא אמרו שאסורה

עם בעלה מן הדין אלא חומרא בעלמא: ולזה דקדק הרמב"ם בפ"א וכתב שגני דינים אלו אצל שאר החומרות שכתב לשם שנהגו בו מימי חכמי התלמוד: ועוד נראה לומר דדוקא לבעול על דם המכה אעפ"י כשהוא שותת החמירו בירושלמי פן יבואו לידי טעות לבעול נדה גמורה: אבל גם הירושלמי מודה דתלינן במכה לעגנו זה שאינה מתגרשת ברואה דם ג' פעמים מחמת תשמיש: ואף בדיקת שפופרת אינה צריכה פיון שיש לה מכה תלינן בדם המכה ואחר שיפסוק הדם סופר' ז' ימי נקיים ומותרת לבעלה ואם חוזרה ורואה אפילו כמה פעמים מחמת תשמיש הרי היא טמאה ואחר שיפסוק הדם חוזרה וסופרת ז' ימי נקיים ומותרת לבעלה וזהו ששנינו ואם יש לה מכה באותו מקום תלינן במפתה פלומר ואינה מתגרשת ואינה צריכה בדיקת שפופרת: ונראה בעיני שבוזה יתנישבו דברי הרמב"ן שכתב שעכשיו אין תולין במכה שהרי אף בבוועל את הבתולה חזרו ונמנו שהוא בוועל בעילת מצוה ופורש ואין לה מכה גדולה לתלות בה יותר ממפת בתולים וכדתנן בה ר' אומר עד שתחיה המכה ועוד אם אפה אומר פן אף עתה צריך לבדוק אם נשתנה דם מפתה כו' דדוקא לעגנו זה שתהא מותרת לבעלה אעפ"י שהדם שותת כפשוטה של בריית' ע"ז קאמר הרמב"ן שעכשיו אין תולין במכה וה"ה טמאה עד שיפסוק הדם ותספור ז' נקיים כמו שכתב הרמב"ם בפ"א להדיא וע"ז מביא ראיה מבוועל הבתולה שאסור לבעול בעילה שנייה לכתחילה ועוד אם הוא בא לבעול לכתחילה על דם המכה אעפ"י שהוא שותת צריך הוא לבדוק אם נשתנה דם מפתה מדם בריית' ועכשיו אין אנו בקיאים במראות הדמים לידע אם נשתנה אם לאו כדי להתיר לו לבעול לכתחילה על דם המכה וכל דבריו אלה הם עפ"י הירושלמי שלא הורו לתלות במכה לבעול לכתחילה אעפ"י שהדם שותת: אבל גם הרמב"ן מודה דתלינן במכה לעגנו רואה דם מחמת תשמיש דאינה מתגרשת ואינה צריכה בדיקה שפופרת פיון דיש לתלות במפתה וגם אין צריך לבדוק אם דם מפתה משונה דמן הסתם אנו תולין בדם מפתה עד שיודע לנו שהוא משונה הכל כמו שכתב הרא"ש גם דברי הראב"ד שכתב ועכשיו אין אנו בקיאים בבדיקה ועוד שאפ"י ידע שבא מן הצדדין הרי גזרו בבנות ישראל על כל רואה ט"ד כחודל שיושבת עליו ז' נקיים היינו דווקא לעגנו שנתיר אותה לבעלה אעפ"י שהדם שותת על סמך הבדיקה ע"ז קאמר דאין אנו בקיאים בבדיקה לסמוך על בדיקתנו להתירה לבעלה לכתחילה ולסמוך ע"ז לומר שאינו דם נדה אלא מן הצדדין ועוד אפ"י הוא ידוע שבא מן הצדדין הרי גזרו כו' אבל מודה גם הראב"ד שנסמכין על בדיקתנו לעגנו שאינה מתגרשת ומותרת לבעלה לאחר שתטהר ותספור ז' ימי נקיים: ובנודאי שדעת הראב"ד דחומרא דר' זירא הוא אף בידועה שבא מן הצדדין וכדמוכח להדיא בירושלמי לפי שיטה זו שלא הנה מודה ר' יוחנן לתלות בדם המכה דהיינו שלא הנה מורה לבא עליה לכתחילה בעוד שהדם שותת כדפרי': ואע"ג דבסמ"ג סוף ה' נדה כתב דחומרא דר' זירא אינה אלא בדם טמא וכדכתב הרא"ש הנה הראב"ד לא ס"ל הכי ומעשה מה שהקשה הרא"ש ע"ז לא ידעתי אנה רמיה גזירה זו בתלמוד כו' למאי דפי' התנישבו היטב דל"ק מידי גם שאר קושיותיו על הראב"ד והרמב"ן הותרו מעיקרא והתנישבו דבריהם על נכון מיהו למעשה כבר הספיקו הרשב"א והר"ן ושאר האחרוני' כולם דאף בזמן הזה תולה במפתה ומותר לבעול על דם המכה וכדברי הרא"ש והכי מממע הסוגיא בפ' כל היד דף י"ז דאפ"י באינה רואה דם מחמת תשמיש תולה במפתה

והאשה טהורה לבעלה וכדכתב הרמב"ם בפ"ד ומה שכתב בפ"א וכו' שתרצה דם
מחמת המכה ה"ה טמאה לא קאי אלא אמפת בתולים שהזכיר לפני זה אבל במכה אחרת
טהורה לבעלה והחלוק בייניהם מפני שדברי הרשב"א והר"ן והרא"ש בהשגתם על
הרמב"ן דמשנה מפת בתולים למכה אחרת ע"ש וכו' דלא כמו שפירשתי למעלה
דהרמב"ם מדבר בפ"א גם במכה אחרת דליתא: ולפע"ד מפרש הרמב"ם הך בעיא
דירושלמי מהו לתלות בדם המכה אמפת בתולים אי נימא שתולין בם וא"צ לספור ז'
נקיים או לא וקאמר דלא אורי אלא ה"ה טמאה עד שיפסקו הדם ותספור ז' נקיים והשתא
שפיר יליף ק"ו דמכ"ש שאין לבעול בעילה שנייה לכן כתב הרמב"ם אלו שתי החלוקות
ביחד בפ"א וכך הוא האמת מ"מ דברי הראב"ד והרמב"ן מתקיימים היטב דלא קשיא
עליהו ולא מידי כדפרי' ומעתה מאחר שכתב הרמב"ן והרא"ש שאין לה מכה גדולה
לתלות בה יותר ממפת דם בתולים א"כ פי הכי דתלינן בשאר מכה דעלמא ברואה ג'
פעמים מחמת תשמיש לענין דאינה מתגרשת ואינה צריכה בדיקת שפופרת אף במפת
בתולים כן הדין דתלינן במפת בתולים ואעפ"י שאינה מרגשת שום צער בשעת תשמיש
מ"מ כיון דאיכא למיתלי תלינן שהרי בשאר מכה נמי תלינן אעפ"י שאינה מרגשת שום
צער וליכא למימר דשאני מפת בתולים דכיון שעשויה מפתה להתרפאות לא תלינן בדם
מפת בתולים זה אינו שהרי מאחר שרואה תמיד מחמת תשמיש ולא פסקה פעם אחת
מחמת תשמיש זו ראיה שלא חיתה המכה וכדאמר רב גידל משמ' דשמואל בסוף פ"ק
דנדה הביאו הרי"ף והרמב"ם בפ"ה לפסק הלכה ומשמע אפילו כשהייתה רואה
תמיד מחמת תשמיש תלינן ליה בדם בתולים.

ואף על גב דעיקר מילתא דרב גידל אינה אלא בקטנה שלא הגיע זמנה לראות היינו
דוקא לענין שתהא מותרת לבעלה אעפ"י שהדם שותת עד שתחיה המכה: התם הוא
דקאמר דדוקא בקטנה שלא הגיע זמנה לראות מותרת לבעלה כו' אבל בנערה אינו
מותרת אפילו לא חיתה המכה אלא כפי השיעור שנתנו לה חכמים לראותה ולא ראתה
אבל מ"מ למדינן מדרב גידל דכל היכא שרואה מחמת תשמיש תמיד בידוע שלא חיתה
המכה וא"כ אפילו היא בוגרת תלינן בדם מפת בתולים לענין זה שלא תתגרש ושאינה
צריכה בדיקה שפופרת ואף על גב דלכאורה משמע דלרב לא ידעינן דלא חיתה המכה
אלא בנוחרת ופליג אדשמואל דאמר כ"ז שהרוק בתוך פיה בידוע שלא חיתה המכה מ"מ
נראה ברור מאחר שהרי"ף ז"ל הביא שהיא דרב כ"ז שהיא נותרת וגם הביא שהיא דרב
גידל וגם כתב בסתם משמשת וראתה הדם מחמת תשמיש הוא כו' והיינו הך דשמואל
כ"ז שהרוק בתוך פיה נראה שהוא ז"ל מפרש דרב מודה לדשמואל דכ"ז שרואה מחמת
תשמיש תלינן בדם מפת בתולים אלא דמוסיף עליה לומר דאף באינה רואה מחמת
תשמיש מכל מקום בנוחרת נמי ידעינן דלא חיתה המכה ולכך הביא דברי רב בנוחרת
בפירוש וכלל דברי שמואל בתוך דברי רב לאורויי לן דרב מודה לשמואל וכאלו כולה
מדברי רב ניהו אלא דשמואל לא הנה מודה לרב דקאמר נחירה זו איני יודע מה היא
וכיון דהילכתא כרב באיסורי פסק פדריב דאף בנוחרת בידוע שלא חיתה המכה ולא
הזכיר דברי שמואל בשם אמרם גם הרמב"ם בפ"ה נמשך אחריו ז"ל דפסק נמי
לדשמואל דאם חיתה רואה מחמת תשמיש הרי זה מחמת המכה: ואם כן נ"ד דרואה
תמיד מחמת תשמיש בידוע דלא חיתה המכה אעפ"י שאינה נותרת דאינו מרגשת שום

צער בשעת תשמיש א"ה תלינו לקולא לומר דדם מפת בתולים הוא לענון שאינה מתגרשת ואינה צריכה בדיקת שפופרת ואפי' את"ל דאינו כ"כ ברור דדם מפת בתולים הוא מכל מקום פיון דאיכא למתלי בדם מפת בתולים תלינו מאחר דרוב נשים אינו רואות מחמת תשמיש ונהנה דרואות מיעוטא דמיעוטא ניהו שפיר תלינו בדם מפת בתולים: ועוד דמאחר דאיכא למתלי בדם מפת בתולים אף על פי שאינו ונדאי אם כן יש להתיר אותה מטעם ספק ספק' חדא שמה לא בא הדם אלא מדם מפת בתולים ואפילו בא שלא מחמת מפת בתולים שמה לא בא אלא מן הצדדים ולא מן המקור ואפילו אם תמצי לומר מן המקור שמה מפה יש לה במקור שממנה דם יוצא דטהורה לכ"ע לבעלה דע"כ לא פליגי רבי ורשב"ג בפרייתא ר"פ התינוקות אלא במקור מקומו טמא ולגבי דם עצמו לטמא את האדם טומאת ערב ולענון טהרות כדאייתא בפרק פל היד דף י"ז אבל לבעלה טהורה לדברי הפל וכן פסק הרי"ף והרמב"ם בפ"ח ותדע שהרי מטעם ס"ס פסק גם הסה"ת והסמ"ג להתירה לבעלה שני בלא בדיקת שפופרת אף על גב דהתם טפי יש להתיר מפח ס"ס דהנה ס"ס המתהפך משא"כ כאן מכל מקום איכא צד ס"ס וכל זה לא כתבתי אלא לרנוחא דמילתא אבל העיקר כמ"ש תחילה דכינון דאיכא למתלי בדם מפת בתולים תלינו פי היכא דתלינו בשאר מפה לענון דאינה מתגרשת ואינה צריכה בדיקת שפופרת ואף על גב דאינה מרגשת שום צער דאף רב מודה דלא בעינו נוחרת פיון שרואה תמיד מחמת תשמיש וכדפרי' ודלא כמו שכתב הר"ן דמשמע מדבריו שפופרת לדעת הרי"ף דלא אמרינו דלא חיתה המפה אלא בנוחרת וברואה מחמת תשמיש דתיתי בעינו דלא משמע הכי כל עיקר אלא כדפרי' ופשוט הוא ואולי ט"ס הוא בדברי הר"ן ומעתה מה שנמצא כתב בהגהות דמהר"ם איסרלש דלא תלינו בדם בתולים אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש אלא הרי הוא ככל הנשים ונתלה בדברי מוהר"מ מפדאווה שכתב כן בתשובה בענייני נראה שאין להחמיר כלל דמוהר"מ מפדאווה גופי' לא כתוב כן אלא מסברת עצמו בלי ראיה וכבר נתבאר העיקר שאין לה מפה גדולה כמפת בתולים וכל זמן שיש הוכחה שלא חיתה המפה תלינו בדם בתולים אף על פי שאין לה צער: גם מהר"י קארו פסק כן והביא ראיה ברורה מן התוספות שהביאו הסמ"ג דמשמע מינה בפירוש דלא בעינו בדיקת שפופרת לגבי רואה ג' פעמים מחמת תשמיש בבתולה וכן משמע מפשט דברי רש"י שכתב בפרייתא דהרואה דם מחמת תשמיש דלאו בבתולה קאמרי' אלא בדם נדות דאלמא דסבירא לה דבתולה אפילו רואה הרבה פעמים מחמת תשמיש תלינו בדם מפת בתולים הוא ואפילו אינם מרגשת שום צער בשעת תשמיש ואפילו אין לה ונסת פי היכא דאמרינו בשאר מפה דתולה במפתה אפילו אינה מרגשת שום צער ואפילו אין לה ונסת שהרי מדתני בסיפא ואם יש לה ונסת תולה בנוסת שמעת מינה דרישא דואם יש לה מפה תולה במפת' אפילו אין לה ונסת נמי תולה במפת' וכל שכן דתולה בדם מפת בתולים פיון שיש לתלות ולומר דעדיין לא חיתה המפה פיון שלא פסקה מלראות שום פעם מחמת תשמיש כדפרי' הנראה לפי עניות דעתי כתבתי אני הקטן יואל כן לאדוני אבי כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה: שאלה פד אשה שנעשית שבורה מאז ועד עתה רגילותה היא אצלה שפשהיה בודקת עצמה בבגד שמכנסת בבית הרחם מוצאת עליו כתמים לחים דסמיכי ועבים ומראיהו ירוק שקורן געל כשענה או החלמון ביצה או כזבוב ואתרוג ולפעמים ירוק ככרתי וכעשבים ואותן כתמים הלחים משתנים

לפַעמים פֿשִׁיתִיבִשׁוּ שְׂיִתְאָדְמוּ קצוֹת הַפֶּתֶם סְבִיבֵי וּלְפַעְמִים נִשְׁאַרוּ יִרְוִקִין כְּבִתְחִילָה וְהָאִשָּׁה יֵשׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ וּבְלֹא שְׁעַת נְסִיחָה נִוְהֶגְתָּ זֶה הַסֵּדֶר גַּם כִּשְׂהִיא מְעַנְפֶרֶת אוֹ מְנִיקָה וּפְעַם אַחַת מְצָאָה פֶּה לְמַחֲרַת טְבִילְתָּהּ וְהָאִשָּׁה אוֹמְרַת שְׂמֵרְגֶשֶׁת פֶּאָב גְּדוֹל בְּתוֹךְ גּוּפָהּ וּבִטְנָה וְתוֹלָה אֶת כָּל אֵלֶּה בְּמַכְתָּהּ שְׂנַעְשִׂית שְׂבוּרָה כִּי קוֹדֵם שְׂהוֹכְתָה בְּמַכָּה זוֹ לֹא אִירַע לָהּ דְּבָרִים פֶּאָלוּ מְעוֹלָם תְּשׁוּבָה בְּכַ' תִּינֹקֶת תִּנְיָא בְּאִשָּׁה הַרְוָאָה דָּם מְחַמַּת תְּשַׁמִּישׁ כּו' מְבִיא שְׂפּוֹפֶרֶת וּבְתוֹכָהּ מְכַחֵל וּמוֹךְ וּמוֹנֵחַ עַל רֵאשׁוֹ אִם נִמְצָא דָּם עַל רֵאשׁ הַמוֹךְ בְּיָדוּעַ שְׁמֵן הַמְּקוֹר הוּא בָּא לֹא נִמְצָא דָּם עַל רֵאשׁוֹ בְּיָדוּעַ מִן הַצְּדָדִין הוּא וְאִם יֵשׁ לָהּ מַכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תוֹלָה בְּמַכְתָּ' כּו' וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לוֹמַר מַכָּה יֵשׁ לִי בְּמְקוֹר שְׂמֵמָנָה דָּם יוֹצֵא דְבָרֵי ר' רִשְׁבִּי"ג אוֹמַר דָּם מַכָּה הַבָּא מִן הַמְּקוֹר טָמֵא וְהָאֵלֶּפְסִי הֵבִיא בְּרִייתָא זוֹ בְּסֵתְמָא לְהַכְשֵׁר וְלֹא הֵבִיא דְּפְלִיגֵי בְּה' ר' וְרִשְׁבִּי"ג וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ דַּה"ל לְהֵבִיא הַבְּרִייתָא כְּצוּרְתָהּ וְלִמְיָפְסֵק הַלְכָה כְּרַב"י כְּדַרְכּוֹ בְּכָל פְּסָקִיו: וְנִרְאָה לְפַע"ד דַּס"ל לְאֵלֶּפְסִי מְדַאי' בְּגַמ' דְּפְלִיגֵי בְּמְקוֹר מְקוֹמוֹ טָמֵא א"כ מִשְׁמַע דַּע"כ לֹא פְּלִיגֵי בְּמְקוֹר מְקוֹמוֹ טָמֵא אֲלֵא לְעַנְנֵי טוֹמְאָת הַדָּם עֲצָמוֹ וְרִשְׁבִּי"ג דְּמִטְמֵא נְמִי לֹא קָאֵמַר אֲלֵא דָּדָם טָמֵא דְּקָאֵמַר דְּרַךְ מְקוֹר וּמִטְמֵא אָדָם לְטָמֵא טוֹמְאָת עֲרַב וְאִם נִגַּע בְּטְהוּרָתוֹ טָמֵא אֲבָל אִשָּׁה טְהוּרָה לֹכ"ע דְּתַלְיָנָה בְּמַכְתָּהּ שְׂבִאוֹתָהּ מְקוֹם וְכַדַּאי לְהַדְיָא בְּכַ' כָּל הַיָּד דְּרַף י"ו ע"ש וְהַשְׁתָּא דַּעַת הָאֵלֶּפְסִי דְּהַבִּי' הַבְּרִייתָא זוֹ בְּסֵתְמָא לְאוּרוּי' דְּלִבְעֵלָה אִשָּׁה טְהוּרָה לְדְבָרֵי הַכָּל דְּלֹא פְּלִיגֵי בְּהָא וְכַ' פְּסָקוֹ כָּל הַגְּאוּנִים בְּחַבּוּרֵיהֶם דְּתוֹלָה בְּמַכְתָּהּ וּלְפִי זֶה מ"ש ב"י בְּס"י קפ"ז דְּהַפּוֹסְקִים פְּסָקוֹ כְּרַבִּי הוּא שְׂלֵא בְּדַקְדָּק וּמִשְׁמַע וְנִדְּאִי לְהַדְיָא מְדַתְנֵי בְּתַר הַךְ בְּדִיקָה דְּשְׂפּוֹפֶרֶת וְאִם יֵשׁ לָהּ מַכָּה כּו' דְּעֵלָה קָאִי לְאוּרוּי' דְּאֶפִּי' בְּדַקָּה בְּשְׂפּוֹפֶרֶת וּמְצָאָה דָּם עַל רֵאשׁ הַמוֹךְ דְּיָדוּעַ דְּמֵן הַמְּקוֹר הוּא בָּא א"ה אִם יֵשׁ לָהּ מַכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תוֹלָה בְּמַכְתָּהּ וְאֵפִ"י דְּאִין סָפֵק דְּבְרוּאָה דָּם מְחַמַּת מַכָּה א"צ שְׂפּוֹפֶרֶת וְכַדְכְּתַב נְמִי הַרְשֵׁבִי"א לְהַדְיָא בְּבֵית ז' סוּף שְׁעַר ד' מ"מ נְמִי הָא שְׂמַעִינָה מִיָּנִיָּה דְּאֶפִּי' נוֹדַע ע"י שְׂפּוֹפֶרֶת דְּמֵן הַמְּקוֹר הוּא א"ה תוֹלָה בְּמַכְתָּהּ וְכַדְפְּרִי': מִיְהוּ נִרְאָה בְּזוֹ דְּאִינוּ תוֹלָה בְּמַכְתָּהּ אִא"כ דְּיִוֹדַעַת דְּיֵשׁ לָהּ מַכָּה בְּמְקוֹר הַתָּם הוּא דְּתַלְיָנָה בְּמַכְתָּהּ אֵפִ"י דְּיָדוּעַ דְּהַדָּם בָּא מִן הַמְּקוֹר אֲבָל אִם אֵינָה יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׂיֵשׁ לָהּ מַכָּה אִין תוֹלִין הַדָּם שְׂבָא מִן הַמְּקוֹר בְּמַכְתָּהּ וְהַכִּי מִשְׁמַע וְנִדְּאִי מְלִישְׁנָא דְּסִיפָא דְּתַנִּי וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לוֹמַר מַכָּה יֵשׁ לִי בְּמְקוֹר כּו' דְּמַדְלָא תַנִּי סֵתְמָא וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לוֹמַר מַכָּה יֵשׁ לִי שְׂמֵמָנָה יוֹצֵא דָּם אֲלֵמָא דְּצָרִיכָא לוֹמַר מַכָּה יֵשׁ לִי בְּמְקוֹר וְהַכִּי אִי' בְּנוֹסְחָאוֹת שְׂבִינְדִינוּ מַכָּה יֵשׁ לִי בְּמְקוֹר וְכֵן הוּא בְּאֵלֶּפְסִי וְהַאֲשַׁר"י וּבְמִיָּמוֹנֵי וּבְתוֹרַת הַבֵּית הָעֵתִיק כְּךָ מִן הַתּוֹסְפֶתָא: וְאֵפִ"י דְּבַס"פ הַתְּרוּמָה וּבְסַמ"ג וּסַמ"ק וּבְמַרְדְּכִי הַנּוֹעֲמֵת וְנִאֲמַנְתָּ אִשָּׁה לוֹמַר מַכָּה יֵשׁ לִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂמֵמָנָה יוֹצֵא הַדָּם וְכו' לֹא בְּאֵינָה מְקוֹם שְׂיֵהֲנִי בְּאוֹתָהּ מְקוֹם קְאָמְרֵי אֲלֵא רְצוֹנָם לוֹמַר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם עֲצָמוֹ שְׂרוּאָה מְשֵׁם דָּם לְשֵׁם מְמֵשׁ יֵשׁ לִי מַכָּה וְאֶפְשֵׁר דְּלַגְרִסָּא זוֹ הוּי חוּמְרָא טְפִי וּמ"מ וְנִדְּאִי לֹא תַלְיָנָה בְּמַכְתָּהּ לַד"ה אִא"כ יוֹדַעַת בְּבִירוֹר דְּמִמְקוֹם שְׂרוּאָה דָּם מְשֵׁם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם יֵשׁ לָהּ מַכָּה וְהַשְׁתָּא לְפִי הַנִּרְאָה.

בנ"ד אין לה פֶּתַח לְתַלּוֹת בְּמַכָּה בְּמָה שְׂהִיָּה שְׂבוּרָה שְׂהַרִי בְּבִדִיקְתָּהּ מְכַנִּיסָה הַבְּגָד בְּעַמְקוֹ לְתוֹךְ בֵּית הַרְחֵם לְמַעְלָה וְהַשְּׁבִירָה כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ הוּא לְמַטָּה מְזָה וְהַשְׁתָּא אִין לָהּ לְתַלּוֹת כְּתָמִים הָאֵלֶּה בְּמַכְתָּהּ שְׂהִיא הַשְּׁבִירָה וְאֶפִּי' כִּשְׂתֵּאֵמַר הָאִשָּׁה בְּרִי לִי שְׂהַמְכָה מִהַשְּׁבִירָה מַגַּעַת לָהּ עַד מְקוֹם שְׂמַכְנִיסָה הַבְּגָד בְּעוֹמְקָא א"ה אִינוּ תוֹלָה בְּמַכְתָּהּ אִא"כ יוֹדַעַת שְׂהַמְכָה

מוציאה דם אבל אם הוא ספק לה אם דם יוצא מן המכה אינו תולה וכדכתב במרדכי
וכ"כ בהג"ה מימוני פ"א דהא"ב ע"ש ספר התרומה אעפ"י שלא נמצא כן בספר.

התרומה שבידנו בדפוס וכ"כ בש"ד בה' נדה בסתם מיהו המדקדק בפסקי המרדכי יראה
דדוקא באין לה נוסת קבוע התם הוא דבעינו דידעת דמפכה מוציאה דם אבל כשיש לה
נוסת קבוע כנ"ד יכולה לתלות ולומר שלא בשעת נוסתה זה הדם טהור הוא ומפכה
הוא בא ואעפ"י שמדברי מהרא"י בכתביו סי' מ"ז משמע שלמעשה לא היתר אלא מטעם
שהיו לשם עוד צדדין להתיר אפשר לומר שהרב ז"ל לא ראה דברי הרשב"א בת"ה
הארון שהלא הרשב"א הביא ראיה מפונקשת מהתוספתא להתיר בכל אשה אעפ"י
שאינה יודעת שמפכה מוציאה דם וא"כ אין לנו להתמיר לפחות באשה זו שיש לה נוסת
וכן פסק בש"ע והשתא אשה זו שמוצאת בבדיקתה פתמים אלו שלא בשעת נוסתה א"נ
בשעה שהיא מעונבת או מניקה דמסולקת דמים היא וכשלא בשעת נוסתה דמי וכדאי
פ"ק דנדה בבעיא דהגיע ימי נוסתה בימי עיבורה כו' שפיר יכולה לתלות במפכה ואעפ"י
שאינה יודעת שמפכה מוציאה דם מאחר שידעת שהמכה מגעת במקום שמוצאת פתמים
הללו בבדיקתה כדפרי': אכן בזה צריך לי עיון דשמא בזמן הזה לא תלינו במפכה לבעול
לכתחילה על דם מכה דאע"פ דבההוא דפ' כל היד שהבאתי משמע דמדינא אשה טהורה
לבעלה לדברי הפל דתלינו במפכה מ"מ בזמן הזה יש להתמי' פי היכי דמחמירים בדם
בתולים והכי משמע מדברי האלפסי שכתב ברייתא בסתמא דתולה במפכה ואח"כ הביא
הירושלמי בעזון קומי ר' יוחנן מהו לתלות בדם המכה ולא אורי כו' אלמא דאסור לבעול
על דם המכה לכתחילה ולהכי לא אורי הלכה למעשה להקל כ"כ וצריך לומר דס"ל
לאלפסי לפי זה דאעפ"י דנודאי באשה הרואה דם מחמת התשמיש כו' תלינו במפכה
ואינה צריכה בדיקת שפופר' אף בזמן הזה היינו דווקא לענגן שרשאי הבעל לקיימה
תחתיו ואינה מתגרשת אבל נודאי מ"מ אסור לבעול לכתחילה על דם אלא תמתי' עד
שיפסוק הדם ואח"כ סופרת זו נקיים ומטביל ואם תחזור ותראה הדם מחמת תשמיש
תחזור ותמתי' עד שיפסוק כו' וכסדר הזה נוהגת כל ימיה ויושבת תחת בעלה והכי מוכח
מדברי הרמב"ם דבפ"ד כתב להדיא ונאמנת אשה לומר מכה יש לי בתוך המקור שממנה
הדם יוצא ותהי' מותרת לבעלה ואעפ"י שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש וכ"כ בפ"ח
ואח"כ בפ"א כתב בהיפך וז"ל וכן דין דם בתולים בזמן הזה שאפי' היתה קטנה שלא
הגיע זמנה לראות ולא ראתה דם מימיה בועל בעילת מצנה ופורש וכל זמן שתראה דם
מחמת המכה ה"ה טמאה ואחר שיפסוק הדם סופרת זו ימי נקיים ומה לי מפת בתולים
בזמן הזה ומה לי מכה אחרת: מיהו יש לחלק בחילוק הר"ן ע"ש הרשב"א כשבא להשיג
על הרמב"ן דאמר עכשיו בזמן הזה אין תולין במכה כמו שאין תולין בדם בתולים דבועל
ב"מ ופור' כו' וקאמר דשאני בתולה שעשויה מפכה להתרפאו' לאלתר אבל ברואה דם
מחמת תשמיש שהיה מתקלקלת בכך על בעלה לא אמרי': ואם כן מה שאמר הרמב"ם
וכל זמן שתראה דם מחמת מכה הוא הדין טמאה לא קאי אלא אמפת בתולים אבל במכה
אחרת אף בזמן הזה מותרת לבעלה ואף על פי שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש
וכדכתב פ"ד ונראה לפע"ד דהרמב"ם מפרש הך בעיא דירושלמי מהו לתלות בדם המכה
דאמפת בתולים קא מיבעיא ליה וה"פ מי תלינו במפת בתולים ושאין צריכים לספור זו
נקיים או לא וקאמר לא אורי והשתא אתי' שפיר דקאמר בתר הכי מהו לבעול בעילה

שְׁנֵי אֲמָרִינָן לְתַלּוּת בְּדָם הַמֶּכֶה לֹא אוֹרֵי לְבַעוֹל בְּעֵילָה שְׁנֵינִיהָ הוּא מוֹרֵי פִי מֵאַחַר דָּאִין מוֹרִין לְתַלּוּת הַדָּם בְּמַפְתַּת בְּתוּלִים וְהִיא טְמֵאָה עַד שְׂיִפְסֹק הַדָּם וְסוֹפְרַת ז' נְקִיִּים קַל וְחוֹמֵר שְׂאִין לְבַעוֹל בְּעֵילָה שְׁנֵינִיהָ: אָבֵל בְּמֶכֶה אַחֲרַת שֶׁהִיא מִתְקַלְקֶלֶת עַל בְּעֵלָה לֹא הִתְמִירוּ וְתַלְיָנָן בְּמַפְתָּה וְיָכוֹל לְבַעוֹל אִם לְכַתְחִילָה עַל דָּם מַפְתָּה אִם בְּזִמְנָן הִזָּה וְלִפְיָךְ פֶּתַח הַרְמַב"ן אֵלּוּ שְׁתֵּי חֲלוּקוֹת בְּיַחַד בְּפִי"א לְפִי פִי בִירוּשְׁלָמִי וְיִתְיַשֵּׁב נָמִי לְפִירוּשׁ זֶה הָא דְקָאֵמַר מֵהוּ לְתַלּוּת כּו' דְלֹא קָאֵמַר מֵהוּ לְבַעוֹל עַל דָּם הַמֶּכֶה כְּמוֹ שְׂאֵמַר אַח"כ מֵהוּ לְבַעוֹל בְּעֵילָה שְׁנֵינִיהָ אֵלּא וְדָאִי הַבְּעֵיָא רֵאשׁוּנָה לֹא הִיָּתָה לְבַעוֹל אֵלּא לְתַלּוּתוֹ בְּמֶכֶה לְעַנְנֵי שְׂאִינָה צְרִיכָה לְסַפֵּר ז' נְקִיִּים וְפִי זֶה מְקַוְבֵּל לְפַע"ד יוֹתֵר מִכָּל הַפִּירוּשִׁים שְׂנֵאֲמָרוּ בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּזֶה וְכִבֵּר הָאֲרַכְתִּי בִּס"ד בְּזֶה בְּתַשׁוּבָה אַחֲרַת וְנִרְאָה שְׂאֵף הָאֲלֶפְסִי כֶּף הִיא מְפָרֵשׁ וְלָכֵן פֶּתַח בְּסֵתָם וְלֹא פִי דְבָר וּק"ל: וְאִם עַל פִּי שְׂהֲרָאָב"ד וְהַרְמַב"ן הִתְמִירוּ בְּדָבָר כֶּבֶר חֲלָקוֹ עֲלֵיהֶם כָּל הָאֲחֻרָנִים הַרְשָׁב"א וְהַר"ן וְהַר"ש וְהַטוֹר וְשְׂאֵר הַגְּאוֹנִים אַחֲרֵיהֶם וְהִתִּירוּ הָאִשָּׁה לְבַעוֹלָה לְפָחוֹת שְׂלֵא בְשַׁעַת וְנִסְתָּה כְּשֵׁישׁ לָהּ מֶכֶה מִמֶּשׁ בְּמָקוֹם שְׂמוּצֵיָא הַדָּם מִמֶּנּוּ א"נ בִּימֵי עֵיבוּרָה וַיְמִי מְנִיקָה וְכַדְפְּרִי: וּמַעֲתָה בְּאֵנוּ לְדִין בְּאִשָּׁה זֹאת דָּאֵם הִיא שְׂאִינָה יוֹדַעַת בְּבִירוּר שְׂיֵישׁ לָהּ מֶכֶה בְּמָקוֹם שְׂמַכְנֹסֶת לְשֵׁם הַבְּגָד וּמוּצֵאת הַפְּתָמִים הַנְּזָכָרִים דָּאֵז פְּשִׁיטָא דְאִינָה תוֹלָה בְּמַפְתָּה כְּמוֹ שְׂנִתְבְּאָר הִנֵּה מִכָּל אוֹתָן פְּתָמִים שְׂנֵשְׂאָרוּ יְרוּקִין אִם לְאַחַר שְׂנִתְיִבְשׁוּ אִין לְחוּשׁ כָּל עֵיקָר וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָא לְבַעוֹלָה וְלֹא מְבַעֵיָא בִירוּק פְּכַרְתִּי וְכַעֲשָׁבִים דְאִם לְעַקְבֵיָא דְמִטְמָא בִירוּק הֵינֵנוּ דְנוּקָא בִירוּק כְּזֶהָב כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּפ' כָּל הַיָּד וְכֵן כָּל שְׂאֵר גְּאוֹנִים בְּחַבּוּרֵיהֶם דְבִירוּק פְּכַרְתִּי וְכַעֲשָׁבִים אִם עַקְבֵיָא מוֹדָה דְטְהוֹר אֵלּא אֲפִילוּ בִירוּק שְׂקוּרִין בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ בְּלֵאוּ אוּ שְׂקוּרִין גַּע"ל כְּמִרְאָה שְׁעוּנָה אוּ כְּזֶהָב אוּ כְּפִתּוּג וְכַחֲלָמוֹן בִּיצָה דְבַהֲגֵי וְנִדְאִי אִם עַל פִּי דְהִלְכָה כְּחַכְמִים דְמִטְהַרִין לְגַמְרֵי וְלֹא כְּעַקְבֵיָא מִכָּל מָקוֹם כֵּינֵן דְמִרְאִיתוּ נוֹטָה לְאַדְמוּמִיתוּ הִיָּה רְאוּי לְהַחְמִיר מִפְּנֵי הַטּוֹעִים וְכַסְבֵּרַת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִי רַמ"ו וְכֵן מְצֵאתִי בְּהַגְהוֹת דְמַהֲרַ"ש לְוִרְיָא ו"ל עַל שֵׁם מַהֲרַ"ר מֹשֶׁה מִינֵץ ו"ל דְכַתֵּב בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים דְאֶסְרִינָן גַּם בִירוּק א"ה נְקֻטִינָן כְּרוֹב רְוֵבִי רַבּוּאֵתָא דְמִתִּירִין כָּל דָּם יְרוּק בְּלֵא שׁוּם גְּמָגוּם כָּלָל וְכֵן הִיָּה דַעַת מְהַר"י קָאֵרוּ ו"ל בְּסִפְרוֹ הַגְּדוֹל וְהַקָּצֵר וּמְהַרְמ"א נָמִי כְּתִב שְׁכֵן עֵיקָר וְעוֹד דְנִרְאָה דְאִם מַהֲרַ"י וְשְׂאֵר גְּדוֹלִים דְמַחְמִירִין בִירוּק בְּעֵלְמָא מִפְּנֵי הַטּוֹעִים הֵינֵנוּ דְנוּקָא בְּרֵאֲתָה בְּדַרְךָ מְקַרָּה אָבֵל בְּנִדּוֹן דִּידָן שֶׁהִיא מִתְקַלְקֶלֶת בְּכֶף עַל בְּעֵלָה לֹא אֲמָרוּ וְכְמוֹ שְׂחִילֵק הַרְשָׁב"א בְּחִילוּק זֶה בֵּין מַפְתַּת בְּתוּלִים לְמֶכֶה אַחֲרַת וְהִבִּיאֵו הַר"ן וְכֵן כְּתִב הַרְא"ש בְּפ' הַתִּינוּקוֹת בְּהַשְׁגָּתוֹ עַל הַרְמַב"ן וְכַדְפְּרִי בְּסוּמָא: אָכֵן מֵאוֹתָן פְּתָמִים שְׂנַעֲשׂוּ קְצוּתֵי אֲדוּמִים סָבִיב לְאַחַר שְׂנִתְיִבְשׁוּ נִרְאָה דְדִינָן כְּאֵלוּ הֵי אֲדוּמִים מִתְחִילְתָן וְעַד סוֹפָן וְתַלְיָנָן הֵמָּה שְׁהִי יְרוּקִין מִתְחִילְתָן ע"י לְקוּי הִיָּה זֶה וְכַדְאֵמַר רַבִּי חֲנִנְיָא בִּס"פ כָּל הַיָּד שְׁחוֹר אֲדוּם הוּא אֵלּא שְׂלָקָה תנ"ה שְׁחוֹר פְּחֵרַת כּו' וְשְׁחוֹר זֶה לֹא מִתְחִילְתוֹ הוּא מְשַׁחֵר אֵלּא כְּשֵׁנְעֵקֶר מִן הַגּוֹף הוּא לּוֹקָה וּמְשַׁחֵר מְשַׁל לְדָם מֶכֶה לְכַשְׁנַעֲקֶרָה הוּא מְשַׁחֵר וְהַשְׂתָּא אִם אֲנִי נִיחוּשׁ לְחוּמְרָא בִירוּק וְנֵאמַר דִּילְמָא לְכַשְׁנַעֲקֶר מִן הַגּוֹף הוּא לּוֹקָה וְנַעֲשֵׂה יְרוּק וְאַחַר כֶּף כְּשֵׁנְיִבְשׁ חֲזוּר קָצַת לְמִרְאָהוּ שְׁהִיָּה אֲדוּם מִתְחִלָּה וְתַדַּע דְסִבְרָא זֹאת אִיתָא בְּגַמְרָא לְגַבִּי יְרוּק לְעַקְבֵיָא דְפָרִיף עֲלֵיהָ הַתָּם וְלִית לִיהָ לְעַקְבֵיָא דְמִיָּה דְמִיָּה הָרִי כְּאֵן ד' וּפְרִיק א"א לִית לִי וְא"א אִית לִי מִי לֹא אֲמַר ר' חֲנִינְיָא שְׁחוֹר אֲדוּם אֵלּא שְׂלָקָה ה"נ מְלָקָא הוּא דְלָקִי וְהַשְׂתָּא וְנִדְאִי אִיכָא לְמִימַר ע"כ לֹא פְּלִיגֵי רַבּוּנָן וְקָאֵמַרִי דְלֹא חִיְיִשִּׁינָן

בְּיָרוּק לְלִקּוּי אֶלֶּא בְּנִשְׁאָר יָרוּק מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוֹפוֹ דְּמִרְאֵהוּ יָרוּק שְׂכִיחַ טוֹבָא וְהַלְפָּה לֹא
חֲיִישִׁינוּ לְלִקּוּי אֲבָל הֵיכָא שְׁנִישְׁתַּנָּה וְחִזּוּר וְנִעְשֶׂה אֲדוּם בְּקִצּוֹתָיו כְּנִדּוֹן דִּידָן אוּ כְּפִיּוּצָא בּוֹ
שְׁפִיר חֲיִישִׁינוּ לְלִקּוּי כְּשִׁנְעֵקֶר מִן הַגּוֹף וְחִזּוּר לְמִרְאֵיתוֹ בְּמִקְצָת: וְעוֹד נִרְאֶה דְּכַנְדוֹן דִּידָן
שְׁחִזּוּר הֵיכָא לְאֲדוּם אֶפִּילוּ אֲת"ל דְּכְשִׁנְעֵקֶר מִן הַגּוֹף הֵיכָא יָרוּק וְטָהוֹר מִן הַתּוֹרָה אֶפ"ה
רְאוּיָהּ לְהַחְמִיר בְּזֶה מִפְּנֵי הַטּוֹעִים דְּאָף עַל גַּב דְּבִיּוֹק מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוֹפוֹ הִסְפִּימוּ רֹב
הַגְּדוֹלִים דְּאִין לְהַחְמִיר מִפְּנֵי הַטּוֹעִים הֵכָא דְּחִזּוּר לְאֲדֻמוּמִיתוֹ כְּשִׁנְתִּיבֵשׁ אִין סָפֵק דִּישׁ
לְחוּשׁ לַטּוֹעִים וְאִין לֹא מִרְאֵה בְּכָאן שֶׁהִיא מִתְקַלְקֶלֶת בְּכָף עַל בַּעֲלָהּ מֵאַחַר דְּבִאֲוֹתָן שְׁנִישְׁאָרוּ
יָרוּקִין אֲתָהּ מִטְּהָרָה לְגַמְרֵי כְּדִפְרִי' א"כ אֵינָה מְקוֹלְקֶלֶת לְגַמְרֵי אֲבָל הֶעֱיָקֶר לְפִי עֲנִיּוֹת
דְּעֵתִי דְּבִאֲוֹתָן שְׁחִזּוּרוּ לְהַתְּאֲדוּם בְּקִצּוֹתָיו לְאַחַר שְׁנִישְׁתִּיבֵשׁ טְמֵאָה הָאִשָּׁה מְדִינָא דְּבָהָא
מוֹדָה רַבְּנָן לְעִקְבֵיָא דְּמַלְקֵי הוּא דְּלִקֵי כְּשִׁנְעֵקֶר מִן הַגּוֹף וְכְדִפְרִי' מִסְּקֵנָא דְּמִלְתָּא בְּאִשָּׁה
זֹאת אִם אֵינָה יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׂיֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּמִקּוֹר שְׁמִכְנֶסֶת לְשֵׁם הַבְּגָד וּמוֹצִיאָהּ אוֹתָן
הַכְּתָמִים מִשֵּׁם הֵנָּה מֵאוֹתָן הַכְּתָמִים שְׁחִזּוּרוּ לְאֲדֻמוּמִיתוֹ בְּמִקְצָת הָאִשָּׁה טְמֵאָה אֲבָל מֵאוֹתָן
שְׁנִישְׁאָרוּ בְּיָרוּקוֹתָן מִתְחַלְתָּהּ וְעַד סוֹף בֵּין יָרוּק כְּזָהָב אוּ כְּשַׁעֲנָה אוּ כְּחִלְמוֹן אוּ כְּאַתְרוּג אוּ
אֶפִּילוּ נִשְׁתַּנָּה מִמִּרְאֵה זֶה לְזֶה וְכ"ש מִרְאֵה בְּלָאוּ בל"א אוּ גְרִינָן בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ הָאִשָּׁה
טְהוֹרָה כְּהֵן כִּיּוֹן שְׁלֵא נִרְאֶה מִרְאֵה אֲדוּם לֹא בְּתַחֲלִילָה וְלֹא בְּסוֹף וְאִם יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׂיֵשׁ
לָהּ מִכָּה בְּמִקּוֹם שְׁמוֹצִיאָהּ הַכְּתָמִים מִשֵּׁם בְּעוֹמֵק הֵנָּה אֶפ"ה הֵיךְ הַכְּתָמִים הָאֵלֶּה דָּם גְּמוּר
מִתְחַלְתָּן וְעַד סוֹפָן תּוֹלָה בְּמִכְתָּהּ וּמִתְרַבֵּעַ לָהּ עַל פִּי שְׂאִינָה יוֹדַעַת שְׁמִכְתָּהּ מוֹצִיאָהּ
דָּם אֲנִי תוֹלִין לֹא מִמִּכְתָּהּ הוּא בָּא וְאִין הַתִּיר זֶה אֶלֶּא הֵיכָא שְׂיֵשׁ לָהּ נֹסֶת קְבוּעָה כְּמוֹ
שְׂבָא בְּשִׂאָלָה וּמוֹצִיאַת כָּף שְׁלֵא בְּשַׁעַת נֹסְתָהּ א"נ אֶפִּילוּ לֹא הֵיכָא לָהּ נֹסֶת וְנִמְצָאֵת כָּף
בִּימֵי עֵיבוּרָה אוּ בִּימֵי מְנִיקָתָה אֲבָל אִם אִין לָהּ נֹסֶת קְבוּעָה וְגַם כֵּן אֵינָה מְעוֹבְרַת וְאֵינָה
מְנִיקָה אִזּוּ אִין תּוֹלִין בְּמִכְתָּהּ אֶף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
שְׁמִכְנֶסֶת לְשֵׁם הַבְּגָד וּמוֹצִיאָהּ אוֹתָן הַכְּתָמִי מִשֵּׁם אא"כ שְׂיֵשׁ לָהּ בְּבִירוֹר שְׁמִכְתָּהּ
מוֹצִיאָהּ דָּם אִזּוּ תּוֹלָה בְּמִכְתָּהּ הַנִּרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי כְּתַבְתִּי אֲנִכִי הַקְּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל
בְּלֹא"א מוֹהַר"ר שְׁמוּאֵל ה"ה: שְׂאֵלָה פֶּה אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ נֹסֶת וּבִימֵי לִיבוּנָה ג' אוּ ד' יָמִים
בָּא לָהּ כָּאֵב גְּדוֹל בְּגוּפָהּ וּמְרַגְשָׁת כְּעִין בּוֹעָא תַּחַת הַלֵּב וְנִמְשָׁף הַכָּאֵב עַד שְׁשׁוֹתָת מְמַנָּה
לִיחָה יְרֻקָה כְּלִיחָה הֵינְצָא מִפְּנֵי שְׁקוֹרִין בל"א גִּישׁוּוֹר וְאַחַר זֶה בָּא ג"כ קִצָּת דָּם
לְפָרְקִים וְכְשִׁעוּשָׁה צְרָכִיָּה ע"י הַדְּחֵק בָּא דָּם פְּעָמִים הַרְבֵּה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְסֻדְרָה הֵנָּה
נוֹהֲגָת תְּמִיד בִּימֵי לִיבוּנָה כְּמַעַט שְׁנָה תְּמִימָה וְהָאִשָּׁה אוֹמְרַת שְׁמִרְגְּשָׁת דְּלִיחָה וְדָם זֶה
בָּא מִן הַצְּדָדִין שְׁלֵא כְּדָרְךָ רְאִיתָהּ בְּשַׁעַת נֹסְתָהּ: עוֹד בְּדָקָה עֲצָמָה שְׁהַכְּנִיסָה מוֹד
בְּעוֹמְקוֹנְהִיָּה שֵׁם כָּל הַלִּילָה וְלֹא מְצָאָה עֲלֵיו דָּם כִּי אִם כְּמוֹ לִיחָה וְאַח"כ כְּשִׁעוּשָׁתָה צְרָכִי
בְּדָקָה בְּמוֹד וּמְצָאָה קִצָּת דָּם מִצַּד הַמוֹד לֹא עַל רֵאשׁוֹ וְעַכְשָׁיו נִתְחַדֵּשׁ שְׁלַפְפָּעִים אַחַר
הַכָּאֵב יוֹצֵא הַדָּם מִנְקַב שְׂיֹצֵא בּוֹ הַרְעִי וְהַנְּשִׁים הַזְּקֵנוֹת אִין סָפֵק לָהֶם שְׂיֵשׁ לָהּ מִכָּה
בְּחִלְחוּלָת שְׁמִשְׁם יָצָא דָּם כְּשִׁעוּשִׁי צְרָכִיָּה וְעֵתָה יוֹרָה רַבִּינוּ מִשְׁפֵּט הָאִשָּׁה הַזֹּאת אִם
טְהוֹרָה הִיא לְבַעֲלָהּ וְאִין חוֹשֵׁשִׁין לָדָם זֶה שְׂבָא לָהּ בִּימֵי לִיבוּנָה אוּ חוֹשֵׁשִׁין לָדָם זֶה שְׂמָא
דָּם גְּדָה הוּא: תְּשׁוּבָה ב"ס פ' תְּנוּקוֹת דָּף ס"ו א"י ת"ר הֵרֹאָה דָּם מִחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ מִשְׁמֶשֶׁת
פְּעַם א' ב' וּג' מְכָאן וְאֵילָף לֹא תְּשִׁמִּישׁ כו' וְאִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תּוֹלָה בְּמִכְתָּהּ
וְאִם יֵשׁ לָהּ נֹסֶת תּוֹלָה בְּנוֹסְתָהּ וְנִמְצָאֵת אִשָּׁה לֹא מִכָּה יֵשׁ לִי בְּמִקּוֹר שְׁמִמְנָה דָּם יוֹצֵא
דְּבָרֵי רַבִּי וּפְלִי רש"י וְאִם יֵשׁ לָהּ נֹסֶת לְקַלְקֶלֶת הֵנָּה שְׂאִינוּ רוֹאֶה כָּל שְׁעָה מִחֲמַת תְּשִׁמִּישׁ

אֵלָא לְפָרְקִים תּוֹלָה בְּוֹסְתָהּ וּמְשַׁמֵּשׁת בְּלֹא בְדִיקָה בֵּין וְוֹסַת לְנוֹסַת עַכ"ל אֲבָל הָרַמְבַּ"ם
ס"ד פ"א דה"ק דאם יש לה ווסת ושמששה סמוך לווסתה אנו תולין ראייתה בשביל ווסתה
ולא חשבינן לה רואה מחמת תשמיש וכן כתב הטור סי' קפ"ז והמרדכי פ"א דה"ק ואם
יש לה ווסת זמן קבועה שהיא רואה דם: תולה בווסתה שיכולה לומר זה הדם שהיא
רואה טהור שעדיין לא הגיע ווסתה ותולה במפכה שיכולה לומר מן מפכה וטהורה ואם
היה דם מפכה משונה וכו' וכתב עוד ונאמנת אשה לומר מפה יש לי באותו מקום שממנה
יוצא הדם משמע דוקא שיודעת שיוצא הדם מן המפה תולה בה אבל מספק אינה תולה
בה אבל בשעת ווסת' אפי' יודעת ודאי שהדם יוצא מן המפה אינה תולה בה דאל"כ לא
תהיה טמאה לעולם וכו' עכ"ל המרדכי מבואר מדבריו דשלא בשעת ווסתה יכולה לומר
זה הדם הוא טהור שעדיין לא הגיע ווסתה ותולה דם זה במפכה אם יש לה מפה פל
שאין דם מפכה משונה אבל אם אין לה מפה פשיטא דאין לה לומר שלא בשעת ווסתה
דדם זה טהור דדילמא נתחדש בה דבר שרואה דם טמא אף שלא בשעת ווסתה והדבר
פשוט הוא דבאין לה מפה כלל אפי' יש לה ווסת והיא רואה בין ווסת לוסת דאינה יכולה
לתלות ולומר דם טהור הוא שבא מן הצדדין שהרי אפילו מצאה פתם בשעה שהיא
טהורה בין ווסת לוסת אם אין לה דבר לתלות בו פגון שעסקה בדם צפור וכיוצא בו
גזרו בו רבנן שהיא טמאה כ"ש ברואה דם יוצא מגופה ואצ"ל ברואה מחמת תשמיש
דפשיטא דטמאה דאורייתא אע"ג דרואה בין ווסת לוסת אם אין לה מפה לתלות בה וכי
פדי לתקן האשה שתהא פשרה נתיר אסור דאורייתא וכמ"ש הרא"ש לדחות פירש"י
דס"ל שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך אפי' בבדיקה ע"ש: וכך הבין מהרא"י
בכתביו דהאי ותולה במפכה וכו' שכתב המרדכי הוא נקשר עם מ"ש תולה בווסתה
שיכולה לומר שדם טהור הוא ושאינו בא אלא ממפכה שיש לה וצריף לומר שלא היה
גורס בגרסתו ואם יש לה מפה וכו' ואם יש לה ווסת וכו' אלא היה גורס תחלה ואם
יש לה ווסת וכו' וכמו שהיא באלפסי ואשיר"י וה"ק תולה בווסתה לענין זה שאם יש
לה מפה תולה במפכה והנה תרתי בבי אהדדי אתמר כאלו אמר תולה בווסתה ותולה
במפכה כדאמר בעלמא שמעתתא אהדדי אתמר: גם אפשר דלא היה גורס ואם יש לה
מפה אלא כף היה גורס ואם יש לה ווסתה תולה בווסתה ותולה במפכה נאמנת אשה
וכו': ואין לפרש דמ"ש המרדכי ותולה במפכה הוא דבור אחר והוא פ"א להא דתני
בברייתא ואם יש לה מפה תולה במפכה חדא דא"כ משמע דתולה בווסתה מן הסתם
אפי' אין לה מפה והא ודאי ליתא כדפרי' ואפי' דרדקי דבי רב לא טעו בהכי לומר דבלא
מפה תולה בווסתה ותו דא"כ היה לו לתפוס בלשון הברייתא ולומר אם יש לה מפה
תולה במפכה שיכולה לומר כו' מדלא קאמר הכי אלא קאמר ותולה בווסתה שיכולה
לומר וכו' אלמא דהאי ותולה במפכה הוא נקשר עם מ"ש תולה בווסתה וכדפרי' מהרא"י
ואין ספק דכך הוא דעת המרדכי ולא קשה דכאן כתב דתולה במפכה דמן מפה הוא
ומשמע אעפ"י שאינה יודעת שמפכה מוציאה דם ואחר כף כתב ונאמנת אשה וכו' משמע
דווקא שיודעת שיוצא הדם מן המפה תולה בה: אבל מספק אינה תולה בה דיש לתרץ
דהתם מיירי באשה שאין לה ווסת הילקף בעינו דיודעת שיוצא הדם מן המפה אבל
תחלת דבריו הם בהא דתני ואם יש לה ווסת תולה בווסת' ותולה במפכה משמע דכיון
דיש לה ווסת תולה ראי' זו שבין ווסת לוסת במפכה מן הסתם אע"ג דאינה יודעת דמפכה

מוציאה דם והשתא ניחא דלא קשה אהא דקאמר תולה בןוסתה ותולה במפתה דלמה לה לתלות בןוסתה בלא ונסתה גמי תולה במפתה כדקתני ונאמנת וכו' אלא ונדאי ונאמנת כו' דתולה במפתה בלא ונסתה אינה אלא בידועת שמפתה מוציאה דם אבל מספק אינה תולה במפתה אבל כשיש לה נוסת תולה במפתה אעפ"י שאינה יודעת דמפתה מוציאה דם ועל תי' זה נסמך מוהרמ"א ופסק כה בהגהותיו בש"ע מיהו לפע"ד קשה טובא דמשמע שלא הנה מפרש כה מהרא"י במרדכי מדכתב בכתביו סי' מ"ז ונ"ל אשר כתבת שיש לה הוכחה שיש לה מכה אף שאין ידוע אם מוציאה דם ונדאי חד צד לא מהני דבהדני' כתב במרדכי דבעינן דידועת שהמכה מוציאה דם אז תולה במכה כו': אמנם בעובדא דידך מצאנו שני הצדדין להתיר קדא כיון שדם זה ידוע לאשה ואינו בא אלא מן הצדדין ולא מן המקור א"כ יש הוכחה שכן מכה בא ועוד שהרי יש לה נוסת וכו' אלמא דמטעם שיש לה נוסת בלחוד לא הנה מתיר לפי שהנה מפרש דהמרדכי מצריף שתהא יודעת דמפתה מוציאה דם אעפ"י שיש לה נוסת קבועה והכי משמע מדמסיק במרדכי אבל בשעת נוסתה אפילו יודעת ונדאי וכו' אלמא דמייירי באשה שיש לה נוסת קבוע ומחלק בין בשעת נוסתה ובין שלא בשעת נוסתה: ותו דאי איתא דהאי דתני ונאמנת וכו' איירי באשה שאין לה נוסת א"כ כשיודעת דמפתה מוציאה דם לא תהי' טמאה לעולם אלא ונדאי דבאין נוסת אינה תולה במפתה אפ"י יודעת דמוציאה דם מיהו לאו קושיא הוא כלל דאין ונדאי לא אמרינן באשה שאין לה נוסת כלל אלא באשה שאין לה נוסת קבוע פגון פעם רואה לשלושים יום ופעם לעשרים יום ופעם לכ"ה יום פיוצא בנה בדלוגים שאין שוין ובזו ונדאי דאיכא לתלות במפתה תוף עשרים יום לראיתה ותדע דהכי הוא דאל"כ קשה להרשב"א דס"ל דלעולם תולה במפתה אפ"י באשה שאין לה נוסת ואפ"י אינה יודעת דמפתה מוציאה דם דא"כ לא תהי' טמאה לעולם אלא ונדאי כדפיר' ואיך שיהנה בקושיא זו מ"מ הא ונדאי דמהרא"י מפרש דהמרדכי מצריף שתהא יודעת דמפתה מוציאה דם אף לאשה שיש לה נוסת קבוע ורואה בין נוסת לנוסת ודלא כמו שפסק מהרמ"א בהגהותיו: ונראה לי ברור דהרב בהגה ש"ע תפס הלכה למעשה מילתא מציעתא והוא דהלא הרשב"א בת"ה הארון הביא ראיה מפנירשת מן התוספתא להתיר בכל אשה שיש לה מכה לתלות במפתה אעפ"י שאינה מרגשת שהדם שותת ויורד מן המכה ואפ"י באשה שאין לה נוסת קבועה תולין במפתה מן הסתם וכמן שהביא ב"י דבריו סי' קפ"ז וכן פסק ב"י לשם בש"ע בסתם אם יש לה מכה באותו מקום תלינן בדם מפתה ע"כ הרב בהגה הכריע ואמר דאין לנו להחמיר לפחות באשה זו שיש לה נוסת קבוע ותולה במפתה אפ"י אינה יודעת שמכה מוציאה דם ודי לנו להחמיר באשה שאין לה נוסת קבועה דבעינן גמי דידועת דמפתה מוציאה דם והלכך בנ"ד דלא מבעיא דהאשה עצמה מרגשת שיש לה מכה אלא כל מי שיש לו קצת הבנה יבין דיש לה מכה וכמו שאמרו נשים הזקנות הילכך אפ"י אינה יודעת דמפת' מוציאה דם יש להתיר באשה זו שיש לה נוסת קבועה כ"ש דהאשה מרגשת דמן הצדדין הוא בא דפשיטא דאפ"י מהרא"י מודה להתיר באשה זו ואפ"י לא הנה ונדאי דמן הצדדין הוא בא איכא ס"ס ויש להתיר אפילו אין לה נוסת קבועה כ"ש אשה זו שיש לה נוסת קבועה ואיכא גמי ס"ס דפשיטא דתולה במפתה אפ"י אינה יודעת בבירור דמפתה מוציאה דם ואין להקשות לפירוש זה דמרדכי על הך בבא דאם יש לה נוסת וכו' דא"כ למה תני לה הך דינא ברואה מחמת

תְּשִׁימֵשׁ אִפִּי בְּאֵינָה רוֹאֶה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ נְמִי אֶבֶל לִפְרֵשׁ י"א א"נ לִפְרֵוֹשׁ הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר
נִיחָא דְהָאֵי דִינָא לֹא שְׁיִיךְ אֶלְא בְּרוּאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ אֶבֶל לִפְרֵשׁ הַמְרַדְכִי קִשָּׁה אִפִּי
בְּלֹא רְאָתָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ ה"ל לְאֲשִׁמוּעֵינּוּ דְאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ וְנוֹסַת וְרוּאָה בֵּין וְנוֹסַת לְנוֹסַת
אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה תוֹלָה בְּמַפְתָּה וְנֶאֱמַנְתָּ לּוֹמַר מִכָּה יֵשׁ לִי בְּאוֹתוֹ מְקוּם וְכוּ' דִּישׁ לּוֹמַר
דְּרַבּוּתָא אֲשִׁמוּעֵינּוּ דְאִפִּי בְּרוּאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ תוֹלָה בְּמַפְתָּה וְאֵינָה צְרִיכָה לְבִדְיַקַת
שְׁפוּפְרַת וְלֹא אֶמְרִינּוּ אִם אֵיתָא דְדָם זֶה מַחְמַת מִכָּה הוּא בְּאֵ אֲמַאי לֹא רְאָתָה קְנוּדָם
הַתְּשִׁימֵשׁ וְכִינּוּ דְאֶפְשָׁר לְמִיקָם עֲלֵה דְמִילְתָא ע"י בְּדִיקַת שְׁפוּפְרַת לֹא נִתִּיר אוֹתָהּ בְּלֹא
בְּדִיקָה אֶלְא תְּלִינּוּ לְקוֹלָא דְע"י אֶצְבָּעוּ שְׁנַגְע בְּקוֹנְשֵׁי בְּמִכָּה הַתְּעוֹרֵר הַדָּם לְצִאת א"נ ע"י
תְּשִׁימֵשׁ הַתְּעוֹרֵר הַדָּם הַמִּכָּה אֶע"ג דְּלֹא נִגַע אֶצְבָּעוּ בְּמִכָּה וְאֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה אֶע"ג
דְּאֶפְשָׁר בְּבִדְיָהּ: וְאֶצְ"ל הִיכָא דְלֹא אֶפְשָׁר בְּבִדְיָהּ כְּגוֹן שְׁאֵינָה רוּאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ
אֶלְא בְּלֹא תְּשִׁימֵשׁ רוּאָה בֵּין וְנוֹסַת לְנוֹסַת דְּפְשִׁיטָא דְכִינּוּ שְׁיֵשׁ לָהּ מִכָּה תוֹלָה בְּמַפְתָּה
וּטְהוּר' לְבַעֲלָהּ אַף עַל פִּי שְׁאֵינָה יוֹדַעַת דְּמַפְתָּ' מוֹצִיא' דָּם וְכוּ' אֲנּוּ עוֹשִׂין מַעֲשִׂים בְּכָל
יוֹם פֶּה ק"ק וְאֵין בְּזֶה גְדוּד סֶפֶק כָּלֵל הַנִּרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי כְּתַבְתִּי בְּקִיצוֹר בְּדִבְרֵי
פְּשוּט וְמָה שְׁעוֹרְרַת מְדַנִּים בְּלִשׁוֹן הָרֵא"ש שְׁכַתְּבָא וְאִם יֵשׁ לָהּ וְנוֹסַת תּוֹלִין לְעוֹלָם בְּנוֹסַת'
לְהַקְלֵל וְאֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה גַם אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה תּוֹלִין לְעוֹלָם בְּמַפְתָּ' בְּסִתָּם עַד שְׁיִנּוּדַע
לְנוּ ע"פ חֲכָם כו' וְאֶמְר' שְׁמִפְרֵשׁ כְּפִירֵשׁ הַמְרַדְכִי עַל הַף בְּבֹא דְתוֹל' בְּנוֹסַת' אֶבֶל לֹא
כְּפִירֵשׁ רֵשׁ"י אוֹ כְּפִי הַרְמַב"ם עַל הַף בְּבֹא וְהֶאֱרַכְתִּי בְּדִבְרֵי: וְאֲנִי אוֹמַר הַדְּבָר בְּהִנְפֹּךְ
הוּא דְאֵי ס"ל לְהָרֵא"ש כְּפִי הַמְרַדְכִי א"כ מַאי הָאֵי דְכַתְּבָא גַם אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה תּוֹלִין
לְעוֹלָם בְּמַפְתָּה בְּסִתָּם וְכוּ' דְמַאי גַם דְּקֶאֱמַר הֲלֹא מָה שְׁאֲמַר תְּחִלָּה דְתּוֹלִין בְּנוֹסַתָּה אֵינָה
אֶלְא לּוֹמַר דְתּוֹלָה בְּנוֹסַתָּה וְתוֹלָה בְּמַפְתָּה כִּינּוּ דְהִנְפֹּךְ תְּרַתִּי אֶהְדִּי אֵיתָמַר כְּדִפְנֵי מְהֵרָא"י
וְהוּא הָאֲמַת וְכִדְאֶמְרֵן אֶבֶל הַדְּבָר פְּשוּט דְמִפְרֵשׁ כְּרֵשׁ"י וְה"ק וְאִם יֵשׁ לָהּ וְנוֹסַת לְקַלְקוֹל
זֶה שְׁרוּאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ ג' פְּעָמִים כְּגוֹן שְׁרֵאָתָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ ג' פְּעָמִים בְּעֲשָׂרָה בְּחֻדָּשׁ
א"נ בְּרֵאשֵׁי חֳדָשִׁים אִפִּי רְאָתָה עֲשָׂרָה פְּעָמִים כְּךָ מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה
וִיכוּלָה לְכַתְּחִילָה לְשִׁמְשׁ עִם בְּעֲלָהּ שְׁלֹא בְּפָרְקִים הַלְלוּ: וְכֵן אִם מִפְרֵשׁ כְּהַרְמַב"ם נְמִי
ה"ק אִם שְׁמֵשׁ ג' פְּעָמִים בְּסִמוּךְ לְנוֹסַתָּה וְרְאָתָה דָּם מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ תוֹלָה בְּנוֹסַתָּה
וִיכוּלָה לְשִׁמְשׁ לְכַתְּחִילָה בֵּין וְנוֹסַת לְנוֹסַת מִןפְּלַג מוֹנוֹסַתָּה בְּלֹא בְּדִיקָה וְאֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שְׁמָא
תִּרְאָה דָּם מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ וְהִינּוּ לְעוֹלָם דְאֶעֱפ"י דְרְאָתָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ ג"פ אוֹ יוֹתֵר
תְּלִינּוּ לְהַקְלֵל לְעוֹלָם דְלֹא תִרְאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ כִּינּוּ דְאֵינּוּ מְשִׁמְשׁ עִמָּה בְּשַׁעַת וְנוֹסַת
הַקְלָקוֹל לִפְרֵשׁ"י א"נ סִמוּךְ לְנוֹסַתָּה לְהַרְמַב"ם וְיִכוּל לְשִׁמְשׁ עִמָּה לְכַתְּחִילָה בְּלֹא בְּדִיקָה
אֶע"ג דְהוֹחֲזָקָה רוּאָה מַחְמַת תְּשִׁימֵשׁ ג"פ אוֹ יוֹתֵר: מִיָּהוּ אֶפְשָׁר לּוֹמַר נְמִי דס"ל כַּמ"ש
הַמְרַדְכִי וְלִפִּי שְׁתוֹלָה בְּמַפְתָּה אֶפִּילוּ אֵין לָהּ וְנוֹסַת כְּגוֹן הִיכָא דִּיּוֹדַעַת שְׁמַפְתָּה מוֹצִיאָה דָּם
כְּדִלְעִיל לְפִיכָךְ כְּתַב גַּם אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה וְכוּ' כְּלוּמַר אִם יֵשׁ לָהּ וְנוֹסַת תוֹלָה בְּנוֹסַתָּה וְתוֹלָה
בְּמַפְתָּה וְכוּ' גַם אִם יֵשׁ לָהּ מִכָּה תּוֹלִין לְעוֹל' בְּמַפְתָּה בְּלֹא וְנוֹסַת כְּגוֹן הִיכָא דִּיּוֹדַעַת דְּמַפְתָּה
מוֹצִיאָה דָּם וְק"ל: מְנִי הַקְטָן וְהַצְעִיר יוֹאֵל בְּלֹא"א מוֹהֵר ר"ש ז"ל ה"ה א"ט מְנַחֵם אָב
שְׁצ"א לִפ"ק שְׁאֵלָה פּוֹ הַרוּג שְׁנִמְצָא לְבוּשׁ בְּבִגְדָיו וְנִרְקָבוּ כָּל הָעֲצָמוֹת רֵאשׁוּ וְגַם גּוּיָתוֹ
נִרְקָב קֶצֶת וְעֵינָיִם מְעִידִים עַל ט"ע דְּגוּפוֹ וְעַל ט"ע דְּכִלְיוֹ כְּמַעֲט כָּל כְּלָיו מְרֵאשׁוּ וְעַד
מְנַעֲלָיו וְתַגּוּרוֹ וְשָׂאֵר דְּבָרִים רַבִּים מְעִידִים עֲלֵיהֶם וְכַתְּבַתְּ לְהַקְלֵל וְלְהַתִּיר אִשָּׁה זֹו וְלֹא
חִיִּישִׁינּוּ לְשִׁאֵלָה בְּעֻדוֹת אִשָּׁה גְּבִי מִיתָה וְדִלָּא כְּהַרְב ב"י שְׁפָסַק לְחוּמְרָא בִּש"ע עִפ"י

דברי הרא"ש בתשובה ומהרא"י בכתבים ופסקים דיש לנו לילך אחר פסקי הרי"ף והרמב"ם הרא"ש וסמ"ג והר"ר ירוחם והר"ן והמרדכי דמשמע מדברייה' דלא חיישינו לשאלה והארכת באלה גם כתבת דבנדון זה שהעידו עדים שהיה לבוש בגדים אלו בהיותו בעיר עמקם ויצא לדרך בבגדים אלו א"כ לא יעלה על דעת שישאיל פל בגדיו שהוא לבוש בהם וישאר ערום דאין דרך האדם כלל להשאיל: תשובה תחילה נענין בסוגיא דפ' בתרא דיבמות ר"פ ומתוכן יתברר ויתלבן שאילתינו שנינו בפ' בתרא דיבמות אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סימני' בגופו ובכליו: ובגמ' למימרא דסימנים לאו דאורייתא ורמינהו מצאו קשור בכיס ובארנקי ובטבעת או שנמצא בין פליו אפי' לזמן מרובה פשר אמר אבני' ל"ק הא ר"א בן מהבאי הא רבנן דתנן אין מעידין על השומא ראב"מ אומר מעידים מאי לאו בהא קמפלגי דמ"ס סימנים דאורייתא ומ"ס סימנין דרבנן: אמר רבא דכ"ע ס' דאורייתא והכא בשומא מצוייה בכו גילו קמפלגי וכו' וא"ד הכא בשומא העשויה להשתנות לאחר מיתה קמפלגי וכו' וא"ד אמר רבא דכ"ע סימנים דרבנן והכא בשומא ס' מובהק קמפלגי וכו' ולהך לישנא דאמר רבא ס' דאורייתא הא קתני אעפ"י שיש ס' בגופו ובכליו ומשני גופו דארוך וגוץ פליו דחיישינו לשאלה: ופריך ואי חיישינו לשאלה חמור בסי' אןכף היכי מהדרנין ופריק לא שילי אינשי אןכפא דמסקיב לי לחמרא: ופריך קשור בכיס ובארנקי ובטבעת היכי מהדרנין ומשני טבעת חייש לזיופי וארנקי מנחשי אינשי ולא מושלי: ואב"א פליו בחינרי וסומקי: ולכאורה איכא לתמוה טובא דמעיקרא דמשני גופו דארוך וגוץ ה"ל נמי פליו בחינרי וסומקי דטפי הנה ניחא לאקומי גופו וכליו תרנוניהו בחד טעמא ובתר הכי ה"ל לאקומי ולמימר ואב"א פליו חיישינו לשאלה דליכא לפרש דמעיקרא ס"ל לתלמוד דאע"ג דארוך וגוץ לא הנה ס' מ"מ חינרי וסומקי הנה ס' והדר קאמר דא"א חינרי וסומקי נמי לא הנה ס' כמו שהבין מהר"ם מפדאנה בתשוב' ס' ל"ו ומתוך כך כתב כך דבטבע בים והוציאוהו והפירו המלבושים אפי' בסי' חינרי וסומקי מעידין עליו לשנוי' קמא דחיישינו לשאלה דהא הכא שראוהו נטבע במלבושיו ליכא למיחש לשאלה: הא ליתא דפשיטא פי היכי דארוך וגוץ לא הני ס' פיון דאיכא הרבה ארנפים וגוצים ה"נ חינרי וסומקי נמי אינו ס' פיון דאיכא מלבושים הרבה חינרי וסומקי וא"כ מעיקרא מאי קסבר תלמודא דלא קמשני גופו ארוך וגוץ פליו חינרי וסומקי ונראה לומר דמעיקרא הנה ס"ל לתלמודא דאין לחלק בין ס' שאינו מובהק למובהק אלא בסימנין שפגופו אבל בסימנים שפכליו אפי' מובהק לא מהני דחיישינו לשאלה אלא לבתר דאקשי לי מחמור בסי' אןכף ומכיס וארנקי וכו' ואיצטרף לי לשנוי' בשינויא דחיקי לי שיילי אינשי אןכפא וכו' הדר בי' וקאמר במסקנא ואב"א דלא חיישינו לשאלה וכפשטא דחמור בסי' אןכף וכיס וארנקי וכליו בחינרי וסומקי והכי משמע שם בתוספות דברי הפל אי אמרת כו' ולעולם לא חיישינו לשאלה וכו' ובדיבור הקדום פתבו גם כן בסופו וז"ל ומיהו למסקנא אתי שפיר דלא חיישינו לשאלה אפי' באיסורא עכ"ל אלקמא דס"ל דזו היא מסקנת התלמוד דאפי' להך לישנא דסימני' דאורייתא דאיכא לאוקמי פדמעיקרא דחיישינו לשאלה אפ"ה אסיקנא דלא חיישינו לשאלה כלל אפי' בכלים דאורחיהו למישלינהו וכ"ש ללישנא דסימנים דרבנן ובשומא ס' מובהק קא מפלגי ומתני' דאעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו בסי' שאינו מובהקים קאמר דלא סמכינו עליהו באיסורא

אָבֵל בְּסִימָן מְנוּבָהּ גָּמוּר סְמִינָן עֲלֵיָהּ דְּפִשְׁטָא דְּצָרִיף לֹא מְדַסְמְכִינָן אִסִּי מְנוּבָהּ
אֵלְמָא דְּלֹא חֲזִינָן לְשִׂאָלָה וְכַד מְשַׁמַּע מִפְּשִׁטָא דְּחִמּוּר בְּסִי אֲנָפָא וּמְפִיס וְאַרְנָקִי וְכוּ'
וְהִשְׁתָּא לְפִי זֶה מְשַׁמַּע דִּישׁ לְהַתִּיר הָאֵשָׁה בֵּינָן שְׁהַפִּירוּהוּ בְּמַלְבוּשָׁיו בְּט"ע דְּאַפִּילוּ ע"ה
יֵשׁ לוֹ ט"ע כְּדַמוּכַח פִּג"ה וּפ"ג וְהָא דְּלֹא מְהַדְרִינָן אֲבָדָה בְּט"ע לַע"ה אַע"ג דְּט"ע עֲדִיף
מְסִימָנִים אִינוּ אֵלְמָא מְשׁוּם דְּלֹא מְהִימְנִינָן לִיה וְדוּקָא בְּמַמוֹנָא אָבֵל בְּאַיְסוּרָא מְהִימְנָן לִיה
וְכ"כ הָרָא"ש וְהָר"ן בִּפ' פֶּל הֶגֶט וְהוּא מְדַבְרִי הַתּוֹסְפוֹת לְשֵׁם וּבִשְׁאָר דְּנוֹקְתָא: וְכִי הִיכִי
דְּבִט"ע יֵשׁ לְהַתִּיר אֵשָׁה ה"ה בְּסִי מְנוּבָהּ גָּמוּר שְׁבַמְלַבּוּשָׁיו נְמִי יֵשׁ לְהַתִּיר וְאִין לֹא מְר
דְּדִלְמָא דְּנוֹקָא בְּסִי מְנוּבָהּ גָּמוּר בְּגוּפוֹ יֵשׁ לְהַתִּיר כְּדַמוּכַח מְהִיבָא דְּשׁוּמָא אָבֵל בְּכִלּוּ
אִפִּי סִימָן מְנוּבָהּ גָּמוּר לֹא מְהִיבָא וְאֵפ"י דְּלֹא חֲזִינָן לְשִׂאָלָה הָא לִיתָא: דְּמַדְפְּרִיף
תְּלַמוּדָא מְהִיבָא דְּמַצָּאוּ קְשׁוּר בְּכִיס אוֹ בְּאַרְנָקִי מוּכַח לְהַדְיָא דְּהוּא ס"ל לְתַלְמוּדָא דְּאִי
סִימָנִים דְּאוּרִייתָא סְמִינָן אִסִּימְנִי דְּאִית לִי בְּכִיס וּבְאַרְנָקִי אִפִּי בְּאַיְסוּרָא וְאֵע"ג דְּלִית
לִיה סִי בְּגֵט עֲצָמוּ דְּאִי הָוָה לִי סִי בְּגֵט עֲצָמוּ לְמָה לִי סִי פִיס וְאַרְנָקִי וְהִשְׁתָּא וְדָאִי לְהָד
לְיִשְׁנָא נְמִי דְּסִימְנִי דְּרַבָּנָן מ"מ בְּסִי מְנוּבָהּ שְׁבַכְלִי סְמִינָן אִפִּי בְּאַיְסוּרָא דְּסִי מְנוּבָהּ
אוֹ ט"ע לְמ"ד סִימָנִים דְּרַבָּנָן לֹא גָרַע מְסִימָן שְׁאִינוּ מְנוּבָהּ לְמ"ד סִי דְּאוּרִייתָא וְכִי
מְבִנָא מְפִירֵשׁ"י שְׁפֶתֶב וְז"ל מְנוּבָהּ הוּא וְאֵע"ג דְּסִי דְּרַבָּנָן אִסִּימָן פִּי הָאִי סְמִינָן אִפִּי
בְּאַיְסוּרָא דְּאוּרִייתָא עכ"ל וְכ"כ הַתּוֹסְפֶת לְחַד שִׁינּוּיָא דְּלִרְבָּא בְּהָד לְיִשְׁנָא דְּכ"ע סִי
דְּרַבָּנָן הָד בְּרִייתָא דְּמַצָּאוּ קְשׁוּר בְּכִיס הִינּוּ טַעְמָא דְּחֻשְׁבָּא פִיס וְטַבְעוֹת סִי מְנוּבָהּ
עכ"ל וְאֵע"ג דְּרַצוֹנָם לֹא מְר לְשֵׁם דְּמָה שְׁקְשׁוּר הֶגֶט בְּטַבְעוֹת וְכִיס חֻשְׁבָּא סִי מְנוּבָהּ
וְאַפְשָׁר לֹא מְר דְּס"ל לְהַתּוֹסְפֶת דְּחֻשְׁבִּינָן לִי פְּאֵלוּ הָוָה לִיה סִי מְנוּבָהּ בְּגֵט עֲצָמוּ וְכִן
נִרְאָה מְדַבְרִיָהֶם בְּמ"ש בְּד"ה מְצָאוּ קְשׁוּר וְדָלָא כְּמ"ש הַתּוֹסְפֶת בִּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת דְּבְכִיס
עֲצָמוּ אִיכָא סִימָן: מ"מ נִרְאָה וְנִדָּאִי דְּאִי אִיתָא דְּלֹא הָוָה מְהִיבָא סִי מְנוּבָהּ בְּכִיס חֻשְׁבָּא
פְּאֵלוּ יֵשׁ לוֹ סִי מְנוּבָהּ בְּגֵט עֲצָמוּ אֵלְמָא ה"ל דְּאִינוּ פֶּשֶׁר אַא"כ יֵשׁ לוֹ סִי בְּגֵט עֲצָמוּ אֵלְמָא
וְנִדָּאִי דְּאַפִּילוּ בְּיֵשׁ לוֹ סִי מְנוּבָהּ בְּכִיס מְהִיבָא לְגַט שְׁקְשׁוּר בּוּ וּלְפִיכָד הִשְׁתָּא נְמִי דְּלִית
לִי סִי מְנוּבָהּ לֹא בְּכִיס וְלֹא בְּגֵט מ"מ הָא מִיִּלְתָּא דְּקְשׁוּר הֶגֶט בְּכִיס חֻשְׁבִּינָן לִי סִי
מְנוּבָהּ פְּאֵלוּ ה"ל סִימָן מְנוּבָהּ בְּגֵט אוֹ בְּכִיס וּלְפִי זֶה בְּהַרְוֵג הַנְּמַצָּא לְבוּשׁ בְּמַלְבוּשָׁיו אִם
יֵשׁ לְעַדִּים סִי מְנוּבָהּ בְּמַלְבוּשָׁיו מְהִיבָא פְּאֵלוּ הִיבָא סִימָן מְנוּבָהּ בְּגוּפוֹ וּבְסוּגָיָא דְּפ' אֵלוּ
מְצִיאוֹת נְמִי מְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְּלְמ"ד סִי דְּאוּרִייתָא אִין חִילּוּק בֵּינָן סִי שְׁבַגּוּפוֹ לְסִי שְׁבַכְלִי
וְאַפִּי בְּאַיְסוּרָא וְדְכּוּתָא אִין חִילּוּק בֵּינָן גּוּפוֹ לְכִלּוּ הִיכָא דְּאִיכָא סִי מְנוּבָהּ לְמ"ד סִי
דְּרַבָּנָן וְכַדְפְּרִישִׁית: וְהִשְׁתָּא לְפִי זֶה בְּנ"ד הִיבָא לְנוּ לְהַתִּיר הָאֵשָׁה בֵּינָן שְׁהַפִּירוּ מְלַבּוּשִׁים
שְׁהִי לְבוּשׁ בְּהַרְוֵג דְּשִׁלוּ הֵן בְּט"ע וּבֵינָן שְׁהַפִּירוּ מְלַבּוּשִׁים דְּשִׁלוּ הֵן ע"י סִימָן
מְנוּבָהּ דְּהָא לֹא חֲזִינָן כָּלֵל לְשִׂאָלָה לְפִי סוּגָיָא זֶה כְּדְפְרִי: אָכֵן בְּסוּגָיָא דְּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת
מְשַׁמַּע אִיכָא דְּהִיכִי אִיתָא הַתָּם אִיבְעִי לְהוּ סִימְנִי דְּאוּרִייתָא אוֹ דְּרַבָּנָן מְנ"מ לְאַהֲדוּרִי
גֵט אֵשָׁה בְּסִימָנִים אִי אִמְרַת דְּאוּרִייתָא מְהַדְרִינָן וְאִי אִמְרַת דְּרַבָּנָן פִּי עֲבִיד רַבָּנָן תְּקַנְתָּא
בְּמַמוֹנָא אָבֵל בְּאַיְסוּרָא לֹא עֲבִיד רַבָּנָן תְּקַנְתָּא: ת"ש אִף הַשְׁמָלָה וְכוּ' עַד מְאִי לֹא
בְּסִימָנִים לֹא בְּעִידִים: ת"ש אִין מְעִידִין אֵלְמָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחֻטָּם אַעפ"י שְׁיֵשׁ
סִימָנִים בְּגוּפוֹ וּבְכִלּוּ ש"מ סִימָנִים לֹא דְּאוּרִייתָא אִמְרִי גּוּפוֹ דְּאַרְוֵהּ וְגוֹז פְּלִי דְּחִינְשִׁינָן
לְשִׂאָלָה אִי חֲזִינָן לְשִׂאָלָה חִמּוּר בְּסִימָן אֲנָפָא הִיכִי מְהַדְרִינָן אִמְרִי לֹא מְשִׂאָלִי אִינְשִׁי
אֲנָפָא מְשׁוּם דְּמַסְקִיב לִי לְחַמְרָא: אַב"א פְּלִי בְּחִינְרִי וְסוּמְקִי אֵלְמָא הָא דְּתַנְיָא מְצָאוּ

קשור בכיס או בארנקי וכו' ואי ס"ד חיישינן לשאלה פי מצאו קשור בכיס אמאי פשר
ניחוש לשאלה: אמרי פיס וארנקי וטבעת לא משאלי אינשי וכו': והשתא יש להקשות
בסוגיא זו דאי איתא דס"ל כדפרין' בסוגיא דיבמות דלמסקנא דקא משני פליו בחינרי
וסומקי לא חיישינן לשאלה אפילו באיסורא לא ה"ל לתלמודא לסדר הך קושיא דמקשה
מדתני' מצאו קשור בכיס וכו' דמוכיח מינה דלא חיישינן לשאלה בתר מסקנא דתלמודא
דמסיק פליו בחינרי וסומקי ולא חיישינן לשאלה אלא מקמי הך מסקנא ה"ל לסדר הך
קושיא ופירוקא דידה דגירא אהך שינויא דקא משני דחיישינן לשאלה ובתר הכי ה"ל
לאסוקי במסקנא ואב"א פליו בחינרי וסומקי ולא חיישינן לשאלה אלא בע"כ צריף
לפרש דס"ל לתלמודא בהך סוגיא דלשינויא דכליו בחינרי וסומקי נמי חיישינן והלכך
לא סמכינן אסימנים דכלים אפילו בסימנים מובהקים א"נ ט"ע נמי לא מהני פיו
דחיישינן לשאלה ומתניתן לצדדין קתני אע"פ שיש לו סימנים בגופו ובכליו בגופו
דארוף וגוץ ובכליו אפילו בסי' מובהקין דחיישינן לשאלה ואף על גב דלא מוקמינן
למתני' בחד טעמא ניחא ליה טפי לאוקמי בהכי פי היכי דלא תקשי לך דאי אידי ואידי
בחד טעמא ובסימנין שאינו מובהקין השתא סימני' דגופו לא פליו מבעיא: אבל השתא
ניחא דהא כדאיתא והא כדאיתא גופו בארוף וגוץ וכליו אפילו במובהקין ובט"ע היכי
דאורחיהו למישליניהו נמי לא משום דחיישינן לשאלה ובתר הכי משני וקאמר ואב"א
בכלים דלאו אורחיהו לאושליניהו ואפ"ה לא סמכינן עליהו משום דמירי בסימן
דחינרי וסומקי דהשתא ניחא דמוקמינן בגופו ובכליו בחד טעמא דאידי ואידי לאסמכינן
עליהו לפי שאין זה סי' אבל אם הי' בהן סימן אפילו שאינו מובהקין סמכינן עליהו ולא
מבעיא בגופו אלא אפילו בכליו פיו דלאו אורחיהו לאושליניהו ולא קשה נמי השתא
בגופו אמת לא בכליו מבעיא דכיון דהיכא דאיכא סי' קאמרינן איפכא דל"מ בגופו
דסמכינן עליהו אלא אפילו דבכליו הלכך נקט התנא ברישא בגופו וחדר בכליו: והשתא
פיו דלהך אוקימתא בתרא נמי היכא דאורחיהו דאושליניהו אפילו איכא סימן מובהק
גמור חיישינן לשאלה ניחא הא דפריף עלה מדתני מצאו קשור בכיס וכו' ואי ס"ד
חיישינן לשאלה פי מצאו קשור בכיס אמאי פשר ניחוש לשאלה: ומשני אמרי פיס
וטבעות וארנקי לא משאלי אינשי וכו' והשתא לפי זה נודאי נראה פיו דלהך לישנא
דסימנים דאורייתא חיישינן לשאלה לכולהו אוקימתא א"כ להך לישנא נמי דסימנין
דרבנן נודאי דחיישינן לשאלה דבהא מילתא לא אשכחן דפליגי לישני בהדיא ומסתמא
לית לן למימר דפליגי: אלא דאיכא להקשות מהא דקאמר בתר הכי אמר רבא את"ל
סימנים דאורייתא סימנים וסימנים יגית: סימנים ועדים ינתן לבעל העדים סימנים
וסימנים וע"א ע"א פמאן דליתא דמי ויגית עידי אריגה ועידי נפילה תנתן לעידי נפילה
דאמרי זבוני זבנה ומאינש אחריןא נפל פירש אפילו מודה האי דנפל מיניה דלא זבנא
מהאי דארגה אלא טען דזבוני זבנא בשוקא ולא ידע ליה אפ"ה ינתן לבעל עידי נפילה
ואמרינן דהאי דארגה זבנה לאחר ושהוא דזבנה הדר וזבנה לאינש אחרין' דמינן' נפל:
וכ"כ האלפסי לפסי וז"ל ינתן לבעל עידי נפילה דאמרינן זבוני זבנא ומטיא לידי דהאי
ונפלה מיניה עכ"ל והשתא איכא לאקשוניא נימא איפכא דהאי דאית ליה עידי אריגה
אושולי אשליניהו האי טלית להאי דנפל מיניה או למאן דזבנא: מיניה דהא חיישינן
לשאלה במידי דאורחיהו למישאליניהו וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי נימא

נְמִי דִינִיחַ כְּמוֹ סִימָנִים וְסִימָנִים אֲלֵא וְנֹדָאֵי ס"ל דְּסִימָנִין דְּאֹרְיִיתָא וְלֹא חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה וּבְדֹאֹרְיִיתָא וְנֹדָאֵי אֵין חִילּוּק בֵּין מְמוּנָא לְאִיסּוּרָא דְּאֵי חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה בְּאִיסּוּרָא חִינְשִׁין נְמִי בְּמְמוּנָא וְכַדְמוּכַח מְמַאי דְּפִרְיָה אַחְמוּר בְּסִימָנֵי אֲנָפָה וּכ"כ הֵתוּ בַּפ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת בַּד"ה כְּלִי וּפְשׁוּט הוּא: וְנִרְאָה דְּהָא לֹא קוּשְׁיָא הִיא כְּלָל אֲפִילוּ אַת"ל דְּאֵין סְבָרָא לְחַלְקָא בֵּין מְכִירָה לְשֹׁאֲלָה וְאֵי חִינְשִׁין דְּזַבּוּנֵי זַבְּנָא חִינְשִׁין נְמִי דְּאֹשׁוּלֵי מוּשְׁלִיָּה וְלֹא קִשָּׁה נְמִי דַּא"כ מַאי מְשַׁנֵּי לֹא מְשַׁאֲלֵי אֵינְשֵׁי אֲנָפָא וְכִיס וְאַרְנָקֵי וְטַבְּעוֹת אַפְתֵי גִימָא דִּילְמָא זַבּוּנֵי זַבְּנָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דַּס"ל לְתַלְמוּדָא דְּאֵין דְּרַכּוּ שֶׁל בַּע"ה כְּלָל לְמַפּוֹר כְּלִים פִּי הֲנִי דְּמַצְטַרְכִין לוֹ בְּכָל שְׁעָה וַא"ל לּוֹ מְבַלְעֵדָם אֲלֵא דְּלְשֹׁאֲלָה, לְפִי שְׁעָה הָוָה לָן לְמִיחַשׁ וְקָאֵמַר תַּלְמוּדָא דְּאֲפִילוּ לְשֹׁאֲלָה לְפִי שְׁעָה לֹא חִינְשִׁין בְּהֵנִי כְּלִים אֲבָל וְנֹדָאֵי דְּאֵין לְחַלְקָא בֵּין שֹׁאֲלָה לְשִׁכִּירוֹת אוֹ מְכִירָה אוֹ חִלְפִין אֵי אֵיפָא לְמִיחַשׁ לְחַדָּא אֵיפָא לְמִיחַשׁ לְכוּלְהוּ מ"מ י"ל הֵתָם ה"ט דִּינְתָן לְבַעַל עֵידֵי נְפִילָה דְּבְמְמוּנָא מְדֹאֹרְיִיתָא נְמִי זֶה כְּלָל גְּדוֹל בְּדִין הַמַּע"ה וְכִינּוֹן דְּאֵיפָא עֵידֵי נְפִילָה חֲשָׁבִין לִי לְהֵאֵי דְּנָפַל מִינְיָה כְּאֵלוּ הִיָּה מוּחְזָק בְּטִלֵי שְׁבִידוֹ וְזֶה בָּא לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ וְהִלְכָה יָנְתָן לְבַעַל עֵידֵי נְפִילָה אֲבָל לְגַבֵי אִיסּוּרָא חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה בֵּין לְמ"ד סִימָנִין דְּאֹרְיִיתָא בֵּין לְמ"ד סִימָנִין דְּרַבְּנָן כְּדְמוּכַח לְהֵדְיָא מִהָדָּ סוּגְיָא דְּאֵילוּ מְצִיאוֹת וְכַדְפְּרִי וְתוּ דְּמִהָדָּ דְּעֵדֵי אַרְיָגָה וְכו' אֵיפָא הוֹכְחָא מְדִיוּקָא דִּידְנָי אֵיפָא דְּכִינּוֹן דְּחִינְשִׁין לְזַבּוּנֵי זַבְּנָא ה"נ וְנֹדָאֵי חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה וְשִׁכִּירוֹת וְחִלְפִין וְנֹדָאֵי בְּמְמוּנָא אֲמַרִין יָנְתָן לְעֵידֵי נְפִילָה מְטַעְמָא דְּהַמַּע"ה אֲבָל בְּאִיסּוּרָא כִּינּוֹן דְּחִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה וְמְכִירָה וְחִלְפִין אֵין לְהַתִּיר הָאֲשָׁה ע"י סִימָנִין שְׁבַכְלִי אֲפִילוּ ס' מוּבָהֵק גְּמוּר אוֹ עַל יְדֵי ט"ע דְּכִלְיוֹ: וְלֵיפָא לְמִימַר כִּינּוֹן דְּמַסְוֵגָל בַּפ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת מְשַׁמַּע דְּלְמַסְקָנָא לֹא חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה וְכַדְכְּתַבוּ הֵתוּ לְשֵׁם אֲזֵלִין בְּתֵרָה הָדָּ סוּגְיָא דְּמִיתְאַמְרָא בְּדוּכְתָא לְגַבֵי אִיסּוּרָא דַּא"א וְתוּ דְּטוּבָא אֲזֵלִין לְקוּלָא בְּעֵיגוּנָא דְּאִיתְתָּא א"כ יֵשׁ לָנוּ לְהַקֵּל וְלְתַפּוֹס בְּהָדָּ סוּגְיָא דַּפ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת הָא לִיתָא דְּהָא וְנֹדָאֵי אֵיפָא לְפָרֵשׁ דְּסוּגְיָא דִּיבְמוֹת נְמִי ס"ל לְמַסְקָנָא דְּחִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה אֲלֵא דְּמַעֲיָקְרָא הָוָה מוֹקְמִין לְמַתְנֵי בְּגוּפּוֹ בְּחַד טַעְמָא וּבְכִלְיוֹ בְּאִידָּהּ טַעְמָא כִּי הֵיכָא דְּלֹא תִקְשִׁי לָהּ הִשְׁתָּא בְּגוּפּוֹ אֲמַרְתָּ לֹא בְּכִלְיוֹ מְבַעֲיָא וּבְתֵרָה הֵכִי מוֹקְמִין לְהוּ בְּגוּפּוֹ וּבְכִלְיוֹ בְּחַד טַעְמָא וּבְכִלְיוֹ דְּלֹא אֹרְחִיָּהוּ לְאֹשְׁלִיָּהוּ וְאַפְ"ה לֹא סְמִכִין עַלְיָהוּ דְּמִיָּרֵי בְּחִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי אֲבָל בְּכִלְיוֹ דְּאֹרְחִיָּהוּ לְאֹשְׁלִי לֹא סְמִכִין אֲפִילוּ עַל ס' מוּבָהֵק דְּחִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה וְה"ה דְּלֹא מְהַנֵּי טַעְמָא ט"ע וְכַדְפֵי בְּסוּגְיָא דַּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת וְלֹא קִשָּׁה מְמ"ש הַתּוֹסֶפֶת בַּפ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת דְּלְמַסְקָנָא לֹא חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה דְּלֹא כְּתַבוּ כֵּן אֲלֵא לְפָרֵשׁ פְּשׁוּט הַסּוּגְיָא דְּהֵתָם מְשַׁמַּע דְּלְפִי הַמַּסְקָנָא דְּהֵתָם לֹא חִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה: וְכַדֵּי לְתַרְץ מַה שְׁקִשָּׁה לְפִי זֶה ע"ש אֲבָל וְנֹדָאֵי לְמַאי דְּמוּכְחָא מְסוּגְיָא דַּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת דְּחִינְשִׁין לְשֹׁאֲלָה דְּאֵי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ שֵׁם בְּעַנְיָן אַחַר אֵין אָנוּ מוּכְרְחִין.

לומר דזו הוי' נמי מסוגיות הפוכות שבתלמוד אלא איפא לפרש דסוגיא דיבמות נמי ס"ל דחיישין לשאלה בלי שום דוחק בעולם דהשתא ל"ק כלל מה שהוקשו התוספות לשם: והנה אחר הצעה זו בסוגיות התלמוד נבא לעינינו בפסקי הגאונים ונראה ונדאי מדכתב האלפסי והאשר"י המשנה בסתם דאין מעידין אלא על פרוצור פנים עם החוטם ואעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו ובתר הכי כתבו ת"ר אין מעידין על השומא ראב"מ אמר מעידין על השומא אמר רבא דכ"ע סימנין דרבנן והקא בשומא סימן מובהק הוא דקמפלגי רבנן סברי שומא לאו סימן מובהק הוא ראב"מ סבר סי' מובהק הוא מדהביאו

בפסקייהם הדי דרבא שמעינן מיניה דסי' מובהק גמור בגופו מודו רבנן דסמכינן עליה דע"כ ל"פ אלא דקאמרי שומא לאו סימן מובהק הוא אבל אי הנה סי' מובהק הנה סמכים עליה: ותו מדכתבו בפ' האשה שלום הדי עובדא דשני ת"ח דמוקמינן לה כגון דקאמרי דאסוקינהו לקמן נחזנהו לאלתר וקאמרו סימנים דידהו דלאו עליהו קא סמכינן אלא אסימנין הוא דקא סמכינן וכו' דשמעינן מיניה דבסימנין דבגופו סמכינן והינינו סי' מובהק גמור ובפ' אלו מצייאות נמי כתבו הרי"ף והרא"ש הדי דהוא אומר סי' הגט והיא אומרת סימן הגט תתן לה אלא דהאלפסי כתב ודווקא בנקב יש בו בצד אות פלוני והרא"ש נחלק עליו דהתם לא בעינן סי' מובהק ובפרק פל הגט פסק נמי האלפסי והאשר"י פרב אשי דמהדרינן גט לשליח בסי' נקב יש בצד אות פלוני אלא דס"ל דבסימן מובהק גמור שבגופו סמכינן.

עליה באיסורא דא"א ומדלא אשפחן בפסקייהם בשום דוכתא דסמכינן אסימנים דכלי' גבי איסורא תפסינן פשטא דסתם משנה שהביאו בפ' בתרא דיבמות ואעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו דמשמע מסתמא דהאי לישנא דאפי' סי' מובהק גמור לא סמכינן גבי כליו ואפי' בגופו נמי לא הנה סמכינן עליה דסי' מובהק אי לא דאשפחן בדיוכתא טובא דכתבו בפסקייה' דסמכי' על סימן מובהק שבגופו כדפרקי' ובאשר"י ונדאי באין ספק דכך היא דעתו שהרי בתשובה כתב להדיא דלא סמכי' כלל אסימנים דכליו דחיישינן לשאלה ותו בפסקיו נמי ספ"ק דמציעא אנוחתי' דמצא איגרת שום וכו' כתב וז"ל מצא בתפיסה או בדלוסקמא ונתן סי' בפלי יחזור לו גם השטר ואע"ג דמשמע בפ' בתרא דיבמות דחיישינן לשאלה ה"מ לענין איסורא דאין מתירין א"א ע"י סימן בגדי המת דשמא השאיל כליו לאחר אבל לענין ממון לא חיישינן לשאלה ואפי' אי חיישינן לשאלה מדאורייתא מ"מ יכולין לתקן לענין ממון שלא נחוש כמו שתקנו להחזיר ע"י סימנא את"ל סימנא לאו דאורייתא ותדע מדלא מיייתי ביבמות מתני' דמצא סי' בפלים יחזור אלא פריה חמור בסימני אופך היכי מהדרינן משום דדרשינן לקמן בפרק א"מ מקרא להביא חמור בסימני אופך עכ"ל והוה דברי התו' לשם ובפ' בתרא דיבמות הנה מוכח להדיא דתופס הרא"ש דמסקנות סוגיית התלמוד פ' בתרא דיבמות היא ג"כ דחיישינן לשאלה ואין זה אלא מטעמא דפרישית ועל זה סמוך ופסק בתשובה דחיישינן לשאלה: וכך היא דעת הרמב"ם והסמ"ג שכתבו לשון משנתנו בסתם דאעפ"י שיש לה סימנים בגופו או בכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו כי שמא אחר הוא וכתב ב"י שגם מדברי הרמב"ם מוכח דבסי' מובהק גמור שבגופו סמכינן עליה ונשפך דעת העיטור והר"ר ירוחם והשתא מוכח להדי' מדלא הזכירו בדבריהם שיש לסמוך אסי' מובהק גמור שבכליו א"נ ט"ע שבכליו שהא לא כתבו אלא שיש לסמוך אסי' מובהק שבגופו מכלל דלא סמכינן אסי' מובהק שבכליו אפי' סי' מובהק גמור ואפי' ט"ע נמי לא מהגי' ולהכי כתבו בסתם דאעפ"י שיש לו סימנים בגופו ובכליו אין מעידין עליו דמשמע בכל גוונא אין מעידין עליו ואין זה אלא מטעמא דחיישינן לשאלה ובזה ניחא ומתניישב הא דכתב ב"י על דברי נ"י והר"ן דלמסקנא אף בסי' מובהק דכליו מעידין עליו דלא חיישינן לשאלה ונמשכו אחרי דברי התוספות דפרק בתרא דיבמות וכתב ב"י על דבריהם וז"ל ודברים אלו לאו דסמכי' אינון שהרי"ף והרמב"ם הרא"ש ובעל העיטור שהם עמודי ההוראה חולקים עכ"ל דנדאי הכי משמע פשט דברי עמודי ההוראה דלא סמכי' אסי' מובהק גמור דכליו אלא דוקא סי' מובהק

גמור שפגופו כדפרי' והא דאיתא בהגהת מרדכי סוף יבמות וז"ל ואע"ג דאמרינן אין מעידין אלא על פיצוף פנים עם החוטם ואעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו הא מוקמינן קתם גופו דארון וגויז פליו שחורים או לבנים דלאו היינו סי' מובהק אבל בסי' מובהק אין מעידין אף למ"ד סי' לאו דאורייתא כדאמר בב"מ גבי נקב בצד אות פלוני עכ"ל אין משם ראיה דבכליו נמי מעידין בסי' מובהק דאיפא למימר דלישנא דתלמודא נקט בלישנא אכל עיקר פונתו אינו אלא להורות דבגופו יש לסמוך אסימן מובהק וכדמוכח ממאי דמסיק כדאמר בב"מ גבי נקב בצד אות פלוני דאלמא דוקא בגופו דומיא דנקב בצד אות פ' דהוי בגוף הגט אבל בכליו נדאי לא מהני אפילו סי' מובהק היכא דאורחיהו לאושילגהו א"נ ס"ל למרדכי דתלמודא דמוקי למתני' גופו דארון וגויז פליו שחורים או לבנים אינו אלא ללישנא דסי' דאורייתא ובכלים דלאו אורחיהו לאושילגהו וה"ה דלישנא דסי' דרבנן סמכי' על סי' מובהק גמור דכליו היכא דלאו אורחיהו לאושילגהו כדפרי' לעיל אבל היכא דאורחיהו לאושילגהו חיישינן לשאלה נאפי' סי' מובהק גמור או ט"ע נמי לא מהני בין ללישנא דסי' דאורייתא בין ללישנא דסי' דרבנן כדפרי': ועוד נראה דגם לשון נ"י בפ' בתרא דיבמות שכתב וז"ל והכי הילכתא שמעידין בסי' מובהק בין בגופו בין בכליו כדאמר גבי גט מצאו קשור בכיס ובארנקי ובטבעות או שמצאו בין פליו פשר ומתני' דהכא מיירי בשאינו סי' מובהק בגופו ארון וגויז ובכליו וחזירי וסומקי עכ"ל לא קאמר דמעידין בסי' מובהק דכליו אלא דומיא דכיס וארנקי וטבעות והיינו דכתב כדאמר גבי גט מצאו קשור בכיס וכו' דכי היכא דבהני מהני סימן מובהק דידהו פינו דלאו אורחיהו לאושילגהו כדאמר בגמרא ה"נ בסי' מובהק דכליו היכא דלאו אורחיהו לאושילגהו מעידין עליו ומייתי עליה אוקמתא דגמרא דארון וגויז וחזירי וסומקי ללישנא דסי' דאורייתא וה"ה ללישנא דסי' דרבנן אפי' סי' מובהק אם אינו סי' מובהק גמור כמו נקב בצד אות פלוני או גט קשור בכיס אין מעידין עליו אבל בסי' מובהק גמור דכליו נמי מעידין עליו היכא דלאו אורחיהו לאושילגהו ולא נשאר מעתה פי אם ה"ר ז"ל דכתב יש מי שאומר דלמסקנא לא חיישינן קלל לשאלה אפי' בכלי דאורחיהו לאושילגהו נאפי' האי גברא דרכו להשאיל פליו וכיון דכל הפוסקים חלוקים עליו אין לנו לתפוס פסברא אחת אפי' לחומרא כ"ש להקל כנגד פל הגאונים ואע"ג דיש מקום ופתחון פה להקשות על מ"ש לדעת האלפסי ולומר שאם היה דעתו דחיישינן לשאלה בסי' דכליו ה"ל לפרש ולחלק בין פליו שדרכו להשאיל ולהשפיר ולמכור ובין פליו שאין דרכו להשאיל ולהשפיר ולמכור אלא ונדאי דלא חייש לשאלה כל עיקר ותו דכיון דפשט הסוגיות משמען דלא איצטריף לן להו שינוייה דחיישינן לשאלה אלא ללישנא דסי' דאורייתא אבל ללישנא דסימנין דרבנן לא איצטריף לן למימר דחיישינן לשאלה והשתא פסק כהו לישנא דסימן דרבנן א"כ משמע דסימן דלא חיישינן לשאלה ואין לחלק בין סי' דגופו לסי' דכליו וכיון דגלי לן דבסי' מובהק דגופו מעידין עליו וה"ה בסי' מובהק דכליו נמי מעידין עליו: ונאמר דגם הרא"ש הכי ס"ל בפסקיו ומה שכתב בספ"ק דמציעא אמצא בחפיסה ואע"ג דמשמע בפ' בתרא דיבמות דחיישינן לשאלה וכו' לא כ"כ משום דהכי הוי הילכתא דחיישינן לשאלה אלא דכתב ליישב סתם משנה דמצא בחפיסה דאתיא ככ"ע ודלא קשיא מהו משנה ללישנא דחייש לשאלה די"ל דאע"ג דגבי איסורא חייש לשאלה לגבי ממון לא חיישינן לשאלה והם דברי התו' לשם ובסוף יבמות

אָבֵל לְהִלְכָה ס"ל לְהֵרָא"ש דְּלֹא חִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה אִפִּי גַבֵּי אִיסוּרָא מְדָלָא פְּתַב בְּסוּף יְבָמוֹת דְּכָף הִיא הִלְכָה דְּחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה בְּאִיסוּרָא אֲלֵא פְּתַב סְתָם כְּלָשׁוֹן הָאֲלֵפְסִי מִשְׁמַע דְּס"ל דְּלֹא חִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה וְכַדְעַת הָאֲלֵפְסִי לְפִי פִי זֶה בְּדַבְּרֵי וְנֶאֱמַר דְּגַם הָרַמְבַּ"ם וְסַמ"ג וְהַר"ר יְרוּחָם וְהַעֲשִׂיטוֹר פְּנֻלָם ס"ל הֵכִי דְכִינּוּ דְכָתְבוּ בְּסִפְרֵיהֶם דְּסִי דְרַבְּנָן א"כ לִיכָא לְאוֹכוּחֵי דְחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה וּמִסְתַּמָּא לֹא חִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה וְנִמְשָׁף מִזֶּה דְאִין חִילוּק בֵּין סִי מְוָבְהַק גָּמוּר בֵּין בְּגוּפּוֹ וּבֵין בְּכִלּוֹ מְעִידִין עָלָיו מ"מ כֹּל זֶה אִינוּ נִרְאֶה כְּלָל דְּאִי אִיתָא דְּס"ל לְהָאֲלֵפְסִי דְּלֹא חִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה וְכִי הִיכָא דְּסִי מְוָבְהַק דְּבְּגוּפּוֹ מְעִידִין עָלָיו ה"נ בְּסִי מְוָבְהַק דְּכִלּוֹ לֹא ה"ל לְמֵימַר דְּבְּגוּפּוֹ דְּסִמְכִינּוּ עַל סִי מְוָבְהַק דְּמִשְׁמַע דְּוּוּקָא גּוּפּוֹ וְלֹא כְּלָיו אֲלֵא הֵנָּה לִי לְאַשְׁמוּעֵינּוּ אִפִּי כְּלָיו וְכ"ש גּוּפּוֹ אֲלֵא וְנִדְּאִי כְּלָיו אִפִּי סִי מְוָבְהַק וְט"ע לֹא מְהַיִּי וְלֵהֲכִי תַנּוּ סְתַמָּא דְּבְּסִי בְּכִלּוֹ אִין מְעִידִין: וְתוּ דְּהָאֲלֵפְסִי חִיבּוּר פְּסָקִיו לְהוֹרוֹת מִתּוֹכָם וְהִיאָף.

נֶאֱמַר דְּקִסְמִיף עַל מַה שְּׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא דְּלִלְשָׁנָא דְּסִי דְרַבְּנָן לֹא חִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה פִּינּוּ שְׂאִינוּ מְפֻרְשׁ כֹּף בְּפְסָקִיו אֲלֵא וְנִדְּאִי דְּדַעְתּוֹ דְּבְּסִי כְּלָיו אִין מְעִידִים כְּלָל אִפִּי בְּסִי מְוָבְהַק גָּמוּר וְכִסְתָם מִתְּנִית' וְאֵע"ג דְּבְּסִי מְוָבְהַק דְּגוּפּוֹ מְעִידִין אִפִּי בְּסִי כְּלָיו אִין מְעִידִין וּמַה שְּׁלֹא פְּתַב הָרַב לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ דְּדוּקָא בְּכִלִּים דְּאוֹרְחֵינְהוּ לְאוֹשִׁילֵינְהוּ אָבֵל בְּהִנָּף דְּלֹא אִין חִיִּישֵׁינּוּ לְאוֹשִׁילֵינְהוּ מְעִידִין אִפְּשָׁר לִזְמַר דְּכִינּוּ דְּלֹא מִקְלָתָא דְּפְסִיקָא הִיא דְּאִיכָא דְּמִשְׁאִיל לְהוּ וְאִיכָא דְּלֹא מִשְׁאִיל לְהוּ הִילְכָף לֹא נַחֲתִית לְפִירוּשׁוֹ הָף מִקְלָתָא דְּהִנּוּ קוּלָא פִּינּוּ דְּלֹא בְּרִירָא וּלְפִיכָף פְּתַב בְּסְתָם אִין מְעִידִין וְנִרְאֶה שְׂזֵאת הֵיטָה דַּעַת הָאֲלֵפְסִי וְהֵרָא"ש וְהַרְמַבַּ"ם דְּהַשְׁמִיטוּ לְהָף בְּרִייתָא דְּמִצְוָא קְשׁוּר בְּכִיס וּבְאַרְנָקִי וּבְטַבְּעוֹת אוֹ שְׂמִצָּאוּ בֵּין כְּלָיו דְּכִינּוּ דְּחִיִּישֵׁי לְשֹׂאֵלָה וְטַעַמ' דְּהִנּוּ מִשׁוּם דְּלֹא אִין חִיִּישֵׁינּוּ לְאוֹשִׁילֵינְהוּ אִין לְנוּ לְהַקְלֵי הָאִידִנָּא דְּדִילְמָא בְּזַמַּן חֻמְמִי הַתְּלַמּוּד הָיוּ נוֹהֲגִים הַכֹּל דְּלֹא לְאוֹשִׁילֵינְהוּ לְהִנּוּ כְּלִים אָבֵל הָאִידִנָּא דְּאִיכָא מִאֵן דְּמִשְׁאִיל לְהוּ וְאִיכָא מִאֵן דְּלֹא מִשְׁאִיל לְהוּ הִילְכָף פִּינּוּ דְּלֹא בְּרִירָא דִּינָא דְּהִנּוּ הַשְׁמִיטוּהוּ וּבְכָף הַתְּנִישְׁב מַה שְּׁכָתַב ב"י בַּא"ע סִי קל"ב וְלֹא יַדְעִיתִי לְמַה הַשְׁמִיטוּהוּ הַר"ף וְהֵרָא"ש בְּרִיית' זוּ וְגַם הַרְמַבַּ"ם לֹא הִזְכִּירָה עַכ"ל וְהֵכִי מוּכַח מִדַּעַת הַטּוֹר שְׁכָתַב לְשָׁם אוֹ אִפִּי אִין לוֹ סִי וְט"ע בְּגַט אֲלֵא שְׂמִצָּאוּ בְּכִלִּי שְׁהִיָּה בּוֹ הַגַּט וַיֵּשׁ לוֹ סִימָן אוֹ ט"ע בְּכִלִּי וַיּוֹדַע שְׁלֹא הַשְׁאִילוֹ לְאַחַר אוֹ שְׂמִצָּאוּ קְשׁוּר בְּכִיס וְכו' מְדַפְּלִיג בֵּין פִּיס לְשֹׂאֵר כְּלִים דְּחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה בְּשֹׂאֵר כְּלִים אֲלֵמָא דְּס"ל דְּחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה בְּכִלִּים וְהֵכִי מִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ בְּסִי י"ז שְׁכָתַב וְנ"ל וְאִם אִין מְפִירִין אוֹתוֹ בְּט"ע אֲפִילוּ יֵשׁ לְהֶם סִי בְּכִלּוֹ וּבְגוּפּוֹ אִין סוּמְכִים עָלֵיהֶם אִם אִינָם מְוָבְהַקִּים מְדַשְׁנֵנָּה לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה שְׂשִׁנְיָנוּ וְאֵעִפ"י שְׁיֵשׁ סִימָנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכִלּוֹ דְּהַקְדִּים הַתְּנָא בְּגוּפּוֹ לְכִלּוֹ וְהַטּוֹר הַקְדִּים כְּלָיו אֲלֵמָא דְּמַה שְּׁכָתוּב אִין סוּמְכִים עָלֵיהֶם אִם אִין מְוָבְהַקִּין לֹא קָאִי אֲלֵא אִסִּי דְּגוּפּוֹ דְּסִמּוּף לִיָּה אָבֵל סִי דְּכִלּוֹ אִפִּי מְוָבְהַקִּי נְמִי אִין סוּמְכִים עָלֵיהֶם דְּחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה: וְהֵכִי מוּכַח לְהַדְּיָא מִמַּה שְּׁהִבִּיא הַטּוֹר תְּשׁוּבוֹת הֵרָא"ש בְּסִימָן קי"ח וְנ"ל וְאוֹתוֹ שְׂמִצָּאוּ רַגְלוֹ וְהַפִּירוּ הַבְּתִי שׁוֹקִיִּים כִּי הָיוּ שְׁלוֹ סִימָן מְלַבּוּשָׁיו לֹא הֵנָּה סִימָן שְׂפָעָמִים מִשְׁאִיל אָדָם מְלַבּוּשָׁיו לְאַחֲרִים מְדַהֲבִיא הַטּוֹר תְּשׁוּבָה זוּ בְּסִפְרוֹ אֲלֵמָא לְהַדְּיָא דְּלֹא סְתָרָה לְפְסָקִיו דְּאִם הֵיטָה סוּתְרַת לְפְסָקוֹ הֵיטָה דוּחָה תְּשׁוּבָה זוּ וְלֹא הֵיטָה מְבִיאָה בְּסִפְרוֹ לְפְסָק הִלְכָה אֲלֵא וְנִדְּאִי דְּסִבִּירָא לִיָּה לְפָרֵשׁ פְּסָקִיו כְּאֲשֶׁר פְּתַבְנוּ דְּחִיִּישֵׁינּוּ לְשֹׂאֵלָה בְּכִלּוֹ וְכִסְתָם מְשָׁנָה דְּסוּף יְבָמוֹת שְׁהִבִּיא בְּפְסָקִיו וּמִיָּנָה אֲתָה לְמַד שְׁכָף הֵיטָה מְפָרֵשׁ דַּעַת הָאֲלֵפְסִי בְּפְסָקִיו וְכָף

היא דעת פל הגאונים שפיתבנו בסתם דאף על פי שיש לו סימנין בכליו אין מעידין עליו דמשמע אפי' בסימן מובהק גמור דבכליו או ט"ע נמי אין מעידין עליו וכך פסק מהרא"י בכתביו סי' קס"א וכתב עוד חומרא דאפי' לצרף סימני פליו לשאר אומדנות לא מצרפין וכתב עוד דנוקא פיס וארנקי וטבעות ואנפף קא מפרש תלמודא דלא חיישינן לשאלה אבל שאר פלים דלא מפרש תלמודא מסתמא אין לנו לבדות מלבנו ולומר דאף בהו לא חיישינן לשאלה וכו' הנה מבואר דדעת הרא"ש והטור ומהרא"י שבכל הוראות איסור והיתר אנחנו נמשכין אחר פסוקיהם ואף הרב ב"י שפל הוראותיו ע"פ דעת האלפסי והרמב"ם ונ"י והר"ן פסק פאן דחיישינן לשאלה דכלים א"כ היאך נרים ראש להורות קולא ולומר דלא חיישינן לשאלה כ"ש לפי ע"ד דכך מראין הסוגיית בתלמוד דחיישינן לשאלה וגם אפשר לפרש דברי הנ"י שפך היא דעתו ולא נשאר מי שמיקל בדבר זה אלא הר"ן ע"ש יש מי שאומר דמשמע הלשון דמפי יחיד אמרה ולא מפי מרובים ומדברי התוס' בסוף יבמות ג"כ אין להוכיח פלל דכך ס"ל להלכה למעשה אלא שכתבו עפ"י הסוגיא דסוף יבמות דמשמע דלמסקנא דהתם לא חיישינן לשאלה ואפ"ה לא קשיא מפ' פל הגט וכמו שכתבתי למעלה מפל הלין טעמא חלילה לנו לשנות בדור יתום הלז ולהספיק ולהקל ולומר דלא חיישינן לשאלה שפכר קבלו עליהם פל המלכיות הוראה זו דלא סמכינן אסימנין מובהקין דכלים או ט"ע ואפילו לצרפן לשאר אומדנות: ולפי זה ונדאי משמע דלא נתנו חכמי דבריהם לשיעורן דאפי' נמצאו פל פליו עליו חיישינן לשאלה דאע"ג דאין זה דרך פלל להשאיל לזולתו פל פליו שעליו וה"ל פדין פלים דלאו אורחיהו לאושולינהו אפשר לחלק ולומר פינון דהפלים בעצמם אורחיהו לאושולינהו איפא למימר דילמא איתרמו ליה פלים אחרים וכליו שלו השאילן לאחר: ועוד נראה עיקר דמה דקאמר בגמ' דחיישינן לשאלה לאו דנוקא אלא ה"ה דחיישינן דילמא החליף פלים בכלים של חבירו דכך הוא הרגילות לפעמים דמחליפים זה עם זה והשתא ל"מ אם אדם עשיר היה שהיה לו עמו בגדי שבת וחול דפשיטא דחיישינן לשאלה פינון שהיה עמו חליפות שמלות אלא אפילו היה עני וידוע שיצא מן העיר בכנף בגדו לבד דרחוק הוא שישאיל פליו לאחר והוא ישאר ערום וירדוף בהרים לבקש לו מלבושים מ"מ אע"ג דלשאלה לא חיישינן לחליפין וכדפרי' למעלה ומוכח הכי מהך דעדי אריגה וכו' מיהו אם נמצא פיסו או ארנקי או טבעתו עליו יש לסמוך אמה שפסק הטור בסי' קל"ב דלא חיישינן בהו לשאלה וכדאשכחן בתלמודא להדיא ואע"ג דנראה מדברי האלפסי והרמב"ם והרא"ש דהיו חוששין האידנא לחומרא דדילמא איפא מאן דרגיל לאושולינהו דלכך השמיטוהו לפע"ד כדפרי' בסמוך אפ"ה אין לנו לחוש לחומרא בדברי המפורשים בתלמוד לקולא והביאו הטור בפסקיו: עוד נראה בית מנוס לעגונה זו באם היה הענין שלא הי' משך זמן משעה שנפרד מאנשי העיר ויצא לדרך עד שנהרג דהשתא לא תלינן לחומרא ובתנאי שידוע שלא היו לו מלבושי אחרים עמו וזולתו אותן מלבושים שיצא בהן לדרך דבמעוט ימים שבין הליכתו מן העיר למצאוהו הרוג לא הוה מחליף מלבושיו שרובה גוים מותרת משום מציאה ואסורה בהנאה בא ישראל ונתן בה סימן מותרת בשתייה למוצאה ומייתי לה לפסק הלכה בי"ד סי' קכ"ט ובח"מ סי' רנ"ט שמעינן מיניה דלגבי איסור דיין נסך נמי סמכינן אסימנין דאית ליה לישראל בכתבית להתיר היין שבתוכה ולא חיישינן דילמא היתה בידי הגוי ועירה ממנה היין כשר ונתן לתוכה יין נסך

אלא תלינו שהינן שנמצא בתוך החביות עתה הוא שהי' בתוכו מתחלה ולא הוחלף א"כ ה"ה לגבי איסורא דא"א נמי לא חיישינן לחליפין ותלינו דאותו שהיה לבוש בכלים הללו מתחלה הוא שנמצא עתה לבוש בהן ולא מסתברא לחלק בין איסורא דינו נסוף לאיסור דא"א דחמיר דאי חיישינן לשאלה ולחליפין בדאורייתא גם באיסור די"נ ה"ל לחוש שהרי החמירו אפילו בסתם יינם לאנסרו בהנאה פדין י"נ גמור אלא ונדאי לא חיישינן לחליפין ודווקא היכא דליכא זמן רב משעת אבדה עד שעת מציאה אלא מספר ימים מועטים פפי אומד הדעת דאם היה זמן רב פשיטא דאפי' בא ישראל ונתן בהן סי' איכא למיחש שמה פבר עירו הינו פשר וזה יין אחר הוא וכדמוכח בפרק האשה שלום דבעובדא דשני תלמידי חכמים דקאמרי סימנים דלאו עלליהו סמכינן אלא אסימנים ומיית' עלה עובדא דהוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה א"ל הב לי שומשמי א"ל שקילתינהו והא וכן וכו' והו' ובחביות רמיין א"ל שקלתינהו והני אחרניא נינהו: סבר רב חסדא למימר היינו ב' תלמידי חכמים ולא אמרי הנה אנלא לעלמא והני אחרניא נינהו אמר ליה מי דמי התיס קאמרי סימני הכא שומשמי מאי סימנא אית להו ודקאמר וכו' וכו' הויין אימא הכי איתרמי א"ל מר קשישא בר רב חסדא לרב אשי ומי חיישינ' שמה פינן והתניא מצא פלי וכתב עליו קורף קרפן וכו' ומסיק תלמודא דהלכתא דחיישינן שמה פינן וכתבו התוספות לשם דהא דמדמה ממונא לאיסור היינו משום דרגילות הוא לפנותם והשתא קשיא האיך קאמר רב אסי במצא חביות יין דאם בא ישראל ונתן סימן בחביות דמותרת בשתיקה למוצאה דמאי מועיל סימן דחביות ליין שבתוכה ויין זה שבתחביות יין נסוף הוא ובאיסורא ונדאי אף על גב דחששא רחוקה היא חיישינן רב אסי לא קאמר אלא היכא שאין שם זמן רב בין מציאה לאבדה אלא מעט ימים פפי אומד הדעת דלא חיישינן לשמה פינן אלא בשיש זמן רב משנה שעברה כמו גבי תרומה ומעשר ולאו דווקא שנה אלא בכל משוף זמן רב חיישינן שמה פינן: וא"כ בנ"ד נמי היכא דאין פאן אלא מספר ימים מועטים משיצא מן העיר עד שנהרג לא חיישינן שמה החליף מלבושיו בזמן מועט כזה בעודו מחזיק בדרך ואעפ"י שדעתינו נוטה להורות כף מתוך הראייה שהבאתי מ"מ אין אנחנו סומכין על דעתנו אלא כשיספימו עמנו חכמי הדור הגדולים במלכותנו אבל מה ששאל השואל להתיר לגמרי על סמך הוראות הר"ן דלא חיישינן לשאלה למסקנא אין לשום חכם ליפנס בעסק קולא זו פלל כ"ש שפכר בררתי פשמלה לבנה דכף מורות סוגיית ההלכה ופסקי הגאונים דחיישינן לשאלה למסקנא איברא דבימי חורפי שמעתי שאירע מעשה כזה בק"ק פוזנן זה קרוב לחמשים שנה והגאון מוהר"ר ליב ז"ל מפראג התירה וסמך על דעתו לפסוק דלא חיישינן לשאלה אבל מורי ורבי הגאון מוהר"ר שלמה החסיד מלובלין שהיה אב"ד בק"ק פוזנן אסרה ופסק דחיישינן לשאלה והאשה ישבה עגונה פל ימיה ואנכי תלמידו כתבתי הנראה לפע"ד דחיישינן לשאלה והספמתי לדעת מורי ולדעת האחרונים שאנחנו נמשכין אחריהם בהוראותיהם הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר ש"ז ז"ל ה"ה כ"ג שבט שפט לפ"ק פה ק"ק: פז אחר שכתבתי מה שנראה לפע"ד בנ"ד ראיתי בתשובת ב"י מקצת דברים שיש להשיב עליהם ולפי שנוגעים בנ"ד אציגם פאן: ראשונה במה שהבין מדברי המרדכי והשיב על דבריו וז"ל המרדכי סוף הגהות מרדכי דיבמות מעשה שהיה בגוי שאמר בשעה שדנוהו למיתה מעולם לא פשעתי כ"א פעם אחת הרגתי יהודי בין ניקולא לאורנויק שהיה מוליך י' ליטרין ששלחה מרת

יהודית לאחיה בְּנִיקוּלָא וְהִתִּירוּ אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם מַל"ת ע"י שִׁשְׁאָלוֹ לָהּ אִם שְׁלָחָה הַמַּעֲוֹת
וְאֵע"ג שְׁלֵא הַזְּפִיר שֶׁם הִיְהוּדִי בְּדָאָמַר פֶּרֶק בְּתָרָא דִּיבְמֹת הֵהוּא דִּהְוָה קָרִי וַיֵּן לְפָרְשָׁא
זְרִיזָא דְפּוֹמְבְּדִיתָא דְמִית וְאִינְסַב רַב יוֹסֵף לְדַבְּרֵיהּ מִשּׁוּם דִּדְוַע דְּלִיכָא בְּעִיר בְּזָה הַפְּנּוּיָא
כ"א הוּא וְתַנְיָא בְּתוֹסְפְתָא אִין מְעִידִין אִם כֵּן אֱלָא מְפִירִין שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ אַבְל אִם אָמְרוּ
אֶחָד יֵצֵא יַעֲד אַא"כ מְזַפִּיר כְּמוֹ כֵּן שֶׁם עִירוֹ כִּי הִרְבֵּה שְׁמוֹת שְׁוִין וְאָף עַל גַּב דְּאָמְרִינָן
אִין מְעִידִין אֱלָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם וְאֶפְ"י יֵשׁ סִמְנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכַלְיוֹ הָא מוֹקְמִינָן
הֵתָם גּוּפּוֹ דְאָרוּךְ וְגוּזִין כְּלִיוֹ שְׁחוּרִים אוֹ לְבָנִים דְּלָאוּ הֵינּוּ סִימָן מְוַבְהַק אַבְל בְּסִי' מְוַבְהַק
מְעִידִין אָף לְמ"ד סִמְנִים לָאו דְאִוְרִייתָא בְּדָאָמַר בְּב"מ גְּבִי נֶקֶב בְּצַד אוֹת פְּלוּנִי עַכ"ל
וְהִבִּין ב"י שְׁהִיָּה קָשָׁה לוֹ לְמַרְדְּכִי אֲמַאי לָא חִיִּישִׁינָן שְׁמָא הִיְהוּדִי שְׁקִיבֵל ה"י לִיטְרִין
מִיְהוּדִית מְסָרָם לִיהוּדִי אַחַר לְהוֹלִיכֵן לְאַחִיָּה שֶׁל יְהוּדִית וְהַשְּׁנִי נִהְרַג דְּהָא חִיִּישִׁינָן
לְשִׁאָלָה וְה"ה נִיחּוּשׁ לְמְסָרָם בְּיַד אַחַר דִּהְוָה כְּמוֹ שִׁאָלָה: וְתִירַץ הָא מוֹקְמִינָן הֵתָם גּוּפּוֹ
דְאָרוּךְ וְגוּזִין כְּלִים שְׁחוּרִים אוֹ לְבָנִים וְלֵהִיא שְׁוִינּוּיָא דְכְלִים שְׁחוּרִים אוֹ לְבָנִים לָא
חִיִּישִׁינָן לְשִׁאָלָה וְה"ה נְמִי לָא חִיִּישִׁינָן לְמְסוֹרָה הַפְּקֻדוֹן לְאַחַר וְהַקְּשָׁה ע"פ הַבְּנוֹתוֹ דְּמִי
הַכְּנִיסוֹ לְדַחֲוֹק עֲצָמוֹ לְאוֹקְמִי כְּהָךְ לִישְׁנָא אֶפְ"י לִישְׁנָא דְחִיִּישִׁינָן לְשִׁאָלָה מ"מ לָא
חִיִּישִׁינָן בְּפְקֻדוֹן שְׁמִסְרָנוּ לְאַחַר כְּדִתְנִין בְּפֶרֶק כָּל הַגִּט אִין רְצוּנוֹ שְׁיֵהָא פְקֻדוֹנִי בְּיַד אַחַר
וְכו' וְעוֹד הָאָרִיף וְשָׂרְנִי לִיָּה מְאָרְיָה לָא כְּהָךְ הִיא דַּעַת הַמְּרַדְּכִי בְּדִיבְרָא זֶה אֱלָא כְּהָךְ פִּירוּשׁוֹ
מִתְחִילָה הִבִּיא רְאִיָּה מְפָרְשָׁא זְרִיזָא כִּי הִיכָא דִּהֵתָם אַע"ג דְּלָא הַזְּפִיר שֶׁם הִיְהוּדִי מִתִּירִין
אֶת אִשְׁתּוֹ פִּינּוֹן דְּאַנְחֵנוּ יוֹדְעִים דְּלִיכָא בְּעִיר זֶה הַפְּנּוּיָא כ"א הוּא ה"נ יְדוּעַ הִיָּה שְׁמֵרַת
יְהוּדִית שְׁלָחָה לְאַחִיָּה י' לִיטְרִי ע"י פ' הַלְכָּה אַעפ"י שְׁהַרְוָצָה לָא הַזְּפִיר שְׁמוֹ מִתִּירִין אֶת
אִשְׁתּוֹ: עוֹד הִבִּיא רְאִיָּי מְדַתְנִי בְּתוֹסְפְתָא בְּסִיפָא אַבְל אִם אָמְרוּ אֶחָד יוֹצֵא מְעִיר פ' בּוֹדְקִין
אִם לָא יֵצֵא אֱלָא הוּא תַנְיָא אִשְׁתּוֹ וְאַעפ"י שְׁלֵא הַזְּפִיר שְׁמוֹ ה"נ פִּינּוֹן שְׁאֲנוּ יוֹדְעִים שְׁמֵרַת
יְהוּדִית מְסָרָה י' לִיטְרִין לִפ' וְהִלָּךְ בְּאוֹתוֹ דְּרָף אַעפ"י שְׁלֵא הַזְּפִיר שְׁמוֹ מִתִּירִין אֶת אִשְׁתּוֹ
וְקָאָמַר בְּתַר הָכִי דְלָא בְּעֵינָן שְׁיִזְפִיר שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ אֱלָא הִיכָא דְלִיכָא הוֹכְחָה כִּי אִם
הַשֶּׁם בְּלַבַּד הֵתָם הוּא דְבְּעֵינָן שְׁיִזְפִיר שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ וְע"ז הַקְּשָׁה מְדַתְנִין אִין מְעִידִין אֱלָא
אַפְרָצוּף פְּנִים וְחוּטָם וְאַעפ"י שְׁיֵשׁ סִמְנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכַלְיוֹ דְחִיִּישִׁינָן דִּילְמָא אַחַר הוּא
דְאִתְרַמִּי בְּסִמְנִים אֵלוֹ וְא"כ ה"נ אַע"ג דִּהַזְּפִיר שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ נְמִי נִיחּוּשׁ דִּילְמָא אִיתְרַמִּי
אִישׁ אַחַר שְׁשָׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ ג"כ הֵוָה כְּמוֹ זֶה וּמְתַרְץ הָא מוֹקְמִינָן גּוּפּוֹ דְאָרוּךְ וְגוּזִין כְּלִיוֹ
שְׁחוּרִים אוֹ לְבָנִים דְּלָאוּ הֵינּוּ סִי' מְוַבְהַק אַבְל בְּסִי' מְוַבְהַק מְעִידִים וְכו' וְשְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ
סִי' מְוַבְהַק הוּא וְלָא חִיִּישִׁינָן דִּילְמָא אִיתְרַמִּי אִישׁ אַחַר שֶׁג"כ שְׁמוֹ וְשֶׁם עִירוֹ כְּהָךְ הוּא כְּמוֹ
זֶה אַבְל עַל הַמַּעֲשָׂה שֶׁל י' לִיטְרִי לָא הַקְּשָׁה כְּלָל דְּפִטְיָא דְלָא חִיִּישִׁינָן שְׁהַשְּׁלִיחַ מְסָר
הַפְּקֻדוֹן לְאַחַר וְעוֹד שְׁהָרִי מִשְׁמַע ה"י לִיטְרִין לְאַחִיָּה הַרְגוּהוּ בְּדִרְף הִלִּיכְתּוֹ וְה"ל כְּהָא
דְתַנְיָא סוּף יְבָמוֹת מַעֲשָׂה בְּקוּלָר שֶׁל בְּנֵי אָדָם שְׁהִיוּ מְהַלְכִים לְאַנְטוּכְיָא וּבָא הַגּוֹי וְאָמַר
חָבֵל עַל קוּלָר שֶׁל בְּנֵי אָדָם שְׁמַתּוֹ וּקְבַרְתִּי דַּעפ"י שְׁלֵא הַזְּפִיר אֶת שְׁמוֹתֵיהֶם וְכְמוֹ
שְׁכַתְבֵּי ב"י גּוֹפִיָּה לְשֶׁם בְּתַשׁוּבְתּוֹ דְּפִטְיָא דְלָא חִיִּישִׁינָן לְקוּלָר שֶׁל בְּנֵי אָדָם זוּלַת אֵלוֹ
שְׁהִלְכוּ ג"כ לְאַנְטוּכְיָא וְכְמוֹ שְׁהִבִּיא הַמְּרַדְּכִי רְאִיָּי מְפוֹרְשֵׁת מְתוֹסְפְתָא אַבְל וְדַאי דַּעַת
הַמְּרַדְּכִי דְחִיִּישִׁינָן לְשִׁאָלָה וְלָכֵן אִין מְעִידִין עָלָיו אֶפְ"י אִיכָא סִי' מְוַבְהַק גְּמוּר בְּכַלְיוֹ אֱלָא
דוֹנְקָא בְּסִי' מְוַבְהַק גְּמוּר שְׁבָגוּפּוֹ כְּמוֹ נֶקֶב בְּצַד אוֹת פ' דִּהְוָה סִי' מְוַבְהַק בְּגוּף הַגִּט א"נ
אָף בְּכַלְיוֹמְהֵי סִי' מְוַבְהַק בְּכַלִּים דְּלָאוּ אוֹרְחֵיהּ לְאוֹשׁוּלִינְהוּ כְּדִפְרִישׁ בְּתַשׁוּבְתּוֹ לְעִיל:

ועוד הקשה ב"י לשם בתשובתו למה לא הזכירו א' מהפוסקים דמתירין האשה כשםפירים פיסו וארנקי וטבעות שלו ות' דס"ל דהא דקאמר בפריקתא פשהשליח אבד הגט דמתזירין לו אם קשור בכיסו וכו' מייירי דמצאו בעצמו ומכיר הכיס בט"ע דנאמן במגו ד יכול לומר לא אבדתי ואם פן גבי עידות אשה דליכא למימר במגו אין מעידין אפי' על הכיס וכו': ותימה אמאי לא יהיו נאמנים כשםפירים פיס וארנקי וטבעות שלו בט"ע פיון דליכא למיחש לשאלה: דהא דשליח שאבד הגט ומצאו אינו נאמן אלא ע"י מגו היינו משום חששא דשמא משקר כדי שלא להפסיד שכרו אבל עד המעיד נאמן בלא מגו ואע"ג דס"ל דכיס וארנקי וטבעת לא הוי סי' מובהק מ"מ ט"ע ונדאי מהני והכי משמע מדברי הרא"ש בתשובה על ההרוג שהכירו בתי שוקיים שלו בט"ע בסי' מלבושים לא הוה סי' דחיישינו לשאלה דאלמא דבדברים דלאו אורחיהו לאושולינהו פגון פיס וכו' מעידין עליו כשהפירוהו בט"ע א"נ בסי' מובהק דלא כב"י דנדחק לפרש דלרבותא נקט הרא"ש וכו' ושקרא לי מאר"י ומה שקשה למה לא הזכירו אחד מהפוסקים דמעידין עליו אם מפירין פיסו וכו' נראה פיון דלא אשפחן דתלמודא איירי בכיס וארנקי וטבעת אלא גבי שליח שאבד הגט לפיכך לא הזכירוהו הפוסקים גבי עדות אשה דמת בעלה אלא דגבי שליח שאבד הגט נמי לא הזכירוהו כי אם הטור בא"ע סי' קל"ב וכבר כתבתי מה שנתראה לפי עניות דעתי ליישב זה ע"ל בתשובתי: פח מעשה באשה שנאבד בעלה ויצא קול שנטבע במים ובאו גוים אל האשה ואמרו לה אנחנו נראה לך המקום שבעליך מונח שם במים וכשפאו לשם הוציאוהו מן המים ואמרה האשה שהפירה המלבוש שקורין זופיץא שהיה לבוש בה שהיא שלו גם הבתי שוקיים שקורין זאקין שהיא ארגה אותם לו הכל הפירה בט"ע גם מצאה אצלו המפתח שלו משקאטיל שלו ר"ל תיבה שמצניע לשם שטרות ומעות וכיוצא בזה עוד חפשותי אחר הסימן שהיה לבעלי בפתח הימנית מחמת שהיה שם מלפנים מורסא גדולה ונעשה מקומו צלקת ומצאתו בפתח באשר הי' בבעלה: עוד הגיד שמצאה עליו המנעלים חדשים שקנה לעצמו קודם שיצא מביתו: גם שני עדים פשרים שהביאוהו לקבורת ישראל הגידו שהפירו החגורה והמפתח הנ"ל והזופיץא הנ"ל: תשובה אשה זו שקרא לאנסובי דאפי' למאי שכתבנו בתשובה בסמוך דאפשר לומר דדעת האלפסי והרא"ש והרמב"ם דאע"ג דכיס וארנקי וטבעת לאו אורחיהו לאושולינהו בזמן חכמי התלמוד מכל מקום אפשר דלאחר כך נשתנה אורחיהו למישאלינהו אפ"ה מפתח של תיבתו שמצניע לשם ש"ח והמעות וחפצים חשובים מי הוא הפתי שישאל המפתח לאחר שהרי זה? תן סי' במפתח שמסר בידו ליקח מן התיבה כך וכך הילכך בדבר זה ליכא למ"ד דחייש לשאלה כל שפן בהצטרף לזה הכרת הבתי שוקיים והזופיץא והמנעלים חדשים אלא דאין צורך לזה דבהפרכת המפתח לחוד סגי להתיר אשה זו הנראה לפע"ד דבר פשוט פתבתי בקצרה מני הקטן והצעיר יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל זכר לברכה ה"ה ביריד לופלין בחדש אדר שצב לפ"ק: פט שר התורה עמיה שקרא נהורא: מסתכל באספקלרי' המאירה: הלא הוא אהובי חביבי האלוף המרום והנעלה בכל מעלה ר"מ ור"ג מהר"ר יואל שי' ע"ש בני היכ"ל המקשיבים לקולו: יתברכו בגללו: באפס הפנאי מוכרח אני לקצר במקום שיש להאריך אודות היתר העגונה שטרח מכת"ר מאוד ומאוד למצוא לה היתר ואין ספק אצלי שכל מגמת דעתו היתה לשם שמים ומשפונרתו ימצא בכפליים והנה קריתי ושניתי מה שהעלה

מעןמק לבו ומזך שכלו לחדש סברות נכונות חדשות וגם ישנות וכל דברי הם פנים
ואמתיים ושאין להסתפק בהם שהם ע"פ דת ודין כהלכה זולת מה שמכ"ת מפרש המשנה
שלא בפשוטא והיא שנויה סתם צלוב שפירש"י צלוב על הצליבה והוא שמסתמא נמי
מיינרי בצליבה שהמלכות צולבין מדלא מפורש באיזה ענין מיינרי צלוב על הצליבה
ומכת"ר רוצה להוציא ממשמעות פשוטה ורוצה לפרשה שתולין אותו בשתי ידיו על
העץ ואחר כך ממתין אותו בדקירת חרב וכידון כו' בזה אין דעתי נוטה ונראה שאין זה
אלא דברי גביאות וגם מהראיה שהוא מביא מפרק נגמר הדין נראה לכאורה שמשמע
להיפך מדמפרש שם בהקדא כיצד תולין בדין תלייה של דין תורה ולא במקום אחר:
התליין אינה בידי בפרט שמזכיר בברייתא שם אלו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין
אותו ואחר כך ממיתן אותו פדרך שהמלכות עושה ת"ל כו' משמע דהתליין של מלכות
היא תליין שעושים המלכות לע"ע שהיא בחבל ע"י חנק ומה שמכ"ת דייק מלשון ואחר
כך ממתין אותו דמשמע דזולת שתולין אותו ממתין אותו בידין דייק זה אינו מוכח כלל
דגם אם נודה שהמיתה בא תיכף אחר שתולין אותו מ"מ התלייה היא מוקדמת והיא היא
היפוך משמעות הקרא והומת ותלית דמשמע שהמיתה תהא מוקדמת ולשון ממיתן מיינרי
שפיר שהתלייה שעושים המלכות עושים בענין זה שהם ממיתן אותו אחר התלייה פלומר
שהחבל שקושרין סביב הצוואר מתחילה ואחר כך קושרין החבל סביב העץ ומשליך
התליין אותו אחר כך מידו זהו מקרי מיתה הן ממיתן אותו אחר שנתלה בעץ: וראייה
לדברי דברי תו' פ"ק דסוטה שהביא מכ"ת ג"כ ו"ל שנתלה ונחנק ומה שמכת"ר רוצה
לבארם אינו אלא דבר דרש ועוד גם מה שהקשה עליהם אינה קשיא שכתב לאחר
שתולין אותו הלא מת מיד ושוב א"א לדבר כי יכול להיות שקצתם הם בריאים ויכולין
לחיות יום או יומים ויותר ואפשר להם ג"כ לדבר ואפשר ג"כ להיות ניצול מן התלייה
אחר שנתלה כמו דאמרינן בירושלמי אומר אני מטרונא עברה עליו ופדאתו ומלשון ה
משמע ג"כ קצת דלא מיינרי שנתלה בידו דא"כ לא בעינן מטרונה לזה ואין להאריך ומי
יתן שיבנרר לי שמיד אחר שמשליך התליין התלוי מידו אז בנדאי הוא מת תכף מיד אז
ג"כ הייתי מסכים להתיר העגונה אבל כל זמן שאינו מבורר בזה לפני אין בידי לסמוך
על היתר זה ושוב יש צד להתיר מכל עדות שהוגבה פה שדברה הפלגש של באקערטער
חבר שלו ו"ל קום מיר וועלין דיר ווייזן ונאו ער ליגט האבן מיד גפירט אין איין ונאלד
אין איין תלייה גשטנדין האבן זיא מיר גיוויזן אויף איין קבר דא ליגט ער עכ"ל ועדות
זו היתה מספקת להתירה אם הנה דרך מסיח לפי תומו רק שפשוט הוא שאין מקרי מל"ת
כיון שהפלגש היתה מפרת לאברהם אחיה של העגונה שבא לשם עבור זה פי גם היתה
באותו מעמד שהיה אחיה משנה עם הבאקערטער על הגט והיתה יודעת שלא בחנם יתן
גט כדי להתיר אחותו להשיא לאיש ועכשיו כשתאמר לאחיה שהבאקערטער מת ממילא
תהא אחות מותרת להשיא לאיש והיתה סבורה שלא יבקש ממנה בחנם ועשתה בשביל
הנאת ממון: מ"מ מאחר שהפלגש ודבר עשו לברר דברייהם ובאו לגלות מקום קברו
ומשרתו אחר זה שהוליכו ליער להראות לו הקבר וי"ל שאין לחוש להנאת ממון בענין
זה כמו שכתב ב"י סי' י"ז דף מ"ב ו"ל וכן נראה מתשובות מהר"מ וכו' למה לא יחשב
מל"ת אי משום דקאמר למה אינכם מביאים אותו יהודי שנהרג פי הוא שוכב באותו
מקום הדר אומר ואני הייתי לוקח ליטרא מכם ומביאים בעגלה שלי וקא חיישיתו משום

שהזכיר ממון בעדותו אדרבה כ"ש דאלים סהדויתה טפי משאר מל"ת פלוני מת או נהרג סתמא דלא עביד לאגלוני' עכ"ל מזה נשמע שאין לחוש להנאת ממון אעפ"י שהזכיר בפירושו שעושה להנאות ממון.

מכל שכן הכא שלא הזכירו בפירושו הנאת ממון אעפ"כ יש לחוש פיון שהם מרגישים שיש להם נפקותא בדבר משקרים אפילו באו לגלוי הקבר שמה מראים. קבר אחר כמו שכת' ת"ה סי' רל"ט אם לא שנצטרף ב' סברות להדדי פיון שרובא דרובא הנתלין ע"פ המלכות אינם ניצולין ומתים בתלייה שלקהם וגם הכא הם מראים קברו יש רגלים יותר לסמוך שהם אומרים אמת: ויש עוד לצרף לזה לשון שאמר לניזר מלובמלא ונ"ל האט מיר גזאגט מיר האבן אונזון ליבן טאג דר הערט אן דען באקערטין מן האט אין גיהאנגן עכ"ל: מדמבשרו מן האט אין גיהאנגין משמעות הבשורה משמע שידוע ומפורסם.

שלא ניצל מאותו תלייה כגון שהיה נפדה או נברח וכמו שכתב מ"ת ג"כ בסוף דבריו ובשעת הדחק נ"ל להיות סניף וסעיף לדעת המתירי' עגונה זו ומ"מ דעתי שמכ"ת יצרף לזה עוד בעלי הורא' כי היכא דלמטי כו' כי כל רז לא נעלם ממכ"ת שחוקרת א"א גדולה היא ובזה אפסיק הפעם הש"י יצילהו מפל זעם וישלח בכל מעשיהו הצלחה ובכרה דברי המעטיר ככה יהודה בלא"א הר"ר חנוך ו"ל מק"ק: על הצירוף לא אדון בי' מידי לחבר שתי סברות יחד רק את זה ראיתי להסכים על עדות אליעזר פאשר פתבו הגאונים הוא וגם עדות קאפיל מועלת והמתיר אותה העגונה יזכה לרב חסדא ולרב הונא: נא' אהרון זעליג בן מהר"ר נפתלי הירץ ו"ל ה"ה א"י: צע"ד הגט הנחתן בעיר טיקטין בב"ד של הרב האב"ד ור"מ כמהר"ר יהודא שי' שנתקבל לשם למורה צדק והוציא מאן דהוא צורבא מרבנן קול ענות איה נכשל בשלש טעויות: האחד כי מנהג לכתוב שם העיר בגט טיקטין והרב הנ"ל כתב בטיקטין דמתקריא טיקאטשין וזה לפי שחקר ודרש בקהל אחר גט שנחתן כבר לפניו ולא מצא שום גט ישן ומתוף כף חקר אחר שם העיר ומצא הגוים כותבין טיקאטשין: וכן בשטרי קיומים מן המלכות כתוב בכלם טיקאטשין ולכן כתב טיקטין דמתקרי' טיקאטשין גם כתב דיתבא על נהר נרווא ועל נהר סטרושקא ועל מי מעינות וכו' וגם ע"ז ערער שלא לכתוב כלל ועל נהר סטרושקא ולא אמר בו טעם: אבל טעם המסדר לפי שנהר סטרושקא הולך הוא אחר הים התיכון ושואר בהמות ומשתמשים בו בכביסה גם מבשלים מאותו נהר בימות החורף: עוד ערער שהי' לו לכתוב על מי בארות ולא על מי מעינות כי לדעתו רוב תשמשי העיר היא מהבארות: תשובה לפע"ד אין רוח חכמים נוחה הימנו על ערעוריו אלו כי הם שלא במשפט והוא כי על הראשון הדבר פשוט שאם לא היה ניתן גט מעולה בעיר והיו מתנועדים החכמים שבעיר היא לכתוב שם העיר בגט בנודאי היה הגון לכתחילה לכתוב ב' השמות של ישראל תחילה וע"ש הגוים דמתקרי' וכאשר כתב מסדר זה בטיקטין דמתקריא עיקאטשין וכך נוהגי' לכתוב בכל הקהלות במקום דאיכא שינויא בשם העיר מיהודים לגוים דכותבין שניהם ונ"ל ב"י בסוף סי' קכ"ח אם העיר או הנהר יש להם ב' שמות כתב רבינו בשם הרמ"ה פשמגרש בעירו יכתוב שם העיקר בפרט וכולל שם הטפל בכל שום ונתיבא: ומהרי"ק כתב בשו"ת ק"ו תשובה לר' אביגדר דאיזה מהם שיתכתוב בלא חבירו פשר פיון שמפירין שניהם וכ"כ בהגהות מרדכי דגטין בשם ר"י ובדעקד נדאי לכ"ע פשר דאשפחן בשמו ובשמה אבל לכתחילה צריך לכתוב כמ"ש הרמ"ה דומיא

דַּשְׁמוּ וּשְׁמָה עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ: מִיְהוּ אֲנִי אֵין כּוֹתְבִין כָּל שׁוֹם וְחַנִּיכָא וּלְכַתְחִילָה כּוֹתְבִים
שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת אוֹ שֵׁם הָאֶחָד וּבִנְד וְנִדְאִי אִפִּי' הִיו כּוֹתְבִין הֶרְבְּנִים הַקְדָּמוֹנִים שֵׁם טִיקֶטִין
לְבַד בֵּין שְׁהִיָּה זֶה מִפְּנֵי שְׁלֵא הִיו מַעְלִין עַל דְּעִתָּן דְּאִיכָא שְׁנוֹי בְּשֵׁם הָעִיר בֵּין הַגּוֹיִם וְלֹא
הִיו חוֹקְרִים עַל זֶה וּבֵין שְׁהִיו יוֹדְעִין זֶה אֱלָא שְׁהִיָּה נִרְאָה לְהֵם שְׁאִין צְרִיף לְכַתְּוֹב אֱלָא
שֵׁם טִיקֶטִין שְׁמֹרְגָל עַכְשָׁיו שֵׁם זֶה בֵּין הַיְהוּדִים וּבֵין הַגּוֹיִם וְלֹא חֲשָׁשׁוּ לְכַתְּוֹב שֵׁם
טִיקֶטִין שְׁאִין דְּאִינוּ נוֹדַע שֵׁם זֶה כִּי אִם לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא: הִנֵּה זֶה הַמְסַדֵּר שְׁחֻקֵּר וְדַרְשׁ
תְּחִלָּה אַחַר גִּט יִשָּׁן וְלֹא נִמְצָא בְּקֶהֱל שׁוֹם גִּט שְׁהִיָּה נִיחָן וְהוּא וְבֵית דִּינוּ כְּתָבוּ שְׁנֵיהֶם
בְּנוֹדְאִי יָפָה עֲשָׂה שְׁכַתְּבִין שְׁנֵיהֶם וְאִין בְּזֶה הוֹצָאוֹת לְעַז, עַל גִּיטִין הֶרְאִישׁוֹנִים שְׁנִכְתְּוֹב בְּהוּ
שֵׁם טִיקֶטִין שְׁאִין בְּלִבְד שְׁהִיָּה הֶרֶב רַבִּינוּ אַבִּיגְדוֹר פֶּסֶק דְּאִיזָה מֵהֶם שְׁיִכְתְּוֹב בְּלֹא חֲבִירוֹ
כְּשֶׁר כִּינֹן שְׁמִפְרִין שְׁנֵיהֶם כְּמוֹ שְׁהִבְאִיתִי לְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם ב"י: גַּם אֶפְשָׁר שְׁהַקְדָּמוֹנִים הִיו
כּוֹתְבִין גַּם כֵּן שְׁנֵיהֶם טִיקֶטִין דְּמִתְקַרְי' טִיקֶטִין שְׁאִין אֱלָא שְׁנִשְׁתַּקַּע אַח"כ שֵׁם טִיקֶטִין שְׁאִין
וְלִכְּוֹן לֹא כְּתָבוּ לְכַתְחִילָה אֱלָא שֵׁם טִיקֶטִין וְכַמ"ש מְהֶר"י מְרַגְלִית דְּבַנְשַׁתְּקַע שֵׁם הָעִיר
לְגַמְרִי אִין צְרִיף לְכַתְּוֹב אֱלָא שֵׁם שֶׁל עַכְשָׁיו אַע"ג שְׁהִיָּה לְעִיר שֵׁם אַחַר כְּבָר כְּדֹאִי ס"פ
בְּמַה מְדַלִּיקִין אָמַר רַב חֲסִידָא הִנֵּי תֵּלֵת מִיָּלִי אִישְׁתָּנוּ שְׁמִיָּהוּ מִכִּי חֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
חֲצוּצְרוֹת וְגו' אָמַר רַב אֲשִׁי אִף אֲנִי נֹאמַר בְּכָל בּוֹרְסִיף בּוֹרְסִיף בְּכָל מֵאִי נִפְקִי מִיָּנָה לְגִיטִי
נְשִׁים וְכִי רַש"י בְּלִשׁוֹן שְׁנֵי לְעַנְיָן שְׁיָנָה שְׁמוֹ וּשְׁמָה וְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה פְּסוּלִים וְצְרִיף
לְכַתְּוֹב שֵׁם שֶׁל עַכְשָׁיו ע"כ אֱלָא דַּנ"ד לֹא נִשְׁתַּקַּע טִיקֶטִין שְׁאִין לְגַמְרִי שְׁהִיָּה בְּשִׁטְרוֹתֵיהֶן
וּבְאִיגְרוֹתֵיהֶן כּוֹתְבִין טִיקֶטִין שְׁאִין וְאִם הִיָּה נִכְתָּב בְּגִט שֵׁם טִיקֶטִין שְׁאִין בְּלִבְד הִיָּה נְמִי כְּשֶׁר
דְּעַכְשָׁיו גַּם כֵּן נִקְרָא בְּשֵׁם טִיקֶטִין שְׁאִין וְאִינוּ דוֹמָה לְבְּכָל בּוֹרְסִיף דְּנִשְׁתַּנָּה עַכְשָׁיו הַשֵּׁם
לְגַמְרִי וְאִם הִיָּה כּוֹתְבִין בְּשֵׁם הֶרְאִישׁוֹן בְּכָל הִיָּה פְּסוּל דַּה"ל שְׁיָנָה שֵׁם עִירָה מִמַּה שְׁהוּא
עַכְשָׁיו אֲבָל נ"ד אִף עַכְשָׁיו בְּשֵׁם טִיקֶטִין שְׁאִין וְאִם הִיָּה כּוֹתְבוּ בְּלִבְד הִיָּה וְדֹאִי כְּשֶׁר כ"ש
כְּשֶׁכְּתָב שְׁנֵיהֶן דְּכְשֶׁר דְּאִין זֶה שְׁיָנוֹי כָּלֵל אֱלָא דְּקִדְקֵי הַטִּיב לְכַתְּוֹב שְׁנֵיהֶן בְּאֲשֶׁר לֹא נוֹדַע
לוֹ הָאִיף כְּתָבוּ הַקְדָּמוֹנִים וְקָרוֹב לוֹמַר שְׁגַם הַקְדָּמוֹנִים כְּתָבוּ שְׁנֵיהֶן בְּאֲשֶׁר כָּף רְאוּיָה
לְכַתְחִילָה אֱלָא דְּבִינִי בִּינִי נִהְיָה לְקוֹלָא שְׁלֵא לְכַתְּוֹב אֱלָא טִיקֶטִין לְפִי שְׁהִיָּה נִרְאָה לְהֵם
כָּף לְאֶחָד מִשְׁנֵי טְעָמִים דְּפִי וְלִכְּוֹן מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה לֹא יִסְדֵּר שׁוֹם רַב גִּט בְּקֶהֱל טִיקֶטִין אֱלָא
אִם כֵּן שְׁיִכְתְּוֹב בְּטִיקֶטִין דְּמִתְקַרְי' טִיקֶטִין שְׁאִין כְּאֲשֶׁר כְּתָב מְסַדֵּר הִנֵּה דָאֵם יְחַזְּרֵר רַב אַחַר
וְיִכְתְּוֹב טִיקֶטִין לְבַד לְכַתְחִילָה הִרִי הוּא מוֹצִיא לְעַז עַל גִּט זֶה שְׁנִכְתָּב דְּמִתְקַרְי' טִיקֶטִין שְׁאִין
מִפִּי רַב זֶה וְעָלִיו אִין אֲשֶׁם מֵאַחַר שְׁחֻקֵּר וְדַרְשׁ אַחַר גִּט יִשָּׁן וְיִגַּע וְלֹא מְצָא כְּדִין עֲשָׂה
שְׁכַתְּבִין שְׁנֵיהֶן וְדַבֵּר זֶה יְכַתְּבוּ הַקְהָל בְּפִנְקָס דְּמִתָּא בְּשְׁמִינוּ לְמַעַן שְׁלֵא יְכַשְׁלוּ עוֹד לְשִׁנּוֹת
נִסְחָ דְּגַט מְרַב זֶה לְרַב זֶה דְּאִיכָא הוֹצָאוֹת לְעַז: וְעַל מ"ש הַמְסַדֵּר בְּגִט נִהַר נְרוּוָא וְנִהַר
סְטְרוּשְׁקָא וְהִיָּה מְעַרְעֵר עַל מַה שְׁכַתְּבִין וְעַל נִהַר סְטְרוּשְׁקָא לֹא יְדַעְנוּ מַה הִיָּה לוֹ לֹמַר
כְּדַבְרִים הָאֵלֶּה שְׁאִין לְהֵם שְׁחַר דְּכִינּוֹן דְּהִנְהַר הִנֵּה הוּא נִמְשָׁף וְהוּלָף אַחֲרֵי הַבְּתִים
וּמְשַׁקִּין מִמֶּנּוּ הַבְּהִמוֹת וְהַסּוּסִים וְכוּבְסִין בּוֹ הַבְּגָדִים פְּשִׁיטָא שְׁכּוֹתְבִין אוֹתוֹ ג"כ בְּגִט עִם
שְׁאָר נִהְרוֹת כַּמ"ש בְּשֵׁם הַפְּלִבּוֹ וְהַגְּהוֹת מְרַדְכִי פ' מ"ש וְהַגְּהוֹת מִיָּמוֹנִי וְכוּלָם יוֹצֵאִים
מִמְקוֹר נוֹבַע מִים חַיִּים בְּעַל הַס"מ מִקְשׁוֹ כ' דָאֵם יֵשׁ בְּעִיר ב' וְג' נִהְרוֹת צְרִיף לְכַתְּוֹב כְּלָם
וְלָמָּה יִגְרַע נִהַר זֶה שְׁלֵא לְכַתְּבוּ: וְעַל מ"ש הַמְסַדֵּר וְעַל מִי מַעְיָנוֹת וְעַרְעֵר לְכַתְּוֹב מִי
בְּאִרוֹת אִיבְרָא דְּמִצְאָתִי הַג"ה שְׁכַתְּבִין וְנ"ל תִּימָה קִצָּת הִיכֹן דְּמִסְתַּפְקִין מִמַּעְיָנוֹת
וּמִבְּאִרוֹת לָמָּה לֹא כּוֹתְבִין שְׁנֵיהֶם מַעְיָנוֹת וּבְאִרוֹת כְּמוֹ בְּעִיר בִּינָא דְּמִסְתַּפְקִין מִשְׁנֵיהֶם

ואין כותבין רק מי בארות: ושמא עיקר סיפוקייהו מן הבארות עכ"ל מיהו אנו אין כותבין
כן אלא כמ"ש בש"ע סי' קכ"ח ע"ש וז"ל עיר וספיפוקה ממי בארות כותבין על מי
בארות ועיר וספיפוקיה ממעיינות כותבין ממי מעינות עכ"ל ומשמע דר"ל דכשפיפוקיה
ממי בארות לבד ולא ממעיינות כותבין בארות אבל כשפיפוקיה גם ממעיינות אעפ"י
שעיקר סיפוקייהו מבארות לפי שכל אחד חופר באר בחצירו כדי שלא יצטרף להשתמש
ברחוק מקום מ"מ כיון שתשמישן ממי המעיינות הם מדרה וסדר הנהגות העולם מששת
ימי בראשית כותבין אותו יותר משא"כ בארות דנעשה בידי אדם: ועוד דכל מי בארות
רובם יוצאים ונובעים ממעיינות שתחת הקרקע וא"כ בכלל מי מעיינו' הם ג"כ מי בארות
משא"כ להיפך ולכן בכל הקהלו' כותבין מי מעיינות ואין כותבין מי בארות אע"פ
שמשמשו' רובן מבארות כמו בקהל קראקא ושאר קהלות זולת בלובקלא דאין
משמשו' אלא בבארות בלבד אין כותבין אלא מי בארות אבל במקום דאיכא ג"כ
מעיינות כותבין מי מעיינות בלבד אעפ"י שרוב תשמישן בבארות ולכן נמי בנ"ד אפי'
הי' עיקר תשמישייהו וסיפוקיהו דעיר טיקטין בבארו' אין לכתוב לכתחילה אלא מעיינות
כ"ש שאין לערער על מה שנקתוב וניתן כבר והמערער עתיד ליתן את הדין על שהרבים
ילמדו ממנו להוציא דבה ולעז על הגיטין שניתנין כדת משה וישראל והם פשרים גמורים
ויחול עליהם עונש חרמו של ר"ת ומספיקו ויגרם רעה ועונש על שונאי ישראל והשב
מדעתו וניחם על הרעה ויתקן את אשר עינת ברכות ינוחו על ראשו ויאןשר בארץ החיים
מני הקטן והצעיר יואל סירקיש מקראקא בלא"א כמוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה: א' כ"ט
תמוז שצח לפ"ק: שאלה צא שליח הביא גט לאשה וכתב בהרשאה שם השליח משה בר
שמעון מוירמש ובכתב שנתן המסדר לשליח ע"ד איזה גמגום בגט כתב משה בר שמעון
מלאדמור: ושאלוהו מה היתה הסיבה ששינה המסדר את שם עירו והשיב השליח כה
היה המעשה הבעל הבקערטר נתן הגט לידו בלי שום תנאי בעולם בק"ק האנווי ואחר
שקיבל הגט אמר הבקערטר להרב הלא כמר משה קצב לתת לי שלשי' טאלר תיקף
ועדיין לא נתן הסף במלואו וע"כ יהא גט משכון תחת ידך עד שימלא סף שלשים טאליר
וכן היה שהנחת הגט ביד הרב עד שהבאתי סף הנ"ל במלואו ואזי החזיר לי הרב הגט
ואח"כ הלה הבקערטר להראש של חיל ובקש ממנו שיסייע לו שיקבל תכף השלשים
טאלר שהבטיח לו כמר משה הנ"ל ליתן לו שטר עליו לשלם סף שהוא בבואו לביתו
מארצינו או ליתן לו ערבות מספיק ואזי שלח הראש להרב שלא יתן הגט לכמר משה
עד שישלם הבקערטר ל' טאליר הנותרים או שיתן ערב לשלם סף שהוא תוך ד' שבועות
באשר אחר ד' שבועות מוכרח לילה למלחמה או שיתן הגט למשכן להראש עד שישלם
לו ל' טאליר הנ"ל ואז שלח הרב יהודי אחד אהוב להראש להשתדל שימתין הבקערטר
הל' טאליר על השט"ח של כמר משה כמדובר מתחלה ולא רצה הראש בשום פנים
וכאשר ראה הרב שאי אפשר באופן אחר העתיק את הגט ושלח ההעסקה להראש ונתן
הראש הגט המועתק ליהודי הנ"ל לפיקדון עד שישלם כמר משה הל' טאליר וגוף הגט
נתן הרב ליד כמר משה וצינה אותו ללכת לדרכו מהרה שלא ינודע להראש ומסיבה זאת
כתב הרב בכתבו משה בר שמעון מלאדמר וא"ל כמר משה הלא אני מוירמש ואמר
הרב שאין נפקותא בדבר באשר בגוף ההרשאה כתוב מוירמש ואין לו פנאי לכתוב
כתב אחר רק לה נחויז לדרכיך ע"כ: והנה נסתפקו גדולי הדור שהתאספו מראשי

הקהלות בִּירֵיד לִוְבָלִין בְּחֹדֶשׁ אֶדְר שׁצ"ב אִם יֵהָא נִיתָן גִּט זֶה לְכַתְּחִילָה לִיד הָאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּלֹא־דָמָר כִּי שָׁמָא דְבָר זֶה שְׁעֵשָׂה הָרֹאשׁ בְּשִׁבִיל הַבְּקַעְרָטֵר הוּא כְּמוֹ בִּיטוּל הַגִּט אוֹ בִּיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת: א"נ הִנֵּה כְּמוֹ הַתְּנָה תְּנָאֵי שְׁלֵא יֵהָא גִט אֱלָא אִם כֵּן יִתְּנוּ לוֹ תַּחְלָה הַל' טְאָלִיר הַנוֹתְרִים וְלֹא נִתְקַיְיִם הַתְּנָאֵי וְהִטִּילוּ הַדְּבָר עָלַי לְעֵינִין בְּדָבָר הַזֶּה בְּבוֹאֵי לְבֵיתִי וְכֹאשֶׁר יֵצֵא פִס"ד מֵאִתִּי כֵּן יָקוּם כֹּאשֶׁר הוּא פְּתוּב בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וְחָתוּם בְּחִתִּימַת יְדֵיהֶם: וְהִנֵּה לֹא אָשִׁיב יָדִי מִמָּה שֶׁהִטִּילוּ עָלַי גְּדוּלֵי הַדּוֹר וְלִפְנֵי מְלָכִים אֲתִיבָב לְהוֹדִיעַ מָה שֶׁנִּלְפַע"ד בְּקִצְרָה: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְבָר בְּרוּר וּפְשׁוּט שְׁאִפְּלוּ הִיָּה שֶׁהַבְּקַעְרָטֵר עֲצָמוּ שׁוֹלַח אֶל הָרַב כְּדָבָרִים אֱלָה שְׁלֵא יִתֵּן הַגִּט לְכָמֵר מִשָּׁה עַד שִׁישְׁלָם לוֹ הַל' טְאָלִיר הַנוֹתְרִים וְכו' וְהָרַב הִטְעִהוּ לְבַקַּעְרָטִין וְנָתַן לוֹ הַעֲתָקַת הַגִּט כִּנ"ל אִין כָּאֵן בֵּית מִיחֻשׁ: חֲדָא שְׁהָרִי בְּשַׁעֲהָ שְׁשַׁלַּח אֶל הָרַב שְׁלֵא יִתֵּן הַגִּט לְכָמֵר מִשָּׁה וְכו' עֲשֵׂה הָרַב כְּשִׁלְיַחְתּוּ שְׁלֵא נָתַן לְכָמֵר מִשָּׁה אֶת הַגִּט אֱלָא כְּבָר נָתַן לְכָמֵר מִשָּׁה לְאַחַר שְׁנָתַן ל' טְאָלִיר הָרֹאשׁוֹנִים כְּפִי הַתְּנָאֵי שְׁהִיָּה בֵּין כָּמֵר מִשָּׁה הַשְּׁלִיחַ וּבֵּין הַבְּקַעְרָטִין וְנִתְקַיְיִם הַתְּנָאֵי וְנָתַן הָרַב אֶת הַגִּט לְשַׁלִּיחַ לְאַחַר שְׁנִתְקַיְיִם הַתְּנָאֵי א"כ מָה שְׁשַׁלַּח אַחַר כֵּף לְהָרַב שְׁלֵא יִתֵּן הַגִּט לְשַׁלִּיחַ וְכו' אִין בּוֹ מִמֶּשׁ בְּשַׁלְיַחוֹת זֶה לְשׁוּם בִּיטוּל בְּעוֹלָם כִּינֵן שְׁלֵא נָתַן הָרַב כְּלוּם לְהַשְּׁלִיחַ לְאַחַר שְׁשַׁלַּח אֵלָיו שְׁלֵא יִתֵּן: וְעוֹד אִפְּלוּ הִיָּה מִשְׁמַעוֹת שְׁלִיחוֹת הַבְּקַעְרָטֵר לְהָרַב שְׁאִינוּ חֲפִץ עוֹד בְּשַׁלְיַחוֹת זֶה שְׁשַׁלַּח אֶת כָּמֵר מִשָּׁה לְהַבִּיא לָהּ גִּט אֶל הָאִשָּׁה אִין זֶה אֱלָא גִילּוּי דַּעַת בְּגִט וְאִפְסִיקָא הִילְכְתָא ר"פ הַשׁוֹלַח כְּנֻחְמֵי דְהוּא אֲבִי דְאָמַר גִּילּוּי דַּעַתוֹ בְּגִיטָא לָאו מִילְתָא הִיא וְכַתְּבַת הַרְמְב"ם וְז"ל בַּפ"ו מֵה"ג מִי שְׁשַׁלַּח גִּט לְאִשְׁתּוֹ וְכָא שְׁלִיחַ וְא"ל לֹא מִצְאֵתִי אוֹ לֹא רְצָתָה לְיָקוּחַ וְאָמַר הַבַּעַל בְּרוּף הַטּוֹב וְהַמְטִיב אוֹ כִּיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלָיו שְׁמִשְׁמַעֵן שְׁאִין בְּדַעַתוֹ לְגַרְשָׁה שְׁהָרִי שְׁמַח בְּעֵינָיו הַגִּט לֹא בְּטַל הַגִּט אֱלָא יִתֵּן וְתִהְיֶה מְגוֹרְשָׁתָא עַד שִׁיאֵמַר לוֹ בְּפִירוּשׁ לֹא תִתֵּן לָהּ אוֹ יִבְטַל בְּפִירוּשׁ עַכ"ל הָרִי כְּתִב אֱלָא יִתֵּן וְכו' אֱלָמָא דִּיכּוֹל לִיתֵן הַגִּט לְכַתְּחִילָה וְהָא דְפִירֵשׁ רַש"י לְשֵׁם וְז"ל אֲבִי אָמַר הַטּוֹב וְהַמְטִיב וְלֹא בְּטַל גִּיטָא וְאִם כָּא שְׁלִיחַ זֶה וּמְסֻרוֹ לָהּ לְמַחַר מְגוֹרְשָׁתָא עַכ"ל לָאו לְמִימְרָא דְדוּקָא דִּיעֵבַד כְּשֶׁכָּבַר מְסֻרוֹ לָהּ אֲבָל לְכַתְּחִילָה לֹא אֱלָא לְפִי דְאִהִיָּא עֲנֻבָדָא דְגִידֵל בַּר רַעִילָאֵי דְשָׂדֵר לָהּ גִיטָא לְדִבְיַתְהוּ אִזַּל שְׁלִיחָא אֲשַׁכְּחָה דַּהּוֹת יְתִבָּה וְנִוּוּלָהּ (פִּירוּשׁ רַש"י אוֹרְגָתָא) אָמַר לָהּ הָא גִיטָא אֲמַרָה לָיָה זִיל הַשְׁתָּא מִיָּהָא וְתָא לְמַחַר אִזַּל לְגַבְיָהּ וְאָמַר לָיָה פְתַח וְאָמַר הַטּוֹב וְהַמְטִיב: אֲבִי אָמַר בְּרוּף הַטּוֹב וְהַמְטִיב וְלֹא בְּטַל גִּיטָא רְבָא אָמַר בְּרוּף הַטּוֹב וְהַמְטִיב וּבְטַל גִּיטָא דְלִשׁוֹן בְּטַל גִּיטָא וְלֹא בְּטַל גִּיטָא מִשְׁמַע דִּיעֵבַד וְהַמְעֵשָׂה הִיָּה שֶׁהַשְּׁלִיחַ מְסֻר הַגִּט לְאִשָּׁה לְמַחַר כֹּאשֶׁר אֲמַרָה לָיָה זִיל הַשְׁתָּא מִיָּהָא וְתָא לְמַחַר וּפְלִיגֵי בָּהּ רְבָא אָמַר בְּטַל גִּיטָא וְאִינָהּ מְגוֹרְשָׁתָא וְאֲבִי אָמַר לֹא בְּטַל גִּיטָא וּמְגוֹרְשָׁתָא אֲבָל וְנִדְאֵי דְאֲבִי סְבִירָא לָיָה דְאִפְּלוּ לְכַתְּחִילָה יִתֵּן לָהּ כְּדִמְשַׁמַּע מִמָּאֵי דְקָאֵמַר תְּלַמוּדָא כְּמָאֵי קָאֲמַפְלָגִי בְּגִילּוּיָא דַּעַתָּא בְּגִיטָא קְמַפְלָגִי דְאֲבִי סְבִירָא גִילּוּיָא דַּעַתָּא בְּגִיטָא מִילְתָּא הִיא דְאֱלָמָא מְדַקְאֵמַר אֲבִי גִילּוּיָא דַּעַתָּא בְּגִיטָא לָאו מִילְתָּא דְאִין חוֹשְׁשִׁין לְגִילּוּיָא דַּעַתָּא כָּלֵל דְאִפְּלוּ לְכַתְּחִילָה יְכוֹל לִיתֵן גִּט זֶה לְאִשָּׁה וְתִהְיֶה מְגוֹרְשָׁתָא וְכַדְכַתְּבַת הַרְמְב"ם לְהַדְיָא כָּל זֶה כְּתִבְתִּי אִפְּלוּ אִם הִיָּה הַבְּקַעְרָטֵר בְּעֲצָמוֹ שׁוֹלַח אֶל הָרַב שְׁלֵא יִתֵּן הַגִּט לְכָמֵר מִשָּׁה וְכו' אֲבָל בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁהַבְּקַעְרָטֵר לֹא שַׁלַּח כָּלֵל אֶל הָרַב אֱלָא שְׁבַקֵּשׁ מִהָרֹאשׁ שֶׁל חֵיל שְׁיִסְיִיעַ לוֹ שְׁיִתְּנוּ לוֹ עַכְשָׁיו מִיַּד הַל' טְאָלִיר הַנוֹתְרִים אוֹ לִיתֵן לוֹ עֲרֻבוֹת מְסַפְקַת וְהָרֹאשׁ שֶׁל חֵיל הוּא שְׁשַׁלַּח אֶל הָרַב שְׁלֵא יִתֵּן הַגִּט לְכָמֵר מִשָּׁה וְכו'

השָׁמָא אָפִילוּ הָיָה הַגֵּט בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּיַד הָרַב וְעָבַר עַל דַּעַת הָרֹאשׁ שֶׁל חֵיל וּמְסָר אֵת הַגֵּט לְכַמֵּר מִשָּׂה אֵין פֶּאן אַפִּי גִילּוּי דַּעַת מִהֲבַעַל שְׁאַיְנוּ חֲפִיץ עוֹד בְּשְׁלִיחוֹת זֶה שְׁהָרִי לֹא בִיקְשׁ הַבְּקַעֲרֻטִיר אֲלָא שְׁיִסְיִיעוּ לוֹ עַכְשָׁיו מִיַּד הַל' טְאָלִיר וְאֵין זֶה עֲנִיָן לְבִיטוּל שְׁלִיחוֹת הַגֵּט אָפִילוּ גִילּוּי דַּעַת בְּעֵלְמָא לִיכָא: וְרֵאזִיָּה בְּרוּרָה מְהָא דְאַיְתָא הָתָם אָמַר רַבָּא מְנָא אָמִינָא לֵה דְרַב שְׁשֵׁת אֲשַׁקְלִיה גִיטָא לֵההוּא גְבַרָא בַע"כ וַא"ל לְסֶהְדִי הָכִי א"ל רַב שְׁשֵׁת לְבַטֵּל גִיטָא וְאַצְרַכִּי רַב שְׁשֵׁת גִיטָא אַחְרִינָא (וּפִירֵשׁ"י הָכִי א"ל רַב שְׁשֵׁת ר' שְׁשֵׁת אָמַר לְכֶם וְאַנִי שְׁמַעְתִּי דְלְבַטֵּל גִיטָא וְאַצְרִיכִיה רַב שְׁשֵׁת גִיטָא אַחְרִינָא אֲלַמָּא מִשׁוּם דְגַלִּי דַּעְתָּא בְּבִיטוּלָה) וְאַבְיִי אָטוּ רַב שְׁשֵׁת מְבַטֵּל גִיטָא דְאַיְנָשִׁי הָנָה אִיהִי בְּטָלְיָה וְהָאִי דְקָאָמַר לִיה הָכִי מִשׁוּם דְדַפְנִי (פִּי רִש"י אָטוּ רַב שְׁשֵׁת מְבַטֵּל גִיטָא דְאַיְנָשִׁי הָנָה אָפִילוּ גִילּוּי דַּעְתָּא לִיכָא דְהָא לֹא אָמַר אָנָּא בְּטָלְתִּי אֲלָא ר"ש וְהָכִא לִיכָא גִילּוּי דַּעְתָּא דִּידִין) אֲלַמָּא דְבַעֲיָנוּ דְוָוֵקָא גִילּוּיָנִי דַּעְתּוֹ דִּידִיָּה וְלֹא גִילּוּי דַּעְתָּא דְאַחְרִי אֲלָא דְהָתָם אִיהוּ גּוֹפְיָה בְּטָלְיָה וְאָמַר בְּהִדְיָא דְלִיבְטִיל וְתִלְהָ הַבְּיטֵל בְּרַב שְׁשֵׁת מְפָנִי הִירָאָה שְׁלֹא יָכּוּ אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם בְּמַצּוֹת כְּמוֹ בְּנִדּוֹן דִּינָן וְנִדְאִי כִּינָן דְלֹא אָמַר הַבְּקַעֲטֵר אֲלָא שְׁיִסְיִיעַ לוֹ שְׁיִתְנוּ לוֹ עַכְשָׁיו ה' טְאָלִיר הַנּוֹתָרִים אֵין פֶּאן גִילּוּיָנִי דַּעַת דְבַעַל דְרַצוֹנוֹ לְבַטֵּל הַשְׁלִיחוֹת אֲלָא גִילּוּי דַּעַת דְהָרֹאשׁ שֶׁל חֵיל וְאָטוּ בְּדִידִיָּה תִלְיָא בִיטוּל הַגֵּט וְהָכִי אִיתָא לְהִדְיָא לְשֵׁם דְקָאָמַר אַבְיִי מְנָא אָמִינָא לֵה דְהָיָא דְאָמַר לִיה אִי לֹא אֲתִינָא עַד ל' יוֹמִין לְהוּי גִיטָא אֲתָא וּפְסַקְיָה מְבָרָא"ל חֲזוּ דַּעְתָּאִי וְאָמַר שְׁמוּאֵל לֹא שְׁמִי מְתִיָּא וְרַבָּא אָטוּ הָתָם לְבַטוּלִי גִיטָא בְּעִי הָתָם לְקִינְיָמִי תְנָאִי בְּעִי וְהָא לֹא אֲקִינִים תְנָאִי וּפִירֵשׁ"י אָטוּ לְבַטוּלְיָה גִיטָא בְּעִי זֶה שְׁגִילְיָה בְּדַעְתּוֹ שְׁאַיְנוּ חֲפִיץ בְּגִירוּשִׁין הִלְלוּ כְּלוּם גִילְיָה שְׁהוּא בָּא לְהַפְקִיעַ עַל יְדֵי בִיטוּל גֵּט לְקִינְיָה תְנָאִי בְּעִי עַל יְדֵי קִיּוּם תְנָאָה הוּא בָּא לְהַפְקִיעַ לְאָמַר הַתְּנִיחִי לְבוֹא עַד לְמַד יוֹם וְאִם לֹא יֵהָא גֵּט וְהָרִי בְּאִתִּי וְקִינְיָמִתִּי הַתְנָאִי עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ כֹּל שְׁכַן בְּנִדּוֹן דִּינָן דְלֹא בָּא הַבְּקַרְטֵר לְהַפְקִיעַ הַגִּירוּשִׁין עַל יְדֵי בִיטוּל הַגֵּט אוֹ הַשְׁלִיחוֹת אֲלָא בָּא לְהַפְקִיעַ לוֹמַר הַתְּנִיחִי לִיתְּנִי לִי עוֹד ל' טְאָלִיר וְאֵינָן נוֹתְנִין לִי וְהָרִי לֹא הָיוּ מְחַוְּיָבִים לִיתְּנִי לוֹ עַכְשָׁיו הַל' טְאָלִיר אֲלָא הַתְנָאִי הוּא לִיתְּנִי לוֹ שְׁטַר חוֹב לְשִׁלְּמוֹ לוֹ כְּשִׁיבּוֹא לְבֵיתוֹ אַחַר נְתִינָת הַגֵּט לְיַד הָאִשָּׁה דְאַפִּי רַבָּא מוֹדָה בְּזֶה דְאֵין פֶּאן גִלוּי דַּעַת לֹא בְּבִיטוּל הַגֵּט וְלֹא בְּבִיטוּל הַשְׁלִיחוֹת: וְכֹף מְבִנְיָאָר עוֹד בְּתַשׁוּבוֹת הָרֵא"ש כְּלָל מ"ה דִּין דֵּל' בְּרֵאוּבֵן שְׁשַׁלַּח גֵּט לְאִשְׁתּוֹ מֵאַשְׁבְּלִי"א וְאָמַר לְשָׁלִיחַ אִם תֵּאָבֶה הָאִשָּׁה לְלָכֵת אַחְרַיָּה וְלְבוֹא אֵלַי לְאַשְׁבְּלִי"א אֲקִינְמָנָה לִי לְאִשָּׁה וּבָאת הָאִשָּׁה עִם הַשְׁלִיחַ לְאַשְׁבְּלִי"א וּבְבוֹאָם שֵׁם הַשְׁלִיחַ וְהָאִשָּׁה כְּבָר הַחֲזִיק רְאוּבֵן בְּדַרְךָ לְעַבְרָא אֵת הַיָּם וּפְסַק הָרֵא"ש דְהַגֵּט כְּשֵׁר לְהַתְגַּרֵּשׁ בּוֹ כִּי הֲבַעַל לֹא בְּטָלְיָה וְאַפִּילוּ הָיָה רְאוּבֵן בְּאַשְׁבְּלִי"א וְלֹא רַצָּה רְאוּבֵן לְהַתְפַּיֵּס עִם אִשְׁתּוֹ יְכוּל הַשְׁלִיחַ לִיתְּנִי לֵה הַגֵּט כִּי לֹא הִטִּיל רְאוּבֵן תְנָאִי בְּמַנּוּי הַשְׁלִיחוֹת שְׁיִתְבַּטֵּל אִם תְּבֵא הָאִשָּׁה עִמּוֹ לְאַשְׁבְּלִי"א אֲלָא דְבָרִים בְּעֵלְמָא אָמַר אִם תְּבֵא עִמָּךְ אֲקִינְמָנָה וְגִילּוּי דַּעְתּוֹ בְּגִיטָא לֹא מִקְלָתָא הִיא וְאַפִּילוּ גִילּוּי דַּעַת אֵין פֶּאן לְבַטֵּל הַשְׁלִיחוֹת וְהַגֵּט כִּי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַתְפַּיֵּס עִמָּה וְכ"ש בְּנִדּוֹן זֶה שְׁפָנָה מִשָּׁם טָרָם בּוֹאָם שְׁיִכּוּל הַשְׁלִיחַ לְגַרְשָׁה עַכ"ל וּמְבִיאֵו הַטּוֹר סוּף סִימָן קמ"א וְנִדּוֹן דִּינָן ק"ו בְּן ק"ו הוּא שְׁהָרִי לֹא הִטִּיל שׁוּם תְנָאִי בְּשְׁלִיחוֹת שְׁיִתְבַּטֵּל אִם לֹא יִתְנוּ לוֹ גַּם הַל' טְאָלִיר הַנּוֹתָרִים אֲלָא הַעֲלִיל עָלָיו לִיתְּנִי לוֹ שְׁלֹא מִן הַדִּין וְאַף גַּם זֶה לֹא עָשָׂה הַבְּקַעֲרֻטִיר בְּעַצְמוֹ כִּי אִם הָרֹאשׁ שֶׁל חֵיל שְׁלַח אֶל הָרַב שְׁלֹא יִמְסֹר הַגֵּט לְשָׁלִיחַ וְהוּא כְּבָר מְסָר לוֹ וּלְפַע"ד הַדְּבָר פְּשוּט כְּבִיעָתָא בְּכוֹתָחָא שְׁאַיְנוּ

כָּאן בֵּית מִיחֻוּשׁ פְּלִל וַיִּנְתֵּן הַגֵּט לְכַתְחִילָה לִיד הָאִשָּׁה בְּאֵין סִפְק כִּי אֵין פָּאן אֶפִּילוּ גִילוּי דַעַת מִהִבְעֵל וְאִף רַבָּא מוֹדָה בְּזוּ דְכָשֵׁר הוּא לִיתְנֹו לְכַתְחִילָה לִיד הָאִשָּׁה הַנִּרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַעַתִּי פְתַתִּי כְּמַצְנוּה וְעוֹשָׂה מִפִּי גְדוּלֵי הַדּוֹר מִנֵּי הַקִּטָּן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל בְּלֹא כְמוֹהֵר רַב שְׂמוּאֵל ז"ל יוֹם א' ל"ג לְסַפְיָה שֶׁצַּב פֶּה ק"ק קְרֵאָקָא: שְׂאֵלָה צָב שְׁלוֹם רַב אֶל הַרְבֵּ הַגְּדוֹל בַּתוֹרָה וּבִסְבָּרָא יִשְׁרָה בְּשִׁפָּה בְּרוּרָה הַגְּאוֹן בְּדוֹרוֹ נְרוֹ וְאוֹרוֹ כְּמוֹהֵר רַב אַבְרָהָם אֶשְׁכְּנִזִי נְרוֹ יִצְהָר וַיִּזְהָר עַד בֵּיאַת הַגְּוֹאֵל אֲמֹן סָלָה.

הֵנָּה בָּא לְפָנֵי רוּם מַעֲלַת פְּבוֹד תּוֹרָתָהּ וּבֵית דִּין הַצָּדֵק כְּמַר שְׂמוּאֵל בֶּן אַבְרָהָם נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּבֵית דִּין מְאִיבֵר גַּקְעֵרֶטֶר שְׁלֵמָה וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה דְאִית לִיה בֶּן אַבְרָהָם מְאִשְׁתּוֹ חֲזִיהַ בַּת יִצְחָק הַמְּכֻנָּה אֵיִיזָק וְעֲשִׂינוּ עַל פִּי הַסְּכָמוֹת מֵהֵרָא"י וְסִפְרִים הָאֲחֵרוֹנִים לְזַכּוֹת תַּחֲלָה הַגֵּט לְשְׁלִיחַ וְאַח"כּ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לְרִוּוּחָא דְמִילְתָא וּבְדָבָר אֶחָד הִיא לְהֵם סִפְק בְּאַבִּי הָאִשָּׁה אִם הִיָּה לוֹי: כִּי הִבְקַעְרָטֶר עָנָה בּוֹ רֵאשׁוּנָה שְׁהוּא לוֹי וְאַח"כּ נַעֲשֶׂה כְּמִסְתַּפֵּק בְּאַמְרוֹ כִּי הַגִּידוּ לִי כִּי לֹא יִדְעַתִּיו כִּי אִשְׁתִּי יְתוּמָה הִיָּתָה בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין וְדַרְשָׁנוּ וְחִקְרָנוּ וְאֵין מַגִּיד אֵלֵינוּ: וְהֵנָּה הַסְּכָמְתִי שְׁלֵא לְהִזְקִיקוּ לִיתְנֹו ב' גִּיטִין וְאֵעִפ"י שְׂמוֹר"ם מִפְּדֹאוֹהֵי בְּמַעֲשֶׂה שְׁהִי לְפָנֵינוּ שְׁהִיָּה מְסוּפֵק בְּאַבִּי הָאִשָּׁה אִם הִיָּה כֹהֵן אוֹ לוֹי נְתָן ב' גִּיטִין כִּי אֶפְשָׁר לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּלֹא דְמִי דְהֵתָם לֹא הִיָּה בְּקַעְרָטֶר וְגַם הִיָּו הִבְעֵל וְהָאִשָּׁה בְּיַחַד וּלְפִיכֹף הִיָּה נִרְאָה לְדַעַתוֹ ז"ל דְּעַדִּיף לִיתְנֹו ב' גִּיטִין וּבְנָה אַחֵר זֶה כְּמ"ש מֵהֵר"ו אֶבְל בְּבַקְעָרֶטֶר אִיכָּא לְמִיחַשׁ דְּלֵמָּא נִתְכַּוְּוִין לְקַלְקְלָה וְדַעַתִּי אֵאוּתוֹ גֵּט שְׂאִינוּ גֵּט שְׁהִרִי אֶפְשָׁר שְׁהוּא יוֹדַע אֵיזָה גֵּט הוּא הַפְּשֵׁר וְא"כּ יְהִיָּה דַעַתוֹ אֵאוּתוֹ גֵּט שְׂאִינוּ כְּשֵׁר וּמַטְעַם זֶה דְּדַלְמָא דַעַתִּי אֵהֵאִי גִיטָא דְּלָאוּ גִיטָא פְתַב מֵהֵר"ו שְׁלֵא לִיתְנֹו ב' גִּיטִין בְּבַת אַחַת וּלְפַע"ד דְּבַבְקַעְרָטֶר אִיכָּא לְמִיחַשׁ אִף בּוּזָא"ז וּכְדַפְרִי: וְתוּ כִּינֹו דְּמִיגְרָשָׁא ע"י שְׁלִיחַ וּמְזַכִּין לוֹ הַגֵּט תַּחֲלָה אִיכָּא לַעֲזוֹ שְׁהֵרֹואִין יַחֲשָׁבוּ שֶׁב' גִּיטִין אֵלוּ נִכְתְּבִין לְשֵׁם ב' נְשִׁים שְׁהֵם בְּאַרְצֵי אַחֲרַת וַיִּדְעוּ בְּשַׁעַת פְּתִיבַת הַגִּיטִין שְׂאִשְׁתּוֹ שֶׁל פ' כֹּף וְכֹף שְׁמָה וְאִשְׁתּוֹ שֶׁל פ' כֹּף וְכֹף וְאַח"כּ נִתְעַרְבוּ דְהֵדִין הוּא דְנוֹתָן שְׁנֵיהֶם לְזוֹ וְשְׁנֵיהֶם לְזוֹ וְכִינֹו דַס"ל ל'ר' יְרֵמְיָה הֵתָם דְּגֵט כֹּזָה אֵינוּ כְּשֵׁר אֶלָּא ל'ר"מ אֶבְל ל'ר"א דְּעֵידי מְסִירָה כְּרַתִּי וְאֵינְהוּ לֹא יִדְעִי בְּהִי מִינֵיִיהוּ מִיגְרָשָׁא לִיכָּא נְתִינָה מְבוֹרְרַת וְהַגֵּט פְּסוּל א"כּ אִיכָּא לַעֲזוֹ דְּמִיגְרָשָׁא בְּגֵט פְּסוּל ל'ר"א וְאֵע"ג דְּלִית הִילְכְתָא כְּנוֹתִי אֶלָּא כְּאַבְיִי דְּפְלִיג עַלִּיהָ הֵתָם וְקָאֵמֶר אֶפִּילוּ תִימָא ר"מ אֵימֶר דְּאֵמֶר ר"א כְּתִיבָה לְשִׁמָּה נְתִינָה לְשִׁמָּה מִי בְּעִי וּמוּכָח לְדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים שְׁכַתְּבוּ הַמְּשֻׁנָּה בְּסִתְמָא דְהִלְכָה כְּאַבְיִי מ"מ כִּינֹו דְל'ר' יְרֵמְיָה פְּסוּל הוּא בְּנִתְעַרְבוּ יֵשׁ לָנוּ לְחוּשׁ לְכָל צַד לַעֲזוֹ לְכַתְחִילָה וְאֵע"ג דְּלֹא הֵנָּה אֵלִיכָּא דְהִילְכְתָא וְלֹא דְמִי לְהִיכָּא דְנִתְעַרְבוּ מִמֶּשׁ דְּלֹא חִיִּישִׁינֹו לְדֵר' יְרֵמְיָה דְהֵתָם וְדֵאִי כִינֹו דְאִי אֶפְשָׁר בְּעֵנִין אַחֵר בְּמִקוֹם הַנְּתִינָה לֹא חִיִּישִׁינֹו לְדֵר' יְרֵמְיָה בְּדִיעֵבַד אֶבְל הֵכָּא בְּמִקוֹם הַפְּתִיבָה דְלְכַתְחִילָה וְדֵאִי חִיִּישִׁינֹו לְכָל צַד לַעֲזוֹ וְלִיכָּא נְמִי לְמִימֶר בְּבוּזָא"ז מוֹדָה ר' יְרֵמְיָה דְהֵוִיא נְתִינָה מְבוֹרְרַת בְּכָל נְתִינָה וּנְתִינָה דֵא"כּ מֵאִי דְנִחְקֵן דֵר' יְרֵמְיָה דְמוּקִי לְמַתְנִי דְלֹא כֵר"א הָא אִיכָּא לְאוּקְמִי מַתְנִי בּוּזָא"ז וְאַפִּי כֵר"א אִיכָּא לְאוּקְמִי אֶלָּא בַע"כּ אֵין חֲלוּק בְּכָל עֵנִין לֹא הֵוִיא נְתִינָה מְבוֹרְרַת ל'ר"א בְּנִתְעַרְבוּ וְא"כּ אִיכָּא לַעֲזוֹ הֵכָּא לְמֵאן דְּלֹא יִדַע וְחָשִׁיב דְנִתְעַרְבוּ וְחָשָׁא זוֹ לִיתָא הִיכָּא דְהִבְעֵל וְהָאִשָּׁה בְּיַחַד דְהָא בַע"כּ הֵהִיא מַתְנִי צָרִיף לְפָרֵשׁ בְּמִשְׁוֹלְשִׁין דֵאל"כּ אִפִּי ל'ר"מ לֹא הֵוִי גֵט דְבְּעֵינֹו שְׁהִיא מוּכָח מֵתוֹכּוֹ כְּדֵאִיתָא בַפ' כָּל הַגֵּט וְכַדְכְּתָבוּ הַתּוֹ בַפ' ק דְּגִיטִין דָּף ד' בַד"ה דְקִי"ל וְא"כּ אִי אֶפְשָׁר לֹמַר כָּלֵל שְׁנִתְעַרְבוּ הִיכָּא שְׁהִבְעֵל וְהָאִשָּׁה בְּיַחַד

שְׁהָרֵי מוֹכִיחַ מִתּוֹכוֹ אֲבָל ע"י שְׁלִיחַ אִיכָּא לְמִימַר שְׁנַתְעָרְבוּ בְּמִקּוֹם הַכְּתִיבָה דְּלֹא נִודַע אַח"כ אִם אֲשֶׁתּוֹ שָׁל זֶה הִיא מְשֻׁנְלֶשֶׁת אוֹ אֲשֶׁתּוֹ שָׁל זֶה א"נ נִתְעָרְבוּ בְּמִקּוֹם הַנְּתִיבָה דְּלֹא נִודַע אִם בְּעֵלָה שָׁל זֶה הוּא מְשֻׁנְלֶשׁ אוֹ בְּעֵלָה שָׁל זֶה: וְתוּ דְהֵלֵא הֶרַב אֲבָן צִיּוֹן הָאָרִיף לְמַעֲנִיתוֹ וְהַפְּלִיג עַל הַנּוֹתָנִים ב' גִּיטִין כִּי לֹא רָאוּ כְּזֶה מְאֻבּוֹתָם וְלֹא מְאֻבּוֹת אֻבּוֹתָם וְלֹא מְרַבּוֹתָיו וְהַחֲזִיק דְּבָרָיו מִפְּנֵי הַנְּכַסִּים וְהַיּוֹצְאִים דְּלִמ' אִיכָּא שְׂרָאוּ נְתִיבַת הַגֵּט הָא' וְלֹא הַב' אוֹ אִיכָּא וַיּוֹצִיא לְעַז שְׂיִאמְרוּ דְּבַגְט פְּסוּל נִתְגַּרְשָׁה וַיֵּשׁ לְזֶה רְאִיָּה בְּרוּרָה מִר"פ הַחֹלֵץ מְאוּקִימְתָא דְּתַלְמוּדָא דְּנִמְצָא אַתָּה מְצָרִיכִים פְּרוּז לְכַהֲנָה וְאִיכָּא אִינְשׁ דְּהִנָּה בְּחַלִּיצָה וְלֹא הָיָה בְּהַכְרֵזָה וְאָתוּ לְהוֹצִיא לְעַז וְלְמִימַר דְּקָא שְׁרוּ חַלּוּצָה לְכַהֵן וְאֵע"ג דְּאֲבִי דְּחִי לָהּ הָתָם לֹא קו"ל פְּנוּמִיָּה אֲלֵא כִּר' יוֹחֲנָן פְּדֻמוּכַח פ' הַחֹלֵץ אֲמַתְנִי דְּהִיבְמָה לֹא תַחֲלִיץ וְלֹא תִתְיַבֵּם עַד שְׂיֵשׁ לָהּ ג' חֲדָשִׁים וְהָכִי אֻקְמִינָא לָהּ בְּדוֹקְמָא ר"פ הָאֵשֶׁה בְּתָרָא וְהָכִי פְּסֻק הָאֵלְפָסִי לְשֵׁם גַּם הַנ"י כ"כ ע"ש ר"ח וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וּנ"ד נְמִי דְּכּוֹנְתָא דְּיִלְמָא אִיכָּא דְּרָאָה בְּנְתִיבַת הַגֵּט רִאשׁוֹן וְלֹא הָיָה בְּשֵׁנֵי א"נ אִיכָּא וַיּוֹצִיא לְעַז לּוֹמַר דְּנִתְגַּרְשָׁה בְּגֵט פְּסוּל וְאִין לְחַלֵּק לְמַתָּן חֲשִׁשָׁא זֶה וְלְסַמְנָה עַל מַהֲרָא"י בַּת"ה לִיתָן ב' גִּיטִין בְּבַת אַחַת וְאֵף מוהר"מ מְפָדָאוּיָה כְּתַב שְׁעֵשָׂה כֶּף פַּעַם אַחַת וְכִיּוֹן דְּהִנֵּי תְּרֵי אֲשֶׁלִי רַבְרָבִי לֹא חֲשִׁשׁוּ לְהָא דְּכְתַב מַהֲרִ"ו דְּיִלְמָא דְּעֵתִיָּה אֲאוּתוּ גֵט שְׂאִינוּ כְּשֵׁר אֲנִי נְמִי לֹא נִיחֻשׁ לָהּ וְהִשְׁתָּא לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְנְכַסִּים וַיּוֹצְאִים פִּיּוֹן דְּנִתְיַבֵּם בְּבַת אַחַת דְּבַנ"ד נְרָאָה וְדָאִי דְּאֵף מַהֲרָא"י וּמַהֲר"מ מוֹדִין דְּאִין לִיתָן בְּבַת אַחַת שְׁהָרֵי הַתּוֹס' בַּפ"ב דְּסוּטָה דָּף י"ח כְּתַבוּ בַּד"ה כְּתַבָּה עַל ב' דְּפִין דְּבַגְט אִם נִתָּן לָהּ ב' גִּיטִין אַע"ג דְּכָל א' שְׁלָם וְסָפֵר אֶחָד בְּפִנֵי עֲצָמוֹ פְּסוּלִין וְלֹא מִיגְרָשָׁה בְּתַרְנוּיָהּ מִשּׁוּם דְּסָפֵר אֶחָד אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שְׁנַיִם סְפָרִים וּא"כ בַּנ"ד דְּמַדִּינָא הַגֵּט כְּשֵׁר אֵף בְּאוּתוֹ שְׁכַתְּבַת בַּת יְצַחֵק בְּסַתְמָא וְאֵע"פ"י שְׁהִיא בַּת.

לוי א"כ אם יִנְתְּנוּ בְּבַת אַחַת לָא הוּיָא מְגוֹרְשֶׁת מְדַאוּרִיָּתָא בְּשׁוּם אֶחָד מְשֻׁנְיָהֶם מִטַּעַם סָפֵר אֶחָד אָמַר רַחֲמָנָא כו' וְלֹא קִאֲמְרֵי הָנִי רַבּוּנְאָתָא דְּכְשֵׁר לִיתָן בְּבַת אַחַת אֲלֵא כְּשֶׁהָאֶחָד וְנִדְאִי פְּסוּל מ"נ פְּגוֹן דְּמִסְנֻפְקִים אִם הִנֵּה פִּהּן אוֹ לוי וּבְגֵט אֶחָד נִכְתַּב פִּהּן וּבְשֵׁנֵי לוי דְּהִשְׁתָּא לִיכָּא אֲלֵא סָפֵר אֶחָד וּמְגוֹרְשֶׁת מ"נ וּמְגוֹרְשֶׁת וְנִדְאִי אֲבָל נ"ד דָּאִם הוּא לוי שְׁנִיָּה' כְּשֵׁרִים אִינָּה מְגוֹרְשֶׁת כָּל עֵיקַר בְּשֵׁעָה שְׂאוּמַר לְשִׁלִּיחַ זְכָה בְּגֵט זֶה לְאֲשֶׁתִּי כו' וּא"כ אִין פִּאֵן זְכִיָּה פְּלֵל וְאֵע"ג דְּאֲצֵל שְׁלִיחוֹת לְהוֹלְכָה שְׁפִיר הָנִי שְׁלִיחַ דְּיִדְיָה בְּאוּתוֹ הַגֵּט שְׁהוּא כְּשֵׁר לְכַתְּחִילָה מ"מ אֲצֵל זְכִיָּה לִיכָּא פִּאֵן זְכִיָּה כָּל עֵיקַר וְתוּ דְּאֵף בְּשְׁלִיחוֹת לְהוֹלְכָה אִיכָּא לְמִיחַשׁ דְּלִמָּא בְּמִקּוֹם הַנְּתִיבָה נְמִי מְסַתְּפִקִין אִם הִנֵּה לוי וְלִשְׁם וְדָאִי כְּשִׁנְתָּנוּ שְׁנִיָּהֶם לְאֲשֶׁה בַּב"א לֹא מִיגְרָשָׁא כָּל עֵיקַר אִם שְׁנִיָּהֶם כְּשֵׁרִים כְּדְפִיר' וְתוּ נְרָאָה דְּמַדִּינָא וְנִדְאִי אִין צְרִיף פְּלֵל לְכַתְּבוּ פִּהּן אוֹ לוי אֵף לְכַתְּחִילָה: וְהָכִי הָנִי סְבַרַת מְהַר"י מוֹלִין ס"ל ז"ל שְׁהִיָּה גְדוֹל בְּדוּרוֹ וְהִבִּיא רְאִיָּה בְּרוּרָה מִמְתְּנִיתָן דַּס"פ ג"פ בַּב"י יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן דְּיִכְתְּבוּ ס' וְאִם אִין לָהֶם ס' יִכְתְּבוּ מְשֻׁנְלֶשֶׁין וְאִם שְׁנִיָּהֶם מְשֻׁנְלֶשֶׁין יִכְתְּבוּ פִּהּן אוֹ לוי אֲלֵמָא דְּבִימֵי הַתְּנָאִים לֹא הָיוּ כּוֹתְבִין פִּהּן אוֹ לוי לְכַתְּחִילָה וְכֵן פְּסֻק בְּטוֹר ח"מ ס' מ"ט גַּם מְהַרְמ"א לֹא כְּתַב כְּנֶגֶד זֶה פְּלוּם וְהוּא מְדַבְּרֵי בְּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׁהִבִּיא הָךְ רִאִי דַּג"פ: וְאֵע"פ"י דְּמַדְקָא מִבְּעִיָּא לִיָּה בְּפָרֵק ב' דְּכַתְּבוּת אִי מַעְלִי מְשֻׁטְרוֹת לְיוֹחֲסִין מְשַׁמַּע בִּימֵי הָאֲמוּרָאִי הָיָה כּוֹתְבִין פִּהּן וְרְאִיָּה זֶה הִבִּיא מַהֲר"ר יְעֻקֵּל פְּדֻאִיתָא בְּכַתְּבֵי דְּמַהֲרָא"י כְּפָר כְּתַב הֶרַב מַהֲרִ"ק בְּסָפֵר בֵּית יוֹסֵף דְּאִין מְכָאֵן רְאִיָּה דְּאֲפִי אַת"ל דְּהָיוּ נוֹהֲגִין

לכתוב בשטרות פהו מהי תיתי שאם לא כתב פהו בגט שיפסול בכף כו': ולפע"ד דליכא ראיה פלל שהיו נוהגים כף אף בימי אמוראים דשמא לא קא מפעיא ליה אלא היכא דאיכרי וכתב פהו אי מעלין מהאי שטר ליוחסין או לא דשמא פיון שלא נהגו לכתוב פהו והאי גברא בעי לאחזוקי נפש' בכהן וכתב בשטר פהו קאמר' דאפולא מלתא קא מסהדי כו' ועוד נראה ברור דלא קאמר מוהר"ר יעקל דפסול מדינא אלא רצונו לומר דצריך לכתוב לכתחילה גט אחר דכיון דעכשיו נוהגים הפל לכתוב פהו או לוי איכא צד לעז אם לא כתב פהו ולפי זה נודאי אינו פסול אלא היכא דאפשר למיכתב אחר וליכא שעת הדחק אבל היכא דאיכא שעת הדחק א"נ בספק כנ"ד פשיטא דלא קאמר דיתנו ב' גיטין דאין לה שעת הדחק גדול מזה ולפיכך נראה לנו בני"ד דאין לנו להכניס עצמנו פלל בשום ספק וליתן ב' גיטין אלא כותבים בת יצחק סתם דאפי' היה לוי אין פאן גמנום לפסול הגט כל עיקר לדברי הפל: ותו שהרי בשאר מלכות לא נהגו פלל לכתוב פהו או לוי אפי' לכתחילה שלא בשעת הדחק כדכתב מהרי"ק בספר בדיק הבית שלו ובספר שלחן ערוך וא"כ היאך יעלה על דעתו להחמיר בספק וליתן ב' גיטין ואף אם היה הבעל והאשה ביחד בני"ד נראה לפע"ד דאין ליתן ב' גיטין כ"ש ע"י שליח ובדרך זה שפירשנו דברי מהר"ר יעקל דלאו פסול ממש קאמר צריך נמי לפרש מ"ש מהרמ"א בגט שאינו מעורה דפסול דהיינו לומר דפסול לכתחילה וצריך לכתוב גט אחר היכא דליכא שעת הדחק דמדינא נודאי אין זה פסול כל עיקר וכדתנו ש"ייר מקצת.

הגט וכתבו בדרך השני והעדים מלמטה פשר ומוקי לה רב אנשי כגון דידיע בי' מתחתי והתם אין השיטות שבסוף גט הראשון מעורות עם השיטה שבראש הדרך השני ולא קאמר דפסול אלא לפי שנהגו.

כף לכתוב מעורה הילכך אי לא כתב מעורה פסול וצריך לכתוב אחר היכא דליכא שעת הדחק ובתוס' פ"ק דגיטין דף ד' בד"ה חז אתי מסיק ר"י דהא דקאמר תלמודא חז אתי ובעל מערער ופסול ליה היינו שיאמינוהו ללעז אבל מ"מ הגט פשר אלמא דאף לישינא דתלמודא דחקינו לפרש דלאו פסול ממש קאמר אלא פלומר איכא צד לעז לכתחילה אבל הגט פשר א"כ כ"ש שיש לפרש פן לישינא דמהר"ר יעקל ומהרמ"א ועוד יש להאריך בזה אלא מאחר שהוא דבר פשוט כביעתא בכותחא דאין פאן פסול ראיתי לקצור וע"כ בגט זה שהשווה י"א איננה מעורה לא הטרחנו לסופר לכתוב אחר בגט בקערטער פן יחזור בו כי די לנו להחמיר היכא דאפשר וליכא שעת הדחק כל עיקר אבל לא בגט מבקערטער ומטעם זה אין להטריח לכתוב ב' גיטין בבקערטער אפילו לא היה שום ספק כי אם חששא זו פן בתוף האריכות יתחרט מלייתן גט ולפע"ד הדברים ברורים כשמלה הנראה לפע"ד פתבתי והודעתי לרום מכת"ר ובית דינו הצדק מני אהו' הקטן והצעיר: צג לא אוכל להתאפק לכל הגדולים הנצבים עלי וחלו פנינו בהפצרה גדולה ובתחנונים לחוות דעתי העניה באחד מאנשי ק"ק אובן פהו אשכנזי ושמו נעלם ממני נשא אשה והולידה שני בנים ונשתטית ונשתגעית ביתר שאת עד שצריכים לסגור אותה בחדר תוף חדר ולעתים היא חלומה כמו שבעה ימים או י"ד ימים והנה אי אפשר שיזור עמה בכפיפה אחת ולכן האשה שרויה אצל אביה ואחיה והבעל עם ב' ילדיו שרוי בביתו בצער יגון ואנחה מצפה שתתרפא וזה כמה שנים יושב גלמוד ומעוגן ושואל התרה לגרשה בע"כ על ידי השליח שיגרשנה בעת חלומתה או לישא אשה על אשתו וכבר

הספימו הספרדים מק"ק סלוניק לפטרה בגט בשעת חלומה ובשעת ישוב דעתה רוצה או לא רוצה בע"כ פדת וכהלכה ואחר כך ישא אשה וזה יותר טוב ממה שפיניחה עגונה וישא עליה אשה וטעמם שזה יותר טוב מזה לא ראיתי אבל דעתי הענייה היא בהיפך שאין לנו לתקוע עצמינו בדבר הלכה בפלוגתא דמ"ד משום גרירה ומ"ד משום שאינו יכולה לשמור את גיטה דלמ"ד משום גרירה עיתים שוטה עיתים חלומה אסור ויש להאריך בזה בפלפולים רבים אמנם פיון שלעגנו מעשה אין דעתנו מסכמת לגרשה אף בעיתים חלומה לכתחלה ע"כ אין רצוני להאריך בזה אבל את זה ראינו מרבותינו נוחי נפש עשו מעשה להתיר לו לישא אשה אחרת עליה כי כן קבלו הם מרבותיהם איש מפי איש וזה דווקא בהסכמת מאה רבנים ולפי אומר לי שכך קבלו מפי רבינו גרשון מאור הגולה שהקרים שלא לישא אשה על אשה שכשיגיעו איזה ענין בין איש לאשתו שאין ראוי להחזיק בחרם זה יתירו אותו בהסכמת מאה רבנים כדי שלא יהא הדבר קל בעיני הדורות ליקח אשה על אשה וכן אנכי אומר בטח להתיר לראובן זה לישא אשה על אשתו ולתקן לה פתונתה ביד הקהל ולא אביתי להאריך בראיות מדברי הגדולים הרשב"א ומהר"ק ושא"ר גדולים שהספימו שר"ג עצמו לא גזר בנ"ד או בכינצא בזה מפני שיש חולקים על זה כמו שמפניך בתשובה מהר"ר שלמה לוריא: אכן נראה מדבריו מבואר שלא היה אוסר אלא לגרשה בע"כ אפילו עיתים חלומה אבל להתיר לו לישא אשה עליה בלא גירושין על זה לא כתב לאיסור וע"כ נראה דלדברי הפל מותר לישא אשה עליה וכמו שכתב הרב בהגהת ש"ע וז"ל ובמקום שאין הראשונה בת גירושין פגון שנשתטית או שהיא מן הדין לגרשה ואינה רוצה ליקח גט ממנו יש להקל להתיר לו לישא אשה אחרת עכ"ל ובסי' קי"ט כתוב בנשתטית דאפילו בדיעבד אינה מגורשת אא"כ שגירשה בעת חלומתה מפני שהיה נראה שתשא"ר כן לא מהדרינו עובדא: עכ"ל התבאר דאין שום מחלוקת בין הוראות מהר"ל ובין הוראת הרב בהגה' ש"ע דמה שאוסר מהר"ש"ל לגרשה לכתחילה אפילו בעת חלומתה גם הרב בהגהותיו פסק כך ומה שהתיר הרב בהגה' בנשתטית לישא אשה אחרת על אשתו גם מהר"ש"ל מודה בהיתר זה שלא נמצא בדבריו שאסרו מיהו ודאי אין הרב בהג"ה חולק על מה שמפניך בדברי האחרונים שאריכים בהיתר זה שייספימו על זה מאה רבנים דאין לנו להקל ולבטל מה שתקנו קדמונינו שמימיהם אנו שותים: וכך נהגו רבותינו בזמנינו וגם אנכי בינדותי צרפוני עמהם בהסכמה זו וחתמתי שמי עמהם חלילה וחס לשנות עכשיו ולזול בהוראתם וכדי שלא יעלה על הדעת לחוש לחרמו של ר"ג נ"ל להביא ראיה ברורה ממה שכתב המרדכי פ' מצות חליצה דהרב רבינו אליעזר מפיץ היה נוהג להתיר חרם דר"ג לישא ב' נשים ליבם כדי שלא תהא חלוצה פסולה וצריכה לחזור על כל האחים והיה אומר שבמקום מצנה לא נגזירה גזירה והשתא הוא עולה לייבום ולחליצה ואחרי החליצה תעמוד הגזירה במקומה ושא"ר רבותי לא נהגו כן עכ"ל וכתב ב"י בפ"י סדר חליצה דטעם החולקים דכיון דיבמה שריא ליבומה אלא דאריא דשבועה רבוע עליה ראוייה ליבם היא עכ"ל מדלא חלקו עליו דאין בהיתר חרם זה ממש אלמא דלכ"ע יכולין להתיר חרם זה דר"ג במקום מצנה דייבום ופשיטא דה"ה דיכולין להתיר משום מצנה דלא תהו בראיה כדאי' בפ"ק ב"ב דף י"ג גבי ח"ע וחב"ח דכופין את רבו ועושה אותו בן חורין משום דלא תהו בראיה שהיא מצנה רבה ומשום ה"כ פפינו כמ"ש התו'

לְשֵׁם בְּשֵׁם ר"י וְהֵבִיאוּ הַגָּאוֹן מֵהַר"ר דָּוִד סֵג"ל חֲתָנִי שִׁי בְּתִשׁוּבָתוֹ וּמִדִּינָא לֹא הָיָה צָרִיךְ הַסְּפָמָה מִרַבָּנִים אַחֲרוֹנִים עַל זֶה כִּי הֵיכָא דְמֵהַר"מ הָיָה מִתִּיר הַחֲרָם לִיבְרָמָה בְּבֵית דִּינֹו בְּלַחּוּד אֶלְאָ שְׂאִין דְּעֵתֵי מִסְכָּמַת פְּלַל לְהַתִּיר בְּנִשְׁתַּטֵּית לְהַתִּירוֹ לְיִשְׂאָ אִשָּׁה עָלֶיהָ אִם לֹא שְׂיִסְפִימוּ מֵאַה רַבָּנִים וַיִּחְתְּמוּ בְּחַתִּימַת יָדָם עַל הַיִּתֵר זֶה כְּמוֹ שְׁנִהְגּוּ רַז"ל וְתוֹ לֹא מִיַּדִּי הַנֶּרְאָה לִפְעַ"ד כְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי שְׂמִי מִנִּי הַקֵּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל סִינְרִקִישׁ בֶּן לֵא"א כְּמוֹהַר"ר שְׂמוּאֵל זִכְר לְבְרָכָה ה"ה א' ח' טַבַּת ש"ז לִפ"ק פִּק"ק: צַד בְּמוֹתַב תְּלַתָּא ב"ד כְּפִתְדָּא הַוּוּינָא וְאַתָּא לְקַדְמָנָא כְּמַר שְׂבַח בַּר צְבִי וְהַגִּיד בְּת"ע בּוֹאֲלִי"ג ו"ע וְז"ל בְּלִשׁוֹן אִשְׁפַּנּוּ אִיךְ בֵּין גִּינְפָאָרְן פּוֹן יָס מֵיט סְחֹרָה שְׂיָמֵן יוֹדֵי יִרִיד לּוֹבְלִין שַׁע"ו אַזּוּ הָאֵט זִיךְ גִּשְׂיִקֵט דְּזוֹ אִינִין גּוֹי אִיז גִּנְגִין בִּינְא מֵינִין וְנִעְגֵן סְחֹרָה הָאֵב אִיךְ אִין גִּיפְרָעֶגֶט פּוֹן וּוּאֲנִין עַר אִיז הָאֵט עַר גִּינְזָאָגֶט עַר וְנִעַר אֲנִישׁ דְּיָא לַעֲמַבְרִיג הָאֵב אִיךְ אִין גִּיפְרָעֶגֶט פּוֹן וְנִעְגֵן עַר קוֹמַט הָאֵט עַר גִּינְזָאָגֶט עַר קָאם פּוֹן אַנְדֵר נְאֶפֶיל דְּעַר גּוֹי אִיז בְּלִינְךְ גּוּוּעֶזֶן דָּא הַט עַר גִּינְזָאָגֶט עַר וּוִיעַר שִׁיר גִישְׁטאַרְבִּין אִם שְׂיָנִי אֲנִיר בַּר מֵינִן אֹנִ' דְּעַר נְאָךְ הָאֵט עַר גִּינְזָאָגֶט ל"ת מִן הָאֵט אִין נִיט גִיפְרָעֶגֶט דְרוֹם נִימֵץ דְּזוֹ שְׂנֵי יְהוּדִים זְיִינִן קוֹמֵן קַעֵן אַנְדֵרנָאָפֶל אִינֵר אִיז שְׁלֵמָה מְלָבּוֹב דְּעַר אַנְדֵר אִיז דָּוִד מַגְלָאָגֶר זֵנָא זְיִינִן בִּינְדָּה גִישְׁטאַרְבִּין צו אַנְדֵרנָאָפֶיל אִם אֲנִיר אֹנִ' נְאָךְ סִימְנִים גִינְזָאָגֶט דְּזוֹ דָּוִד הָאֵט אַרְנָדָא גִיֵהֲלֵטֵן בִּינְא פֵאֲטִלִישׁ דְּיָא קֶרַעֲטָשׁוּם אִיז אִיִם אָב גִיבֶרעֲנַט גִיּוּוּאֲרֵן עַר אִיז גִנְגֵן אִין שׁוּוֹאֲרֶצֶן זֹשְׂפָאן אִינִין קְלִינִן זִילְבֶרנָה גִאֲרַטֶלָה הָאֵט עַר אֵן גִיֵהֲאֵט זִיסֵט סִימְנִים דְּזוֹ עַז אִיז דָּוִד מְפֵאֲטִלִישׁ: אֲנִיךְ הָאֵט עַר גִּינְזָאָגֶט בְּמוֹפֶת דְּזוֹ דָּוִד אִיז גִישְׁטאַרְבִּין בְּיוֹם ו' אִיז צו קְבוּרָה קוֹמֵן אֹנִ' הָאֵט דְּעַר בִּינְא גִנְזָאָגֶט וּוִיָא מִן דְּאַרְט זִינְקֵט אִיכֵר אִיִם נִיגְוֹנִים עַכ"ל הַיּוֹם יוֹם ב' ד' אַדֶּר שְׂנֵי בַק"ק לְכּוֹב: גָּאום יוֹסֶף בֶּן הַר"ר יַחֲיָאל זִכְר לְבְרָכָה אֲשֶׁר בַּה"ק מֵאִיר הַיֵּד הַמְּכּוּנָה זַעֲלִיג פִּיהֶם וְגָאום יְקוּתִיאֵל בֶּן הַר"ר אֶלְעֶזֶר זִכְר צַדִּיק לְבְרָכָה א"י הַנֶּקְרָא זְלָמֵן מְלָבּוֹב: גּוֹף הַב"ד נִשְׁלַח לִיָּדֵי חֲתָנֵי הַרְב הַנְּעַלָה מוֹהַר"ר דָּוִד סֵג"ל אב"ד ור"מ ד"ק פֵאֲטִלִישׁא וְכַתֵּב דְּעֵתוֹ בְּהִיתֵר הָאִשָּׁה אֲשֶׁת דָּוִד מְטַעַם עֲדוּת אַחֲרֵת וְהוּא שַׁע"א הַעֵיד בַק"ק יַאזְלוּוִיץ אִיךְ שְׁדוּד מַגְלָאָגֶי גֶפֶטֶר בְּאַנְדֵרנָאָפֶיל קוֹדֵם ט' בָּאָב שַׁע"ה וְהַעֵיד שְׁהָיָה אֶצֶל קְבוּרָתוֹ וּבִירְעֻסְלָב הוּעַד מִפִּי כְּמַר שְׁלֵמָה בַר יַעֲקֹב שְׁנַפְטֵר דָּוִד הַנֶּ"ל וְשְׁהָיָה גַם הוּא אֶצֶל קְבוּרָתוֹ וְאָמַר אַח"כ בל"א עָשׂ אִיז גּוּוּעֶזֶן אַחַר שְׁבַת נַחְמוּ שַׁע"ה וְהָאֲרִיךְ חֲתָנֵי שִׁי שְׂאִין לוֹמַר בְּכָאן דְּמְכַחֲשִׁים זָא"ז בְּחִקִירוֹת וְשִׁיָּהָיָה עֲדוּתֵן בְּטֵלָה: גַּם מֵה שְׁהַגִּיד שְׁלֵמָה הַנֶּ"ל וְז"ל אִישׁ אַחַד שְׁמוֹ דָּוִד גְּלֵאָגֶר הַגִּיד לִי שְׂיִישׁ לוֹ אִשָּׁה סְמוּךְ לִפֵּאֲטִלִישׁ וְאוֹתוֹ דָּוִד מַגְלָאָגֶר גֶּפֶטֶר וְהִיִּיתִי אֶצֶל קְבוּרָה: וַיֵּשׁ גְּמָגוּם לִפִּי שְׂאֲשֶׁת דָּוִד הַנֶּ"ל לֹא הָיְתָה דְרָה מְעוֹלָם סְמוּךְ לִפֵּאֲטִלִישׁא אֶלְאָ בְּעִיר פֵּאֲטִלִישִׁי בְּעֵצְמוֹ רַק שְׁדוּד בְּעֵצְמוֹ הָיָה מְחַזִּיק בְּאוֹרְנָדָא סְמוּךְ לִפֵּאֲטִלִישִׁי וְנִשְׁרָפָה קֶרַעֲטָשׁוּם וּלְפִי שְׁנַשְׂאֵר חֲזִיב לְהִשָּׁר בְּרַח לְאַרְץ אַחֲרַת: עוֹד נִתְבָּרַר מִתּוֹךְ עֲדוּת שְׁלֵמָה כְּמַר מִשָּׁה הַנֶּ"ל שְׁדוּד הַנֶּ"ל הִלְךְ מְלָבּוֹב לְאַנְדֵרנָאָפֶיל עִם אִישׁ אַחַד שְׁהָיָה נִקְרָא שְׁלֵמָה וְכַמֵּר רְפָאֵל הַעֵיד גַּם הוּא שְׂאוֹתוֹ דָּוִד שְׁהָיָה נְשׂוּי אִשָּׁה מְפֵאֲטִלִישׁא הִלְךְ עִם אִישׁ כְּמַר שְׁלֵמָה: עוֹד גָּבוּ עֲדוּת בְּאַנְדֵרנָאָפֶיל שְׁהַעֵיד כְּמַר צְבִי שְׁהָיָה דָּוִד בַּר יַצְחָק מַגְלָאָגֶר דֵּר עַמִּי בְּבֵיתִי וּבְיּוֹם הַשְּׁבַת הַזֶּה בְּמַגְפָּה וּמַת וּבְיּוֹם הַמַּחֲרָת קְבֻרוֹהוּ וַיֵּשׁ לְגַמְנָם בְּכָאן שְׁעֲדוּת זֶה הוּא מְכַחֲשִׁי עֲדוּת הַגּוֹי הַנֶּ"ל שְׁהַסִּיחַ לִפ"ת שְׁבִיוֹם ו' קְבֻרוֹהוּ: תִּשׁוּבָה נֶרְאָה דְאַיְתָתָא זוֹ שְׂרָיָא מְפֶל צְדָדִין דְּעֲדוּת הַגּוֹי שְׁהַסִּיחַ לִפ"ת דב' יְהוּדִים בָּאוּ לְאַנְדֵרנָאָפֶיל שְׁלֵמָה מְלָבּוֹב וְדָוִד מַגְלָאָגֶר וּשְׁנִיָּהֶם מְתוֹ בְּמַגְפָּה וְשִׁהִית' קְבוּרָתוֹ שְׁלֵמָה דָּוִד

ביום ו' וגם העיד שבאנדרנאפיל מנגנים על פמר דוד הנ"ל נגינים נראה מלשון זה שהנגיגונים הם בדרך הספד על מיתתו: הנה יש להביא ראיה על זה מפירק בתרא דיבמות דקאמר התם ושוב מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטיוכיא ובא גוי אחד ואמר חבל על קולר של בני אדם שמתים וקברתים והשיאו את נשותיהם ונ"ד נמי הגוי מסיס ל"ת שהיתה קבורתו של דוד הנ"ל ביום ו' הנה העיד על קבורתו דלא בעינו שיאמר שהוא קברו אלא כל שאמר דברים שהו ברורים שאין לספק בהו דקאמר בדרךמי סגי וכדאמר בפירק האשה שלום פגון דאמרי אסיקנוה קמן כו' וכמ"ש הר"ן בתשובה וגם העיד על שמנגנים עליו בדרך הספד וההספד והאנינות שמתאונגין עליו מורה על הודאתו באין ספק שמת וכהיא דתוספתא אפי' שמע קול מקוננת שמזכירתו בין המתים אין עדות גדולה מזו והיגו טעמא בההיא עובדא דויי שכיב חינואי דקאמר ואיי על עצמו פלומר אוי לו בשביל פלוגי שמת דדברים אלו מראין שלא נתפגן להעיד אלא להתאונג על מיתתו וגם מוכח דלא קאמר בדרךמי שאם לא היתה ברור לגוי שמת חינואי לא היתה מתאונג על מיתתו והאנינות מורה על הודאתו ולכן אף הרמב"ם ז"ל מודה בזה דאין צריך לומר וקברתיו ויש להאריך בחילוקי דינים האלו אלא דלנ"ד א"צ לזה שהרי מבואר באמירת הגוי שהעיד ל"ת על קבורתו של דוד ולפיכך אף למקצת פוסקים דמחמירין פשיש דבר בעולם פלישנא קמא דאמרי ליה דבר ה"ה פמלחמה דקאמרי בדרךמי מ"מ היכא שמעיד על הקברה ליכא למיחש לברךמי ואפי' לא היתה הגוי מזכיר שמו ושמ עירו אלא שהיתה אומר איש אחד בא עם שלמה מלכות לאנדרנאפיל ומת והיתה קבורתו ביום ו' ומתאונג עליו בנגיגונים היתה מספיק להתיר אשתו של דוד מאחר ששני עדות העידו שדוד מגלאגיר שיש לו אשה בפאטליטש הלך עם שלמה מלכות לאנדרנאפיל א"כ הדבר ברור שאין לספק באיש אחר וכההיא עובדא דאנטיוכיא כ"ש שהגוי עצמו הזכיר שמו ושמ עירו והזכיר כמה סימנים דפשיטא דאין כאן ספק דאשה זו שריא ע"פ עדות הגוי זה מל"ת: וגם מעדות היהודים יש להתיר האשה דאעפ"י דמכחישי' זא"ז שהאחד העיד שהיתה זה קודם ט' באב שע"ה והאחד העיד שהיתה אחר שבת נחמו שע"ה נראה לע"ד דאפי' באו בבת אחת בב"ד והיו מכחישין זא"ז בתקירות עדותן קיימת דאין לנו אלא לשון משנתינו בפירק האשה שלום עד אמר מת ועד אמר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא דמשמע אבל היכא ששניהם אומרים מת אעפ"י שמכחישים זא"ז בתקירות עדותן קיימת דאי עדותן בטילה לאשמועינן רבותא דאפי' הכחשה בתקירה לא תנשא וכ"ש בא' אומר מת וא' אומר לא מת: ועוד דמרישא שמעינן לה דעדותן קיימת דתנן אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג ר"מ אומר הואיל ומכחישין זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו מודות שאין קיים ינשאו ועד כאן לא פליגי אלא בצרות דמלינן דכל אחת אומרת שקר לקלקל צרתה אבל בעידיהם דעלמא אף ר"מ מודה דלא הוי הכחשה ופשיטא דאין לסלק בין הכחשה זו שהוא בגוף העדות להכחשה דאחד משבע תקירות כמו שהוא מבואר ברמב"ם רפ"א דה' עדות אחר שפכת בשבע תקירות בודקין כו' פתב וז"ל ומכלל התקירות יתר על השבע השוות בכל שאם העידו עליו שעבד עובדי כוכבים ומזלות שואלין מה עבד ובאיזה עבודה עבד: והעידו שחיללאת השבת שואלין אותן איזה מלאכה עשה והיאך עשה: העידו שאכל ביו"ה שחיללאת השבת שואלין אותן איזה מאכל אכל וכמה אכל העידו

שְׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹן בְּמַה הֶרְגוּ וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה הָרִי הוּא בְּכָלל הַתְּקִירוֹת וְהַדְּרִישׁוֹת הֵן הַדְּבָרִים שֶׁהֵן עֵיקַר הַעֲדוֹת וּבָהֶם יִתְחַיֵּיב אוֹ יִפְטָר וְהֵן פְּנוּנַת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעָשָׂה וְכִינּוֹן הַזְּמַן וְכִינּוֹן הַמְּקוֹם שֶׁבָּהֶן יִזְמוּ כו' הָרִי לָּהּ שְׁעֵדוֹת גּוֹף הַמַּעֲשֵׂה אַעפ"י שְׁאִין הַזְּמַה תְּלוּי' בּוֹ ג"כ מִכָּלל הַתְּקִירוֹת וְכֵן פֶּתַח הַסֵּמ"ג כַּאֲשֶׁר הוּא בְּנִסְחָאוֹת הַמְּדוּנָיִקַת בַּעֲשֵׂה ס' ק"ט וע"ד זֶה פֶּתַח הַרְמַב"ם בַּפ"ג גְּבִי ד"מ דָּאֵם הַכְּחִישׁוּ הַעֲדִים זֶה"ו בְּדְרִישׁוֹת וַתְּקִירוֹת עֲדוּתוֹ בְּטִילָה כִּיצַד אֶחָד אוֹמֵר בְּנִסּוֹן לָוֶה כו' שְׁזָהוּ פְּנוּנַת הַזְּמַן וּמ"ש אוֹ שְׁאֵמֵר הָאֶחָד בִּירוּשָׁלַיִם כו' זֶהוּ פְּנוּנַת הַמְּקוֹם וּמ"ש וְכֵן אִם אָמַר הָאֶחָד חֲבִית שֶׁל יֵינן כו' זֶהוּ פְּנוּנַת הַמַּעֲשֵׂה וְכַתְּבֵה אַח"כ דְּבָאֵלוּ עֲדוּתוֹ בְּטִילָה שֶׁהָרִי הַכְּחִישׁוּ בְּדְרִישָׁה אֲבָל אִם אָמַר הָאֶחָד מְנָה שָׁחֹר כו' וע"ד זֶה פֶּתַח גַּם הַטּוֹר בְּחֻשׁוֹן מִשְׁפָּט בְּתַחֲבִילַת ס' ל' וַי"ל א"צ לְדָרוֹשׁ עֵידי מְמוֹנוֹת בְּדְרִישָׁה וַתְּקִירָה כו' אַעפ"י שֶׁלֹּא כִּינּוּנוֹ הַחֲדָשׁ שֶׁהִלְנָה בּוֹ וְלֹא הַמְּקוֹם וְלֹא הַמְּנָה אִם הָיוּ מְטַבְּע פְּלוּגִית אוֹ פ' כו' נָקַט בְּלִשׁוֹנוֹ הַכְּלָלִים שֶׁהֵן פְּנוּנַת הַזְּמַן וְכַוּנוֹנַת הַמְּקוֹם וְכַוּנוֹנַת הַמַּעֲשֵׂה וְכֵן אַח"כ פֶּתַח כִּיצַד אֶחָד אוֹמֵר בְּנִסּוֹן כו' שְׁזָהוּ הַכְּחֻשָׁה בְּזְמַן אוֹ שְׁאֵמֵר הָאֶחָד בְּמְקוֹם פ' שְׁזָהוּ הַכְּחֻשָׁה בְּמְקוֹם וְכֵן אֶחָד אָמַר חֲבִיּוֹת שֶׁל יֵינן כו' שְׁזָהוּ הַכְּחֻשָׁה בְּגוֹף הַמַּעֲשֵׂה דְבַג' פְּלָלִים אֵלּוּ אִם הַכְּחִישׁוּ זֶה"ו עֲדוּתוֹ בְּטִילָה זֶה"ל הַכְּחֻשָׁה בְּתְּקִירוֹת וְאַח"כ אָמַר אֲבָל אִם אֶחָד אָמַר מְנָה שָׁחֹר כו' עֲדוּתוֹ קִיּוּמַת דְּבָאֵלוּ הַכְּחֻשָׁה בְּבִדְיוֹת הִיא וּבד"מ עֲדוּתוֹ קִיּוּמַת וְנִרְאָה דָּאָף רַש"י ו"ל בְּרִישׁ הָיוּ בּוֹדֵקִין שֶׁפֶתַח וַי"ל מְפִירִים אֲתָם אוֹתוֹ אֶת הַהֲרוּג שְׁמָא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הָיָה וְזוֹ אֵינָה מִן הַתְּקִירוֹת שֶׁל הַזְּמַה אֲלֵא כָּל שְׁאֵר בְּבִדְיוֹת שְׁאִינָן אֲלֵא לְהַכְּחִישׁ כו' לֹא יִתְלַק אַדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְהַסֵּמ"ג וְהַטּוֹר דְּנוֹדָי הַכְּחֻשָׁה שֶׁבְּגוֹף הַמַּעֲשֵׂה ה"ל הַכְּחֻשָׁה בְּתְּקִירוֹת אֲלֵא דְאִינָן מִן הַתְּקִירוֹת שֶׁל הַזְּמַה דְאִי אֲתָה מוֹצֵא תְּקִירוֹת שֶׁל הַזְּמַה יוֹתֵר מִשְׁבַּעַה כְּדַמוּכַח בְּגִמְרָא אֲבָל מִן הַתְּקִירוֹת הָיוּ נְמִי גוֹף הַמַּעֲשֵׂה כְּדַמוּכַח בְּמַתְנֵי דְתַנּוּ הָיוּ בּוֹדֵקִין אוֹתוֹן בּוֹ תְּקִירוֹת כו' מְפִירִין אֲתָם אוֹתוֹ הַתְּרַתֶּם בּוֹ הָעוֹבֵד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אֶת מִי עֹבֵד וּבְמָה עֹבֵד וְאַח"כ תַּנּוּ כָּל הַמְּרָבָה בְּבִדְיוֹת ה"ז מִשְׁנֹכַח כו' אֲלֵמָא דְמְפִירִין אֲתָם אוֹתוֹ כו' מִכָּלל הַתְּקִירוֹת הֵן דַּאֲל"כ הֵכִי הָנֹה לִי לְמִתְנֵי בְּבִדְיוֹת מְפִירִין אֲתָם אוֹתוֹ כו': מִיְהוּ מִשְׁמַע דְּרַש"י ו"ל חוֹלַק אַדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"י הַסּוּגָא דַּפ' הָיוּ בּוֹדֵקִין אֵהָא דְאָמַר רַב חֲסֵדָא אֶחָד אוֹמֵר בְּסִינָף הֶרְגוּ וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְרִירִין הֶרְגוּ אִין זֶה נִכּוֹן אֶחָד אוֹמֵר פְּלִיו שְׁחוּרִין וְאֶחָד אוֹמֵר פְּלִיו לְבָנִים ה"ז נִכּוֹן דְּלְהַרְמַב"ם הֵאֵי קָרָא דְנִכּוֹן חוּזַר אֶתְקִירוֹת וְאַבְדִּיקוֹת כְּדַכְּתַב לְהַדְיָא בַּפ"ב וְסִינָף וְאַרְרִירִין הָיוּ מִן הַתְּקִירוֹת וְאִין זֶה נִכּוֹן מְפִלִים שְׁחוּרִים וְלְבָנִים הָיוּ מִן הַבְּדִיקוֹת וְה"ז נִכּוֹן וְאַקְשִׁינָן עֲלָה מִבְּרִיַּתָּא דְכָלִים שְׁחוּרִים וְלְבָנִים נְמִי אִין זֶה נִכּוֹן וְאַסִּיקָנָא אֲלֵא אָמַר רַב יוֹסֵף מִבְּן זַפְּאִי לְוַתִּיב אֵינֶשׁ שְׁאֵנִי בֶן זַפְּאִי דְבְּדִיקוֹת פְּתְּקִירוֹת מְשׁוּם לְהוּ וְסִבִּירִי לִיָּה לְהַרְמַב"ם דְּהַשְׁתָּא לֹא אֲצַטְרִיף לוֹ לְמַדְחִיק דְּבְּרִיַּתָּא דְכָלִים שְׁחוּרִים וְלְבָנִים אִין זֶה נִכּוֹן בְּסוּדָר שְׁחַנְקוּ בּוֹ דְּהֵינּוּ סִינָף וְאַרְרִירִין דְּלִיתָא לְדַרְב חֲסֵדָא אֲלֵא אִין חֲלוּק בֵּין תְּקִירוֹת לְבְּדִיקוֹת אֲלֵא כָּל הֵיכָא דְמַכְחִישִׁין אֶהְדְּדִי אִין זֶה נִכּוֹן וְרַב יְהוּדָא נְמִי בַּס"פ זֶה בּוֹרֵר פְּלִיג עֲלָיָה דְרַב חֲסֵדָא וְס"ל דְּכָלִיו שְׁחוּרִים וְלְבָנִים בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת נְמִי אִין זֶה נִכּוֹן ע"ש בְּסוּף דָּף ל' כָּף הוּא לְפִי דַעַת הַרְמַב"ם אֲבָל מְפִירֵשׁ"י לְשֵׁם בַּפ"ז ו"ב רַפ' הָיוּ בּוֹדֵקִין מִשְׁמַע דְּסִינָף וְאַרְרִירִין נְמִי מִן הַבְּדִיקוֹת הֵן וְקָרָא דְנִכּוֹן לֹא אֲתָא אֲלֵא לְבְּדִיקוֹת מִיְהוּ אֶפְשָׁר דְּמוּדָה רַש"י דְּבַעֲבֹד ע"ז אֶת מִי עֹבֵד וּבְמָה עֹבֵד הָיוּ וְדָאִי מִן הַתְּקִירוֹת וְאִינוּ דוֹמָה לְסִינָף וְאַרְרִירִין וְהֵכִי מְסַתְּבָרָא וְהַשְׁתָּא וְנִדְאִי לְכָל הַדְּעִיעוֹת הֵיכָא

דאָס אומר מת ואָסד אומר נהרג הוי הכחשה בחקירות דגוף העדות הוא בְּמַה שְׁמַעֲדִין שְׂאִינוּ קַיִים ומְכַחֲשִׁין זא"ז שְׁזָה אומר אינו קַיִים לפי שְׁמַת על מִיטְתוֹ וְזֶה אומר לפי שְׁנֵהֲרַג וְהוּי מִמֶּשׁ לְזֶה אומר שְׁעָבַד ע"ז בְּזִרְיָקָה וְזֶה אומר בְּהַשְׁתַּחֲנִיָּה דְּמְכַחֲשִׁין זא"ז בְּגוֹף הָעֵדוּת וּא"ה לְגַבֵּי עֵדוּת הָאִשָּׁה עֵדוּת קַיִימַת וְטַעֲמָא דְּמִלְתָּא דִּאֲעַפ"י דְּאַפִּילוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אִם הִכְחִישׁוּ זא"ז בְּחִקְיֵרוֹת עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּדָבָר תּוֹרָה אָסָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וּא' ד"נ בְּדְרִישָׁה וְחִקְיָה שֵׁנ' מְשַׁפֵּט א' יִהְיֶה לְכֶם וּמָה טַעַם אָמְרוּ ד"מ לֹא בְּעֵינֵי דְרִישָׁה וְחִקְיָה כְּדֵי שְׁלֹא תִנְעַל דְּלֵת בְּפָנֵי לוֹוִין כְּדֹאִיתָא רפ"א ד"מ מְשַׁנָּה וּגְמָרָא הִלְכָּף אִם הִכְחִישׁוּ זא"ז בְּחִקְיֵרוֹת עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה אָבֵל לְגַבֵּי עֵדוּת אִשָּׁה כִּינּוּ דְּהַקְלוּ חֻכְמִים דְּלֹא בְּעֵינֵי ב' עֵדוּת וְאַפִּילוּ עָבַד אוֹ שְׁפָחָה כו' וְאֲעַפ"י דד"ת בְּעֵינֵי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַד אָסָד כְּשֵׁר לְכָל הַפְּחוֹת הַקְלוּ נְמִי בְּהָא דְּהַכְחָשָׁה בְּחִקְיֵרוֹת לֹא הִכְחָשָׁה הִיא לְבַטֵּל כָּל הָעֵדוּת וּמֵאַחַר שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעִידִים שְׂאִינוּ קַיִים עֵדוּתוֹ קַיִימַת דְּהִנָּה לִיה כְּאִלוּ הֵעִידוּ שְׁנֵיהֶם בְּסֵתָם שְׂאִינוּ קַיִים וְלֹא הִזְפִּירוּ לֹא מִיתָה וְלֹא הִרִיגָה דְּהֵינּוּ מְקַבְּלִין עֵדוּתוֹ אָף עַכְשָׁיו שְׁזָה אומר מת וְזֶה אומר נהרג לֹא הוּי הִכְחָשָׁה לְבַטֵּל גּוֹף הָעֵדוּת בְּמָה שְׁמַעֲדִין שְׂאִינוּ קַיִים וְדָבָר שְׁנֵיהֶם בְּמָה שְׁמַכְחִישִׁין זא"ז בְּטֵלִין כְּאִלוּ לֹא הִזְפִּירוּ בְּעֵדוּתוֹ לֹא מִיתָה וְלֹא הִרִיגָה אֲלֹא סֵתָם שְׂאִינוּ קַיִים וּמַעֲתָה בנ"ד נְמִי אֲע"ג דְּמְכַחֲשִׁין זא"ז בְּזִמָּן אִין זֶה הִכְחָשָׁה לְבַטֵּל גּוֹף הָעֵדוּת בְּמָה שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעִידִין שְׁמַת וְה"ל כְּאִלוּ לֹא הִזְפִּירוּ שׁוּם זִמָּן דְּהֵינּוּ מְקַבְּלִין עֵדוּתוֹ אָף עַכְשָׁיו שְׁהִזְפִּירוּ הַזִּמָּן מֵאַחַר שְׂאִינּוּ מְכַחֲשִׁין זא"ז אָבֵל גּוֹף הָעֵדוּת קַיִימַת עכ"פ שְׁהָרִי בְּמִיתָה אִינּוּ מְכַחֲשִׁין זא"ז שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעִידִים שְׁמַת וְדֹאִי וְלִהְכִי לֹא שְׁנֵינוּ אֲלֹא אָסָד אומר מת ואָסָד אומר לֹא מֵת לֹא תִנְשָׂא דְּכִינּוּ דְּמְכַחֲשִׁין זא"ז בְּמִיתָה אִם מֵת אִם לֹא מֵת דְּבָרֵי שְׁנֵיהֶן בְּטֵלִין וְכֹאִלוּ לֹא הֵעִידוּ דְּבָר אָבֵל כְּשֹׂאִינּוּ מְכַחֲשִׁין זא"ז בְּגוֹף הַמִּיתָה דְּשֻׁנֵיהֶם מְעִידִים שְׁמַת אֲלֹא שְׁמַכְחִישִׁין זא"ז בְּדָבָרִים אַחֲרִים אֲפִילוּ הִנְכַּחְשׁוּ זא"ז בְּחִקְיֵרוֹת לֹא הִכְחָשָׁה הִיא לְבַטֵּל גּוֹף הָעֵדוּת וְכָל זֶה מִתְקַנּוֹת חֻכְמִים שְׁהַקְלוּ בְּעֵדוּת אִשָּׁה אִי מְשׁוּם דְּמִלְתָּא דְּעַבִּיד' לֹאֲגִלוּנִי הִיא אִי מְשׁוּם תְּקִנּוֹת עֲגוּנוֹת אִי מְשׁוּם דְּדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא כִּי הִיכָא דְּהַקְלוּ לְהֵאֲמִין אֲפִי עָבַד אוֹ שְׁפָחָה כו': וְהָא דְּפִלְגִי ר"ע ור"ט שְׁיִלְהִי בְּמוֹת אִי בּוֹדְקִין עֵינֵי נְשִׁים בְּדְרִישָׁה וְחִקְיָה אִי לֹא לֹא מְשׁוּם דְּלָמ' ד בּוֹדְקִין בְּדְרִישָׁה וּבְחִקְיָה אִם הִכְחִישׁוּ זא"ז בְּחִקְיֵרוֹת עֵדוּתוֹ בְּטֵלָה דְּלִיתָא כְּדְּפְרִישִׁית אֲלֹא חוֹקְרָן אוֹתוֹ שְׁמָא יִחְזוֹר בּוּ וַיֹּאמֶר לֹא מֵת וּכ"כ הִרְמַב"ם בַּפ"א וז' עֲשֵׂה לְרֹרוֹשׁ אֵת הָעֵדוּת וְלַחְקֹר וְלִהַרְבוֹת בְּשִׂאלָתוֹ וּמְדַקְדְּקִין עֲלֵיהֶן וּמְסִיטִין אוֹתוֹן מַעֲנִין לַעֲנִין בְּעַת הַשְּׂאֵלָה כְּדֵי שְׁיִשְׁתַּקְּוּ אוֹ יִחְזוּרוּ בְּהֵן אִם יֵשׁ בְּעֵדוּתוֹ דּוֹפִי שְׁנֵאֲמַר וְדַרְשַׁת כו' וְכֵן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַטּוֹר בַּא"ע ס' י"ז דְּלֹא מְשַׁגְּחִינוּ בְּשׁוּם הִכְחָשָׁה בְּעוֹלָם כָּל הִיכִי שְׂאִינּוּ מְכַחֲשִׁין זא"ז בְּגוֹף הַמִּיתָה שְׁהָרִי כְּתִב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כְּתִב א"א ו"ל בְּתִשׁוּבָה אִם שְׁנֵים מְעִידִים שְׁמַת אֲפִילוּ יֵשׁ הִכְחָשָׁה בְּדָבְרֵיהֶם מְשִׂאִין אֵת אִשְׁתּוֹ כִּינּוּ שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעִידִים עַל מִיתָתוֹ עַד כָּאִן לְשׁוֹנוֹ הִנֵּה שְׁמַפְשֵׁט לְשׁוֹנוֹ מְשַׁמַּע דְּאַפִּילוּ הִכְחִישׁוּ זא"ז בְּחִקְיֵרוֹת נְמִי מְשִׂאִין אֵת אִשְׁתּוֹ מֵאַחַר שְׂאִין מְכַחֲשִׁין זא"ז בְּגוֹף הַמִּיתָה שְׁשֻׁנֵיהֶם מְעִידִים שְׁמַת: וְהִרְבּוּ בְּסִפְרוֹ הָאֲרוֹךְ ב"י הַקְּשָׁה דְּלָמָּה תִּלָּה דִּין זֶה בְּתִשׁוּבוֹת הָרָא"ש שְׁהָרִי מְשַׁנָּה שְׁלָמָה אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת וְאַחַת אוֹמֶרֶת נְהָרַג כו' דְּהִלְכָה כו' יְהוּדָא ור"ש וְאִינָה קוֹשִׁיא דִּאֲעַפ"י דא' אוֹמֶרֶת מֵת וּא' אוֹמֶרֶת נְהָרַג הוּי הִכְחָשָׁה בְּחִקְיֵרוֹת כְּדְּפְרִי' מ"מ הִנָּה אֲפֹשֶׁר לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּבַהֲכַחְשָׁה דְּזִמָּן וְהַכְחָשָׁה דְּמָקוֹם דְּהַזְמָה תְּלוּי בְּהֵן הוּי הִכְחָשָׁה אֲפִי בְּעֵדוּת אִשָּׁה לְכָף תִּלָּה דִּין זֶה

בתשובות הרא"ש לאורוויי דארף הכחשה בתקירות דהנזמה תלוי' בהן נמי לאו הכחשה היא בעדות אשה לבטל גוף העדות אלא עדותן קנימת במה ששניהם מעידים על המיתה: וכ"כ הרא"ש להדיא בתשובתו פלל י"א דין ד' דכיון דכולהו מכירין אמיתתו לא חיישינן אם יש הכחשה בדברים אחרים פדתנן אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג כו' אלמא דכל הכחשה בעולם כשהיא בדברים אחרים לא הוי הכחשה פינון שמעידין במיתתו ואעפ"י שהרב ז"ל העתיק את"כ אצל דין עדות אשה א"צ דרישה וחקירה מ"ש הר"ן בתשובה אינם בדין הכחשה שא' העיד שהיה שמו אברהם וא' העיד שהיה שמו שמואל וז"ל א"ה מסתברא לי דלא מיפסיל משום דק"ל דלא בעינו בעדות נשים דרישות וחקירות דכד"מ דמי וכיון שכן מסתברא דעדות המכחישים בבדיקות בעדות נשים פשרים פשם שפשרים בד"מ כו' ויש לדון מלשון זה דאם הונכחו בעדות פסולים פשם שפסולים בד"מ ולא מילתא היא דהר"ן ז"ל לא בא בתשובתו כי אם להשיב לשואל במה שהיו מכחישים פשם היבם דהוי הכחשה בבדיקות ועל זה הביא לו ראיה ברורה מפנירשת דכיון דעדות נשים כד"מ דמי ולא כד"נ הלכך ברירא מילתא דעדות המונכחים פשם היבם דהוי הכחשה בבדיקות פשרה ואין ה"נ דהנה מצי להשיב להשואל דאפי' הכחשה בתקירות לא הוי הכחשה בעדות נשים וכדפרי' אלא שלא הנה צריך לזה ולכן אין לשום מעיין ללמוד מדבריו לדקדק דדוקא הכחשה בבדיקות הוא דכשר אבל הכחשה בתקירות פסולה חלילה וחס שיטעה הר"ן בדבר פשוט במשנה דאפילו הכחשה בתקירת פשרה בעדות נשים כדפרישית: ועוד נראה דהר"ן בתשובה זו לא רצה לגלות לשואל דאפילו הכחשה בתקירות פשרה משום דהנה חושש שמקילין טובא בעדות אשה פאשר נראה מסוף תשובתו שכת' וז"ל אמנם מאשר הדבר חמור מאד על הבעל מוטל שיחוש לעצמו וירבה הרבה חקירות ודרישות כו' וכן המצנה הזאת על גדולי העיר לדרוש ולתור בענין כדי שיוציאוהו לאמיתו הנה כל בעל שכל יבין וישפוט שלא נכנס הר"ן ז"ל בתשובה זו באזהרות הללו כי אם מפני שהיו מגיעין לאזניו שאין חוששין אנשי אותה העיר לדקדק כל כך בתקירות ודרישות עדות אשה ומטעם זה נמי אפשר שלא היה רוצה לגלות להם דאפילו הונכחו בעדות פשרים בעדות אשה מאחר שלא היו מביאו הצורך לזה בגוף הדיון שהנה דן עליו הר"ן: אכן היותר קשה עלינו הוא לשון הרב ז"ל בספרו הקצר שכתב דרך פס"ד ועירב לשון הרא"ש ולשון הר"ן ונתן מקום לתלמידים לטעות בדבריו שכתב בסעיף כ"א וז"ל אין בודקין עדות נשים בדרישה וחקירה ואפילו אם הונכחו בבדיקות פשרים עכ"ל התחיל בלשון הרא"ש כמו שהעתיק הטור שכתב אפילו אם יש הכחשה כו' וסיים בלשון הר"ן אם הונכחו בבדיקות פשרים והדבר גלוי שהלשון שכתב הרב צריך נגר ובר נגר להולמו דכיון דכל הכחשות שבעולם אינן אלא או הכחשה דחקירות או הכחשה דבדיקות א"כ מאי אפי' אם הונכחו ולא קאמר אם הונכחו פשרים או הנה לי למימר אם הונכחו פשרים אם הונכחו בבדיקות: ולפי אשר לי דלפי שתקפה עליו משנתו לא העתיק הלשונות פתיקונן אבל לא בא הרב ז"ל לפסוק ולהורות דדוקא הכחשה בבדיקות פשרים אבל בתקירות פסולים דא"כ הנה מדקדק לכתוב הלשון פתיקונן ואין ספק אצלי דחקמי הדור הגדולים שבארץ היוצעים מוצאו ומובאו של הרב בספרו הארוך התפרסם אצלם כבר דכהנה וכהנה רבות.

עשו בהעמקות הלשוניות ולכן אין לנו ללמוד מלשון זה להחמיר בהוראות עגונה חלילה וְחַלִּילָה דלפע"ד הדבר ברור ופשוט במשנה דאין משגיחין בשום הכחשה בעולם אפי' הוֹכַחְשׁוּ בַחֲקִירוֹת מֵאַחַר שִׁשְׁנֵיהֶם מְעִידִים עַל הַמִּיתָה וְכַדְפְּרִישׁוּ וּמ"מ מִי שִׁיטֵיב בְּעֵינָיו לַתִּמְנָן הַלְשׁוֹן אֶפְשָׁר לִינָשׁוּב וְלִלְמֹד דה"ק אפי' אם הוֹכַחְשׁוּ מִדְּבָרֵי עֲצָמָם בְּבַדִּיקוֹת פְּשָׁרִים פְּגוֹן שֶׁתַּחֲזִילָה הַעִידוּ שֶׁפָּלְיוּ שְׁחִירִים וּא"כ אַחַר הַחֲקִירָה וְהַדְרִישָׁה חָזְרוּ וְאָמְרוּ פָּלְיוּ לְבָנִים אִפ"ה פְּשָׁרִים וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר פֶּשֶׁהֲכַחֲשׁוּ זא"ז בְּבַדִּיקוֹת דְּכְשָׁרִים וּמִינָה דְאִם הוֹכַחְשׁוּ מִדְּבָרֵי עֲצָמָם בַּחֲקִירוֹת עֲדוּתָן בְּטִלָּה פְּגוֹן שֶׁאָמְרוּ תַחֲזִילָה בֵּא' בְּנִסָּן אוֹ בְּמָקוֹם פ' וּמַת עַל מִטָּתוֹ וְאַחַר כֵּן אַחַר הַדְרִישָׁה וְהַחֲקִירָה חָזְרוּ וְאָמְרוּ בֵּא' בְּאֵינִי וּבְמָקוֹם זוֹלָתוֹ אוֹ נִהְרַג הֵתָם וְדֹאֵי כִינּוֹן שֶׁמִּדְּבָרֵי עֲצָמָם הֵם הוֹכַחְשׁוּ עֲדוּתָן בְּטִלָּה וְהִינּוּ דְקָאָמַר אִם הוֹכַחְשׁוּ וְלֹא קָאָמַר אִם הַכַּחֲשׁוּ זא"ז בְּבַדִּיקוֹת פְּשָׁרִים זֶה פְּתַבְתִּי לְפִי שֶׁחֲשָׁקָה נִפְשִׁי לַתִּמְנָן הַלְשׁוֹן אֲבָל לְבִי אוֹמַר לִי שְׁלֹא נִתְפַּנּוּן הֵרַב לְזֶה אֲלֵא בְּהַעֲתַקְתּוֹ לְשׁוֹן הָרֵא"ש וְלְשׁוֹן הָר"ן עֲלֵתָה פִּשְׁגָּה לְפָנָיו לְהַעֲתִיק הַלְשׁוֹן שְׁלֹא כְּתִיקוֹנוֹ א"נ יֵשׁ אֵינָה טְעוֹת סוֹפֵר בְּלְשׁוֹן זֶה גַם לְעֵנִן מַעֲשֵׂה צָרִיךְ לִי עֵינִן אִם הֵדִין כֵּן הֵיכָא שֶׁמִּוֹכַחְשִׁין מִדְּבָרֵי עֲצָמָן בַּחֲקִירוֹת שִׁיחָא עֲדוּתָן בְּטִלָּה לְגַמְרֵי אַעפ"י שֶׁבְּגוֹף הַמִּיתָה אֵינּוּ מְוַכַּחְשִׁין דְּמִסְתַּבְּרָא דֹאִין לְחַלֵּק בֵּין הוֹכַחְשׁוּ זא"ז לְהוֹכַחְשׁוּ מִדְּבָרֵי עֲצָמָן דְּכָל עֲצָמוֹשׁל דְּבַר מְפָנִי שֶׁהִקְלִי חֲכָמִים בְּעֲדוֹת אִשָּׁה דְּכָל מָה שֶׁמִּוֹכַחְשִׁין הַעֲדִים בְּדְבָרִים אַחֲרִים בֵּין זא"ז בֵּין מִדְּבָרֵי עֲצָמָם לֹא הָיָה הַכַּחֲשָׁה בְּגוֹף הַעֲדוֹת דְּחֲשָׁבִינוּ לְהַכַּחֲשָׁה זֹו לְדְבָרִים בְּטִלִּים וְכֵאלוֹ לֹא אָמְרוּ דְּבַר אֲבָל גּוֹף הַעֲדוֹת קָיָים עַל כָּל פְּנִים וְלְעֵנִן מַעֲשֵׂה צ"ע אֲבָל בּו"ד אֵין סָפֵק דְּפִשְׁיטָא הֵיא דְלֹא הָיָה הַכַּחֲשָׁה לְבַטֵּל גּוֹף הַעֲדוֹת אַעפ"י שֶׁהַכַּחֲשׁוּ זא"ז בַּחֲקִירוֹת: וְעוֹד נ"ל דְּאֶפְשָׁר דְּהַעֲד הָאֶחָד שֶׁאָמַר עַשׂ אִיז גּוֹעֲזֵן אַחַר שְׁבַת נַחְמוּ וְהַעֲד שֶׁאָמַר שֶׁהִיָּה זֶה קוֹדֵם ט"ב אֵינּוּ חוֹזֵר אֲלֵא עַל מִיתָתוֹ וְאֵין כָּאֵן הַכַּחֲשָׁה וְלְשׁוֹן הַעֲדוֹת אֵינּוּ לְפָנֵי שֶׁאֲלִמֹּד מִתּוֹכוֹ: וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּלְפִי שֶׁהַעֲדִים יוֹדְעִים דְּבַעֲדוֹת אִשָּׁה אֵין דוֹרְשִׁין הַעֲדוֹת בְּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה וְכַדְכַּתְב הַרְמַב"ם בְּתַשׁוּבָתוֹ עַל יְהוּדֵי אֶחָד שֶׁנִּהְרַג בְּכֶפֶר סְמוּךְ לְעַכּוֹ דְּאִסוּר לְדַרְוֵשׁ וְלַחְקוֹר בְּעֲדוֹת אִשָּׁה א"כ לֹא שָׁמְעוּ הַעֲדִים אֵל לְבָם לְכַוֵּן בְּאֵינָה זְמַן מִת וּנְקַבֵּר וְקָרוֹב לְנוֹדָאֵי שְׁמַת וּנְקַבֵּר אַחַר ט"ב קוֹדֵם שְׁבַת נַחְמוּ וְאֶחָד לְקַח לוֹ לְזִכְרוֹן שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הִיָּה בְיוֹם ט"ב וְהַשְּׁנִי לְקַח לוֹ לְזִכְרוֹן שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הִיָּה סְמוּךְ לְשְׁבַת נַחְמוּ וְזֶה שֶׁאָמַר קוֹדֵם ט"ב טְעָה בֵּין קוֹדֵם ט"ב לְאַחַר ט"ב וְזֶה שֶׁאָמַר אַחַר שְׁבַת נַחְמוּ טְעָה בֵּין קוֹדֵם שְׁבַת נַחְמוּ וּבֵין לְאַחַר שְׁבַת נַחְמוּ וּקְצַת רְמַז רֵאֲיָה מִפ"ק דְּפִסְחִים דְּקָא מְשַׁנֵּי אֲפִי עֲדוֹת מְסוּרָה לְזִרְזִי חֲמִץ לְכָל מְסוּר וּפְרַש"י עֲדוֹת מְסוּרָה לְזִרְזִים אֵין אָדָם בָּא לְהַעֲד עַל הַנֶּפֶשׁ אִא"כ בְּקִי בְּשַׁעוֹת לְפִי שִׁיּוֹדַע הוּא שְׁסוּפּוֹ לִידְרֹשׁ בְּדְרִישָׁה וּנְחִירָה אֲבָל חֲמִץ עַל הַפֶּל מְוֹטֵל וְשִׁאֵינוּ בְּקִי בְּשַׁעוֹת טוֹעָה בְּהֵן וּב"ד נָמִי כִינּוֹן שִׁיּוֹדַע שֶׁאֵין סוּפּוֹ לְדַרְוֵשׁ בַּחֲקִירָה וְדְרִישָׁה טוֹעָה בֵּין קוֹדֵם לְאַחֲרָיו וּבְכַרְט שִׁישׁ זְמַן רַב בֵּין מִיתָתוֹ לְהַגְזַת עֲדוֹת לְעַרְףָּ ב' שָׁנִים וְיוֹתֵר דְּקָרוֹב הַדְּבָר שֶׁאָדָם טוֹעָה בֵּין קוֹדֵם לְאַחֲרָיו דְּלֹא שָׁם עַל לְבוֹ לְכַוֵּן הַזְמַן כִּינּוֹן שֶׁאֵין סוּפּוֹ לִיחְקֹר וְלִידְרֹשׁ אַחַר הַזְמַן וְאֵילִי אִם הָיוּ יוֹדְעִים בְּבַת אַחַת כְּשֶׁגָּבוּ הַעֲדוֹת הִיָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְזַכֵּיר לְחֲבִירוֹ בְּאֵינָה זְמַן הִיָּה הַמַּעֲשֵׂה וְהָיוּ מְדַקְדְּקִין שְׁלֹא יִהְיוּ מְוַכַּחְשִׁים אֲבָל לְפִי שֶׁהָאֶחָד הַעֲדִי בִיאֲזוּלָוִיץ וְאֶחָד הַעֲדִי בִינְעֶרְסֶלֶב לֹא דִק כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּינּוֹן הַזְמַן מֵאַחַר דְּהַזְמַן אֵינּוּ מַעֲלָה וְאֵינָה מוֹרִיד: וּמִן הַתִּימָה עַל הַב"ד שֶׁגָּבוּ הַעֲדוֹת שֶׁכְּתוּב הַזְמַן דְּהֵלֵא כִינּוֹן שֶׁאִסוּר לְדַרְוֵשׁ וְלַחְקוֹר בְּעֲדוֹת אִשָּׁה וְכִינּוֹן הַזְמַן הוּא אֶחָד

מן התקירות לאיזה צורך כתבוהו בהעסקתם העדות ובאותה סוגיא דפ"ק דפסחים מוכח דאף על פי שהסברא נותנת דמטעי קא טעי לא תלינו בטעותא להחמיר אלא מקלינו ולא קטלינו נפשא דרתמנא אמר ונפטו והצילו העדה קל וחומר בנו של קל וחומר בנ"ד דכינו דהסברא נותנת דמטעי קא טעי תלינו בטעותא ומקיימו העדות להקל בעיגונא דאימתא ולא להחמיר כל זה איכא למימר בנ"ד אבל מדינא ונדאי אפי' היתה הכחשה בתקירות בדבר דליכא למימר דמטעי קא טעי פגון שנה אומר במקום פ' ונה אומר במקום זולתו או אחד אומר מת ואחד אומר נהרג אפ"ה לא הוי הכחשה לבטל גוף העדות פיון ששניהם מעידים על מיתתו ונה נראה לפע"ד דבר פשוט וברור וכדפר'ישית: ומעתה גם מה שמכחישין זא"ז עדות כמר צבי מאנדרנאפיל ועדות עובדי כוכבים ומזלות מסיח לפי תומו ביום הקבורה לא הוי הכחשה לבטל גוף העדות: גם מה שהגיד העד כמר שלמה ושרוד מגאלגיר הגיד לו שיש לו אשה סמוך לפאטליטש כו' וידוע שאשתו של דוד לא דרה מעולם סמוך לפאטליטש אלא בפאטליטש עצמה אין זה הכחשה דבהא מלתא ודאי אין ספק דמטעי קא טעי אינשי בהא לפי שדוד סיפר לו שהיה מחזיק בארנדא סמוך לפאטליטש חשב כמר שלמה שאשתו היתה ג"כ דרה עמו סמוך לפאטליטש שאין לנו ספק בדוד מגאלגיר אחר שיש לו אשה בפאטליטש או סמוך לפאטליטש תלינו בטעות דעבידי אינשי למטעי בהכי ועוד דל עדות שלמה מהכא עדיין יש פאן עדות כמר צבי מאנדרנאפיל ועדות היהודי שביאזלוויץ ועדות העובד כוכבים ומזלות מסיח לפי תומו שכל אחד מהשלשה הוא עדות מספקת להתיר אשת דוד מגאלגיר שדרה בעיר פאטליטש ואין בזה שום ספק נלפע"ד היתר פשוט פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל ביום א' א"ך לחודש חשוון שע"ח פ"ק בריסק דליטא: צה ע"ד הגט הניתן מבית דיני מאיבר גיקערטין ע"י שליח וכתבתי בו מרדכי המכונה מרדוש בן יצחק המכונה אייזק דמתקריא לובא וכל שום וחניכא דאית לי ויש מי שמרהר ומתרעם בשני דברים האחד שהיה ראוי לכתוב המכונה לובא למנהגינו דכל שהוא לעז כותבים המכונה שנית שהיה ראוי להקדים וכל שום מקמי שכתב בן יצחק כמו שצריך להקדים המכונה אייזק כף צריך להקדים וכל שום: ועתה באתי להציע טעמי ונימוקי לפני ראשי ישיבות הגדולים שבישראל במלכותינו זה הנהגה יראו ויבינו ויודו על האמת והצדק כמשפט לאהובי האמת ונה כי בתלמוד לא נמצא דכותבים המכונה רק דמתקרי פדאיתא פ' השולח שלחו מתם איה פלוגית בת פ' קבילות גיטא מן ידא דאחא בר הדיא דמתקריא איה מרי ופירש"י דמתקריא איה מרי כף היתה חניכתו עכ"ל ואין ספק דלא הי' צריך לפרש כן אלא לפי שאיש זה ואשתו מבבל היה והלכה היא ובעלה לא"י וגרשה שם ותבעתה פתובתה ועשו לה פס"ד על גכסיו שבבל כדפירש"י לשם ומשמע לרש"י נמי שלשון זה כתבוהו בגט שנתן האיש וכו' הבינו ר"ת כפי מה שכתבו התוספות וסה"ת והסמ"ג ע"ש וכו' מבואר בתשובת ר"ת לה"ר יוסף אורליינש המתחלת אני ישן ולבי בוער וכינון דס"ל נמי דבגט שהוציאה גבתה פתובתה פהיא דתנו הוציאה גט ואין עמה פתובתה כו' וע"כ באותו לשון הפתוב בגט שלחו מתם וכו'.

כדי להגבות הפתובה בגט שבידה שבבל וא"כ קשה הלא ונדאי בין פשהיה לו שני השמות בשתי המקומות ובין פשהיה לו שם א' בבבל ושם אחר בא"י הלא תקן ר"ג לכתוב בגט איש פלוני וכל שם שיש לו וכהיא דתנו הוציאה קרו לה מרים ופורתא שרה דאמרי

נהרדעי מרים וכל שום שיש לה וא"כ לאיזה צורך כתבו בגט דמתקרא איה מרי ה"ל לכתוב מן ידא דאחא בר הדא וכל שום שיש לו ולפיכך פי' רש"י דאיה מרי איננו שם אחר אלא כה היתה חניכתו ולפיכך לא כתבו בגט וכל שום אלא דמתקרא וכה שלחו מתם באותו לשון שהיה כתוב בגט דמתקרא אלא דאפי' כשהשם הוא פנוי' פותבין דמתקרא לכתחילה וצריף לומר דלא היו נוהגין בזמן התלמוד לכתוב כל שם וחניכה כמו שהוא בהלכות גדולות דא"כ לא היו צריכין לכתוב דמתקרא' אלא וכל שום וחניכה אלא ודאי דלא היו פותבין אלא וכל שום שיש לו כדאיתא להדא' יא במשנה ובגמרא ולפיכך כל היכא שאין לו שום אחר אלא חניכה פותבין דמתקרא ופשיטא דאין חילוק בין זמן חכמי התלמוד שהיה לעז שלקה לשון ארמי כהיה דאיה מרי שהיתה החניכה בלשון ארמי שהוא לעז שלקה ובין זמננו זה שלעז שלנו ע"פ הארצות והמלכות שאנחנו גוליי' ויושב'י תחת יד ממשלתם בכל ענין פותבין דמתקרא ואע"פ שלדעת ר"ת איה מרי הוא שם.

אחר לגמרי ואיננו חניכה כל עיקר כדמוכח להדא מפל דברי הגאונים שהביאו פדברי ר"ת בתקנותו מ"מ מפירש"י מוכח להדא פדפרי' דאפי' בשם של לעז פותבין דמתקרא ומסתמא לא פליג עליה ר"ת בהא כמו שאפרש בסמוך: וכ"כ הרב המגיד בפ"ג מה' גירושין ע"ש הרמב"ם בפירוש וז"ל אנו שיש לנו ב' שמות האחד בשם ישראל ושם אחר שהלועזות קורין צריף לכתוב שם ישראל והשם אחר ואמר אנא פ' דמתקרא פלוני הרי לה דגם כשהשם האחד בלשון לעז פותבין דמתקרא וכן משמע מלשון התו' והרא"ש בפ' השולח שכתבו בסתם על שם ר"ת שתקן לכתוב בגט אנא פלוני דמתקרא כה וכה פדאמרי' וכו' מדלא חלק אלמא כשהשם השני בלשון לעז נמי פותבין דמתקרא דאל"כ היה להם לבאר ולפרש דפליג עליה דרש"י נמי בהא אלא דבהסה"ת וכן בסמ"ג ובהגהת מיימונית פ"ד והפירדכי ע"ש סה"ת פולם כתבו בלשון תקנות ר"ת לכתוב אני פ' עיקר השם דמתקרא' פלוני שם הטפל או המכונה פ' שם הטפל וכו' הנה דנתן מקום לכתוב המכונה אלא שלא ביאר באיזה צד יכתוב דמתקרא ובאיזה צד יכתוב המכונה ואין זה אלא לפי שהוא דבר פשוט שאין פותבין המכונה אא"כ כשהוא פינויי' ולא שם אבל בהגהות הסמ"ק כתב ופירש וזה לשונו רגילין לכתוב דמתקרא כששם השני בלשון עברי וכלשם השני בלשון לעז פותבין המכונה עכ"ל וכה העתיק הכל בו משמו והנה בלשון זה נחלקו האחרונים בפירושו ולשני דיעות מהרי"ק בשורש קס"ב כתב על מי ששמו יודא ולעז שלו ליב דיש לכתוב דמתקרא ולא כמו שהיה חולק עליו שהיה מן הראוי לכתוב המכונה וטעמו של מהר"ק דלא כתב הסמ"ק דנהגו לכתוב המכונה כששם השני בלשון לעז אלא כששם הלעז בא מחמת פינויי' שאין השם דומה כ"כ ללשון עברי דאז הני פינויי' אבל כשהשם הלעז יוצא ממשמעות העברי אין זה פינויי' דלשון פינויי' משמעו שאינו השם כלל כדאמר המכונה שם לחבירו ואמרינו נמי ואבדתם את שמם לכנות לו שם וכן בשבועות קורא פינוייין חנון ורחום ארף אפים שאין שייכות כלל לשם אבל דעת החולק עליו דאף כשהשם יוצא ממשמעות העברי לכתוב המכונה ונראה דטעמו דגם זה נקרא פינויי' וכדתנן פינויי' נדרים קונם קונס הרי אלו פינוייין לקרבן חרף חרף הרי אלו פינוייין לחרם נזיק נזיר נזיר הרי אלו פינוייין לגזירות שבועה שנקרא נזיר במומתא הרי אלו פינוייין לשבוע' ואיתא בגמרא דלשונות אלו של גוים יש מי

שקורא פה ויש מי שקורא פה ויוצא פל פינוי מעיקר משמעות השם אלמא דכל שאינו עיקר של שם הרי זה פינוי אעפ"י שהוא יוצא קצת ממשמעות העברי וכך נהגו רבותינו ז"ל במדינות אלו לכתוב יהודא המכונה ליב: ומה שהקשה מהר"ק לשם על זה ממה שהיה פתוב בסמ"ק שלו ואין צריך לכתוב יצחק דמתקריא חקנו ולא חיים דמתקריא כובאש עכ"ל משמע הא אם הי' צריך לכתוב היינו כותבין דמתקרי' עכ"ל מהרי"ק: נראה ליישב ולומר דחקנו ובכאש פיון דהוא לעז ממש של יצחק וחיים אין זה פינוי אלא השם עצמו ולכן אם היה צריך לכתוב פן לא היה נכון לכל לכתוב המכונה אלא דמתקרי' משא"כ ביהודא דכיון דלעז יהודא אינו ליב אלא דכיון דכתיב גור אריה יהודא מכנין יודא בשם ליב הלכך שפיר הוא דכותבין יהודא המכונה ליב וכן פל פיוצא בזה נפתלי המכונה הירץ ע"ש נפתלי אילה שלוחה בנימן המכונה וואלף ע"ש בנימן זאב יטרוף א"נ בדרך אחר שלמה המכונה זלמן אברהם המכונה עבריל ומקצתן המכונה עבר מן דשם הלעז יוצא ממשמעות העברי אלא דלא הני כמו יודא המכונה ליב ודכונתא אלא שיוצא ממשמעות לשון ואותיות שם העברי בקצת שינוי ועוד נוהגים דאף כשהלעז הוא ממש פירוש שם העברי כותבין המכונה שהרי מנהגינו לכתוב צבי המכונה הירש אריה המכונה ליב וכיוצא בזה אלמא דלא הנה ס"ל לקדמונינו פהא דכתב מהר"ק ע"ש סמ"ק שלו ואולי הגה"ה היא מאיזה למדן ולא מן הסמ"ק שהרי לא העתיקו בספר של הכלבו והכי מסתברא ודאי דכל שהלעז יוצא ממשמעות שם העברי בין שהוא פיל ולעז ממש לשם העברי בין שאינו לעז שלו ממש א"נ אותיות הלעז הן אותיות שם העברי ויוצא ממנו בשינוי קצת פל זה הוא פינוי לשם העברי: אבל פל היכא שאין לו יד ורגל לשם העברי והוא ממש שם אחר לגמרי אעפ"י שהוא לעז נראה ודאי שאין זה פינוי אלא שם אחר לגמרי ותו דאפילו את"ל דאיכא ספיקא אם הוא שם אחר או פינוי אין לנו לכתוב המכונה דאם לא נקרא זה פינוי א"כ הגט פסול אבל אם כותבין דמתקרי' הגט פשר אעפ"י שהוא פינוי שהרי החולק על מהר"ק שיהיה כותב יודא דמתקריא ליב לא חלק עליו לומר שהוא פסול אלא חלק עליו דכיון שהוא פינוי מן הראוי היה לכתוב המכונה ולא לשנות ממה שנהגו לכתוב המכונה היכא דאיכא פינוי אבל פשיטא דכשר הוא דאף על הפינוי שפיר שייך לומר דמתקריא ותדע שהרי הרמב"ן כתב להדיא בסתם בשם האחר של לעז יכתבו דמתקריא והוא עפ"י פירש"י בהך דאחא בר הדני דמתקריא איה מרי כדפרי': אבל אם אינו פינוי אלא שם וכותבין המכונה ה"ל שינוי בגט ופסול פה הוא סברתו והלכך בנ"ד שאביו של אותו יצחק המכונה אייזק קרא לו שם זה לובא מילדותו ורובא דעלמא ישאל וגוים קראו אותו ליבא ופורתא אייזק אלא דבעלייתו לתורה קראו לו בשם יצחק א"כ שם לועז אינו נקרא לכל פינוי לשם העברי פאשר העידו לפינוי דאביו קרא לו לובא מילדותו על שם חזקתו ואתו ענה דלובא בלשון רוסיא הוא לעז של אהבה כמו ליפמן ליברמן וא"כ הוא שם אחר לגמרי ואין לכתוב פלל המכונה ואי כתב המכונה הגט פסול ואין להקשות על זה מאליעזר המכונה ליפמן ומתתיה המכונה ליברמן ומנוח המכונה מענדל וכיוצא בזה מהרבה שמות דלכאורה אינו פנויין פלל לשם העברי ואפ"ה מנהג שלנו לכתוב המכונה כמו שנמצא בכל סדרי גיטין מהגדולים שלפנינו לפי מנהג משפחה ומשפחה דאיכא למימר באין ספק דהקדמונים היו יודעין ובקיאן בלשון אשכנז דכל שם של לעז יש לו קצת שייכות לשם העברי פל אהד לפי

משפחתו: ועוד נראה עיקר אפי' את"ל דאינו דומה כלל לשם העברי ואין לו שום שייכות אליו אפי"ה מאחר שהיה מנהג קדמונים דבשעה שמכניסין התינוק לברית קורין לו שם שעולה בו לס"ת ואח"כ שם העריסה שקורין הולייקראש פי' פינוי של חול על שם משפחתו כדאייתא בתשובות מהר"מ מינץ בס' ל"ז וכן לפי מנהגינו עכשיו שבשעה שמכניסים התינוק לברית קורין לו שני שמות ביחד שם העברי שיעלה בו לס"ת ושם של חול לכינוי ואומרים הנקרא שמו בישראל פלוני המכונה פלוני דהפונה שיהא שם של חול פנוי לשם העברי הנה זה נדאי נקרא פנוי אעפ"י שאין לו שייכות כלל לשם העברי דכל עצמו של שם זה של חול אינו אלא לכנותו על שם משפחתו ושיהא נזכר שם זה במשפחה זו לדורי דורות משא"כ בשם חדש של לעז שנקרא בו אחר כמה שנים לא על שם משפחתו אלא אביו קרא לו כף מאיזה סיבה כנ"ד: א"נ הוא עצמו קרא לו שם אחר בלשון לעז כגון שברח מחמת ממון או מרדין ומשנה את שמו פן יחקרו אחרי מקום חבייתו וירדפו אחריו כמ"ש הרא"ש בפ' השולח או מאיזה סיבה אחרת הנה אין זה שם פינוי לשם העברי אלא שם אחר לגמרי ואם היו פותבין ע"ש זה המכונה הגט פסול לפע"ד: וכאשר פתבתי מוכח להדיא מדברי מוהר"מ א'סרלש בהגהותיו בש"ע שאנחנו נמשכין אחרינו והוא דתחלה פתב אם הוא נקרא בפי ישראל בשם אחד ובפי גוים בשם אחר פותבין שם הישראל דמתקרא ע"ש גוים עכ"ל הנה פסק דברי הרמב"ן דגם כשהשני של לעז פותבין דמתקרא דהא פשיטא דהגוים אין קוראין בשם אחר של עברי אלא של לעז ואח"כ פתב דמנהגינו בשם יהודא וליב דכל דהשם השני הוא לעז פותבין המכונה ואין חלוק בין אם הוא יוצא מן השם או לא והנה ענין רואות דלכאורה מזכה שטרי לבי תרי דכיון דס"ל למנהגינו דאפי' אינו יוצא מן השם העברי פותבין המכונה כיון שהוא לעז א"כ כשהגוים בלבד קורין אותו בשם אחר של לעז למה יגרע שלא לכתוב המכונה אלא בע"כ דדוקא כשאביו הטיל עליו שני שמות ביחד בשעה שמכניסין לברית אחד של קדש לעלות בו לס"ת ושני שם פינוי של חול ע"ש משפחתו שהוא שם של עריסה הנה זה נקרא פינוי לשם העברי דזה עיקר וזה טפל לו ע"ש משפחתו ולכן אין חלוק בין שהלעז יוצא מהשם העברי או לא בכל ענין נקרא פינוי אבל שם שקוראין אותו העובדי כוכבים ומזלות בשם אחר לגמרי אף על פי שהוא לעז אין זה פנוי לשם העיקר הלכך צריך לכתוב דמתקרא ובה התשוב דכתב הרב אח"כ באותו הגה"ה וז"ל מי שיש לו שם עברי שעולה בו לס"ת ויש לו נמי שם בלשון לעז עושין שם עברי עיקר ועל הב' פותבין דמתקרא וה"ה באשה עושין שם העברי עיקר עכ"ל בפסחים הנדפסים באחרונה דבראשונים נדפס בטעות והשתא לכאורה סותרין בהג"ה אחת מראשה לסופה וכל הלומדי פה אחד דלית נגר ובר נגר דיפרקינה אבל למאי דפרישית ניחא דבסוף הגה"ה מדבר במי שקראו לו שם אחד בלבד בשעה שהכניסוהו לברית שבו עולה לס"ת אלא שלאחר כף קראו לו עוד שם של לעז מאיזה סיבה הנה כיון שלא קראו לו שם זה של לעז בשעה שהכניסוהו לברית הנה אין זה פינוי לשם העברי אלא שם אחר לגמרי ופשיטא שאין חלוק בין שני שמות של לשון עברי ושם אחד של עברי ושני של לעז כיון שכל אחד שם בפני עצמו וצריך לכתוב דמתקרא וכי היכא דכשהעובדי כוכבים ומזלות קורין אותו בשם אחר של לעז פותבין דמתקרא כמו שפסק תחלה דאין זה פינוי לשם העברי ה"נ דכונתא ולא פתב בראש ההג"ה דכל

שְׁהֵשֵׁם הַשְּׁנַי שֶׁל לַעֲזוֹ פּוֹתְבִין הַמְּכֹנָה אֶלְא הֵיכָא דָשֵׁם שֶׁל לַעֲזוֹ הַטִּילוּ עָלָיו בְּתַחֲלָה שְׂיִהֵא כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֶבְרִי עַל שֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ כְּדִפְרָן: וְלַפַּע"ד נִרְאָה דְהֵכִי מִשְׁמַע מְדַבְרֵי הָאִשְׁרָ"י שְׂלֵאֲחַר שְׁפַתְבּ תַּקְנוֹת ר"ת שְׂיִכְתְּבוּ אֲנִי פ' דְּמַתְקַרְנִי כְּךָ וְכו' כְּתַב וְהָעוֹלָם נִהְגוּ כַּה"ג לְפִי שְׁנֵהְגוּ הַגּוֹיִם בְּאִשְׁפְּנוּ שְׁקוֹרִין לִיהוּדֵי בְּתַנִּיכָא הַקְּרוּבָה לְלִשׁוֹן עֶבְרִי וְאִין רְאוּי לְכַתְּוֹב עַל אוֹתָהּ תַּנִּיכָא דְּמַתְקַרְנֵא לְכָךְ נִהְגוּ לְכַתְּוֹב וְכָל שׁוּם וְתַנִּיכָא דְאִית לִי שְׁמָלָה זֹאת פּוֹלְלָת הַפֶּל עַכ"ל אֶלְמָא לְהַדְיָא דְדוֹקָא בְּתַנִּיכָא הַקְּרוּבָה עֶבְרִי כְּגוֹן מִשְׁה מִיִּיזָשׁ יִצְחָק אֵיזְק וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה הָתָם הוּא דְאִין רְאוּי לְכַתְּוֹב עַל אוֹתָהּ תַּנִּיכָה דְּמַתְקַרְנֵא כִּינּוּן שְׂאִינְנוּ שֵׁם אַחַר אֶלְא תַּנִּיכָה מְפֻלָּל דְּכַשְׁעוֹמ"ז קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי צְרִיף לְכַתְּוֹב דְּמַתְקַרְנֵא וְאֵע"ג דְּפְשִׁיטָא הִיא דְשִׁהֲעוּבְדֵי פּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם אַחַר אֲנִן קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הָעֶבְרִי וְלֹא בְּלִשׁוֹן שְׁלָהֶם אֶלְא וְדָאִי בַע"כ כֹּל שְׁהוּ שֵׁם אַחַר אִין לְכַתְּוֹב אֶלְא דְּמַתְקַרְנֵא וְאִז לֹא הֵיךְ צְרִיף לְכַתְּוֹב וְכָל שׁוּם וְהֵינּוּ מִמֶּשׁ כְּדַבְרֵי הַרְמָב"ן דְּאָף בְּשֵׁל לַעֲזוֹ צְרִיף לְכַתְּוֹב דְּמַתְקַרְנִי וְאִין צְרִיף לְכַתְּוֹב וְכָל שׁוּם וְא"כ בַּנ"ד דְּאָבִיו קָרָא לוֹ שְׁמוֹ בְּשַׁעָה שְׂהַכְּנִיסוּ לְבְרִית יִצְחָק הַמְּכֹנָה אֵיזְק וְאֵח"פ בְּיַלְדוּתוֹ קָרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁם לוּבָא מְפִנֵי חֲבָתוֹ הַגְּדוּלָה וּבְשֵׁם זֵה נִקְרָא מְפֻלָּל בְּנֵי עִירוֹ הֵיְהוּדִים וְגוֹיִים אִין זֵה כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֶבְרִי כְּלָל אֶלְא שֵׁם אַחַר בְּפִנֵי עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי וְצְרִיף לְכַתְּוֹב דְּמַתְקַרְנֵא וְאִי הָיָה כְּתַב הַמְּכֹנָה פְּסוּל: וְהָיָה עַל כֹּל דְּכַרְבִּינוּ אֵלְהָה קֶשֶׁה מְמָה שְׁפַתְבּ מֵהַר"מ מִינְיָן בְּשִׁשׁוּבָה בְּסִי' ל"ז בְּאֲחָד שְׂאָבִיו קָרָא לוֹ שְׁנַי שְׁמוֹת בְּשַׁעָה שְׂהַכְּנִיסוּ לְבְרִית שֵׁם שְׁעוּלָה בּוֹ לִס"ת וְשֵׁם שֶׁל חוֹל שְׁהוּא שֶׁל עֲרִיסָה בְּהוֹלְקוֹרִישׁ וְהוּא שֵׁם שֶׁל כִּינּוּי ע"ש מִשְׁפַּחְתּוֹ: וְאַחַר כְּךָ נִיָּתַן לוֹ עוֹד שֵׁם זַעַמ"ל ע"ש יוֹפְיוֹ שְׁקָרָאוּ לוֹ בְּנֵי אָדָם זַעַמל כְּלוּמַר נָקִי וְלָבָן פְּסוּלָת נִקְיָה וְכַתְּבּ בַּגִּט מְשׁוּלָם הַמְּכֹנָה זְלָמָן וְהַמְּכֹנָה זַעַמל הָיָה אָף עַל פִּי שְׁנֵה שֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי לֹא נִסְתַּפֵּק בּוֹ כְּלָל לְכַתְּוֹב דְּמַתְקַרְנִי דְּפְשׁוּט הִי' לוֹ דְּגַם זֵה כִּינּוּי וְכַתְּבּ וְהַמְּכֹנָה זַעַמל: אָכֵן נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי דְלֹא קֶשֶׁה וְלֹא מִיַּדִּי דְהַמְעִיִּין בְּאוֹתוֹ תְּשׁוּבָה יִרְאָה דְהַמְעַשֶּׂה הֵיךְ דְּהוּא מְשׁוּלָם בִּימֵי חוֹרְפָתוֹ כְּשַׁעַמְד עַל דְּעַתּוֹ וְלֹא רָצָה לְהַשִּׁיב לְשׁוּם אָדָם דְּקָרָאוּ אוֹתוֹ זַעַמל כְּדִי לַעֲקוֹר אוֹתוֹ הָיָה כִּינּוּן דְּקָרִיאַת שֵׁם זֵה לֹא הֵיךְ בְּרִצּוֹנוֹ וְלֹא בְּרִצּוֹן אָבִיו אֶלְא אֲדַרְבָּה בּוֹשׁ מְמַנּוּ בְּהָא וְנִדְאִי פְשִׁיטָא הִיא כְּבִיעֵתָא בְּכוּתְחָא דְזֵה הֵיךְ כִּינּוּי כְּמוֹ הַמְּכֹנָה שֵׁם לְחַבְרִירוֹ דְהוּא בּוֹשׁ מְמַנּוּ מִשָּׂא"כ בְּשֵׁם אַחַר שְׁקָרָא לוֹ אָבִיו אוֹ הוּא בְּעֲצָמוֹ אוֹ אֶפְיָלוֹ שְׂאָר בְּנֵי אָדָם כְּגוֹן גּוֹיִם שְׁקוֹרִין לוֹ בְּשֵׁם אַחַר וְאִינוּ בּוֹשׁ מְמַנּוּ כַּנ"ד אָף מֵהַר"מ מִינְיָן ז"ל מוֹדָה הוּא דְצְרִיף לְכַתְּוֹב דְּמַתְקַרְנִי מֵהַנִּי טַעְמָא דְאֲמָרָן וְאִי כְּתַב הַמְּכֹנָה הוּא פְּסוּל דְאִין זֵה כְּלָל כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֵיִקָר אֶלְא שֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי וְאֶפְיָלוֹ אַת"ל דְמוֹהַר"ם מִינְיָן לֹא ס"ל לְחַלְק בְּכָךְ מ"מ אֲנִן סְבִירָא לָן בְּרוּר וּפְשׁוּט דְכָל שְׁנִיָּתַן לוֹ אַחַר כְּךָ הוּא שֵׁם בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְלֹא נִקְרָא כִּינּוּי וְצְרִיף לְכַתְּוֹב ע"ש זֵה דְּמַתְקַרְנֵא אִם לֹא דְהוּא בּוֹשׁ מְמַנּוּ וְכַדְמוּכַח לְהַדְיָא מֵהַגָּה' דְמוֹהַר"מ אִי זָכַר לְבִרְכָה וְכַדְאֲמָרָן וְאֵע"פ דְאֶפְשֵׁר לְחַלְק וְלוּמַר לְפִי מְנַהֲגִינוּ דְבַנ"ד כִּינּוּן שְׂאָבִיו שְׁקָרָא לוֹ שְׁנַי שְׁמוֹת בְּשַׁעָה שְׂהַכְּנִיסוּ לְבְרִית שֵׁם הָעֵיִקָר שְׂיַעֲלָה בּוֹ לִס"ת יִצְחָק וְשֵׁם הַטְּפֵל לְכִינּוּי ע"ש מִשְׁפַּחְתּוֹ אֵיזְק א"כ כְּשַׁחֲזַר וְקָרָא לוֹ שֵׁם לוּבָא לְרֹב חֲבָתוֹ וְאֶהְבְּתוֹ כִּינּוּן שְׂלֵא נִתְכַּנְּוּ לְשִׁנּוּי הַשֵּׁם כְּמוֹ מִי שְׂנַשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ מִחֲמַת חוֹלִי שְׂנַתְכַנְּוּ לַעֲקוֹר שֵׁם הָעֵיִקָר אָבָל זֵה לֹא נִתְכַּנְּוּ לַעֲקוֹר שֵׁם הָעֵיִקָר וְלֹא לְהוֹסִיף עוֹד שֵׁם אַחַר א"כ אִינוּ אֶלְא כִּינּוּי וְשִׁפִּיר דְמִי לְכַתְּוֹב הַמְּכֹנָה וְלֹא כְּתַב מֵהַר"מ מֵהַגָּהֲתִיו דְבְשֵׁם שְׁנַי שֶׁל לַעֲזוֹ כְּתַב דְּמַתְקַרְנֵא אֶלְא הֵיכָא שְׁהוּא עֲצָמוֹ הוֹסִיף לוֹ שֵׁם שֶׁל לַעֲזוֹ כְּדִי שְׂלֵא יִתְפָּרְסֵם שֵׁם

הראשון פגון שפּרַח מַחַמַת מְרַדִּין דְּזֵה וְנֹדַאי אֵינּוּ כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֵבְרִי א"נ פֶּגוֹן שְׁנֹשְׁתָּנָה
שְׁמוּ מַחַמַת חוֹלִי לְשֵׁם לַעֲזוּ וְאֵינּוּ עוֹלָה לִס"ת אֲלֵא בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל עֵבְרִי הֵתֵם וְנֹדַאי
אֵינּוּ כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֵבְרִי אֲלֵא שֵׁם אַחֵר לְגַמְרִי וְלִכְּנֹן כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרְיָא כְּמוֹ מִי שְׁנֹקְרָא
בְּשֵׁם שֶׁל לַעֲזוּ בְּפִי הַגּוֹיִם מ"מ נִרְאֶה יוֹתֵר נִכּוֹן בְּנִדּוֹן דִּידֵן לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא לְכַתְּחִלָּה
דְּאִין בּוֹ סִפְק דְּאִפִּי' הִיָּה שֵׁם זֶה כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֵבְרִי שְׁפִיר קְאָמְרִינּוּ דְּמִתְקַרְיָא מִשָּׂא"כ אִי
כּוֹתְבִין הַמְּכֻנָּה דְּאֵם אֵינּוּ כִּינּוּי אֲלֵא שֵׁם אַחֵר הַגָּט פְּסוּל וְכַדְאַמְרָן: וְתוּ דִּהֲלֵא הַגְּדוּלִים
שְׁפַתְבוּ ע"ש ר"ת שְׁתִּיקָן לְכַתּוֹב אֲנִי פ' דְּמִתְקַרְיָא פְּלוּנִי אוֹ הַמְּכֻנָּה פ' בְּסֵתָם מִשְׁמַע
לְכַאֲרָה דְּבִין שְׁהֵשֵׁם הַטָּפֵל הוּא שֶׁל עֵבְרִי בֵּין שְׁהוּא שֶׁל לַעֲזוּ יְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא אוֹ הַמְּכֻנָּה
וְהָא וְנֹדַאי לִיתָא דְּכִשְׁהֵשֵׁם הַשְּׁנִי שֶׁל עֵבְרִי אִם כָּתַב הַמְּכֻנָּה הוּא פְּסוּל כִּינּוּן דְּאֵינּוּ כִּינּוּי
בַע"כ דַּה"ק דִּיכּוֹל לְכַתּוֹב ג"כ הַמְּכֻנָּה אִם הוּא כִּינּוּי וְעֵיקָר דְּבְרִי דְּלֵא תִימָא כִּינּוּן דְּלֵא
אַשְׁכַּחן בַּתְּלֻמוּד הַמְּכֻנָּה אֲלֵא דְּמִתְקַרְיָא צְרִיף לְמִיכְתַּב לַעוֹלָם דְּמִתְקַרְיָא לְכַתְּחִילָּה
אַפִּילוּ הוּא כִּינּוּי וְקָאָמַר דְּלִיתָא אֲלֵא יְכוֹל לְכַתּוֹב ג"כ הַמְּכֻנָּה לְכַתְּחִילָּה אִם הוּא כִּינּוּי
אַבְל דְּמִתְקַרְיָא וְנֹדַאי שְׁפִיר טְפִי דְּלִית בָּהּ סְפִיקָא אֲלֵא שְׁהֵסְמ"ק פְּתַב שְׁרַגִּילִין לְכַתּוֹב
הַמְּכֻנָּה כְּשֵׁהֵשֵׁם שֶׁל לַעֲזוּ עכ"ל פְּלוּמַר שְׁאִין רַגִּילִין לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא כְּשֵׁהֵשֵׁם הַשְּׁנִי שֶׁל
לַעֲזוּ כְּדִמְשַׁמַּע מְדַבְּרִי סה"ת והס"מ דְּסִבְרָא לְהוּ דְּשְׁפִיר דְּמִי לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא כְּדַפְּנִי'
אַלֵּא רַגִּילִין לְכַתּוֹב הַמְּכֻנָּה וְהִשְׁתָּא וְנֹדַאי הָבּוּ דְּלֵא לוֹסִיף עַל הַהֲרַגְל דְּפְשִׁיטָא דְּלֵא
הַוְרַגְלוּ לְכַתּוֹב בְּכַף אֲלֵא הִיכָא שְׁהוּא כִּינּוּי בְּיָדוּעַ פֶּגוֹן שְׁהָאָב בְּשַׁעָה שְׁהַכְּנִיסוּ לְבְרִית
קְרָאוּ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת בְּיַחַד אַחַד שֶׁל עֵבְרִי שְׁיַעֲלָה בּוֹ לִס"ת וְאַחַד שֶׁל חוֹל לְכִינּוּי אַבְל
כְּשֵׁהֵטִיל עָלָיו אַחֵר זֶה עוֹד שֵׁם לַעֲזוּ וְאֵינּוּ כִּינּוּי לְשֵׁם הָעֵבְרִי אֲלֵא שֵׁם אַחֵר לְגַמְרִי צְרִיף
לְמִיכְתַּב דְּמִתְקַרְיָא וְאִם כָּתַב הַמְּכֻנָּה אֲפֹשֶׁר שְׁהוּא פְּסוּל דְּשָׂמָא אִין זֶה כִּינּוּי וְכִמָּה שְׁפַתְבוּ
וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא דְּאִית לִי לְאַחֵר שְׁהַזְכִּיר שֵׁם אָבִיו כְּבָר רְאִיתִי בַּתְּשׁוּבוֹת מַה"רֵם
מְפַדְּאוּוּהָ שְׁפַתְבוּ שֵׁם בְּסִימָן ל"ה שְׁפַתְבוּ בְּגָט וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא דְּאִית לִי מְקוּדָם שְׁהַזְכִּיר
שֵׁם אָבִיו וְכַף מְצַאֲתִי בְּסוּף סֹדֵר גִּיטִין וְז"ל מְהַר"ן מֵאֵיגְרָא כְּתַב עַל בַּקְעֻרְטֵער שְׁמִשׁוֹן
וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא דְּאִית לִי בֶּן בְּנִימָן עכ"ל: אֲכַן נִסְמַכְתִּי עַל מַעֲשֵׂה רַב דְּמְהַר"י מְרַגְלִיּוֹת
בְּגִיטִין הַנִּיחְנִין ס' כ"ב דְּאִיתָא הֵתֵם בְּגָט הַנִּיחְנִין שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וּמֵאֲתִים וְאַחַת אֲנָא
שְׁמוּאֵל הַמְּכֻנָּה זְנוּוֹיָל בֶּן עֲמֻנוּאֵל הַמְּכֻנָּה זוּסְמָן וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא דְּאִית לִי הָעוֹמֵד
בְּנוֹרְבָרְק וְכו' וְכַתְּבוּ לְשֵׁם בְּסִי' כ"ד בַּהֲגָה לְחֻלְק דְּכִשְׁהֲבֹן וְהָאָב שְׁנִיָּהֶם בְּקַעֲרֻטִי כּוֹתְבִים
וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא דְּאִית לִי וְלֵאבוֹתִי הָעוֹמֵד וְכו' וְכִשְׁהֲבֹן לְבַדּוּ בְּקַעֲרֻטְעָר כּוֹתְבִין וְכָל שׁוּם
וְחִנְיָא דְּאִית לִי הָעוֹמֵד וְכו' אַבְל בֵּין כַּף וּבֵין כַּף כּוֹתְבִין וְכָל שׁוּם לְאַחֵר שְׁהַזְכִּיר שֵׁם
אָבִיו וְנִרְאֶה לַפַּע"ד שְׁכַן עֵיקָר חֲדָא שְׁרָאוּי לְכַתּוֹב תַּחֲלָה שֵׁם הָעֵיקָר וְהַטָּפֵל דִּינְהִדּוּת
וְשְׁהִי קוֹרִין אוֹתוֹ בְּיַהֲדוּתוֹ בֶּן פְּלוּנִי וְאַח"כּ וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא לְכַלּוֹל בּוֹ שֵׁם וְכִינּוּי דְּגִיּוֹת
וְזֵה בְּרוּר וְיָדוּעַ דְּבִשְׁם גִּיּוֹת לֹא קְרָאוּהוּ עַל שֵׁם אָבִיו וְא"כ הִיאָף יְכַתּוֹב לְכַתְּחִילָּה וְכָל
שׁוּם וְחִנְיָא בֶּן פְּלוּנִי דְּמִשְׁמַע שְׁהַגּוֹיִם קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם גִּיּוֹת בֶּן פ' וְהָא לִיתָא: וְעוֹד
דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּכָל כְּמָה דְּאֲפֹשֶׁר לְהַסְמִיף עֵיקָר הַשֵּׁם לְשֵׁם אָבִיו עֲדִיף טְפִי וְכַדְמוּכַח מְהָא
דְּאִיתָא בְּסֹדֵר גִּיטִין עַל מִי שְׁעֵיקָר שְׁמוֹ אֲלִיקִים בֶּן אֲלִיקוּם הַמְּכֻנָּה גִּיצְלַק וְכִינּוּי וְכִינּוּי
אָבִיו שְׁנִיָּהֶם גִּיצְלַק דְּצְרִיף לְכַתּוֹב אֲלִיקוּם הַמְּכֻנָּה גִּיצְלַק בֶּן אֲלִיקוּם הַמְּכֻנָּה גִּיצְלַק וְלֹא
אֲלִיקוּם בֶּן אֲלִיקוּם הַמְּכֻנָּה גִּיצְלַק וְלִישְׁתַּמַּע הַמְּכֻנָּה מִתְרַנִּיָּהוּ מִשׁוּם דְּאִיכָא לְמַטְעִי
דְּהַמְּכֻנָּה גִּיצְלַק לֹא קָאִי אֲלֵא עַל הָאָב וְלֹא עַל הַבֶּן וְלֹא דְּמִי לְהָא דְּכַתְּבוּ שְׁאוּל בֶּן קִישׁ

מִלֶּךָ יִשְׂרָאֵל דְּהַתָּם עַל פְּרִיָּהּ אֲשָׁאוֹל קָאֵי וְלֹא אַקִּישׁ דְּהַדְּבָר יְדוּעַ שְׁשָׁאוֹל הִיָּה מֶלֶךְ וְלֹא קִישׁ אָבִיו וְלִיפָּא לְמַטְעֵי אָבֵל הִכָּא אִיפָּא לְמִיטְעֵי אֱלֵמָא דְכָל הִיכָּא דְלִיפָּא לְמַטְעֵי עֲדִיף טְפִי לְהַסְמִיָּה עֵיקָר שֵׁם הַבֵּן לְעֵיקָר שֵׁם אָב וְלֹא לְהַפְסִיק בְּדָבָר הַטָּפֵל כְּגוֹן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׂאִינְנוּ עֵיקָר שְׂמוֹ אֱלָא טָפֵל אֶל הַעֵיקָר כ"ש שֵׁם דְּגִיּוֹת דְּחִלְיָה לְהַנְפִיר שֵׁם דְּגִיּוֹת בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֱלָא כְּדִי לְכַלּוֹל שֵׁם דְּגִיּוֹתוֹ שְׂלֵא יוֹצִיאוּ לְעַז דְּאַחַר הוּא שְׂנַתָּן גַּט זֶה לְפִיכָּהּ כּוֹתְבִים וְכָל שׁוֹם וְחִנְיָה לְכַלּוֹל שֵׁם הַגִּיּוֹת א"כ פְּשִׁיטָא דְאִין לְהַפְסִיק בּוּ כָּל שֵׁם שְׁכּוֹלֵל שֵׁם דְּגִיּוֹת בֵּין שֵׁם דִּיהוּדִי דְבֵן וְהָאָב וְתַדַּע שְׂפֵן הוּא שְׁהָרִי הַגַּט שְׁשַׁלְּחוּ מֵאַרְץ לּוּעִז שְׁהִיָּה כְּתוּב בּוּ מְשׁוֹלָם בֵּן אֹרִי הַמְּכֻנָּה וְיִיבֵשׁ שְׁהִיָּה לְפָנֵי הַרְבּ מְהֵרִי"ל שְׁפָסֵל הַרְבּ אוֹתוֹ מְשׁוֹם דְּמִשְׁמַע דְּהַמְּכֻנָּה לֹא קָאֵי אֱלָא אֲשֵׁם הָאָב אֹרִי וְהָא וְדָאֵי דְהִנֵּי רַבְּנָן דְּאַרְץ לּוּעִזוּ לֹא קְטְלֵי קִנְיָא בְּאַגְמָא הַנִּי דְהַכְּנִיסוּ עֲצָמָן בְּסַפֵּק פִּיְסוּל לְכַתְּנָב הַמְּכֻנָּה וְיִיבֵשׁ לְאַחַר שְׁהַנְפִיר שֵׁם אָבִיו בַּע"כ דְּאִינְהוּ הָוָה ס"ל דְּכִינּוֹן דְּלָא נִשְׁמַע מְעוֹלָם דְּשֵׁם אֹרִי כִּינּוּי וְיִיבֵשׁ א"כ לִיפָּא לְמַטְעֵי דְפְּשִׁיטָא דְהַפֵּל יוֹדְעִין דְּהַמְּכֻנָּה וְיִיבֵשׁ לֹא קָאֵי אֱלָא אַעֵיקָר שֵׁם הַבֵּן מְשׁוֹלָם וְדְמִיָּה לְשָׁאוֹל בֵּן קִישׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּכִינּוֹן דְּלִיפָּא לְמַטְעֵי צָרִיף לְכַתְּחִילָה לְהַסְמִיָּה עֵיקָר שֵׁם הַבֵּן לְעֵיקָר שֵׁם אָבִיו וְלֹא לְהַפְסִיק בְּדָבָר טָפֵל אֱלָא שְׁהָרְבּ מְהֵרִי"ל ז"ל חוֹשֵׁשׁ לְחוּמְרָא וּס"ל דְּשְׂמָא אִינוּ דוֹמָה לְהַדְּ דְשָׁאוֹל דְּהַתָּם הַדְּבָר מְפֹרְסָמַת לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל גְּדוֹל וְקָטָן אַנְשִׁים וְנָשִׁים דְּשָׁאוֹל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְלָא קִישׁ מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דַּאֲעַפ"י דְּלְגְדוֹלִים נוֹדַע וּמְפֹרְסָם דְּהַמְּכֻנָּה וְיִיבֵשׁ קָאֵי אַמְשׁוֹלָם וְלֹא אֹאֹרִי מ"מ נָשִׁים וּקְטָנִים שְׁיָהּוּ אֲצֵל הַגַּט יוֹצִיאוּ לְעַז לֹא מְרָא דְאַחַר הוּא שְׂנוֹתָן גַּט זֶה וּלְפִיכָּהּ פָּסֵל אוֹתוֹ הַרְבּ וּא"כ בַּנ"ד דְּאִין סָפֵק לְשׁוֹם אָדָם בְּעוֹלָם דּוֹכָל שׁוֹם וְחִנְיָה דְאִית לִי לֹא קָאֵי אֱלָא אָבִין וְלֹא אָאָב הִילְכָּהּ לְכַתְּחִילָה צָרִיף לְהַסְמִיָּה שֵׁם דִּינְהוּדוֹת דְּבֵן לְשֵׁם דִּינְהוּדוֹת דְּאָב וְלֹא לְהַפְסִיק בְּכָל שׁוֹם שְׁכּוֹלֵל שֵׁם דְּגִיּוֹת: וְעוֹד נִרְאָה טַעַם הַגּוֹן וְנִכּוֹן לְכַתְּנָב וְכָל שׁוֹם לְבַסּוֹף וְהוּא דְהַקְדָּמוֹנִים שְׁהִיּוּ נוֹהֲגִין עַפְה"ג לְכַתְּנָב בְּכָל גִּיטִין וְכָל שׁוֹם לֹא הִיּוּ כּוֹתְבִין וְכָל שׁוֹם אֱלָא לְבַסּוֹף שְׁהָרִי הִיּוּ כּוֹתְבִין וְכָל שׁוֹם דְאִית לִי וְלֹא כְּהִתִּי וְלְמִקוּמֵי וְכו' אֱלָא שְׁכַאֲשֶׁר בָּא ר"ת בְּטַל הַמְּנַהֵג וְאָמַר שְׂאִין לְכַתְּנָב וְכָל שׁוֹם כָּל עֵיקָר אֱלָא שְׁכַאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ עוֹד שֵׁם יְפָרֵשׁ דְּמִתְקַרֵּא אוֹ הַמְּכֻנָּה כְּשֵׁיִשׁ לוֹ כְּנִי אֱלָא דְבַבְקַעְרֵטֵר כְּדִי לְכַלּוֹל שֵׁם דְּגִיּוֹת יְכַתְּנָב וְכָל שׁוֹם אֱלֵמָא מִשְׁמַע דְּדַעַת ר"ת דְּבַבְקַעְרֵטֵר דּוֹקָא יְכַתְּבוּ וְכָל שׁוֹם כְּמִנְהַג הַקְדָּמוֹנִים וְלֹא בָּא ר"ת לְשִׁנּוֹת מְקוֹם וְכָל שׁוֹם שְׁיְכַתְּבוּהוּ בְּתַחֲחִילָה וְלֹא בְּסוֹף אֱלָא הַנִּיחוּ עַל הַמְּנַהֵג שְׁכּוֹתְבִים לְבַסּוֹף וְכָל שׁוֹם אֱלָא שְׁתִּיקוֹן שְׂאֵם אִינוּ בְּקַעְרֵטֵר לֹא יְכַתְּבוּהוּ כְּלָל וּלְמֵאֵי שְׁכַתְּבִתִּי רַאשׁוֹנָה הֶכְרַח הוּא לְכַתְּבוּ לְבַסּוֹף לְכַתְּחִילָה לְפַע"ד הִנֵּה הַעֲלִיתִי עַל סֵפֶר טַעְמֵי וְנִימוּקֵי בְּהַסְפָּמַת שְׁלַכְתְּחִילָה צָרִיף לְכַתְּנָב דְּמִתְקַרֵּי לִיבָא וְלְכַתְּנָב לְבַסּוֹף וְכָל שׁוֹם וְהָבֵא לְקַנְטֵר וּלְהַתְיָהָר וְלְחַלּוֹק עָלֵי אִין אֲנִכִי חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוּדִי כָּל עֵיקָר רַק יְחוּשׁ לְעַצְמוֹ שְׁעַתִּיד הוּא לִיתָן אֶת הַדִּין עַל שְׂאִינְנוּ יוֹדַע וּמַחֲשָׁב עַצְמוֹ פְּיּוֹדַע מְפִי הַק' וְהַצְעִיר יוֹאֵל בַּלֵּא"א כְּמוֹהָרֵר שְׂמוֹאֵל ז"ל ה"ה בְּחַדָּשׁ טַבַּת שַׁפ"ו לַפ"ק פְּהַ קַק"ק: צוּ גְּוֹלַת הַפּוֹתְרַת: חֲמַדַּת יִשְׂרָאֵל וְתַפְאָרַת: הוּא עֲמִיתִי אִישׁ בְּרִיתִי הַפְּרִתִּי וְהַפְּלִתִּי הַרְבּ הַנְּעֵלָה לְשֵׁם וְלַתְּהִלָּה: תוֹרָה וּגְדוּלָה בְּקִנְיָה א' עוֹלָה: הַחֲכָם הַפּוֹלֵל הַשְּׁלָם בְּכָל שְׁלִימוֹת הַגְּאוֹן כְּמוֹהָר"ר מֹשֶׁה גֵרוֹ: הִנֵּה רְאִיתִי תְּשׁוּבוֹת רוּם מַעַכְתָּר לְהַתְיָרָא עַל דְּבַר הַקִּיְדוּשִׁין שְׁקִיְדוּשׁ הַבְּחוּר כְּמַר יַעֲקֹב בַּר יוֹסֵף לְהַבְּתוּלָה אֶסְתֵּר בַּת הַנְּכַבֵּד כַּר' יַעֲקֹב הַרּוֹפֵא מַק"ק קַרְעַמְנִיץ וְשְׂאִינְיָה צָרִיכָה גַּט וְהֵן אֲמַת שֵׁם רְאִיתִי חֲרִיפוֹת וּבְקִיאוֹת דַּמְכ"ת וְקִרִיתִי וְשְׁנִיתִי וְשְׁלִשְׁתִּי דְּבָרִיף

הנעימים והיה בפי מתוק כדבש לחפי אבל לענין מעשה אני חוכה בהיתר זה ותחלה צריה להבין דברי הרמ"ה שכתב הטור וז"ל וכתב הרמ"ה דוקא בגזל דעלמא מקודשת לאחר ייאוש דאיכא ייאוש ושינוי רשות אבל בגזל שלה ולא שדיק אפילו לאחר ייאוש אינה מקודשת כיון דליכא שינוי רשות ואם גנב או גזל משלה כו' כה היא הגוסס' האמיתי בספרי הטור המדוניקת שגדפסו באחרונה ולפני מהר"י קארו ז"ל היה הספר חסר ולכן כתב מה שכתב ועיקר חידושו של הרמ"ה דייאוש לא מהני בגזל דילה מ"ש אח"כ ואם גנב או גזל הוא מדברי הטור וכ"ע מודים בזה ומיירי בין בייאוש בין שלא בייאוש והשתא קשה מנ"ל להרמ"ה להקל בכה ודלמא היכא דקדשה לאחר ייאוש מקודשת אפי' בגזל דילה ואעפ"י דליכא שינוי רשות דאעפ"י דלענין ממונא קי"ל כמ"ד בפ' מרובה יאוש פדי לא קנה לגבי קידושין מחמירי רבנן טפי והלא התו' בפ"ב דקידושין דף נ"ב פ' דאיצטרף דרב משום דה"א דבקידושין אזלינן לחומרא להצריכה גט אע"ג דלא נתייאש ע"ש בד"ה והוא לא אמר: ונראה לפע"ד דהרמ"ה הנה קשיא ליה דבפ' האיש מקדש בעובדא דהיא איתתא דהנה קא משאי פרעא בשילא דמיא אמתא ההוא גברא חטף זויי מחברי' ושדא לה א"ל מקודשת לי אמתא ההוא גברא קמיה דרבא אמר לית דחש להא דר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים הוא ובפ"ק בעובדא דנורשכי דקאמר רב נחמן יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי קא מוטיב ליה רבא מההיא דקדשה בגזל ובחמס ובגנבה או שחטף סלע מינה מקודשת והשתא קשה חדא אמאי לא קאמר ר' נחמן אעובדא דאמתא לקמיה לית דחש כו' ותו קשה לרבא גופיה מי ניחא הא ס"ל דלית דחש להא דר"ש כו' ואמאי מקודשת דאין לחלק בין גזל דעלמא לגזל דידה דנימא בגזל דידה כיון דקבלתי אחילת' דהא ממתניתין דמעשה בחמש נשים בפ' האיש מקדש מוכיח רב דבגזל דידה נמי אינה מקודשת ופשיטא דלא משתמע מיניה דרבא האי דרב וליכא לאוקמא הך דמקודשת אליכא דר"ש דהא רבא ס"ל לית דחש להא דר"ש ובע"כ צריה לאוקמי פדמוקים לה התם בפ"ב הא דשדיק הא דלא שדיק וא"כ מאי פריה רבא לר"נ אלא בע"כ דהך עובדא דנורשכי ביזוע היה דלאחר ייאוש הנה ומ"ה קא"ר נחמן דאף בזו יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי והיינו משום דלא קני לי גזלן בייאוש פדי והשתא קא מוטיב ליה רבא מההיא דקדשה בגזל כו' דשמעינן דמקודשת היא לפחות בייאוש פדי אבל לרבא גופא הנה ניחא דאיהו הנה מוקים למתני' דמעשה בחמש נשים דאינה מקודשת בגזל בלפני ייאוש ומשני ליה ר"נ לעולם אפי' לאחר ייאוש אינה מקודשת בדלא שדיק וההיא דקדשה בגזל כו' מיירי בדשדיק: והשתא הנה נראה לפי זה דבנ"ד שלקח הפחור הפצילע מן הבתולה בחטיפה ואם"כ קדשה אותה בזה דהנה גזל דילה אינה מקודשת אפי' היתה הבתולה מתניאשת ממנו בתחלה קודם שקדשה אכן לדעת הרא"ש בפ' מרובה דפסק פרבה דייאוש פדי קנה דאעפ"י דק"ל דמאורייתא לא קני פעולא ור' יוחנן ורב ששת ורב נחמן מ"מ מסתפקא לן דלמא קני מדרבנן וילכה אם קידש האשה בגזילה אחר ייאוש פדי צריכה גט וכ"כ בטור ח"מ שנ"ג ועל זה היתה פוננת הר"ר ירוחם שכתב ר"פ מרובה מוכח שאם קדשה בגזלה אחר ייאוש לחוד מקודשת מדרבנן והוא ע"פ דברי הרא"ש ולפע"ד דפשיטא דסוגיא בפ' הגזל בתרא דף קי"ד מוכח הכי דעולא גופא אמר התם דהיכא ביזוע דקא מיאש ד"ה יאוש פדי קנה נראה דהכי הוא הגרסא ובפ' מרובה קאמר עולא דייאוש פדי לא קני וצריה לתרץ דבפ'

הגזול בתרא לא קאמר אלא מדרבנן ייאוש כדי קני דאע"פ דהתו' בשם ר"ת בפ' מרובה דף ס"ו תירצו קושיא זו באופן אחר והוא דבכל מקום ייאוש קונה לענין קרבן משום דהנה מצוה הבאה בעבירה כו' מ"מ אף לר"ת יאוש כדי קני בכל מקום וכ"ש לענין קידושין: איברא דר"י חולק ומפרש דההיא דהגזול בתרא נמי מייירי בייאוש ושינוי רשות אבל ייאוש כדי לא קני כל עיקר וכן דעת בעל המאור לשם וכתב דהכי גרסינן אבל בידוע ייאוש קני ול"ג ייאוש כדי מ"מ אין לנו להקל באיסור ערוה החמורה כנגד פ"י רש"י ור"ת והרא"ש והר"ר ירוחם והטור גם המרדכי דפ' מרובה פתב על שם רבינו האי גאון בס"פ מקח וממכר שגזלן קונה בייאוש בעלים וסמך לו על ההיא דהגזול בתרא נטלו מוכסין את חמורו כו' ועיין עליו בשער ל"ב דשם התבאר וכ"כ עוד הר"ר ירוחם בס"פ משפטי נתיב ל"א ח"ג וח"ד דבין בגנב ובין בגזלן ייאוש כדי קני מדרבנן דלא בעינו ייאוש ושינוי רשות אלא מדאורייתא ע"ש וכיון דלדעת אלו הגאונים ייאוש כדי קני מדרבנן לפחות לגבי קידושין לחומרא אין לקוטרה בלא גט היכא דקדשה לאחר יאוש ובנ"ד איכא למימר דאעפ"י דלא שפעינה דקא מייאשה נפשה מהפצילע שלקח הבחור ממנה בתטיפה א"ה אמרינן מסתמא קא מייאשה מינה דאעפ"י דלית דחש להא דר"ש כו' מ"מ הא קמן תלמוד ערוך בפ' הגזול בתרא אמתניתן דהמציל מן הגוים ומן הלסטים כו' אמר רב אשי לא שנו אלא בליסטים גוים משום דדייני בגייסי אבל לסטים ישראל פיון דאמרי מימר אפילו סתמא נמי מייאש וכו' פסק הרי"ף והרא"ש לשם והרמב"ם ברפ"ו מה"ג וכן פסק בטור ח"מ סי' שס"ח ואין צ"ל בנ"ד שפכר נודע שבהבחורים והבתולות חוטפים פטציליש זה מזה ומתייאשים מהם פי אין דרוך ארץ לבא לדון על אלה: אכן יש להקשות לפי זה מההיא דרבא דאמר לית דחש להא דר"ש והלא למסקנא לא קאמר דסתם גזילה לא הוה ייאוש בעלים אלא בליסטים דגוים אבל בליסטים דישראל אפילו סתמא נמי מייאש ואע"פ דמוכח הסוגיא לשם דליסטים דמתניתן אליבא דעולא אינו אלא גנב ובגנב הוא דמפליג רב אשי בין גוי לישראל אבל בגזלן אפילו הוא ישראל סתמא לא הוי יאוש וכן כתוב בעל המאור לשם גם הטור לשם פתב שיש מפרשין כו' מ"מ הרמב"ם פתב בפ"י לחלק בגזלן בין גוי לישראל גם הטור פתב שמדברי הרא"ש נראה כן והוא דלאחר שפתב הרא"ש מימרא דרב אשי דמחלק בין ליסטים ישראל לגוי פתב פלוגתא דעולא ורבה וכתב בתר הכי וז"ל ולית הילכתא כרבה דא"כ לא משפחת יאוש בגזלן אליבא דרבנן ור' יוחנן אמר גזל ולא נתייאשו הבעלים כו' אלמא דמפרש הרא"ש דלעולא נמי הכי ליסטים דמתניתין מייירי בגזלן ועלה איתמר דרב אשי ומפליג בין גזלן גוי לגזלן ישראל דבגזלן ישראל אפילו סתמא הוי יאוש דאל"כ ה"ל לבאר דלרבה אי הוה הילכתא כוותי' ההיא ליסטים מייירי בגזלן ולעולא מייירי בגנב אלא נדאי דאף לעולא מייירי בגזלן והשתא צריף לומר להרמב"ם ולהרא"ש דס"ל דאף על גב דמעיקרא הוה קאמר דמוכס היינו גזלן ליסטים היינו גנב מ"מ למאי דמסיק הב"ע בליסטים מזוין א"ה היינו גזלן תרי גוונא גזלן לפי זה הדר בי' תלמודא ממאי דהוה קס"ד מעיקרא ולעולא נמי בליסטים מזוין קתני מתני' ותרי גוונא גזלן ועלה קאמר רב אשי ל"ש אלא בליסטים גוים כו' פי' בגזלן גוי והשתא קשיא אהא דקאמר רבא לית דחש להא דר"ש והנה אפשר לתרץ דרב אשי לא קאמר הכי אלא במוכס וליסטים שחזקתו גזלנים וסזוקת כל מזוין גזל כדכתב הרמב"ם פ"ק חמשה

דהלכות גזילה והתם הוא דאיפא לחלק בין ליסטים דגוים לבין ליסטים דישראל אבל
בנ"ד דאעפ"י דחטיפה היא גזל מ"מ פינון שאין חזקתו גזלן לא אמרינו ביה סתמא מייאש
ולהכי ביה עובדא דפ"ב דההוא דחטיף זוזי מחבריה כו' וכו' בעובדא דתשובת הריב"ש
בסי' קנ"ג דלקח בחזקה טבעת מחבירו וקידש בו אשה אינו בדין מוכס וליסטים שחזקתו
גזלנין וא"כ בנ"ד נמי פינון שאין חזקתו גזלן לא אמרינו סתמא קא מייאשה מינה: מיהו
לפי עניות דעתי דאין לחלק בזה בין גזלן לגזלן מאחר שאין חילוק זה מפורש בדברי
הגאונים אלא העיקר דכולה סוגיא דפרק קמא ודפ"ב לא קא עסיק אלא לענון קידושין
דאורייתא ומדאורייתא נודאי אין לחלק בין גזלן גוי לגזלן ישראל ולית דחש להא דר"ש
והילכך סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים ואינה מקודשת אא"כ שמעינה דקא מייאשה
וההיא דרב אשי דמחלק בין ליסטים גוי לליסטים ישראל אינו אלא מדרבנן פינון דאמרי
מימר אפילו סתמא נמי קא מייאש והשתא לפי זה אפילו נניח דפירש הסוגיא הוא פדברי
קא מייאש ומקודשת מדרבנן והשתא לפי זה אפילו נניח דפירש הסוגיא הוא פדברי
הרמ"ה דבגזל דידה אינו מקודשת אפילו לאחר יאוש וכדפירשית מכל מקום זה אינו
אלא לענון קידושין דאורייתא אבל מכל מקום פינון דמדרבנן לגבי ממון יאוש פדי קנה
לגבי גזלן ישראל אף לענון קידושין קני מדרבנן ובעיני גט לפי זה בנדון דידן נמי אין
לפוטרה בלא גט דאמרינו סתמא קא מייאשה מינה דאעפ"י דהעד הא' מעיד שא"ל
הבתולה זע דער האט מיר דאש פטשילה אוועק גנומין לאז ער מירש ויידר געבין אין
זה הוכחה ברורה דלא קא מייאשה מינה דאיפא למימר דהיתה מתרעמה וקובלת על
הגזילה שעשה לה והתחננה לפניו שישתדל אצלו שישביב לה אבל לעולם הטעם דקאמר
בגמרא דכיון דאמרו מימר אפילו סתמא נמי קא מייאשה שייך נמי בנדון דידן אא"כ
דשמעינו דאמרה בפני עדים אנכי אתבע אותולפני הדיין שישביב לי הפטצילע וכל כמה
דלא שמעינה דקאמרה הכי אמר סתמא קא מייאשה מינה שפן דרף הבחורים והבתולות
שחוטפות זה מזה ואין השב ולית דין ולית דיין ואעפ"י דקאמרה עכשוו הבתולות
שמעולם לא נתניאשה הפצילע לא מהני דאנו סהדי דכיון דאמרו מימר מתחלה נודאי
קא מייאשה מינה: ובכיוצא בזה פ"ה ה"ו אעובדא דנוורשכא דאפי' פירשה דעתה בתר
הכי דלשום קידושין קבלתינהו לא מהני דשמו חכמים דעתם וכו' ונדון דידן דכונתא
ואיפכא ותדע שיהי בעובדא דנוורשכי דלדעת הרמ"ה מייירי בנתניאשה האשה מהנהו
נוורשכי דקא חטיף מינה דקאמרינו אתא ההוא גברא חטיף נוורשכי מינה א"ל הבה נהלי
א"ל אי יתבינא לך מקודשת אלמא בהדיא דקאמר ליה הבה לי ואף על פי דכבר הנות קא
מייאשה מהנהו נוורשכי דקא חטיף מינה כדפרי' וכדמוכח נמי מדקאמר ליה אי יתבינא
ליך מקודש' לי דמשמע דאי לא קא מיתרצית להתקדש לו לא קא יתביב לה אלא בע"כ
אף על פי דכבר התניאשה מכל מקום התחננה לפניו אולי ישביב לה ונהלא מצינו הרבה
אנשים שיש להם חובת שהם אצלם ייאוש גמור לפי שהן בעלי זרוע ואף על פי כן
מתחננים לפניהם ושואלין מהם שישלמו להם ונדון דידן דכונת' ואין זה בכלל הבעלים
מרדפים אחריהם דהיינו דווקא היכא שפרדף ומוציא הוצאות ברדיפתו א"נ טורח בגופו
אבל כל פיוצא בנדון דידן שאינו אלא אמירה גרידא הבה לי אין זה מרדף ומ"ש כת"ר
להקל מטעם דלא קאמר לי וכדברי הרא"ש תמהני איך נבא להקל בדוכתא דאיפא אשלי
רב רבי דמחמירין פדאייתא בתשובות הרשב"א בסמין תשנ"ד ואלף רל"ד ובתשובות

להרמב"ן סימן ק"ל ואף על פי דה"ה ברפ"ג דאישות פתב בשמם דאינה מקודשת אפשר לחלק ולומר דאין זה אלא להלכה אבל למעשה החמירו וכ"ש בדבר התלוי בגרסאות דלגירסא דנזיר משמע להדיא דרבא דהלכתא פנומי' לגבי אפיי סבירא ליה דינדים שאין מוכיחות הנין ידים ואם פן אי אפשר לנו להקל בדבר זה ואף מהרמ"א ז"ל פתב שתי הדעות בהגהותיו נראה דלמעשה סבירא ליה להחמיר: מיהו הנה נראה לעניות דעתי צד להקל בנדון דידן והוא דמשמע מתוך העדיות דהביתולא לא הבינה כלל שהבחור מקדש אותה וכיון דאין אשה מתקדשת אלא מדעתה כל שאינה מכרת בלשון שאומר לה שהיא מקדש אותה ושאנא אותה אינה פלוס והכי משמע פשטא דתלמודא וחבורי הגאונים אלא דמהר"י קארו ז"ל פתב וז"ל אמ"ש הטור ובלבד שהיא תבין כו' וקא ודאי דלא קאי אאמר הרי את מקודשת לי דקא ונדאי כ"ע ידעו דלשון קידושין הו ואי אמרה דלא ידעה דלשון קידושין היא לא מהימנא אלא אשאר לישנא קאי עכ"ל ולא הביא ראיה לדבריו: איברא דמלשון ה' המגיד פ"ג דאישות משמע קצת דס"ל הכי והרב הביאו וז"ל ואם אמרה שאינה מכרת בהם כיון שלא אמר לה לשון הקידושין שכל הנשים יודעת ומכרת כו' מיהו יש לדחות דלא כ"כ אלא משום דאורח' דמילתא הכי הנה שהנשים יודעת בלשון הרי את מקודשת אבל ונדאי היכא שאומרת שלא הבינה מה שהוא אומר אה"נ דאין אלו קדושין ובפרט בביתולא נערה היכא דלא שדיף דקרוב לנדאי שלא הבינה מה שאומר הרי את מקודשת ולפע"ד דמדברי הטור מוכח הכי בדפרי' דמדכתב וכן בכל לשון כו' ובלבד שהיא תבין כו' ואי איתא דהאי ובלבד שהיא תבין אינו חוזר אלא אשאר לשונות חוץ מהרי את מקודשת כו' מאי וכן ותו קשה בחלוקת אמר לה הרי את אשתי כו' ה"ל נמי לפרש ובלבד שהיא תבין כו' דאי דינא דהרי את אשתי פדינא דקמיינתא דא"צ שתבין הנה ליה למפללינהו בחדא בבא: וע"כ נראה דאף באומר הרי את מקודשת כו' ס"ל לטור דצריך שתבין והאי ובלבד שהיא תבין אכולהו מילתא קאי והשתא אתי שפיר לישנא דוכן בכל לשון כו' ואין חילוק אלא דבאומר הרי את מקודשת כו' ה"ה מקודשת בכל מקום שהוא אבל בשאר לשונות אינה מקודשת אא"כ שהוא לשון קידושין ונדאי באותה מקום אבל בין בזו ובין בזו צריך שתבין ואם אינו לשון קידושין ונדאי באותה מקום אלא במקום אחר אינה מקודשת אפ"ל מבינה והשתא אתי שפיר דכתב בטר הכי חלוקת הרי את אשתי כו' ולא הוצרך לפרש שהיא תבין כו' דפשיטא היא דכבר פתב דאף באומר הרי את מקודשת כו' צריך שתבין ומה דלא תני להני בחד בבא יש לומר דנמשך אחר לשון הברייתא דהרי את מקודשת לי כו' בחדא ברייתא והנה דהרי את אשתי כו' באידך ברייתא וכן הוא בלשון הרמב"ם פ"ג מה' אישות: גם בדברי הר"ן נראה שלא חלק שהרי פתב וז"ל ובאידך לישנא אחרני דלעיל דאפשט' לן דמהני פגון לקוחתי קנוייה לי והנהו אחרניא דוקא במדבר עמה על עסקה קידושה דידעה מאי קאמר לה א"נ דאמרה לשם קידושין קבלתינהו הא לאו הכי לא שאין האשה מתקדשת אלא מדעתה עכ"ל מדלא חילק בין לשונות אחרים להרי את מקודשת אלא דלעולם צריך שתבין או מדבר עמה על עסקי קידושיה וקא דנקט הר"ן ואמר פגון לקוחתי כו' היינו משום דלשונות אחרים מסתמא לא ידעה מאי קאמר אא"כ אמרה שלא הבינה התם הוא דאין אלו קידושין פן נראה לפע"ד להלכה אבל מ"מ למעשה אין נראה לסמוך ע"ז אא"כ יסכימו עמי חבירי ואם נראה להם שלא להקל גם בזה יהיו דברי בטליו ואין לפוטרה בלא גט כל עיקר

הנראה לפע"ד פתבתי אנכי הקטן יואל שנת שכ"ח פה ק"ק בריסק: ואחר שפתבתי כל זה עינתי בספר הר"ר ירוחם ומצאתי שפתב וז"ל וכל אלו הלשונות שהם נדאי מקודשת לאו כל פמיניה לומר לא ידעתי שנתנם אותם לי בתורת קידושין אפי' לא דיבר עמה על עסקי קידושיה תחה וכ"כ התו' ומ"מ אם אמרה שלא ידעה הוי ספק מקודשת וכ"כ המפרשים עכ"ל: הנה שהפריז על המדה להחמיר אף בלשונו' אחרים ומ"מ נראה דאף לגבי הרי את מקודשת ס"ל דאינו אלא ספק קידושין כדמשמע מדסתם את דבריו ולא חילק וא"כ בנ"ד נמי הנה ספק קידושין וצריכה גט מספק ועל ב"ד יפה דק"ק קרעמניץ מוטל לניסר את הבחור בייסורים קשים ומרים על שעבר חרם הקדמונים שהחרימו על זה כל הגדולים החיים והקדושים אשר בארץ המה ופרץ גדר לעשות נבלה בבת יעקב וכן לא יעשה עוד וכל העם ישמעו וייראו ויאזינו: צו מעשה באיזמר שקבל השמש מטבע מבעל הבית בעד המס ושוה ששה פשיטים שקורין זעקסר והנה מזוניף ורצה להשיב ומקמי שהשיבו נתן המטבע לתינוקות שלו לשחוק בו והגיע המטבע ליד הנער משרתו ובאה בתולה אחת לביתו של שמש ואמר לה הנער אני רוצה לקדש אותך במטבע זעקסר ואשת השמש גערה בו על מה שדיבר כה ויצאה מתוך בית החורף אח"כ חזר הנער ודבר אל הבתולה הדברים שדבר תחלה וענתה הבתולה תן לי אותו וקדשני בו אז השליף הנער המטבע על השלחן ורצתה הבתולה לקחת אותו ובא העד שהיה אצל המעשה וחסר המטבע מן השלחן ולאחר כמה ימים החזיר העד המטבע להנער: והנער מודה לדברי העד אבל אמר שלא היה פנונתו כלל לקידושין רק דרף שחוק והתול וגם אחר שנתן לו העד המטבע החזירו להשמש והבתולה גם היה מודה שכה היה המעשה אלא שאמרה פי לא ידעה ולא הבינה עד היכן הדברים מגיעים ולא עלתה על לבה לשם קידושין והשמש העיד דלא ידע היא הגיע המטבע מיד התינוקות להנער וגם לא ידע ע"י מי חוזר המטבע לידו: תשובה אין לחוש לאלו קידושין כל עיקר דבפ' האומר דף ס"ה קא מוטיב רבא לרב נאמן דלשמואל דקאמר דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושין ואפי' שניהם מודים מדתנן האומר לאשה קדשתיה והיא אומר' לא קדשתני הוא אסו' בקרובתי' והיא מותר' בקרוביו ופרכינין אי דאיכא עדים אמאי מותרת בקרוביו ואי דליכא עדים אמאי אסור בקרובתיה אלא לאו בעד אחד ופריק הב"ע פגון דא"ל קדשתיה בפני פ' ופ' והלכו להם למ"ה ופ' רש"י ואי ליכא עדים ואפי' מודה אמאי אסור בקרובותיה ע"פ עצמו הלא אינו קידושין אפילו לדבריו דאי נמי אמרינן בע"א הנה קידושין פשיטתיהם מודים היכא דאין ע"א לא אמרינן דע"א חשוב לחיבו שבועה בד"מ הלכה בערונה נמי חשוב להתקיים קידושין בפניו ובלבד שיהיו שניהם מודים אלא לאו בע"א וקתני הוא אסור בקרובותיה אלמא זה שמודה לו נאסר דחשיב לאיתפוס קידושי קמיה: קדשתיה בפני פ' ופ' דה"ל קידושין גמורים לכל דבריו ונאמן הוא לאסור את עצמו עכ"ל אלמא מהאי שקלא וטריא דארף ל"ד המקדש בע"א חוששין לקידושין דוקא בשניהם מודים אבל אותו שאינו מודה לא נאסר: וא"כ הא דכתב הסמ"ג תחלה להך דשמואל דהמקדש בע"א אין חוששין לקידושין ואפילו שניהם מודים וכן אמרו משמיה דרב המקדש בע"א ב"ד רבה אמרו אין חוששין לקידושין מאן ב"ד רבה רבינו הקדוש וכתב אחר זה וז"ל מתוך כה פסק בה"ג ורב אלפס להקל אמנם בסוף הסוגיא אמר מאי הנה עלה רב כהנא אמר אין חוששין רב פפא אמר חוששין ולא נפקה הלכה כמי וראוי

להחמיר כּוּ פּסוק הַרְבּ ר"א מְמִיץ עכ"ל וכ"כ הַמְרַדְכִי בַפ' הָאוֹמֵר הִיָּנּוּ דְוּוֹקָא פְּשִׁשְׁנִיהֶם מוֹדִים אָבֵל בְּשִׂאֵינוּ מוֹדָה אֶף לְרַב פּפָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לְאַסּוֹר עַל אוֹתוֹ שְׂאֵינוּ מוֹדָה וְהַדְּבַר פְּשוּט שְׂאֵינוּ נִקְרָא מוֹדָה לְדַבְרֵי הָעֵד אֲלָא בְּאוֹמֵר נִתְפַּוּנְתִּי לְקַדְּשׁ אוֹתָהּ קִידוּשִׁין גְּמוּרִים וְהִיא נְמִי אֵינָה נִקְרָאת מוֹדָה אֲלָא פְּשִׁאוֹמֵרְתָּ נִתְפַּוּנְתִּי לְהִיּוֹת לוֹ לְאַשָּׁה בְּקִידוּשִׁין אֵלוּ כְּמוֹ שֶׁהֵבִין הָעֵד אָבֵל כְּשִׂאוֹמְרִים הַמְקַדְּשׁ וְהַמְתַּקְדְּשֵׁת שְׁלֵא נִתְפַּוּנּוּ לְשֵׁם קִידוּשִׁין אֲלָא לְשַׁחוּק בְּעֵלְמָא זֶה נִקְרָא אֵינוּ מוֹדָה לְדַבְרֵי הָעֵד שֶׁהֲלֵא הָעֵד מְעִיד שֶׁהוּא הֵבִין שֶׁהַקִּדוּשִׁין הֵם קִידוּשִׁין גְּמוּרִים וְהֵם אוֹמְרִים שְׁלֵא הָיָה אֲלָא דְרָף שְׁחוּק וְמָה לִי אִם אוֹמְרִים לְהַד"מ וְמָה לִי אִם אָמְרוּ שֶׁהָיָה דְרָף שְׁחוּק סוּף סוּף אֵינָם מוֹדִים שֶׁהָיָה שֵׁם קִידוּשִׁין גְּמוּרִים כְּאֲשֶׁר הָעֵיד הָעֵד שְׁבַפְנִי קִידְשׁ פ' אֵת פְּלוּנִית קִידוּשִׁין גְּמוּרִים וְהִיא אֲשֶׁת אִישׁ וְהֵם אֵינָם מוֹדִים לוֹ: וְמָה שֶׁכָּתַב בְּתְּשׁוּבוֹת מִיְּמוֹנִי לְסַפֵּר נְשִׁים סִימָן א' וַח"ל דְּאֲמָרָה בְּלַבִּי לֹא הָיָה אֲלָא לְשַׁחוּק וְלִהְתְּלוּצֵץ עִמּוֹ וּמַעוֹלָם לֹא נִתְרַצִּיתִי לוֹ אֲלָא לְחוּכָא וְאִיטְלוּלָא בְּעֵלְמָא דְּבָרִים שְׁבַלְבַב נִינְהוּ וְדַבְרִים שְׁבַלְבַב אֵינּוּ דְּבָרִים וְאֶף עַל גַּב דְּאִיכָא לְמִימַר דְּאַנּוּ סְהַדִּי דְּלֹא נִתְפַּוּנָה אֲלָא לְהִתְלוּצֵץ וְכָל כֹּה"ג אֲזַלִּינּוּ שְׁפִיר בְּתַר מַחְשָׁבָה כְּגוֹן גַּבִּי מְכַרְחַת וּפִיר"ש בֶּן מְנַסִּיאַ כְּשֶׁכָּתַב כָּל נְכֻסִיו לְאַחַר וְלֹא יָדַע שֶׁה"ל בֶּן וְהִיא דְּמַרְנֻבָּה שֶׁאֲחַז"ל לֹא נִתְפַּוּנָה זֶה אֲלָא לְהַגּוֹן לָהּ וְכִינְצָא בְּהוּ רַבּוֹת בְּתַלְמוּד דְּאַזְלִינּוּ בְּתַר אֲנַמְדּוּן דְּעֵתָא גַּבִּי קִידוּשִׁין מְשׁוּם חוּמְרָא דֵּא"א לֹא נְסַמוּף עַל אֲנַמְדּוּן דְּעֵתָא לֹא הָיָה בְּלַבָּה כְּוּ נִדְּאִי וְלִיכָּא אֲנַמְדּוּן דְּעֵתָא דְּמוּכַח כִּינּוּ דְּאִיכָּא לְמִימַר נְמִי אִתְּתָא בְּכָל דְּהוּ נִיחָא לָהּ עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ וּמְבִיאֵי גַם כֵּן בְּהַגְהוֹת מְרַדְכִי דְּמַסְכַּת קִידוּשִׁין כָּל זֶה מִיְּיָרִי דְּקִידְשָׁה בְּפִנֵּי ב' עֵדִים כְּדִין כָּל קִידוּשִׁין דְּהֵתָם וְנִדְּאִי כִּינּוּ דָּאֵם הִכְחִישׁ הוּא אוֹ הִיא אֵת הָעֵדִים אֵין שׁוֹמְעִים לָהֶם וְכַדְמוּכַח מִמָּאִי דְּקַפְרִיף אִי דְּאִיכָּא עֵדִים אֲמָאִי מְוַתֵּרַת בְּקַרוּבִיו הִלְכָּהּ בְּמוֹדָה נְמִי שְׁקִידְשָׁה אֲלָא שְׁבַלְבָּה לֹא נִתְפַּוּנָה לְהִתְקַדְּשׁ אֲלָא לְהִתְלוּצֵץ אֵינָה נִאֲמַנְתָּ אֲלָא שׁוֹמְעִין לְשִׁנֵּי עֵדִים שֶׁהֵבִינוּ הַדְּבָרִים כְּמִשְׁמַעֲנָן שֶׁהַקִּידוּשִׁין הֵם נִיְתָנִים לָהּ לְשֵׁם קִידוּשִׁין גְּמוּרִים שֶׁתָּהָא נִקְנִית לוֹ לְאַשָּׁה אָבֵל בְּמַקְדְּשׁ בַּע"א דְּלְדַבְרֵי הַמְחַמֵּיר נְמִי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין אֲלָא בְּשִׁנְיָהֶם מוֹדִים כָּל שִׂאוֹמֵר הוּא אוֹ הִיא שְׁלֵא נִתְפַּוּנָה אֲלָא לְהִתְלוּצֵץ אִם כֵּן אֵינָם מוֹדִים בְּקִידוּשִׁין וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם וְאִם כֵּן בְּנִדְּוֹן דִּינּוּ שֶׁהַמְקַדְּשׁ אָמַר שְׁלֵא הִיְתָה כְּפִוּוּנְתּוֹ כִּי אִם לְשַׁחוּק וְהִיא אֲמָרָה שְׁלֵא הִבִּינָה וְלֹא עָלָה עַל לְבָהּ לְשֵׁם קִידוּשִׁין אִם כֵּן אֵינָם מוֹדִים לְדַבְרֵי הָעֵד וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין אֵלוּ וְהִכִּי מִשְׁמַע לְהִדְּאִי מִמָּה שֶׁכָּתַב הַב"י בַּר"ס מ"ב ע"ש הַר"ש בַּר צְמַח דְּאַפִּילוּ לְדַבְרֵי הַסְּמ"ג אֵין לְחוּשׁ אֲלָא פְּשִׁשְׁנִיהֶם מוֹדִים אָבֵל אִם יֵשׁ הִכְחָשָׁה בֵּינֵיהֶם לֹא כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּאַשָּׁה טוֹעֵנַת דְּמִשְׁטָה הִיְתָה עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ הָרִי לָהּ בְּהִדְּאִי דְּבַטוֹעֵנַת שְׁלֵא הָיָה דְּעֵתָה לְשֵׁם קִידוּשִׁין אֲלָא לְהַשְׁטוֹת בּוֹ דְּהִיָּנּוּ כְּמוֹ לְהִתְלוּצֵץ וְלְשַׁחוּק הִיָּנּוּ אֵינָה מוֹדָה דְּאַפִּילוּ לְהַסְמ"ג וּמְרַדְכִי בְּשֵׁם רֵא"ם נְמִי אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין כָּלָל גַּבִּי ע"א וְהוּא דְּבַר פְּשוּט לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעֵתִי וְאַצ"ל לְשַׁאֲרַר כָּל הַפּוֹסְקִים דְּפִסְקוּ כְּשִׁמוּאֵל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין אֲפִילוּ שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים שְׁנִתְפַּוּנּוּ לְשֵׁם קִידוּשִׁין גְּמוּרִים: וְמָה שֶׁבָּא בְּכַתְבָּה דְּמַתוּף דְּבַרֵּי הָרֵא"ש גַּבִּי הִנְהוּ בִּי תָרִי דְּהוּ שְׁתוּ חֲמָרָא תוּמִי צִיפִי בְּכַרְק הָאִישׁ מְקַדְּשׁ דְּסַבִּירָא לָהּ לְהָרֵא"ש דְּאֵין צָרִיף עֵדִים בְּמִנְיָוִי שְׁלִיחוֹת וְהוּי לִיָּה קִידוּשִׁין אֶף עַל פִּי דְּהַשְׁלִיחַ הוּא אָבִיו וְאֵינוּ חָשׁוּב אֲפִלּוּ כְּעַד אֲחַד כָּל שְׁכֵן דְּסַבִּירָא לָהּ דְּבַעַד אֲחַד גְּמוּר חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין וְכַדְעַת הַסְּמ"ג וְשׁוּב קִשְׂיָא לָהּ דְּזֶה סוּמְרָ מָה שֶׁכָּתַב הָרֵא"ש דְּהִלְכָּה כְּשִׁמוּאֵל דְּהַמְקַדְּשׁ בְּעַד אֲחַד אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין אַגַּב חוּרְפָּה

לא עינינת בה דלא פתב הרא"ש דאין צריף עדים אלא במינוי השליחות אבל בקידושין עצמן פשיטא דבעינן שני עדים דילפינן דבר מדבר: והו עובדא דהנהו דהו שותו חמרא מיירי דהיה שם שני עדים בשעת קידושין כדנהיב ליה פסא דחמרא לחבריה ואמר ליה מקדשא לי ברתך לברי אלא דלא היו כלל עדים שהבן מינה את אביו לשליח וזה גם כן דבר פשוט כי היכי דמוקי תלמודא הא דתנן האומר לאשה קדשתיה וכולי כגון דאמר לה קדשתיה בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים הכא נמי מוקמינן הו עובדא דהנהו בי' תרי דהו שותו חמרא וכולי דמיירי דהיו לשם שני עדים בשעת קידושין ולכך לא שקיל וטררי תלמודא אלא במינוי השליחות דהיה ידוע לרבינא שלא היה הבן ממנה את אביו לשליח אלא מדעתו הוא שקדשה לבנו בפני שני עדים פדין כל קידושין ואין להאריף בדבר פשוט: עוד בא בכתבך דכיון דלא הוציאו בשפתים שדעתם להתלוץ ולשחוק אינם נאמנים וכדתנן פרק האיש מקדש התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא דבש וכו' דארף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש לו אף על פי כן אינה מקודשת דדברים שבלב אינן דברים והכי תנן בפרק האומר המקדש את האשה ואמר פסבור הייתי שהיא פהנת והרי היא לוייה וכו' ה"ז מקודשת מפני שלא הטעתו: ונ"ד נמי דכונתו דאין נאמנים לומר לשחוק נתפנונו: ואם היא אינה נאמנת לומר דלא הבינה לשון הקידושין כמ"ש הרא"ש בפ' האיש מקדש והבאת דברי הר"ן וה' המגיד שכתב ב"י בסו"ד נ"ד וכל זה ע"פ הבנתו דבנ"ד קרינן בי' שניהם מודים לדברי העד אבל למאי דפר' דכל טענה ואמתלא דשניהם מודים דלפי דבריהם אין שם קידושין קרינן ביה אינם מודים לדברי העד שהלא העיד העד שנתקדשו לו והיא אשת איש והם טוענים שאין ממש בהן דלשחוק נתפנונו א"נ לא הבינה א"נ משטה הייתה בו וכל פיוצא בזה מן הטענות דכיון שאין שם אלא ע"א אין חוששין לקידושין אלו ולא אמרו הרא"ש והר"ן וה' המגיד אלא במקדש בפני שני עדים גם לא היה לה להביא הא דתנן התקדשי לי בכוס של יין ונמצא דבש וכו' דפ' האיש מקדש דשאני התם דכיון דאתג' לאו כל פמיניה דעקרה ליה לתנאה דהואיל ושמצה שפי' תנאו ולא מיקתה לומר אעפ"כ אני חפצה בה קדש אותי בלא תנאי כדאית' התם בגמרא להדיא ולא דמי לנדון דידן: אבל אין להקל בקידושין אלו מפני שלא נתן הקידושין לינה ולא לחצירה אלא השליף לפניה על השלחן ברשות שאינו של שניהם אלא של איש אחר ולפי הסוגיא דפ' הזורק וכל הפוסקים משמע דאין ד' אמותיה זוכים לה לגבי קידושין אלא בסמטא או בצידו ר"ה וכדמסיק רב ששת בפ"ק דמציעא פי תקינו רבנן בסמטא דלא דחקו רבים בר"ה דקא דחקי רבים לא תקינו רבנן ופריף והא בכל מקום קאמר ומשני כ"מ לאתו' צידי ר"ה וא"כ כ"ש חצר של איש אחר דלא תקינו רבנן וכדקאמר רב פפא פי תקינו לי' רבנן ד' אמות בעלמא בשדה דבעה"ב לא תקינו ליה רבנן ואע"ג דזכה ליה רחמנא בגוניה גבי פיאה פי זכה ליה רחמנא להלוכה בה ולנקוטי פיאה למהוי חצרו לא זכה ליה רחמנא א"כ כ"ש הכא דלית ליה רשות אפי' להלוכו בביתו כדמוכח בפ' המניח דת"ר פועלים שבאו לתבוע שכתן מבה"ב ונגחן שורו של בעה"ב ונטשן כלבו של בעה"ב פטור אחרים אומרים רשאין פועלים לתבוע שכתן מבעה"ב משמע דע"כ לא פליגי אלא בפועלים אבל באיש אחר כ"ע מודו דאין לו רשות לזכנס בלא רשות אפילו בפועלים סבירה ליה לתלמודא דאי שכיח בשוקא מודים אחרים דאין לו רשות לזכנס ולא פליגי אלא בגמרא דשכיח ולא שכיח אפ"ה נראה דאין להקל

מאחר שהרמב"ם כתב בפ"ז מה' אשנות היו עומדים בר"ה או בראשית שאינו של שניהם ונרק לה קידושיה קרוב לו אינו מקודשת וכו' עד שניהם יכולין לשמור אותו זה הוא מחצה על מחצה וכתב ה' המגיד שטעמו שהשנה רשות שאינו של שניהם לר"ה הוא מפני שהנשוו לענין מכירה פדאיתא בפ' הספינה עכ"ל ולשם פי' רשב"ם חצר שאינו של שניהם וכגון שלא נתן בעל החצר להם רשות למדוד שם דהיינו דומיא דר"ה עכ"ל וכך מוכחת הסוגיא דאלו נתן רשות למוכר הרי הוא בראשית מוכר ואם נתן רשות ללוקח הרי הוא בראשית לוקח ואם נתן רשות לשניהם ה"ה חצר של שניהם אלא מייירי שלא נתן רשות להם וכינן שאינו לא לזה ולא לזה חשוב פאלו ה"ה ר"ה זאת היא דעת הרמב"ם והטור בסי' ל' הביאו דבריו ולא כתב פלוגתא פנגד דבריו וגם בשולחן ערוך פסוק פ' השפא פ"ד נ"ד גמ' אף את"ל דהנה חצר שאינו של שניהם מ"מ ספק הוא מי הוא דכחל לשמרו ואבדו קודם שיגיע לידה שהרי בא זה ונטפפו מן השולחן והרי זה ספק מקודשת ומה שפכתה בפלפולא כמ"ש הרמב"ם פ"ה דה"ג זרק לה בר"ה או בראשית שאינה של שניהם וכו' עד עמדה ה"ה מתחלה ובא הוא ועומד כנגדה וזרקו לה אעפ"י שהיא מחצה למחצה הואיל והוא לתוף ד' אמות שלה הרי זה גט פסול עד שיגיע לידה ושה"ח"ן הקשה מדבריו עצמן שכתב פי"ז מה' גזלה דאין ד"א קונות לא בר"ה ולא בתוף שדה חבירו אלא דווקא בסומטא או בצדי ד"ה ועל זה פלפולת ליישב קושיא זו מתיישבת מקמאי כמ"ש בהגהות מי מיימוני פי"ז מה"ג ונ"ל תימא ה"א אמרי' בפ' הזרק היתה עומדת בראשית הרבים ומפרש בגמרא דהיינו בתוף ד"א שלה אלמא דאפילו בר"ה קני וי"ל ה"ה פנין דדעת אחרת מקנה ליה אפי' בר"ה קני תוספות ע"כ וכ"כ בהגהות מרדכי פ"ק דמציא אהא דכתב הרי"ף לשם דד"א דקונות בכל מקום לאו כל מקום ממש אלא בשדה דעלמא א"נ בסומטא א"נ בצדי ר"ה דלא דחקי רבים בהו אכל בר"ה דדחקי בהו רבים א"נ בשדה חבירו לא קנו ליה ד"א דיליה ע"כ ל' הרי"ף וכתב בהג"מ לשם תימא מהא דאמרי' פ' הזרק היתה עומדת בר"ה וכו' וכמ"ש בהגהות מיימוני אלא דבהג"מ כתב תירץ זה ע"ש רבינו ברוך ותירץ זה תופס הרמב"ם עיקר ולכך בפ"ז דה' גזילה גבי מציאה כתב דבר"ה או בתוף שדה חבירו אין ד"א קונות לו וכמ"ש האלפס: אבל גבי גט דדעת אחרים מקנה ליה אפילו בר"ה או בשדה חבירו דהיינו רשות שאינה של שניהם קני ומתוף דברי הרי"ף גמ' מוכח כדברי הרמב"ם דמשנה ר"ה ושדה חבירו.

כהדדי דלגבי מציאה אין ד"א קונות לו דאלמא דגבי גט פנין דקונות לה ד"א בר"ה ה"ה גמ' דקונות לו בשדה חבירו ולפע"ד דבר פשוט שפ"ה היתה דעת הרמב"ם לחלק בין מציאות לגט כמ"ש הגהות מיימוני והג"מ לשם התוספות ורבינו ברוך ונתיישב מה שהיה קשה לה"ח"ן ז"ל על דבריו אכן מדעת הטור שכתב גבי קידושין דהוי גמ' דעת אחרת מקנה לו וז"ל היתה עומדת בסומטא או בצדי ר"ה וזרק לתוף ד' אמותיה מקודשת וכו' דאלמא דלא ס"ל לחלק בין מציאה לגט צריף לומר דס"ל לטור כמ"ש התו' פ"ק הזרק דבגט גמ' לאו דווקא נקט ר"ה אלא בסומטא או בצדי ר"ה ע"ש בד"ה ר' יוחנן דף ע"ח ע"ש ולפי זה מ"ש הטור בסי' קל"ט בסתם היתה עומדת בר"ה וזרקו לתוף ד"א מגורשת ולא כתב בפירוש צדי ר"ה זהו לפי שנסמך על מה שכבר כתב בסי' ל' דדווקא צדי ר"ה בקידושין וה"ה בגירושין: ועוד נראה נכון דהמעשה ה"ה בביתו של שמש העיר דבית זה הוא של כל הקהל א"כ דינו כחצר השותפות שכל הקהל יש להם רשות

לִכְנֹס בְּבֵית זֶה אִם שָׁלֵא בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל הַשֵּׁמֶשׁ וְלֹא דוֹקָא חֲצַר הַשְּׁתוּפּוֹת מִמֶּשׁ אֲלֵא אֶפְיֵלוּ פּוֹנְדִיק שְׂרָגִילִין אוֹרְחִים וְאַכְסֵנָאִים לְלוֹן בּוּ דִינוּ כְּחֲצַר הַשְּׁתוּפִין שְׁהָרִי עַל יְדֵי שְׂכִירוֹת דְרִין שֵׁם וְכִדְאִיתָא פ"ק דְּבָבָא קַמָּא דָּף י"ד דְּמוֹקֵי תַלְמוּדָא בְּרִייתָא אַרְבָּעָה פְּלִלוֹת וּבְרִייתָא דְתַנִּי רַב יוֹסֵף דְקִשְׁיִין אֶהְדְּדִי דִּהֵיא דְרַב יוֹסֵף בְּחֲצַר מְיוֹחֶדֶת לְפִירוֹת וְאִינְהּ מְיוֹחֶדֶת לְשׁוֹנְרִים וְכו' דִּיקָא נְמִי דְקִתְנִי הֵכָא דְוָמְיָא דְפּוֹנְדִיק וְקִתְנִי הֵתָם דְוָמְיָא דְבִקְעָה וּבְחֲצַר הַשְּׁתוּפִין פְּשִׁיטָא הִיא דְכָל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים דַּה"ל סָפֵק מְקוֹדְשֵׁת וְכִדְמוּכַח מְהָא דְבָעֵי רַב בִּיבֵי סָלַע שֶׁל שְׁנֵינֵיהֶם מֵהוּ תִיקוּ וּפְסָקוּ הַפּוֹסְקִים דִּהְוִיא לֵה סָפֵק מְקוֹדְשֵׁת דִּישׁ לְחוּשׁ דְשָׂמָא מִשְׂאִיל הוּא לֵה זְכוּתוֹ פִּינּוֹן שְׂפָכָר יֵשׁ לֵה חֵלֶק בְּהֵם כְּמוֹ שְׁפִי ה' הַמְגִיד וּלְפַע"ד נִרְאֵה טַעַם אַחַר דְשְׁתוּפִין לֹא קִפְדִי אֶהְדְּדִי דְאַפִּילוּ בְּחֲצִירוֹ וְנִרְק לֵה אִמְטָה שְׁלֵה קְאָמַר בְּגַמ' אִמְקוּם פְּרַעֲי לֹא קִפְדִי אִינְשֵׁי וּתְוּ קְאָמַר רַבָּא הֵתָם מְאִי טַעְמָא דַּר' יוֹחָנָן לְפִי שְׂאִין אָדָם מְקַפֵּיד לֹא עַל מְקוּם חִיקָה וְלֹא עַל מְקוּם קִלְתָּה כ"ש שְׁתוּפִין דְלֹא קִפְדִי אֶהְדְּדִי אִמְקוּם הַנְּחַת הַקְּדוּשִׁין פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לֵה חֵלֶק בְּמְקוּם מְכָל הַלִּין טַעְמָא הִיזֵה נִרְאֵה דְמַצַּד זֶה הוּא לֵה סָפֵק מְקוֹדְשֵׁת אִם הִיזֵה הַמְעַשֶׂה בְּפָנֵי שְׁנֵי עֲדִים אָבָל מֵאַחַר שְׁלֵא הִי שֵׁם אֲלֵא ע"א אִין חוֹשְׁשִׁין לְקְדוּשִׁין אֵלּוּ פְּלָל לְהַסְמָ"ג וְהַמְרָדְכִי בְּשֵׁם הַרְא"ם וְכִדְאַמְרֵן וּג"כ אִין לְהַתִּיר הָאִשָּׁה מִשׁוּם דְקִדְשָׁה בְּגִזְל דְעֵלְמָא לְפָנֵי יְאוּשׁ אֶפְיֵלוּ הַגִּיעוּ הַקְּדוּשִׁין לִיזְדָּה וְרִאֲתָה שְׁהַמְטַבַּע הִיא נְחֻשֶׁת וְסַבְרָה וְקַבְלָה וְכִדְכָתַב הַרִ"ף וְהַרְא"ש בַּפ' הָאִישׁ מְקוֹדֵשׁ אַעֲוֹבְדָא דִּהֵיא אִיתְתָּא דִּהִנָּה קָא מְשִׁיא פְּרַעָא בְּשִׁיכְלָא דְמִיָּא אֲתָא הֵהוּא גְבָרָא דְחֲטִיף זוּזִי מִסַּבְרָה וְשָׂדָא לֵה וְאָמַר לֵה מְקוֹדְשֵׁת לִי אֲתָא הֵהוּא גְבָרָא קָמִי דְרַבָּא אָמַר לִית דְחָשׁ לֵהָ דַּר"ש דְאָמַר סְתָם גְּזִלָּה יְאוּשׁ בְּעֵלִים הָוִי וְכ"כ בְּטוֹר א"ה ס' כ"ח חֲדָא דְאַיְקָא לְמִימַר בַּנ"ד פִּינּוֹן שְׁהַשֵּׁמֶשׁ לֹא חֲשֵׁשׁ לְשִׁמּוֹר לְאוֹתוֹ מְטַבַּע וְנִתְנֹו לְתִינּוּקַת לְשִׁחְוֶק בּוּ הָוִה לִי הַפְּקָר דְכָל אֲבִידָה מְדַעַת הָוִה הַפְּקָר לְדַעַת הַטו' בַּח"מ ס' מ"ו רַפ"א: וְאִם עַל גַּב דְאִין פֶּן דַּעַת הַרְמַב"ם בְּפִי"א מַה' גְּזִילָּה שְׁפַתְבּ הַמְאָבַד מְמוֹנֹו לְדַעַת אִין גְּזַקְקִין לוֹ פִּיצַד הַנִּיחַ פְּרָתוֹ בְּרַפְתָּ שְׂאִין לֵה דָלַת וְלֹא קִשְׁרָה וְהִלְף לוֹ הַשְּׁלִיף פִּיסוֹ בַּר"ה וְהִלְף לוֹ וְכָל פִּיוצָא בְּזֵה אֲבַד מְמוֹנֹו לְדַעַתוֹ וְאֵעַפ"י שְׂאָסוֹר לְרֹאָה לִיטְוֹל דְבַר זֶה לְעַצְמוֹ אִינוּ זְקוּק לְהַחְזִיר שְׁנַאֲמַר אֲשֶׁר תֵּאבֵד פְּרִט לְמַאבֵּד לְדַעַתוֹ עַכ"ל וְנִרְאֵה וְנִדְאִי דְהַרְמַב"ם מְצָא דְרִשָׁא זוּ בַתּוֹסַפְתָּ אוּ בִירוּשְׁלַמִי וְהַשְׂתָּא דִּינִיק מְדַאצְטְרִיף אֲשֶׁר תֵּאבֵד דְאִין גְּזַקְקִים לְמַאבֵּד לְדַעַתוֹ לְהַחְזִירָה מְכָלֵל דְאָסוֹר לִיטְוֹל דְאִי הָוִה שְׁרִי לִיטְוֵה לְעַצְמוֹ לֹא אֲצְטְרִיף קָרָא דְאִין גְּזַקְקִין לְהַחְזִירָה מ"מ נִרְאֵה לְהַבִּיא רִאֲיָה לְדַעַת הַטוֹר הַחֹלֶק עֲלֵיו מְדַאִיתָא ר"פ אֵלּוּ מְצִיאוֹת בְּמַכְנֻשְׁתָּא דְבִי דְרִי עֲסָקִינוּ קַב בַּד"א דְנִפִּישׁ טְרַחֲטִיָּהוּ לֹא טְרִיחַ אִינְשׁ וְלֹא הִזְרָ אֲתָא וְשָׁקִיל לֵהוּ אֶפְקוּרִי אֶפְקָר לֵהוּ וְכו' וְתוּ קְאָמַר הֵתָם בְּמַכְנֻשְׁתָּא דְבִי דְרָא עֲסָקִינוּ דְאַבְדָּה מְדַעַת הִיא אֲלֵמָא מְשַׁמַּע דְאַבְדָּה מְדַעַת הַפְּקָר הָוִי וְאִם עַל גַּב דְאַפְשָׁר לִיִּישַׁב דַּעַת הַרְמַב"ם וְלוֹמַר דִּהֵתָם שְׂאִנִי פִינּוֹן דְנָטַל אַחַר דִּישָׁה אֵת הַעֵינָקַר וְנוֹתְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נוֹטְלָן גְּלִי דַעַתִּיהָ דְלֹא חֲשִׁיבוּ לֵהוּ א"נ נִפִּישׁ טְרַחֲטִיָּהוּ לְקַבְצָן וְחֲשִׁיב כְּאֵלּוּ אָמַר בְּפִי שְׁיֵהִיזֵה הַפְּקָר לְכָל דְמַחְשַׁבְתּוֹ נִיכְרַת מִתּוֹף מְעַשְׂוֹ שְׁהַפְּקִיר אָבָל בְּעֵלְמָא בְּסַתְמָא לֹא הָוִי הַפְּקָר אַא"כ מְפָרֵשׁ דְלִיָּהוּ הַפְּקָר: וּמִשׁוּם הַכִּי פָתַב הַרְמַב"ם בַּפ' שְׁנֵי דְנִדְרִים וּמֵהוּ הַהַפְּקָר שְׂאִימַר נְכִסֵּי אֵלּוּ יֵהָא הַפְּקָר וְכו' וּמְבִיאֵו הַטוֹר בַּח"מ ס' רַע"ג מ"מ דַּעַת הַטוֹר אִינוּ פֶּן אֲלֵא כָּל אֲבִידָה מְדַעַת הָוִי הַפְּקָר וְעוֹד דְבַנ"ד מוֹזָה גַּם הַרְמַב"ם דִּהְוִי הַפְּקָר דְהָרִי

מחשבתו נִיכְרֶת ג"כ מתוך מעשיו דמפקיר לִי מדעתו המטבע לשחוק בו השתא קא עביד מעשה בְּיָדִים שְׂתָהּ נֶאֱבָדָת מדעת וגרע מהניח פְּרָתוּ בְּרַפְתָּ שְׂאִין לָהּ דְלֵת וְלֹא.

קשָׁרָה וכו' ותו פִּינּוּן דָּאָם הִיָּה מְנִיחָה בְּכִיסוֹ אוּ בְּתִיבְתוֹ וּמְצָאוּ קְסָדוֹר אֶצְלוֹ אִיפָּא חֲשָׁשׁא דְסַפְנַת גּוּף וּמְמוֹן דְּקָא חֲשָׁדִינִין לִי דְעוֹסֵק בְּזִיּוּפִים וְאִין תַּקְנַתוֹ אֵלָא לְהַשְׁלִיכָה בְּנֶהַר אוּ לְאִיבּוּד א"כ מְסַתְמָא אֶפְקוּרִי מְפָקֵר לְהוּ וּכְשֶׁלְקַחְתָּה הַנְעֵר מְהַפְקִירָא קָא זְכִי בַּהּ וְתוּ דְהֵלֵא ד"ת אֶפְיָלוּ הַפְקִירוּ בֵּינוּ לְבִין עֶצְמוֹ הַגֵּי הַפְקֵר כְּדַכְתַּב הָרָא"ש לְהַדְיָא וּמְבִיאוּ הַטּוֹר לְשָׁם וְאָף עַל גַּב דְרִיב"ל קָאָמַר בַּפ' אִין בֵּין הַמְּוֹדֵר ד"ת אֶפְיָלוּבְּאֶחָד הֵנָּה הַפְקֵר וכו' וכו"כ הֶרְמֵב"ם לָאוּ דְוּוּקָא אֶחָד דַּה"ה אֶפְיָלוּ בֵּינוּ לְבִין עֶצְמוֹ אֵלָא דְלַעֲנִין זְכִיָּה א"א שְׂיָהּא זוּכָה בּוּ אַחַר לְכַתְחִילָהּ פִּינּוּן שְׁלֵא נּוֹדַע שְׁבַעֲעָלִיו הַפְקִירוּ הַלְפָּה בְּעֵינֵי אֶחָד שְׂיָהּא פֶּל אָדָם זוּכָה בּוּ לְכַתְחִילָהּ וּא"כ נ"ד דְקָרוּב לְנוֹדַי דַּהַפְקִירוּ וְאֶפְיָלוּ לְדַעַת הֶרְמֵב"ם לְפָחוֹת הַפְקִירוּ בֵּינוּ לְבִין עֶצְמוֹ הֵנָּה הַפְקֵר ד"ת וְזָכָה בּוּ הַנְעֵר וְהֵאֲשָׁה מְתַקְדָּשֶׁת בּוּ וּלְפָחוֹת הֵנָּה לְהוּ סַפֵּק קִידּוּשִׁין וּלְטוֹר דְּכָל אֶבְדָּה מְדַעַת הַגֵּי הַפְקֵר ה"ל קִידּוּשִׁין גְּמוּרִים כְּדַפְרִי: וְתוּ נִרְאָה דְאֶפְיָלוּ הֵנָּה יְדַעֲנּוּ דְלֹא הֵנָּה מְפָקִיר לִי מְעִיקְרָא פְּשַׁנְתָּן הַמְטַבֵּעַ לְתַנּוּקַת לְשַׁחוּק בּוּ אֵלָא הִיָּה דַעַתוֹ לְחִזּוֹר וּלְיִקְחָנָה מִן הַתִּינּוּקַת וּלְהַשִּׁיבָה לְבַעֲלָהּ פְּדִי לְהַחֲלִיף רַע בְּטוֹב וְהַנְעֵר כְּשֶׁלְקַחְתָּה דְרָף גְּנָבָה בָּאת לִידּוֹ אוּ גִזְלָה מִיַּד הַתִּינּוּק אַפ"ה אִיפָּא לְמִיחָשׁ שְׂמָא מִיַּד כְּשֶׁלְקַחְתָּ הַנְעֵר הַמְטַבֵּעַ מִיַּד הַתִּינּוּק וְהַשְׁמֵשׁ לֹא רָאָה שׁוֹב הַמְטַבֵּעַ בְּיַד הַתִּינּוּק יֵאוּשׁוּ קָא מִיֵּאֲשׁ מִיָּנָה וּכְדָאִי פ' א"מ כְּדַר' יֶצְחָק דָּאָמַר עֲשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שַׁעָה וְשַׁעָה כ"ש בנ"ד לְמֵאִי דַס"ל הַשְׁתָּא שְׁנַתָּן לִיד הַתִּינּוּקַת לְשַׁחוּק בּוּ לְפִי שַׁעָה וּלְחִזּוֹר וּלְיִקְחָנָה דַעֲשׂוּי הוּא לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַתִּינּוּקַת אִם הִיא עַדִּין בְּיָדָם וְכִינּוּן דְלֹא מְצָאָה יֵאוּשׁוּ קָא מִיֵּאֲשׁ מִיָּנָה וְה"ל יֵאוּשׁ מְדַעַת וְשִׁינּוּי רִשׁוּת בְּיַד הַאֲשָׁה דְמַקְוֹדָשֶׁת לְדַבְרֵי הַכָּל וְאֶפְיָלוּ לֹא הָיוּ הַקִּידּוּשִׁין מְטַבֵּעַ דְאֶמְרִינּוּ בִי אָדָם עֲשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּפִיס בְּכָל שַׁעָה וְשַׁעָה אֵלָא הִי דְבַר אַחַר הֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשִׁין אֵלּוּ מִן הַסַּתֵּם דְאֶמְרִינּוּ בְּהוּ יֵאוּשׁוּ קָא מִיֵּאֲשׁ וְהָא דְקִי"ל כְּרָבָא דָאָמַר לִית דְחָשׁ לְהָא דַר"ש דָּאָמַר סַתֵּם גִּזְלָה יֵאוּשׁ בְּעֵלִים הַגֵּי בַע"כ צְרִיף לְחַלֵּק וְלוּמַר דְרָבָא לָאוּ פְּלֵלָא פְּיִיל בְּהָא מִיְלֵתָא דַאל"כ הָא קִשְׂיָא הָא קָמֵן תְּלָמוּף עָרוּף בַּפ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא אַמְתַּנִּיתָן דְהַמְצִיל מִן הַגּוֹיִם וּמִן הַלִּקְסְטִים וכו' א"ר אֲשִׁי לֹא שְׁנוּ אֵלָא בְּלִקְסְטִים גּוֹיִם מְשׁוּם דְדִינֵי בְּגִיּוּתִי אֲבָל לְסַטִּים יִשְׂרָאֵל פִּינּוּן דְאֶמְרִי מִימָר אֶפְיָלוּ סַתְמָא גְּמִי מִיֵּאֲשׁ וְכָף פְּסָקוּ הַרִי"ף וְהָרָא"ש לְשָׁם הֶרְמֵב"ם בַּרפ"ו מַה' גִּזְלָה וּבַטּוֹר ח"מ ס' ש"ח וְאֵעִפ"י דְמוֹכַחַת הַסּוּגְיָא לְשָׁם דְלִקְסְטִים דְמַתְנִיתָן אֵלִיבָא דְעוֹלָא דְאִינוּ אֵלָא גְּנָב וּבְגִנָּב הוּא דְמַפְלִיג רַב אֲשִׁי בֵּין גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּגִזְלָן אֶפְיָלוּ הוּא יִשְׂרָאֵל לֹא הַגֵּי יֵאוּשׁ מְסַתְמָא וְהֵינּוּ כְּרָבָא וכו"כ בַּעַל הַמְּאֹר לְשָׁם גַּם הַטּוֹר כַּת' שְׂיָשׁ מְפָרְשִׁים כְּף מ"מ הֶרְמֵב"ם כְּתַב בַּפ' לְחַלֵּק בֵּין גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל גְּבִי גִזְלָן גַּם הַטּוֹר כְּתַב שְׁמַדְבְּרֵי הָרָא"ש נִרְאָה כֵּן וְהוּא דְלֹאֲחַר שְׁכַתַּב הָרָא"ש מִימָרָא דְרַב אֲשִׁי דְמַחֲלַק בֵּין לִקְסְטִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת כְּתַב פְּלוּגְמָא דְעוֹלָא וְרַבָּה וְכַתַּב בְּתַר הַכִּי וְז"ל וְלִית הַלְכָתָא כְּרַבָּה דַא"כ לֹא מְשַׁפַּחַת יֵאוּשׁ בְּגִזְלָן אֵלִיבָא דְרַבְּנָן וּר' יוֹחָנָן אָמַר גִּזְלָן לֹא נְתִיבָאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים וכו' אֵלְמָא דְמְפָרְשׁ הָרָא"ש דְלַעֲוֹלָא גְּמִי תְּנִי לִקְסְטִים דְתַנּוּ בְּמַתְנִי מִיָּרִי בְּגִזְלָן וְעָלָה אִיתְּמַר דְרַב אֲשִׁי וּמְפָלִיג בֵּין גִּזְלָן עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לְגִזְלָן יִשְׂרָאֵל דְבְּגִזְלָן יִשְׂרָאֵל אִפִּי סַתְמָא הַגֵּי יֵאוּשׁ דַּאל"כ ה"ל לְבָאֵר דְלַרְבָּה אִי הֵנָּה הַלְכָתָא פְּנוּתִיָּה הַהוּא לִקְסְטִים מִיָּרִי בְּגִזְלָן וּלְעוֹלָא מִיָּרִי בְּגִנָּב אֵלָא וּנְדָאִי דָאָף לְעוֹלָא מִיָּרִי בְּגִזְלָן: וְהַשְׁתָּא צְרִיף לוּמַר לְהֶרְמֵב"ם

וּלְהֵרָא"שׁ דַּס"ל דַּאֲע"ג דְּמַעֲיָקְרָא הָוָה קַס"ד דְּמוֹכֵס הֵינּוּ גִזְלוֹן לִקְסִיִּים הֵינּוּ גִנְבׁ מ"מ
לְמַאי דְּמַסִּיק הַב"ע בְּלִקְסִיִּים מְזוּנָן אִי הֵכִי הֵינּוּ גִזְלוֹן תְּרֵי גִוּוֹנָא גִזְלוֹן לְפִי זֶה הַדָּר בֵּינָה
תְּלִמוּדָא מִמַּאי דְּהָוָה קַס"ד מַעֲיָקְרָא וְלַעֲוֹלָא נְמִי בְּלִקְסִיִּים מְזוּנָן קַתְנִי מַתְנִי וְתֵרִי גִוּוֹנָא
גִזְלוֹן וְעָלָה קְאָמֵר רַב אֲשִׁי ל"ש אֱלָא בְּלִקְסִיִּים גִּוִּים וְכוּ' פִּי' בְּגִזְלוֹן עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת
וְהִשְׁתָּא קִשְׂיָא הֵהִיא דְּקָאֵמֵר רַבָּא לִית דְּחָשׁ לְהָא דַּר"שׁ וְהָיָה אֲפֻשֶׁר לְתַרְזַן דְּרַב אֲשִׁי לֹא
קָאֵמֵר הֵכִי אֱלָא בְּמוֹכֵס וְלִקְסִיִּים שְׁחֻזְקָתוֹן גִּזְלוֹנִים וְחֻזְקָתָא כָּל מְמוּנָם גִּזְלוֹן וְכַדְכָּתֵב הַרְמְב"ם
פ"ה דֵּה' גִּזְלוֹתָא וְהֵתָם.

הוּא דְּאִיכָּא לְחַלְקָא בֵּין לִקְסִיִּים דְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת וּבֵין לִקְסִיִּים דְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בַּנ"ד
דְּהָוָה גִּזְלוֹ מ"מ פִּינּוֹן שְׂאִין חֻזְקָתוֹ גִּזְלוֹן לֹא אֲמַרִּינוּן בִּי' סְתָמָא מִיַּיאֵשׁ מִיְהוּ לְפַע"ד נִרְאָה
דְּאִין לְחַלְקָא בְּחִלּוּקָא זֶה בֵּין גִּזְלוֹן לְגִזְלוֹן מֵאַחַר שְׂאִין חִילּוּקָא זֶה מְפּוֹרָשׁ בְּפִסְקֵי הַגְּאוּנִים גַּם
אִין נִרְאָה לְחַלְקָא דְּהִיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים דְּגִזְלוֹ לֹא קָא מִיַּיאֵשׁ וְהִיכָא דְּלִיכָא עֵדִים סְתָמָא קָא
מִיַּיאֵשׁ דְּיִישׁוּב זֶה לֹא יִצְדַּק אֱלָא לְפִי' שְׁנֵי שְׁל רַש"י דְּפִי' בַּב"ק אֵהָא דְּקָאֵמֵרִינוּן מִימַר
כְּלוּמַר מִי יִימַר כְּדָקָאֵמֵרֵת הָבָא עֵדִים שְׁגִזְלוּ מִמֶּךָ אֲבָל לְפִי' רַאשׁוֹן דְּאֵמְרוּ צָא תָּן לוֹ וְאִין
חוֹבְטִין בְּמַקְלוֹת אֱלָמָא דְּאִפִּי' אִיכָּא עֵדִים דְּגִזְלוּ נְמִי קָא מִיַּיאֵשׁ פֶּאן שְׂאִין הַדְּיִינִין חוֹבְטִין
בְּמַקְלוֹת אֱלָא הַעֲיָקֵר דְּכַוְלָא סוּגִיָּא דַּפ"ק דְּקִידוּשִׁין וְדַב"ב לֹא קַעְסִיק תְּלִמוּדָא אֱלָא לְעַנְוִין
קִידוּשִׁין דְּאוּרִיִּיתָא וּמִדְּאוּרִיִּיתָא נִדְּאִי אִין לְחַלְקָא בֵּין גִּזְלוֹן גִּוִּי לְגִזְלוֹן יִשְׂרָאֵל וְלִית דְּחָשׁ
לְהָא דַּר"שׁ וְהַלְכָּף סְתָם גִּזְלוֹתָא לֹא הָוִי יִיאֵשׁ בְּעֵלִים וְאִינָה מְקוּדְשֵׁת אַא"כ דְּשְׁמַעֲיָנָה
דְּקָא מִיַּיאֵשׁ וְהָוּ דְּרַב אֲשִׁי דְּמַחְלָקָא בֵּין לִקְסִיִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת לְלִקְסִיִּים יִשְׂרָאֵל
אִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן דַּס"ל הָוּ סְבָרָא בְּחֻזוֹ דְּהִכִּי נְהִיגִי עֲלֵמָא דְּכִינוּן דְּאֵמְרֵי מִימַר אֲפִילוּ
סְתָמָא נְמִי קָא מִיַּיאֵשׁ וְהִשְׁתָּא לְפִי' זֶה בְּקִידוּשִׁין בְּגִזְלוֹן יִשְׂרָאֵל נְמִי אֲמַר מְסַתְּמָא מִיַּיאֵשׁ
וּמְקוּדְשֵׁת מְדַרְבְּנָן דְּכִינוּן דְּלִגְבֵי מְמוּנָא הָוָה לִיָּה יִיאֵשׁ מְדַרְבְּנָן בְּגִזְלוֹן יִשְׂרָאֵל אַרְף לְגַבֵּי
קִידוּשִׁין קְנִי מְדַרְבְּנָן וּבְעֵינָא גִט: וְכֹף פְּסַקְתִּי לְפָנֵי י"ב שְׁנִים בְּשִׂאלָה בְּעַסְקָא הַקִּידוּשִׁין
דְּבַת כְּהַר"ר יַעֲקֹב רוֹפֵא מְקַרְעֵמִינִץ וְהַסְפִּימוּ עַמִּי רַבּוּתֵינוּ וְהַצְּרִיכוּהוּ גִט מְטַעַם דְּאֵמְרוּן
הָרִי לֵךְ דְּמַמָּה נְפֻשָׁךְ בֵּין שְׂאֵתָה אוּמַר דְּמָה שְׁנָתָן הַמְטַבֵּעַ לְתִינּוּקָתָה ה"ל אֲבָדָה מְדַעַת דְּלֹא
חָשׁשׁ בּוֹ כָּלָל לְשׁוּב לְהַחְזִירָה לְבַעֲלֵיהָ וּבֵין שְׂאֵתָה אוּמַר דְּלֹא נָתַן לָהֶם אֱלָא לְפִי שְׁעָה
וְאַח"כּ יִטְלָנָה מִיָּדָם וְיַחְזִירָנָה בְּכָל גִּוּוֹנָא ה"ל קִידוּשִׁין אוּ סַפְקָא קִידוּשִׁין וּבְעֵינָא גִט וְאִין
לְהַתִּירָה בְּלֹא גִט אֱלָא מְטַעַמָא דְּלֹא הָיָה לְשֵׁם אֱלָא ע"א וְשְׁנִיָּהֶם אִינּוּן מוֹדִים דְּנִתְפְּוֹנוּ
לְקִידוּשִׁין שְׁתֵּהִיָּה לוֹ לְאִשָּׁה אֱלָא הוּא נִתְפְּוִין לְהַתְּלוּצֵץ וְלִשְׁחֹק וְהִיא לֹא הִבִּינָה עַד הִיכֵן
הַדְּבָרִי' מַגִּיעִים שְׁתֵּהִיָּה קְנוּיָה לוֹ בְּזָה לְאִשָּׁה וְשְׁתֵּהִיָּה אֲסוּרָה לְאַחַר הַלְכָּף אֲפִילוּ הָיְתָה
מְקַבְּלַת הַקִּידוּשִׁין בְּיָדָה וְרַאת שְׁהִיא נְחֻשֶׁת וְלֹא הַחְזִירָה אוּ אִפִּי' הָיָה הַמְטַבֵּעַ טוֹבָה אַפ"ה
מֵאַחַר שְׁלֵא הָיָה אֱלָא לְשְׁחֹק בְּעֲלֵמָא אִין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין לְדַבְּרֵי הַפֶּל הַנִּרְאָה לְפִי
עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי כְּתַבְתִּי וְלֹא יְהִי נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה עַד שְׁיִסְפִּימוּ עַמְדֵי שְׁנִים מְגֹדְלֵי הַמּוֹרִים: עוֹד
בְּאֵתִי לְבָאָר וּלְפָרֵשׁ דְּאִין לְהַקְלָא פֶּאן דְּמְטַעַם דְּלֹא הָיְתָה הַזְרִיקָה שְׁזָרַק לָהּ הַקִּידוּשִׁין
מְדַעַתָּה וְהַרְמְב"ם בַּפ"ד מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת כְּתִב לְהַדְּיָא אֱלָא פִּינּוֹן שְׁרַצְתָּה לְזָרוּק לָהּ
קִידוּשִׁי' וְזָרְקוּן וְכוּ' וְכֵן כְּתִיב הַטּוֹר בְּתַחֲזִילַת סִי' ל' אֱלָא אֲפִילוּ זָרְקוּן לָהּ מְדַעַתָּה וְכוּ' וְאִינוּ
ר"ל דְּנִתְקַדְשָׁה מְדַעַתָּה דְּזֶה אִינוּ תְּלוּי בְּזָרִיקָה דְּכָל הַקִּידוּשִׁין שְׁבַעְעוֹלָם אִין אִשָּׁה
מְתַקְדְּשֵׁת אֱלָא לְרַצוֹנָה כַּמ"ש אַחַר כֹּף בְּתַחֲזִילַת סִימָן מ"ב אֱלָא נִדְּאִי דְּזוּלוֹת שְׁרַצוֹנָה
לְהַתְּקַדְּשׁ לוֹ ג"כ בְּעֵינּוּן זָרִיקָה דְּהַזְרִיקָה תִּהְיֶה מְדַעַתָּה דְּשְׂמָא אִינָה חֲפָצָה לְהַתְּקַדְּשׁ לוֹ

בזריקה אלא דוקא שימן ליגדה דאפי' אמרה לשלוחה קבל הקידושין במקום פלוני והוא קבל במקום אחר או בכל דבר ששינה בשליחות אינה מקודשת כדכתב הטור בסי' ל"ו וא"כ בגדון דינו נמי דלא היתה הזריקה מדעתה לא הוי קידושין הא לימא דדבר פשוט הוא דלא נקרא שינוי אלא כשהאשה פירשה להדיא אני רוצה להתקדש לך תן לי הקידושין בידי התם ונדאי לא הוי קידושין כל עיקר אם זרק לה אבל בנ"ד דלא גילתה דעתה אם מקפדת בכך שלא יזרוק לה הקידושין שהרי אמרה תן לי אותו וקדשני בו איכא למיחש דשמא אינה חוששת אם יזרוק לה הקידושין לפניך ותקח לה או יתן לה ביגדה ממש והלכך הנה לי ספק קידושין דקמא מקפדת או אינה מקפדת בכך ומ"ש הרמב"ם והטור דבעינו שהזריקה תהא מדעתה היינו דווקא לענו שיהיו קידושין נדאי מדאורייתא וקאמר דאינו קידושין ונדאי אא"כ שהזריקה היתה מרצונה ומדעתה: ומ"ש הרמב"ם אחר זה היתה עומדת ברשות שהיא של שניהם וזרק לה קידושיה מדעתה ולא הגיעה ליגדה או לחיקה.

הרי זה מקודשת מספק לרבנותא נקט מדעתה דאעפי"כ קידושין הוא מספק ואה"נ דאם לא גלתה דעתה וזרק לה דהנה נמי ספק קידושין כיון דלא ידעינו אי ניחא לה בזריקה או לא ניחא לה כדפרקי' והכא משמע להדיא מדברי הרמ"ה שהביא הטור בסי' כ"ח בדין אמר לה כנסי סלע זה בפקדון וחזר ואמר לה בשעת מתן מעות התקדשי לי בנדאי קבלתו בשתיקה מקודשת כדאיתא בעובדא דציפיתא פ"ק דקידושין וכתב הרמ"ה דוקא דשקליתנהו ואישתיקא אבל זרק לה קידושיה אפילו לתוך חיקה ולא שקליתנהו אלא אישתיקא ואזלא לעלמא שתיקה כה"ג לאו פלוס הוא דהא דתנו זרק לה קידושיה קרוב לה מקודשת ה"מ היכא דארצאי מעיקרא לאקדושי ליה אבל סתמא אפי' ספק קידושין לא הנה עכ"ל מבואר מסוף דבריו דדוקא היכא דלא נתרצית לו מעיקרא לאקדושי ליה אלא זרק לה קידושין בסתמא קרוב לה או אפי' לתוך חיקה ולא שקליתנהו אפי' ספק קידושין לא הוי אבל היכא דנתרצית להתקדש לו אעפ"י דלא גילתה דעתה שנתרצית בזריקה ספק קידושין מיהא איכא דשמא לא היתה מקפדת בכך והשתא הא דתנו זרק לה קידושיה קרוב לה מקודשת לצדדין הוא דאי גילתה דעתה שנתרצית להתקדש לו בזריקה מקודשת קידושין ונדאי ואי נתרצית בסתם להתקדש לו מקודשת מספק כדפרקי' וא"כ בנ"ד נמי דנתרצית להתקדש לו בסתם ולא גילתה דעתה אם נתרצית בזריקה וזרק קרוב לה היתה מקודשת מספק הלכך אין להקל בנ"ד אלא מטעמא דלא הוו קידושין בעד א' כשאין שניהם מודים ותו לא מידי אני הקטן יואל ביום ב' ערב חג הספות ש"ץ לפ"ק פה קמ"ק: צח מה ששאלת בדין אשת איש שבאת לביתה עם אורח אחד שעבר דרכו על העיר שהאשה יושבת בה ובעלה לא היה בעיר גם לא היה בבית זולתי אשה חשובה שראת את שניהם באים ונעלמו מעיניה ולא ידעת אלה הלכו אז חרדה גדולה נפלה עליה וחסבה אולי הלכו למרתף ובהרף עין שמעה קול צירי דלתי המרתף והוסיפה לחרוד והלכה מבית הזנרף אל סמוך למרתף ושמעה שנסגרו דלתי המרתף ובעודה עומדת באו כמה נשים ושאלוה אם לא ראת אשה הנזפרת עם פלוני האורח להיכן הלכו פי העגלן ילך לזרכו והשיבה האשה כי ראת את שניהם באים לבית ונעלמו מעיניה אמרו הנשים אולי הלכו למרתף ויחילו עד בואם: ואחת אמרה נדליק נר ונבקשם במרתף עד שבתוף הדברים באת האשה הנזפרת מן המרתף ואומרת פלוני יושב במרתף בקיר

ומבקש לשמות שם דבש עוד היא דןברות והנה פלוני בא אחריה מן המרתף בפני פל העומדים לשם וראו שאחורי הצעיר של האשה היו מלונלכים בטיט ואדמת המרתף ואע"פ הדברי האלה ותוהם כל העיר קלא דלא פסיק פלונית זינתה עם פלוני: והנה אח"כ ביו' השלישי באת האשה לפני הוד רום מכ"ת בבכני' ונעקה וקול גדול על רוב גודל חטאיה אשר קלקלה עם פ' במרתף וגם זולת פתביה ראינו כתבים שהודית דרף תשובה שקלקלה קודם זה גם עם שני נואפים וכך נתפשט ומפורסם פה קק"ק על פי העובדי' ושבים מלובלין דרף העיר שקלקלה בה וכתבת שגם בפני בעלה הודית על רוב עוניה ובראו שניהם האיש והאשה זה אחר זה לפני בית דינה בבכניה רבה כי אהבה עזה אהבו זה את זה והאשה בוכה ומבכה ושואלת תשובה וכפרה: גם האיש נוססה בו רוח טהרה ורוצה לפוטרי' בגט פשר כי מאוס מאס בה והנה בקשת לעמוד על דעתי באם אסורה היא מן הדין אם לאו וגם לסדר לה תשוב' וכפר': תשובה אם היתה עומדת האשה בדבריה שזינתה ושואלת תשובה וכפרה וגם בעלה היה עומד בדעתו למאנס בה ולתת לה גט לא היה מקום לשום שאלה אם אסור אם לאו ולא היינו צריכין אלא לסדר לה תשובה: אכן מחששא שמא תחזור בה האשה או בעלה ינחם מדעתו ויתנו אמתלא לדבריהם הראשונים ע"כ באו לידע על שורש הדין אם היא אסורה אם לאו: והנה אנדיע למכ"ת את הנראה לפע"ד והוא דלא מבטיא למ"ש התוס' בפ"ק אעפ"י לגבי טענות מאיס עלי דבאומרת טמאה אני לה דשוניה נפשה חתיכה דאיסורא ואסורה לבעלה והני עובדא דסוף נדריה דקאמר תלמוד' איתתא שריא רצונו לומר לבועל אבל לבעלה נודאי אסורה אע"ג דאיפא הוכחה להיתירא דאי איתא דעביד איסורא אירכוסי הנה מירכס ואי איתא דעביד איסורא ניקח ליה דליכול והיינו מטעמא דשוניה נפשא חיתוכא דאיסורא דפשיטא דאשה זו נמי איסורא אלא אפי' לפי ר"י בפ' שני דיבמות דהנהו עובדא דנדרים דקאמר איתתא שריא לבעלה קאמר דשריא ואע"ג דאמרה טמאה אני לה ולא אמרינו שוניה' לנפשה חתיכה דאיסורא דכינן שראו חכמי' שנתקלקלו הנשים ליתן עיניהם באחר ורוב האמרות פן משקרות לכך נראה להתירה עכ"ל התוספת אפ"ה בב"ד איסורא לבעלה דהא קמן הר"ן שכתב באלפסי פ' האומר בקידושין וז"ל דהאי דאצטרכינן להני טעמא דאירכוסי הנה מרפס וניחא לי' דליכול לאו למימרא דבלאו הכי איתתא איסורא דליתא שאין האשה נאסרת על בעלה אלא בקנוי וסתירה או בעידי דבר ברור אלא דאי לאו משום הני טעמא הי' ראוי' בכינצא בזה לכל בעל נפש לחוש לעצמו פדי לצאת ידי שמים ואחרי' אומרים דבדבר מכווער פי האי אי לאו הני טעמא הני מפקינן לה מבעלה ויתבאר ביבמות פ"ק פ"ד עכ"ל וא"כ לכאור' לדעת אחרים בב"ד נמי דאיפא דבר מכווער מפקינן לה מבעלה ואף למ"ש הר"ן עלה דאינו אלא לבעל נפש לצאת ידי שמים אבל מדינא לא מפקינן לה מבעלה נראה דלא כתב הר"ן הכי אלא בהני עובדא דהדבר מכווער לא הנה אלא על פי הבעל ולא הוי נמי קלא דלא פסיק אבל נ"ד דהפעור הי' ע"פ הרבה נשים דחשיבי פעד אחד והנה נמי קלא דלא פסיק אסיר' מדינא למאי דתפסינן פסברת מהר"ם מרובורג: והיא פי נראה דבר ברור דצריה לפרש דברי השאלות לדעת ר"ת פמו שתיגרין מהר"ם במ"ש דאי הדבר מכווער בב' עדים וקלא דלא פסיק מפקינן לה בין מבעל בין מבעל וכו' דאו או קאמר דאי איפא דבר מכווער בב' עדים או קלא דלא פסיק וכמ"ש הרא"ש להדיא לדעתם ואעפ"י שלא הי' נראה להרא"ש

לפרש דאו או קאמר ומ"ה פירש דרף אחר בפירוש דברי השאלות ולקהל מ"מ לדעת מהר"ם אי אפשר לומר אלא ס"ל דהשאלות או או קאמר והא דאסיקנא והילכתא פרב וכו' היינו לומר דבראית הבעל וקלא דפסיק הלכתא פרב דלא תצא והילכתא פרבי בראית הבעל וקלא דלא פסיק דתצא אף מן הבעל ולפי זה אתי שפיר מ"ש מהר"ם דהמיימוני פדברי השאלות והוא דמה שכת' המיימוני אם רצה לא יוציא ר"ל אם רוצה לעשות שלא פדין ולקימה אין פח בדינו לכופו לגרשה ושתיה מגורשת בע"כ של בעל פי אין העבירה כ"כ שנוכל לכופו וכדמוכח בפ' הארוסה דקמבעיא לן בעוברת על דעת אם רצה הבעל לקימה אם יכול אם לאו ולא אפשריטא אכן אין הבעל רשאי לקימה לכתחילה דמצנה לגרשה פיון שהיא עוברת על אחת מדתי אשה או דת יהודית ונקרא רשע בשאינו מגרשה וכ"כ להדיא בהגהה מיימונית פ"ב דה' אישות וכן במרדכי ואשר"י פ' המדיר וכן פי' מהר"א שטיין בבאוריו שהעתיק ממש דברי הרמב"ם בזה והיינו פדברי השאלות: ולפי זה התיישב דלא קשה כלל מה שהקשו האחרונים על דברי המרדכי כמו שהוא בב"י ובתשובות מהר"ש לוריא וספר שארית יוסף גם מה שהקשה עוד מהר"ש לוריא ושארית יוסף על מה שכתב המרדכי בשם מהר"ם דהיה דכת' המיימוני עוברת על דת משה או ע"ד יהודית או שעשתה דבר מכווער פי' בלי ראית העדים אלא ע"פ הבעל אין כופין הבעל להוציא כו' דע"כ צריך לפרש דהיא אינו מכחישתו דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתן בתנופה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הלא יכול לומר ראיתי דבר מכווער ממנה וכו' אפשר לתרץ דנדאי לא קא מיירי אלא במכחישתו ואפ"ה לא קשה מה הועילו חכמים בתקנתן דלא קאמרין דבראית הבעל אין לה פתובה במכחישתו אלא היכא דאיכא נמי קלא דלא פסיק והא דכתב הרמב"ם פכ"ד מה' אישות דאפילו ראה הבעל שזינתה אינו נאמן להפסיד פתובה וכ"כ מהר"ם גופיה בהגהות מרדכי דקידושין אינו אלא היכא דליכא קלא דלא פסיק בלא ראית הבעל אבל בקלא דלא פסיק מפקין ולפי זה הא דקי"ל דלקלא בטר גישואין לא חיישינן וצריך לפרש לר"ת בקלא בלא עדים אלא בראית הבעל לחודיה כדאי' באש"ר ובמרדכי לדעת ר"ת היינו דווקא בקלא דפסיק אבל בקלא דלא פסיק מפקין אפילו מבעל: וכך היא דעת הטור לפי פר"ת שכתב וז"ל אפילו לא ראו עדים הדבר המכווער אלא שראה הבעל כו' פלומר דע"י ראית הבעל וע"י הקול דלא פסיק הוציאוהו ב"ד מבעלה אז אף אם עבר ונשאה הנחשד תצא ממנו כשאין לה בנים אבל אם אין ממשות אז אין מוציאין אף מן הנחשד אא"כ דאיכא עידי פיעור ומיהו בעידי פיעור מפקין אף מן הבעל אעפ"י דאין ממשות בקול לדעת ר"ת והשתא נודאי היכא דאיכא ע"א בכיעור וקלא דלא פסיק מפקין אפילו מבעל דע"א עדיף טפי מראיות הבעל וחסר דין ע"א זה המעיד בכיעור בהדי קלא דלא פסיק כע"א המעיד שזינתה אחר קינוי וסתירה מיהו נראה דאף לפי זה מודה מהר"ם לפי פר"ת דדוקא באין לה בנים אבל ביש לה בנים לא מפקין לה מבעל בקלא דלא פסיק ובראית הבעל דהא אפילו מן הנחשד לא מפקין לה בקלא דלא פסיק ובראית הבעל אא"כ באין לה בנים כ"ש מן הבעל וה"ה בעידי פיעור וקלא דפסיק דאעפ"י דמפקין לה בין מן הבעל בין מן הבעל היינו דווקא באין לה בנים וכמ"ש הטור להדיא ולכאורה יש להקשות על זה מדברי הרא"ש שכת' להדיא אליבא דר"ת דלא מחלקין בין אין לה בנים ליש לה בנים אלא בדליכא עידי פיעור כלל רק ראית

הבעל: אכן פשטדקדק הטיב תראה ותבין דכל זה הפירוש אינו אלא לדעת המקשה דקס"ד דמתני' ובריינתא תרנונייהו איירי בקלא דלא פסיק דסתמא דמילתא הכי הנה פשוטא קול על אשה שזינתה דלא פסיק קלא ומ"ה הנה קשאי לי' מהא דמתני' בד"א כו' דאי דאיכא עידי פעור אפי' יש לה פמה בנים תצא דהא פיון דיצא קול ואיכא עידי שראו דבר מכווער והוציאוהו מבעלה ע"י פה הרי הבנים בחזקת ממזרים בלאו הכי מחמת הקול שיצא דלא פסיק אבל למאי דמסיק והלקת' פרב כו' משמע דקלא דפסיק ואיכא עידי שנה לקול דלא פסיק וליכא עידי ואידי ואידי פשוטאין לה בנים תצא ובגיש לה בנים לא תצא והא דתני ואם באו עידי טומאה דהיינו פעור אפילו יש לה בנים תצא היינו בהדי קלא דלא פסיק זהו כמו פתח פתוח אבל בקלא דפסיק אעפ"י דאיכא עידי פעור אם יש לה בנים לא תצא ומעתה בנ"ד אפילו הייתה אומרת טהורה אני פיון דאיכא הרבה נשים דמעידים בכעור שראו אותם יוצאים זה אחר זה מן המרתף ממקום אפל ואיכא נמי קלא דלא פסיק מפקינין לה מן הבעל פיון שאין לה בנים כ"ש עכשיו שהיא אמרה בפני ב"ד בתורת הודאה שזינתה ושאלת תשובה וכפרה דשוני' לנפשה חתיכה דאיסורא דאפילו הייתה חוזרת עתה לומר דטהורה היא ומתחילה לא הודית שזינתה ובקשת תשובה אלא לפי שנתנה עיני' באחר ועכשיו נתחרטת וכוכשת יצרה ושללא לתת עין באחר וכדברי מהרא"י בכתבו בסימן רכ"ב אפילו הכי לא היינו שומעין לדבריה האחרונים דדוקא פשהיו דבריה ראשונים והאחרונים חוץ לבית דין אפשר שתתן אמתלא לדבריה שהיתה נותנת עיניה באחר מתחלה ועכשיו חזרה מדעתה אבל הקא שהיתה מודית בפני ב"ד בתורת הודאה גמורה לא מצי הדרה בה: ותו דלפע"ד לא מציא הקא למימר דבשביל שנתנה עיניה באחר אמרה דטמאה היא דא"כ הנה מספיק לה שתאמר טמאה אנכי לבעלי דזינתי א"נ זניתי עם פ' אבל פאן שהודית שזינתה עם שלשה מנאפים אין ספק שגילתה חטאיה הרבים בפני ב"ד פדי לסדר לה תשובה על רוב פשעיה וקושטא קאמרת ותו דהלא בעלה לא היה בעיר פשהודית בפני ב"ד ולשנא דמתני' דקתני חזרו לומר שלא תהא נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומר' טמאה אני לה תביא ראני' לדבריה משמע דווקא באומרת לבעלה מתחלה טמאה אני לה דכיון דחציפה פולי האי דמעיה בפני בעלה לומר בפניו טמאה אני לה חיישינו דמשקרא אלא דנתנה עיניה באחר אבל פשהיה בעלה בדרה ואמרה שלא בפניו נטמאתי עם פ' והיתה ההודאה דרה תשובה בבכי וזעקה אעפ"י שלאחר שפא בעלה אמרה בפניו ג"כ טמאה אני לה אין פאן חציפות לאוכוחי מינה דמשקרא ואעפ"י דמדברי מהרא"י משמע דלא ס"ל לחלק בהכי אנו פתבינו הגלפע"ד מלשנא דמתני' וכבר ידעתי דאיכא למדחי ולמימר דמתני' רבותא קמ"ל דאפי' באומרת טמאה אני לה נמי אינא נאמנת ומכ"ש היכא דאמרה מתחלה טמאה אני לו שלא בפניו אכן פשט הלשון לא משמע דרבותא קאמר אלא דווקא קאמר בהא סליקנא ובהא נחתינא באין ספק מפל הני טעמא דאשה זו אסורה לבעלה ולא מציא הדרה בה לחזור ולומר טהורה היא ושלום מני הקטן יואל בלא"א כמוהר"ר שמואל זלה"ה מעשה שהיה בבואי לק"ק קראקא בסוף שנת שע"ט: שאלה צט ראובן טוען את אשתו שהוגד לו עליה שעשתה לעצמה משקה להמית הוגד שבמעיה שהרתה לזנונים בזמן שהיה במדינת הים ועוד טען עליה כמה דברים מכווערים שהוגד לו בבואו ממ"ה והשיבה אשתו להר"מ והעמיד הבעל עד אחר שהעיד בת"ע בפני ב"ד

איה שְׁקוּדָם חג הפסח בָּאָה הָאִשָּׁה אֵלָיו וּפְנִיָּה רְעוּת פְּחוּלָנִית וּא"ל מִתְּיָרָא אֲנֹכִי
שְׁהֶאֱצִטוּמְכָא מְקוּלְקָל סְבִיבוֹת הַחֲזָה דוֹחַק וְלוֹחֵץ אוֹתִי תְּמִיד מָה אַעֲשֶׂה וְאִמְרָתִי לָהּ
צָרִיף אַתָּה לְהִרְאוֹת שְׁתֵּן שְׁלֵף וּבְכֵן רְאִיתִי בְּשִׁתֵּן לְמַחְרָתוֹ וְרְאִיתִי שְׁהִיתָה אֲטוּמָה בְּגִידֶיהָ
וּבְאִיבְרִיָּה שְׁאֵלְתִי אוֹתָהּ אִם יֵשׁ לָהּ עֵתָה הַנוֹסֶת הַקְּבוּעָה לָהּ הַשִּׁיבָה לָאו עַכ"ל: עוֹד הָעֵיד
הָעֵד הַשְּׁנִי בל"א אִיף הָאֵב גוּוֹאנֵט בְּבִי אָבִיָּה דָא הָאֵב אִיף כְּמָה פְּעָמִים פִּיל פְּרִיצוֹת
גְּזַעָהוֹן וְאִתְד מְהֵם בְּחוּר הָיָה מְטַפֵּחַ וּמְרַקֵּד בְּבִית הַחוּרְף וְרְאִיתִי אֲזֵ אוֹתוֹ הַבְּחוּר הָאֵט
הָאִשָּׁה הַגְּ"ל גְּהֶאֱלֹזֵט אוֹנ' גִּיקוּשֵׁט: אִנְף אִיז דְּעַר בְּחוּר עֵטְלֵף מְאָל גִּיקוּמֵן בִּינְא נֶאֱכֵט
אוֹנ' הָאֵט צְלִילוֹת גְּטְרִיבֵן אוֹנ' לְפְעָמִים אִיז עַר בְּהַחְבָּא גִּיקוּמֵן אֲנֵן הָאֵט זִיף פֶּר שְׁלִיסֵן
לְמַעֲלָה בְּחֻדְרָה דָא אִיז זִינְא אוֹיף אוֹנ' הֶרֶאב בִּינְא דְּעַר נֶאֱכֵט צו אִים גְּנִינְן דְּאֵז הָאֵבֵן זִינְא
גִּטָאן בִּיז אָבִיָּה אִיז לִיגֵן גִּינְאָנְגֵן דְּעַר נֶאֱף זִינְיֵן זִי מִיט אַנְדֵר הֶרֶאב גִּינְגֵן: גַּם הָעֵיד
שְׁהִיא הִיתָה פּוֹתַחַת לוֹ חֵלוֹן פְּדִי שְׁיבֵא בְּהַחְבָּא לְתוֹף בֵּיתָה: גַּם הָעֵיד שְׁהִיָּה שׁוֹמַעַ
מְדַבְּרִים יַחַד בְּחֻדְרָה לְמַעֲלָה בְּעֵלְיָה וְהַחְדָּר סָגְרוּ: עוֹד הָעֵיד דּוּ זִינְא מִיט דְּעַר מוּטֵר כְּמָה
פְּעָמִים זִינְן גְּאָנְגִין לְבֵיתוֹ שְׁל הַאֲרָגֵל מְאֶפִיר וְצוּקֵר מְאֶפִיר אוֹנ' זִינְן אֲנֶהִיִּים גִּיקוּמֵן
שְׁיפּוֹרִים מְמַשְׁתָּה הִינְן אוֹנ' דְּיָא אִשָּׁה הָאֵט מְשַׁבַּח גִּיוֹנְעֵזֵן גּוֹיִם הַגְּ"ל וּוִיא זִינְא אִין מַתְּנַת
גְּעָבֵן: עוֹד הָעֵיד דּוּ זִינְא זִינְף הֵט לְאֲזִין מְכִין אִינְן טְרַנְק צו מְכִין אִיֵר וְנוֹסֶת אוֹנ' הֵט גְּזַאָגֵט
עַר הָאֵט דְּעַם טְרַנְק זַעֲלִבְשֵׁט פֶּר זוֹכֵט: גַּם הָעֵיד דִּי יוֹדְנָה דִּי דְּעַן טְרַנְק גִּמְכֵט הֵט הֵט
גְּקִלֶאגֵט אִים וּוִיא אִיֵר וּוְעֵלֵט נִיט צְאָלֵן בְּעַד הַמְשָׁקָה הַהוּא: אִיף הָאֵט אִים דְּיָא יוֹדְנָה
גִּינְאָגֵט זִינְא אִיז אִיף מִיט דְּעַר מוּטֵר אוֹנ' מִיט פְּלוּנִי גְּנִינְן צו אִינֵר מְכַשְׁפָּה אִיֵר וּוִאש צו
טָאן אָבֵר ח"ו דְּאֵשׁ זַעֲלִבִיג הָאֵב אִיף נִיט גִּיוֹנְאֵלֵט טָאן נֶאֱף מִיט גִּינְן עַכ"ל: עוֹד הָעֵיד עַד
הַשְּׁלִישִׁי אִיף בֵּין אֶפֶס גֶאנְגֵן מִיט דְּעַן בְּחוּר הַגְּ"ל לְבֵיתוֹ שְׁל פְּלוּנִי דְּעַן עַר הָאֵט גִּיהֶאט
אִינְן קְרוֹב בְּבֵיתוֹ אֲנֵן הָאֵבֵן גִּיטְרוֹנְקִין מִיט פְּלוּנִית הַגְּ"ל אוֹנ' וּוִירְפֵל גִּישְׁפִילֵט אוֹנ'
גִּיטְנַצֵט אוֹנ' הָאֵבֵן גִּיזַעָהוֹן דּוּ דְּעַר בְּחוּר הַגְּ"ל הָאֵט אִים טָאנְץ מְגַפֵף וּמְנַשֵׁק גּוּוֹעֵזִין
לְפְלוּנִית הַגְּ"ל וְשְׁאֵלְנוּ אוֹתוֹ וְאִם רָאָה שְׁהִיא הִיתָה מְגַפֶּפֶת וּמְנַשֶּׁקֶת אוֹתוֹ וְהַשִּׁיב אִיף
הָאֵב מִינְ דְּעָה נִיט רַעֲכֵט גְּעָבִין דָא הַרוּיף אִיף הָאֵב גְּשְׁפִילֵט אוֹיף דְּיִין בְּרַעַט עַכ"ל עוֹד
הָעֵיד אִיף הָאֵב גְּזַעָהוֹן וּוִיא פְּלוּנִי הַגְּ"ל הָאֵט גִּטְרוֹנְקִין יִין נֶסֶף מִיט דְּעַן אֲרַגְנִיסְטֵר בְּבֵיתוֹ
שְׁל פְּלוּנִי עַכ"ל: תְּשׁוּבָה גַם כִּי לְחוּמֵר הָעֵנְזֵן הָיָה רְאוּי' לְהִבִּיא סוּגְיָא דְּתַלְמוּדָא רַפ"ב
דִּיבְמוֹת וְדַעַת הַפּוֹסְקִים וּלְבָאֵר הַסּוּגְיָא לְמָר כְּדָאִית לִי וּלְמָר כְּדָאִית לִיה מ"מ כְּדִי שְׁלֵא
יְקוּץ הַקּוֹרָא בְּאֵרִיכוֹת רְאוּנוּ לְקַצֵר גַּם כִּי לְנִדּוֹן דִּידֵן אִין אֲנֵן צָרִיכִין אֵלָא לְעִינְן בְּדַבְּרֵי
מַהֲר"מ הַמְּחַמֵּר שְׁבַכְוֵלֵם וְהוּא כִּי נֶרְאָה דְּכָר בְּרוּר דְּצָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלְתוֹת לְדַעַת
ר"ת כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ מְהָר"ם בַּמ"ש דְּאִי הַדְּבָר מְכּוּנְעַר בְּב' עֵדִים וְקֵלָא דְּלֵא פְּסִיק מְפָקִינְן
לָהּ בֵּין מְבַעֵל בֵּין מְבּוֹעֵל כו' דָּאוּ אוּ קְאָמֵר דְּאִי אִיכָא דְּכָר מְכּוּנְעַר אוּ קֵלָא דְּלֵא פְּסִיק כו'
וּכַמ"ש הֶרֶא"ש לְהִדְיָא לְדַעַתֵם וְאֵעִפ"י שְׁלֵא הָיָה נֶרְאָה לְהֶרֶא"ש לְפָרֵשׁ דָּאוּ אוּקְאָמֵר
וּמ"ה פִּי דְּרָף אַחַר בְּפִי דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלְתוֹת וּלְהַקֵּל מ"מ לְדַעַת מַהֲר"מ אִי אֶפְשָׁר לוֹמֵר אֵלָא
דַּס"ל דְּהַשְּׁאֵלְתוֹת אוּ אוּ קְאָמֵר וְהָא דְּאֶסִּיקְנָא הַלְכְּתָא כְּרַב כו' הִינְנוּ לוֹמֵר דְּבִרְאִינִית
הַבְּעֵל וְקֵלָא דְּפְסִיק הַלְכְּתָא כְּרַב דְּלֵא תַצָּא וְהַלְכְּתָא כְּרַבִּי בְּרִינְיָאֵת הַבְּעֵל וְקֵלָא דְּלֵא פְּסִיק
דְּתַצָּא אִי מִן הַבְּעֵל וּלְפִי זֶה אֲתִי שְׁפִיר מ"ש הַר"מ דְּהַמְיִימוּנִי כְּדַבְּרֵי הַשְּׁאֵלְתוֹת וְהוּא
דַּמ"ש הַמְיִימוּנִי אִם רְצָה לֹא יוֹצִיא ר"ל אִם רוּצָה לְעַשׂוֹת שְׁלֵא כְּדִין וּלְקִימָה אִין כַּח
כְּדִינוּ לְכוּפוֹ לְגַרְשָׁה וְשְׁתַּהֲיָה מְגוֹרְשֵׁת בַּע"כ שְׁל בַּעַל כִּי אִין הָעֵבִירָה כְּפֹ שְׁנוּכַל לְכוּפוֹ

וכדמוּכח בְּהִדְיָא בַּפ' אַרוּסָה דְקָא מְבַעֲיָא לֵן בְּעוֹבְרַת עַל דָּת אִם רָצָה הַבַּעַל לְקַיְימָהּ אִם יָכוֹל אִם לֹא וְלֹא אֲפִשְׁיטָא אַכּוּן אִין הַבַּעַל רִשְׁאֵי לְקַיְימָהּ לְכַתְחִילָה דְמַצּוּה לְגַרְשָׁה פִּינּוּן שְׁהִיא עוֹבְרַת עַל אַחַת מִדְּתֵי אִשָּׁה אוֹ דָּת יְהוּדִית וְנִקְרָא רִשְׁעַ פְּשָׁאִינוּ מְגַרְשָׁה וּכ"כ לְהִדְיָא בַּהֲגַה"ה מִיַּימוּנֵי בַּפ' כ"ד אִישׁוֹת וְכֵן בְּמַרְדְּכֵי וּבַאש"רֵי פ' הַמְדִיר וְכָף פ' מַהֲר"ר אֵיזְזִיק שְׁטִינּוּן בְּבִאוּרֵי לְסַמ"ג דָּף קכ"ח שְׁהַסְמ"ג הַעֲתִיק מִמֶּשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּזֶה וְהֵינּוּ כְּדָבָרֵי הַשְּׂאֵלְתוֹת וּמַעֲתָה מַה שְׁהַקְשׁוּ הָאֲחֵרוֹנִים עַל דְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי אֵינּוּ קוֹשְׁיָא פִּמּוּ שְׁהוּא בַב"י וּבִתְשׁוּבוֹת מְהַר"ש לְוֵרְיָא וּבַשְּׂאֵרִית יוֹסֵף: גַּם מַה שְׁהַקְשָׁה עוֹד מְהַרְש"ל וְש"י עַל מ"ש הַמְרָדְכֵי ע"ש מַהֲר"מ דֶּהֱהִיא דְכַתֵּב הַמִּיַּימוּנֵי עוֹבְרַת עַל דָּת מִשָּׁה אוֹ עַל דָּת יְהוּדִית אוֹ שְׁעֲשֻׂתָה דְּבַר מְכוּעֵר פ' בְּלֹא רְאִינִת עֲדִים אֶלָּא עַל פִּי הַבַּעַל אִין כּוֹפִין הַבַּעַל לְהוֹצִיא כּו' דַּע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ שְׁהִיא אֵינָה מְכַחֲשִׁיתוּ דַּא"ל"כ מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנַתּוֹ בְּכַתְּוָבָה שְׁלֹא תִּהְיֶה קֶלָּה לְהוֹצִיא הֵלֵּא יָכוֹל לֹאמַר רְאִיתִי דְּבַר מְכוּעֵר מִמֶּנָּה כּו' אֲפֹשֶׁר לְתַרְזֵן דְּנֹדָי לֹא קַמִּירֵי אֶלָּא בְּמַכְחִישְׁתּוֹ וַא"ה לֹא קוֹשָׁה מָה הוֹעִילוּ כּו' דְּלֹא קְאָמְרִינוּ דְּבַרְרִאִינִת הַבַּעַל אִין לָהּ פְּתוּבָה בְּמַכְחִישְׁתּוֹ אֶלָּא הֵיכָא דְאִיכָּא נְמִי קֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק וְהָא דְכַתְּבוּ הַרְמַב"ם פּכ"ד דְּאִישׁוֹת דְּאִפִּי רָאָה הַבַּעַל שְׁזִינְתָה אֵינּוּ נֶאֱמָן לְהַפְסִידָה פְּתוּבָתָהּ וּכ"כ מַהֲר"מ גּוֹפִין בְּהִגָּהַת מְרָדְכֵי דְקִידּוּשֵׁין אֵינּוּ אֶלָּא הֵיכָא דְלִיכָּא פְּאֹן קֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק בְּלֹא רְאִינִת הַבַּעַל אֲבָל בְּקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק מִפְּקִינּוּ וּלְפִי זֶה הָא דְקו"ל דְּלִקְלָא בְּתַר גְּשׁוּאִין לֹא חִיִּישֵׁינּוּ וְצָרִיף לְפָרֵשׁ לַר"ת בְּקֶלָּא בְּלֹא עֲדִים אֶלָּא בְּרִאִינִת הַבַּעַל לְחַוְדָּא כְּדָאִי בַּאשֶׁר"י וּבְמַרְדְּכֵי לְדַעַת ר"ת הֵינּוּ דְּוּוּקָא בְּקֶלָּא דְּפְסִיק אֲבָל בְּקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק מִפְּקִינּוּ אִפִּי מִבַּעַל וְכָף הִיא דַּעַת הַטּוֹר לְפִי פַר"ת שְׁכַתֵּב וְז"ל אִפִּי לֹא רָאוּ הָעֲדִים הַדְּבַר מְכוּעֵר אֶלָּא שְׂרָאָה הַבַּעַל כּו' פְּלוּמַר דַּע"י רְאִינִת הַבַּעַל וַע"י הַקּוֹל דְּלֹא פְּסִיק הוֹצִיאָהּ ב"ד מִבַּעֲלָהּ אוֹ אַף אִם עָבַר וּנְשָׂאָה הַנְּחָשֵׁד תִּצָּא מִמֶּנּוּ כְּשֵׁאִין לָהּ בָּנִים אֲבָל אִם אִין בְּקוֹל מִמֶּשׁוֹת אֲזִי אִין מוֹצִיאִין אַף מִן הַנְּחָשֵׁד אֶלָּא א"כ יֵשׁ עֵינֵי כְּעוֹר: וּמִיָּהוּ בְּעֵינֵי כְּעוֹר מִפְּקִינּוּ אַף מִן הַבַּעַל אַעפ"י שְׁאִין מִמֶּשׁוֹת בְּקוֹל לְדַעַת ר"ת וְהַשְּׂמָא נֹדָי הֵיכָא דְאִיכָּא עַד אֲחַד וְקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק מִפְּקִינּוּ אִפִּי מִבַּעַל דַּע"א עֲדִיף טְפִי מְרִאִינִת הַבַּעַל וְחִזּוּר דִּין עַד אֲחַד זֶה הַמַּעֲיֵד בְּכַעוֹר בְּהִדְיָא קֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק כַּע"א הַמַּעֲיֵד שְׁזִינְתָה אַחַר קִינּוּי וְסִתִּירָה מִיָּהוּ נִרְאָה דְּאִף לְפִי זֶה מוֹדָה מַהֲר"מ לְפִי פַר"ת דְּוּוּקָא בְּאִין לָהּ בְּנֵי אֲבָל בְּיֵשׁ לָהּ בָּנִים לֹא מִפְּקִינּוּ לָהּ מִבַּעַל בְּקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק וּבְרִאִינִת הַבַּעַל דֶּהֱא אִפִּי מִן הַנְּחָשֵׁד לֹא מִפְּקִינּוּ לָהּ בְּקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק וּבְרִאִינִת הַבַּעַל אַא"כ בְּאִין לָהּ בָּנִים מְכ"ש מִן הַבַּעַל וְה"ה בְּעֵינֵי כְּעוֹר וְקֶלָּא דְּפְסִיק דְּאִף עַל פִּי דְּמִפְּקִינּוּ לָהּ בֵּין מִן הַבַּעַל בֵּין מִן הַבּוֹעֵל הֵינּוּ דְּוּקָא בְּאִין לָהּ בָּנִים וּכְמ"ש בַּטּוֹר לְהִדְיָא וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש שְׁכַתֵּב לְהִדְיָא אֲלִיכָּא דַּר"ת דְּלֹא מַחְלִקִינוּ בֵּין אִין לָהּ בָּנִים לֵישׁ לָהּ בָּנִים אֶלָּא בְּדִלִיכָּא עֵינֵי כְּעוֹר כָּלֵל רַק רְאִינִת הַבַּעַל: אַכּוּן כְּשִׁתְּדַקְדַּק הַטִּיב תִּרְאָה וְתִבִּין דְּכָל זֶה הִפִּי אֵינּוּ אֶלָּא לְדַעַת הַמַּקְשָׁה דְקַס"ד דְּמַתְנִיתוּ וּבְרִיִּיתָא תְּרַנּוּיָהוּ אֵיירֵי בְּקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק דְּסִתְמָא דְּמִילְתָּא הֵכִי הֵנָּה כְּשִׁיּוּצָא קוֹל עַל אִשָּׁה שְׁזִינְתָה דְּלֹא פְּסִיק קֶלָּא וּמ"ה הֵנָּה קוֹשְׁיָא לִי מַהָּא דְּתַנָּיָא בַּד"א כּו' דְּאִי אִיכָּא עֵינֵי כְּעוֹר אִפִּי יֵשׁ לָהּ כְּמָה בָּנִים תִּצָּא דֶּהֱא בֵּינוּ דְּיָצָא קוֹל וְאִיכָּא עֲדִים שְׂרָאוּ דְּבַר מְכוּעֵר וְהוֹצִיאָוּהּ מִבַּעֲלָהּ עַל דִּי כָּף הָרֵי הַבָּנִים בְּחֻזְקַת מְמֹזְרִים בְּלֹאוּ הֵכִי מַחְמַת הַקּוֹל שְׁיָצָא דְּלֹא פְּסִיק אֲבָל לְמֵאֵי דְּמִסִּיק וְהִלְכְתָּא כְּרַב כּו' מִשְׁמַע דְּקֶלָּא דְּפְסִיק וְאִיכָּא עֲדִים שְׁוָה לְקֶלָּא דְּלֹא פְּסִיק וְלִיכָּא עֲדִים וְאִידי וְאִידי כְּשֵׁאִין לָהּ בָּנִים תִּצָּא וּבִישׁ לָהּ בָּנִים לֹא תִצָּא וְהָא דְּתַנָּיָא וְאִם בָּאוּ עֵינֵי

טוּמְאָה דְהֵינּוּ עֵידי פְּעוּר אפִי' יֵשׁ לָהּ בְּנִים תֵּצֵא הֵינּוּ בְּהֵדי קָלָא דְלָא פְּסִיק דְהֵנָּה כְּמוֹ פְּתַח פְּתוּחַ אַבְל בְּקָלָא דְפְּסִיק אַעפִי' דְאֵיכָא עֵידי כְּעוּר אַם יֵשׁ לָהּ בְּנִים לֹא תֵצֵא: וּמַעֲתָה נָבֵא לִנְ"ד דְּהַדְבָר מְבֹנָאָר דְּלֵיכָא הָכָא אֱלָא עַד אֶחָד הַמְעִיד בְּכַעוּר וְאַפְּי' אַת"ל שְׁהַקּוּל שְׂיֵצֵא עַל אִשָּׁה זֶה הָיָה נְמִי פְּדִין קוּל שְׂיֵשׁ בּוֹ מִמַּשּׁוֹת בְּקָלָא דְלָא פְּסִיק א"ה לֹא מִפְּקִינִין לָהּ מִבְּעַל פִּינּוּ דְיֵשׁ לָהּ בְּנִים אַף לִר"ת: וְכִמוֹ שְׁתִּירָץ מֵהֵר"מ הַמְחֲמִיר שְׂבָכּוֹלָם וּמַכ"ש דְּלִקוּשְׁטָא דְמִקְלָמָא בְּדוּרוֹת הַלְלוּ דְאֵיכָא אוֹיְבִים בְּיָתֵר שְׂאֵת וּבְיָתֵר עֵז דְּפְּשִׁיטָא דְאִין לִקּוּל זֶה דִּין קָלָא דְלָא פְּסִיק וְלֹא נִשְׂאָר אֱלָא ע"א הוּא עַד הַשְּׁנִי שְׁהַעִיד שְׂבָא אֲלֵיהָ הַבְּחוּר בְּהַחֲבֵא בְּלִילָה וְשִׁפְתָחָה לּוֹ הַחֲלוֹן וְשָׁהִיו מְדַבְּרִים בְּיַחַד וְהַחֲדָר סָגְרוּ וְאַפְּי' אַת"ל שְׂמָה שְׁהַעִיד עוֹד שְׁעַשְׂתָּה לָּהּ מִשְׁקָה לְהַמִּית הַנּוֹלֵד הַעִיד כֶּף בְּבִירוֹר שְׁהִיָּה אֲצֵל הַמַּעֲשֵׂה כְּשִׁשְׁכָרָה אֶת פְּלוּנִית לְהַמִּית הַנּוֹלֵד שְׂבַמְעֵיהָ וְלֹא שְׁהַעִיד כֶּף מִפִּי הַשְּׂמוּעָה וְהָיָה לִיהָ עֲדוּת זֶה כְּאֵלוֹ הַעִיד שְׂרָאָה שְׂנַבְעֵלָה מ"מ הָא קו"ל דְּאַפִּי' עַד א' הַמְעִיד שְׂזִינְתָּה אִינוּ כְּלוּם אֱלָא לְאַחַר קִינּוּי וְסִתְיָרָה: וְהָא וְנֹדָאי שְׁעַד הָרֵאשׁוֹן שְׂמַעִיד שְׂרָאָה בְּשִׁתָּן שְׂלָה שְׁהִיתָה אֲטוּמָה בְּגִידֵיהָ וְאַבְרִיָּה וְשִׁהוּדִיתָ בְּפִנּוּי שְׂאִין לָהּ נֶוְסֵת דְאִין עֲדוּת זֶה פְּדָאי לְהַחֲזִיק אוֹתָהּ בְּמַעֲוֹבְרַת דְּקֵרוּבִים הַדְּבָרִים שְׂקָרָה לָהּ מְקָרָה בְּגוּפָה שְׂנַחֲלִישָׁה וְדִילְגָה וְנוֹסֶתָה שְׂזָה דְרָף נָשִׁים לָהֶם בְּרוּב פְּעָמִים וְאִין הַבְּעַל יְכוּל לֹאמַר מִטַּעַם צִירוּף הַשְּׂמוּעוֹת יִבְהַלּוּהוּ מִכְּמָה דְבָרִים מְכֻוְעָרִים דְּמַאֲמִין לְדְבָרִים הַלְלוּ וְשׁוּנִיָּה אֲנַפְּשִׁיָּה חֲתִיכָא דְאִיסוּרָא דְכָבֵר כְּתֵב מֵהֵר"ק דְּדוּקָא בְּמַאֲמִין לַעַד וְסוּמָף דַּעֲתוּ עָלֵיו דְקִים לִיהָ בְּגוּיָה דְלָא מִשְׁקָר וְלֹא בְּדַמְאֲמִין מִשׁוּם שְׁחוּשְׁד בְּאַשְׁתּוֹ מִטַּעַם אֲנַמְדָּנוֹת וְאַמְתְּלָאוֹת וְעוֹד כְּתֵב בְּהַגְה"ה מִיִּמּוֹנֵי פַכ"ד דְאִישׁוֹת ע"ש הֵר"ר יוֹסֵף דְּבִזְמַן הַזֶּה דְאֵיכָא תְּקִנּוֹת ר"ג שְׂלֵא לְגַרְשׁ בַּע"כ דְאִשָּׁה יֵשׁ לְנִדּוּת הָאוֹסֵר אֲשֶׁתּוֹ עָלֵיו בְּאוּמָר' דְּמַהִימָן עָלֵיו כְּפִי תֵרִי דַס"ס מְבַטֵּל תְּקִנּוֹת ר"ג לְגַרְשָׁה בַּע"כ הַפְּלֵל עוֹלָה מְדַבְּרִינוּ שְׁהַאֲשָׁה הַזֹּאת מוֹתֵרַת לְבַעֲלָהּ וְאִין פַּח בִּיד ב"ד לְכוּפּוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ מִיְהוּ אַם הַבְּעַל אִינוּ רוֹצֵה לְשׁוּב אֲלֵיהָ ג"כ אִין פַּח בְּיָדֵינוּ לְכוּפּוֹ לְדוּר עֲמָה אֱלָא יִתֵּן לָהּ מְזוֹנוֹת וְכָל תְּנָאי אִישׁוֹת וְאַם הַבְּעַל טוֹעֵן שְׂרוּצָה לְגַרְשָׁה וְלִשְׁלֵם לָהּ כְּתוּבָתָה מְשֻׁלָּם וְהִיא אִינָה רוֹצֵה לְהַתְּגַרְשׁ אִין בְּיָדֵינוּ לְכוּפָה מִיְהוּ פִּינּוּ דְאִיְהִי מְעַפְּב' אִינוּ חֲזִיב לְהַעֲלוֹת לָהּ מְזוֹנוֹת כְּדָאי' רִישׁ כְּתוּבוֹת אִי דְקָא מְעַפְּבָא אִינָהִי אַמְאִי אוֹכְלַת מְשֻׁלוֹ כו' וְאַם הָאִשָּׁה רוֹצֵה לְהַתְּגַרְשׁ חֲזִיב לִיתֵן לָהּ כְּתוּבָה מְשֻׁלָּם אוּ יְדוּר עֲמָה וְאַם הוּא ג"כ רוֹצֵה לְגַרְשָׁה אֱלָא שְׂטוּעֵן שְׂאִין לוֹ לְשֻׁלָּם כְּתוּבָתָה וְגַם אִינוּ רוֹצֵה לְדוּר עֲמָה אֲזִי אַחַר הַבְּרוּר מַה שְׂיֵהָא נּוֹדַע שְׂיֵשׁ לוֹ יִשְׁלַם וְאַחַר כֶּף יִשְׁבַּע שְׂאִין לוֹ יוֹתֵר וְיִסְדְּרוּ לוֹ סְדוּר בַּע"ח וְיִתֵּן שֵׁט"ח עַל מַה שְׂנַשְׂאָר חֲזִיב לָהּ וְכַמ"ש הֵרַמְב"ם בְּדִין עֲנִי שְׂקָצָרָה יָדוּ לִיתֵן לְאַשְׁתּוֹ מַה שְׂחֲזִיב לָהּ שְׂכּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְתִהְיִי הַכְּתוּבָה עָלֵיו חוֹב עַד שְׂיַעֲשִׂיר הַנִּרְאָה לַפַּע"ד כְּתִבְתִּי אֲנֹכִי הַקָּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל בְּלֹא"א כְּמוֹהֵרֵר שְׂמוּאֵל זְלַה"ה: שְׂאֵלָה ק זֶה לְשׁוֹנָה אִשָּׁה אַחַת יֵצֵא עָלֵיהָ קוּל לְאַחַר גְּשׁוּאִיָּה לְבַעֲלָהּ הַשְּׁנִי וְיִלְדָה בַּת לְשַׁבְעָה חֲדָשִׁים שְׁהִיא הָרָה לְזִנּוּגִים וְנִתְעַבְּרָה מֵאַחַר וְכִשְׂרָאָתָה שְׁהִיא הָרָה לְזִנּוּגִים מִיְהֵרָה וְעַשְׂתָּה חֲתוּנָה עִם בְּעֵלָהּ הַשְּׁנִי כְּדִי לְחַפּוֹת עַל גְּשׁוּאִיָּה כֵּן הוֹצִיאָה דְבָהּ וְהֵאָמַת שְׂזִמּוֹן הַחֲתוּנָה הִיָּה כֵּן וְרָאִיָּה שְׁהִרִי לְשַׁבְעָה חֲדָשִׁים נוֹלְדָה וְהִיתָה גְּדוּלָה כְּנֹלֵד כֵּן תִּשְׁעָה חֲדָשִׁי' וְאוֹתוֹ הַקּוּל יֵצֵא מִפִּי אִשָּׁה אַחַת מְשֻׁרְמַת בְּבִית וְכִשְׂנַשְׂמַע הַדְּבָר וְנִתְפָּרַס' לְרַבִּים הִיָּה קָלָא דְלָא פְּסִיק בְּאוּ גוֹאֲלֵי הָאִשָּׁה וְתַבְּעוּ לְאוֹתָהּ אִשָּׁה שְׁהוֹצִיאָה עָלֵיהָ שֵׁם רַע וּבֵית דִּין שְׂבָאוֹתוֹ פָּרַק דְּנוּ דִינָה כְּדִין עַד אֶחָד שְׂדוּן רַב פְּפֵא אַבְל דּוּמִי מְתָא לֹא פְּסִקוּ וּמִפִּי

השמועה אָמרו שְׁגַם הַנּוֹאֵף הַתּוֹפֵּאֵר כָּמָּה פְּעָמִים שֶׁהוּא בָּא עָלֶיהָ וְהִנֵּה הַבַּעַל דָּר עִמָּה שְׁבַע שָׁנִים וְיוֹתֵר לְאַחַר לִיְדֵת הַבַּת וְאֵהָב אֶת הַבַּת אֶהְבָּה גְּמוּרָה וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ דְּבַר אַחֵר: וְקוֹדֵם מוֹתוֹ שֶׁהָיָה מְצוּנָה מְחַמַּת מִיָּתָה וְקָרָא לְבַתּוֹ וְצוּנָה עָלֶיהָ כָּמָּה עֲנִינִיִּים גַּם הַיּוֹדִיעַ אִזּוֹ בְּצוּנָתוֹ שֶׁהִיא תִירַשׁ חֶלְקוֹ מֵאָבִיו גַּם חֶלְקָהּ בְּכוֹרָה שְׁלֹו אַחֵר כֶּף מֵת הַבַּעַל הַהוּא מָה לַעֲשׂוֹת עִם אִשָּׁה הַזֶּה אִם לְחַוֵּשׁ לְקוֹל וְלַעֲד הִנֵּה לְהַצְטַרֵּף לָהּ חֲלִיצָה כִּי מֵת הַבַּעַל וּמָתוּ כָּל הַבָּנִים שֶׁהָיָה לוֹ עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הֵנִיחַ רַק אוֹתָהּ בַּת שֶׁקָּרָאָה עָלֶיהָ עֲרַעוֹר שֶׁהִיא אֵינָה מִבְּעֵלָה וְנִמְצָא שְׁמֵת בְּלֹא זָרַע וְאוֹתוֹ הָאִישׁ שִׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁהִיא הִרְתָּה מִמֶּנּוּ הוּא בְּצַד אִיסְתָּן רְחוּק כְּמוֹ חֲמָשִׁים פָּרָסָאוֹת וְיוֹתֵר מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָאִשָּׁה שָׁם וּמַעוֹלָם לֹא נִתְקַבַּל אוֹתוֹ הַעֲדוּת בְּפָנָי ב"ד גַּם ב"ד הָרָאוּשׁוֹן בְּעַת יְצִיאַת הַקּוֹל לֹא נוֹדַע לַעֲת עֵתָה אִם נִתְקַבַּל כִּי מָתוּ כָּל הַדוֹר הַהוּא אֲשֶׁר הָיָה לְפָנֵיהֶם זֶה הָעֲנָן ע"כ לְשִׁאֲלָה: וְזֶה לְשׁוֹן הַצּוּנָה בְּסוֹפּוֹ שׁוֹב אָמַר אִיךָ בֵּין אֲנִי בְּכוֹר לְאָבִי וְלֹאֲמִי אוֹנֵה אָב לַעֲת עֵתָה גִישׁט מִיֵּן קִינֵדֵר אֶלָּא בְּתֵי הַבְּתוּלָה שֶׁפְּרִינָצָא שְׁתִּי דָּא זָאג אִיכְשׁ דָּרוּם דְּזוּ מַעַן זָאל וּוִישִׁין דְּזוּ מִיֵּין קִינֵדֵר שְׁטִישׁ בְּמְקוֹמִי דְּזוּ עַשׂ זָאל נְעֻמִין שְׁנֵי חֶלְקִים בְּנִכְסֵי אָבִי לַעֲת פְּטִירְתִּי עכ"ל וְהַצּוּנָה הָיָה בְּפָנָי שְׁנֵי עֲדִים כְּשֶׁרִים אֶחָד סוֹפֵר הַקְּהֵל וְעוֹד בֵּר אוֹרֵיִן מוֹסְמָה וּשְׁנֵינֵיהֶם חֲתָמוּ חֲתִימַת יְדֵיהֶם בְּסוֹף הַצּוּנָה עכ"ל: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַפַּעַם ד' דָּאִין לְחַוֵּשׁ לְקוֹל זֶה שְׁאִינוֹ דְּבַר בְּרוּר וְלֹא הַחֲזוּק ב"ד וְכִהְיָה דְּסוֹף גִּישִׁין לַעֲנָן קוֹל שְׁנִתְקַדְּשָׁה פְּלוּגִית לְפְלוּגֵי דְלֵר' אָבָּא בְּעֵינָן לְפָחוֹת חַד דְּשָׁמַע מִתְּרִי וְהִלְכוּ לָהֶם לִמ"ה וְהָכָּא לִיכָּא אִפִּי חַד אֶלָּא אִשָּׁה דְּפִסּוּלָה לַעֲדוּת שֶׁהוּצִיאָה קוֹל זֶה וְלֹא חָשִׁיב קוֹל וְאוֹתוֹ שֶׁהַתּוֹפֵּאֵר כָּמָּה פְּעָמִים שֶׁהוּא בָּא עָלֶיהָ נְמִי אִין סַפֵּק דְּאֶפִּילוֹ הָיָה כָּאֵן לְפָנֵינוּ וְהַעִיד כֶּף בְּפָנָי ב"ד מ"מ מֵאַחַר שֶׁהָאִשָּׁה מְכַחֵשְׁתּוֹ אִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵיוֹ דְּאֶפִּילוֹ בְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה קַדְשִׁתִּיךָ בְּפָנָי פ' ופ' וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קַדְשִׁתִּי שְׁנֵינוּ ב'פ' הָאוֹמֵר בְּקִידוּשִׁין דְּהוּא אָסוּר בְּקִרוּבוֹתֶיהָ וְהִיא מוֹתֵרֶת בְּקִרוּבָיו וְכִדְאוּקְמִינוּ לָהּ הֵתֵם בְּגִמְרָא כ"ש הָכָּא דְּבָא לְפִסּוּלָה לֵאמֹר שְׁבָא עָלֶיהָ בְּזוּגִים אִם הִיא מְכַחֵשְׁתּוֹ אִין חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֵיוֹ וְתוֹ דְּעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגֵי תַנָּא דְּמַתְּנִיתֵן וּר' שְׁמַעוֹן בְּבִרְיָתָא סוֹף פ' אֵלוּ נְעֻרוֹת בְּאוֹמֵר פִּתְיָתִי בְּתוֹ שֶׁל פ' אֶלָּא לַעֲנָן חַיִּיב תְּשַׁלּוּמֵי בּוֹשֶׁת וּפְגָם לְאִבֵּיהָ כְּתֹב לְאַחֵרִים וּמְדַרְבֵּי נִתֵּן אֶבֶל בְּגִדוֹן דִּידוֹן דְּלֹא מִתְּחַיִּיב בְּתַשְׁלוּמֵי כָּל עֵיקָר לְדַבְּרֵי הַכֹּל לֹא כָּל כְּמִנְיָה שְׁיּוּצִיא עָלֶיהָ לַעֲזוֹ מְזוּנָה בְּעִיר וּלְפָגוּם אוֹתָהּ וְאֵת כָּל מִשְׁפַּחְתָּהּ וְזֶה דְּבַר פְּשוּט: וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה דְּאֶפִּי הָיָה הַקּוֹל שֶׁל זְנוּת בְּדַבְּרֵי בְרוּר וְהַחֲזוּק ב"ד כְּגוֹן פ' שְׁמַע מ'פ' ופ' וְהִלְכוּ לָהֶם לִמ"ה אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ מְדַרְבָּא דְּקֵאָמ' הֵתֵם יְצָא לָהּ שֵׁם מְזוּנָה בְּעִיר אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ מ"ט פְּרִיצוּת בְּעֵלְמָא הוּא דְּחִזּוּ לָהּ וּמִשְׁמַע דְּבָכְלָה גְּוֹנָא קֵאָמ' וְאֶפִּי קוֹל בְּדַבְּרֵי בְרוּר וְהַחֲזוּק ב"ד אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ לְאַסְרָה לְכַהֲנָה מִשׁוּם דְּתַלְיָנָה בְּפְרִיצוּת דְּאִינְשֵׁי קָרוּ לָהּ מְזוּנָה מִשׁוּם פְּרִיצוּת וּמִיָּתִי עָלָה הַתַּנָּא אוֹכְלָה בְּשׁוּק כו' וְהָכִי פִירוּשׁוֹ אִפִּי לֹא הַעִידוּ עָלֶיהָ פ' ופ' שֶׁהִלְכוּ לָהֶם לִמ"ה אֶלָּא שְׁאֲכָלָה בְּשׁוּק מ"מ מֵאַחַר שֶׁמָּתוּף כֶּף יְצָא עָלֶיהָ קוֹל סְתֵם מְזוּנָה וּלר"ע דְּוּוּקָא כְּשֶׁהַעִידוּ עָלֶיהָ שְׁנִשְׂאוּ וְנָתְנוּ בּוֹ מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה וּמָתוּף כֶּף יְצָא עָלֶיהָ קוֹל סְתֵם מְזוּנָה תַצָּא וּלְרִיב"נ לֹא תַצָּא אֶלָּא כְּשֶׁהַעִידוּ עָלֶיהָ דְּבַר בְּרוּר הָא לֹא הָכִי לֹא תַצָּא אַעפ"י שִׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל בְּסִתְּם מְזוּנָה דְּתַלְיָנָה בְּפְרִיצוּתָא דְּאִינְשֵׁי קָרוּ לָהּ מְזוּנָה מִשׁוּם פְּרִיצוּתָא וְרַבָּא כְּרִבִּי"נ: וְכֵן הָא דְּתַנְי' בְּתַר הָכִי בְּעוֹלָה אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ חֲלוּצָה אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׁפָחָה אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ כָּל הַנִּי הַנִּי פִירוּשׁוֹן אִפִּי בְּקוֹל דְּאַתְחֲזוּק וְכֵן הוּא לְהַדְּיָא בְּרַמְב"ם ספ"ז דְּהַא"ב וְכֵן פִירוּשׁ ה'

המגייד לשם וכתב עוד דהיינו טעמא לפי שאין פוסלין אותה אלא בראייה ברורה ואינו דומה לגירושיו שהיא מחמת מעשה ואינו פסול משפחה משא"כ בעולה או שפחה דפסול הוא ונחלוצה אעפ"י דלאו פסול הוא נמי אין חוששין מפני שאין אסורה אלא מדבריהם ואפי' בספק חלוצה לא גזרו כ"ש דאין חוששין לקול אפי' אתחזיקא איברא דאבעולה חולק רש"י ז"ל שיקרי פתוב בעולה אין חוששין לה לאסרה אכ"ג דדילמא פריצותא בעלמא חזו לה דהא דחיישינן לקלא היינו שיהא נרות דולקות כו' ונראה דדעת רש"י היא דסתם בעולה אין בה פסול דתלינן דלקשר נבעלה וכו' פי' התוס' דבריו אבל הרמב"ם ס"ל דהוי פסול אפי' את"ל דלקשר נבעלה דאפי' כלה בלא ברכה אסור' לבעלה כגדה כ"ש בעילת זנות והוי פסול משפחה והילכך אין חוששין לקול זה אפי' אתחזק אכן מדברי ה' המגייד לשם משמע שהיה תופס דרש"י נמי ס"ל כהרמב"ם אולי גוססא אחרת מפירש"י בידו וע"ש מיהו להראב"ד שם בהשגותיו כל הברייתא בלא הוחזק הקול היא חוץ מיצא עליה קול שם מזנה דאפי' אתחזק תלינן בפריצותא דאינשי קרו לה מזנה משום פריצותא והשתא לכל הדיעות ביצא לה שם מזנה תלינן בפריצותא ואפי' בקול בדבר ברור ושהוחזק בב"ד משום דאינשי קרו לה מזנה משום פריצותא ותדע דהכי הוא דהא רבא סתמא קאמר יצא עליה שם מזנה כו' ומשמע דאף באשה היושבת תחת בעלה קאמר דאין חוששין לקול מזנה לאוסרה על הפהונה מחמת קול זה אחר מיתת בעלה והתם ודאי לא אצטרף לאשמועינן דאין חוששין לה אלא דאפי' בקול בדבר ברור ואתחזיק בב"ד דסד"א אעפ"י שאין מוציאין אותה מבעלה מטעמא דקלא בתר גשואין מפל מקום אסורה לכהונה מחמת קול זה קמ"ל דאין חוששין לו והכי משמע להדיא מלשון הרמב"ם שכת' וז"ל יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה ואפי' הוציאה בעלה כו' אלמא דבכל אשה קאמר אף ביושבת תחת בעלה ועלה קאי וקאמר ואפילו הוציאה בעלה וכלשון זה פתוב בשלחן ערוך וכן משמע מלשון הטור בסימן ששי: והא דכתב הרמב"ם בפסק חמשה עשר מהא"ב ומביאו הטור בסימן רביעי דא"א שיצא עליה קול שהיא מזנה וכו' היא עצמה חוששין לה משום זונה ואסורה לכהן כמו שפירש הרב המגייד לשם היינו דווקא פשהעם הפל מרנגים אחריה כמבואר לשם והיינו מחמת פריצותא דידה שפוןרסם לרבים אבל ביצא קול גרידא ואין הפל מרנגים אחריה אין חוששין לה ואף רש"י ז"ל שפירש יצא לה קול לאשה פנוי' כו' לא בא אלא לבאר דאף בפנוי' קאמר רבא ואע"פ דפשוט הוא דפנוייה שנבעלה ואין ידוע ממי פשרה לכהונה בלאו טעמ' דפריצותא א"ה איצטרף ליה לרבא לאשמועינן דאין חוששין לה היכא שיצא עליה קול מזנה לעבד או לגוי ואה"נ דביושבת תחת בעלה נמי קאמר רבא דאין חוששין לקול אפילו בקול בדבר ברור ואתחזק ואין חילוק בין קול מזנה לקול הרה לזנוגים פיון שיושבת תחת בעלה ותלינן דהקול יצא משום דחזו לה פריצותא והשתא בגדון דידן נמי דיצא לה קול מזנה עם אחד קודם שנשא ומתוה פה דיימי לה עלמא שהרת לזנוגים לכל זה אין חוששין דתלינן בפריצותא דאינשי קרו לה מזנה והרה משום פריצותא ואף על גב דידעי דהולד אינו אלא מבעלה ומעולם לא זינתה אפ"ה קרו לה מזנה והרה לזנוגים משום פריצותא והילכך אין חוששין אפילו בקלא דאיתחזיק: מיהו כל זה יש לדחות ולומר דדלמא לענין קידושין דווקא מאחר דפנויה היא בחזקת היתירא לעלמא ואנחנו באין לאוסרה מחמת הקול התם הוא דלא ראו חכמים להוציאה מחזקת היתר

שְׁלֵה וּלְהַכְנִיסָהּ בְּחֻזְקָת מְקַדְּשֵׁת אֲא"כ בְּקוֹל בְּדָבָר בְּרוּר בְּהִנָּה אֲנֹפִי דְפָרְיֵשׁ
תְּלַמּוּדָא הָתָם כְּדַעְוֵלָא אוֹ כְּדַר' אֲבָא הָא לָאו הָכִי לֹא חֲשִׁיב קוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָת הַיְתִירָא
וּמַה"ט נְמִי קְאָמַר הָתָם דְּלַר' אֲבָא בְּעֵינָן דַּע"א מַעֲיַד שְׁשֻׁמַע מִתְרִי דְאֵלוּ לֹא הָיָה אֱלָא
אֶחָד שְׁשֻׁמַע מִפִּי עַד אֶחָד שְׁפְלוּנִית נְתַקְדְּשָׁה לְפָלוּנִי בְּפָנָיו לִית בֵּיהּ מְשַׁשָּׁא דְלֹא יָפָה כְּחוֹ
שָׁל עַד שְׁנֵי זֶה מִפְּחוּ שֶׁל רֵאשׁוֹן דְּאֶפִּילוּ הַעֲיִד בְּפָנָיו שְׁנַתְקַדְּשׁ בְּפָנָיו ה"ל מְקַדְּשׁ בַּע"א
וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁין אֵלוּ לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָתָהּ כְּדַאִיתָא בַּפ' הָאִישׁ מְקַדְּשׁ בְּקִידּוּשֵׁין וְכֹן
כְּתִב הַר"ן בְּתִשְׁבֻּתוֹ סִימָן ל' וְהוּא דְבָר פְּשׁוּט וּמַהֲאִי טַעְמָא נְמִי סְבִירָא לִיהּ לְהַרְשָׁב"א
וְהַר"א ש' וְהוּא שִׁיטַת הַתּוֹסֶפֶת דְּלֹא חֲשִׁיב קוֹל אֱלָא בְּתַרִּי מִתְרִי וְהוּא מְשׁוּם דְּכָל שְׁאֵתָהּ
בָּא לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָת הַיְתִירָא וּלְהַכְנִיסָהּ בְּחֻזְקָת מְקַדְּשֵׁת בְּעֵינָן שְׁנַיִם דְּתַחֲלַת דִּין פְּסוּף
דִּין וּמֵאחַר דְּהִיכָא דְנִתְקַדְּשָׁה בַּע"א אִין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁיהּ ה"נ פְּשִׁיזָא עָלֶיהָ קוֹל ע"פ
ע"א אִין חוֹשְׁשִׁין לְקוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָת הַיְתִירָא אֲא"כ בְּשְׁנַיִם: וְדַכּוּנְתִיהּ בְּהָא דְרָבָא
בְּיָצָא לָהּ שֵׁם מְזוּנָה בֵּין בְּפָנוּיָהּ וּבֵין בְּאִשְׁתּוּ אִישׁ פִּינָן דְּהֵאֲשָׁה קִיָּמָה בְּחֻזְקָת הַיְתִירָא
לְכַהֲנָנָה לֹא מְפָקִינָן לָהּ מִחֻזְקָתָהּ אֶפִּילוּ בְּקוֹל בְּדָבָר בְּרוּר וְאִימְחֻזֵּיק בְּבֵית דִּין דְּתַלְמִינָן
דְּהַקוֹל יָצָא מְשׁוּם דְּחֻזּוֹ לָהּ פְּרִיצוּתָא וְהֵאֲשָׁה עוֹמֶדֶת בְּחֻזְקָת הַיְתִירָה: אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּידָן
דְּאִשְׁתּוּ בְּחֻזְקָת אִיסוּר לְשׁוּק קִיָּמָא וְהַנּוֹלֵד שְׁהוּלִידָהּ תַּחֲתֵיו הוּא שְׁבָא לְהוֹצִיאָהּ מִחֻזְקָת
אִיסוּרָא רָא לְהַיְתִירָה לְעֵלְמָא אִיכָא לְמִימַר הָכָא מֵאחַר דְּבִשְׁעָה שְׁיִלְדָהּ וְנֹלֵד זֶה יָצָא קוֹל
עָלֶיהָ שְׁכָבֵר הָיְתָה הָרָה לְזַנּוּנִים קוֹדֵם שְׁנִשְׁאֵת מַעֲתָה לֹא יָצָאת מִחֻזְקָת אִיסוּר שְׁהִיָּה
עָלֶיהָ מִתְחִילָה ע"י הוֹלְדָתָּ וְנֹלֵד זֶה מֵאחַר שְׁיָצָא הַקוֹל שְׁאִין וְנֹלֵד זֶה מִן הַבְּעֵל וְהַלְפָּד
אֶפִּילוּ בְּקוֹל לְעוֹז בְּעֵלְמָא וְלֹא אִימְחֻזֵּיק נְמִי אִיכָא לְמִימַר דְּחוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׁלֵא לְהוֹצִיאָהּ
מִחֻזְקָת אִיסוּר עַל יְדֵי וְלֵד זֶה וְחִלּוּק זֶה אִיתָא לְהַדְיָא בְּמִשְׁנַתְּנֵינוּ ס"פ הָאֲשָׁה שְׁלוֹם הָאֲשָׁה
שְׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ וּבְנֹו לַמ"ה וּבָאָהּ וְאָמְרָה מֵת בְּעָלֶי וְאֵחַר כֶּף מֵת בְּנֹו נְאֻמָּתָ שְׁהִרִי
בְּחֻזְקָת הַיְתִירָא לְשׁוּק קִיָּמָא כו' וְכַה"ג בְּפָרְק הָאוּמַר בְּקִידּוּשֵׁין גְּבִי מִי שְׁאוּמַר בְּשַׁעַת
מִיתָתוֹ יֵשׁ לִי בְּנִים: מִיְהוּ אֶף עַל פִּי דְאִין רֵאזִיָּה מֵהַהוּא דְּגִיטִין לְגִדּוֹן דִּידָן לְהַיְתִירָא מְכָל
מְקוֹם אִין רֵאזִיָּה נְמִי מְשֵׁם לְאִיסוּרָא וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן הָכָא לְעַנְיָן קוֹל אֱלָא
הַשְׁוּוּ מִיְדוּתֵיהֶם דְּלְעוֹלָם לֹא חוֹשְׁשִׁין אֲא"כ בְּקוֹל בְּדָבָר בְּרוּר וְאִימְחֻזֵּיק בְּבֵית דִּין הָא לָאו
הָכִי לֹא נִתְבָּא לְחַלְקָ בֵּין זוֹ לְזוֹ עָלֶיוּ לְהַבִּיא רֵאזִיָּה בְּרוּרָה לְאִיסוּר וְעוֹד דְּאִיכָא לְהַבִּיא
רֵאזִיָּה דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן מְפָרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין דְּעָלָהּ הַהוּא סוּגְיָא דְּקְאָמַר הָתָם הַהוּא דְּהִנָּה
מְוַחֲזָק לֹן דְּלִית לִיהּ אַחִי וְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָהּ דְּלִית לִיהּ אַחִי אָמַר ר' יוֹסֵף לְמַאי נִיחּוּשׁ לָהּ
חֻזָּא דְּמוֹחֻזֵּיק לֹן דְּלִית לִיהּ אַחִי וְעוֹד הָא קְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָהּ דְּלִית לִיהּ א"ל אֲבִי הָא
אֲמַרִי דְּאִיכָא עֲדִים בַּמ"ה דִּינְדְעֵי דְאִית לִיהּ אַחִי א"ל הַשְׁתָּא מִיְהַת לִיתְנָהוּ קַמָּן לָאו הִינָּנו
דַּר' חֲנִינָא דְאָמַר ר' חֲנִינָא עֲדִים בְּצַד אִיסְתָּן וְתַאֲסַר א"ל אֲבִי אִם הַקְּלָנוּ בְּשָׁבוּי' נְקַל
בַּא"א א"ל רַבָּא לַר' נִתְּן בַּר אֲמִי זִיל חוּשׁ לָהּ: וְכַתֵּב עָלָהּ הַרְמָב"ן דְּהֵאִי קְלָא בְּאַתְחֻזֵּיק
בְּבִי דִינָא הָוָה דְאִי לֹא הָא קִיָּמָא לֹן בְּשִׁלְהִי גִיטִין דְּכָל קְלָא דְלֹא אַתְחֻזֵּיק בְּבֵית דִּין לָאו
קְלָא הוּא עַד כָּאֵן לְשׁוֹן נְמוּקֵי יוֹסֵף וְהַשְׁתָּא הָא הָתָם דְּאִשְׁתּוּ זֹו בְּחֻזְקָת אִיסוּר לְשׁוּק קִיָּמָא
הָוִי דְּמִיָּרִי דִּינְדְעֵי בְּבִירוּר שְׁאִין לוֹ בְּנִים כְּדָפְּל' רִשְׁב"ם וְכֹן פִּירְשׁוּ כָּל הַגְּאֹוֹנִים וְחֻזְקָה
דְּקוֹל בְּלֹא עֲדִים דְּלִית לִי אַחִי וְאִיְהוּ נְמִי דְּקְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָהּ דְּלִית לִיהּ אַחִי דְּמִסְתָּמָא
קוֹשְׁטָא קְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָהּ שְׁלֵא יְהֵא הַעֲזוֹן תְּלוּי בּוֹ כְּדָפְּל' רִשְׁ"י וְהַר"ן בְּקִידּוּשֵׁין פ'
הָאוּמַר הוּא גּוֹרֵם שַׁע"י כֶּף בְּאֵנוּ לְהַיְתִירָה לְעֵלְמָא בְּלֹא חֲלִיצָה אֱלָא פִּינָן שְׁיָצָא הַקוֹל

שֵׁשׁ עֲדִים בַּמ"ה שְׂיֻדְעִים שֵׁשׁ לֹו אַחִים חוֹשְׁשִׁין לְקוֹל זֶה לְאַוְסְרָה לְעֵלְמָא וַא"ה פְּתַב
הֶרְמֵב"ן וְדוֹקָא בְּקֵלָא דְאַתְחִזֵּק אֶלְמָא דְסְבוּר לִי לְהֶרְמֵב"ן דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן אֶלְא בְּכַל
דְּנֻכְתָּא אֶסוּר הִיכָא דְהֵאֲשָׁה בְּחִזְקַת אִסוּר קְיַיְמָא וְאִיפָּא צַד הֵיטְרָא לְהוֹצִיאָה מִחִזְקַת
אִסוּר וְיֵצֵא קוֹל דְּלִיתָא לְהֵהוּא צַד הֵיטְרָא לֹא חִיַּישִׁינָן לְקוֹל זֶה אֶלְא בְּקוֹל בְּרוּר דְּאַתְחִזֵּק
בַּב"ד וּמְצִאוּהוּ נְכוּן: אֶכֶן ה' הַמְּגִיד רַפ"ג דֵּה' יִיבּוּם הִבִּיא גַם הוּא דְבָרֵי הֶרְמֵב"ן הִלְלוּ
וְשָׁפֵן נִרְאָה דַּעַת הֶרְשֵׁב"א אֶבֶל פְּתַב אַח"כּ וְנ"ל לְשֵׁם וַיֵּשׁ מִן הַמְּפָרְשִׁים אוֹמְרִים דְּלֹא
בְּעִינָן קוֹל מְוַחֵזֵק בַּב"ד וְזֶה דַּעַת רַבֵּינוּ עַכ"ל הֵנָּה דְּכַתְּבֵהּ ה"ה לְהֵדְיָא דְּלְהֶרְמֵב"ם וְלִי"מ
לֹא בְּעִינָן הִכָּא קוֹל מְוַחֵזֵק בַּב"ד וְנִרְאָה דְּלִמַּד פֶּה מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם מְדַסְתָּם וְכַתְּבֵהּ וְיֵצֵא
עָלֶיהָ קוֹל שֵׁשׁ עֲדִים כּו' מִשְׁמַע דְּבְכָל קוֹל שֵׁצֵא עָלֶיהָ חוֹשְׁשִׁין לָהּ וְכ"כ הַר"ר
יְרוּחָם נַכ"ה ח"ו ע"ש הַתּו' שְׁחוֹלְקִים בְּזֶה עַל הֶרְמֵב"ן וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַטּוֹר סוּף ס'י
קכ"ז שְׁפַתְּב סֵתָם וְיֵצֵא קוֹל וּבש"ע נְמִי הֶעֱתִיק לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם וְהִשְׁתָּא אִי נְפָרֵשׁ דְּטַעֲמִין
דְּהֶרְמֵב"ם וְדַעֲמִין דְּלֹא בְּעִינָן הִכָּא קוֹל דְּאַתְחִזֵּק הוּי מִשׁוּם דְּהֵאֲשָׁה בְּחִזְקַת אִסוּר לְשׁוּק
קְיַיְמָא בְּדַפְרֵי לְפִי זֶה וְדַאי בַּב"ד נְמִי חִיַּישִׁינָן לְקוֹל אַעפ"י שְׁלֹא הִחִזֵּק בַּב"ד וּמִיָּהוּ נִרְאָה
עֵינָר דְּטַעֲמִין דְּהֶרְמֵב"ם וְדַעֲמִיָּה לֹא הוּי אֶלְא מִשׁוּם דְּמִלְתָּא דַּעֲבִידָא לְאִיגְלוּנִיָּא הִיא
אִם יֵשׁ לֹו אַחִים אִם לֹאוּ וְזֶהוּ שְׁפַתְּב ה"ז חוֹשְׁשֵׁת וְתַמְתִּין עַד שְׁיָבוֹאוּ עֲדִים שְׁאֲמָרוּ
וַיִּשְׁאַלוּם וְהִכִּי מִשְׁמַע לִישָׁנָא דְּגַמְרָא דַּא"ל רְבָא לְרַב נָתַן בַּר אַמִּי זִיל חוּשׁ לָהּ דְּמִשְׁמַע
דְּחֻשָּׁא בְּעֵלְמָא הוּא דְּחִיַּישִׁינָן לָהּ דְּכִינּוּן דְּמִלְתָּא דַּעֲבִידָא לְאִגְלוּנִיָּא הִיא וְאִיפָּא לְמִיקָם
עָלֶיהָ דְּמִלְתָּא שְׁפִיר מְסַתְּמָא בְּמִלְתָּא דַּעֲבִידִי לְאִגְלוּנִיָּא לֹא מְשַׁקְרִי אִינְשֵׁי לְפִיכָּהּ חוֹשְׁשִׁין
לָהּ לְכָל קוֹל אִפִּי לֹא אַתְחִזֵּק וַא"כּ לְפִי זֶה בַּב"ד וְדַאי פִּינּוּן דְּלֹאוּ מְלִתָּא דַּעֲבִידָא לְאִגְלוּנִיָּא
הִיא לֹא חִיַּישִׁינָן לְהַחְמִיר עָלֶיהָ הִיכָּא דְּלֹא אַתְחִזֵּק אַף לְהֶרְמֵב"ן וְדַעֲמִין: אֶכֶן עֲדִינּוּ
צָרִיכִין אָנוּ לְמוֹדְעֵי בְּתֻשׁוּבוֹת הָרָא"ש פְּלָל י"ד הִבִּיאוּ הַטּוֹר בְּסִי' ק"מ עַל יְבָמָה שְׁנִשְׁאֲתָ
לְשׁוּק בְּחִזְקַת שְׁהִיָּה לָהּ וְלָד שֶׁל קְיַיְמָא וְהוֹצִיאוּ עָלֶיהָ לַעֲזוּ שְׁלֹא הִיָּה שֶׁל קְיַיְמָא וְהִבִּיָּה
ב' עֲדוֹת שְׁחִיָּה יוֹתֵר מְשַׁלְשִׁים יוֹם: תְּשׁוּבָה פִּינּוּן שְׁהִבִּיָּה ב' עֲדִים אִפִּי עֲדִים אַחֲרִים
מְעִידִים שְׁלֹא חִיָּה ל' יוֹם מְוַחֵזֵק לְכַעֲלָהּ וְאִינָּה צָרִיכָה חֲלִיצָה וְאִם אִין הַעֲדִים הָאֲחֵרוֹנִים
מְעִידִים עֲדוֹת בְּרוּרָה שְׁלֹא חִיָּה ל' יוֹם אֶלְא הוֹצִיָּה קוֹל וְלַעֲזוּ וְאִפִּי אִי לִיכָּא עֲדִים שְׁחִיָּה
ל' יוֹם לֹא אֶסְרִינּוּ לָהּ בְּקֵלָא דְּבַתֵּר נְשׁוּאִין עַכ"ל דְּאִיפָּא לְמִזְדֵּק עָלֶיהָ דְּמִשְׁמַע דְּהִיכָּא
דְּלִיכָּא עֲדִים בְּרוּרָה דְּחִיָּה ל' יוֹם וְגַם לִיכָּא עֲדוֹת בְּרוּרָה דְּלֹא חִיָּה ל' יוֹם אֶלְא קוֹל וְלַעֲזוּ
בְּעֵלְמָא אַפ"ה אֶסוּרָה לְשׁוּק לְכַתְּחִילָה דְּהָא לֹא שָׂרִי לָהּ אֶלְא מִשׁוּם קֵלָא דְּבַתֵּר נְשׁוּאִין
דְּאַלְמָא דְּלְכַתְּחִילָה לֹא וְהִשְׁתָּא קִשְׂיָא הִלֵּא כַּת' הֶרְמֵב"ם בַּפ"א מַה' יִיבּוּם דְּמֵאוּרִיָּתָא
אִם יֵצֵא הַנּוֹלָד חֵי לְאוּרִי הָעוֹלָם אִפִּי מִתּ בְּשַׁעָה שְׁנוּלָד אִמּוֹ מְוַחֵזֵק לְשׁוּק אֶלְא שְׂמַד"ס
אֶסוּר עַד שְׁיִנּוּדַע בְּוֹדַי שְׁפָלוּ לֹו חֲדָשִׁים וְנוֹלָד לֹט' חֲדָשִׁים גְּמוּרִים וְאִם לֹא נוֹדַע לְכַמָּה
נוֹלָד אִם חֵי ל' יוֹם ה"ז וְלָד קְיַיְמָא וּמְוַחֵזֵק לְשׁוּק וְאִם מִתּ בְּתוֹךְ ל' יוֹם ה"ז סְפֵק וְחוֹלְצָת
וְלֹא מְתִיבְמַת לְשׁוֹן זֶה הֶעֱתִיק בַּש"ע וְגַם תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש הַנְּזַכֵּר הֶעֱתִיק לְשֵׁם וְהִשְׁתָּא
פִּינּוּן דְּלִיכָּ עֲדוֹת בְּרוּרָה אִי חִיָּה ל' יוֹם אִי לֹא חִיָּה ל' יוֹם ה"ל סְפֵק סְפִיקָא סְפֵק חִיָּה ל'
יוֹם סְפֵק לֹא חִיָּה ל' וְאַת"ל לֹא חִיָּה ל' סְפֵק שְׁמָא פְּלוּ לֹו חֲדָשִׁין אַע"ג דְּהָךְ ס"ס אִינְנוּ
מִהַתְּפֵךְ מ"מ בְּמִידֵי דְּאַיְסוּרוֹ מַד"ס שְׁפִיר קְרִינּוּ לִיָּה ס"ס וְעוֹד הִלֵּא אִיפָּא נְמִי הִכָּא רֹב
נוֹלָדִי שְׁהֵם קְיַיְמָא וּמִיעוּט מְפִילוֹת פְּדֵאִיתָא בַּפ' בְּתָרָא דִּיבְמוֹת וַא"ה הֶחְמִירוּ לְכַתְּחִילָה
לֹא לַעֲזוּ בְּעֵלְמָא שֵׁצֵא שְׁלֹא חִיָּה ל' יוֹם וְהֵתָם נְמִי לִיכָּא לְמִיקָם עָלֶיהָ דְּמִלְתָּא דְּלֹאוּ עֲבִידָא

לאגלוז'ני היא אם חנה ל' אי לא חנה וא"ה מחמרינו לכתחילה ובע"כ דהיינו טעמא דמאחר דהאשה בחזקת איסור לשוק קיימא לא מקלינו לכתחילה להוציאה מחזקת איסור ע"י הולדות ולד זה אפי' איכא ספקא טובא דאין ספק מוציא מידי חזקת איסור ונדאי ולהכי בעינו לכתחילה דלא יהא ספק כלל באותה לידה: ואין להקשות לפי זה א"כ לאיזה צורך כת' הרא"ש דנצא עליה קול לעז דלא חנה ל' יום בלא יציאת קול נמי כל היכא דמספקא לן אי חנה ל' יום אי לא חנה ל' יום לכתחילה לא תנשא לשוק ואם נשאת לא תצא בספיקא דרבנן דאיכא למימר אה"נ בספיקא גרידא בלא יציאת קול נמי דינא הכי הנה אלא לפי דהשאלה לפני הרא"ש נשאלה באשה שנשאת לשוק בחזקה שהיה לה ולד של קיימא וא"כ נצא עליה קול לעז שלא היה לה ולד של קיימא כמבואר להדיא בלשון השאלה לפיכך הוצרך הרא"ש לבאר בתשובתו שאם אין עדים האחרונים מעידים עדות ברורה כו' לאורני' דהכא פיון דאידי ואידי חזקה דקול בעלמא הוא ולא עדות ברורה לא אסרינו לה בקלא דבתר נשואין ומינה דמקמי נשואין חיישינו לה מטעמא דבחיזקת איסור קיימא וא"כ איכא למימר לפי זה דבנ"ד נמי מחמרינו עליה לכתחילה מהאי טעמ' גופי' מיהו פי מעיינת בה שפיר תראה ותבין דלא דמיא לנ"ד דהתם ונדאי פיון דשתי החלוקות שונים ושקולין הן דאידי ואידי חזקה דקול בעלמא הנה ולא עדות ברורה חזר דינו פאלו לא יצא שום קול אלא ספק גרידא דמספקא לן אי חנה ל' יום אי לא חנה ל' יום היכא דאידי ואידי עדות ברורה הוי וה"ל עדות מוכחשת והוי ספיקא במידי דאיסורא איסור דרבנן הלכך לא תנשא לכתחילה אלא שאם נשאת לא תצא ולא אמרינו אוקמיה אחזקת איסור לשוק דקיימה בה פיון שנשאת וכ"כ הרא"ש בתשובה הנזכר להדיא ונ"ל הרי פאן עדות מוכחשת וקי"ל כמ"ש ר"י ו"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא ולא אמרינו מוקמא אחזקת כו' והיינו לומר דלא אמרינו מוקמא אחזקת איסור להחמיר עליה להצריכה חליצה לאחר שנשאת שעל זה סובבים דברי בתחילה וגם בסוף פשכתב ועוד דאזלינן בתר רוב הנולדים שהם של קיימא ולכן הקילו חכמים ואמרו אם אשת פהן אינה חולצת כו' ורומז על הא דאיתא ר"פ החולץ סוף דף ל"ו מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת פהן היא אינה חולצת ולמד משם דה"ה דהיכא דאיכא ספק אם חנה ל' יום אפי' באשת ישראל נמי אינה חולצת פיון שנשאת מהנה טעמא דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא דכך פסק ר"י בתו' ר"פ ד' אחין דף ל"א ע"ש א"נ דאזלינן בתר רוב נולדים כו' ומ"ש התו' בפ' שני דכתובות דף כ"ג בד"ה מ"ש רישא ומ"ש סיפא, וא"ת שניא ושניא דרישא אית לן לאוקמי בחזקת פנויה וסיפא בחזקת א"א: וי"ל דברישא אע"ג דאית לן לאוקמי בחזקת פנויה מ"מ תרי ותרי ספיקא דרבנן הוא פדמוכח פ"ד אחין ונהו לן למימר תצא מדרבנן עכ"ל התו' לישם וא"כ נראה קצת סותר למ"ש הרא"ש הכא ע"ש ר"י דלא תצא אפי' מדרבנן נראה דלא קשה ולא מידי דהתם ונדאי הך ספיקא במידי דאיסוריה אסור דאורייתא הוא הלכך אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא דאית לן לאוקמא להך איתתא בחזקת היתירא דהנת פנויה א"ה אית לן למימר תצא מדרבנן פיון דהאיסור הוא איסור א"א דהוא איסור דאורייתא אבל הכא בתשובות הרא"ש דהאיסור הוא מד"ס כדכתבנא ע"ש הרמב"ם הלכך בתרי ותרי אם לא נשאת לא תצא: מיהו לכתחילה ונדאי לא תנשא מדרבנן מאחר דשתי החלוקות וצדדי הספק שוות ושקולין

הן מחמרינו ביה לכתחילה ודכונתא בעובדא דר"ת בהגהות מרדכי דמס' גיטין במגרש שהוציא קול שפדת.

משה היה כתוב ברי"ש ונכפה אותו ליתן גט אחר משום דכל קלא דמקמי נשואין יש לחוש אפי' ידוע שלא ימצא אמת עכ"ל והיינו לומר אעפ"י שהב"ד יודעים שלא ימצא אמת פי הוא פתב בדלי"ת מ"מ מאחר שהאשה בחזקת איסור עומדת והוציאו או קול שהיה כת' ברי"ש הנה ליה פאלו הנה פאן שתי פתי עדי' המכחישים זא"ז זה אומר ברי"ש וזה אומר בדלי"ת דבקל יכולין לטעות בין דלי"ת לרי"ש זה אומר דומה לדלי"ת וזה אומר דומה לרי"ש וצדדי ספק הן שקולין הלכך צריף להחמיר בה לכתחילה אבל בנדון דידן אין החלוקות שוות דהלא בחלוקת ההיתר אם אין אנו חוששים לקול ומחזקין בנולד זה שהוא מן הבעל ככל סתם ולדות השתא האשה היא בחזקת פשרותה דקימה בה מעיקרא אבל בחלוקת האיסור אם באנו לחוש לקול הרי אנחנו באין להוציאה מחזקת פשרותה בכמה דברים חדא שבאת לומר שהרת לזנונים וזהו פסול משפחה כדפרישת ע"ש ה' המגיד ספי"ז דהא"ב שפירש פן לדעת הרמב"ן: איך שבאת להוציא עליה לעז שנבעלה בעת נדת טומאתה דאין ספק דאם זינתה דבושה היתה לטבול וכדכתב הרא"ש בתשובה הביאה הטור בסימן כ"ו וגם לשם מבואר דסבירא ליה פסברת הרמב"ם דפנויה שבה עליה פשר בלא חנופה וקידושין פסול משפחה הוא: איך שבאת לעשות הנולד פגום כמ"ש הרמב"ם רפט"ו דהא"ב וז"ל חוץ מן הנדה שהבן ממנה פגום ואינו ממזר וכבר נתחבטו על זה יש מי שפירש שפגום הוא לכהונה ויש שפירשו הנולד פגום ומקלקל קאמר והוא מעזי פנים דהיינו המורדים והפושעים וכמו שנתבאר כל זה בתשובות הרב מהרש"ל בתשובותיו סימן ששי ובין כף ובין כף שמיץ פסול הוא הלכך לא אזלינן לחומרא אף לכתחילה ולא חיישינן לקול ולעז בעלמא מאחר דאין שתי החלוקות שוות ומסתברא טפי למתלי להיתירא מלמתלי לאיסורא וה"א להדיא בדברי הר"ן פ"ק דחולין ע"ש הר"ר יונה דבקל טריפות היכא דאתיליד ריעותא אזלינן לחומרא ונוקא היכא דשתי החלוקות שוות דאיכא למיתלי להיתירא כמו לאיסורא א"נ תרנוייהו לא שכיחי אבל היכא דמסתבר טפי למיתלי להיתירא א"נ האי שכיח והאי לא שכיח תלינן לקולא אף על גב דספק במידי דאיסורא דאורייתא הוי ואף על פי דיש לדחות דדילמא ונוקא ה"מ דהוי דיעבד אבל הכא דאתינן להיתירא לכתחילה לא מקלינן מפל מקום נקיט מיהא מינה דהיכא דאין החלוקות שוות תלינן טפי היכא דמסתברא לתלות ביה אף להיתירא ואם פן אין לנו ראיה מתשובות הרא"ש להחמיר בנדון דידן אף לכתחילה וכדאמרו: ועוד נראה מעצם אחר באין ספק בנדון דידן שדינן ליה לנולד בתר דידיה ומותרת לשוק לכתחילה בלא חליצה ולא מבעיא להרא"ש בתשובה כלל פ"ב ומביאה הטור בסימן קנ"ו ובאחד שהיה לו משרתת מיוחדת לו וילדה שהוא בנו להתיר אשתו לשוק שהרי כתב לשם דשדינן ליה בתר דידיה כיון שהיתה תדיר בביתו ומיום שהכניסה בביתו לא הות דיימא מעלמא ואף אם מקודם היתה חשודה כבר נפסק הקול יומא ופלגא והוא קלא דפסיק כו' אלמא דסבירא ליה להרא"ש דאפילו באשה שהיתה מתחילה חשודה אם הכניסה אחר כך איש אחד לביתו והיתה מיוחדת לו ושוב לא היתה חשודה וילדה שדינן ליה בתר דידן' ופוסט את אשתו מן החליצה ומן הייבום ולא חיישינן לכתחילה להצריכה חליצה שפא זינתה יום או יומים קודם שהכניסה לביתו ונתעברה מאחר שהרי היתה חשודה

שע"כ היתה השאלה אם חוששין לזה ולכיוצא בזה וא"ה פסק הרא"ש לקולא כ"ש בנדון
דין דמעולם לא נשמע שום חשד על אשה זו קודם שנשאת אלא דלאחר שילדה בשבעה
חדשים לאחר נשואיה וליד בעל אברים יצא הקול ממשרתת שזינתה עם אחר קודם
שנשאת דפשיטא דפשיטא דביתר בעלה שדינו ליה שהוא רגיל אצלה ולא אחר אותו
שזינתה עמו אפילו היתה הקול אמת: אלא אפילו להרמב"ם בפ"ג מה' יבום שפתב מי
שזנה עם אשה כו' דחולצת ולא מתניבמת וכן פסקו הסמ"ג והסמ"ק וכן פתב הר"ר
ירוחם ע"ש ספר המצות דאלמא דסבירא ליה הכי וכן פסק בשלחן ערוך מפל מקום הלא
פבר פתב הרא"ש בסוף תשובתו הנזכרת דמודה הרמב"ם היכא שהיתה מיוחדת לו
בביתו דמותרת לשוק לגמרי דלא פתב אלא בזנות דבאקראי פנויה דומיא דאשת איש
וכן פתב הטור ואם כן לפי זה פל שכן ה"כ דאיכא נשואין דשדינו ליה לולד בתר בעלה
ולא חיישינו לזנות דמעיקרא דבאקראי ועוד נראה דכשנשי' לב לתרין מה שקשה על
דברי הרמב"ם ממה ששינונו בפ"ב דיבמות מי שיש לו בן מ"מ לאתווי' ממזר פוטר את
אשת אביו מן היבום ומן החליצה וגם הרמב"ם פסק בן בפ"א מה' יבום דאלמא דלא
חיישינו לשמא זינתה עם אחר וכאן פתב דחיישינו: ועוד צריך ליישב מה שנתקשה לו
להרב המגיד בדבריו שמחלק בין דין יבום לדין התרומה ע"ש ולפע"ד נראה דיתנישב
על נכון והוא דהרמב"ם מפרש ה' דמי שיש לו בן מ"מ כו' מייירי שהיו שניהם חבושים
בבית האסורים וכ"כ במרדכי לשם והכי משמע ס"פ אלמנה לכ"ג דקאמר רבא בלישנא
קמא דהא דאמר רב הפא על ארוסתו בבית חמיו הולד ממזר דדיימא מעלמא אבל לא
דיימא מעלמא בתר דיד' שדינו ליה אמר רבא מנא אמינא לה דקתני במתניתין בכהן
שפא על אשה באונס או בפיתוי וילדה תאכל בתרומה משום בנה דמחזקינן ליה בכהן
וה"ד אלימא דדיימא נמי מעלמא אמאי תאכל אלא לאו דדיימא מיניה לחודיה ולא דיימא
מעלמא וקא שדינו ליה אבתריה וכל שפן ארוסה ודחי לה אביי וקאמר לעולם אימא לך
פל היכא דדיימא מיניה אע"ג דלא דיימא מעלמא קאמר רב הולד ממזר מ"ט דאמרין
מדאפקרא נפשה לגבי ארוס אפקרא נמי נפשה לעלמא ומתניתן שהיו שניהם חבושים
בבית האסורים ומפרש הרמב"ם ז"ל דהיא סוגיא איתא כמ"ד תרומה בזמן הזה
דאורייתא לפיכך ס"ל לרבא ואביי דאכילת תרומא דאיסורא דאורייתא שנה לשאר
איסור דאורייתא אבל למאי דקי"ל דתרומה בזמן הזה דרבנן וכמו שפסק בפ"א מה'
תרומות ודלא כר"י וטעם מחלוקת אין פאן מקומו ובארתינו בס"ד בי"ד סי' של"א השתא
לדעת הרמב"ם שנתנה דינם והילכך לענין תרומה פסק הרב פלישנא קמא לקולא וכרבא
וז"ש בפ"ח מה' ת' וז"ל ואעפ"י שהדבר ספק הואיל ובלא קידושין היא שמא מאחר
נתעברה הרי הולד בחזקת זה שפא עליה והוא שלא יצא עליה קול עם אחר אלא הפל
מרבנין אחריה בזה הפהו עכ"ל אבל לגבי איסור יבמה לשוק דאיסורא דאורייתא פסק
לחומרא וז"ש אלא לעולם ספק הוא ולהחמיר דנין בו והיינו פדדחי ליה אביי וס"ל
להרמב"ם דאפשר דאף רבא מודה בייבום דלהחמיר דנין בו ומתני' דפ"ב דיבמות פשהו
שניהם חבושין בבית האסורי' כדפרין' ואפ"ה לגבי ארוסה שעברה פסק בפט"ו מהא"ב
פרבא דלא הוי ספק ממזר אלא בדדיימא נמי מעלמא וטעמיה דכיון דלהאי איסורא ולהאי
היתירא אין להחמיר פלל בדדיימא מיניה לחוד' אעפ"י דאיסורא דאורייתא הוא ובתר
דידיה שדינו ליה וכמו שנתבאר בטור סי' רביעי: והשתא בנ"ד נדאי פיון שהבעל אמר

בשעת מיתתו שהיא בתו למאי נחוש לה דהלא אף במזנה עם א"א ונתעברה ואומר
שהוא ממנו אשתו מותרת לשוק כשהיו שניהם חבושי' בבית האסורים כ"ש באשתו
ושואה היושבת תחתיו דעדיפא מחבושין בבית האסורי' דאיסורא דא"א הוא דרביע עלה
דלכ"ע אסורה ולדידה שריא ולא דיימא מעלמא כל עיקר לא פשישבה תחתיו ולא קודם
לכן דפשיטא דבתר דידיה שדינו לה ואעפ"י שלאחר שילדה יצא קול עפ"י משררת
שקודם נשואין היתה הרה הנה מאחר שהבעל ידע הקול שיצא ברחובות ובשוקים
ואעפ"י כן אמר בשעת מיתתו שהיא בתו בע"כ צריף אתה לומר דנדע אליו בבירור
דבשעה שנשאת לא היתה מעוברת דפירסה נדה בשעת ונסתה ואח"כ טבלה ונתעברה
והא מלתא נדאי עדיף טפי מהיו שניהם חבושים בבית האסורים דכבר אפשר לומר
באפשר רחוק שזינתה גם עם אחר בבית האסורים משא"כ הכא ולא כתב הרא"ש
בתשובתו הנזכר דאיהו גופיה לא ידע ודקאמר בנדמי אלא בפנויה שנתעברה ממנו
ומטעמא דשמא גם אחר בא עליה אבל באומר זה בנו מאשתו שאנחנו יודעים שישבה
תחתיו ולא דיימא מעלמא פשיטא דנאמן לגמרי מטעמא דאמרן: והא דכתב בני' בפ' י"ג
אשהיא דא"ל רבא לרב נתן בר אמי זיל חוש לה שהבאתי למעלה וז"ל ולא דמי למתני'
דכשאמר זה בני נאמן מיגו דאי בעי מגרש לה דהתם לא ידעינן אפילו בקול דאית ליה
בנים אלא אבל היכא דאיכא קלא דאיכא עדים ידעי איכא למיחש ולא מבטלינן קלא
כו' דאלמא דהיכא דאיכא קלא דלית לי' בנים אף על פי שאומר זה בני אינו נאמן וא"כ
בנ"ד יצא הקול שאין זה הנולד מן הבעל אף על פי שאמר שהיא בתו שלו אינו נאמן
לאו מילתא היא דהתם מיירי באדם שבא ממ"ה ואמר על אחד שבא עמו זה בני שלי
שנולד לי מאשתי ואנחנו לא ידענו שהיה לו אשה ובנים מעולם ולא ראינו אשתו יושבת
תחתיו ושהבן הוא בחזקת בנו הלכך אם היה הקול יוצא שאין לו בנים לא היה נאמן
ומהו טעמא נמי אם יש עדים שיש לו אחים אין נאמן לומר שיש לו בנים להתירה לשוק
עפ"י דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור בסימן קנ"ו ודלא כהר"ז הלוי שחולק וס"ל
דנאמן להתיר לעולם ואין פאן מקומו לבאר טעם מחלוקתם: מיהו נקוט מינה דכיון
דמיירי באדם שבא ממ"ה כו' וכמ"ש הרא"ש בתשובתו הלכך אינו נאמן לגמרי אלא
היכא דליכא קול דלית ליה בנים וגם ליכא עדים דאית ליה אחין אבל בנ"ד שאנחנו
יודעים שיושבת האשה תחתיו וילדה לו לז' חדשים והיא בחזקת בתו אלא שיצא קול
ולעז שזינתה קודם נשואין ולועזין עליה שנתעברה מאחר פשיטא דשמעינן לקולו של
בעל דאמר בשעת מיתתו שהיא בתו דקים ליה בגנה להכחיש הקול ואפילו יש עדים
שיש לו אחין הוא נאמן לדברי הפל מטעם דאמרן ואין צריף לומרלסברת הרשב"א
דמיקל אף בפנויה פשידענו שבא עליה או שהודה שבא עליה או אומר שהוא בנו דבתר
דידן' שדינו ליה פיון שלא ידעינן בבירור שבא עליה אחר כמו שכתב ה' המגיד משמו
והתבאר פן בתשובתו בסי' תר"י אלא אפי' להרמב"ם דמחמיר טובא הכא מודה
כדפירשנו ולית ביה ספיקא לפע"ד: ומה שיצא הלעז לפי שהי' הנולד בעל אברים כפן ט'
אין זה רגלים לדבר כל עיקר ולא מבעיא בנולד לז' חדשים שלמים אלא אפי' רק לחמשה
חדשים ויום אחד בסוף חדש הראשון ויום א' בתחילת חדש שביעי נמי יכול להיות ולד
קיימא בעל אברים כמו ולד הנולד לט' חדשים שלמים דשיפורא גרים וכמו שהאריך על
זה הרב מהרר"י מינין בתשובתו והיא סוכבת על אשה שיצאה עליה קול לעז קודם

גשואַיִה שְׁזַיְנָתָה עִם אֶחָד וּא"ה פֶּסֶק דְּתַלְיִנָּן לִיה לְנֹלָד אַחַר הַבַּעַל וּפּוֹטֵר אָמוּ מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם אֲלֵא קִשְׁיָא לִי עַל דְּבָרֵי הָלֵא הַמַּעֲשֶׂה לְשֵׁם הָיָה דְּהַבַּעַל גּוֹפִיָּה הָיָה מְעַרְעֵר וְהָיָה חוֹשֵׁד אוֹתָהּ שְׁאִין הַנֹּלָד שָׁלוּ וְצָרִיף לֹאמֵר דְּבָרֵי אֵלֶּה שְׁפִסֵּק שְׁפּוֹטֵר אָמוּ מִן הַחֲלִיצָה אִינוּ אֲלֵא הֵיכָא שְׁלֵא הָיָה הַבַּעַל מְעַרְעֵר עֲלֵי וּק"ל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה נִמְצָא בְּתַשׁוּבוֹת מֵהַר"ו בְּסִי' ע"ד וַז"ל וְאִי מְשׁוּם דְּיִלְקָה לְמַקְנֻטְעִין הָא שְׂכִיחַ טוֹבָא דְּנִשְׁי דִּידָן יוֹלָדַת לְמַקְנֻטְעִין: וְאַף מַה שְׁהָיָה קוֹל לַעֲזוּ יוֹצֵא מִפְּנֵי שְׁמִיָּהּ בְּגִשְׁוֹאִיָּה כְּמוֹ שְׂבָא בְּשִׂאלָה דְּמִשְׁמַע שְׁהַעֲנִין הָיָה שְׂקִבְעוּ תַּחֲלָה זְמַן לְגִשְׁוֹאִין וּמִיָּהֳרָה בְּהִישָׁתְּדֻלוּתָהּ לִהְיוֹת גִּשְׁוֹאִת קוֹנָם הַגָּעַת זְמַן וְאִין זֶה אֲלֵא לַחֲפוֹת עַל הַעֲוָבֵר שְׂבִמְעִיָּה נִרְאָה בְּאִין סִפֵּק שְׁאִין לַעֲזוּ זֶה אֲלֵא מֵאוֹיְבִים דְּאִפְקוּ לְקַלָּא לְהַעֲמִיד קֶצֶת רְגָלִים לְהוֹצֵאוֹת הַלַּעֲזוּ דִּהְלֵא אֲשַׁפְּחוּ טוֹבָא בְּכָל הַדּוֹרוֹת דְּמַקְדְּמֵי גִשְׁוֹאִין לְקַבִּיעַת הַזְּמַן וּמַדַּעַת קוֹנָם יֵשׁ בְּהֵם פְּדִיאִתָּא בְּעוֹבְדָא דַּר' וְהָיָה הָרַב ר"י מִיְנֵץ ז"ל פְּתַב וַז"ל כ"ש בְּזַמְנֵינוּ בְּעוֹנוֹת שְׂרַבּוּ עֲמֵי הָאֲרֵץ שְׁאִין לְהֵם כְּבוֹד אֲלֵא בְּמַה שְׂמַתְּכַבְּדִין בְּקִלּוֹן חֲבָרֵיהֶם וּלְכַף רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ מוֹצִיאֵי דְּבָהּ וְאִם לֹא הָיִינוּ אוֹמְרִים דְּחוֹשְׁשִׁין לְאֵלוּ וּלְכִיּוֹצֵא בְּהֵן לְשׁוֹנָאִים לֹאמֵר אוֹיְבִים אִפְיָקוּ לְקַלָּא לֹא הִנְחֵנוּ בַּת לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ יוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעֲלָהּ לְכַף אִין מִשְׁגִּיחִין בְּבַת קְלֵי אֲלֵא בְּעַדִּים כְּשֵׁרִים כּו' עכ"ל וְאִם זֶה בְּזַמְנָם ק"ו בְּן ק"ו עֲכָשְׁוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ זֶה שְׁשׁוֹנָאִים זֶה אֵת זֶה בְּיַתֵּר שְׁאֵת וְיַתֵּר עֲזוּ וּמוֹצִיאֵי דְּבָהּ נִמְצָאוּ בְּשׁוֹנוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת וּמְטִילִים מוּם בְּקַדְשֵׁים הַמְּשַׁפְּחוֹת הַקְּדוּשִׁים וְהַמִּיְנוּחִסִּים וְאִי אֲפָשֵׁר לַעֲשׂוֹת דִּין בְּכָל הָרִיקָם וְהַפּוֹחֲזִים וְנָשִׁים וּפְחוֹתִים דְּפִשְׁטָא דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְקוֹל לַעֲזוּ בְּעֵלְמָא דְּלֵא אִיתְּחַזַּק דְּאִין סִפֵּק דְּאוֹיְבִים הוּא דְּאִפְיָקוּ לְקַלָּא: וְאַף אַת"ל דְּנוֹדַע לְרַבִּים בְּבִירוֹר שְׁהַקּוֹל יֵצֵא ע"י הַמְּשַׁרְתָּת וְלֹא הָיְתָה אוֹיְבַת לְהֵם וְלֹא מְבַקֶּשֶׁת רַעְתָּם מ"מ הֵלֵא כְּבָר פְּתַב הַמְּרַדְכֵי ע"ש רֵאבֶּי"ה פֶּרֶק שְׁנֵי דִּיבְמוֹת דָּאִם ע"י אוֹיְבִים לֹא פִּסֵּק לֹא כְּלוּם הוּא וְאַף עַל גַּב דְּמַעֲיָקְרָא לֹא יֵצֵא עַל יְדֵי אוֹיְבִים וּא"כ בַּנ"ד נְמִי קָרוּב לְנוֹדַאי כְּפִי הַנְּשַׁמְעַע שְׁהַקּוֹל שְׁיֵצֵא עַל אִשָּׁה זֹו דְּלֵא פִּסֵּק לֹא הָיָה אֲלֵא ע"י אוֹיְבִים לְאִשָּׁה וְלַמְּשַׁפְּחָתָהּ כְּלָלָא דְּמִילְתָּא אִין חוֹשְׁשִׁין לְקוֹל לַעֲזוּ כָּל עֵיָקֵר מֵהִנֵּי טַעְמָא דְּאִמְרוּן וּע"כ אִין לְהַחְמִיר כְּלָל לְהַצְרִיכָה חֲלִיצָה לְכַתְּחִילָה אֲלֵא מוֹתֶרֶת לְשׁוּק לְכָל גַּבְרֵי דִּי תִּיְצָבִין וְאֵל יִחְשָׁב עַלִּי הַקּוֹרָא תוֹעָה חֲלִילָה עַל דְּבַר אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי תַּחֲלָה בְּיָרִיד לְוַבְלִין שְׁדַעְתִּי הָיְתָה נוֹטָה לְהַצְרִיכָה חֲלִיצָה כִּי הָיָה זֶה לְפִי שְׂרֵאִיתִי מִחֲכָם אֶחָד שְׂפַתְבּוּ לְהַתִּירָה לְשׁוּק וְלֹא נִשְׂא וְנָתַן כָּל עֵיָקֵר בְּעַסְקָא זֶה שְׂאֵנְחֵנוּ הָיִינוּ חוֹשְׁשִׁין לְקוֹל לַעֲזוּ כִּיּוֹן דְּבַחְזַקַת אִיסוּר לְשׁוּק קִיָּיֵמָא הָאִשָּׁה ע"כ כְּתַבְתִּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא דְּעַדִּין אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְמוֹדַעֵי וְכָל מַה שְׂפַתְבְּתִי אֲזוּ כְּתַבְתִּי מִבְּחוּץ בְּלֵי שׁוּם סִפֵּר רַק הַש"ע הָיָה בְּיָדֵי וְכֵאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּסוּף אוֹתוֹ כְּתַב אֲבָל עֵתָה אַחַר הָעִיּוֹן בְּפִסְקֵי הַגְּאוּנִים וְתַשׁוּבוֹתֵיהֶם לַפַּעַנ"ד נִרְאָה בְּרוּר שֶׁהִיא מוֹתֶרֶת לְשׁוּק עַפ"י הַרְאִיוֹת שְׁנַתְּבָאֵרוּ בַּס"ד וְכֵאֲשֶׁר הוֹרִינִי מִן הַשְּׂמִים כְּתַבְתִּי וְחַתְּמְתִי שְׂמִי אֲנִכִי הַקְּטָן וְהַצְעִיר יוֹאֵל סוּף חֲדָשׁ נִסָּן שַׁפ"ט: שְׂאֵלָה קָא בַּעַל שְׁהָיָה עֵתִים שׁוֹטָה וְעֵתִים חָלִים וְחֲלִימוֹתוֹ הָיָה עַל הַמַּעֲט וְהִלָּף בְּדָרְף לְמַרְחָקִים בְּשִׁטּוֹתוֹ וְהָאִשָּׁה עֲגוּנָה זֶה יוֹתֵר מְעַשֵּׂר שְׁנִים וּמִתְּגוֹרְרַת אֲצֵל אֲבִיהָ וְאִחֶיהָ בְּרַחוּק מִמָּקוֹם מוֹשֵׁב ב"ד שְׁהַבַּעַל רָגִיל לְבֹא שָׁם יוֹתֵר מִחֲמָשִׁים פְּרָסְאוֹת מַה דִּינָה שְׁלֵא אִשָּׁה זֹו אִם יֵשׁ לָהּ תַּקְנָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְלָה בְּמָקוֹם מוֹשֵׁב ב"ד הַנְּזַכֵּר שְׂפִשְׁיָבָא הַבַּעַל לְשֵׁם בְּחֻלּוּמוֹתוֹ יְכַתּוּב גַּט וְיִתְּנֵנוּ לִיד הַשְּׁלִיחַ קַבְלָה וְאִם כ"פ יוֹדִיעֵנוּ הַב"ד שְׂבִמְקוֹם כְּתִיבַת הַגַּט לַב"ד שְׁהוּא סְמוּךְ לְמָקוֹם הָאִשָּׁה שְׂבִפְנֵיהֶם קַבֵּל הַשְּׁלִיחַ קַבְלָה הַגַּט מִיַּד הַבַּעַל בְּשַׁעַת חֲלוּמוֹתוֹ כִּי

קשה על האשה להתעכב במקום מושב הב"ד שהבעל רגיל לבא שם עד שיבא לשם מפקה חששות שמא לא יבא עד זמן מרובה ושמא לא יהיה אז שעת חלימותו ושלית להלכה ודאי אי אפשר פן יחזור לשטותו בין פתיבה לנתינה: תשובה תחלה נעתיק לשון הטור בשם הר"פ ונפרש אותו ואח"כ נבא לנ"ד ונ"ל אבל נכון שלא תעשה אשה שלית לקבלה שאין אדם יכול לצאת ידי חובתו נקי כי ברוב הפעמי' איננו מצויי שיהיו ג' בנ"א ידועי' ונתימתן נפרת במקום פתיבת הגט או עדים שיפירו חתימת כל הג' הדיינים וצריף שהג' דיינים שהן בשעת נתינה שיפירו החתימת שחתמו בפטר שעשתה אותו שלית לקבלה ולא סגי בחתימת שקימוהו מעיר לעיר דשמא לא יפירו החתימות מכלם וצריף לקיים כל שלשה בגט דקיום שטרות כו' לכך נכון להחמיר שלא לעשות שלית לקבלה עכ"ל: ולכאורה האריף וכפל הדברים ללא צורך אבל כי מעיינת ביה תראה ותבין שדבריו ברורים וישרים והוא כי הי' פשוט להר"פ כמו שהוא האמת ונתימת שני עדים שחתומים בהרשאה אינם ידועים ונתימותיהם אינם נזכרים כלל במקום אחר כי רגילים להחתום מי שידוע להחתים בטוב בכתיבה יפה אעפ"י שאיננו מאנשי השם רק שהוא ישראל כשר אלא שחתמת הג' דיינים שהם אנשים ידועים על ידם תתקיים ההרשאה והנה הניח תחלה הר"פ הנחה דברוב פעמים אינו מצויי שיהיו במקום האשה ג' בני אדם ידועים ושיהיה גם חתימתן של כל הג' נפרת במקום פתיבת הגט דאעפ"י שנמצא רב אחד תופס ישיבה שהוא איש ידוע ונתימתו נפרת בכל מקום או אפי' שני רבנים מ"מ לא נמצא ג' רבנן במקום אחד שתהא חתימתן נפרת ומפורסמת לכל רואיהם כי זה לא נמצא כי אם בקהלות הגדולות ולא מיבעיא שלא נמצא שתהא חתימתן ידועות ונזכרות לכל רואיהם אלא אפי' שני עדים לא נמצא במקום אחד שיפירו חתימת כל הג' דיינים ואחר שהניח הנחה זו פתב הנמשך מזה והוא שלפי זה נכון להחמיר שלא לעשות שלית לקבלה דכיון שצריף שהג' דייני' שהן בשעת פתיבה שיפירו החתימות שחתמו בפטר וא"א שיפירו חתימת עידי השטר אלא חתימת הג' דייני קיום וצריף שיפירו כל שלשתן וזה לא נמצא ברוב הפעמים ואעפ"י שרגילים השלוחים לקיים כל החתימות בכל עיר ועיר א"ה לא סגי דשמא לא יפירו החתימות מכולם כי אפילו אם לא יהיה רק ב"ד אחד שלא יפיר חתימת כל הג' דיינים שלפניו לא הוי קיום כי צריף לקיים כל ה"ג ולפי שהב"ד שבמקום פתיבת הגט יהי' חוששין לעיגונא דאיתתא כי שמא ילך הבעל למרחוק ותהיה עגונה כל ימיה לא יהיו חוששין לזה ויבואו להקל בקיום השטרות בג' פינן שהוא דרבנן ויצויו על הפתיבה והנתינה מיד בעל ליד השלית קבלה וא"כ לא יהיו יוצאים י"ח נקיים לכך נכון להחמיר שלא לעשות שלית לקבלה כף הם פירש דברי הר"פ ומעתה בנ"ד נראה דאין להחמיר דדוקא באותו שלית קבלה במקומה והשלית ילף מעיר לעיר עד מקום הבעל התם הוא דיש לחוש לשמא לא יפירו כל הג' דייני קיום ויבואו להקל במקום עיגון ולא יהיו יוצאים י"ח נקי אבל בנ"ד דהאשה עושה שלית קבלה במקום פתיבת הגט וחוזרת למקומה דאין מקום לחששא זו אין להחמיר יותר ואעפ"י דהרמ"א ז"ל פתב ונ"ל אבל י"א שנכון להחמיר שלא לגרש ע"י שלית קבלה כלל וכן נוהגין לא היתה פוננתו אלא לומר שאפילו יהיו ג' אנשים ידועים ונתימת כל שלשתן נפרת לכל העולם א"ה אין לגרש ע"י שלית קבלה ההולך מעיר לעיר כלל מאחר שרוב פעמים אינו מצויי ג' כו' דנפק מינה חורבה לגרש אף היכא שלא יהיו ג' ידועים ונתימות כל ג' נפרת

אבל היכא דהשליח קבלה אינו הולך מעיר לעיר בזה לא דיבר הר"פ מאומה ולא פתב דנכון להחמיר בזה ונדברי מהרמ"א אינו אלא דברי הטור בשם הר"פ ופשיטא דאין לנו להוסיף חומרא מדעתנו כל שלא נמצא חומרא זו בדברי האחרונים והקדמונים שהיו לנו לעינים: ואין לגמגם ולומר דכי היכא דיש לחוש להחמיר בג' דייני קיום שבמקום האשה ובמקומות אחרים פי שמא לא יפירו כל שלשתן ה"נ יש לחוש בג' דיינים שבמקום פתיבת הגט שפתבו למקום האשה שמא לא יפירו כל ג' חתימותיהם וכבר הביא ב"י לשון אחר שכתב וטוב שיהי' האנשי' ידועים פי הם יעידו בכתב ידם על פתיבת הגט ובגירושין לשלוח למקום האשה להודיע לה: נראה לפי עניות דעתי כי אף על פי שכתב וטוב שיהיו כו' אין פוננתו כלל לומר שמשמעם זה לא יעשה שליח קבלה שהרי לא הזכיר זה הר"פ וחילוק גדול יש בין זה לזה דבג' דייני קיום שבמקום האשה ובמקומות אחרים אם לא יפירו כל שלשתן אין פאן קיום כלל ומדינא אין פאן שליח קבלה כל עיקר מדרבנן ואם יבואו להקל במידי דרבנן פן ילך הבעל למרחוק ותהיה עגונה כל ימיה אם כן לא יצאו י"ח נקיים אבל בג' דיינים שבמקום פתיבת הגט אם לא יהיו ניקרי' כל שלשתן במקום האשה לא יבואו להקל להשיא את האשה דכיון דמדרבנן לא נתקיימו כל הג' יצוה לאשה שלא תנשא עד שתלך למקום פתיבת הגט או תביא שני עידי שייאמרו בפנינו קבל פדתנו בפ' המקבל האשה שאמרה התקבל לי גט צריכה שתי פתי עדים שנים שייאמרו בפנינו אמרה ושנים שייאמרו בפנינו קבל וקרע ומאחר שאין פאן עיגון אף אם לא יהיו נכתב כל הג' שבמקום פתיבת הגט כיון שיש תקנה לזה במה שהולך למקום פתיבת הגט ומעתה לא יביאו להקל משא"כ בג' דייני קיום באם שלא יפירו כל שלשתן במקום פתיבת הגט יביאו להקל פי יהיו חוששין לשמא ילך הבעל למרחוק ותהיה עגונה כל ימיה פדאמרו ומשמעם זה לא כתב וצריף אלא וטוב דמשמע דאינו אלא על צד היותר טוב כדי שלא תהא צריף האשה לחזור ולטרוח.

ולזה אחר פתי עדים שייאמרו בפנינו קבל: אבל הר"פ כתב וצריף שהג' כו' פי כן האמת דצריף ויש עיכוב בדבר כדפי': ומה שכתב מהר"ם יפה בספרו וז"ל גם יש לחוש שמא לפעמים לא תיחוש לידע אם עשה השליח שליחתו ותנשא קודם שגיע הגט ליד השליח שתסמוך לומר נדאי הגיע לידו וכו' ג פמה חורבות יש לחוש כו' לא ידעתי שום סוד ומעמד לדברים הללו כי איך ניהו רשעיה הלא כל אשה שעושה שליח לקבלה אנהנו מזהירין אותה שלא תנשא עד שיבואו עדים ויאמרו בפנינו קבל פדתנו בפרק המקבל וא"כ אי אפשר שתנשא אלא ע"פ ב"ד ועוד היא אפשר שתסמוך לומר שעשה שליח שליחתו כי אפילו למ"ד חזקה שליח עושה שליחתו בין לקולא בין לחומרא מה שאינו לפי האמת מ"מ אין זה אלא בדבר שהוא ביזו לעשות אבל קבלת הגט מיד הבעל שאינו אלא מדעת הבעל היא תסמוך לומר שעשה שליחתו דשמא לא היה בדעת הבעל ליתן גט כלל וכ"כ התו' בפרק המקבל דף ס"ד אהא דאמרי האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבכולם חזקה שליח עושה שליחתו וז"ל ויראה דקנסא בעלמא הוא דקנסינו ליה שצוה לקדש סתם ולא חשש על עצמו שלא יבא לידי תקלה אבל מן הדין מותר בכל הנשים דאין זה חזקה גמורה דאינה ביזו לקדש שמא לא תתרצה ועוד דאזלינו בטר רובא ומ"מ מוכיח שפיר דחזקת שליח עושה שליחתו דאי לא הכי לא היה ראוי לקנס פאן ונדביהם אלו ברורים ופשוטים ולא אאמין שמצא הר"ם יפה

פְּתוּב דְּבָרִים אֱלוֹ בְּשׁוּם קוּבָץ אוֹ סְדְרֵי גִיטִין אֲלֵא לְפִי שְׂרָאָה פְּתוּב בְּדְבָרֵי מְהָר"ם
אִיסִירְלִישׁ שְׂאִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְלָה פְּלֵל עֲשֵׂה פְּנִינִים לֹמֵר שְׁפָלֵל וְכָלֵל לֹא מִחֲשָׁא
שְׂמָא תַנְשָׂא קוּדָם שְׂיִקְבֵּל הַשְּׁלִיחַ הַגֵּט מִיַּד הַבַּעַל וְכִבֵּר פְּתַבְתִּי שְׂאִין זֶה פְּנֹת הָרֵב דְּלֵא
פְּתַב אֲלֵא דְבָרֵי הַר"פ בְּקִינְצֵר וְטַעְמֹו לֹמֵר דְּבַהוּלָהּ מְעִירֶלְעִיר אִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קַבְלָה
פְּלֵל פְּלֹמֵר אֲפִילוֹ בַּג' יְדוּעִים וְהַחֲתוּמִים נִיפְרֵת לְכָל הָעוֹלָם נְמִי אִין לַעֲשׂוֹת מְשׁוּם דְּכִינּוֹן
דְּבָרוֹב הַפְּעָמִים אִינָם נִיפְרִים אִין לְחַלֵּק דְּלֵא לִיפּוּק מִיְנִיָּה חֲוָרְבָה אֲבָל בְּאִינוֹ הוּלָהּ מְעִיר
לְעִיר לֹא כַת' לְהַחֲמִיר פְּלֵל וְדְבָרֵי א"ח אִינּוֹ אֲלֵא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב לֹא שְׂצָרִיף: וְכֵן
רְאִיתִי בְּסְדְרֵי גִיטִין וַז"ל וְהַסְפִּימוּ רַבּוּתֵינוּ הַצְּרָפְתִים שְׂאִין לַעֲשׂוֹת עֲתָה שְׁלִיחַ לְקַבְלָה
אִם לֹא שְׂיָבִיא הַשְּׁלִיחַ עֲדִים שְׂמִינָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה לְשְׁלִיחַ פִּי מִי יוֹכֵל לְהַתְּבַרֵר וּלְקַנֵּים
חֲתִימַת הָעֲדִים מִמָּקוֹם אַחַר עַכ"פ הִנֵּה מְבַנְאָר שְׂאִם יָבִיא עֲדִים שְׂיִאמְרוּ בְּפִינֵינוּ אֲמָרָה
אִף עֲתָה עוֹשִׂין שְׁלִיחַ לְקַבְלָה וְאִין לְחֹושׁ פְּלֵל לְשְׂמָא תַנְשָׂא קוּדָם שְׂיִגִיעַ הַגֵּט לִיד הַשְּׁלִיחַ
מִיַּד הַבַּעַל אוֹ לְשְׂמָא לֹא יִפִּירוּ חֲתִימוֹת פֶּל ג' הַדְּיָיִנִים שְׂבַמְקוֹם פְּתִיבַת.

הַגֵּט שְׂפּוֹתֵבִים וּמוֹדִיעִים לְמָקוֹם שְׂהָאִשָּׁה עוֹמְדַת שָׁם וְכִדְאֲמָרְן הַנְּלַפֵּע"ד פְּתַבְתִּי וְחֲתַמְתִּי
שְׂמִי אֲנִכִי הַקֵּטָן וְהַצְּעִיר יוֹאֵל: קַב עֵץ הַדַּעַת וְעֵץ הַחַיִּים: הַשׁוֹתֵל עַל פְּלָגֵי מַיִם: מִיָּמִו
נְאֻמִּים וּמִמִּתְקִים: פְּרִיו מִתּוֹק וְצִלוֹ נְאֵה לְבָרֶךְ עֲלֵיו הוּא אֲדוּנִי רוֹזְנִי מ"ו הַגְּאוֹן נ"י ור"ג
אב"ד, ור"מ שְׂאִירֵי הוּדֵי וְהַדְרֵי כְּמַהוּרָר וְיִיבֵשׁ גֵּרוֹ יִצְהִיר יְזַהִיר עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל א"ס:
הִנֵּה אֲדוּנִי גֵזֵר עַל עַבְדּוֹ לְחֻוֹת דַּעַתוֹ בְּעִנְיָן גֵּט שַׁע"י הַשְּׁלִיחַ שְׂמַצָּא בּוֹ מֵר שְׂנֵי גְּמִגּוּמִין
וְנִזְדַּרְזַמְתִּי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן מַעֲכַת"ר: וְהִנֵּה בְּמַה שְׂהַבְקַעְרֵטֵר לֹא עֲשֵׂה רַק שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה
נִרְאָה דִישׁ לְחַלֵּק בְּדְבָר דָּאִם לֹא הִנֵּה הַמְּסַדֵּר מְצָרִיכוֹ לְבַקְעַרְטֵר לְקַבֵּל עֲלֵיו בְּחֵרֵם שְׂלֵא
לְבַטֵּל לֹא אֵת הַגֵּט כּו' הִנֵּה מַעֲתָה יֵשׁ לְסַמְוֶה בְּפִשְׁיטוֹת אֲשְׁלִיחוֹת לְהוֹלְכָה בְּלִבָּד וְאִם לֹא
אִין לְשַׁנוֹת מִן הַמְּנַהֵג שְׂנַהֲגוּ רַבּוּתֵינוּ לַעֲשׂוֹתוֹ תְּחַלֵּה שְׁלִיחַ לְקַבְלָה וְאַחַר כֵּן שְׁלִיחַ
לְהוֹלְכָה וְלוּלִי הַמְּנַהֵג הֵייתִי נוֹטָה לַעֲשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה בְּלִבָּד דְּהִכִּי עֲדִיף טְפִי וְהוּא
מְשׁוּם דְּמַה שְׂמַצָּרִיכִים לְבַעַל לְקַבֵּל עֲלֵיו בְּחֵרֵם וּבְשַׁבּוּעָה שְׂלֵא לְבַטֵּל אֵת הַגֵּט כּו' לֹא
נְמַצָּא זֶה בְּתַלְמוּד וּבְפִסְקֵי הַגְּאוּנִים וְאַדְרָבָה מוֹכַח בְּהִיפּוּף מְהָא דר' מְנַגִּיד מֵאֵן דְּאֲבַטֵּל
גִּיטָא וּכ"כ הַרְמַב"ם לְהַדְיָא בַּפ"ו מַה"ג וו"ל שְׁלִיחַ שְׂהַבִּיא גֵט וּנְתַנּוּ לְאִשָּׁה אִין אוֹמְרִין
שְׂמָא בְּטוֹל הַבַּעַל אֲלֵא נוֹתְנִים אוֹתוֹ לָהּ בְּחֻזְקַת שְׂהוּא כָּשֵׁר וְתַנְשָׂא בּוֹ כּו' וְכֵן הַכּוֹתֵב גֵּט
וּנְתַנּוּ לְאִשָּׁתוֹ אִין אוֹמְרִין שְׂמָא מְסַר מוֹדְעָא כּו' וְכַתֵּב ה' הַמְּגִיד זֶה פְּשׁוּט כּו' שְׂאִם תֵּאמַר
שְׂחֹשְׁשִׁין שְׂמָא בְּטוֹל אוֹ שְׂמָא מְסַר מוֹדְעָא וְאִינָה נְשִׂאֵת עַד שְׂנַדַּע בְּבִקְרוּר שְׂלֵא בְּטוֹל
וְשְׂלֵא מְסַר לְמָה הִנֵּה לוֹקָה הַמְּבַטֵּל וְהַמּוֹסֵר וְזֶה בְּרוּר וּמ"מ נְהַגוּ לְהַצְרִיף בְּטוֹל פֶּל
מוֹדְעוֹת לְכַתְּחִילָה מְפִנֵי קַלְקוּל הַדּוֹר וּמְפִנֵי הַרְמָאִין וְכֵן רְאוּנָה לַעֲשׂוֹת וְאִף מְדְבָרֵי הַגְּאוֹן
נִרְאָה שְׂהִיו נוֹהֲגִין כֵּן עַכ"ל הִנֵּה שְׂלֵא פְּתַב שְׂנַהֲגוּ לְהַצְרִיף לְתַמְנָן אֲלֵא חֲשָׁא דְמוֹדְעָא
אֲבָל חֲשָׁא דְבִקְרוּר הַשְּׁלִיחוֹת וְהַגֵּט לֹא נְהַגוּ לְתַמְנָן וְהוּא לְפִי שְׂחֹשְׁשִׁין לְהוֹצֵאוֹת שֵׁם
שְׂמִים לְבַטֵּלָה וְלֹא נְמַצָּא דְבָר זֶה אֲלֵא בְּסִמ"ג שְׂכַתֵּב וַז"ל וְנִכּוֹן הַדְּבָר לֹמֵר לְבַעַל לַעֲשׂוֹת
שְׂבּוּעָה שְׂלֵא יִבְטְלוּ כְּשִׁשׁוּלַח גֵּט לְאִשָּׁתוֹ בְּיַד אַחַר וְצָרִיף לְהַתְּיָשֵׁב בְּדְבָר נִרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ
שְׂאִין אֲנוּ מְזַקִּקִין אוֹתוֹ לְשַׁבּוּע' אֲלֵא אוֹמְרִים לוֹ בְּלִבָּד אִם יִשְׁבַּע וְז"ש וְצָרִיף
לְהַתְּיָשֵׁב בְּדְבָר פְּלֹמֵר שְׂלֵא נְהִיָּה אֲנַחְנוּ כְּמַעֲשִׂים וּכְכּוֹפִין אוֹתוֹ לִישְׁבַע אֲלֵא שְׂהַר"ף
בְּסִמ"ג הוּא שְׂחִידֵשׁ שְׂמַצָּרִיכִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל חֵרֵם כּו' וְאַחֲרָיו נְמַשְׁכוּ פֶּל הָאֲחֵרוֹנִים: וְאִין
סִפְק דְּלֵא אֲמָרָה הַר"ף אֲלֵא בִישְׂרָאֵל כָּשֵׁר אֲבָל בְּבַקְעַרְטֵר דְּסְבָרָא יִשְׂרָהּ הוּא שְׂאִם יִשְׁמַע

דצריף לקבל עליו בחרם ובשבועה ובחלק ע"ה שלא לבטל כו' כ"ש שיש לחוש שיבטל
ואם לאו ישאלו ממנו שיבטל כו' אז לא יעלה על דעתו כל עיקר שיש פח לבטל השליחות
הלפך מוקמינו לה אדינא ואין שואלין ממנו קבלת חרם לבטל כו' ולא תישינו לשמא
יבטל מן הסתם כו' ומה שנמצא בתשובות דמהרי"ל ומהר"יו שלא היו עושין שליח
להולכה בבקערטר היינו משום שלא היו רוצין לשנות ממ"ש הסמ"ק שצריף שהבעל
יקבל עליו בחרם כו' דהשתא יש לחוש טפי לבטול השליחות אבל למאי דפרישת
דהסמ"ק גופי' לא החמיר אלא בישאל פשר ולא בבקערטר שפירוש לעשות שליח
להולכה אף לכתחילה והכי משמע מדברי מהרא"י בת"ה סי' רל"ו דלאחר שהביא
הדרכים מהגדולים שהיו בדורו כתב וז"ל וכן עשיתי מעשה בבקערטר אחד שהיה ממיר
וגם בשפכר בהיותו ביהדות היה סופר לגיטין דהיה יודע הלכות הגט וחסשתי לעשות
שליח להולכה לבד פן יבטל היה עושה שליח להולכה לבד ולא היה יודע הלכות
הגט ויש פח לבטל היה עושה שליח להולכה לבד ולא היה שואל ממנו קבלת חרם כו'
דהשתא נדאי אין לנו לחוש כלל מן הסתם שמא יבטל כו' אבל מפני שהיה יודע הלכות
הגט ואפילו לא היו שואלין ממנו קבלות חרם שלא לבטל פכר היה יודע מעצמו שיש לו
פח לבטל ע"כ היה מסדר לתת גט על ב' דרכים כדי שיסיח דעתו מלבטל ומשמע נמי
להדיא שנכון בעיני מהר"א יותר לעשות שליח להולכה בלבד מאלו היה מופהו לשליח
בשביל אשתו והוא משום דבשליחות להולכה לית ביה אלא חששא רחוקה שמא יבטל
כו' וכיון דמדינא לית לן למיחש להא היכא דאיכא צד עיגון לא מחמירין אבל במזפה
לה גט דאיכא חששא דדילמא מדינא אין זה גט דמרחמה לי' ואין פאן זכות לאשה
וכדכתב מהר"ם בתשובה הלפך אין לסמוך על הזכוי כלל והלפך באותו שהיה יודע
הלכות הגט עשה תקנה כדי שיסיר דעתו מלבטל כדפרישית אבל בבקערטר דעלמא אף
מהר"א מודה דסגי בשליח להולכה בלבד אף לכתחילה והא דכתב מהרא"י לשם דהאחד
מהגדולים היה חושש בכל גיטין הבקערטי להלכה וכדמשמע בתשובות הקדמונים
שהביא לשם בתשובתו הנה פכר פתבנו דאותן הגדולים היו נוהגים להצריף אף
בבקערטר שיקבל עליו בחר' שלא לשנו' ממ"ש הסמ"ק והלפך בודאי יש לחוש בכל
הגיטין הבקערטי אבל אם לא נצרך לבקערטר לקבל עליו בחרם כו' ומעתה אין צריף
לתת הגט על שני הדרכים אא"כ יודע הלכות הגט: ומדע דכך תופס מהרא"י עיקר דאל"כ
לאיזה צורך פתב בתשובה הא דעשה מעשה באותו שהיה סופר לגיטין והיה יודע הלכות
הגט כו' היה לו לכתוב תקנתו בסתמא לכל היכא דאיכא שליחות גט מבקערטר דיתן
אותו על ב' דרכים אלא בע"כ כדפרישית דנוקא בידע הלכות הגט כו' ולא קשה היא
גופי' טעמא מאי ונחמיה דמהרא"י לחלק בהא ולמה לא פתב תקנתו בסת' דאיכא
למימר דחשש הרב בבקערטר דעלמא פשיטן אותה על ב' דרכים דאיכא למיחש שמא
גם הבקערטיר ישים אל לבו דמאחר שחוששין שמא לא תועיל הדרך הראשון שהוא
ע"י קבלה א"כ למה לא עשו שליח להולכה מתחלה אם לא שחוששין לבטל וא"כ נותנין
אצבע בין שיניו שיבינו מתוך כך לבטל הגט והשליחות אבל כשעושין אותו שליח
להולכה בלבד ולא ישאלו ממנו קבלת חרם אז אין לחוש כל עיקר כי לא יעלה על
דעתו כלל שיש פח לבטל: ועוד דאיכא למימר חשש הרב בבקערטר דעלמא פשיטן על
ב' דרכים דלמא גם פשיטן וינחש הגט וימסרנו ליד השליח להולכה גם אז תהיה פנונתו

וְדַעְתוּ לְזָכוֹת בּוֹ לְאַשְׁתּוֹ שֶׁתַּתְגַּרְשׁ בְּקַבְּלָתוֹ שֶׁל זֶה כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּרֵאשׁוֹנָה אֱלֹא דְחוּזָר וְלוֹקַח הֵגֵט לְמוֹסְרוֹ לוֹ פְּדִי שְׁלֵא תְהֵא מְגוֹרְשָׁת עַד שְׁיֹלֶיךָ וְנִגְיַע הֵגֵט לִיְדָה דְאֵלוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה זֹכֶה בְּגֵט בְּשִׁבִיל אֲשֶׁתּוֹ שֶׁתְּהֵא בּוֹ מְגוֹרְשָׁת מִיָּד בְּקַבְּלָתוֹ שֶׁל זֶה וְאַפְּי' נְשָׂרָף אִו נֶאֱבָד אַח"כּ ה"ז מְגוֹרְשָׁת וּלְפִי שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא לֹא תוֹעִיל קַבְּלָה זֹו חוּזָר בְּשִׁנְיָיָה וְנוֹתֵן לוֹ הֵגֵט לְהוֹלִיכָה לִיְדָה וְשְׁלֵא תְהֵא מְגוֹרְשָׁת עַד שְׁיִגְיַע הֵגֵט לִיְדָה אֲבָל לְעוֹלָם אַף בְּשִׁנְיָיָה תְהִיָּה פְּנוּנְתּוֹ וְדַעְתּוֹ לְזָכוֹת לְאַשְׁתּוֹ גֵּט זֶה שֶׁתְּהֵא מְגוֹרְשָׁת לְמַפְרַע בְּקַבְּלָתוֹ שֶׁל זֶה כְּשִׁיגְיַע הֵגֵט לִיְדָה וּמַפְּנֵי חֲשָׁשׁא זֹו בְּאִינוּ יוֹדַע ה' הֵגֵט נֶכוֹן יוֹתֵר לְעִשׂוֹת שְׁלִיחַ לְהוֹלִכָה לְבַד וְלֹא יִקַּבֵּל עָלָיו בְּחֶרֶם כּו' וְלֹא יִזְכְּרוּ לְפָנָיו שׁוּם זְכוּי בְּגֵט בְּקַבְּלָתוֹ שֶׁל זֶה דֶּהֱשַׁתָּא לִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְמִיָּדִי אֲבָל בְּיוֹדַע ה' הֵגֵט שְׂאִינוּ טוֹעָה בְּהַבְנוֹת שְׁנֵי דְרָכִים יוֹתֵר מִתּוֹקֵן לְתַת הֵגֵט עַל שְׁנֵי דְרָכִים פִּי אֶז אָסִיחַ דַּעְתָּיָה מִבְּטוּל הֵגֵט כּמ"ש הֶרֶב ז"ל: וְאֵע"פ שֶׁמְהַר"ק ב"ש ע"ס סוף סי' ק"מ וְמַהַר"מ א"ב ב"ס"א קמ"א כְּתָבוּ בְּסִתְמָא בְּכָל בְּקַעְרֶטֶר לְתַת גֵּט עַל ב' דְרָכִים וְכֵן הוּא בְּסִדֵּר גִּיטִין מְגִדוּל אֶחָד מִק"ק פְּרָאג לְבַקְעֶרְטִיר שְׁהִיָּה לוֹ ב' נְשִׁים וּבְכַתּוּב מִתְחִיל שְׁלוּם רַב לְכָל צוּרֵב כּו' נִרְאָה דְאִינְהוּ נְמִי הִיָּה ס"ל דְּמַצְרִיכִים גַּם לְבַקְעֶרְטִיר לְקַבֵּל עָלָיו בְּחֶרֶם כּו' וּכְדַמְבּוֹנָאָר לְהַדְיָא מְדַבְרִיָּהֶם ע"ש דְּלְפִי זֶה וְדֹאִי אִין סָפֵק דְּבְכָל בְּקַעְרֶטֶר צָרִיךְ לְתַת הֵגֵט לְכַתְחִילָה עַל ב' דְרָכִים אֲבָל לְמֵאִי דְנִרְאָה מְדַבְרֵי מְהַר"א י"ש שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינָן יוֹדַע ה' הֵגֵט לְסַתֵּם בְּקַעְרֶטֶר שְׂאִינוּ יוֹדַע וְכַדְפְּרִישִׁית וְהַשְׁתָּא אִי בּו"ד לֹא הִיוּ מְזַקְקִין לְבַקְעֶרְטִיר לְקַבֵּל עָלָיו בְּחֶרֶם וְזֶה יִתְבָּאָר מִתּוֹךְ הַהֲרָשָׁאָה שְׂאִין כְּתוּב בְּהַ קַבְּלַת חֶרֶם אִין סָפֵק שְׁיִכּוּלִין לְסַמּוֹךְ עַל שְׁלִיחוֹת זֶה בְּלַבַּד שְׂאִינוּ אֱלֹא לְהוֹלִכָה וְא"צ כָּלֵל לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת לְחַקוֹר אַחַר הַבְּקַעְרֶטֶר לִיתֵן גֵּט אַחַר דְּאֵף מְהַר"א י"ש מוֹדָה בְּזוֹ דְאֵף לְכַתְחִיל' נֶכוֹן לְסַמּוֹךְ עַל שְׁלִיחוֹת לְהוֹלִכָה בְּלַבַּד אֲבָל כְּשִׁנְזַכְּרָה בְּהַהֲרָשָׁאָה קַבְּלַת חֶרֶם דְּאֶז יֵשׁ לְחוּשׁ טְפִי לְשְׁמָא יִבְטַל הֵגֵט וְהַשְׁלִיחוֹת נִרְאָה דְאֵם אֶפְשָׁר לְחַקוֹר אַחַר הַבְּקַעְרֶטֶר וְלְהַשְׁתַּדֵּל בּוֹ שְׁיִתֵּן גֵּט אַחַר רְאוּי וְנֶכוֹן לְחַקוֹר אַחְרָיו דְּהֵא קָמוּן פְּסָקִי מְהַר"א י"ש כַּת' ע"ש מְהַר"א ל' ו' ל' דְּנֹדָאִי מְבַטֵּל הַשְּׁלִיחַ כְּשִׁיִּשְׁמַע דְּצָרִיךְ לְקַבֵּל שְׁלֵא יִבְטַל כּו' מְדַכְּתַב דְּנֹדָאִי מְבַטֵּל כּו' אֲלֵמָא דַּס"ל דְּקָרוּב לְנֹדָאִי הוּא דְכָף דְּרָכָן שֶׁל רוּב בְּקַעְרֶטִי שְׁכָל מַעֲשִׂיָּהֶם לְצַעַר וְלְהַקְנִיט מִיָּהוּ הִיכָּא דְאִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּדֵּל גֵּט אַחַר אֱלֹא בְּטוֹרַח גְּדוּל נִרְאָה לְסַמּוֹךְ אֵהָא שְׁשִׁנְיָנוּ ר"פ הַשּׁוֹלַח דְּלֹא הָיוּ בְּיָטוּל אֱלֹא כְּשִׁמְבַטֵּל בְּפָנָי הָאֲשָׁה אִו בְּפָנָי הַשְּׁלִיחַ אִו בְּפָנָי שְׁנֵי עֲדִים דְּלְפִי זֶה פִּינוֹן שְׂאִין כָּאֵן ב' עֲדִידִים שְׁמַעֲדִים שְׁבִיטֵל בְּפָנֵיהֶם נוֹתְנִים הֵגֵט לְאַשָׁה בְּחִזְקַת כְּשָׂרוֹת דְּאֶפְי' הִיָּה הַבְּקַעְרֶטֶר כָּאֵן וְאוּמַר שְׁבִיטֵלוֹ אִינוּ נֶאֱמָן אַא"כ שֶׁהָאֲשָׁה אִו הַשְּׁלִיחַ מוֹדִים בְּדַבָּר אִו שְׁיֵשׁ לוֹ עֲדִידִים וְכִינוֹן שְׂאִין כָּאֵן לֹא זֶה וְלֹא זֶה אִין לְחוּשׁ לְבְטוּל כָּלֵל מְדִינָא וְאִין לְהַחְמִיר שְׁלֵא מִן הַדִּין בְּמָקוֹם עֵיגוֹן כּב"ד וּכְבָר הָאָרִיךְ הֶרֶמְב"ם ז"ל בְּסוּף פ"ד שְׁמַדִּינָא נְעַמִּיד הֵגֵט עַל חִזְקַתּוֹ עַד שְׁיִדוּעַ שֶׁהוּא כְּטֵל שְׂאִין דִּינֵי הָאִיסוּרִין כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת ע"ש: וְעוֹד נִרְאָה דְּבַע"כ צָרִיךְ לוֹמַר שְׁלֵא הוֹעִיל מְהַר"א י"ג גְּמָרֵי בְּתַקְנָתוֹ עַל ב' דְרָכִים שֶׁהֵלֵא אַף עַכְשָׁיו אִיכָּא, חֲשָׁשׁא דְשְׁמָא גַּם הוּא יִתֵּן עַל לְבוֹ דְּמְדָלָא עָשׂוּ דְרָךְ הַשְּׁנֵי בְּלַבַּד אֲלֵמָא דְחוּשְׁשִׁין לְבְטוּל וְא"כ יַעֲלֶה בְּלְבוֹ הֶרַע דְּמַאֲחַר שְׁחוּשְׁשִׁין עַל הַדְּרָךְ הֶרֶאֲשׁוֹן שְׁמָא לֹא תוֹעִיל קַבְּלָה זֹו אַף אֲנִי אֲבַטֵּל הַדְּרָךְ הַשְּׁנֵי כְּדַכְתִּיבְנָא בְּסַמּוֹךְ אֱלֹא בַע"כ דְּמַהֲרָא י"ז ל' תִּיקוֹן כָּל מֵאִי דְאֶפְשָׁר לְתַקֵּן לְכַתְחִילָה וְהוּא דְבַשְּׁנֵי הַדְּרָכִים אִיכָּא לְמִימַר אָסִיחַ דַּעְתָּי מְלַבְטֵל הַשְּׁלִיחוֹת דְּרַחוּק הוּא קִצַּת שְׁיַעֲלֶה אֶז בְּדַעְתּוֹ הַבְּטוּל וּפְשִׁיטָא דְכָל זֶה אִינוּ אֱלֹא לְכַתְחִילָה: גַּם מ"ש מְהַר"א י"ג אֲבָל אִיכָּא לְעִשׂוֹת

שליח להולכה בתחילה ואחר כך בקבלה ודאי לאו שפיר דמי כו' נלפע"ד דלפי טעמו
הא דכתוב לאו שפיר דמי אינו אלא לומר דלכתחלה לאו שפיר דמי דאלו בדיעבד ונדאי
פיון שאומר בפירוש שאינו מבטל השליחות אלא דמפני החשש שאומרין לו שמה לא
תועיל שליחות זה לכך תחזור ותמסור הגט ליד פ' שיזפה בו לאשתה שתתגרש בו מיד
בקבלה דזו אין פאן ביטול כי הוא אומר בפירור שאינו נותן הגט אלא לדעתנו ועל דעת
היותר מועיל שאפשר ולא אמרו בפ' המקבל דאיכא ביטול אלא באומר בפירוש אינו
רוצה שתהי' שליח לקבלה אלא להולכה אי נמי שאומר לשון דמשמע מיניה שאינו רוצה
בשליח לקבלה וכדכת' הרמב"ם והטור אבל פשאומר בפירוש שאינו מבטל השליחות
קבלה אלא מניח הדבר לדעתנו אין פאן ביטול כדפרי' מיהו נראה ודאי דאיפכא לאו
שפיר דמי אפילו בדיעבד ולא מטעם ביטול כדכת' מהרא"י אלא מטעם אחד דכיון שלא
חזרה השליחות אצל הבעל אין פאן שליחות כדאיתא ס"פ ב' דגיטין וכן מבואר לשם
בתו' בד"ה חצרה הבאה לאחר מפאן דבשליח עצמו פשהבעל עושהו שליח להולכה
והאשה תעשה אותו שליח עצמו שליח לקבלה לא מהני משום דלא חזרה שליחות אצל
הבעל ונ"ד נמי להא דמאי דכשיעשוהו תחלה שליח להולכה ואחר כך יחזור ויקבל הגט
בתורת זכייה שתהא מגורשת בו מיד בקבלה זו הרי לא חזרה השליחות אצל הבעל ולא
מהני וה"א להדיא בפ' המקבל בעובדא דההוא גברא דשדיר גיטא לדבייתהו אשפחה דקא
ליישה כו' דאסיקנא דספיקא הנה וחולצת ולאמתניבמת וע"ש ומ"ש מר דעוד יש גמגום
בגט שרבים אומרים שהשליח הוא חשוד בגנב ולפי הנראה הדבר מפורסם בין הבריות
שכף הוא והדבר אפשר להתברר ונהנה כמו שא"ל הגוי מנסף יינה בא ואראה כו' דיש
לחוש לדבר: נראה דבנ"ד אין לחוש כלל לדבר דהלא בהבאת הגט פשרים קרובים
ונשים ואפילו בנה או בתה וכדכת' הסמ"ק ע"ש התוספתא זולתי חש"ו דאינו בני דיעה.

ועבד ונקרי דאינו בתורת גיטין וקידושין ואף הפסולין מן התורה אינו פסולים להבאת
הגט אלא משום דחשדינו להו דמחמת רשעתם קא מסהדי שיקרא וכדכת' הרא"ש בשם
הרמ"ה פ"ב דגיטין הלכך לא מיקרי פסול אלא פשכבר נעשה פסול בב"ד אבל על ידי
קול בעלמא אפילו חשוד בקלא דלא פסיק לא מיקרי פסול כל זמן שלא נתברר פסולו
בב"ד מקמי הבאת הגט דהא אף בעדות ממון כתב הר"י במשרים דחשוד על העריות
לר"ת אפילו בקלא דלא פסיק פשר לעדות חוץ מלעדות אשה ומביאו מהרי"ק בב"י סי'
ל"ד מח"מ והשתא קשה נימא התם נמי אמאי מכשרת ליה הלא הדבר אפשר להתברר
כדאמר גבי י"נ אלא בע"כ דלמיפסול גברא לא מפקינן ליה מחזקתיה כל כמה דלא
נתברר בב"ד פסולו וא"כ כ"ש להבאת הגט דמקלינן בה טפי כדפרי' ותו דהלא סתם
רועה פסול לגבי ממון מדרבנן כדבר יהודא אמר רב בפ' זה בורר.

ואמר התם דבסתמא מכריזין עליה שיהא פסול וא"ה כל כמה שלא הכריזו עליו אינו
פסול ואעפ"י שאין הדבר צריך בירור דכבר נודע שפסול הוא מן הסתם א"כ בהבאת
הגט נמי היכא דפסול בעבירה מן התורה אין דינו כפסול אלא לאחר שפסלוהו ב"ד אם
לא שהוא מחלל שבת בפרהסי' או יצא מן הכלל וכפר בעיקר שפסולו מפורסם כדכתב
בהגהות שלטי הגבורים ס"פ שני דגיטין ומביאו הרמ"א בא"ע סי' קמ"א סעיף ל"ג
וכדמוכח בפ' הדר דף ס"ט דבקערטר לנסף את היין או לחלל שבת בפרהסי' כבקערטר
לכל התורה דמי אבל כל שאר הפסולים בעבירה אינו נפסלים אלא היכא דאתו עידי

ואסֶהִידוּ עֲלֶיהָ בַב"ד: וְזוֹ הוּא דַעַת הַאֲלֵפְסִי בַפ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת שַׁכְת' וְז"ל וְעָרַעַר דְּגַזְלֵנוּתָא
נְמִי לֹא אָמְרוּ אֱלָא דְקָא מְסַהֲדֵי תְרֵי דְגַזְלָנָא הוּא וְאָתוּ תְרֵי אַחְרֵינָא וְאֶסְהִידוּ דְהִדְר
בְּתִשְׁבָּה כּו' אֲלֵמָא דְגַזְלָן לֹא מְפָסֵל אֱלָא מְכִי מְסַהֲדֵי עֲלֶיהָ בַב"ד וְלֵהֲכִי לֹא נִתְפָּשַׁר נְמִי
אֱלָא מִשְׁעָה שְׁהַעֲיָדוּ עֲלֵיוּ בַב"ד שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְלִפִּי זֶה כָּל שְׁטָרוֹת שְׁחַתְּמִם בְּנִתְמִים פְּסוּלִים
דְּקָא הֵיִיא שְׁעָתָא פְּסוּל הָיָה וְכַת' הָר"ן לְשֵׁם שְׂזוּ דַעַת ר"ח ג"כ וְהָר"ן עֲצָמוּ פְתַב
שְׁהַדְבָרֵי מִתְמִיחֵין כּו' אֲבָל לְמַאי דְפְרִיִשִׁית דְּפְסוּלוֹ וְהַכְּשִׁירוֹ אִינוּ אֱלָא עַפ"י ב"ד אֵין פְּאָן
תִּימָה וּלְפַע"ד אִיפָּא רְאֵינָה בְּרוּרָה מְדַאֲמַר בַפ"ב דְּגִיטִין דְּאִין עֶבֶד נַעֲשָׂה שְׁלִיחַ לְפִי
שְׂאִינוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין וְקִידוּשִׁין וְהַשְׁתָּא קָשָׁה הֲלֹא בְּלֹא הֲכִי נְמִי סַתְּמִם עֶבֶד הוּא פְּסוּל
בְּעֵבְרָה מִן הַתּוֹרָה לְפִי שְׁהוּ בְּחֻזְקַת שְׂיִישׁ בְּהֵן כָּל הַרְעוּת וְכַדְכַת' הַרְמַב"ם בַּפְט"ו
מִהֲלָכוֹת מְכִירָה וְכַדְאִיתָא בַפ"א עַפ"י סְמָפוֹן בְּעֵבְדֵי לִיכָּא נְמָצָא גִנְבָא אוֹ קְבִיוֹסְטוּס הַגִּיעוּ
כו' וּר' אֲמִי נְמִי הִיכָּא קַס"ד הֶתֶם לְהַכְּשִׁיר עֶבֶד לְשְׁלִיחוֹת הָא פְּסוּל הוּא מְשׁוּם דְּמִסְתְּמָא
גִנְבָא הוּא וְכ"ש דְּקָשָׁה לְהַרְבֵּי רִי"ן מִיגַאשׁ דְּמַכְּשִׁיר עֶבֶד מִן הַסַּתְּמִם לְשְׁלִיחַ לְהוֹלֵכָה פְּדֻכְת'
הַטוּר מְשָׁמוּ וְהֲלֹא פְּסוּל הוּא אֱלָא בַע"כ דְּלֹא מִיְקַרֵּי פְּסוּל אֱלָא כְּשִׁפְכֵר נַעֲשָׂה פְּסוּל בַב"ד
וְתוּ דְהֲלֹא לְפִי סָדֵר הַגִּט שְׁבִינְדִינוּ מִהַגְדוּלִים הַקְּדוּמוֹנִים שְׁמַזְקִיקִין לְעִידֵי הַגִּט שְׁיִהְרְהֵרוּ
תְּשׁוּבָה בְּלָבָם עַל עֵבְרִירוֹת שְׁעָשׂוּ שְׁמָא עֵבְרוּ עֵבְרָה שְׁנַפְסְלוּ בָּהּ וְכֵן נוֹהֲגִים לְהַזְקִיק
לְשְׁלִיחַ הַשְׁתָּא וְדֹאֵי לְפִי זֶה פִּינּוֹן שְׁהִרְהֵר בְּתִשְׁבָּה בְּלָבוּ חֲשׁוּב צְדִיק גְּמוּר כְּדֹאֵי פ"ב
דְּקִידוּשִׁין וְכ"כ מִהַרְי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ פ"ה עַל בְּקַעְרֵטֵר שְׁחִזֵר וְקַבֵּל עֲלֵיו תְּשׁוּבָה דְּכָשֵׁר מִיָּד
אַעַפ"י שְׁלֹא עֲשָׂאָה עֲדִינּוּ וּמְבִיאֵי הַרְמ"א בַח"מ ס' ל"ד סְעִיף כ"ב וְהַשְׁתָּא דַכַת' הָרָא"ש
ע"ש הַרמ"ה בַפ"ז דְּגִיטִין דְּשְׁלִיחַ שְׁהֵי פְּסוּל כְּשִׁנְתְּמָנָה שְׁלִיחַ וְחִזֵר בְּתִשְׁבָּה קוֹדֵם
שְׁמַסְרוּ לְאִשָּׁה דְּכָשֵׁר דְּלֹא בְּעִינּוּ תַחֲלָתוֹ וְסוּפוֹ בְּכִשְׁרוֹת ה"ה בְּקַבְּלוֹת תְּשׁוּבָה בְּלָבוּ
אַעַפ"י שְׁלֹא עֲשָׂאָה עֲדִינּוּ נְמִי כְּשֵׁר: וְרָאֵה לָנָה מְבִיא מִהַרְי"ק ע"ש הַמְרַדְכִי מְדַתְּנָן ס"פ
מוּמִין אֵלוּ פִּהֵן שְׁהֵי נוֹשֵׂא נְשִׂים בְּעֵבְרָה פְּסוּל עַד שְׁיִדְוֹר הַנָּאָה מִהֵן וְתַנִּי עֲלֵה נוֹדֵר
נְעוּבַד וְיִוֹרַד וּמְגַרֵשׁ אֲלֵמָא פִּינּוֹן שְׁחִזֵר בּוּ כְּשֵׁר וְאַע"ג דְּנִרְאָה לְפַקְפַק עַל רְאֵיָה זוֹ דְּדַלְמָא
הֶתֶם שְׂאֵנִי דְּמַדְרִינִין לֵיהָ ע"ד רַבִּים הָא לֹא הֲכִי חִיִּישִׁין דִּילְמָא אֲזִיל לְגַבֵּי חֲכָם וְשָׂרֵי
לִי כְּדַמְסִיק הֶתֶם וְא"כ הֲכָא דְּלֹא מַדְרִינִין לֵיהָ כָּל עֵיקָר כ"ש דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ דְּלֵמָא לֹא
קַעֲבִיד תְּשׁוּבָה אֲפָשֵׁר לִיִּישַׁב וְלוֹמַר דְּלֹא מִיִּיתֵי רְאֵיָה אֱלָא דְּבַקְבַּלְתָּ תְּשׁוּבָה מְכַשְׂרִין לִי
אַעַפ"י דְּלֹא עֲשָׂאָה עֲדִינּוּ מִיְהוּ הָא דְּמַדְרִינִין לֵיהָ הֶתֶם טַעְמָא אַחְרֵינָא הוּא וְהוּא פִּינּוֹן
דְּאַפְשֵׁר בְּכַהֵן אַחַר לֹא הָנָה לָן לְמַשְׁפּוּנֵי נַפְשָׁן לְהַכְּשִׁירוּ שְׁיַעֲבֹד עֲבוּדָה מְקַמֵּי דְּעֵבִיד
תְּשׁוּבָה אֲבָל מֵאַחַר דְּמַדְרִינִין לֵיהָ ע"ד רַבִּים לֹא חִיִּישִׁין תּוּ לְמִידֵי אֲבָל בְּעֵלְמָא כַּנ"ד
דְּהוּא עַד אוֹ רְאָה אוֹ יָדַע אַע"ג דְּלֹא מַדְרִינִין לֵיהָ נְמִי סְמַכִּינִין אַקְבַּלְתָּ תְּשׁוּבָה דְּקָא לֹא
אַפְשֵׁר בְּאַחַר וְק"ל וְהֲכִי מוּכַח בְּפִסְקֵי מִהַרְא"י בְּסִי' ר"ך בְּוִיכּוּחוֹ עִם מִהַר"ו בְּעֵדוּת
דְּמִיכָל שְׂרַנְץ דַס"ל לְמִהַרְא"י בְּהָא דְּכַתְּבַּ מִהַר"ם בְּתִשְׁבּוּתוֹ וְז"ל וְכ"ש הַתּוֹעֵב הֵזָה
וְכִיּוּצָא בּוּ שְׁטוּבֵל וְשָׂרְץ בִּידוּ וְהַדְבָר יָדוּעַ שְׂאִין מְחִזִּיקִין עֲצָמָם יְהוּדִים אֱלָא כְּדֵי שְׁיִתְּנוּ
לוֹ לְאַכֵּל וְשִׁינְכְלוּ לְגִנְבוּ וְלַעֲשׂוֹת כָּל תְּאַנְתְּמִם דְּוִנְדֹאֵי פְּסוּל לְעֵדוּת גִּינְהוּ כּו' דְּהִינּוּ לּוֹמַר
דְּאִינוּ פְּסוּל אֱלָא דְּרַבְּנָן וְאַע"ג דְּמִהַר"ו חִזֵר וְחֻלַק עֲלֵיו כְּמַבְנָאָר בְּתִשְׁבָּה בְּסִי' קו"ד
נִרְאָה דְּדוּקָא בְּאוֹתוֹ שְׁקִרְאָה מִהַר"ם תּוֹעֵב הוּא דְּחֻלַק עֲלֵיו אֲבָל בְּשָׂאָר רִיקִים וּפּוֹחְזִים
שְׁמַחֲזִיקִין אוֹתוֹ שְׂיִישׁ בְּהֵן רְעוּת מְרוּבּוֹת אִינּוּ פְּסוּלִין מְדַאוּרִיִּיתָא כָּל זְמַן שְׁלֹא נִפְסְלוּ
בַב"ד דְּאִינּוּ נִקְרְאוּן פְּסוּלִין אֱלָא חֲשׁוּדִין וְכַדְכַתְּבַּ מִהַרְר"י לְשֵׁם בְּסִי' רַכ"א וְאַף מִהַר"ו

מוֹדָה בְּזֶה וְאַצֵּל דְּמוּדָה בְּנִ"ד דְּבִפְרוּשׁ קִיבַל עָלָיו לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה לְפִי מְנַהֲגִינוּ
שְׂמִינְקִינָן לַעֲדִים וְלְשָׁלִיחַ לְהַרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּלָבָם כְּדַפְּי' דְּהָא לֹא כְּתַב מֵהֶר"ו לְשֵׁם אֱלָא
דְּאִין רָאָה מֵהֵיא דַּפ"ב דְּקִיּוּשֵׁין דְּהֵתָם חֲשָׁשׁא בְּעֵלְמָא אִיכָא מְשׁוּם חוּמְרָא דַּא"א כּו'
אַבְל כְּאִן דִּידְעֵינוּ שְׁהִירְהֵר תְּשׁוּבָה פְּשִׁיטָא דְלֹא נִקְרָא פְּסוּל לֹא לַעֲדוּת אֲשֶׁה וְלֹא לְהִבְאָת
הַגֵּט: וּמָה שְׁהֶאָרִיךְ מֵר וְאַמֵּר דְּאָף כְּשֶׁנִּינִיחַ דְּהָא שְׁלִיחַ פְּסוּל דְּאוֹרְיִיתָא א"ה יֵשׁ תַּקְנָה
כְּשִׁיתְקַיִים הַגֵּט בְּחוּתְמִיו לַפַּע"ד נִרְאָה דְּאִין לְהַקְל בְּדִבְרֵי דְמֵאָחַר דְּהֶרְמֵב"ם פְּסִק דְּבִזוּ
נְמִי פְּסוּל אָף עַל פִּי דְרַבִּים חוֹלְקִים עָלָיו הִנֵּה כָּל עֵיקָר מְחַלְקֵתָם לְפִי שְׁלֹא יִדְעוּ טַעַם
לְדַבְּרֵי וְאֵלוּ הָיוּ יִדְעֵי הָיוּ הִדְרִי בְּהוּ וּבִס"ד נִבְאָר טַעַם נִכּוֹן לְפָסְקוּ זֶה וְתוּ דְהֵלֵא אָף
מֵהֶר"ק שְׁרָאָה רֹב הַדִּיעוּת שְׁחֻלְקוּ עָלָיו וְא"ה כְּתַב בְּש"ע שְׁלוּ ב' הַסְּבָרוֹת וְלֹא הִכְרִיעַ
וְגַם מֵהֶר"מ א"א לֹא כְּתַב דְּבָר כְּנֶגְדוֹ שְׂמַעֵינוּ דְּדַעְתּוֹ הוּא לְהַחֲמִיר בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנָא תָּא
וּמַעֲתָה אָבֵא לְהַתְּפִילָא עַל הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד בְּזוּ דְהֵלֵא לַמ"ש הֶר"ן בְּרִישׁ גִּיטִין וְנ"ל וְהוּי
יִודַע שְׁיֵשׁ חוֹלְקִין בְּדִבְרֵי עַל הֶר"י וְפּוֹסְקִין כְּרַבָּה דְּחִינֵישׁ נְמִי לְאִין בְּקִיאִין לְשִׁמָּה וְזוּ
דַּעַת הַרְאָב"ד וְנ"ל כּו' הִנֵּה לְפִי זֶה וְדָאִי הַגֵּט פְּסוּל אִפִּי נִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו כְּדָאִיתָא לְהִדְיָא
הֵתָם בְּדָף ה' דְּקָאָמֵר ת"ש הַמְּבִיא גֵט מִמ"ה וְנִתְּנָן לָהּ וְלֹא א"ל בַּפ"נ וּבַפ"נ אִם נִתְקַיִים
בְּחוּתְמִיו כְּשֶׁר וְאִם לֹא פְּסוּל הָיוּ לֹא הוּצְרוּכוּ לֹמֵר בְּפִירוּשׁ בַּפ"נ וּבַפ"נ לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ
אַלָּא לְהַקְל עָלֶיהָ לְרַבָּא נִיחָא לְרַבָּה כְּשִׁיא הַב"ע לְאַחַר שְׁלֵמְדוֹ וְהָאֵמֶרֶת גִּזְרָה שְׂמָא
יִחְזוֹר דְּבָר לְקִילְקוּלוֹ כְּשֶׁנִּישְׂאָת א"ה הָיוּ לֹא הוּצְרוּכוּ לֹמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ
אַלָּא לְהַקְל עָלֶיהָ מְשׁוּם דְּנִישְׂאָת הוּא ה"ק וְכ"ת לְחַמִּיר עָלֶיהָ וְלִפְקָא הָיוּ לֹא הוּצְרוּכוּ
לֹמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ אֱלָא לְהַקְל עָלֶיהָ טַעַמָּא מֵאִי דִילְמָא אֲתָא בַּעַל וּמַעֲרַעַר
וּפְסִל לִיהָ הַשְּׂתָא בַּעַל לֹא קָא מַעֲרַעַר אֲנִן נִיקוּם וּנְעַרְעַר עָלֶיהָ אֲלֵמָא לְהִדְיָא דְלְרַבָּה
דְּפּוֹסֵק הַרְאָב"ד כְּנֻתְיָה כָּל הִיכָא דְלֹא אָמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ פְּסוּל וְלֹא תִנְשָׂא בּוֹ לְכַתְחִילָהּ
אִפִּי נִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו וְא"כ הֵיאָף הַשֵּׁיג פְּהָ אַהֲרָמ"ב וְאַמֵּר דְּבִשְׁלִיחַ שְׁהוּא פְּסוּל מִן
הַתּוֹרָה דְלֹא מְצִי אָמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ אִם נִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו הַגֵּט כְּשֶׁר וְתִנְשָׂא בּוֹ לְכַתְחִילָהּ
דְּקִשְׂיָא דִידְיָה אִידִידְיָה מִיְהוּ אֲפִשְׁר לֹמֵר דְּהַשְּׁגַת הַרְאָב"ד אִינוּ אֱלָא לְפִי שִׁיטַת הַרְמֵב"ם
דְּפּוֹסֵק כְּרַבָּא כְּמִבְּנָאָר לְהִדְיָא בְּדִבְרֵי פ"ז: מִיְהוּ מָה שְׁתַּמְהוּ עַל הַרְמֵב"ם גַּלְפַּע"ד לִישְׁבּוּ
הֵיטֵב וְהוּא דְּקִשְׂיָא לִיהָ בְּהָא דְחֻשִׁיב בְּמַתְנֵי סוּמָא בְּהִדִּי חַש"ו וְנִכְרִי דְהָא אֲסַקֵּינוּ דְטַעַמָּא
דְּסוּמָא מְשׁוּם דְלֹא מְצִי אָמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ וְהַשְּׂתָא אִי אָמֶרֶת דְּבִסוּמָא הַגֵּט כְּשֶׁר כְּשִׁיתְקַיִים
בְּחוּתְמִיו לֹא הִנֵּה לִי לְמִיתְנֵי סוּמָא בְּהִדִּי הֵנָּה דְפְּסוּלִים אִפִּי יִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו וְאִי אָמֶרֶת
דְּבִסוּמָא נְמִי פְּסוּל אִפִּי יִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו קִשְׂיָא הִיא גּוֹפִיָה טַעַמָּא מֵאִי פְּסִלִין לִיהָ אֱלָא
בַּע"כ דְּסוּמָא נְמִי פְּסוּל אִפִּי יִתְקַיִים בְּחוּתְמִיו וְהִינֵנוּ דְלֹא קִמְשַׁתְּמִיט בְּשׁוּם דְּנֻכְתָּא דְּסוּמָא
כְּשֶׁר כְּשִׁיתְקַיִים בְּחוּתְמִיו וְטַעַמָּא הָיוּ מֵאָחַר דְלֹא מְצִי אָמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ מִחֲמַת חֶסְרוֹן
שְׂבָגוּפוֹ אִם כֵּן בָּאוּ לְעַקוֹר תַּקְנוֹת חֲכָמִים כְּכֻנְיָה שְׁתַּקְנוּ שְׂיִאֲמֵר הַשְּׁלִיחַ בַּפ"נ וּבַפ"נ
וְה"ל מְשֻׁנָּה מִמְטַבַּע שְׂטַבְעוֹ חֲכָמִים בְּגִיטִין וְהַגֵּט פְּסוּל הוּא בְּלִבְד לְפִי פִי הַרְמֵב"ם אֲלִיכָא
דְּרַבְּנָן דְּר"מ דְּקִי"ל כְּנֻתְיָהוּ וְהִינֵנוּ דְכְּשֶׁנִּישְׂאָת לֹא מְבַעֲיָא דְאִין הַגֵּט מְזוּר אֱלָא נְמִי לֹא
תִצָּא אַבְל לְכַתְחִילָהּ לֹא תִנְשָׂא וְאֵעֵפ"י דְּבְהָא דְתַנְיָא פִּיצַד יַעֲשֶׂה כּו' מְבֻאָר מְדַבְּרֵי הַרְמֵב"ם
דְּכְשֶׁר אִם נִתְקַיִים הַגֵּט בְּחוּתְמִיו וְה"פ פִּיצַד יַעֲשֶׂה לְרַבְּנָן שְׁתַּנְשָׂא לְכַתְחִילָהּ וְה"ה אִפִּי
נִשְׂאָת נְמִי צְרִיךְ שְׁיִחְזוֹר וְיִטְלְנוּ הִמְנָה וְלֹא נִסְמָךְ לְכַתְחִילָהּ אִקִּיּוּם בְּחוּתְמִיו אֱלָא צְרִיךְ
לְקַיִים תַּקְנַת חֲכָמִים וְלִכְּדָ צְרִיךְ לִיטְוֹל הִמְנָה כּו' מִיְהוּ אִם לֹא נִטְלְ הִמְנָה וְהֵלֵךְ לוֹ שְׁרִינֵנוּ

לה אם נתקיים בחותמיו ותנשא לכתחילה מאחר שאי אפשר לקיים תקנת חכמים התם שאני דכיון דאין חסרון בגופו לא באו לעקור תקנת חכמים בכונה שהרי יכול היה לומר בפ"נ ובפ"נ אלא דלא אמר משא"כ בסומא כדפרי' וס"ל להרמב"ם דמי שהיה פסול בעבירה מן התורה דינו כסומא שהיה גם הוא לא מצי אמר בפ"נ ובפ"נ מחמת חסרון שבגופו שהיה רשע וא"כ באו לעקור תקנת חכמים בכונה ולפיכך אפי' נתקיים בחותמיו פסול והא דתניא הוי לא הצריכו כו' היינו דוקא בשלא היה השליח עומד בשעת פתיבה והחתימה דמאחר דאינו בכונה מחמת חסרון שבגופו אלא שפך אירע שלא הי' עומד שם שפיר סמכינן אקיום חותמיו לכתחילה: וכן הא דתניא המביא גט ממ"ה ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו מוקמינן לה התם כגון שנתנו לה פשהו' פקח ולא הספיק לומר בפ"נ ובפ"נ עד שנתחפש דשלא בכונה נעשה אלא שפך אירע הדבר אבל פשמהו' שלח סומא או פסול בעבירה בהני אפי' נתקיים בחותמיו אין הגט פשר לכתחילה דמשנה מטבע כו' ומ"ה דקדק הרמב"ם בפ"י שכתב וז"ל ואם אין השליח עומד בשעת פתיבה נחתימה לא ינתן לה אא"כ נתקיים בחותמיו דה"ל לומר ואם לא אמר השליח בפ"נ ובפ"נ לא ינתן לה אא"כ נתקיים בחותמיו אלמא דדוקא היכא שלא הי' עומד שם וכו' התם הוא דהגט פשר ונותן לה לכתחילה פשנתקיים בחותמיו דכיון דכך אירע הדבר שלא היה עומד שם ולא אפשר לו למימר בפני נכתב ובפני נחתם לא הוצרכו להחמיר עליה אלא להקל אבל היכא שהי' עומד שם דמצי אמר ולא אמר צריף שייחזור ויטלנה הימנה ולא נסמוך אקיום בחותמיו אלא צריף לקיים תקנת חכמים ואף על פי דהטור ז"ל כתב ע"ש הרמ"ה בסי' קמ"ב דבסומא גמי הגט פשר אם יתקיים בחותמיו נראה לפע"ד דהרמב"ם חולק עליו וכן נראה מדעת כל שאר המחברים דסומא דינו כחש"ו ונכרי וכי היכא דלרב ששית דקאמר דסומא פסול לפי שאינו יודע ממי נטלו ולמי נתנו אין תקנה לגט זה דהנה לי' שליחות שלא ניתנו לגירושין ה"נ לרב יוסף דקאמר ה"כא בח"ל עסקינן וכו' דבהא לא פליגי וכדמוכח פשטא דמתני' דקא חשיב לסומא בהדי חש"ו ונכרי דאין להם תקנה ויש לתמוה הרבה על מהרי"ק בש"ע שהביאו דברי הרמ"ה הללו לפסק הלכה ולגבי פסול בעבירה כתב דעת הרמב"ם ודעת החולקין ולא הכריע וכתב פתבנו דלדברי הרמב"ם בסומא אין לו תקנה אפי' יתקיים הגט בחותמיו ואיך שיהיה הנה התבאר דעת הרמב"ם על נכון לפע"ד דפסול בעבירה מן התורה ולא קעביד תשובה מקמי הבאת הגט דפסול אפי' נתקיים בחותמיו כדפלי' ומנסדים דבריו ע"פ סוגיות הלכה והלכך למעשה אין לנו להקל פסקרת המקילין החולקים עליו ותו דהלא לפי מ"ש הר"ן דיש גאונים דפוסקים פרבה לדידהו גמי לא סמכינן אקיום בחותמיו אלא פשנשאת אבל לכתחילה לא תנשא וכדפרי' ואעפ"י דהני גאונים אינם מסכימים על דרף אחד בפ"י הסוגי' עם הרמב"ם מ"מ לעגנן הדין שוין הגט פסול אפי' נתקיים בחותמיו והכי נקטינן לחומרא בפלוגתא דרבנא: ומה שכתב עוד מר דכשנניח דבעינן קיום בחותמיו בנ"ד אין שטר השליחות מספיק לקיימו מתרי טעמא חדא דחיישינן שמה לא נכתב לשמה דאף על פי דכתב הרשב"א בסי' אלף רכ"ח בשם הירושלמי דלא חיישינן בלשמה משום שאין אדם עשוי לקלקלה בידי שמים מיהו באיביר גיקערטין חיישינן טפי: איך איכא למיחש שמה אותו הגט שמעידין עליו עידי השליחות נאבד או נשרף וזה מזונוף הוא וכדכתב ריב"ש בסי' שי"ח הנה לפי עניות דעתי יש לתמוה לפי דעת מר

שְׁכַתב דָּאָף לְמַאי דְקִי"ל פְּרָבָא דְבְקִיאִין לְשִׁמָּה יֵשׁ לְחַלְק בְּאַיְבִיר גִּיקְעָרְטִין בֵּין הֵיכָא דְאִין הַשְּׁלִיחַ אֹמֵר בְּפָנֵי נְכַתְב וּבְפָנֵי נְחַתְמ דְחִיִּישִׁין בְּלִשְׁמָה לְשִׁמָּה נְתַפְנוּן לְקַלְקְלָה וְהֵיכָא דְאֹמֵר בְּפָנֵי נְכַתְב וּבְפָנֵי נְחַתְמ דְחִיִּישִׁין אָף בְּלִשְׁמָה כְּמַבְנֵאָר בְּדַבְרֵי מֵר דַּא"כ אָף לְמַאי שְׁכַתְב מֵר שֵׁישׁ תַּקְנָה בְּנ"ד וְהוּא שְׁיִתְקַיֵּים הַגֵּט בְּחֹתְמֵי מ"מ הֵיאָף מְסַתְלַקְת חֲשָׁשׁא זֹו דְלִשְׁמָה דְשִׁמָּה נְתַפְנוּן לְקַלְקְלָה בְּלִשְׁמָה דַּא"א לֹוּמֵר דְגַם בְּלִשְׁמָה נָבָא לְקַיִים אֹתוֹ ע"י הַסּוֹפֵר וְע"י הָעֵדִים שְׁיַעֲדוּ שְׁנָה הַגֵּט שְׁסִימְנוּ פֶּה וְכָף נְכַתְב וְנְחַתְמ לְשִׁמָּה דְהָא חֲשָׁשׁא בְּלִשְׁמָה אֵינָה אֵלָא דְחִיִּישִׁין לְדַלְמָא אִפְתְּבִי אַחְרָא וְיַהֲבִנָּא לְהָא דְשִׁמְנִי כְּשִׁמְיָה דְלִפִּי זֶה נְדָאִי אָף עַל פִּי שְׁהַסּוֹפֵר וְהָעֵדִים יַעֲדוּ שְׁנַכְתְּב וְנְחַתְמ לְשִׁמָּה אֵיכָא לְמִיחַשׁ לְדַלְמָא אַחְרָא הֵוָה דְשִׁמְיָה כְּשִׁמְיָה וְתַדַּע דְהֵכִי הוּא דַּא"כ הָא דְפָרִיף מַהֵף בְּרִינְתָא שְׁהַבְּאִתִּי וְקָאָמֵר לְרָבָא לְרָבָה קְשִׁיא וּמַאי קְשִׁיא הָא רַבָּה נָמִי אֵית לִיה דְרָבָא כְּדַמְסִיק הָא דְתַנִּי יִתְקַיֵּים בְּחֹתְמֵי ה"ק נָמִי יִתְקַיֵּים שְׁנַכְתְּב וְנְחַתְמוּם לְשִׁמָּה: וְהָא דְנַקְיֵט תַּנָּא חֲתִימָה טְפִי מְפַתִּיבָה אֵיכָא לְמִימֵר דַּס"ל פְּרָבִי מְאִיר דְעֵידי חֲתִימָה פְּרַתִּי וְתִיקְשָׁה לְמַאי דְמַשְׁנֵי כְּשִׁנְשָׂא דְמַשְׁמַע דְלַכְתְּחִילָה לֹא תַנְשָׂא לְרַב' וְאַמַּאי הָא אִפְש' שְׁיִתְקַיֵּים ע"י הַסּוֹפֵר וְהָעֵדִי שְׁנַכְתְּב לְשִׁמָּה אֵלָא בַע"כ דְלְרַבָּה א"א לְקַיִים הָף חֲשָׁשׁא דְלִשְׁמָה וְהַשְּׁתָא לְדַבְרֵי מֵר נָמִי אֵי אֵיתָא דְלְרָבָא נָמִי חִיִּישִׁין בְּלִשְׁמָה בְּבַקְעָרְטֵר לֹא הִי תַקְנָה כָּל עֵיקָר עַל יְדֵי קִיּוּם בְּחֹתְמֵי: וְעוֹד יֵשׁ לְתַמּוּה אַדְבְּרֵי מֵר דָּאִי אֵיתָא דְנַחְלַק בְּחֲשָׁשׁא דְלִשְׁמָה בֵּין יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁר לְבַקְעָרְטֵר א"כ קְשָׁה דָּאָף כְּשִׁאֹמֵר בַּפ"נ וּבַפ"נ נִיחּוּשׁ בְּבַקְעָרְטֵר דְלָמָא בְּפִסְוִלִין אַחְתְּמִיָה וְלְקַלְקְלָה נְתַפְנוּן דְהֵיא יְרוּשְׁלַמִי שְׁהַבִּיא הַרְשָׁב"א בְּפִסְוִלִין אַתְאָמֵרָא וְהֵכִי אֵיתָא הָתָם וְחַשׁ לֹוּמֵר שְׁמָא חֲתַמוּ בְּעֵדִים פְּסוּלִין א"ר אָבִין אֵינּוּ חַשׁוּד לְקַלְקְלָה בִּיְדֵי שְׁמִים וּפְרִיף בַּב"ד הוּא חַשׁוּד לְקַלְקְלָה וּפְרִיק שְׁמַתּוּף שְׁהוּא יוֹדַע שְׁאָם בָּא וְעָרְעֵר עָרְעוּרוּ בְּטַל אָף הוּא מְחַתְמוּ בְּעֵדִים כְּשֵׁרִים וּמַשְׁמַע מִפִּירוּשׁ הַר"ן בְּרִישׁ גִּיטִין דְטַעְמוּ לֹוּמֵר הָא נְדָאִי לֹא חִיִּישִׁין דְלַכְתְּחִילָה אַתָּא לְקַלְקְלָה לְהַחְתִּים פְּסוּלִין דְאַמַּאי לְעַבְדֵי הָכָא לְקַלְקְלָה אִם אֵין דְעַתּוֹ לְגַרְשׁ לֹא יְגַרְשׁ וְלָמַד הַרְשָׁב"א מְכָאן דַּה"ה דַּה"ה בְּלִשְׁמָה נָמִי לֹא חִיִּישִׁין דְאַתָּא לְקַלְקְלָה מַה"ט גּוּפִיָה וְכַשְׁחַשְׁשׁוּ בְּלִשְׁמָה לְרַבָּה לֹא חַשְׁשׁוּ אֵלָא לְשִׁמָּא יְמַלּוּ וְיִרְצָה לְפִסּוּל הַגֵּט בַּב"ד דְאַדָּם עָשׂוּי לְקַלְקְלָה בַּב"ד וּבְפִסְוִלִין לֹא מְצִי לְקַלְקְלָה בַּב"ד דְכִינּוּ דְאַחְתְּמִי בְּכְשֵׁרִים לֹא מְצִי לְעָרְעֵר וְלֹוּמֵר דְפִסְוִלִין נִינְהוּ אָבַל בְּלִשְׁמָה מְצִי לְקַלְקְלָה בַּב"ד וְלְעָרְעֵר וְלֹוּמֵר דְלֹא נְכַתְב וְנְחַתְמ לְשִׁמָּה וְהַשְּׁתָא לְפִי זֶה אֵין חִילּוּק בֵּין בְּקַעְרָטֵר לְיִשְׂרָאֵל כְּשֵׁר דְלֹא חִיִּישִׁין כָּל עֵיקָר דְאַתָּא לְקַלְקְלָה לְכַתְּחִילָה לְהַחְתִּים פְּסוּלִין אוּ לְגַרְשָׁה בְּגַט שְׁנַכְתְּב לְשֵׁם אַחַר דְשִׁמְנִי כְּשִׁמְיָה מַשּׁוּם דָּאִם אֵין דְעַתּוֹ לְגַרְשׁ לֹא יְגַרְשׁ אֵלָא דְחִיִּישִׁין לְעָרְעֵר הַבְּעַל וּמְפִסְוִלִין לֹא מְצִי לְעָרְעֵר כָּל עֵיקָר לַד"ה וּבְלִשְׁמָה נָמִי לֹא מְצִי לְעָרְעֵר לְרַבָּה דְקִי"ל כְּנֹוּתִי דְבְקִיאִין לְשִׁמָּה וְהַשְּׁתָא כִּינּוּ דְלִיכָא לְמִיחַשׁ אֵלָא לְקִיּוּם הַגֵּט בְּחֹתְמֵי שְׁפִיר הֵוָה שְׁטֵר הַשְּׁלִיחֹת קִיּוּם לַגֵּט בְּחֹתְמֵי וּמַה שְׁנַסְתִּיעַ מֵר מְתֻשׁבַּת הַרִיב"ש דְחִיִּישִׁין לְשִׁמָּא נְאַבְד אוּ נְשָׁרַף הֵנָּה לְגַדּוּ הַמְרָדְכִי פֶּרַק הַתְּקַבֵּל וְהַרְשָׁב"א בְּתֻשׁבַּתוֹ סִי' תַקְס"א שְׁפִסְקוּ בְּסַתְמָא דְשְׁטֵר הַשְּׁלִיחֹת הֵוָה שְׁפִיר קִיּוּם לְעֵידי הַגֵּט וּמְהַרְמ"א נָמִי בְּהַגְהוּתִיו בְּסִי' קַמ"א סְעִיף א' הֵבִיא ב' הַדְעוֹת וְכַת' שְׁנוּהֵגִין כְּסַבְרַת הַרִי"ב שׁ וְאֵין לְשִׁנּוֹת וּמַשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ דַּה"ק דְכִינּוּ דְנוּהֵגִים כְּפֶה אֵין לְשִׁנּוֹת לְכַתְּחִילָה אָבַל כְּדִיעְבַד וּבְמָקוֹם עֵגוֹן פְּשִׁטָא דְסַמְכִינּוּ אַמְרָדְכִי וְהַרְשָׁב"א דְרַב גּוּבְרִיָהוּ בְּחַקְמָה וּבְמַנְיָן: וְעוֹד נִרְאָה דְעַל סְבַרַת הַרִי"ב שׁ דְחִיִּישׁ לְנְאַבְד אוּ נְשָׁרַף יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת הָא קִי"ל פְּרָבָא

לגבי אב"י בפ' ג"פ דאפילו לנפילה דרב"י לא חיישינן כ"ש לגבי גט דלא חיישינן לנפילה דמזדהיר' זהירא ביה טובא כדאמרין בפ' האשה שלום והשתא פיון דלית לן למיחש מן הסתם לנאבד או נשרף שפיר ה"ל שטר השליחות קיום לעידי הגט שהרי מעידין שהגט שנכתב בזמן פד' ונכד' ועידיו החתומים בו פלוני ופלוני נכתב ונחתם במתא פ' כו' והשתא מה לי אם מעידים שבפניהם נכתב ונחתם ומה לי אם מעידים סתם נכתב ונחתם דעכ"פ מאחר דמעידין נכתב ונחתם בע"כ שיודעי' זה בבירור מפי ב"ד דנכתב ונחתם כו' א"כ לאו מזונייהו הוא וכיון שאין לנו לחוש לא לפסולים ולא בשלא לשמה כדפרי' שפיר הנה קיום הגט בחותמיו ע"י שטר השליחות דלאו מזונייהו הוא: מיהו פיון שאין הגט מקוניים לא בקיום הגט ולא בתקנת חכמים אין ספק דאם בא הבעל ויערער דשמעינן לערעורו וצריכה האשה להביא עידי השליחות לסלק ערעורו של בעל בב"ד וכיון שצריכה האשה להביא עידי השליחות ועידי מסירה שיעידו בב"ד פדי לסלק ערעורו של בעל יש לחוש לסברת הרמ"ה דה"ל חצי דבר וגם בש"ע בס"י קמ"ב סעי' י"ח כתב לחוש לדברי הרמ"ה ונ"ל ויש מי שמצריף בזה שימסרנו בפני עידי השליחות עצמם עכ"ל והלכך למעשה נראה להתמיר דאין שטר השליחות מועיל לקיום הגט מטעם דבר ולא חצי דבר ואע"פ דמדברי המרדכי והרשב"א נראה שאין חוששין לחומר זה מ"מ פיון שהטור הביא דברי הרמ"ה ולא נחלק עליו חוששין לחומר: ומ"ש עוד מר שאין ראוי לכתוב אשתא דדיינא תחת חתימת העידיים בגט עצמו דאיכא חששא לשינוי מטבע שטבעו חכמים בגיטין לפע"ד אין דבר זה נכנס בכלל שינוי מטבע דהלא מדה זו נוהגת גם בכל שאר גיטין דלכתחילה תקנות חכמים הנה לקנימו ע"י שליח שיאמר בפ"נ ובפ"נ ואם א"א מקיימן בחותמיו באשתא דדייני והכי משמע להדיא בירושלמי פ"ק דגיטין דתני התם המביא גט ממ"ה ולא נכתב לפניו ולא נחתם לפניו הרי מחזירו למקומה ועושה עליו ב"ד ומקיימו בחותמיו וא"צ שיאמר בפ"נ ובפ"נ אלא אומר שליח ב"ד אני דמלשון דעושה עליו ב"ד משמע דעל גט עצמו עושה ב"ד להוציא שלא נקיים אותו בשטר בפני עצמו ע"י סימנים שבגט בהתחלות השורה ובסוף השורה שבגט: ומה שנוהגין פן בארץ תוגרמא שכותבי בהרשאה סימני הגט בהתחלות השורה כו' היינו משום דהשליח הוא שיאמר בפ"נ ובפ"נ פי בזה יתקיים הגט ע"פ תקנות חכמים אלא מחששא שמא לא יאמר השליח בפ"נ ובפ"נ פותבים בהרשאה אבל היכא דלא מצוי השליח לומר בפ"נ ובפ"נ פשיטא דצריף לכתחילה לקיים הגט באשתא דדייני בגט עצמו ולא בשטר: ומההיא דירושלמי מוכח נמי דצריף לקיים הגט בחותמיו ולא ינתן לאשה א"כ יתקיים הגט בחותמיו תחלה וכן מבואר בדברי הרמב"ם בפ"ז שכתב ואם אין השליח עומד בשעת פתיכה נחתמה לא ינתן לה אלא אם פן נתקיים בחותמיו הרי שדקדק בדבריו שלא ינתן לה תחלה ואחר כך יתקיים בחותמיו אלא יתקיים בחותמיו תחלה והטעם דחיישינן שמא בא הדבר לידי קלקול שתנשא לאיש והגט לא יתקיים לעולם ומה שהאריך מר בבירור דברי הרמ"ה לא ידענא מאי קא קשיא ליה למר הא פשיטא דמדינא לא בעינן עידי השליחות אלא פיון שהגט בידו וקאמר שהוא שליח הבעל ובפ"נ ובפ"נ נאמן והגט מקוניים בתקנות חכמי' ואין הבעל יכול לערער ואם בא ויערער הנה ערעורו מסתלק פשתביא האשה עידי מסירה בלבד ואין זה חצי דבר אלא דבר שלם ודכנות' היכא שאין השליח אומר בפ"נ ובפ"נ והגט נתקיים בחותמיו ובאשרת' דדייני דחד דינא אית לי' בין שהגט

מקנים בתקנו' חכמים בין שהוא מקנים בקנים הגט ולא אמר הרמ"ה אלא בשאין פאן לא זה ולא זה דאין השליח אומר בפ"נ ובפ"נ וגם אין הגט מתקנים בחותמיו אלא דאיפא עידי שליחות דהשתא פשיבא הבעל ויערער אין ערעורו מסתלק אלא כשתיבא האשה עידי השליחו' וגם עידי מסירה בב"ד והפל עידות אחת וס"ל להרמ"ה דשפיר יכול לערער ולומר מוניף הוא פדכת' הטור בסי' קמ"ב: ומה שהקשה מהר"י קארו מדברי הרמ"ה ששפתב דלא יוכל לומר לא שלחתיף ומוניף הוא ל"ק וקא מידי דהרא"ש לא פא אלא לומר דכשיבא הבעל ויערער לא מצי לומר לא שלחתיף פשיעידו בפני ב"ד שהוא שולחו ובהא אף הרמ"ה מודה אבל כל זמן שלא העידו בפני ב"ד שהוא שולחם פבר יכול לערער ולומר לא שלחתיף ומוניף הוא ושומעין לערעורו עד שיעידו בב"ד מאחר שלא נתקנים לא בקיום הגט ולא בתקנות חכמים משא"כ כשאומר בפ"נ ובפ"נ א"נ מקנים הוא בקיום הגט אז פבר מסתלק ערעור הבעל ואין שומעין לערעורו ושוב אין צריכים כלל להעיד בפני ב"ד ומ"ש הטור לשם וז"ל ומ"מ כשיבא הבעל יכול לערער ולומר מוניף הוא וצריף שיתקנים בחותמיו לאו דווקא נתקנים בקיום הגט קאמר אלא ה"ה פשיעידו אלו השנים בפני ב"ד שנתן הגט ביזו ובזה נמי מסתלק ערעורו אלא דשומעין לערעורו דקאמר ונפקא מינה במה ששומעין לערעורו עד שיעידו בב"ד הוא לענין חצי דבר פדכת' הרמ"ה הנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי הקטן והצעיר יואל: קג ע"פ העידות של פמר שמואל בן נתן מש"א ז"ל ושל פמר מנחם נקרא מענדל חייט בן הקטן ר' משה קצב ששמעו מגוים מסיחים לפ"ת שהיהודי שהיה נקרא בשמו חיים צימבליסטא ע"ש שהיה מפה בכלי זמר שקורין צימבל ואח"כ הימיר והיה משרת בחיל של וול"ר שטיין שמת בדבר וקברוהו שם בשדה במקום שמת שהוגבה בק"ק פראג: הנה האשה זו מותרת דליפא למיחש דקאמרי בודמי בדבר פנין דמסיחים לפ"ת שקברוהו ואעפ"י שלא הזכירו שם עירו טורבין במדינת פולין הנה בהגהות מרדכי דיבמות פסק דלא בעינן שיזכיר שמו ושם עירו אלא היכא דליפא הוכחה אלא השם בלבד התם הוא דבעינן שיזכיר גם שם עירו אבל היכא דאיפא הוכחה אחרת כנ"ד שהי' נקרא חיים צימבליסטי ע"ש אומנות פלי זמר ולא נודע שום אדם בגלילות שלנו שנקרא בשם זה אלא זה האיש בעל האשה הזאת מטורבין דמי להא דאיתא פ' בתרא דיבמות שהוא דהנה קרי נוי לפרשא זריזא דפומבדיתא דמית ואנסוב רב יוסף לדביתהו משום דידוע דליפא בעיר בזה הפנוי' כי אם הוא ואעפ"י שלא הזכיר שמו ונ"ד נמי פנין שהזכיר שמו אעפ"י שלא הזכיר שם עירו אלא שיש לומר שפא איש אחר מסוף העולם פא אל חיל וול"ר שטיין היה נקרא ג"כ חיים צימבליסטי אבל בעדות שהוגבה בעיר ברנדס מפי שלמה זלמן מק"ק ברנדס מפורש בו איז גוועזין אין פאלק האט גהיישן חיים צימבליסטי וכו' ואף על גב דאיפא הכחשה בעדות אלו חזא דבעדות שהוגבה בברנדס העיד שבפניו נהרג ובעדיות שהוגבה אחר כך בפראג העידו ששמעו מגוים מל"ת שמת בדבר וקברוהו הלא משנה שלימה שנינו בפ' האשה שלום אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דפליגי בה תנאי והלכה כמ"ד הואיל נזו נזו מודות שאין קיים ינשאו וע"כ ל"פ אלא בצרות דתליגין כ"א אומרת שקר לקלקל צרתה אבל בעידות דעלמא כ"ע מודו דלא הנה הכחשה וכן במאי דאיפא הכחשה דבעדות שהוגבה בברנדס העידו שהי' אדם גדול ובעדות שהוגבה בק"ק פראג העידו איין קליינר בן אדם דאף גיט אזו גאר קליין נמי אמרינן

דלא חיישינו להכחשה פינו דתרנוניהו מעידים שאינו קנים ואפילו הכחישו זה את זה בתקירות לאו הכחשה היא לבטל גוף העדות דלא משגיחין בשום הכחשה בעולם כל היכא שאין מכחישין זא"ז בגוף המיתה וכ"כ בטור ו"ל נכתב א"א הרא"ש בתשובה אם שנים מעידים שמת אפילו יש הכחשה בדבריהם משיאין את אשתו פינו ששניהם מעידים על מיתתו עכ"ל ואעפ"י שפונרש במשנה כדפרי' הביא הטור תשובה זו לאורווי דאפילו הכחשה בתקירות דהזמה תלו' בהו נמי לאו הכחשה היא בעדות אשה לבטל גוף העדות וכ"כ הרא"ש להדיא כלל נ"א דין ד' דכיון דכולן מעידים אמיתתו לא חיישינו אם יש הכחשה בדברים אחרים ובהו מןושב מה שהיה קשה לב"י ע"ש וכבר.

הארבתי בדין זה בתשובתי בראיות ברורות ולישב כל מה שקשה על זה: ועוד נראה פינו דשם חיים צימבליסט הוא לשון פולין וכו' היה נקרא בעל האשה זו בעיר טורבין שוב לא חיישינו לאיש אחר שבא מסוף העולם שנקרא בשם זה דלשון פולין ונהי' אמן בכלי זמר שנקרא במדינת פולין צימבלי שטי הנראה לפע"ד להקל בעגונה זו פתבתי בקיצור ואין לי פנאי להאריך בתשובות האחרונים שהורו ג"כ להקל בעגונות דדמין לנ"ד שלא הזכירו בעדיות שם עירו וסמכו על הוכחות אחרות מני הקטן והצעיר יואל בלא"א מוהר"ר שמואל ז"ל ה"ה מקראקא ג' י"ב למב"י שצ"ז לפ"ק: קד ע"ד העגונה שבעלה נטבע תחת הקרח והגליד בנהר גדול והוא שהלך על הקרח ונשבר תחתיו ונפל במים למחר חפשוהו והגידו העדים כי היה הנהר נקרא סביב המקום שנפל שם כמה אמות איש ואחר כך היה פתוח קצת וחסר ונקרא הכל כל מראה עיניהם: כבר היה מעשה פיצא בזה לפני כמה שנים ופסקנו דאיתתא שריא לאינסובי דלא התמירו חכמים במים שאין להם סוף אלא מטעם שמה גל טורדו לחבירו ונחבירו לחבירו אי נמי ליכא גלים אלא נשברה הספינה ואיכא למימר דף נזדמן לו ותחת הקרח ליכא גלים וליכא למימר נמי דף נזדמן לו פינו דלא נשברה הספינה ולא חיישינו לחומרא מן הסתם שמה דף נזדמן לו היכא דליכא דף לפנינו ואפילו נזדמן לו דף לא היה מועיל לו כלום דהמים נכנסין לפניו תחת הקרח ומת מיד והוא דבר פשוט ומשמעו' המוד כף הוא כמ"ש בתשובה והספימו גדולים להוראה זו ונשאה האשה לאיש: ומ"ש הרב מהור"ר יהושע מהורדנא ושדא בה נרגא מעובדא דר' חנינא בן דוסא בסוף פ' הפרה נראה דלא דמי דהתם הוי עובדא דנפל לבור גדול דבור יש לו ד' מחיצות ולא היה שם קרח וגליד שפיר אפשר לחיות שתי שעות בתוך המים שמטפס ועולה במחיצה ואע"פ שחוזר ונפל לבור כי אינו יכול להתחזק ולאחזו היטב במחיצה מ"מ שיער ר"ח בן דוסא דבב' שעות יכול לטפס ולעלות כמה פעמים ולהוציא ראשו חוץ למים ולחיות ולא יותר מב' שעות אבל בנפל בתחת הקרח אינו יכול לעלות כלל ומת מיד וליכא למימר דליחוש שמה נה שנא למחרת הנפילה שנהר היה נקרא כמה אמות איש סביב המקום שנפל שם הי' ג"כ פתוח בליה ויצא משם לאחר הנפילה אלא שלאחר כך רש בלין דהא ונדאי חששא רחוקה היא לגמרי דאיך יעלה משם אלא על ידי נס הלא כשרוצה לעלות מן המים במקום שהוא פתוח א"א אלא א"כ כחו בשתי ידיו בשפתי הקרח והגליד ולהתחזק ולקפוץ מן המים על הקרח ודבר זה אי אפשר שהלא אם כשהלך על הגליד בתחילת קרישתו לאט לאט ר' תחתיו אף על פי שפבר נקרא מיום או יומיים כל שכן בגליד שלא נקרא א באותו לילה דכיון דצריך להתחזק בשעת אחיזת ידיו דפשיטא דנשבר ל"ד ביו וחזר ונשבר ואין צריך

לומר דבשעה שהוא קופץ על הקרח דנשבר תחתיו שאין הגליד חזק כלל כיון שלא נקרא אלא באותו לילה כשנפל לשום היה ניצול לשם היה גם גדול ואז"ל אין מזכירין מעשה ניסים והתוס' הקשו ע"ז דאם כן למה אסרו חכמים במים שאין להם סוף הלא אף פי שלא נקרא הנה מעשה ניסים ותימצו דהתם אין זה מעשה ניסים מכיון דיש לתלות בדרך של ספינה וגל טורד וכו' עד פאן לשונם אלמא דכל ליתלות בדרך של ספינה וגל טורד ה"ל מעשה ניסים מזכירין מעשה ניסים: ומה שהביא מפרש"י פירק האשה רבה דף קכ"א באגמא דסמקא וז"ל במים שיש להם סוף דמי שאינו יוכל לשוט ע"פ המים למרחוק וכו' וכן פירק האשה שלום דף ו"ו פירוש רש"י מים שאין להם סוף אשתו אסורה שמהם וכו' ונראה לכאורה שדברי רש"י בזה אינם מדוקדקים כי פעם כתב על המים ופעם כתב תחת המים אבל פשוטים לפנינו רי לשון רש"י במ דף קכ"א שכתב הא דמים שאין להם סוף אשתו אסורה דחיישינן לשמה יצא לאתרו למרחוק ולא ראוהו עד פאן לשוננו דלא נצרה לפרש שמה ו לאתרו וכו' אלא צריף לומר דקש"י ליה במים שאין להם סוף נמי אם ה המים בכדי שתצא נפשו ולא ראוהו אמאי אשתו אסורה ע"ז פי' דהיינו טעמא דיש לחוש שמה יצא לאתרו למרחוק כלומר יצא לו קודם שתצא נפשו בעודו בתוך המים אז מיד יצא פני המים ופשעור שלא ראו אז כשיצא ע"פ המים ומשם ואילף היה שט המים עד חזן הם ויצא ליבשה והשתא ניחא דפעם כתב רש"י שמה תחת המים כו' ופעם כתב ע"פ המים דתרונייהו איתנהו דהיינו בשעה תוך המים היה צ מתחת המים ולא אתרו קודם שתצא נפשו יצא מתחת מ ע"פ המים ויש על פניהם עד שהגיע לחוף המים ויצא ליבשה עה שייצא מתוך המים ע"פ המים היה למרחוק שלא ראוהו ולכך אשתו רה אבל בנקרשו פני המים בקרח וגליד שעכ"פ נקראו שפתי נהר אצל שיה ששם מתחיל להתקרא א"כ א"א לו לצאת מאמצע הנהר על הגליד ופירש"י שתמיד נשבר הגליד באחזו בידיו כדי לעלות על הגליד וא"כ אי אפשר לו ג"כ שייצא מתוך המים ליבשה כיון שנגלד חוף המים סמוך ליבשה הגיע לשם אלא תחת המים ומפל הטעמים הנכוחים האלה שהשכל והסברא מחייב אותם.

אני אומר דבנידון דידן שלא היה נקרא הגליד בחזק פשיטא דאיתתא שריא דא"א לו לצאת מן המים לא במקום פתוח שלא נגלד ויצא משם על הגליד ולא בחוף המים על היבשה במפל שכן כדפירש"י משא"כ במים שנקראו בחזק לגמרי עד שהעגלה מלאה לה עמיר ומשא כבד עובר עליה אלא שעשו נקבים בגליד לשאוב משם מים ולהשקות הבהמות דאם נפל אדם לשם ונכנס תחת המים דאיכא למימר שהמים הולכיהו מלמעלה למטה עד אחד מן הנקבים שעשו בגליד ויצא משם דכיון שהגליד חזק יכול לאחוז בשתי ידיו בגליד בחזק ולקפוץ מתוך המים על הגליד והולך לו אלא דפשיטא הוא דאם הי' ניצול בכך ה' זה מעשה ניסים שהיו עיניו פקוחות תחת המים פיונה כן אמתי בתוך הדג עד שראה הנקב ואחזו שתי ידיו לגליד בשפתי הנקב והיה בריא וחזק כל כך עד שקפץ על הגליד והלך לו: גם יהיה גדול הנס האחרון שבתחילת הנפילה בנקב שהיה נופל חזק ובריא לא היה פח להציל עצמו לצאת מהנקב על הגליד סביב הנקב שנפל בו ולאחר שהמים טלטלוהו וטרדוהו בקור גדול יהא עולה מנקב אחד למרחוק כל אלה חששות רחוקו' שאין בהם ממש וכנגד השכל אם לא ע"י מעשה גם ואין מזכירין מעשה ניסים כל זה נראה להתיר האשה אם נאבד במים ולא נמצא כלל: כ"ש בנדון דידן שנמצא איש

והיפרוהו בסימני דאיתתא זו שריתא מטעם שנטבע תחת הגליד פאשר אמרנו ובהצטרפות הסימנים פאשר כתב הרב ועל פן הספמתי להתיר אשה זו בלי גמגום אנכי הקטן והצעיר יואל סירקש כותב וחותם ביריד לופלין בחדש אדר שני שצ"ו לפ"ק: קה במותב תלתא בי דינא פחדא הוינא ואתא לקדמנא פמר יודא במהור"ר ישראל מעיר גרידינג סמוך לסטנאב והגיד בתורת עדות ובלי"ע ונ"ל בל"א איהו קאב גוואנט אונטר סטנאב צו ק"ק גרידינג קאב איהו איין בילבל גיהט קאב איהו גמוזט איין וועק פארין פון גרידינג לאקריי"נא הינטר דעם נעפר איז גיוועזין לעת הזאת איין גרוסה מלחמה דארטן זענין פיל יהודים נהרג גיווארן דא אריבך בין איהו בדלות גיווארן קאב מוזין פון דארטן אוועק פארין אונ' האבן מיד לייט גיפראגט ווא אהין איהו פאר קאב איהו גיזאגט מאחר דז איהו איהו מיינעם לנד ניט אריינן טאר דא פאר איהו אין בר סקר לנד אונ הרעדניר דא האט מן מיר איין ריסטר גיגעבין וועלכי לייט די דא זענן נהרג גיווארן איז דרויף גיחתמית גיוועזן חזן ושמש דק"ק פריטן אונ' נאך איין שליש איז דרויף גיחתמית גיוועזין מק"ק פריטן הנ"ל איז ה' פרסאות מק"ק לנציק איז אין דעם ריסט"ר גישטנדן דז גישריבן דז אברהם בר שפתי מק"ק הרעדנה איז נהרג גיווארן לעת הזאת בשעת מלחמה איז דרינן גישטאנדן גישריבן דז אברהם האט גיזאגט דאז זיין ווייב היישט גנענידל אונ' דאש איז זיין אנדר ווייב אבר איהו קען ניט לוטיר גידענקן וויא עש איז גישטנדן אין ריסטר וויא פיל יאר עז איז גיוועזן לעת הזאת דז ער איז אנוועק גוועזן פון זיין ווייב גינגן אבר מיד דונגט עש איז גישטנדן וויא ער איז פון זיין ווייב שש או שבע שנים אנהו איז גישטנדן אין דעם ריסטר הנ"ל דז אברהם הנ"ל האט איין מוטר צו ק"ק ויסקא עז איז דרינן גישטאנדן אין ריסטר הנ"ל זיא היישט מיט דעם נאמן איהו קאן ניט לויטיר גידענקן וואש פר איין נאמן דער ריסטר איז מיר פר לארין גיווארן עכ"ל לזה הגיד ביום ב' י' שבת שצ"א לפ"ק פה ק"ק ווילנא: שוב העיד פמר יודא הנ"ל ביום הנ"ל דז דער חזן ושמש האבן פר אים גיזאגט דאז דער אברהם הנ"ל איז גישטארבן דען זיא זיינין ביי אים גיוועזן סמוך למיתתו דא האט זיא דער אברהם גיבעטן דאז זיא זאלין אין דעם ריסטר איין שרייבן כפי דבריו כנ"ל אונ דער חזן ושמש האבן פר מיר גיזאגט דז זיא זענן בייא דען קבורה גיוועזן של אברהם הנ"ל עכ"ל: במותב תלתא בי דינא פחדא הוינא ואתא לקדמנא פמר צבי בר שמר' מק"ק לבוב והעיד בת"ע בוליו"ע וזה לשונו בלשון אשכנז עש ווערט ווערן שבעות שצ"ב ב' שנים אז איהו בין גיוועזין אין אבוס דיא מלחמה מיט קאזקין בייא ק"ק פרייסלאוו הינטר דעם נעפר קאב איהו גיפונדן פיל יהודים ואחד הנה שמו אברהם קאב איהו גיפראגט פון וואנין בישטו והשיב איהו בין מק"ק הרעדנא אונ קאב איין אשה דארטן אונ קאב מיט איר איין קינד ער איז גיוועזן איין הוכיר מאן אונ איין דאריר מאן קאב איהו מיט אים חברותה גימאכט צו קויפן אין דען אבוס אנהו קאב עם גיגעבין חמשים זעבובים אונ איין עגלה וסוס דא איז ער גיפארין נאך זיין שרף מיט אנדרי יהודים אזו זענן זיא אלי בעו"ה נהרג גיווארן האבן מיר יהודים אין אבוס גידונגין ל' קאזקין אונ זיא לאזן הולין אין אבוס אנהו אונ האבן זיא קובר גיוועזן אנהו מיינ חבר אברהם הנ"ל קאב איהו קובר גיוועזן אונ איהו האבן בדי קובר גיוועזן אן שבעות יום שני זה שתי שנים האט מיר באותו פעם גיזאגט אז ער איז פון דער היים ד' שנים אונ איז גיוועזן איין בלייכר מאן האט גיהאט בדי בלייכי עינים עד פאן לשונו הוגבה

ע"ש י"ב אייר שצ"ב לפ"ק וְהָאִשָּׁה גִּנְעַנְדַּל הֶעֱגוּנָה הַגִּידָה בְּפָנַי בֵּית דִּין דְּאִיכָּא שְׁמִנָּה שָׁנִים שְׁנִפְרַד הִבְעַל מִמֶּנָּה: עוֹד הַגִּידָה שְׁהִיתָה מְעַנְפֶּרֶת כְּשִׁנְפֶּרֶד הִבְעַל מִמֶּנָּה וְאַחַר כֹּף מֵת הֵילָד עוֹד הַגִּידָה שְׁהִיתָה דְרָה עִם בַּעֲלָה סְמוּךְ לַהֲרַאדְנָא אֵיזָה פְּרָסְאוֹת לֹא בְּהַנְרִדְנָא בְּעֶצְמָה: תְּשׁוּבָה תְּחִילָה צָרִיךְ לְבָאָר אִם מוֹעִיל עֲדוּת זֶה שְׁהַעִיד הָעֵד שְׁנִתְּנוּ לוֹ כְּתַב בְּרִיטְטֶר מִי וּמִי נִהְיָה פְּתוּב בּוֹ אֲבָרְהָם בֶּר שְׁפִתֵי נִהְרָג בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּשַׁעַת מְלַחְמָה גַּם הָיָה פְּתוּב בּוֹ שְׁאִשְׁתּוֹ שָׁמָּה גִנְעַנְדַּל וְהִיא זְיוּג שְׁנֵי שָׁל אֲבָרְהָם הַנ"ל וְשִׂאמוֹ דְרָה בַּק"ק וויסקא וְעַל אוֹתוֹ הֶרִיטְטֶר הָיָה ג' חֲתוּמֵי הַש"ץ וְשָׁמַשׁ שָׁל ק"ק פְּרִידֵן ה' פְּרָסְאוֹת מְלֻנְצָק וְעוֹד שְׁלִישֵׁי הָיָה חֲתוּם עִמָּהֶן וְנֶאֱבַד מִמֶּנּוּ הֶרִיטְטֶר: הִנֵּה אֲעֲתִיק הַלְשׁוֹן מְחִיבּוּרֵי עַל א"ע סִימָן י"ז וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁם בְּדִין זֶה תִּנְיָא יְרוּשְׁלָמִי מִי שְׁמַצָּאוּ בְּשִׁטְר כְּתַב וְחֲתוּם מֵת אִישׁ פְּלוֹנִי וְכו' הִבִּיאוּ הֶרִי"ף וְהֵרָא"ש סוּף יְבָמוֹת וְלֹא פְּסָקוֹ הִלְכָה כְּמֵאן אֲבָל בְּרִישׁ פֶּרֶק מִי שְׁאַחְזוּ מוֹכַח מִדְּבָרֵיהֶם דְּבַעֲיָדוֹת אִשָּׁה אֶקִּילוּ בֵּה רַבְּנָן דְּמַהְנֵי עֲדוּת מְפִי כְּתָבָם כֹּף פִּירוּשׁ גִּימּוּקֵי יוֹסֵף וְהֶר"ן לְדַעַת הֶרִי"ף וְכֹף הוּא וְנוֹדָאי לְדַעַת הֵרָא"ש וְדָלָא כְּמוֹ שְׁהִבִּין רַבֵּינוּ שְׁפִתָּב וְלֹא אִסִּיק כְּחֻדָּא מְנִיָּהוּ וְלְכֹאֲרָה נִרְאֶה דְּאֲזַלִּינוּ לְחוּמְרָא עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ דְּלִיתָא דְּאָף עַל גַּב דְּבִיבָמוֹת לֹא אִסִּיק כְּחֻדָּא מְנִיָּהוּ מְכָל מְקוּם בְּפֶרֶק מִי שְׁאַחְזוּ מוֹכַח דְּסִבִּירָא לִיָּה דְּאֲזַלִּינוּ לְקוֹלָא וְכֹף הוּא דַּעַת הֶרְמֵב"ם בְּפֶרֶק י"ג מֵה"ג שְׁפִתָּב מְצָאוּ פְּתוּב בְּשִׁטְר וְכו' נוֹדַע שְׁזָה כְּתַב יִשְׂרָאֵל הֶרִי זֶה תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ וְכֵן מִי שְׁנִשְׁתַּתֵּק וְכו' הוֹרָה הֶרֶב בְּאַצְבַּע דְּמִדִּין נִשְׁתַּתֵּק לְמַדְנּוּ לְפִסְטוֹק גַּם מְצָאוּ פְּתוּב בְּשִׁטְר כְּדִבְרֵי הַמִּיקָל דְּסִמְכִינוּ מְעִידוֹת מְפִי כְּתָבָם וּמִשָּׁם לְמַד גַּם כֵּן דְּדוֹקָא בִּידוּעַ שְׁזָה הַכְּתַב כְּתוּב יִשְׂרָאֵל כִּי הִיכָא דְּבִנְשַׁתֵּתֵק יִדְעֵנוּ שְׁהוּא כְּתוּב וְאִין חֲלוּק בֵּין שְׁפִתָּב בְּלִשׁוֹן יִשְׂרָאֵל אוֹ כְּתוּב בְּלִשׁוֹן גּוֹיִם כֵּינֵן שְׁיִדְעֵנוּ שְׁכְּתוּב יִשְׂרָאֵל תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ וּמִיָּהוּ מִשְׁמַע וְנוֹדָאי דְּבַעֲיָנוּ שְׁכְּתוּב יִשְׂרָאֵל שְׁכָּשֶׁר לְעִידוֹת מִן הַתּוֹרָה דָּאִם הָיָה סְפֵק שְׁמָא כְּתוּב יִשְׂרָאֵל שְׁהוּא פְּסוּל לְעִידוֹת מִן הַתּוֹרָה לֹא עֲדִיף אֵלּוּ הַגִּיד בַּעַל פִּי וְכֹף מְצָאֵתִי בַת"ה סוּף סִי' ר"מ שְׁהִבִּיא לְשׁוֹן א"ז מְצָא כְּתוּב בְּשִׁטְר וְיִדוּעַ שְׁכְּתוּב יִשְׂרָאֵל וּמִי הוּא הַכּוֹתֵב אֶפְּילוּ כְּתַב בְּלִשׁוֹן גּוֹיִם פְּלוֹנִי מֵת מִתִּירִין אֵת אִשְׁתּוֹ עַכ"ל אֶלְמָא אַעפ"י דִּידוּעַ שְׁכְּתוּב יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵינוּ נְמִי דִּידוּעַ מִי הוּא הַכּוֹתֵב דְּשְׁמָא פְּסוּל לְעִידוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּתוּב וְז"ל ה' הַמְגִיד לְשֵׁם וְכְּתוּב רַבֵּינוּ שְׁזָה כְּתוּב יִשְׂרָאֵל אֶפְּשֶׁר אֶפְּשֶׁר שְׁכּוֹנָתוֹ הוּא לְמַעוּטֵי אִם הָיָה כְּתַב גּוֹי וְהַטַּעַם לְפִי שְׁלֹא הֶנְכָּשֶׁר גּוֹי אֶלָּא מַל"ת אֲבָל לֹא כְּתוּב לְפִיכֹף צָרִיךְ שְׁיִדְעַע שְׁהוּא כְּתַב יִשְׂרָאֵל אֲבָל אִין צָרִיךְ שְׁיִתְקַיֵּים אוֹ שְׁיִפִּירוּ מִי הוּא שְׁכְּתוּב שֵׁא"כ הָיָה אוֹמֵר רַבֵּינוּ וְהוּא שְׁיִתְקַיֵּים אוֹ שְׁנוֹדַע מִי שְׁכְּתוּב כְּלוּמַר אֶפְּילוּ בְּעַד אֶחָד שְׁיַעֲיִד שְׁפְלוֹנִי כְּתוּב אֲבָל הַרְשֵׁב"א כְּתַב שְׁנִרְאָה שְׁרַבֵּינוּ סוּבֵר דְּדוֹקָא בְּשִׁנְתֵּקִיִּים אוֹתוֹ כְּתַב וְהוּא וְז"ל הַסְּכִיִּים לְדַעַת הָאוּמְרִים שְׁאַפִּילוּ בְּלֹא מְקוּנֵיִים מִשִּׁיאִין עַכ"ל: הִנֵּה נְסִתְפָּקוּ בְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם אִי צָרִיךְ שְׁנוֹדַע שְׁיִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר כְּתוּב אִם לֹא: וְדַעַת הַרְשֵׁב"א דְּאֶפְּילוּ בְּלֹא מְקוּנֵיִים מִשִּׁיאִין דְּסִמְכִינוּ אַרְוּב יִשְׂרָאֵל דְּמֵן הַסְּתָם כְּשֶׁר הוּא עַד שְׁנוֹדַע שְׁפְסוּל לְעִידוֹת מְדֹאֲוִרֵיָּתָא וְכֹף הוּא מְסִקְנוֹת הֶר"ן בְּרִישׁ פ' מִי שְׁאַחְזוּ דְּכִינוּן דְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּרַבְּנָן בְּעִידוֹת אִשָּׁה לֹא תִּיקְנוּ הִילְכֹף אַע"פִי שְׁאִינוּ מְקוּנֵיִים מִשִּׁיאִין וּבִנ"י סוּף יְבָמוֹת הִבִּיא ג"כ הַסְּבָרוֹת וּמִסִּיק דְּכָל פִּיּוּצָא בְּזָה אִין לְדַיִין אֶלָּא מַה שְׁעֵינִיו רוּאוֹת שׁוּב מְצָאֵתִי בְּהַגְהוֹת מְרָדְכִי פ' שְׁנֵי דִּיבָמוֹת שְׁכְּתַב פְּעֻמִּים רַבִּים תְּמַהֲתִי אִיךְ מִתִּירִין לִינְשָׂא ע"פ הַכְּתַב כֵּינֵן דְּאִיכָּא מ"ד בִּירוּשְׁלָמִי דְּאוּסֵר וְאַפִּילוּ לְמֵאן דְּמִתִּיר צ"ע דְּשְׁמָא אִינוּ מִתִּיר אֶלָּא כְּשֶׁהַעֵד חֲתָם ע"פ רֵאִינ' שְׁרָאָה שְׁמַת וְכְּתַב בְּכְתָבוֹ דְּהוּי דוּמִיא

דמלנה בשטר שראה הלואה או שמע הודאה וכתוב וחתום בשטר אבל עתה דנהגו לכתוב
שמוע מפי עד או גוי או אשה שמת פלוני דתרי קילי עבדי עד מפי עד או אשה וגם ע"פ
כתבם ולא מפיהם וזה אינו מפרש בירושלמי להקל כ"כ אף למ"ד משיאין ותירוץ
דהירושלמי איירי שמאליהו כתבו ולא עפ"י ב"ד התם הוא דפליגי שיהרי אין לו דין שטר
לומר דנעשה כמי שפסקרה עידותן בב"ד שלא כתבו אלא לעמוד להם לראי' ולזכרון
אבל אם לאו מאליהו כתבו אלא בעת הצריף שב"ד יושבין ושולחין להם שיעידו וקעד
שולח בכתבו שפך שמע מפי אשה או גוי או מפי עד אחד שמת פלוני יש לו דין שטר
גמור דאפילו למ"ד בירושלמי אין משיאין הכא מודה דמשיאין דחשבנין לי' לעידות זה
כמי שפסקרה עידותן בב"ד וכו' התנישב המנהג אליבא דכ"ע שעכשיו מתירין לינשא
ע"פ הכתב שכתב בו ששמע מפי עד כף אע"פ שאינו מעיד שפך ראה כף היא דעת הרב
בתשובתו אעפ"י שאין לזה לשונו ולמדינו מדבריו דהירושלמי מדבר במי שכתב מאליו
לעמוד לו לראי' ולזכרון וניחא לינשא דאמר מצאו כתוב בשטר כו' דמשמע דלאחר זמן
הרבה מצאו כף כתוב ואעפ"כ פסקו הפוסקים כמ"ד משיאין וכ"כ הר"ן להדיא בפ' שני
דכתובות אהא דת"ר כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו לאחר כמה שנים
ונ"ל לאחר שהביא התוספות דג"רס התם יפה פח השטר מפת עדים וכו' כתב מהא משמע
דכותב אדם עדותו על השטר לאו שטר גמור הוא אלא שטר זכרון דומיא דמצאו כתוב
בשטר איש פ' מת דהיינו שטר זכרון וקאמר אם אמרו מה שכתוב בשטר שמענו ושפחנו
פלומר וע"י ראית הכתב נזכרנו דמהימנו ודכונותא תני כותב אדם עדותו על השטר וכו'
ומ"מ למדנו לפי פי' זה דשטר בעלמא שגמצא כתוב בו פלוני מת ואין פאן לפנינו אותו
שכתבו ונזכר מה שכתוב בשטר אין משיאין ע"י שטר זה מאחר שלא כתב כן ע"פ ב"ד
אלא מאליו כתבו לזכרון ולעמוד לו לראי' וצ"ע דמשמעות כל הפוסקים אינו כן אלא
בכל ענין שגמצאו כתוב בשטר וידוע שכתבו ישראל משיאין וכו' מפורש בת"ה להדיא
באחד שכותב אגרת לחבירו פלוני מת משיאין אשתו אא"כ במי שטבע במים שאין להם
סוף חיישינן שפא מחמת הטביעה כתב שמת ע"ש סוף ר"מ ותו צ"ע דלמאי שכתוב
הרמב"ם בפ"ג מה"ג דבאומר שמעתי שמת פלוני משיאין ע"פ וא"צ לשואלו ממי שמעת
והאיך שמע אבל אם אמר מת פלוני ואני ראיתי שמת שואלין אותו האיך ראית וכו'
ידעת שמת דשפא לא ראה דבר ברור וקאמר בדדמי השתא לפי זה במוצאים כתוב
בשטר שמעתי שמת פלוני ניחא דמשיאין על פיו אבל במוצאי כתוב בשטר ראיתי שמת
פלוני למה לנו להקל בכתבו יותר מאלו העיד בפיו שהיינו צריכין לשאלו האיך ראית
ובמה ידעת שמת ועכשיו שהעיד בכתבו פיו דאי אפטר לשאלו איך ראית לא הנה לנו
להקל להשיאה דשפא לא הנה דבר ברור ויש ליישב דכי היכא דהקילו בשמעו קול
שאמר פ' מת דא"א לו לשואלו משום שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה
ה"נ במוצאו כתוב בשטר מקילין מהאי טעמא אע"ג דאי אפטר לשואלו ולא חיישינן
דכתב בדדמי נ"ל א"כ נראה דשלישה שנתנו כתב בשטר שפלוני ששמו כף וכו' נהרג
והתמו בחתימת ידיהם אפילו אם תמצא לומר דהני תלתא לא היו אצל הריגה ולא ראוהו
שמת אלא שמעו כף מפי עדי' או עד אחד שהיו אצל הריגה והם נתנו כתב בסתם נהרג
אם הנה כתב זה לפנינו סמכינן עליה פיון שידענו שזה כתב ישראל וישאל פשר כתבו
וכמי שפסקרו עדותן אלו ג' בב"ד דמי והשתא נמי שאינו לפנינו אלא עד אחד העיד

שְׁהִיָּה פְתָב זֶה בְּיָדוֹ וְנֶאֱבָד מִמֶּנּוּ מוֹעִיל עֲדוּתוֹ כִּי הֵיכָא דְמוֹעִיל עֲדוּתוֹ עַד מִפִּי עַד אוֹ עַד מִפִּי גוֹי מַלְ"ת ה"נ מוֹעִיל עֲדוּת ע"א מִפִּי פְתָב שֶׁל ג' אֲנָשִׁים: שְׁנֵית צָרִיף לְבָאָר אִי חֲיִישִׁינָן לְאוּתוֹ שְׁהַעִיד מִתְחִילָה שְׁנֶהְרַג אַבְרָהָם הַנ"ל דִּילְמָא קָאָמַר בְּדַדְמִי וְלְכַאוּרָה הֵיָּה לָנוּ לְחוּשׁ לְזֶה שְׁהָרִי בְּתַחֲמֵיל עֲדוּת כְּמַר יוֹדָא פְתָב שְׁהַגִּיד שְׁהֵיָּה בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי וְהֵיָּה שָׁם לַעֲת הַזֹּאת מִלְחָמָה גְדוּלָה וְנֶהְרַגוּ כְּמָה יְהוּדִים וְגַם הַגִּיד שְׁבְרִיסְטֵר הֵיָּה פְתוּב דְאַבְרָהָם הַנ"ל נֶהְרַג בְּשַׁעַת מִלְחָמָה וְאִיכָא לְמִיחַשׁ דְקָאָמַר בְּדַדְמִי וְכַדְאִית' בַּר"פ הָאֵשֶׁה שְׁלוֹם דְאַפִּילוּ אֵשֶׁה דְאִינָה יִרְאָה שְׁיַהְרֵגוּ אוּתָהּ דְאֵשֶׁה כְּלִי וַיִּינְי' עֲלֵיהָ וְנֶאֱמַנּוּת בְּמִלְחָמָה קִטְנָה כְּשִׁתְּגִיד נִפְלָה עֲלֵינוּ לִיְסוּטִים הוּא מֵת וְאִנִּי נִצְלִיתִי אַפ"ה בְּמִלְחָמָה גְדוּלָה דְהִיא יִרְאָה לַעֲמוּד עַד שְׁיָמוּת לְפִי שְׁזוּרְקִים חֲצִים וְאִבְנֵי בְּלִיסְטְרָאוּת בְּמִלְחָמָה וְאִינָם מִתְפּוֹנְנִי עַל מִי יְפוּל חֲיִישִׁינָן דְקָאָמַר בְּדַדְמִי וְה"ה דְחֲיִישִׁינָן בְּעַד א' דְקָאָמַר בְּדַדְמִי בְּמִלְחָמָה גְדוּלָה וְאִין לְתַלוּת לְקוּלָא דְאוּתָן אֲנָשִׁים שְׁמַעוּ מִפִּי שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲדִים שְׁנֶהְרַג פ' בְּמִלְחָמָה וּבְשְׁנֵי עֲדִים קי"ל כְּהָרָא"ש וְדַעֲיָמְל' דְלָא חֲיִישִׁינָן לְבַדְדְמִי הָא וְנִדְאִי לִיתָא דְכִינָן דְאִיכָא הָכָא סָפַק אִין לְתַלוּת לְקוּלָא שְׁהִיוּ לְשֵׁם שְׁנֵי עֲדִים דְסָפִיקָא דְאוּרִינִיתָא לְחוּמְר' וְכַמ"ש הָרִיב' ש' בְּסִי' שַׁע"ט הֵיכָא דְאִיכָא אִם הִסִּיח לְפִי תְנוּמוֹ אוֹ לֹא דְאִין מְשִׁיאִין אֵת אֲשֶׁתוֹ וְכֵן בְּכָל מַקּוֹם דְאִיכָא פְּלוּגְתָא בְּדִינֵין אֵלּוּ אֲזַלִּין לְחוּמְרָא וּמְבִיאִוּ בַּהַג"ה ש"ע סט"ו וְאַפִּילוּ הֵיָּה כְּפִין סָפַק סָפִיקָא אִין לָנוּ לְהַקְל לְכַתְחִילָה לְהַשִּׁיבָה לְאִישׁ וְכַדְאָמַר פְּרַק יֵשׁ בְּכוּר סוּף דָּף מ"ו אָמַר רַב כְּהֵנָּא שְׁאִנִּי עֲדוּת אֵשֶׁה דְאַחַמִּירוּ בַּה רַבְּנָן וּפְרִיף מִי אַחַמִּירוּ וְהָא תְּנִין הַחֲזוּקוֹ לְהִיּוֹת מְשִׁיאִין ע"י עַד מִפִּי אֵשֶׁה מִפִּי עֶבֶד מִפִּי שְׁפַחָה וּפְרִיָּקוּ כִּי אַקִּילוּ רַבְּנָן בְּסוּפָה בְּתַחֲלָתָהּ לֹא אַקִּילוּ רַבְּנָן וּפִי' רַש"י לְאַחַר שְׁפִינּוֹנוּ יָפָה שְׁנָה הוּא הַקִּילוּ חֲכָמִים בְּסוּף עֲדוּתוֹ לְהַחֲזִיקוֹן אַפִּילוּ בְּעֶבֶד וְשְׁפַחָה אֲבָל בְּתַחֲמֵילת הַעֲיָדוּת דְהֵיָּנּוּ רְאִיתָ הֵמָּת לֹא אַקִּילוּ עַד שְׁיַפְיָהוּ יָפָה עַד כְּפִין לְשׁוֹנוֹ וְהָא וְנִדְאִי דְבַכְלָל לְשׁוֹן זֶה שְׁאָמַר דְהֵיָּנּוּ רְאִיתָ וְת וְכו' הוּי נְמִי שְׁרָאָה שְׁמַת וְדִאִי שְׁיַצָּאת נְשָׁמְתוֹ שֶׁל פְּלוּנִי: וְכֵן פְתָב הַמְרַדְכִי סוּף יְבָמוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲבָל בְּתַחֲמֵילת פִּי' בְּגוּף הַעֲיָדוּת לֹא הַקִּילוּ וְה"נ מוּכַח הַ שְׁמַעְתָּה דַּר"פ הָאֵשֶׁה שְׁלוֹם דְתַלְיָנָן לְחוּמְרָא דְאִיכָא דְעֶבְדִּי לְהַ סְמַר וְחִי וְאָמַר כִּי הֵיכָא דְלִדְיָדָה אַתְרַחֲשִׁי נִסְאָ וְכו' וְאָמַר נְמִי אִינְשׁ אַחְרִינָא אֵלּוּ אֲצִלוּי וְכו' עַד כְּפִין לְשׁוֹנוֹ וּמְבִיאִוּ ב"י וְדִלָּא כַּמ"ש הָרַב מוהר"ר יַעֲקֹב שִׁי' ב"ד ור"מ דַּק"ק לּוּבְלִין אַנְדוֹן דִּינָן דְפָסַק שְׁלוֹן לְהַתִּיר מְטַעַם ס"ס חֲדָא שְׁמָא לּוֹ ג' אֲנָשִׁים הֵם עֲצָמָם רָאוּ שְׁנֶהְרַג בְּמִלְחָמָה וְאִם תִּמְצָא לּוֹמַר לֹא רָאוּ שְׁמָא שְׁמַעוּ מִפִּי ב' עֲדִים עַד כְּפִין לְשׁוֹנוֹ דְלַפְעַד"נ דְשִׁגְגָה הִיא שְׁיַצָּאה מִתַּחַת קוּלְמוֹסוֹ דְבְּתַחֲמֵילת עֲדוּת לֹא אַקִּילוּ רַבְּנָן אַפִּילוּ הֵיכָא דְאִיכָא ס"ס וְלֹא דְמִי לְמַ מַּקָּא"י בְּתַרּוּמַת הַדָּשָׁן בְּסִי' ר"מ דְבַגוּי מְסִיח לְפִי תְנוּמוֹ מִפִּי גוֹי אַחַר לֹא חֲיִישִׁינָן דִּילְמָא הַגוֹי הִרְאִישׁוֹן.

לֹא סִיפֵר בַּמַּלְ"ת אֲלָא מִחַמַּת אִינְזָה אֲמַתְלָא אֲרִשַׁע אוֹ בְּדַרְךָ הַתְּפָאָרוֹת אוֹ כַּה"ג דְשִׁאֲנִי הֵתָם דְתַלְמוּדָא לֹא מִפִּימַמ"ז אֲלָא בְּמִתְפּוֹנִין לְהַעִיד אוֹ לְהַחֲזִיר כ"נ לֹא דִיִּיקִינָן אֲשִׁאָר אֲמַתְלָאוּת וְזוֹ חֵילָן נְמִי דְלְמָא ע"י שְׁאֵלָה סִיפֵר הַגוֹ הִרְאִישׁוֹן דְדוּקָא ע"י שְׁאֵלַת יִרְאֵל לְחַשִּׁיב מַלְ"ת מְשׁוּם דְמַרְגִּישׁ הַגוֹי שְׁיֵישׁ לְהֵם נְפִיקוּתָא בְּדַבְרָא וּמְשַׁקֵּר אֵל אֲסוּאֵל אוּתוֹ הַגוֹי שְׁלֹא בְּפִנֵי יִשְׂרָאֵלוֹהוּא מְשִׁיב חַשְׁיָב שְׁפִיר מְסִיח לִפְ תְּנוּמוֹזוֹ כִּינָן דְהַגוֹי הִרְאִישׁוֹן לֹא בְּיָאָר דְבְּרִיו אִם הַגוֹי הִרְאִישׁוֹן סִיפֵר דְבִיו מֵט אוֹ עַל יְדֵי שְׁאֵלָה לֹא תַלְיָנָן לְהַחֲמִיר וְלוֹמַר עַל יְדֵי שְׁאֵלָה סִיפֵר כ"ש כַּקְבַּת"ה וְהִבִּיא רְאִיָּה מִתְּשׁוּבוֹת מְהַר"ם דְלֹא תַלְיָנָן לְהַחֲמִיר בְּזֶה וְלַפְעַדְלָה דְהַ טַעְמָא דְלֹא חֲיִישִׁינָן דַּע"י שְׁאֵלָה סִיפֵר דְאִי עַל יְדֵי שְׁאֵלָה סִיפֵר

הגוייהראטוודאי הָיָה הגוי השני גם כן מספר הדברים פֶּהַנְוִיָתוֹן שְׁהִיָה מְסַפּוֹ עַא ן הָרַאשׁוֹן וְשְׁהִיָה שׁוֹאֲלִים עַל פְּלוֹנֵי הַיְהוּדִי וְהַשִּׁיב לוֹ כֶּה וְכֶה מְדַסְיַפֵּר בּוֹ שְׁשֻׁמַע כֶּה וְכֶה מִפִּי הַגּוֹי הָרַאשׁוֹן מְשֻׁמַע וְנֹדַאי דְסִיפֵר הָיָה בְּלֹא שְׁאֵלָה זָרָה הַמְסַפְרִים זֶה עִם זֶה וּלְפִיכֶה תְּלִינֵן לְקוֹלָא בְּסַפֵּק זֶה אֲבָל בְּשַׁאֲרֵי סַפֵּק פְּנִידוֹן דִּידֵן דְּלֹא יִדְעִינָן אִם הַעִיד ע"א בְּמִלְחָמָה אוֹ שְׁנֵי עֵדִים פְּשִׁיטָא דְאֵן לְתַלּוֹת לְקוֹלָא בְּאִסּוּרָא דְאוֹרְיָתָא וְתוֹ נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דְעֵתִי דְבַגּוֹי מְסִיחְשׁוּמוֹ מִפִּי מוֹ אֲדָר דְתְּלִינֵן לְקוֹלָא דְהָרַאשׁוֹן נְמִי הָוֵי מְסִיחַ לְפִי תְּנֻמוֹ הַתַּשׁ דְּכִינֵן דְּהַגּוֹי הַשֵּׁנִי מְסִיחַ לְפִי תְּנֻמוֹ בְּדָבָר בְּרוּר פְּלוֹנֵי הַיְהוּדִי מֵת בְּמִשְׁלוֹנֵי הַיְלִפְּהַ נִפְקַ זְקוּדָהְנָה לְנוּ לְחֻשׁ שְׁמָא הַגּוֹי הָרַאשׁוֹן לֹא הִסִּיחַ לְפִי אֲאֵלָא מְחַמַּת אִיזָה מִתְּלֹא אוֹ עַל יְדֵי שְׁאֵלָה ה"ל בְּכָלֵל קוֹלָא דְמְקוֹלִין בְּסַאבֵּל נְדוֹן דִּידֵן הַ כְּדַפְּיָ דְמַחְמִיר' בְּהַ רַבְּנָן וְעוֹד נִרְאָה דַּמ"שֵׁב מַהוּר"ר יַעֲקֹב שְׁדֵהֲכּוֹ יֵשׁ לְהַתִּיר מְטַעַם סַפֵּק סְפִיקָא לִיתָא דְהָא פְּשִׁיטָאנִי הַסְּפִיקוֹת הָלוּ צִיעַ הָרַב אֵינֵן אֵלָא סַפֵּק אֶחָד דְשְׁמָא לֹא הַעִיד אֵלָא אֶחָד בְּמִלְחָמָה אִמָּא שְׁנֵי עֵדִים בְּמִלְחָמָה הַשְׁתָּא מְכָל זֶה הָיָה נִרְאָהְאוּרָה שְׁאִין לְהַאשֵׁה זֹו מִתּוּף עֲדוּת זֶה שֶׁל כֶּמֶר יוֹדָא שְׁהִיָה בִידּוֹ וְשֶׁר שְׁהִיָה פְּתוּבְשַׁפְּמֵר אַבְרָהָם הַנ"ל נְהַרְגַל לַעַת הַזֹּאת בְּמִלְחָמָה דְכִינֵן שְׁפִירְשׁוֹ דַּב' עֲדִיאָדוֹ כֹּן חִיִּישִׁינָן שְׁמָא לֹא הָיָה אֵלָא עַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה דְחִינֵן דְקֵאָמַר בְּדַל סַפֵּק בְּתַחֲזִילְתָּהּ דְאַחְמוּר בְּהַ רַב: אֲכֹן כִּי דִיִּיקַתְּ בְּלִשׁוֹן הַעֵד כֶּמֶר יוֹדָא וּבְלִשׁוֹן הָיָה פְּתוּב בְּרִי וְתַבִּין דְלִיכָא לְמִיחַשׁ הַכָּא בְּדַדְמִי שְׁהַרִי לֹא הַעֵד פֶּת דְעַם נַעֲפִיר אִיזוּ גּוֹוְעִזִּין לַעַת הַזֹּאת אֵינֵן גְּרוּסָה מְחַמָּה דְאַרְטֵן זְקַל יְהוּדִים נְהַרְגַל גִּיּוּאָרִין וְכו' וְלֹא אָמַר שְׁנֵהֲרָגוּ בְּמִלְעָה אֵלְמָא שׁ בְּמִלְחָמָה גְּדוּלָה דְהִינֵנוּ שְׁהִיָה בְּתוּף הַמִּלְחָמָה וְנִהַרְגוּ שׁ מִרְאָה אוֹ דְאַחַר הַנְּהַר שְׁקוֹרִין נַעֲפִיר שְׁהִיָה שֶׁם לַעַת הַזֹּאת מְלַחְמָה גְּדוּלָה לְשׁ אַקְלִים נְהַרְגוּ הַרְבֵּה יְהוּדִים רַחוּק מִן הַמִּלְחָמָה גְּדוּלָה שְׁבָאוּ עֲלֵיהֶם וְהַרְגוּ הַיְהוּדִים הַרְבֵּה וְכֹן פְּתַב בְּרִיסְטֵר דְזוֹ אַבְרָהָם בּוֹ שְׁבִתִי מִק"ק אִיזוּ נְהַרְגַל גִּיּוּאָרִין דְהִינֵנוּ לַעַת הַזֹּאת בְּשַׁעַת מְלַחְמָה וּמ' לֹא פְּתַב בְּמִלְחָמָה אֵלָא פְּתַב בְּשַׁעַת מְלַחְמָה מְשֻׁמַע דְבְשַׁעָה זֹו הָיָה נְהַרְגַל הַמִּלְחָמָה בְּמָקוֹם דְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְזַרִיקַת חִיצִים וְאַבְנֵי בְּלוּשְׁטְרָאוֹת דְהַת שְׁאִינוּ עוֹמְדִים בְּסַפְּנָה בְּקוֹשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה אִינוּ יָרֵא מִן הַלִּיכְסִטִים וְהַעִיד בְּרוּר וְלֹא בְּדַדְמִי וְאִם כֹּן אֵיכָא לְמִימַר שְׁיְהוּדִי אֶחָד שְׁהִיָה בְּתוּף פֶּת הַלִּיכְסִטִים שְׁלֹא הָיָה יָרֵא מֵהֶם עֹמְדִים שֶׁם כְּשֶׁהֲרָגְמֵם וּבָא וְהַעִיד דְלִיכָא לְמִיחַשׁ בְּדַדְמִי כִינֵן שְׁלֹא הָיָה הוּא עֹצְמוֹ בְּסַפְּנָה הָיָה עוֹמְדִים שֶׁם וְרָאָה שְׁיִצְאָת נִשְׁמָתוֹ וְכִי הֵיכָא דְנִשְׁמֵם נְאֻמְנוֹת בְּמִלְחָמָה קְטַנָּה לְפִי שְׁאִינָה יָרָאָה וְעוֹמְדִים שֶׁם עַד שְׁיִמּוֹת פְּדֵאִיתָא בְּרִישׁ פֶּרֶק הָאשֵׁה שְׁלוֹם ה"נ נְאֻמֵן הָאִישׁ אִם אֵינֵנוּ בְּכָלֵל אוֹתָן שְׁבָאִין עֲלֵיהֶן לְהוֹרְגֵם א"נ גּוֹיִם בָּאוּ וְהִסִּיחוּ לְפִי תְּנֻמָּה שְׁנַפְּלוּ עֲלֵיהֶם לִיכְסִטִים עַל הַיְהוּדִים וְהוֹרְגִים דְכִינֵן דְּהַגּוֹיִם לֹא הָוֵי בְּסַפְּנָה לֹא חִיִּישִׁינָן בְּדַדְמִי וְזוּוֹקָא בְּמִלְחָמָה גְּדוּלָה פְּלִיגִי בֵּין רַבּוֹנוֹתָא בְּמִרְדְּכִי סוּף יְבָמוֹת אִי חִיִּישִׁינָן בַּמ"ל"ת דְקֵאָמַר בְּדַדְמִי אִם לֹא אֲבָל בְּמִלְחָמָה קְטַנָּה כ"ע מוֹדָה דְאַפִּי בִיְהוּדִי לֹא חִיִּישִׁינָן דְקֵאָמַר בְּדַדְמִי אִם לֹא הָיָה גַם כֹּן בְּסַפְּנָה בְּגוֹי מְסִיחַ לְפִי תְּנֻמוֹ וְהָכִי מוֹכַח לְהַדְיָא מִתּוּף עֲדוּת עַד הַשֵּׁנִי דְבְשַׁעָה שְׁהֵלְף אַבְרָהָם הַנ"ל בְּדַרְךָ לְקַנּוֹת יִין שְׁרָף עִם שְׁאֲרֵי יְהוּדִים אִזוּ נְהַרְגוּ כֹּלָם וּשְׁכָרוּ לְמ"ד קְאָזְקִין וְהַבִּיאֵם וְכו' אֵלְמָא דְלֹא נְהַרְגוּ בְּמִלְחָמָה הַגְּדוּלָה אֵלָא לִיכְסִטִים בָּאוּ עֲלֵיהֶם בְּדַרְךָ פְּשִׁהֲלָכוּ לְקַנּוֹת יִין שְׁרָף: וְעוֹד בַּר מִן דִּין הַלֹּא כֶּמֶר יוֹדָא הַעִיד אַח"כ בְּיוֹם הַנ"ל שְׁשֻׁמַע מִפִּי הַש"ץ וְהַשְׁמֵשׁ שְׁהִיָה אֲצַל מִיתָתוֹ וּקְבוּרָתוֹ וַא"כ א"צ פְּלָל לְאוֹתוֹ עֲדוּת שְׁהִיָה פְּתוּב בְּרִיסְטֵר וְאִין לְחֻשׁ כְּאֵן לּוֹמַר דְנִרְאָה דְעֲדוּת זֶה שְׁהַעִיד כֶּמֶר יוֹדָא אַחַר כֶּה בְּיוֹם הַנ"ל אִינוּ אִמָּת מְדִלָא הַעִיד כֶּה בְּתַחֲזִילַת עֲדוּתוֹ דְאִזוּ

לא הָיָה צָרִיף לְהַעֲיִד מֵה שְׁהֵיָה פְּתוּב בְּרִיטְסְטֵר דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּהֵיָה צָרִיף לְהַעֲיִד מֵה שְׁהֵיָה פְּתוּב בְּרִיטְסְטֵר שְׁהֵיָה הָיָה שְׁמוֹ אַבְרָהָם בֶּר שְׁפִתֵי מַק"ק הֶרְאָדְנָא וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ גִּנְעֵנְדֵל וְשֵׁהִיא זִיווּג שְׁנֵי נְכֻמָּה שְׁנֵי הֵם שְׁנִפְרֵד מֵאִשְׁתּוֹ שֵׁשׁ שְׁנֵי אִם שְׁבַע שְׁנֵי וְשֵׁמוֹ הָיָה דְּרָה בַּק"ק וִיסקָא וְעוֹד דְּכִינּוֹן שֶׁהַב"ד שְׁאַלּוּ אוֹתוֹ שְׁיִגִּיד כֹּל מֵה שְׁהוּא יוֹדֵעַ מֵאִשְׁהָ זֹה שְׁנִפְעֵלִם בְּעֵלְהָ וְשְׁיִגִיד בּוֹלִיו"ע לְכֹף הָיָה מִגִּיד כֹּל מֵה שְׁהוּא יוֹדֵעַ וּג"כ אֵינן לְחוּשׁ כָּאֵן וְלוֹמֵר שְׁהַעֲד מִכְחִישׁ אֶת דְּבָרֵי עֲצָמוֹ שְׁהִגִּיד תְּחִילָה מֵה שֶׁהִי פְּתוּב בְּרִיטְסְטֵר שְׁאַבְרָהָם הַנ"ל הָיָה נִהְרָג וְאַחַר כֹּף הִגִּיד שְׁשִׁמְעַם מִפִּי הַש"ץ וְהַשְׁמֵשׁ שְׁהָיוּ אֲצֵל מִיתָתוֹ דְּמִשְׁמַע דְּלֹא נִהְרָג אֲלֵא דְמַת עַל מִיטָתוֹ הָא נּוֹדָאֵי לֹא קִשְׂיָא דְאַף עַל פִּי שְׁמִיתָתוֹ הָיָה ע"י הַרִיגָה לֹא מַת מִיָּד אֲלֵא כְּשִׁשְׁמַעוּ שְׁנִהְרָגוּ הַרְבֵּה יְהוּדִים בְּדֶרֶךְ כְּשֶׁהֲלָכוּ לְקִנּוּת יֵין שְׂרָף וְשִׁלְחוּ אַחֲרֵיהֶם ל' קְאֻזְקִין לְהִבִּיא אוֹתָם הָיָה זֶה אַבְרָהָם עוֹדְנֵו חַי מְקַצֵּת יָמִים וְאַחַר כֹּף מַת וְזֶה חֲמַת וְאֵין כָּאֵן הַכְּחִשָּׁה וְכֹף מֵרֵאִין הַדְּבָרִים שְׁכֹף הָיָה מַעֲשֵׂה דְבָזָה מְתִישָׁב עַל מֵה שְׁפִתוּב בְּרִיטְסְטֵר בְּסִתָּם שְׁאַבְרָהָם בֶּר שְׁפִתֵי נִהְרָג לְעַת הַזֹּאת בְּשַׁעַת מְלַחְמָה וְחֲתָמוֹ ע"ז הַש"ץ וְהַשְׁמֵשׁ בְּצִירוּף עַד שְׁלִישֵׁי דְאִיכָּא לְתַמּוּהָ לְמָה לֹא כְּתָבוּ הִיאָף יוֹדְעִים זֶה אִם שׁוֹמְעִים כֹּף בְּמַסִּיחַ לְפִי תְּנֻמוֹ מִגּוֹי אוֹ הַעֲיִד ע"ז ע"א יְהוּדִי אוֹ שְׁנֵי עֲדִים כִּי עַל זֶה הֵינּוּ דְנִים עַד עַתָּה לְמָה כְּתָבוּ בְּסִתָּם אֲבָל הַשְׁתָּא נִיחָא דְהָא דְכְּתָבוּ בְּסִתָּם דְּנִהְרָג הֵינּוּ ע"י הַפְּצָעִים שְׁפָצְעוּ בּוֹ הוּא נִהְרָג וּמַת אֲבָל לֹא מַת מִיָּד אֲלֵא הִבִּיאוּהוּ לְעִיר בְּעוֹדוֹ חַי וְלֹאֲחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים מַת וְלְכֹף כְּתָבוּ בְּסִתָּם נִהְרָג לְפִי שְׁהֵם הָיוּ יוֹדְעִים שְׁנִהְרָג כִּי הֵם הָיוּ אֲצֵל מִיתָתוֹ וְקִבּוּרָתוֹ וְאַף עַל פִּי שְׁלֹא נִזְכָּר זֶה בְּפִירוּשׁ בְּעִידוֹת עַד הַשְּׁנֵי לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לְהֶאֱרִיף שְׁהֵיָה חַי מְקַצֵּת יָמִים וְאַחַר כֹּף מַת אֲלֵא הַעֲיִד בְּקִיצָר שְׁשִׁלְחוּ ל' קְאֻזְקִין וְהִבִּיאָם וְקִבְרוּם גַּם חֶבֶר שֶׁל אַבְרָהָם הַנ"ל קִבְרוּ אוֹתוֹ וְכִינְדֵי קִבְרָתוֹ בְּיוֹם שְׁנֵי דְשְׁבּוּעוֹת וְאֵין כָּאֵן שׁוּם הַכְּחִשָּׁה לֹא מְעִידִים זֶה אֶת זֶה וְלֹא מַעַד רֵאשׁוֹן אֶת דְּבָרָיו הֶרְאִישׁוּנִי וְתוֹ דְאַפִּילוּ הַעֲיִדוּ ב' עֲדִים וְהַכְּחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה כְּגוֹן דְאַחַד אוֹמֵר נִהְרָג וְא' אוֹמֵר מַת מִשְׁיֵאִין אֶת אִשְׁתּוֹ כְּדִתְנֵן בַּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם גְּבִי שְׁתֵי צָרוֹת אַחַת אוֹמֵר נִהְרָג וְא' אוֹמֵר מַת ר"מ אוֹמֵר הוֹאִיל וּמְכַחֲשׁוֹת זֹאת הָרִי אֵלוֹ לֹא יִנְשָׂאוּ ר"י וְר"ש אוֹמֵר הוֹאִיל זֹו נְזוּ מוֹדוֹת שְׁאִינוּ קִיָּים יִנְשָׂאוּ וּפְסָקוֹ הַרְמַב"ם ס' י"ד דְּהִלְכָה כַּר"י וְר"ש וְהָא דְלֹא תִנְיָא לְהֵאֵי דִינָא בְּשְׁנֵי עֲדִים א' אוֹמֵר מַת וְאַחַד אוֹמֵר נִהְרָג נִרְאָה מְשׁוּם דַּר"מ לֹא פְּלִיג אֲלֵא בְּצָרוֹת דְחִיּוּשֵׁינּוּ דְכָל אַחַת אוֹמֵר שְׁקֵר לְקַלְקֵל צָרְתָהּ וְכִינּוֹן דֹּא' מִשְׁתִּיהֵן וְדֹאֵי שְׁקִרְנֵי אוֹלֵי שְׁתִּיהֵן אוֹמְרוֹת שְׁקֵר לְקַלְקֵל כִּי אֵינָם יוֹדְעִין אֲמַתַּת הַדְּבָרִים וְכִמוֹ שְׁפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת לְשֵׁם אֲבָל בְּעֲדִים דְעֵלְמָא אַף ר"מ מוֹדָה הוֹאִיל וּשְׁנִיהֶם מוֹדִים שְׁאִינוּ קִיָּים יִנְשָׂאוּ דְפִלְגִינּוּ דִיבּוּרֵי: וְכ"כ הֶרְא"ש בְּתַשׁוּבָה אִם שְׁנֵי מְעִידֵן אִפִּי יֵשׁ הַכְּחִשָּׁה בְּדְבָרֵיהֶם מִשְׁיֵאֵן אֶת אִשְׁתּוֹ כִּינּוֹן שְׁשְׁנֵיהֶם מְעִידֵן עַל מִיתָתוֹ וּמְבִיאוּ הַטּוֹר בְּרִישׁ ס' י"ז אֲלֵמָא דְלֹא דוֹקָא ב' צָרוֹת דַּה"ה שְׁנֵי עֲדִים זֵיל בְּתַר טַעְמָא דְמֵאִיזָה טַעַם בְּאֵנוּ לְהַכְשִׁיר לְהִנֵּי צָרוֹת דְמְכַחֲשֵׁן אֶהְדְּדֵי בַע"כ דְאִינוּ אֲלֵא מְשׁוּם דְפִלְגִינּוּ דִיבּוּרֵיהֶוּ אוֹ דְזוֹ דְאַמְר' נִהְרָג לֹא שְׁנִהְרָג אֲלֵא שְׁאִינוּ קִיָּים אוֹ דְזוֹ דְאַמְרָה מַת לֹא מַת עַל מִטָּתוֹ אֲלֵא שְׁאִינוּ קִיָּים א"כ לַפ"ז ה"ה בְּשְׁנֵי עֲדִים נְמִי פְּלִגִינּוּ דִיבּוּרֵיהֶוּ דְחַד מִנֵּיהֶוּ סְהַדֵי וְהַשְׁתָּא כִּינּוֹן דְאַפִּילוּ בְּשְׁנֵי עֲדִים הַמְכַחֲשׁוֹת זֹאת ר"מ פְּלִגִינּוּ דִיבּוּרֵיהֶוּ דְחַד וּמִשְׁיֵאֵן אֶת אִשְׁתּוֹ כ"ש בְּנִדּוֹן דִּידֵן דְאֵין כָּאֵן הַכְּחִשָּׁה אֲלֵא זֶה וְזֶה אֲמַת כְּדָפִי וְא"כ לִיכָּא הֶכָּא נְדָנוּד חֲשָׁשָׁא דֹא"א בְּמִלְחָמָה דְאִינוּ נְאָמְן מִחֲשָׁשָׁא דְקֶאֱמַר בְּדָדְמֵי: שְׁלִישִׁית צָרִיף לְבָאֵר מֵה שְׁאַבְרָהָם הַנ"ל הוֹדִיעַ לְכָל שְׁהוּא מַק"ק הֶרְאָדְנָא וְאִשְׁתּוֹ הִגִּידָהּ

שְׁבַעֲלָה הָיָה דָר עִמָּה סְמוּךְ לַהֲרָאֲדָנָא אֵינָה פְּרָסְאוֹת נִלְפַע"ד דְּלִפִּי שְׁמוּלְדָתוֹ וּבֵית אָבִיו
הָיָה בִּק"ק הָרָאֲדָנָא קָרָא עֲצָמוֹ אַבְרָהָם מִק"ק הָרָאֲדָנָא פֶּמֹ שְׁאַבְרָהָם אָבִינוּ אָמַר
לְאַלְיַעֲזָר עֲבָדוּ פִּי אֶל אֲרָצִי וְאֶל מוֹלְדָתִי תִלְדֶּךָ וְהָעֶבֶד הִלְךְ אֶל אַרְם נְהָרִים אֶל עִיר נְחֹר
הִנֵּה קָרָא אַבְרָהָם לְאַרְם נְהָרִים אֲרָצוֹ וּמוֹלְדָתוֹ אֵף עַל פִּי שְׁהָיָה דִּירְתוֹ בְּאוֹר פְּשָׁדִים
וּכְמ"ש הַפְּתוּב וַיִּקַּח תֵּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְכו' וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוֹר פְּשָׁדִים לְלֶכֶת אֲרָצָה כְּנָעַן
וּגו' וּכְבָר הָאָרִיכוֹ הֶרְמֵב"ן וְהֵרָא"ם ע"ש וְגַם אָנֹכִי חִדְשָׁתִי שֵׁם לִפִּי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי בִּס"ד
וְאִין פֶּאן מְקוֹמוֹ מְכַל מְקוֹם לְמַדְנֵוּ מִפֶּאן שְׁאָדָם קוֹרָא אֶת שְׁמוֹ אַחַר מוֹלְדָתוֹ וּבֵית אָבִיו
אֵף עַל פִּי שְׁדָר בְּעִיר אַחֲרֵת וְעוֹד נִרְאָה עֵינֵקֶר דְּנוֹדָי אַבְרָהָם זֶה הָיְתָה עֵינֵקֶר דִּירְתוֹ בִּק"ק
הָרָאֲדָנָא מְקוֹם בֵּית אָבִיו אֱלָא שְׁיֵצֵא מֵהָרָאֲדָנָא לְדוֹר בְּעִיר אַחֲרֵת אוֹ בִּפְפֹר סְמוּךְ
לַהֲרָאֲדָנָא לִפִּי שְׁעָה לְהַחְזִיק שֵׁם מְכָס אוֹ רַחֲיִים אוֹ אֵינָה אֶרְנֹד"א כְּמוֹ שֶׁהוּא מְפֹרָס
בְּכָל הַמְּדִינּוֹת שְׁפָכָה מְנַהֵגִם דְּהַשְׁתָּא אֵף עַל פִּי שְׁדִירְתוֹ עֲכָשְׁוֹ סְמוּךְ לַהֲרָאֲדָנָא מְכַל
מְקוֹם כִּינּוֹן שְׁדִירְתוֹ זֹו לֹא הָיָה אֱלָא לִפִּי שְׁעָה כִּי לֹא יֵרֵד לְהַשְׁתַּקַּע שֵׁם אֱלָא לְגוֹר שֵׁם עַד
שְׁתַּשִּׁיג יָדוֹ וַיָּשׁוּב אַחַר כֶּף לְקַהֲלַת הָרָאֲדָנָא שְׁפִיר קָרָא עֲצָמוֹ אַבְרָהָם מִק"ק הָרָאֲדָנָא
וְעוֹד דְּהָרַב מְהוֹר"ר יַעֲקֹב שִׁי הִבִּיא רְאִיָּה מִמ"ש הֶרְמֵב"ן בִּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹ' אַעֲנֹבְדָא
דִּיִּצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא דְהַף עֲנֹבְדָא דְמִיָּתִי הֵתָם בְּהֵיָא גִיטָא דְאַשְׁתַּכַּח בְּנִהְרְדַעִי וְכו' דִּמ"ש
תְּבַדּוֹן נִהְרְדַעִי כְּפֹלָה הֵינֵינוּ לֹומֵר תְּבַדּוֹן הֶרְבַּה עֲדוּת עַד הֵיכָא דְסָגִי קַבָּא דְנִהְרְדַעִי דַּעֲלָמָא
דְּהַסְבִּיבוֹת נִקְרָאִים ע"ש הָעִיר שְׁהָיָה מְטֵרְפוֹלִין בְּאוֹתָהּ אַקְלִים ה"נ קָרָא עֲצָמוֹ אַבְרָהָם
עַל שֵׁם הוֹרָאֲדָנָא שְׁהֵיָא מְטֵרְפוֹלִין בְּאוֹתוֹ אַקְלִים אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הִי דָר בְּהוֹרְדָנָא עֲצָמָה
אֱלָא סְבִיבוֹת הוֹרָאֲדָנָא וְהַשְׁתָּא כִּינּוֹן שְׁנוֹדַע שְׁאַבְרָהָם בֵּר שְׁבַתִּי שְׁקָרָא עֲצָמוֹ שְׁהוּא מִק"ק
הוֹרָאֲדָנָא וְשְׁאִשְׁתוֹ שְׁמָה גִינַעַנְדַל וְשְׁאָמוֹ הִיא בִּק"ק וַיִּסְקָא הוּא נִהְרַג וְנִקְבֵר א"צ לְבַדּוֹן
אֱלָא בִּק"ק וַיִּסְקָא אִם הָיוּ שֵׁם שְׁתֵּי נָשִׁים שְׁהָיָה לְכָל אַחַת בֶּן שְׁשָׁמוֹ אַבְרָהָם מִבְּעַל כְּמוֹ
שְׁבַתִּי וְאִם לֹא מִצָּאוּ בִּק"ק וַיִּסְקָא אֱלָא אִשָּׁה אַחַת שְׁהָיָה לָהּ בֶּן שְׁשָׁמוֹ אַבְרָהָם מִבְּעַלָּהּ
כְּמוֹ שְׁבַתִּי אִשָּׁה זֹו גִינַעַנְדַל מוֹתֶרֶת לִינְשָׂא לְאַחַר שְׁתַּחְלוֹץ מֵאַחִי בַּעֲלָהּ אִם יֵשׁ לוֹ אַח
מִן הָאָב וְגַם לֹא הֵינִיחַ זֶרַע מֵאַשְׁתוֹ הֵרָאֲשׁוּנָה דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְתַרִי וַיִּסְקָא כִּינּוֹן דְלֹא הוֹחֲזִקוּ
אִי נָמִי תְּבַדּוֹן הָרָאֲדָנָא כְּפֹלָה בְּסְבִיבוֹתֵי הַשְּׁיִיכִים לְהֵרָאֲדָנָא וְאִם לֹא הוֹחֲזִקוּ שֵׁם תְּרִי
אַבְרָהָם בֵּר שְׁבַתִּי וְשְׁאִשְׁתוֹ שְׁמָה גִינַעַנְדַל וְשְׁשִׁנִּיהֶם נִאָבְדוּ מִן הָעוֹלָם אִשָּׁה זֹו שְׁרִיא
לְאִינְסוֹבִי לְאַחַר שְׁיַחְלִצוּ לָהּ: וְמָה שְׁהָיָה מְגַמְגֵם בְּהֵיָתֵר אִשָּׁה זֹו לִפִּי שְׁהָעַד הַשְּׁנִי הָעִיד
שְׁאָמַר לְפָנָיו שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה בְּהֵרָאֲדָנָא וְשְׁיֵשׁ לוֹ מִמְּנָה וְלָד וּכְשֶׁהִלְךְ מִמְּנָה לֹא הָיָה וְלָד
אֱלָא הָיְתָה מְעוֹבְרַת זֶה א"צ לְפָנָי דְמָה בְּכָף שְׁהָיְתָה אִז מְעוֹבְרַת כְּשֶׁנְּפָרַד מִמְּנָה מְכַל
מְקוֹם בְּשַׁעַת סְפוּרוֹ כְּבָר יִלְדָה וְאִיפָא לְמִימֵר דְשִׁמְעַ כְּף מֵאַרְחֵי וּפְרָחֵי שְׁיִלְדָה אִשְׁתוֹ וְלָד
שֶׁל קִיָּמָא כְּמוֹ שְׁהָיָה אֶמֶת וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹאֲחַר כְּף מֵת הוֹלָד הוּא לֹא יָדַע שְׁמַת אֱלָא הָיָה
אַצְלוֹ בְּחֻזְקָה שְׁהוּא חֵי וְכֵן הִגְמָגוּם בְּשִׁנּוּי הַזְּמַן מִיּוֹם שֶׁנְּפָרַד מִמְּנָה דְלִפִּי מְשִׁמְעוֹת עַד
הֵרָאֲשׁוֹן נְפָרַד מִמְּנָה ח' אוֹ ט' שָׁנִים עַד יוֹם מִיתָתוֹ וְכָף אֶמְרָה הָאִשָּׁה בְּשַׁעַת גְּבִינֵית הָעֲדוּת
שְׁהוּא ח' שָׁנִים וּלְפִי מְשִׁמְעוֹת עַד הַשְּׁנִי לֹא הָיָה אֱלָא שֵׁשׁ שָׁנִים עַד יוֹם מִיתָתוֹ אִין בְּזָה
פְּקוּפוֹק דְכְבָר הַתְּבָאָר דְאַפִּילוֹ הַכְּחָשָׁה בְּגוּף הַמְעַשָּׂה שְׁזָה אוֹמֵר נִהְרַג וְזֶה אוֹמֵר מֵת
מִשְׁיֵאִין אֶת אִשְׁתוֹ כ"ש בְּהַכְּחָשָׁה דְלִית בִּי נְפָקוּתָא בְּגוּף הָעֲדוּת שְׁהָרִי שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִין
שְׁאִינוּ קָיִים מָה לִי נְפָרַד מִמְּנָה שֵׁשׁ שָׁנִים אוֹ נְפָרַד מִמְּנָה שְׁנֵים וְה"ל כְּאֵלוֹ לֹא
הַזְכִּירוּ שׁוּם זְמַן כְּמָה שָׁנִים נְפָרְדוּ מִמְּנָה דְהֵינּוּ מְקַבְּלִין עֲדוּתָן אֵף עֲכָשְׁוֹ שְׁהַזְכִּירוּ הַזְּמַן

ומכחישי' זא"ז דברי שגיהו בטילין במה שמכחישי' זא"ז אבל גוף העדות קנים עכ"פ
שקרי במיתה ובקבורה אינם מכחישים זא"ז ששגיהם מעידי' שנהרג ונקבר הנלפע"ד
פתבתי בהיתר אשה זו גינענדל שתנשא לכל גבר די תנצבין בלי פקפוק מני יואל סירקש
בתחלת חדש מנחם שצ"ה לפ"ק פה ק"ק קראקא: קו מה שתבע כהר"ר פער את גיסו
כהר"ר העשל שכנו שמושיב לאחר אצלו במקומו בב"ה ומיצר לו נראה לי שורת הדין
דיכול כהר"ר פער לעכב עליו דהא פתב הרי"בש דאף הקהל אינו יכולין להוסיף ספסלין
בב"ה במקומת הפנויים כדי להרויח הצדקה ושיבואו רבים להתפלל פי איתן שיש להן
מקומות באים בטענה שמיצר לו הדרף או מרבה עליו הדרף כל שכן הלא שמיצר לעצמו
ואפי' את"ל דבשעה שאינו מתפלל והוא יושב במקומו יכול לתקן שלא יהי' מיצר לו
שישעה מחיצה בניהם ויכנס המחיצה בתוך שלו דיכול לעשות פן כמ"ש הרא"ש
בתשובה מ"מ הלא הדרף מפורסם מראה לעינים דבשעה שהו עומדין להתפלל הוא
מיצר לו דעומדין צופין ומשתחוין צופין ומענין פונת התפלה הוא ג"כ הרחבת הלב
בהרחת המקום וגדולה מזו פסק הרמב"ם דאחד מהשותפין שבחצר שהביא לביתו אנשי
בית אחרת דיש לחברו לעכב עליו מפני שמרבה עליו את הדרף ואף לרשב"ם
והאחרונים שחלקו עליו דשותף יכול למלאות ביתו אכסנאים ודוירים כל שאינו מוסיף
בגין חדש דוקא בשאינו שותף עמו אלא בחצר ולא בבית אבל פשהו שותף עמו בבית
יכול לעכב עליו ולא מפעיא היכא שמכניס דוירים בקביעת דפשיטא דמצי מעכב אלא
אפי' שייכניסו אצלו בלבד מצי לעכב וכמו שפירש בתשובת מהר"ם ובמרדכי פ' חזקת
ונ"ל: ונשאל לר"מ על הרבה שותפין שבבית אחת והאחד מרשה את הרבים להשתמש
בחלקו אם חבירו יכולן לעכב והשיב דבר פשוט הוא שיכולן לעכב כמו לקח בית בחצר
אחרת לא יפתחו לחצר השותפין ואי תימא הא תנו בגדרי' פ' השותפין הנה אחד מן
השוק מן הנה מאחד מהם לא יכנס לחצר וראב"י אומר יכול הוא לומר לתוך של
חבירי אני נכנס איני נכנס לתוך שלך וקי"ל כראב"י כדמפורש התם י"ל דה"מ בחצר
דס"ל ויתור מותר במנדר הנאה דאהילוף דחצר לא קפדי אינשי אבל הילוף דבית לא
ויתור הוא וקפדי אינשי עכ"ל אלמא מדמסיק דהילוף דבית לאו ויתור הוא וקפדי אינשי
דאפי' לא באו האכסנאים לדור בקביעות וגם אינו משתמשים בבית כל עיקור אלא
שנכנסו אצלו לצורך ג"כ יכול למחות דבהא ודאי קפדו אינשי והטעם משום דמיצר לו
ואעפ"י דבתחלת התשובה כתוב והאחד מרשה את הרבים להשתמשו בחלקו לאו למימר
דבאינו משתמשין אינו יכול למחות הא ודאי ליתא וכדמוכח ממסקנת התשובה דאפילו
בהילוף דבית קפדי אינשי כדפרי' אלא שהשאלה שנשאלה לפני הר"ם הית' כה' שהאחד
הרשה את הרבים להשתמש בחלקו אבל לדינא אין חלוק וזה פשוט ומעתה בנ"ד ודאי
היושבים בב"ה הם ממש כמו שותפים בבית וקפדי אהדי ואצ"ל דקאי אקביעות ושיבה
שמכניס אחרים אצלו בקביעת ומיצר לו ויכול לעכוב עליו ומה שטען כהר"ר העשיל
שמנהג הוא להושיב אחרים אצלו במקומת שבב"ה נראה דאפילו את"ל דאיכא מנהג
בזה באיזה קהילות לית לן למיזן דינא בשאר קהילות שלא נהגו בכך וכל שכן עיר חדשה
כנ"ד דאין לילך אלא אחר שורת הדין וכמדרומה שלא נמצא מנהג בשום מקום להוסיף
להושיב אחרים במקומות שבב"ה ולהציר לאחרים בקביעות כי אם דרף עראי כשיבאו
אורחים בב"ה אבל לא דרף קביעות ואצ"ל בנ"ד שבנו בב"ה חדשה ויתר מחצי בב"ה

פְּנוּיָהּ בְּאֵין יוֹשֵׁב וְזֶה יָבֵא לְהַצֵּר לְאַחֲרִים בְּכַדֵּי לִיָּשֵׁב בְּמַעֲלָה בְּרָמָה אֵין זֶה אֱלֹא גִסוּת
הַרוּחַ וּמַחְלֹנֶקֶת כִּי גַם אוֹתָן שֶׁשָּׂאֵלוּ לְהַרְיֵב"ש לֹא בָּאוּ לְחַלּוֹק אֱלֹא לְפִי שְׂלֵא הִנֵּה לָהֶם
מְקוֹם לִיָּשֵׁב שֵׁם וּאֵע"פ כֵּן פֶּסֶק הָרַב דִּיכּוּלִין לַעֲכָב עֲלֵיהֶן בְּטַעֲנָה שֶׁמִּיצַר לוֹ הַדְּרָף כ"ש
בַּנ"ד הַנִּרְאָה לַפַּע"ד דִּין אֲמַת וְצָדֵק פְּתַבְתִּי אֲנֹכִי הַקָּטָן וְהַצָּעִיר יוֹאֵל בֶּן לֵא"א כְּמוֹהַר"ר
שְׂמוּאֵל ז"ל ה"ה: קִז שְׁלוֹם אֲשִׁיב לְשׂוֹאֲלִים בְּעֵנְיָן וְנִכְנָסִים בְּמַנְיָן הַתְּלַמִּידִים הַהַגּוּנִים
וְנִבְנוּנִים ה"ה כְּהַר"ר מֹשֶׁה שִׁי וְהַר"ר מְרֻדְכִי אֶהְרֵן שִׁי מֵה שְׁנֹדְרָשְׁתֶּם עַל הַנֶּפֶשׁ שְׁנִיפּוּ
בֶּה קָמַח וְאַחַר כֶּף הָיוּ שׂוֹאֲבִין בּוֹ הַנְּוֶהֶמָה שֶׁל מִי דְבַשׁ בְּשַׁעַת בִּישׂוּלוֹ קוֹדֵם הַפֶּסֶח וְלִקְחָה
הַשְּׂמָרִים מֵאוֹתוֹ דְּבַשׁ וְשִׂמוּם בְּדְבַשׁ אַחַר אִם יֵשׁ כָּאֵן חֲשַׁשׁ חִימוּץ שְׂלֵא לְשַׁתּוֹתוֹ בְּפֶסֶח
נִרְאָה בְּעֵינַי דְּהַכֵּל שְׂרִי מְפָנִי טְרַדַת הַחַג לֹא אֲאַרְיָה בְּרִאיוֹת פְּרֹאֵי אֶף אֲשִׁיב לָכֶם עַל
דְּבָרֵיכֶם שֶׁחֲשַׁשְׁתֶּם שְׂמָא דוֹמָה גְּדוֹן הַנְּ"ל לַמ"ש מְהַר"ם אִיסְרֵל"ש ז"ל לְהַחְמִיר בְּפַת
שְׁנַפְּל לִינּוּ וְאוֹמֵר דָּאֵין הַדְּמִיוֹן עוֹלָה יָפָה דְּדוֹקָא בְּפַת שְׂפָכָר נְתִיבָשׁ הַעֵיטָה ע"י אֲפִינְיָה
וְיֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא נִשְׂאָרוּ פִּירוּרִין בְּעֵין שְׂלֵא נִימוּחוֹ וְיִהְיֶי טַעֲמָא בְּפֶסֶח עֲצָמוּ יֵשׁ לְהַחְמִיר:
אֲבָל כָּאֵן אֵין חֲשַׁשׁ אֱלֹא מְפָנִי הַקָּמַח הַנִּדְבָק בְּדוֹפְנֵי הַנֶּפֶשׁ הַנֵּה וְדָאֵי כְּשֶׁשָּׂאֲבוּ הַזוֹהֶמָת
שֶׁל הַדְּבַשׁ נִתְבַּשַׁל הַקָּמַח הַנִּדְבָק בְּנֶפֶשׁ בְּמִי הַדְּבַשׁ וְלֹא נִשְׂאָר שׁוּם דְּבָר בְּעֵין שְׂלֵא נִימוּחַ
וּבְטַל בַּס' קוֹדֵם הַפֶּסֶח לְמֵאֵי דְקִי"ל דָּאֵינוּ חוֹזֵר וְנִיְעוֹר בְּפֶסֶח דְּאֲפִילוּ בְּקָמַח קִי"ל דְּהָנִי
לַח בְּלַח פְּדַעַת הַסְּמ"ג דְּלֹא פְּדַעַת הַסְּמ"ק כֹּל שֶׁכֵּן קָמַח בְּמִי דְבַשׁ שֶׁהוּא לַח מִמֶּשׁ דְּדִינוּ
כְּמוֹ לַח בְּלַח וּבְטַל קוֹדֵם הַפֶּסֶח דָּאֵין לְחוּשׁ לְשׁוּם דְּבָר שֶׁנִּשְׂאָר בְּעֵין שְׂלֵא נִימוּחַ וְתַדַּע
שְׁהָרִי מֵהַרֵּא"י הַתִּיר לְכַבֵּס הַשֶּׁק שֶׁהִי בּוֹ קָמַח רַק שְׁיִתִּיר הַתְּפִירוֹת וְלֹא חִיְיִשִּׁין לְשְׂמָא
יִשְׂאָר שׁוּם דְּבָר בְּעֵין בֵּין אַרְיַגַת הַחוּטִין שֶׁבַשְׁק וְיִתְעַרֵּב בְּקָמַח שֶׁל פֶּסֶח אֱלֹא וְדָאֵי
דְּאֲמָרִין כִּינּוּן שֶׁבָּאוּ עֲלֵינוּ מִיָּם נִימוּחַ הַקָּמַח שֶׁהִי בַשֶּׁק וְלֹא נִשְׂאָר מִן הַקָּמַח שׁוּם דְּבָר
בְּעֵין דְּבוּק בַּשֶּׁק אֵע"ג דְּהַשֶּׁק הוּא דְּבָר יֵבֵשׁ א"כ ק"ו בֶּן שֶׁל ק"ו דְּלֹא חִיְיִשִּׁין שְׁיִהְיֵ' מִן
הַקָּמַח שׁוּם דְּבָר בְּעֵין מֵמָה שֶׁנִּכְנָס בְּמִי הַדְּבַשׁ שֶׁהוּא לַח מִמֶּשׁ דְּוֹדָאֵי הַכֵּל נִימוּחַ בְּמִי
דְּבַשׁ וּבְטַל בַּס' וְאֲפִילוּ לְדַעַת הַסְּמ"ק שֶׁפּוֹסֵק דְּקָמַח בְּקָמַח דִּינוּ כְּמוֹ יֵבֵשׁ בְּיֵבֵשׁ מ"מ
בְּקָמַח בְּמִי דְבַשׁ שְׁנִימוּחַ בְּוֹדָאֵי דִינוּ כְּמוֹ לַח בְּלַח וְזֶה דְּבוּר פְּשׁוּט בְּעֵינַי הַכֵּל וְלֹא הִנֵּה
צָרִיף לְשׁוּם רְאָיָה אֲכֵן אִם יֵשׁ לְחוּשׁ בְּאוֹתוֹ נֶפֶשׁ לְגַרְגְּרֵי חֲטִין כְּגוֹן שְׁנִינְקוּ בֶּה הַחֲטִין
וְכִיּוֹצֵא בֶּה שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא נִשְׂאָרוּ גַרְגְּרֵי חֲטָה בְּנִקְבֵי אַרְיַגַת הַנֶּפֶשׁ בְּעֵץ סְבִיב וְדָאֵי יֵשׁ
לְחוּשׁ שְׂמָא נֶפֶל גַּרְגִּיר חֲטָה בְּמִי הַדְּבַשׁ: וְאֵע"פ"י כֵּן קִבְעֵתִי הַהֲלָכָה בְּחִידוּשֵׁי שְׁיֵשׁ הִיָּתֵר
גַּם בְּזֶה שְׁיִסְנּוּ הַכֵּל ע"י בְּגָד שְׁהָרִי אֶף בְּעַכְבָּר שְׂאִיסוּרוֹ בְּכַעֲדוּשָׁה סוּמְכִין עַל הַסִּינּוֹן
כְּדָאִית' בַּפ' בְּתָרָא דַע"ז בְּאִשִּׁי"רִי וּבְמֻרְדְּכִי כַת' וּבְלִבְד בְּמִסְנַנְתָּ שֶׁל בְּגָד שְׂלֵא נִשְׂאָר מִן
הַעַכְבָּר כְּלוּם אֲבָל מִדַּעַתִּי שְׂלֵא נִיקוּ הַחֲטִין בְּאוֹתוֹ נֶפֶשׁ אֱלֹא נִיפּוּ בֶּה קָמַח בְּלִבְד כִּי גִזְהָרִין
שְׂלֵא לְנִקּוֹת הַחֲטִין בְּאוֹתוֹ נֶפֶשׁ שְׁמַנְפִּין בֶּה קָמַח פֶּן יִשְׂאָר שֵׁם גַּרְגְּרֵי חֲטִין שְׁיִתְעַרֵּב אַחַר
כֶּף בְּקָמַח וִיְהִי נִילוּשׁ בְּעֵיטָה בְּפֶסֶח וְיִאֲסוּר וּלְפִיכֶף אִם אֵין כָּאֵן שׁוּם חֲשַׁשׁ רַק מִן הַקָּמַח
הַנִּדְבָק בְּנֶפֶשׁ אֲפִילוּ סִינּוֹן א"צ וְהַכֵּל מוֹתֵר וְאִם בְּעֵלֵי נֶפֶשׁ אַתֶּם שֶׁחֲשַׁשְׁתֶּם פֶּן נִשְׂאָרוּ
סוּבִין בְּנֶפֶשׁ וְהֵם נִחְשָׁבִים לְדַעַתְכֶם כְּמוֹ פַת בֵּינֵי שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁנִּשְׂאָר שֵׁם דְּבָר בְּעֵין וְיִהְיֶי
טַעֲמָא בְּפֶסֶח אֶף לְפִי סְבָרָא זֹו יֵשׁ הִיָּתֵר ע"י סִנּוֹן בְּבָגָד שְׂאֶף בְּפַת בֵּינֵי יֵשׁ הִיָּתֵר ע"י סִנּוֹן
בְּבָגָד כְּמוֹ עַכְבָּר וְאֵין לְחַלֵּק דְּדוֹקָא גְּבִי עַכְבָּר שְׂאִיסוּרוֹ דוֹקָא בְּכַעֲדוּשָׁה לֹא חִיְיִשִּׁין שְׁנַפְּל
מִמֶּנּוּ דְרָף סִינּוֹן מִשָּׂא"כ בְּחֻמְצָה דְּכִינּוּן דְּאִיסוּרוֹ אֶף בְּמִשְׁהוֹ חִיְיִשִּׁין דְּהֵא מְלִשׁוֹן הַמְרֻדְכִי
שְׂכַתְבּוּ וּבְלִבְד בְּמִסְנַנְתָּ שֶׁל בְּגָד שְׂלֵא נִשְׂאָר מִן הַעַכְבָּר כְּלוּם מְבֹאָר לְהַדְיָא דַעַל יְדֵי בְּגָד

לא נשאָר פֿלום אָפּילוּ מִשֵּׁהוּ וְגַם עֵינֵינוּ רְאוּת דַּע"י בְּגַד אֵי אָפְשֵׁר שְׂיִכְנֹס מִמֶּנּוּ אָפּילוּ מִשֵּׁהוּ וּא"כ אַף בְּחֻמֵּי יֵשׁ לְהַתִּיר ע"י סִנּוּן וּאֵע"פ שְׁלֵא הַזְכִּיר הָרַב מְהֻרַמ"א בְּדַבְרֵיו הַיְתָר סִנּוּן מ"מ הַדִּין דִּין אֲמַת בְּלִי סָפֵק וְכֹה אֲנִי מוֹרֵה וְכֹא אֲכֹן לְפִי דַעְתִּי אֵין לְחוּשׁ כָּלֵל לְסוּבִין דַּאָפּילוּ נִשְׁאָרוּ שָׁם סוּבִין אֵין פֶּאן שׁוּם חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּהַקְלִיפָה.

עֲצָמָה אֵינָה אוֹסֶרֶת דָּאֵין בְּהַ שׁוּם טַעַם דְּכַעֲזַן וְעַפְרָ בְּעֵלְמָא נְחֻשְׁבַת וְאֵי מִשׁוּם הַקְמַח שְׁנֻדְבָק בְּסוּבִין הֵלֵא כְּבָר פְּתַבְתִּי דְּהַקְמַח נִימוּס בְּדַבְשׁ וְנִתְעַרַב הַפֶּל לְבַטֵּל בַּס' וְאֵין פֶּאן בֵּית מִיחּוּשׁ וְהַפֶּל שְׁרֵי הַנְּלַפֵּע"ד פְּתַבְתִּי אֲנִי הַקְטָן יוֹאֵל בֶּן לֵא"א כְּמוֹהַר"ר שְׁמוּאֵל זֵלֶה"ה: קַח עַל דְּבַר הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה בַס"ת שְׁנֻקְרַע בֵּין דָּף לְדָף עַד כְּנֻגַד הַכְּתָב בְּאַנְרָה ה' וְשֵׁשׁ שׁוּרוֹת וְכַתְבָּת דַּאֵעַפ"י שְׁהַרְמַב"ם פֶּסֶק לְקוֹלָא בְּהַדָּה בַעֲי' דְּהַקוּמֵץ דָּף ל"א הַטוּר בִּי"ד ס' ר"פ הַכְרִיעַ לְחוּמְרָא וְאָף עַל גַּב דַּאִיסוּרָא דְרַבָּנָן הוּא מִשׁוּם חֻבִּיבוּת.

דְּמַצְוָה הַחֲמִיר כְּדַאֲשִׁכְחוּן גַּבֵּי הַהוּא דְּמַבְעֵיָא לֹן בְּנַעֲנַע דְּלוּלָב דְּרַבָּנָן שְׁדַעַת הַעֵיטוּר לְהַחֲמִיר: וְכֹן הַחֲמִיר הָרִי"ף גַּבֵּי יו"כ בְּהַדָּה דְּמַבְעֵיָא לֹן הָרַב אֲצֵל הַתְּלִמִּיד מֵאֵי אַע"ג דְּרַחֲצֵה דְרַבָּנָן הֵיא וְקֵרְאֵי אֲסַמְכַת' בְּעֵלְמָא כְּדַכְתַּב הָרֵא"ש וְהַטוּר וְכַתַּב עוֹד דַּאֵע"פִּי דְּמִשְׁמַע שְׁהַמְרָדְכִי מִיְקַל כְּסַבְרַת הָרַמְבַּ"ם מ"מ רָאוּי לְהַחֲמִיר כְּסַבְרַת הַטוּר דְּהָהּ בְּתַרְאֵי וּמְלִשׁוֹן הַש"ע אֵין לָהּ לְהַכְרִיעַ עַכ"ד: תְּשׁוּבָה דְּכָר זֶה צ"ע לְפִי הַנְּרָאָה לַפַּע"ד וְתַחֲזִיגָה אֲבִיא לְשׁוֹן הַגְּמָרָא וְדַעַת הַמְחַבְרֵי וְאַחַר כֹּה נִבְא לְנִדּוֹן דִּידוֹן גְּרָסִינוּ בְּפֶרֶק הַקוּמֵץ רַבָּה אָמַר ר' זְעִירָא אָמַר רַב חֲנִנְאֵל אָמַר רַב קָרַע הַבָּא בַב' שִׁיטִין יְתַפְּוֹר בַּג' אֵל יְתַפְּוֹר א"ל רַבָּה זוּטִי לְרַב אֲשֵׁי הָכִי אָמַר רַב יְרֵמְיָה מְדִינַתִּי מִשְׁמַי' דְּרַבָּא הָא דַּאֲמַר בַּג' לֵא יְתַפְּוֹר לֵא אָמַרִי אֵלָא בְּעַתִּיקַת' אֲבָל בְּחַדְתַּת' ל"ל בְּהַ וְלֵא עַתִּיקַת' עַתִּיקַתָּא מִמֶּשׁ וְלֵא חַדְתַּת' חַדְתַּתָּא מִמֶּשׁ אֵלָא הָא דְלֵא אָפִיצִין הָא דַּאֲפִיצִין וְה"מ בְּגִידִין אֲבָל בְּגִרְדִין לֵא בְּעֵי רַב יוֹדָא בַר אַבָּא בֵּין דָּף לְדָף בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה מֵאֵי תִיקוּ וּפִירַשׁ"י עַתִּיקַת' קִלְף יִשָּׁן מַגְנִיָּא קִרְיעָה אָפִיצִין הָוֵי שְׁחוּר כְּעַתִּיקַת' בֵּין דָּף לְדָף אִם נִקְרַע עַד כְּנֻגַד הַכְּתָב שְׁאֵלוּ הֵיָה בְּכַתְבַּת הֵיָה יוֹתֵר מַג' שִׁיטִין וְכֹן פִּירַשׁ בְּמֶרְדְּכִי ע"ש ר"י וְז"ל אוֹמֵר ר"י אַף עַל גַּב דְּלֵא אָפִיצִין אִם שְׁחוּרִים כְּאַפִּיצִים אָפּילוּ חַדְשׁוֹת אֲסוּר' דְּלֵא שְׁרֵי בַג' שִׁיטִין אֵלָא מִפְּנֵי שְׁהוּא לְכֹן בְּיוֹתֵר וְלֵא מַגְנִיָּה בֵּין קִרְיעָה וְכֹן מִתְשׁוּבַת הַשַּׁר מִשׁ"נֵץ נֵץ בַּהֲגַה"ה תְּמַרְדְּכִי דְּמַסְכַּת גִּיטִין וּבְשׁוּבַת מְהַר"ם הַחַדְשׁוֹת ס' קַע"ד כִּי לְפִי הַנְּרָאָה דָּא וְדָא תְּשׁוּבָה אַחַת הֵיא וְע"ש דְּמַפְרַשׁ כְּפִירַשׁ"י דְּהָא דַּבַּג' לֵא יְתַפְּוֹר מִיְיָרִי בְּדַאֲפִיצִין אֲבָל בְּדַלָּא אָפִיצִין יְתַפְּוֹר וְכֹן נִרְאָה מְדַבְרֵי הָרֵא"ש שְׁכַתַּב וְז"ל וְשִׁאֲלַתִּי אֵת ר"ם מְרוּטְנִבּוּרְגַּה הָא דַּאֲמַר בַּג' לֵא יְתַפְּוֹר אִם יְכוּל לְזַבְּקוּ בְּדַבְּקוּ בֵּינוּ דְּטַעְמוֹ מִשׁוּם דְּמַגְנִיָּה מְדַפְּלִינָן בֵּין אָפִיצִין לְלֵא אָפִיצִין הֵיָה נִרְאָה דְּשְׁרֵי כו' אֵלְמָא דַס"ל לְפִרְשׁ הָא דַּאֲפִיצִין לֵא יְתַפְּוֹר מִשׁוּם דְּמַגְנִיָּא וְכַדְפִּירַשׁ"י אֲכֹן מְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ספ"ט זַה"ס"ת נִרְאָה דְּמַפְרַשׁ בְּהַיְפָה בְּאַפִּיצִין יְתַפְּוֹר וּבְדַלָּא אָפִיצִין לֵא יְתַפְּוֹר וְהַטַּעַם מִשׁוּם דְּבִימִיָּהּ הֵיָה מִתְקַנִּים הַקְלָף בְּאַפִּיצִין וּבְשִׁלָּא נִיכָר בְּהֵם הָאָפִיצִין יִשְׁנִיָּה הֵם וְנִרְאָה הַטַּעַם דִּישָׁן לֵא יְתַפְּוֹר הוּא לְפִי שְׁהַקְלָף חֲלוּשׁ וְיִקְרַעוּ מְקוּם הַתְּפִירָה וְכ"כ בְּגִימּוּקֵי יוֹסֵף לְהַדְיָא וְז"ל עֲפִיצִי הוּא עוֹבְיוֹ הַקְלָף וּמִתְקוֹן כְּרָאוּי וְאֵז הוּא חֲזוּק דְּלֵא עֲפִיצִי הוּא חֲלוּשׁ וְיִקְרַעוּ מְקוּם הַתְּפִירָה אֵלָא דְּמִשְׁמַע הָא דְּלֵא עֲפִיצִין הֵיָנוּ דְּלֵא אָפִיצִין אֵין עוֹבְיוֹ הַקְלָף וְיִקְרַעוּ מִשְׁהַ בַר מִיְיָמוֹן הֵיָנוּ בְּיִשָּׁן דְּלֵא נִיכָר אָפִיצִין וְכֹן פִּי' הָר"ן בַּפ' הַמוֹצִיא יֵין וְהַטוּר ז"ל מְפִרַשׁ גַּם הוּא בְּאַפִּיצִין יְתַפְּוֹר אֵלָא שְׁכַתַּב דְּהַטַּעַם הוּא דְּבַאֲפִיצִין אֵין הַתְּפִירָה נִפְרַת כ"כ וּבְדַלָּא אָפִיצִין לֵא יְתַפְּוֹר בֵּינוּ דְּנִיפְרַת הַתְּפִירָה מַגְנִיָּא וְז"ל דְּהַטוּר

ז"ל סוֹבֵר דְּהָא דְּכַתְּבֵי הָרָא"ש פִּינּוּ דְּטַעֲמִין מְשׁוּם דְּמַגִּינָה מְדַפְּלִינּוּ כּו' הֵכִי קְאָמַר מְדַפְּלִינּוּ דְּבַעֲפִיצִין יִתְפֹּר דְּלֵא מַגְנִי הֶפֶךְ פִּירֵשׁ"י דְּבַעֲפִיצִין מַגְנִי וְאִין זֶה מְוַכְרַח אֱלֵא אַדְרָבָה מְדַסְתָּם הָרָא"ש מְשַׁמַּע דְּכַפִּירֵשׁ"י ס"ל וְלִכְּן מ"ש הַר"י קָאָרוּ אַדְרָבָה הַטּוֹר שְׁפָרָה הֵם דְּבָרֵי תּוֹס' וְהָרָא"ש לֹא יִדְעָתִי מִזֵּינּוּ לּוֹ דְּבָרִים אֱלוּ הֵלֵא אִיפָא לְפָרֵשׁ כַּדְפִירֵשׁ"י וְכַדְפִּי' וּבִתּוֹס' לֹא נִמְצָא מְזֵה פְלוּם בִּתּוֹס' שְׁבִינְדִינוּ וּמ"מ נ"ל דְּלִדְרָבֵי פְלוּם בִּס"ת דִּינּוּ יֵשׁ לְהַקְל דְּאִפִּי' בַּג' יִתְפֹּר דְּלִפְרֵשׁ"י וְהַנְמָשְׁכִים אַחֲרֵיו דְּבִדְלֵא אִפִּיצִין יִתְפֹּר הֵלֵא ס"ת דִּינּוּ לֹא אִפִּיצִין נְהוּ: וְכֵן פְּתַב הַשֵּׁר מִשׁ"נִץ בִּתְשׁוּבָתוֹ הַנְזַפְרָת וְז"ל אֲבָל בְּדֵלֵא אִפִּיצִין פִּי הַגִּי ס"ת דִּינּוּ אִפִּילוּ בַּג' יִתְפֹּר וְלִהְרַמְבַּ"ם וְהַנְמָשְׁכִים אַחֲרֵיו דְּבַאִפִּיצִין יִתְפֹּר הֵלֵא כְּבָר פְּתַב ר"ת בִּתּוֹסֵפ' בַּפ' הַמוֹצִיא יֵינ דְּתִיקוֹן שְׁלַנּוּ חָשׁוּב כְּאִפִּיצִין וְשָׂרִי לְתִפְרָא אִפִּי' בַּג' וְלֹא מְבַעֲנִי לְפִי נ"י דְּבַאִפִּיצִין הֵנָּה חֲזַק דְּדִידִין נְמִי פִינּוּ שְׁהִתִּיקוּן טוֹב וּמְתוּקוֹן כְּרָאוּי הוּא חֲזַק הוּא אֱלֵא אַף לְפִי הַטּוֹר דְּכַתְּבֵי דְּהַטְעָם הוּא מְשׁוּם דְּבַאִפִּיצִין אִין הַתְּפִירָה נִזְכָּרָת וּמ"ש וּמְשַׁמַּע דְּלִדִּינּוּ נְמִי דְּלֵא אִפִּיצִין נִזְכָּרָת הַתְּפִירָה נ"ל דְּלֵא דִּיבָר הַטּוֹר אֱלֵא לְזַמְנֵוּ שְׁהִיו הַתְּפִירוֹת שְׁחֹרִי' אֲבָל לְזַמְנֵינוּ שְׁרֹב הַתְּפִירוֹ' שְׁנַעֲשׂוּ מַגִּידִין הֵם לְבִינוּ' הַסְּבָר' בְּהִיפָרָה וְהַדְּבָר נִרְאֵה לְעַנְיִים דְּאִין הַתְּפִירוֹת שְׁהֵן לְבָנוֹת נְכָרוֹת בְּקַלְפִי' לְבִינִי' שְׁלַנּוּ וְעוֹד הֵלֵא כְּבָר נִהְגוּ לְדַבֵּק קַלְפֵי עַל הַקְרָעִים בְּדַבְּק כַּמ"ש הַר"י בַּר שְׁשֵׁת בְּסִי' ל"א וְכַסְבָּרָת הָרָא"ש דְּלֵא כְּרַבּוּ מְהֵרָ"ם מְרוֹטְנַבּוּר"ג וּבְדַבְּק וְדָאִי לֹא מַגִּינָה וְהַלְפָה אַף בְּדֵלֵא עַפְצִי שְׂרִי דְּלֵא מְפִלְגִינּוּ בֵּין אִפִּיצִין לְלֵא אִפִּיצִין אֱלֵא כְּשִׁתּוּפָר בְּגִידִין אֲבָל בְּזַנְבָקוּ בְּקַלְפֵי לֹא מַגִּינָה וְלַעֲלוּם שְׂרִי לְתִפְרָא אִפִּי' בִּתּוֹף ג' מִיְהוּ בְּזֵה צ"ע אִי נִימָא דְּוּוּקָא בַּג' יִתְפֹּר טְפִי לֹא אוּ דְלִמָּא אִפִּי' טוֹבָא נְמִי שְׂרִי וְאֵע"פִי דְּהָרִיב"ש פֶּסֶק בְּפִירוּשׁ דְּוּוּקָא ג' טְפִי לֹא וּכ"כ מֵהַר"ם אִיסְרֵלֶשׁ בְּהַגְהוֹתֵיו מ"מ הָא קָמֵן הַשֵּׁר מִשׁ"נִץ דְּכַתְּבֵי לְהַדְיָא בִּתְשׁוּבָה וְז"ל אֲבָל בְּדֵלֵא אִפִּיצִין פִּי הַגִּי סְפָרֵי דִּינּוּ אִפִּי' בַּג' יִתְפֹּר וְכִינּוּ דְּשָׂרִינּוּ בַּג' ה"ה בַּד' וְהַ' וְאִפִּילוּ טוֹבָא לֹא שְׁנָא וְלִכְאוּרָה נִרְאֵה וְדָאִי אֱלוּ רָאֵה הָרִיב"ש תְּשׁוּבַת רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן מִשׁ"נִץ שְׁגָדוּל הָיָה מְמַנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמַנְיָן לֹא מְלֵאוּ לְבָו לְחֻלּוֹק עֲלֵיו כ"ש לְהַחֲמִיר בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן וְעוֹד הוּא עַצְמוֹ כַּת' דְּמִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא שְׁאָמַר אֲבָל חֲדַתְתָּ לִית לָן בַּה אִפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּלִית לָן בַּה פְּלֵל וְאִפִּי' לְמַעְלָה מַג' יִתְפֹּר דְּלִיכָא קְפִידָא בְּחֲדַתְתָּ' וּמ"ש דְּאִין סְבָרָא לֹא מֵר פֵּן אִין לְשַׁמּוּעַ אֱלֵא דְּכִינּוּ דְּחֻזִּינּוּ דְּהַשֵּׁר מִשׁ"נִץ פֶּסֶק כְּפֵה לְהַקְל אֱלֵמָא דְּהַסְבָּרָא נוֹתַנְתָּ פֵּן: וּמָה שְׁמִדְקָדֵק מְלִשׁוֹן שְׁכַתְּבֵי תּוֹפֵר וְאִפִּילוּ קְרַע הַבָּא בִּתּוֹף ג' דְּמְשַׁמַּע הָא בְּיוֹתֵר מַג' לֹא כְּדִידְיִקִּינּוּ בַּפ' הָיָה קוּרָא עַל וְלִאֲחֲרֵיו אִפִּי' מִיל אִינוּ חוֹזֵר הָא פְּחוֹת מְמִיל חוֹזֵר וְכֵן בַּפ' מִי שְׁמַת תְּנֵן אֲכַל שְׁמֵ סְעוּדַת חֲתָן אִפִּי' בְּדִינָר אִין אֱלוּ נִגְבִּין וְאָמַר בְּגַמְרָ' אָמַר רַבָּה ל"ש אֱלֵא בְּדִינָר אֲבָל פְּחוֹת מְדִינָר הָרִי אֱלוּ נִגְבִּין וְאִקְשִׁינּוּ פְּשִׁטָא דִּינָר תְּנֵן וְשָׂנִי לֵה דְּאֱלֵמָא פֵּל פִּי הָאִי לְשָׁנָא דְּוּוּקָא הִיא גַּלְפַּע"ד דָּאֵע"ג דְּדְבָרֵיו אֱלֵה יֵשׁ לְהֵם עֵיקָר וְלִית לָן לְמַדְחֵי וְלִמְיָר דְּלֵמָא דְּוּוּקָא הִיכִי דְּחֻזִּינּוּ דְּתַלְמוּדָא דִּינִיק הָאִי דִּיּוּקָא בְּפִירוּשׁ הַתָּם הוּא דְּבַע"כ צ"ל דְּקִים לִיָּה לְתַלְמוּדָא דְּהָאִי לְשָׁנָא דְּוּוּקָא הוּא אֲבָל לֹא גַלְמַד מְמַנּוּ לְמָקוּם אַחַר אֱלֵא אַדְרָבָה מְדַקְאָמַר וְאִפִּי' מְשַׁמַּע אִפִּילוּ טוֹב' הָא וְדָאִי לִיתָא דְּהָא קָא חוֹזִינּוּ דְּקָאָמַר תַּלְמוּד' בְּסוּף פָּרָק שְׁנֵי דְּעָרוּבִין אֵהָא דְּתַנּוּ א"ר אִילְעָאִי שְׁמַעְתִּי מִר"א וְאִפִּי' בֵּית פֹּר מְתַנִּיתָן דְּלֵא כְּחַנְנִי' חַנְנִי' אוּמַר וְאִפִּי' הִיא אַרְבַּע' סָאָה כְּאִסְטֵרְטִי' שְׁל מְלַכִּי' כּו' וְלֹא קְדַחֵי אִפִּי' תִּימָ' חַנְנִי' וְלֹא דְּוּוּקָא אִפִּי' בֵּית פֹּר קְאָמַר אֱלֵא אִפִּי' טוֹב' נְמִי דְּאֱלֵמָא דְּכָל פִּי הָאִי לְשָׁנָא דְּוּוּקָא הוּא גַם הָר"ן בַּפ' אֱלֵמָנָה נִיזוּנְתָּ פְתַב ע"ש הָרַמְבַּ"ן דְּמַהֵהִיא דְּבַפ' מִי שְׁמַת לְמַדִּינָן

דְּהָא דַּתְנִי אָבֵל עָשׂוּ אִיגְרַת בִּיקוּרַת אִפִּי מְכָרוּ שְׁנֵה ק' בַּר' אִו ר' בַּק' מְכָרְוּ קַיִים דְּוִוּוּקָא שְׁנֵה ק' בַּר' כֹּו אָבֵל פְּחוּת מְפֵן אִו יוֹתֵר מְפֵן מְכָרְוּ בְּטַל וַא"כ דְּבַרֵי רִיב"ש יֵשׁ לְהֵן יְסוּד וְעִיקַר דְּכָל כִּי הָאִי לְשִׁנְא דְּוִוּוּקָא הוּא א"ה גַּלְפַּע"ד דְּאִין זֶה אֵלְא בְּלִישְׁנָא דַּמְתַּנִּי וּבְרִייתָא הַתָּם הוּא דְּאִמְרִינֵן דְּלֵא נְקֻט הָאִי לְשִׁנְא לְאוֹרְחָ דְּמַלְתָּא אֵלְא תַּנְא וַדַּאי דְּוִוּוּקָא נְקֻט הָכִי וּכְדַמְשַׁנִּי בַּפ' מִי שְׁמַת מַהוּ דְּתִימָ' ה"ה אֲפִילוּ פְּחוּת מְדִינָר וְהָאִי דְּקַתְנִי דִּינָר אוֹרְחָ דְּמַלְתָּא נְקֻט קַמ"ל דַּתְנָא לֵא נְקֻט אוֹרְחָ דְּמַלְתָּא אָבֵל בְּלִישׁוֹן הַמְּחַבְרִים שְׁפִיר לְמִימַר דְּנְקֻט אוֹרְחָ דְּמַלְתָּא וְתוּ דְּכָכֵל הֲנִי דְּקַאֲמְרִינֵן שְׁפִירָאִיכָא לְמִימַר דְּוִוּוּקָא נְקֻט הָכִי דַּאל"כ אֲמַאי נְקֻט הָאִי שְׁיַעוּרִי לִימָא סְתָמָה אָבֵל הָכָא דְּכִינֵן דְּבַרֵי שְׁאָא נְקֻט בַּב' שְׁיַטִּין יִתְפָּוּר בְּתוּף ג' לֵא יִתְפָּוּר נְקֻט בְּסִיפָ' דְּבַחְדַּת' אִפִּי בְּתוּף ג' יִתְפָּוּר וְלַעוֹלָם ה"ה אִפִּי טוּבָא אֵלְא אִיִּדִי דְּנְקֻט בְּרִישָׁא בְּתוּף ג' לֵא יִתְפָּוּר נְקֻט בְּסִיפָא ג' יִתְפָּוּר וְשִׁטָּה זֹו אֲמְרִינֵן בְּדוּכְתִי טוּבָא בְּלִישְׁנָא דַּמְתַּנִּי וּבְרִייתָא דְּסִיפָ' תַּנְא אִיִּדִי דְּרִישָׁא: וּכ"ש בְּלִישׁוֹן הַפּוֹסְקִים כָּל זֶה הִיָּה גְרָאָה לְכַאוּרָה לְהַקֵּל בְּאִיסוּר' דְּרַבְּנֵן וּכְסַבְרַת הַשֵּׁר מִשְׁנ"ץ וְלֵא פְּהַרִיב"ש דְּמַחְמִיר אָבֵל מְדַחְזִינֵן בְּתוּסְפָ' פֶּרַק הַמוֹצִיא יֵינ דָּף צ"ט שְׁפַתְבוּ וַו"ל וְאוֹמַר ר"ת דְּתִיקוֹן שְׁלָנוּ חֲשׁוּב כַּעֲפִיץ וְכוּן מְשַׁמַּע בְּהַקּוֹמִץ רַבָּה דְּקַאֲמַר קְרַע הַבָּא בַּב' שְׁיַטִּין יִתְפָּוּר בַּג' אַל יִתְפָּוּר וְתַנִּי אִידָף בַּג' יִתְפָּוּר בַּד' אַל יִתְפָּוּר וְלֵא פְּלִיגִי הָא דְּעַפִּיצִין הָא דְּלֵא אֲפִיצִין אֲלַמָּא ס"ת כְּשֵׁר דְּלֵא עַפִּיץ וְהִינֵנו כְּתִיקוֹן טוֹב בְּשְׁלָנוּ: שְׁמַעִינוּ לְהַדְנִי דְּהוּוּ גְרָסִי בְּבְרִייתָא בְּגַמְרָא בְּהַדְנִי בַּג' יִתְפָּוּר בַּד' אַל יִתְפָּוּר: אַלִּמ' דְּאֲפִי בְּחַדְתָּת' דְּאֲפִי בַּג' יִתְפָּוּר מ"מ בַּד' אַל יִתְפָּוּר וְאוּלִי דְּמַהֲרָ"ם אִיסְרָלֵשׁ עַל זֶה גִּסְמָף בְּהַגְהוּתִיו שְׁפַסְק כְּדְּבַרֵי הַרִי"ב שׁ כִּי לֵא הִיָּה גַּעֲלָם מְמַנּוּ תְּשׁוּבַת הַשֵּׁר מִשְׁנ"ץ וּמַעֲתָה נְבֵא לְגִדּוֹן דִּידוֹן דְּהָא דְּמַבְעִי לֹן בִּין דָּף לְדָף כֹּו גְרָאָה דְּלֵא קָא מַבְעִי לִיָּה אֵלְא הִיכִי דְּקַרַע בְּעַתִּיקַתָּא בְּתוּף ג' וּבַחְדַּתָּת' בְּתוּף ד' מִי נִימ' דְּדִינָא כְּאֵלוּ גְקַרַע בְּתוּף הַפְּתָב וְאִסוּר לְתַפָּוּר אִו דְּלַמָּא כִּינֵן דְּאִינוּ גְקַרַע אֵלְא כְּנַגַּד הַפְּתָב וְלֵא בְּתוּף הַפְּתָב שְׁרִי לְתַפָּוּר וְלֵא אֲפִשְׁיטָא וְכוּן מְבוֹאָר מִפִּירִש"י שְׁפַתְבוּ וַו"ל בִּין דָּף לְדָף אַם גְקַרַע עַד כְּנַגַּד הַפְּתָב שְׁאֵלוּ הִיָּה בְּפַתְבָּה הִיָּה יוֹתֵר מַג' שְׁיַטִּין דְּאֲלַמָּא דְּאֲפִי בְּחַדְתָּת' דְּפַסּוּל וַיּוֹתֵר מַג' שְׁיַטִּין כְּשִׁנְקַרַע בְּפַתְבָּה קָא מַבְעִיָא לִיָּה בִּין דָּף לְדָף מַהוּ וּבְדְבַרֵי הַטּוּר מְשַׁמַּע דְּקָא מַבְעִיָא לִיָּה הִיכָא שְׁאֵלוּ גְקַרַע בְּפַתְבָּה הִיָּה גְכַנְס תּוּף ג' שְׁיַטִּין דְּאֲלַמָּא דְּמַפְרַשׁ דְּבַעַתִּיקָא קַמַּבְעִיָא לִיָּה דְּפַסּוּל בַּג' שְׁיַטִּין כְּשִׁנְקַרַע הַפְּתָב וְכוּן וּפְשִׁיטָא דְּהָא וְהָא קַמַּבְעִיָא לִיָּה דַּאל"כ אֵלְא חַדָּא מְהַנְף קַמַּבְעִי לִיָּה קַשְׁיָא וַדַּאי אֲמַאי לֵא מַבְעִי לִיָּה בְּאִידָף: אֵלְא וַדַּאי בְּתַרְנוּוֹיָהוּ קַמַּבְעִי לִיָּה כְּדְפַרְרִי וְהַשְׁתָּא גְרָאָה דְּאָף לְמַאי שְׁהַבִּין הַטּוּר מְדְבַרֵי הַרְמָב"ם שְׁפַסְק לְקוּלָא אִין זֶה אֵלְא בְּעַתִּיקַתָּא יִתְפָּוּר בַּג' וּבַחְדַּתָּת' אִפִּי בַּד' יִתְפָּוּר מִיָּהוּ טְפִי מַד' לִית לֹן לְהַקֵּל אִפִּי בְּחַדְתָּת' וְהַלְכָף בְּמַעֲשֵׂה שְׁבָא לְפַנְיָה שְׁנַקְרַע בִּין דָּף לְדָף בְּאוֹרְחָ ה' וְשִׁשָּׁה שׁוּרוֹת אָף לְדְבַרֵי הַרְמ"ב בַּם לֵא יִתְפָּוּר דְּלֵא קָא מַבְעִי לֹן בְּמַה שְׁאִסוּר בְּגְקַרַע בְּפַתְבָּה מִי שְׁרִינֵן לִיָּה בְּגְקַרַע בִּין דָּף לְדָף אָבֵל טְפִי מַהֲכִי לֵא קַמַּבְעִי לִיָּה וְהָא פְּשִׁיטָא הִיא לְפִי פֶּסֶק שְׁל הַרִיב"ש דְּקִימָא לֹן כְּוִתִּי וּכְדְפַרִישִׁת: וְתוּ גְרָאָה דְּכְשִׁנְדְּקָא בְּלִישׁוֹן הַרְמָב"ם שְׁבִינְדִינוּ לֵא מוּכַח כָּל עִיקַר שְׁפַסְק בְּהַדְנִי בַּעִי לְקוּלָא שְׁהַרִי כַּתְבּ וַו"ל ס"ת שְׁנַקְרַע בּוּ רִיעָה בְּתוּף ב' שְׁיַטוֹת יִתְפָּוּר בְּתוּף ג' לֵא יִתְפָּוּר בַּד' אֵלְא בְּיָשׁוּן שְׁאִין עַפִּיצָה גִיכָר: אָבֵל אַם גִיכָר הַגּוּיֵל שְׁהוּא עַפִּיץ תּוּפֵר: וְאֲפִי קְרַע הַבָּא בְּתוּף ג' וְכוּן בִּין כָּל דָּף לְדָף וּבִין תִּיבָה לְתִיבָה יִתְפָּוּר וְכָף הָאִרִיף בַּש"ע וְהַשְׁתָּא מְדְלָא כַּתְבּ בְּפִירוּשׁ דְּבִין דָּף לְדָף וּבִין כָּל תִּיבָה וּתִיבָה יִתְפָּוּר אִפִּי בְּתוּף ד' אֵלְא סְתָם וְכַתְבּ יִתְפָּוּר בְּסְתָם מְשַׁמַּע דְּדִין בִּין כָּל דָּף וְדָף

כְּדִין נִקְרַע בְּפִתּוֹ וּלְפִיכָה פֶתֶב וְכֵן בֵּין כָּל דָּף וְדָף כְּלוֹמֵר שְׂדֵינָם שְׁוֵה נִקְרַע בֵּין דָּף וְדָף וְכו' כְּנִקְרַע בְּפִתּוֹ עֲצָמוֹ דְּבַחֲדַתּוֹ יִתְפָּוֵר בְּתוֹף ג' אֲבָל ד' לֹא יִתְפָּוֵר וּבְעַתִּיקָתָא תוֹף ב' יִתְפָּוֵר תוֹף ג' לֹא יִתְפָּוֵר וּפְסִק לְחוּמְרָא כְּמוֹ שְׁפָסֵק הַטּוֹר: וּלְפ"ז אִפִּי בִּס"ת דִּינֵן לֹא יִתְפָּוֵר אֲא"כ דְּנִקְרַע כְּנִגְד הַפֶּתֶב בְּתוֹף ג' אֲבָל בְּתוֹף ד' לֹא יִתְפָּוֵר: וְאוּלַי הַטּוֹר הֵיִתָּה לֹו גִיְרָסָה אַחֲרַת בְּסִפְר הַרְמַב"ם וְאִיךָ שִׁיְהִיָּה מ"מ בְּנִדּוֹן דִּינֵן לֹא יִתְפָּוֵר לְכָל הַדְּיָעוֹת: וְעוֹד נִרְאֶה דְּכָל מִשְׁא וּמִתָּן בְּדִין זֶה אֵינוֹ אֵלָא אִם יִתְפָּוֵר אוֹ לֹא יִתְפָּוֵר אֲבָל לְקִרּוֹת בְּדִנְקִרַע בְּעוֹד שְׁלֹא תְּפָרָה לִיכָּא לְמ"ד דְּפְשִׁיטָא דְּאִסוּר לְקִרּוֹת בְּהָ וְכֵן מְבֹאֵר בְּדַבְרֵי הַר"י קֵאֵר"ו בְּסִימָן הַנִּזְכָּר וּפְשׁוּט הוּא דְּלֹא כְּנִרְאֶה מְכַתְּבָה לְהַקֵּל אִף בְּדִלָּא נִתְפָּר דְּזֶה אֵינוֹ גַּם מֵה שְׂבִאֲתָ לְדַמּוֹת הָּ בְּעִיָּא לְנַעֲנוּעַ דְּלוּלָב וּלְהַעֲבֵרַת הָרֵב בְּמִים בִּיה"כ אֲצֵל תְּלַמִּידוֹ נִלְפַע"ד דְּאִין הַדְּמִיוֹן עוֹלָה יָפָה דְּהֵתָם בְּנַעֲנוּעַ דְּלוּלָב אִין הֵיזֵק אִם מְנַעֲנַע יוֹתֵר מֵמָה שְׁחֵיב לְנַעֲנוּעַ: דְּלִית בֵּיה דְּרָרָא דְּאִסוּרָא כָּל עֵיקָר וּמָה בְּכָה שְׁמַנְעֵנַע טוֹבָא כְּדִי לְצִאֲת מִיַּדִּי סְפִיקָא וְכֵן בְּהַעֲבֵרַת הָרֵב מָה בְּכָה דְּאִסְרִינֵן לִיה לְהַעֲבִיר בְּמִים אֲצֵל הַתְּלַמִּיד וְהַלְפָּה אִסְרִינֵן עָלָיו כְּדִי לְצִאֲת מִיַּדִּי סְפִיקָא אֲבָל כָּאֵן הֵיכִי דְּעֵבְדִּינִי לְחוּמְרָא אִית בֵּיה מִשׁוּם פּוּגְמָה שְׁל ס"ת דְּחִיָּשִׁינֵן לִיה טוֹבָא בְּכ"א לֹו נְאֻפִּילוֹ הֵכִי הַכְרִיעַ הַטּוֹר לְחוּמְרָא וְלִדְעָתִי גַּם הַרְמַב"ם כָּה דְּעָתוֹ כְּדְפְרִישִׁי וְנִלְפַע"ד דְּהַטְעַם דְּאֲזַלִּינֵן לְחוּמְרָא אִף עַל גַּב דְּלֹא מִיְפְסִיל אֵלָא מְדַרְבְּנֵן הוּא מִשׁוּם דְּכִינֵן דְּאֲבַעֲיָ לֹו וְלֹא אֲפְשִׁיטָא אִיכָּא מִשׁוּם לֹא תִשָּׂא דְשָׂמָה ס"ת פְּסוּלָה וְאִין לְבָרָה עָלֶיהָ לְדַעַת הַמְּחַמִּירִים וְאוֹסְרִים לְבָרָה עַל ס"ת פְּסוּלָה אֲפִילוֹ אִין שָׁם ס"ת אַחֲרַת כְּמִבְּנֵאֵר בֵּא"ח ס' קמ"ג וע"ש שְׁכָּה תוֹפֵס הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א וְהֵכִי נִקְטִינֵן וְעוֹד נִרְאֶה דְּמָה שְׁפָסֵק הַר"י לְחוּמְרָא בְּהָ בְּעִי הַעֲבֵרַת הָרֵב בְּמִים וְכו' הוּא מִשׁוּם דִּס"ל דֹּאֵעַפ"י דְּלֹא עָנַשׁ כְּרַת אֵלָא עַל הָאֲנָכָל וְשׁוֹתָהּ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּלִבָּד אֲבָל אֵינָה לֹאוּ בְּכָלֵל לֹא תַעֲנוּגָה הוּא וּלְכָה אִין בְּהֵן כְּרַת כְּדֹאִיתָא הֵתָם בְּבִרְיָתָא מ"מ אִסוּרָא דְּאוּרִיָּתָא אִיכָּא בְּהוֹ וְעֵיקָרָא דְּמִלְתָּא לְמַדְנוּהוּ מְדַכְתִּיב שְׁבַת שְׁבַתוֹן שְׁבַת לַעֲנִין מְלָאכָה וְשְׁבַתוֹן לַעֲנִינִים אַחֲרִים וְדַבְרִים אֵלוֹ מְדַבְרֵי סוֹפְרִים קָרִינֵן לְהוֹ אִף עַל פִּי שְׁכָּה הַלְכָה לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי וְכָה הִיא דַּעַת הַרְמַב"ם בְּסִפְר הַמְּצוֹת שְׁלֹו בְּעֵיקָר ב' וְכ"כ הַסֵּמ"ג תְּחִילָה דְּנִרְאֶה מְדַהֲנֻצְרָה לֹוֹמֵר שְׂאִין עָנוּשׁ כְּרַת עַל עֲנוּיִין מְשַׁמַּע דְּלָכָל הַפְּחוֹת יֵשׁ בְּהֵן אִסוּר דְּאוּרִיָּתָא אֵלָא דְּלֹאֲחַר כָּה כְּתִב ר"ת פ"י שְׁשֵׁאֵר עֲנוּיִין כְּנֵלָם דְּרַבְּנֵן וְכָה הוּא דַּעַת הָרֵא"ש עַפ"י שִׁיטַת ר"י אֲבָל הַר"ן כְּתִב דַּנ"ל דְּכֹוּלְהוּ מְדֹאוּרִיָּתָא גִיְנָהוּ לַפַּע"ד נִרְאֶה שְׁזֹו הִיא דַּעַת רִש"י ז"ל בְּכ" הַעֲרַל דְּמֵאִי דְּקֵאֵמֵר הֵתָם מְנִינֵן לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי שְׁנַטְמָא שְׁמוֹתָר לְסוּכּוֹ כֹו פִירִש"י מוֹתֵר לְסוּכּוֹ וְאִף עַל גַּב דְּקֵיָּמָא לֹו דְּסִיכָה כְּשִׁתִּי' וְה"ל כְּמֵאֵן דְּשִׁתִּי' לִיה בְּטוֹמָאָה אֵלְמָא דִּס"ל דְּאִסוּר מְדֹאוּרִיָּתָא דְּסִיכָה כְּשִׁתִּי': וּמִשׁוּם הֵכִי הַתּוֹסְפוֹת ז"ל שְׁחוֹלְקִים ע"ז וְנִמְשְׁכוּ לְשִׁיטַתָּם דְּסִיכָה כְּשִׁתִּי' לֹאוּ דְּאוּרִיָּתָא פִּירוּשׁוֹ לְשֵׁם בַּע"א שְׁכַתְּבוּ וְז"ל דִּס"ד דְּאִסוּר מִשׁוּם דְּמַבְעֵר בְּטוֹמָאָה עַכ"ל וְהִנֵּה מֵאַחַר דְּהַרְמַב"ם וְרִש"י וְהַר"ס"ל דְּבַכּוּלְהוּ אִיכָּא אִסוּרָא דְּאוּרִיָּתָא א"כ נִכּוֹן לֹוֹמֵר דְּאִף הַר"י ז"ל כָּה דַּעַתוֹ וּלְפִיכָה פְּסִק בְּהָ בְּעִי דְּהַעֲבֵרַת הָרֵב בְּמִים וְכו' אֲבָל אִין אֲנוּ צְרִיכִים לְכָל זֶה דְּאֲפִילוֹ אֵינוֹ אֵלָא אִסוּר דְּרַבְּנֵן יֵשׁ לָנוּ לְהַחְמִיר בֵּינֵן דְּלִיכָּא דְּרָרָא דְּאִסוּר כְּשֵׁאִינוֹ עוֹבֵר אֲצֵל הַתְּלַמִּיד וְכְדְפְרִישִׁתָּ גַּם מ"ש דְּהַמְרָדְכִי תוֹפֵס בְּהָ בְּעִי דְּבִין דָּף לְדָף לְקוּלָּא לֹא יִדְעָתִי מְנִינֵן לָה דְּהַמְרָדְכִי לֹא כָּא אֵלָא לְפָרֵשׁ דְּהָ בְּעִי דְּבִין שִׁטָּה לְשִׁטָּה חוּזְרַת אָבִין דָּף לְדָף וְה"ק אֲת"ל בֵּין דָּף לְדָף כְּשֵׁר אִם הַקְרַע שְׁבִין דָּף לְדָף פּוּנָה וּמִתַּעַקֵּל עַד בֵּין שִׁטָּה לְשִׁטָּה מָהוּ כְּלוֹמֵר דְּלֹא

קמבעיא ליי בין שיטה לשיטה גרידא פדמשמע לכאורה ומ"מ למאי דלא אפשיטה אף
בבעיא הראשונה דקמבעיא לן בין דף לדף גרידא לא אפשיטא לן מידי ולא גילה המרדכי
דעתו בפסק הלכה אי אזלינן בההו בעי לקולא או לחומרא וכבר התבאר דלענין מעשה
אין להקל אף בס"ת דידן בנקרע בין דף לדף יותר מבארבע שיטות אפילו דבק קלף עלי
או תפרה בגידין לבנות אבל בדלא ניתקנה הקריעה פסול אפילו בדלא נקרע אלא תוך
ב' שיטות או פחות הנלפע"ד יואל: קט נשאלתי על עם הארץ שהעיו פו בריבו עם בר
אוריין ורקק בו והגיע הרוק בבגדו אם פטור מכלום והשבתי אעפ"י דפ' החובל שנינו
רקק והגיע בו רוק ובגמרא אמרו רב פפא ל"ש אלא בו אבל בבגדו לא מ"מ משמע
דאין זה אלא בסתם אדם אבל בת"ח אפילו בבגדו חייב בתשלומין ויש להביא ראיה
מדפריה תלמודא עליה דרב פפא ונהוי בבנייש בדברים אמרי במערבא משמין דר' יוסי
בר אבין זאת אומרת בניישו בדברים פטור מכלום אלמא דתלמוד ס"ל דרקק בבגדו לא
גרע מבניישו בדברים דפטור מכלום דאי גרע לא הוי פריה מידי וכיון דחזינו בירושלמי
דאם בנייש ת"ח חייב לשלם לו בנשת שלימה כמ"ש הרמב"ם פ"ג מה' חובל וכן כתב
הרי"ף ושאר פל המסברים א"כ ה"ה ברקק בבגדו של ת"ח חייב פאלו בניישו בדברים
ואע"פ שהרמב"ם.

לא כתב פן בפ' פבר דועה שלא כתב אלא פלשון המשנה והגמרא וכיון שלא נתבאר
דין זה בפ' בגמרא לא הזכירו גם בחבורו בפ' אבל מ"מ משמע דס"ל דדין רקק בבגדו
פדין המבייש בדברים לכל דבר שהרי פירש וז"ל המבייש את חבירו בדברים או שרקק
על בגדיו פטור מן התשלומין ויש לב"ד לגזור בדבר בכל מקום ובכל זמן כפי שיראו
ואם בנייש ת"ח חייב לשלם לו בנשת שלימה כו' הנה שכתב שתי חלוקות אלו בכבא אחת
להורת ששוין בדין וקרוב לומר שדקדק בלשונו וכתב המבייש את חבירו בדברים
ואח"כ או שרקק בו אעפ"י שחלוקת הרקקה הנופר במשנה אלא סידר דברים בדרה לא
מבעי' כלומר לא מבעי' דמבייש בדברים דפטור אלא אפי' דרקק על בגדיו דהוי קצת
מעשה נמי פטור ואח"כ כתב ואם בנייש ת"ח חייב כו' כלומר ואצ"ל ברקק על בגדו של
ת"ח דחייב במכ"ש: ועוד נ"ל ראיה ברורה מהא דאי' בנדר' בפ' ר"א אומר ההוא דא"ל
לדביתהו קונם שאי את נהגית לי עד שתרוקי ברשב"ג אתת ורקקה אלבושיה א"ל רב
אחא מדפתי' לרבינא והא האי לזילותו קא מכונן כלומ' וא"כ כל פמה דלא רוקקה בגופו
של רשב"ג ממש ליכא זילותא ואינו מותרת לבעלה דאיהו על דעת פן הדירה פדי
שתזול ברשב"ג ובריקקו דלבושו ליכא זילותא א"ל מירק על מני של רשב"ג זילותא
רבתא היא פי' דלאדם חשוב איכא זילותא כשהגיע הרוק בבגדו פאלו הגיע הרוק בגופו
אלא דנוהגין עכשו גם בבנייש ת"ח שאין גובין לטר' דהבא דאין עכשו ת"ח כמ"ש
הר"י ונייל בתשובותיו סימן קס"ג אלא דמ"מ נפקא מיניה במאי שכתב להחמיר על
הרוק דאפילו במבייש את חבירו בדברים שאינו ת"ח כתב הרמב"ם שיש לב"ד לגזור
בדבר בכל מקום פנ"ל מ"ש ברקק בבגדו של ת"ח שיש להחמיר עליו על כל פנים פאלו
בניישו בדברים וכבר הנה קרוב לומר שמתר להחמיר ברקק משום דהוי קצת מעשה
פדפרישת אלא שלא מלאני לפי להחמיר בו כ"כ ודיו להחמיר עליו פאלו בניישו בדברים
הנלע"ד כתבתי אני הקטן יואל במהר"רש: קי עוד נשאלתי על הפסק הלכה שנמצא
בדברי הרב מהר"ם איסרלש פא בא"ח סוף סי' רס"ג וז"ל י"א שמי שקיבל עליו שבת

קונדם החשיכה מותר לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה ומותר להנות מאותה מלאכה בשבת: וכ"ש במ"ש מי שמאחר להתפלל במ"ש וכו' לעשות לו מלאכתו ולהדליק לו נירו וילבשל לו ומותר להנות ולאכול ממלאכתו כנ"ל עכ"ל ולפי שרבי חוכים להחמיר פאלה נשאלתי מה לעשות והשבתי איברא דבימי חורפי שמעתי שהרב מהרש"ל הנה חולק אמר"ם איסורש ופסק אותו שמשך סעודתו בלילה דאסור לומר לחבירו וכו' אבל לא שמעתי שום טעם לא לאנסרו ולא למתיר וצריך אני לבאר לה טעם שניהם פפי נלפע"ד שנינו בפרק השואל פלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיף עליו ובגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לאדם לומר לחבירו לכרף פלוני אני הולך למחר שאם יש בורגנין הולך ותו אמר שמואל מותר לאדם לומר שמור פירות שבתחומה ואני אשמור לה פירות שבתחומי וכו' וכתב הר"ן ומדאמרין הקא דמותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומה כתב הרש"ב בא"ל בשם התוספת דמקא שמעינו דישראל שקיבל עליו קונדם משחשכה מותר לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה פלוני כינו דלחבירו הוא מותר אין באמירתו פלום וכדאמרין הקא שכינו שמותר לישראל חבירו לשמור מותר לומר לו מי שאוסר בשמירתו ונ"ל דאין הגדון דומה לראי' דשאני הקא שאם יש שם בורגנין הוא עצמו שומר עכ"ל והנה נראה דמהרמ"א תופס עיקר סברת הרשב"א שהיא בשם התוס' לפיכך פסק דכי היכי דבאותו שקיבל עליו שבת בעוד היום גדול דמותר לומר לישראל חבירו לעשות לו מלאכה פלונית כו' ה"ה במ"ש היכי דמשויף סעודתו בלילה כו' נמי מותר לומר לחבירו לעשות לו מלאכה פלוני וכו' דבין דבעילוי שבתא ובין דאפוקי שבתא אידי ואידי אינו אוסר במלאכה אלא משום שמוסיף.

על השבת יותר מחבירו וכינו דלחבירו מותר, אין באמירתו פלום ומה שהשיג הר"ן ואמר אין הגדון דומה לראי' נ"ל דשאני הקא שאם יש שם בורגנין הוא עצמו שומר נ"ל דאין זו השגה של עיקר דבגמרא מוכח להדיא דלאו מטעם דבורגנין אתינן עלה אלא משום דאבא שאול דכל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיף עליו וכן מבואר מלשון הר"ף שם אהיה דרב יודא ז"ל מותר לו לאדם לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומה ואני אשמור לה פירות שבתחומי דקתני כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיף עליו מדאחשוכי אחשונה שימור נמי עביד עכ"ל אלמא דטעמא הנה דמאחר שהוא רשאי לומר לגוי בשבת לילה חוץ לתחום במ"ש ולשמור פירותיו דכינן דמותר הוא לשמור פירותיו בשבת אם היו תוף התחום יכול ג"כ לומר לגוי וכו' וכינו שמותר לומר לגוי כו' רשאי נמי להחשיף על התחום כדי לשמור פירותיו ומדאחשוכי אחשונה שימור נמי עביד פלומר זהו השימור דעביד לפירותיו שמחוץ לתחום דלפי שהוא שומר פירות חבירו שבתחומו גם חבירו שומר פירותיו שבתחום חבירו ולפי שטעם דין זה לא הוי מטעם דבורגנין וכדפירש"י לפיכך לא הביא הרמב"ם הך דרב יודא דמותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומי בפ' כ"ד אצל ההיא דר' יודא דמותר לאדם לומר לחבירו לכרף פלוני אני הולך דהנה מטעם דבורגנין אבל מה שדחה הר"י קאר"ו ז"ל דברי הר"ן וכתב ואיני מבין דבריו דה"נ איפא למימר אם לא הנה מקבל שבת הנה מותר לו לעשות מלאכה עכ"ל נראה דאלו דברים אין להם שיעור דברור הוא דדווקא בבורגנין אמרינן שאם יש בורגנין כו' דכבר אפשר שהייתם בשבת ועשו הגוים בורגנין מע' אמה וכינו דאפשר

שְׁהִיוּ לוֹ תַקְנָה ע"י הַיִּתְרַ בְּשִׁבְתָּ עֲצָמוּ לְפִיכָךְ מִן־תֵּר לְאוֹמְרוֹ אֲפִילוֹ בְּמִקּוֹם שָׂאִין שֵׁם הַהִיִּתְרַ עַל יְדֵי תַקְנָה בְּשִׁבְתָּ עֲצָמוּ: אָבֵל לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לֹוֹמֵר דְּכִינּוּן דָּאֵם לֹא הֵיָה מְקַבֵּל לְשִׁבְתָּ הֵיָה הוּא עֲצָמוּ מִן־תֵּר בְּשִׁבְתָּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה דְּהָא וּדְאֵי מֵאֲחַר דְּלִדְיָדִי אָסוּר לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה עֲכָשְׁיוּ בִּינּוּן שְׁקִיבֵל עָלְיוּ אֵת הַשִּׁבְתָּ שׁוּב אִין תַקְנָה בְּשִׁבְתָּ עֲצָמוּ: וְכֵן מְבִנְיָר בְּדַבְרֵי הַטּוֹר בְּסַעֲי' ט"ז, שְׁפָתַב וּנ"ל וְכֵן מִן־תֵּר לֹוֹמֵר לֵךְ עִמִּי לְכַרְךָ פְּלוּנִי לְמַחַר בִּינּוּן שְׁהֵיָה יְכוּל לִילָךְ ע"י בְּוִרְגָנִין כו' וְכֵן פֶּל כִּיּוֹצָא בְּזָה שְׁיֵשׁ בּוֹ צַד הַיִּתְרַ לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם פְּלוּי אָבֵל בְּדַבְרַ שְׂאִין בּוֹ צַד הַיִּתְרַ לַעֲשׂוֹת הַיּוֹם אֲפִילוֹ אִין בּוֹ אֵלָא אִיסוּר דְּרַבְּנָן פְּגוּן שְׁיֵשׁ לוֹ פִּירוֹת מְוִקְצִין חוּץ לְתַחֲוֹם כְּמוֹ שְׂאֵי אֲפִשְׁרַ לוֹ לְהַבִּיאַן הַיּוֹם אָסוּר לֹוֹמֵר וְכוּ' וּלְדַבְרֵי מְהַר"ן ז"ל גַּם בְּפִירוֹ מְוִקְצִין נֹאמֵר אִם הֵיָה מְכִינִין מֵאֲתָמוּל לֹא הֵיָה מְוִקְצִין אֵלָא וּדְאֵי אִין דְּנִין בְּזָה אֵלָא לְפִי שְׁעֵתוֹ דְּהֵיָה אִין בְּהֵן צַד הַיִּתְרַ וְכֵן מְדוּקְדָק בְּלִשׁוֹן רַש"י שְׁפָתַב וּנ"ל וְכִינּוּן דְּדַבְרַ שְׁיֵשׁ לוֹ הַיִּתְרַ ע"י תַקְנָה בְּשִׁבְתָּ מִן־תֵּר לְאוֹמְרוֹ אֲפִילוֹ בְּמִקּוֹם שָׂאִין שֵׁם הַהִיִּתְרַ מְפִרְשׁ מְדַבְרֵיו דְּבַעֲיָנּוּן שְׁהִיוּ לוֹ הַיִּתְרַ ע"י תַקְנָה בְּשִׁבְתָּ עֲצָמוּ דַּל"כ לְאִיָּזָה צוּרְךָ הָאֲרִיף וְכַתַּב עַל יְדֵי תַקְנָה בְּשִׁבְתָּ לֹא יֹאמֵר רַק שְׁיֵשׁ לוֹ הַיִּתְרַ עַל יְדֵי תַקְנָה וְתוֹ לֹא וְקַל לְמַבִּין: וּמָה שְׁנִמְצָא בְּדַבְרֵי מְהַר"ם יָפָה שְׁהַשִּׁיג עַל סְבַרַת מְהַרמ"א וְאוֹמֵר דְּהַרְשֵׁב"ג לֹא אָמַר רַק בְּעִיּוּלֵי יוֹמָא אָבֵל בְּאִפּוּקֵי יוֹמָא מוֹדָה דְּאִין לְדַבְרֵים אֵלוֹ שְׁוִרְשׁ וְעָנְף וּמָמָה שְׁהַבִּיא רַאֲיִי מָמָה שְׁפָתַב הַטּוֹר בְּסִי' תַרַכ"ד מִמֵּי שְׁעוֹשָׁה שְׁנֵי יָמִים יוֹ"כ דְּאָסוּר לְאַחַרִּים לְבַשֵּׁל לוֹ אִין זֶה רַאֲיִיהָ פֶּל עֵיקַר דְּהֵתָם וּדְאֵי מֵאֲחַר שְׁהוּא עוֹשָׁה שְׁנֵי יָמִים מְסַפֵּק א"כ לְדִידִי אָסוּר לִכ"י לְבַשֵּׁל בְּשְׁנֵי יָמִים מְסַפֵּק וּלְפִיכָךְ אָסוּר הוּא מְדִינָא אָבֵל כְּאֵן יוֹדְעִים שְׁחַבְרִו מִן־תֵּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה שְׁפָכַר הַתְּפִלָּל וְהַבְּדִיל וְלֹא אָסוּר אֵלָא לְדִידִי שְׁמוּסִיף עַל הַשִּׁבְתָּ יוֹתֵר מְחַבְרִו הֵתָם וּדְאֵי אִין אִיסוּר בְּאֲמִירָה וְכַבֵּר הַשִּׁיבּוֹ עַל מְהַר"ם יָפָה מִטַעַם זֶה שְׁפָתַבְנוּ וּמָה שְׁעָשָׂה סְנִיגִירִין לְדַבְרֵיו אִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנָה: וּמָה שְׁפָתַב מְהַרמ"א וּמִן־תֵּר לְהַנּוֹת וְלֶאֱכֹל מְמִלְאֲכָתָן אַעפ"י שְׁנָה אִינוּ מְפִרְשׁ בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א מ"מ הַדַּבְרֵי מְבִנְיָרִי מְעַצְמָם דְּמֵאֲחַר שְׁלֹא נַעֲשָׂה אִיסוּר בְּמְלָאכָה לְפָה לֹא יִהְיֶה מְמַנָּה דַּע"כ לֹא פְּלִיג ר"מ ור"י הַסַּנְדְּלָר אֵלָא בְּמַבְשֵׁל בְּשִׁבְתָּ שְׂאִיסוּר לְכֹל יִשְׂרָאֵל אָבֵל בְּנִדּוֹן דִּידִין שְׁמַבְשֵׁל בְּהִיִּתְרַ הַפֶּל מוֹדִים שְׁיְכוּל לְהַנּוֹת מְמַנָּה וְאֲפִילוֹ הַר"ן לֹא נַחֲלַק אֵלָא בְּאֲמִירָה אָבֵל הֵיכָא שְׁלֹא אָמַר לְחַבְרִו לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֵלָא חַבְרִו עָשָׂה מְעַצְמוֹ הַמְּלָאכָה וּבִישׁוּל וְהַנִּיחַ לְפָנָיו מִן־תֵּר לְזָה שְׁהַמְשִׁיף סְעוֹדָתוֹ לְהַנּוֹת מְמַנָּה מֵאֲחַר שְׁלֹא נַעֲשָׂה שׁוּם אִיסוּר בְּמְלָאכָה אֵלָא חַבְרִו עָשָׂה לֹא מְקַרֵי מְעָשָׂה שְׁבַת דְּאָסוּר זֶה הֵיָה סְבַרַת מְהַרמ"א אָבֵל סְבַרַת מְהַרש"ל נִרְאָה שְׁתּוֹפֵס עֵיקַר פְּדַבְרֵי הַר"ן שְׁדוּחָה הַרְאִיִי וְאוֹמֵר דְּאֲפִשְׁרַ לְפִרְשׁ הַסַּנְגִּיאַ דְּלֹא הִתִּירוּ הָאֲמִירָה אֵלָא עָנְנּוּ שְׁמִירַת פִּירוֹת שְׁמַחוּץ לְתַחֲוֹ' לְפִי שְׁיֵשׁ בְּזָה צַד הַיִּתְרַ בְּשִׁבְתָּ אִם יַעֲשָׂה בְּוִרְגָנִין הַיּוֹם בְּשִׁבְתָּ אָבֵל בְּשִׁבְתָּ מְלָאכָה דְּאִין לֵה צַד הַיִּתְרַ לְאוֹתוֹ שְׁהַמְשִׁיף סְעוֹדָתוֹ וּמוּסִיף הַשִּׁבְתָּ א"כ לְדִידִי אָסוּר לֹוֹמֵר לְחַבְרִו לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה: וְאִם עָבַר וְצִינָה לְבַשֵּׁל אָסוּר לְהַנּוֹת מְמַנָּה וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי דַּאֲף לְסַבְרָה זֶה אִם לֹא צוּה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֵלָא שְׁחַבְרִו עָשָׂה מְעַצְמוֹ מִן־תֵּר לְאוֹתוֹ שְׁמַשְׁכָּה סְעוֹדָתוֹ לְהַנּוֹת מְמַנּוֹ אֵלִיבָא דַּכ"ע וְאוֹמֵר אֲנִי בְּזָה שְׂאִינּוֹ אֵלָא אִיסוּר אֲמִירָה וְהַמִּיקַל בְּדַבְרֵי מְהַר"ם אִיסְרֵלִישׁ לֹא הַפְּסִיד בִּינּוּן שְׁיֵשׁ לוֹ עַל מִי לְסַמּוֹךְ הֵלֹא הוּא הַרְשֵׁב"א בְּשֵׁם הַתּוֹסְפַת וְהַמְחַמִּיר בְּדַבְרֵי הַר"ן קְדוּשׁ יֹאמֵר לוֹ וְתַע"ב הַנִּרְאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי אֲנִי הַקְּטָן יוֹאֵל בְּלֹא"א כְּמְהַר"ש ז"ל ה"ה: קִיא עַל הַבְּהֵמָה שְׂרַבַע אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל אוֹ גוֹי מָה דִּינָה בְּזָמַן הֵיָה: תְּשׁוּבָה הָא דַּכְתִּיב

ואת הבהמה תהרגו דרז"ל בפ' ד' מיתות נאמר פאן תהרגו ונאמר להלן במסית פי הרג תהרגו מה להלן בסקילה אף פאן בסקילה ומפני זה שנינו ריש פ"ג דסנהדרין הרובע והנרבע בכ"ג שנאמר ונהרגתם את האשה ואת הבהמה תהרגו ופירש"י שור שרבע אשה ובהמה שנרבעת לאיש נידונין הבהמה לסקל בכ"ג פאדם הרובע דאתקש להדידי ב"פ וא"כ אפילו איפא ב' עדים על הרביעה אין הבהמה נהרגת דאינה נהרגת אלא על ידי עדים וסנהדרין והאינדא דליכא סנהדרין ומשמע דמותר אפילו באכילה דב"פ ה' דתמורה תנו פל האסורין לגבי מזבח אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע כו' וסוף המשנה וזה מותר באכילה אלמא דכל שאסור לגבוה ומותר להדיוט אפילו באכילה הוא מותר ואעפ"י שפירש שם דהיינו ברובע ונרבע ע"פ עד אחד או ע"פ ב' עדים: אבל בב' עדים אסור אפילו באכילה היינו משום דאמרינן התם בזמן שסנהדרין היה נוהג דבהמה נהרגת ע"פ ב' עדים: אבל בזמן הזה אפילו בב' עדים דינו כע"פ עד אחד או ע"פ בעלי דאינה נהרגת וראיה משור.

שהוא יוצא לסקל והקדישו בעליו אינו מקודשת שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מקודש ואם שחטו בשרו מותר והתם בב' עדים נמי איירי וא"ה פיון שלא נגמר דינו בשרו מותר א"כ ה"ה לדידן דא"א לגמור דינו מותר לשחטו אפילו לכתחילה והא דתנו ואם שחטו מותר דווקא דייעבד היינו משום דלכתחילה ודאי אין לשחטו להצילו מדין סקילה מאחר שאפשר לגמור דינו אבל היכי שאי אפשר לגמור דינו מותר לשחטו אפילו לכתחילה דכל היכי שאי אפשר דייעבד דיינינן לי' כמו שפי' ר"י בפ' כל שעה אהיה דקדר' של פסח ישברו וכמ"ש מהרא"י בכתבו בס' ק"ן ומהרי"ל סי' קפ"ב לענין חליצה ואין לפרש דאף בזמן הזה אם יש ב' עדים על הרביעה נהרגת הבהמה מהא דתנו בפ' ד' מיתות אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא לפי שפאת לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב תסקל שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שפלוני נסקל על ידה ולפי טעמי' הללו אין לחלק בין בזמן שהיו סנהדרין נוהג לבזמן הזה דסוף סוף איכא תקלה וקלון ואינו דומה לשור הנסקל דליכא לא הא ולא הא ומפני זה מוקמינן נמי לההיא דתמורה דאסור לגבוה ומותר להדיוט דווקא ע"פ עד אחד או ע"פ בעלים דליכא למימר ביה לא טעמא דתקלה ולא טעמא דקלון שהרי אין הענין נתברר בבירור על ידי עדים: אבל היכי דאיכא ב' עדים אע"פ שאינו נסקלת פיון דליכא סנהדרין מ"מ איכא תקלה וקלון ואסור לקיימה בחיים ואפשר שאסור בהנאה לישראל אפי' אינה נסקלת וכן משמע מלישנא דתלמודא בפ' ארבע מיתות שאמר אלא מעתה גוי המשפתחה לבהמתו תתסר ותקטלה ופירש"י תתסר הבהמה לישראל בהנאה ונקטול לבהמה אלמא דבהמה אסור בהנאה לישראל אפילו אינה נסקלת ומשום הכי פריה תתסר ותו פריה דנקטלה נמי וא"כ ה"ה ברביעה איכא למימר הכי לאו מילתא היא דנדאי אפילו איכא ב' עדים ליכא תקלה ולא קלון דאין הדבר נתברר אלא ע"י שהעידו בב"ד והאינדא דליכא ב"ד מומחין ונהו ליה כמעיד חוץ לב"ד כדאמרינן שאין העדאה בבבל משום דבעינן העדאה בב"ד כמ"ש הרמב"ן בספר מלחמות ונהביאו הרא"ש פ"ק ואע"פ שהרמב"ם בפ"ה דסנהדרין פסק דאפי' הודה בפני ג' ההודאה חשובה פלפני ב"ד היינו דווקא לענין שלא יוכל לחזור ולטעון אבל לענין שיהא פמודה בקנס ויפטר ממנו בהא ודאי צריף שתהי' ההודאה לפני אלהים כדכתיב בפרשה ומק"ו לענין שתהי' הבהמה

נהרגת דפשיטא דבעינו מן מחין משום דחס רחמנא עליהו כדאי התם בסוגי לא הוי העדתם בזמן הזה פלפני ב"ד וליכא תקלה ולא קלון ומתא דקאמר תלמוד' תתסר ותיקטלא ליכא ראני גמורה דאיכא למימר דהתם איירי בזמן דאיכא ב"ד מן מחין ואפי' איירי בדליכא ב"ד מן מחין איכא למימר דהא דקאמר תיתסר היינו דווקא בע"ז שאסור בהנאה אפילו אינה נקטלת משא"כ הרביעה שאינה אסורה בהנאה כלל פשיטא נקטלת: אבל אם הרביעה גוי בזה נראה דאף בזמן הזה אסורה בהנאה ונהרגה שהרי בפ' ד' מיתות אמרינו בעי מיניה מרב שישת גוי הבא על הבהמה מהו תקלה וקלון בעינו והכא תקלה איכא וקלון ליכא או דלמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב שישת תניתוהו מה אלו שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחי' אמרה תורה השחת ושרוף וכו' הואיל וכא לאדם תקלה על ידו המתעב את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה הנה מבואר שרב שישת סובר דגוי הבא על הבהמה נהרגת וליכא דפליג עליו ואדרבא אביי ורבא פוליהו אתי לשנויי מלתא דרב שישת כמו שפירשו התוס' ואפי' לחד פירוש דרש"י שפי' דאביי חולק אדרב שישת מ"מ הילכת' כרב שישת דרבא ס"ל פנותי' ובכנולא תלמוד' הילכתא פרבא לגבי אביי בר מיע"ל קג"ם והכא איכא דרב שישת נמי ס"ל פנותי' דרבא ותו דמלישנא דרב שישת דאמר תניתוהו משמע דברייתא אשפח הכי פנותיה והיאך יחלוק אביי עלה הילכף ודאי קי"ל פרב שישת ואע"ג דבתר הכי בסוגי' רוצה סתם התלמוד לפשוט ממתניתין פנותי' דרב שישת ודחי' לה היינו לומר דמתניתין ליכא למשמע מיניה מידי: אבל מ"מ פשיטות דרב שישת לא אידחי' לה כלל וממילא ק"ל פרב שישת ובנדאי דלענין גוי הבא על הבהמה אין לחלק כלל בין בזמן דאיכא סנהדרין לבזמן הזה שהרי המקרא שאמר ואת הבהמה תהרגו להקיש דבעינו כ"ג היינו דווקא בישראל אבל בגוי בכל מקום שנהרג נהרג אפילו בעד אחר ובדיין אחד בלא התראה ואפילו ע"פ קרובים כדאי' בפ' ד' מיתות אמר ר"ג אמר רבה בר אבוב לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה וכן פסק הרמב"ם בסוף פרק תשעה דה' מלכים ומלתמה א"כ כ"ש לבהמה שנהרגת אפילו ע"פ עד אחד ואין צריך סנהדרין והא דקאמר בסוגי' שזכרנו והרי אילנות דאין קלון ומריבה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה ומשני בבעלי חיים אמרינו דחס רחמנא עליהו ופירש"י דהא חס רחמנא שצריך להם ב"ד של כ"ג והעדאת עדים עכ"ל למימר דאף בגוי הבא על הבהמה אמרינו דחס רחמנא דהא ודאי אינו אלא ה"ק מאחר דחס רחמנא עלה גבי ישראל הלכך אין לדמות נעבד דבהמה לנעבד דאילן ולא לנרבע דבהמה בין לגוי ובין לישראל וע"ש אכן הרמב"ם בפרק ט' מה' מלכים פסק דאינה נהרגת וזה לשונו ואין הורגין את הבהמה שלא נצטוו בהרוג בהמה אלא, ישראל ולא ידעתי טעמו שפסק דלא פרב שישת דהא ליכא דפליג עליה ואפשר שסובר כפי' ראשון של רש"י שאביי חולק על רב שישת גם סובר שמסתם התלמוד שפי' המשנה דלא פרב שישת ודחי' לה הפשיטות נראה שסובר דלא פרב שישת גם סתם המשנה משמע לפי פשוטו דבעינו תקלה וקלון ופסק הלכה כסתם משנה פי כן דרכו בהרבה מקומות אכן לא נתקרה ריחי באלה ואולי גרסא אחרת היתה לו בסוגיא ואיני פדאי לחלוק על פסק הרמב"ם מ"מ נראה אפי' יהיה הדין עם הרב משום הרחק מן הפיעור ומן הדומה ראוי שלא לקיים בחיים אלא ימכרונו לעובדי כוכבים ומזלות לאוכלו והדמים מותרים בהנאה לפי דעת הרב גאון הקטן יואל: שוב מצאתי בספר חסיד' בס"ל תת"ל שכתב שלא

יאכלנו ישראל דמאחר שהעובדי כוכבים ומזלות אינן אוכלין אותה איכא חילול השם אם יאכלנו ישראל והיינו פשהוא מפורסי' שרבעה העובדי כוכבים ומזלות אבל באינו מפורסי' לית לן בה אבל למאי שכתבתי למעלה אף באינו מפורסם ראוי שלא לאכלו וק"ל: שאלה קיב ועל דבר הבגד של מת שהפשיטו עובדי כוכבים ומזלות מגופו של מת ומכרו אותו ואחר כך פדאוהו היו"ש אי שרי או לא נ"ל דאסור בהנאה ואינו דומה כלל לשהיא דבפרק לולב הגזול דקאמר הלכך לגזוז אינהו פי הכי דלקוי יאוש בעלים בידיהו וידהו ושינוי רשות בינכם דהתם שהקרקע היתה של בעלים שהם בחיים בשעה שגזלה ודאי איכא למימר דמשעה שגזלה נתניאשו הבעלים ממנה ואעפ"י דלגבי קרקע גופה אינו מועיל הייאוש ואינו קניין לגזול בשם ייאוש דקרקע אינה נגזלת מ"מ מועיל הייאוש אגב שינוי רשות לפירות שנתלשו ממנה ואעפ"י שפבר מתו הבעלים בשעה שתולש הפירות ודלמא לית ליה יורש שיתניאש מהם עכשיו בשעת תלישה ואפילו הנה שם יורש מ"מ ה"ל כמו ייאוש שלא מדעת שאינן יודעין שהקרקע שלהם ולא נתניאשו ממה שהוא שלהם וגם הבעלים הראשונים שהיה להם להתניאש ממנה פבר מתו מ"מ מועיל הייאוש שנתניאשו ממנה בשעה שגזול דפרישת אכן הבגד של מת שקנאום לאחר מיתה ולא שייך שום ייאוש לאחר מיתה פשיטא דלא קנאום הגזול ואפ"י שינה הבגד לתתו לקרעים רבים לא נתבטל ממנו האסור שהיה עליו מקודם ואינו דומה למשמישי ע"ז שמהני בהם ביטול אף על גב דאסור בהנאה ובפ' נגמר הדין אמרינן לרבא דקי"מ לן פנותי' דהזמנה לאו מילתא הוא והאורג בגד למת אינו אסור בהנאה דגמר שם שם מע"ז מה ע"ז בהזמנה לא מיתסר אף ה"נ בהזמנה לא מיתסר ולא גמר שם שם מעגלה ערופה דבהזמנה מתסיר דמשמישין משמישין גמרינן לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופה קדושה וא"כ נימא דמשמישין של מת תהני בהם ביטול כמו משמישין שפוסל אלוה שניאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש דהא פי' הרמב"ם בפתיחה ע"ז וכן הסמ"ג בלאוין מה שפירש הפתוב שכשפא לידינו והם נוהגים בהן מנהג אלהות אבל אם בטלום הרי אלו מותרין עכ"ל הנה מבואר שהתורה חלה האיסור כשנוהגי' בהם מנהג אלוהות אבל באיסור הנאה בבגד של מת שלא מצינו מקרא המלמדנו שתועיל שם הביטול באיסורו הוא עומד ואין לנו לבדות היתר מסברת הפרס וללמוד משמישי ע"ז אחר שלא נמצא לימוד בזה בתלמוד אף על גב דפ' נגמר הדין אליבא דרבא דקי"ל פנותי' לית ליה האי הקישה דעגלה ערופה ובעל פרק צ"ל דהיינו דנוקא לענין משמישין לית ליה דמשמישין משמישין עדיף לי' למילף אבל מת גופה ילפינן מעגלה ערופה כדאי' בפ' אין מעמידין כמ"ש התוספות שם ובפ' נגמר הדין מ"מ הא נדאי פינן דילכת ממת עצמו שאין לו בטילה עולמות ה"ה משמישי של מת דכינן שניאסר מטעם מת יש לו גם דין פמת עצמו כמו ע"ז ומשמישיה יש לה דין אחד ומאי דילפינן תשמישין של מת מתשמישי של ע"ז ולא ילפינן ממת, עצמו היינו משום דהו' מילת' דילפינן אי הזמנה מילתא היא אם לא לא שייך כלל למילף ממת עצמו וק"ל ואדרבה נראה להביא ראיה לאיסור מהא דאמר התם בפ' ר"י אמר רב גידל אמר ר' חייא בר יוסף אמר רב מניין לתקורבת ע"ז שאין לה ביטול עולמית שניאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו מזבחי מתים מה מת אין לו בטילה לעולם אף תקורבת ע"ז אין לה בטילה לעולם ופשוט הוא כשנכרחו בם דמשמישין של מת יש לו דין מת עצמו כמו משמע מהסוגיא דפרק נגמר הדין ואף על פי שאמר מה מת וכו' ה"ה נמי משמישין

שָׁל מֵת שְׂאִין לוֹ בְּטֵלָה לְעוֹלָם וְאִם תֹּאמַר בַּפ' ר"י דְּמִשְׁמַע דְּמִשְׁמִישִׁין שָׁל מֵת אֵינוֹ דּוֹמָה לְמֵת גּוֹפֶה שְׁהָרִי פֶתֶב הָר"ן וְ"ל מָה מֵת אֵין לוֹ בְּטֵלָה לְעוֹלָם מֵת דְּאִסוֹר בְּהִנְאָה נִפְקָא לָן מִהִקְשָׁה דְּשָׁם שְׁם דְּכְתִיב גַּבִּי מְרִים אֲלֵמָא דְּמֵת וְתִשְׁמִישִׁין אֵין לוֹ בְּטֵלָה עוֹלָמוֹת עַד שְׂיִלְמֹד מִשְׁם לְתַקְרֹבָת ע"ז וְאֵי פְדִפְרִישֵׁת בְּסִמוּף דְּמֵאָחַר שְׁהַתּוֹרָה קְאָסֵר בְּהִנְאָה בְּסִתָּם וְאֵין לָנוּ מִשׁוּם מְקַרָא הַמְּלַמְדִים לְהַתִּיר מְאִיסוֹר אִסוֹר עוֹלָמוֹת וּמֵאָחַר שְׂאִין לָנוּ מְקַרָא הַמְּלַמְדִינוּ לְהַתִּיר בְּתַקְרֹבָת מִמִּילָא אִסוּרָה נ"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם מֵאָחַר שְׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה ע"ז וּמִשְׁמִישֵׁיָהּ פְּשִׁבְטָלָה ס"ד אֲמִינָא ה"ה תַּקְרֹבָת ע"ז יֵשׁ לָנוּ בְּיִטּוּל לְפִיכָּה צְרִיף מְקַרָא הַמְּלַמְדִינוּ לְאִסוֹר אֲבָל מֵת וְתִשְׁמִישִׁין מֵאֵן סָבַר שְׂיֵשׁ לָהּ בְּיִטּוּל עוֹלָמִית שְׁהָרִי לֹא מְצִינוּ לָהֶם שׁוּם הִיתֵר בְּכַתּוּב אֲכֹן יֵשׁ קֶצֶת לְבַעַל הַדִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר דְּמַהִּיא דְּתַנּוּן בְּשַׁקְלִים בְּפָרָק ב' מוֹתֵר הַמַּתִּים לְמַתִּים: מוֹתֵר הַמַּת לְיוֹרְשָׁיו וְכַדְפְּסָקוּהוּ הַפּוֹסְקִים וְדָלָא כַר' נִתְּן דְּפָלִיג בְּבְרִייתָא כַמ"ש הָרִי"ף וְהָרָא"ש בְּסוּף פָּרָק נִגְמַר הַדִּין אֲלֵיבָא דְּרָבָא דְּקַיִימָא לָן כְּנוּתִי דְּהַזְמָנָא לֹא מִקְלָתָא הִיא דְּטַעְמָא דַּת"ק מוֹתֵר הַמַּת לְיוֹרְשִׁים מִשׁוּם דְּסָבַר כִּי בְּזוֹ לִית אִיחּוּלֵי מְחֻל זִילוּתָא גַּבִּי יוֹרְשִׁים אִם כֵּן ה"ה בְּנִדּוֹן דִּין אֵינָא לְמִימַר דְּמֵאָחַר דְּזִילוּתָה הָיִי לִיהַּ בְּגוּיָה דְּמִקְלָתָא לְהַפְּשִׁיטָה עָרוֹם אֲחִיל זִילוּתָא לְיוֹרְשִׁים אֲכֹן מְלִשׁוֹן רַש"י שְׁכַתֵּב שְׁם וְנ"ל ת"ק סָבַר מַחִים אֲחִילָהּ לְזִילוּתָא וְנִיחָא לִיהַּ שְׂיִתְבַּזָּה אַחַר מִיתָתוֹ לְהִנְאָת יוֹרְשִׁים עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ מְבַןָּר מְלִשׁוֹנוֹ דְּדוֹנָקָא הֵתָם שְׂיַדְעֵ מַחִיִּים שְׂיַצְטָרְכוּ לְגַבּוֹת צְרָכָיו לְאֲשֵׁר הוּא עָנִי בְּנוֹדָי מַחִיִּים אֲחִילָהּ לְזִילוּתָא מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דִּין דָּלָא עָלָה עַל דְּעַתּוֹ מַחִיִּים שְׂיַפְשְׁטוּ אוֹתוֹ עָרוֹם עַד שְׂיִמְחַוֵּל לְיוֹרְשִׁים וְתוֹ דְּמְלִשׁוֹן רַש"י שְׁכַתֵּב נִיחָא לִיהַּ וְכו' מִשְׁמַע דְּדוֹנָקָא הֵתָם שְׂיַדְעֵ שְׂיִתְבַּזָּה לְאַחַר מִיתָתוֹ עַכ"פ לְהַגְבָּאוֹת צְרָכָיו נִיחָא לִיהַּ גַּם כֵּן שְׂיִתְבַּזָּה לְהַגְבָּאוֹת יוֹתֵר מְכַדִּי צוֹרָף לְהִנְאָאוֹת יוֹרְשִׁין: אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּין וְנָדָי לֹא נִיחָא לִיהַּ שְׂיִתְבַּזָּה לְהַפְּשִׁיטוֹ עָרוֹם כְּדִי לְהִנְאָאוֹת יוֹרְשִׁין וְאֵנָן סְהָדִי דְּנִיחָא לִיהַּ יוֹתֵר שְׂלֵא לְהַתְבַּזּוֹת כְּלָל וְדוּק נ"ל הַקְטֵן יוֹאֵל: שְׂאֵלָה קִיג עוֹקֵר הָרִים וְטוֹחֲנֵן זוֹ בְּזוֹ בְּפִלְפוּלוֹ בְּהַכְּלוֹ אוֹמַר כּוֹל קוֹל לוֹ קוֹל אֵלָיו קְדוּשׁ יֹאמַר לוֹ: הוּא חֲתַנִּי ר"מ וַאֲב"ד הָאֵלּוֹף כַּמְהָר"ר דְּוֹד סָג"ל נַר"ו וְנַר עוֹרְעוֹ יֹאִיר: עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל: ע"פ מְכַתֵּב מַעַכ"ת קַבְּלָתִי ע"ד הַס"ת שְׁנַמְצָא כ' שָׁל מִילַת אֱלֹהֵיכֶם תְּלוּנִי נִלְפַע"ד דָּאֵין לְפִסְלוֹ דְּעַבְד: וְתַחֲזִילָה אֲעִתִּיק לְשׁוֹן הַתְּלַמוֹד פ' הַקּוּמֵץ דָּף ל' וְהוּא דָאֵי הֵתָם בְּבְרִייתָא הַטּוֹעָה בְּשֵׁם גּוֹרֵר אֵת מַה שְׁכַתֵּב: וְתוֹלָה מָה שְׁגָרַר: וְכוּתֵב אֵת הַשֵּׁם עַל מְקוֹם הַגָּרֵר: ד"ר רַבִּי יוֹדָא וַר' יוֹסִי אָמְרוּ אַף תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם רַבִּי יִצְחָק אוֹמַר אַף מוֹחֵק וְכוּתֵב ר"ש שְׁזוּרִי אוֹמַר כָּל הַשֵּׁם כְּנֹלוֹ תּוֹלִין: מְקַצֵּת אֵין תּוֹלִין: רַשְׁבָּ"א אוֹמַר מִשׁוּם ר"מ אֵין כּוֹתְבִין אֵת הַשֵּׁם לֹא עַל מְקוֹם הַגָּרֵר וְלֹא עַל מְקוֹם הַמְּחַק וְאֵין תּוֹלִין אוֹתוֹ כִּי צִדַּע עוֹשָׂה מְסַלַּק אֵת הַרִיעָה כְּנֹלָה וְגוֹנְזָה אֵימָר רַב חַנּוּבָאל אוֹמַר רַב הִלְכָה תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם רַב נַחְמָן א"ר יִצְחָק אוֹמַר שְׂמוּאֵל הִלְכָה מוֹחֵק וְכוּתֵב וּכְתַר הַכִּי גְרָסִין אוֹמַר רַבִּין בַּר חַיִּינָא אוֹמַר עוֹלָא אוֹמַר רַבִּי חַיִּינָא הִלְכָה כַר"ש שְׁזוּרִי וְלֹא עוֹד אֵלָא כָּל מְקוֹם שְׂשֻׁנָה ר"ש שְׁזוּרִי בְּמִשְׁנַתְּנוּ הִלְכָה כְּמוֹתוֹ וְשַׁקְלִינּוּ וְטְרִינּוּ אַהֲהִי אֵימָר הָא דְּרַבִּי חַיִּינָא וְאַסִּיקָנָא רַב פְּפָא אוֹמַר אֲשִׁיד' רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אוֹמַר אֵינּוּ וְהָאֵלְפָסִי וְהָרָא"ש בְּבִיאוֹר כ"ה ס"ת הַבִּיאוֹ סוּגְיָא הַגְּמָרָא וְהַבִּיאוֹ נְמִי הַהוּא דְּעוֹלָא מִשְׁמַע דַּס"ל דְּעוֹלָא אַס"ת קָאֵי וַיֵּשׁ לְתַמּוּהַ דְּהָא מְסַקְנָא דְּהִיא דְּעוֹלָא לֹא קָאֵי אֵלָא אַר"ש שְׁזוּרִי דְּשִׁינָה אוֹ אַר"ש שְׁזוּרִי דִּינּוּ אֲבָל לֹא קָאֵי אַר"ש שְׁזוּרִי דַּס"ת וְאֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְּמְכַל מְקוֹם מְדַקְאֵר וְלֹא עוֹד כּו' אֲלֵמָא דָּאֵף בְּהִיא דַּר"ש שְׁזוּרִי דַּס"ת נְמִי הִלְכָתָא כְּנוּתִי וְלָכּוּד

הביאוהו לגבי ס"ת ואפתי איפא לאקשוני הלא בע"כ דהאלפסי וקרא"ש לא ס"ל פְּעוּלָא
במאי דקאמר ולא עוד וכו' דהא בפ' בהמה המקשה בעובדא דאדא בר אבא דה"ל פקועה
דנפל דנבא עליה אַתָּא לקמיה דרב אָשִׁי א"ל זיל שחטיה א"ל הא אמר זעירי אמר ר'
חנינא הלכה כר"ש שזורי כו' וקא אמר עולא אמר רבי חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא
עוד אלא פל מקום וכו' ואסיק א"ל אָנָּא פי הא ס"ל דאמר ר' יוחנן הלכה כר"ש שזורי
במסנפן ובתרומת מעשר של דמאי כו' פירוש רש"י ותו לא ושמעיו מונה דהפריס ע"ג
קרקע טעון שחיטה וכן פתב התוספת וז"ל אָנָּא פי הא ס"ל וְהָכִי קי"ל דפסק פאן הלכה
למעשה וכן פסק האלפסי ואשי"רי בפ' בהמה המקשה דבהפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה
אלמא דלא סבירא להיא דעולא דקאמר ולא עוד כו' ואם פן היאך פסקו בס"ת כר"ש
שזורי דהני תרתי פסקי הלכתא קסתר אהדדי: וכן קשה על דברי הרמב"ם דבפ' א' דה'
תפילין פסק בס"ת כר"ש שזורי וס"פ מה"מא פסק בהפריס על גבי קרקע טעון שחיטה
כדאמר רב אשי לאדא בר אבא דלית הלכתא כר"ש שזורי אלא במסנפן ובתרומת מעשר
של דמאי וכן פתב הגהות מיימוני לשם וכן בדברי הטור קשה דסתר הני תרתי פסקי
הלכתא אהדדי ולכאורה הנה נראה דס"ל להני גאונים דלמאי דאסיקנא דעולא קאי
אשידה א"נ אינן השתא אין צריך לומר דר"ש שזורי דס"ת פליג אר' יוסי אלא פירוש
קמפרש דהכי משמע מברייתא דלא בא אלא לפרש ובתחילת הסוגי' דקאמר בפרק
הקומץ אהיא אלימא אהא ר"ש שזורי אומר פל השם פלו תולין ומקצתו אין תולין
וקא אתמר עלה כו' ה"ק אלימא אהא כו' ולא פירוש קמפרש אלא פליג אמר ר' יוסי
וקאמר עולא הלכה כר"ש שזורי הא ליתא דהא אתמר עלה וכו' מיהו למאי דאסקינא
דעולא קאי אשידה א"נ אינן השתא לית לן למימר דפליג אלא ר"ש שזורי פרושי קמפרש
ולא קאמרינן בפ' בהמה המקשה דלית הלכתא פרושי"ש אלא במסנפן ובתרומת מעשר
של דמאי כו' אלא בדוקת' דפליגי בהדי תנאים אחרוני אבל בדוקתא דפרושי קמפרש
פשיטא דקי"ל פונותי' דהא ליכא מאן דפליג עליה כו' הנה נראה ליישב אלא מיהו נודאי
דברי הרמב"ם והטור אפשר ליישב בכך אבל דברי האלפסי וקרא"ש דהביאו הוה
דעולא לפסק הלכה קשי' נודאי דהלא לא פסקינא כר"ש שזורי אלא מטעמא דפרושי
קמפרש ואהיא דעולא דקאמר הלכה מפלל דפליגי ופסקינן הלכה כר"ש שזורי משמע
דלאו פירושי קמפרש ואי איתא דלא פסקו הלכה כר"ש שזורי אלא מטעם דפרושי
קמפרש לא הנה להם להביא הוה דעולא בפסקיהם אלא סתמא הנה להם להביא בהדי
ברייתא הוה ר"ש שזורי וממילא הנה משמע דהכי קי"ל כר"ש שזורי פיון דלא פליג
אלא פירושי קמפרש ועוד הלא במסכת סופרים פ"ה מפורש דפליגי דה"ג התם הלכה
ד' הכותב את השם וטעה באות אחת יתלנו מלמעלה ר"ש שזורי אומר שם פולה תולין
אות אחת ממנו אינו תולה וכ"כ ריס ה"ת סימן קצ"ט וז"ל צ"ל דר"ש שזורי בא לחלוק
על ר' יוסי דאמר תולין ולא לפרש דבריו בא דגרסינן במ"ס טעה אות אחת בשם יתלנו
ר"ש אמר פל השם פלו תולין מקצתו אין תולין והשתא הדר' קושיא לדוקתא דכיון
דפליגי ולא קי"ל כר"ש שזורי בדוקתא דפליג אהנאי אלא במסוק ותרומת מעשר של
דמאי היאך פסקינן בס"ת.

כר"ש ונלפע"ד דס"ל להני גאונים דהוה שקלא וטרן' דבפרק הקומץ לרוחא דמלתא אסיק
רב פפא אשידה ור"נ בר יצחק אינו למאי דאקשינן ואי איתא הוא נמי לימא אבל פשטא

ונדאי משמע דענלא לא קאי אלא אר"ש שזורי דס"ת: והכי משמע בתחילת הסוגיא דקאמר אהיהא אלימא אהא ר"ש שזורי אומר כל השם פולו תולין כו' והשתא יש לתמונהאמאי אסיק אדעתיה מעיקרא דקאי אר"ש שזורי דס"ת דבריי' ולא אר"ש שזורי דכמה משניות דאסיק בתר הכי אלא בע"כ משום דבני הישיבה פולה קים להו ותפסו בפשיטות דלא קאי אלא אר"ש שזורי דס"ת והשתא רב פפא ור"נ בר יצחק דמר קאמר אשידה ומר קאמר אינו לא אסקו הכי אלא לדחות קושני' המקשה ולמימר' דאף לדידה דקשני' לך ואי איתא הוא נמי לימא נמי לא קשי' דאיכא למימר אשידה א"נ אינו ואין זה אלא לדחות הקושני' דל"ק ולא מידי אבל קושטא דמלתא תולה לא קאי אלא אר"ש דס"ת ולא קשי' ואי איתא הוא נמי לימא דאיכא למימ' דלא ידע הוא בהנהך אמוראי דפסקו הלכת' כהך דס"ת דלימא בהדיהו וה"נ משמע להדיא מדקבעה תלמוד' הך שקלא וטרני' אס"ת ולא בנדוכתא אחרניא אלא נדאי משום דלקושטא דמלת' ענלא לא קאי אלא אר"ש שזורי דס"ת ונדרה זה דפרישית צריכן אנחנו לפרש בנדוכתי טובא דס"ל להאלפסי והרמב"ם דשקלא וטרני' דתלמוד' אינו אלא לרנוח' דמלת' לדחות הקושניא ואשינווי' לא סמכינו אלא כדמשמע פשטא דמתניתין ובריי'ת' ופשטא דשמעת' והשתא ס"ל להני גאונאי דהלכה כענלא ור"י דלא אמר הלכה כרש"ש אלא במסופן ובתרומת מעשר של דמאי היינו דווקא במאי דקאמר ענלא ולא עוד אלא כ"מ ששנה ר"ש שזורי במשנתינו הלכה כמותו הא מילת' ליתא דבמשנתינו לית הלכת' כנותני' אלא במסופן כו' אבל בבריי'תא לא קאמרינו והילכף הא דפסק ענלא דהלכה כר"ש שזורי בס"ת דאיתני' בבריי'ת' לית עליה פירכא כל עיקר ונקטינו בס"ת כנותני' זו היא דעת גאונאי המחמירים בס"ת מיהו בפס"ג ואף למאי דמשמע בפ' הקומץ דלא גרסינו כדענלא במשנתינו דהתם קאמר שלח ליה רב יימר בר שלמי' לרב פפא לענלא הלכה כרש"ש אף בנתערב לי' טבל בחולין א"ל אין אמר רב אשי א"ל מר זוטרא קשי' בה ר' חנניא מסורא פשיטא מי קאמר במשנתינו כ"מ ששנה קאמר אפילו הכי איכא למימר דהא דקאמר רב אשי בפ' בהמה המקשה אנא פי הא ס"ל כו' קמפרש דר' יוחנן הכי קאמר הלכה כרש"ש במסופן ובתרומה כו' כלומר במשנתנו לית הלכתא כנותני' אלא במסופן וכו' והלכך הוה דרש"ש בכו פקועה דמשנתנו לית הלכתא כנותני' אבל בבריי'תא לא קאמר ר' יוחנן דפשטא דאיכא דוכת' דהלכת' כנותני' ותו אע"פ דמר זוטרא קשי' ליה בההך קושני' מ"מ רב יימר בר שלמי' ורב פפא לא הוי קשי' להו דאעפ"י דלא קאמר במשנתנו א"ה איכא למימר דדווקא במשנתנו קאמר וכמו שהביא התוס' לשם מפמה מקומות דקאמר אימא ה"מ במתני' אבל בבריי'תא לא ואעפ"י דלא קאמר במשנתנו ואע"פ שתו' תירצו אותו אליבא דמר זוטרא אינהו לא ס"ל הך תירוץ וא"כ שפיר איכא למימר דקי"ל דענלא לא קאמר אלא במשנתנו וע"ז קאמר ר' יוחנן דליתא הלכה במשנתנו אלא במסופן כו' וכדפירש"י מיהו ב"ה כשהביא סוגיא דהקומץ פתב בתר הכי ונ"ל ומסקינן בפ' בהמה המקשה דאין הלכה כרש"ש כ"א במסופן ובתרומת מעשר של דמאי כו' וכן נראה מסה"ת שכתב ונ"ל אע"ג דאין הלכה פסיקת' כענלא במאי דאמר כ"מ ששנה רש"ש במשנתנו הלכה כמותו בשלתי בהמה המקשה רב אשי דהוא בתראה סובר כר' יוחנן דאמר הלכה כרש"ש בהני תרתי במסופן ומעשר של דמאי ומוכח התם ולא במילי אחרניי מכל מקום משמע הלכה דתולין כדפסיק רב כו' אלמא דס"ל לסה"ת דלית הלכת' כענלא בס"ת אלא דשמעינו

מינה הלכה תולין ולעולם אף במקצתו נמי תולין והכי משמע להדיא מדברי התו' בפ' בהמה המקשה דכתבו ואהאי סמכינן להדליק בשבת בכל השמנים אע"ג דקאמר בפ' במה מדליקין בעטרן ובגפס דווקא כו' וההיא דרש"ש בעטרן ובגפס בברייתא היא אלמא דס"ל דלית הלכת' פרש"ש בין במשנה ובין בברייתא אלא במספן כו' ומשנתנו לאו דווקא היא דלבריית' נמי משנתנו קרינן לה והשתא פינו דאיפא פלוגתא דרבותא אי הלכה פרש"ש בס"ת דהאלפסי והרמב"ם ואשר"י פסקו פרש"ש והתוספות והסה"ת והסמ"ג פסקו דלית הלכתא פנותיה ודאי משמע לכאורה דלכתחילה אין לתלות מקצת השם אבל בדיעבד אין לפוסלה ותו דאיפא למימר דאפילו להני גאונים דס"ל פרש"ש דמקצתו אין תולין אינו אלא לכתחילה פירוש דכל השם יכול לתלות אף לכתחילה ומקצתו אין תולין לכתחילה אבל בדיעבד פשר אלא שהרמב"ם פתב להדיא וז"ל שכתב לכתוב את השם פולו תולה אותו בין השיטות אבל מקצת השם בשיטה ומקצתו תלוי פסול כו' עכ"ל וכך העתיקו הרב ב"י בש"ע בס"י רע"ו אלמא דאעפ"י דבשכתב לכתוב את השם פולו תולה אותו אפילו לכתחילה במקצתו פסול אפילו בדיעבד ולא ידעתי מניין לו ואפשר שדקדק דלא ה"ה לו לרש"ש אלא לומר כל השם פולו תולין וממילא הוי משמע דכולו תולין לכתחילה אבל מקצתו אסור לתלות לכתחילה ותדע דכל התנאים הראשונים ר' יהודה ור"י ור' יוסי לא קאמרי דאין לעשות פה או פה אלא ר"י קאמר גורר כו' ור' יוסי אמר תולין ור' יצחק אמר מוחק וא"כ רש"ש ה"ל למימר כל השם פולו תולין מדחזר ואמר מקצתו אין תולין משמע דאתי לארויני עיכובא דאפילו תולה מקצתו דייעבד נמי פסול ועוד אפשר וקרוב לשמוע דהרמב"ם מפרש הא דתנן במ"ס ריש פ' שני היפסק באמצע השם אל יקרא בו דאין פירושו כפי הרשפ"א שעשה שם אחד בשני שמות פזה ראו בן דא"כ מאי איירי שמות בכל שאר תיבות נמי אם ריחק בין האותיות עד שהתיבה נראה פשתי פסול וכמו שפסק הב"י בתחילה סי' רע"ו אלא ה"פ הפסיק באמצע השם אעפ"י שלא ריחק בין האותיות אלא פלומר שהיפסק באמצע השם שלא כתב אלא ב' אותיות ראשונים של השם ואחר פה הפסיק ולא כתב יותר בשיטה אלא בין השיטות תולה מה שלא כתב ואפילו הכי לא יקרא בו דאין מועיל לתלות מקצת השם הנשאר אעפ"י דנשאר תיבות תולין לכתחילה היכא שהפסיק באמצע התיבה ולא כתב יותר מכל מקום בשם אסור ולא יקרא בו פלל דפסול אפילו תולה מקצתו פבר מיהו מדברי האלפסי והרא"ש לא משמע פלל דפסול דייעבד ואף הטור שמביא דעת הרמב"ם על הרוב בכל פסקיו כאן השמיט ולא כתב דפסול נראה מדבריו שאין להחמיר לפוסלו דייעבד מאחר שלא נמצא פסול זה מפני דברי הגאונים הראשונים ואם בא מעשה לידי לא הייתי מורה בה לא פסולת ולא פשרות לא פסולת משום דדעת התוספ' וסה"ת וסמ"ג יכול לתלות אפילו מקצת השם ולפחות דייעבד פשר: ולא לפסי ואשיר"י וטור נמי משמע דאינו אסור אלא לכתחילה ולא פשרות דכיון דאיפא ס"ת אחרת לא יקראו בזו שהוא פסולה להרמב"ם והרב פי' שאם לא היתה שם אלא ס"ת אחת פשיטא דקורין בה ומברכין עליה דלא גרע מחומשין ובגדון דידן נראה דלכל הדעות דייעבד פשר דע"כ לא כתב הרמב"ם דפסול במקצתו אלא בעיקר השם אי משום דהני גנאי גדול לתלות מקצת השם אי משום דנראה פאלו הני אותיות התלויין הם טפילים להני אותיות הפתובים בשיטה משא"כ בשם פולו דליכא לא משום גנאי ולא משום טפילים דהני תרי

טעמי אשכחן בירושלמי כמ"ש סה"ת וסמ"ג והמרדכי והזוהר גם בתוספות בפ' הקומץ
אבל בכ' דאלהיכם ליפא לא הא ולא הא דכיון שאינו מעיקר השם אלא שהוא טפל לשם
כדתנן בפ' שבועת העדות פל הטפל לשם בין מלפניו בין מלאחוריו ה"ז נחקק כו' עד
אלהיכם כ"ם נחקק אחרים אומרים לאחוריו אינו נחקק שפבר קידשו השם אמר רב הונא
הלכה כאחרים השתא נדאי אעפ"י שאינו נחקק שפבר קידשו השם מכל מקום אין לפסול
בו התלמי' משום דנראה שהוא טפל לשם דהרי לפי האמת טפל הוא לשם וגם אין בו
משום גנאי דלא אשכחן גנאי אלא בעיקר השם ולא באותיות שהם טפילים לשם ומאחר
שאין בו משום דנראה טפל ה"נ דלית ביה משום גנאי מיהו לכתחילה הייתי מורה שלא
לתלותו אלא לסלק כל היריעה ולגונזה דהא קמן דכתב מרדכי בה' ס"ת ונ"ל ובסוף כתב
רבינו שמשון ז"ל ר"ת פסק בתיקון ס"ת ש'לו דקי"ל פ'שפ"א משום ר"מ ולא ידענו
מאיזה טעם אי לא דמספקא ליה הלכה כמאן ואזיל לחומרא או מספקא ליה הי עדיף או
מוחק או תולה ולאפוקי נפש' מפלוגתא או משום זה אלי ואנוהו פסק כר"מ דמסלק
היריעה והא דתנן במ"ס, ר"מ אומר מוחק וכותב תרי תנאי ואליבא דר"מ עכ"ל אלמא
דאפילו בשכח השם פולו פסק ר"ת דלכתחלה יסלקו היריעה כ"ש בנדון דידן דשכח
אותיות הנטפלים לשם מאחוריו דאין לתלותן לכתחלה שיחול עליהם קדושת השם
בתלמי' הזו אלא יסלק היריעה וגונזה מיהו בנדון דידן שפבר נתלה וכבר קידשו השם
בתלמי' זו אין לפוסלה ולסלק היריעה ואפילו איכא ס"ת אחרת רשאין לקרות בה
לכתחילה ואינו דומה לעיקר השם דפסלו הרמב"ם אפילו דיעבד כשתלה מקצת אותיות
השם דהני תרתי טעמי לא שייכי באותיות הנטפלים לשם הנלפע"ד כתבתי אני הקטן
יואל: שאלה קטו קמח שפשק ובאו העכברים ונשכו בכמה מקומות בשק ונראה לעין
שאכלו גם מן הקמח מה דינו של אותו קמח בפסח: תשובה בפ' כל שעה תנו לא ילעוס
אדם חיטין ויתן על מפתו בפסח מפני שמחמיצות בפסח"ק סימן רי"ט כתב בהגה"ה ונ"ל
בהרבה מקומות נוהגים לברור החיטים של פסח מאכילת העכברים ויש רוצים להתיר
משום דהני כמו מי פירות: מיהו קשה לדבריהם דהא דתנו לא ילעוס וכו' אלמא לא
חשיב לחלוחית הפה מי פירות ומסתמא ה"ה לאכילת עכברים דאין להקל בלא ראיה
וכו' ועוד דמי פירות משמע דווקא מי פירו' קאמר אין מחמיץ פי אם מים ועוד יש חששא
טפי גבי אכילת עכבר לפי שאחר כך מערבים בו מים בשעת לישה דהא דאין מחמיצין
היינו דווקא מי פירות לבדן בלא תערובת מים כדפירש ר"ת בפ' כל שעה ע"כ והנה
במ"ש ומסתמא ה"ה לאכילת עכבר דאין להקל בלא ראיה: נראה דאין זה ראיה
דאדרבה מסתברא פיון שהזכירו לא ילעוס אדם כו' משמע שאינו אסור אלא באדם
הלועס אבל בנשיכת העכברים אין לחוש משום חימוץ דאל"כ לא מצינו שום חיטי' שיה'
מוותרים בפסח שאין לה פל מגורה ומגורה שלא יאכלו ממנו העכברים: ועוד אפילו
תאמר שהליחו' פה מהעכברים הביאו לידי חימוץ פליעוס אדם מ"מ אנו רואים שאין
מתבקעים אפילו ע"פ נשיכת אדם כמר עוקב' שכתב שאינו מבוקעין פדעת שמואל:
ואפילו אדם בכיוצא בזה הנמשך בגרגיר בשניו אין בזה משום חמץ שפיוצא בזה אינו
בא לידי חימוץ בעולם גם מ"ש ועוד מי פירות משמע כו'.

נראה דאינו הוכחה דאדרבה לרבותא קאמר מי פירות דאפילו בכה"ג אינו מחמיץ כ"ש
בנשיכה בעלמא ומה שהקשה עוד לפי שמערבין אחר כך מים וכו' בהא נדאי איכא

למימר דדעת המתירין לומר דמאחר דקונדם שנטתנו החיטין ה"ל כמו מי פירות ואין בהם איסור ואעפ"י שאחר כך מערבין בו מים בשעת לישה לית לן בה דכבר נתבטלו הנשוכין בשעת טחינה דקמח ה"ל כמו לח בלח פדעת הסמ"ג ושוב אינו חוזר ונייעור גם הטור התיר בחיטין מטעם אחר וז"ל ונראה שאין לחוש לזה כלל דחששה רחוקה היא זו לומר שתחמוץ חטה קשה במעט רוק שבפי העכבר דאפילו לתיתי שרי בגמרא אלא שהחמרו הגאונים לאוסרה ועוד אפילו אם יש בהם נשוכים אינו אלא אחד מאלף ומתבטלין הו פשוטתנו ואין פאן מבטלין איסור לכתחילה שאינו טוחין כדי לבטלם עכ"ל ובמרדכי הארוך בשם ראב"ה בדין חיטין שנפלו.

עליהם דלף פתב ואין פאן משום מבטלין איסור לכתחילה דאכתי לא חל הפסח ע"כ ומינה נוכל ללמוד דה"ה בחיטין שנשכו מהן העכברים אין בו משום מבטלין איסור לכתחילה ואם יש ס' מן היתר פנגד הנשכים אין צריך לבררם ועיין בתרומת הדשן סי' קי"ד ומעתה נאמר דכל אלו טעמי' שאמרו להתיר בחיטין אינו שייכין בקמח שאכלו ממנו העכברים דמאחר דהקמח הוא רך ואפשר שלעסו העכברים דאינו דומה לחיטים שנשכו העכברים מצד אחד ומשאר את השאר אבל הקמח הוא דק הק ונתערב ליחות פה העכבר בקמח ונתחמץ מיד וג"כ אין שייך פאן שום ביטול שהרי אם נתחמץ קצת מן הקמח כבר נתייבש ומתפרך ומתערב עם השאר ואסור לאכול בפסח אפלו אם נעשה קמח קונדם הפסח כמ"ש הר"י א"ז על שק של פסח שנפל לטיט במרדכי בפ' כל שעה ואפילו לדעת המתירין משום דה"ל מי פירות מ"מ בשעת לישה מערבים בו מים ואין פאן היתר בביטול כמו בחיטין כדפרש"י ודווקא להשהותה מותר לא שיינהל הקמח: כמ"ש הר"י א"ז שם אכן יש קצת לחלק ולומר שיש היתר יותר בקמח מבחיטין משום דבחיטה במקום שנשף העכבר בשיניו בנדאי נדבק שם ליחות הפה אבל בקמח מי יימר דנדבק ליחות הפה בקמח הנשאר ואדרבה הסברה נותנת שהקמח נדבק בליחות הפה שבפי העכברים ונשאר בפיו ולא נפל ממנו לקמח הנשאר ואחזקי איסור לא מחזיקינו לומר שנפל מפי העכבר בשעת אכילה פדתנו במסכת פרה לענין שתייה דכל העופות פסולין במי חטאת חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת ופירש"י דשאר עופות אינם מוצצת אלא מגביהים פיהם לאחר שלקטו מן המים והמים נופלים מפיהם וכולי וה"ה שאר בהמות וחיית פן דרפן חוץ מן היונה דשפא דווקא לענין שתייה פן דרפן אגב דצלול אבל לא בענין אכילה ויש להביא ראיה ממ"ש הרוקח בסימן רפ"ה ומביאו המרדכי בפ' אלו עוברים דהנותן שעורים לסוסים ומצא ריר בשעורים הנשארים חייב לבערן שמתחמץ פדתנו לא ילעוס הנה משמע שדווקא במוציא ריר אבל באינו מוציא ריר לא מחזיקינו איסור שהיה עליהם ריר ואע"פ שמדברי מהר"י ווייל במדרשות נראה שמתמיר אף פשאנו מוציא ריר שהרי פתב בסתמא שלא ישיר מדי בתוך האיבוס נראה שאין זה מן הדין אלא חומרא בעלמא הוא וזהירות יתירה על צד היתר טוב אבל כפי הדין אין איסור אלא פשמוציא ריר וכ"כ גם הטור והנה נראה דכ"ש הוא שלא להחזיק איסור שנשאר שום ליחות בקמח הנשאר דאנו בסוסים שדרפן בכף להוציא ריר בשעת אכילה לא מחמרינו כ"ש בליחות פה העכברים דמיעט הוא כמ"ש הטור ולפ"ז אפילו אם היה המעשה תוך הפסח מותר להשהותו עד אחר הפסח דלא מחזיקינו איסור מאחר שאינה ידועה שנשאר שום ליחות בקמח הנשאר ואין לתמוה על שפתב לאסור

באכילה ולהתיר בהנאה להשהותו דכבר האריך בזה מהרא"י בת"ה סי' קי"ג דונוקא היכא דאיכ' דררא דחמץ לא מפלגינן אסור הנאה מאסור אכילה אבל היכי דליכא דררא דחמץ מפלגינן וה"ה בגדון דידן ליכא דרר' דחמץ דמי יימר שישפטינן בקמח שום ליחות פדכתיב' ויראה להביא ראיה מדברי רב נטרונאי שהשיב על ששאלוהו על העושים יין צמוקים ושותין אותן במים פעמים מוצאים בהם ב' או ג' חיטין אם מותר לשתותו אם נעשה קודם הפסח והשיב נדאי אסור לשתותו בפסח: אבל לבערו אם יודע שנסחט מן החיטין חמץ לתוך מי הצמוקין צריכים אתם לבערו ואם אין ידוע אין צריך לבערו ע"כ והנה לפי דעתו שסובר דחמץ שנתבטל קודם הפסח בס' חוזר ונייעור וכאלו נתערב בפסח דמי וכדעת הרמב"ם ורשב"א דמשום זה אם יודע שנסחט מן החיטין חמץ לתוכו צריך לבערו אעפ"כ התיר להשהותן אם אינו ידועה אע"ג שאסור באכילה אפילו אם אינו ידועה ממילא לדין נמי היכא שאינו ידועה הוא תוך הפסח מותר להשהותן אעפ"י שאסור באכילה והיינו טעמא מאחר דבאכילה אסור פרת איכא אע"פ שאינו ידועה חיטין שמהם יאכל חמץ משא"כ באסור שהיי' דאינו אלא לאו מאחר שאינו ידוע לא אחמירו ביה רבנן פולי האי דליכא פאן דרר' דחמץ וכמ"ש מהרא"י בענין קטנים דאסור באכילה ומותר להשהותו: המסקנה דאם נראה לעין שהיה נשאר שום לחלוחית בקמח הנשאר אם נעשה קודם הפסח יש לנהל הקמח ומותר להשהותו ואם הוא תוך הפסח אסור להשהותו דמאחר דנתניבש ומפרך נתערב ואין מועיל הניחול אבל אם אינו נראה לעין שהיה שם לחלוחית ושמה לא נדבק שום חמץ בקמח אז בין אם נעשה תוך הפסח או קודם הפסח מותר לשהותו מאחר שאינה ידועה אבל לאכילה אסור אפילו אינו ידועה ואפ"י קודם הפסח מאחר דנתניבש כו' ומותר להשהותו וא"צ שום ניהול בין קודם הפסח בין בפסח עצמו מאחר דליכא דררא דחמץ נ"ל נאום הקטן יואל: שאלה קטז מי ששכח פלי סעודה בבית הגוי כגון ספין וקערה ושהו פחצי יום או יותר או פחות: תשובה גרסינן בסוף ע"ז רבא פי הנה שדר גולפי להרפגי' כו' וע"ש ברש"י הרי מבואר מלשון רש"י דאפ"י לא הניח הפלי ביד גוי אלא לפי שעה גזרו ביה רבנן ואסור הפלי כנין עצמו שהוסיף רש"י וכתב כנין עצמו כדי להורת דלא נפרש דהא דגזרו ביה רבנן היינו דונוקא לחוש ביה לכתחילה אבל בדיעבד אין הפל נאסור זה אינו אלא דינו כנין עצמו שהניח ביד גוי לפי שעה דנאסור ולכן כתב בטעמו ר"ל דין זה פי היכי דלא לייתי לשהויי ביד גוי פלומר דאעפ"י דמסתברא שלא לאסור כהניח ביד גוי לפי שעה שהרי אע"פ שנתן לתוכו יין לפי שעה לא נאסר הפלי מאחר שאינו בולע לפי שעה בצונן אפ"י הכי אוסרו פי היכי דלא לייתי לשהויי' ביד גוי שאז נאסר מן הדין וזהו פירוש למה שאמר רבא גזרו ביה רבנן פלומר גזרו לפי שעה אטו היכי דלשהוי' ומוכח ג"כ דלפי פירוש"י יאסר הפלי בדיעבד כשהניח לפי שעה דאל"כ מאי אהני לי' הא דגזרו רבנן פי היכי דלא לייתי לשהוי' הא ודאי מאחר שלא נאסר הפלי בדיעבד אתי להניחו לפי שעה ביד גוי דמאחר שלא נאסר לא ליחוש לגזר' דרבנן וכך כתב הטור בי"ד סי' קל"ו השולח פלי ביד גוי צריך להחתימו שכל פלי ששהה ביד גוי אפ"י שעה אחת צריך הכשר כפי ההכשר שצריך אלו היה ישן בבית הגוי ובא לקנותו ממנו כו' וכ"כ רבינו ירוחם בני"ז ח"ב ונ"ל פלי שמכניסו לקיום אפ"י לא ששהה ביד גוי פי אם זמן מועט גזרו ביה רבנן שמהם זמן מרובה ואין להפקידה ואין לשלחה ביד גוי בלא חותם ודי בחותם אחד שיעשהוהו בענין שיפיר

אם נשתמש בו גוי ולהפכן על פיהן ולחתום בשוליהן ואי לא יחתום צריף טהרת כל אהד לפי דינו כמו שאכתוב בח"ג פשוט עכ"ל ומעתה מבואר שפלי הסעודה דבר שנשתמשו בו במין נאסר מן הדין בהניח ביד גוי לפי שעה כמו פלי יין שמכניסו לקיום פשהשה אותם ביד בין זמן מרובה דנאסרו מן הדין כיון שבולע בזמן מרובה וה"ה לכלי שמשמשין בחמין שבולע מיד מן החמין שמשמשין בהן ונאסרין אעפ"י שלא הניחם ביד גוי רק זמן מועט ולא מצינו שום חולק על דין זה אלא אדרבה משמע מדברי התוספ' והאגודה והמרדכי שם וכן בסה"ת סי' קפ"ה ובסמ"ע סי' קמ"ח דף נ' ע"ג לאיסור שהרי כתבו דמהיה דרבא דסחיף אפומייהו כו' שמעינן דהשולח חביות ריקנות בבית הגוי לתקנו או שולח אותם לחבירו מעיר לעיר ע"י גוי שהם צריכים חותם או לכתוב בתוכן באבן רפה או בדבר אחר כדי שיהא נזכר אם הגוי נתן לתוכו יין ואח"כ פתבו ומיהו י"ל הגי חביות שלהם שהם קטנים ונוחין לתת בהם יין ולערותו אבל חביות שלנו גדולים הם נראה דבזמן מועט אין לחוש שמא נתן בהם יין ועירו ומ"מ נכון להחמיר ולהחמיתם בכל היכולת ע"כ וכה"ג פתב הסמ"ג בסי' רצ"ג הרי לה שדונקא בחביות גדולים שלנו שאין רגילות שישמש בהן גוי לשעה אין לחוש שמא נתן בהם יין ועירו אבל בשאר פלים שלנו חיישינן שמא השתמש בהם בחמין ונאסרו כד משמע בפשיטות לשון סה"ת והמרדכי שכתבו אבל חביות שלנו גדולים הם נראה דבזמן מועט אין לחוש אלמא דבקטני יש לחוש ומכיון שנתן בהם ועירו הרי נאסרו ואעפ"י ששאר הגאונים לא כתבו לשון זה מ"מ מבואר מדבריהם שפנונה אחת להם אמנם יש להקשות ע"ז ממרדכי דפ' אין מעמידין שכתב אהא דקאמר בגמ' שם אמר רב ששת האי מי שקא שלי קא דארמאי אסור א"ר ספר' למאי נחוש לה אי משום איערוכי מסרח סרי' אי משום בישולי גוים נאכל הוא פמות שהוא חי אי משום געולי גוים נותן טעם לפגם הוא ומותר וכתב המרדכי ע"ז פירוש משום דסתם פלים של גוים אינם בני יומן והכי קי"ל וכן משמע גבי קורט של חלתית דמפסקינן לי' בספין וקאמר אע"ג דנ"ט לפגם הוא כו' אלמא דסתם כלי של גוים אינן בני יין ואין להקשות אמאי תלינן לקולא והא ספק דאורייתא היא: וי"ל דהוי ס"ס: ספק אם נשתמשו בו היום: ואת"ל נשתמשו שמה בדבר שהוא פוגם נשתמשו ולפי זה כשמוליכ' הספיני' להשחין בבית האומן ומחזירן בו ביום ליכא האי טעמא דס"ס משום דבו ביום החזירן א"כ אם נשתמשו בה היינו בו ביום בודאי וליכא למימר ספק משום דלא נשתמש בו כלל דודאי רגיל להשתמש בו כיון דאין ישראל עומד על גביו והלכך צריף להגעילו וכן אומר ר"ת דצריף שילף הישראל להשתחנה והנה מחמיר בהם יותר מבכלי גוי עצמם ודונקא פשהניחם חצי יום בבית הגוי או יותר אבל לפי שעה לא: מיהו אותם ספיני' שמוליכי העבדים גוי' שבבית ישראל אנה ואנה אותם יש להתיר מפת ס"ס בסתם פלי גוים מ"מ נכון להחמיר וכן יש להזהיר שלא להניח קדורה וקערה בבית הגוי ואפי' מקצת היום וכשישראל נותן לגוי תבשיל בקדורה או בקערה להוליכו בביתו של גוי יזהירו הישראל שלא ידים הקערה: אף יש להניח בה קצת משירי התבשיל וכן שביאנו בו ביום עכ"ל וכתב עוד נשאל לה"ר ר' שמואל מבונבור"ק על ישראל שאפה בבית הגוי ושכח היורה שחנמו בה חמין בבית הגוי עד למחרתו: והשיב נ"ל אע"ג דתנן במסכת דמאי ומייתו לה בפ' קמא דבכורו' המפקיד פירותיו אצל הגוי כו' ותנן במסכת טהרו' המפקיד פירותיו אצל גוי ה"ה בפירותיו המפקיד אצל ע"ה טמאין כו' וכ"ש אצל

הגוי שי"ל שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן: ומיהו י"ל שאני התם שיש חששות מגע אֲבָל לא לגבי איסור: אֲבָל הַעֲמִיד הַיּוֹרָה בְּחֻזְקָתָהּ וְנֹאמַר לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אִיסוֹר וְעוֹד דְּאָפִי נִשְׁתַּמֵּשׁ ה"ל פּוֹגְמָה שְׂאִינָה ב"י וְסַתֵּם פְּלִי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְחֻזְקֵי לְהוּ בְּהִכֵּי בְּדַבְרֵי ר"ת וְה"ל סֶפֶק אִיסוֹרָא דְרַבְּנָן וְלִקְוֹלָא עב"ל הִנֵּה מְבֹאָר לְכַאוּרָה מִמ"ש אֲבָל לְפִי שְׁעָה לֹא דְבַהֲנִיחַ הַסְפִּין לִפ"ש בְּיַד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לִיָּה כִּלְל דְּשָׂמָא הַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת דְּסַתְמָ' דְּמִקְלָת' בְּשְׁעָה מוֹעֵטַת שְׁהַנִּיחַ אֲצֵל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת דְּמַרְתַּת וְאָמַר הַשֵּׁת' אֲתֵי יִשְׂרָאֵל וְחֻזֵי לִיָּה מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהַנִּיחַ אֲצֵל הַגּוֹי כְּחֻצֵי יוֹם אוֹ יוֹתֵר דְּלֹא מִירְתַּת וְאָמַר כִּינּוּן דְּלֹא אֲתֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַשְׁתָּא שְׂכַחוּ: אוֹ לֹא יָבֵא עַד לְיוֹם מְחַר אוֹ לְיוֹם אַחַר וְכ"כ בֵּא"ו הָאֲרוֹן וְנ"ל וּמְסִיק עֵי שָׁם בְּמַרְדְּכֵי אִם הַנִּיחַ הַסְפִּין אוֹ הַקְּעָרָה לְפִי שְׁעָה אֵין לְחוּשׁ ע"כ וְהִינּוּ אִפִּי בְּבִיתוֹ דְּמַרְתַּת עכ"ל א"ו הָאֲרוֹן: וְא"כ יִקְשָׁה לִמ"ש לְמַעְלָה מִפִּירֵש"י בִּפ' הַשׁוֹכֵר וּמְטוֹר י"ד וְרַבִּינוּ יְרוּחֵם וְהָאֲרוֹן כְּתִב לְחַלֵּק דְּדוֹנוּקָא פֶּשֶׁט לְהוּ מְחוּץ לְעִיר דְּלֹא מִירְתַּת אִיסוֹר אֲבָל מִבֵּית לְבֵית דְּמִירְתַּת מוֹתֵר לְשַׁלְּחוֹ אֲפִילוּ לְכַתְּחִילָה שְׁלִפֵי שְׁעָה אֵין לְחוּשׁ כּו' וְאֵין דְּבָרֵינוּ נִרְאִין דְּהָא מְלִשׁוֹן כָּל הַמְּפָרְשֵׁי שְׂכַתְּבָתִי לְמַעְלָה מְשַׁמַּע לְהַדְנָ' שְׂאֵין לְחַלֵּק בְּזֵה עֵינּוּ עֲלֵיהֶם אֲמַנָּם נִרְאָה לומר שְׁדַעַת הַמַּרְדֵּ"כִי אֵינוּ כְּמוֹ שְׁנִרְאָה לְכַאוּרָה כְּדַלְעִיל שְׁהָרֵי יֵשׁ לְדַקְדָּק כִּמ"ש וְהַלְכָּה צָרִיף לְהַגְעִילָה: מֵאֵי וְהַלְכָּה הֲלֹא אַעֲפ"י שְׁנִנְאָמַר דְּסֶפֶק א"ל נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כִּלְל מְקַל מְקוּם ה"ל סֶפֶק סֶפֶקָא כְּמוֹ סַתֵּם פְּלִים שְׁל גוֹיִם לְכַתְּחִילָה אִיסוֹר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְצָרִיף לְהַגְעִילָה: וְגַם קִשָּׁה בִּמ"ש וְהִיא מְחַמֵּיר בָּהֶם יוֹתֵר מִבְּכָלֵי גוֹיִם עַצְמָ' דְּמֵאֵי יוֹתֵר וְעוֹד מְדַבְּרֵי אֵלָה מְשַׁמַּע שְׁגַם בְּכָלֵי גוֹי' יֵשׁ לְהַחְמִיר וְאַחַר כֶּף פִּי אוֹתָם יֵשׁ לְהַתִּיר מִטַּעַם ס"ס בַּסַּת' פְּלִים שְׁל גוֹיִם מְשַׁמַּע דְּבַסְתָּם פְּלִים שְׁל גוֹיִם אֵין לְהַתִּיר אֵלָא דַּעַת הַמְּרַדְכֵי כֶּף הִיא דְּתַחֲזִילָה כְּתִב דְּלִיכָא סֶפֶק לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כִּלְל אֵלָא בְּנֻדָּאֵי נִשְׁתַּמֵּשׁוּ בּוֹ: וְאִם כֵּן לִיכָא הַשְׁתָּא אֵלָא חֲדָא סְפִיקָא שְׂמָא בְּדַבָּר שְׂהוּא פּוֹג' נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ שְׂמָא בְּדַבָּר שְׂמִשְׁבִּיחַ נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּמְמִילָא אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל בּוֹ נִאָּסֵר הַמְּאָכֵל אִף בְּדַעֲבַד וְאִם כִּלֵּי חֶרֶס הוּא צָרִיף שְׁבִירָה דְּאֵין אֵלָא חֲדָא סְפִיקָא בְּדַאוּרֵיית' וְלַחוּמָר' וְגַם אַעֲפ"י שְׂלֹא הַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ יִשְׂרָאֵל עַד שְׁיִשְׁהָנוּ מִע"ל צָרִיף לְהַגְעִילוֹ דְּהָא כִּינּוּן דְּמְחֻזְקִינוּ לִיָּה דְּנֻדָּאֵי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִיַּדֵּי נ"ט לְפָגַם לֹא נִפְקָא וְכֵל נ"ט לְפָגַם אִיסוֹר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְכַתְּחִילָה עַד שְׁיִגְעֵלְנוּ וְאִם כִּלֵּי חֶרֶס צָרִיף שְׁבִירָה אֲבָל אִם הִינּוּ מְחֻזְקִים אוֹתוֹ בְּסֶפֶק נִשְׁתַּמֵּשׁ הָרֵי אִם יִשְׁהָנוּ הַיִּשְׂרָאֵל מִע"ל דְּהוּי נ"ט לְפָגַם אֵין צָרִיף כִּלְל לְהַגְעִילוֹ דְּהָא כִּינּוּן אִף שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ ה"ל פּוֹגְמָה וּפּוֹגְמָה ה"ל לְאִיסוֹר דְּרַבְּנָן וְהָרֵי סֶפֶק נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כִּלְל וְה"ל סֶפֶק בְּאִיסוֹר דְּרַבְּנָן וְלִקְוֹלָא: וְע"ז אָמַר וְכֵן אוֹמַר ר"ת דְּצָרִיף שְׁיִלָּף הַיִּשְׂרָאֵל לְהַשְׁחִזָּה כְּלוּמַר דְּאֵין לְסַמְּוֹךְ עַל דְּבָר זֶה לומר שְׂהוּא סֶפֶק נִשְׁתַּמֵּשׁ וְכִינּוּן שְׁיִשְׁהָנוּ הַיִּשְׂרָאֵל מִע"ל עַד מוֹתֵר בְּלֹא הַגְעֵלָה זֶה אֵינוּ אֵלָא מֵאַחַר שְׂמְחֻזְקִים לִיָּה בְּנֻדָּאֵי נִשְׁתַּמֵּשׁ הָרֵי צָרִיף לְהַגְעִילוֹ עכ"פ וְלִכְּךָ צָרִיף שְׁיִלָּף הַיִּשְׂרָאֵל לְהַשְׁחִזָּה וְהִי מְחַמֵּיר בָּהֶן יוֹתֵר מִבְּכָלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת עַצְמָן כְּלוּמַר שְׂאִם לֹא הִלָּף הַיִּשְׂרָאֵל לְהַשְׁחִזָּה וְלִקְחוּ בּוֹ בְּיוֹם וְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִיַּד הִנֵּה מְחַמֵּיר לומר שְׁנִנְאָסֵר הַמְּאָכֵל וְאִם הִנֵּה חֶרֶס הִנֵּה צָרִיף שְׁבִירָה וְאִף עַל פִּי שְׂבַסְתָּ' כִּלֵּי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא אִסְרִינוּ הַמְּאָכֵל בְּדַעֲבַד שְׂאֵנִי הַתָּם דֵּה"ל ס"ס אֲבָל הֲכָא מֵאַחַר שְׂמְחֻזְקֵי לִיָּה בְּנֻדָּאֵי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אִם כֵּן לִיכָא ס"ס אֵלָא חֲדָא סֶפֶק שְׂמָא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּדַבָּר שְׂהוּא פּוֹגַם וְה"ל סֶפֶק בְּדַאוּרֵיית' וְאִזְלִינוּ לְחוּמָר' וְע"ז כְּתִב וְדוּק' כְּשֶׁהַנִּיחַ חֻצֵי

יום וכו' אבל לפ"ש לא פלומר דדוןוקא פשהניחם חצי יום אז מחזיקינן ליה בנדאי השתמש דמפל מקום מידי ספק לא נפק וה"ל פסתם פלים של עובדי כוכבים ומזלות דאית בהן ס"ס דהשתא נדאי אם הניחם לפ"ש ולקחון אסור להשתמש בהן לכתחילה בו ביום א"ל יגעול: ואם השתמש בהם מותר התבשיל בדיעבד אבל אם ישנהו הישראל מעל"ע בלי תשמיש אז מותר להשתמש בו אף לכתחילה דהא פיון דמחזיקינן ליה בספק נשתמש ה"ל ספק איסור דרבנן ולקולא וע"ז כתב מיהו אותם סכיני' שמוליכי' העבדים וכו' פלומר שאף על פי שמוליכי' אותם בתצי היום או יותר מפל מקום לא מחזיקינן ליה בנדאי השתמש באיסור אלא בספק השתמש ואותם יש להתיר בדיעבד אם נתשמש מפח ס"ס בסתם פלי עובדי כוכבים ומזלות: פלומר מאחר שיש בהן ס"ס יש להתיר בדיעבד אם נשתמש בהן בו ביום אבל לכתחילה לא ייש במשמע לשונו גם פן שיש להתיר אפי' לכתחילה מפח ס"ס שיש בהם פשלא נשתמש בהם אלא אחר שנשתקה מעת לעת בינד ישראל דה"ל ספק באיסור דרבנן ולקולא: וע"ז כתב ומפל מקום נכון להחמיר פלומר שלא להתיר בהם לכתחילה בשום פנים אף אם נשתהו בינד ישראל מעל"ע פדי שיהא נזהרים לכתחילה לשמרם שלא יוליכום העבדים אנה ואנה ואחר כך כתב וכן יש להזהיר שלא להניח קדרות כו' ואפי' מקצת היום פלומר אפי' להניח בינד עובדי כוכבים ומזלות לפ"ש על סמך שישנהו מעל"ע ולהתירן לכתחילה יש ליזהר שלא לעשות פן ומלשון וכן יש ליזהר משמע לי שאם לא נזהרו בזה אין להשתמש בהם לכתחילה אף אם ישנהו מעל"ע פמו סכיני' שמוליכים העבדים שכתב עליהם ומ"מ נכון להחמיר וכדפירש"י דאל"כ לא הנה צריך לאשמעינן דלכתחילה אין להשהות בינד עובדי כוכבים ומזלות פלים בלא סימן אפי' שעה מועטים דזיל קרי בי רב הוא וגם לשון וכן משמע השנה לחלקן' שכתב תחילה: ומ"מ יש לדחוק דלשון וכן אפשר לפרש פמו ועוד פאלו אמר גם בזה יש ליזהר ביותר לכתחילה ואינו שנה לחלקה שכתב תחילה: סוף דבר דעת המרדכי דשורת הדין אם נשתהו בינד עובדי כוכבים ומזלות פחצי יום או יותר מחזיקים להו בנדאי נשתמש בהן ואם נשתמש בהן הישראל בו ביום לאסור המאכל אף בדיעבד ואם נשתמש בהן לאחר שנשתקה בינדו מעת לעת מותר בדיעבד פשאר פלי עובדי כוכבים ומזלות ומשמע להדיא מדבריו שאם נשתהו בינד עובדי כוכבים ומזלות יום או יומים דכ"ש דמחזיקי להו בנדאי נשתמש ודינן פשאר פלי עובדי כוכבים ומזלות שלכתחילה אסור להשתמש בהם אבל בדיעבד מותר התבשיל אף אם לא נשתהו בינד ישראל מעת לעת דהא מאחר שנשתהו בינד העובדי כוכבים ומזלות מעל"ע מחזיקים להו פאינן ב"י ודלא כהר"ר שמואל מבונבר"ק דמתיר אפי' בנשתהו בינד עובדי כוכבים ומזלות מעל"ע וטעמו משום דה"ל ספק באיסורא דרבנן לכתחילה דספק אם נשתמש בהם כו' דאינו אלא מחזיקים להו בנדאי נשתמש ומה שהביאו הר"ר שמואל מבונבר"ק ראי' לדבריו שהעמיד היורה על חזקתו נראה שאין פוננתו שמשמע זה לבד יהא היורה מותר דהא אפי' לגבי רובה לא עדיף חזקה פדאי' בפ' ב' דיבמות רישא חזקה ליבום ורובה לשוק וחזקה לא עדיפה מרובה כ"ש הכא דרגילות הוא שישתמש בהן הגוי לשעה ועדיף מרובה והנראה פעיני שדעת הרב להביא ראי' שלא נאמר דמחזיקינן לי' בנדאי נשתמש מאחר שרגילות להשתמש כו' דהא מפיון דאינן' למימר נמי העמד היורה על חזקת' א"כ מידי ספק לא נפק וכיון דה"ל נמי פגומה ה"ל ספק באיסורא דרבנן ולקולא אבל גם בזה דבדי

ר"ת והמְרָדְכִי נִרְאִין דְכִינן דְרָגִיל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּן מִחֲזִיקֵינוּ לִיהַ בְּנוֹדָי הַשְׁתַּמֵּשׁ וְכִמוּ שְׁמִשְׁמַע מִפְשֵׁט הַגְּמָר' ר"פ הַשּׁוֹכֵר וּמִפִּירֵשׁ"י וְדַעְיָמִין דְלַעִיל וּג"ז לְפִי מ"ש בְּפִי הַמְרָדְכִי לֹא יִקְשֶׁה כָּלֵל מִמ"ש בְּשֵׁם ר"ת אֲבָל לְפ"ש לֹא אִפִּי ה"ה וְדַעְיָמִין דְלַעִיל מִשּׁוּם דִּי"ל דְגַם רַש"י ס"ל שְׁבִנְשֵׁתְהוּ לְפִי שְׁעָה לֹא הָוִי אֲלָא סָפֵק נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְכַדְעַת ר"ת וְהַמְרָדְכִי דְהַשְׁתָּא מ"ש דְבִנְשֵׁתְהוּ לְפ"ש צָרִיף הַכָּשֵׁר הֵינּוּ דְוּנָקָא כְּשֵׁרוֹצִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ בְיוֹם דַּה"ל ס"ס כְּשֵׁאָר כְּלֵי גוֹיִם אֲבָל בְּנִשְׁתַּהוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל מַע"ל ה"ל סָפֵק בְּאִיסוּרָא דְרַבְּנָן וְא"צ הַכָּשֵׁר אֲלָא נִרְאֶה מְבִנְאָר שֶׁר"ת וְהַמְרָדְכִי חוֹלֵק עַל פִּרְש"י וְהַטּוֹר וּרְב"י וְס"ל כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּי הַר"ן: וּמ"מ פִּשְׁט דְבָרֵי רַש"י וְדַעְיָמִין לֹא מִשְׁמַע כְּהָר"ן בְּפ' הַשּׁוֹכֵר וְנ"ל וְכַתְבֵּי הָרָא"ה בְּשֵׁם רַבּוֹ הַרְמַב"ן דְכִי אָמַרְי אִפִּי לְפִי שְׁעָה גִזְרוּ בִּי רַבְּנָן הֵינּוּ לְחוּשׁ לְכַתְחִילָה וְכֵן אִם בְּיָדוּעַ שְׁנַתְּנָן לְתוֹכוֹ יֵין אִפִּי לְפ"ש אֲבָל הֵיכָא שְׁעֵבֵר וּמְסָרָה בְּיַד גוֹי בְּלֹא חוֹתֵם וְלֹא עֲמָדָה בְּיָדוּ אֲלָא לְפ"ש כִּינן דְלֹא יִדְעִינן בְּנוֹדָי דְרָמָא בְּיָה חֲמָרָא וְנֶאֱפִי אִם אִיתָא דְרָמָא בְּיָה חֲמָרָא לֹא מְתַסֵּר אֲלָא מִשּׁוּם גְּזִירָה בְּעֵלְמָא מְקוּלִין בְּסָפִיקָא דְסָגִי לִיהַ בְּהַדְחָה עַכ"ל שְׁיִרְאֶה שְׁכִינן לְדַעַת ר"ת שְׁבִמְרָדְכִי דְבַהֲנִיחַ לְפ"ש לֹא מִחֲזִיקֵינוּ לִי בְּנוֹדָי נִשְׁתַּמֵּשׁ וְסָגִי לִיהַ בְּהַדְחָה וּמ"מ בְּגִדוֹן דִּינן שְׁהִנִּיחַ כְּלֵי סְעוּדָה שְׁתַּשְׁמִישׁוּן בְּחֲמִין אַעפ"י דְמְקוּלִין בְּסָפֵק דִּידְהוּ שְׁלֵא לְאַסּוֹר בְּדַעְבִּיד מ"מ אִסּוֹר לְכַתְחִילָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם שְׁהָרִי אִף בְּכִלֵי יֵין מְסִיק דְמְקוּלִין בְּסָפִיק' דְסָגִי לִיהַ בְּהַדְחָה וְכִינן דְהֵכָא לֹא שְׁיָיִף הַדְחָה מְסָפִיקָא אִסּוֹר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּן לְכַתְחִילָה אִפִּי בְּהִנִּיחַם לְפ"ש אָמַנְם יִרְאֶה דְוּנוֹק' כְּשֵׁרוֹצֶה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ בְיוֹם אֲבָל כְּשִׁמְשָׁה אֹתָם מַע"ל עַז מוֹתֵר.

אִף לְכַתְחִילָה דַּה"ל סָפֵק בְּדַרְבְּנָן וּלְקוּלָא כְּדַעִיל שְׁבִנְשֵׁתְהוּ מוֹדָה הָרָא"ה וְכַבֵּר הַעֲתִיק הַרְבַּ ב"י בִּי"ד סוּף סִי' ק"כ"ב דְבָרֵי הָרָא"ה בְּזַה וְנ"ל כְּתַב בַּא"ח בְּשֵׁם הָרָא"ה קְזָרָה אוּ קְעָרָה שְׁלָנוּ שְׁעַמְדוּ בְּבֵית הַגּוֹי בְּלֹא סִימָן וּמִשְׁהָה אֹתָם מוֹתֵר עַכ"ל וְנ"ל פְּשׁוּט שְׁלֵא דִיבֵר הָרָא"ה ז"ל אֲלָא כְּשֵׁשֵׁהוּ לְפ"ש הַשְׁת' מִחֲזִיקֵינוּ לִיהַ בְּסָפֵק נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם וּמִכִּינן שְׁמִשְׁהָה אֹתָם מַלְע"ע דַּה"ל פְּגוּמָה אִסּוּרָה מְדַרְבְּנָן ה"ל סָפֵק בְּאִיסוּרָא דְרַבְּנָן וּלְקוּלָא אֲבָל בְּנִשְׁתַּהוּ בְּיַד גוֹיִם יוֹם אוּ יוֹמִים אוּ יוֹתֵר מִחֲזִיקֵינוּ לִיהַ בְּנוֹדָי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְה"ל כְּשֵׁאָר כְּלֵי שְׁלֵי גוֹיִם שְׁבַתְחִילָה אִסּוּרִים וּבְדִיעֵבֵד מוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל בְּהֵם דְמִחֲזִיקֵינוּ לְהוּ בְּאִינוּ ב"י וְכִף מִשְׁמַע לְהַדְנָי דְבָרֵי הָרָא"ה בְּשֵׁם הַרְמ"ב בְּנִשְׁתַּהוּ הַרְמ"ב לְעִיל שְׁהָרִי כְּתַב אֲבָל אִי הֵיכָא שְׁעֵבֵר וּמְסָרָה בְּיַד גוֹי בְּלֹא חוֹתֵם וְלֹא עֲמָדָה בְּיָדוּ אֲלָא לְפ"ש כִּינן כו' הָרִי מְבִנְאָר דְתִלִי טַעְמָא דְהַתִּיר' כִּינן שְׁלֵא עֲמָדָה אֲלָא לְפ"ש אִזְ מִחֲזִיקֵינוּ לִיהַ בְּסָפֵק נִשְׁתַּמֵּשׁ וּלְפִיכִף כְּתַב אַח"כ כִּינן דְלֹא יִדְעִינן בְּנוֹדָי דְרָמָא בְּיָה חֲמָרָא כו' מִשְׁמַע אֲבָל עֲמָדָה בְּיָדוּ יוֹם אוּ יוֹמִים מִחֲזִיקֵינוּ לִיהַ בְּנוֹדָי נִשְׁתַּמֵּשׁ וְדו"ק וּמַעֲתָה מְבִנְאָר דְמָה שְׁכַתְבֵּי מַהֲר"מ אִיסְרָלִישׁ בְּתַחֲזִילַת כָּלֵל נ"ט לְפִרְשׁ דְבָרֵי הָרָא"ה שְׁכַתְבֵּי דְסָגִי לִיהַ בְּשֵׁהִינִי דְלֹא מִיִּרִי אֲלָא כְּשֵׁלֵא הַחֲזִירָנוּ בּוּ בְיוֹם דְאִזְ הָוִי כְּשֵׁאָר כְּלֵי גוֹיִם וְאִיכָא בְּהוּן ס"ס ע"כ הַתִּירָם ע"י שְׁהִינִי מַע"ל עַז אֲבָל אִם מִחֲזִירָם בּוּ בְיוֹם שְׁאִזְ נֶאֱסְרוּ בְּנוֹדָי אִפִּי בְּדִיעֵבֵד יֵשׁ לְאִוְסָרָם וְכֵן לֹא מְהִנִּי לְהוּ שְׁהִינִי הוֹאִיל וְנֶאֱסְרוּ פְּעַם אַחַת ע"כ שְׁלֵא בְּדַקְדָּק כ"כ אֲלָא אֲדַרְבָּה דְבָרֵי הָרָא"ה אִי אִפְשָׁר לְפִרְשׁ אֲלָא כְּשֵׁהֲחִזִּירָם בּוּ בְיוֹם אֲבָל כְּשֵׁלֵא הַחֲזִירָם בּוּ בְיוֹם הָרִי מִחֲזִיקֵינוּ לְהוּ בְּנוֹדָי נִשְׁתַּמֵּשׁ וּמָה מוֹעִיל עוֹד שְׁהִינִי בְּיַד יִשְׂרָאֵל לְהַתִּיר הַכְּלִים לְכַתְחִילָה דְהָא כִּינן דְהָוִי כְּשֵׁאָר כְּלֵי גוֹיִם וְאִיכָא בְּהוּן ס"ס אִסּוּרִי לְעוֹלָם לְכַתְחִילָה וְאִם בְּאֵת לּוֹמֵר דְמִחֲזִיקֵנוּ לְהוּ בְּסָפֵק נִשְׁתַּמֵּשׁ אַעפ"י שְׁבִנְשֵׁתְהוּ בְּיַד הַגּוֹי יוֹם אוּ יוֹמִים אוּ יוֹתֵר וְא"כ ה"ל סָפֵק נִשְׁתַּמֵּשׁ

באיסורא דרבנן ולקולא א"כ אין צריף פלל בשהיני מעל"ע ביד הישראל דהא פבר
נשתהו ביד גוי מעל"ע ואף אם נשתמש בהם הגוי מחזיקינן ליה באינו בניי וכיון שג"כ
ספק אם נשתמש בהם ה"ל ספק בדרבנן ולקולא ומ"ש עוד מהד"מ איסרליש מיהו נראה
לענן דינו דדיעבד שרי דהא אינו ברור שנשתמש בה גוי ואף על גב דרגילות להשתמש
בהו אינו יוצא מידי ספק ועדיפי מפלי גוי כו' זהו סברת הר"ש מבונבר"ק להשתמש בהו
כדלעיל אבל מאחר שמבואר לפי דעת ר"ת וקרא"ה בשם הרמ"ב בן פפי הפירש האמיתי
שפתבתי דלדעתם אם לקחו הישראל בו ביום והשתמש הישראל בו ביום אסור התבשיל
כן עיקר וכ"ש שלדעת רש"י והטור ורבינו ירוחם אסור אף לאחר שנשתהו ביד ישראל
לכל הפחות להשתמש בו לכתחילה ומ"ש מהר"מא לפרש דברי ר"ת שבמרדכי"י שכתב
שהחמיר בהו יותר מפלי גוים דהינו שיש לחוש בהם לכתחילה יותר מפלי גוים דחמירי
טפי אבל בדיעבד לא מחזיקינן דצריף לשפור הקדירה או לאסור התבשיל שנשתמש
בהו ע"כ אינו נכון פלל דמאי שייף לומר שלכתחילה יש לחוש יותר הלא כמו שבפלי
גוים אסור לכתחילה כף בהם אסור לכתחילה ומאי יותר אלא העיקר שאף בדיעבד אסור
מאחר שלקחו בו ביום והשתמש בו ביום המסקנא דכלי סעודה דבר שתשמישו בחמין
ביד גוי יום או יומים או יותר דינו כשאר פלי גוים וצריף הגעלה ואם פלי חרס צריף
שבירה ואם השתמש בו בדיעבד לא נאסר המאכל ודלא כהר"ש מבונבר"ק שמקיל
להתיר בזה אף לכתחילה דיחיד הוא נגד פל הגאונים בדבר זה ודלא כמו שהבין הב"י
דר"ת ומרדכי ור"ש מבונבר"ק שוין בדבר זה ולא דק פפי הנראה לפע"ד ואם לא
שקה ביד גוי אלא פחצי יום וישראל לקחו ממנו והשתמש בו ביום נאסר המאכל אף
בדיעבד אבל אם נשתהו בידו מעל"ע אז המאכל מותר בדיעבד אבל אסור לבשל בו
לעולם אלא צריף הגעלה ואם פלי חרס צריף שבירה וא"ל שקה ביד גוי אלא לפ"ש כמו
מקצת היום אז ישנהו הישראל מעל"ע ומותר להשתמש אף לכתחילה ואין צריף להגעיל
אבל אסור להשתמש בו תוך מעל"ע ואם השתמש בו תוך מעל"ע התבשיל מותר ועוד
יש חולק אחר בדין זה כתוב בתשובת הרא"ש פלל י"ט הובא בסוף סי' קנ"ב ובתורת
חטאת פלל נ"ט דין ה' ע"ש הנלפע"ד כתבתי אני הקטן יואל בן לא"א כמהור"ר שמואל
ז"ל ה"ה: שאלה קיז שלומיף יסגא הרב המןפלג החכם הפולל הנעלה כמהורר יואל יצ"ו
ראיתי פתבד ואין פנאי אלי לע"ע לגודל המבוכה שיש פאן מחמת פמה דברים קטטו'
ושלא יאמר עלי כי אין אני חש לדבריכם אשיב עפ"י הזמן אודת שטר חוב וכו' יש
ערבות והערב מוציא השטר וטען הלנה פרעתי.

ושאלת אם יכול לטעון פרוע תשובה הרי דבר זה מפונש בדברי האחרונים כי בא בח"מ
בהלכות ערב דמשמע דלפי דברי הפל אין פאן דין שטר, רק אם פתב המלנה לערב
התקבלתי בזה הוא מחלוקת הרשב"ם וה"ר יונה לדעת הרשב"ם גובה ממשונעבדי
ולדעת ה"ר יונה אינו גובה רק שלא יכול לומר פרעתי ושאלתה פשכתב המלנה לערב
התקבלתי דמי החוב ולפיכך פתבת שנדאי יכול הערב לגבות בו ויש שאמרו שאינו גובה
והביאו ראיה מדברי הטור בסמן ע"ד איש ואשתו שלוו מאחד וכו' ואם הבעל קיים
והיא טוענת אתה לקחת פל המעות אינה נאמנת אלא במגו דפרעתיף החצי ע"ל וכתבת
דיש לפרש התם דמלנה לא פתב לערב התקבלתי א"נ דאין השטר בידו ע"כ דאי אפשר
לומר דלא פתב בשטר התקבלתי דהא פתב שאינו נאמנת לומר אתה לקחת פל המעות

רק במיגו דפרעתיה ואי איירי שלא פתב התקבלתי א"כ אפילו אין לה מגו דפרעתיה יכולה לומר כי אתה לא נתת פלום למלנה וכן אם אין השטר בידו גם פן קשה נהרי יכולה לומר שאין אני ערב ולמה אמר שאינו נאמנת רק במגו דפרעתיה הרי יש לה טענה אחרת דאין אני ערב מ"מ יש לומר שיש עדים שראו השטר שנכנסת עמו בערבות או שיש שם עידי השטר עצמם ולא תוכל להכחיש אותם ולכך קאמר דאינו נאמנת רק במגו דפרעתיה אבל אין נראה לומר דכך דעת הטור רק הטור סבר דחלוק יש דגבי שני לויים שווי מאחד השטר נכתב למלנה ולא ללויים אם יפרע אחד שיהא עליו השטר לגבותם לכך פאשר האחד משלם הכל השתא הוא דפורע בעדו ואין פאן מלנה בשטר ולפיכך אין זה שטר פלל ויכול לטעון פרעתי אבל שטר שכתוב בו שזה נתערב בעדו הרי אותו שנעשה ערב ג"כ כמו מלנה שהוא לא קבל דבר לכך הוי כמו מלנה מה שאין פו בשנים שווי אע"ג דמחייב פל אחד לשלם הפל ס"ס שניהם לויים ואין מחויב השני לשלם רק פאשר כבד פרע ולכך אין השטר נכתב לזכות הלנה אבל הערב הוי כמו מלנה ולכך לא דמי הו מלתא לשנים שווי אבל מ"מ אע"ג שכתב בט"ק דפשיטא הוא היכא שכתב התקבלתי דגובה הערב מן הלנה בשטר זה ולא יוכל לטעון פרעתי לא נראה שהוא דברי הפל כי בנדאי אותם המפרשים שמפרשי' הא דתניא ערב שהוציא שטר אינו גובה ואם כתב התקבלתי גובה בו והיינו שהמלנה כתב פה לערב נדאי פה הדין אבל הרשב"א בתשובת שלו בסי' תת"פח כתב שהפירש המחנור בהא דתניא ואם כתב התקבלתי גובה פה דהיינו שכתב הלנה לערב התקבלתי וכתב לו פדי ליפות פוחו שאם יפרע למלנה שהוא חייב בשטר והוי ליה מלנה בשטר וכתב פעננו זה פירשו בתוספ' רבותינו הצרפתי' כי לפירש הרשב"ם יש קושיא גדולה ואין זה מקום אריכות ע"כ דברי הרשב"א ז"ל הרי לה כי הרשב"א אינו מפרש פה והקושיא שקשה להרשב"א על פירש הרשב"ם ז"ל היינו היכי דהמלנה כתב הלנה התקבלתי וכי אפשר שהמלנה יעשה שטר חוב על הלנה ויתן אותו אל הערב ויגבה בו הערב ואם לא הנה בידו דבר זה שכתב המלנה לערב התקבלתי לא הנה יכול לגבות בו ועוד קשה פמה קושיות פמו שהקשו בתוספת שם וא"נ נראה שהרשב"ם חולק על דבר זה ובנדאי קושיא זאת הכריע הר"ר יונה שאין זה שטר רק שלא יוכל לומר פרעתי אבל אינו גובה בו ממשעבדי אבל דעת הרשב"א ז"ל דאין חלוק שאם אינו שטר שגובה בו ממשעבדי משום דאין פח ביד המלנה לכתוב לו התקבלתי ה"נ אין לו פח למלנה שיכתוב להעבר התקבלתי עד שלא יוכל המלנה לטעון פרעתי א"כ הרשב"א ז"ל חולק על זה ואין לומר כי אין הרשב"א חולק רק ביתומי' קטנים דבגמרא איירי ביתומים קטנים אבל בלנה גופיה או ביתומים גדולים מודה הרשב"א דכיון שיש בידו שטר חוב שהנה ערב בעדו גובה בו ולא צריך התקבלתי רק לעננו זה שאפשר לומר לו שמא לא פרע למלנה ולזה מהני התקבלתי זה אינו דהא בעל הטור כתב שיכול לומר הלנה פרעתי ואין השטר שבידו ראיה לעשותו מלנה בשטר הרי לה כי בעל הטור עצמו סבר שאין השטר חוב שבידו ראיה לעשותו מלנה בשטר וא"כ קושיא קושיות הרשב"א ז"ל דאיה המלנה שכתב לערב התקבלתי יעשה אותו שטר חוב ולפיכך בנדאי הרשב"א ז"ל חולק וסבירא ליה דאינו שטר פלל ואין אני רוצה להכניס עצמי במחלוק' הגדולים ואין להקשות דהא בגמ' לא משמע דצריך התקבלתי רק לעננו יתומים קטנים אבל שאר ערבות גובה בלא התקבלתי דבגמ' על הא דאמר

ההוא עֲרָבָא דִּיתְמִי דְפָרַע לַמְלִיחָה מִקְסָמִי דְלִינְדַעְנָהוּ לִיתְמִי אָמַר רַב פִּפְּא פְרִיעֵת ב"ח מְצֻנָּה וְיִתְמִי לָאו בְּנֵי מַעְבַּד מְצֻנָּה וְרַב הוּנָא בְרִיָּה יְהוֹשֻׁנַע אָמַר אִימַר צְרַרִי אֲתַפְסִיָּה וְעַל זֶה מִקְשָׁה מֵהֵךְ בְּרִייתָא דְקִתְנֵי עֲרַב שְׂוִיצָא שְׂטַר חוּב מִתַּחַת יָדוֹ אֵין גּוֹבָה בּוֹ וְאִם פְּתַב בּוֹ הִתְקַבְּלִיתִי גּוֹבָה בּוֹ בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא מִשְׁפַּחַת לִיה פִּשְׁחִיב מוֹדָה אֵלָא לְרַב פִּפְּא קִשְׂיָא וּמְתַרְזֵן לְהִכִּי טָרַח וּכְתַב לִיה הִתְקַבְּלִיתִי וְהֵךְ בְּרִייתָא אִיגְרִי לְגַבּוֹת מִיתוּמִים קִטְנִים וְכֵךְ פִּירֵשׁ הֶרְשֵׁב"ם ז"ל וַא"כ מִשְׁמַע דְּנֻקָּא בֵּיתוּמִים קִטְנִי אִם פְּתַב כֵּךְ פְּדַמוּכַח שָׁם מ"מ הַמְּפָרְשִׁי כֵּךְ דַּעְתָּם דַּאֲע"ג דְּאִיגְרִי בֵּיתוּמִים קִטְנִים מ"מ צְרִיף לְפָרֵשׁ שָׁאִם לֹא פְתַב הִתְקַבְּלִיתִי אֵינוֹ גּוֹבָה דְלֹא הָוִי שְׂטַר כְּלָל לְגַבּוֹת בּוֹ וְאִם פְּתַב הִתְקַבְּלִיתִי גּוֹבָה מִשּׁוּם דְּהָוִי שְׂטַרָא מְעֵלְיָא דַּאִין לֹא מֵר דְּלִכְךָ צְרִיף לְמַכְתַּב הִתְקַבְּלִיתִי מִשּׁוּם דְּאִיגְרִי בֵּיתוּמִים קִטְנִים זֶה אֵינוֹ דַּא"כ הָא דְקָאֵמַר בְּשִׁלְמָא לְרַב הוּנָא בְרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁפַּחַת לִי פִּשְׁחִיב מוֹדָה וְהִשְׁתָּא אִי פִּשְׁחִיב מוֹדָה א"כ לְמָה אֵינוֹ גּוֹבָה בְּלֹא הִתְקַבְּלִיתִי וְע"כ צְרִיף לְפָרֵשׁ הִטַּעַם כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁוּ הַמְּפָרְשִׁי מִשּׁוּם דְלֹא הָוִי שְׂטַר לְגַבּוֹת בּוֹ כְּלָל וְיִכּוּל לֹא מֵר פְּרַעְתִּי רַק אִם פְּתַב בּוֹ הִתְקַבְּלִיתִי אִזְ הָוִי שְׂטַר מְעֵלְיָא וַא"כ אִף לְרַב פִּפְּא פִּירוּשִׁי כֵּךְ וּבָהָא לֹא פְּלִיגִי רַק עֲדִינֵן צ"ע בְּשִׁטָּה זוֹ מְאֹד מְאֹד וּמ"מ נִרְאָה פִּשּׁוּט דַּאִם פְּתוּב בְּשְׂטַר שְׁהוּא עֲרַב בְּעֵדוֹ וּמְחִיב לְפַצוֹת לְהַעֲרַב וְקִנּוּ בְּסוּדָר עַל זֶה וְסַתְּם קִנְיָן לְכַתִּיבָה עוֹמֵד וְהָרִי בְּנֻדָּאֵי יֵשׁ שְׁעָבוּד לַמְּלִיחָה וְלַעֲרַב וְאִם הָעֲרַב מוֹצִיא הַשְׂטַר בְּנֻדָּאֵי הָוִי כְּמוֹ שְׂטַר חוּב גְּמוּר וְיֹתֵר מִזֶּה שָׁאִם הָעֲרַב פָּרַע לַמְּלִיחָה חִיב לְתַת לוֹ הַשְׂטַר דִּישׁ בְּשְׂטַר זֶה שְׁעָבוּדוֹ כְּמוֹ שֵׁישׁ לַמְּלִיחָה וְאִפְּלִי אִם רוֹצֵה לְתַת לוֹ שְׂטַר שְׁפָרַעוֹ כִּינּוּן שְׁשַׁעְבַּד שְׁלוֹ ג"כ בְּשְׂטַר כְּמוֹ הַמְּלִיחָה עֲצָמוֹ צְרִיף לְהַחְזִיר לוֹ הַשְׂטַר וּכְהָאֵי גּוֹנָא אֵין צְרִיף לוֹ לְכַתּוּב הִתְקַבְּלִיתִי וְכְמוֹ שְׁכַתַּב ר' יוֹנָה שָׁאִם פְּתַב הַלּוּחָה לַעֲרַב הֶרְיֵנִי מִשְׁעָבַד עֲצָמִי וְנִכְסֵי מַעֲכָשֵׁינִי שְׁאִין לֵךְ שְׂטַר חוּב יֹתֵר מִזֶּה אֲמַנָּם נִרְאָה כִּי דָּבָר זֶה פֶּאֶשֶׁר הַקְּנָה בְּסוּדָר עַל זֶה דַּאִזְ אֲמַרִּינּוּ סַתְּם קִנְיָן לְכַתִּיבָה עוֹמֵד וְהָרִי הַשְׂטַר הַזֶּה ג"כ שֶׁל עֲרַב אֲבָל אִם שְׁיַעְבַּד נִכְסֵי בְּלֹא קִנְיָן שְׁמָא אֵין רוֹצֵה הַלּוּחָה שְׁיִהְיֶה לַעֲרַב שְׁטַד עָלָיו אַע"ג שְׁנַתֵּן לְכַתּוּב לַמְּלִיחָה מ"מ לַעֲרַב לֹא נִכְתַּב וְאֵין זֶה שְׂטַר שֶׁל עֲרַב אֲבָל אִם לֹא כַת' רַק הִתְקַבְּלִיתִי בְּלַבַּד בְּזֶה הוּא הַמְּחַלְקַת וּמִדְּבַרִי ח"מ נִרְאָה כִּי ה"ר יוֹנָה קִסְבַּר דְּמוֹעֵיל הִתְקַבְּלִיתִי לַעֲנִין שְׁלֹא יוּכַל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי וּמִדְּבַרִי הֶר"ן ז"ל שְׁהִבִּיא דְּבַרִי הֶרְשֵׁב"א שְׁכַתַּב בְּשֵׁם ה"ר יוֹנָה נִרְאָה דְּסַבֵּר דְּהָוִי מְלִיחָה עַל פֶּה גְּמוּר וּבְנֻדָּאֵי מְלִיחָה עַל פֶּה יְכוּל לְטַעוֹן עָלָיו פְּרַעְתִּי וְלֹא מְהַנִּי הִתְקַבְּלִיתִי רַק שְׁלֹא יְכוּל לֹא מֵר שְׁמָא לֹא פְרַעְתָּ לַמְּלִיחָה וְכֵן הֵם דְּבַרִי הַתּוֹסֵף וְעֵינֵן שָׁם וּמָה שְׁשַׁאֲלַת עַל אֶחָד שְׁאֵמַר לְחַבְרִירוֹ שֵׁב עַל מְקוּמִי בְּבֵית הַפְּנִסָּת לְמַעְלָה וְהוּא הִי לוֹ מְקוּם אֶחָד לִישֵׁב שָׁם עָלָיו וְאַחַר שְׁנָה תוֹבַע מִמֶּנּוּ שְׁכִירוֹת וְהוּא הַשִּׁיב שְׁהִיָּה לוֹ מְקוּם כְּבָר לֹא יִדְעָתִי שְׁאֲלַתָּהּ כִּי מָה מִבְּעֵיָא לֵךְ כִּינּוּן שְׁאֵמַר שֵׁב עַל מְקוּמִי וְכִי אֵין הַלְּשׁוֹן מִשְׁמַע ג"כ לְשׁוֹן שְׁאֲלָה שְׁמַשְׁאֵיל לוֹ הַמְּקוּם כְּמוֹ שְׁהוּא מִשְׁמַע לְשׁוֹן שְׁכִירוֹת וְאִפְּלִי אִם הִיָּה שְׁנִיָּהֶם שְׁוִים הָרִי יְכוּל לֹא מֵר לוֹ הַמוֹצִיא מִחְבִּירוֹ עָלָיו הֶרְאָיָה וְאִיף נֹאמַר שְׁהִיָּה וְדַאִי פְּנִנְתּוֹ עַל שֵׁם שְׁכִירוֹת וּמַכ"ש דְּשַׁאֲלָה מִשְׁמַע טְפִי כִּינּוּן שְׁאֵמַר לוֹ שֵׁב עַל מְקוּמוֹ וְלֹא פִּירֵשׁ לוֹ שְׁכִירוֹת וַא"כ הַדְּבָר הוּא כְּמִשְׁמַעוֹ שְׁהוּא דְרָךְ שְׁאֲלָה בְּלַבַּד כִּי בְּנֻדָּאֵי עָלָיו לְפָרֵשׁ כִּינּוּן שְׁהוּא הַמוֹצִיא מִחְבִּירוֹ וּמָה שְׁכַתַּבְתָּ שְׁכִינּוּן שְׁכַתַּב הַטּוֹר שְׁרֹאֵהוּ דָר בּוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ כְּלוּם וּפְשִׁטָא דְשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְמֵיָא בְּנֻדָּאֵי אֵין הַנְּדוֹן דוֹמָה לְזֶה כְּלָל שְׁהָרִי כְּתָבוּ בְּתוֹסְפוֹת וְכֵן כְּתַב הָרַא"ש ז"ל דְּבִשְׁבִיל שְׁהִיָּה דָר בּוֹ לְכֵךְ חֲסָרִיָּה שָׁאִם לֹא הִיָּה דָר בּוֹ הָיוּ בְּאִים אַחֲרִים לְשַׁכְּוֹר מִמֶּנּוּ וּבְשַׁבִּיל שְׁדָר בּוֹ זֶה

אין באים אחרים לשפוך וא"כ כבר חסרין ומה מועיל אם יאמר לו צא מן הבית אחר שפך חסרין לך שתיק פי אמר שפין שחסרין צריך לשלם ומה יועיל עוד ולכך שתיק ועוד דבשהוא דר בלא ידיעתו אע"ג דשומק סבר שיתן לו שכר פין שהיה דר שם בלי ידיעתו ולכך שתיק פי חושב ולמה צריך אני לומר אליו דבר אבל אם הוא אומר לו תהא דר בחצירי למה יתן לו שכר שהיה לו לומר שיתן לי שכירת ומדלא אמר לא היה דעתו על שכירת ואם אתה אומר שאין דרך להשאיל לאחר בחנם לך מסתמ' היה דעתו שיתן שכירת דבר זה שיהיה למי שעינו רעה אבל מי שעינו טובה בנדאי משאיל לאחרים ג"כ ומכ"ש פאן דלא שיהיה לומר כלל שיתן לו שכר דכיון שהיה לו מקום אחר לישוב איה אפשר לומר שהיה דעתו שיתן לו שכירת נאפילו אם אחר כף השכיר מקומו לאחר מ"מ בשעה שאמר לו שב על מקומי איה אפשר לומר שהיה דעתו שיתן לו שכירת פין שיש לו מקום אחר לישוב לך אין פאן מקום שאלה כלל: ועוד ראיה דהא מה שאמרו הדר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר היינו פשעל ידו חסרה שפך כתבו התוספות והרא"ש ז"ל על הא דאמר זה נהנה וזה חסר וכתבו התוספות שיאמר לו דאי לא הנית דר בו היו באים שוכרים אחרים לשפוך ועקשין שראו אותה דר בו לא באו ע"כ וכך כתב הרא"ש ז"ל והנכרחו התוספות כף שאל"כ הוי מצי למימר למה לא השכרת אותו לאחר והייתי יוצא ולכך כתבו שפין שהיה דר בו שוב אין יכול למצא שוכרים שישפירו ממנו והשתא בשלמא אי איירי דוקא שלא אמר תהא דר בחצירי רק שהוא דר בו מעצמו יש לומר מאחר שהחסיר אותו במה שנכנס לשם צריך הוא לשלם אבל אם הוא אמר לו תהא דר בחצירי הרי הדר לא עשה שום דבר דלמה לא השפירו לאחר ומה עשה הדר ואם בשביל שלא באו השוכרים לשפוך הרי איהו אפסיד אנפשיה דאמר לו שידור בו ואי משום דאף על גב שאמר לו דר בחצירו היה מחסיר אותו א"כ למה צריך לומר שבשביל שאין באים שוכרים פאשר הוא דר בו תיפוק ליה דסוף סוף חסרין דמאחר שהוא דר בו לא היה משפירו לאחרים אלא ע"כ דאין חייב רק אם לא היה החסרון מבעל החצר רק מן הדר בו א"כ אם אמר לו תהא דר בחצירי שאז הדר לא היה מחסר אותו רק בעל החצר אמר שידור בחצרו והוא היה מחסר עצמו פשוט הוא דאין צריך לתת לו שכירות ועוד ראיה מפרק החובל דתנן התם קרע כסותי שבר את כדי חייב על מנת לפטור פטור ומדלא תנא רק בהאי מלתא שאין דרך לשפוך פדו של אחד שהרי מקלקל הוא ובנדאי לא היה פונתו שיהיה פטור ולכך צריך לומר על מנת לפטור אבל שאר מילי אפילו לא אמר על מנת פין שאמר לו עשה זה והוא עשה פטור ואין צריך לשלם וא"כ זה שאמר דר בחצירי והוא דר בו למה צריך לתת לו שכר ואין לומר דהתם לא נהנה מן שכירת הפד ומן קריעת כסות ה"נ אינו נאמן פין שיש לו מקום אחר ולכך בפרק אלו נערוות אמרינן שם דמפונה למה הדר דומה לאדם שאומר קרע שיראין שיש לי במקום אחד שלי ותפטר והשתא קשיא הרי כשהיה מפתה אותה לא אמרה לו ותפטר אף על גב שנתרצה לו מ"מ לא אמרה ותפטר אלא שאין צריך לומר ותפטר רק גבי קרע כסותיה שהוא קלוקל בלבד ואמרינן שלא היה פונתו לפטור אותו אבל בשאר דברים אין צריך לומר ותפטר וא"כ זה שאמר דר בחצירי למה נאמר שהיה פונתו שישלם לו רק פין שאמר תהא דר בחצירי אין פאן שכירות כלל והתוספות פירשו שם לך אין צריך לומר ותפטר דמחמת הנאת בעילה מחלה רק שקשה לי על פירוש זה דא"כ לא היה צריך לומר שהוא דומה לאומר

קָרַע שִׁירָאִין שְׁלֵי אֱלָא הוּי לִיה לומר בשביל הנצת בעילה מחלה לגמרי ולפי מה שאמרנו הוּי שפיר דנדאי יש צער רק צער זה מחלה פִּינּוּ דאָמְרָה קרע שִׁירָאִין שְׁלֵי שֵׁאִין פִּאָן קלקול ולכך כל שאמר עשה בשלי פִּךְ וְכָךְ והוא עשה פטור ולא מבטיח היכי שלא הנה הדר נהנה בו דאיך ס"ד לומר לאחד תהא דר בתצירי ותהיה מעלה לי שְׁכַר פִּינּוּ שִׁיזִדַע שֵׁאוּתוֹ לֹא הִיָּה נִהְנֶה שְׁהֵרִי יֵשׁ לוֹ מְקוּם לְדוּר אֱלָא אַף שֵׁאִין לוֹ מְקוּם לְדוּר גַּם כֵּן פִּטוּר כְּמוֹ שֵׁאֲמַרְנוּ וְתוֹ לֹא מִיָּדִי וְשְׁלוּם יְהוּדָא לְיוֹא בִּן לֹא"א בְּצִלְאֵל זִכָּר לְבְרָכָה ה"ה: לְהַרְבּ הַמְּבֹבָהּ כְּמוֹהֶרֶר וְיִבְלָמֵן מְגַרְמִיזָא: שְׁאֵלָה קִיחַ תוֹרָף הַשְּׁאֵלָה הַנְּשׂוֹאִין נִקְבְּעוּ לְיוֹם פְּלוּנִי וְקָרוּבֵי הַפְּלָה הַסְּפִימוּ לְהַקְדִּים הַנְּשׂוֹאִין ג' יָמִים לִפְנֵי הַזְּמַן הַקְּבֹועַ וְשִׁלְחוּ אֶל הַחֶתָּן שְׂיָקֵדִים לְבֹא לְזָמַן פְּלוּנִי וְלִפִּי שְׁפִשׁוּט הִיָּה בְּעִינֵיהֶם שְׂיִשְׁמַע הַחֶתָּן לְקוֹלָם הַתְּחִילָה הַפְּלָה לְשִׁמּוֹר ז' נְקִיִּים שְׂיֵהוּ סְמוּכִים לְחַנּוּפָה וְהַנְּשִׂים חֲשִׁשׁוּ שְׂמָא לֹא יבֹא הַחֶתָּן אֱלָא לְזָמַן שְׂקִבְעוּ בְּרֵאשֻׁנָּה חֲזָרוּ וְאָמְרוּ לְהַפְּלָה שְׂתִשְׁמָרוּ ז' מִחֲדָשׁ שְׂיֵהוּ סְמוּכִי לְחַנּוּפָה לִפִּי קְבִיעַת הֵרֵאשׁוֹן וְהַחֶתָּן בָּא בְּיוֹם אֶחָד אַחַר הַזְּמַן שְׂהַקְדִּימוּ לוֹ וְחֲזָרוּ וְהַסְּפִימוּ שְׂתֵהִיָּה חַנּוּפָה יוֹם אֶחָד לְאַחַר הַקְּבִיעוֹת הֵרֵאשׁוֹן וְנַחֲלָקוּ בְּעַלֵּי הוֹרָאָה מְקַצְתֵּם הוֹרוּ שְׂתִטְבּוּל מִיָּד עַל סְמוּךְ ז' נְקִיִּים הֵרֵאשׁוֹנִים שְׂפִכְרָנִי וְנִשְׁלָמוּ וּמְקַצְתֵּם הוֹרוּ שְׂתִאָחַר טְבִילְתָּה עַד כִּי יִשְׁלָמוּ ז' הַאֲחֵרוֹנִים וּמְקַצְתֵּם הוֹרוּ שְׂצָרִיכְכֶם לְיֹשֵׁב ז' נְקִיִּים הַאֲחֵרוֹנִים: וּמְקַצְתֵּם הוֹרוּ שְׂצָרִיכְכֶם לְיֹשֵׁב ז' נְקִיִּים שְׂלִישִׁים מְשַׁעָּה שְׂנִתְפָּשְׂרוּ לְעֲשׂוֹת חַנּוּפָה בְּיוֹם פְּלוּנִי דְכִינּוּן שְׂנִדְחוּ הַנְּשׂוֹאִין א"כ יֵשׁ כְּפִאֵן חֲמוּד חֲדָשׁ וְיֵשׁ לָהּ דִּין תְּבַעוּהָ לְיִנְשָׂא וְנִתְפַּיִסָּה כו' וּמוֹרָה אֶחָד הַשִּׁיב דְּדִין דְּחִיַּית הַנְּשׂוֹאִין דְּנוּקָא כְּשִׁנְדָּחוּ הַנְּשׂוֹאִין לְגַמְרֵי יוֹם אוֹ יוֹמִיִּים וְחֲזָרוּ וְנִתְפָּשְׂרוּ מִחֲדָשׁ שְׂיָיָךְ שְׂמָא יִתְחַדֵּשׁ חֲמוּד חֲדָשׁ אֲבָל בְּשִׁלְבַּ כְּפִלְקָן שְׁנֵה לְעֲשׂוֹת נְשׂוֹאִין אַף אִם יוֹם אוֹ יוֹמִיִּים יַעֲמוּד אִין כְּפִאֵן חֲשִׁשׁ חֲמוּד כָּל עֵינָךְ וְהַשִּׁיבוּ עָלֵי מְמַעְשָׂה דְּרְבִינָא כו' דְּאַלְמָא דְּאַף עַל פִּי דְּכָבֵר נִתְקַדְּשָׁה וְתִלְוִיָּה כְּרַחֲמִים בְּצִנְאוֹרוֹ אֲמַרְיִנּוּ דְּמַחְמָדָא וְיֵשׁ לָהּ דִּין תְּבִיעָה לְיִנְשָׂא כו' (ע"כ תוֹרָף דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה): תְּשׁוּבָה הִנֵּה נִרְאָה שְׂתֵהִמּוּרָה הַמִּיקַל סוֹבֵר דְּדִין דְּחִיַּית הַנְּשׂוֹאִין אִיבּוֹ אֱלָא כְּשִׁנְדָּחוּ לְגַמְרֵי שְׂהַסְּפִימוּ שְׂלֹא יִשְׂאוּ זֶה אֶת זֶה כָּל עֵינָךְ אֲבָל זולת כל זה אין כְּפִאֵן דִּין דְּחִיַּית הַנְּשׂוֹאִין וְאִין זֶה אֶמַת כְּפִאֲשֵׁר אֲבָאָר בְּסִיעֵתָא דְּשְׂמִיָּא גַּם לֹא כְּדְבָרֵי הַמְּחִמִּירִין בְּנִדּוֹן דִּין שְׂצָרִיכָה לְיֹשֵׁב ז' נְקִיִּים שְׂלִישִׁים וְכו' דְּלִיתָא וְלֹא אֲאַרְיָךְ בְּפִירוּשָׂא דֵּהֵיָא עוּבְדִיָּה דְּרְבִינָא וְרַב חֲבִיבָא לִפִּי גְרָסַת הֵרֵאָב"ד וְהַרְמְב"ן וְהַרְשָׁב"א וְכְמוֹ שְׂהוּא בְּסִפְרֵי הַדְּפּוּס שְׂבִינְדִינוּ הַיּוֹם דְּלִפִּי גְרָסָא זוֹ יֵשׁ לְהַקְל טוּבָא: אֱלָא לְבָאָר וּלְפָרֵשׁ הַדִּין ע"פ הַגְּיָרָסָא דְּסִפְרֵי אֲשֶׁכְּנֹז שְׂהִבִּיא הֵרֵא"ש וְהַמְרָדְכֵי וּפִירוּשָׂא דְּרִשְׁב"ם עָלֶיהָ שְׂאַנְחָנוּ נִמְשְׁכִין אַחֲרֵינוּ בְּהוֹרָאָה זוֹ לְמַחְמִיר כְּדִמּוּכַח מְכַל דְּבָרֵי אַחֲרוֹנִים בְּפִסְקִיָּהֶם וּמְקוֹר מוּצָאוֹ בְּמְרָדְכֵי וְאַעֲתִיק לְשׁוֹנוֹ כְּפִי מֵהַשְּׂהִיבִי מְסַפֵּר יֵשׁן מִגָּה מִפִּי גְדוּלֵי הָאָרֶץ וְז"ל וְהַר"ם דְּקִדְקָ מְרִשְׁב"ם מְלִשׁוֹנוֹ שְׂאֵם דְּחוּ הַנְּשׂוֹאִין כְּגוֹן שֵׁאִין יִנְכְּלִין לְהַתְּפָשֵׁר יַחַד אֲבוֹת חֶתָּן וְכִלְהָ אוֹ מַחְמַת נְדוּנָיָא אוֹ מַחְמַת הוּצָאָת הַנְּשׂוֹאִין אַף עַל פִּי שְׂיִשְׁבָּה ז' נְקִיִּים צָרִיכָה לְחֲזוֹר וּלְיֹשֵׁב ז' נְקִיִּים כְּשִׂיתְפָּשְׂרוּ וְיִשְׁלָמוּ יַחַד וְנִדְעָתָן לְעֲשׂוֹת הַנְּשׂוֹאִין דֵּה"א פ' הַתִּינּוּקָת רְבִינָא אֵינְעֶסַק לִיה לְבְרִיָּה בִּיָּה רַב חֲבִיבָא וְנִתְפַּיִסוּ בַּת רַב חֲבִיבָא לְיִנְשָׂא לְבָנוֹ שֶׁל רְבִינָא א"ל רְבִינָא לְקָרוּבֵי הַפְּלָה לְיוֹם פ' נְכַתּוּב הַפְּתוּבָה כְּלוּמַר לְעֲשׂוֹת הַנְּשׂוֹאִין לְיוֹם הַנוּעֵד כִּי מְטָא הַהוּא יוֹמָא שְׂקִבְעוּ בִּינֵיהֶם לְכַתּוּב הַפְּתוּבָה אָמְרוּ לְרְבִינָא לְנִטֵּר מַר עַד ד' אַחֲרֵינָא מִיּוֹם ד' זֶה לְיוֹם ד' הַבָּא בְּשַׁבּוּעַ אַחֲרַת וְכִי לֹא ס"ל מָר לְהָא דְּרָבָא תְּבַעוּהָ לְיִנְשָׂא וְנִתְפַּיִסָּה צָרִיכָה ז' נְקִיִּים וְהָא לָךְ ל' רִשְׁב"ם וְכַתּוּבָה זוֹ

שְׁתַּנְּשָׂא לְבַנְיָהּ הִיא שְׂכָחָה וְלֹא שְׁמָרָה ז' נְקִיִּים עַד יוֹם זֶה וְשָׂמָא רְאָתָה אֶתְמוּל וְלֹא מְהַנְיָ טְבִילָה דְהִשְׁתָּא לְטְבִילָה דְאַוְרְתָא הִלְכָה לְנִטְר מַר עַד אַרְבַּעַה אַחְרֵינָא וְתַתָּן אַדְעָתָא וְתַשְׁבַּב ז' נְקִיִּים וְתַבְעֵל לֵיל רֵאשׁוֹן שֶׁל חֲנֻפָה כְּמִשְׁפֵּט הַבְּתוּלָה עַכ"ל רְשָׁב"ם מְדַקְאֵמַר רְשָׁב"ם שְׂכָחָה וְלֹא שְׁמָרָה ז' נְקִיִּים אֲלֵמָא בְּעֵינָן דִּינְהָבָא אַדְעָתָא אַעפ"י שְׁהוּא יוֹשְׁבַת בְּתוּבָה ז' נְקִיִּים ה"ה נְמִי הִיכָא שְׂדָחוּ הַנְּשׂוּאִין אַף עַל פִּי שְׁתוּבָה ז' נְקִיִּים הוּא הִיא צְרִיכָה לְחִזְרָא וְלִישָׁב ז' נְקִיִּים מִשׁוּם דְלֹא מְסַקָא אַדְעָתָא אַהֲנָה ז' נְקִיִּים הוּאִיל וְדָחוּ הַנְּשׂוּאִין אַז אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְהַנְיָה ז' נְקִיִּים עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַמְרָדְכִי: וְהִשְׁתָּא מְדִלָא הַזְפִּיר מְהֵרָ"ם בְּדַחֲחִית הַנְּשׂוּאִין שְׂצָרִיכָה לִישָׁב ז' נְקִיִּים מְחַדְשׁ מִטַּעַם דְחִיִּישִׁינָן לְחַמּוּד חֲדָשׁ וְיֵישׁ לָהּ דִּין תְּבַעוּתָה לִינְשָׂא וְנִתְפְּיִסָה אֲלֵא כְּתַב דְהַטַּעַם הוּא מִשׁוּם דְלֹא תַתָּן אַדְעָתָא וְכַדְמוּכַח מְפִירוּשׁ רְשָׁב"ם אֲלֵמָא דְלֹא אֵינְרִי בְּדָחוּ הַנְּשׂוּאִין לְגַמְרִי שְׂלֵא יִשָּׂאוּ זֶה אֶת זֶה כֹּל עֵינְקָר דְהִתָּם וְנִדְאִי כְּשִׁחְזָרוּ לְהַתְּפָשְׂרוּ אִיכָא תְּבִיעָה חֲדָשָׁה לְגַמְרִי וְיֵישׁ לָהּ דִּין תְּבַעוּתָה לִינְשָׂא וְנִתְפְּיִסָה וְלֹא הִנְיָ צְרִיבָה לְדַקְדָּק מְפִירוּשָׁא דְרְשָׁב"ם שְׂכַתְבָּת דְתַתָּן אַדְעָתָא: וְעוּד דְאֵין עַנְיָן פְּירוּשָׁא דְרְשָׁב"ם אַעוּבְדָא דְרְבִינָא דְלֹא הִנְיָ שֶׁם אֲלֵא חֲשִׁשָׁה דְלֹא תַתָּן אַדְעָתָא כו' לְהָא דְדָחוּ הַנְּשׂוּאִין לְגַמְרִי דְאִיכָא תְּבִיעָה חֲדָשָׁה לְגַמְרִי אֲלֵא בַע"כ דְמְהֵרָ"ם לֹא אֵינְרִי אֲלֵא לְהִיכָא שְׂהַסְפִימוּ בְּדַחֲחִית הַנְּשׂוּאִין מִזְמַן שְׂקַבְעוּ בִּינֵיהֶם בְּלִבְד וְשִׁיְהוּ הַנְּשׂוּאִין נַעֲשִׂים לְאַחַר שְׂיִתְפָּשְׂרוּ וְיִשְׁלִימוּ וְיִקְבְּעוּ זְמַן וּבְזוּ אֵין לָהּ דִּין תְּבַעוּתָה לִינְשָׂא כו' דְלֹא קָאֵמַר רְבָא אֲלֵא בְּתַחֲלוֹת תְּבִיעָה שְׁהוּא מְשַׁעָה שְׁמוּדִיעֵין לְכֻלָּה שְׂתַכִּין עֲצָמָה לִיכְנוּס לְחֻפָּה וּכְהִיא דְפָרַק הַחוּלְצִי שְׂאֵנִי רַבְּנָן דְשְׁלוּחֵי מְשַׁדְרוּ לְהוּ וּמוּדְעֵי לְהוּ אוּ מְשַׁעָה שְׂמַתְקִינָן לָהּ צְרִיכֵי חֲנֻפָה וּכְאוּתָה שְׂאֵמְרוּ מִכִּי רְמוּ שְׁעָרֵי בְּאַסִּינְתָא וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה דְכָל שְׂהַתְחִילוּ לְהַשְׁתַּדֵּל לְחַמּוּדָה לָהּ צְוֹרְכֵי חֲנֻפָה נּוֹתְנָת דַּעֲתָה וּמְחַמְדָת וְכִמּוּ שְׂכַתְבָּת הַרְשָׁב"ם אֵי וְהִתָּם הוּא דְקָאֵמַר רְבָא דְחִיִּישִׁינָן שְׂמָא חֲמַדָה וְרֵאָתָה טִיפַת דָּם כְּחַרְדָּל וְלֹא הִרְגִישָׁה בָּהּ וְאַפִּילוּ בְּדָקָה עֲצָמָה וּמְצָאָה טְהוּרָה דְחִיִּישִׁינָן שְׂמָא נְאֻבְד: אֲבָל לְאַחַר שְׂכַבְרָה תְּבַעוּתָה וְהַכִּינוּ כֹּל צְוֹרְכֵי חֲנֻפָה אֲלֵא שְׂדָחוּ הַנְּשׂוּאִין מִזְמַן הַקְּבוּעָה בְּלִבְד כְּגוֹן שְׂאֵין יְכוּלִין לְהַתְּפָשֵׁר יַחַד כו' בְּהָא אֵין לָנוּ לְחוּשׁ וְלוּמַד דְתְּבִיעָה חֲדָשָׁה הִיא וְלֹא תוֹעִיל לָהּ בְּדִיקָה דְהָבּוּ דְלֹא לְהוֹסִיף עָלֶיהָ הֵא מְלֵתָא גּוּפָא דְשְׂמָא דְבְּתַבְעוּתָה וְנִתְפְּיִסָה לֹא תוֹעִיל לָהּ בְּדִיקָה חֲדוּשָׁה הוּא וְאֵין לָנוּ לְהוֹסִיף עוּד לְהוֹרוֹת וְלוּמַר דְהַךָּ דְחִיִּית נְשׂוּאִין נְמִי תְּבִיעָה חֲדָשָׁה הִיא וְדִי לָנוּ בְּחֻמְרָא זוּ שְׂאֵנְחָנוּ נְמִשְׁכִּין אַחַר הַרְשָׁב"ם וְהַטּוֹר וְהַאֲחֻרוֹנִים וְדִלָא כְּרַאב"יָה בְּתַשׁוּבוֹת מִיְיָמוֹנֵי סִימָן א' שְׂפּוֹבֵר דְאַפִּילוּ בְּתַבְעוּתָה וְנִתְפְּיִסָה נְמִי מְהַנְיָא בְּדִיקָה וְאַתָּה בָּא לְהוֹסִיף חוּמְרָא וְלוּמַר דְלֹא מְהַנְיָא בְּדִיקָה אַף בְּהַךָּ דְדַחֲחִית נְשׂוּאִין כו' מִשׁוּם דְהִנְיָא תְּבִיעָה חֲדָשָׁה וְהִלְכָה הַנְּצָרָה מְהֵרָ"ם ז"ל לְדַקְדָּק מִלְּשׁוֹן רְשָׁב"ם מְדַקְאֵמַר שְׂכָחָה וְלֹא שְׁמָרָה כו' וְהַכִּי פְּירוּשׁוֹ שְׂאֵם הִנְיָ הַמַּעֲשֵׂה דְמְשַׁעָה שְׂתַבְעָה לְבַת רַב חֲבִיבָא עַד זְמַן שְׂקַבְעוּ לְכַתּוּב הַכְּתוּבָה הִנְיָ פְּחוּת מִז' יָמִים הִשְׁתָּא קָשָׁה מַה שְׂכַתְבָּת וְלֹא שְׁמָרָה דְקָאֵמַר הִלָּא כִּיּוֹן דְלִיכָא הִכָּא ז' יָמִים כֹּל עֵינְקָר אֵין כָּאֵן שְׂכָחָה ה"ל לְמִימַר דְלֹא שְׁמָרָה ז' נְקִיִּים בַּע"כ דַּס"ל לְרְשָׁב"ם דְשַׁבְעָה יָמִים וְיִתֵּר הִנְיָ מִזְמַן הַתְּבִיעָה עַד שְׁעַת נְשׂוּאִין וְטַעְמוֹ שֶׁל רְשָׁב"ם לְפָרַשׁ כֶּף הוּא דַּס"ל דְאֵין סִפְקָא דְלֹא הִנְיָ טוֹעָה רְבִינָא בְּדִין לּוּמַר דְמִוּתָר לְבַעוּל קוּדָם שְׂשָׁמָרָה ז' נְקִיִּים דְפָשִׁיטָא דְבִין גְּדוּלָה וּבִין קִטְנָה עוּמְדָת בְּסִפְקָא שְׂמָא רְאָתָה טִיפַת דָּם כְּחַרְדָּל שְׂנָה אוּ שְׂנָתִי קוּדָם נְשׂוּאִיָּה וְלֹא טְבִילָה וְכִמּוּ שְׂהִבִּיא הַמְרָדְכִי קוּדָם זֶה לְשׁוֹן רְשָׁב"ם גּוּפִיָה בְּהַךָּ מִיְלֵתָא דְפָשִׁיטָא דְחוֹשְׁשִׁין לָהּ בְּסִפְקָא כְּרַת שְׂמָא רְאָתָה פַּעַם אַחַת כֹּל יָמֵיהָ וְכֵן כְּתַב

בתשובת מיימוני סימן א' ע"ש ועוד דרב חביבא גופיה קשיא אמאי קס"ד מעיקרא
דהספיים לזמן שקבע רבינא דהוי פחות מזו ימים הלא ידע דרבא בין גדולה בין קטנה
קאמר דצריכה לשמור ז' נקיים מיום שתבעוה ונתפייסה ומ"ה פ"י רשב"ם דאין ספק
דכבר ספר' ז' נקיים משעה שנתפייסה עד זמן שקבעו לנשואין אלא דרב חביבא ה"ק
דבתולה זו שתינשא לבנה היא שכחה ולא שמרה ז' נקיים עד יום זה פלומר אף על פי
שגם כבר קודם שנתפייסה היתה יושבת בתוך ז' נקיים מפל מקום לא התחילה להיות
סופרת משעה שנתפייסו ז' נקיים עד יום זה ומאחר שלא נתנה אדעתא להיות שופרת
נקיים כדי שתבעול ליל ראשון של חופה אלא כבר מאז קודם שנתפייסה ואף עתה היא
יושבת בטרה חיישינן שמא אתמול ראתה ולא מהני לה טבילה כ' פן היא דעת רשב"ם
בפירושו ובהוראתו ולמד מהר"ם מפירושו ודקדק דבדחיית נשואין נמי אף על פי
שיושבת בתוך נקיותה היא צריכה לחזור ולישב ז' נקיים משום דלא מסקא אדעתא כו'
אלא דצריף לבאר לפי פרשב"ם ה"א דקא"ל רבינא מאי האי ורב חביבא מהדר ליה וכי
לא ס"ל למר ה"א דרבא כו' דמה ענין תבעוה ונתפייסה לה היא דתתן אדעתא ונראה
דריבנא ה"ק מאי האי פלומר למה לנו למיחש דלא תתן אדעתא כו' וקא מהדר ליה לא
ס"ל למר לה"א דרבא כו' פ"י כי היכא דחיישינן בתבעוה כו' למיחמדה פל שעה ושעה
ולהכי בעינן דיהבא אדעתא ומסקא טובה וכמו שכתב מהרי"ק להדיא ה"ד טעמא ויתבאר
בס"ד בדברינו בסמוך: והנה הדבר ברור דלא אמר מהר"ם אלא כשנדחו הנשואין בסתם
שהספיימו שלא יהיה לזמן הקבוע ביניהם אלא יהיו לזמן שקבעו לאחר שיתפייסו
וישלימו ולא קבעו זמן לנשואין בשעה שראו אותה מזמן הקבוע אלא לאחר כ"ד כיום
ויומיים לאחר שנתפשו חזרו וקבעו זמן אחר לנשואין לשם קאמר מהר"ם דחיישינן
דלמא לא אסקא אדעתא שתהא נזקרת יפה בבדיקות מאחר שאינה יודעת קביעת
הנשואין אם פן אינה חוששת לז' נקיים הראשונים: אבל אם מתחלה בשעה שהספיימו
יחד לדחות הנשואין הספיימו גם פן באותה מעמד וקבעו הנשואין ביום פ' ה"ה אין ספק
דפשיטא דאינה צריכה לחזור ולספור ז' נקיים מחדש דליכא למיחש ה"א שמא לא היתה
חוששת להנה ז' נקיים דאיף לא תהיה חוששת הלא יודעת דליום פ' יקבעו הנשואין:
וכבר ביארנו דלתביעה חדשה לא חיישינן כל עיקר לומר דמיחמדה כו' אפילו היו נדחין
הנשואין בסתם ואחר כ"ד התפשו כו' פל שפן היכא דהדחייה והקביעה בשעה א'
דפשיטא דלא חיישינן לה"א אלא אפילו לחששא שמא לא תיסק אדעתא כו' נמי לא
חיישינן ונפקא מינה טובא לענין דינא בין הגי תרי חששא פגון דבדקה שחרית ואחר כ"ד
דחו הנשואין בסתם ואחר כ"ד חזרו וקבעו הנשואין ליום פ' והפל ביום אהד הדחייה
והקביעה קודם הערב ואחר כ"ד חזרה ובדקה בערב ומצאה עצמה טהורה דאם היו דנין
לזו כתביעה חדשה היתה צריכה לחזור ולספור ז' נקיים פ"ד פל תבעוה לינשא ונתפייסה
דאפילו בדקה לא מהני לה דחיישינן לשמא ראתה טיפת דם פחדל מחמת חמוד ונאבד
אבל לטעמא דחיישינן לשמא לא מסקא אדעתא כו' א"צ לחזור ולספור ז' נקיים דמאחר
דהדחייה והקביעה הפל ביום אהד ושהות מועטות בנתיים והבדיקות דשחרית וערבית
דשניהם היו בשעתא דאסקא אדעתא קביעות נשואין והיתה נזקרת בהם יפה בבדיקות
א"כ תו לא צריכה לחזור ולספור ז' נקיים והשתא בנדון דידן נדאי אין כאן לחוש לחימוד
חדש כמו שפעלה על דעת המורים ואפילו הנה פאן דין דחייה לא הנה לנו לחוש לנה

כדפני' כל שפן שאין פאן דין דחיייה פיון שלא דחו הנשואין בסתם אלא מיד כשפא החתן הספיו לקבוע הנשואין ליום פ' וכל שלא דחו הנשואין בסתם אין פאן דין דחיייה ומלבד שסהברא נותנת פה כדפני' דהיאף לא תהיה חוששת פיון דיודעת ליום פ' נקבעו הנשואין הנה הוא מבואר להדיא מלשון מהר"ם שכת' צריכה לחזור ולישב ז' נקיים פשיטפשו וישלימו יחד כו' דאלמא דלא קאמר מהר"ם אלא פשדחו בסתם ואחר פה חזרו ונתפשו ונקבעו זמן נשואין לאחר שנתפשו הוא דחיישינו שמא ביני ביני לא אסקא אדעתא כו' ואי הנה לן למישש בנדון דידן אינו אלא פשהנשים הדריכוהו לפלה משעה שהתחילה לספור ז' נקיים שתהא צריכה לחזור ולספור ז' נקיים שניים סמוך לנשואין לפי קביעת הראשון דהשתא איפא קצת סבא לומר שמא לא אסקא אדעתא שתהא נזהרת יפה בבדיקותיה מאחר שבנדון החתן שלא לבא אלא לזמן שקבעו לו בראשונה וכאשר חששו לזה הנשים מתחלת ספירתה ולפי עניות דעתי אפשר לומר לפי זה דאפילו לא הודיעו לה הנשים מאומה אית לן לחוש לחומרא דשמא מאחר שידעת דקביעת הראשון הוא מאןחר א"כ אינה חוששת לה' ז' נקיים הראשונים ואינה בודקת יפה אלא בז' ימים הסמוכין לנשואין בברור גמור והכי משמע לכאורה ממ"ש המרדכי וזה לשונו ופירש רשב"ם ונ"ל ואם טבלה קודם נשואיה ז' ימים או יותר אותה טבילה לא מהניא פלל כו' אלמא להדיא דלא מהניא לספירה וטבילה דקודם לז' ימים הסמוכין לנשואין: מיהו כי מעיינת שפיר אי אפשר לומר פן דא"כ מאי האי דכתב המרדכי בסוף דברי רשב"ם ונ"ל והאידינא שנשים שלנו טובלת ביום ד' דהיינו ג' ימים קודם בעילת מצנה משום דמתחלה הנה המנהג בתולה נשאת ליום ד' וצריף ז' ימים קודם רביעי עד פאן לשונו והשתא קשה מנ"מ במאי דהנה המנהג מקדם סוף סוף דהאידינא לא הניא הספירה והטבילה סמוכה לליל בעילת מצנה ולא מהניא כדפרשב"ם ופשיטא דאין חלוק בין הרחקת ז' ימי' לג' ימים כאשר כתב לחלק בכף הר"מ יפה ונ"ל בלי טעם ושום סבא אבל פה היא ההצעה דרשב"ם בפירוש לא בא אלא להורות דאין דין אשה זו פאשה דעלמא שטובלת לאחר ז' ימי נקיות שלה ואפילו אין בעל עמה בעיר ולא תבעול עד לאחר ג' ימים או יותר ואינה צריכה בדיקה לאחר טבילתה דבחזקת טהורה היא דבזו אם הימה טובלת קודם נשואיה ז' ימים או יותר אותה טבילה לא מהניא לה פלל פלומר לא מהניא לה אם לא תהא בודקת עצמה בכל יום ויום עד שתפגעל אבל בבודקת עצמה אף לאחר טבילה פשיטא דמהניא לה ספירה וטבילה אפילו היו ז' ימים או יותר לפני נשואיה והשתא אתי שפיר מנהגינו דטובלים ג' ימים קודם וסומכין על הבדיקה שבודקת בכל יום כו' אלא דמפל מקום קשיא למרדכי אמאי נוהגת לכתחלה לטבול ג' ימים קודם ולסמוך על הבדיקה ואמאי אינו סופרין וטובלין ז' ימים לליל בעילת מצנה וקאמר דהמנהג נתפשט לפי הזמן שהיו נוהגים בתחלה דבתולה נישאת ליום ד' ולפיכך נמשך המנהג עד היום וסומכין על הבדיקה שבודקים לאחר הטבילה פמו לפני הטבילה: וכך מבואר להדיא בהג"ה מיימוני פ"א דהא"ב ונ"ל פרש"ם דבעינן ז' נקיים סמוך לבעילת מצנה וכ"כ בעל הרקח משום אביו וכל רבותינו וכ"כ מורי רבינו ואם טבלה אחר ז' נקיים ולא נבעלה צריכה לבדוק פעמי' בכל יום ויום עד שתפגעל דלעולם משתבעוה לינשא איפא לספוקי דילמא חזיא מחמתחזימוד עד שתפגעל הלכך בעינן נקיים סמוך לבעילת מצנה עכ"ל הרי לה מבואר דאף רשב"ם לא בעי דתטבול בליל בעילת מצנה אלא לכתחלה

אָבֵל אִם טְבִילָה קוֹדֵם לְכֹן סוּמְכָה עֲצָמָה עַל הַבְּדִיקָה שֶׁתְּבַדֵּק בְּכָל יוֹם וַיּוֹם דְּבִזָּה הוּוּ לְהוּ
שְׁפִיר ז' נְקִי' סְמוּךְ לְבַעֲלֵת מְצוּהָ: וּמָה שֶׁפֶתַח דְּטַעַם הַבְּדִיקָה מְשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְמִיחְמָדָא
אִינוּ פֶהָה חֲשָׁא דְחַמוּד בְּתַבְעוּיָה וְנִתְפַיְסוּ דְהֵתָם חִיּוּשֵׁינּוּ לְחַמּוּד וְאַפִּי' בְּדִיקָה לֹא מְהַנִּיא
אָבֵל הֵכָא לֹא אָמַר דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְמִיחְמָדָא אֲלֵא לְעַנְנֵן דְּצָרִיכָה בְּדִיקָה דָּאִין דִּין אֲשֶׁה זֹו פְּשָׁאָר
נְשִׁים דַּא"צ בְּדִיקָה אַחַר הַטְּבִילָה אָבֵל זֹו צָרִיכָה בְּדִיקָה מְשׁוּם דְּמִיחְמָדָא אָבֵל בְּדִיקָה
וְדַאי מְהַנִּיא לָהּ שׁוּב מְצָאֵתִי כֹן בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְּיוֹמָא דַּף י"ח ע"ב בד"ה וְהָאֵמַר רְבָא
וּמַעֲתָה לְפִי זֶה בְּנִדּוֹן דִּידֵן אָף עַל פִּי שֶׁפֶלָה זֹו הֵיִתָה יוֹדַעַת בְּטוֹב קְבִיעוֹת הָרַאשׁוֹן
לְנִשְׁוֹאִין וְהִיא הִתְחִילָה לְסַפֵּר מְקוֹדֵם לְפִי שֶׁחֲשָׁבָה אוֹלֵי יְבוֹא הֶחָתָן מְקוֹדֵם עַל פִּי הַפֶּתַח
שֶׁשְׁלַחוּ אֵלָיו קְרוּבֵיהָ שְׁפִיר הֵיִתָה יָכוֹל לְסַמְּוֵה אֲסַפִּירָה זֹו וְלְטַבּוֹל בְּסוּף ז' נְקִיִּים
הָרַאשׁוֹנִים וּבְתַנְאֵי שֶׁתְּבַדֵּק עֲצָמָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם אַחַר הַטְּבִילָה כְּמַסְמֵי טְבִילָה וְאַעֲפ"י
שֶׁאִין הַטְּבִילָה בְּלִיל בְּעִילַת מְצוּהָ שְׁפִיר מְהַנִּיא דְלֹא אָמַר רְשָׁב"ם דְּלֹא מְהַנִּיא אֲלֵא כְּשֶׁלֹּא
תְּבַדֵּק עֲצָמָה לְאַחַר הַטְּבִילָה כְּשֶׁאָר נְשִׁים שֶׁאִין בּוֹדְקִין הֵתָם הוּוּ אִין ז' נְקִיִּים סְמוּכִין
לְבַעֲלֵת מְצוּהָ אָבֵל כְּשֶׁבּוֹדְקַת עֲצָמָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם אָף לְאַחַר הַטְּבִילָה שְׁפִיר הוּוּ לְהוּ ז'
נְקִיִּים סְמוּכִין לְבַעֲלֵת מְצוּהָ אֲלֵא שֶׁלְּכַתְּחִלָּה נְדַאי אִין נְכוֹן לְהִרְחִיק הַטְּבִילָה מְלִיל בְּעִילַת
מְצוּהָ אֲלֵא לְפִי מָה שֶׁנִּהְיָה לְפִי הַמְּנַהֵג שֶׁהֵיִתָה בְּזִמְנָה שֶׁבְּתוֹלָה נְשִׂאֵת לְיוֹם רְבִיעִי: וְאִין צָרִיךְ
לֹוּמַר שֶׁפֶלָה זֹו יָכוֹלָה לְסַמְּוֵה עֲצָמָה עַל ז' סְפִירוֹת נְקִיִּים הַשְּׁנַיִים וַא"צ לְחַזֵּר וְלְסַפֵּר ז'
נְקִיִּים שְׁלִשִׁים דְּלַחְמוּד לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ שֶׁתָּהָא לָהּ דִּין תְּבַעוּיָה לְיַנְשֵׂא כו' דְּלֹא תְּהַנִּיא לָהּ
בְּדִיקָה הָא נְדַאי לִיתָא כְּדַפְרֵישֵׁת וְאַף לְשָׂמָא לֹא אֲסִיקָא אַדְעֵתָה כו' נְמִי לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ מֵאַחַר
שֶׁלֹּא דָחוּ הַנְּשׁוֹאִין סְתָם כְּדַפְרֵישֵׁת וְהִנֵּה מַעֲתָה הֵיִתָה מְסַפִּיק בְּמ"ש לְרוּוֹת נֶפֶשׁ הַשְּׁוֹאֵל
אָבֵל לְפִי שֶׁרַאִיתִי לְהֵרֵב מְהֵר"ם יָפָה ז"ל בְּסַפְרוֹ פֶתַח דְּבָרִים שֶׁמְשַׁמְעֵן בְּהַפֵּךְ מְדַבְּרִינוּ
הַנְּצָרְכֵנוּ לְהֵבִיא דְּבָרֵינוּ וְז"ל וְנ"ל אִפִּי' אִם מִתְחַלָּה כְּשֶׁדָּחוּ הַחֹפֶה מִיּוֹם הָרַאשׁוֹן אַחַר
שֶׁהִכְיָנָה לָהּ וְהִתְנוּ מִיָּד וְקוֹבְעָה לְיוֹם אַחַר מִיּוֹד וּמְגַבֵּל אִם לֹא הִרְחִיקָה רַק יוֹם אוֹ
יוֹמִים וְכ"ש יוֹתֵר א"ה צָרִיכָה לְחַזֵּר וְלִישֵׁב ז' נְקִיִּים אַחֲרֵים שֶׁפִּינּוּ שֶׁהִסִּיחָה דַעֲתָה מְזִמְן
הָרַאשׁוֹן חוּזֵר הַחַמוּד לְהִתְעוֹרֵר פַּעַם שְׁנִית סְמוּךְ לְזִמְנָה הָאַחֲרוֹן וְעוֹד נ"ל אֲפִילוּ לֹא נִדְחָה
הַזִּמְנָה אֲלֵא נִתְחַלַּף הֶחָתָן כו' וְהִנֵּה מְמ"ש וְנ"ל אֲפִילוּ אִם מִתְחַלָּה כו' מְשַׁמְעַ שֶׁבָּא לְפָרֵשׁ
דַּעַת מְהֵר"ם וְלוֹמַר שֶׁלֹּא בְּלַבַּד בְּדַחֲזִיַת הַנְּשׁוֹאִין בְּסְתָם קְאָמַר מְהֵר"ם אֲלֵא אֲפִילוּ הִיכָא
שֶׁבָּאוּתוֹ מַעֲמָד כְּשֶׁדָּחוּ הַנְּשׁוֹאִין חֲזָרוּ מִיָּד וְקָבְעוּ הַנְּשׁוֹאִין לְזִמְנָה אַחַר נְמִי סְבִירָא לִי
לְמְהֵר"ם לְשִׁמּוֹר ז' נְקִיִּים מְחַדָּשׁ: וְשָׂרִי לִיָּה מְאַרְיָה דְּהָא פֶּשֶׁט דְּבָרֵי מְהֵר"ם אִינּוּ אֲלֵא
דְּנֹקָא כְּשֶׁדָּחוּ הַנְּשׁוֹאִין בְּסְתָם דַּא"כ לְאַיְזָה צִנְרָךְ פֶתַח מְהֵר"ם דְּצָרִיכָה לְחַזֵּר וְלִישֵׁב ז'
נְקִיִּים כְּשֶׁשִׁיתְּפִשְׁרוּ וַיִּשְׁלִימוּ יַחַד ה"ל לֹוּמַר שֶׁאִם דָּחוּ הַנְּשׁוֹאִין כו' אַעֲפ"י שֶׁיִּשְׁבָּה ז' נְקִיִּים
צָרִיכָה לְחַזֵּר וְלִישֵׁב ז' נְקִיִּים וּמְמִיל' מוּבָן דְּהֵינּוּ לְזִמְנָה כְּשֶׁהִסְפִּימוּ לְעַשׂוֹ' נְשׁוֹאִין אֲלֵא
בְּע"כ דָּאֵתִי לְאוּרוּיִי דְּוֹנֹקָא כְּשֶׁדָּחוּ הַנְּשׁוֹאִין בְּסְתָם כו' וְכַפְרֵישׁ' מְטַעַם דְּלֹא אֲסַקָא אַדְעֵתָא
אָבֵל כְּשֶׁהִתְדַחֲזִיָּה וְהַקְבִיעָה הַכֹּל מִיָּד תוֹךְ פְּדִי דְבוּר לִיכָא לְמִיחְשׁ לְשָׂמָא לֹא אֲסַקָא
אַדְעֵתָא וּפְשִׁיטָא דְלֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לְחַמּוּד וּמְטַעַם תְּבִיעָה חֲדָשָׁה כְּמוֹ שֶׁהִבִּין הוּוּ וְדָבָר פְּשׁוּט
הוּוּ: וְתַדַּע שֶׁהָרִי מְהֵרִי"ק כְּשֶׁנֶּרְשׁ קנ"ט הִבִּיא דַּעַת הַגְּדוֹלִים ם שֶׁחֲלָקוּ בְּהוֹרָאָה זֹו
וְשֶׁהִמְחִירִים הָיוּ מְפָרְשִׁים דְּמְהֵר"ם לֹא קְאָמַר אֲלֵא שֶׁהִנִּיחָה הַבְּדִיקָה מִחַמַּת דָּחוּי
הַנְּשׁוֹאִין: וְהַשְּׁתָא אִי אִיתָא דְאַפִּילוּ כְּשֶׁהִתְדַחֲזִיָּה וְהַקְבִיעָה מִיָּד תוֹךְ פְּדִי דְבוּר נְמִי קְאָמַר
מְהֵר"ם דְּצָרִיכָה לִישֵׁב ז' נְקִיִּים אַחֲרֵים הַשְּׁתָא אִי אֲפִשֵׁר לֹוּמַר דְּמְהֵר"ם מְיִירִי שֶׁהִנִּיחָה

הבדיקה מחמת דחוי הנשואין דהיאך אפשר שתניח הבדיקה מחמת הדחוי הלא חזרו ועשו קביעת חדש מיד בשעת דחוי ואם תניח הבדיקה לאו מחמת דחוי הוא דאינו תלוי בדחוי אלא בע"כ דמהר"ם לא קאמר אלא פשדחו בסתם ומטעם דלא אסיקא אדעתה דהשתא שפיר איכא למימר דהניחה הבדיקה מחמת הדחוי וגם לשם מפורש בדברי מהרי"ק דטעמא דמהר"ם לא הוי אלא משום דלא אסקא אדעתה בהנה"ז נקיים אלא שכתב דמה שאנחנו חוששין כ"כ להחמיר בזו דשמה לא אסקא אדעתה אינו אלא משום דכיון דמיתמך פל שעה ושעה וכדכתב הרא"ש בפ' התינוקת דבכל יום שהיא יותר קרובה אל החופה לבה הומה יותר ומשתאה ואיכא למיחש טובא למיתמך הלכך בעינו באשה זו דיהבא אדעתה ומסקא טובא ועיקר הטעם אינו אלא שמה לא יתבה דעתה ואי הנה ידענו דמסקא אדעתה לא היתה צריכה לספור ז' נקיים אחרים דלא חיישינו למיתמך לשתהא לה דין תבעוה לינשא כו' דאפי' בדיקה לא מהניא לה דליתא להא חששה פל עיקר בהה דחיות נשואין והלכך אין לנו לשמוע לחומרות הללו שמוסיפין מסברת עצמם וכך העידו לפני ממצעים שנעשו ע"פ גדולי הדור שלא חששו לדחיות הנשואין היכא דהדחיה והקביעה מיד תוף כדי דבור מיהו היכא דנתחלה החתן כו' או שדחו הנשואין לגמרי שהסכימו שלא ישאו זא"ז פל עיקר ואח"כ חזרו והתפשו ושהלימו דבר פשוט הוא דצריכה לחזור ולספור ז' נקיים כדין פל תבעוה לינשא כו' דבהני נדאי איכא התחלת תביעה וחישינו לדילמא מיתמך ואפילו בדיקה לא מהניא דדילמא נאכד וכו' דלא כמו שכ' החכם הנזכר ועוד נראה לי אפילו לא נדחה הזמן אלא נתחלה החתן וכו' דמסתברא ליה אפכא ואין הדעת מקבלת סברתו זאת אלא היפוך הן הדברים היכא דנתחלה החתן הוי ליה תביעה חדשה ממש ואפילו בדיקה לא מהני והיכא דנתחלה הזמן ולא דחו הנשואין בסתם אינה צריכה לספור ז' נקיים מחדש ואין לחוש פל עיקר לא לתביעה חדשה ולא לשמה לא אסקא אדעתה ומה שהיה קשה לשואל בדבור תו' פ' החולץ דף ל"ז שכתבו ייחודא בעלמא הוי מייחדי להו דיכול הנה לבא עליה כו' דאמאי הנה יכול לבוא עליה כו' לא הבנתי קושיותו ולפום ריהטא דברי התו' מובנים דקשיא להו להאי שינויא בתרא דמשום דלגוי פת בסלו הוו מייחדי להו והלא אין כאן פת בסלו פיון שלא הנה יכול לבא עליה מדרבא תבעוהו לינשא וכולי ומירצו דמדינא יכול לבא עליה דכבר טהורה היתה ויושבת בימי טהרתה ואין לזו דין תבעוה לינשא וכו' דדווקא בסתם אשה שנקנסה לחופה דהפל יודעין פלה למה נקנסה לחופה והתם הוא דחישינו למיתמך אבל זו שמודיעין אותה מתחילת תביעה שלא תיכנס לחופה אלא לייחודי בעלמא א"כ לא חיישינו למיתמך דהלא היא תופסות בפשיטות דלא יכול לבא עליה מדינא פיון דלא מיתמך שפיר איכא כאן פת בסלו וקאמרו התוספות תדע דהכי הוא דאל"כ אלא לעולם מיתמך ואעפ"י דהיא סבורה דלא יכול לבא עליה וא"כ יש לה דין אשה גמורה וא"ה בייחודי בעלמא איכא פת בסלו וכדאמרינן בפ' אעפ"י דפריה נדה בת תשמיש הוא ומשני אינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו' הא ליתא דא"כ קשיא דלא הנה שרינו להו למייחדי אלא הוא ישן בין האנשים פולי וכל זה דבר פשוט הוא פביעתא בפותתא בהבנת דברי התוספות הללו אלא נדאי יש לדקדק בדבור זה הא יש לדקדק במ"ש אחר זה דליכא למיחש נמי ללא ישא אשה במדינה זו כו' משום דאי מעברא הנה מוליכ' עמו לעירו כו' דאלמא דס"ל לתוספות דשינויא בתרא חוזר לתרץ קושיא ראשונה

דמקשינן מלא ישא אשה במדינה זו כו' ויש להקשות חדא מאי דנוחקהו דתוספות לפרש הכי ואמאי לא הנה קא מפרשי כפשוטה של שמועה דהא שינויא לא קאי אלא לתרוצי הקושיא אחרונה מתבעוה לינשא כו' ועוד לפי הפנות התוספות דחזור נמי אקושיא ראשונה א"כ אמאי קא נטר עד השתא ה"ל לתרוצי מעיקרא אקושיא ראשונה ואיבעית אימא אי קא מינעבא קא שקיל לה בהדיה לאתריה אכל פי מעיינת בה שפיר תראה ותבין דלא היתה דעת התוספו' לפרש דרבנן הווי קא סמכי אהא מלת' לבא עליה דהא נדאי ליתא דפשיטא דאיכא למיחש דילמא לא תיזיל בתריה לאתריה והוא לא מצי פנייה.

לה דתנן ג' ארצות לנשואין ונמצא דקעבר על לא ישא אשה במדינה כו' ור"א נמי קא סתמא קאמר לא ישא אשה במדינה זו כו' משמע דאין חלוק דלעולם לא ישא אלא דבריו להשקיט תלונת היצר דשפיר איכא הכא פת בסלו דהלא הנה יכול לבא עליה אם הנה רוצה דאין לו לחוש כלל לא לתבעוה לינשא כו' פינו דלא מיחמא פדלעיל ואף אין לנו לחוש ללא ישא כו' דהלא אי מינעבא מצי אנלא בתריה לאתריה והלכך שפיר איכא פת בסלו אכל נדאי מעולם לא קא סמכי רבנן אהא מילתא לבא עליה ומעולם לא בא עליה כדפי' והיתה דעת התוס' דאי אפשר לפרש האי שינויא לא קאי אלא לתרץ הקושיא אחרונה דא"כ מאי דנוחקהו דהדד משנויא קמא וילשוניי הו' שינויא דייחודי מייחודי דשינויא דחיקא היא דצריכינן למימר דיכול לבא עליה כו' כפירוש התוספ' טפי הנה ניחא ליה לשנויי ברונחא דרבנן שלוחי משדרי להו כו' וכשינויא קמא אקושיא אחרונה אלא בע"כ דהו' שינויא בתרא חזור נמי אקושיא ראשונה והנה ס"ל לתלמודא דהאי שינויא קמא דקא משני אקושיא ראשונה דשאני רבנן דפקיעי שמיהו דלפי זה בא עליה קשיא נדאי דהא ר' אליעזר סתמא קאמר לא ישא כו' משמע דאין חלוק דלעולם לא ישא בין רבנן בין אינש אחרניא ולהכי נמי נאדי מהו שינויא קמא אקושיא ראשונה וקא משני דייחודי מייחודי כו' ולעולם לא בא עליה מעולם אלא דא"ה איכא הכא פת בסלו פינו דהנה יכול לבא עליה כו' וכדלעיל: אחר זה מצאתי בתוספת פ' ק' דיומא דבעלי התוספות פ' דברי ר"י דס"ל דתלמודא מדקדק מדקאמר ייחודי בעלמא כו' ולא קאמר לייחודי בלמ"ד אלא דאיכא לתרץ נמי הקושיא הראשונה וע"ש: ומה שהקשה עוד למנהגינו שתופסין איסור בחלב הדבוק לפירס הפריסה וכ"ר אפרי' דלא כבני הרמב"ם שנתמקחי אחר ר' יואל הלוי א"כ לפי זה קשה דבחלב טבחיא דנהגו בו איסור פיש גאונ' שהביא הרמב"ם אמאי נהגינן בו היתר שלא להסיר רק הקרום כו' ע"פ מ"ש הפל בו שהביא ב"י וכ"כ מהר"ם איסרליש בסי' ס"ד סעיף ט"ו הלא מסבא יש לנו לאסור החלב שתחת הפריסה שבטבחיא כמו החלב שתחת הפריסה בכרס דמאי שנא: נראה דאין זו קושיא דהפל בו לא כתב פן מסבא אלא קבלה היתה בידו שאין זה חלב וכן מוכח לשונו שכתב וז"ל מיהו אין גוררין אותו לגמרי לפי שיש שם חלב טהור אכל מסירין הקרום כו' ועוד נראה דמלישנא דשמואל פג"ה דקאמר ריש מעיא באמתא בעי גרירה משמע להדיא דאין פולו אסור דא"כ הל"ל ריש מעיא באמתא אסור דהכי קאמר שמואל באידך מימרא לשם לישנא דאסור ואמאי קאמר הכא לישנא דגרירא אלא משמע דלא בעי אלא גרירה מלמעלה שהוא הקרום עם חלבו שאינו דבוק עם הפרפשא אבל שאר שומן הדבוק בכרפשא מותר גמור הוא ואין ספק אצלי דמדקאמר שמואל לישנא דגרירה: נתייחס המנהג מדורות הראשונים להתיר השומן הדבוק בכרפשא ואין

ספק שפך היתה הקבלה בידם חכם מפי חכם עד חכמי התלמוד דמסברות הפרס ודאי אין לנו להנהיג היתר שאינו מפורש בתלמוד ומה שהקשה עוד על מ"ש בפרק דכי פ' א"ט שהקשה ר' אפרים וז"ל דלר' יואל הלוי קשה דאם שעל הקרב מותר מפני שאינו פריסה היכי מרבה מאת כל החלב שעל הקיבה ושעל הדקין הלא אינו פריסה דקשיא ליה ולר"מ מי ניחא היכי מרבינו לחלב שעל הדקין הלא אינו פריסה ובע"כ צריף לומר דנאת כל החלב ריבויא הוא ומרבה אף שלא כעין הפרט א"כ לר' יואל נמי לא תקשי קושטיא זו אין לה מקום למעיין שם והוא דס"ל לרבי אפרים דאע"פ דלרבי עקיבא אין אסור חלב אלא תותב שהיא כפריסה מ"מ מריבויא נפקא לן לחלב הדקין דאע"פ דאינו תותב אלא קרום ונקלוף נמי אסור מאחר שהוא מחובר וחלב שעל הפרס שהוא תותב וכל שכן חלב שעל פרס עצמו דמאח' שהוא נקלף והפריס' מנח עליו ממש דפשיטא הוא דאסור ממש מעוותיה דקרא ואייתר נאת כל חלב לרבות חלב שעל הדקין דאסור גם כן מאחר שהוא מחובר וחלב שהוא תותב וזה וזה אסור ולא קשיא ולא מידי: אלא לר' יואל דס"ל דמה שפחתת הפריסה מותר לגמרי.

א"כ היכא מרבינו לאיסורא חלב שעל הדקין משום שהוא מחובר לחלב שעל הפרס שהיא תותב השתא מה שהיא תחת הפריסה מותר והיא יעלה על הדעת לאסור מה שהיא מחובר ולהתיר מה שפחתת הפריסה הפך הסברא וקל להבין הנלפע"ד פתבתי וחתמתי שמי אנכי הקטן והצעיר יואל בן לא"א כמהור"ר שמואל ז"ה: שאלה קיט אלמון שנשא אלמנה ולא אכלו עד הלילה אם יש לברך שבע ברכות: תשובה דבר זה אינה מפורש בתלמוד להדיא אלא שהרא"ש כתב אהא דקאמר בפרק קמא דכתובת רב אשי איקלע לבי רב פהנא יומא קמא ברוך כוליהו וכו' ואי לא אפושטי שמחה בעלמא הוא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא י"מ סעודה קמיית' כדאמרינו בפסחים יומ' קמא לא תלשו בחלבא דהיינו סעודה קמיית' ומיהו א"ל אכלו עד הלילה מברכי' משום דלא גרע מפני חדשות פינון דאפתי לא אכלו בני החנופה וברור הוא דדברי הרא"ש הם בבחור שהרי לפרש דברי רב אשי שהם בבחור כתב י"מ סעודה קמיית' והיינו ש"מ דקדוק סעוד' קמיית' להחמיר ודלא כדמשמע מפשט הלשון דכל היום מברכין ז' ברכות ואחר כך כתב ומיהו פי' בהא ליכא מאן דפליג להחמיר דבין לפי הי"מ אסעודה קמיית' בין לשאר מפרשי' דכל היום הפל מודים דאם לא אכלו עד הלילה מברכי' וטעמא משום דלא גרע מפנים חדשות כלומר אף על גב דאפילו פנים חדשות שאמרו בגמרא היינו שבסעודה שניי' או ביום השני באו בני אדם שמברכים בשבילם שלא היו אתמול בסעודה וכאן שלא היה מקודם סעודה כל עיקר לא שייך לומר פנים הראשונים הבאים לסעודה מקרי א"ה פ"ח לענין הדין ודאי לא גרע מפנים חדשות פינון דאפתי לא אכלו בני החנופה ואדרבה עדיפי מפני' חדשות דלשם אין עושין כל הסעודה בשביל פנים חדשות אלא שמרבים בשבילם ולכך השמחה נוספת ומתרבה ומכ"ש כשלא אכלו בני החנופה כל עיקר שעושין כל הסעודה בשבילם דהשמחה יותר ויותר ופשיטא שצריף לברך זה פירוש דברי הרא"ש והם בבחור ומכל מקום נראה דאין לדקדק מדברים דווקא בבחור אבל האלמון שנשא אלמנה דליכא טעמא דפנים חדשות אין מברכין כלל אי לא אכלו עד הלילה אלא יש לחלק בין אם שנעשו הנשואין בעוד היום גדול לבין עשו הסעודה סמוך לערב כמו שאנו נוהגין בין מנחה למערב או.

אחר תפילת ערבית דנראה דהרא"ש פתב בדבריו לפירוש התלמוד דהם היו עושין
החופה בעוד היום גדול בין בבתול' בין באלמנה ותקנו שתה' גישואיה ביו' רביעי ותבעל
בלילה שאם היו לו טענת בתולי' ישפם לב"ד וכתבו התוספ' במתניתן ליום רביעי ולא
בליל ה' כדאמר בפ' בתרא דכתובת דליכא פתובה דלא רמא ביה תיגרא כ"ש אם יעשה
גישואין בליל ה' דאיכא למיחש שיטרד בגישואין וכתובה ולא יבעול: ותו אית' בגמרא
איבעי' להו בתולה נשאת ברביעי ונבעלת בד' ולא תישיבין לאקרורי דעתו: או דלמא
בתולה נשאת בד' ונבעלת בה' דתישיבין לאקרורי דעתא אלמא דהגישואין דווקא ביום ד'
בעוד היום גדול דהא קמבעי' ליה נמי אי נבעלת בד' ועוד פשוט בפסג' וא"צ להאריך
בזה גם באלמנה תקנו הגישואין ביום ה' משום שקדו שיהא שמח עמה ג' ימים ה' בשבת
וע"ש ושב' פדאי' בבבביתא אלמא להדני' דצריך לעשות הגישואין בעוד היום גדול כדי
שיהא שמח עמה לפחות רובו של יום דאל"כ לא הוי שמח עמה ג' ימים ולפ"ז דברי
הרא"ש הם בעושה גישואין בעוד היום גדול ולכך דווקא בכתובת אי לא אכלי אפתי עד
הלילה יש לברך ז' ברכות דלא גרע מפנים חדשות אבל באלמון ואלמנה אין לברך פיון
שעבר יום הגישואין שלא אכלו בו דלא בדידהו תלי' מילתא אי אכלו אי לא אכלו דאטו
אי לא אכלו בפסעודה שני ימים אחר גישואין דיברכו אח"כ ז' ברכות זה לא עלה על דעת
אלא חכמים שיערו יום אחד לברכה משום דברכות באו על שמחת לבו של אדם ובאלמון
שנשא אלמנה לא שמח כ"כ הלכך ביום אחד סגי משעבר היום אעפ"י שלא אכלו אין
לברך מאחר שהחתן אינו שמח אחר שעבר היום כפי השיעור שתקנו חכמים: אבל אם
עושין הגישואין סמוך לערב כמו שאנו נוהגין א"כ לא התחילו הגישואין אלא בערב
שלאחריו ולכך יש לברך בלילה לפי שאז הוא התחלת יום אחר לברכה כמו שתקנו
חכמים באלמון ואלמנה ולכך מן הראוי הוא לדקדק לעשות הגישואין באלמון ואלמנה
אחר תפילת ערבית כמו שנוהגין במקצת מקומות ולא בין מנחה למעריב כמו שנוהגין
בבתולה גם צריך לכתוב הזמן בכתובתה מיום המחרת דהשתא יום אחד לברכה
התחלתה בלילה ויותר טוב היה כדי לצאת מידי ספק לעשות הגישואין בלילה ממש ובלאו
הכי יראה דכל חופה ראוי לבתולה דווקא בלילה כדאמר' בפ' אעפ"י חופה נמי לא קשיא
דכיין דסתם כו' אלא שלא נהגו כך משום פרסומי מלתא או משום שהכל ברא לכבודו
שהוא בא לאסופי העם: ע"כ ממתנין לעשות החופה עד שיתאספו הקהל בבית הפנסת
לתפילה בעוד יום דבלילה כל אדם בביתו וגם המנהג פשוט דעושין הגישואין בין מנחה
למעריב או אחר ערבית וא"ה מברכין ז' ברכות בלילה בפסעודה ואין מוחה: אבל מקום
הנכון לעשות דווקא אחר תפילת ערבית דחשבינן ליה לילה לענין לבישת לבינים ולענין
תענית ושאר דינים ומה שכתב באגו"ד ואלמון שנשא אלמנה ביום ו' נראה שאין
מברכין אלא לסעודת הלילה ולא למחר בשבת דלא תלי בפני' חדשות ע"כ היינו נמי
בכה"ג שעשו הגישואין סמוך להכנסת פלה ורבי' מבני ישראל יש שקבלו עליהם השבת
אלא שעדיין לא התפללו ברכו א"כ התחלת הגישואין היא תכף בהכנסת שבת שהרי תכף
אחר שברכו ז' ברכות בחופה מתחילן להתפלל תפילת ערבית וחשבינן ליה לילה ואע"ג
דהפתובה זמנה ביום ו' לית לן בה ולא מידי דהפתובה לא הוי הוכחה שהגישואין הם
ביום' דכבר אפשר הגישואין חלוק בליל שבת והפתובה היא נמשכת אחר האירוסין שהיא
ביום ו' קודם הגישואין ומפל מקום נראה לי לכתחילה אין לעשות כלל חופה לאלמון

ואלמנה ביום ו' משום דכיון דצריך להוסיף מחול על הקודש א"כ א"א לעשות החופה כ"א בעוד היום גדול ושוב צריך לברך בלילה ז' ברכות פדלעיל ובלאו הכי נראה לפי שיטת ההלכה דאין לעקור תקנת שקדו באלמנה אפילו באדם בטל משום ברכה דאדם ועיין בתוספות פ"ק דכתובת ובחידושי הארכתי ע"ז בס"ד ומ"מ לא ראיתי מי שעשה נישואין באלמון ואלמנה ביום ו' ע"כ אין לשנות ויש לעשות נישואין אלמנה דווקא ביום ה' אחר תפילת ערבית סמוך לערב או בלילה גופה וכן ראיתי מרבתי וברור ופשוט הוא לפל הקטן יואל: שאלה קכ תינוק שנולד מהול אלא שהעור העליונה הנה חופה את העטרה והמהל הטיף ממנו דם הברית לכד נעמה התינוק בן ח' שנים ונראה לעין פל שעורה חופה רוב גובה העטרה ועוד יותר אלא שבמקום שמשפע ויורד לראש נראה מהול ואף שמתקשה נראה שחופה רוב גובה העטרה: והמהלי האומנין מעידים שהמהל לא חתף העור פל צרכו כי המהל שהוא לא מל עדיין שום תינוק ומצד היסרון ידיעתו לא עשה פתיקונו שהטיף ממנו דם ברית בלבד מה משפט הנער הזה אם צריך לתקן מילתו או לא ע"כ: תשובה בפרק ר"א דמילה תנן אלו הן ציצין המעפבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה ואם הנה פהו אינו אוכל בתרומה ואם הנה בעל בשר מתקנו מפני מראית עין מל ולא פרע את המילה פאלו לא מל ובגמ' אמר ר' חנינא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובה של העטרה ואם הנה בעל בשר וכו' אמר שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כ"ז שמתקשה ונראה מהול א"צ למול וא"ל צריך למולו במתני' תנא רשב"ג אומר קטן המסורבל בבשר רואין אותו כ"ז שמתקשה ואינו נראה מהול צריך למול וא"ל א"צ למולו מאי בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה לפירש"י והר"ן בהא דתנן מתקנו מפני מראית העין פלי מתקנו ומשפעו באיזמל מאותו עור מפני מראית העין שלא יהא נראה כעורל ומבואר הוא דתיקון זה אינו אלא כשאינו נראה מהול בעת שמתקשה: אבל אם נראה מהול בעת שמתקשה אין ספק דא"צ לתקן שום דבר וכמו שאמר שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כו' דפשיטא דהאי מימרא דשמואל היא דאתי' לפרושי מתניתן דתנן מתקנו מפני מראית העין דאינו אלא כשאינו נראה מהול בשעת קשוי והא דלא אמרה בלשון לא שנו או בלשון בד"א היינו משום דאתא לפלוגי אבריית' דרשב"ג: וכו' מבואר בפלי המשני' להרמב"ם שכתב לפרש המתני' דתנן ואם הנה בעל בשר מתקנו כו' שזהו דוקא כשאינו נראה מהול בעת שמתקשה וחזתכין הבשר סביב וכו' ואין לדקדק ולהקשות לפ"ז דא"כ אמאי תנן במתניתן מתקנו מפני מראית העין ולא תנן צריך למול בלשון שאמר שמואל י"ל דמתני' אתי' לאורו' לן טעמא דהאי דינא שאפילו דלדבר תורה אין צריך למולו מאחר שפבר נימול פראוי מ"מ צריך לתקנו מפני מראית עין וזהו שאמרו מתקנו כו' ר"ל שאין זה אלא תיקון בעלמא מפני מראית העין אבל שמואל דנקיט לשון צריך למולו היינו מאחר דלא אתי' לן לאורו' שום מידי נקט בלשון קצר צריך למולו וק"ל והשתא הי' נראה לכאורה בשאלותינו מאחר דנראה דמהול אף שלא בשעת קשוי בתחיתו סמוך לשפועו הרי א"צ פלל לתקנו באיזמל לחתוך מכאן ומכאן ואעפ"י שבעליונו נכנס מילתו תחת העור וחופה רוב גובה העטרה אפ"י בשעת קשוי אפ"ה לי' לן בה דהאי דתנן אלו הן ציצין כו' היינו דוקא גבי ציצין שהם רצועות הנשארו מן הערלה בשעת המילה דעדיין לא מל פהלקתו ולא נחתך בשר הערלה שצריך לחתכו הילקף מעכב אבל בתינוק שפבר

גימול פהלכתו מן התורה שאפילו לא הנה נראה מהול כל עיקר אף פשמתקשה לא הנה נקרא ערל רק מדרבנו: בזה נראה דאם נראה מהול קצת נראה מהול קרינו ביה וכה"ג פתב התרומת הדשן סי' רס"ד אמנם יראה עיקר דהאי תינוק שנולד מהול ולא נחתה עור העליון החופה רוב העטרה הרי הוא ממש פציצין המעפבין את המילה וכה"ג ראיתי בתשובה שכת' ב"י ב"ד סי' רס"ד בסוף ה"מ יש ציצין כו' וז"ל ויראה ודאי שבדיקת הקשוי כו' דאלו אם נחתה עורו בשעת המילה והציצין מעפבין או אם נולד כף סוף סוף לא נחתה עורו פהלכתו בשום פעם ונדון דידן אינו בכלל דין נולד מהול דהנזכר בפ' ר"א דמילה דאסיקנא פרב דהתם נולד מהול ממש ואינו חופה העטרה כל עיקר אבל ערלה דידן ערלה פבושה היתה וע"כ צריף לחזור ולמולו: שאלה קכא נשאלתי מעשים בכל יום שהרב הממונה דן יחידי והלא ליפא מןמח' לרבים בזמנינו פדאי בתשובת מהרי"ו סימן קמ"ו: תשובה פיון שקבלו הרב לזמן קצוב קבלו לדון יחידי ובדקבלו מותר אכן מהרש"ל פתב בתשובה דאפילו בדקבלו עליהו אין לו לדון יחידי והביא ראיה מדברי הרמב"ם שפתב אחד שהי' מןמח' לרבים כו' ע"ש לשונו אמנם לא דק כלל שהרי מבואר בכל המפרשים ומקור דבריהם מתוספו' פ"ק דסנהדרין בד"ה ואם הנה מןמח' לרבים כו' דהיה פלוגתא דשמואל ור' אבהו איירי בשנים שדנו בעל פרוחן של בעלי דינין וא"כ מה שפתב מהרש"ל דמאחר דבאדם פשוט איירי הלא אין לכוף שום אדם לדון אינו יודע מאי ק' ליה דהא נודאי איירי באדם אלם אלא שעשה שלא כדון וקמ"ל דאין דינו דין כר' אבהו ולא פשמואל וכה"ג פי' לדעת הרמב"ם שפתב בפ"ו הנה הטועה מןמח' כו' והלא לדעת הרמב"ם אין לכוף כמ"ש בפ"ד אלא ע"כ איירי שעבר וכפה אות' מיהו נ"ל דבהרמב"ם עיקר הפירוש דמןמח' יכול לדון בע"כ אפילו לא נטל רשות והיה דפ"ד אינו אלא לומר דאין לכוף ולענין שלא יצטרף לשלם אם טעה וכן אם טעה דיניו דין ואיף שיהי' מ"מ בסמ"ג מבואר שפירש דברי שמואל ור' אבהו כשדנו שנים כדפ"ל גם ברמ"בם מוכח כף וגם בהגה"ת מיימוני פ"א דה' סנהדרין והיה דאל תהא דן יחידי איירי בדלא קבלו עליהו וכן מצאתי בפרדכי הארוך בפ"ק דסנהדרין וז"ל גרסינו בירושלמי ר' אבהו הנה יתיב ודאין בבי כנישת' לגרמ' כו' ע"ש ואין זהסותר מ"ש במרדכי"י בפ' זה בורר בשם הירושלמי ר' אפא בשם ר' אבהו הרי את מקבל עלינו כו' דשאני הכא מאחר שבקשו ממנו כדי שידון אותם דין תורה והגיס דעתו אבל אם קבלו סתם דלא מצי למימר פי קבלינך אדעת' למידון לן דין תורה קבלינו אין פאן הגסת דעת ומותר לדון יחידי ובע"כ צריף אתה לפרש פן דאל"כ סתרי הני מימר' אהדדי וליפא למימר דפליגי דהא תרנוניהו משמיה דר' אבהו הן גם הנ"י בריש פרק קמא דסנהדרין מביא הירושלמי ומשמע פדברי יואל: ככב פדיון בכור שאירע יום ל"א שלו ביום א' של ר"ה: ונראה דאפילו לדעת מהר"א אי סי' רס"ט שפסק כשאירע ל"א שלו בשבת דמאחרין עד יום א' מודה פאן דמקדימין דהתם ביום ו' אינו פתיקון כו' אבל הכא פשמאחרין לא יהי' פתיקון שהרי תכף יהי' צום גדלי' וא"א לעשות סעודה ולאחרו אחר צ"ג עובר עליו פדאי' בסוף פ"ק דבכורות אבל בער"ה אינו אלא מנהג להתענות ע"כ טוב להקדים לער"ה ולהתנות שלא יחול הפדיון עד אחר ל"א יום מידי דהנה אגר חנוכה דמקדימין לברך מפיון דלא אפשר בע"א ה"נ לא אפשר מחמת הסעודה שהיא באה לפרסם המצוה ומכ"ש שמהרש"ל פסק לעולם להקדים יואל: שאלה ככב היאך ראוי לנהוג בפסח בבשר

מלוח או יבש וכן גבינה לחה או יבשה וכן דגים מלוחים לחים או יבשים או שומן מהותף בכלי חמץ קנודם הפסח: תשובה פבר האריכו בזה הראשוני והאחרוני ומדעת רובם נראה שהכל מותר דלמאי ניהוש אי משום שמא נדבק המלח מחמץ וא"כ נכנס שם טעם חמץ הלא בטל הוא בס' ואי משום שמא נדבק עליו משהו בעין הלא בהדחה בעלמא עבר החמץ ממנו ואי משום שנמלח בכלי חמץ הלא סתם פלים אינו בני יומן ונ"ט לפגם הוא ואפי' למאן דאסור נ"ט לפגם בפסח פ"ש פ"ם והרא"ם ונוהגין פנתייהו: אפי' פן שנקבל הטעם קנודם פסח לית לן בה כמ"ש הסמ"ק אבל אין להתיר אפי' הנה ב"י משום דקנימא לן אין מליחה לעץ כלומר שאין פח במלח להפליט מה שהבליע בדבר שאינו אכיל: דמ"מ מטעם פבוש הרי הוא כמבושל נאסר אם נשתקה בפלי מעל"ע ומפני שראיתי שיש מי שטעה בזה כתבתי זה אלא יש להתיר מטעם הסמ"ק שמתיר נ"ט לפגם קנודם פסח כדפרי' ונ"ל דטעמיה משום דמאן דאסור נ"ט לפגם בפסח אינו אלא משום דס"ל דלא גרע ממשהו דכל דבר שאיסורו במשהו ואינו מחמת טעמו אלא מחמת חומר איסורו מה לנו אם הוא לשבח או לפגם הא איכא איסור' וכ"כ הרשב"א הלכך נראה דכמו דאיסור משהו גופי' בטל בס' קנודם הפסח פדעת רוב הפוסקים ה"נ נ"ט לפגם קנודם פסח אין בו איסור דכל שהוא קנודם פסח דינו כשאר איסורין: אבל מ"מ בשומן מהותף בכלי חמץ פתב הסמ"ק דאין להתיר אא"כ יודע שנוקה ממנו ויודע בנדאי שהמחבת לא היתה בת יומא בעת שהותף בו השומן אבל אם הותף בסתם אעפ"י שאומר עתה ברי לי שלא היתה המחבת בת יומא מ"מ אסר הרב בפסח דכל מלת' דלא רמי וכו' וע"ז הדבר תמה הרב ב"י דלמה לא התירו מטעם דסתם כלי' אינו ב"י ועוד תימ' דמ"ש מבשר מלוח שנמלח קנודם הפסח אעפ"י שנמלח בסתם כלי' שהם בלועים מחמץ ולא כתב שום יישוב ע"ז וכמדומה שנעלם מהרב מ"ש בספר התרומה בדין זה שהרי מבואר בס"י נ"ה שמה שאסרו הוא משום שאין יום שלא יעשה חמץ במחבת ונעשית הבליעה בת יומא דוגמ' דאמר בפ' דם חטאת בכל יום נעשה גיעול לחבירו ועוד דבכל יום מדיחין בה הקערות שמליאין חמץ בו וסבך' זו פותבין ג"כ בפ' אין מעמידין גבי פת של גוי ואעפ"י שהר"ן גופיה חולק ע"ז מ"מ ספר התרומת ס"ל פאינה רבנות' ותו דכבר אפשר לומר דאף הר"ן לא קאמר אלא בספין שאינו בנדאי שנשתמש בו בחמין בכל יום ויום משא"כ במחבת דאין וכו' ולהכי בבשר מלוח אין לאסור דסמכינו על סתם כלי' דאינו ב"י אבל מלשון הרא"ש בתשובה נראה לאיסור שכתב וששאלתם מהו לאכול דגים מלוחים בערבי' הגויים באשפנו נוהגים איסור בדגים מלוחים אף אותן שאינו שרניין במים: ובצרפת נוהגים היתר באותן שלא נשרו במים אבל השרניין במים האסורין בפסח פיון דחמץ בפסח במשהו אין לזלזל באיסורו עכ"ל והדבר ברור דבדג' שנשרו במים קנודם פסח קאמר דאלו תוף הפסח פשיטא דאסור: ומפני מה כתב אין לזלזל באיסורו דמשמע דיש מי שמתיר בזה ובתוף הפסח אין מי שמתיר בעולם דתורה יצאה לכל ישראל דחמץ בפסח במשהו וכן ההיא גבינה לחה שמתיר הרא"ש בפסח היינו שנעשית קנודם הפסח ולאכלה בפסח קאמר דמותר וכן משמע הלשון דכתב מותרת אע"פ שנעשית בכלי' של פל השנה ולא נזהר בה ואי תוף הפסח קאמר מאי ולא נזהר בה דקאמר הלא אין חמץ בבית ועוד מדברי הטור שכתב שהרא"ש חולק ארי"ץ גיאות שאסר הגבינה הנעשית קנודם פסח מוכח דהרא"ש נמי איירי בקנודם פסח דאל"כ קשה דלמא גם הרא"ש מודה

להרי"ץ גיאות דקודם פסח יש לאסור מן הטעם שנתערב בו פרורי חמץ שהם עדיין בעין בגבינה ויבא לאכלם בפסח עצמו עם הגבינה שאינן ניפרין באכילה וכמ"ש הרב ב"י עצמו שזאת היא דעת רי"ץ גיאות והרא"ש שהתיר אינו אלא בנעשי' תוך הפסח שאז אין לחוש לפירורין מאחר שאין חמץ בבית ואין איסור בכלי אלא פליטת הכלי ולזה יש היתר מן הטעם שכתב אלא ודאי דהטור מפרש דעת הרא"ש בקודם הפסח וכדפרישית פדמשמע מתוך הלשון של הרא"ש שכתב ולא נזהר בה וכן ההיא דדגים מלוחי' איירי קודם הפסח וכדפרישית שוב מצאתי בספר צדה לדרך שכתב להדי' האי פוסקא דדגים שרונו דאסור אפי' הנה שרונו מקודם הפסח וכבר ידועה שרוב הפסקי' הם ע"פ הרא"ש כמ"ש בהקדמתו ועל הרוב יעתיק לשון הטור פדמשמע ומשמע להדי' מלשון הרא"ש דדגים השרויין אסורין לדעתו מן הדין שהרי לא כתב שבצרפות נוהגי' בהם איסור אלא כתב אבל השרויין במים אסורין כו' ואלו נאמר שגם השרויין במים אינו אסורין לדעתו אלא לפי מנהג צרפת הכי הל"ל ובצרפת אין נוהגין איסור אלא באותן השרויין במים וזאת דעת הטור שכתב ע"ש הרא"ש אביו שאסרו וז"ל וכתב עוד אסור לאכול דגים מלוחי' השרויין כו' הנה שהתחיל בדין האיסור לכתבו סתם וזה פשוט וא"כ.

ה"ה לדעתו יש לאסור בשר מלוח וגבינה מלוחים ושומן מהותף ולא סמכינן לומר דסתם אינם ב"י דמ"ש מדגי' מלוחים ומה שהתיר הגבינה היינו בדלא נמלחה בכלי עצמו: וכן מצאתי כתב בהגה"ה מהרש"ל אדברי הטור שכתב לאסור דגים מלוחים על דעת הרא"ש כתב הוא וז"ל וה"ה בשר מלוח שלא לשרות בפסח וכן קבלנו מנהג אבותינו עכ"ל ובאמת צריכים אנו ליתן טוב טעם לאיסור זה דמאחר שאנו תופסין דסתם כלי' אינן ב"י אין פאן שום איסור וכמ"ש תחלה אכן נ"ל דהטעם משום דס"ל דהא מילת' הוי כמו לכתחילה ואין אנו מתירין נ"ט לפגם אלא דייעבד ואפי' הוא קודם פסח וראי' מקדורו בפסח ואפי' לשמואל דקי"ל פנת' לא שרינו להו אלא להשהותו ואמאי לא התירן אף בפסח עצמו כל שהן אינן ב"י קודם זמן איסור חמץ אלא ודאי פינו דאפשר להשהותו אף אחר הפסח אעפ"י שצריך לפזר מעות לקנות חדשי' לא מקרי דייעבד ה"נ דבשר או דגים או גבינה שקבלו הטעם חמץ אף שהוא לפגם לא שרינו ליה לכתחילה לאכלם בפסח אלא משהינהו עד לאחר הפסח ולזה אוסר הרא"ש דגים השרויין שקיבלו טעם חמץ אף שהוא לפגם פינו דלא נתבטלו בס' דבכולי משערינו וא"א לדרך המונח בכלי שיהא בו ס' נגד כל הכלי ולא התיר הגבינה לחה אלא מטעם שאין עושין בהם חמץ כו' הא לאו הכי או שנמלח הגבינה בהן אסור ואין להקשות א"כ גם שאינן שרויין ה"ל לאסור שהרי קיבלו טעם חמץ בשעה שמלחו אותן בכלי חמץ דהא ודאי דלא איירי הרא"ש אלא בדגים שמביאין הסוחרים בחביו' שקורין טונ"ין שמתקנים אותם אצל הנהר ולא נשתמשו בהם חמץ מעולם אבל אם מלח ישראל או גוי דגי' בביתו בכלי חמץ אה"נ דאסורין לדעת הרא"ש אפי' אינן שרויין אבל יש לדקדק על הראי' שהבאתי מקדורה דלמ' התם שאני דתחילה קבלה הקדורה טעם לשבח להכי אין להתיר בהם לכתחילה נ"ט לפגם דחיישינן שמא ישתמש בהם בשעה שקבלו הטעם לשבח כדאמר בגמרא בגזירת שאינו ב"י אטו בת יומא אבל הבשר והדגי' שלא קבלו מעולם רק טעם לפגם אין לאסור אפילו לכתחילה דלא עדיף אותו טעם ממשוהו וכשם שהתם קי"ל דשרי

קוּדֵם פֶּסַח וְאִינוּ חוֹזֵר וְנִיָּעֵר ה"נ פֶּן: וְכֵּן אֶתְּמַלְּא בְּתוֹכָהּ הַרְשָׁפָ"א שְׁמֹזָה הַטַּעַם יָכוֹל לְהִגְעִיל פְּלִי שְׂאִינוּ ב"י אִפִּי אֵין בְּמִים ס' פִּנְגָד פֶּל גּוּפָה שֶׁל פְּלִי מְשׁוּם דְּמֵאֲחֵר דְּאִינוּ ב"י אַעֲפ"י שְׁחוֹזֵר וּבּוֹלֵעַ מִן הַפֶּגֶם הוּא בּוֹלֵעַ וְכָל שְׁתַּחֲוִילָתוֹ מִן הַפֶּגֶם אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ דַּל"כ מ"ש מִן הַפְּלִי עֲצָמוֹ שְׂאֲסָרוּ לְבַשֵּׁל בּוֹ אַעֲפ"י שֵׁנ"ט לְפָגֶם אֲלֵא וְדַאי דְּשְׂאִי הֵתֵם שְׁתַּחֲוִילַת טַעֲמוֹ מִן הַשֵּׁבַח הוּא וְכ"כ הֶר"ן בִּפ' כ"ה וְנִרְאֶה דְּהָרָא"ש לֹא ס"ל הַאי חִילוּקָא דְּכַתְּבִינוּ וּבְלָאו הֵכִי צְרִיכִין אָנוּ לִזְמַר דְּלֵא קו"ל הֵכִי שְׁהָרִי לְעַנְיָן פֶּת שֶׁל גּוֹיִם פְּתוּב בְּשַׁעֲרֵי דוֹרָא שְׂאִין לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה לְלוֹשׁ פֶּת בְּמִים שְׁנַתְּחַמְמוּ בְּהֵן אַע"ג דְּסִתְּם כ"ג אֵינְן ב"י מ"מ אֲסוּר דְּאֵין לְהַתִּיר נ"ט לְפָגֶם אֲלֵא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל לְאַכּוֹל מִפֶּת שֶׁל גּוֹי' מוֹתֵר דְּהֵינּוּ דִּיעֵבַד ע"כ וְהַשְׁתָּא קָשָׁה לָמָּה יֵאָסְרוּ הַמִּים הֵלֵא פִּינוּ שְׁתַּחֲוִילָתוֹ מִן הַפֶּגֶם אֵין חוֹשְׁשִׁין: אֲלֵא וְדַאי לְכַתְּחִלָּה הַכֹּל אֲסוּר וּמָה שְׁהַתִּירוּ הַהִגְעָלָה פְּשְׂאִינוּ אֲלֵא טַעַם לְפָגֶם וּמ"ש מִן הַפְּלִי עֲצָמוֹ צְרִיף לִזְמַר כַּמ"ש הַר"א מְזַרְחֵי בְּבִיאוּרֵיוֹ לְסַמ"ג דְּלִגְבֵי הַטַּעַם הַבְּלוּעָה בְּכָל דְּאֲפָשֵׁר לְהוֹצִיא ע"י הַהִגְעָלָה מְקַרֵי לְכַתְּחִלָּה וְגִזְרוּ בּוֹ אֲטוּ שְׂאִינוּ פְּגוּם: אֲבָל לְגַבֵּי הַטַּעַם הַבְּלוּעָה בְּמִים דַּא"א שְׁלֵא יִחְזְרוּ לְהַבְּלִיעַ בְּכָלִי וְאֵין שׁוּם תְּקֵנָה לְעֲשׂוֹת בּוֹ ה"ל כְּמוֹ דִּיעֵבַד וּמוֹתֵר וְאִינוּ דוֹמָה לְקַדִּירוֹ שֶׁל פֶּסַח דַּא"א לְהוֹצִיא פֶּלַל ע"י הַהִגְעָלָה לְהֵכִי אֵין לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה וְה"נ בְּבִשְׁרֵי מְלוּחַ וְדָגִי וּגְבִינָה וּג' אֵין לְדַקְדֵק דְּמַהֲהִיא דַּש"ד שְׁהִבְאִתִּי יֵשׁ לְהַתִּיר בְּפֶסַח בְּבִשְׁרֵי מְלוּחַ כּו' מְשׁוּם דַּה"ל כְּמוֹ פֶּת שֶׁל גּוֹיִם דְּהֵנָּה דִּיעֵבַד מְשׁוּם דְּהַתְּחִיל כְּבָר הִנְאָתוֹ כְּמוֹ שְׁפִי מֵהָרָא"י שֶׁם וְה"נ הַתְּחִיל הִנְאָתוֹ מְשַׁעָה שְׁמוּלְחוֹ אוֹתוֹ וְאִינוּ דוֹמָה לְקַדִּירוֹת שֶׁל פֶּסַח דְּלֵא שְׂיִיף לִזְמַר הַתְּחִיל הִנְאָתֵם מְשׁוּם דְּאֵיכָא לְמִימַר דְּנֻקָא בְּפֶת ש"ג דְּהַקְּלוּ בּוֹ חֲכָמִים טוֹבָא מְשׁוּם חֵי הַנְּפֶשׁ סְמָכוּ רז"ל עַל סְבָרָא זֹו דְּהַתְּחִיל הִנְאָתוֹ אֲבָל בְּאִסּוּר חֲמִץ מִנ"ל לְהַקְּלֵי מְסַבְּרָא בְּלִי רְאִיָּה תַּדַּע דְּהָא לְדַעַת הֶרֶמְב"ם דַּס"ל סִתְּם כ"ג ב"י א"ה מִתִּיר הַפֶּת מְשׁוּם צְרוּף הַבְּרִיּוֹת לְפֶת אֲכָן תִּימָא לְאַסּוּר בְּשֵׁר מְלוּחַ כּו' בְּפֶסַח הֵלֵא אִף שְׁנַאֲמָרָה לְאַסּוּר נ"ט לְפָגֶם לְכַתְּחִלָּה מ"מ אֵין זֶה אֲלֵא בְּאִסּוּר אֲבָל הֵכָא שְׁעִדִּין הֵימֵר הוּא וְה"ל נ"ט בַּר נ"ט לְהִתִּיר' שְׁהָרִי הַחֲמִץ תַּחֲוִילָה נ"ט בְּכָלִי וְאַחֵר כְּף נִכְנַס בְּבִשְׁרֵי אוֹ בְּדָגִי אוֹ בְּגְבִינּוֹת וְעִדִּין הֵימֵר הוּא קוּדֵם הַפֶּסַח וְלָמָּה נְאָסוּר שְׁהָרִי דָּגִים שְׁעָלוּ בְּקַעֲרָה מוֹתֵר לְאוֹכְלֵן בְּכוֹתַח אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה וּמְשׁוּם חֲמִץ שְׁנַדְבֵק בְּדוֹפְנֵי הַפְּלִי אֵין סְבָרָא לְאַסּוּר דְּסִתְּמָא דְּמִלְתָּא יָם ס' בְּבִשְׁרֵי נֶגֶד הַלִּיכְלוּף וְק"ל וְאִף לְדַעַת סה"ת וְהַסַּמ"ק בְּשׁוֹמֵן מְהוּתָּא דְּאִסּוּרוֹ פְּשְׂאִינוּ יוֹדַע בּוֹדַאי שְׁהַמְחַבֵּת לֹא הֵימֵר בַּת יוֹמָא יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת אֲפִילוּ הֵימֵר בַּת יוֹמָא לָמָּה נְאָסֵר הֵלֵא נ"ט בַּר נ"ט הוּא לְהַתִּירָא וְא"ל דְּהַאִסּוּר הוּא מְשׁוּם דְּשָׂמָא נְדָבֵק חֲמִץ מְמֵשׁ בְּעֵין בְּמַחְבַּת שְׁלֵא הֵימֵר מְקוֹנַחַת דַּא"כ אֲפִילוּ אִינוּ ב"י יֵשׁ לְאַסּוּר מֵהָא טַעֲמָא: אֲלֵא וְדַאי דְּאֵין אִסּוּר מְטַעַם זֶה מְשׁוּם דְּמִסְתְּמָא אֵיכָא ס' נֶגֶד חֲמִץ שְׂאִינוּ מְקוֹנַח א"כ אִף פְּשֵׁה"י ב"י לְאַסּוּר: מִיְהוּ לְדַעַת סה"ת אֵיכָא לְמִימַר דַּס"ל נ"ט בַּר נ"ט אֵינוּ מוֹתֵר אֲלֵא בְּצָלִי אֲבָל לֹא בְּנִתְבַשֵּׁל וְכַדַּעַת רִיב"ן חֲתוּן רַש"י וְאַעֲפ"י שְׁהַטוּר בִּי"ד כְּתוּב וּבַעַל הַתְּרוּמַת מִתִּיר פְּשְׁנִתְבַשֵּׁלוֹ וְאֲסוּר בְּצָלִי כּו' הֵינּוּ דְּנֻקָא דָּגִים שְׁנַתְּבַשֵּׁלוּ בְּמִים דְּכִינוּן דְּאֵיכָא רֹב מִים בְּכָלִי רֹב הַטַּעַם מִתְּפַשֵּׁט בְּמִים וְאֵיכָא נ"ט וְכַמ"ש הָרָא"ש מְשַׁמוֹ בִּפ' פֶּל הַבְּשֵׁר וּבְסַה"ת עֲצָמוֹ בְּסִי ס"א אֲכָן בְּשׁוֹמֵן מְהוּתָּא לְעַנְיָן חֲמִץ דְּבִשׁוּמֵן עֲצָמוֹ נוֹגַע בְּכָלִי חֲמִץ אֵין לְהַתִּיר נ"ט בַּר נ"ט וְכֵן מְשַׁמַּע בְּסַה"ת גְּבִי חֲמִץ ע"ש מְשׁוּם דַּס"ל כְּמוֹ צָלִי וְק"ל.

אָבֵל לְדַעַת הָרָא"שׁ קָשָׁה מֵאַחַר שֵׁנ"ט לְפָנֶיךָ הוּא וְלִיכָא מְמִשׁוֹ שֶׁל אִיסוּר אֶפִּילוּ בְּנִתְבַּשְׁלוֹ
אֵין לְאַסוּר פֶּלֶל מֵאַחַר שֵׁנ"ט בֵּר נ"ט לְהִתִּירָא הוּא: וּג"כ א"ל לְדַעַת הָרָא"שׁ הוּא מֵאַחַר
דק"ל אֶפִּילוּ בְּדָגִי שְׁעָלוּ בְּקַעֲרָה דְאַסוּר לְכַתְּחִילָה לְהַעֲלוֹתָם אוֹ לְבַשְׁלָם בְּכָלִי שֶׁל בֶּשֶׂר
פְּדִי לְאַוְכְלָם בְּכוֹתֵחַ כַּמ"ש הַסַּמ"ק א"כ ה"ה נְמִי אִסוּר לְכַתְּחִילָה לְמִלּוּחַ בֶּשֶׂר אוֹ דָּגִים
בְּכָלִי חֲמֵץ פְּדִי לְאַוְכְלָם בְּפֶסַח דַּמ"מ אִם לֹא מִלְחָם לְכַתְּחִילָה פְּדִי לְאַוְכְלָם בְּפֶסַח אוֹ
אֶפִּילוּ עֵבֶר וְעֵשָׂה לָמָּה נֶאֱסָר וּמֵאַחַר שֶׁהָרָא"שׁ פֶּתַח סֵתָם לְאַסוּר הַשְּׂרוּיָנוּן מִבְּנֵי דְבָבֵל
עָנְנוּ אוֹסְרִים וּג"כ א"ל דְּדוֹנָקָא בְּשִׁקּוּנֵי הַדָּגִים לְכַתְּחִילָה מִן הַגּוֹי אוֹסְרִים פְּדִי מִשְׁמַע
מִלְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שְׁאַמֵּר בְּעַרְבֵית הַגּוֹי חֲדָא בְּתַשׁוּבְתוֹ פְּתוּב סֵתָם לְאִיסוּר כַּמ"ש הַטּוֹר סֵת'
וְעוֹד א"כ בְּגִבְיָנוּ לָמָּה לֹא הִתִּיר אֱלָא דוֹנָקָא מִשׁוּם שְׂאִין נַעֲשִׂין בְּחַמִּין אֶפִּילוּ בְּחַמִּין יֵשׁ
לְהִתִּיר מֵאַחַר דְּאִינוּ לְכַתְּחִילָה לְכֹן נִרְאָה עֵינָךְ דְּדַעַת הָרָא"שׁ הוּא דְכָלִי יִשְׂרָאֵל סֵתָמָן ב"י
וְכַדְכַתְּבַת בְּהַגְהָה דַּש"ד בְּשֵׁם מְהַר"שׁ דְּהַטְעַם הוּא מִשׁוּם דְּלִגְבֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ תַקְנָה
בְּשֵׂאֵלָה אִם הוּא ב"י אִם לֹא וְאִם אֵינֶם יוֹדְעִים נִקְנְסוּ וְנִלְךְ לְחוּמְרָא וְכַדְאִיתָא בְּסוּף פ'
עֲשִׂרָה יוֹחֲסִין דְּכָל שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאֵל סַפֵּק טַמָּא וְאִף עַל גַּב דְּלִפִּי דַּעַת הָרָא"שׁ לְפִי מָה
שְׂפִי הַטּוֹר בְּסִי קכ"ב ה"ה כְּלִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל תְּלִינּוּ לְהַקֵּל אֶפְשָׁר דְּבִאִיסוּר חֲמֵץ ס"ל אֵין
לְזַלְזַל לְתַלּוֹת לְהַקֵּל: וְזֵהוּ שֶׁפֶתַח הָרָא"שׁ בְּתַשׁוּבָה פִּינוּ דְּאִיסוּר חֲמֵץ בְּמִשְׁהוֹ דְּאֵין לְזַלְזַל
בְּאִיסוּרֵי וְאֵעִפ"י דְּבַעֲלָמָא יֵשׁ לְזַלְזַל לְתַלּוֹת לְהַקֵּל דְּסֵתָם פְּלִים אֵינּוּ ב"י מֵאַחַר דְּהוּא
ס"ס בְּחַמֵּץ יֵשׁ לְהַחְמִיר וְאֶפִּילוּ בְּגוֹי מֵאַחַר דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּסֵתָם פְּלִי גּוֹיִם ב"י הֵן רֵאָזִיָּה
בְּרוּרָה וְלִפִּי טַעַם זֶה אִם יִדַּע בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ ב"י יֵשׁ לְהִתִּיר הַפֶּל הֵילְכָךְ לְדַעַת הָרָא"שׁ
בְּשֶׁר מְלוּחַ אוֹ דָּגִים מְלוּחֵי וּגְבִינָה מְלוּחָה וְשׁוּמֵן מְהוּלָּה בְּכָלִי חֲמֵץ אִסוּר לְאַוְכְלָם בְּפֶסַח
אִם אֵינוּ יוֹדְעֵי בְּדַעַת יִשְׂרָאֵל לֹא הִתְּחַה ב"י בְּשַׁעַת מְלִיחָה וְכֹן רֵאִיתִי נוֹהֲגִין סֵתָם לְאַסוּר
מִשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא אֵינּוּ יוֹדְעִין אִם הִיָּה ב"י אוֹ לֹא וְזֵה הַטְעַם שֶׁפֶתַח בַּעַל הָעֵיטוּר.

וְכַמָּה יָמִים נָהַג בּוֹ אֲדוּנֵי אִיסוּר וְהַחְמִיר תַּע"ב אֲכֹן בְּבֶשֶׂר יָבֵשׁ אוֹ בְּגִבְיָה יְבִישָׁה אוֹ
דָּגִים יְבִישִׁים נִרְאָה שְׂאִין לְהַחְמִיר פֶּלֶל אֶפִּילוּ הִיָּה ב"י דְּמֵאַחַר שְׁנִתְיַבֵּשׁ בְּטַל הַטְעַם וְהִלְךְ
לוֹ מִזֶּה הַטְעַם פֶּתַחוּ סה"ת וְהַס"מ מִן וְהַמְרָדְכִי לְהִתִּיר אֶפִּילוּ בְּחַמֵּץ גָּמוּר הֵיכִי שְׁנִתְיַבֵּשׁ
גַּבִּי בָצֵק שְׁנִדְבֵק בֵּין הַנְּסָרִים וְלֹא תִימָא שְׂאִינֵי הָכָא שְׁקִיבֵל הַבֶּשֶׂר פְּכָר הַטְעַם שְׁהָרִי
מֵהָרָא"י ז"ל בַּש"ד מְבִיא רֵאָזִיָּה מֵהֵיכִל דְּבָצֵק לְשַׁעַר יְבִישׁוֹת הַפְּחָל שֶׁהוּא ל' יוֹם וְאֵינוּ
מְחַלֵּק בֵּין בָּצֵק שְׁנוּתָן טַעַם מְחַדָּשׁ לְכַחַל שְׁפָכָר קִיבֵל הַטְעַם הַחֵלֶב וְא"כ מִק"ו שְׁנִבִיא
רֵאָזִיָּה לְדִין פֶּסַח עֲצָמוּ בְּבֶשֶׂר יָבֵשׁ שְׁקִיבֵל טַעַם הַחֲמֵץ וּמ"מ רְגִילִין לְהַדִּיחַ הַבֶּשֶׂר יָבֵשׁ
תַּחֲחִילָה.

ג' פְּעָמִים וְהַטְעַם דְּאוּלֵי נְדִבֵק שׁוּם חֲמֵץ בְּמִשְׁהוֹ בְּעֵין בְּגִנוּמוֹת וּבְסֻדְקֵי וַיֵּשׁ מִחְמִירִין
לְשִׁרוֹתוֹ בְּנֶהָר וְלֹא בְּכָלִי חֲמֵץ אוֹ בְּכָלִי פֶּסַח וְנִכּוֹן וְלִפִּי מ"ש יִתְיַשֵּׁב מ"ש הָרָא"שׁ גְּבִינָה
לְחָה מִשׁוּם דְּבְגִבְיָנָה יְבִישָׁה אֵינוּ נֶאֱסָר אֶפִּילוּ עֲשׂוּ הַגְּבִינָה בְּחַמִּין מִשׁוּם דְּהַטְעַם נִתְיַבֵּשׁ
וּבְטַל וְהִלְךְ לוֹ: אֲכֹן מִנְהַגֵּינוּ שְׂלֵא לְאַכּוֹל אֶפִּילוּ גְבִינָה יְבִישָׁה דְּהַטְעַם דְּאוּלֵי נִתְעַרַב
מִשְׁהוֹ חֲמֵץ בְּגוּף הַגְּבִינָה וְאֵינוּ נִיכָר בְּשַׁעַת אֲכִילָה פְּדִיכְתַּבְנוּ לְעִיל שֶׁהוּא דַּעַת הַר"י
גִּיאוֹת וְדָבָר זֶה אֵין לְחוּשׁ בְּבֶשֶׂר יָבֵשׁ וְדָגִים יְבִישִׁים וּמִטְעַם זֶה לֹא הַזְכִּיר הַר"י גִּיאוֹת
בְּדַבְרֵיו לְאִיסוּר אֱלָא חֵלֶב וּגְבִינָה מִשׁוּם דְּבִהְיָךְ יֵשׁ לְחוּשׁ לְעָרוּב חֲמֵץ בְּעֵין וְלֹא קי"ל
בְּהָא פְּהָרָא"שׁ שֶׁחֹלֵק אַר"י גִּיאוֹת גַּם מֵהַר"שׁ לְכַתְּבֵי אַגְבִּינָה וְז"ל וַיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים
וְנִהְיִי.

בְּהֵן אִסוּר עכ"ל הַמְסַקְנָא בְּשֵׁר יִבֵּשׁ לְהַתִּיר ע"י הַדְּחָה ג' פְּעָמִים או שְׁרִיט הַנֶּהָר פְּמַנְהָה וּבְשֵׁר מְלוּחַ לַח או גְּבִינָה בֵּין לַחָה או יְבִישָׁה יֵשׁ לְאַסֹּר מְדִינָא כְּדַפְרֵישׁת וְדָגִים מְלוּחִים שְׂמֵבִיאִים בְּחֵבִיּוֹת גְּדוּלוֹת אִם אֵינָן שְׁרִיטִין בְּעֵרִיבָה שֶׁל חֶמֶץ מוֹתֵר לִיקַח מֵהֵן אֶפְּלִי בְּפֶסַח עֲצֻמוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְנַהֵג לְאַסֹּר אֲבָל דָּגִים שְׂמוּלְחָן יִשְׂרָאֵל או גוֹי בְּבֵיתוֹ בְּכָלִי חֶמֶץ אוֹתָן אֵין לְהַתִּיר אֵא"כּ בְּיָדוּעַ שֶׁהַכָּלִי לֹא הָיָה ב"י וְה"ה בְּשֵׁר יֵשׁ לְהַתִּיר אִם יָדוּעַ שֶׁהַכָּלִי לֹא הָיָה ב"י אֲכָל שְׂוֹמֵן מֵהוֹתֵף אֶפְּלִי יָדוּעַ אִסוּר דְּשִׂמָּא נִתְעָרַב מִשְׁהוּ בְּגוֹף הַשְׂוֹמֵן בְּגְבִינָה: וְאֶפְּלִי בַע"פ אַחַר אִסוּרוֹ אִם אֵינֶרע שְׂנַמְלַח בְּשֵׁר או דָּגִים בְּכָלִי חֶמֶץ שֶׁהֵם אֵינָם ב"י בְּנֹדָא יֵשׁ לְהַתִּיר אֲבָל אִם אֵינֶו יָדוּעַ שֶׁאֵינָן ב"י אִסוּר אֶפְּלִי קוֹדֵם פְּסַח הַרְבֵּה אֲבָל אִסוּר לְכַתְּחִלָּה לְמִוְלָחָם בְּכָלִי חֶמֶץ אֶפְּלִי יָדוּעַ שֶׁאֵינֶו ב"י כְּדֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מֵהֵם בְּפֶסַח עֲצֻמוֹ אֶפְּלִי בְּיָבֵשׁ דְּלֹא עֲדִיף מְדָגִים בְּקַעֲרָה דְּאִסוּר לְכַתְּחִילָה לְשׁוּמָם בְּקַעֲרָה כְּדֵי לְאֹנְכֵלֶם בְּכוֹתֵחַ מ"מ אִם עֶבֶר וְעָשָׂה לֹא נֶאֱסַר בְּכָף וּמוֹתֵר בְּפֶסַח אֶפְּלִי בְּלַח מְאֹחַר שְׁהִי' בְּנֹדָא אֵינֶו ב"י מִנִּי הַקֶּטֶן יוֹאֵל: שֶׁאֵלָה קַכּד גְּשָׂמִים יָרְדוּ עַל קֶמַח בְּפֶסַח בִּי"ט אִם חֵיִיב לְבַעַר בִּי"ט גּוֹפִיָה או דֵּינֶו כְּתַבְשִׁיל שְׂנַמְצָא בּוֹ חִטָּה שְׁנוּהָגִים מְלַהֲשֵׁהוֹתוֹ מְלַבְעֵרוֹ בִּי"ט: תְּשׁוּבָה בַפ"ק דְּפֶסַחִים א"ר יְהוּדָה הַמוֹצִיא חֶמֶץ בְּפֶסַח כּוֹפֶה עָלָיו כָּלִי וּלְפֶרֶשׁ"י וְהַר"ן דְּנֹקָא שְׂבִטְלוֹ וּא"ל בְּטְלוֹ צָרִיף לְבַעֲרוֹ בִּי"ט גּוֹפִיָה וְכֵן רֹב הַפּוֹסְקִים וְלֹא כִי"א שֶׁהֵבִיא הַטּוֹר שְׂאֶפְּלִי בְּלֹא בְטְלוֹ דֵּאֵין לְבַעֲרוֹ כְּדֵינֶו בְּשֵׁרִיפָה שְׂאִסוּרָה בִּי"ט דְּנֹדָא פִּינֹן שִׁישׁ כָּאֵן אִסוּר דְּאוֹרִייתָא יֵשׁ מְצָנָה בְּשֵׁרִיפְתוֹ וְדֵינֶו כְּמוֹ שִׁישׁ בּוֹ צִוְרֶף י"ט וְדוּחָה אִסוּר מוֹקֶצֶה וְכֵן בְּרִשְׁב"א תְּשׁוּבָה ס' ע"א וְעֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת פ"ק דְּכַתּוּבַת דָּף ז' וְאִף שֶׁהַרְמַב"ם חוֹלֵק וְעוֹד נ"ל דַּעַת הַרַמ"ם בְּכַם דְּלֹא כְּמָה שְׁפִי ה"ה אֵלָא טַעַם שֶׁהוּא נִמְשָׁף לְשִׁיטְתוֹ שֶׁכְּתַב בַּפ"ב דְּחֶמֶץ יָדוּעַ אֵין לוֹ שׁוּם בְּיָטוּל וְדַעַת הַגָּאוֹן שֶׁהֵבִי' הַכֵּל בּוֹ וִירֵאִיתוֹ בְּרוּרָה מִפ' כ"ש דְּקָאֵמַר לֹא מְצָא עֲצִים לְשַׁרְפוֹ יְהֵא יוֹשֵׁב וּבְטַל וְאֵעִפ"י שֶׁלְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּחַק בְּדִין מוֹצֵא חֶמֶץ לְפִי שִׁיטָה זוֹ לְפִי מ"ש בַּפ"ב צ"ל כֵּן וּלְפִי שִׁיטָה זוֹ צ"ל מֵאֵי דְקָאֵמַר רַב יְהוּדָ' הַמוֹצִיא חֶמֶץ בִּי"ט כּו' הֵינֶו אֶפְּלִי לֹא בְטְלוֹ אֲבָל יָדוּעַ שֶׁלֹּא קִי"ל הֵכִי אֵלָא בְּיָטוּל מוֹעִיל אִף לְחֶמֶץ יָדוּעַ וּמַעֲתָה בַנ"ד שֶׁלֹּא הָיָה בְּכָלִל בְּיָטוּל כַּמ"ש הַרַא"ש בְּטַעַם שֶׁצָּרִיף לְחִזּוֹר וּלְבַטְלוֹ בְּיוֹם י"ד לְפִי שְׁרִיטִין לְקַנּוֹת בְּיוֹם י"ד אֵלָמָּא דְהַחֶמֶץ שֶׁלֹּא הָיָה בְּרִשׁוֹתוֹ בְּשַׁעַת הַבְּיָטוּל אֵינֶו בְּכָלִל הַבְּיָטוּל וְכֵן נִרְאָה מַמ"ש הַרְוִקָח לְבַטַל פִּירוּרִין כּו' ע"כ בְּנִדּוֹן דֵּינֶן צָרִיף לְבַעֲרוֹ בִּי"ט גּוֹפִי' בְּשֵׁרִיפָה כַר"י דְקִי"ל כְּנִתְי' וְאֵינֶו דוּמָה לְמַצָּא חֶמֶץ בִּי"ט שְׁהִי' בְּכָלִל הַבְּיָטוּל וְלֹא חֵיִישִׁינָן שְׂמָא לֹא הִית' בְּשַׁעַת בְּיָטוּל בְּבֵיתוֹ אֵלָא עַכְבָּר הֵבִיאוּ חֲדָא דְסֵתְמ' קִתְנֵי אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא גִיָרַר וְכו' וְעוֹד דָּאֵם בְּיָטַל הָיִי ס"ס דְדַלְמָא אֵינֶו שֶׁלוֹ הוּא וְלֹא נִיח' לִיה דְלִיקְנֵי' לִיה רִשׁוּתְי' כְּדֵאִיתָא בְטּוֹר סִימָן תַּמ"ח וְאֵין לְדַקְדָּק אִם כֵּן אֶפְּלִי אִם לֹא בְּיָטַל הָיִי ס"ס סְפַק חֶמֶץ בְּבֵית סְפַק אֵינֶו אֵת"ל חֶמֶץ בְּבֵית סְפַק אֵינֶו שֶׁלוֹ וְאֵינֶו עוֹבֵר י"ל דְכְּשֶׁאִתָּה מְחִזִּיק בְּבֵית זֶה יֵשׁ בּוֹ חֶמֶץ שׁוֹב אֵי אִתָּה יְכוּל לְפִנוֹטְרוֹ מְבַדִּיק' בְּשִׂמָּא אֵינֶו שֶׁלוֹ דְכָל חֶמֶץ הַפּוֹנֵחַ בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא בְּחִזְק' שֶׁהוּא שֶׁלוֹ וְאֵין רֵאוּי לְהַקְל מְפוֹטְרוֹ מְבַדִּיקָה לְכָף אֵנֶו דֵּינֵן אוֹתוֹ רַק בְּסַפְק אֶחָד וּק"ל וְעו' נִרְאָה דְבַכָּה"ג לֹא הָיִי ס"ס מְאֹחַר דֵּאֵינָן בְּגוֹף אֶחָד כְּמוֹ שְׁפִי' ר"י בְּדְרוֹסָה וְפִי' מְהֵרָא י"י דְכָרְיוֹ דְהֵינֶו טַעֲמָא מְאֹחַר שֶׁאֵין שְׁנֵי הַסְּפִיקוֹן' בְּאִים יַחַד בְּגוֹף אֶחָד כְּגוֹן שִׁיּוּדַע מִיָּד שֶׁהוּא סְפַק דְרוֹסָה דְשׁוֹב אֵין לְהַתִּיר מִפְּחַס ס"ס ה"נ הַסְּפַק דְשִׂמָּא מְבַחוּץ אִף אִם לֹא הַכְּנִיסוֹ הָעַכְבָּר לְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל זֶה וְהוּא מוֹנַח לְפָנָיו לֹא יְדַעֵינָן שֶׁל מִי הוּא וְהָיִי כְּמוֹ נוֹדַע וְאֵינֶו דוּמָה לַמ"ש הַטּוֹר בְּסִי' תַל"ט סְפַק מְצָה

ספק חמץ ואת"ל חמץ שמא אכלו פולו דהתם ב' ספיקות באין יחד בגוף הפפר פשהכניס העכבר הפפר לבית דאלו הנה לפניו הנה יודע אם חמץ אם מצה משא"כ הכא ודוק אע"ג שפחטה הנמצאת בתרנגולת בפסח נוהגים להשהות עד חש"מ פדברי ר"י שבמרדכי ואעפ"י שלא הנה בכלל הביטול אינא למימר דשאני התם דאין בו אלא משהו חמץ ואין איסורו אלא מדרבנן אבל קמח שנתחמץ בי"ט חמץ גמור הוא מדאורייתא ומאחר שלא הנה בכלל הביטול צריף לבערו אף בי"ט זה נ"ל ברור: אלא באגו"דה כתוב וז"ל המוציא חמץ בי"ט פופה עליו פלי בשם ר"י אומר ר"י תרנגול' שנמצא בה חטה בי"ט צריף להשהות' עד למחר ויכפ' עליו פלי ואיני בביטלו דאי לא בטלו שורפו בי"ט ע"כ ושני תמיהות בדבר חדא דמשמע דאף מה שנתחמץ בפסח הוא בכלל הביטול וכבר הוכחנו שאינו פן ועוד תימא שכתב בלא ביטלו שורפו בי"ט דמאחר שאיסור משהו אינו אלא דרבנן למה יחלל י"ט פיון שאין מצנה בשרפתו זה לא נמצא בשום אחד מהמחברים אמנם נ"ל לומר דמאי שנתברר שהחמץ בפסח אינו בכלל הביטול אינו מטעם שאין יכול לבטל החמץ שלא בא עדיין לעולם או אפ"ל בא לעולם אלא שאינו ברשותו פדין מתנה וכמ"ש בס"פ אין בין המנדר אליבא דר' יוסי הפקר כמתנה כו' וממילא הביטול שהוא מדין הפקר דינו כמתנה דלא מהני בדבר שלא בא לעולם או בדבר שאינו ברשותו כמו שהזכיר הר"ן בריש פסחי דהביטול שהוא הפקר הוי כמתנה זה אינו שהרי נדאי פיון שבידו הוא לעשות חמץ מפל נכסין ולהפקירם השתא נמי דמפקיר להו לכשנתחמצו לאו דבר שלא בא לעולם הוא דכל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי וכדאי' בפ' האומר במסכת קידושין וכן פסקו הגאונים והכי נמי אמרינן בכתובת בפ' אעפ"י גבי מקדיש מעשה ידי אשתו ומי אינא מידי דהשתא לא קדיש ולקמ"ל קדיש מתקיר לה ר' ינאי אלמה לא אלו האומר לחבירו שדה זו שאני מוכר לה לכשאקחנה ממך תקדוש מי לא קדוש מתקיר לה ר' ירמיה מי דמי התם בידו להקדיש הכא אין בידו לגרש את עצמו אלמא פל שבידו להקדיש עכשיו חזייל לקמ"ל אעפ"י שיבא בנתיים שלא יחא ראוי להקדיש כ"ש הדא דאי בעי הוי מפקיר לכולי נכסים דחזייל להפקיר לקמ"ל פשיתחמצו ואעפ"י דהשתא עדיין לא חמצו: וכל זה ברור למבין דאין שייף פאן דשלב"לע ועוד שלפי האמת אין דין הפקר פדין מתנה ומאי דקאמר בפ' אין בין המנדר אליבא דר' יוסי דהפקר כמתנה אינו במסקנא פדאי' התם אלא אמר רבא היינו טעמא דר"י גזירה משום מתנה בית חורין פ"ל ומדינא אפילו לר"י מפי אפקר' נפיק לה מרשות' ועיקר הפקר הוא מדין נדר כמ"ש הרמב"ם בפ"ב דנדרים ונהביאו הטור בסי' רע"ג בספר חושן וכן כתב הרמב"ם דינו הפקר ב"ה נדרים וראיתו מהירושלמי שהבי' בהגה"ה מיימוני תשמטנה ונטשתה לה גטישה אחרת שהיא כזו ואיזה זו הפקר והשת' נדאי אין דינו כמתנ' לענין דבר שלב"לע או דבר שאינו ברשותו אלא כמו הנדר שהוא חל בכל ענין אף ההפקר חל אכל דבר נאפ"ל לא בא לעולם או לא בא לרשותו וכן מוכח בפירוש"י בכריתות בפ' אשם תלוי דהנותן קרקע לחבירו שאינו בידו אי אמר אי אפשי בה לא הוי בו לשון הפקר אלא רוצה לבטל המתנה: וכ"כ הרא"ש בפ' השולח מבואר שם להדיא דאם אמר בפירוש לשון הפקר דהוי הפקר גמור וכל הקודם בה זכה אלמא ד יכול להפקיר אפילו לא בא עדיין לרשותו ובטור בס"פ ראשון סי' רמ"ה משמע עו' דלרמב"ם אפ"ל בקרקע שאינו בידו הוי אי אפשי בו לשון הפקר וכל הקודם בה זכה אלא שרש"י חולק וס"ל דלא הוי אי אפשי בו לשון הפקר

כדפרישת מ"מ בָּהָא לִיכָא מַאן דְּפָלִיג דְּלִשׁוֹן הַפְּקָר לְהַדְיָא מְהֵנָּה אִפִּי לֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ וּמִמִּילָא ה"ה לְדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם דְּטַעַם אֲחָד לְשִׁנְיָהֶם וְה"ט דְּוּוֹק' מִצַּד הַקְּנָנְיָן לְהַקְנוּתוֹ לְרִשׁוּת אַחַר אֵין קְנָנְיָן נְתַפְס בְּדִשְׁלַבְל"ע אוּ בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְרִשׁוּתוֹ אֲבָל הַהַפְּקָר שְׂהוּא אֵינוּ אֱלָא ע"פ דִּיבּוּרוֹ וּלְכַף בְּנִדָר שְׂאֵינוּ בָּא אֱלָא לְהוֹצִיא אוּ מְרִשׁוּתוֹ בְּלִבְד יִהְיֶה הַזּוֹכָה מִי שְׂיִהְיֶה יָכוֹל לְהוֹצִיא אוּ מְרִשׁוּתוֹ ע"פ דִּבּוּרוֹ בֵּין בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם בֵּין בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְרִשׁוּתוֹ וְהַפְּל מִדִּין נָדָר וּמִמִּילָא לְעִנְיָן בִּישׁוּל חֲמִץ שְׂהוּא מִדִּין הַפְּקָר יָכוֹל לְבַטֵּל כֹּל חֲמִץ שְׂיִבֵא לְרִשׁוּתוֹ אַעפ"י שְׂלֵא זָכָה בּוֹ רִשׁוּתוֹ עֲדִינָן וְשׁוֹב אֵינוּ עוֹבֵר עָלָיו אוּ חֲמִץ שְׂלֵא נִתְחַמֵּץ עֲדִינָן גַּם כֵּן יָכוֹל לְבַטֵּל כְּדַפְרִישִׁי וְנִמְצָא לְמִדִּין שְׂהַמְחִילָה שְׂאָדָם עוֹשֶׂה לְחַבְרִירוֹ בְּדַבֵּר שְׂעֲדִינָן לֹא נִתְחַיֵּיב בּוֹ חַבְרִירוֹ הֵנִי מְחִילָה שְׂהֵרִי הַמְחִילָה אֵינָה אֱלָא סִלּוּק וּבִטּוֹב יָכוֹל אָדָם לְהַסְתַּלֵּק מִדַּבֵּר שְׂלֵא בָּא לְרִשׁוּתוֹ אוּ בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן מְבֹאָר בַּר"פ הַפּוֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ דִּין וְדַבְרִים אֵין לִי בְּנִכְסֵיךָ דְּפָרִיךָ תִּלְמוּדָא וְכִי כָּתֵב לֵה הֵכִי מֵאֵי הֵנִי וְהַתְנָּה הָאוּמֵר דִּין וְדַבְרִים אֵין לִי עַל שְׂדֵה זֶה וְאֵין לִיעֲסֹק בָּהּ וְיָדִי מְסוּלֶקֶת הֵימְנָה לֹא אָמַר וְלֹא פְלוֹם וְכו' ר' יִנְאִי אוּמֵר בְּכוֹתֵב לֵה וְעוֹדָה אַרוּסָה וְכַדְרָב פְּהֵנָּא דְאָמַר נִחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמְקוֹם אַחַר אָדָם מִתְנָה עָלֶיהָ שְׂלֵא יִירְשָׁנָה וּפִירִש"י מִתְנִית' בְּכוֹתֵב לֵה עַד שְׂלֵא יִזְכֶּה בְּנִכְסֵי וּמִתְנָה עָמָה שְׂלֵא יִזְכֶּה בָּהֶן לְכַשִּׁישְׂאָנָה וְא"צ לְשׁוֹן מִתְנָה שְׂהֵרִי אֵין לּוֹ עֲכָשְׁיוֹ רִשׁוּת בָּהֶן: וְכֵן פִּי בַתּוֹסְפֵת דְּלֵהֲכִי הַנּוֹצֵרָה דַּר' פְּהֵנָּא לּוֹמֵר אִפִּי לְשׁוֹן גְּרוּעַ מְהֵנִי מִדְּקָאמֵר נִחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִשְׁמַע דְּוּוֹקָא שְׂלֵא בָּאָת עֲדִינָן לִידּוֹ דְּאֵלוֹ לְשׁוֹן טוֹב אִפִּילוֹ בָּאָת לִידּוֹ כְּבָר מִתְנָה עָלֶיהָ לְהַסְתַּלֵּק א"נ מִיִּיתִי רֵאֲנִי דְלֹא תִקְשִׁי בֵּינוֹן דְּכוֹתֵב לֵה בְּעוֹדָה אַרוּסָה הֵכִי מְהֵנִי בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לִידּוֹ וְכ"כ בְּמֶרְדְּכִי נִהְבִּיא אוּ שְׂם תְּשׁוּבַת מוֹר"ם זֶה דְּמְהֵנִי דְאָרְף דְאֵין אָדָם מְקַנָּה דַּבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם מְסַתַּלֵּק אָדָם בְּטוֹב בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם וְנ"ל בְּרוּר דְלֹא דוּק' בְּכוֹתֵב לֵה וְעוֹדָה אַרוּסָה אֱלָא אִפִּילוֹ קוֹנָדָם לְכֵן וְדַבְרֵי ר' יִנְאִי דְקָאמֵר בְּכוֹתֵב לֵה וְעוֹדָה אַרוּסָה הֵינּוּ מִשׁוּם דִּתְנֹן הַכּוֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ כּו' אוּרְחָ דְמִלְתָּא נִקְט שְׂאֵין דְרָף לְכַתּוּב לְקוֹנָדָם שְׂנַתְאָרְסָה דְאֵין לֵה שְׂיִיכַת בְּנִכְסֵי א"נ לְרִבּוּתָא דְלֹא תִימָא אַרוּסָה כְּנִשׁוּאָה דְהוּאִיל וְזָכָה בְּאַשָׁה לֹא יִזְכֶּה בְּנִכְסֵיהָ.

בְּאוּמֵרוֹ לּוֹ דַּר"פ הָאֲשָׁה שְׂנַפְלָה וְלֹא אֲשַׁתְּמַט שׁוּם מַחְבֵּר אוּ מְפָרֵשׁ לּוֹמֵר דְּדוּקָא בְּעוֹדָה אַרוּסָה אֱלָא הֵר"ן ו'ל כְּתֵב דוּקָא בְּכוֹתֵב לֵה וְעוֹדָה אַרוּסָה דְשְׂיִיךָ בָּהּ קִצַּת אֲבָל קוֹנָדָם לְכֵן בֵּינוֹן שְׂאֵין לֵה שְׂיִיכַת הַנִּכְסֵי כֹּל סִלְקוֹ וְלֹא פְלוֹם הוּא עַכ"ל בַּפ' הַכּוֹתֵב וּמִינָהּ מִשְׁמַע דְּבַעֲלָמָא לֹא הֵנִי מְחִילָה בְּדַבֵּר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן מְצָאֵתִי לּוֹ בַּתְּשׁוּבָה סִי' נ"ג וְדַקְדָּק כֵּן מְהֵיָא דַּפ' גַּט פְּשׁוּט דְאִסְקִינָן בְּתַקְנַת' דְּתַבְרִי דְשִׁטְרִי מְאֻחְרִי א"ל רַב לְסַפְרֵי כִי פְתִיבִיתוּ תַבְרָא אֵי יִדְעָתוּ זִימְנָא דְשִׁטְרִי כְּתוּבוֹ וְאֵי לֹא לֹא כְּתוּבוֹ סְתָמָא דְכָל אֵימַת דְנַפְיָק לּוֹ רַעֲיָהּ וּמִדְלָא קָאמֵר תַּקְנָה מְעַלְיָתָא טְפִי דְכְּתֵב לֵה תַבְרָא שְׂהוּא מוּחַל כֹּל הַחוּב שִׁישׁ לּוֹ עָלָיו מְסוּף פְּלוּנֵי אַרְף אִם יִתְחַיֵּיב לּוֹ מִזְמַן זֶה וְאֵילָף אֱלָמָא דְלֹא מְהֵנִי מְחִילָה בְּחוּב שְׂלֵא נִתְחַיֵּיב לּוֹ עֲדִינָן וְדַקְדוּק זֶה אֲפִשֵׁר לְדַחוּתוֹ דְאִיכָא לְמִימֵר אַה"נ דְּמְהֵנִי הֵאִיף תַּקְנָה אֱלָא דְלֹא צְרִיכִינוּ לֵהוּ דְבַהֵף תַּקְנָה דְגִמְר' נְמִי סָגִי וְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְהִנְיָף חֲשִׁישִׁי דְכְּתֵב הוּא בְּאוּתוֹ תְּשׁוּבָה א"נ חֲדָא מְנִיָּהוּ נִקְט כְּדְאוּרְחָא דְתַלְמוּדָא טוּבָא וְא"כ וְדֵאֵי מְהֵנִי מְחִילָה בְּדַבֵּר שְׂלַב"ל וְא"כ בַּע"כ הֵיָא דְכוֹתֵב לֵה וְעוֹדָה אַרוּסָה ל"ד אֱלָא אִפִּילוֹ קוֹנָדָם שְׂנַתְאָרְסָה וְאִפִּילוֹ אַת"ל כְּדַבְרֵי הֵר"ן כְּמָה שְׂפִיר דְּוּוֹקָא בְּעוֹדָה אַרוּסָה לֹא מִטְעָמִיהָ אֱלָא בֵּינוֹן דְּמִסְלַק דְּבַלְשׁוֹן גְּרוּעַ לֹא מְהֵנִי אֱלָא בְּעוֹדָה אַרוּסָה דְשְׂיִיךָ בָּהּ קִצַּת אֲבָל קוֹנָדָם לְכֵן הֵנִי

מילי דכדי אַבְל בְּלִשׁוֹן טוֹב כְּמוֹ מְחִילָה מְהֵנִי אֶפִּילוּ קוֹדֵם לְכֵן כַּמ"ש בְּתִשְׁבָּה: וְאֶדְרָבָא
הַסְּבָרָא נוֹתַנְתָּ טְפִי דְכָל מַאי דְלֹא זָכָה בְּיָה עֲדִינָן מְצִי לְהַסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִמָּה שְׁזָכָה בּוֹ
קֶצֶת וְכִינּוֹן דְּאֵם נְתַחֲיִיב בּוֹ כְּבָר יָכוֹל לְהַסְתַּלַּק כַּ"ש בְּקוֹדֵם לְכֵן וְלֹא תִימָא דְדוֹקָא בְּנִכְסֵי
אִשְׁתּוּ שְׁזָכָה בְּהֵם הַבְּעַל שְׁלֹא ע"י מַעֲשֵׂיו וְכֵן בְּנִדּוֹן שְׁדוֹן עָלָיו מְהָר"ם בְּכַעַל שְׁקִנְיָה בֵּית
שְׁזָכְתָה בּוֹ הָאִשָּׁה שְׁלֹא ע"י מַעֲשֵׂיהָ מְהֵנִי הַסְּלוּק אַבְל בְּמְחִילָה עַל הַחֹב שְׁלֹא נְתַחֲיִיב בּוֹ
עֲדִינָן לֹא יוֹעִיל מֵאֲחֵר שְׁאֲחֵר הַמְּחִילָה נִשְׁתַּעֲבַד בְּחֹב ע"י מַעֲשֵׂיו וְלֹא אֲתִי מִמִּילָא זֶה
אִינוּ שְׁהָרִי בְּעַל הַמְּאֹר וּשְׁאָר מְפָרְשֵׁי בַר"פ הַפּוֹתֵב פְּתִיבוּ בְּהִקְפָּה בְּדָבָר דְּמִמִּילָא קֶאֱתִי
כְּמוֹ יְרֻשָׁה דְּמִמִּילָא קֶא הָוִי דְלֹא כָּל כְּמִינָיָה דְעֶקֶר לֵה כְּגוֹן הַבֵּן שְׁסִילַק יְדוֹ מִנְכֻסֵי אָבִיו
שְׂאֵם מֵת אָבִיו בְּנוֹ יוֹרְשׁוֹ מִשׁוּם דִּירְוּשָׁה מִמִּילָא אֲתִי לְכָךְ אֲנִי אוֹמֵר דְּבִלְשׁוֹן טוֹב אִין
לְסַמְוֵךְ עַל הַר"ן שְׁכַתְבָּה דְלֹא מְהֵנִי מְחִילָה בְּדָבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם דְּפִשְׁט הַסְּוִגְיָא וְכָל
הַמְּפָרְשֵׁי וְהַמְּחַבְרִים בַּר"פ הַפּוֹתֵב לֹא מַשְׁמַע הֵכִי כָּלֵל וְאַפִּילוּ בְּלִשׁוֹן גְּרוּעַ מַשְׁמַע לִי
דְּמֵהֵנִי בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוּ אֶפִּילוּ קוֹדֵם שְׁנִתְאַרְסָה וְאַפְּשָׁר דַּכ"ש דְּמֵהֵנִי כְּדַפְרִישֵׁת אֲלֵא שְׁבִנְיָה
אִינִי גּוֹמֵר לְעִנְיָן מַעֲשֵׂה: מְכָל מְקוֹם נ"ל דְּבַנְדוֹן דִּידֵן בְּבִיטוּל הַחֲמִיץ נוֹכַח לֹאֹמֵר דְּאַפִּילוּ
לְדַבְרֵי הַר"ן שְׁכַתְּשׁוּבָה דְלִשׁוֹן מְחִילָה שְׂאִינִי שְׂאִינִי אֲלֵא בְּחֹב וּמְלוּהָ שְׁנִשְׁתַּעֲבַד בּוֹ כְּבָר
כַּמ"ש הָרֵא"ש בְּתִשְׁבָּה עוֹד בְּחֻוּשׁן סִי' ע"ג אַבְל בְּבִיטוּל שֶׁהוּא אִינוּ אֲלֵא לְהוֹצִיאֹ
מִרְשׁוּתוֹ כְּדִין הַפְּקָר חַל אֶפִּילוּ בְּדָבָר שֶׁלֵּב"ל וְלִכְפָּה אֶפִּילוּ הַחֲמִיץ שְׁלֹא נְתַחֲמִץ עֲדִינָן יָכוֹל
לְבַטֵּל וּמַעֲתָה צָרִיף לְבֹאֵר שְׂמָה שְׁכַתְּבֵנוּ לְמַעְלָה שְׁהַחֲמִיץ שְׁנִתְחַמֵּץ בְּפִסַּח אִינוּ בְּכָלֵל
הַבִּיטוּל בְּנִרְאָה מֵהַמְּחַבְרִים הֵינּוּ טַעֲמָא מְפָנִי שְׁנִנְסַח כָּל חֲמִירָא וְחִמְיָעָא דְּאִיפָּא בְּרִשׁוּתִי
וְכו' אִינוּ מַשְׁמַע רַק עַל חֲמִיץ בְּנִחְמִיץ כְּבָר וּמוֹנַח בְּרִשׁוּתוֹ הַלְּכָפָה כָּל מָה שְׁנִתְחַמֵּץ בְּפִסַּח
אוֹ לֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ אִינוּ בְּכָלֵל הַבִּיטוּל: אַבְל ה"נ שְׂאֵם בִּיטוּל בְּפִירוּשׁ גַּם כָּל הַחֲמִיץ
שִׁיתְחַמֵּץ וְשִׁיבָא לְרִשׁוּתוֹ אַח"כ שׁוֹב אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו ד"ת וְהַשְׁתָּא נוֹכַח לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי
הָאֲגוּדָה שְׁכַתְּבָה אַתְרַנְגְּוּלַת שְׁנִתְחַמְצָה בְּפִסַּח וּמִיָּרִי בְּבִיטְלוֹ רְצוֹנוֹ לֹאֹמֵר דְּמִיָּרִי כְּשִׁבְיָטֵל
בְּפִירוּשׁ שְׂמָה כָּל הַחֲמִיץ שִׁיתְחַמֵּץ וְשִׁיגִיעַ לְרִשׁוּתוֹ הָא לֹא הֵכִי שׁוֹרְפוֹ בִּי"ט וְסִבִּירָא לִיָּה
דְּכִינּוֹן דְּהַחֲטָה עִם הַתְּרַנְגְּוּלַת לֹא הֵיָתָה בְּכָלֵל הַבִּיטוּל אַף עַל גַּב דְּאִיסוּר מַשְׁהוֹ וְתַעֲרוֹבְתָה
דְּרַבְּנָן מְכָל מְקוֹם כִּינּוֹן שְׁלַכְתְּחִיקָה יֵשׁ אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא אֶפִּילוּ מַשְׁהוֹ חֲמִיץ כְּשֶׁהוּא בְּעִין
אַף בְּתַעֲרוֹבְתָה חֲשׁוֹב כְּמוֹ אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא וְיֵשׁ בְּשָׂרִיקְתּוֹ קֶצֶת מְצֻנָּה: מִשָּׂא"כ כְּשִׁבְיָטֵל
דְּאֵז אֶפִּילוּ לְכַתְּחִיקָה אִין בּוֹ שׁוּם אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא וְדוֹקָא בְּדוֹגְמָ' זוֹ צָרִיף לְחַלֵּק לְפִי
דַּעַת הַגְּאוּנִים שְׁמַתִּירִין לֵה שֶׁהוּא אִיסוּר מַשְׁהוֹ בְּיוֹם אַחֲרוֹן שֶׁהוּא דְּרַבְּנָן וּמ"ש מְכָל יוֹמֵי
דְּפִסַּח שְׂאִינוּ ג"כ אֲלֵא דְּרַבְּנָן אֲלֵא וְדָאִי שְׂאִינִי שְׂאָר יוֹמֵי לְפִסַּח דְּעִיקָר אִיסוּרָם הָוִי ד"ת
וּמ"ה מְחַמִּירִים בְּהוּ טְפִי כַּמ"ש הַר"י קֶאֱרוּ בְּסִי' תַּס"ז וְה"נ ס"ל הֵכִי הָאֲגוּ"דָה בְּאִיסוּר
מַשְׁהוֹ בְּשִׁלָּא בִּיטְלֵי יֵשׁ לְהַחֲמִיר בְּהוּ טְפִי וּק"ל אֲלֵא שְׂאִין נוֹהֲגִים כְּדַבְרֵי אַגוּ"דָה שְׁהָרִי
אִין אָנוּ נוֹהֲגִי לְבַטֵּל כ"א בְּנִסְחָה כָּל חֲמִירָא וְחִמְיָעָא וְכו' וְאֵפִי"כ אָנוּ מַשְׁהִין הַתְּרַנְגְּוּלַת
עַד חַש"מ וְהֵינּוּ ע"פ הַמְּרַדְּכֵי שְׁהַעֲתִיק ג"כ דְּבָרֵי ר"י שֶׁהֵבִיא הָאֲגוּדָה וְלֹא כְּתַב עָלָיו
דְּמִיָּרֵי בְּבִיטְלוֹ כְּמִבְּנֹאֵר דְּאַפִּילוּ בְּלֹא בְּטָלוּ מַשְׁהִין אוֹתָהּ עַד חַש"מ וְה"ה בְּחֲמִיץ גְּמוּר
שְׁבִטְלוּ ג"כ מַשְׁהִין אוֹתָהּ עַד חַש"מ וְאִין לְשׁוֹרְפוֹ אֶפִּילוּ בִּי"ט שְׁנִי וְדֵלֵא כַּמ"ש הַר"י
קֶאֱרוּ עַל שְׂמָה אוֹרְחַת חַיִּים לְהַקֵּל בִּי"ט שְׁנִי כְּלִי סַמָּךְ וְרֶאֱנִי בְּרוּר הוּא שְׂאִין לְזַלְזֵל בִּי"ט
בְּכַדִּי מֵאֲחֵר שְׂאִין כְּאֵן מְצֻנָּה בְּשָׂרִיקְתּוֹ: וְכֵן מְבִנְאֵר בְּמְרַדְּכֵי שְׁכַת' תְּחִיקָה בְּחֲמִיץ הַנְּשָׂאֵר
בִּי"ד אַחֲרֵי ד' שְׁעוֹת שְׁכּוּפָה עָלָיו כְּלִי עַד מוֹצָאֵי י"ט הָרֵאשׁוֹן וּמְבַעֲרוּ וְאֵפִי"כ כְּתַב גַּם

בַּשֵּׁם ר' י' שֶׁחֻטָּה הַנְּמַצָּאת בַּתְּרַנְגֻלַת צָרִיף כְּפִינִי כְּפִי לְשׁוֹרְפָה בַח"מ מִמִּילָא דַמ"ש
תְּחִילָה עַד מוֹצָאֵי י"ט הָרֵאשׁוֹן הֵינּוּ בַתְּחִילַת חוֹל הַמוֹעֵד וְכֵן לְהוֹדִיעַ שְׁלֵא נְטַעָה לוֹמֵר
שְׁכּוּפָה עָלָיו עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן שְׁזָה אֵינוֹ אֶלָּא עַד מוֹצָאֵי י"ט הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא חוֹל
הַמוֹעֵד וְאֵז יִשְׁרְפוּ וְע"ד זֶה פָּתַב הַסֵּמ"ק וְעוֹד א"א לְפָרֵשׁ כְּפִינֵנוּ לֹמֵר עַד מוֹצָאֵי י"ט
הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא י"ט שְׁנֵי יִשְׁרְפֻנוּ דְלָמָּה לָהֶם לֹמֵר עַד מוֹצָאֵי י"ט הָרֵאשׁוֹן: אֶלָּא הִיָּה לָהֶם
לֹמֵר כּוּפָה עָלָיו כְּפִי עַד י"ט שְׁנֵי וּמִבְעֵרוֹ אֶלָּא וְדַאי כְּפִי לְהוֹצִיאֵנוּ מִלֵּב הַטּוֹעָה שֶׁיִּפְרָשׁ
כַּתְּלִמוֹד דְּכַפֵּינִי כְּפִי הוּא עַד מוֹצָאֵי י"ט הָאֲחֵרוֹן אֲמַר אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא עַד מוֹצָאֵי י"ט רֵאשׁוֹן
כֵּן רְאִיתִי מַגְדוּלֵי עוֹלָם רַבּוֹתֵי נוֹחֵי נֶפֶשׁ שְׁלֵא הִתִּירוּ לְשׁוֹרְף הַתְּרַנְגֻלַת בִּי"ט רֵאשׁוֹן
וְשְׁנֵי וְכֵן הִדִּין דְּצָרִיף לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד חַש"מ כְּפִי לְבַעֵרוֹ כְּדִינוֹ: אֲבָל בְּשַׁבְּעֵי שֶׁל פֶּסַח אֵין
לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח שֶׁהָרִי כְּשֶׁאֲתָה מְשִׁיבָה אוֹתָה עַד אַחַר הַפֶּסַח שׁוֹב אֵי אֲתָה צָרִיף
לְבַעֵרוֹ וְאֶפְשָׁר שְׁיִשׁ בְּעוֹרוֹ אִסּוּר מִשׁוּם הַפֶּסַח אוֹכְלִין דְּקִי"ל כַּר"ש הַחֲמִץ לְאַחַר זְמַנּוֹ
אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו כְּלָל אֶלָּא קִנְסָא הוּא דְקָא קִנְסֵי ר"ש דְּדוֹנְקָא בְּחֲמִץ בְּעֵינֵיהּ אֲבָל ע"י
תְּעַרְוֶבֶת לֹא וְאֶפְי' אִם יִעֲרֹב תוֹף הַפֶּסַח אֵין קוֹנְסִין אוֹתוֹ אִם עֶבֶר וְאֲשֶׁהֵי כָּל זְמַן שְׁלֵא
הִי בַתְּעַרְוֶבוֹת כְּזִית בְּכַדֵי א"פ כְּדִכְיִן שְׁאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּבַל יִרְאֶה לִיכָּא לְמִיקְנְסִי' כַּמ"ש
הַר"ן בַּפ' כָּל שְׁעָה וְכ"כ הַמַּגִּיד בְּסִפְרֵי ד"ה חֲמִץ וְאֶפְי' לְדַעַת הַר"ר מְשִׁיבָה כִּהֵן שֶׁהֵבִיא שֵׁם
הַמַּגִּיד שֶׁעוֹבֵר בְּבַל יִרְאֶה אֶפְי' אֵינוֹ כְּזִית בְּכַדֵי א"פ הֵינּוּ דוֹנְקָא שְׁנֹתְעַרְב בְּפָחוֹת מִס' אוֹ
אֶפְי' יֵשׁ שֵׁם ס' אֶלָּא שְׁיִשׁ שֵׁם כְּזִית חֲמִץ שֶׁאֵעִפ"י שֶׁהוּא מְעַרְב בְּכִמְהָ זְתִים עוֹבֵר הוּא
עַל קִיוּמוֹ וְכִינּוֹ דְעֶבֶר עָלָיו קִנְסִינּוֹ לִיָּה אֲבָל הֵיכָּא שְׁאֵין כָּאֵן חֲמִץ אֶלָּא מְשִׁהוֹ אֶפְיִלוֹ עֶבֶר
וְאֲשֶׁהֵי לֹא קִנְסִינּוֹ לִי כִּינּוֹ דְלֹא עֶבֶר עַל קִיוּמוֹ בְּבַל יִרְאֶה כ"ש הֵיכָּא דְלֹא עֶבֶר וְאֲשֶׁהֵי
כָּגוֹן שְׁנֹתְעַרְב בְּשַׁבְּעֵי שֶׁל פֶּסַח דְאִסּוּר דִּי"ט הוּא דְרַבִּיעַ עֲלֵיהּ שְׁלֵא יוֹכַל לְבַעֵרוֹ כְּדִינוֹ
דְּלִיכָּא לְמִיקְנְסִי' וְא"כ אִם אֲתָה מְצָרִיף לְהַשְׁהוֹתוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח מִפְקִיעַ אִסּוּרֵיהּ מִיָּנֵיהּ
וְלִיכָּא לְמִימַר דֵּאֵה"נ דְּדִינָא הֵכִי דְמְשִׁיבָה אוֹתָה עַד לְאַחַר י"ט וְאֵז חוֹזֵר לְהַתִּירוֹ שֶׁהָרִי
מִלְּשׁוֹן תְּשׁוּבַת רַש"י שֶׁהֵבִיא הַגַּה"ה מִיִּימוֹנֵי מְשִׁמַּע דְּדוֹנְקָא בִּי"ט אֲחֵרוֹן יֵשׁ לְהַשְׁהוֹתוֹ
עַד הַלִּילָה וְלֹאכְלֵיהּ מִשׁוּם דִּי"ט שְׁנֵי דְרַבֵּנּוּ אֲבָל בְּיוֹם שַׁבְּעֵי שֶׁהוּא דְאוֹרֵיִתָּא אִסּוּר
לְהַשְׁהוֹתוֹ לְאֶכְלָה וְל"ת דְּדוֹנְקָא הֵכָּא הוּא דְבְּיוֹם שַׁבְּעֵי אִסּוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ וְלֹאכְלָה אֲבָל
מִן־הַשְׁהוֹתוֹ וְלֹא לְאֶכְלָה אֲבָל מִן־הַשְׁהוֹתוֹ וְלֹאכְלָה לְגוּיִם שֶׁהָרִי אִם אֲתָה אוֹמֵר
שְׁאֵזִיל לִי אִסּוּר הַנְּאָה בְּשֶׁהֵיִתּוֹ זֹאת הֵיאָף נִשְׁתַּרְי בּוֹ אִסּוּר אֶכְלֵה וְכִי מִי חֲלָקוֹ לְאִסּוּר
זֶה שֶׁמִּקְצָתוֹ נִתְּבַטַּל וּמִקְצָתוֹ לֹא נִתְּבַטַּל: וְמַה"ט גּוֹפִי' אֲנוֹ תוֹפְסִין עֵיקָר כְּדַבְּרֵי הַר"י
וְהַנְּמַשְׁכִּי אֲחֵרֵי לְאִסּוּר אִסּוּר מְשִׁהוֹ בְּפֶסַח אֶף בְּהַנְּאָה עֵינּוּ בְּהַר"ן בַּפ' בְּתַרְא דַע"ז
וְאֵעִפ"י שְׁבַה"ג מִיִּימוֹנֵי בַתְּעַרְוֶב' חֲזִיטֵי חֲמִץ בְּחֲזִיטֵי כְּשֶׁר כָּתַב שְׁמוֹתָר לְמַכְרָה לְגוּיִם אַחַר
הַפֶּסַח וְאִסּוּר בְּאֶכְלָה ה"ט מִשׁוּם דְּהַחֲמִץ הוּא בְּעֵין אֶלָּא שְׁאֵינוֹ נִיכָּר וְטַעַם חֲמִץ קָא טַעַם
הִילְכָף אִסּוּר בְּאֶכְלָה אֲבָל בְּהַנְּאָה מִן־הַשְׁהוֹתוֹ שְׁנֹתְעַרְב וְלֹא נִיכָּר וְמַה"ט נְמִי הַצָּרִיף
כְּדִינוֹן מֵאַחַר שְׁנֹתְעַרְב הִיָּה בְּיָבֵשׁ וְכָל אֶחָד עוֹמֵד בְּפָנָי עֲצָמוֹ נִהְנֶה מְגוּרָה הַאִסּוּרוֹ ר"ש
קִנְסֵי בְּחֲמִץ בְּעֵינֵיהּ לְכֵן צָרִיף כְּדִינוֹן וּמִכָּל מְקוֹם אִסּוּר בְּאֶכְלָה כִּינּוֹ דְטַעַם חֲמִץ קָא טַעַם
כְּדַפְרֵיִשִׁי: וְכֵּן מִתְּיָשֵׁב מ"ש הַר"י קָארוֹ עַל דְּבַרֵי הַגְּהוֹת הָאֵלוֹ וְלֹא יִדְעַתִּי לָמָּה לֹא
הִתִּירוֹ בְּאֶכְלָה מִכָּל מְקוֹם כְּבָר נִתְּיָשֵׁב שְׁלַעוֹלָם לֹא מְפַלְגִינּוּ בֵּין אִסּוּר אֶכְלָה לְאִסּוּר
הַנְּאָה וְכָל הֵיכָּא דְמִן־הַשְׁהוֹתוֹ אַחַר הַפֶּסַח בְּהַנְּאָה כָּגוֹן תְּעַרְוֶבֶת לַח בְּלַח וְאֵין בַּתְּעַרְוֶבֶתוֹ כְּפִי
לְעַבּוֹר עָלָיו בְּבַל יִרְאֶה ה"ה שְׁמוֹתָר בְּאֶכְלָה וְכָל הֵיכָּא דְאִסּוּר בְּאֶכְלָה אִסּוּר בְּהַנְּאָה

ובר מן הדין לשון המרדכי והטור בדין זה מבואר דאין להשהות שום תערוכת פי אם ב"ט אחרון ופשיטא דאין לשון הרפה ב"ט פינו שאין מצוה דאורייתא בשריפתו וכמו שביארנו בהיהא דהמוציא חמץ כו' אלא פה הדין דאסור להשהותו ומשליכו לנהר ודווקא על ידי פירור בכל מה דאפשר ואין בזה אב מלאכה כמבואר בפרק אלו עוברין בברייתא דאמר ר"א פן צדוק פעם אחת שבת אבא ביבנה וכו' דפשוטו משמע שביערו הקמץ בשבת על ידי פירור וכן כתב בעל המאור ואף אם שמרדכי והרמב"ם פ"ג בדין מוצא חמץ משמע שאוסרים פירור ב"ט שאני התם פינו שאפשר להמתין עד חש"מ בכפי' כלי למה לו להכניס עצמו בספק איסור הרגיל לבא ע"י פירור וזירוק לרוח: אבל כן שאי אפשר בענין אחר דאם ישקה אותו איסור עד אחר הפסח כדי להפקיע האיסור שבו הרי עובר כל שעה איסור דרבנן במה שמשהה חמץ בביתו אלא מבערו פדינו על ידי פירור ולא דמי למוציא חמץ בביתו דכופה עליו כלי וכן חטה שנמצאת בתרנגולת ב"ט ראשון ושני התם אינו עובר כלל בשהייתו וכיון שמהו ישוהו אותה עד חש"מ כדי לבערו פדינו ובמה שכתבו התוספות בפרק כל שעה בד"ה רב אשי אמר כן מוכיח ר"י שמהו חמץ בפסח ודעתו לבערו אינו עובר באותו שהי' דאי אמרינן עובר אפתי אמאי מעל לר' יוסי כו' עד וטעם משום דלא נראה נתק לעשה ולקח אינו עובר כשמבערו בסוף: וזהו שדקדק המרדכי שכתב וזה לשונו וגם נאמר בשם ר"י שהחטה הנמצאת בתרנגולת בפסח צרי' כפיית כלי ב"ט כדי לשרפה בח"מ כו' דהאי לישנא יתירה היא אם לא נאמר פונתו דווקא ב"ט ראשון הדין פן דצרי' כדי לבערו פדינו בשריפתו בחש"מ דאז אינו עובר בשהייתו: אבל ביום שביעי מאחר שאין יכול לבערו פדינו בשום פנים עובר בשהייתו ולפיכך צרי' לבערו תכף כמו שהוא בהשלכתו לנהר ועד"ז מיושב מה שכתב המרדכי וזה לשונו וה"ר שמואל מפיי"ז אמר שמעתי על ר"י ברבי אברהם שהיה רגיל להשהות פרוסה אחת מלשון הרפה עד תחילת שעה שביעית כדי לקיים ביעור כדפירש"י דפירוש בשעת ביעורו בתחילת שבע ופליאה היא דמפני ברכה דביעור שאינו אלא מדרבנן היה סומך על השעות לעמוד בספק משביתו מתחילת שבע עד פאן לשונו והנה מבואר על פי מה שכתב שאינו פלא כלל דדעת ר"י בר אברהם דהמשקה חמץ כדי לבערו פדינו אינו עובר עליו וכמו שהוכחתי התם בשם ר"י המסקנא דקמח שנתחמץ בפסח ישרפו ביום תכף אפילו ב"ט ראשון אבל תבשיל שנמצא בו חטה ישנהו עד חש"מ ואינו שורפו אפילו ב"ט שני אבל אם נמצא חטה בתבשיל בשביעי של פסח ישליכנו לנהר כמו שהוא בלא פירור וביום האחרון ישנהו עד הלילה ואז מותר אפילו באכילה אבל המוציא חמץ ב"ט יכפנו עליו כלי אפילו מצאו ביום שביעי או ביום שמיני ולמוציא י"ט האחרון ישרפנו מאחר שהחמץ הוא בעיניה הקטן יואל: שאלה קכה ל"א של בן בכור שחל בשבת אימתי פודין אותו: תשובה כבר דברו מזה האחרונים מהרא"י בת"ה בסי' רס"ט פסק דפודין אותו ביום א' שהוא יום ל"ב שלו וכן פסק בש"ע וכן נמצא בהגהות מהרי"ל על שם מרדכי הגדול ומהר"ש לורי' בתשובה ס' ז' חלק על זה והורה דפודין אותו ביום ו' שהוא יום ל' שלו ולי נראה לחלק דלפעמים פודין אותו ביום א' ולפעמים פודין אותו ביום ו' ותחלה נביא הסוגיא דפ' יש בכור ופסקי הגאונים הראשונים והאחרונים בחיבוריהם ובתשובתיהם ומתוכם יתברר האמת לפע"ד בסייעת' דשמיא איתא בפ' יש בכור אתמר הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר בנו פדוי: ושמואל

אמר אין בנו פדוי אמר רבא דכ"ע מעכשיו אין בנו פדוי לאחר ל' יום ואיתנהו למעות
ודאי בנו פדוי: כי פליגי לאחר ל' ונתעפל המעות רב אמר בנו פדוי מידי דהוי אקידושי
אשה דהתם לאו אע"ג דנתעפלו המעות הוה קידושינן ה"נ לא שנא ושמואל אמר לך התם
בידו לקדשה מעכשיו הכא אין בידו לפדותו מעכשיו: ואע"ג דקי"ל דכל היכי דפליגי רב
ושמואל הלכת' פרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא הלכתא פנותי' דשמואל תנן מת בתוך
ל' יום אעפ"י שנתן לפהו יחזיר טעמא דמת הא לא מת בנו פדוי הב"ע דאיתנהו למעות
ת"ש בחזקת שלא נפדה עד שיאמרו לו שגפדה התם דאיתנהו למעות בעינייהו תנ' תנא
קמיה דרב יודא הפודה את בנו בתוך ל' יום בנו פדוי א"ל שמואל אמר אין בנו פדוי ואף
אמרת בנו פדוי תני אין בנו פדוי: ואע"ג דקי"ל פרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא
הילכתא פנותיה דשמואל ע"כ הסוגיא וז"ל ה"ג בה' בפנות דף קל"ט סוף ע"א והיכ'
דפריק ליה בגו תלתין יומין אינו פדוי דתנן' מי שפדה את בנו תוך ל' יום הרי זה אינו
פדוי כו' וכתב דתנן' הכי מדאשפחן דרב יודא משבש לה לבריית' ואמר תני אין בנו פדוי
ומדכתב הגאון בסתם ולא פירש דמייירי במעכשיו א"נ בלאחר ל' יום וליתנהו משמע
דמייירי בפודה בנו סתם בתוך ל' יום דאין בנו פדוי אפילו היכי דאיתנהו לאחר ל' יום
שכל הפודה בסתם כאלו אמר מעכשיו דמי ורבא נמי דקאמר דכ"ע מעכשיו אין בנו פדוי
ל"ד מעכשיו אלא אפילו בסתם נמי הוי כמעכשיו דלא אתי רבא אלא לפרושי במאי
קמפלגי וקאמר דלא פליגי אלא לאחר ל' יום וליתנהו למעות ודרב מדמה לה לקידושי
אשה ושמואל אמר התם בידו וכו' אכל בלאחר ל' יום ואיתנהו כ"ע מודו דבנו פדוי
והיכא דלא אמר בלאחר ל' יום אפילו איתנהו אין בנו פדוי ואין חילוק לבין אמר בהדיא
מעכשיו לפודה בסתם דכיון דלא אמר בלאחר ל' יום אין בנו פדוי אפילו איתנהו ופריף
ממתני' טעמא דמת כו' דאפילו את"ל דמתניתן מייירי בדאמר לאחר ל' יום אכתי משמע
מדתנן סתמא דאפילו בליתנהו נמי פדוי וקשיא לשמואל ואם תפרש דמתניתן מייירי
בפודה בסתם כ"ש שקשה בין לרב בין לשמואל דהא לרבא כ"ע מודו היכא דלא אמר
בלאחר ל' יום אין בנו פדוי ומשני אליבא דשמואל דמייירי בלאחר ל' יום ובדאיתנהו
בעינייהו ומפילא לרב מייירי אפילו היכי דליתנהו ובלאחר ל' יום ובכה"ג צריף לפרש
הא דפריף תו מדתנן בחזקת שלא נפדה כו' והא דא"ל רב יהודא לתנא שמואל אמר אין
בנו פדוי כו' ה"פ בע"כ א"א לפרש הך ברייתא בסתם דהא לכ"ע אין בנו פדוי אלא צ"ל
לפרשה בלאחר ל' יום וקשיא מדשמואל דאמר אין בנו פדוי היכא דליתנהו ואת אמרת
בסתם בנו פדוי ומשמע אפילו היכא דליתנהו תני אין בנו פדוי ומייירי בפודה בסתם
דלכ"ע אין בנו פדוי אפילו איתנהו והא דלא מוקי לברייתא דמייירי בלאחר ל' יום
ובדאיתנהו וכדמוקי לה למתניתין אליבא דשמואל היינו משום דברייתא הוה לה
לפרושה טפי ממתני' ולכך קא משבש לה לברייתא דתני בה אין בנו פדוי ומייירי בפודה
סתם והשתא אתי שפיר דכתב ה"ג וז"ל דתנן' מי שפדה את בנו תוך ל' יום ה"ז אינו
פדוי דהכי אסיקנא אליבא דרב יודא דמשבש לה לברייתא ומייירי בפודה סתם ואפילו
איתנהו אינו פדוי אליבא דכ"ע וכדפרישת והא דכתב.

הרא"ש דצריף להעמיד דברי ה"ג בדא"ל מעכשיו לאו דוקא במעכשיו אלא בפודה
בסתם נמי הוה כאילו אמר בפירוש מעכשיו ולישנא דרבא נקיט הרא"ש ו"ל והשתא
לפ"ז במעכשיו א"נ פודה בסתם אין בנו פדוי אפילו איתנהו לאחר ל' ובאמר לאחר ל'

יום ואיתנהו בנו פדוי: אבל באומר לאחר ל' יום וליתנהו פלוגתא דרב ושמואל והלכ' כשמואל דאין בנו פדוי ולפ"ז אין ספק בעשויות הפדיון שאין לעשותו לכתחילה ביום ו' אפילו באומר לאחר ל' יום דשמא תעכלו המעות ואין בנו פדוי ותהי' הסעודה והברכה לבטלה וכן פתב מהר"א והאר"י ולפי סוגיא זו והיא גירסת התוספות והאור זרוע דהלכה כשמואל אפילו באומר לאחר ל' יום היכא דנתעכלו המעות אין בנו פדוי אין לעשות הפדיון ביום ו': אכן צ"ע בסמ"ג שפסק בעשה בסי' קמ"ד כשמואל וז"ל אתמ' הפודה את בנו בתוך ל' רב, אמר בנו פדוי ושמואל אמר אין בנו פדוי ומסקינן שם אעפ"י דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי הכא הלכה כשמואל ואעפ"כ כתב אחר פה וז"ל מי שפדה את בנו בתוך ל' יום ואפילו ביום ל' אם א"ל מעכשיו אין בנו פדוי ואם א"ל לאחר ל' יום בנו פדוי ואע"פ שנתעכלו המעות בתוך פה עכ"ל הרי לה דאף לגירס' התוספות דהלכ' כשמואל מ"מ באומר לאחר ל' יום פדוי ואפילו נתעכלו וא"כ יש תקנה בנ"ד לפדותו לכתחילה ביום ו' ולומר לפהו שיהיה פדוי לאחר ל' יום: אלא דדברי הסמ"ג הם תמוהים שהם סותרים זה את זה לפי משמעות הסוגיא וכבר נשאל מהרי"ק בשורש צ"ו על זה אלא מיהו מה שהשיב ליישב דבריו אינו מתקבל כלל לפע"ד: וגם הרב מהרש"ל הקשה על ישובו ופירושו ע"ש ולא נחה דעתי בעני' אף במה שכתב מהרש"ל ליישב דעת הסמ"ג ולפרש דס"ל לסמ"ג דרב ושמואל בתרתי פליגי בסתם ופליגי באומר לאחר ל' יום ותלמוד לא פסק כשמואל אלא בסתם ולא באומר והאר"י לסעד סברתו בפינים וכ"ז דרף רחוק מן הפשט וכ"ש לבנות עליו יסוד ופס"ד והקרוב אלינו לפ"ד הוא דקשה לי להסמ"ג אמאי משבש ר' יודא לברייתא דאעפ"י דפודה בסתם לא מתוקמי דכ"ע מודו דאין בנו פדוי מיהו בלאחר ל' יום שפיר מתוקמ' לכ"ע וא"כ קשה אמאי לא מוקי' אליבא דשמואל בדלא נתעכלו וכדמוקי לה למתני' אליבא דשמואל לכן ס"ל לסמ"ג דמרב יהודא שמעינן דלית לי פירושי דרבא דמפרש דבאומר לאחר ל' יום וליתנהו הוא דפליגי דליתא אלא כ"ע מודו דבנו פדוי אפילו ליתנהו פינן באומר לאחר ל' יום ולא פליגי אלא בפודה בסתם והשתא לא הוה קשיא לשמואל מדתנן מת טעמא דמת וכו' ומההיא דבחזקת שלא מת וכו' דשמעינן מדווקא דבתוך ל' יום בנו פדוי דאיכא לאוקמי הך דווקא באומר לאחר ל' יום ומ"ה טעמא דמת אבל הך ברייתא דתני ליה תנא בהדיא הפודה את בנו בתוך ל' יום בנו פדוי מדקא מסתם ליה סתומי משמע דמייירי בפודה את בנו סתם ולהכי קא"ל רב יהודא ושמואל אמר בפודה בסתם אין בנו פדוי ואח אמרת בנו פדוי תני אין בנו פדוי והשתא לפ"ז למאי דקיימא לן כשמואל בפודה בסתם אין בנו פדוי וכ"ש באומר מעכשיו: אבל באומר לאחר ל' יום בנו פדוי ואפילו נתעכלו בתוך פה והשתא לפ"ז נתיישב מה שפיר התפעלו הפלא ופלא לאיזה צורך קאמרינן תו בגמרא בתר הך דר"י ואף על גב דקיימא לן כרב באיסורי כו' הא אמרה חזא זימנא וכבר התחבט מהרי"ק בזה: ולפע"ד נראה דהסברא שכתב הרב ביישובו לקושיא זו בפודה סתם יותר מסתברא לומר דבנו פדוי מבאומר מעכשיו ולאחר ל' יום הוא הפוכה דאדרבה יותר פדוי באומר מעכשיו ולאחר ל' יום מפודה בסתם דבאומר מעכשיו ולאחר ל' יום אין לו הבנה אחרת אלא מעכשיו אני נותן לה והפדיון יחול לאחר ל': אבל אין לומר מעכשיו יחול הפדיון: דא"כ מאי ולאחר ל' יום וכן מוכח מלשון הטור שכתב וזה לשונו ואם נתנם לו ע"מ שיחול הפדיון לאחר ל' יום פדוי וכו' וכינן דקיימא לן דכל האומר ע"מ באומר מעכשיו

דמי א"כ ה"ל פאלו אמר מעכשיו ולאחר ל' יום ואעפי"כ התם הוא דבנו פדוי אבל בפודה
בסתם אין בנו פדוי אכן למאי דפרשי' נתיישב בטוב טעם הא דאיצטרף בגמרא למהדר
ולמימר נאף על גב דקי"ל פרב באיסורי וכו' והוא דמאחר דר"י פליג אההיא דרבא
וכדפרשינו אצטרף למהדר ולמימר דר"י נמי פוסק דהלכה כשמואל דלא תימא דדוקא
רבא דמוקי פלוגתיהו באומר לאחר ל' יום ובדליתנהו הוא ניהו דפסיק הלכה כשמואל
אבל רב יוד' דפליג אדרבא ומוקי לפלוגתיהו בפודה בסתם פליג נמי עלי' בהא דלית
הלכתא כשמואל אלא פרב באיסורי לכה איצטרף ליה למהדר ולמימר דלרב יהודא נמי
הלכתא כשמואל דלא פליג אדרבא בהא מילתא וק"ל: והנה אחר שהתיישבו דברי
הסמ"ג על נכון הי' ראוי לפסוק כמותו בנ"ד לפדותו ביום ו' ולומר לפהו שיחול הפדיון
לאחר שלוש יום דהשתא אפילו נתעכלו המעות בנו פדוי אף לשמואל ותו דהלא
הרמב"ם והרא"ש והטור פסקו בפירוש דבאומר לאחר ל' יום בנו פדוי אפילו נתעכלו
המעות ולא הווי גרסי בגמרא שהוא ואע"ג דקי"ל פרב באיסורי וכו' וכן פסק בסמ"ק
בסי' רמ"ד, וכ"כ הר"ר ירוחם זצ"ל לאחר ל' יום בין ישנן למעות בין נתעכלו הוי פדוי
וכף הספימו רוב הפוסקים עכ"ל וכיון דכהו היא דעת רוב הפוסקים הנה ראוי לנהוג
כמותם ולא פתוס' בפ' מרובה דף ע' בסוף דיבור המתחיל אמטלטלים דכפרים דכתבו
כפשיטות דקי"ל כשמואל דפודה בנו בתוך ל' יום ונתעכלו המעות דאין בנו פדוי ואע"פ
דהאור זרוע פסק ג"כ כפנותיהו בטלה דעתיהו נגד כל הגאונים: ומיהו נלפע"ד דכל זה
אינו אלא דיעבד אם.

כפר פדוהו תוך ל' אבל לכתחילה. כ"ע מודו דאין לפדותו תוך ל' ואפילו ביום ל' ואין
לסמוך פלל על מה שאומר שיחול הפדיון לאחר ל' יום דסוף סוף בין שאין עכשיו שעת
פדיונו ואין מקום לסעודה וגם הכרכות הן לבטלה בין שלא חל הפדיון ולא דמי לנר
חננכה בע"ש שמדליקין מבע"י ומברכין כו' דמאחר דהגיע פלג המנחה ומתפללין ערבית
וגם קורין ק"ש אע"פ שלא שקעה החמה יכולין לברך גם על נר חננכה: ועוד שהם
דולקות עד הלילה ולא פסיקו פלל משעה שבירך על הדלקתו ולא חיישי' שמה תכבה
קודם הכנסת לילה: אבל בנ"ד שלא הגיע הזמן עד למחר ביום השבת וכבר הפסיקו
קודם שיגיע הזמן איך יעלה על הדעת לברך עכשיו על מצנה שלא הגיע זמנה עד למחר:
מיהו נראה לפע"ד דמה ששינונו במשנה ומוכח בגמרא דאין לפדות הבן ביום ל' אלא
לאחר ל' כדאיתא בערכין בשעתן ופדיון הבן לאחר ל' יום ומייתי לה בסוף.

פ"ק דבכורות וכ"כ הרמב"ם וז"ל מאימתי יתחייב בפדיון משעברו שלוש יום וכ"כ
הסמ"ק להדיא וז"ל וצריך לפדותו ביום ל"א: ואם פדאו ביום ל' או קודם אינו פדוי:
ל"ד ל"א אלא כל שעבר על הבן חדש שלם מעת לעת פודין אותו דהא טעמיהו דרבנן
במשנה במת ביום ל' ביום שלפניו קאמר בגמרא דגמרי חדש חדש ממדבר מה התם
ומעלה אף הכא ומעלה וא"כ לא בעינן אלא ששלמו לכן חדש שלם דהיינו כ"ט י"ב
תש"צג ואחר כך יתחייב בפדיון והא דנקט הסמ"ג ביום ל"א מלת' דפסיקא נקט דאלו
ביום ל' גופיה צריך לדקדק אם הוא מכן חדש ומעלה: אם לאו: ושמה יטעה בחשבוננו
ולכהי עדיף טפי לפדותו ביום ל"א דלא אתי לידי טעותאבל בנ"ד דאיכא נפקותא אם
לא נדקדק בכה דאז נצטרף לאחר הפדיון עד יום ל"ב שלו ולא נקיים מצנה מן המוכרח
וכדאמר רב ששת בספ"ק דבכורות דמשלושים יום ואילך עובר עליו אם לא פדוהו

צָרִיף לְדַקְדָּק אִם הוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה בְּיוֹם ו' שֶׁהוּא יוֹם ל' שְׁלוֹ וְהַלֶּכֶף נִחְזֵי אֲנִי אִם נוֹלַד הֵבֵן בְּתַחֲלִיל לַיִל ה': א"כ הוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה בְּיוֹם ו' שְׁעָה אֶחָד אוֹ שְׁתַּיִם עַל הַיּוֹם: וְאִזּוֹ פוֹדֵינ׳ אוֹתוֹ בְּיוֹם ו' וּמִבְּרַף הַבְּרָכוֹת וְעוֹשִׂין הַסְּעוּדָה דְּכָבֵד הַגִּיעַ זְמַן חַיִּיב פְּדִיוֹנוֹ כִּינּוּן שֶׁהוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְאֶדְרָבָא מַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר קַעֲבִיד דְּאִינוּ עוֹבֵר עַל חַיִּיב פְּדִיוֹנוֹ כֹּל עֵינְקָר אֲבָל אִם נוֹלַד בְּסוּף יוֹם ה' דְּלֹא הַגִּיעַ מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה עַד יוֹם הַשְּׁבִיט בְּשַׁחֲרִית אִזּוֹ אֵין פוֹדֵינ׳ אוֹתוֹ אֲלֵא בְּיוֹם א' שֶׁהוּא יוֹם ל"ב שְׁלוֹ דְּהֵלֵא בְּיוֹם ו' אִינוּ חַיִּיב בְּפְדִיוֹן כֹּל עֵינְקָר וְאִינוּ מְקוּם לְסְעוּדָה וְלֹא לְבָרָכָה כִּינּוּן שֶׁל הַגִּיעַ הַזְּמַן וּלְפִי שְׂדֵבָר זֶה שְׂפַתְבְּתִי חִידוּשׁ הוּא וְלֹא נִמְצָא בְּהַלְלֵי בְּפּוֹסְקֵי הַמְּפּוֹרְסָמִי לֹא הָיָה מְלֵא לְפִי לְהוֹרוֹת לְאַחֲרִים עַד שֶׁמִּצְאָתִי תִּהְיֶה וְשָׁבַח לְאֵל כָּכָה בְּסִפְרֵי יִרְאִים שְׂחִיבֵר הַר"מ מִמִּיץ שְׂפַתְבִּי וְנ"ל וְצָרִיף לְפְדוּתוֹ בְּיוֹם ל' לְלִיָּדָה וְכוּ' וְנִטְעָמָא דְּכַתִּיב מִבֵּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה וְהִינּוּ ל' יוֹם דְּכָל חֹדֶשׁ דְּבִקְרָא בְּחֹדֶשׁ לְבָנָה מִיִּירֵי דְּחֹדֶשׁ מִשְׁמַע דְּבָר הַמִּתְחַדֵּשׁ וְהִינּוּ לְבָנָה דְּכַתִּיב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם כִּינּוּן רָאָה וְקוֹדֶשׁ וְאִיזָה דְּבָר שֶׁלְּפַעֲמִים נִרְאָה וּפְעָמִים אִינוּ נִרְאָה הַנִּי אוֹמֵר זֶה לְבָנָה וְכָל חֹדֶשׁ סֵתָם יִלְמֹד מִן הַמְּפּוֹרֶשׁ וְכָל חֹדֶשׁ לְבָנָה קַבְּלָה בְּיַדְנֵינוּ מִר"ג דְּאִינָה פְּחוּתָה מִכ"ט יוֹם וּמִחֻצָּה וְכוּ' יְדוּת שְׁעָה וְע"ג חֲלָקֵי וְצָרִיף שִׁיְהִיָּה הַחֹדֶשׁ שְׁלָמָה מַעֲת לַעֲת דְּאֶמְרִינּוּ בְּגֻדָּה פ' יוֹצֵא דוֹפֵן שְׁבָבֵן וּבְבַת מַעֲל"ע וְאֶמְרִינּוּ לְמֵאֵי הַלְּכַתָּא לְעַרְכִּין מִבֵּן חֹדֶשׁ וְכֹאֲשֶׁר אֶמְרוּ חֲכָמִים מַה בֵּן חֹדֶשׁ בְּעַרְכִּין מַעֲל"ע כִּי בֵּן חֹדֶשׁ דְּפְדִיוֹן מַעֲל"ע וְטוֹב לֵה לְאַחַר וְלֹא לְהַקְדִּי: דָּאִם מְאַחַר אִינוּ מְפָסִיד אֲלֵא שְׁלֵא קִיָּים מַצְנָה מִן הַמְּוֹבָחָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בְּיוֹם ל' אֲבָל קוֹנָם ל' אֵין בְּנוֹ פְּדוּי: דְּאֶתְמַר הַפּוֹדָה בְּתוֹף ל' רַב אֶמַר בְּנוֹ פְּדוּי: וְשִׁמוּאֵל אָמַר אֵין בְּנוֹ פְּדוּי וְאֶסְקִינּוּ אַע"ג דְּאֶמְרִינּוּ הַלְּכָה כָּרַב בְּאִסּוּרֵי וְכִשְׁמוּאֵל בְּדִינֵי וְהָכָא אִסּוּרֵי מ"מ הָכָא הַלְּכַתָּא כִּשְׁמוּאֵל כו' הָרִי לֵה שְׂפַתְבִּי הָרַב דְּעֵינְקָר מִצְוָתוֹ בְּיוֹם ל' לְאַחַר שֶׁהוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה: וְכַ"ל דְּמָה שֶׁשְׁנִינּוּ פְּדִיוֹן הֵבֵן אַחַר ל' יוֹם לֹא דוֹנָקָא אֲלֵא מְלִתָּא דְּפְסִיקְתָּ' נִקְיֵט דְּלְאַחַר ל' כְּבָר הוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה כְּדָפְלִי: אֲבָל אֶהֱנִי מ' דְּזְמַן חַיִּיב פְּדִיוֹנוֹ הוּא בְּיוֹם ל' גּוֹפְיָה אִם כְּבָר הַגִּיעַ מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה: וְעוֹד מְבֹרָךְ וּמְפּוֹרֶשׁ בְּדְבָרֵינוּ שְׂפַתְבִּי דְּטוֹב לְאַחַר מְלַהֲקֵינוּ דְּלֹא כַּמ"ש מְהַרְש"ל דְּעַדִּיף לְהַקְדִּים מְלִאֲחַר דְּלִיתָא וְהִינּוּ מִטְעָמָא דְּפְרִישִׁית דְּאֶע"פִי שְׂאוּמֵר שִׁיְחוּל פְּדִיוֹנוֹ לְאַחַר ל' יוֹם: מְכָל מְקוּם אֵין מְקוּם לְבָרָכָה כִּינּוּן שְׂעִדִּין לֹא הַגִּיעַ זְמַן חַיִּיב פְּדִיוֹנוֹ: וְגַם אֵין מְקוּם לְסְעוּדָה: וְעוֹד מְפּוֹרֶשׁ בְּדְבָרֵינוּ דְּהַלְּכָה כִּשְׁמוּאֵל דְּפּוֹדָה סֵתָם תוֹף ל' יוֹם אֵין בְּנוֹ פְּדוּי אֶפְיָלוֹ דִּיעֲבַד וְכַמ"ש הַסְּמ"ג וְה"ג: וּמִיָּהוּ בְּאוּמֵר לְאַחַר ל' יוֹם הַנִּי פְּדוּי אֶפְיָלוֹ נִתְעַפְּלוֹ כְּדַעַת רַבֵּן הַפּוֹסְקִים וְאֶע"ג דְּלֹא יֵצֵא יְדֵי בְּרָכָה וְסְעוּדָה שֶׁהִיתָה שְׁלֵא בְּזַמְנָה אֵין הַסְּעוּדָה וְהַבְּרָכָה מְעַבֵּד וְכַ"ש הֵיכָא דְּאֶמַר מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר ל' יוֹם דְּהָיָה לִישְׁנָא מְעַלְלִי טְפִי: וְדְלֹא כַּמ"ש מִהַר"ש לִישְׁנָא גְרוּעַ טְפִי דְּלִיתָא וְכַדְפִּי לְעֵיל וְכֵן מוֹכַח מְלִשׁוֹן פִּירֵשׁ"י ספ"ק דְּבִכְנוּרַת אֶהָא דְּרָבָא דְּאֶמַר כ"ע מְעַכְשָׁיו כו' דְּמִיָּתִי הָתָם ז"ל כִּי פְּלִיגֵי הֵיכָא דְּאֶמַר מְעַכְשָׁיו אֲנִי נוֹתֵן מְעוֹת וְהַפְּדִיוֹן לֹא יְחוּל עַד לְאַחַר ל' עכ"ל אֲלֵמָּא דְּהָאֵי לִישְׁנָא מְעַלְלִי טְפִי וְכֵן הִעֲתִיק מִהַר"ש לִישְׁנָא ע"ש קוֹבֵץ אֶחָד: הַמְּסַקְנָא דְּאֵין פוֹדֵינ׳ לְכַתְחִילָה תוֹף ל' יוֹם אֶפְיָלוֹ בְּאוּמֵר מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר ל': א"נ בְּאוּמֵר לְאַחַר ל' יוֹם גְּרִידָה וְאֶפְיָלוֹ בְּיוֹם ל' גּוֹפְיָה אַעפ"י דְּהוּא מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה אֵין פוֹדֵינ׳ לְכַתְחִילָה וּבְדַעֲבָד פְּדוּי אֶפְיָלוֹ פְּדָאוּהוּ בְּתוֹף ל' בְּאוּמֵר מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר ל' א"נ לְאַחַר ל' גְּרִידָה וְאֶע"פִי שְׁלֵא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּבְרָכוֹת וּבְסְעוּדָה אִינוּ מְעַבֵּב: וּבְפּוֹדָה בְּסֵתָם אֶפְיָלוֹ דִּיעֲבַד אֵין בְּנוֹ פְּדוּי וְאֶפְיָלוֹ בְּיוֹם ל' אִם אִינוּ מִבֵּן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְהֵיכָא דְּנוֹלַד

ביום ה' דחל ל"א שלו ביום השבת חזינון אם נולד בליל ה' אז פודין אותו לכתחילה ביום ו' שהוא יום ל' שלו בשעה שפבר הגיע מן חדש ומעלה: אבל נולד ביום ה' דלא הגיע למפן חדש ומעלה עד יום השבת עצמו אז אין פודין אותו ביום ו' אלא ביום א' שהוא יום ל"ב שלו הנלע"ד דין אמת וישר פתבתי ותתמתי שמי הקטן יואל: שאלה קכו במי שנקבר מתו אחר שהתפללו הקהל ערבית ונהג אבילות אם עולה לו מקצת אותו יום ליום אחד אם הוא עדיין לא התפלל ערבית וכן בשאר דינים השייכים לזה: תשובה פתב המרדכי בסוף מ"ק משהתפלל ערבית ועדיין יום הוא ושמע שמועה מונה מיום המחרת ומאריה ע"ש לשונו ומביאו בש"ע סי' שע"ה סי"א ובסימן ת"ב סי"א משמע מדברי המרדכי אם לא התפלל יכול לעשותו יום לעצמו ומשמע דאפילו היה רגיל להתפלל ערבית בעוד יום גדול יכול השתא לעשותו יום ונראה דאפילו בספק חשיכה עולה לו ליום פדמסקינו בעירוב דבין השמשות דכיון דהוא ספיקא דרבנן ודכונותא גבי ספירת עומר וז' יומי אבילות דקי"ל דהיא דרבנן: וכן פתב תוספות במנחות בפרק ר' ישמעאל אלא שכתבו אחר כך ואין נראה ואפשר דטעמיהו משום דאיך יכניס עצמו בספק לכתחילה וכדכתבו סוף פסחים מפל מקום נראה דאפילו לדידהו באבילות שאני דהוי כמו דיעבד ואין אומרים פיון דאפשר להמתין עוד יום א' הנה פלכתחילה דאם פן בעירוב נמי אמאי קני נמתין אלא ונדאי דווקא במכניס עצמו בספק כמו בספירת עומר זה הוי דווקא לכתחילה: ומטעם זה נראה נמי באשה שמפסקת בטורה לא תפסוק בספק חשיכה אפילו התפללה דאין נכון שתכניס עצמה בספק לכתחילה אבל בדיעבד נראה דהוי שפיר הפסק משום דמשמע ר"פ בנות פותי' דדווקא בנדה הוי הפסק טורה דאורייתא אבל נשים שלנו שמחמירים להפסיק בטורה ז' נקיים הוי דרבנן וכל זה בלא התפלל לא הוא ולא הקהל אבל אם התפללו הקהל הוא נמשך אחריהם כמו הדין לענין קבלת שבת וכן שאר דינים אכן נראה דאין מפאן שום ראיה לאבילות דדווקא לענין תוספת שבת מלעשות מלאכה דהוא דאורייתא אלא שהתורה לא נתנה בו שיעור ומסרוה לחכמים פפי מה שיקבלו עליהם תוספות הלכה היחיד נגרר אחר הצביבור משום לא תסור אבל לענין התפילה אין היחיד נגרר אחריהם ויכול להתפלל אחר כך מנחה אפילו בע"ש פמבואר במרדכי ובתרומת הדשן הלכה נראה דיכול לעשותו יום לעצמו וכדמשמע מדקדוק לשון הר"ם שבמרדכי שכתב מי שהתפלל משמע דתלי באם התפלל הוא עצמו אם לא ובאגור פתב גם פן בדין הפסק טורה של נדה שיכולה להפסיק וללבוש לבינים אחר תפילת ערבית והביא ראיה מפרק נערה פ"א דקאמר התם א"נ דמסרה בשבתות וי"ט כו' ומשמע שם דקבלות שבת ויום טוב לא שייכ' לכל מילי ויכול לעשות גישואין באותו שעה ואינו עובר בושמחת בחגיגה: וה"נ דכנות' לא שייכא הך תוספות לענין נדה: וכיוצא בזה פתב הרא"ש בפרק תפילת השחר ע"ש ומטעם זה נראה דאפילו התפללה ערבית גם פן יכולה להפסיק בטורה דהא נתבאר דעיקר טעמא הוי דאין נחשב לילה ממש ע"י התפילה ומ"ה אין לאכול מצה ולא לברך על הספירה פיון שהוא יום ולא לילה ואם פן ה"ה לענין הפסק בטורה נמי נחשב יום: ומפל מקום לענין אבילות סבירא ליה דאין להקל כמ"ש מהר"ם במי שהתפלל וה"ה להיכא שהצביבור התפללו כמ"ש מהרי"ל למהרי"ו פיון דאין נפקות' אם ימתין יום אחד וכיון דנראה כתרי קול' דסתרי אין להקל בכדי: אבל בהפסק טורה דאיכא משום ביטול פריה ורביה אין להחמיר (וק"ל הרי אם

יְהִיָּה עַד יוֹם א' אֲבָל מִמִּילָא אִיפָא בִּיטוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אוֹתוֹ יוֹם) אֲבָל כְּבָר פְּתַבְתִּי דְעַתִּי דַּאֲף בְּאַבְיָלוֹת אִין לְהַחְמִיר: וּמַהֲר"א דְּאָסֵר אַף בְּהַפְסֵק טְהַרָּה נִרְאָה לִי לָאוּ מְדִינָא אֲלָא מִחוּמְר' אֲבָל בְּמַה שְּׂרָאָה לְהַחְמִיר אֲפִילוּ בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל יֵשׁ לְתַמּוּנָה הַרְבֵּה שְׁהָרִי אַף עַל הַתְּפִלָּה שְׂאֵנוּ מִתְּפַלְלִין בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל אָנוּ בּוֹשִׁים וְגַם הוּא פָּתַב עַל זֶה הַרְבֵּה וּלְכַף הָיָה נִרְאָה לְחַלֵּק בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל אֲלָא מֵאַחַר שְׁהַדְבָר נֹוגַע בְּאַיְסוּר נִדְּהָ שְׁמַתִּי עַל לְבִי עַל מָה רָאוּי לְהַקְדִּים כָּל כַּף תְּפִלַּת עֲרֵבִית וְאַף שְׁגָדוּלִי הָאֲחֵרוֹנִים כְּבָר הֶאָרִיכוּ עַל זֶה וְלֹא מֵצֵאוּ טַעַם נִכּוֹן עַל זֶה: ע"כ רָאוּי לְכָל אֶדָם לְבַקֵּשׁ עַד שִׁידוּ מַגַּעַת כְּמוֹ שְׁעִשִׁיתִי אָנִי הַקְטָן וְיִגְעַתִּי וּמֵצֵאתִי שְׁהַמְנַהֵג נִתְהַוָּה בְּלִי סֶפֶק עַל פִּי דְבָרֵי הַר"א מִמִּי"ץ בְּסִפְרֵי יְרֵאִים בְּהַלְכוֹת שְׁפַת הוֹבָאוּ דְבָרָיו בֵּאֲגוּ"דָה וּבְמַרְדְּכֵי הָאָרוֹךְ בְּפָרָק בְּמַה מְדַלִּיקִין וְכֵן נִמְצָא בַּהֲגוּ"ה מְרַדְכֵי שֵׁם שְׁמַפְרָשׁ דִּהֲתַחַלַּת בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת הוּא ג' רְבִיעִית מִיל קוֹדָם יְצִיאוֹת הַפּוֹכְבִים עֵינֵן שֵׁם שְׁמַאֲרִיף וְאִם כֵּן לְדִידִיָּה צ"ל דְּלֵרַב יוֹדָא דְּאָמַר דִּהֲתַמִּיד שֶׁל ב"ה הָיָה קָרֵב עַד פְּלַג מְנַחָה אַחֲרוֹנָה הִיא י"א שְׁעוֹת פְּחוֹת רְבִיעֵי וְלְכַף תְּפִלַּת הַמְּנַחָה נְמִי עַד פְּלַג הַמְּנַחָה הֵינְנוּ עַד שְׁעָה וְרְבִיעֵי קוֹדָם צֵאת הַפּוֹכְבֵי דְּהָא לִיכ' לְמִימַר עַד שְׁעָה וְרְבִיעֵי קוֹדָם גָּמַר יְצִיאַת הַפּוֹכְבֵי שְׁהָרִי מְשַׁקִּיעַת הַחֲמָה ה' מִלִּין וְהֵם שְׁעָה וּמְחַצָּה וּא"כ הָיָה קָרֵב הַתְּמִיד בְּלִילָה וּבִפ' אֵיזְהוּ מְקוֹמָן אָמְרִי דְּדָם נְפֹסֵל בְּשַׁקִּיעַת הַחֲמָה גַם הַר"ר יוֹנָה בַר"פ ת"ה פְּתַב דְּלֵרַבְּנָן דְּאָמַר כו' וּמִיָּנָה לר' יוֹדָא הֵינְנוּ נְמִי שְׁעָה וְרְבִיעֵי קוֹדָם שְׁקִיעַת הַחֲמָה דְּהָא הָעֵרֵב קָאָמַר וְנִמְצָא לִפ"ז שְׁתַּחֲזִילַת זְמַן תְּפִלַּת עֲרֵבִית לְרַב יוֹדָא הִיא ב' שְׁעוֹת ג' רְבִיעִית קוֹדָם יְצִיאַת כּוֹכְבֵי לְגַמְרִי וּמִמִּילָא כְּשֵׁהִיּוֹם אָרוֹךְ כְּמוֹ י"ח שְׁעוֹת נִמְצָא שְׂאֲרַבַּע שְׁעוֹת וְחֻצֵי רְבִיעֵי קוֹדָם יְצִיאַת הַפּוֹכְבֵי הָיָה זְמַן תְּפִלַּת עֲרֵבִית וְע"ז נִסְמָךְ הָעוֹלָם לְהַקְדִּי עֲרֵבִית כְּמוֹ ג' שְׁעוֹת לְפָנֵי צֵאת הַפּוֹכְבֵי וְאַף גְּדוּלִי קְדֻמוֹנִי מִתְּפַלְלִין עִמָּהֶם: וְהִנֵּה נִמְשָׁךְ מִזֶּה שְׂגַם לֹא מְהִי הַפְּסֵק בְּטְהַרָּה אַחַר הַתְּפִלָּה שְׁהָרִי כְּבָר עֲשָׂאוּהוּ לִילָה לְאוֹתוֹ זְמַן מ"מ נִרְאָה לְהַכְרִיעַ דּוֹנָקָא כְּשֵׁהִיא עֲצֵמ' הַתְּפִלָּה וְדִי בְּזֶה חוּמְרָא כִּי לְפִי עֵינָר הַדִּין כָּל שְׁהוּא קוֹדָם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת אַף לְפִי מַהֲר"א מִמִּי"ץ דִּהֲתַפִּילַת ב"ה דִּידִיָּה הָיָה ה' מִלִּין ג' רְבִיעֵי מִיל שְׁהוּא א' שְׁעָה ג' רְבִיעֵי בְּקָרוֹב קוֹדָם גָּמַר יְצִיאַת כּוֹכְבִים וְקוֹדָם זְמַן זֶה יְכוּלָה לְהַפְסִיק בְּטְהַרָּה אַע"פ שְׁכְּבָר הַתְּפִלָּה אֲלָא מֵאַחַר שְׁמַהֲר"ם הַחְמִיר בְּאַבְיָלוֹת אָנּוּ נְמִי נַחְמִיר בְּנִידָה אֲבָל לֹא הַתְּפִלָּה אִין נִרְאָה לְהַחְמִיר כְּפִי הַר"א מִמִּי"ץ שְׁהָרִי כָּל הַגְּאוּנִים פִּירְשׁוּ כַר"ת וְכֵן בְּסִמ"ג בְּעֵשָׂה ס' ל"ב גַּם קָשָׁה לִי עַל פִּירוּשׁ הַר"א שְׁנִרְאָה שְׁהִיא תְּשׁוּבָה נּוֹצַחַת שְׁהָרִי בְּפָרָק מִי שְׁהִיָּה טָמֵא אִיתָא אָמַר עֲוֹלָא מִן הַמּוֹדִיעֵי לִירוּשָׁלַיִם ט"ו מִלִּין כו' ע"ש וְשֵׁם מְבוֹנָר דְּמִשְׁעָה שְׁבִיעִית שְׁהִיא הַתְּחַלַּת זְמַן שְׁחִיטַת הַפְּסַח וְנִמְשָׁךְ וְהוּלָף עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה דָּאז לֹא הָיָה זְמַן שְׁחִיטַת הַפְּסַח הָיָה ט"ו מִלִּין שְׁהוּא ד' שְׁעוֹת וּמְחַצָּה וְנִמְצָא מַעְלוֹת הַשְּׁחַר עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה הָיָה יו"ד שְׁעוֹת וּמְחַצָּה וְאַח"כ הָיָה לִילָה דְּאוֹרֵיִיתָא לְפִירוּשׁ הַר"א מ"ש כַּמ"ש הוּא גּוֹפֵל שֵׁם: וּא"כ קָשָׁיָא זְמַן תְּמִיד שֶׁל ב"ה דְּהָיָה עַד י"א שְׁעוֹת חֲסֵר רְבִיעֵי נִמְצָא שְׁהוּא קָרוֹב לְרְבִיעֵי שְׁעָה בְּלִילָה מְשֻׁ: וְעוֹד שְׁלִפִי זֶה יְהִיָּה הוּא מוֹסִיף עַל שְׁעוֹר דְּרַבְּנָן שְׂאֲמָרוּ תְּפִלַּת הַמְּנַחָה עַד הָעֵרֵב כו' וּא"א לִיִּישָׁב דִּהִיא דְּעוֹלָא וְדָרְבָא אִיתוּתַב מִמִּתְנִי ר' יוֹדָא אוֹמַר מְשַׁקִּיעַת הַחֲמָה עַד צֵאת הַפּוֹכְבִים ד' מִלִּין כְּדִאִי הָתָם דִּלְפ"ז אֲתִי שְׁפִיר דְּאָחַר פְּלַג הַמְּנַחָה הָיָה עוֹד חֵלֶק עֲשָׂרִים מִן הַשְּׁעָה קוֹדָם שְׁקִיעַת הַחֲמָה וְשְׁעוֹר זֶה אִיפָא בֵּין לר' יוֹדָא וּבֵין רַבְּנָן דְּהָיָה זְמַן מְנַחָה עַד עֵרֵב הִיא ש"ה וְלר' יוֹדָא עַד פְּלַג הַמְּנַחָה הוּא י"א שְׁעָה חֲסֵר רְבִיעֵי וּמְמַנָּה עַד ש"ה חֵלֶק עֲשָׂרִים

מן השעה ומשם עד גמר צ"ה ד' מילין שהוא א' שעה ורביע שעה פחות חלק ד' מן השעה וכל אותו זמן הוי זמן לתפילת של ערבית דהא בסוגיא פ' תפילת השחר משמע לרבנן הוי זמן תפילת המנחה אחר זמן של ר' יודא הרבה ועוד דא"כ לא נתיישב מנהג העולם שפקדימי' ערבית ג' וד' שעות: ועוד שהרי הר"א ממי"ץ פירוש מקודם ש"ה הוי ב"ה ג' רביע מיל וא"כ היאך אפשר שזמן תפילת המנחה נמשכת בבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה שהרי תמיד של ב"ה אינו קרב אלא ביום אלא בע"כ דלהר"א ממי"ץ הא דקאמר דשעה ורביע קודם הערב הוי זמן לתפילת ערבית היינו שעה ורביע קודם ש"ה: וא"כ הדר' קושיא לדוכתי' מפ' שהי' טמא כו' הלכך נראה ודאי דעיקר כר"ת כמו שהארכתי בא"ח בסי' רס"א הלכך פשלא התפללה ואפילו הבעל התפלל פיון שאותה תפילה לבטלה היתה לר"ת אין להחמיר עליה שתה' נמשכת אחר הקהל אבל אם התפללו ערבית אחר פלג המנחה לדעת ר"ת נראה להחמיר בדין הפסק טהר' ואפילו הבעל התפלל בלא הקהל בזמן זה נראה להחמיר: אכן בגט נראה להחמיר כמהרא"י לפסול אפילו בדיעבד פי בהרבה דברים החמירו בגט וצ"ע לענין תינוק שנולד בין השמשות לר"א ממי"ץ אין למולו כ"א בח' ספק ט' אע"ג דלר"ת הוי יום גמור באותו זמן: אבל קודם ב"ה לדידן' נמול לח' דלא תלי מידי בתפילה כמ"ש פל הגאונים: ומ"ש בסדר גיטין שיש להחמיר בקיבל קנין בליה יש לתמוה שהרי אין פאן בית מיוחד פמבואר ברמב"ם פ' כ"ג מה' מלוה: והר"ן העתיק דבריו בפ"ב דגיטין ובח"מ בסי' מ"ג ובפ' י"ג אהא דאמר רב יהודא ג' שונכסו לבקר כו' פירש הרשב"ם וגם תוספות שיכול לקבל קנין בליה ואפשר דלאו דינא קאמר אלא שלא לכנוס עצמו בשום סדך ספק ומאחר שע"י קנין נגמר הענין שעליו דנין הוי כמו תחילת דין וראי' הא דריש פ' שבועת העדות דהא עדי' פגמר דין דמו כו' וכינן דהא עדות בב"ד הוי גמר דין הלכך קבל קנין אף שלא בב"ד הוי בתחילת דין הקטן יואל: שאלה כזו טבח ששחט ויש לו חלב ממנה אם יכול לכתחילה לומר לגוי שיטול הריאה ממנה ולהשליכה לכלבים והבשר ימפור לגוים ולסמוך על החזקה דכשיירה היא ולאכול החלב ממנה: נראה דאם יש לו חלב שנחלב תוף ג' ימים אסור אפילו בדיעבד דחיישינן לסירכ' אבל אם אין לו רק מה שנחלב קודם ג' ימים מותר לעשות פן דהא אף אם הנה פה סירכא לא אסרינן אלא למפרע ג' ימים: וליכא למימר דלמא איכא בריאה יתיר או חסיר מן הבטן דלהא לא חיישינן דסמכינן ארובה דאין בודקין הריאה אלא משום סירכות ובועות דשכיחי ואגב בודקין אם יש פה יתיר או לא תדע דהא בעל התרומת אוסר אם אין הריאה לפנינו: ומתיר בגדי' ובטלא' והא ביתר לא שניף לחלק בין גדי' ושאר בהמות ואין להתיר של תוף ג' ימים ע"י השלכת הריאה ולסמוך על החזקה מידי דהוי אחלב שאוכל בחיים ולא חיישינן לסירכ': דשאני התם דא"א למבדק' בחייה: וכן בפרה אדומה סמכינן ארובה מהאי טעמא ולא קשיא מנטל הזאב הבני מעיים דתלינן להקל הא אפשר לבדיקה ע"י הקפה וא"ה אזלינן בתר רובה: י"ל דהתם אם לא הנה נוטל הזאב לא הנה צריף בדיקה: משא"כ פאן וליכא להקשות א"כ למה תלינן בריאה כשניקבה היכי דמשמשא ידא דטבחה היינו משום דשכיח' טובה דמנשב' בשמוש דאי לא הוי תלינן לא הוי פשרה פי אם אחד ממאה: הלכך פיון שאין לבדוק בחי' סמכינן אחזקה כמ"ש הר"ן בפ"ק דחולין והמרדכי בפ' א"ט ונ"ל בהמה בחזקת היתר עומדת לחלב כו' וברוקח סי' ש"ן פתב דמברכין על השחיטה קודם

השחיטה דכן איתא בירושלמי חזקה בני מעינים פשרין הם וכל זה שלא פדברי מהר"ש לורנ' בתשובה לענין פבוד שבת דבהמה בחזקת איסור עומדת ולא פנין נכונה שלא מצינו מי שחולק על הגאונים אבל פשהיא שחוטה לפנינו לא סמכינן אחזקה דאפשר למבדקה ונה טעם האוסרין הבהמה אם אין הריאה לפנינו אפילו בדיעבד משום חומרא זאת דמן הדין נדאי שרי פ"י ורוב הגאונים בפ"ק דחולין ובפ' אין צדין: אלא משום פנין דנשחטה הנה אפשר למבדקה מחמרינן ולא דמי להא דפ' אין צדין דאיפא התם הפסד ממון טובא אבל הכא יכול ליתן החלב לגוים והרא"ש לא כתב בפ' א"צ אלא באם נאבדה הריאה שכ"כ והתירו לאכול פזית מבית טביחתה בלא בדיקה משום הפסד ממון כו' אלמא דלכתחילה מודה דצריך לבדיקה אכן אפילו כדי להתיר החלב שקודם ג' ימים אינו אא"כ לא נמצא שום ריעותא בצלעות אבל אם אחר שצרכו הריאה נמצא בצלעות מפה רבה שנסרקה הריאה בצלעות בכה"ג אסור דהא נדאי מפה ישנה היא וגרע מהוגלד פי המפה דאפי' למכשירי' בהוגלד פי המפה כל שהוא קודם ג' ימים היינו דוקא התם דאפשר שנגלד תוך ג' ימים אבל ריעותא גדולה בצלעות בנדאי מפה ישנה היא וכן הורתי הלכה אכן הפלים שנספתמשו בה קודם א"נ לאסור כל שאינן בן יומי מאחר שאיסור נ"ט לפגם דרבנן אין לאסור אלא באיסור שהוא ברור כמו בטרופות מן הפסן בכה"ג: ועל דבר האנוזות שבחצר גדול ונכנס ביניהם שועל ופצע לאחר מהם נראה דאותה שפצע אסורים ואחרים מותרים ואע"פ שהרשב"א כתב אחד מהדורסין כו' והביאו הטור ע"ש דמשמע דדוקא במקום שהם רועות שאינו מוקף מחיצות התם הוא דאין חוששין: אבל בחצר לא לאו מילתא היא דאדרבא דוקא מתחילת דבריו שכתב פשנכנס בפלוב כו' דמשמע דדוקא מקום צר בפלוב שהוא מקום צר לעופות כמו דיר לבהמה אבל חצר לא: ואי לא מסתפינא הייתי מתיר אפילו בחצר קטן מאחר שאפשר לו לעוף דרך מעלה יש לו מקום לברוח קרינן ביה וראי' דמסכת שבת פרק האורג ובפרק א"צ מתרץ תלמוד עופות אעופות לא קשה הא בביבך מקורה בו הא בביבך שאינו מקורה: והנה אפשר לתרץ הא בביבך גדול: הא בביבך קטן: אלא דמלשון ס"ת סימן כ"ה וסמ"ג בעשה סימן ס"ד משמע להדיא דאפילו בעופות אין להתיר אלא אם פן במקום רחב וכדי שלא להשוות חולק עליהם נראה לפרש שאף הרשב"א שנקט בלשונו באתר' שבהמות רועות לא כתב פן אלא דדוקא לענין בהמות דסברא לומר בהמות שיש לחוש שהשיגום אפילו בחצר גדול מאחר שמוקף מחיצות מה שאין פן בעופות: סמ"ג וס"ת נקטו בלשונם תרנגולים דדוקא עיין שם ואיפא למימר דלענין בהמות מודים הם להרשב"א דחוששין אפילו בחצר גדול וכן משמע מלשון או"ה דלא פליגי דלענין תרנגולים פולם מתירים בחצר רחב אבל בהמות נ"ל דאין להקל ולא כב"י דכתב על הרשב"א לאו דדוקא נקט כו' ולא אסרינן פנין דפצע אחד מהם ובדברי הרשב"א לא נזכר פצע משום דהסמ"ג וסה"ת ובאו"ה מבואר בהדיא אפילו פצע אחד מהם מותר האחרים: ולענין אם הלב דבוק בחתיכת עוף נהגינן לשער בס' נגד כל החתיכה אם יש לשער נגד הבשר לבד או אף נגד העצמות: נראה לי לענין מעשה פדברי הר"ן שמחלק בין העצמות הרפים ליבישים: וידוע שעצמות תרנגולים רפים וע"כ יש לשער אף נגד העצמות יותר דאפילו להרא"ש דאינו מחלק בין רפים ליבישי' היינו טעמא דעצמות גופייהו אין להם טעם מעצמן לאסור אלא אדרבה הם מקבלים טעם מבשר האיסור וע"כ

מצטרפין להיתר אבל פאן בַּחֲתִיכָה עֲצֻמָּה אִין אִיסוּר אֱלֵא מִפְּנֵי דָם הֵלֵב אִם פֶּן גַּם
הַעֲצָמוֹת קִיבְלוּ תַחֲלִילָה טַעַם הַדָּם וְנַעֲשֶׂה נְבִילָה: מַה שְּׁמַכְרִיזִי חֶרֶם בְּלוּבְלִין מִתּוֹךְ הַפְּתָב
וְלֹא חִיּוּשֵׁינִן מִשּׁוּם מוֹנֶה אָדָם אֵת אֹרְחָיו כּו' אֲבָל לֹא מִתּוֹךְ הַפְּתָב: נ"ל דְּאִימַת צִיבּוּר
עָלָיו וְלֹא חִיּוּשֵׁינִן לְשִׁמָּא יִמְחֹק פֶּמוּ שְׁמוֹתָר בִּי"כ לְהַתְּפַלֵּל נֶגֶד גִּירוֹת: וְעוֹד דְּהַפְּסֵד
מְרֻבָּה הוּא לְצוּרָה שְׁעָה לְגִדּוֹת הַמְּסֻרְבִּים: וּמַהֲאֵי טַעֲמָא שְׂרִי לְמַפּוֹר בְּהֵמָה גִּסָּה וְחִיטִּים
וּשְׁעוּרֵי פְדֵאִיתָא בַּפ"ק דַּע"ז בַּתּוֹסְפֵי: וְתוּ נִרְאֶה דְלִפִּי פִירֵשׁ"י בְּהֵיא דְרַב בִּיבֵי וְנ"ל
שְׁמָא יִמְחֹק מִן הָאֹרְחִים כּו' מִשְׁמַע דְּאִין קִפִּיד' אֱלֵא לְבַעַל בֵּית אֲבָל לְשִׁמְשׁ אִין אִיסוּר
לְקֵרוֹת מִתּוֹךְ הַפְּתָב מֵאַחַר שְׁאִין בְּכוּחוֹ לְמַחֹק וְכוּ דִּינִיק לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה דְנִקְט אֹרְחָיו
פְּרָפְרוּתָיו וְלֹא נִקְט אֹרְחֵי פְרָפְרָאוֹת: וְה"נ אִין לְחֻזַּן הַפְּנִסָּת פֶּח לְמַחֹק מִמֶּנִּין בְּנֵי הָאָדָם
שְׁצִיּוּ אוֹתוֹ הַדִּינֵינִי לְהַכְרִיז עֲלֵיהֶם וְאֵעִפִּי דְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטוּר פְּתָבו
כְּאַבְיֵי הַחֹלֵק עַל רַב בִּיבֵי וּס"ל דְּאָסוּר מִשּׁוּם שְׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת: וּלפ"ז לָאו דְּנוֹקָא נִקְט
אֹרְחִים מ"מ רַש"י וּבַעַל הַמְּאוּר וּסְמ"ג וּסְמ"ק וְהָרָא"ם בְּסִפְר יִרְיָאִים בְּדִין הַפּוֹתָב:
וּבַעַל הָרוֹקַח בְּסִי פ"ו וְרַבִּינוּ יִרְנָחָם נְתִיב י"ג חֶלֶק ז' כּוֹלָם פִּירְשׁוּ סוּגָל דַּתְלִמוּדָא
דְּהַלְכְתָא פְּרַב בִּיבֵי וְאִין לְדַקְדָּק דְּאַפִּילוּ לְרַב בִּיבֵי אִיף מְוֹתָר הֵיכָא דְלִיכָא לְמִיחּוּשׁ לְשִׁמָּא
יִמְחֹק נִיחּוּשׁ לְשִׁמָּא יִקְרָא פְדִפְרִיף בְּסֵה"ג מְרַב בִּיבֵי דִי"ל דְּאֵף דַּתְלִמוּדָא לֹא פְרִיף אֱלֵא
לְעַנְנֵן אֹרְחָיו וּפְרָפְרוּתָיו דְּמֵאַחַר דְּאִיסוּר קְרִיאוֹת הוֹדְעוֹת אֹרְחוֹתָיו מִתּוֹךְ הַפְּתָב הוּא
מִשּׁוּם גְּזִירָה שְׁלֵא יִמְחֹק א"נ הָא נּוֹדָאֵי הָא דְקִי"ל בְּעֵלְמָא דְלָא יִקְרָא בְּשְׁטְרֵי הַדְּיוֹטָת
הָהּ נְמִי מִשּׁוּם שְׁלֵא יְהֵא בְּהוּל וְיָבֵא לְמַחֹק פֶּמוּ שְׁפַתָּב הַסְּמ"ג וּסְמ"ק וּלְפִיכָה פְרִיף
לְעַנְנֵן אֹרְחָיו אִף עַל גַּב דְּהֵם פְּתוּבִים בְּעַנְנֵן שְׁלֵא יָבֵא לְמַחֹק מְכָל מְקוֹם נִיחּוּשׁ שְׁמָא
יִקְרָא כּו' דְלָשֵׁם שְׁיִיף שְׁמָא יִמְחֹק אֲבָל לְשִׁמְשׁ דְלָא שְׁיִיף שְׁמָא יִמְחֹק אִיכָא לְמִימַר דְלָא
קָשָׁה נִיחּוּשׁ שְׁמָא יִקְרָא דַחְשָׁשָׁה רַחוּקָה הֵיא וְאֵהָא לֹא פְרִיף תְּלִמוּדָא אֲבָל וְדָאֵי לְאַבְיֵי
דְלָא סוּבַר שְׁמָא יִמְחֹק אִיסוּרֵי דְשְׁטְרֵי הַדְּיוֹטָת הוּא מִשּׁוּם מִמְּצוּא חֲפְצֵי: וְכֵה"ג פִּירֵשׁ"י
וְתוֹס' בַּפ' מִשְׁלִין דְּמַקְח וּמְמַכֵּר אָסוּר מִן הַמְּקַר' דְּמִצּוּא חֲפְצֵי א"נ דְּאֵתִי לִידֵי פְתִיבָה
כו' וְא"כ לְפִי טַעַם הָרָאשׁוֹן וְדָאֵי קְרִיאוֹת שְׁטְרֵי הַדְּיוֹטָת שְׁהֵם שְׁל מְקַח וּמְמַכֵּר לְפִי דַעַת
רוּב הַפּוֹסְקִים אִיסוּרֵי נְמִי מִשּׁוּם מִמְּצוּא חֲפְצֵי: וְא"כ הַרִי"ף וְדַעֲמִיל' דְּפִסְקוּ כְּאַבְיֵי
אִיכָא לְמִימַר דְּאֵף לְשִׁמְשׁ אָסוּר מִשּׁוּ מִמְּצוּא כּו' אֱלֵא מ"מ פִּינּוֹן דְּסְמ"ג וְדַעֲמִיל' הַסְּפִימוּ
לְפִירֵשׁ"י דְּהַלְכָה פְּרַב בִּיבֵי אִין לְנוּ לְבַטֵּל הַמְּנַהֵג וְעוֹד אִפִּי לְדַעַת הַרִי"ף מִשְׁמַע שְׁאִיסוּר
קְרִיאוֹת שְׁטְרֵי הַדְּיוֹטָת הוּא מִשּׁוּם שְׁמָא יִמְחֹק שְׁהַרִי הַרְמַב"ם פּוֹסֵק כְּאַבְיֵי וְאַפ"ה פְּתָב
בַּפ' כ"ג מְהַלְכַת שַׁבַּת שְׁאָסוּר לְקֵרוֹת בְּשְׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת מִשּׁוּם שְׁמָא יִמְחֹק וְא"כ אִף
לְדִידָהּ אִיכָא לְמִימַר דְלָא אָסְרוּ לְקֵרוֹת בְּשְׁטְרֵי הַדְּיוֹטָת אֱלֵא הֵיכָא דְאִינָה צַד לְגִזְרָה
שְׁמָא יִמְחֹק בְּדִידָן' וְאִין לֹאמַר לְכָרְזוּ בְּחוּל דְּבִשְׁבַת גְּאָסְפִין פֶּל פֶּמוּ שְׁפַתָּב הַרִיב"ש
בְּהַכְרִזָּה שְׁעַל הַקְּרָעוֹת בְּשַׁבַּת: שְׁאַלָה קַח וְע"ד הַתְּבַשִּׁיל שְׁנַתְקוֹן וְשְׁנַתְבַּשֵּׁל מִי"ט
רֵאשׁוֹן לְחַבְרֹו כְּבַר יְדַעַת מַה שְׁהִבִּיא הַר"י קָארוֹ תְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א לְהִיתַר וְהו' בְּתְשׁוּבָה
סִי תִשְׁפ"ה גַּם תְּשׁוּבַת הַרִיב"ש בְּסִי רַנ"ד לְהִיתַר אֲכֹן רֵאזִיתוֹ אִינוּ בְּרוּרָה דְמֵאֵי קָא
מִבְּעֵי לִיה בַּפ' ב' דְּבִיצָה עֵבֵר וְאַפָּה וְכו' וְר"ן בַּר יִצְחָק אָמַר הָא מְנִי חֲנֻנְיָא הֵיא וְאַלִיכָא
דַּב"ש וּמִשְׁמַע לְהַךְ פְּשִׁיטוֹת' דְּהַכִּי ס"ל אִיכָא לְמִימַר דְּדוֹקָא מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבַּת מְסַתְבָּרָא
לְהוּ דְּאִין לְקַנְסוּ שְׁהַרִי א"א לְהִיב' אַחַר וְאֵתִי לְאַמְנוּעֵי מִשְׁמַחַת י"ט: וְכוּן מִשְׁמַע בְּרָא"ש
ע"ש אֲבָל מִי"ט לְחַבְרֹו דְּיָכוֹל לְבַשֵּׁל בִּי"ט שְׁנֵי אִימָא לָךְ דְּאָסוּר וּמֵאֵי שְׁפַתָּב הַרְשֵׁב"א

ז"ל להלכה שאפילו הוּנְלוּ כו' ע"ש אני אומר דהמדקדק בפירוש רש"י נראה שחולק על פירוש זה שהרי פתב איסורא דשבת בישול שבת מאבות מלאכות הוא כו' אבל דבר דרבנן אין להחמיר וס"ל לרש"י דהיה שינוי דאסור' דשבת שאני אינו חוזר אלא למאי דפריה בסוף מהמבשל בשבת והדין עמו מדלא קאמר אלא אלמא דהיה שינוי קמא הלכתא ניהו ולא מצינו לשום מחבר דחולק על פירוש רש"י אכן בשוגג נראה דאף לרש"י אין איסור כמו במעשר פירותיו בשבת ולא דמי למבשל בשבת דקי"ל כר"י דשם קנסו אבל פאן דרבנן הוא לא מסתבר לקנסו פה נראה עיקר להלכה כפי פשט הסוגיא וכמו שפסק הרי"ב בש"ס רנ"ד ע"ש בסופו אבל במרדכי מחמיר טובא ע"ש וע"כ מאחר דאתינן למיפשטי מהמבשל בשבת דהתם נמי לא אפשך ליה לתקן תבשיל אחר בשבת ובעינן לא אפשטיא אזלינן לחומרא דדינא כמו המבשל בשבת כו' ונ"ל דס"ל דלפ"ז דהיה דמעשר פירותיו דבשוגג יאכל נמי למ"ש דווקא וכן כולם אבל לא בשבת ודעת ר' יואל דאפילו למוצאי י"ט שני אסור: אפשך דס"ל דלמאי דקאמר איסורא דשבת שאני אין ללמוד משבת לי"ט לא היתר ולא איסור דאפילו בשוגג דמותר בשבת בי"ט אסור וה"ט דאיסור שבת חמיר טפי הלכך בשוגג יאכל למ"ש אבל די"ט קי"ל אסור איסור עולמית וסבר נמי דהשת' דאתית להכי אינך כולהו נמי איסורא דשבת נהו והתם הוא בשוגג הקילו אבל לא בי"ט וע"פ שיטות הרשב"א דלעיל אכן העיקור נ"ל דס"ל כמו שפירוש רש"י אלא מאחר דבעינן הכא לא אפשטי ובפ"ג דשבת איבעי' לן נמי כה"ג שכתב קדירה ע"ג הפירה כו' ואסיקנא דאסור משום דחיישינן לערומי: א"כ לפ"ז גם בבישול מי"ט לחבירו אתי לערומי אף ק' למה יהא אסור עולמית מסתני' לאנסרו עד למוצאי י"ט שני בכדי שיעשו: ונראה דהחמירו שלא מהדין אלא בקעה מצאו וגדרו בה גדר תדע שהרי אין זה מאיסורי הנאה ואעפ"כ צנה להשליכהו לאבוד: גם בהגה"ה אשי"רי מא"ז חולק על ר"י ומרדכי שכתב שם וז"ל אבל בשוגג פי' ריב"א ז"ל דשרי ולא פדברי ר' יואל והמחמיר תע"ב או שפא אין להחמיר ונ"ל דמ"ש שפא אין להחמיר היינו דווקא במבשל מי"ט לשבת דעליו קאי אבל מי"ט לחבירו אין להקל אפילו בשוגג משום דקנסין שוגג אטו מזיד גם בעל האגור העתיק דברי המרדכי בהלכות י"ט משמע דהכי ס"ל לנהוג להחמיר אכן נ"ל דווקא לדידה אבל לאחריני שרי אפי' בי"ט שני עצמו דתו ליכא למיחש שפא יערים דאין אדם חוטא כו' וכך אני מורה לבא ולא דווקא לעבר ובשיל בסתם אלא ה"ה היכא דכוננתו הוא לאכול ממנו קצת ואפילו הוא עדיין קודם סעודת שחרית מ"מ פיון דא"צ רק פדי שיהא מותר לבשל נמי אסור התבשיל לדידה ואדרבא הוא גרע טפי דזה הנה מערים גמור החמירו בו יותר מבמזיד ודלא כמו שכתב הרי"ב בש"ס רנ"ד דכאן יש להחמיר יותר מבלא הניח ע"ת ומ"ש בענין זה לא הנה מערים כו' ע"ש לא ידעתי מנין לו חילוק זה אלא פשיטא משמע דכל שהוא מבשל בקדירה אחרת לבדה הנה הערמה ואסור וכן מפורש בסמ"ג וכן ראוי להורות ולא כש"ע הקטן יואל: קכט ע"ד האבל שנסתפק על מתו אם הוא תוף ל' או לא: נראה דחייב להתאבל ולא אמרינן ספק דרבנן לקולא: ובפרט דספק אבילות להקל כמו בב' אומרים מת וב' אומרים לא מת דא"צ להתאבל דהתם מעמידים בחזקת חי אבל פאן אדרבא הך סברא דהעמידנו בחזקת חי גורמת לומר דעדיין הוא בתוף ל' וליכא להקשות דמה צורך למרדכי הטעם גפי' בא' כו' דלעיל מדאמר יש בכור וכו' ע"ש תיפוק ליה דהעמידו בחזקה

שהוא חי וכדאמר בפ"ק דגיטין ואקלא ערעור תרי מאי חזית וכו' אלא צ"ל דטעמא דמרדכי בזה הוא דמתניתן הספיקות מתאבלים עליהם משמע שכל הספיקות שוין לחומר' באבל: לפיכך הכריח מההיא דלענין אבילות אזלינן לקולא וממילא בע"כ ההיא דפסיקות מתאבלי' איגרי בכה"ג דספק בן ז' לראשון או בן ט' לאחרון מטעם דגנאי הנה הדבר אם לא יתאבלו כו' ומ"מ ברור דנ"ד שאני וכדתנן המביא גט והניחו זקן כו' וליפא למימר דשאני התם דא"ל שפא לא מת משא"כ הכא א"כ לא נעמידנו על חזקת חי שהיה בו מקודם שמת וכדאמרין בפ' עשרה יוחסין גבי קדשה אביה כו' דהתם לא פליגי אלא ביומא דמשלם שפא דעשוי להשתנות ואין שם חזקה דכשרות הלכך קאמר רב הרי היא בוגרת כו' משא"כ פאן ותו פיון דאפשר לשלוח למקום שמת ולברר אם הוא תוך ל' לא אזלינן לקולא אפי' הנה רובה למיתא פגון שהניחו גוסס כדאמר בפ' הפל שוחטין דלא סמכי' ארוב מצוין אצל שחיטה היכי דאיפא לברורי ולא תימא שאני התם דרובה תלוי במעשה ע"י שלמד הלכות שחיטה: אבל רוב תלוי בטבע דכיון שהרוב הוא קבוע מצד טבע העולם פגון רוב נשים מתעברות ויולדת ומיעוטה מפילות לא תישינו למיעוט וא"צ לברורי וכדאי' בא"ע בסי' ח' דהתם דאיפא רוב גריד' אבל היכא דאיפא חזקה נגד רוב כנ"ד דרובה למיתה פגון גוסס וזקן שהגיע לגבורת וחזקה לחיים לא אזלינן בתר רובה ואע"ג דצריף להוציא הוצאת ע"ז דתייב להוציא כל ממונו שלא יעבור על ל"ת וכ"ש בלא יסור ואח"כ מצאתי פן בתשובת לבן דתייב להתאבל הקטן יואל: קל וע"ד הריאה דחטרה בגב האנמה כמו סדק והעור ובשר קיים וכנגדו בדופן נראה שהצלע הנה נשבר ונתרפא: נראה דאין לדמותו כל עיקר לסירכא היוצא מן הריאה וסרוכה לדופן דרוב הגאונים מכשירים אם יש מפה בדופן דלא פהרא"ש דהתם ה"ט דסתמא דמלתא דמחמת ליחות המפה שהיתה בדופן קלטה הריאה אצלה תדע שהרי בסירכ' תלוי' דנוהגין להתיר אפילו הכי אם יש מפה בדופן פנגדה טריפה כדאי' בש"ע סי' ל"ט וה"ט דמאחר דתלוי' היא א"כ מוכח דהסירכ' אינה מהליחות המפה שבדופן שא"כ היתה נסרכה בדופן אלא בע"כ הסירכ' היא באה מן הריאה וכיון שמפה פנגדו בדופן אזלינן לחומר' דשפא המפה הוא גורם שניקבה הריאה וטריפה והוי כמו לקות' בתר לקות' פדין סירכה תלוי' היוצאה מן הבועה וה"נ דכונתיה ומטעם זה פסק הטור בריאה אדנמה ומפה בדופן פנגדו דטריפה וא"ה בלא מפה פשרה אלא ע"כ מטעם הנ"ל וה"נ דכונת' הוא ע"י נקב שניקבה המפה ול"ד לסירכה דהתם המפה גורמת ההכשר דכשאין שום מפה בדופן אמרינן דהסירכה מעיד עליה בנקב אבל בנסרכה מדופן הוא מליחות הדופן אבל פאן שהסדק הוא ריעותא בריאה שהרי אנו נוהגין שאם יש בועה על הקמט וסדק דטריפה פדין לקות' בתר לקותא ועוד מאחר דהרמב"ם סובר בחסר קצת ממנה והקרום קיים דטריפה בפ' ח' מה' שחיטה אע"ג דאנו מכשירי' מ"מ מידי ריעותא לא נפקא והלכך אם יש מפה בדופן פנגדה הוי ריעות' בתר ריעות' ומעיד עליה בנקב וטריפה הקטן יואל: קלא ספר תורה שהיה בה טלאי והנה נכתב גם על הטלאי מקצת אותיות ואות אחד הנה מקצתו על הטלאי ומקצתו על ס"ת ונראה לעין שהסופר דבקו קודם פתיבת ס"ת: נראה לי שלא עשה הסופר יפה דבמסכת סופרים שנינו אין דובקין בדבק ולא כותבין ע"ג מטלית ולא תופרין במקום הכתב: אומר רשב"א משום ר"מ דובקין בדבק וכותבין ע"ג מטלית אבל אין תופרין במקום הכתב התופר צריף שישיר למטה ולמעלה: וס"ת שנקרע טולה עליה

מטלית מבחוץ: הנה יראה מבואר דרישא דפליגי בי' ת"ק ורשב"א משום ר"מ לא פליגי
אלא בדבוק שקודם הפתיכה דלת"ק אין דובקין בדבוק קודם הפתיכה כדי שייכתוב אח"כ
ע"ג המטלית שדבוק בדבוק וזה שאמר אין דובקין בדבוק ולא פותבין וכו' פולה קדא
מילתא היא פלומר אין פותבין ע"ג מטלית ע"י שדובקין בדבוק: ורשב"א משום ר"מ
דובקי' כו' וכו' משמע שפירש האשר"י שכתב בה' ס"ת אהא דאמר ר' זעירי אמר רב
חננאל קרע הפא בתוך ב' שיטין יתפור: בתוך ג' לא יתפור: וכו' וז"ל ושאלתי את ר"מ
מרוטבוורג הא דאמר בג' לא יתפור אם יוכל לדבוקו בדבוק פיון דטעמיה משום דמגיני'
מדפליגין בין עפיצין ללא עפיצין הנה נראה דשרי באם יתן על הקרע קלף מבחוץ
ויחברנו בדבוק אינו ניפר: והשיב לי אינו אומר לדבוק טוב הוא קדא דלא אשפחן דמפירש
דבוק אלא בתפילין המונחים בדפוס' ואינו נמשכין לכאן ולכאן גבי תפילין של יד
שכותבין בד' ענרת והניחן בבית אחד יצא דאיכא מ"ד צריך לדבוק ואיכא מ"ד אפי' לדבוק
א"צ: אבל בס"ת שקורין בה זה מושף לכאן וזה מושף לכאן ותמיד גוללין אותה ומדדקין
אותה יש לחוש פן יתפרד הדבוק ויקרע אותה: וה"ט דשיור התפירה כדי שלא יקרע בפ'
ב' דמגינה ועוד מדמסיק עליה ה"מ בגידין אבל בגרדין לא ולא משפח תלמודא תקנה
אחריתי א"כ אין לשנות אלא כמו שאמרו חכמים ומצאתי במסכת סופרים הל"מ ס"ת
שנקרע מבחוץ טולה עליה מטלית מבחוץ: משם הנה נראה קצת שפותר דמסתמא איירי
שהגיע הקרע עד מקום שאסור לתפורו וקאמר דע"י טלאי של מטלית שמחבר את
הקרעים יפה ואינו ניפר מותר ולמעלה מזו הבבא קתני אין דובקין בדבוק ולא פותבין
ע"ג המטלית כו' רשב"א אומר משום ר"מ שדובקין בדבוק וכותבין ע"ג המטלית משמע
שנחלקו בדבוק שקודם הפתיכה: אבל ס"ת שנקרע מותר לדבוק הקרעים יחד פיון שא"צ
לכתוב על הדבוק עכ"ל הרא"ש הנה כתב להדיא דבדבוק שקודם הפתיכה ולכתוב על
הדבוק נחלקו ת"ק ורשב"א משום ר"מ ושם נדאי ס"ל להרא"ש דאין הלכה פירוש"א
שאמר משום ר"מ דיחידאה הוא דאי אמרת דס"ל להקל פירוש"א א"כ מפני מה מסיק
אבל ס"ת שנקרע כו' הלא ס"ל אף אם צריך לכתוב על הדבוק מותר לדבוק וכו' אלא נדאי
ס"ל הרא"ש דדוקא היכא דמחבר את הקרעים יפה ואינו ניפר מותר דלא מיגני' אבל
היכא שצריך לכתוב על הדבוק וניפר ומגני' אסור וכו' משמע בדבריו להדני' למענין בהם
דתלוי הטעם פיון שאינו ניפר אלמא דס"ל דאפי' פירוש"א משום ר"מ לא מקפיד על
שניפר ומגני' מ"מ מאחר דמסיק בתלמוד פ' הקומץ דהיכי דמגני' לא נתיר הכי קי"ל
כת"ק ולא פירוש"א לפיכך לא שאל אלא דאינו ניפר אבל היכא דניפר הנה פשוט לו
לאנסרו: וכ"כ להדני' רבינו ירוחם בג"ב ח"ב אחר שכתב תשובת הר"מ מרוטבוורג
לרא"ש ז"ל: כדלעיל וז"ל ובמסכת סופרים נחלקו בדבוק ומטלית להניחו על הקרע
מבחוץ ונחלקו בקרע שקודם פתיכה ואפילו למ"ד שמדבוקו אין לכתוב על הדבוק עכ"ל
אכן צ"ע במ"ש ואפילו למ"ד שמדבוקו וכו' דהא לכאורה עיקר פלוגתניהו דת"ק ורשב"א
אינה אלא באם לכתוב על הדבוק עצמו דאי פליגי באם לכתוב על הס"ת עצמה מ"ט
דת"ק דאין דובקין כו' דמאי שנא פשמדבוק קודם פתיכה למדבוק אחר הפתיכה: ונראה
לומר דמ"ש רבינו ירוחם ואפילו למ"ד שמדבוקו כו' לא קאי ארשב"א שאמר משום ר"מ
דלדידני' נדאי מותר לכתוב על הדבוק אלא שרבינו ירוחם אחר שכתב תשובת הר"מ
מרוטבוורג וברייטא דמ"ס פתב אח"כ ואפי' למ"ד שמדבוקו וכו' פלומר למ"ד שפוסק

דלא כהר"מ מרוטנבורג ומותר לדבוק מ"מ ס"ל להלכה שאין לכתוב על הדבוק וכת"מ ולא פּרש"א והיינו פּמסקנא דהרא"ש הנה מבואר להדין מדברי הרא"ש ורבינו ירוחם דאין לכתוב על מקום הדבוק ופשיטא דפּשטין של דבריהם משמע דאין חלוק בין אם מקום הדבוק הוא מטלית או קלף או גויל דלעולם אין פּותבין דויל בטר טעמא דכינון דאין מתחברים הקרעים ונזכר מגני' בה הקריעה א"כ אין חלוק ואין להקשות על פי' הרא"ש מדברי סה"ת שפּתב סוף סי' ר"ג ונ"ל תני' אין דובקין בּדבוק ואין פּותבין ע"ג מטלית ולא תופרין במקום הפּתב אָמר רש"א משום ר"מ דובקים בּדבוק וכותבים ע"ג מטלית אָבל אין תופרין במקום הפּתב מבפנים אלא בחוץ ונראה דהך ברייתא מייירי בס"ת שנקרע הך עצמו ולכך קאמר אין תופרין במקום הפּתב מבפנים אלא מבחוץ ואי מייירי לתפור שתי יריעות יחד ה"ל למימר אין תופרין בצד הפּתב ולא במקום הפּתב והתם נמי קתני ספר שנקרע טולה עליו מטלית מבחוץ ועוד שנינו במ"ס וכן אית' בירושלמי פ"ק דמגילה אמרינן הל"מ שיהיו פּתובים בעורות וכותבין בינדין ומסרגלין בקנה וכורכין בשער וטולין במטלית ודובקין בּדבוק ותופרין בגידין וכשהוא תופר יתפר בתפירה הזאת משמע דמייירי בנקרע היריעה וקאמר שפּמבחוץ ישום מטלית אם יחפּוץ או קלף בּדבוק או אם ירצה יתפר הקריעה בגידין כו' ואחר כך פּתב להדיא דברייתא דמ"ס מייירי בס"ת שנקרע ולא מייירי בקודם פּתיבה פּדכתב הרא"ש הָא לא קשיא פּלל דסה"ת לא פּתב פּן אלא אסיפא וברייתא דקתני אָבל אין תופרין במקום הפּתב דהיא בּוודאי לא איירי אלא בספר תורה שנקרע וכו' אָבל לא מייירי לתפור ב' יריעות יחד: אָבל פּבא דרישא דקתני אין דובקין בּדבוק ואין פּותבין על גבי מטלית כו' שפיר נוכל לפרש עכ"פ דמייירי בּדבוק שנקודם הפּתיבה ואף אם דאיירי בס"ת שנקרע סוף סוף נוכל לפרש דנקרע באותו ענין שנתפר בה מקצת אותיות וכשדובקים בה מטלית נחלקו אם מותר לכתוב ע"ג המטלית אם לא ואין מזה סתירה פּלל לדברי הרא"ש רק פּמו שפּתב סה"ת בסוף דבריו ישום מטלית אם יחפּוץ או קלף בּדבוק או אם ירצה יתפור כו' דמשמע דס"ל דבגוונא דמהני תפירה מהני נמי מטלית וקלף אָבל היכי דלא מהני ליה תפירה לא מהני ליה מטלית והרא"ש ס"ל דאף היכי דלא מהני ליה תפירה מהני ליה מטלית וק"ל גם בתשובת הריב"ש סי' ל"א פּתב לפרש הירושלמי ההיא שהביאו הס"ת פּמו הס"ת ולא פּרא"ש ונ"ל פי מה שפּתב ונדבוקו בּדבוק מייירי בקרע ותופרין בגידין מייירי לתפור היריעות זו בזו או בקרע אם בָא לתפור אָבל פּל מה שנקרע למעלה מב' שיטין ביטון ולמעלה מג' בחדש דאסיקנא בגמרא דלא יתפור אין להן תקנה אלא בסלוק היריעה כמ"ש רש"י ונ"ל והאריך עוד שם ע"ש וצ"ל לדעתהרא"ש דס"ל דמאח' דבמ"ס תני' ס"ת שנקרע טולה עליו מטלית מבחוץ ולא הונוכר אָצל זָה דין תפירה פּמו בירושלמי וגם.

לא נתן שיעור לקריעה משמע דמייירי שהגיע הקרע עד מקום שאסור לתפורו ואעפ"י כ ע"י מטלית מותר דאל"כ יקשה למה לא הונוכר שיעור לקריעה וגם למה לא פּתב דין התפירה כשנקרע ב' שיטין ביטון וגם בחדש אָצל תיקון המטלית וק"ל: סוף דבר אין נראה משום אָחד מהפוסקים שיכשירו לכתוב על מקום הדבוק פּלל רק שמתירים לשום קלף על הקריעה לבד פּשאין צריך לכתוב על הדבוק ומשמע אָבל היכי דצריך.

לכתוב על הדבוק אסור וכמ"ש רבינו ירוחם להדיא וכדמשמע מדברי הרא"ש שהבאתי שוב מצאתי בתשובת מהרי"ק שורש קכ"ב שהשיב לדחות ראית האסורין לכתוב על

הדבֿק וְכַתֵּב דָּהָא דְּפִיִּרְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהֵיִיא דְּדוּבְקִים בְּדָבָק אֲיִירִי הִיכִי דְּנִקְרַע לָא לְמַעוּטֵי חֶסֶר נְקֻטֵי דְּנוּכַל לֹאמַר ה"ה נִקְרַע וְחֶסֶר כּו' וְק"ל הֵלֵא אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי הָרֵא"ש שְׁפָתַב בְּסוּף דְּבָרֵיו אֲבָל ס"ת שְׁנִקְרַע מְוֹתֵר לְדָבָק הַקְּרָעִים יַחַד בֵּינָן שֵׁא"צ לְכַתּוּב עַל הַדָּבָק הָרִי לֵה דְּוִנְקָא בְּנִקְרַע וְלֵא נְחֶסֶר הַתִּיר וְכַמ"ש רַבִּינוּ יְרוּחָם לְהִדְיָא.

וּא"כ סְתָמָא נְפָרֵשׁ דְּכָכָה הִיא דַּעַת כֹּל הַמְּפָרְשִׁים אַעפ"י שְׁלֵא פִיִּרְשׁוּ לְהִדְיָא וּמִפְּנֵי מַה נְפָרֵשׁ דְּפִלִּיגֵי בְּהָא מְלִתָּא וּמ"ש מֵהַר"י קֵי עוֹד וּמֵאִי דְּמִיִּתִּי מֵר רֵאָנִיָּה מִסַּפ' הַטּוֹרִים שְׁאָסוּר מְהָר"ם כּו' מ"מ הֵא דְּקָאֵמֵר וְדוּבְקוּ בְּדָבָק כּו'.

קֵאִי אַס"ת שְׁנִקְרַע וְכ"כ הַסְּמ"ג וְכֵן בְּסַמ"ק כּו' יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל דְּבָרֵיו אַהָּא דְּמִיִּתִּי רֵאָנִיָּה מְסַמ"ג וְסַמ"ק לִיתִּיב תִּיּוּבַת' מֵר"י וְהַרְמַב"ם שְׁלֵא פְתִיבוּ הֵיִיא דְּדוּבְקוּ כֹּל עֵינָר לְעַנְנֵי ס"ת וְבַע"כ שְׁהֵם מְפָרְשִׁים אוֹתוֹ ג"כ לְעַנְנֵי תְּפִילִין וְכ"כ הָרִיב"ש בְּתַשׁוּבָה ס' ל"ה וְנ"ל וְהָרִי"ף וְהַר"ם ז"ל לֵא הִבִּיאוּ כֹּלֵל תִּיקוּן הַדָּבָק אֶפְילוּ בְּתוֹף שְׁלֵשׁ וְהֵי' דַּמ"ס וְדִירוּשְׁלָמִי בְּתַפְּסִילִין הִיא שְׁמַצְרִיף לְדָבָק הַפְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל יָד בְּדָבָק אוּ בְּקִלְפֵי שְׁפוּרָף עֲלֵיִהּוּ וְאִם לֹא נִהְגוּ כֵּן גַּם בַּמ"ס בְּרִיִּיתָא אַחֲרִיתָא.

דְּתַנִּי בְּהַ פְּלֹגְתָּא אִי דְּבָקִי בְּדָבָק אִי לֹא וְלֵת"ק דְּבָרִיִּיתָא אִין דוּבְקִין בְּדָבָק וְנִשְׁבָּ"א מְשׁוּם ר"מ סֵבֵר דוּבְקִין בְּדָבָק וְיַחֲדִיד הוּא עַכ"ל הָרִיב"ש א"כ בְּוֹדָאִי. כֹּף נְפָרֵשׁ ג"כ אֶלִּיבָא דְּמְהָר"ם מְרוּטְנְבוּרְגֵי אֶמְנָם יֵשׁ לְדָבָק שְׁלֵא פִי' הָרִיב"ש אֶלִּיבָא דְּרִי"ף וְרַמְבַּ"ם הֵיִיא דַּמ"ס דְּתַנִּי בְּסִיפ' וְס"ת שְׁנִקְרַע טוּלָה עֲלֵיו מְטִלִית מְבַחוּץ דְּלִיבָא לְאוּקְמִי בְּתַפְּסִילִין וְגַם לְכַאוּרָה מְשַׁמַּע דְּלִיבָא מֵאֵן דְּפִלִּיג בְּהָא מְלִתָּא אֲכֵן נִרְאָה לֹאמַר לְדַעַת הָרִי"ף וְרַמְבַּ"ם וּמְהָר"ם דַּס"ל דְּהָא בְּבָא אַתִּי' נְמִי מְשׁוּם ר"מ נֵאָתִי לְאַשְׁמוּעִינָן דְּאִין חִילּוּק בֵּין כְּשִׁדוּבְקִים טְלָאִי עַל הַנְּקָבִים שְׁפַעוֹר כְּשִׁהוּא חֲדָשׁ עֲדִינָן כְּמוֹ שְׁרַגִּילוֹת לְהִיּוֹת וּבֵין לְשִׁדוּבְקִים.

אַחַר הַקְּרִיעָה כְּדִי שְׁלֵא תְּסַלֵּק אַדְעָתָךְ דְּוִנְקָא כְּשִׁדוּבְקִים. עַל הַנְּקָב שְׁנִתְּהוּהָ כְּעוֹר בְּעוֹדוֹ שְׁלֵם כְּמוֹ שְׁרַגִּילוֹת לְהִיּוֹת נְקָבִים בְּעוֹרוֹת בְּהָא מְתִיר רִשְׁבָּ"א מְשׁוּם ר"מ אֲבָל הִיכִי דְּנִקְרַע אִינוּ מְתִיר קַמ"ל דְּלֵא מְפִלְגִינָן אֶלִּיבָא דְּרִשְׁבָּ"א בְּמִידֵי אֲבָל לֵת"ק לְעוֹלָם אֲסוּר וְרֵאָנִיָּת מְהָר"ם לִפִּי הֵנָּה מְדָלָא מְשַׁכַּח תְּלַמוּדָא תְּקַנְתָּא אַחַר' א"כ אִין לְהַתִּיר בְּדָבָק כֹּלֵל כְּמוֹ שְׁהַשִּׁיב לְהָרֵא"ש ז"ל מְהָר"ם וּבְוֹדָאִי שְׁזוֹ הִיא דַּעַת הַרְמַבַּ"ם וְהָרִי"ף וְדָלָא כַּמ"ש מֵהַר"י קֵי ז"ל וּמ"ש עוֹד מֵהַר"י קֵי וְאִף אֶמְנָם כִּי לִפִּי הַבְּרִיִּיתָא כּו' עַד וְאִין לֹאמַר דְּחִדָּא קְתַנִּי כְּלוּמַר אִין כּוֹתְבִין ע"ג מְטִלִית ע"י שְׁדוּבְקִין בְּדָבָק דַּא"כ ה"ל לְמִתְנֵי אִין דוּבְקִין וְכּוֹתְבִין מֵאִי אִין וְאִין דְּקְתַנִּי כּו' יֵשׁ לִי תְּמִיָּה עַל דְּבָרֵיו אֵלֵהּ וְכִי מְאוּר הַגְּדוּל כְּמוֹתוֹ אֶשְׁר לְפָנָיו חֲשָׁכָה כְּאוֹרָה לֹא רֵאָה דְּבָרֵי הָרֵא"ש שְׁפָתַב לְמַעְלָה שְׁדָבְרֵיו מְבוֹאָרִי לְהִדְיָא שְׁמַפְרֵשׁ דְּחַד' קְתַנִּי וְכַמ"ש לְמַעְלָה וּמַה שְׁהַקְּשָׁה ע"ז דַּא"כ ה"ל לְמִתְנֵי אִין דוּבְקִין וְכּוֹתְבִין ע"ג מְטִלִית לְאַשְׁמוּעִינָן הֵיִתֵּר כּו' אִיבָא לְמִי' דַּאִי תַנִּי הִכִּי ה"א דְּתַרְתִּי מִקְלִי קָאֵמֵר חַד' לְאִיסוּר וְחַד' לְהַתִּיר כּו' דַּאִין דוּבְקִין בְּדָבָק לְעַנְנֵי חֲבִיבוֹר הִזְרִיעָה אִשָּׁה אֵל אַחוּתָהּ וּלְכּוֹתְבָהּ ע"ג מְטִלִית לְאַשְׁמוּעִינָן הֵיִתֵּר דְּמְוֹתֵר לְכַתּוּב ע"ג מְטִלִית שְׁדָבוּק עַל הִזְרִיעָה שְׁבִאֲמָצַע הִזְרִיעָה לְפִיכָף תַנִּי אִין דוּבְקִין וְאִין כּוֹתְבִין לְאוּרִי' דְּכּוֹלָה חֲדָא קְתַנִּי כְּלוּמַר אִין דוּבְקִין בְּדָבָק לְעַנְנֵי שְׁאִין כּוֹתְבִין ע"ג הַמְטִלִית וְאִף שְׁמַפְרֵשׁ דְּפִלִּיגֵי ת"ק וְרִשְׁבָּ"א מְשׁוּם ר"מ בַּס"ת שְׁנִקְרַע כּו' ע"ש אִינוּ יָדוּעַ מַה זֶה הוֹכְחָה דְּהָא אֶפְשָׁר לֹאמַר

דה"ה בקלף פֿשר פֿליגי וְהא דְקַתְנֵי מְטֵלִית לְהוֹדִיעָהּ פְּחוּ דְרִשְׁבֵּי"א דְכַח דְהִתִּירָא עֲדִיף:
גַם מ"ש בְּסוּף דְבְרֵי וְז"ל וְעוֹד כִּי מֵהֵיא דְרַבִּי"א דַּפ"ב דְמַגִּילָה כּו' ע"ש שְׁהָרִי לְפִי מַה
שְׁפִירֵשׁ כְּדַמְשַׁמַּע מִדְּבָרֵי הָרָא"ש דְטַעֲמִי דְאִיסוּר אִינוּ אֶלָּא מְפָנִי דְמַגְנָנִי בֵּיהּ קַרִיעָה א"כ
וְדַאי דְגָרַע בְּכַתֵּב עַל הַטְּלָאֵי מְאֵלוּ לֹא נִכְתַּב עָלָיו תְּדַע דְבְּנִקְרַע ג' דְלֹא יִתְפֹּר לֹא
מְכַשְׂרִינָן לִיהּ מֵהָאֵי טַעֲמָא דְלֹא גָרַע מְאֵלוּ לֹא נִכְתַּב כָּלֵל דְהָא וְדַאי פִּינָן שְׁנִכְתַּב וּמַגְנִי
גָרַע ה"ה פֶּאן א"כ הוֹכַחְנוּ דְאִין שׁוּם רֵאֲנִי לְהִתִּיר וְאַף מֵהֵרִי"ק לֹא בָּא אֶלָּא לְדַחוּת רֵאֲנִי
הָאוּסֵר וּבְגִדוֹן דִּינָן הוּא טְעוֹת גְּמוּר אֶלִּיבָא דַּכ"ע שְׁהָרִי אָף מֵהֵרִי"ק פְּתַב דְהִיכָא שְׁנִקְרַע
גוּף הָאוֹת אַעפ"י שְׁהִדְבֵּק מִתְקַן פְּסוּל שְׁהָרִי אִין מְוַקְשָׁת גּוּיֵל וְכֵן בְּגִדוֹן דִּינָן וְדו"ק הַקְטָן
יּוֹאֵל: שְׁאֵלָה קֵלֶב בְּלִילָה הִרְאֵשׁוּנָה שֶׁל סִנְפוֹת יִרְדוּ גְשָׁמִי וְהִרְבֵּה מְבַנֵּי הַקְהִילָה לֹא אָכְלוּ
בְּסוּפָה כָּל עֵינָר וּבְרַכּוּ וְקִדְשׁוּ בְּבִתֵּי הַחוּרְף אִם חֲזִיבִי לְבָרַף זְמַן בְּיוֹם רֵאשׁוֹן פֶּשְׁנִקְסִין
בְּסוּפָה לִישָׁב בָּהּ אִם לֹא: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְאִין לְבָרַף זְמַן לְמַחֵר בִּיּו' הִרְאֵשׁוֹן וְאַעפ"י
דְהָר"ן ע"ש הָרֵאָב"ד פְּתַב דְצָרִיף לְבָרַף זְמַן לְמַחֵר וְגַם מְהָר"ם אִיסְרָלִישׁ הִבִּיאוּ
בְּהִגְהוּתֵי בַּ"ח ס' תֵּרַמ"א מ"מ נִרְאָה לַפַּע"ד דְלַעֲנָן מַעֲשֵׂה אִין לְהַכְנִיס עֲצָמוּ בְּסַפֵּק
בְּרַכָּה לְבִטְלָה: וְתַחֲזִילָה אַעֲתִיק לְשׁוֹן הָר"ן שְׁפַתְב וְז"ל וְכַתֵּב הָרֵאָב"ד ז"ל שְׁמִי שְׁלֹא
אֶכֶל בְּסוּפָה לִילָה הִרְאֵשׁוֹן אַעפ"י שְׁבִירָף זְמַן בְּבִיתוֹ צָרִיף לְמַחֵר פֶּשְׁנִישָׁב בְּסוּפָה לְבָרַף
זְמַן אִם לֹא בִירָף עַל הַעֲשִׂיָה כְּשֵׁם שְׁמַבְרַכִּין עַל הַלּוּלָב זְמַן אַע"פִי שְׁפַכֵּר בִּירָף אוֹתוֹ
בְּלִילָה עַכ"ל וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ מֵאִי רֵאֲנִי מְבִיא מְלוּלָב הֵלֵא לְמַנְהִיגֵינוּ דְמַבְרַכִּין זְמַן
אַנְטִילַת לּוּלָב בְּיוֹם הִרְאֵשׁוֹן דְסַבִּיר' לָן דְאִין זְמַן דְקִידּוּשׁ פּוּטֵר זְמַן דְלוּלָב כְּמוֹ שְׁהוּא
פּוּטֵר זְמַן דְעֲשִׂיַת סוּפָה וְדִלֵּא כְּבַה"ג שְׁפַסֵּק בְּרֵאשׁ הַלְכוֹת סוּפָה דְמַדְרַב פְּהֵנָא דְמַסְדָּר
לְהוּ אַפְסָא שְׁמַעֲיָנָן דַּא"צ לְבָרַף זְמַן לֹא בַעֲשִׂיַת סוּפָה וְלוּלָב גַם לֹא בְּנִטְלַת לּוּלָב דְסָגִי
לִיהּ בְּדַכְסָא גַם לֹא כְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר חֲפְנִי הִפְהֵן וּשְׁאָר הַגְּאוּנֵי שְׁהִבִּיאוּ בְּמַרְדְּכֵי הָאָרְוֵן
פ' לּוּלָב וְעִרְבָה וְכֵן בְּסוּף ס' אַגו"ד הַלְשָׁם הִנֵּה הַטַּעַם הוּא מְשׁו' דְאִין לּוּלָב דּוּמָה לְסוּפָה
וּי"ט דְשִׁאנֵי סוּפָה וּי"ט דְכִּיּוּ שְׁשִׁנְיָהֶם נוֹהֲגִי בְּלִילוֹת כְּבִימִי הַלְכָף זְמַן דִּי"ט פּוּטֵר זְמַן
דְעֲשִׂיַת סוּפָה אֶבֶל לּוּלָב דְזַמְנוּ בְּיוֹם וְלֹא בְּלִילָה: הִנֵּה פִּינָן דְמַפְסְקִי לִילוֹת מְיָמִים אִין
זְמַן דִּי"ט פּוּטֵר זְמַן דְלוּלָב וְכֵן הוּא בְּמַרְדְּכֵי לְהִדְיָא וְכֵן בַּאש"רִי בְּדְבָרֵי ר"י בַּר שְׁמִשׁוֹן
בְּדִין זְמַן דְלוּלָב בִּי"ט שְׁנֵי וְז"ל וְתַמְהֵנִי עַל מ"ש בַּה"ג דְזַמְנָן דְכְּסָא פּוּטֵר דְלוּלָב וְהֵלֵא
לַעֲנָן לּוּלָב מַפְסְקִי לִילוֹת מְיָמִים וְאִין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה הֵלֵא כְּשְׁמַבְרַכִּין זְמַן אֶלִּיבָב בְּשַׁעַת
עֲשִׂיָּי אִין חִילּוּק בֵּין יוֹם וּבֵין לִילָה לְעוֹלָם מְבָרַף זְמַן אַעֲשִׂיָּי וְא"כ הַשְׁתָּא נָמִי דְמַסְדָּר
לְהוּ אַכְס' אִין לְחַלֵּק בֵּין יוֹם וּבֵין לִילָה וְיֵהָא פּוּטֵר זְמַן דְקִידּוּשׁ בֵּין זְמַן דְעֲשִׂיַת סוּפָה בֵּין
זְמַן דְעֲשִׂיַת לּוּלָב הָא לִיתָא דְהָא פְּשִׁטָּא דְשַׁעַת עֲשִׂיָּי אוּ שַׁעַת מְצוּהָ בְּעֵינָן וְהַלְכָף דִּי"ט
אִינוּ פּוּטֵר אֶלָּא זְמַן דְעֲשִׂיַת סוּפָה פִּינָן דְעַכְשָׁיו שַׁעַת מְצוּנוֹתוֹ הוּא אֶבֶל זְמַן דְלוּלָב דְאִינוּ
לֹא שַׁעַת עֲשִׂיָּי וְלֹא שַׁעַת מְצוּנוֹתוֹ אִינוּ פּוּטֵר וְהַשְׁתָּא לְפִי דְבָרֵי הָרָא"ש בְּשֵׁם הָר"ש בַּר
שְׁמִשׁוֹן וּלְפִי דְבָרֵי הַמְרַדְּכֵי דְלַעֲיֵל וְכֵן מְצִאֵנִי בְּמַרְדְּכֵי הָאָרְוֵן ע"ש הָר"ר יוֹם טוֹב דְשִׁאנֵי
סוּפָה דְמְצוּנוֹתוֹ בְּלִילָה כְּבִיּוֹם דִּין הוּא שְׁבַרְכַת הַכּוֹס פּוּטֵר זְמַן דְסוּפָה אֶבֶל שׁוֹפֵר וְלוּלָב
שְׁמַצְנוּתוֹ בְּיוֹם מַה עֲנִינָן לְבַרְכַת הַכּוֹס שְׁבַלִילָה לַפ"ז שְׁפִיר אִיכָּא לְמִימֵר בְּבַרְכַת זְמַן
שְׁבִירָף בְּבִיתוֹ פּוּטֵר זְמַן דְסוּפָה: אַע"פִי שְׁלֹא יֵשׁב בְּתוֹכָהּ פִּינָן דְשַׁעַת מְצוּנוֹתָהּ הִיא וְאִינוּ
דּוּמָה לְלוּלָב דְכִּיּוֹן דְאִינוּ שַׁעַת עֲשִׂיָּי וְלֹא שַׁעַת מְצוּהָ אִינוּ פּוּטֵר וְאִין לְתַמּוּהָ הִיא וְיִפְטוּר
לְזַמְנָן דְסוּפָה פִּינָן שְׁאִינוּ יוֹשֵׁב בְּתוֹכָהּ דְאִין סַפֵּק דְאַחַר כְּנוֹנַת הַלֵּב הַדְּבָרִים הוֹלְכֵי דְמַאחַר

שפוננתו לברך גם על הסנפה שפיר פוטר דסנפה ותדע דהא לא חלקו הגאונים האחרוני' אכה"ג ושאר הגאונים דעמין' אלא מטעם דמצות לולב אינו אלא ביום ולא בלילה ולא חלקו עליו מטעם דאין לולב לפניו בשעת הברכה אלא בע"כ דלא חיישינן במה שאינו לפניו דמ"מ פוננתו ונדעתו היתה לברך גם על הלולב ולא חלקו אלא מטעם דכיון דאינו לא שעת עשיין' ולא שעת מצוה הלכה אינו יכול לברך עליו וא"כ בסנפה נדאי אע"פ דאינו יושב בתוכה מ"מ פיון דשעת מצוותו היא ופוננתו לברך גם אסנפה שוב א"צ לברך עוד ואם מברך הני ברכה לבטלה: ועוד נראה לפע"ד להביא ראיה ברורה מדברי התוספות והאשר"י להלן בפ' לולב וערבה שכתבו דכשפירגו זמן אסנפה בעשייתו שוב א"כ לברך זמן פשוט לישב בה משום י"ט פדרה שמברך בשאר י"ט והכי מוכח בברייתא וכתבו דאפשר שהטעם דכיון דסנפה מחמת החג קאתי זמן דינדה אעפ"י שפירגו בחול פוטר לזמן דחג ע"כ אלא דאעפ"י דעדיין לא הגיע המועד אפ"ה פטר לזמן דחג מאחר דפוננתו בשעת ברכה הי' גם על החג משום דסנפה מחמת החג קאתי זמן דינדה: א"כ כ"ש בנ"ד דמלבד דפוננתו היתה גם על הסנפה עוד הנפיר בפירוש בקידוש את יום חג הסנופות הזה פשיטא דפשו' הוא דכשפירגו זמן די"ט הית' פוננתו גם על הסנפה שהוזכר בפירוש בדבריו ולא קשה מהא דכתב המרדכי ע"ש הר"ש מבונבו רק דכשפירגו קידוש על היין חדש פוטר זמן דיין חדש דזמן קאי אהאי והאי אכל אם לא קידוש על היין חדש ובאמצע סעודתו הביאו לו יין חדש צריף לברך זמן על יין חדש אע"פ שפירגו זמן על הקידוש עכ"ל ומשמע נדאי דמייירי שהית' פוננתו בשעת קידוש לברך גם על יין חדש ואפ"ה צריף לברך דאי בדלא הית' פוננתו על היין חדש לא איצטרף לאשמעין דיש לומר דשאני יין חדש דאינו חייב לברך עליו עכשיו הלכה לא מהני במה שהית' דעתו בשעת קידוש לברך גם על היין חדש פיון שאינו לפניו אכל בזמן דסנפה שהוא חייב עכשיו לברך עליו שפיר איפא למימר דמועיל פוננתו לפטור לזמן דסנפה ג"כ ואעפ"י שאינו לפניו דאינו יושב בתוכה וכדאמרן איברא דנוכל לומר.

דהראב"ד ס"ל הכי דאע"פ דברך על עשיין' צריף לחזור ולברך זמן אי"ט וכה נראה מדברי ר' ישעיה' אחרון זצ"ל שמביאו באלפסי בהגה"ה בפ' לולב וערבה ע"ש וכן פסק הסמ"ק וז"ל ומברך בעשיין' שהחיינו ואין מברך לעשות סנפה כדמוכח בפ' החליל נכנס בסנפה לאכול מברך לישב ואח"כ זמן בשביל היום משמע להדי' דרצונו לומר דאע"פ שפירגו זמן אעשיית' צריף לברך בכניסת' זמן בשביל היום משמע דצריף לפרש דס"ל דמבריייתא לא מוכח' מידי דאע"פ דלא תנא ברישא מברך שתיים פדתנן' בסופ' איפא למימר דעיקרא דרישא לא אתי' לאשמעין אעפ"י שפירגו זמן אעשיית' סנפה צריף לחזור ולברך זמן בשביל היום וכדתנן' בסופא אלא פיון דבסיפא קתני כו' דאין צריף לברך אעשיית' סנפה מאחר דלא חידש בה דבר תני בה בהדיא דמברך שתיים ותני סיפ' לגלוי' רישא וברישא נמי מברך שתי' וגם ס"ל להראב"ד דהא דקי"ל דזמן דקידוש אינו פוטר דלולב כי היכא דפוטר.

סנפה לאו מטעמא דלולב מיפסיק לילות מימים אלא מטעמא דלולב אינו לפניו בשעת ברכה והשתא שפיר פתב הראב"ד דמי שפירגו בביתו זמן אי"ט צריף לחזור ולברך זמן למחר אסנפה דאין זמן די"ט פוטר זמן דסנפה פיון שאין הסנפה לפניו דהרי אינו יושב בתוכה כי היכי דאינו פוטר זמן דלולב פיון שאינו לפניו ה"נ אינו פוטר דסנפה פיון

שאינו לפניו וס"ל דכשמברך אעשיית סנפה צריף לחזור ולברך פשנכנס לתוכה בשביל היום וממילא איפכא נמי פשברך בשביל היום צריף לחזור ולברך בשביל הסנפה זו היא דעת הרמב"ד ו"ל וקצת משמע מדבריו דהכי ס"ל שיקרי פתב צריף למחר פשישב בסנפה לברך זמן אם לא בירך עליו בשעת עשייה והשתא אי הנה ליה פסברת התוספות דכשברך בשעת עשייה שוב א"צ לברך בשביל היום א"כ מה הוא הצורך שיקביאו לברך ולפרש אם לא בירך עליו בשעת עשייה דהא פשיטא היא דבדלא בירך עליה בשעת עשייה קיימינן השתא דאי בירך עליה בשעת עשייה לא הנה מברך זמן בשביל היום אפילו בביתו אלא בע"כ דס"ל להראב"ד דאף פשברך זמן אעשייה צריף לחזור לברך פשנכנסה בשביל היום וכדפי' אכן לדעת התוספות והנמשכים אחריהם אין ספק דכשם שאם בירך אעשייה פוטר זמן הבא בשביל היום ה"ה זמן הבא בשביל היום פוטר זמן דסנפה וכ"ש הוא פדפרישת ואין ראיה מזמן דלולב דשאני לולב דמיפסקי לילות מימים והשתא בפלוגתא דרבנאמתא אין להכניס עצמו בספק ברכה לבטלה: ועוד דאפילו רש"י משמע להדיא דס"ל פדעת התוספות שיקרי בפ' החליל אפלוגתא דרב ורב"א בסנפה ואחר כך זמן פתב רש"י וז"ל סנפה ואחר כך זמן מי שלא בירך שיקיינו בעשייתה שיהיתה עשויה ועומדת ותנן בפ' לולב וערבה פשנכנס לישב מה מברך שתי סנפה וזמן: אמר רב סנפה לימא ברישא והדר זמן עכ"ל רש"י משמע להדיא דהנה קשי' לי' הלא לתנא דברייתא דמברך זמן אעשיית סנפה תו לא צריף לברך זמן בשביל היום דליכא לפרש דפלוגתיהו היכא דמסדר להו אפסא דהא ביומי דרב ורב' לא הוי מסדרי להו אפסא דלא שמעינן לה אלא מדרב אשי דקאמר חזינא לי' לרב פהנא דמסדר להו אפסא ולכך פירש"י דפלוגתיהו בעשויה' ועומדת כו' הנה מפורש ומבואר דגם רש"י ס"ל פדעת התוספות דברכה שברך אעשייתה פוטר לזמן הבא בשביל היום ואע"פי דעדיין לא הגיע היום ואינו לפניו וה"ה איפכא דהכא בשביל היום פוטר זמן הסנפה ואע"פי שאינו יושב בתוכה איברא דמדברי הרא"ש משמע דהו פלוגתא דסנפה ואחר כך זמן מיירי בשלא בירך אעשייתה וקא מסדר להו אפסא ופלוגתא אי הנה הזמן הבא בשביל היום קאי אסנפה דבתרי' אם לאו ע"ש מ"מ אעפ"י שרש"י ו"ל והרא"ש נחלקו בפ' הסוגיא שניהם מודים דזמן הבא בשביל סנפה פוטר לזמן הבא בשביל היום וא"כ לדידהו ודאי ה"ה איפכא ולא פתבו פן בלשון שמה כמ"ש התוספות גם לא בלשון אפשר פדכתב הר"ן אלא תופסין כך פי' הסוגיא בבירור וא"כ לדידהו בנ"ד באין ספק דפשיטא דאין צריף לברך זמן למחר בשביל הסנפה ואף לר"י והר"ן שפתבו פן בלשון שמה אפשר דאין להכניס ראשו בספק ברכה לבטלה: עוד נראה בעיני דאפילו אם תמצא לומר דהזמן שברך בביתו בשביל היום אינו פוטר זמן דסנפה והוא משום דכיון דאינו יושב בסנפה לא היתה פנונתו לברך אסנפה כי אם בשביל היום לחודה אפילו הכי אין לברך זמן למחר בשביל הסנפה והוא מטעם פיון דליל שני לפניו שצריף לחזור ולברך זמן בשביל היום ואז יהיה פנונתו לפטור גם זמן דסנפה אם פן למה יברך ביום ראשון ברכה לבטלה שאינו צריכה ואף על פי דלכתחילה צריף לברך אסנפה מיד בשעת מצוותו ולא יאחר אותה עד ליל שני כיון שאינו עושה פן אלא משום ספק ברכה לבטלה יכול לאחר אותה לכתחילה דהלא פאן איכא משום ספק ברכה לבטלה דאם יברך למחר ביום ראשון בשביל הסנפה הנה לדעת התו' והרא"ש והר"ן ורש"י ו"ל א"צ לברך ביום שני זמן פל

עיקר דכי היכי דס"ל דכשמברך זמן אעשייתה תו לא צריף לברך זמן בשביל היום משום דסנפה מחמת החג קאתי' כו' ה"נ כשמברך למחר ביום ראשון בשביל הסנפה אפילו הוא חול פוטר לזמן הבא בשביל היום דאעפ"י דכשהוא חול אינו לא שעת עשיני' ולא שעת מצותו מ"מ פינון דברך בשביל היום בשעה שישב בסנפה לשם מצות עדיף טפי מאלו בירך בשאר יומי דחול לאחר עשיני' פדכת' הרא"ש להדני' אנטילה דלולב דמה"ט א"צ לברך זמן ביום שני אנטילה דלולב ע"ש ונדון דידן נמי דכונתו' היא הלכה טוב לאחר זמן הבא בשביל הסנפה עד הלילה ותדע דהכי הוא שיקרי ודאי יש להקשות מאי הנה דעתו' דרב פהנא דקא מסדר להו אפסא הא ודאי משמע מבריינתא דלכתחילה עיקר הברכה היא בשעת עשיית הסנפה וא"כ למה הנה מאחר הברכה וקא עבר עליה לכתחילה אלא בע"כ דהי' מסופק אם יהיה צריף לחזור ולברך בשביל היום וכסברת רש"י ותוס' והנמשכי' אחריהם מ"מ אינו בהידור שיקדשו על היום ולא יברך שהתינו כמו שמברך בכל שאר י"ט ומפני ההידור ושללא לחלק בין י"ט לי"ט הנה קא מאחר לה ומסדר להו אפסא: א"כ כ"ש נדון דידן דאיכא משום ספק ברכה לבטלה דפשיטא דיש לאחר אותה עד הלילה והראב"ד ז"ל שפסק דמברך למחר מייירי לדידהו דאינו נוהגים: י"ט אלא יום אחד הלכה צריף לברך למחר זמן אסנפה: אבל לדידן דאיכא ליל שני לפניו אף הראב"ד מודה דאינו לברך זמן למחר ביום ראשון אלא מאחר אותה עד הלילה מיהו לפי זה אם גם בליל שני היו יורדין גשמים ולא היה אוכל בסנפה כל עיקר ומקדש בביתו היה צריף לברך זמן ביום שני אסנפה אכן למאי שפכתבו ראשונה דלדעת רש"י ותוס' והנמשכים אחריהם דזמן דסנפה פוטר לזמן הבא בשביל היום ה"נ הזמן הבא בשביל היום פוטר לזמן דסנפה לפ"ז אפי' ירדו גשמים כל שני הלילות והיה מקדש ומברך בביתו א"צ לברך זמן אסנפה דכללא פייליגהו במילי דברכות דספק ברכות להקל והלכה פינון דהא מלתא תלי' בפלוגתא דרבננותא אין לאדם להכניס ראשו בספק ברכה לבטלה ואע"פי דמהר"ם איסרליש נמשך בהגהותיו אחר דברי מהר"ן בשם הראב"ד אנו לא שמיע לן הכי וכדבריו נראה לן דאיכא רבנאותא טובא דמשמע להו דאינו לברך והכי נקטינו הנראה לפע"ד הקטן יואל: קלג במקום צנמת הגידין לא הי' שום נפוח ולא צרורות דם והגידין ניפרין רק שפחת הגידין נצטר הדם ואמר מורה אחד דכשר משום שצריף להיות נצטר הדם או נפוח על הגידין עד שאין ניפרין וכן משמע באו"ה בהדני' שכתב נצטר עליהו טריפה: וזה אינו דאו"ה חומרא אחי לאשמעינו דאפי' לא נצטר רק עליהו בלבד כמו שרגילות הוא מחמת קשירה א"ה טריפה אעפ"י שלא נכנס המפה בעובי הרגל: ואין צ"ל אם הדם נצטר בעובי הרגל או סביב לה ולדידהו הכי הל"ל ונצטר הדם טריפה אם הוא עליהו ועוד דאו"ה דקאמר ונצטר הדם פירושו או נצטר דאין טעם להחמיר בנפוח ונצטר טפי מנפוח או נצטר דכיון דאיכא ריעותה במקום צ"ה ועוד מדכתב רק נפוח ונצטר מאי רק אם היה מדבר בדאיכא תרתי לריעות': אלא בע"כ או נצטר קאמר והשתא פינון דבנפוח פשיטא שאין לחלוק בין עליהו לתחתיהו דכונתו' בנצטר הדם אין חילוק ואדרבא תחתיהו יש להחמיר טפי כדפרישית ועיין ברש"ל הקטן יואל: קלד מאלהא רבא שלמא רבא לגבר' רבא ויקירא מרגניתא דלית בי' טימא שפירא איש חי רב פעלים גברא בכולו ר"מ ואב"ד מוהר"ר ר' יואל גרו יאיר מכתב גלילת יד דמכ"ת הנקיי' הגיעוני אשר בדקני בי מר בשני דברים חד' מ"ש בתשובת הרשב"א והביאו מור"ם ז"ל בערכות דשאלת

חפץ והשני כמה שנוהגים לפסול האתרוג'י הנקראים גר"צי והנה אף שינדעתי שקל רז לא אנס למכ"ת ומה אדע שלא תדע בפרט בעת פזאת שאני טרוד מאוד בעניני' הנולדים והתחדשות נוסף על התמידין פסדרן ובפרט בפני היום הגדול והנורא מ"מ ברוב אהבה בטלתי רצוני מפני רצון מעכ"ת ואמרת לחרות דעתי הקלושה ואשיב על ראשון ראשון בס"ד: ואומר על הראשון אשר תמה מ"כ על מ"ו רמ"א ז"ל שכתב בח"מ סי' קכ"ט ס"ח בסתם שהשואל חפץ מחבירו באם לא יחזירנו לזמן פלוני אתן לה פה וכה והעמיד לו ערב בעד הדמים אעפ"י שלגבי השואל הוי אסמכת' ופטור הערב חייב לשלם עכ"ל ומשמע דס"ל דחייב הערב אפילו לא נשתעבד בקנין מטעם דכל ערבות הוי פאסמכתא וקשה היאך יתחייב הערב כשהלנה פטור הלא אמרינן בפ' יש בכור גבי ב' יוסף כו' מי איכא מידי דלהלנה לא מצי תבע ולעבר מצי תבע והא קי"ל דלא יפרע מן הערב תחילה וכ"כ ר"ת והרא"ש בשמו בפ' הפותח ביהוה דהמוכר שמכר שט"ח ונחזר ומחלו ועל הרשב"א שכתב ג"כ בתשובה שחייב הערב אף שפטור השואל אין לדמות שהו' לא כ"כ אלא כשנתערב הערב בקנין ואז אמרינן דל הערבות מהכא נשאר עליו החיוב שנשתעבד בקנין ע"כ תנרף תמיהת דמעכ"ת ועל תמיהתו וישובו דכתב אני תמה דא"כ למה כתב הרשב"א שם בתשובה דמחייב משום ערב בלא ערב נמי ליחייב משום קניינו ואשר כתב דמשום דלא מטי הנאה הנצרך לומר דחייב דומי' דערב ז"א דהא כתב הרא"ש בכתובת בפ' אעפ"י שאדם יכול לשעבד עצמו להתחייב בדבר שאינו חייב בו עתה ואע"פ שאין לו עתה נכסיו והוא בטור ח"מ בס"י ס' גם לפירוש ר"י בהא דר' יוחנן ור"ל בפ' הנושא במי שפא להתחייב נפשו באומר לחבירו מנה בשטר אני חייב לה ולא כתב לא שטר ולא קנה לו בקנין ולא אמר בל' הודאה אלא שאמר בשטר לפי הרמב"ם והרמ"ה דר"ל אמר פטר ור"י אמר חייב ולפי' ר"ת מייירי דלא אמר בשטר' אלא שכתב לו פן בכתיבה ואף על פי שלא כתב בו הודאה וגם לא היה בו קנין ואפ"ה ס"ל לר"י דמתחייב אף שלא היה ח"ל כפר וקי"ל פנותי' וכמ"ש בטור סי' מ' וכת' המ"מ ששיטת הרמב"ן והרשב"א היא כר"ת ואע"ג שהרמב"ם סיים בלשונו וכתב גם שם כמו שנשתעבד הערב היינו דווקא בשלא היה שם קנין אלא כתיבת ידו מתחייב בלא הודאה ומייתי ראי' מערב הינצא קודם חיתום שטרות וכמו שמוכרח לפרש שם אבל בשקנה לא בקנין כ"ע ס"ל דנתחייב לו בתורת חליפין דבההוא הנאה דקיבל ממנו טפח מסודרו הקנה לו נגדו נכסיו שיהיו משועבדי' לו בעד הסף כפי מה שנחתחייב לו ועוד דא"כ ראיתו דהרשב"א מההוא דתנו מנה לפלוני ואתקדש אני לה דמקודש' הוא ראי' לסתור דהא שם מקודשת אפילו בלא קנין כדאי' התם בקידושין וכדין ערב בשעת מתן מעות וכדמוכח בטור א"ע סי' קצ"א ועוד דא"כ למה סתם הרשב"א וכתב שיתחייב הערב פינון שקיבל עליו בקנין אפי' לפי ישוב דכ"ת לא נשתעבד אלא פאסמכתא דאמר אם לא יפרע לה הוא אני אפרע לה וקנין פאסמכתא אינו פלום עד שיהא בב"ד חשוב או במעכשיו לכל מר כדאי' ליה: פמבואר בח"מ סי' ר"ז ובס"י נ"ג: וגם יש לתמוה למה כתב מעכ"ת תמיהתי על מור"ם ז"ל ולא על הב"י דגם הוא כתב תשובת הרשב"א זו בס"י קכ"ט מס"ה סתם ולא הזכיר קנין ואשר ביקש ממני כ"ת לכתוב מ"ש מ"ו ר"מ בזה בד"מ שלו ידע כ"ת שלא כתב שום דבר בזה ואדרבא קיצר שם ביותר ולא כתב אלא כל' ב"י בהעמק תשובה זו בקיצר ושינה מל' הרשב"א וגם פן לא הזכיר קנין ובאמת שהמענין שם בגוף תשובת הרשב"א

יראה דלפי טעמו צודקת דברי הבית יוסף ומור"ם ו"ל דאינו מזכירין שום קנין בחיובו דערב ואדרבה עלינו לפרש טעם הרשב"א לראות לפי טעמו חיובו דערב בקנין פי ו"ל בסימן אלף כו' שאלת ראובן השאיל חפץ לשמעון ע"מ שאם לא יחזירו לו ליום פלוני שיהא החפץ שלו וכו' ושלם לו ולוי נעשה ערב בקנין שישלם לראובן הדמים שפסק לו שמעון אם לא יחזור לו החפץ לאותו זמן שקצב ועבר הזמן ולא יחזירו שמעון פטור ומחזיר החפץ דהא אסמכתא היא ולא קני' אבל הערב חייב שהרי חייב עצמו בקנין ונוטל את החפץ ומשלם דמיו ואף על פי שאמרו אין נפרעין מן הערב תחילה דאלמא דאין הערב משתעבד בדאיכא לנה לא היא דכל שערב לנה מתחייבין אין נפרעין מן הערב תחילה: אבל זה הרי חייב עצמו במה שלא היה השואל חייב וכאותה שאמרו תן מנה לפלוני ומתקדש אני לה מקודשת מדין ערב עד כאן לשון תשובת הרשב"א הצריף לעניינינו דבעצמו תירץ קושיות דמעלות פבוד תורתה במה שכתב דמי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע כו' דאמרינו בשני יוסף ב"ש דהא שם בפרק יש בכור מסיק וקאמר דטעמא דמי איכא מידי הוא מהא דתנו לא יפרע מן הערב תחילה: וקושניא זו הקשה הרשב"א עצמו לנפשו שהרי כתב ואף על פי שאמרו אין נפרעין מן הערב תחילה כו' דהיינו דווקא היכא דגם הלנה משתעבד ומלתא בטעמא קאמר דשאני הכא פיון דמתחילת השיעבוד ידע הערב דיתחזר עליו תחילה דהרי אהשואל לא יוכל לחזור דאסמכתא היא דהרי אם קאמר אם לא יחזיר לה לזמן פלוני וכל אם אסמכתא היא מ"ה אמרינו דגמר ומשעבד נפשיה בזה לגבות ממנו דאין אדם מדבר דברים בכדי וגם לאו כל כמיניה פיון דעל פיו השאילו להשואל ע"מ שישלם לו כה וכו' אם לא יחזור לו לזמן פלוני ונהיה ליה ערב בשעת מתן מעות דנשתעבד בלא קנין אפילו בדבר שהוא אסמכתא דגבי ערבות אין בו משום אסמכתא דהרי כל ערבות מצד עצמו גם כן אסמכתא שהרי אומר אם לא יפרע לה לזמן פלוני אפרע אני לה לאותו זמן ומייתי שפיר ראנייה מהאומר תן מנה לפלוני ואתקדש אני לה דהתם נמי ידעה האשה דאותו פלוני יקבל ולא יחזור ליתן המנה לזה הנותן שהרי מיירי גם כן בפי שלא ביקש אותו המקבל מזה הנותן ליתן או להלות לו והיא גמרה ומשעבד נפשה להיות לו בחיוב אותו המנה ובעד אותו חיוב מתקדשה לו נפשה מה שאין כן בשגם הלנה נתחייב דאמרינו דלא נשתעבד הערב מתחילה אלא אפדינא דהיינו שיפרע מהערב תחילה ונחכמים לא חלקו בין מאן דגמר דינא או לא אלא כל הקנינים והשיעבודים משעבד אדם נפשו אפדת משה וישואל וכמבואר בחושן משפט סימן ס"א ואם תאמר אפתי קשה למה סתם מ"ו ר"מ וכתב דהערב נתחייב לשלם להשואל כל אותן הדמים שפסק עמו משמע אפילו פסק עמו ליתן לו בעד החפץ טפי משונה והא מה דנשתעבד הערב בלא קנין היינו מטעם דאמרינו דבהיה הנאה דהימניה ליה גמר ומשעבד נפשו והיינו דווקא בכדי דמים שהמפיר ולא יותר: דיש לומר חדא דאינו מוכרח אלא יש לומר דגם פוננת מורי ורבי ר"מ היה במה שכתב שיתן לו כה וכו' היינו בדמי שנויה החפץ ואיירי בשביל שקנה החפץ מפני שהיה צריף להשתמש בו בזמן פלוני ולא בזולתו ומשום הכי התנה עמו שאם יעבור לו הזמן יתן לו דמי שנויה והחפץ ישאר בידו וכמו שכתב בתשובת הרשב"א הנ"ל בהדגא: והשנית דאף אם נאמר דמיירי אף בפסק עמו יותר משנויה מכל מקום דלמא קיימא לן דכליו של בעל הבית אין בהם משום אונאה פדאימא בפרק הזהב וכן כתב חושן משפט

סימן רכ"ז ונראה דמשום הכי דקדק מורי נרבי ר"מ וכתב מי ששאל חפץ מחבירו ולא סתם מי שלנה מחבירו על מנת לשלם לו לזמן פלונית ואם לא ישלם לו כו' בשלמא הרשב"א יש לומר דכתב כה משום דמעשה שהיה פה היה מה שאם פן מורי נרבי ר"מ דכתב דינא אלא חפץ ונוקא נקט ומטעם דכתבתי ודוק והבית יוסף דלא נקט בלשון חפץ לא כתב גם כה וכה ומה שכתב הבית יוסף זכרו לברכה והתנה תנאה שהוא אסמכתא רצה לומר התנאי שהתנה היה דרך אסמכתא פגון דאמר אם לא אעבודך אשלם לך במיטבא ולא אמר לשון מעכשיו או קנין בבית דין חשוב או על מנת שהן עניינים המבטלים האסמכתא וק"ל ובדרך זה שכתב הרשב"א בתשובתו הנזכר לעיל נראה לי ליישב על דרך זה תמיהת הבית יוסף שתמה על דברי בעל תרומה שער ל"ה שהביא בית יוסף שם מיד תשובת הרשב"א הנזכר לעיל שכתב אם לא התנה פירוש המלנה ישאל שהלנה לגוי בערב ישראל עם הערב שיהא נאמן עליו כל זמן שיאמר לו נפרעתי פינן שהגוי אומר פרעתי הערב פטור דינו כאשר ערבות בישאל וידו דמלנה על התחונה מאחר דלא התנה עמו אבל אם יכפור העכומ"ז עיקר המלנה ואומר להד"ם והערב מודה שהלנוהו והוא היה ערב דבר זה צריך עיון עכ"ל ב"ת וכתב עליו ב"י ז"ל ואינו יודע מה נסתפק לו דהא פינן שאומר להד"ם הרי הוא מודה שלא פרע דכל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי עכ"ל ב"י וגם מור"ם הביא ב"ת ותמיהות ב"י אות באות בד"מ שלו והיה נ"ל ליישב תמיהתם ולומר דנסתפק ב"ת בזה אם נאמר דהערב פטור פינן דאמרו מי איכא מידי דהלנה פטור והערב חייב ומשום דנפרעין מהלנה תחילה לא שעבד הערב נפשו מתחילה כ"א אדעתה דהכי או נאמר דשאני הכא דכל הערב בעדו יודע ששפתי עובדי כוכבים ומזלות דבר שקר וה"ל כאלו גמר מתחילה ושעבד נפשו דאף שיכפור העובדי כוכבים ומזלות פינן שהוא יודע שהלנה ישלם ודוקא כשאומר העובדי כוכבים ומזלות הלנה פרעתי קאמר ברישא דפטור משום דשם אין הערב יודע האמת דיכול להיות דבאמת פרע והנה נתברר ממ"ש דהדין עם הב"י ומור"ם שלא הזכירו קנין בדבריהם בחיוב הערב אף במקום שהלנה פטור ונשאר עלינו ליתן טעם למה כתב הרשב"א דהיה קנין בדבר ודחוק לומר שכ"כ משום דהמעשה שהי' כה היה דא"כ לא הל"ל כה במה שהשיב לו כמו שכתב בהתשובה אבל הערב חייב שהרי חייב נפשו בקנין: ונראה ליישב ולומר דהמעשה היה דהעמיד השואל הערב אחר שקבר שאל לו והנה פערב שלא בשעת מתן מעות דבעי קנין ומיהו בקנין בעצמו סגי ולא בעינן קנין בב"ד חשוב ולא מעכשיו כמבואר שם בר"ס קכ"ט וכן קצת משמע ל' השאלה הנ"ל שם דכתוב ראובן השאיל חפץ לשמעון כו' ואח"כ אמר ולוי נעשה ערב דמשמע דשאלה הית' בלא ערבות הקטן פלק: שאלה קלה ואשר תמה כ"ת אשר עלה על דעתו לפסול אתרוג המורכב שקורין גר"צי וכתב שמצא בתשובת פתיבת יד שהכשירו ושגם ראה לפניו שנהגו בהן היתר מעולם וגם כתב להוכיח שהן פשירין ומדמצינו במשנה פ' לולב גזול פתוב שאתרוג של ערלה פסול ולא הזכירו ג"כ של כלאי' וגם הטעם דלשם שפסלו בערלה משום דאסור לאכלו ואינו שנה פרוטה ולא קרינן ביה לכם וזה לא שייך בכלאים ותו מדאיצטרך או כשב למעט פלאים במקדשין ממילא היכא דליכא קרא כמו באתרוג מהיכי תיתי לפסולו וכו' ותו מדפ"י רש"י בפ' משוח מלחמה דבמרפב ענף מהאילן לתוך נקב שבאילן נושא הגוף פירי ממין אותו שנוטל הימנו עכ"ל תו אף תמיהת מכ"ת ואני

אומר שלע"ד אין מקל אלה טעם וסברא להכשירן במחילה על הראשון שכתב כ"ת מדלא פתבו פסול של פלאי' כמ"ש הערלה מה עננו זה אצל זה דבערלה הוצרכו לכתוב שהוא פסול אע"ג שהוא אתרוג גמור ונה"א פינון דמצות לאו להנות נתנו שיהיה יוצא בו קמ"ל פינון דכתיב ולקחתם לכם בעננו שיהיה ראוי לנו פדאי' במ"מ ד' ל"ה אבל בהרכב של אתרוג באילן של רימון או בתוף אילן שקורין לימון"א או איפכא לא הוצרכו לתנו"ל למנותם בכלל הפסולו' כי פסול זה הוא בכלל מה שאמר שם בפ' לולב הגזול ריש ד' ל"ה ת"ר פרי עץ הדר שטעם עיצו ופריו שנה וזה אתרוג ר' אבהו אמר אל תקרי הדר אלא הדר שדר באילן משנה לשנה ר' אומר אל תקרי הדר אלא הדירי בן עזאי אמר כו' עו' אמרו שם ד' ל"א ו"ל אמר מר לא מצא אתרוג לא יביא לא פיר' ולא רימון פשיטא: מ"ד ליתא פי היכי דלא לשכח חובת אתרוג קמ"ל זימנין דנפיק מיניה חורבא: דאיפא אתרוג נאטי למישר' עכ"ל ומדהאריף התנא וכתב פריש ורמון וד"א י"ל דאת' לאשמענו דאפילו יש בו מין אחר מאיזה צד שיהיה פגון בהרכבה ג"כ אסור ואשר כ"ת פתב דמדאיצטרף קרא לאסור פלאים בקדשים פולי אין זה ראיה.

כלל דשם לא הוצרכו קרא אלא ללמדנו דאף שכל אחד ממין שנתהוה ממנו הפלאי' הוא פשר לקרבן מ"מ פשנרפבו יחד פגון עז וכבש ונולד מהן מיעט אותן הפתוב שפסול לקרבן וכשר להדיוט משא"כ בהרכבת גזון דידן שהמין האחד הוא פסול לברך עליו כלל וכלל: ובד"א פשנרפבו שני מיני אילנות דאתרוגי' יחד הוא דכשר פגון שהרפיבו ענף האילן שפירותיו דקין וקטני' לתוף האילן שפירותיו גסין והכל ממין אתרוג אחד כמו שמצינו שחז"ל אמרו שעשרה מיני ארזי' הם י"ל גמי ששני מיני אתרוגי' הן וזהו נדאי דכשר פשהרכיבו זה בזה אע"פ שגם שם מרפיב עליהן בכינצא בזה וכדתנן בפ' משוח מלחמה דף מ"ג ואפשר שמזה מיירי אותו תשובה שכתב כ"ת שמצא פתוב בקיצור להתיר ומ"כ הרפיב שני ענייני' יחד וכתב להכשיר האתרוגי' הפורפבי' שקורין גר"צי וכותבין בחד' מתנית' להתיר ולא היא לפע"ד פי מעולם שמעתי לפסול האתרוגים שנקראו גר"צי ונקראין גר"צי ע"ש המקום ובאותו מקום נוהגין להרפיב מין אתרוג בשאינו מין אתרוג כלל: ואשר פתב כ"ת ראוי' פרש"י דפ' משוח מלחמה דכתב פשמרפיבין אזי נושא פירות מאותו מין שניטל ממנו: וא"כ מין אתרוג הוא פמין הענף של האתרוג הנרכב שגדלי' בו הגר"צי לא שייך זה בגזון דידן דהמראה והטעם והריח מכחיש זה דלא מין אתרוג הוא דאין לו מראה אתרוג מצד עצמו וגם בעוקץ שקורין שטי"ל נשתנה גידולו כאשר קבלתי שהן נבדקי' ונקרים בו שכל הגר"צי הן דקין וירוקין וגם גדולים הוא בשנה פמעט לעולם מש"כ של אתרוג: וגם שהגרעיני' של הגר"צי אינם מגודלים מעין הגרעונין של אתרוג וגם הטעם באכילתן אינו שנה אלא טעמו פמעט פמין פרי אשר נרכב בו וגם הריח אין בו כמו בשל אתרוג וגם לדעתי אינו בכלל התוארי' שאמרו עליו פרי עץ הדר לכל מר פדאי' ליה פנ"ל וקא דפירש"י דנושא ממין אותו ענף שהורכב: צ"ל אחד מתרתי חדא די"ל ממין קאמר דהיינו מקצתו ולא פולו והשני דמה דאמר שהגר"צי שמביאין בארצות הללו שהרפיבו ענף של אתרוג בשל רימון או לימון"ש יכול להיות איפכא שהרפיב של רימון"א או לימון"א באילן של אתרוג ונתתי לבי עתה מחדש לשאל הזקנים ואשר היו מנהיגי' בקהילות גדולת ועסקו באתרוגי' ואמרו שמעולם שמעו לפוסלם ועוד דהרי איתא שם בפ' משוח מלחמה על ילד' שהורכב בזקינה

שפטור מן הערלה שילדה הנרפב אזלא בתר הזקינה שפבר עמד הזקינה בקרקע יותר מג' שנים ואשר כתב כ"ת דשאני התם דכתיב ונטעתם דאזלינו בתר נטיעה אין זה מוכרח דאם כן לא הני לי' לסתום אלא לפרש וכ"ש שאין לברך עליהן במקום שאפשר להדר ולהשתדל כשרים ודי להתיר לסמוך עליהן במקום שא"א ולא חיישינו דאתי למיסרה אף במקום דיהיה פשירים פנ"ל ואף בזה יש לפקפק אם יטלנו בידו כדי שלא ישתפח תורת אתרוג ולא יברך עליהן או לדמותן לשאר פסולי דמברכין על קצתן בשעת הדחק הקטן פלק: שאלה קלו עין הסיים והדעת הנטוע בגן אלהים עצו ונופו במקום טהור פרו מתוק וצילו נאה לברך עליו ממנו נהנין ממנו נזוננו מזון הנפש והשכל ה"ה אור ישראל וקדוש ופאירו ושרשו כמהור"ר פלק שי' נצח פהן צדק דברי מכ"ת הגיעוני ביום א' דחג הסוכת וערבו אלי דברי דודים כערבי שמחות אור פלפילה עם שמחת חג ואפריון נמטי למעכ"ת על ראש דבריה ולא שכחתי יוסף ה' עליה עוד ברכה וסיים עד בלי די ויברך וגו': ועתה באתי לפני הוד שולי מעיל מעלת להודיע מה שקשה אלי בדברים תשובת מכ"ת כתב אדוני אלופי ומינדעי פדמות השגה עלי ונ"ל מכ"ת ועל תמיהתו וישוב דכתב אני תמה אם כן למה כתב הרשב"א שם בתשובה דמתחייב משום ערב בלא ערב נמי לחייב משום קנינו ואשר כתב כ"ת דמשום דלא מטי הנאה לידו הנצרך לומר דחייב דומיה דערב דהא כתב הרא"ש בכתובת פ' אעפ"י שאדם יכול לשעבד עצמו בדבר שאינו חייב בו עתה: ואע"פ שאין לו עתה נכסים גם לפר"י ונ"ל בפרק הנושא במי שפא להתחייב וכו' והאריה מעכ"ת בפלפולו ולהביא דעת המפרשים והנה עתה אתפלא שוב על עצמו כי גם למאי דמשמע מדברי פבוד תורתה שאין חילוק בין חיוב לחיוב הנה ונדאי אין זו השגה דאף על פי שהיה יכול הרשב"א להביא ראיה לפסקו שמתחייב הלא אף על פי שלא הגיע הנאה לידו מההוא דהרא"ש דפרק אף על פי מכל מקום מאחר שהביא ראיה ברורה מההוא דפרק קמא דקידושין שוב לא היה צריך להביא ראיה מהרא"ש ו"ל ולא להביא ראיה דפרק הנושא לפי חילוקי הדעות בין המפרשים באותו סוגיא ועוד הלא הרשב"א גדול בדורו היה והרא"ש שאל ממנו כמה שאלות ואם כן למה יביא ראיה מדברי הרא"ש ואולי אינו תופס פמותו ואף על פי שהוא מדברי התוספות ועוד אפילו את"ל דגם הרשב"א סובר כה מכל מקום אפשר לומר לי דהרשב"א למדו דין זה ג"כ מהה"דפ"ק דקידושין וס"ל דהערב הוי בגין אב לכולם דכי היכי דהערב משמעבד אעפ"י דלא מטי הנאה לידו ה"ה בשאר כל דוכתי ואעפ"י שלא הוזכר דבר זה לא בדברי התוספות ולא בדברי הרא"ש: גם ברמב"ם בסוף פי"א בה' מכירה כשכתב דין זה דהמתחייב עצמו לאחר בלא תנאי פלל וכו' כתב בסוף דבריו אעפ"י ששניהם מודים ועדים יודעים שלא היה לו אצלו כלום שהרי חייב עצמו כמו שנסתעבד הערב וכזה הורו הגאונים הנה מבואר לעינינו דדין זה גופיה למדין לה מדין ערב ותדע שהרי לפי דברי מכ"ת יש לדקדק דל"ל לרבא למימר לגבי קידושין דמקודשת מדין ערב תיפק לי' בלא ערב הלא הלכה רונחת לפי דעת מכ"ת שאדם יכול לשעבד עצמו להתחייב בדבר שאינו חייב וכמו שתמה מכ"ת על דברי ישובי להרשב"א כה יש לתמוה על הגמרא הך תימא גופי' אלא ודאי אבוהון דכולן ערב ומ"ש כ"ת על דברי הרמב"ם ומייתי ראיה מערב היוצא קודם חיתום שטרות וכמו שמוכרח לפרש כן שם לא ידעתי למה לא נאמר דמבי' ראי' מסתם ערב שמשמעבד אע"ג דלא מטי הנאה לידה כל זה כתבתי לפי מה

שְׁנֵי מִדְּבָרֵי כ"ת שְׁתוּפָס בְּפִשְׁטָת כַּנְדוּן דִּינָן שְׁאִינוּ חִילוּק בֵּין חַיִּיב לְחַיִּיב אֲכַן לְפִי ע"ד יֵשׁ חִילוּק בֵּין חַיִּיב שְׁמַתְחִיב בְּלֹא תְּנָאֵי לְחַיִּיב שְׁמַתְחִיב בְּתַנְאֵי כְּדָּ וְכָּה וְלְפִיכָּה פְּשָׁה' ק' לְרַשְׁפִּי"א עַל פְּסָקוֹ לְמָה יִהְיֶה הַשּׁוֹאֵל פְּטוֹר וְהָעָרֵב חַיִּיב דְּדַל עַרְבוֹת מְהָכָּא נִשְׁאָר עָלָיו חַיִּיב שְׁנִשְׁתַּעְבַּד בְּקִנְיָן הֵלֵא לֹא מְטִי הַנְּאָה לִידְנָי לֹא הֵיךְ שׁוּם מְקוֹם לְהִבְיָא רֵאִי לֹא מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' וְהָרֵא"ש דַּפ' אַע"פִּי וְלֹא מְהֵיָא דַּפ' הַנּוֹשֵׂא לְשׁוּם פִּירוּשׁ מִן הַפְּרִוּשֵׁי מְשׁוּם דְּהֵתֵם וְנִדְאֵי בֵּינָן דְּהַחַיִּיב הוּא בְּלֵי תְּנָאֵי שְׁפִיר יְכוּל אֲדָם לְהַתְחַיִּיב עֲצָמוֹ בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב מִדִּין הַהוּדָאוֹת וְאֵע"פִּי שְׁאִינוּ בְּלִשׁוֹן הַהוּדָאָה מ"מ מְשׁוּיָנָן לִיָּה פְּאֵלוֹ הוּדָה לִיָּה בְּכָּה וְכָּה חַיִּיב מִדִּין הַהוּדָאוֹת אֲבָל ע"י תְּנָאֵי בָּאֵם לֹא יִהְיֶה כְּדָּ וְכָּה אֲתַחְחִיב לְהָ מָנָה אֵין לְנוֹ לְהִבְיָא רֵאִי' שְׁמַתְחִיב הֵיכָּא דְלֹא מְטִי הַנְּאָה לִידְנָה וְאֵע"פִּי שְׁהוּא בְּקִנְיָן שְׁהָרֵי א"א לְחַיִּיבוֹ מִדִּין הַהוּדָאוֹת מֵאַחַר שְׁאִינוּ מִתְחַיִּיב כ"א ע"י תְּנָאֵי וְלָכֵן הִבְיָא הָרַב רֵאִי' מְהֵיָא דְתַנּוּ מָנָה לְפִלוּנֵי וְאַקְדֵּשׁ אֲנִי לְהָ דְהֵתֵם נְמִי לֹא הוּי מִדִּין הוּדָאָה אֲלֵא בְּדָרְהָ תְּנָאֵי כְּשִׁתְּמוּ מָנָה לְפִלוּנֵי אֲזִי אֲנִי מְקוֹדֵשֶׁת לְהָ דְמְקוֹדֵשֶׁת מִדִּין עָרַב וְאֵע"פִּי דְלֹא מְטִי הַנְּאָה לִידְנָי קָא מְשַׁעְבַּד' וּמְקַנָּא נְפִשָׁה ה"נ בַּנ"ד אַע"פִּי דְלֹא שְׁיָהָּ לְחַיִּיבוֹ מִדִּין הוּדָאוֹת בֵּינָן שְׁהוּא עַל תְּנָאֵי מ"מ מִתְחַיִּיב מִדִּין עָרַב וְאֵע"פִּי דְלֹא מְטִי הַנְּאָה לִידְנָה: אֲבָל קִנְיָן וְנָדְאֵי בְּעֵי מְשׁוּם דְּהוּי אֲסַמְכָתָא גְּמוּרָה וּמ"ש מְכ"ת א"כ בְּהֵיָא דְקִידוּשֵׁין אֲמַאי תְּהִי מְקוֹדֵשֶׁת בְּלֹא קִנְיָן לֹא הִבְנִיתִי דְבָרֵי מְכ"ת דְּמָה עֲנִינוּ זֶה לְזֶה הֵתֵם לְגַבֵּי אֲשָׁה לֹא הוּי אֲסַמְכָתָא אַע"פִּי דְּהוּי דְרָהָ תְּנָאֵי כְּשִׁתְּמוּ לְפִלוּנֵי מָנָה אֲתַקְדֵּשׁ לְהָ מ"מ אֵין זֶה אֲסַמְכָתָא כַּל עֵיקָר: וְאַשְׁרֵי כְּתַב כ"ת דְּלַעֲנִין בֵּיטוּל אֲסַמְכָתָא בְּעֵינָן קִנְיָן בַּב"ד חֲשׁוּב הֵנָּה גַּם בְּכַתְבֵי לְמְכ"ת הַרְגָּשְׁתִּי בְּזֶה אֲבָל אֵין מְזִה קוּשְׁיָי' שְׁכָּבָר אֲפִשֶׁר לֹא מְרֵי דְאֵינִי בְּדָאֲמֵר מְעַכְשָׁיו אוֹ הֵיךְ בַּב"ד חֲשׁוּב וְאֵע"פִּי שְׁלֹא נִתְפָּרֵשׁ בְּתִשׁוּבָה אֲפִשֶׁר שְׁקִיָּצָר בְּדָבָר הַפְּשׁוּט בְּעֵינֵי הַכַּל וְעַל מַה שְׁבָּא מְכ"ת לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי מְהָר"ם אִיסְרָלִישׁ וְלוֹמֵר שְׁפֹסֵר דְּאֲפִילוֹ בְּלֹא קִנְיָן נִתְחַיִּיב הָעָרֵב אַע"פִּי שְׁהוּא אֲסַמְכָתָא מְשׁוּם דְּמִתְחַיִּילַת הַשְּׁעָבוּד יָדַע הָעָרֵב שְׁחִזַּר עָלָיו תְּחִילָה כּו' וְהָאֲרִיף מְכ"ת בְּזֶה תְּמַהֲתִי הֵלֵא אִם נֹאֲמֵר שְׁהָעָרֵב יָדַע ג"כ הַשּׁוֹאֵל יָדַע וְאִם כֵּן לֹא הֵיךְ לוֹ לְשׁוֹאֵל שׁוּם עֶסֶק מִתְחִילָה כ"א עִם הָעָרֵב שְׁהוּא מִתְחַיִּיב לוֹ כְּדָּ וְכָּה אִם לֹא יִחְזוֹר אֲלָיו הַשּׁוֹאֵל אֶת הַחֲפִץ וְא"כ מְעַתָּה נַעֲקֵר מִמֶּנּוּ שֵׁם עָרַב וְחַל עָלָיו שֵׁם מִתְחַיִּיב וְק' לְמָה מִתְחַיִּיב כַּל עֵיקָר בְּלֹא קִנְיָן בֵּינָן שְׁהוּא אֲסַמְכָתָא וּמ"ש כ"ת דְּבַעֲרָבוֹת לֹא נִפְקָא לָן מִיָּדֵי בְּאַסְמְכָתָא ז"א שְׁהָרֵי אֲנוּ תּוֹפְסִין עַכְשָׁיו שְׁאִינוּ עָרַב וְעוֹד מַאי מְעַלְיוֹת' אִיכָּא טְפִי בְּעָרַב מְבַשׁוֹאֵל שְׁלֹא יִדְבֵר דְּבָרֵי בְּכַדִּי כְּמוֹ שְׁדָּבָר הַשּׁוֹאֵל בְּכַדִּי וְעוֹד מִי יֹאמֵר דְּהָעָרֵב וְהַשּׁוֹאֵל יוֹדְעֵי דְּאַסְמְכָתָא לֹא קִנְיָא וְאִף עַל פִּי דְּבִשְׁאָר שְׁיַעֲבֹדֵי אֲמַרִּינָן דְּאֲדָם מְשַׁעְבַּד נְפִשְׁיָי' אֲכַדַּת מְשָׁה וַיִּשְׂרָאֵל הֵתֵם וְדָאֵי אֲדָם יוֹדַע שְׁאֲסוֹר לוֹ לְהַשְׁתַּעְבַּד בְּדָבָר עֲבִירָה אֲבָל בְּלֹא עֲבִירָה לְמָה לֹא יִשְׁתַּעְבַּד וּמְכ"ת כְּתַב דְּבִסְבָּר' זֶה שְׁכַתְבֵי דְּמִתְחַיִּילַת הַשְּׁעָבוּד יָדַע הָעָרֵב דִּיחְזוֹר עָלָיו תְּחִילָה בּוֹ יִתְיַשֵּׁב ג"כ לְמָה נִסְתַּפְקוּ הַגְּאוּנִים אֲהָרַב ב"י בְּעָרַב יִשְׂרָאֵל לִיִּשְׂרָאֵל חֲבִירוֹ בְּעַד גּוֹי וְהַגּוֹי כּוֹפֵר וְאוֹמֵר לְהַד"ם וְהָעָרֵב מוֹדָה.

שְׁהַלְנוּהוּ וְהוּא הֵיךְ עָרַב וּמְשַׁמַּע לְפִי דְּבָרֵי מְכ"ת שְׁאֵם הֵיךְ הַלְנוּהוּ יִשְׂרָאֵל לֹא הֵיךְ לוֹ שׁוּם סְפָק דְּפִשְׁטָא שְׁגַם הָעָרֵב פְּטוֹר דְּמִי אִיכָּא מִיָּדֵי דְּהַלְנוּהוּ פְּטוֹר וְהָעָרֵב חַיִּיב אֲלֵא דְּבַלְנוּהוּ עֲכוּמ"ז יֵשׁ סְפָק בֵּינָן דְּפִיָּהֵם דִּיבָר שְׁוֹא א"כ אִיכָּא לְמִימַר דְּמִתְחִילָה גְּמַר לְנְפִשָׁה לְשַׁלֵּם אַע"פִּי שְׁיִכְפֹּר הַגּוֹי כְּמוֹ שְׁבָּא בְּדָבָרֵי אֲדוּנֵי: וְהֵנָּה לְפִי מַה שְׁמִפְרֵשׁ מְכ"ת דַּע"כ נַעֲשֵׂה עָרַב עַל כָּל דְּבָר בֵּין אִם לֹא יִפְרַע בֵּין אִם יִכְפֹּר הַלְנוּהוּ עַל הַכַּל נַעֲשֵׂה עָרַב הֵנָּה לֹא יָדַעְתִּי

ולא אבין הלא גם לפי סברא זו פשוט הוא דחייב הערב בין בלנה גוי בין בלנה ישראל דליכא למימר מי איכא מידי דהלנה פטור והערב חייב אא"כ שהלנה פטור בדין פדמשמע בפ' יש בכור דכל הסוגיא איירי דפטור בדין אבל היכא שהלנה חייב אלא דלא מצוי מלנה להוציא ממנו פגון שכופר ואומר להקד"ם והערב מודה שהלנהו פשיטא דהערב חייב לפי דברי כ"ת דלא גרע זה מאם הנה הלנה במדינת הים או גברא אלמא ולא ציית דינא דנפרע מן הערב תחילה וכי יש אלמות גדול מזה שכופר ואומר להקד"ם ונשבע לשקר אבל לפי עניות דעתי נראה דמקום הספק הוא פפשוטו באופן זה אי נאמר שמה שנעשה ערב הוא אינו אלא לענגן פרעון שאם לא יפרע הלנה יפרע הוא אבל היכי שיכפר הגוי ואומר להקד"ם ע"ז לא נעשה ערב דסתם ערבות אינו אלא להיכא שהוא מודה שחייב אלא שאין ביזו לפרעו א"נ דנעשה ערב לגמרי גם אהיכא שאומר להקד"ם ולפ"ז אין מקום להשגת הר"י קארו ו"ל דנדאי אף על גב באומר לא לוייתי פאומר לא פרעתי מ"מ שפא לא נעשה ערב על זה וק"ל וספק זה איכא לאיסתפוקי אף בלנה ישראל אלא שהשאלה נשאל בלנה גוי וכמ"ש בס"ה להקד"ו ולפי סברת הר"י קארו ו"ל מאחר שאמר להקד"ם ה"ל פאומר לא פרעתי וחיוב הערב ומשמע נמי דאין חילוק דבין בלנה ישראל בלנה גוי חייב: ועפ"ז פסק מהר"ם איסורליש דחייב הערב בין בלנה גוי בין בישראל ודלא פסברת ב"ת דבלנה ישראל פטור הערב: ובמה שכתב מכ"ת דמ"ש הרשב"א שהרי חייב עצמו בקנגן זה מפני שהיה ערבות שלא בשעת מתן מעות באמת לא ידעתי למה יפרש מכ"ת ותכניס בפירושה זה כמה דמוקני בדברי הרשב"א ולהוציא דין חדש וכ"ז אינו כ"א ליישב דברי מהר"מ"א שהשמיט מילת קנגן אולי לא שם לבו אז בהעתקתו לדין זה מתוך דברי הר"י קארו לעיניו ולחקור מקור הדין בתשובה כמו שמןכרחים אנו לומר כף בהרבה בהגהותיו ו"ל שמעתי לפי מה שמשמעתי מקרוב שהחזיר של דרכי משה ביז מכ"ת עלה על דעתי לשאול פי הוד מכ"ת אולי מצא הרב ראי' הפך דברי הרשב"א ולפיכך היתה שאלתי ממכ"ת שא"כ לא הנה שותק בחבורו אלא הדבר ברור שלא חש הרב לעיניו בתשובה עצמה והעתיק הדין בהג"ה ע"פ דברי ב"י שקיצר ג"כ ועליו יש ללמוד שלא היתה פוננתו אלא לעורר למעיני' שהרשב"א פסק דין חדש שאע"פי שאינו יכול לתבוע את השואל אפ"ה תובעו את הערב אבל ודאי לענגן מעשה אין הערב חייב בנדון זה אלא בקנגן מעכשיו או בב"ד חשוב: וע"ד האתרוג שנטלו היחור של האתרוג ונרכב באילן של רימון או שאר מינים וגדלו בו האתרוגי' והוא שאנו קורין גר"צי והכשרתיו מטעם שלא נזכר פסולו במשנה וכתב מעכ"ת דפסולו ברור מההיא דת"ר פרי עץ הדר שטעם עצו ופריו שנה כו' נראה לפע"ד דמההוא ברייתא לא איברר פסולו שהדבר ידוע שהיחור שמרפיבים אותו שפיר קרינן ביה טעם עצו ופריו שנה דמסתמא טעם העץ לא יפסיד וכן פל שאר הדרכים הנזכרים בברייתא הדר הדר באילן משנה לשנה בן עזאי אמר הדירו וכו' פולחו שייכי ביחור ומ"ש מכ"ת שיש לפסלו משום שנשתנה ריחו נראה דמדאמר רב אשי פרק הלוקח פ"ב דבכורות ד"ז הדלה הגפן עם תאינה יינו פסול לנסכים מקיש זבח לנסכים מה זבח שלא נשתנה דהא נדמה פסול לקרבן כדילפינו מאו עז פרט לנדמה אף נסכי' שלא נשתנה ויין של גפן זה נשתנה ריחו לפיכך פסול לנסכי' אלמא דאי לאו קרא לא הנה פסלינו ליה אע"ג דנשתנה ריחו וא"כ אתרוג דליכא קרא למיפסלי' בשינוי ריחו לא פסלינו ליה בשינוי ריח ולא בשינוי קצת

מראה או טעם וליפא למימר דליינתא אתרוג מנסכי' דא"כ גם לכל שאר מצות נמי גילף מינה ובגמרא' הוצרכו לימוד דאין לוקין על צמרו של נדמה משום פלאים וצמרו פסול לתכלת ושאין צמרו מטמא בנגעי' והשתא ל"ל קרא לילף פולהו מנבב אלא ודאי היכי דגלי גלי היכא דלא גלי לא גלי והרא' מפ' משוח מלחמה במה שפירש רש"י דחה אותו מ"כ בלא כלום והדבר פשוט ומפורסם שהפרי הינצא מן הפלאים הוא ממש מן הייחור הנרפב לבדו וכן בכל פירות ועינינו רואות התפוחים הנורפבים הייחור שלו באילן של ערבה ונושא הייחור מין של תפוחים ממש ואע"פ שנסתנו ריחו וטעמו קצת מה בכך סוף סוף הוא מין של תפוח וה"נ לגבי אתרוג אע"ג דאינו דומה לאתרוג ממש מפל צד מ"מ כיון דהוא מינו יוצאים בו וידעתי גם אני שהמדקדקי' מחזיקים אותו בפסול בש"ש כשר אחר לפנינו אולי הוא מפני הספק שמסתפק בו: והנני מבטל דעתי נגד מכ"ת כפי מה שהכריע שאין ראוי לכתחילה לברך עליו כשיש אחר אבל כשאין אחר אין ראוי למחות באותו שמברכין עליהו וכן נהגו בכל מקום לפי מה ששמעתי הנראה לפי עניות דעתי פתבתי הקטן יואל: קלו של"ש לאהו' הקכם הפולל אין גומרין עליו את ההלל: יקר מאוד ונעלה: לשם ולתהילה: ולתפארת גולת הכותרת: חריף וקבי קב ונקי: כמהור"ר איסקרליש גרו יצהר: יזהר כעצם השמים לטוהר: כתב מכ"ת קבלנו לעבר פנינו ונזדרזנו להשיב למכ"ת פאשר יורנו בס"ד הנה כ"ת כתב יש מי שפיר' בהא שכתב הטור דאמ"ה קרי ברי' דלאו בטוהרים דנוהג בהן איסור אבר מן החי דנוקא קאמר אלא בכל עבר שסתכוהו מן החי אף מבהמה טמאה דכיון דהאבר שלם ואם יחלקו אין שמו עליו דנקרא חתיכת אבר ולא אבר א"כ מקרי ברי' ודוקא בכתכוהו מן החי אבל לא מן המת דנבילה לא נקרא בריה כיון שאין איסורו משענה שנוצרו כמ"ש הרא"ש והביאו הב"י ע"כ והנה דעלף שפירש זה טעות ותמה אני היאך טעה בשלש טעויות מפורסמות למוצאי דעת חד' דנתלה לדעתו בדברי הרא"ש ונהלא דבריו ל"ק אלא דנוקא אציפור טהורה שנתנבלה והתם ודאי לא מקרי ברי' אפי' הוא ציפור שלם כיון דלא הית' נבילה כשנוצרה ואצ"ל אבר אחד אבל בטמאין ודאי חל איסורן משענה שנוצרה והשתא אי איתא דאף אבר של טמא נמי קרוי ברי' מטעם שאם יחלקו אין שמו עליו אף באבר מן המת נמי הוי ברי' שהרי איסורן חל משנוצרו אינך הוא לפי פירושו זה יהיה דברי הטור סותרין זה את זה בדבור אחד מרישא לסיפ' שכתב כל דבר שהוא ברי' כגון נמלה או עוף טמא ורצונו לומר נמלה שלימה או עוף טמא שלם ומקרי ברי' לפי שאם יחלקו אין שמו עליו דלא מקרי אלא חתיכת נמלה וחתיכת עוף טמא וסתמא קאמר בין בחייה בין במיתה לא נקרי ברי' אלא.

כשהו שלימי' והא דאיתא בפרק הלוקין דף י"ו ריסק תשענה נמלים והביא א' חי והשלימן לכזית לוקה שש חמש משום ברי' ואחד משום כזית נבילה האי חי פירושו שלם כמו שפירש הטור להדיא שם וכן פי' רש"י: בפ' בפל מערבין דף כ"ט וכן פי' הרמב"ם בפ' שני מהמ"א ובעוף טמא נמי קאמר רב כהנא דף ק"ב וטמאה בין בחיים ובין במיתה בכל שהוא ופירש"י משום דבריה היא ולא צריכה שיעור אלקא דעוף טמא לא מקרי בריה אלא כשהוא שלם ולא באינו שלם אפי' חי ממש וא"כ היאך כתב בסוף דבריו ואמ"ה ורצונו לומר אף בטמאים נמי אבר אחד מקרי ברי' כבא מן החי הלא לא מקרי בריה אלא כשהוא שלם ואפילו הוא חי ממש ועוד דלפי מה שהבין מפרש זה דהטור

ר"ל שְׁהֶאֱבָר אִם יִחַלַק אֵין שֵׁם אֲבָר עֲלָיו אֲלֵא חֲתִיכַת אֲבָר וּלְפִיכָהּ אַף בְּטַמְאִים מְקָרִי בְרִי' בְּנִחְתָּהּ אֲבָר מִן הַחַי א"כ לְפִי זֶה גַם שְׁאָר פֶּל הָאֲסוּרִין יִחוּל עֲלֶיהָ' שֵׁם בְרִי' וְאִף אֲבָר נִבְיֵלָה וּטְרִיפָה אֵין סִפְקָא שְׁאֵם יִחְתֹּף לֹא נִקְרָא אֲבָר אֲלֵא חֲתִיכַת אֲבָר וּמָה שְׁאֵמֵר דְּנִבְיֵלָה לֹא הָוִי בְרִי' מִשּׁוּם דְּאֵין אִיסוּרוֹ חֵל מִשְׁנוּצְרָה פְּדַכְתַּב הָרֵא"ש הֵגָה אֲנָכִי הָרוּאָה שְׁתִּי רְאִיּוֹת דְּחֻשְׁבַּב זֶה הַמְּפָרֵשׁ דְּהָרֵא"ש בָּא לְתַרְזֵן הַקְּוִשְׁיָא שְׁהַקְּשָׁה עַל רִש"י מַחֲל' לְכֹן תּוֹפְסֵי שְׁנֵי הַטְּעָמִים חֲדָא דְּכָל שְׁאֵם יִחַלַק כּו' אֵינְדָּה דְּלֹא מְקָרִי בְּרִיָּה אֲלֵא פְּשֵׁהֲאִיסוּר חֵל מִשְׁעָה שְׁנוּצְרָה וְהָא נִדְּאִי לִית' דְּאֵם הֵיָה תּוֹפְסֵי ב' טְעָמִים בְּיַחַד קְוִשְׁיָא אֲמַאי שְׁבִיק הַטּוֹר הָךְ טְעָמָא דְּבַעֲיָנוּ שְׁהֲאִיסוּר חֵל מִשְׁעָה שְׁנוּצְרָה וְלֹא פְּתַב אֲלֵא הַטְּעָם שְׁאֵם יִחַלַק כּו' וְעוֹד דְּהֵלֵא מ"ש הָרֵא"ש וי"ל אֵינּוּ ר"ל לְתַרְזֵן הַקְּוִשְׁיָא דְּקֻשְׁיָה עַל רִש"י מַחְלָב לֹא הֵיָה צְרִיכִין לְטְעָמִיהָ שְׁל רִש"י וְעוֹד שְׁאֵין טַעַם זֶה שְׁאֵם יִחַלַק וְכו' הַנּוֹפֵר בְּפִירִש"י בְּשׁוּם רְמִז אֲלֵא וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּקָאֵמֵר פְּלוּמֵר וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּדַרְךָ אַחֵר שְׁלֹא כְּפִירִש"י דְּהַטְּעָם הוּא דְּבַעֲיָנוּ שְׁהֲאִיסוּר חֵל מִשְׁנוּצְרָה וְהוּן הוּן דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפ' הַתְּעָרֻב' רִישׁ דְּף ע"ב וּבְסִפּוֹר הַתְּרוּמָה סִי' חֲמִישִׁי' מְפֻרָשׁ לְשֵׁם שְׁהִבִּיא דַעַת רִש"י בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרֵשִׁים: וְכַתַּב דְּקֻשְׁיָה ע"ז מַחְלָבוֹ כְּמוֹ שְׁהַקְּשָׁה הָרֵא"ש וְכַתַּב וּמוֹרֵי רַבֵּינוּ מְפָרֵשׁ דְּכָל דְּבָר שְׁשִׁמוֹ עֲלָיו בְּעוֹדוֹ שְׁלֵם כּו' וְרוּמְזוֹ עַל רַבֵּינוּ יִצְחָק בְּעַל הַתּוֹסְפוֹ' וְהֵגָה הַסֵּמ"ג בְּלֵאוֹנוּן סִי' קל"ט לֹא הַזְּכִיר פִּירוּשׁוֹ פֶּל.

עֵינְקֵר רַק מָה שְׁפִירֵשׁ רַבֵּינוּ יִצְחָק וְכָהּ הֵם דְּבָרֵי הַטּוֹר שְׁלֹא פְּתַב אֲלֵא הָךְ טְעָמָא שְׁאֵם יִחַלַק כּו' דְּכָהּ הִיא מְסַקְנַת הָרֵא"ש שְׁהִרִי פְּתַב תְּחִילָה פִּירִש"י וּמָה שְׁקֻשְׁיָה עֲלָיו מַחְלָב וְאַח"כ פְּתַב שְׁיֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּדַרְךָ אַחֵר וְהוּא שְׁאֵם יִחַלַק כּו' וְא"כ כָּהּ הוּא תּוֹפְסֵי עֵינְקֵר וְלֹא ס"ל הַעֲעָם דְּפִירִש"י שְׁאִיסוּרוֹ חֵל מִשְׁנוּצְרָה: וְהַשְׁתָּא אֵי אֵיתָא דְּאִף בְּאֲבָר מִן הַחַי דְּטַמְא נְמִי מְקָרִי בְרִי' מִשּׁוּם דְּאֵם יִחַלַק וְכו' הַשְׁתָּא לִפ"ז אַף אֲבָר דְּנִבְיֵלָה וּטְרִיפָה נְמִי מְקָרִי בְּרִיָּה מִטְעָם זֶה אֲבָל הַדְּבָרִי הַבְּרוּרִים שְׁלֹא נִתְפַּוּן הַטּוֹר אֲלֵא לְאֲבָר שְׁנוּהֵג בּוֹ אִיסוּר אֲמ"ה וְאֵין זֶה אֲלֵא בְּטְהוּרִים וְכָל הָאֲרַבְעֵי פְּרָטִי' שְׁפָרַט הַטּוֹר שְׁנִקְרָאִים בְּרִי' פְּלֵם מְפָרֵשִׁים בְּגִמְרָא וּלְכָהּ קְוִשְׁיָה לְהוֹ א' לֹא' וְאַח"כ פְּתַב וְכִיּוּצָא בְּהוּן וְהוּא דְּנִמְלָה דְּאֵיתָא בְּפ' אֵלוֹ הֵן הַלּוֹקִין מִמְרָא דְּרַבָּא בַר רַב הוּנָא דְּקָאֵמֵר דְּנִמְלָה אַחַד פְּשֵׁהוּא חַי פִּי' שְׁלֵם מְקָרִי בְרִי' וְעוֹף טְמֵא אֵית' בְּפ' ג"ה בְּמִמְרָא דְּרַב וּטְמֵאָה בֵּין בְּחַיָּיהָ בֵּין בְּמִיתָתָהּ בְּכָל שְׁהוּא דְּהֵינּוּ לּוֹמֵר כְּשֵׁהוּא שְׁלֵם.

חַיִּיב עֲלָיו מִשּׁוּם בְּרִיָּה כְּדַמּוּכַח הַסּוּגְיָא דְּשֵׁם וּכְפִירִש"י לְהַדִּי' וְהַבְּאֵתִי בְּסִמוּף גַּם שֵׁם בְּרֵאשׁ דְּף ק' קָאֵמֵר תְּלַמוּדָא דְּג"ה לֹא בְּטִיל בְּרוּבָה מִשּׁוּם דְּבְרִיָּה שְׁאֵנִי וְאֲמ"ה נְמִי אֵית' הַתֵּם בְּמִמְרָ' דְּרַב אֲבָל צִיפּוֹר טְהוּרָה בְּחַיָּיהָ בְּכָל שְׁהוּא וּפִירִש"י מִשּׁוּם אֲמ"ה מִשּׁוּם דְּקִסְבֵּר דְּבַהֲמָה בְּחַיָּיהָ לְאִיבְרִים עוֹמְדֵת וְה"נ חַיִּיב מִשּׁוּם אוֹכַל אֲמ"ה וְאִסְיָקְנָא דְּהֵינּוּ בְּמִשְׁהוּ בְּשׁוֹר וְגִידִין וְעִצָּמוֹת מְשַׁלְּיִמִין לְכַוִּיַּת וְחַיִּיב עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם בְּרִי' אַעפ"י דְּלֹא אֲבָל כַּוִּיַּת בְּשׁוֹר אֲבָל נִתְנַבְּלָה אֵינּוּ חַיִּיב אֲלֵא בְּדָאֲכַל כַּוִּיַּת בְּשׁוֹר דְּאֲבָר מִן הַנִּבְיֵלָה לֹא מְקָרִי בְרִי' וְדִלָּא פִּירָאָה.

מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם רפ"ב מֵהַמ"א דְּאוֹכַל צִיפּוֹר טְהוּר חַי לּוֹקָה מִשּׁוּם נִבְיֵלָה וּכְבָר פְּתַב הַמְּגִיד דְּמִן הַסּוּגְיָא נִרְאָה כְּפִי' רִש"י דְּאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם אֲמ"ה וּכְבָר הַתְּבָאֵר דְּהַסְפִּימוּ לְמָה שְׁפִיר ר"י דְּהַטְּעָם מִשּׁוּם דְּזֶה הַפְּלֵל דְּכָל דְּבָר שְׁשִׁמוֹ עֲלָיו בְּעוֹדוֹ שְׁלֵם וְכוּלֵי וּפִירוּשׁוֹ

ששם האיסור שקרא התורה עליו וכשאינו שלם אבר שמו זה קרוי ברי' בעודו שלם כגון גיד אם אינו שלם אינו קרוי גיד שקרא אותו התורה אלא חתיכת גיד וכן חתיכת נמלה אין קרוי שרץ וחתיכת עוף טמא אין קרוי עוף טמא פאשר כתב בתורה וחתיכת אמ"ה אין קרוי אמ"ה ואף על פי דלא נמצא בכתוב שם אמ"ה מפל מקום ממשמעות דלא תאכל הנפש עם הבשר למדנו מפי השמועה.

שהוא נאמר לאסור אבר שנתחמה מן החי פדכתב הרמב"ם רפ"ה מהמ"א ואם פן ה"ל פאלו כתב בפירוש לא תאכל אמ"ה ואם פן גיד ושרץ ועוף טמא ואמ"ה קאמר רחמנא וכל שאינו שלם אבר שמו של איסור שקרא אותו הכתוב ולפיכך נבילה וטרפה דאפילו אין האבר שלם נקרא נבילה שהוא שם האיסור.

שקרא אותו הכתוב ולא מקרי בריה אפילו בצפור שלם שנתנבלה ועוף טמא ובהמה טמאה נמי לא מקרי בריה אלא פשהיא שלם אבל באבר אפילו בנחתה מן החי פיון שאין איסור אמ"ה נוהג בטמאים לא מקרי בריה דאין איסורו אלא מחמת איסור עוף טמא ובהמה טמאה ושם האיסור זה אינו עליו פשאינו שלם הלכך לא מקרי בריה אלא אם פן פשהיא שלם ודי בזה למבין ומעתה נכון הדבר לתרץ הא דכתב הטור בסיון ס"ב דאמ"ה אינו נוהג אלא בטהורים אף על פי דטמאים בלאו הכי אסורים דה"ט דאתא לארזי דבטמאים לא מקרי בריה אף על פי שנתחמה האבר מן החי ויש לו ביטול וכמו שכתב מעלות פבוד תורתה וכה העליתי בחדושי ועוד פרשתי כדי לתרץ על דבר זה מה שהקשה הרב עוד לשם דלאיזה צורך כתב לגבי אבר בין אם יש בו פזית בין אם אין בו פזית כמו שהארז בדבריו: ואני מוסיף עוד לדקדק מפני מה לא ביאר גם בדין בשר הפורש מן החי דאין חילוק בין יש בו פזית לאין בו פזית פאשר ביאר לגבי אמ"ה והפל יתישב בתירץ א' והוא דאתי לאורי' לגבי אבר דווקא דלאיסור אכילה הוא דאין לחלק אבל לגבי מלקות פזית בעינן פלומר והשתא לא חשיב ברי' אף בטהורי' אא"כ פדאי' פזית באבר אפי' משהו בשר גידין ועצמות משלימין לכזית אבל לגבי בשר מן החי אפילו בכזי' לא חשוב ברי' שהרי אף אם יחלוק שמו עליו בשר מן החי א"כ לא אתי לאורי' דיוקא לגבה בהמה ולכך כתב בסתם אסור משא"כ באבר דהוצרך לפרש לאורי' דווקא עוד יראה נכון לתרץ דנפקא מיניה היא שנימוק האבר שאינו ניקר ואפילו הכי צריך ששים פנגד פל האבר דאע"ג דקי"ל אין בגידין בנ"ט ואין הטעם הגידין אוסר שהרי היא פעץ וכעצם אפי' הכי פיון שהתורה אסרתו לאבר מן החי א"כ גוף הגידין הן אסורין ובאיסורו הן עומדין אע"פ שנימוחו וכמו שכתב הטור להדי' בסי' ק' לגבי גיד הנשה דאין ספק דאין חילוק בין גיד הנשה לשאר גידין דהא סתמא קאמר תלמוד' אין בגידין בנ"ט ואי ג"ה דווקא קאמר הל"ל אין בג"ה בנ"ט והשתא נפיק מיניה פמה שאינו נוהג איסור אמ"ה בטמאים דאם נמוח האבר בטמאים אין צריך ס' פנגד הגידין דלא אסרה תורה אלא בשר ולא גידין ועצמות וכדתנן ר"פ העור והרנטב הרמב"ם להדי' בפ"ד מהמ"א וז"ל האוכל מנבילה וטרפה או מבהמה וחייה הטמאין מן העור ומן העצמות ומן הגידין כו' אע"פ שהוא אסור ה"ז פטור מפני שאלו אינן ראויין לאכילה ואין מצטרפין עם הבשר לכזית עכ"ל הרי לה דאינו אסור אלא מדרבנן לכתחילה ודווקא באמ"ה דטהורים שאסר התורה גם הגידין והעצמות דמצטרפי לכזית ה"ה ודאי אע"פ דעץ ועצם הוא ואינו נ"ט מ"מ התורה אסרתו וצריך ס' אף פנגד הגידין והעצמות

כְּשֶׁנִּימְוָחוּ מִשָּׂא"כ בְּטַמְאִים וְהִשְׁתָּא נְמִי אֲתִי שְׁפִיר דְּהִנְצְרָךְ לְפָרֵשׁ אֲפִילוּ אֵין בּוּ כְּנִית מִשׁוּם דְּהִנְה אֲמִינָא פִּינּוּן דְּלִיכָא מְלָקוּת וְגַם אֵינוּ נ"ט לֹא הִי צָרִיךְ כְּנָגְדוּ אִם נְמוּת קמ"ל דָּאִין חִילוּק וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה פֶתֶב מְהָר"י מִינְן בְּתִשׁוּבָה סִי י"ט בְּדָם לְבַעוּף פֶתְצִי שְׁיַעוּר וְאִיכָא נְמִי צַד לְהִתָּר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם לִידֵי חַיִּיב מְלָקוּת ה"א דָּאִין צָרִיךְ ס' וק"ל: שׁוּב רְאִיתִי בְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ספ"י מֵהַמ"א שְׁפָתוּב וַז"ל וְכֵן בְּהֵמָה שְׁפָלָה שְׁלִימָה וְלֹא הִסִּיר לָהּ חוּטִין כּו' עַד שָׂאִין בְּגִידִין בּנ"ט פְּדִי לְשַׁעַר בְּהֵן עכ"ל הָרִי לָהּ שְׁהָרַב סוֹבֵר שְׁפָל הַגִּידִין אֵין בְּהֵם בּנ"ט וְכַדפִּירש"י וְאַף עַל פִּי שֶׁהָר"י קָאָרוּ הִבִּיא שְׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א דס"ל דְּדוֹקָא גּוּפוּ שָׁל גִּיד שְׁהִיא רֹאשׁ הָאָבֵר פִּי בַלְבַד אֲמָרוּ אֵין בְּגִידִין בּנ"ט אָבֵל בְּשָׂאָר הַגִּידִין וְהִקְרוּמוֹת לֹא שְׁמַעְנוּ הֵנָּה כְּבָר כְּתִב שְׂאִין נִרְאָה כּוּן מִדַּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְאִם כּוּן יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר דְּדַעַת הַטּוֹר בְּזֵה הִיא פְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: וְעוֹד יֵשׁ לְתַרְץ כִּיּוֹצֵא בְּזֵה הָא דְּהַקְשָׁה בֵּית יוֹסֵף בְּרִישׁ סִימָן ס"ד וַז"ל וְלֹא הָיָה רַבֵּינוּ צָרִיךְ לְכַתּוּב זֶה וְלֹא מָה שְׁקוֹדֵם לוֹ דְּלֹא נִפְקָא לוֹ מִינְיָהּ מִיְּדֵי לַעֲנָן אִיסוּרָא וְכוּ' וְהוּא דְּאִיכָא לְמִימַר דּנ"מ לַעֲנָן שְׂאָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה בְּחֻלָּב טְמֵאָה וְנִפְל שְׂאֵם הָיָה בְּכָלֵל חֻלָּב הָיָה בְּכָלֵל הִיתָר שְׂאָר חֻלָּב שְׁהִתִּירָה תוֹרָה דִּיעֲשֶׂה לְכָל מְלֵאכָה אָבֵל מֵאַחַר שְׁחַלְבְּתֶם כְּבִשְׂרָם אִיסוּר לַעֲשׂוֹת בְּהֵם סְחוּרָה וְהֵיטֵב תוֹפְס הָרַב בֵּית יוֹסֵף עַל בַּעַל אוֹרְחַת חַיִּים בְּסוּף סִימָן קי"ז שְׁהִתִּיר לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה בְּחֻלָּב חֲזִיר כּו' דְּלִית' אָבֵל לֹא מְטַעְמִיָּה שְׁפָתֵב דְּהָא קָרָא בְּחֻלָּב גְּבִילָה וְטְרִיפָה וְכוּ' דְּהִלָּא בְּתוֹרַת פְּהִינִים וּמִיְּתִי לִיהַ תְּלִמוּדָא בְּסוּף פֶּרֶק חֲטָאֵת הָעוּף דָּף ע' דְּהֵאִי קָרָא וְחֻלָּב גְּבִילָה וְחֻלָּב טְרִיפָה וְכוּ' לֹא אֲתָא לְמַעַט חֻלָּב בְּהֵמָה טְמֵאָה מְלִטְהָרָה מְטוּמְאָת גְּבִילָה וְטְרִיפָה דִּנְפָקָא לָן מִי שְׂיֵשׁ בְּמִינָה טְרִיפָה כּו' וְאִם כּוּן אִיכָא לְמִימַר דְּקָרָא דִּיעֲשֶׂה לְכָל מְלֵאכָה כְּוָלָה קָרָא לְהִכִּי הוּא דְּאֲתִי דְּחֻלָּב בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵינָה טְהוֹר מְטוּמְאוֹת גְּבִילוֹת אָבֵל לַעֲשׂוֹת בּוּ מְלֵאכָה וְסְחוּרָה אִיכָא לְמִימַר דְּלֹא חִילַק הַפְּתוּב בֵּין חֻלָּב טְהוֹרָה לְטְמֵאָה וּמִתָּר כְּכָל עֲנָן מִיְּהוּ בְּדַבְרֵי ה' הַמְגִיד רפ"ד מ"ה מ"א יִרְאָה לְהַדְנָ' דְּמַפְרֵשׁ בְּהָא דְּתו' פְּהִינִי דְּמִיְּרִי נְמִי כְּפִישׁוּטוֹ לַעֲנָן עֲשִׂית מְלֵאכָה וְאִיסוּר אֲכִילָה וְלִהִכִּי פֶסֶק הָרַמְבַּ"ם לְשֵׁם דְּאֵינוּ לּוֹקֵה בְּטַמְאִי מִשׁוּם גְּבִילָה וְטְרִיפָה אֲלָא מִשׁוּם אוֹכֵל בְּשָׂר טְמֵא וצ"ל דס"ל דאע"פ דנדרשינן ליה למעט חלב טמאה מלטהרו בטומאת גבילה מ"מ אין מקר' יוצא מידי פשוטו דבמלאכה ואכילה ודאי קמייירי קרא אלא דלענן טומא' נמי קמייירי מיהו נראה לפע"ד דאין צריך להשיג אהוראה זו מטעם הך דרשה דכתב הב"י אלא מטעם דלא נקרא חלב רק דשור וכשבו ועז אבל חלב טמאה ונפל חלבם כבשורם כדאי' בפ' פל הבשור ובפ' בהמה המקשה וכמו שהעמק הרב ב"י בריש ס"ד וכן מבואר ברמב"ם ריש פ' שני וראש פ' שביעי דהמ"א: ועוד קבלתי ע"ש הרב מהר"ש לורנ' ז"ל ולתרץ פל מה דקשה בענן זה בדברי הטור והוא דנפקא מיניה לענן בטיל בס' היכא דאיכא נ"ט זיתים של היתר וב' זתים אחד של חלב וא' של דם כו' כמ"ש הטור בסוף סי' צ"ח וע"ד זה צריך לידע דאבר מן החי אינו נוהג אלא בטהורי' ודין חלב אינו אלא בטמאי' ולא בגבילה ואיזהו נקרא גבילה ואיזהו טריפה ובהו יש לתרץ גם מה שהקשה הרב ב"י בס' כ"ז אמ"ש הטור פל שנספל בשחיטה ה"ז גבילה כו' אכן לשם יש לתרץ בדרה יותר נכון ומתקבל דנפקא מיני' לענן אותו ואת בנו דאין לשם איסור אם נתנבלה אחת מהן אבל אם נטרפה אסור כמו שנתבאר בי"ד בס' ט"ז והנה פניתי הבית לאהבתי ולענין בדברי כת"ר ולהשיב פיז' ה' הטובה עלי והנני מוכן תמיד למלאכת שמים זו וכיוצא בה כחפצהו וכחפץ נפשך ממני הקטן

יואל: שאלה קלח ראובן הִיה לֹ מְעוֹת בִּי חוֹזְאֵי וְשָׁכַר אֶת שְׁמֵעוֹן שְׁיִלְךָ לְשֵׁם וַיְבִיא מְעוֹתָיו וְגַם נָתַן לוֹ רְשׁוֹת שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בְּמַעוֹת וּבְשַׁעַת הַשְּׁכִירוֹת אָמַר שְׁמֵעוֹן לְרֹאוּבֵן עַל מְנַת שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹת וְנִתְרַצָּה רֹאוּבֵן לְזֶה וְאִם"פ הֵלֵךְ שְׁמֵעוֹן לְשֵׁם וְקִיבַל הַמַּעוֹת וּבְמִקְצַת קִנְיָה סְחוּרָה לְעַצְמוֹ וְהִשְׁאָר הִיא מוֹלִיךְ עִמּוֹ בְּמַחֲצֵתוֹ וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ וַיִּפְתַּח אֶת שִׁקּוֹ לִיָּסֵן הַמַּעוֹת לְרֹאוּבֵן פְּסָבוֹר הַמַּעוֹת וְשִׁלְמִים הֵם אֶתוֹ וְנִמְצָא חֲסִירִים הֵם חֲמִישִׁים זְהוּבִים וְאִינוּ יוֹדְעֵי אִם הִטְעֵתוּ בְּקִבְלַת הַמַּעוֹת מִהֵלְנָה אוֹ בְּשַׁעַת שְׁקִנְיָה הַסְּחוּרָה לְצָרְכוֹ אוֹ נִגְנְבוּ מִיָּדוֹ עַל הַדֶּרֶךְ וַיֵּשׁ פָּנִים שֶׁהֵלְנָה הִטְעוּהוּ: וַיֵּשׁ פָּנִים ג"כ שְׁנִינְגָב מִיָּדוֹ: וְעַתָּה טַעַן שְׁמֵעוֹן שֶׁכָּבַר הַתְּנָה עִם רֹאוּבֵן שְׁלֵא יִתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ וְרוֹצֵה לְפָטוֹר עַצְמוֹ בְּזֶה: וְרֹאוּבֵן טוֹעֵן שֶׁכּוֹנְנָתוֹ הִיָּתָה עַל אַחֲרֵיּוֹת הַדֶּרֶךְ: אוֹ בְּטוֹעֵן וְדַאי גְּנִיבָה וְאֶבְיָדָה אֲבָל לֹא יִדְעֵנָא פְּשִׁיעַת' הִיא: וּמִזֶּה לֹא פָּטְרוּ: תְּשׁוּבָה דְּבָר זֶה כָּבַר נִפְסָק בַּש"ע מֵהַב"י בַּס"י ע"ב ס"ז וְרַמ"א בְּהִגְהוֹתָיו ס"י ש"ה ס"ד וְהֵם הֵם דְּבָרֵי מְהֵרָם הוּבְאוּ בְּמַרְדְּכֵי פ' הָאֲנֻמְנִין דְּכָל הָאוּמָר אֵינִי מְקַבֵּל אַחֲרֵיּוֹתוֹ עָלַי פָּטוֹר אֶפְיָלוּ מִפְּשִׁיעָה אֲכֹן כִּי דִּיִּיקִינֵן בִּי יֵשׁ לְאַקְהוּיֵי אַקְהִיוּתָא טוֹבָא חֻדָּא דְמַבְי' רֵאזִיה מִפ' בְּתָרָא דְמִנְחוֹת וְז"ל דְאִיתִי' הֵתָם הָאוּמָר הָרֵי עָלַי עוֹלָה עַל מְנַת שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ פְּוִלֵי אִם הִקְרִיבוּ בְּבֵית חוֹנִיּוֹ יֵצֵא וּפְרִיָּה וְהָא מִקְטִיל קִטְלָא וּמְשַׁנֵּי נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁאוּמָר הָרֵי עָלַי עוֹלָה ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ ע"כ אֶלְמָא אַע"ג דְכִי אָמַר הָרֵי עָלַי עוֹלָה מִתְחַיֵּיב אֶפְיָלוּ בְּאֲוֹנְסִין אַפ"ה כִּי הִדָּר אָמַר ע"מ ל"מ דְּבְאֲוֹנְסִין לֹא מִתְחַיֵּיב אֶפְיָלוּ מִפְּשִׁיעָה נְמִי לֹא מִתְחַיֵּיב כִּי הִיכָא דְמִקְטִילָא קִטְלָא עַכ"ל: אֲבָל הַמַּעֲיָין וְהַמְדַּקְדָּק בְּדְבָרֵי רַש"י ז"ל יִרְאֶה שְׁלֵא כ"כ וְז"ל רַש"י כִּינֵן דְאָמַר ע"מ כְּוִלֵי הָוִי כְּאֵלוֹ אָמַר ע"מ שְׁאֶהְרָגָה וְלֹא מִתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ עַכ"ל מִשְׁמַע דְּהָא דְקָאָמַר בְּגִמְר' ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ פִּירוּשׁוֹ אִם אֶהְרָגְם דְכִינֵן דְאָמַר בְּבֵית חוֹנִיּוֹ הִיָּינוּ כְּמַפְרָשׁ שְׁאֶהְרָגְנוּ וְלֹא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ לְפִיכָף יֵצֵא אֲבָל אִם אָמַר סְתָמָא הָרֵי עָלַי עוֹלָה ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ וְלֹא הַזְכִּיר ע"מ לְהַקְרִיבוּ בְּבֵית חוֹנִיּוֹ לֹא יֵצֵא וְהָדִין עִמּוֹ דַּאס"ד יֵצֵא ה"ל לְמַתְנֵי רְבוּת' וְכֹן לְכוּלְהוּ אָמוּרָאֵי דְבְּגִמְר' לְמָה פָּרְטוּ ע"מ שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוֹנִיּוֹ ע"מ שְׁמַקְרִיבִין בְּמִדְבָּר אֵלָא וְדַאי דְוֹנָקָא בְּפוּרְט הַמְקוּם בְּשַׁחוּטֵי חוּץ הוּא דְאָמְרֵי דִיֵּצֵא מִשׁוּם דְּהוּי כְּאָמַר בְּפִי' ע"מ שְׁאֶקְטְלָנָה וְלֹא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ הָא אֵילוֹ אָמַר שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ הִיָּינוּ מְפָרְשִׁים כְּוֹנְנָתוֹ שְׁאֵם תְּגַנֹּב אוֹ תֵּאבֵד כו' אֲבָל אִם יִהְרָגְם בִּידוֹ חַיּוּבוֹ מִתְחַיֵּיב וְטַעְמָא דְמִלְתָּא כְּדָאָמַר' בַּפ' הַפָּרָה נְהִי דְאִית לָךְ רְשׁוֹת לְאִפּוֹקֵי' לְאִזְוִקֵי' מִי אִית לָךְ רְשׁוֹת: ה"נ נְהִי דְלֹא קִבַּל אַחֲרֵיּוֹת עָלָיו דְמִמִּילָא מ"מ לְהַרְגַּ בִּידֵי' מִי אִית לִי רְשׁוֹת וְאֵלוֹ לְמִהֵרָם כְּשֶׁאָמַר ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ יִהְיֶה פָּטוֹר אֶפְיָלוּ בְּמַזִּיק בִּידֵי' דוּמְיָה דְבֵית חוֹנִיּוֹ וְזֶה וְדַאי לֹא נִהִירָא לִי וַיֵּשׁ לְהִבִּיא רָאִים מִפ' הַזֶּהָב בְּעוֹבְדָא דְהָא בֵּיתָא קָמָךְ דְּפָסָק רְבָא אֶפְיָלוּ ש"ח גְּמִי לֹא הָוִי וּפִירַש"י וְאֶפְי' פְּשַׁעוּ בְּשִׁמְרֵתָן פָּטוּרִין וְק' וְכִי עַד הָאִידְנָא לֹא יִדְעֵנָא חַיּוּב דְש"ח אֵלָא אֶתָּא לְאֶשְׁמַעִינֵן הָא אִם הִזִּיק בִּידֵים חַיֵּיב: וְכ"כ הַתּוֹסֵף בְּהַדְיָא ס"פ הַחוּבֵל בַּד"ה וְרַמְיָנְהוּ לְשִׁמּוֹר וְלֹא לְאֶבֶד: וַיֵּשׁ לְהִבִּיא רֵאזִיה מְשִׁטְרוֹת דְקִי"ל דְאִין בְּהֵם דִּין שׁוּמְרִים וְאֶפ"ה פְּתַב הַטוֹר ס"י ס"ו שְׁאֵם פְּשַׁע בְּהֵם וְנִגְנְבוּ פָּטוֹר וַא"כ ה"נ בְּעוֹלָה נְהִי דְלִישְׁנָא ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹת מִשְׁמַע אֶפְי' בְּאַחֲרֵיּוֹת פְּשִׁיעָה מ"מ בְּמַזִּיק בִּידֵים הוּא חַיֵּיב וְלְמָה אָמַר בְּמַתְנֵיתִין וְאִם הִקְרִיבוּ בְּבֵית חוֹנִיּוֹ יֵצֵא דְהָא קָטַל בִּידֵים: אֵלָא ע"כ לֹא מֵר דְּהוּי כְּאֵלוֹ אָמַר בְּפִי' ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב אִם אֶהְרָגְם בִּידֵים וְכִפְי' רַש"י הָא בְּאוּמָר ע"מ שְׁלֵא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ סְתָמָא אִין רֵאזִיה מְכָאן כָּלֵל

אי פטר נפשי' מגניבה ואבידה בלבד או אפי' מפשיעה ואפשר שחור הדין לדין השטרות
דלדעת הרמב"ם חייב בפשיעה ולהרי"ף והרא"ש פטור מפשיעה כמו שנתבאר סי' הנ"ל
ואפשר לומר דדוקא התם ס"ל להרא"ש דפטור מפשיעה כמו שפתיב ונ"ל וכינון שהוציא
התורה אח אלו מדין שומרים פטורים אף מפשיעה עכ"ל והתם הנפירה התורה בפירוש
דין הפשיעה דהיינו שומר חנם לפיכך כשמיעטה התורה שטרות מדין השומרים ס"ל
להרא"ש דמיעט נמי מדין ש"ח דעלה נמי קאי אבל במלנה על המשפון שלא הזכיר בפ'י
פיטור הפשיעה אפשר דמודה הרא"ש להרמב"ם דסגי לפנטרו מדין ש"ש: ולא גם מדין
ש"ח דעל' דידן' דשומר ראי' לברורי ולפרושא ויש להביא ראי' ממה שפתיב הרי"ף בפ'
הפותר והספי' עמו הרמב"ם פ' ט"ו מה' מלנה והטור סי' ע"א ונ"ל הרי"ף מלנה דכתב
ללנה כל אימת דאמרת פרענא כו' עד הלפך האי מלנה פיון כו' ידו על התחונה עכ"ל:
א"כ ה"נ יד בעל השטר על התחונה: ומ"ש ולא דמי לטול את שלך והביא מעות כו'
משמע קצת מלשונו דדמי להא בית' קמף ולפיכך פטור אפילו מפשיעה ולא נהירא דשאני
הא בית' קמף דלא נחות לחיוב' דשמירה מעולם דה"ל פאומר לו עול ומנטר לך דבכך
סליק נפשיה מש"ח כמו מש"ש לפיכך אומר בפ' הנזהב ל"מ דש"ש לא הוי אלא אפילו
ש"ח נמי לא הוי: וק' דהא ההוא גברא דאמר לי' להוי הני זויי בפקדון גבך דהא חשכה
לי והשיב הא בית' קמף וא"כ מהיכי תיתי דלהוי ש"ש ע"ז דהוצרך רבא לומר ל"מ ש"ש
לא הוי דהלא מלת' דפשיטא היא דשומ' פיקדון הוא לא הנה רק ש"ח ואף בלא הא בית'
קמף ע"כ לומר דבעלמא קאי וה"ק היכי דהוי ש"ש כמו נותן לו שוכר או שוכר או מלנה
לו על המשפון ועייליה בבית זה והוא אומר הא בית' קמף ל"מ דש"ש לא הוי אלא אפילו
ש"ח נמי לא הוי דהא לישא דמבנר דאינו מקבל עליו שום שמירה והא דאמר טול את
שלך איצטרכי לי' סד"א ש"ח נמי לא הוי קמ"ל דהא לישא מבנר הוא דהנה פאומר
אינו שומר עוד וזהו לישא מבנר דמסלק נפשיה לגמריה משמירה קא"ל דאפשר
לפרשו דאינה תופסו על שכו קא"ל וכן פירש"י שם וממילא לא הוי לישא מבנר ונד
השומר על התחונה וא"כ ע"מ שאני חייב באחריות נמי לאו לישא מבנר הוא דהא
אינו מסלק נפשי' משמירה אלא רוצה לשומר ואינו רוצה להתחייב וא"כ אפשר לפרש
איני חייב באחריות ש"ש וממילא יד בעל השומר על התחונה ואפ' לפי מה שפתיבו
התוס' דיש חילוק בין אם מקבל עכשיו על עצמו שמירה אז אמרינן דאפ' מש"ח נמי
מסלק נפשיה ואם הי' ש"ש כפר אז אמרינן דמשמירה ש"ש בלחוד מסלק נפשי' י"ל
דהתם ס"ל דטול את שלך אינו פירוש איני תופסו על שוכרי אלא פירוש איני שומר
עוד ואפ"ה פיון דעד הנה הנה ש"ש סגי בדסליק נפשי' מדין ש"ש אבל פאומר ע"מ
שאני חייב באחריות אפשר דמודי' התוס' דלא הוי לישא מבנר ולא פטר נפשי' אלא
מדין ש"ש ואע"ג דעכשיו מקבל עליו השמירה: ובזה מתורץ נמי הא דמשמע בתוספות
ס"פ החובל הנ"ל דעל' דבעל לברר השמירה די"ל דהיינו היכא דאין שמירת השומר
מבנרת מסתמא אבל בשליח או במלנה דמסתמא הוא חייב באחריות שפיר אומר על
השומר לברר כ"ז פתיבתי בדיני המלנה על המשפון והנה נ"ל דאפילו למתה"ם דס"ל
דכשאומר איני מקבל עלי אחריות פטור אפילו מפשיעה מ"מ יש לחלק ולומר דוקא
במלנה על המשפון דינא הכי אבל בנ"ד שמסר אותו לשליח אפילו מתה"ם מודה דעל
השליח לפרש חדא כמ"ש התוס' פ' האומנין בסוגיא דכל האמנין ש"ש הן וא"ת הא

דדחיק למצוא טעם במלנה על משכון לימא טעמא בההיא הנאה דקא תפיס ליה בחובי' הנה ש"ש וי"ל דהתם לא אתהני מלנה מידי דאין מרויח במה שהלנה ממה שלא הנה לו מלנה ולא הנה לו משכון עכ"ל פי' אבל האומנין מרויח במה שנתן לו לתקן שמקבל שכר פעולתו ולפ"ז בנ"ד הואיל ומקבל שכר על שליחותו ל"ד למלנה על המשכון ולאומר הרי עלי עולה דאין מקבלין שכר ואין מרוויחין לפיכך פשאומר ע"מ שלא אתחייב באחריות פטור אפילו מפשיעה אבל לא בנ"ד שהוא שליח ומרויח שמקבל שכר הרבה ועוד יש לחלק בשלמא במלנה על המשכון דמנח בביתו שהוא מקום המשומר: וגם הלנה יכול לשנומר: לפיכך פשמתנה המלנה ע"מ שלא אתחייב באחריות פטור אף מפשיעה: אבל בנ"ד שמעביר המעות בדרך בחזקת סכנה שאינו משומר וגם אין המלנה יכול לשנומר פשיטא שמוטל השמירה על השליח ונהי דהתנה השליח שלא יהא באחריות אומדין דעתו מסתמא על פגעי הדרך ולא על פשיעתו אטו אם ניח תיבתו פתוחה על פני השדה ונגנב או אבד המעות מי לא יתחייב השליח אטו בשופטני עסקינן: ויש להביא ראיה מהא דאמר פרק האומנין איבעיא להו הניח סתמא מאי ולא איפשיט ובתר הכי קאמר לימא כתנאי פולי הרי דמחלק בין חצר לשוק ואע"ג דהתם אמר דשוק אנח ותיב ונטר לה קאמר ליה היינו בשוק שבעיר שקרוב.

אליו הדבר לשמור אבל בשולח לבי חונאי ונדאי דלא פטר נפשיה מפשיעה וכיוצא בזה פתב הרא"ש בתשובה פלל צ"ד סי' ב' וסי' ד' וטור חושן משפט סימן רצ"א הביאו דהא דאמרינן הא בית' קמף דלא הוי אפילו שומר חנינם וכן הניח לפניה זה בבית הנפקד אבל בדרך וכו' וכ"ש בנ"ד שהשליח הולך לבדו על הדרך ואין המשלח עמו ועוד בנדון דידן אפשר דמאחר.

שהשתמש בהם ואבדו ובזה היתה השמא אם חייב באחריות ואין ספק מוציא מידי נדאי וה"ל לאומר הלויטני וא"י אם פרעתיה וכן ש"ש שטען שמא נאנסו דלא מצוי פטור נפשי' ולא שניף לומר המע"ה דעל"י דשומר רמי דה"ל למידע נדאי דלא נגנבו ונאבדו בעת שגשתמש לצרכו ופטור באחריות נדאי דלא מהני אלא בזמן שנתעסק לטובת ולצורך המשלח ולא בזמן שנתעסק לצורך עצמו דהא קי"ל המשתמש במעות פקדון אפילו ברשות חייב באונסין לכן נ"ל דחייב השומר לשלם חד' דשמא טעה בעצמו או נגנבו בעת שגשתמש לצרכו ואפילו אם טוען נדאי ורצה לשבע ע"ז מפל מקום מאחר שאינו יודע בנדאי אימת נגנבו הוי פשיעות' ובזה אף מהר"ם מודה דפטיור אחריות לא מהני לפוטרו אף מפשיעה ולא דמי למשכון וכמ"ש דאף במשכון יש פני' לכאן ולכאן פן נ"ל הקטן יואל: שאלה קלט עצם העליון הנקרא קוליות ובעורף הוא הדבוק לגוף ממש שגשבר וחזר ונקשר יפה אלא שהשברים מונחים זע"ז ולא הנה נראה שום ריעות' עד שעת האכילה פשאכלו הבשר מעל העצם ונתגלה העצם ונמלחו ביחד בשר ועופות הרבה ויש הפסד לבשר ולכלי' שגשתמשו בהם אם יש להקל משום הפסד מרובה או לצורך י"ט: תשובה מדינא דגמרא אין פאן איסור דהא דתנן בפ' בהמה המקשה נשבר העצם אם רוב בשר קיים שחיטה מטהרתו ופרש"י דהיינו לומר דעור ובשר חופין את רובו דבריייתא ומתניתין גמי פשיטא לחוץ היא הא לאו הכי לא בעינן רוב בשר קיים ואפילו אם תמצא לומר היכא דלא ידעינן אם יצאו לחוץ אוזלינן לחומרא בספיקא דאורייתא מפל מקום אין זה אלא היכא דחזינו דאיכא נקב קמן אבל בנדון דידן דלא הנה

נראה שום ריעותא למה לנו לאחזוקי ריעותה שמה היה נקב ונתרפא ויצא לחוץ קודם שנתרפא: וגם לא היה עור ובשר חופין את רובו דכל זה הם חומרות יתירות: ואין צריך לומר לשיטת הרא"ש שחולק אפירש"י וכתב שאין הדבר תלוי ביציאת העצם אלא ברוב בשר קנים החופה את רוב העצם לכה סתם הטור דבריו בי"ד סימן נ"ה שלא הזכיר יצא העצם לחוץ: אלא פתב לחלק בין עור ובשר חופין את רובו או לא דלפי זה בגדון דידן פשיטא שאין פאן איסור שהרי עור ובשר היו שלמים מפל צד פנגד השבר מלמעלה ומלמטה ואף להרשב"א בשם מורו הר"ר יונה דמתניתין בלא יוצא לחוץ ולפיכה באם בשר קנים אף על פי שאינו חופה את רובו פשיטה וברייטא פשיטא לחוץ והלכה אפילו רוב בשר קנים טריפה עד שיהא עור ובשר חופין את רובו: מ"מ בגדון דידן לא היה יוצא לחוץ וגם רוב הבשר היה קנים ואין צריך לומר להרא"ה בס' בידק הבית והרשב"א בס' משמרת הבית דנחלק עליו לפי פירושו בגדון דידן דלא ניקב כלל הבשר פשיטא דכשר אף על פי שלא היה רוב הבשר קנים אלא מיהו ככר נהגינן בכל גוונא לחומרא: וכבר פתב ע"ז המגיד בסימן אלף קנ"ד וזה לשונו נשאל אבי למה המנהג להחמיר ולהטריף עוף שנשבר העצם למעלה מן הארפובה אפילו שלא יצא העצם לחוץ ואפילו רחוק מצ"ה ברחוק אגודל ושמה הוא בשביל שמצאתי בהגהות מיימוני שכתבו דאין אנו בקיאים במסמס הבשר שהרופ' גוררו ולא מכשרינן ברוב בשר חופהו והשיב דאמת הוא שהמנהג הוא להטריף ונדע לה פי איני מתעסק בספק זה להתירו שהרי הרמב"ם פתב שיעור אורח בשור י"ו אצבעות ולפי ערוך זה אולי יגיע בעוף ד' אצבעות וזה כמעט כל שיעור אורח עצם האמצעי של עוף עכ"ל והנה רואה החומרא יתירה שהי' חושש מה שלא חששו לא הראשונים ולא האחרונים ואף לפי דעתו משמע להדיא דבנ"ד דבעצם העליון שאין שם צ"ה אין להחמיר מיהו מטעם דאין אנו בקיאים במסמס הבשר כו' היה אפשר להחמיר בכל הענין ונכון טעם זה לפי שיטת הרא"ש שאין הדבר תלוי ביציאת העצם אלא ברוב בשר קנים דהשתא חיישינן שמה הי' איזה מסמס בבשר כ"כ מהר"ם איסרליש המנהג להטריף כו' הרי לה דמדין הגמרא אין פאן איסור כלל אלא שלא לשנות המנהג אם לא חזר ונקשר: אבל בגדון דידן משמע דאין פקפוק בדבר ול"מ בגדון דידן דליכא נקב בבשר וא"א דיצא לחוץ דפשיטא דכשר אלא אפילו היכא דאיכא נקב בבשר נמי פשר וכדעת הטור וז"ל נשבר העצם במקום וכו' וכן הרבה פוסקים ואע"פ דלפי דעת הטור ע"פ הספמות הרא"ש אין הדבר תלוי ביציאת העצם אפ"ה לא נמנע הטור מלהעתיק לשון הגאונים שהוא ע"פ פירש"י מאחר שהדין הוא דין אמת אף להרא"ש דלפי שיטת הרא"ש נמי נאמר דכיון שנקשר בידוע שהיה הבשר החופה את רוב העצם קנים דאי לא הי' קנים לא היה נרפא ונקשר אין בזה צריך לזקוק דהשברים מונחים זע"ז וכבר פתב ב"י אדברי הטור וז"ל ואע"פ שכתב בהגהות אשר"י שלפי שלא הית' לר"י קבלה לא רצה להתיר ולא לאסור כו' וק' דלאיזה צורך נדחק לפרש דהגהות אשר"י ע"ש ר"י חולק אכל הגני רבנותא שכתבו להתיר דהא אפשר לומר דהגהות אשר"י מייירי בהשברים מונחים זע"ז א"נ איירי בנשבר במקום צ"ה וכה פי' מהרא"י בת"ה סי' קס"ד וגם על.

מה שכתב ב"י לחזק דברי מהרי"ק: אי נמי מתוך עובדא דר"ק שבהגהות אשר"י אינה ראייה דשם מפורש שהיה העצם יצא לחוץ בכל היקף שבירתו אלא שהיה נדבק השבר

שְׁלֹמֶעֱלָה מִן הָאֲרֻכּוֹבָה לְצַד הָעֵצָם בְּמָקוֹם שֶׁלֹא נִשְׁבַּר וּא"כ מֵה יוֹעִיל מֵה שֶׁהִבְרִיא הַשֶּׁבֶר הָאֲחֵר וְאִין לְהַקְשׁוֹת הֲלֹא פָתְבוּ הַגְּאוּנִים דְּקִי לֵן שְׂאֵם יֵצֵא לְחוּץ לֹא הִיָּה מִתְרַפֵּי וְהִנֵּה הָא קְחוּזִינוּ שְׂיֵצֵא לְחוּץ אַפ"ה גְּדַבֵּק הַשֶּׁבֶר דְּאִיפָא לְמִימַר דִּי צִיָּאת הַשֶּׁבֶר הָאֲחֵר לֹא הִית' אֱלָא לְאֲחֵר שֶׁכְּבַר גְּדַבֵּק הַשֶּׁבֶר הַשְּׂנִי וְנִתְרַפֵּי וְא"ה אֶסְרוּ מֵאֲחֵר שֶׁבְרוּר הִי' שֶׁהַשֶּׁבֶר הַשְּׂנִי הִי' יוֹצֵא בְּכָל הַיָּקְפּוֹ אֲבָל לְעוֹלָם כֹּל שְׂיֵצֵא תַחֲזִילָה אִין לְאֶסְרוּ כֹּל אֲפִילוּ הַשֶּׁבְרִים לְהִתְרַפְּאוֹת כֹּל עֵיקַר וְאֵם נִתְרַפֵּי וְלֹא יִדְעִינוּ שְׂיֵצֵא לְחוּץ אִין לְאֶסְרוּ כֹּל אֲפִילוּ הַשֶּׁבְרִים מִן־נַחֲסִים זַעג"ז וְעוֹד הֲלֹא כֹל עֵיקַר רְאֵיתָ מֵהֵרִי"ק הוּא מִתְרִי טַעְמָא חַד' מְדַנְקֵטוּ הַפּוֹסְקִים וְחִזְרוּ וְנִקְשַׁר מִשְׁמַע שְׁחִזְרוּ הַשֶּׁבֶר בְּמָקוֹמוֹ הֵרֵאשׁוֹן וְע"ז צ"ע שֶׁכְּתַב בְּסִמָּ"ק וְנִתְרַפֵּי שְׁקוּרִין זוּנ"ל לִייר בְּלַעַז וְאִין נִקִּיט דְּזוּנ"ל לִייר אֱלָא דְּוּנְקָא כְּמוֹ שְׁפִירְשִׁתִּי וְהִנֵּה הַדְּקִדּוּק מִלְּשׁוֹן וְחִזְרוּ הוּא דְּקִדְקֵי דִק לְתַלּוֹת עָלָיו בְּנִינ וְיִסוּד גְּדוֹל דְּכְבָר א"ל דְּלֹא נִקִּיט לִישְׁנָא דְּחִזְרוּ אֱלָא לֹאמַר שְׁנִקְשַׁר יָפָה בְּטוֹב דְּכֹאשֶׁר הִיָּה חִזְק בְּרֵאשׁוּנָה כְּפֹ חִזְרוּ וְנִקְשַׁר בְּחִזְק אֲבָל לְעוֹלָם אַף בְּמִנְחָסִים זַעג"ז נוֹפֵל עָלָיו לְשׁוֹן וְחִזְרוּ וְנִקְשַׁר כִּינּוּן שְׁנִקְשַׁר יָפָה וְכֵן לְשׁוֹן דְּזוּנ"ל לִייר לֹא נִקִּיט בְּסִפָּר אֱלָא לֹאמַר שְׁנִקְשַׁר בְּחִזְק לְאִפּוֹקִי שְׁנִקְשַׁר בְּמַקְצַת וְחִזְרוּ דְּהָא אַף עַל גַּב דְּבְסִמָּ"ק וּבִבְרַדְכִי פ' בְּהִמָּה הַמַּקְשָׁה הַעֲתִיקוּ לְשׁוֹן ס' הַתְרוּמָה סוֹף ס' כ"ז שְׁכְּתַב שְׁקוּרִין רִטִי"ר מ"מ הָא קָמֵן הַרְשָׁבָ"א בַת"ה הָאָרוּךְ וְהַקָּצֵר בֵּית שְׁנֵי שַׁעַר ג' כְּתַב ע"ש סִפָּר הַתְרוּמוֹת בְּשֵׁם ר"ת בְּסִתְמָא לְהַתִּיר הַר"י לְהַדְיָא דְּבַעַה"ת בָּא לְהוֹרוֹת בְּלְשׁוֹן זֶה נִתְרַפֵּי יָפָה בְּחִזְק וּכ"כ הַר"ן ע"ש סה"ת כפ"י ב"ה וְכֵן בְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים רַק בְּהַגְהָ"ת סִמָּ"ק כ' שְׁקוּרִין דְּזוּנ"ל לִייר גַּם הָא"ו הָאָרוּךְ כ' סִתְמָ לְהַתִּיר וְכֵן נִרְאֵה מִדְּבָרֵי מֵהַר"אִי בְּהַגְהָתוֹת ש"ד וּבְכַתְבֵּיו ס' קפ"ב ע"ש וּמִשְׁמַע דְּמִינְיָרֵי בְּמִנְשַׁכְבִּים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה דְּאֵל"כ הִנֵּה לִיָּה לְבָאָר בְּאִינָה עֲנִינָ קְאָמַר דְּשָׂרֵי אֲפִילוּ אִינוּ נִתְרַפְּא לְגַמְרִי: וְכֵן בְּתְרוּמַת הַדְּשָׁן סִמָּן קס"ד הָאָרִיף בְּזֶה וּכ' סִתְמָ לְהַתִּיר מִשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ לְהַתִּיר בְּכָל עֲנִינָ אֵם נִתְרַפְּא יָפָה אֲפִילוּ שׁוֹכְבִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וְעוֹד אֵלוּ הִיָּה מֵהֵרֵא"י סוֹבֵר דְּבְעִינִין דְּוּנְקָא כְּשֶׁהַשֶּׁבֶרִי חִזְרוּ לְמָקוֹם הֵרֵאשׁוֹן לְמָה לוֹ לְדַחֲקָה בְּהֵוֵא דֵא"ז דַּר"י לֹא רָצָה לְהַתִּיר דְּאִינְרִי דְּוּנְקָא בְּצ"ה וְלֹא פִירְשָׁה דְּמִינְיָרֵי בְּכָל מָקוֹם רַק שֶׁהַשֶּׁבְרִים מִן־נַחֲסִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה אֱלָא וְנִדְאִי אִין חִזְלוּק וְאֵעֵפ"י שְׂיֵשׁ לְתַת טַעַם לְפִיִּסְקוֹ שֶׁל מֵהֵרִי"ק וְלֹאמַר מֵאֲחֵר דְּבִיָּצָא אֲבָר לְחוּץ אִיִּסּוּר דְּאִוְרִיָּתָא הוּא אֵם כֵּן אֵם חוֹזֵר וְנִקְשַׁר אִין מוֹצִיא מִיָּדִי סְפִיקָא דְּאִוְרִיָּתָא אֱלָא אֵם כֵּן בְּחִזְרוּ לְמָקוֹם הֵרֵאשׁוֹן דְּאֵז וְנִדְאִי לֹא יֵצֵא לְחוּץ אֲבָל לֹא בְּשׁוֹכְבִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה מְכָל מָקוֹם כִּי מְעִינָתָ תִּשְׁפַּח דְּטַעְמָא פְּרִיכָא הוּא מֵאֲחֵר דְּעֵיקַר הַטַּעַם הוּא שְׂאֵלוּ יֵצֵא לְחוּץ לֹא הִיָּה מִתְרַפֵּי כֹּל הַשְׁתָּא לַפ"ז אִי אִיתָא דְּאֲפִשֶׁר הוּא שְׂיִתְרַפֵּי לְאֲחֵר שְׂיֵצֵא לְחוּץ וְהֵם מִן־שְׁכְּבִי זַעג"ז א"כ הוּא כְּהַשְׁבְּרִי מְדוּבְקִי נְמִי דְּלִמָּא יֵצֵא לְחוּץ וְשׁוּב כְּשִׁחְזְרוּ אִימַר דְּאִתְרַמּוּ אֵהְדִי כְּמוֹ גַּבֵּי נֶשֶׁט: וְעוֹד דְּשְׂמָא הַגּוֹיִם הַמּוֹכְרִי הֵם שֶׁהַכְּנִיסוּ וְהִנִּיחוּ כְּפֹ שֶׁבֶר עַל שֶׁבֶר יַחְדָּיו וְקָרִים עָלֵיהֶם עוֹר וּבְשָׂר אֱלָא דְּבַע"כ דְּקִי לֵן כֹּל שְׂיֵצֵא לְחוּץ א"א לְהַתְרַפֵּי וְא"כ אִין חִזְלוּק בֵּין כְּשִׁחְזְרוּ לְמָקוֹם הֵרֵאשׁוֹן בֵּין מִן־שְׁכְּבִי זַעג"ז וְבֵא"ה כְּתַב רַמָּ"א סִתְמָ אֲפִילוּ אֵם הוּא עֲתָה יוֹתֵר עַב וְגְדוֹל שֶׁם מְבַמְקוֹם אֲחֵר כְּשֶׁר עַכ"ל מִשְׁמַע בְּכָל גּוֹנָא שֶׁהוּא עַד אֲפִילוּ מִן־שְׁכְּבִי זַעג"ז דְּאֵל"כ הִי' לוֹ לְחִלְקָ: וְעוֹד נִרְאֵה דְּכָל מִשְׂא וּמִתָּן בְּזֶה אִינָה אֱלָא הִיכָא דְּאִיפָא בְּשָׂר בְּנִקְבֵי אֲבָל בְּנ"ד אַף מֵהֵרִי"ק מוֹדָה שְׁמֹנְתָר אַע"פִי שְׂאִין הַשֶּׁבְרִים מְדוּבְקִי יַחְדָּיו כְּבְרֵאשׁוּנָה וְשָׂרֵי אֲפִי לְפִי הַמְּנִהֵג וְכֵן לְשִׁיטַת הֵרֵא"ש אִין סִפָּק דְּאִין סַבֵּר לְחִלְקָ בֵּין מִן־שְׁכְּבִי זַעג"ז לְאִין מִן־שְׁכְּבִים וְהַרְוָצָה לְהַתְמִיר לְעִצְמוֹ קְדוּשׁ יֵאמַר

לו אָבֵל לְאַחֲרִים אֵין לְהַחְמִיר כָּלֵל וּכ"ש הֵיכָא דְאִיפָא הַפְסֵד מְרַנְּבָה אוּ לְצוּרָה שְׂבֵת וּי"ט וְהַחְמִיר אֵל יַחְמִיר אֱלָא לְאוֹתוֹ קְדִירָה שְׁנֵת בְּשֵׁל הָעוֹף אָבֵל שְׂאָר בְּשׂוֹר שְׁנַמְלַח עִמּוֹ אָף עַל פִּי שְׂאִין ס' נְגִד הָעוֹף אֵין לְהַחְמִיר כָּל עֵיקָר דְּהָא מְדִינָא הֵיטֵר גְּמוּר הוּא אָף אוֹתוֹ עוֹף אֱלָא שְׂאִין לְהַקֵּל הוּאִיל וְנִפְיָק מִפְּנֵי דְמַהֲרִי"ק לְאַיְסוּר וְכֵן בְּש"ע מ"מ הָבּוּ דְלֵא לּוֹסִיף וְלְהַחְמִיר עוֹד בְּמִלְיָחָה דְּהֵיא נְמִי חוּמְרָא וְעֵינֵן בְּמ"ש כָּלֵל ל"ח יוֹאֵל מְקַרְאָקָא: שְׂאֵלָה קַמּוּ מְאַרְיָה בְּעֵנֵן הַשְּׁפוֹר וְהַשְּׁתוּי וְסוּף דְּבָרֵי הַמַּסְקָנָא נ"ל דְּאָף בְּיִינוֹת שְׁלָנוּ אִם אֵינּוּ מְזוּג אִם שְׂתָה רְבִיעֵת אָסוּר לְהוֹרוֹת וְלְהַתְפַּלֵּל אָבֵל אִם מְזוּג מוֹתֵר לְהוֹרוֹת וְלְהַתְפַּלֵּל אַע"פ שְׂהִנָּה חֲזוּק טוֹבָא אָבֵל בְּיוֹתֵר מְרְבִיעֵת אֲפִילוּ מְזוּג וְאֲפִילוּ בְּיִינוֹת שְׁלָנוּ אָסוּר לְהוֹרוֹת וְאָף דְּרָף וּמִיל וְשִׁנָּה אֵינּוּ מְפִיג אֱלָא יְשָׁה לְפִי הַשְּׁכָרוֹת עַד שְׁלֵא יִשְׂאָר בְּשְׁפָרוֹתוֹ שׁוּם דְּבָר מְעוּלָם אָבֵל בְּשְׂשֵׁתָה רְבִיעֵת שְׂאִינוּ מְזוּג דְּרָף מִיל וְשִׁנָּה כָּל שְׂהוּא מְפִיגוּ וְלִדְעַת הַגַּה"ה אֲשִׁי"רִי דְּנוּקָא מְהַלֵּף בְּרָגֵל: אָבֵל רְכוּב אֵינּוּ מְפִיגוּ אֱלָא בְּדְרָף ג' מִיל: אָבֵל לִדְעַת רֹב הַפּוֹסְקִי נִרְאָה שְׂאִין מְחַלְקִי בְּהָא לְכֹן נִרְאָה לְהַקֵּל בְּזָה וּכְשֵׁשְׂתָה יוֹתֵר מְרְבִיעֵת שְׂפַתְבְּתִי שְׂאִין דְּרָף א מִיל מְפִיגוּ יֵשׁ פּוֹסְקִים דְּבָרְכוּב מְפִיגוּ: אָבֵל מְכַל מְקוּם לֹא יִדְעִינוּ שִׁיעוּר הַדְּבָר לְכֹן קִיָּמָא לֹן דְּכְשֵׁשְׂתָה יוֹתֵר מְרְבִיעֵת אַעפ"י שְׂרְכוּב שְׂהָה לְפִי הַשְּׁכָרוֹת כּוּלִי סוּף הַדְּבָר שְׂהַמַּסְקָנָא כְּדָבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל שְׂפַתְבְּתִי לְמַעְלָה וּבְפָרְק א"ע לְהַתְפַּלֵּל כּוּלִי: אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְפָאן לְשָׁפוֹר שְׂהַתְפַּלֵּל כְּאֵלוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כּוּלִי וּבְנֵי אָדָם שׁוֹגְגִים בְּזָה הַרְבֵּה וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב לְמוֹנְעֵם (: מְאַיְסוּר גְּדוֹל הַזֶּה הַקְטָן יוֹאֵל (: קַמּוּ קְדָרִים כְּבָשׁוּ לְעִיר וְהִרְגוּ וְהִנְשָׂאֲרִים הִלְכוּ בְּשָׂבִי וּכְשֵׁהֲלָכוּ לְפָדוֹת לֹא מְצָאוּ אִשָּׁה אַחַת וְחִקְרוּ הֵטִיב וְלֹא נִתְּוַדַּע מִמֶּנָּה כְּלוּם ד' שָׁנִים וְהַשְּׁבוּיִים לֹא רָאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ מִיּוֹם שְׁנַכְבְּשָׁה הָעִיר בְּשׁוּם מְקוּם גַּם אַחַד הָעִיד שְׂרָאָה אִשָּׁה אַחַת נִהְרְגַת בֵּין הַהַרְוִגִים וְכַמְדוּמָה לּוֹ שְׂהִיא גַם הֵיְתָה כְּשֵׁנְכָבְשָׁה: נִרְאָה דְּמוֹתֵר בְּעֵלָה לִיקַח אִשָּׁה אַחֲרַת וְאֵין צָרִיף לְהַתִּירוֹ דְּחָרָם ר"ג מְאָה רַבָּנִים מִיְהוּ צָרִיף לִיְחַד לָהּ כְּתוּבָה וְגַם לְזָכוֹת לָהּ גִּט ע"י אַחַר וְהָאֲרִיף שֶׁם: קַמּוּ בְּעֵנֵן נְעוּעַ הַלּוּלָב הָאֲרִיף מְאוּד וְסוּף דְּבָרֵי הַמַּשְׁנָה מִמֶּנָּה שְׁנִיגוּ ע"פ הָרָא"ש יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה וְאִם בְּעַל נֶפֶשׁ הוּא עוֹשֶׂה כַּמ"ש מְהַרְשֵׁ"ל לְשִׁבְהוּלְכָה וְהוּבָאָה רֵאשׁוּנָה ל"ו קְצוּוֹת יַעֲשֶׂה בְּכָל הוּלְכָה וְהוּבָאָה ג' כּוֹחוֹת קִטְנֵי וְאִם יַעֲשֶׂה עוֹד אַחַר כָּל אֵלוּ הַנְּעוּעִים עוֹד ו' כּוֹחוֹת קִטְנֵים בְּדְרָף הוּלְכָה וְהוּבָאָה קִטְנָה ה"ז מְשׁוּנְבַח מְאוּד שְׂבִנָּה יוֹצֵא יָדֵי כָּל הַפְּירוּשִׁים חוּץ מֵהָרָא"ם שְׂכַפִּי הַנִּרְאָה שְׂפִירוּשׁוֹ אֵינּוּ עֵיקָר: שְׂאֵלָה קַמּוּ אִם יָכוֹל הַיִּשְׂרָאֵל לְפָסוּק עִם הַגּוֹי קוֹדֵם הַפְּסוּ כַּדִּי שְׂאִיִּכְלוּ עִמּוֹ עֲבָדֵי וְשִׁפְחוֹתָיו הַגּוֹיִם בְּפָסוּחַ:

תְּשׁוּבָה לִדְעַת רֹב הַגְּאוּנִים נִרְאָה לְהַקֵּל כְּמוֹ שְׂאֲכָתוּב אֱלָא לִדְעַת הַטוֹר אָסוּר וְרָאָה לְדַקְדֵק עַל הַטוֹר שְׂפַתְבְּתִי בְּהַלְכוֹת חֲמִץ שְׂאֲסוּר לּוֹמַר לְגוֹי בְּפָסוּחַ צָא וְאָכַל וְאֵנִי פוֹרַע וְהִלֵּא פ' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל מְסָקִינוּ לְגַבִּי יֵין נָסוּף דְּאֵינּוּ אָסוּר אֱלָא א"כ הַקְדָּים דִּינָר לְחַנּוּנִי אוּ שְׁנַטְל מִן הַחַנּוּנִי וְנָתַן לִיד פּוֹעֲלָיו וְכֵן פָּסְקוּ הַרְמַב"ם בְּפִי"ג מֵהַמ"א וְהַרְשֵׁב"א בְּתוֹרַת הַבֵּית שְׁעַר כ"ו וְרַבֵּינוּ יְרוּחֵם בְּנִי"ז חֵלֵק א' וְהַמְרָדְכִי בַּפ' כָּל שְׂעָה בְּשֵׁם ר"י א"ז וְהַג"ה מִיְמוֹנֵי בְּפִי"ג מֵהַמ"א בְּשֵׁם רַבִּי י"ג לְעֵנֵן חֲמִץ גַּם הַטוֹר בְּעֲצָמוֹ פָּסוּק כֵּן בְּיִוְרָה דִּיעָה ס' קל"ב לְעֵנֵן י"ג וְיַמְעֵתָה קִשִׁי מָה רָאָה לְהַחְמִיר בְּאִיְסוּר חֲמִץ: וְהַנִּרְאָה שְׂדְּבָרֵי סוֹתָרִים זֶה לְזֶה גַם סוֹתָרִים לְכָל הַגְּאוּנִים אָמַת שְׂהַרִי"ף וְהָרָא"ש וְסַמ"ג לֹא דְבָרוּ בְּעֵנֵן זֶה כָּלֵל: וְנִרְאָה שְׂהַטוֹר נִמְשָׁף אַחַר דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׂפָרְשׁוּ מֵהֵיכָא דְּצָא וְהִבִּיא עָלֵי לְמִלְךָ

כו' דאם חייב למלך יין נסך ואמר עול תחטני לאוצר הוי נמי שאמר לי' פרע למלך תחתי כמו שאני חייב לו י"נ ונמצא פורע חובו מי"נ ואפילו לא הקדי' לו דינר אסור ול"ד לפועלים דאם לא הקדים דינר לחנוניי אע"פ שאמר לחנוני עול תחתי פדי שאפר' מהם ואני פורע ואע"פ שהוא חייב ליתן לפועל יין לשותות מ"מ מאחר שלא אמר בפירוש שיתן להם יין שרי שאני התם דמאחר שאם רצה נותנין מעות פדי מזונות והן לוקחים לעצמן שכן דרך בעל בית עם פועלים למלטני מן האוצר דמיה כמ"ש שם הר"ן ולא אתמר אלא בשהקדים לו דינר דאז נדאי פינן שהחנוני הוא מוכר יין והקדים לו דינר בשביל שיתן מי"נ לפועליו ואע"פ שאמר פן בפירוש מ"מ חל השעבוד על הדינר פינן שיחוד לו שעבודו והוי לי' כמי שקנה ממנו יין ואמר ליתן לפועליו משא"כ מלטני מן האוצר דאפילו הקדי' לו דינר מותר דהא סתמא קאמר מלטני מן האוצר ואפשר שיפייס במעות דהגוי שאינו חנוני מוכר יין איירי כמ"ש רבינו ירוחם ואינו פפורע חובו בי"נ ומדברי הטור שהביא דברי רש"י תחילה ואח"כ כתב שר"י פירוש בענין אחר וחולק אפירש"י משמע שס"ל כר"י והם דברי תוספות שכתבתי גם ר"י כתב בדברי התוס' והנה עפ"ז יראה שדעת הטור דלגבי חמץ יש להחמיר כמו גבי מנת המלך באומר עול תחתי לאוצר ואע"פ שאין מקדים לו דינר מאחר שאמר צא ואכל ואני פורע עול תחתי הוא כמו שכתב הר"ן ואינו דומה לפועלים שאם רצה נותן להם מעות פדי מזונות והן לוקחי' לעצמן שכן דרך ב"ב עם הפועלים כדכתב אב"י עבדיו ושפחותיו שאין הדבר תלוי ברצונו ליתן להם מעות אלא אדברא מחוייב ליתן להם לחם לאכול בשלחן ערוף בכל יום א"כ כשאמר עול תחתי ה"ל כמי שאמר תן להם לחם לאכול כמו שאני חייב ליתן להם לחם לאכול ונמצא פורע חובו מחמץ בפסח ואין היתר אלא בנותן דינר לעבדו ואמר לו הילך דינר זה וקנה ואכול דאז פשוט מאחר שנתפייס העבד ליקח מזונות לעצמו כבר נסתלק החוב שעל האדון ונמצא שעבד קונה לעצמו חמץ אב"י כ"ז שלא נסתלק החוב מן הדין מישאל אסור א"כ כשאומר לגוי עול תחתי דהוה כשאומר עול תחתי והאכיל חמץ כמו שאני חייב לו ואסור וא"ל דהא מ"מ פינן שלא נתחייב הישראל להאכילו לחם חמץ דוקא שכבר אפשר מצה למה? הא אסור וגימא עול תחתי לאכול לחם מצה קאמר דהא פשיטא מאחר שידע שהעובדי כוכבים ומזלות מאכילו חמץ ה"ל כאומר עול תחתי להאכילו חמץ כמו אילו הקדימו דינר גבי חנוני המוכר יין כדפירשנו אלא דהכא לא בעינן הקדמת דינר משום דהקדמת דינר אינו בא אלא לייחד השעבוד והכא לא בעינן לייחד השעבוד שכבר משועבד ליתן להם מזונות דוקא ולא מעות כדפירשית א"כ לא בעינן הקדמת דינר ובעול תחתי דקאמר אסור ולא ק' ממ"ש הטור גבי תנור דשרי לישראל להשפירו לעובדי כוכבים ומזלות ע"מ שיאפה בו מצה אע"פ שידוע שיאפה בו חמץ דשאני התם שאמר בפירוש לאפות בו מצה.

ואפשר דהכא נמי אם אמר לעובדי כוכבים ומזלות בפ"י עול תחתי להאכילו מצה שרי וכן לענין מנת המלך אם יאמר בפ"י עול תחתי לפייס המלך במעות ולא פינן אע"פ שפייסו בי"נ אין זה פפורע חובו בי"נ וחמץ וק"ל ובעניות דעתי נראה ליישב ע"פ מה שכתבתי הא דקשיא להרשב"א ז"ל בלישגני' דתלמוד ובהרמב"ם במאי דקאמרי הואיל נתייחד השעבוד דפירושו לשון זה הואיל ולא הקדי' דינר לא נתייחד שעבודו עליה דבהא שיתחייב לפועלים במזונות דוקא שכבר אפשר לסלקם במעות כדרך ב"ה עם

פועליו ועול תחתי לסלקו במעות קאמר אכל היכי שהקדים דינר או ייחד לעבדו שיהא
התנווני מחויב ליתן לו מזונות דווקא וכיון שהתנווני נכנס תחת ב"ה ליתן מזונות
לפועליו והדבר ידוע שהתנווני מוכר יין ה"ל כאלו קנה ממנו יין ואמר ליתן לפועליו
ולא עלה על דעת הרמב"ם לאסור פשהדינר ביד ב"ה אלא שיחד הדינר להיות שעבודו
עליו כמו שכתב הרשב"א לדעת הרמב"ם דיחוד פי האי ודאי אינו מעלה ואינו מוריד:
ועפ"ז יתיישב מ"ש הגאון מהר"י מולין בתשובתו סי' ק"א דאסור ליתן בהמתן לגוים
היא דידיעות שמאכילין אותו בפסולת של שכר שקורין שערביר ולכאורה תימ' מנ"ל
האי אמנ' לפי מ"ש א"ש מאחר דמזונותיהן עליו דווקא דלא שינה לומר ליתן להם מעות
והנה פשאומר לעובדי כוכבים ומזלות עול תחתי להאכילן חמץ מאחר שידיע שמאכילו
לפיכה אסור אבל פשאינו ידוע מותר מאחר שאינו מקדים לו דינר דאילו מקדים לו דינר
אפילו שאינו ידוע אסור פינן דרגיל להיות מאכילו חמץ לבהמות ה"ל כאלו קנה ממנו
חמץ ומאכילו לבהמתו מאחר שייחד שעבודו פדמסיק אהיה דאומר אדם לפועליו:
ומעתה נראה לומר בנ"ד שאפילו שלדעת רוב הגאונים שהבאתי גם לענין חמץ אינו
אסור אפילו אומר לחנווני תן להם ונאני פורע כיון דלא ייחוד שעבודיה אא"כ במקדמ
דינר מכל מקום לדעת הטור כפי מה שכתבתי מה שפרשתי נראה דאסור מק"ו דמפיון
שאסור כשפוסק לומר לעבדו צא ואכול ונאני פורע מק"ו שאסור לפסוק עם הגוי
המאכילו לומר תן לו ונאני פורע שזה נמי כפי שאומר עול תחתי ומכ"ש שאסור כשפוסק
עמו הדמים תחילה דבהא נראה דלכ"ע אסור דה"ל כאלו קנה ממנו ונתנו לעבדו מאחר
שזקפן עליו במלנה גם במרדכי בשם א"ז משמע שחוכה להתיר גבי חמץ שהרי תחילה
כתב שחוכה להתיר בנתינות מעות ואח"כ כתב ז"ל ואפילו אמ' צא ואכלו נראה דמותר
דהתם מוקי הדין דצא ואכלו מותר במקדמ לו דינר כו' והנה לא פסק בפירוש להתיר
אלא כתב נראה דמותר ואפשר דלהלכה קאמר ולא למעשה, ואף על פי שמצאתי בהג"ה
מהרש"ל מדברי הטור וז"ל ובמרדכי התיר וכן עיקר עכ"ל לא נראה להקל לענין מעשה
נגד הטור דמסתברא טעמ' כדפרישית הלכך נראה שאין היתר אלא בנתינת דינר לעבדו
ולומר וקנה ואוכל וג"כ אין לומר דכל זה אינו אוסר אלא בפסח עצמו אבל קודם פסח
דאפתי לאו זמן איסוריה אין אוסר דהא פשיטא לפי הטעם שנתבאר דבאומר עול תחתי
אסור גבי חמץ משום דה"ל כפורע חובו בחמץ בפסח שהוא אסור בהנאה ואין חילוק
אף באומר קודם פסח דסוף סוף הפרעון הוא בכל יום ויום וכאלו פורע בחמץ ולפ"ז
נראה דאסור ליתן לעבדו ונשפחתו הנשאר ביום י"ד אם הוא כ"כ שאי אפשר לאכלן
קודם זמן איסורו דמאחר דמזונותיו עליו ה"ל כאלו פורע חובו באיסור הנאה: ונגדולה
מזו כתב האגודה שלא יאמר לעבדו הילך דינר זה וקנה חמץ ואכלו משום דחמץ דהשתא
ה"ל כפורע חובו בחמץ מאחר שקניי' ע"פ ציווי הישראל אלא יאמר קחו בהן מה
שתאכלו וא"כ מק"ו שאסור ליתן לא' חמץ בידים לפרעון מזונותיו שנתחייב בהן כל
ימי פסח וזה פשוט רק ששמעתי שיש מי שהורה להקל בזה כתבתי ואדרבא נראה בכה"ג
אין צורך לומר מאחר שאין כאן שום היתר לומר דאין שליחות לגוי דהא נותן בידים
הוא אבל היכא שהולך לחנווני איכא למימר אין שליחות לגוי בין לקולא ובין לחומרא
אלא מכל מקום איכא למימר קי"ל כרבינו חננאל דס"ל יש שליחות לגוי מדרבנן
להתמיר ולא להקל כדכתב בהג"ה מרדכי דבבא מציעא בענין ריבית ע"ש ותו לא מידי

הקטן יואל: שאלה קמד על דבר הפשוט שתבע אהרן את האלוף כהר"ר אליה איך שמכר הוא לכהרר"א פשוט כל מידה ומידה כמו ש"ג נחצי: והפשוט הנה ר"ב שקים ויהי היום שמכר הרר"א הפשוט לסוחר אחד גוי ומדד לו בלי רשותו אשר לא ציוהו והנה הפשוט הנה לערף ע"ג מידות ולא ירצה לפרוע לו כפי ערף סף זה והרר"א תבע את אהרן שהנה נדר לו הפשוט והנה פלו יפה בלי פסולות: וגם נתן לו רשות שימדדנו בעצמו ומאמינו ויהי היום שלא הנה אהרן בעיר והסחורה בא ומדדתי אותה ולא הנה רק לערף מ"ט מידות וגם בשק אחד הנה הפשוט רק כמעט פולו פסולות והערף לנתר לסוחר ב' אדומים מן סף הקצוב שהנה קצוב בינו לבין הסוחר ואם לא עשה כן פבר הנה לו היזק גדול מן הסוחר מאחר שהנה פבר המקח עם הסוחר ותובע ממנו הב' אדומים ואהרן השיב שאם הנה הפשוט רע לא הנה לה למפון אותה כלל: והנה נ"ל שהר"ר אלי' ישבע שבועת היסת שנתן לו רשות למדוד את הפשוט שלא בפניו וגם יכלול בשבועתו שלא הנה רק לערף מ"ט מידות ועל דבר ב' אדומים נראה שהדין עם אהרן דמאחר שנתן לו שיהי' הפשוט פולו יפה בלי פסולת ונמצא שלא הנה כף כמו שהעידו עדים ע"ז: א"כ ה"ל מקח טעות ולא הני ליה למפון אותה כלל שמכרו: נראה דאף רשב"ם שכתב המרדכי בפ"ק דגזול דמי שמרויח במעות פקדון שבדו אין לו למפקיד ברינח ולא פלום: אבל הכא שאני דאף רשב"ם לא קאמר: אלא דווקא בפקדון דכיון דשלח בהן יד ה"ל כגזול: אבל הכא דלא שלח בהן יד אלא נתן לו רשות למדוד אותה ולמפיר: נראה דמודה רשב"ם שאם אינו רוצה לקיים המקח פינן שהנה בטעות: אם כן אפילו הרויח בהן הרר"א נותן לו מחצית הרינח וכן דעת הרבה גאונים שסוברים גם בפקדון וחולקים על רשב"ם כמ"ש שם המרדכי ואף על פי שהר"ר אלי' טוען שהרי פבר פרע לו מעות עבור הפשוט והרויח באותן מעות וגם הנה מוציא לקנות פשוט יפה הרבה מאחר ועכשיו יש לו היזק מפל זה נראה כל זה הוא בכלל מה ששנינו המבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תערומות ותו לא מידי הקטן יואל: שאלה קמה על דבר הנער שנולד בר"ח טבת ואירע בר מצוה שלו בר"ח טבת שהוא יום הראשון דיום ר"ח טבת אם מותר להתפלל ערבית בליל טבת נראה בעיני דאע"פ דאנו נוהגין דלתפילה אינו מצטרף פי אם גדול ממש כמו שהאריך הר"י קארו ז"ל בסי' נ"ה בא"ח והיינו שהוא כן י"ג שנה ויום אחד כמו שכתוב בש"ע שלו מ"מ אינו רוצה לומר יום א' ממש אלא ר"ל דבעינן י"ג שנה שלקמות ומיד שהחשיף נחשב גדול ומצטרף דאין לומר דבעינן יום אחד כדי שיהא לו י"ג שנה מעל"ע עד שעה שנולד דא"כ פי קאמר תלמוד כי פליגי יוצא דופן אהא דת"ר בת ג' שנים מקודשת בביאה דברי ר"מ וח"א בת ג' שנים ויום א' מאי בינייהו אמרי דבי ר' ינאי ערב ר"ה איכא בינייהו ור' יוחנן אמר שלשים יום בשנה חשוב שנה א"כ ואמאי לא קאמרי דאיכא בינייהו דלר"מ במקצת היו סגי ולרבנן בעינן מעת לעת עד שעה שנולדה אלא בע"כ דקי' לי לתלמוד דלא בעינן מעל"ע אפילו לרבנן וכדכתבו התוספות לשם וטעמא נ"ל דהא אנו לא בעינן אלא דלהוי ג' שנים שלקמות וממילא במקצת יום א' סגי ואפי' במקצת לילה סגי ואפי' לדעת התוס' שסוברים באבילות דז' ושלשים דלא אמרה בהו מקצת יום כנלו: אלא ביום ממש ולא במקצת לילה התם שאני דבעי ספירה ז' ימים ושלשים יום הלכך לא אמרה בהו מקצת לילה ככל היום משא"כ הכא דלא בעינן יום אחד אלא כדי שיהיה לנו י"ג שלקמות ולאפוקי חסרון שעות הלכך מיד במקצת לילה

נתמלא שנותיו ונהה גדול וזה דבר פשוט לפע"ד ומצאתי און לי בדרשות מהרי"ל בהלכות תפילה שכתוב דנער דנעשה בן י"ג שנה בשבת אסור להיות ש"ץ בליל אותו שבת דאע"פ דאנן מוסיפין מחול על הקודש בע"ש היינו משום המעלה דקדושת היום, מוסיפין אבל לא שינה להוסיף על ימי הנער ומאחר דאנו מתפללין בלילה בע"ש מבע"י לא יהא הוא ש"ץ ע"כ הנה מבואר דדוקא פשהתפילה מבע"י אבל פשהתפללין בלילה כמו שרגילין היא לפעמים בשעת חופה יכול הוא להתפלל והיינו מטעמא דפרישת דמקצת יום א' סגי ומשמע מדברי האגודה שכתב בנולד כד"ט באדר נעשה בר מצוה כד"ט באדר ולא ביאר דבריו דבעינן י"ג שנים שלמות מעת לעת אלמא דנולד שנקנס כד"ט באדר נעשה בר מצוה דלא בעינן יום א' ממש ואע"פ שהשנה שהנער נולד בו בר"ח טבת היתה חסרה ועכשיו השנה שלימה לית לן בה דמ"מ מקצת יום א' הוי דאנן לא בעינן אלא שיעברו י"ג שנה שלימה אע"פ שאינן מעת לעת וכפי פירושינו: קמו ע"ד ראובן שיש לו חוב אצל האנס ובשבת נודע שהאנס ילך מן העיר ואפשר שלא ישוב עוד מן המלחמה אם מותר לילך בשבת לקבול עליו לפני השר שיפרענו: נ"ל בכה"ג דאיכא פסידא מותר ורא"י ממ"ש הרא"ש בפ' כל כתבי דלאו דוקא בדליקה התירו לומר כל המכה אינו מפסיד אלא ה"ה בכל היזק הבא לאדם פתאום כו' כמו שפסק גם הטור בסימן של"ז אע"ג דדוקא ע"י גוי הוא דמותר: שאני התם דאיכא מעשה בידיים לכה לא התירו משום פסידא אלא ע"י גוי: אבל הכא שאין איסורו אלא משום דיבור של חול וממצוא חפצה נראה דמותר אפילו ע"י ישראל ויש להביא ראיה ממ"ש הריב"ש בשם הר"ן בסי' ש"ץ וז"ל על ההכרזה שנעשה בשבת בעצת הרא"ה שטעמו שפבר התירו רז"ל דבור של חול בשבת בשביל צרכי רבים ואלו צרכי רבים הם שכל דבר המזדמן תדיר אע"פ שפכל פעם הוא דבר פריטי: נראה דצורכי רבים ניהו מדתנן בריש מ"ק ועושין כל צ"ר כו' ואמרה עלה בירושלמי אלו הן צרכי רבים דיני ממונות ודיני מכות והטעם מפני צורף הרבי' הוא להעמיד המשפט כו' ואע"פ שישנינו אין דנין בשבת אע"פ שהוא צרכי רבים: התם הוא משום גזירה שפא יכתוב ואין בדבר איסור דיבור בלבד אבל כל שאין איסורו אלא משום דבור של חול וכיוצא בו בענין זה שהוא הונה תמיד ויש בו תיקון המדינה יש לדון בו שהוא מותר בצורכי רבים וא"ל שגם בזה יש לנו לגזור שפא יכתוב לפי שאין לנו אלא מה שפנו חכמים ז"ל.

ולא לחדש גזירות מעצמינו שלא שנינו אלא אין דנין: ואין פאן דין אלא דיבור חול גריד' שיש להתירו מפני צורכי רבים כו' אלמא דכל היכא שאין בו אלא משום איסור דיבור של חול אע"ג שיש בו ג"כ משום ממצוא חפצה שהרי הכרזה שעושין על הקרקעות לא חפצי שמים הם מ"מ משום צרכי רבים התיר הרא"ה וממילא ה"ה אפילו היכא דליכא צ"ר אלא צרכי יחיד מותר משום פסידא שהרי אמירה לגוי היכא דאיכא מלאכה לא הותר בשביל עסקי רבים כמו שכתב ה' המגיד להדיא בפ' כ"ז מותר אמירה לגוי היכא דאיכא פסידא פדפרשנו היכא דליכא מלאכה אלא התעסקת דברים בלבד בלא מלאכה שפותר בעסקי רבים מק"ו שהותר היכא דאיכ' פסיד' אפילו בצרכי יחיד: ועוד תדע שהרי בעל תרומה וסמ"ג התירו משום פסידא לטלטל אפילו מעות ודברים המוקצים וכתבו משום פסידא אין לחוש לאיסור מוקצה פי היכא דשרי למי שהחשיף לו בדרך לטלטל פיסו יותר מד' אמות וכן אם רואה אונסין באין לביתו יכול ליקח כל מה שבביתו

וילהצניע ואין לחוש לאיסור מוקצה משום פסידא וכההוא דתנן מפנין אפילו ד' וה' קנפות
כתבו כל הגאונים דדוקא מפני האורחי ובטול בית המדרש דמצנה נההו התירו לפנותאבל
שלא במקום מצנה לא ומשמע ודאי אפילו הנה בו צרכי רבים דהא לפנות מקום לב"ה
צ"ר נההו וא"ה לא התירו אלא מטעמא דמצנה אלמא דמשום פסידא התירו טפי ומעתה
פיון שהתירו דיבור של חול בצרכי רבים כ"ש דמותר במקום פסיד' דתורה חסה על
ממונן של ישראל טובא דהא אפילו לאכול מבהמה שלא נבדקה התירו לאכול פזית
משום פסידא וכדתנן בפ' אין צדין בהמה מסונפת לא ישחוט אלא א"כ כו' ובפ' קמא
דכתובות התירו לבעול באנינות היכא דאיכא פסידא דתנן הרי שהיה טבחו טבוח כו'
אע"ג דאנינות דאורייתא הקילו טפי פדאי' התם בתוספות ובזה אין חילוק כלל דמלתא
כל היכא דליכא איסור דאורייתא אלא גזירה דרבנן במקום פסידא לא גזרו ואע"ג דהטור
השיג על ספר התרומה והסמ"ג שהתירו לטלטל איסור מוקצה במקום פסיד' אפשר
דהיינו טעמא מאחר שהוא מעשה בידיים אין לזלזל באיסור שבת כל כף אבל היכא שאין
איסורו אלא משום דיבור לבד אין לאסור כלל וליכא מאן דפליג אהא ואין לדקדק ממה
שכתב המרדכי במסכת מ"ק אמר בידושלמי אמר ר' יוחנן קובלין לרשות שהוא שליט
על פולו פי' יכול לקבול במועד ולדון לפניו ולהסתלק מפולו ודכונת' התיר ראבי' לאדם
לקבול בשביל חיבותיו במועד דמשמע דווקא במועד מותר אבל לא בשבת דהא ודאי
איכא למימר דהתם אמרו בסתם חובת שאינן נפסדי' יותר אם לא יקבול בעדם עד אחר
המועד וא"ה מותר במועד לקבול דסתם חובות אינם בטוחים כ"כ וכאלו מציל מידם
דמי: אבל בנ"ד דאיכא פסידא מבונרת אם לא יקבול עכשיו בשבת ילך לו דאפילו בשבת
מותר לקבול בעדם פיון דליכא פאן כי אם איסור דבור בלבד וליכא למיגזר הך שום
שפא יכתוב וכיוצא בזה דאין לנו לחדש גזירה מעצמינו כמו שנתבאר לעיל בדברי הר"ן
וליכא למימר נמי שיש להחמיר בגידון דידן מטעם שראובן פושע הוא שעשה חוב אצל
גוי אנס וכדכתב בספר התרומה דמהאי טעמא מחמירין טפי בשוכח ארנקי מפשהחשיף
לו בדרך דפושע בשכחה טפי שאני התם דאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה כדאמרינן
בפ' אלו מציאות לכה הוא פושע בשכחה טפי: אבל בחובות שיש לנו אצל הגוים זהו
עיקר מחינתנו וסתם גוים אנסים המה לא מסתבר כלל שיחשוב בזה פושע ואדרבא
נראה דכל היכא שהגוי מוחזק באנס אין הישראל יכול להשמיט ממנו בעל פרחו צריף
ללות לו או למפוך בהקפה וכיוצא בו הנלע"ד כתבתי אני הקטן יואל: שאלה קמו על
דבר התרנגולות בפלוב שנסמע בלילה צעקה בין התרנגולים והלכו לשם לראות מה
עמהם ונמצא תרנגול אחד שנדחק מן הפלוב וברח ואחרים שבפלוב רצו לכאן ולכאן
ואחד מהם היה תחוב ראשו בין הנקבים ואמרים העולם שהדבר מצוי הוא על ידי
ברדלס שבפתים שקורין טחורוש: אמת שפן כתב הרשב"א בעורף שבא לפניו כשהוא
מבעבע דם ולא ידענו במאי לתלות דתולין במצוי בין להקל ובין להחמיר ובגדון דידן
אף שנתלה במצוי והוא ברדלס יש לו דריסה בעופות ואף על גב דלא נזכר בתלמוד
ברדלס מכל מקום כתב הרשב"א בת"ה מה' שחיטה חתול ושועל ונמי' וכיוצא בהם יש
להם דריסה בגדיים ובטלאים וכ"ש בעופות ויש לחולדה דריסה בעופות דהנה שכתב
גבי חתול כו' וכיוצא בהן וכה"ג כתב בחיות והעופות הדורסים אם פן ממילא ה"ה גם
לחולדה דמה שאמר ובנודאי גם הברדלס דין חולדה יש לה דבתלמוד מזכיר בפרק קמא

דפסחים תולדה וברדלס בחד ע"ש וכן בכמה מקומות דלא ממעט בגמרא אלא פלב משמע דכל שאר חיות יש פל חד וחד לפי פחו מפל מקום מי יימר דהברדלס נכנס ביניהם בפלוב או אצל הפלוב ודלמא לא הנה כי אם רחוק מהם באותו חדר והרגישו בו התרנגולים ונתפחדו וצעקו וה"ל ספק על ספק לא על דכתב הרשב"א דאין חוששין משום דה"ל ס"ס שאני אומר שלא נכנס ואם ת"ל נכנס שמה לא נגע ועוד שרוב העופות ובהמות בחזקת שאינם דרוסים הם עד פאן לשונו: ואין לומר דהכא לא הוי ספק על אלא ונדאי על בחדר שהיו שם התרנגולות הא ונדאי ליתא: דהא הרשב"א פתב בהוא שתוק והם מקרקרים דחוששים בד"א כשנכנס בפלוב מלא עוף או בדיר של בהמה שהוא להם מקום צר שאין דרוך לברוח לפניו אבל ארי שנכנס למקום שהבהמות רועים שם אפילו שמענו הם צועקים והם שותק אין חוששין שאנו אומרים ברחו מפניו ולא השיגם וזה לא נתברר בגמרא בפירוש אלא צריך לפרש דלמדו הרב ו"ל מדקאמר בגמרא ספק על ספק לא על לא חיישינו וטעמיה משום ס"ס והנה ברור הוא באין ספק דלא אמר בדורס דהוא על אלא אם כן שאין להם המלט ממנו בשום צד דמעשה אין פאן אלא ספק אחד שמה לא נכנס ביניהם הדורס אבל פל היכא שיכולים לברוח ממנו ה"ל גם כן ספק שמה לא על רצונו לומר שמה לא נכנס ביניהם פלל אלא ברחו וכך מבואר מדברי ספר התרומה למענין ביה בסימן כ"ה והנה נדון דידן אף על גב דהתרנגולים בפלוב וא"א להם להמלט מפל מקום מידי ספק על לא נפקא דשמה לא על ביניהם: וזה ברור דאף בלא על ביניהם אלא שמרגישי' בדורס נמצא גם כן לפעמים שהן מקרקרים והוא שותק שכ"כ הרשב"א ו"ל נסתפק לנו אם נכנס בדיר אם לאו אף על פי ששמענום מקרקרים וצועקין והוא שותק אין חוששין לו שאני אומר שמה לא נכנס ואם נכנס שמה לא נגע באחד מהם ועוד שרוב בהמות כו' והיינו שראינו שהדורס מהלך לפני הדיר ולא ידענו אם נכנס בדיר אם לאו שמענו מקרקרים וצווחים והוא שותק ואין חוששין ונ"ד נמי דכונות' דאף על פי שנחזיק בונדאי שהיה הברדלס בחדר ושם הפלוב: מפל מקום לא גרע מאלו ראינו לשם בחדר והיה נסתפק לנו אם היה אצל הפלוב ממש אם לאו דהיינו תולין להקל משום ס"ס בונדאי אילו היה אחד מהם מבעבע דם היינו חוששים לכולם דאותו שמבעבע דם מראה לנו שהיה ברדלס בפלוב ועומדים פולם בספק מאחר שאין להם המלט מהפלוב ולהר"ן אפילו הרגה אחד מהן היינו חוששין לכולם: אבל מאחר שאין אחד מהם מבעבע דם תולין להקל ולומר שלא היה אצל הפלוב פל עיקר ואם היה אצל הפלוב שמה לא נגע באחד מהם הנלע"ד פתבתי אני הקטן יואל: קמח קרוב לעשרים שנה בא מעשה לפני שהיה בחדר תרנגולות עומדים על הפלונס התחובה מפותל לכותל הגבוה ולמטה בארץ היו ב' תרנגולת קטנים קשורים זה בזה שלא היו יכולין לעוף ולעמוד על הפלונס פדרפם בכל לילה: ולמחר מצאו מב' תרנגולים שהיו בארץ אחד נאכל פולו רק העצמות נשארו והשני נקטע ראשו: ואעפ"כ התרתי פל התרנגולים שעמדו על הפלונס מטעם דאמרינו פינו דתרנגולים נעשה ב' פיתות: א"כ אין הריגת ב' תרנגולת לא מעלה ולא מוריד לאותן תרנגולים שישבו על הפלונס ואפילו לא הוי ב' תרנגולים הללו פלל בחדר לא היינו אוסרים התרנגולים העומדים על הפלונס מטעם דאמרינו דה"ל ס"ס שמה לא על ביניהם ואת"ל על שמה לא נגע ה"נ דכונת' דלא אמר או"ה כשהרגה אחד מהם ואפילו אכלו פולו והמית עוד בדדוסה דחוששים לכולם

משום דגילה דעתה דלא נח רוגזין' אא"כ שהיו פל התרנגולות בבת אחת ביחד אבל נ"ד דנחלקו לב' פיתות דיינינן להני ב' תרנגולות שהיו בארץ ונדרסו פאלו לא היה שם מעולם ונמצאו שאותן שעמדו על הפלונס מותרים מטעם ספק ספיקא: שאלה קמט ראובן מכר כמה בהמות לגוי בכסף ובמשיכה פדין פדי להפקיע' מדין בכורה ולימים הולידה אחת מן הבהמות והלה ראובן אל הגוי ואמר לו שייבא אחד מבהמות וכשהוליד הבהמה לביתו ביקש מן הגוי שיתן לו העגל הנולד והשיב הגוי אין אני נותן לה העגל דשלי הוא וקניתי מעמד: והלה ראובן לביתו עם שאר הבהמות לשנה אחרת הופר עוברה של אחת מן הבהמות וחסר ראובן ומכרה לגוי אחר במעות לבד בלי משיכה גם הגוי לא נתן לו הפסד אמר לו הרי עלי מלנה ואח"כ הוליד זכר: תשובה יראה לי דהוי בכור גמור דמה שפכר ראובן לגוי אחר במעות לבד בלא משיכה בזה לא הוי הפקעת בכורה כמו שפסקו האחרונים וכדעת מהר"ם שבמרדכי פ' הנהב דמצריף מעות ומשיכה לאפוקי נפשיה מפולגתא כו' וכבר הארכתי בזה בתשובה בס"ד דאפילו בדיעבד הוי ספק בכור ובנ"ד דגם הפסד לא נתן אלא שא"ל הרי הוא עלי מלנה ולא כתב לו שטר ראי' אדמים פשיטא דאין פסד קניין ואין המקח נגמר בדבריהם כדמשמע פ' הנהב בפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש אדברים אם יש בהם מחסרי אמונה דמ"מ אליבא דדברי הפל אין המקח נגמר בכף וכמ"ש הרמב"ם בראש הלכות מכירה ובח"מ סי' קפ"ט וה"נ מאחר שלא נתן הפסד אינו אלא דברים ומאי דאמר פרוק מי שהיה נשוי אמר רבא בר חמי ראובן שפכר שדה לשמעון באחריות וזקפה עליו במלנה כו' דמשמע אפ"ל היה המעות עליו במלנה קנה השדה כבר פי' הר"ן לשם פלומר שכתב לו ש"ח עליהם דזקיפה זו הרי הוא כפרעון כדאמר פ' האוננים כו' והוא נדאי דאי כתב לו שטר אדמים הוי כמו פסד כדאמר בקדושין בברייתא דעבד עברי קונה את עצמו בכסף ושנה פסד ובשטר ופריף בתלמודא בשלמא פסד דכתיב מכסף מקנתו שנה פסד נמי ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שנה פסד פכסף אלא שטר האי שטר ה"ד אלימא דכתב שטר אדמיה היינו פסד כו' ומפח הדיא סוגי' נראה בעיני דהמקדש אשה במנה וכתב לה ש"ח על המלנה הוי קידושיה גמור' דהוי כמו פסד ואינו דומה למשכון דאמרינן מנה אין פאן משכון אין פאן דהתם לא הקנה לה בגוף המשכון פלום שאין המשכון אלא הבטחה: אבל ש"ח שיש בו שעבוד נכסים הוי כמו פסד ממש ודמי לנתן לה משכון ואמר לה קנה במשכון זה שעבוד במנה והתקדשי לי בו דמקודשת מאחר דהקנה לה בגוף המשכון ואף בנשבע לו לפרוע בזמן קבוע וכל להיות בשבת אם נתן לו משכון והקנה לו בגוף המשכון יוצא ידי שבועתו דהוי כפרעון גמור כמו שכתוב הטור בשם תשובת הרא"ש בח"מ סי' ע"ג והיינו בכה"ג שהקנה לו בגוף המשכון: וכה"ג פתבו התוס' והרא"ש בפ"ק דקידושין אהא דמנה אין פאן משכון אין פאן וכן משמע פל הסוגי' בפ' האיש מקדש דע"כ ל"פ ר"א ונחמיה אלא במקדש אשה בש"ח שיש לו על אחרים דנחמיה לא ס"ל דאותיות נקנית במסירה א"נ ס"ל כרב פפא דצריף למכתב ליה קני לה איהו וכל שיעבודה דאית ביה א"נ ס"ל כר' דאותיות נקנות במסירה א"נ ס"ל כשמואל דמוכר ש"ח לתבירו וחסר ומחלו מחל הלפך לא סמכה דעתה ואינה מקודשת אבל הקא שנותן לה ש"ח על עצמו דלא שייכי פל הני טעמי פשוט דהוי קידושין גמורין אליבא דכ"ע ואינו דומה למקדש במלנה דאינו מקודשת דשאני מלנה דידה שקנאתו כבר ואינו נותן לה שום דבר חדש אבל כשנתן לה

המלנה דאחרים או במשעבד עצמו לה במלנה ובשטר נותן לה דבר חדש שלא היה בינה
מקודם וכמו שפירש שם התוספות ותימה גדולה על מ"ש הרב המגיד בפ' ה' מהל' אישות
בשם הרמב"ם והרמב"ן דאפילו הקנה לה מנה בקנין וכתב לה שטר עליו אינו מקודשת
וכה"ג כתב הר"ן והאריף קצת בטעם לחלק בין מלנה דאחרים דלא שייכי קידושין גבי
מקדש כלל משא"כ במלנה דינה דינין דהכסף עדיין בידו אפתי אגיד ביה וכסף קידושי
דאגיד ביה גבי בעל לאו כסף קידושין הוא דאי הכי מאי קא מקשה התלמוד גבי ע"ע
אלימא דכתב שטר אדמי' היינו כסף מאחר דכסף מקנתו עדיין ביד העבד אלא ודאי דאין
לחלק בזה הלכך יראה עיקר פדעת הרמב"ד שיהביא שם הר"ן ז"ל וישאר מפרשים דס"ל
דאם מקנה לה מנה בגוף המשכון שא"ל קני לה במשכון זה שעבוד מנה והתקדשתי לי
מקודשת: וכה"ג כתב בעל העיטור עיין בתשובת מיימוני ספר משפטי' סי' פ"ז וממילא
ה"ה אם כתב שטר עליו נמי הוי קידושין ואפ"ל לדעת הרשב"א והרמב"ם יראה דמודה
בשאר קנייני' הוי כמו כסף פירש בשאר מילי דווקא לענין כסף קידושין דהאשה לא
סמכה דעתה כ"ז שפסף קידושין הוי ביד בעל ס"ל דלא הוי קידושין בין בשטר בין
במשכון אפילו הקנה לה בגוף המשכון וזהו שאמרו בקדושי' מנה אין פאן משכון אין
פאן דבכל ענין קאמר דלא מהני הא משכון ואע"ג דבההוא עובדא דאמת' דקאמר משכון
אין פאן צריף לפרש לפי דעתו דווקא בדלא הקנה בגוף המשכון שהרי התם לאו בדין
קידושין קאמר מ"מ הם מפרשי' ההוא דמנה אין פאן משכון אין פאן בענין אחר וכף
צריף לפרש לפי דעת הרשב"א והרמב"ן וכבר פתבתי שעיקר פדברי החולקי' עליהם
ומ"ש הרמב"ן בתשובה סי' רנ"ג בגושבע לפרוע לו בז' בניסן וחד להיות בשבת דצריף
ליטון משכון בתורת שומא לאו למימר דוקא שומא אלא אפילו מקנה לו בגוף: שוב
מצאתי בהגה"ה אלפסי בפ"ק דקידושין דף תרכ"ד ע"א וז"ל ונראה בעיני שאם כתב לו
שטר חוב עליו וקדשה בו מקודשת שהרי יכולה לגבות בו ממנו בכח השטר עכ"ל
וכדומה שהוא מדברי ר' ישעיה האחרון הלכך כל ש"ח מועיל בכל קנייני' דכסף בין
בקידושין בין בקרקעות וכן הוא בסוגיא דפרק קמא דקידושין שהבאתי מוכח נמי דכל
שלא כתב שטר אדמים לא הוי שונה כסף ככסף אפילו אמר ליה הרי היא עלי מלנה
דפריף אלימא מדכתב ליה שטר היינו כסף ולא פריף נמי ותו למה לי שטר אדמים ליהוי
עליה במלנה סגי וכדפריף בתר הכי אלא שיקרוור לימא ליה באפי תרי זיל ולמה ליה
שטר שיקרוור אלא ונדאי דזקפות מלנה אין בו קנייה כלל אם לא כתב שטר אדמים וכן
מוכח להדיא בפרק האיש מקדש דמוקי פלוגתא דתנאי במקדש במלנה אי מקודשת אם
לא כגון שא"ל התקדש לי במנה ונמצא מנה חסר דינר מר סבר פסיפא לה מלתא
למיתבעי ואלא הא דא"ר אליעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זה מקודשת וישלי'
לימא כתנאי אמרה לשמעתי' אמרי מנה חסר דינר פסיפא לה מלתא למיתבעה מנה חסר
צ"ט לא פסיפא לה מלתא למיתבעה אלמא דבקידושין דווקא דנתן לה דינר אבל אם לא
נתן לה פלום פינן שהכסף אינו בעין אינה ניקנת כלל דבעינן כסף קניי' והכא ליכא ובעל
פרתף צריף לפרש דה"ה במקר ושאר קניינים דהא בסוף דההיא ברייתא קתני ושון
במכר שזה קנה: ואי אמרת דמכר אפילו כולה מלנה קנה מאי קאמר ושון דחסר דינר
דקנה השתא בכוליה מלנה דלא קנה בקידושין שון דקנה במקר היכא דחסר דינר דאיכא
למימר דמקודשת מיבעי' דשון במקר שזה קנה אלא ודאי דאף במקר לא קנה בכוליה

מלנה אלא אם כן כתב לו שטר חוב ונתן לו בידו ואף על גב שהרי"ף לא נסמך על ההיא סוגיא דפרק האישי מקדש אלא על סוגיא דפרק הנהב ודפרק קמא דקידושין דקאמר ויש דמים שהן פתליפין: וכן היא דעת הרמב"ם וכמו שהאר"י בזה ה"ה ברפ"ז בד"ה מוסרה וס"ל לרי"ף דמכר קנה במלנה כמ"ש בר"פ הנהב היינו דווקא במלנה שיש לקונה ביד המוכר שתייב לו אבל אם הקונה.

א"ל הרי היא עלי מלנה פשיעור המכר גם גאונים חולקים על הרי"ף והרמב"ם ופוסקים בסוגיא דפרק האישי מקדש שהיא הלכה פסוקה וג"כ א"ל דמאחר שנגמר המקח עם הגוי הראשון פדין וישאל לא חזר וקנה ממנו פדין א"כ כל הבהמות עדיין ברשות הגוי הראשון עומדות ולומר שאע"פ שנגרעה שהגוי הראשון מחל את המקח מאחר שהניח לישאל ליקח הבהמות מביתו ושתק בנדאי מחל מ"מ לא מהני מחילה בבעלי חיים או מטלטלים שהן בעין ואפילו אמר בפירושי אני מוחל מ"מ לא מהני וכמ"ש בח"מ בשם תשובת הרא"ש בסי' ע"ג וכן כתב מהרי"ק בשורש צ"ד דלא מהני לשון מחילה אלא בחוב ומלנה דלהוצאה ניתנה ולית עליה אלא שעבוד בעלמא אבל לא בדברים שאין בעין אלא צריך לחזור ולקנותו פדין ומדלא חזר והקנה לא יצאו מרשותו זה אינו דפשיטא דווקא כשהמקח שקנה הלוקח הוא עדיין ברשות המוכר ומחל הלוקח אחר כך את המקח בהא יש סברא לומר דלא יצא המקח מרשות הלוקח במה שמחל דלא שייך לשון מחילה אדבר שהוא בעין וזהו שדייק הרא"ש וכתב אבל פשיש לאדם חפץ ביד חבירו ואמר לו אני מוחל לך החפץ לאו פלוג הוא אלא א"כ נאמר לו אני נותנו לך: אבל כשהלוקח משך את המקח כבר לרשותו ואם"כ חזר המוכר ומשכו לרשותו בפני הלוקח ושתק הלוקח והניחו ליקח שוב אין לו על המוכר שום דין ודברים דפשיטא הוא דהמניח את חבירו ליטול חפץ מרשותו וידוע הוא שאינו שלו דהני מחילה גמורה וכמו שביאר הרא"ש גופיה בפרק איזהו נשך אעובדא דהיה דא"ל לכהו גברא זיל זבין לי ארעא מקריבאי: כו' עד א"ל את ונולא אחי כו' ונ"ל והני כמניח את חבירו ליטול חפץ מרשותו או נתנו לו וסבר שהוא שלו ונמצא שאינו שלו כו' הנה מבואר שכל שהוא יודע שאינו שלו ומניחו ליטול ושותק הני מחילה גמורה מאחר דידע נדאי מחול וכ"כ הרא"ש עוד שם אהיה דאמר רב נחמן בפירות דקל ומודינא דאם שמוט ואכיל לא מפקינן מיניה דהיינו טעמא משום דידע ומחיל וכ"כ הגימורקי יוסף בפ' חזקת אהיה דרב ענן שקיל בדקא בארעא כו' ע"ש וא"כ ראובן זה שלקח הבהמה מרשות הגוי בפני הגוי ושתק ולא מיחה בו פשיטא דמחל לו הכל וכאלו נתנה לו במתנה ובפרט מאחר שהישאל רצה ליקח גם העגל הנולד והגוי החזיק בו בעבור שקנאו ובשאר הבהמות לא החזיק מוכח להדיא שנתן לו שאר הבהמות במתנה ומכ"ש שעברה שנה תמימה שהבהמות עומדות ברשות הישראל והגוי לא תבע משום פנים ליתן לו בהמותיו דמוכחי הדברים שמחל לו הכל ואפילו תינתקת של בית רבן לא טעו בזה גם מהרי"ק הארי"ף בזה בשורש קי"ח על ענן מחילה שכל היכ' שכ"ז שאחד מודה לחבירו הני כמחילה ע"ש לכן יראה לי ברור שזה בכור גמור נאום הקטן יואל: שאלה קג ישאל תבע את הגוי ב"ח וקבעו לו זמן וכשהגיע הזמן שקבע לו העמיד לו עצרה בהמות ולא רצה הישראל לקבלן כי לא היה מגיע לו פדי שיעור חובו והלך לו הגוי והישאל לא ידע מה לעשות עד שבא גוי אחר וטען את הישראל שישפור שומר לבהמות עד שיבא השר ואחר כך יתבע אותו

לפני השר והיהודי עשה פן ובלילה הולידה אחת מהן אם יש פאן חשש בכורה: תשובה נראה שאין זה בכור מאחר שלא קבלה הישראל בשומו א"כ מצי הגוי לסלקא לי' בזוי גוי ליה יד גוי באמצע ועוד פיון שלא קבל הישראל בשומו א"כ יש לגוי אחריות עליהן שאם מתה או נשברה פחתו לו לגוי ואינו ברשות ישראל אלא בתורת משפון א"כ מקרי בהמה של גוי ופטורה מן הכורה ולא מבעיא למאי דקי"ל פלישנא בתרא דרבא בפ"ק דפסחים בבהמה ארנונא דאף על גב דמצי לסלוקיה בזוי דפטורה מן הכורה דהכא נמי פיון דמצי גוי לסלוקי לישראל בזוי דפטורה מהכורה דמ"ש דעיקר טעמא משום שונאמר פטר רחם בבני ישראל עד שיהי' דכל ישראל וכמ"ש הרמב"ם בפ"ז דה' בכורות ונ"ל המקבל בהמה מן גוי להיות מטפל בה ובהנולדות ביניהם או נכרי שקיבל מישראל הרי אלו פטורים מן הכורות שונאמר פטר רחם כו' אלא אפילו ללישנא קמא דרבא דחייב בכורת התם היינו טעמא דכיון דעיקר הבהמה של ישראל מתחילה אלא דמשועבד לארנונא וכיון דמצי לסלוקי בזוי לא יצאת מרשות ישראל ולא חשיב יד גוי באמצע: אבל הכא דמתחילה הבהמה של גוי כ"ז שיש לגוי פח זה דמצי קתפיס ליה בהמה פגון הכא דאי בעי מסלק ליה בזוי פיון שלא קבלה ישראל עדיין בשומו בערפאות שלהם א"כ לא יצאת מרשות הגוי כדפרישת הנלע"ד פתבתי בקיצור כי נראה דבר פשוט נאום יואל בלא"א כמהרר"ש זכר צדיק לברכה: קנא על דבר הכור שמכרו הישראל את האם לגוי בפרוטה בשעה שהופר העובר אבל עדיין הניח האם ברשות ישראל בעדרו ואחר זמן באתה השמועה שהולידה אחד מבהמות ושלח הישראל לאותו הגוי הלוקח אל העדר לראות איזה מהן ילדה ואמר שאותו שלקח ממנו ילדה ותכף חזר הישראל וקנה מן הגוי הבהמה והעובר ואחר כך נודע שאותה שילדה היתה בהמה אחרת ושטעו וגם הגוי אמר שטעה: ולאחר כך הולידה המבפרת זכר ושאל השואל אם נאמר שאין פאן הפקעת בכורה מאחר שחזר מן הגוי קודם שילדה: נראה לי דאי משום הא לית לו ביה ולא מידי דנדאי קנין בטעות הנה וכל קנין בטעות חוזר ונדמי להא דתנן פ' המוכר את הספינה שחמתית ונמצא לבינות לבנה ונמצא שחמתית עצים של זית ונמצא של שקמה של שקמה ונמצא של זית יין ונמצא חומץ: חומץ ונמצא יין: שניהם יכולין לחזור כו' א"כ בנדון דידן נמי איפא למימר אע"פ דקאי הגוי ואמר לא מכרתי לה רק אותה המבפרת פי לא היתה פנונתי למכור אותו שלא מכרתי לי פי אינו שלי אלא רק המבפרת מכרתי בין ילדה בין לא ילדה מ"מ מאחר שפנונת הישראל לא היתה לקנותה אלא א"כ ילדה ונמצא שלא ילדה ה"ל ממש כמו שחמתית ונמצא לבינות כו' וא"ל מאחר שלא פי הישראל בשעת קניין להדיא שחזר וקנה אותו בהמה והעובר שילדה עתה שפבר מכרה לו אע"פ שפבר היתה פנונתו של ישראל מ"מ א"א דברים.

שבלב אינם דברים ומאחר דלגבי גוי המוכר ליפא למימר דדברים שבלב אינם דברים ומנ"ל שפנונתו למכור המבפרת דלמא פנונתו למכור בהמה אחרת דהא הגוי קאי ואמר שלא נתפונן למכור אלא אותו בהמה שלקח מקודם מאותו ישראל: וגם ישראל נתפונן לקנות אותו בהמה וא"כ אעפ"י שפדעת הישראל לא היתה לקנות א"כ ילדה מ"מ הוי דברים שבלב דהא ודאי.

הכא לא שייך לומר דברים שבלב אינו דברים מאחר שהיה עסוקים באותו ענין ששלח הישראל אל העדר כו' כמו שפא בשאלה. א"כ לא היתה צריכים לפרש בשעת קנין

וכדאמרין בפ"ק דקידושין הנה מדבר עמה על עסקי גיטין וקדושין ונתן לה גיטין וקדושין ולא פירש ר' יוסי אומר דיו ר' יהודא אומר צריף לפרש ואמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי וכן פסק באבן עזר סי' כ"ז וכן שאר פוסקים כ"ש בנדון דידן שהגוי עצמו אמר שטעה ושלעולם לא נתפנין למפור המבכרת קודם שילדה רק שנתפנין למפור אותה בהמה שילדה שהיה סבר שהיה היא המבכרת א"כ הגוי מכר דבר שאינו שלו וגם הישראל קנה ממנו דבר שאינו צריף לקנותו שהרי אותה הבהמה שילדה עתה לא מכרה מעולם א"כ המעות שנתן לגוי הוא בגזל ביד הגוי וצריף להחזירו: וכה"ג כתב המרדכי בשם הר"מ בפ"מ אלמנה ניוזנת ובפ"ה הגוזל בתרא על השולח מעות לחבירו לפרוע לגוי ושכחו הגוי דהדר' זווי למרייהו דאדעתא דהכי לא שלח וראייתו מרב ספרא דקנה ארעמא דמריה אפקרי כו' אדעתא דכ"ע לא אפקירה וכמ"ש בח"מ סי' קס"ג ואפילו מחילה בטעות חוזר כדאיתא בפ"ה חזקת הבתים דף מ"א גבי.

הא דרב ענן שקיל בדקא בארעא כו' ואפילו מחילה בטעות חוזר וכדאי דבישראל עם הגוי כף הדין ג"כ וכמו שכתב הרמב"ם בפ"י"ג מהלכות מכירה נז"ל הגוי אין לו הונאה שצאמר איש את אחיו וכותי שהונה את ישראל מחזיר ההונאה בדין שלנו ולא זה יהיה חמור מישראל עכ"ל וכתב הר"מ שם שפך מפורש בבכורות בפ"ה הלוקח עובר פרתו של נכרי וכדאיתא התם בע"ז פ' השוכר דבבבטול מקח יחזיר הגוי וה"ה לאונאה ע"כ ואע"פ שהיה נודע לישראל הטעות קודם שילדה המבכרת אין שייך לומר דמאחר ששמת רצה וסבר וקיבל בקיום המכירה על המבכרת דבכה"ג לא אמרינן שתיקה פהודאה דמי' דאנן סהדי דכל אחד מישראל רוצה להפקיעה בבכורות ומצונה היא בזמן הנה כמ"ש הטור יורה דיעה סי' ש"ף ומה ששמת אינו אלא שסמך.

על התורה כפי הדין התורה לא הפסיד דינו בשתיקתו זו וזה פשוט וכבר האריף מהרי"ק בשורש צ"ד על מי ששמת ולא מיחה בדבר אם אפשר לומר שטעה בדין ורגילות בני אדם לטעות בכיזא בזה אמרינן דטעה ולא אמרינן דמחל כו' ק"ו בן בנו של ק"ו בנדון דידן דנ"ל דשמת מפני שמחל לגוי המעות שלקח ממנו מאחר שהוא דבר מועט: אבל לא רצה לקיים כל המכירה מאחר שהיתה בטעות פדלעיל אכן נראה מאחר שהגוי לא קנה המבכרת רק במעות לבד ואין בזה הפקעת בכורה אע"פ שהרמב"ם פסק בפ"ד מהלכות בכורות ישראל שנתן מעות לגוי וקנה לו בהן בהמה מגוי בדיניהם אע"פ שלא משך קנה וסייבם בבכורה וכן אם קנה הגוי מישראל בדיניהם אע"פ שלא משך קנה ופטורה מן הבכורה ע"כ והנה פסק ממש פריש לקיש דריש פ' הלוקח פרתו של נכרי ומ"ש הרמב"ם בדיניהם היינו בדין שפסק להם תורה כדאמרינן התם: וכן פסק רש"י בפ"ק דבכורות אעובדא דרב מרי בר רחל דף ד' ומה שמשמע מלשון הרמב"ם דדוקא בגוי קונים המעות בדיניהם אבל בישראל אינו קונה במעות רק במשיכה וכן מבואר בפ"ב דבכורות דלעולם לישראל בדבר א' ולגוי בדבר אחד אין להקשות על מה שפסק ברפ"ג דה' מכירה דבישראל קונים מעות דבר תורה והיינו כר' יוחנן בפ"ה הנהב ודלא כר"ל דהרי בפ"א מה' זכי' משמע מדברי הרמב"ם דס"ל דאין חילוק בין ישראל לגוי אלא בדבר זה דבישראל קונה דווקא מעות ובגוי בין במשיכה בין במעות אמנם כבר כתב הר"מ ע"ז וכבר נחלקו ואמרו דהכי ק"ל דגוי דווקא במשיכה ולא בכסף וכ"כ הרמב"ן ז"ל בהלכות בכורות והדברים עתיקים ע"כ והא לה לשון הרמב"ן הלכה למעשה מתוך

שָׁאוּנוּ מְסוּפָּקִים אִי הֵלְכָה כֹּר"ל דְּאָמַר דְּמִשְׁיכָה מְפֹרְשֵׁת מִן הַתּוֹרָה וּא"כ לְגוֹי בְּכֹסֶף אוֹ הֵלְכָה כֹּר"י דְּאָמַר דְּבַר תּוֹרָה מְעוֹת קוֹנִים וּא"כ לְגוֹי בְּמִשְׁיכָה דְלֵעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל בְּדָבָר אֶחָד וּלְגוֹי בְּדָבָר אֶחָד א"כ פְּשָׁרְצָה.

הַיִּשְׂרָאֵל לְפִקּוּעַ קְדוּשׁוֹת הַבְּכוּרָה צָרִיף הַגּוֹי שֶׁיַּעֲשֶׂה מִשְׁיכָה וַיִּתֵּן הַכֹּסֶף לְיִשְׂרָאֵל וְצָרִיף שֶׁיִּמְכְּרוּ לְגוֹי אֲבָר שֶׁהִנְשָׂמָה תְּלוּי' בּוֹ ע"כ גַּם ר"ת בְּתוֹס' פ' הַזֶּהָב דָּף מ"ח פּוֹסֵק כֹּר"י דְלֵגוֹי בְּמִשְׁיכָה וּלְיִשְׂרָאֵל בְּכֹסֶף וְכֵן בְּאֶשְׁר"י שֶׁם וּבַהֲגַה"ה מִיִּמּוֹנֵי רַפ"ג דֵּה' בְּכוּרָה וּבִסְמ"ג עֵשִׂי תַחֲזִילֵת סִימָן פ"ב וְסִימָן רִי"א וְנ"ל הֵרָא"ש בֵּר"פ הַלּוֹקֵחַ עוֹבֵר פְּרָתוֹ שֶׁל נְכָרִי וְלִית הֵלְכָתָה בְּהָא כֹּר"ל דְּהָא קִי"ל כֹּר"י דְּאָמַר ד"ת מְעוֹת קוֹנִים וְכִמוֹ שֶׁבְּאַרְתִּי בְּפָרֶק הַזֶּהָב הַלְפֶה דְרִשְׁיָנִין מִיַּד עֲמִיתָהּ בְּכֹסֶף הָא מִיַּד גוֹי בְּמִשְׁיכָה הַלְפֶה יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּנָה בְּהֵמָּה מִן הַגּוֹי אַע"פִּי שֶׁנִּתְּנָן מְעוֹת פְּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה עַד שֶׁיִּמְשֹׁן וְגוֹי שֶׁקָּנָה בְּהֵמָּה מִיִּשְׂרָאֵל אַע"פִּי שֶׁנִּתְּנָן מְעוֹת חַיִּיב בְּבְכוּרָה עַד שֶׁיִּמְשֹׁן וְכֵן פּוֹסֵק בְּעַל הַלְכוֹת וְכֵן פּוֹסֵק רַב הָאֵי בְּסֹפֶר מִקְחָ וּמְמַכֵּר דְּמִשְׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה כּו' וְתִימָה דְלִפִּי מְסַקְנַת הֵרָא"ש דְּמִיַּד גוֹי בְּמִשְׁיכָה א"כ מְפָנֵי מַה פְּתַב הַטּוֹר בַּח"מ סוּף ס' קצ"ד בְּדִין קְנִיַת קְרָקַע מִיַּד גוֹי וְנ"ל וְכ"ז לֹא מִיִּירֵי אֲלֵא בְּקָרְקַע שֶׁאֵין בְּדַעַת הַלּוֹקֵחַ לְקַנּוֹת אֲלֵא בְּשֵׁטֶר אֲבָל בְּמַטְלָטְלִים קוֹנָה בְּנִתְיִנַת הַמְּעוֹת עַכ"ל הֵרִי שֶׁפּוֹסֵק דְּבִגּוֹי קוֹנָה בְּכֹסֶף דְּלֹא פְּמִסְקַנַת הֵרָא"ש גַּם סוֹתֵר דְּבָרָיו שֶׁפְּתַב בִּי"ד ס' ש"ף מְחַלְוֹקֵת רִש"י וְר"ת וְהַלְפֶה הַבָּא לְצֵאת יְדֵי שְׂמִים צָרִיף שֶׁיִּתֵּן הַגּוֹי מְעוֹת וְגַם יִמְשַׁכְנָה לְרִשְׁוֹתוֹ וְהַמְּחַנְוֵר שֶׁכְּנֹלֵם שֶׁיִּקְבֹּל פְּרוּטָה מִן הַגּוֹי וַיִּקְנָה לוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהִבְהֵמָה עוֹמְדֵת שֶׁם וַיִּקְנָה לוֹ הַמְּקוֹם אֲנֹן הַבְּהֵמָה ע"כ וְהוּא מְסַקְנַת הֵרָא"ש בַּפ"ק דְּבְכֹנֶרֶת וַצ"ע מִיֵּהוּ י"ל לְעֲנִין מְמוּנָא וְדָאֵי אֵין לְהוּצִיא מִיַּד יִשְׂרָאֵל הַקּוֹנָה אַע"פִּי שֶׁלֹּא הִיְתָה שֶׁם מִשְׁיכָה רַק נְתִינַת מְעוֹת לְבַד מִשׁוּם דִּיכּוֹל לֹאֵר דְּקִי לִי פְרִש"י וְהַנְּמַשְׁכִּים אֲחָרָיו וּלְפִיכָף קוֹנָה בְּנִתְיִנַת הַמְּעוֹת וּמַכ"ש דְּקוֹנָה בְּמִשְׁיכָה בְּלֹא נְתִינַת הַמְּעוֹת אֲלֵא לַפ"ז ה"ל לְטוֹר לְכַתּוּב בְּלִשׁוֹנוֹ קוֹנָה אֶף בְּנִתְיִנַת הַמְּעוֹת דְּזֶה הַלְשׁוֹן הַנּוֹי יוֹתֵר מְתוֹקֵן וּמְקוֹנֵב וְק"ל אֲכֹן הַמְּרַדְכֵי בְּפָרֶק הַזֶּהָב פְּתַב בְּשֵׁם אֹר זְרוּעַ דְּאֶפִּילוֹ לִר"ת שֶׁפּוֹסֵק דְּמִשְׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה וְלֹא מְעוֹת לְעֲנִין מִבְּכָרַת קוֹנָה בְּמְעוֹת לְבַד וְהַבִּי רֵאזִיהַ לְדָבָר וְכ"פ בַּהֲגַה"ה אֲשִׁיר"י פ' הַזֶּהָב אֲמַנ' בְּמְרַדְכֵי שֶׁם מְסִיק אַח"פ וְנ"ל רַבִּינוּ מֵאִיר הֵיזָה מְחִמֵּר וְהֵיזָה מְצָרִיף מְעוֹת וּמִשְׁיכָה לְאַפּוֹקֵי נִפְשֵׁי מְפִלְגֵת' פְּרִש"י וְר"ת וְכו' וְכָף מְסִיק עוֹד בְּמְרַדְכֵי בְּשֵׁם ר"י רִישׁ פ' בַּתֵּר דַּע"ז וְכַתְּבֵ שֶׁם וְאַנִּי מְצָאֵתִי דָּאֵם אֵין לְגוֹי בֵּית יִתֵּן לוֹ יִשְׂרָאֵל מְקוֹם בְּחֻצְרֵוֹ וַיִּמְשַׁכְנָה שֶׁם ע"כ וְכֵן בְּסֹפֶר הָאֲגוּדָה בַּפ' הַזֶּהָב וְסוּף דְּבָרָיו וְצָרִיף הַכּוֹתֵי לְמַשְׁכּוֹ לְבֵיתוֹ אוֹ לְסִימְטָא דְּמִשְׁיכָה בֵּר"ה אֵינּוּ קוֹנָה וַיִּקְנָה לוֹ רֹאשׁ הַעוֹנֵב אוֹ כּוֹלָו כּו' וְכ"כ לְהִדְי' בְּסִי רַמ"א וּמְקַנֵּין לוֹ בְּכֹסֶף וּבְמִשְׁיכָה בְּשֵׁטֶר וְאֵז יֵצֵא יְדֵי כּוֹלָן וְכַתְּבֵ שֶׁם בַּהֲג"ה הַמִּשְׁיכָה צָרִיף שֶׁיִּמְשַׁכְנָה הַגּוֹי לְסִימְטָ' אוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁל גוֹי אוֹ יִשְׂרָאֵל יִקְנָה לְגוֹי חֶדֶר אֶחָד בְּמַנְעוּל וּמְפַתַח וְאַח"כ יִמְשַׁכְנוּ לְאוֹתוֹ חֶדֶר עַכ"ל הִנֵּה מְבֹנָר דְּאֶפִּי שֶׁיִּמְסַכְנוּ לְגוֹי וַיִּמְשֹׁן אוֹתוֹ בְּקַרְנִים אַע"פִּי שֶׁיִּמְשַׁכְנָה מְכַל מְקוֹם שֶׁהִיא בּוֹ לֹא מְהַנִּי מֵאַחַר שֶׁהַמִּשְׁיכָה הֵיזָה בְּרִשְׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר דְּמִשְׁיכָה אֵינּוּ קוֹנָה אֲלֵא בְּסִימְטָ' אוֹ בְּחֻצֵר שֶׁל שְׂנִיָּהֶם אוֹ לְרִשְׁוֹת הַלּוֹקֵחַ וְגַם א"ל דֵּיִשׁ לְקַנּוֹת הַבְּהֵמָה בְּמִסִּרָה וְע"פ דַּעַת רִש"י וְר"ת שֶׁפּוֹסֵקוֹ דְּבְהֵמָה גְּסָה מְסִרָה קוֹנָה וְדִלֵא כֹּר"י בַּפ"ק דְּקִיְדוּשִׁין שְׁנֵדָאֵי דְחֻסָּק גְּדוּל לְנִהוּג בְּאִסּוּר פְּרַת דְּהַפְקַעַת בְּכוּרָה דְּלֵא כֹּר"י שְׁרוּב פּוֹסְקִים ס"ל כְּנוֹתֵי וּמִשְׁיכָה אֵינּוּ קוֹנָה בֵּר"ה וּבְחֻצֵר שֶׁאֵינּוּ שֶׁל שְׂנִיָּהֶם וְלֹא בְּרִשְׁוֹת הַמּוֹכֵר כְּלָל כְּמוֹ שֶׁמְבֹנָר שֶׁם בַּח"מ

וא"ל דדוקא מן הסתם לא קנה במשיכה אלא על הדרך שבארנו אבל אם אמר המוכר להדיא קנה במשיכה כל שהוא או אף ברשותו או אף בר"ה קנה ונאמר כל כה"ג אין לדקדק במשיכה ומסירה זה אינו דהא כבר כתב הר"ן בפ"ק דקידושין על האי דין גופי' דתנו במתניתין דבהמה גסה נקנית במסירה ונהוי יודע דכל היכא דבעי משיכה אם א"ל קנה במסירה או שאמר לי לקנות במשיכה בר"ה לא קנה דאע"פ דאמרין גבי פספ במקום שכותבין שטר אי פירש ואמר אקנה בכסף לחוד קנה התם הוא דמדינא פספ לחוד קנה אלא דבמקום דכותבין שטר לא סמכה דעת' עד דאיכ' שטר הלפ' אי פירש ואמר אקנה בכסף לחוד קנה פינו דסמכה דעתיה ומנהי אבל הכא דמשיכה בר"ה לאו כלום היא פי א"ל קני מאי הוי אי אמר קנה במסירה לחוד מי קני עכ"ל הנה מבואר מכל זה שמה שנוהגין מקצת בני אדם למסור בהמה ליד הגוי ועדיין עומדים ברשות ישראל אין להם על מה שיסמכו ואפי' ימשכנו מ"מ שהיא בו אינו כלום מאחר שהמשיכה הוא ברשות של ישראל המוכר ואין להם לסמוך על משיכתו זו רק על הפספ שנתן לישראל גם אין לסמוך על פירוש רש"י ונהרמב"ם פי כל הגאונים חלקו עליהם ואף אין לסמוך על הא"ז דלעיל שהרי מהר"ם והרא"ש והאגודה פולם ראו דברי הא"ז ואע"פ כן פסקו להחמיר פסמ"ק ונהרמב"ן הלכה למעשה וכן פסק רבינו ירוחם בספר אדם וסנה פ' נ"ב ורוב הנמצאים בדברי האחרונים סברו שלא לילך בזה אחר המנהג שנהגו להקנות בפספ לבד מהר"י ווייל בתשובותיו סי' ע' ומהרא"י בת"ה סי' קס"ז וקס"ח האריה ומי יבא אחריהם להקל באיסור פרת לקח נראה דנ"ד הוי ספק בכור מאחר שלא היתה הקנין דגוי רק בכסף: קנב מה שהקשה למנהגינו שתופסין איסור בחלב הדבוק לפרס תחת הפריסה וכו' וכו' אפרים דלא כבני ריבנוס שנמשכי' אחר ר' יואל הלוי א"כ לפ"ז ק' דבחלב טבחי' דנהיגין ביה איסור פיש גאונים שהביא הרמב"ם אמאי נהגינן בו היתר שלא להסיר רק הקרום כו' ע"פ מ"ש הפל בו שהביא ב"י וכ"כ מהר"ם איסרליש בסי' ס"ד סעיף ט"ו הלא מסבא יש לנו לאסור החלב שתחת הפריסה שבטבחי' כמו החלב שתחת הפריסה בכרס דמאי שנא נראה דאין זו קושיא דהכלבו לא כתב פן מסבא אלא קבלה היתה בידו שאין זה חלב וכן מוכח לשונו שכתב וז"ל מיהו אין גוררין אותו לגמרי לפי שיש שם חלב טהור אבל מסירין הקרום כו' ועוד נראה דמלישנא דשמואל פג"ה דקאמר ריש מעיא באמת' בעי גרירה משמע להדיא דאין פולו אסור דא"כ הל"ל ריש מעיא באמתא אסור דהכי קאמר שמואל באידך מימרא לשם לישנא דאסור ואמאי קאמר הכא לישנא דגרירה אלא משמע דלא בעי אלא גרירה מלמעלה שהוא הקרום עם חלבו שאינו דבוק עם הפרפשא אבל שאר שומן הדבוק בכרפשא מותר גמור הוא ואין ספק אצלי דמדקאמר שמואל לישנא דגרירה נתייחד המנהג מדורות הראשונים להתיר בשמן הדבוק בכרפשא ואין ספק שפ' היתה קבלה בידם חכם מפי חכם עד חכמי התלמוד דמסברת הפרס ודאי אין לנו להנהיג היתר שאינו מפונש בתלמוד: ומה שהקשה עוד על מה שכתב במרדכי פ' א"ט שהקשה ר' אפרים וז"ל דלר' יואל הלוי ק' דאם שעל הקרב מותר מפני שאינו פריסה היכא מרבינן מואת כל החלב שעל הקיבה ושעל הדקין הלא אינה פריסה דקשני' ליה ולר"א מי ניחא היכא מרבינן לחלב שעל הדקין הלא אינה פריסה ובע"כ צ"ל דואת כל החלב רבוי הוא ומרבה אף שלא פעין הפרט א"כ לרבי יואל נמי לא תקשי ובאמת קושני' זו אין לה מקום למעיין שם והוא דס"ל לר' אפרים דאף על פי

דלר"ע אין איסור חלב אלא תותב שהוא פריס' מכל מקום מריבוי נפקא לן לחלב הדקין דאף על פי דאינו תותב אלא קרום ונקלף נמי אסור מאחר שהוא מחנפר לחלב שעל הפרס שהוא תותב וכ"ש חלב שעל הפרס עצמו דמאחר שהוא נקלף והפריסה מונח עליו ממש דפשיטא היא דאסור ממשמעתי דקרא ואיתר ואת פל החלב לרבות חלב שעל הדקין דאסור גם כן מחמת שהוא מחנפר לחלב שהוא תותב וזה אסור ולא קשי' ולא מידי אלא לרבי יואל דס"ל דמה שתחת הפריסה מותר לגמרי א"כ היכי מרבינו לאסורה חלב שעל הדקין משום שהוא מחנפר לחלב שעל הפרס שהוא תותב השתא מה שהוא תחת הפריסה מותר והאיך יעלה על הדעת לאסור מה שהוא מחנפר ולהתיר מה שתחת הפריסה הפך הסברא וקל למבין: קנג על דבר הזעלניר ר"ל בעלי מלחמות שעברו עליכם והוצאתם עליהם יותר משלשים זהובים וזולת שאר דברים וכתבת שיש בקהל שמנה בת' של יהודים ובקצתם היו זעלניר ובקצתם לא הי' איש גם יש בעלי בתים שאין להם בתים אלא דרים בשכירות וטוענים שאין חייבים ליתן פלוס פיון שהם קאמרניקס ושאלתכם עם מי הדין גם אם נתחייבו פולם ליתן הוצאה איך יהי הגב' ע"פ הסכום או ע"פ הגלגולת הו אמת שקבר גזרינו ואמרנו בכל הקהילות הסרים למשמעתינו שיבררו להם ג' אנשים הגונים שיראו ויבינו לפי הענין היאך יגבו הוצאות זו ועל פיהם יקום כל דבר אף על פי שלא יהיו מכוננים דבריהם לדין גמור וזה יקרא משפט שלום ויש לזה סעד מברייטא דסוף בבא קמא רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו נעמיד לו חמור אחר כו' ותו ת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאיה מחשבין לפי המשאוי ואין מחשבין לפי הממון ולא ישנו ממנהג הספנים ורשאים הספנים להתנות שכל מי שיאביד לו ספינה נעמוד לו ספינה אחרת כן מבואר דאם כבר עשו תנאי ביניהם מקודם רשאין שוב להסיע קיצותן ולכוף האחרים שיתנו על פי תנאי הקדום ונדון דידן מאחר שקבר הייתם מתנפחים בגביית הוצאה זו לפנינו וגזרינו ואמרנו שיבררו שלשה אנשים ויעריכו לפי שפלים וכאשר ראוי ונכון הנה חיזוק לדבריהם אלו יותר מאשר הייתם בעצמיכם מתנים בכך שלא בפנינו וכדאי' פ"ק דבבא בתרא בעובדא דהנהו תרי טבח' דעבד' עגינא דהדי הדדי כו' עד אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתני והוא בח"מ בסוף סי' רל"א אבל מפני ששלתתם אלי להודיע אתכם הדין עם מי הנה נזכר מבין ריסי כתבכ' שלא הייתם מתפייסי' בגזרתינו הנזכר שתבררו ג' אנשים כו' אף כי לדעתנו גם אתם פולק' הייתם מספיקים אז לדברינו אלאשעתה נזורו אחר מ"מ איך שיהי' צריכי' אנחנו להשיב לכם פאלו לא הייתם דנין לפנינו בשקבר אלא עכשיו הוא תחילת המעשה: והנה נראה לפי עניות דעתי שיש לחלק בדבר לפי הענין והוא שאם לא יגיע מדת מלכות לתת פלוס לאותן הזעלניר שעברו דרכם עליך' מאחר שלא היתה זו אלא לצורך עצמם להגבות שכירתם וכן אם יגיע מדת המלכים כדי פרנסת לינה יום או יומים אם יתעכבו בעיר אבל הם שללו ובזזו מה שאינו מדת המלכות הנה יש לדמות ענין זה להא דת"ר סוף בבא קמא ומייתי לה בספ' ח"מ בס"ס רע"ב שזייר' שהיתה מהלק' במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי הממון ואין מחשבין לפי הנפשות ומדלא קתני בירושלמי לטורפה כדתני הקא בברייטא דתוספת' משמע דסבר טורפה הגייס עסקינו ואף על פי שיש לפירש שעמד עליה לטורפה ונתפשו עמו קודם שטרפה מ"מ יש להקריע דלאו הכי הוא דא"כ הנה לו לבאר ולומר

לְטוֹרְפָה כְּדַתְנִי בַתּוֹסֶפֶת' מִדְּלָא תְנִי לְטוֹרְפָה אֶלְמָא דְאַף בְּשִׁכְבָּר טְרַפָּה עֶסְקִינוּ וְהִינּוּ
לוֹמַר שְׁכַבְר טְרַפּוּ מִמְקַצָּת' פְּנֹלָם חֲזִיבִים לִיתְנָן לְזָה וּמְחַשְׁבִים לְפִי מְמוֹנָם שְׁהָרִי לֹא בָּאוּ
אַלְא עַל עֶסְקִי נְפִשׁוֹת וּל"ק ע"ז מִמָּה שְׁכַתְב מְהָר"ם בְּמֶרְדְּכִי לְשֵׁם בְּמוֹשֶׁל שְׁמַעְלֵל וְכו'
שְׂאִין אַחֲרֵים חֲזִיבִין לִיתְנָן כְּמוֹ שְׁהָבִי הַר"י קֶאֱרוּ ז"ל בַּח"מ ס' קס"ג וְגַם מְהָר"ם בַּהַג"ה
לְשֵׁם הַבֵּיא' דְּמוֹשֶׁל נְדָאִי שְׂאִנִי שְׂאוֹתָן שְׁבוֹרְחִי אֵינוּ בְּסַפְנָה מַה שְׂאִין כּוֹן בְּגִיּוֹס עַל שְׂיִיךְ'
אַחַת וְכוּן אֵלוּ הִזְעֵלְנִיר שְׁבָאוּ לְתוֹף הָעִיר וְתַפְשׂוּ הַבְּתִים וְכוּפִין לְתַת לְהֵם מַה שְׁשׂוֹאֲלִין
מִעֲמֵהֶם דְּכוּלָם עוֹמְדִי בְּסַפְנָה בְּאֶשֶׁר הֵם שֵׁם הַלְכָּה אַף עַל פִּי שְׁטַרְפוּ מִמְקַצָּתָם פְּנֹלָם
חֲזִיבִין לִיתְנָן לְזָה וּמְחַשְׁבִי לְפִי מְמוֹן אֶכְּן כ"ז אֵין לוֹ מְקוֹם אַלְא כָּל מַה שְׁלַקְחוּ בְּדַרְדָּר
בִּיזָה וּגְזִילָה שְׁלֹא מִדַּת הַמַּלְכוּת אֲבָל מַה שְׁלַקְחוּ מִדַּת הַמַּלְכוּת אֵין זֶה דוֹמָה לְשִׂינְרָא
שְׁעֵמֵד עֲלֵיהָ גִיּוֹס כו' דְּהֵתָם גְּזִילָה הִיא אֲבָל מַה שְׁלֹקְחִים מִדַּת הַמַּלְכוּת אֵין זֶה גְּזִילָה
וְצָרִיף לְנִהוּג בְּזָה עַל פִּי דַת הַמַּלְכוּת דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וְצָרִיכִים אַתְּם שְׂיִתְבַּרְר לְכֶם
דַּת הַמַּלְכוּת מַה הִיא בְּדַבְרָה זֶה כְּשֶׁהוֹלְכַת גִּיּוֹס הַמַּלְכוּת וְעוֹבְרַת מִמְקוֹם לְמְקוֹם וְעוֹמְדִים
בְּעִיר יָמִים מְסַפֵּר הָאֵם חֲזִיבִי הַקַּמְרִנִּיקִי לִיתְנָן לְזָה אֵם לֹא גַם אֵם יְבוֹאוּ בְּמַקַּצָּת בְּתִים
לְהַגְבוֹת מֵהֶם פְּרִנְסָתָם וּבְמַקַּצָּתָם לֹא יְבוֹאוּ הָאֵם יִתְחַזְּבוּ פְּנֹלָם לִיתְנָן לְהוֹצָאָה אוֹ אֵם
אוֹמְרִים בְּזָה מְזִילָה דְּהִיא גְּבָרָא גְּרִים כָּל זֶה צָרִיף שְׂיִתְבַּרְר לְכֶם בְּבִירוֹר גְּמוֹר בְּאַמְתָּ
וּבְתַמִּים: אֲבָל מְדַעְתִּי נוֹטָה שֶׁא"א שְׂיִתְבַּרְר לְכֶם דְּבַר זֶה עַל אַמְתָּתוֹ גַּם כְּבָר יִדְעֵנוּ
שֶׁהוֹזַעְלִנִי"ר הֵם בְּחִזְקָה שְׂיִשׁ בְּהֵם כָּל הַרְעוֹת וְגוֹזְלִים וְחוֹמְסִים שְׁלֹא מִדַּת הַמַּלְכוּת דְּלֹא
עֲדִיפִי מִעֲבָדִים דְּנִמְצָא גִּבְבֵּי אוֹ קְוִינְסֶטְס הַגִּיעוּ פְּדָאִי בַּפ' אַף עַל פִּי בְּכַתְּוֹבַת וְלַכּוֹן הַטּוֹב
וְהַיֶּשֶׁר שְׂיִתְבַּרְרוּ ג' אֲנָשִׁים וְהֵם יַעֲשׂוּ הָעֵרְפָּה עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ כְּמָה יִתְּנָן גַּם יִרְאוּ וְיִבְיָנוּ
עַל הַנְּהִיגָה שֶׁהוּא בְּעִיר בֵּין גּוֹיִם וְקָרוֹב לְזָה גַם הַמָּה יַעֲרִיכ' ע"פ הַמְמוֹן וְע"פ הַבְּתִים לְפִי
רְאוּת עֵינֵיהֶם כָּל אֶחָד יִתְּנָן לְהוֹצָאָה זוֹ הֵן מִי שְׂיִשׁ לוֹ בֵּית הֵן קַאמְרִנִּיק אֲבָל מַה שְׂשִׂאֲלָתָם
אֵם תְּהִיגָה הַגְּבִי' עַל פִּי הַגְּלִגְלוֹת זֶה הַדְּבַר שְׂאִין לוֹ שְׁחַר כִּי הִלֵּא הַדְּבַר דְּזוֹעַ שֶׁהוֹזַעְלִנִי"ר
לֹא בָּאוּ אַלְא עַל עֶסְקִי מְמוֹן וְלֹא עֶסְקִי נְפִשׁוֹת וְלַכּוֹן תְּהִיגָה הַהַעֲרָכָה ע"פ הַסְּכוּם וְגַם ע"פ
הַבְּתִים וְהַג' אֲנָשִׁים שְׂיִתְבַּרְרוּ מִפִּי הַקְּהֵל יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם ע"ד ב"ד וְע"ד הַקְּהֵל שְׂיַעֲרִיכוּ
אֵת הַקְּהֵל לְשֵׁם שְׂמִים בְּאֶשֶׁר יִרְאָה נְכוּן וְרֵאוּי לְפִי דַעְתָּם ע"ד מַה שְׁכַתְּבוּ הַקְּטָן יוֹאֵל
שְׂאֵלָה קַנַּד עַל דְּבַר תִּינוּק נוֹלַד בְּיוֹם ב' דר"ה לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה וּבְצִאת הַכּוֹכְבִי הִיגָה
נִרְאָה לְהֵם שְׁהִיגָה עַל כָּל פְּנִים חֲצִי שְׁעָה לְפָנֵי צֵאת הַכּוֹכְבִים כְּשֶׁנּוֹלַד וְהוֹרָה הַנְּעֻלָּה
כַּהֲרַר מְעַקְוִיל זצ"ל שְׁהִמִּילָה תְּהִיגָה בְּשִׁמְיָנִי לְלִידָה וְחִלְקוּ עֲלֵיו וְנִימּוֹל בְּעִשְׂרֵי לְאַחַר
י"ח כְּבָר מְפִירָסָם מְחִלּוֹקַת הַתְּנָאִים בַּס"פ ב"מ בְּשִׁיעוֹרָא דְּבִין הַשְּׂמִשׁוֹת וְהַמְּסַקְנָא
הַעֲתִיק דְּאֶזְלִינוּ הֵכָא וְהֵכָא לְחוּמְרָא וְהַלְכָּה אֵי אֲתִינִילַד יְנוּקָא בַּע"ש מְשִׁתְּשָׁקַע הַחֲמָה
סְפַק הוּא עַד תְּשִׁלוּם ב"ה דר' יוֹסִי וְנִימּוֹל לְעִשְׂרֵי וְכוּן וְנִתְּנוּ לַע"ד דְּסְבִירָה לִיָּה דְּאֶזְלִינוּ
לְחוּמְר' כַּמ"ד דְּלִבְתַּר תְּשִׁלוּם ב"ה דר' יְהוּדָא חֲזִיל דר"י אֶכְּן דְּבָרִים הִלְלוּ סְתוּמִים בְּכָאן
כִּי לֹא פוֹרֵשׁ מְאִיזָה שְׁעָה מִתְּחִיל הִיא שְׂיַעוֹרָא דַּג' רְבִיעִי מִיל וְכְבָר נְחִלְקוּ גְּדוּלִים
הַמְּפָרְשִׁי ר"ת וְהַר"א מְמִיץ בְּסַפֵּר יְרֵאִים סוּף סִימָן ק"ב וְתוּ הַקְּשׁוּ אַרְש"י דְּפָרְק בְּבֹא
מְצִיעָא וְהַר"א ש' יִישׁוּב הַקְּוִשְׂיָא אֲבָל ר"ת לֹא פִי כְּוָה וְלַעֲנִין הַלְכָה רֹב הַמְּחַבְּרִים תְּפָסוּ
פִּירוּשׁוֹ ז"ל וְכוּן פָּסַק ב"י בַּה' שְׁכַת וְכוּן מְנַהֵג כָּל יִשְׂרָאֵל דְּאֵילוּ לְפִירוּשׁ הַר"א ש' הִנְהוּ
מְשַׁעָה שְׂמַכִּירִין הָעוֹלָם שְׁהַחֲמָה רוּצָה לְנִטּוֹת עַד צֵאת הַכּוֹכְבִים ה' מִילִין פְּחוֹת רְבִיעִי
מִיל אוֹ ו' מִילִין פְּחוֹת רְבִיעִי מִיל לְחַד מ"ד וְהוּא ב' שְׁעוֹת בְּקִירוֹב וּמְאֹז הִיגָה חֲזִיב לְקַבֵּל

שבת עליו מלבד התוס' שצריך להוסיף וא"כ לפ"ז צריך להקדים הרבה הפגנת שבת
ואנון הא לא קא חזינא מרבנא קשישא הכי ואם פן לפ"ז בנ"ד אם בבירור נולד
לפחות שלישי שעה קודם שגראו ג' פוכבים בינונים פאשר הרקיע מזוהר ולא נתקשר
בעבים בודאי אין דוחין ליום העשירי וגדולה מזה שאם הי' נראה להם שהי' יום בהוצאת
ראש השנה אין להם אלא מה שענינים רואות ויהא נימול לח' אף אם יארע בשבת מכ"ש
בנ"ד מפורשת בהל' שבת סי' רס"א ואם ידעו החולקים שפר"ת עיקר אלא שלא ידעו
לכוון ויהי ספק להם פן נולד התינוק מכי עייל ב"ה דרבא אליבין דר' יוד' בזה אין
עליהם אשם דלא עדיפי מאריסי דרבא דא"ל אתון דלא קים לכו כו' וכן זה אומר בכה
ונה בכה נכון לדחותו הקטן יואל: קנה אנון שנמצא הגף שלה שבור סמוך לחבורו בגוף
ואין ידוע אם קודם שחיטה או לא בש"ע סי' נ"ג פסק לטריפה והוא מתשובת מהר"י
קולין שורש ל"ה ומשמע דמיירי דמקום שחבורו פגון שהוא כבוכנא באסית' קנים
נאפילו הכי מטריפי אותו משום דאם ידוע שהוא קודם שחיטה הי' טריפה פיון שאינו
רוחב גנדל ואעפ"י דבב"י גופי' פוסק אפילו סמוך לגוף פשר וא"כ בע"כ צ"ל דמה שפסק
אחר פ' בנמצא הגף שבור כו' היינו דנוקא בשפשר עצם החיצון יש בו עוקץ: מפל
מקום לדין לא נפקא לן מידי בעוקץ וא"ה טריפה ואף על פי שמהר"ם איסרליש מיקל
משום ס"ס מ"מ קשה הדבר להקל נגד דברי מהרי"ק שאוסר בפירושו וגם מדברי הג"ה
ש"ד סי' פ"ז בשם מהרא"י משמע שאוסר שכתב שם היכי דנשבר העצם כו' עד ואם
היה בקי היה יכול להבחין כו' משמע דכל היכי דהספק תלוי בחסרון חכמה אסרינו
אפילו ס"ס משום דדעת שוטים לאו פלום הוא וע"כ נראה להחמיר היכא דליכא הפסד
מרוכה ועוד בנ"ד נראה להטריף מטעם אחר שקודם השחיטה מעקמין הגפי' של אנון
ומניחין אותה על גבה של אנון וקרוב הדבר שמחיים נעשה וכן כתב הר"ן בריש חולין
היכא דאיכא מידי למיתלי להתיר ולאסור או דליכא מידי למיתלי ביה לא לאסור ולא
להתיר תלינו לחומר' ובנ"ד איכא למתלי באיסור ואף מהר"ם איסרליש מודה בזה ועוד
נראה ברור דאף מהרמ"א לא בא להקל אלא משום דיש מכשירין בנשבר סמוך לחבורו
בגוף ולפיכך אין ראוי להקל מטעם ס"ס אלא באין לו עוקץ דהתם הוא דיש מכשירין
אבל ביש לו עוקץ פשיטא דאין לסמוך אס"ס וכבר כתבתי דנ"ל אף באין לו עוקץ אין
להקל והאו"ה יחיד נגד כל רבנות': קנו נחתה מקצת מן האם אם יש לחוש לשום טריפות:
תשובה בפרק עד כמה ובפרק אד"מ מבואר דכשרה.

והכי תנו התם מעשה בפרה של בית מנחם שניטל האם כו' ומשמע פשט הלשון שאין
חותכין כי אם מקצת מן האם שאם היה פירושו נוטלין כל האם לא היו לו לומר שאין
חותכין כו' אלא הל"ל שאין נוטלין האם שלה ועוד תנא דלישנא דחותכין דוקא קאמר
נהרי יש לתמוה הרבה לאיזה צורך הביאו ראיי' מתודוס הרופא הלא הלכה למשה מסיני
היא דניטלה האם כשרה ומ"ה פריה ותיפוק ליה דטעה כו' ותו וכי לא ידע ר' טרפון
המתניתן דניטלה האם כשרה ותו למה לא אמר ר"ט הלכה חמורה טרפון עד ששמע מן
חכמים שביבנה כו' ולמה לא אמר מידי הלכה חמורה טרפון לאחר שנודעה לו מתניתן
ותו קשה וכי נעלם מר"ט הך סברא דקאמר תלמוד' ותיפוק ליה דטעה בדבר משנה כו'
דקא ודאי פיון דאילו הנאי פרה דינה לאו דינא ולאו פלום עבדת השתא נמי לאו פלום
עבדת וכדאמרינו בפ"א ד"מ שסברה זו פשיט' לכל בני הישיב' ותו מאי ראי' מתודוס

הרי הרשב"א בתשובה סי' צ"ח פתב שכל טריפות שמנו חכמים אפילו הן מתקיימ' הרבה טריפה: אלא נראה דהמעשה הנה שנתתה מקצת מן האם וקסבר ר"ט דנתתה גרע מניטול כמו בטחול ולהכי איצטרכי להביא ראי' מתודוס שאין חותכין האם שלה בשביל שלא תלד וא"ה הן מתקיימת ואין לנו לחלק מסבא ולהטריף בנתתה מאחר דעינינו רואת דהן מקיימת ומה ששנה התנא מעשה כו' שניטלה האם אע"פי דהמעשה היא שנתתה מ"מ מאחר דלפי האמת אין חילוק בין ניטלת לנתתה אם פן בכלל משנתנו הנה נמי נתתה אלא הר"ט טעה לחלק והקושל' אחרונה שהקשתי נראה דר"ט הנה ס"ל כר"מ וכך מפנרש בתוספות בפ"א ד"מ בד"ה השת' נמי כו' ובזה מתנישב ג"כ ההיא דהורה בטרפחת פרבי בזפק כו' והקשו תוס' וזהו תימא דהתם חשוב ליה טועה בדבר משנה וכו' ולפי דרכי אתי שפיר דמה שהתיר רבי אינו אלא בנתתה והנה ר"ט חזר בו וגם החכמים שביבנה פה הורו להיתירא ותו בההי' דהורה בטרפחת גורס התוס' גירס' אחרת דמשמע מינה להיתיר' לכן נראה מדעת המחברים והרוקח דכתב דבנימוק טריפה משום שאין לנו ראיה מתודוס יש לנו לחוש לחומר' שהרי אפי' בנתתה הנה אזלינן לחומרא אי לא דתודוס דנימוק אינו בכלל ניטלה דמה ששנינו ניטלה האם פשיטה מה ניטלה פלו מה לי מקצתו אבל הנימוק אינו בכלל ניטלה והלכך יש לחוש לחומרא ובזה מתנרץ תמיהת ב"י וע"כ יש להחמיר בנימוק אפילו בהפסד מרובה דלא כמהרא"י גם בניקב נראה דדינו בנימוק דהא לגבי טחול המטריף רב עוונרא בניקב גרסינן במקצת ספרים ואב"א ניקב לחוד ונתתה לחוד אלמא דס"ל לתלמודא פאיידה שינויא דרב עוונרא דמחלק בין ניקב לנתתה דאף על פי דבנתתה פשיטה בניקב טריפה ואף על פי דלא קי"ל הכי לגבי טחול מפל מקום באם דלא נתברר היתרא אין להתיר באיסור דאורייתא: שאלה קנו פתבת עוד מעשה בתרנגולת שבטנה צבה וכשקרעוהו לאחר שחיטה זב ממנה מים זכין הרבה ונראה לה לטרפה שמא ניקבה השלפוחית ומי השיתין היו מתמצין לבטנה דרף הנקב והבאת דעת רבינו חננאל דמטריף ושאלת מה אני בדבר זה: נראה מדבריך שלא חששת לדקדק היטב באיברי התרנגולות שהרי נגלה לעין שאין לה השלפוחית שמי רגלים יהיו נקווין לתוכה וכמדומה לי שלא נמצא פן לשום עוף בעולם ור"ח שמטריף בבקמה קמיירי ואף בבקמה גופיה לא נמצא טריפת זה בגמרא ולכך נחלקו עליו מקצת הגאונים כמו שאמר הרא"ש אלא שנתראה לי לתת טעם לדברי ר"ח דמדתנו בפ"א ט' ניטלה האם פשיטה ותנא היא האם היא טרפחת היא שלפוחית ואיפא למידק מאי קמ"ל ולכך פי' ר"ח דאשמעינן דשלישתן אחד הם ושלא נטעה דהטרפחת שהורה בה להיתיר' או השלפוחית הוא נאמר על השתן דאיהו נמי פשיטה דז"א דהטרפחת והשלפוחית שאמרה בה להיתירא היא האם אבל השלפוחית שמי רגלים נקוים לתוכה טריפה בניטלה והמדומה לי מכתבך שטעית בדברי התוספות שכתבו בשם ר"ח דפסק בטרפחת דהעוף לחומרא ודמית בדמיונה שזהו השתן שהמים נקווין לתוכה ואינו פן אלא דברי ר"ח הם בשלל של ביצים שמתוכה נוצר העוף ובהוא קאמר ר"ח דטריפה אף על גב דבבקמה פשר בניטלה האם מ"מ בעוף דזוטר חיות' יש להחמיר אבל במקום שמי השתן נקווין לתוכה לא נמצא לראשונים ואחרונים שהזכירו בדבריהם מה דינו בעוף וזהו מפני שלא נמצא פן לעופות פדפרישת ואם הנה מעשה פנה בא לידי הייתי בודקבמעיים ובריאה שלה אם נשתנו מראיהן או נתמססו או שום ריעות' וכן בכל

האיברי' שהקב מטריף בהם ואם נמצא להם ריעות' הייתי מטריף זו ואם לא נראה להם ריעות' לא הייתי מחזיק טריפות ממקו' למקום ותלינהו דהנהו מים זכנן באו מחמת חולי שפפל בפשר וכדרך הנפוחים שנשפף להם מים בין עור לבשר ואין לנו להוסיף על הטריפות מ"מ הפל לפי ראות עיני המורה והמחמיר לעצמו קדוש יאמר לו אבל לאחרים אין להחמיר פלל: קנח פתבת בענין ההפטרך לקטן בי"ט שהקטן עצמו רצה לקרות בקרבנות היום בספר שני והמורה מיקח בזה מתוך תשובת ר"י בר ששת סי' שכ"א ואתה אמרת שאין לשנות המנהג במבואר בתשובת הריב"ש סי' ל"ה באמת הדין עמה והמורה לא יפה הורה וכדי להעמיד על העיקר ראיתי לבאר לה הענין באר היטב דע לה שמה שאנו קורין בספר שני בקרבנות היום במועדות לא מצוינו לזה סמך לא במשנה ולא בתלמוד וכמו שכתבו התוספות והרא"ש והר"ן בפ' בני העיר אמתניתן דבפסחים קורין במועדות כו' והר"ן הוסיף והוכיח דבגמרא מוכח שלא היה מוציאין ספר שני לקרות בקרבנות היום אכן פולם פתבו שפמו שאנו נוהגין בזה פן נמצא בסידור רב עמם וכתב הרא"ש ואפשר שאחר שנשלם התלמוד תקנוהו רבנן סבוראי או הגאונים וקצת יש סמך לדבר מדאמר התם אמר אברהם לפני קב"ה רבש"ע כו' אמר לו הקב"ה קבר.

תקנתי להם סדר הקרבנות כו' כ"ז שקורין בהן כו' והנה כל מי שיש לו אונים לשמוע ועינים לראות מאי דתנן ר"פ הקורא עומד בי"ט ה' ו' בשבת ז' והיא מתקנת מרע"ה ותקנת עזר' כדאיתא בירושלמי הביאווהו הרי"ף והרא"ש לשם ואעפ"כ תנו רבנן הפל עולה למגן ז' ואפילו קטן כו' והיינו שהקטן עצמו קורא בתורה כמנהג התלמוד ומוציא אחרים ידי חובתן א"כ מעתה יש ללמוד במפל שפן שהקטן עצמו יכול לקרות בקרבנות היום שהרי אותה קריאה אינה בחיוב מתקנת מרע"ה ותקנת עזרא אלא תקנת הגאונים בלבד ואינו כל כך חיוב ובפירט למנהגינו שפבר קראו ה' בספר הראשון המקויבת עפ"י תקנת מרע"ה ותקנת עזרא דפשיטא שאין חשש במה שקראו קטן בספר שני והדעת נותנת שאפילו קטן שאינו יודע לקרות בטוב ואינו יודע למי מברכין יכול לקרות בקרבנות היום בשפבר השלימו המגן דמה שכתב הרמב"ם פי"ג מהל' תפילה וכן הסמ"ג בעשה סימן י' דבעינו דווקא קטן היודע לקרות ויודע למי מברכין וראייתם מהירושלמי שהובא בהג"ה מיימוני היינו דווקא לענין שיהא עולה למגן שבעה שהוא בחיוב גמור אבל אם קורא בשמיני למפטיר כמו שאנו נוהגין לית לן בה ולא מידי פנין דאינו מוציא אחרים ידי חובת הקריאה וזה ברור ומנהג פשוט הוא שאין מדקדקין בקטן דמפטיר בשבת אם יודע לקרות ויודע למי מברכין אפילו כשקורא עצמו מתוך הספר ואם פן ה"ה בימים טובים לפי מה שנתבאר דקריאתינו בקרבנות היום אינו חיוב גמור להוציא אחרים ידי חובת הקריאה הלכך אפילו אינו יודע למי מברכים שפיר דמי: ובזה נתיישבו לו דברי הרא"ש בפירק הקורא עומד שכתב תחילה מנהגינו ביום מארבע פרשיות שמוציאין ב' ספרים דאין המפטיר חוזר וקורא מה שקרא אחרון אלא אומר קדיש אחר שקראו ז' בשבת והוא בי"ט בספר ראשון ואחר כך פתב מנהג אחר דהשביעי והתמישי קורא בספר שני ואחר כך קדיש והמפטיר חוזר וקורא מה שקרא השביעי שפן הנהיגו רבינו אליהו ורבינו משולם ואחר כך פתב הרא"ש דמנהגם של אלו מנהג פשר הוא דאילו למנהגינו קשיא דלא מסתבר דקטן המפטיר שאינו מן המגן דמשמע דאילו הנה

קטן מן המגן ל"ק ואדרבא פל שכו קשיא דקטן להוי מן המגן ושיקרא גם בחובת היום
ואם נפרש דעיקר קושיותו ממה שאינו קורין בחובת היום אם פן לא ה"ל לומר דלא
מסתבר דקטן כו' דאפילו בגדול נמי הוי קוש' ועוד יש לתמוה דמי גרע קטן המפטיר
ואינו מן המגן אף שקרא בעצמו בחובת היום מקטן שעולה למגן ז ועוד מאי קאמר
דלא מסתבר בקטן המפטיר כו' קטן המפטיר בחובת היום מאן דכר שמייה לא נרמז לא
במשנה ולא בתלמוד אבל לפי מה שפתיבתי למעלה א"ש דכוננת הרא"ש היא לומר
דמאחר שאנו רואין המנהג פשוט שכל קטן מפטיר בחובת היום אפילו אינו ראוי שיעלה
למגן ז' וה' כמו קטן שאינו יודע למי מברכין לכו מנהג של רבינו אליהו ור' משולם
מנהג פשר הוא שהרי למנהגם השביעי כבר קרא בחובת היום וקטן זה אינו אלא מפל
מה שקרא השביעי והה' ולכו שרי לקרות בעצמו אפילו אינו יודע למי מברכין: אבל
למנהגינו שהשביעי קורא בספר הראשון לא מסתבר דקטן המפטיר שאינו מן המגן כו'
כלומר שאילו היה מן המגן בנודאי היה מקפידים לדקדק עליו שיהיה ראוי למגן דהיינו
שיהיה יודע למי מברכין כו' אבל מאחר שאינו מן המגן אם פן אין מקפידין עליו וקורא
גם בשאינו ראוי שיעלה למגן ז' וה' דהיינו שאינו יודע ולכו לא מסתבר שיקרא בחובת
היום: ובע"כ צריך אתה לומר דדברי הרא"ש הללו הם לקטן הקורא בעצמו בספר השני
דאם בקטן העולה ומברך לבד וש"ץ קורא קאמר אם פן מאי קאמר דלא מסתבר כו'
דמאי נ"מ בקטן שמברך ברפת התורה אם הש"ץ קורא בתורה ברבים ומוציא השומעים
י"ח הקריאה אלא נודאי בקטן קורא קאמר ולכו כתב דלא מסתבר שיקרא בחובת היום
ויוציא רבים י"ח קריאה והיינו בקטן שאינו יודע אבל בקטן היודע למי מברכין פשיטא
דלא גרע מפטיר שאינו מן המגן וקורא בחובת היום שהיא אינו אלא תקנת הגאונים
כדפרישית ומבואר בתוס' פרק הקורא עומד דמנהגינו הוא מנהג רש"י ורבותיו ור"ת
אלא שהר"א ור' משולם שינו מנהגם והנהיגו שאף כשמוציאין ס"ת או ג' שיקראו
הראשונים הפל והמפטיר חוזר וקורא מה שקראו הראשונים וטעמם פדי שלא לדקדק
במפטיר אם הוא קטן שיוצע לקרות אבל לדין אפשר לומר דלית לן בה מאחר שפבר
השלימו המגן בגדולים וקריאה זו אינה אלא תקנת הגאונים כדפירש' וכמו שאנו
נוהגים: וכו' העתיק הרר"י קארו ז"ל תשובת מהר"ם בסימן רפ"ב ע"ש וכו' מבואר
במרדכי שכתב מנהג ר"א ור' משולם ושפן נוהגין בצרפת ואחר כו' כתב ואין להקשות
על מנהגינו שקטן קורא במוספי דהא קטן עולה למגן ז' וכ"ש שקורא לפ' מוספין עד
כאן לשונו וכוננתו כמו שפירשתי דעיקר הטעם שאינו המנהג ר"א ור' משולם הוא
משום דלא מסתבר דקטן וכו' כמו שאמר הרא"ש ולכו כתב ליישב מנהגינו דלא ק' מידי
שהרי קטן עולה אפילו למגן ז' שהוא בחיוב ע"פ התלמוד כ"ש לפ' המוספין שאינה אלא
תקנת הגאונים ובע"כ דלא נעלם לר"א ור' משולם הברייתא דקטן עולה למגן ז' אלא
שהם שינו המנהג מפני שראו נוהגים שקטן עולה אפילו אינו יודע למי מברכין ואף על
פי כן נוכל ליישב מנהגינו דאפילו הכי לא קשה מידי דכיון דקטן עולה למגן ז' היכא
דיוצע למי מברכין ואף על פי שהקור' הוא הקטן ובעלמא אין הקטן מוציא את הגדולים
די חובתו וא"ה בכאן מוציא י"ח כ"ש שקורא לפרשת המוספין אפילו אינו יודע למי
מברכין שהרי כבר השלימו המגן וקריאות המוספין אינו בחיוב להוציא אחרים די
חובתו וכדפירש': אכן יש לתמוה על מה שהעתיק הר"י בר ששת מספר המנהג בשם

ר"ת ז"ל דביום שיש שני ספרים שהמפטייר קורא במה שהוא חובה ליום אין מפטיירין בו בקטן עד פאן לשונו ולא נמצא לשיום מחבר שכתב פן משם ר"ת והדבר עצמו תמוה דמי גרע ממה שעולה הקטן למגן ז' וא"ל דשאני התם מאחר שיש שם גדולים הקורין: אבל מה שהוא חובה ליום שאין קורא בספר אלא אחד צריף שיהיה גדול ולא קטן וחלוק זה דקדוק חלוש הוא ולא נמצא לא שורש וענף בסברת התלמוד דמה שנסתייע מדברי הר"ן ז"ל שכתב דדוקא קטן עולה למגן ז' אבל לא שיהיו פולם קטנים אין מזה סמך שלא יקרא קטן אחד בספר שני דאין הסופר גורם אלא הקריאה היא העיקר ודוקא פולם קטנים אין עולים למגן מפני שגנאי לציבור שיקראו פולם קטנים אבל קטן אחד או ב' קורין ועולין ואפילו כל אחד בספר מיוחד ועוד פיון דבקריאה המחוויבת עולה קטן למגן ז' כ"ש במוספין שאינה מחויבת כל עיקר וכמו שהארבתי בזה למעלה ושהיא דעת רוב הגאונים ועוד תנו סתמא בפרק הקורא עומד קטן קורא בתורה ומתרגם דמשמע בכל ענין וכתב פ' מהר"ם בתשובה סימן ח' דרבינו שמחה פירש דמאי דקתני הכל עולין למגן ז' ואפילו קטן לא דוקא למגן ז' דהוא הדין למגן ג' והיינו מדתנו סתמא קטן קורא בתורה ומתרגם ואם פן הקא נמי גימא בנודאי דארף כשהוא קורא בספר יחיד שפיר דמי דקטן קורא בכל ענין קאמר ונדחו גם פן דברי הריב"ש במה שכתב דמתני' זו במפטייר שקורא לכבוד התורה קאמר שהרי מהר"ם בשם רבינו שמחה פירש דסתמא בכל ענין קאמר כמו שביארנו: ע"כ פדי ליישב דברי ר"ת שהביא ספר המנהג עם היות שלא נמצא פן בשאר מחברים נראה ברור ופשוט דדוקא בסתם קטן שאינו יודע למי מברכים קאמר ולקף כתב פיון דהוא חובה ליום מתקנת הגאונים אין להפטייר בו בקטן ופסק פן מפני שהוא נוהג כמנהגינו וכמ"ש התוספות שהיא דעת רש"י ורא"ש וכבר נתבאר שיש גאונים ששינו מנהגם מפני דלא מסתבר שהקטן שאינו יודע למי מברכין יקרא במוספין בחובת היום להוציא הגדולים י"ח הקריאה ע"כ תיקן ר"ת שאין לקרות סתם קטן בספר שני לקרות בעצמו בחובת היום: אבל בקטן היודע לא עלה על דעת שום חכם שלא יקרא במוספין מאחר שעולה אף למגן ז' וכל שפן לקרבנות היום שאינה אלא תקנת הגאונים כדפרישת וכבר כתבתי דמנהגינו הוא אפילו בקטן שאינו יודע לקרות וכו' ויש לו טעם אחר שפבר השלימו המגן וגם הקריאה עצמה אינה בחיוב אלא מתקנת הגאונים אין לחוש לה ואע"פ דבנודאי לכתחילה אין מן הראוי שיקרא קטן בעצמו בקרבנות היום למנהגינו אם אינו יודע למי מברכים מ"מ אין לשנות המנהג שאנו רואין שהיום נוהגין פן מקודם: גם בתשובת מהר"ל כתב פן בסי' קס"ז וז"ל ומה שקורא הקטן פ' המוספין רבותינו התירו הואיל והכל עולין למגן ז' אפילו קטן וקצת לבי מגומגם על פרישת זכור עכ"ל והיינו בקטן שאינו יודע למי מברכין וכתב שרבותיו התירו והיינו מה שכתב המרדכי ע"פ שפרשתי פנונתו שאמר וכ"ש שקורא לפ' המוספין דר"ל אפילו אינו יודע למי מברכין ולקף כתב שלבו מגמגם בדבר על פ' זכור דהא ודאי פיון דאורייתא הוא אין קטן מוציא אחרים י"ח בקריאתו מאחר שאינו יודע כו' אבל אם הנה יודע לא גרע מקטן העולה למגן ז' דהיא נמי דאורייתא מוידבר משה את מועדי ה' דלמדנו מינה הקריעה במועדות שתיקן מרע"ה ולקף המורה שכתבת לשנות המנהג ידו על התחנתנה בפרט שיש בזה כבוד לתורה שקונים המצוה בדמים יקרים וכבר האריף בכיצא בזה הגאון מהר"י קול"ם בתשובתו לענין חתן בראשית וכבר כתבתי דכל משא

ומתן בדין זה אינו אלא בקטן שקורא לעצמו לא בש"ץ שקורא לפניו ואין צורך באריכות לבאר זה, דמבואר הוא מעצמו והמפרש בהיפוך הוא טועה גמור הנה הארכתי לה בדין זה לעורך פמה יצטרף המעיין להיות מתון בדין להורות פראוי עפ"י שורש התלמוד ופסקי הגאונים לא ע"פ היסוד הדעת במציאה שמצא פה בקוב"ץ או בתשובה ולהורות אחריה בפרט לבטל ולשנות המנהג ומעיד אני עלי שאדוני אבי ומורי קנה לי ההפטרות בדימים יקרי' במועד אחרון של פסח בהיותי קטן וקראתי בעצמי בספר מוספין בבית הפנסת של הגאון מהר"ש לור' וכמדומ' לי שערב ז"ל הנה אז בב"ה ולא מיחה בדבר כתב זה כתבתי תקף הגיע כתבך אלא שלא הייתי יכול להגיע לידיך עד עתה והנה זה שלום מא"ה וממני אהובך ש"ב הקטן יואל בלא"א כמהר"ר שמואל זכר לברכה חתום יום ד' י"ח אלול: סליק סליק סליק שאלה נ"ו במותב תלתא כו' העיד פב"פ פאשר באתי למקום סמאלניק: ומצאתי שם אנשים הרבה ובתוכם איזה ב"ב מקראקא יוסף וכו' עם גיסו וגם משה וגם עוד אחד מקראקא שמו מיכל והנה לו שותפו: עם יוסף הנ"ל וכו' ומיכל הנ"ל הנה רף בשנים ותחת עיניו למעלה מחוטמו הנה מנומר: אח"פ פאשר חליתי הנה אצלי בימי חוליי גיסי מאיר פהו והנה פאשר מת יהודי אחד ולפי הנשמע הנה אותו יהודי מקראקא והשתדל הקהל לקבור שם וגיסי מאיר הנ"ל הלך מאתי באותו פעם ולאחר הקבורה חזר ובא אצלי ושאלתי אותו למה הלכת מאתי ואיו היית משה זמן זה והשיב קברנו שם איש אחד נער בשנים ב"ב מקראקא עכ"ל: וכן העיד הישיש פמר יעקב בר אשר פ"ץ גם אנכי הייתי באותו פעם במקום סמאלניק ושמעתי שמת ב"ב אחד רף בשנים מקראקא: עוד הובא עדות וכו' וז"ל הייתי בסמאלניק פאשר מת ב"ב.

אחד בלי חתימת זקן שמו מיכל קראקאוור והנה מנומר למעלה מחוטמו על מצחו והשתדלנו שם בית הקברות וקברנו שם נער אחד וגם מיכל הנ"ל והייתי בעצמי אצל קבורת מיכל: וכאשר מת בלילה בא אצלי יוסף הנ"ל ואמר בעו"ה מת מיכל קראקאוור אשר הנה עדיין רף בשנים ולא הנה דר עם אשתו יותר מג' שנים וגם זירוז אותי יוסף הנ"ל לקבור את מיכל הנ"ל בהשפמה וכו' ועתה באתה האשה וכו' פי מכירה אותו בסמיני' שהיו מנומר במצחו וכו' באותה תשובה הייתי בסמאלניק פאשר מת מיכל קראקאוור וכו' וכן אח"פ הייתי בעצמי אצל קבורת מיכל וכו' בעו"ה מת מיכל קראקאוור וכו' באותו תשובה מעידים שהנה מנומר בפניו אע"פ דכמר יצחק העיד תחת עינו למעלה מחוטמו הי' מנומר בע"כ צ"ל דלשון זה הנה פאלו אומר תחת עיניו ולמעלה מן החוטם וכו': שאלה נז פמר יוסף בר משה העיד בב"ד וז"ל אנחנו י"א ב"ב היינו בחיל וקפץ מתוכם יהודי אחד וכו' אל החיל מאסקוויטר ב' וג"פ פסדר המלחמה: וגבר יד המאסקוויטר וקפץ יהודי הנ"ל לאחריו והנה ירה המורים אותו בקנה השריפה שקורין ביקס וראיתי שתחב הלאנדו"קא בגבו ונפל תוך היער על האנפך של סוס ובאשר שבקש להחזיק את עצמו בשערות הצנאר של הסוס ועי"כ הנה מתגולל אנה ואנה הלך הסוס עמו למרחוק בתוך החיל ולא ראיתי אנה הלך: גם ראיתי פאשר נפל מעל הסוס יצא עשן מפיו פי הייתי קרוב אצלו: אחרי כן פאשר הלכנו אחר החיל ראיתי שרץ סוסו והוא לא ישב עליו והאנפך של הסוס הנה מונח מעוקם והכרתי הסוס היטב בטביעת עין: אח"כ הראש החיל הנה אסף פל העם לידע מספר הנותרים: והיו הבעלי מלחמות אומרים ווי' לפרשא זריזא ברכה יהודי שנהרג שהפה אותו בכלי זיין שנקרא בר"דוש ודקרוהו:

ויליום שלאחריו הפו הקאזאקין למאסקוויטר ולקחו שללם ובתוף השלל היה סוס של
ברכה יהודי הנ"ל וגם כובע שלו והכרתי אותה בטביעת עין אמנם גם חרבו הי' בתוף
השלל ואותו לא הפרתי שהוא שלו אח"כ היו מחלוקת בין שר מאה ובין שר עשרה כל
אחד אמר לי הכלים של ברכה והאריכו טענותיהם במשפט לפני הקא"ל וטען השר
עשרה פאשר שרפנו הרוגים שלנו לקחתי היהודי ברכה הנ"ל והפשטתיו ושרפתי אותו
בכח לי הגבורה והכלים של ברכה: וגם כמה קזאקין העידו עליו שאמת הוא ששר עשרה
לקח ברכה בתוף ביתו לשרוף אותו וגם שרף אותו ויצא הפסק מפי הקאל"י שיהיו
הכלים לשר עשרה: גם שמעתי מפי קאז"אק אחד שמו חווע"דר אשר לבסוף נעשה
כותי במקום קיוב"א שספר לפי תנמו שהוא הי' במעמד פששרף שר עשרה את יהודי
אחד שמו ברכה: וגם אני ידעתי בבירור גמור שבכל החיל לא היה יהודי ששמו ברכה
זולת יהודי ברכה הנ"ל: ולאחר כמה שבועות היו איזה קאזאקין אחרי' בחיל של
נעלאווי"קי שאומרי' לפי תנמם מגבור' ברכה הנ"ל וכל ענייני המיתה הנ"ל וכו' שאלה
ע במותב תלתא וכו' ונ"ל ראינו יהודי מק"ק בעלז"א שפא ומתעסק מחמת עגונה מרת
חינא בת יוסף הלוי מק"ק בעלזא שבעלה מרדכי בר יעקב היה מכחיש בה' וכן גם אנחנו
בתוף הפאים וגם בנו דיבר היהודי הנ"ל בשביל פן ואמר שהמכחיש בה' היה משרת
אצל זעלנר ברו"אטי מן השר פטאצקי השר של קאמניץ ויצא עליו הקול שגנב סוס
ותלה אותו על העץ והנה אנחנו אחים דברנו עם משרת אצל פארוטשניק בידלאוסקי
והגיד באות ומופת לפי תנמו שהבקערטר הנ"ל היה משרת אצל זעלנר ברו"אטי שמו
סאלוינצקי ושם הבקערטר היה אלכסנדר ונתלה בעיר סמאטריטש מחמת שגנב סוסים
והוא היה איש שחור ועיניו כעין החתול ולקח טמאה אחת אצל השר הטרוזאקסקי מעיר
סמאטריטש והטמאה עודנה בעיר סמאטריטש לעת הזאת עכ"ל האחי' ונתלה בעת הקיץ
ועכשיו הוא שנה לתלייתו וכו' שם במותב תלתא וכו' כמו' ה' שנים או ששה שנים הייתי
באוקריינא ובאתי לקאפיל בק"ק חואפטאוא ושאל אותי מה עסקך בכאן והשבתי לדרוש
ולחקור אחר באקערטר אחד שאשתו היא אחותי: ואמר לי כבר נתלה זה ימים רבים פי
כך שמעתי בנודאי שנתלה ואמרתי לו: יש בדעתי ליסע לשחור תפלה ולהזמין אותה אל
הרב לאמר העדות הזאת לפניו: וקאפיל השיבני למה לך פנלי האי להזמין אותי הלא
איש טרוד אנכי ושכחתי ממי ששמעתי: שם ושוב העיד וכו' עבר עלינו אורח שמו ליזר
מלובמלא ואכל עמנו בשכירות וכאשר היינו יושבים במסבה על השלחן שאלתי אותו
על בעל האשה אחותה מרת חינא וספרתי לו כל המוצאות שהיה משרת באוקריינא והיה
מכחיש בה' ושמו מרדוש: וכאשר שמע ליזר את זאת אמר מארדוש הוא בן של המילדת
מלאדמר ואכלתי ושתיתי עמו ג' או ד' שבועות בבויאדא ששם נשרף האפר ושם אמר
לי שהוא בן המילדת מלאדמר ובבויאדא שחט לצרכינו בהמות דקות: אחר כך באתי
למעזרישט ושמעתי מאיזה אנשים שאמרו כזה הלשון חבירך שהיה עמך בבויאדא פחש
בה': ולאחר ימים חזרתי והלכתי למעזרישט עם סחורות בגדים שמעתי מאנשים
האומרים לי ברוך השם וברוך היום שזכינו שנתלה הבקערטר: ע"כ העיד וכו' באותה
תשובה שהרי העידו בזה הלשון אמר באות ובמופת לפ"ת שהמכחיש בה' היה משרת
וכו': שם אכל נ"ד שהגידו האחים ונ"ל אנחנו האחים דברנו עם המשרת כו' ואמר באות
ובמופת ל"ת וכו': שם וכתבו אמר באות ובמופת ל"ת כו' באותה תשובה: ונ"ל הב"ד

שְׁשַׁלַח וכו' וז"ל חֲפֵשְׁתִי הַבְּקַעְרֶטֶר בְּקֶאֱרֵץ וְשֵׁם נֹאמֵר לִי שֶׁהוּא בְּקֶאֱרֵט"שׁ יַחַד חֲפֵשְׁתִי
גַם שֵׁם וְלֹא מִצְאֵתִי רַק שֵׁם אָמְרוּ לִי שֶׁהוּא בְּסוּדִילְקֶאֱנוּי וְאָמְרוּ אֲנָשִׁים שֶׁבְּאוֹתָהּ מְדִינָה
שֶׁהִמָּה מְפִירִים הֵיטֵב הַבְּקַעְרֶטֶר שָׁמוּ הִזָּה מֵרַד"וּשׁ וְעַכְשָׁיו נִקְרָא אֶלְכֶסְנֶדֶר וְהוּא בֶן
הַמְיֻלְדֵת מִלְאֲדָמֶר וְאִשְׁתּוֹ נִקְרָאת חִינָא וְדָרָה בְּבַעַל"זֹא אֲבִיָּה שָׁמוּ יוֹסֵמֶן: וְכֹאשֶׁר בְּאֵתִי
לְסוּדִילְאֶק"וּוִי הִי' הַבְּקַעְרֶטֶר שֵׁם וְהִזְהִיר בִּי כְּמֵר חַיִּים מְסוּדִילְאֶקוּוִי שֶׁלֹּא לִילֵךְ אֶצֶל
הַבְּקַעְרֶטֶר כִּי בְּפִירוּשׁ אָמַר הַבְּקַעְרֶטֶר בָּאֵם שִׁיקְרָה לְפָנַי אַחֵי אִשְׁתִּי אֶהְרָגֶם: כִּי הִמָּה
עָזְרוּ לִי לְרַעָה שֶׁנֶּעֱשִׂיתִי בְּקַעְרֶטֶר: וְלֹאחֲרַי ג' יָמִים הִלְכְתִי אִם יְהוּדֵי אֶחָד אֶצְלוֹ וְדַבַּרְתִּי
עִמּוֹ עַד שֶׁהוֹדָה לְדַבְרֵי לִיתֵן גֹּט: וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִזָּה בְּיָדֵי מְעוֹת לְצוּרָה הוֹצֵאוֹת הֵגֵט וְגַם
אָדָם אֵין שֵׁם שֶׁעָזַר וְסָעַד לִי עַל כֹּכָה הִלְכְתִי מִשֵּׁם לְבֵיתִי: וּבְאוֹתוֹ זְמַן הִיָּתָה פְּלֶגְשׁוֹ עִמּוֹ:
לְאַחַר שְׁנַתִּימִים אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים חֲזַרְתִּי וְהִלְכְתִי לְמְדִינוֹת פֹּאדָא"לִיא וּבְקִשְׁתִּי לְחֲפֵשׂוֹ שֵׁם
וְאָמְרוּ לִי אֵיזָה אֲנָשִׁים שֶׁנִּתְלָה בְּסִמְאֶטְרִיטֵשׁ וְהִלְכְתִי לְשֵׁם וְלֹא הִי' שֵׁם יְהוּדֵי: וְכֹאשֶׁר
פְּלֶגְשׁוֹ וְנִחְבְּרוֹ רָאוּ אוֹתִי אָמְרוּ יִדְעוּנוּ הֵיטֵב מִפְּנֵי מָה שֶׁבְּאֵת לְכָאֵן אֲבָל הוּא בְּחֻנָּם כִּי כִּבֵּר
נִתְלָה בּוֹא וְרָאָה מְקוֹם שֶׁשׁוֹכֵב וְהִלְכְתִי עִמָּם תוֹף הִיעֵר וְשֵׁם הִיָּתָה תְּלִיָּה עוֹמְדָת וְאָמְרוּ
עַל קֶבֶר אֶחָד שֶׁהוּא שֶׁל בְּקַעְרֶטֶר: עַכ"ל וְכו' שֶׁאֵלָה עַב בְּמוֹתֵב תְּלִתָא וְכו' וְז"ל בְּשִׁרְיָפָה
שֶׁהִיָּתָה בְּיַעֲרֶסְלֵב רְאִיתִי דְּוֹד בֶּן הַר"ר שְׁלֵמָה חֲתָן ר' מְרַדְכֵי צוּרָף וְדַבַּרְתִּי אֵלָיו גְּרוּצוֹ
יַחַד חֵישׁ מִהָר כִּי אֵין לְנוּ פְּנָאֵי וְהוּא רָץ לְפָנַי וְאָנִי אֶחָרִיו וְכֹאשֶׁר בָּאֵנוּ סְמוּךְ לְבֵית
וְעַלְבֶּאֱרֶס"קִישׁ קִישׁ רְצִיתִי מֵאֲתוֹ לְתוֹף פְּרַמְלִית אֶחָד וְהוּא רָץ לְמְקוֹם אַחַר אֶשֶׁר לֹא
יִדְעֵתִי וְהֵאשׁ יִצָּא מִצְדֵי צְדָדִי וּמִשֵּׁם וְהִלָּאָה לֹא רְאִיתִי שׁוּם יְהוּדֵי עַכ"ל: שֵׁם בְּמוֹתֵב
תְּלִתָא וְכו' וְז"ל הִיָּיתִי לְאַחַר הַשִּׁרְיָפָה בְּיַעֲרֶסְלֵב כְּמַעֲטֵשׁ שְׁבוּעָה אֶחָד וְשִׁמְעֵתִי שֶׁהִיוּ מְקוֹנְנִים
עַל הַשִּׁרְיָפָה וְעוֹמְדִים שֵׁם אֲנָשִׁים הִרְבָּה שֶׁאָמְרוּ בְּזָה הִלְשׁוֹן בְּעו"ה אֵיךְ נֶאֱבָדוּ שְׁנֵי
אֲנָשִׁים כְּעֶנְקִים רְכִי בְּשָׁנִים בְּקֶרְאוֹ שֵׁמָם לִיב צִיפִירֵשׁ וְדוּד טַעֲמוּשׁ וְשֶׁאֲלַתִּי לָהֶם אֵין
הִמָּה הַשְׁנֵי אֲנָשִׁים וְהַשִּׁיב אֶחָד מֵהֶם לִיב אֵינְנוּ וְדוּד גִּשְׁרָף וְשׁוֹכֵב כָּאֵן: וְשֶׁאֲלַתִּי הָאֵיךְ
אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁזָּהוּ דְּוֹד וְהַשִּׁיב אֶחָד מִחֶעֱנַט"שִׁין אוֹ מִשִּׁדְלִי"ב אָמַת שֶׁהוּא דְּוֹד כִּי כֹאשֶׁר
רָץ יַחַף מִבֵּיתוֹ קָפֵץ לְתוֹף צִינּוֹר עֲמוּק מְאֹד וּבְדוּחַק שֶׁבָּא עַד סְמוּךְ לְבֵית שֶׁל
וְעַלְבֶּאֱרֶס"קִין וְאֵנְחָנוּ רְצִנוּ וּבָאֵנוּ אֶל הַשַּׁעַר הַקָּטָן שֶׁהַשְּׁנוּרִים יוֹצְאִים שֵׁם לְחוּצָה
וּמְאוֹתָהּ שֶׁעָה וְאֵילָף לֹא רְאִינוּ עוֹד כְּמֵר דְּוֹד: וְהִרְאֵנִי אֶת גּוֹפּוֹ הַשְּׁרוּף אֲמָנָם לֹא הִפְרַתִּי
אוֹתוֹ שֶׁהוּא דְּוֹד אֵף וְכו': שֵׁם בְּמוֹתֵב תְּלִתָא וְכו' וְז"ל אוֹתוֹ גּוֹף שֶׁרְאִיתִי בְּאֶמְרָם שֶׁהוּא
גּוֹפּוֹ שֶׁל דְּוֹד טַעֲמוּשׁ מְלִבּוֹב הוּא מְנוּחַ בְּתוֹף הַשְּׁבִיל שֶׁל קוֹבְרֵי דְרָכִים תוֹף פְּרַמְלִית אֶחָד
בֵּין בֵּיתוֹ שֶׁל וְעַלְבֶּאֱרֶס"קִין וּבֵית הָעוֹמֵד בְּקֶרֶן הֶרְחוּב עַכ"ל (: שֵׁם בְּתִשׁוּבָה: וְאֵין
לְסִמּוּךְ עַל מִי שֶׁהַשִּׁיב וְאָמַר אָמַת שֶׁהוּא דְּוֹד כִּי כֹאשֶׁר רָץ יַחַף מִבֵּיתוֹ וְכו' שֵׁם אוֹ שִׁדְלֵבֶר
אָמַת שֶׁהוּא דְּוֹד כִּי כֹאשֶׁר רָץ מִבֵּיתוֹ וְכו' שֵׁם לְבִסּוּף אָמַת שֶׁהוּא דְּוֹד וְכו' (: שֶׁאֵלָה עַג
בְּמוֹתֵב תְּלִתָא וְכו' וְז"ל הִיָּיתִי בְּק"ק סַלְנַעַק יו"כ שַׁע"ד לַפ"ק וְהִיָּיתִי שֵׁם בְּבֵית הַפְּנֹסֶת
וְדַבְּרָנוּ שֵׁם מִיְהוּדִים בְּעֵלֵי בְּתִים אֶשֶׁר בְּמְדִינַת פּוֹלְנִי"א שֵׁם נֹאמֵר לִי שֶׁלְּפָנַי ד' שָׁנִים מֵת
בְּעַל בֵּית אֶחָד שָׁמוּ יַעֲקֹב הַסּוֹפֵר מִק"ק בְּרִיֶסֶק בֶּן שֶׁל ר' יְהוּדָא מִינ"ץ הַלְוִי וְצוּהָ לְפָנַי
מִיתָתוֹ שֶׁהִזָּה לוֹ אִשָּׁה מִפְּרַעֲמֶסְלָא סִילָא שְׁמָהּ וְהִיא עֲגוּנָה וְהַצְנוּאָה מְנוּחַ אֶצֶל ר' יַצְחָק
שְׁאוּלֵשׁ מְקַרְקָא אֶשֶׁר דָּר בְּסַלְנַעַק לְעַת עֵתָהּ וְאֶחָיו נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ ר' יַעֲקֹב יְרוּשְׁלָמִי וְיַעֲקֹב
בֶּן ר' יְהוּדָא הַלְוִי הַנָּז"ל הִזָּה לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים בְּק"ק סַלְנַעַק וְגַם הִעִיד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ דִּיבֵר
עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכוּלֵי שֵׁם בְּתִשׁוּבָה וְעוֹד לְשׁוֹן שֵׁם נֹאמֵר לִי וְכוּלֵי שֵׁם דָּאֵם לֹא כֵן הִזָּה

לו לעד לומר אמר לי אחד מן האנשים ומדקאמר נאמר לי כולי (: שאלה עו בערב ר"ח כסלו שצ"ד והוא יודע וגם שמע מאביו שיש לו אח בק"ק הרוב"שוב וישמו הר"ר צבי הירש וקיבל איזה פעמים כתבים ממנו: עוד העיד וכו' ידוע לי שאיש אחד נקרא בשמו משה משורר נפטר בדרמשטט: ושוב העיד פמר וואלף הנ"ל שפל ימיו לא ידע וגם לא שמע שיש לאביו אחים כי אם ר' הירש הנ"ל וגם משה משורר דר אצל ווירמיש ושוב העיד וכו' יודע אני שהיה לאיצק פישך ג' בנים וכו' והשלישי משה משורר: שאלה עז במוטב תלתא וכו' ונ"ל זה שנה הייתי עם משה פלאצקר בנאולכיניא לקנות שוורים והכרתי שם יהודי אחד מווייסנבורג אשר לא ראיתיו תוף ט"ו שנים ושאלתיו על אחי יודא הנ"ל אם הוא מפיר אותו: והשבני מפיר אני אותה וגם את אחיה היודע לומר על כלי זמר שקורין לוי"טא ושאלתיו אם אמת הוא מה שאומרים בני אדם שנהרג על היבשה או על הים: והשבני אמת הוא שנהרג אחיה וכו' היה המעשה שהוא היה בווייסנבורג והלך משם לדרוש ולחקור אחר פולנ"שי שרים שבוים וגם ישמעאל אחד הלה אתו עמו לקנות שבוים והניח מעותיו על עגלה של יודא.

הנ"ל והישמעאל רכב עמו וכאשר ראו הקדרי"ם שהניח יודא מעות על העגלה רדפו הקדרי"ם אחר יודא הנ"ל והשיגוהו ונהרגו והישמעאל ברח לאחריו אל העיר ווייסנבורג וכאשר בא הישמעאל אל העיר שאלתיו למה זה מהרת לבוא והשבני שנהרג יודא ובדחק שנמלט אני אבל בערום ובחוסר כל כי לקחו הקדרי"ם אתמוני וסיפר לי כל המעשה כנ"ל כל זה הגיד לי יהודי מוויישן פונג והאמתיו על פכה והייתי אבל בשביל אחי יודא כל זה וכו': שאלה ע"ט במוטב תלתא וכו' עמדתי על השוק ובאה גויה אחת ואמרה הלכתי עם יהודי אל הנהר ווייסל והיה אצלו שתי.

לחם ונתן הלחם לגוים והוא ישב על שלי"טן בל"א אחורי הסוס כדי להכות את הסוס לילך למקום שירצה: והגוי הלה אחריו ואכל מן הלחם: ובין כף ראה הסוס הפלי שהספוא בתוכו שקורין וואן בל"א ורצה הסוס לילך לשם בחזקה והוא ביקש למשוך הסוס לאחריו ולא עלתה בידו ונפל אל הנהר תוף נקב אחד וג' פעמים צף למעלה וצעק פעם אחד בקול מר הצילו אותי ופניו היה מןצהב פלפיד אש ואין בידם שום דבר להציל: אז נפל למטה והמים סובבי עליו כמו גלגל כשעה אחת וגם היו המים מבבצצים באותו מקום עכ"ל: וכיוצא בזה וכולי מפי הגוים כשעה אחת וכו': שם שוב העידה וכולי ונ"ל גויה אחת באה אלי בביתי ואמרה היטב צר לי על שלמה אחיו של ר' זונסמנש שנטבע אתמול במים והיה ברצוני להצילו: אמנם לא היתה בנדי מאומה ולא רציתי ליתן לו ידי מדאגה שישחוב אותי ג"כ אליו והגוים שמה לא רצו לעזור אותו ובא כותי אחד והפה הגוים באמרו למה לא עזרתם את היהודי ובתוף.

כף נטבע היהודי והגויה מכירה אותו בבירור שהוא היה אחיו של ר' זוסמן כי היא מורגלת בתוף בית היהודי עכ"ל: שאלה פא במוטב תלתא וכו' ונ"ל מפיר אני ההעתק משטר שנתפוח שעשינו בק"ק בענ"דין דהיינו וכולי וההעתק לקחנו בדינו דהיינו אני וכמר שמשון בר אורי בעת שהחברותה שלנו הלכו במהירות לדרכיהם ולא יכולנו להשיגם: אז הלכנו אני וכמר שמשון הנ"ל לק"ק בענ"דין ולקחנו ההעתק מה שנמצא אצל הקדוש אשר היה מונח סמוך לכפר אויש: ועכשיו מונח ההעתק אצלכם: ובעת

שְׁהִיָּה הִהְעֵתַם בְּיַדְנוּ נִכְתַּב אַחֲרֵי הִהְעֵתַם: אִיךָ אָמַת הוּא שְׁהִיָּנוּ כְּאֵן וְחִפְשָׁנוּ הַחֲבֵרוֹתָהּ וְלֹא מְצֻאנוּם וּמִיָּד נִתְּתִי הִהְעֵתַם אַחֲרֵי כֵן לִיד כְּמַר שְׁמִשׁוֹן בְּרֵ אֲוִרִי וְהִיָּה תְּמִיד בְּיַדוֹ וְכֹאשֶׁר הִלְכְּנוּ אֲנִי וְכֹמַר שְׁמִשׁוֹן לְמָקוֹם הַמְּחֻנָּה שֶׁל הַחֵיל אֶל הַחֲבֵרוֹתָהּ הִיָּה הִהְעֵתַם בְּיַדִּי כְּמַר שְׁמִשׁוֹן בְּרֵ אֲוִרִי שׁוֹב הַגִּיד בְּעֹנֶנְשׁ הַנְּ"ל שֶׁהִפְתָּב שְׁנִמְצָא אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ סְמוּךְ לְכַפֵּר קַלִּי"ן אוּי"ש אֲשֶׁר נִחְתְּמָה עָלָיו צִירְל בַּת ר' נְתַנְאֵל וְהַב"ד מְטִיפְלִיץ שֶׁלַח הַפְּתָב עִם הִהְעֵתַם הַנְּ"ל לְכֹאן: אוֹתוֹ פְּתָב בָּא לִידִי בַתּוֹךְ הַמְּחֻנָּה עִם עוֹד שְׁנֵי פְתָבִים מֵה שֶׁפְּתָבָה אֲשֶׁתִּי אֵלֶי וְמֵה שֶׁפְּתָבָה מֶרֶת צִירְל אֲשֶׁת כְּמַר שְׁמִשׁוֹן בְּרֵ אֲוִרִי וְנִתְּתִי פְתָב שֶׁל מֶרֶת צִירְל לִידִי כְּמַר שְׁמִשׁוֹן בְּרֵ אֲוִרִי: וְכֹמַר שְׁלֵמָה יָדַע וְגַם אָמַר הַכֹּל מֵה שֶׁפְּתָבָה צִירְל הַנְּ"ל: בְּאֶמְרוֹ שֶׁכְּמַר שְׁמִשׁוֹן הִרְאָה לוֹ הַפְּתָב מֵאֲשֶׁתּוֹ צִירְל בַּתּוֹךְ הַמְּחֻנָּה וְשֵׁם נֶאֱמַר בְּכַתְּבָה שְׁהִצִּילָהּ ה' וְגַם דְּבָרִים אַחֲרֵים עַכ"ל: שׁוֹב הַעֵיד כְּמַר שְׁלֵמָה הַנְּ"ל שֶׁכְּמַר שְׁמִשׁוֹן אָמַר לִי עַל הַדְּרָךְ כְּשֶׁהִלְכְּנוּ יַחַד אֶל הַמְּחֻנָּה בְּנוֹדָאִי לֹא הִנְחַתְּ לֵאשְׁתְּךָ אוֹת וּמוֹפֶת כְּמוֹ שֶׁהִנְחַתְּ לֵאשְׁתִּי כְּדִי שֶׁתִּשְׁאַלִי עָלַי לְבַעֲלִי הַמְּלַחְמוֹת הַבָּאִים מִן הַמְּחֻנָּה וְשֶׁאֶלְתִּיו מֵה הָאוֹת שֶׁהִנְחַתְּ וְהַשְׁבִּנִי הִנְחַתְּ לֵה שֶׁתִּשְׁאַלִי לְבַעֲלִי הַמְּלַחְמוֹת עַל יְהוּדֵי שְׂיֵשׁ לוֹ שׁוּמָא עַל הָעֵין וְאִינְנִי יוֹדַע אִם אָמַר עַל עֵין יָמִין אוֹ שְׁמָאל עַכ"ל: גַּם כְּמַר שְׁלֵמָה וְכו' הַעֵידוֹ לְפָנֵינוּ ב"ד שֶׁהִמָּה עָשׂוֹ הַשְּׁטֵר שְׁוֹתְפוֹת בַּק"ק בַּעַנ"דִּין לְפָנֵי הָעֵדִים הַתְּחוּמִים עַל הִהְעֵתַם וְלֹא הִיָּה בְּיַדְנוּ הִהְעֵתַם בְּאוֹתוֹ פַּעַם רַק כְּמַר שְׁלֵמָה בְּרֵ יַעֲקֹב וְכֹמַר שְׁמִשׁוֹן בְּרֵ אֲוִרִי הִלְכוּ אֶל הַסּוֹפֵר לְהִעֲתִיק לָהֶם הַשְּׁטֵר וְהִהְעֵתַם הִיָּה בְּיָדָם עַכ"ל וְכו' שֶׁאֵלָה פַּב בְּמוֹתָב תִּלְתָּא וְכו' אֲנִי וְחִיִּים חָתָן שֶׁל כְּמַר יִצְחָק בְּרֵ שְׁלֵמָה מְקַרְאֲסֵנִי הִיָּנוּ יַחַד בְּסִטְפָּנְאוּוִיץ בְּמִדְּיוֹת וּוְאֵלִיכִיָּא בְּמִלּוֹן אֶחָד בְּעַת שְׁהִיָּתָה מְהוּמָה גְּדוּלָּה עִם מִיָּה"ל וְנִפְלַע עָלֵינוּ פַּחַד גְּדוּלָּה וְהִלְכְּנוּ אֶל הָרֹאשׁ שְׁקוֹרִין הַסְּפֵא"דֵר שְׁהִיָּה עוֹמֵד עִם אֲנָשֵׁי מְלַחְמָתוֹ פֵּא"לִקִּין וּוְאֵלִיכִיָּא עַל הַשְּׁדָה חֲצִי פֶרְסָה מְעִיר בּוֹט"שִׁין וְרֵאִינוּ מְלַחְמָה גְּדוּלָּה אֶצֶל הַהַאֲסַפ"דָּאֵר וְהִלְכוּ שְׁלוּחִים כֹּל רַגַע הִנָּה וְהִנָּה וְכֹאשֶׁר בָּא מִיָּה"ל דְּבַרְתִּי אֲנִי יוֹסֵף הַנְּ"ל לְחִיִּים הַנְּ"ל בְּנוֹדָאִי יְהִיָּה כְּאֵן מִפָּה גְּדוּלָּה עִם מִיָּה"ל וַיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ ח"ו שְׁיִהְרָגוּ גַם אוֹתָנוּ נִלְכָּה יַחַד לְעִיר בּוֹט"שִׁין אוּלֵי הַשְּׂ"י יִצִּיל אוֹתָנוּ וְלֹא אָבָה חִיִּים לְשִׁמּוֹעַ לִי: וְהִלְכְּתִי לְבַד לְבוֹט"שִׁין וְחִיִּים הַנְּ"ל גִּשְׁאָר שֶׁם בְּמְלַחְמָה לְסוֹף הַמְּלַחְמָה הִיָּתִי אֲנִי יוֹסֵף עִם שְׁאָרֵי יְהוּדִים מְלָבֹב וּמְסַקָּאֵלִי בְּבוֹט"שִׁין וְשִׁמְעֵנוּ בְּבִירוֹ שֶׁהִכָּה הָאֲסַפְרָאֵר אֶת עִם מִיָּה"ל וְהִלְכוּ לְאַחֲרוֹהֶם עַד קֹאט"נִיר: וּמִשׁוּם שְׁנִשְׁאָר מְעַט עִם בְּבוֹט"שִׁין פְּחָדְנוּ שֶׁם וּשְׁכַרְנוּ שְׁלוּחִים גּוֹזִים וְהִלְכְּנוּ לְסִטְפָּנְאוּוִיץ: עַל הַדְּרָךְ רֵאִינוּ שְׁחִיִּים הַנְּ"ל שֶׁכַּב בַּשְּׁדָה עַל גְּבוֹ וְנִדְקַר בְּחֶרֶב בְּמָקוֹם קָנָה וְנִשְׁט וְהִיָּה מְנוּחַ מֵת בְּמִלְבוּשָׁיו כְּלוֹ דָם: וְיָדִי נִגַּע בּוֹ: וְהַגּוֹזִים הִיָּה רוֹצִים לְהַפְּשִׁיט מִמֶּנּוּ הַמְּעַר"דִּשָׁא יוֹפִיצִי"א וְדְבַרְתִּי אֲנִי יוֹסֵף אֶל לְבָם הַנִּיחֻוּהוּ כִּי יְהוּדִי הוּא וְהִלְכוּ לְדֶרֶךְם וְהִלְכְּנוּ בְּמִרוּצָה מִחֻמַּת מוֹרָא הַמְּלַחְמָה לְסִטְפָּנְאוּוִיץ וְזֶה הַמְּעַשֶׂה הִיָּה לְאַחַר ה' יָמִים שְׁנִפְרַדְתִּי מֵאֲתוֹ עַכ"ל וְכו' בְּאוֹתָהּ תִּשׁוּבָה וְנ"ל וְיָדִי נִגַּע בּוֹ וְכו': שֶׁאֵלָה פֶּט וְנ"ל בּוֹא עִמָּנוּ לְהִרְאוֹתְךָ הַמָּקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹכֵב וְהִלְכְּתִי עִמָּם תּוֹךְ הַיַּעַר וְשֶׁם הִיָּתָה הַתְּלִיָּה עוֹמְדָת וְאֶמְרוּ עַל קֶבֶר אֶחָד שֶׁהוּא שֶׁל בְּאֶקְעָרְטֵר עַכ"ל וְכו': שֶׁם בַּתִּשׁוּבָה וְנ"ל אָמַר לִי בְּרוּךְ הַשֵּׁם וּבְרוּךְ הַיּוֹם שֶׁשְׁמַעְנוּ שְׁנִתְּלָה הַבְּאֶקְעָרְטֵר עַכ"ל וְכו' (: שֶׁאֵלָה צַד בְּמוֹתָב תִּלְתָּא וְכו' וְנ"ל הִלְכְּתִי מְמָקוֹם יָם עִם סְחֹרוֹת לִירִיד לְוַבְלִין וְאַתְרָמִי מְלִתָּא שְׁגוּי אֶחָד הִלְךָ אֶצֶל הָעֵגְלָה אֲשֶׁר שֶׁם הַסְּחֹרָה שְׁלִי מְנוּחַ עָלֶיךָ וְשֶׁאֶלְתִּי מֵאִין אֲתָה וְהַשִּׁיבֵנִי מִלְּעַמְבּוֹרָג וְחִזְרְתִּי וְשֶׁאֶלְתִּיו מֵאִין בְּאֵת וְאָמַר מֵאִנְדְּרָנָאֶפִּיל וְהַגּוֹי הִיָּה דֵל וְרָזָה בְּפָנָיו כְּאֵלוֹ הוּא מֵת כְּאֲשֶׁר אָמַר בְּאַמַּת

כמעט שמת בשינוי אור בר מינון וגם הגיד הגוי לפי תנמו לאשר לא שאלו שבאו שני יהודים לאנדרינאפיל האחד שלמה מלבוב והשני דוד מגלאגר ומתו שניהם שם באור והגיד סימנים על דוד שהיה לו בית אןשפינא שקורין אראנ"דא אצל פאטלי"טש ונשרף האןשפינא: גם אמר הגוי שהיה דוד בשחור מלבוש שקורין דושפ"אן ונשא עליו כסף חגורה קטנה ועוד איזה סימנים שהוא דוד מפאטלי"טש: גם הגיד במופת שדוד מת ביום ו' ונקבר בו ביום ומזמרים עליו נגונים ומזמורים עכ"ל וכו': שאלה צו שא"ל הבתולה ראה זה הבחור לקח ממני מפטחת שקורין בל"א פטשי"לא צונה עליו שיחזור לי וכו' (:) שאלה צ"ט ראובן טוען וכו' עוד העיד העד השני דרתי בבית אביה וראיתי כמה פעמים פריצות הרבה ממנה ואחד מהם בחור אחד היה מטפח ומרקד בבית החורף וראיתי אז שהבחור הנ"ל היה מחבק ומנשק לאשה הנ"ל: וגם איזה פעמים בא הבחור להאשה בלילה ועשה צלילות הרבה ולפעמים בא בהחבא והיה לאט למעלה בסדרה והלכה האשה אליו בלילה איזה פעמים למעלה וחסרה וירדה למטה: וכן עשתה עד ששכב אביה במטתו ואחרי כן הלכו שניה' יחד למטה וכו' עוד העיד שהאשה עם אמה הלכו כמה פעמי' לביתם של בעלי מלאכות שקורין בלשון אשכנז ארגיל מאפיר וצוקר מאפיר ובאו שניהם לביתם שיפורים ממשטה היין והאשה שבחה עובדי כוכבים הנ"ל באמרה שנתנו לה מתנות עוד העיד שנעשה משקה לאשה הנ"ל לשתות לצורך ונסתה ואמר העד שהוא בעצמו טעם מהמשקה גם העיד שאותה האשה שעשתה המשקה באה בקובלנא אליו שעדיין לא קבלה שכר המשקה מהאשה הנ"ל גם העיד שהאשה שעשתה המשקה הגידה לו שהאשה הנ"ל עם אמה ועם פלוני הלכו למכשפה אחת לעשות לה איזה דבר ולא רציתי לילך עמה עוד העיד עד השלישי: הלכתי לפעמים עם בחור הנ"ל לביתו של פלוני כי היה לו קרוב בביתו שם שתינו עם פלונית הנ"ל ושחקנו בקוביאות גם רקדנו שקורין בלשון אשכנז טנצין"ן ובעת הרקוד ראינו שהבחור הנ"ל היה מגפף ומנשק לפלונית הנ"ל: ושאלנו אותו אם ראה שהיא היתה מגפפת ומנשקת אותו והשיב לאו אדעתאי מאחר ששחקתי על הדף שקורין ברע"ט שפי"ל עד כאן לשונו: עוד העיד ראיתי שפלונית הנ"ל שתתה יין נסוף עם בעל מלאכה ארגניס"טר בביתו של פלוני עד כאן לשונו: שאלה ק וז"ל הצונאה בסופו אודיעכם שבכור אני לאבי ולאמי ולעת עתה אין לי בנים כי אם בתי הבתולה שפרינצא שתי' ולכן אני אומר לכם את זאת פדי שתדעון שבתי תי' תהא במקומי ותטלה שני חלקים בנכסי אבי לעת פטירתו עד כאן לשונו וכו': שאלה קה במומב תלתא וכו' וז"ל דרתי בק"ק גרידינג סמוך לסטנא"ב ומחמת בלבול ועלילה הייתי מוכרח ליסע מגרידינג לאקריינג"א סמוך לנהר שקורין נעפ"ר ולעת הזאת היתה מלחמה גדולה שם ונהרגו יהודים רבים ועי"כ נעשיתי בערום ובחוסר כל כי הוכרתי לעקור משם מחמת פחד ומורא ושאלוני איזה אנשים לאיזה מקום אני הולך ואמרתי להם למדינת בריסקא והראדנא כי לא אוכל להיות במדינותי מחמת בלבול הנ"ל: ונתנו לי האנשים רשום בכתב מאותן יהודים שנהרגו וחתום על הרשימה חזן ושמש ועוד בעל בית אחד מק"ק פריטי"ן ה' פרסאות מק"ק לוציק ובתוף הרשימה כתוב שנהרג אברהם בר שבתי מק"ק הראדנ"א לעת הזאת בשעת המלחמה וגם היה כתוב ברשימה שאמר אברהם שאשתו נקראת בשמה גנענד"ל והיא זיווג שני אמנם נשפח ממנו אם כתוב ברשימה כמה שנים הוא מרוחק מאשתו לעת הזאת וכמדומה לי שכתוב

שהוא ממנה יש או שבע שנים: גם כתוב בְּרִשְׁמֵהּ הַנָּ"ל שְׁאֵמוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם הַנָּ"ל היא בק"ק ויסק"א ושמה נעלם ממני ויודע אני ששמה כתוב בְּרִשְׁמֵהּ: וְנֶאֱבַד מִמְּנֵי הַרְשִׁימָה עד כָּאן לְשׁוֹנוֹ וכו'.

שוב העיד כמר יודא הַנָּ"ל ביום הַנָּ"ל שְׁאֵמְרוּ לוֹ הַחֲזָן וְשִׁמְשׁ שְׁמַת אֲבָרְהָם הַנָּ"ל וְהָיוּ אֶצְלוֹ סְמוּךְ לְמִיתָתוֹ וְהִפְצִיר אֲבָרְהָם בָּהֶם שִׁיִּכְתְּבוּ לְזַכָּרוֹן בְּרִשְׁמֵהּ כְּפִי דְבָרָיו הַנָּ"ל: וגם הגידו הַחֲזָן וְשִׁמְשׁ שֶׁהָיוּ אֶצֶל הַקְּבוּרָה שֶׁל אֲבָרְהָם הַנָּ"ל: בְּמוֹתב תִּלְתָּא וכו' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁבוּעוֹת שַׁב"ב הַבַּע"ל הוּא ב' שָׁנִים שֶׁהִיָּתִי בַּאב"וּס בְּעַת שֶׁהִיָּתָה הַמְּלַחְמָה עִם קְזָאקִי"ן אֶצֶל קְרָאקָא פְּרִיִּסֶל"אוּ סְמוּךְ לְנֶהַר נַעֲפָר: שֵׁם מְצָאֵתִי הַרְבֵּה יְהוּדִים וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה שְׁמוֹ אֲבָרְהָם וְשִׁאֲלָתִיו מֵאֵין אֵתָהּ וְהִשְׁבִּיבֵנִי מִק"ק הַרְאֲדָנָא וְגַם יֵשׁ לִי אִשָּׁה וְיִלְד אֶחָד שֵׁם וְאֲבָרְהָם הַנָּ"ל הָיָה מְשַׁכְּמוֹ וְלִמְעָלָה גְבוּהַ מְכַל הָעַם אֲכַל הָיָה דָל וְרָזָה וְעִשְׂיָתִי עִמּוֹ שְׁוֹתְפוֹת בְּעַסְק קְנִיִּית סְחֹרוֹת בַּא"בּוּס וְנִתְתִּיו חֲמִשִּׁים זְהוּבִים וְגַם עֲגָלָה עִם סוּסִים וְהִלְךְ בְּעֲגָלָה עִם שְׁאָרֵי יְהוּדִים לְקָנוֹת יַיִן שְׂרָף וְנֶהְרְגוּ כָּלָם בַּעו"ה וְכֹאֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ אֶת זֹאת שְׁכַרְנוּ אֲנַחְנוּ יְהוּדִים בְּאָבוּס לְמ"ד קְזָאקִי"ן לְהַבִּיאֵם הַיְהוּדִים הַהַרְוִיגִים וְכֵן עָשׂוּ הַקְזָאקִי"ן וְהַבִּיאוּ וְקִבְּרֵנוּ אוֹתָם וְגַם חֲבִירֵי אֲבָרְהָם הַנָּ"ל קִבְּרָתִי בְּיַדֵי בְּיוֹם שְׁנֵי שָׁל שְׁבוּעוֹת זֶה שְׁתֵּי שָׁנִים: וְאָמַר לִי בְּאוֹתוֹ פַּעַם שֶׁהוּא מְבִיתוֹ זֶה אִשְׁתּוֹ ד' שָׁנִים: וְהוּא הָיָה דָל וְרָזָה וְעִינָיו רַכּוֹת עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ וכו' שֵׁם בְּתִשׁוּבָהּ וכו"כ בְּרִשְׁמֵהּ שְׁנֶהְרַג אֲבָרְהָם בַּר שְׁבַתִּי מִק"ק הַרְאֲדָנָא דְהִיָּנּוּ לַעַת הַזֹּאת בְּשַׁעַת מְלַחְמָהּ וכו': שֵׁם שֶׁהָרִי בְּלִשׁוֹן הָעַד כְּתוּב סְמוּךְ לְנֶהַר נַעֲפָר הִיָּתָה לַעַת הַזֹּאת מְלַחְמָה גְּדוּלָה וְשֵׁם נֶהְרְגוּ יְהוּדִים רַבִּים וכו': סְלִיק